Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Celeberrimi sacre theologie necno[n] iurispontificij doctoris: et artium magistri. ac ecclesie Patauien[sis]. Canonici d[omi]ni Michaelis lochmayr sermones de sanctis perutiles : cum vigintitrib[us] sermonibus magistri Pauli wann annexis

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461833

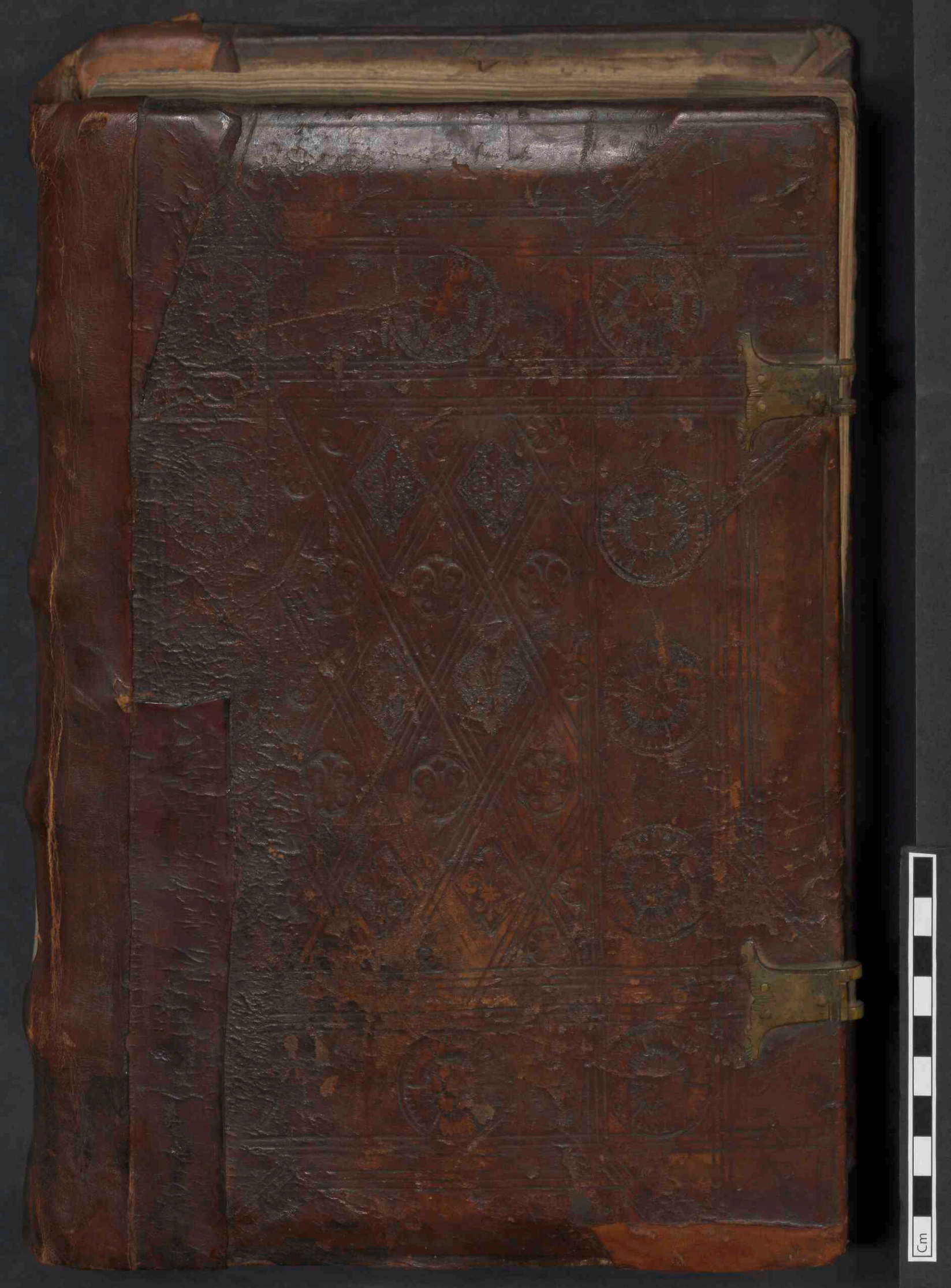

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

partim nec̄ diuisum. Et q̄ fiebāt oī attentione ⁊ studio. ōr intēta esset ad malū. nam malū est pcā ꝯmittere. ſ̄ pe⁹ de illis gloriari. Et q̄ fiebant talia pcā pseuerāter. iō subdit. oī tpe. Et q̄ in ħ signo messis matura fuit. iō falcē generalis diluuij misit sup terrā ⁊ vniuersam carnē deleuit. Hīr q̄cū q̄ alia ꝑticularia iudicia diligēter cerne et videbis ꝑdicta claresc̄ere sig̃. vide Gen. xix. Sodome ⁊ gomorre iudiciū. si diligenter inſpexeris ꝑdicta signa reples. sicq̄ de alijs ⁊c̄. Quid igit̄ charissimi nob faciendū ē cū ꝑdicta signa ꝑ oculis videam⁹. merito cū tanto ore aduertere deberem⁹ ꝑdicationē scī Johīs bap. et facere dignos fruct⁹ pnieyt sic fugere possim⁹ a futura ira dei. qm̄ secuturis ad radicē arboris posita est. fac deinde exaggerationē vt scis. et tm̄ de ꝓma ꝑdicatione scī Joh. quā fecit pharisēis. Scōdo dicebe. Johes minoribꝫ ⁊ popularibꝫ dedit legē miscōie i elemosynis dicēs illud Lu. iij. Qui hz duas tunicas det vnā nō habēti. et q̄ hz escas silr faciat. Amb. sup Lucā. et hī in. c. in singulis. lxxxvj. di. In singul' q̄q generibꝫ hoīm ꝓueniēs tribuit ſ. Jo. bapt̄ rūsum vnū oīb⁹. oēs in cōi admonent vt cōferāt nō hñti. miscōia em̄ plenitudo ꝑtutū est. et iō oīb⁹ est ꝓposita forma ꝑtutis. Tercio officialibꝫ publicanis ne vltra ꝑscriptū exigāt. Quarto militibꝫ dedit legē clemētie dicēs illud Lu. iij. Neminē cōcutiatis nec̄ calumniā faciatis ⁊ cōtenti estote stipēdijs vr̄is. et i. d. c. in singulis. ōr sic. militibꝫ ne calumniā faciāt ⁊ ne ꝑdā requirāt. docēs idcirco ostitutū militie stipēdiū nedū sumpt⁹ q̄rit predo crasset. 2 Secto b. Jo. fuit magn⁹ cōmendatōe. Null⁹ sctōr repit̄ ita mirabilit̄ cōmendat⁹. Hā oīs natura intellectualis eū ꝓmēdat. Primo ipe de⁹. mat. xj. Inter natos mulierū nō sur. maior Iohe bap. vbi excludit̄ Maria. q̄ ōr. inter natos. et xps. q̄ dicit mulierū. nō em̄ xps fuit mulier̄ natus sed ꝟginis. Scōo angelus. Lu. j. Erit magn⁹ cozā dño. vbi ꝓsequēter archangelus Gabriel vitā suā describit. Tercio bō etiā inimic⁹. vt Herodes. q̄ ōr Mar. vj. Sciebat eū virū sctm̄ ⁊ metuebat eū. ſ̄ et doc. eccl̄ie mirabiliter eū ꝓmendāt. Aug⁹. in ser. dicit. Magn⁹ Iohes cui⁹ magnitudini ec̄ saluatoꝛ testimoniū ꝓhibet dicēs Nō surrexit inter natos mulex maioꝛ ⁊c̄. ꝑcellit cūctis. eminet vniuersis. añcedit ꝓphas. sū pergredit̄ pīarchas. et quisq̄s de muliere nat⁹ est inferioꝛ est Iohe. Itē Iohes Crisō. Johes stola ſ̄tutū ⁊c̄. vide i lectōib⁹ de decollatōe ei⁹. Itē ꝑe. Damian⁹ in ser. de ei⁹ natiuitate. quē vide. ¶ Septimo fuit magn⁹ sua ꝓsummatōe. nā descendēs ad limbū ꝓfortauit sctōs ꝑes q̄ ibi erāt apoz tādo eis bonū nunciū de aduētu saluatoris q̄ cito erat descēsur⁹ ad eos liberandū. Hīr ꝓfortati sūt ꝓpt̄ q̄tuoꝛ. Primo qz ibi erāt i maxīa tristicia. Scōo qz visione dei carebāt. Tercio qz i loco tenebroso manebāt. Quarto qz demonū vicinitatē habebāt. Et q̄uis ad limbū descēderit eius tm̄ passio ab ecclia celebraī. Loꝛ em̄ q̄ ad limbū descenderūt fuit q̄druplex differentia. Primo q̄dā spectabāt simplr ad vet⁹ test. sic Abraā. Moyses. Dauid ⁊c̄. et istoꝛ solennitas nō agit̄. Scōo q̄dā spectabāt ad vet⁹ testa. q̄tū ad tps. Sz ad nouū q̄ntum ad causam vt sūt pueri innocētes. et iō ꝓpt̄ causam eoꝛ obit⁹ celebraī sed ꝓpt̄ tps alleluia subticet. Tercio q̄dā spectabāt ad nouū testa. rōe cāe. qz ꝑ iusticia mozlebant. et rōne tpis. qz fuerūt finis veter̄ testa. ⁊ initium nouī vt Jo. bap. ⁊ iō ei⁹ obit⁹ colit̄ ⁊ alla cantaī. Quarto q̄dā spectabāt ad nouū testa. rōne vniuersalis damnatōis ⁊ noue institutōis. vt xps q̄ ad limbū descēdit vt inde educeret sctōs ꝑes. Juxta illō Zacha. ix. Tu q̄z in sanguie testamēti tui emisisti victos ō lacu i q̄ nō erat aq̄. Inter q̄s ꝑes imediate post xp̄m erat Joh. bap. cui data est sedes luciferi in celo i die ascensionis ꝑ sua glia. § Ultimo fuit et ē magn⁹ miraculoꝛ operatōe i vita. in morte. ⁊ post mortē. In vita null⁹ ita cito fecit miracula sic Johes q̄ adhuc in vtero mr̄is existens exultauit. Miraculose ꝓcept⁹ est. qz de sterilibꝫ parentibꝫ. Miraculū fecit in natiuitate reddēs ꝑī loquelā. Et tota ei⁹ vita fuit miraculosa. In morte. ꝑz de miraculis circa ei⁹ sepulcrū in Sebaste ciuitate palestine factis. Ubi ꝑ discipulos ei⁹ inter Heliseum et Abdiā fuit sepult⁹. Et cū miracula nō cessaret̄ iubēte Juliano apostata gētiles eius ossa cremauerūt ⁊ p agros sparserūt. Et vt q̄dā dicūt cū Herodias caput

Jobis in manibꝫ teneret et eidē gaudens plurimū insultaret diuīo nutu caput ipm in ei⁹ faciē sufflauit et illa. puinus expirauit. Alij vero dicūt q̄ cū Herode in exiliū fuerit dānata ⁊ ibi miserabiliter defuncta qō verius ſm cronicas videī. Post mortēvero multis claruit ⁊ hodie claret miraculis. Unū scribit Grego. de sanctulo. iij. dial'. et plura alia. vide in ei⁹ legēda de natiuitate et decollatōe. Scōs artícul⁹ erit de ħ quō nos possim⁹ fieri magni cozā dño. Solutio. tria sūt ꝑ q̄ magni fieri possum⁹ cozam dño. ſ̄. ex diuino timore. ex diuino amore. ⁊ tercio ex humilitatis autore. Que vide i sermone de sctō Bartholomeo. q̄ incipit. Facta est ꝓtēto ⁊c̄. in scōo mēbro. Ad idē vide secundū mēbrū in ser. Jobis nider de sanctis huius festi ⁊c̄.

¶ De sctō Petro aplō. Sermo. LVII.

Ibi dabo claues reg. ce. mat. xvj. ¶ In ordinatōibꝫ siue ꝓmotōibꝫ platoꝛ siue doc. q̄ ordiante fuit tria dūt ꝓcedere. ꝑmū ē examiatio. secūdū ē exāmatoꝛ bū rñdentiū ꝓmēdatio. terciū ē ꝓmēdatoꝛ approbatio. Huc modū apl's paul⁹ docuit. ſ̄. Thi. iij. Et hi ꝑmū probent. Huc xps i sua ꝓma ordinatōe seruauit. collatur⁹ itaq̄s aplis ⁊ b. petro ꝓncipal'r ſm glo. clauiū ptātē tria fecit. Primo ꝑmisit examinatōz. scōo adiūxit bū rñdentis ꝓmendatōz. Tercio ꝓmēdati approbatōz. Exāmauit aūt aplos i duobꝫ. Primo i fide aliena. Que dicūt hoies ⁊c̄. Scōo i ꝑpria. Vos aūt quē me eē dicit'. qz ꝑlati reddituri sūt rōz nō solū ꝑ seipis ſ̄ etiā ꝑ subditis. Examinatū aūt discipuulm ꝑbatissimā ꝓmēdauit i duobꝫ i ꝑfectōe fidei. Beatus es symō bariona. in ꝑfectōe scie. qz caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi ſ̄ pr̄. Commendatū approbauit in duobꝫ. In onere. Sup hanc petrā. In honore. Tibi dabo claues ⁊c̄. put dicē thema. In q̄bꝫbis tria tāguī. Primo petri dignitas. qz dicit. tibi scz petro. ⁊ sub ipo oī suo successori. Scōo xpi largitas. qz dicit. dabo nō vendā sed libere ꝓferēs. Tercio doni immēsitas. quia claues regni celoꝛ. ¶ Circa ꝓmū nota q̄ dignitas b. petri vltra alios aplos ꝑhab̄ ex tribꝫ. Primū ōr platōis. xps em̄ b. petrū summā pōtificē fecit ⁊ vicariū suū instituit q̄n dixit ei Jo. vl. Pasce agnos meos. Et tercio pasce oues meas. vbi nota q̄ in testā. xps instituit triplicē gradū sacerdotū. Primus est inferioꝛ. scōs est epoꝛ. tercius est pōtificū maximoꝛ. Primus gradus sacerdotū ostitutus a xpo est gradus sacerdotū inferioꝛū. Ham habuit dñs. lxxij. discipulos q̄bꝫ succedūt ꝑsbyteri. q̄ sūt minores i auxiliū opis. vt no. in. c. olim. xcv. di. Scōs gradus est epoꝛ. q̄ sacerdotes maiores respectu alioꝛ inferioꝛ dici pñt. Ipi locum. xij. apl'oꝛ tenēt in ecclia. sic ꝑz. lxxij. di. q̄rū vices. et in. c. videtes. xij. q. j. Tercius gradus ē pontificū maximoꝛ. nā dñs supꝫ alios elegit petrū i summū sacerdotē. sic notat Leo papa i. c. ita dñs nr̄. xix. di. et Anacletus papa i. c. in nouo. xxj. di. et. c. se. et idē papa in. c. sacrosctā. xxij. di. vbi ōr q̄ petro ꝓcessum est a deo ⁊ ipi inter se voluerūt apli id ipm vt reliq̄s ꝑesset oīb⁹ apl's ⁊ cephas. i. caput et ꝓncipatū teneret apl'atus. q̄ ⁊ eandē formā suis successoribꝫ et reliq̄s epis tenendā tradiderūt. et i. c. ꝑdicto. ea. di. ōr q̄ tlis gradus seruat⁹ ē in ve. test. vbi aarō summus sacerdos fuisse tradit̄ ⁊ filij ei⁹ sacerdotes minores. vñ scptū est. Moises ⁊ aarō i sacerdotibꝫ ei⁹. i. ꝓmi inter eos fuerūt vtiliores. Talis etiā discretio a gentilibꝫ marie eē ītro ducta ē. qz suos sacerdotes maiores simplr flamines a filo q̄ i capite portabāt vocabāt. alios archiflamines. alios ꝓthoflamines appellabāt. q̄te ēt ꝑeminētie sit maxīmi pōtificat⁹ gradus oñdit Agatho papa in. c. sic oēs. xix. di. vbi ōr. sic oēs aplice sedis sanctiones accipiende sūt tāq̄ tpi⁹ diuina voce petri firmate. Quisq̄s em̄ catholice ad papalē celsitudinē sublimat̄ ipe ē petri successoꝛ. ipe vicari⁹ tpi. ipe cui tot⁹ mūs deuote est subiect⁹. ⁊ ſ̄ magī sit ptās impialis lōgetū nobilioꝛ est facultas pōtificalis. et iō ōr in. c. solite. de ma. et obe. Fecit de⁹ duo magna lumiaria i firmamēto celi. lumiare maius vt ꝑesset diei. ⁊ lumiare min⁹ vt ꝑesset nocti. vtrūq̄ magnū ſ̄ altex mai⁹. Ad firmamētū igit̄ celi ħ est vniuersal' ecclie fecit de⁹ duo magna lumiaria. i. duas institutiones dignitates q̄ sūt pōtifical' dignitas ⁊ regalis ptās. ſ̄ illa q̄ ꝑest diei. i. spūalibꝫ maioꝛ est. q̄ nocti. i. carnalibꝫ minoꝛ. vt q̄ta ē inter solē ⁊ lunā tāta eē inter pontifices et reges dñia ꝓgnoscaī. hec ibi L. Scōm ōr sctī.

E. fo.
307
RARIORA
Cm

Cm

Cm

Cm

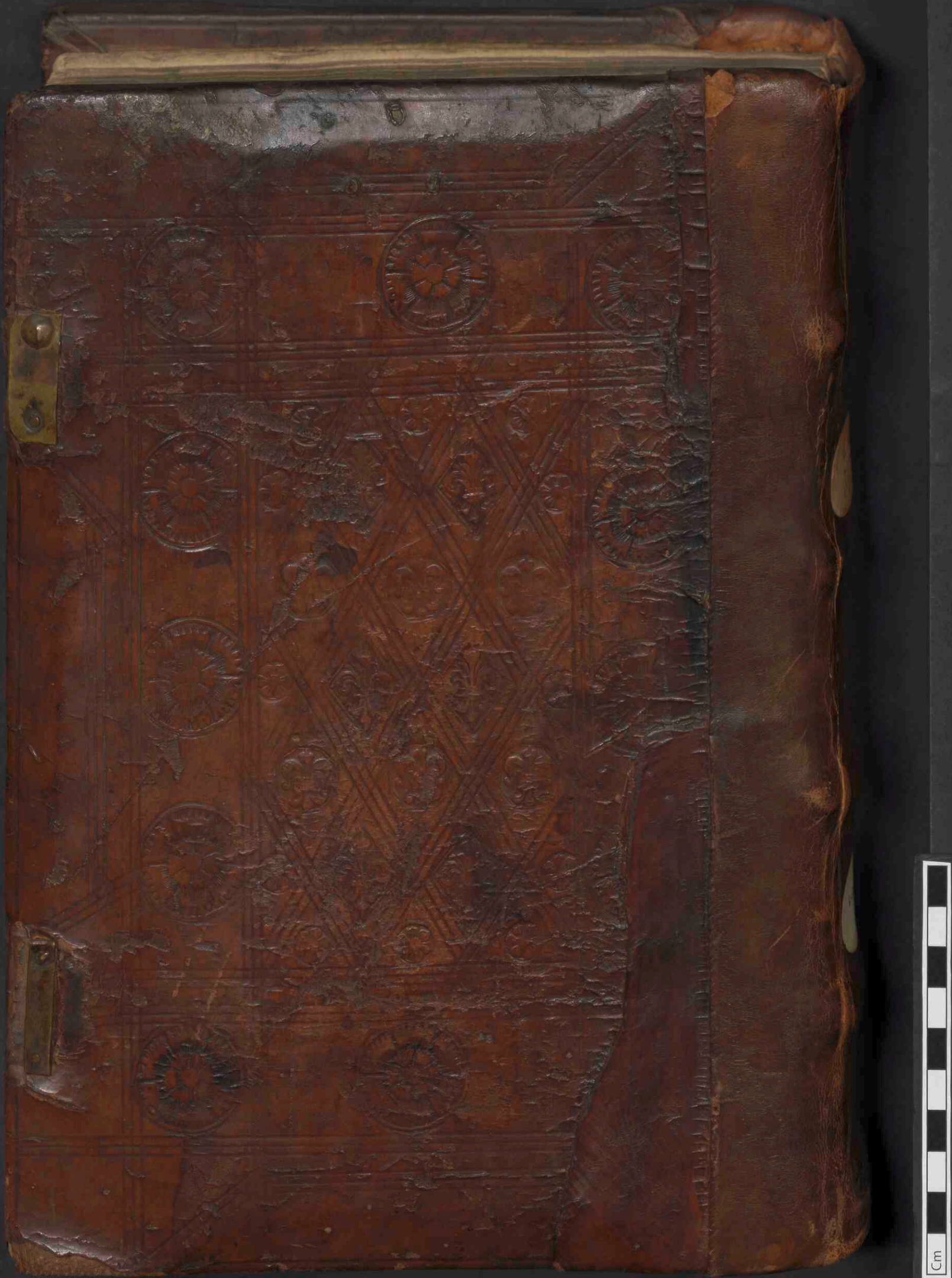

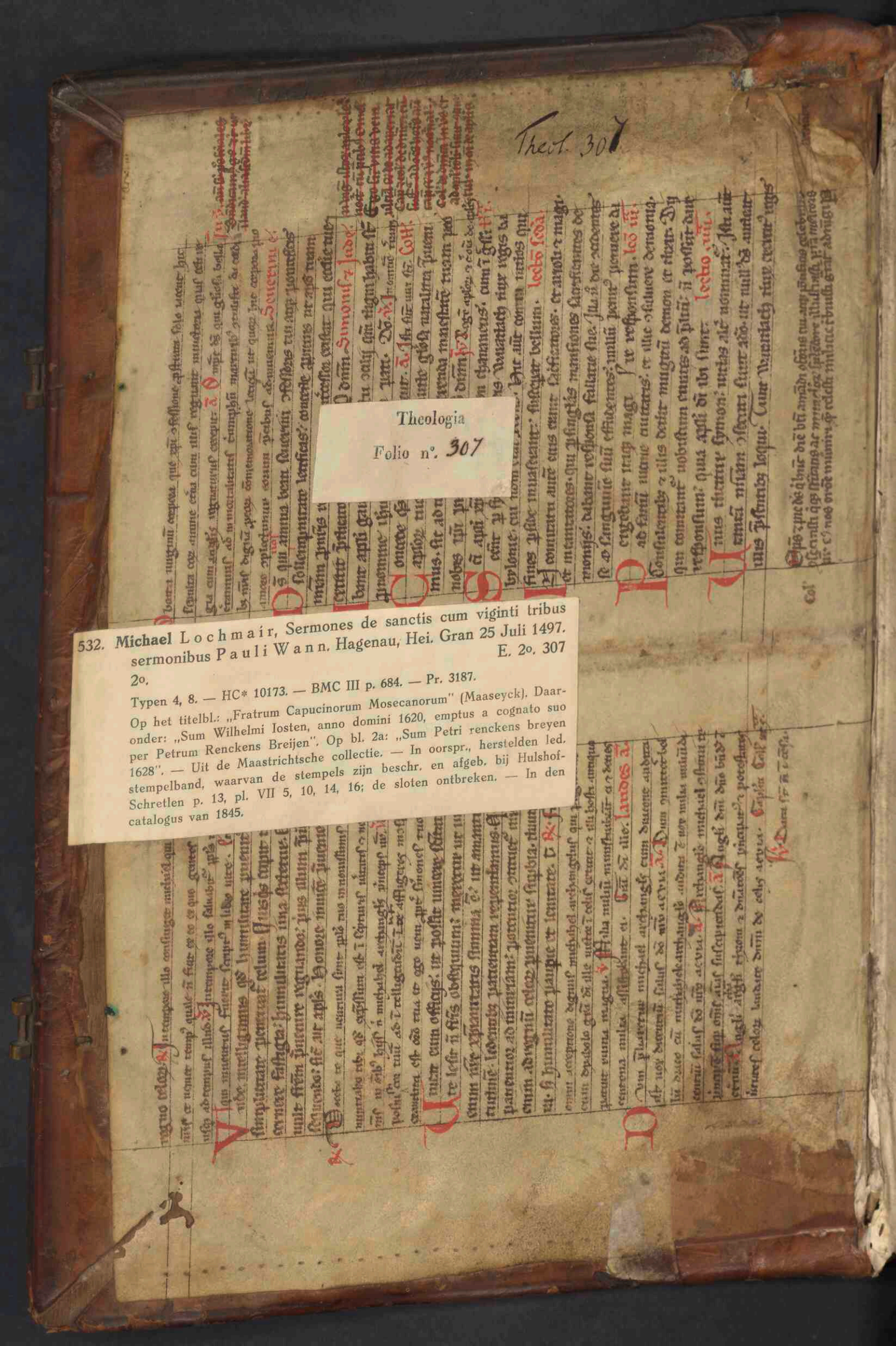

Theol. 307

Theologia
Folio n°. 307

532. **Michael** Lochmair, Sermones de sanctis cum viginti tribus sermonibus Pauli Wann. Hagenau, Hei. Gran 25 Juli 1497. E. 2o. 307
2o.

Typen 4, 8. — HC* 10173. — BMC III p. 684. — Pr. 3187.

Op het titelbl.: „Fratrum Capucinorum Mosecanorum" (Maaseyck). Daaronder: „Sum Wilhelmi Iosten, anno domini 1620, emptus a cognato suo per Petrum Renckens Breijen". Op bl. 2a: „Sum Petri renckens breyen 1628". — Uit de Maastrichtsche collectie. — In oorspr., herstelden led. stempelband, waarvan de stempels zijn beschr. en afgeb. bij Hulshof-Schretlen p. 13, pl. VII 5, 10, 14, 16; de sloten ontbreken. — In den catalogus van 1845.

Fratrum Capucinorum Masecanorum

Celeberrimi sacre theologie necnõ iurispontificij doctoris: et artium magistri. ac ecclesie Patauien. Canonici dñi Michaelis lochmayr sermones de sanctis perutiles: cum vigintitrib⁹ sermonibus magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

Capucinorum
conuentus Masecani

Sum Wilhelmi Iosten
anno domini 1620
emtg a cognato suo p Petrũ wenckens buchfürer
ff. Capucinorum Maestricht

Tabula

Continentia sermonum de sanctis huius libri cum thematibus ipoz indicãs quõ quis in pmpto reperiat sermonẽ volitũ. Et vt sciatur quot sint sermones de vnoquocz sancto totius anni, frequẽter eñ ponuntur in hoc libro plures sermones de vno sancto. Numer9 pcedens in hac tabula signat ordinem sermonũ totius libri de sanctis. Sequẽs aũt numer9 signat ordinẽ sermonũ ilti9 sancti de quo queritur.

De sancto Andrea

i Illi cõtinuo relictis rhetibus secuti sunt eum j

ij Venite post me faciã vos fieri piscatores hominũ ij

De sancto Nicolao

iij In diebꝫ suis placuit deo j

iiij Homo quidã nobilis abijt in regionẽ longinquã ꝛc. ij

De cõceptione beate Marie

v Nondũ erãt abyssi et ego iam cõcepta eram j

vj Domũ maiestatꝭ mee glificabo ij

vij Cõceptus bodiern9 marie semp virginis neruũ tergit ꝛc. iij

De sancto Thoma apostolo

viij Dñs meus et deus meus j

ix Vide manus meas ꝛ affer manũ tuã ꝛ mitte in latus meum ij

In die natiuitatis christi

x Impleti sunt dies vt pareret: ꝛ peperit filiũ suũ primogenitũ j

xj Natus est nobis hodie saluator qui est christus dñs ij

xij Verbum caro factum est et habitauit in nobis iij

De sctõ Stephano ꝓthomar.

xiij Stephanus plenus gratia ꝛ fortitudine faciebat ꝓdigia j

xiiij Intendens in celum vidit gloriã dei et iesum stantẽ a dextris ij

xv Lapidabãt iudei Stephanũ inuocantẽ ꝛ dicentẽ dñe iesu iij

De sctõ Johãne euangelista

xvj Sic eum volo manere donec veniam ꝙd ad te tu me sequere j

xvij Non dixit iesus nõ morit: sed sic eũ volo manere donec veniã ij

De Innocentibus

xviij Apparuit angelus in somnis Joseph, Surge ꝛc. j

xix Herodes videns quoniã illusus esset a magis iratus est ij

De circumcisione domini

xx Postꝙ cõsummati sũt dies octo vt circumcideret puer j

xxj Postꝙ cõsummati sunt dies ꝛc. vocatũ est nomẽ eius iesus ij

De Epiphania domini

xxij Apertis thesauris suis obtulerũt ei munera aurum ꝛc. j

xxiij Videntes stellaz gaudisi sunt gaudio magno valde ij

xxiiij Vidimus stellã ei9 in oriẽte et venim9 cũ muneribꝫ adorare ꝛc. iij

De sancto Valentino

xxv Dñe ꝓueniſti eũ in benedictõibꝫ dulcedinis posuisti ꝛc. j

xxvj Gloziam mũdi sprezit cum oblectationibꝫ, et ideo ꝛc. ij

De cõuersione sancti Pauli

xxvij Paulus tremens ac stupẽs dixit dñe quid me vis facere j

xxviij Vas electõis est mihi iste ij

xxix Nolo mortem peccatoris sed vt magis cõuertat et viuat iij

De purificatõe beate Marie

xxx Postꝙ impleti sunt dies purgationis Marie ſm legẽ ꝛc. j

xxxj Venit in spiritu in templũ ij

xxxij Postꝙ impleti sunt dies purgationis Marie ſm legẽ ꝛc. iij

In cathedra sancti Petri

xxxiij Tibi dabo claues regni celorum et quodcũqꝫ ligaueris j

xxxiiij In cathedra seniorꝫ laudẽt eũ ij

De sancto Mathia apostolo

xxxv Tu dñe nosti corda omniũ ostende quem elegeris j

xxxvj Sors cecidit sup mathiã et annumerat9 est cũ, xj. apostolis ij

De annunciatõe beate Marie

xxxvij Aue gratia plena dñs tecum benedicta tu in mulieribus j

xxxviij Ingressus angelus ad eam dixit Aue gratia plena dñs tecũ ij

De cena dñi vel corpore xpi

xxxix Accipite ꝛ comedite hoc est corpus meum j

xl Surgit a cena ꝛ põit vesti, sua ij

Tabula

De passione domini

xlj O vos omnes qui transitis p viam attendite et videte j

xlij O vos omnes qui transitis p viam attendite ꝛc. ij

In die resurrectois dñi

xliij Surrexit nō est hic j

xliiij Surrexit dñs vere ij

In die ascensionis dñi

xlv Dñs quidē iesus postq̄ locut⁹ est eis assumpt⁹ est in celum j

xlvj Ascendit deus in iubilo ꝛ dñs in voce tube ij

De sancto spiritu

xlvij Paraclytus aūt spiritussanctus quē mittet pater in noīe j

xlviij Ad eum veniemus ꝛ mansionem apud eū faciemus ij

De sancto Georgio martyre

xlix Laborа sicut bonus miles Jesu christi j

l Induitevos armatura deivt possitis stare aduersus ij

De scīs Philippo et Jacobo

lj Domine ostende nobis patrem ꝛ sufficit nobis j

lij Ostende nobis patrem et sufficit nobis ij

De inuentione sancte crucis

liij Ostendit ei lignū qō cuz misisset in aquas in dulcedinē j

liiij Mihi aūt absit gloriari nisi ī cruce dñi nr̄i iesu christi ij

De sancto Johanne baptista

lv Elizabeth impletū est tempus pariendi et peperit j

lvj Erit eiñ magn⁹ coꝛā dño ij

De sanctis Petro et Paulo

lvij Tibi dabo claues regni celoꝝ j

lviij Beatus es symon bariona qz caro et sanguis ij

De visitatōe marie ad elizabeth

lix Fecit mihi magna q̄ potēs est j

lx Unde mihi boc vt veniat mater dñi mei ad me ij

De sancta Margaretha

lxj Virgo cogitat que dñi sūt vt sit sancta coꝛpoꝛe j

lxij Date nobis de oleo vr̄o qz lampades nostre extinguunt ij

De sancta Maria magdalena

lxiij Remittunt tibi peccata tua j

lxiiij Remittunt tibi peccata tua ij

lxv Ubi abundauit delictū superabūdat et gratia iij

De sancto Jacobo maioꝛe

lxvj Calicē quidē meū bibetis j

lxvij Nescitis q̄d petatis potestis bibere calicē quē ego bibitu. ij

De sancti Stephani inuentōe

lxviij Statuisti verba tua q̄ locutus es in manib⁹ pueroꝝ j

lxix Justū deduxit dñs pvias rectas et ostēdit illi regnū dei ij

De translatōe scti Valentini

lxx Enoch placuit deo et translatus est in paradisum j

lxxj Domine quinq̄ talenta tradidisti mihi ij

De sancto Laurentio

lxxij Si q̄s mihi ministrauerit bonorificabit eū pater meus j

lxxiij Probasti coꝛ meū et visitasti nocte.igne me examinasti ij

In die assumptōis btē Marie

lxxiiij Maria optimā partē elegit q̄ nō auferetur ab ea j

lxxv Assumpta est maria in celū ij

lxxvj Eleuata est magnificētia tua sup celos iij

De sancto Bartholomeo

lxxvij Facta est cōtentio inter discipulos iesu q̄s eoꝝ videret j

lxxviij Facta est ꝓtentio inter discī. iesu q̄s eoꝝ vī. esse maioꝝ ij

lxxix Intrate p angustā portā qz lata ꝛ spaciosa est via iij

De natiuitate beate Marie

lxxx Bene fecit omnia j

lxxxj Liber generatōis Jesu xp̄i ij

De scto Matheo apl̄o

lxxxij Sequere me j

lxxxiij Vidit iesus hominē sedentem in theloneo matheū noīe ij

lxxxiiij Nō est op⁹ valentib⁹ medic⁹ sed male habentib⁹ iij

In die sancti Michaelis archangeli

lxxxv Angeli eoꝝ in celis sp̄ vidēt faciē patris mei qui j

lxxxvj Factū est p̄liū magnū ī celo michael et angeli eius ij

Registrum

De sctō Hieronimo ꝓsbytero
lxxxvij Labia sacerdotis custodiūt scientiam z legē requirēt de j
De sancto Maximiliano
lxxxviij Beati sunt serui illi qs cum venerit dñs inuenerit j
lxxxix Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo ij
De sctis Symone et Juda
xc Si mūdus vos odit scitote quia me priorē vobis j
xcj Nimis honorati sūt amici tui deus nimis cōfortat⁹ est ij
De omnibus sanctis
xcij Gaudete z exultate qm̄ merces vestra copiosa est in j
xciij Gaudete z exultate oēs scti quoniā merces vestra zc. ij
xciiij Cōgregate illi sctōs ei⁹ iij
De cōmemoratōe oīm animaz
xcv Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei j
xcvj Sicut in adā oēs moriunt ita et ī xp̄o oēs viuificabunt ij
xcvij Sancta z salubris est cogitatio ꝓ defunctis exorare iij
De sancto Martino
xcviij Ecce sacerdos magnus q̄ in diebus suis placuit deo j
xcix Ecce sacerdos magnus q̄ in diebus suis placuit deo ij
c Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis iij
De s. Leopoldo marchione pio
cj Magn⁹ es tu z faciēs mirabilia j
De p̄sentatione beate Marie in templum
cij Cōfidite ego sum nolite timere j
ciij Qui audit me nō cofundet z qui operant in me nō ij
De sancta Katherina
ciiij Dñe deus meus exaltasti sup terram habitationē meā j
cv Dis gloria filie regis ab int⁹ ij
cvj Multe filie cōgregauerūt diuitias tu supgressa es iij
De sancta Barbara
cvij Quesiui mihi eā sponsam j
De dedicatōe ecclesie
cviij Hodie sal⁹ huic domui fctā est j
cix Hodie sal⁹ huic domui fctā est ij
cx Hodie sal⁹ huic domui fctā ē iij
cxj Quā terribilis est locus iste iiij
In celebratōe p̄me misse noui sacerdotis
cxij Vos testimoniū perhibebitis qz ab initio mecū estis j
cxiij Accede ad altare et offer holocaustum z deprecare ij
cxiiij Honorifica sacerdotes et da illis partem iij

Continentia notabilium punctoꝝ z materiarū in hoc opere de sanctis q̄renti in ꝓmpto occurret ꝑm registrum sequēs. Quod hoc modo intelligere debes vt numer⁹ descript⁹ numerū sermonū repsentet, Lr̄e vero alphabeti materiā quā scire cupis insinuāt. Q̄ aūt qnq; plures numeri diuersorū sermonū aut lr̄e alphabeti ponunt dat intelligi q̄ de eadem materia in diuersis locis tractat, vt ptz diligenter intuenti numerū sermonū et lr̄as alphabeti sibi correspondentes.

De littera A

Abnegare debet homo seip̄m q̄ ad tria, ij, C (xx. D
Ade pctīm an fuerit graui⁹ cꝫ Eue
Adulatores quō sunt examinandi per cōscientias, xcj. A
Adorari quō debent sancti, xciij. D
Adoratio est duplex, scilicet interior et exterior, xciij. D
Adoratio est duplex, scz latria z dulia, z q̄d sit latria, xciij. D
Adoratio est duplex, scilicet per se et per accidens, xciij. D
Adoratur deus adoratiōe latrie ꝓ sez principaliter, xciij. M
Adorat xp̄s vnica tm̄ adoratōe, xciij. D
Adorari quō debeant imagines xp̄i z aliorum sanctoꝝ, xciij. D
Adoranda quō sit crux xp̄i, xciij. S
Adorandi sunt claui lancea et corona xp̄i adoratione iperdulie, xciij. T
Altarium denudatio in die cene quid significat, xl. dd
Amoroſe donationis christi sunt tres gradus, xxxix. A
Amor triplicē vim habet, xlvj. M
Amor diuinus in homine q̄druplicē amorem inordinatū extinguit, lxxij. A

Registrum

Amor diuinus habet tria per que magni apud deū erimus.lxxvij. D
Amici veri debent inter se hīe tria.xcj. D
Amicus noster est triplex.vicz homo.angelus et deus.xcj. E
Amicicia hominū est triplex.xcj. F
Amor carnalis p q̄nq; sig̃ cognoscit.xcj. G
Amici veri z falsi quō discerni p̄nt.xcj. H
Amor sponsi xp̄i ad spōsam.i.aiam ex tribus signis cognoscit.cvij. I
Anna vidua prenunciault de maria quattuor.xxxj. K
Annunciatōis festū marie est vnū de maximis festiuitatib⁹.xxxvij. L
Annunciatio marie q̄re facta est p angelū et nō p hominē.xxxviij M
Annunciationē q̄re angelus Gabriel z nō alius fecit.xxxviij. N
Annunciatio angelica quo anno q̄ mense qua hebdomada quo loco q̄ hora et quo habitu facta sit.xxxviij. O
Annūciatio marie facta est p angelū i specie corpali z humana.xxxviij. P
Angelus in salutatōe angelica cōmendat mariā ex quattuor.xxxviij. Q
Angelū quisq; habet ad ipm custodiendū deputatū z qñ.lxxj. R
Angeli seruiūt nobis in trib⁹.lxxj. S
Angusta porta siue arta via q̄ ducit ad vitam q̄d sit.lxxix. T
Angelus describit q̄d sit.lxxxv. U
Angelice nature deus sex nobilitates cōtulit.lxxxv. V
Angeli sunt differentes in natura specie et gratia.lxxxv. W
Angelū habet q̄libet homo ad sui custodiam deputatū z q̄d de xp̄o.lxxxv. X
Angeli custodiūt nos tripl'r.i ingressu. in pgressu.et in egressu.lxxxv. Y
Angeli custodiūt hoīes vsum rōnis habētes quintupliciter.lxxxv. Z
Angelus an desinat custodire obstinatum peccatorem.lxxxv. A
Angeli quō seruiūt nob i morte.lxxxv. B
Angeli quō semp vident deū visione clarissima suauissima plenissima et securissima. C
Angelor festū cur dūtaxat (lxxxv. D
nominat festū sancti michaelis.lxxxv. E
Andreas apostolus quadruplex rbete reliquit.j. F
Andree diligētia pbat ex trib⁹.j. G
Andreas fuit prim⁹ discipulus xp̄i.j. H
Andree obediētia cōmendat ex trib⁹.j. I
Andree repētina conuersio vñ oriebat.j. K
Andreas secut⁹ est xp̄m tripliciter.j. L
Andree p̄uilegia q̄ttuor.j. M
Andree nomē bis pōit i canone misse.j. N
Andree miracula quadruplicia.j. O
Andree passio dissimilis passioni chr̄isti z similis.j. M.ij. P
Anima tria timet circa mortē.iij. Q
Anima rōnalis habz tres potētias.xiij. R
Angel⁹ q̄re apparuit Joseph in somnis et nō in vigilia.xviij. S
In anni principio an liceat aliquid dare p nouo anno.xxj. T
Angelus dicit stella.xxiij. U
Angelor preliū fuit triplex.lxxxvj. V
Angeli boni impugnant septē capita siue mēbra diaboli.lxxxvj. W
Angelis bonis vt placcamus quid facere debem⁹.lxxxvj. G. xcj. X
Angeli sancti inter se tria exercitia sibi exhibent.lxxxvj. Y
Angeli scti tria īferiorib⁹ exhibēt.lxxxvj. Z
Anima duobus modis dormit in vicijs. A
Angelorum beatorum sunt (lxxxviij. B
tres hierarchie.xciij. C
Angeli boni sunt a nobis honorādi ꝓpter tres rōnes.xciij. D
Anime fidelium decedentiū sunt quadruplices.xcv. B. cxvij. E
Anime fideliū clamāt ad viuētes bis miserem̄i mei ꝓter duas causas.xcv. F
Aie fideliū q̄ ad purgatoriū veniūt sunt in quadruplici differētia.xcv. G
Aie in purgatorio ad q̄ttuor genera boīm clamāt miserem̄i zc.xcv. H
Aie in purgatorio ꝓter tria clamāt miserem̄i mei zc.xcv. I
Aie in purgatorio iuuant principaliter p quattuor.xcv. F.xcvij. K
Anime in purgatorio iuuant p fideliū pia oblationē.xcv. L
Aie defunctor iuuant p amicorū assumptā z expletā pniam.xcv. M
Aie defunctorū p crucē cōtra infideles assumptā iuuant.xcv. N
Aie defunctor iuuant per indulgentias z quomodo.xcv. O
Aie defunctor iuuant p debitor et legatorū solutionē.xcv. P

Registrum

Anime defunctoꝝ iuuãtur p ablatorum restitutionẽ,xcv.
Anime defunctoꝝ iuuant p beatoꝝ in celo subuentionẽ,xcv.
Aiabus in purgatorio debem⁹ cõpati,ppt ꝯttuor affectões qs hũt.xcvj.
Aiabus ĩ purgatorio debem⁹ libẽter ꝛ statim subuenire,ꝓpter tria,xcvj.
Aiab⁹ in purgatorio debem⁹ subuenire p pter nostraz vtilitatẽ ꝯsequendam que est triplex,xcvj.
Aia curiosa dei non cessat inquirere tria.
Aias suas puersi boies aliq̃ pdũt,aliq̃ vẽdunt,aliqui impignerãt,aliqui pro nihilo dant,cvij.
Apostoli an habuerũt ꝓpria,j.
Apostoloꝝ vocatio triplex,ij.
Aplī xp̃i debebãt esse,xij,et nõ plures neq̃ pauciores,ꝓpter tria,xxxv.
Aplī quidã petierũt potentiã.alij scientiam.alij vindictã ꝛc̃,lj.
Aplī quõ locuti sũt varijs linguis.xlvij.
Aplī post receptionẽ spũssctī in die pentecostes an peccauerint mortaliter.xlvij.
Aplī tres sunt crucifixi,lj.
Aplꝰ ꝓrogatiue sunt plures,xcj.
Aplis quõ xp̃s oia fecit nota que audiuit a patre,xcj.
Aplꝰ principatus cõmendat ex tribus.
Aplī fuerũt principes et duces oĩm populorũ et quõ.xciij.
Arma et arcus diaboli triplex,et arma et arcus christi triplex.l.
Arma nostra cõtra diabolũ mundũ ꝛ carnem sunt tria,lxxxvj.
Ascẽdit christus in celum victorioſe,glorioſe.manifeſte,velociſſime,lete,honorifice,xlv.
Ascẽdit xp̃s in celũ vidẽtib⁹ aplis ꝓpter duas rõnes,xlv.
Ascẽsio xp̃i fuit iocũda ꝛ leta ꝯttuor gene
Ascẽdit xp̃s ĩ celũ triplici rõne,xlv.
Ascẽdit xp̃s in nube nõ tñ indiguit ministerio nubis,xlv.
Ascẽdit xp̃s.xl.die post ei⁹ resurrectionẽ ꝛ nõ statim post,ꝓpter duo,xlv.
Ascẽdit xp̃s in iubilo sanctarũ animarũ ꝛ apostoloꝝ.xlvj.
In ascensione xp̃i gaudere debem⁹ ꝓpter tria,xlvj.
In ascensione christi triplex vox fuit tube,
Ascensio xp̃i fuit triplex scz in montem,in crucẽ,et in celũ,xlvj.
Ascendit xp̃s in celũ nõ eo mõ sic̃ Enoch et Helyas in paradisum,xlvj.
In ascensione xp̃i an aliq̃ cũ eo in corpe ꝛ aĩa ascenderũt.xlvj.
Ascensus xp̃i fuit glorioſus,ꝓpter modũ et ꝓpter terminũ,xlvj.
Ascendere in celũ si volum⁹ studeamus p grad⁹ vij,xp̃i ascẽdere ꝛ descẽdere.xlvj.
Auaricia qñ est peccatũ mortale et quãdo veniale,xxxiij.
Aureola debeť trib⁹ generib⁹ hoĩm,xv,xxv,B,cvj.
Aureola q̃d est,xv.
Aureola ꝛ aurea q̃d est,xxiij.
Aureola an tñ debeať plat⁹ et doctoribꝫ graduatis,xxv.

De littera B

Baptismus pfectior est circumcisione in tribus,xx.
Ante baptismũ nõ imponit alicui nomẽ ꝓpter tres causas,xx.
Barbarã desiderauit xp̃s sponsam ꝓpter prolem.cvij.
Barbarã de⁹ pater fili⁹ ꝛ spũssctũs sponsam q̃siuit,cvij.
Beatitudo est duplex,rei et spei,vij.et
Benedictões ꝯttuor percipit hõ iustus a deo in vita,xxv.
Benedictões duas dat deus electis suis in morte,xxv.
Benedictiões sex cõfert deus electis suis
Beati in patria q̃d scient,xcij.
Bellũ vt sit iustum tria requirunť,scz causa intentio et autoritas,xcviij.
Bona sunt triplicia,scz infima media ꝛ suprema,lxvij.
Bona tpalia ꝛ spũalia quõ possint peti
Bonũ est triplex,scz moralis ꝺitõis.dispositõis,et ordinatõis,lxxj.

De littera C

Carnalia desideria sunt tripliciter mortificanda,ij.
Canis rabid⁹ mlras hz ꝓprietates
Caracter sacerdotalis habet septem effectus,xxvj.
Calix triplex in scptura sacra repit,lxvj.
Et quadruplex,lxvij.
Castitas tres partes habet,lxxiij.
Castũ boiez q̃si ois homo diligit,lxxix,

Registrum

Calandrini auis natura.lxxxiij. D
Charitas est forma et ornamentū omniū virtutum.cvij. E
Celestis regio p longinquā regionē designat cui⁹ cōmendationē habes.iij. E
Celū est triplex.scz materiale,intellectuale. et diuinale.xxvij. J
Cena xpi est q̄druplex,materiale,sacramentalis,spūalis,et eternalis.xl. U
In cena vltima xps nob dedit septē documenta q̄ cōmunicās dz obseruare,xl. A
Cene dies in septē p̄uilegiata existit,xl. aa
Celū empyreū quō sit dispositū,xcij. D
Circumcisionis festū dicit cōpassionis dilectōis z exultatōis.xx. A
Circūcisio qñ fuit instituta,xx. B
Circūcisio data fuit virʒ z q̄re,xx.C,xxj.D
Circumcidi voluit christus p̄opter octo rationes,xx.E,xxj. T
Circumcisus fuit xps:nos vero nō circūcidimur,p̄ter quattuor.xx. F
Circumcisionis festiuitatē quattuor celebrem faciunt.xxj. P
Circumcisio est duplex,scz carnalis z spiritualis.xxj. Q
De necessitate circūcisionis fuerūt q̄ttuor, scz sex⁹ membrū mod⁹ et tps.xxj. R
Circumcidebat puer octaua die z nō ante duplici de causa,xxj. S
Circūcisio spūalis est duplex.xxj. V
Clauis sacerdotalis est duplex,scz potētie et scientie.xxxiij B
Clauiū potestas an sit equalis in oībus sacerdotib⁹,cxiiij. B
Ad vsuz clauis potētie q̄d req̄rat.xxxiij. C
Ad clauis scie vsum q̄d req̄rat.xxxiij. D
Clauis regni celor⁹ est triplex,ibidē de clauibus sacerdotū.lvij. D
Claues q̄ttuor dedit xp̄us beato Petro et oībus sacerdotib⁹.lvij. J
Clericor⁹ honestates z regule q̄ttuor quas obseruare debēt.lvij. F (xcix.y
Clerici p̄incipaliter habent tres regulas.
Cōceptio Marie triplex.v. A
Cōceptionis festuz de nullo sctō celebrat nisi de xp̄o et eius matre.v. B
Cōceptio est quintuplex.v. F
Conceptio marie z christi differūt in quattuor.v.D.et.vj. O
Cōceptionis festū marie deuote celebrantibus tria dona cōfert.vij. Q
Conceptōis festum ecclesia celebrat p̄pter tres rōnes.vij. S
Cōcipere in vtero et cōcipere in vterū differunt.xxxvij. D
In cōceptione christi in vtero septē singularia cōcurrunt.lxxx. T
Cōfessio sancti Thome apli est laudabilis p̄pter tria.viij. A
Cōfessor debet cōfitentē examinare, et q̄ triplex est examinatio.lxxxiij. C
Cōfessores sancti dicunt volatilia celi z pisces maris.xciij. D
Post cōmunionē q̄ se a pctis nō custodit tria mala incurrit.xl. P
Post cōmunionē ne recidiuet quis facere debet quattuor.xl. C
Nō cōmunicantes in pasca tria mala incurrunt.xl.Z (losi.xcj.z
Cōsiliatores falsi z mali maxime sunt p̄icu
Cōscientiā nostrā tria mundāt.cviij. D
Cōscientijs quinq; nō fit salus.cix. E
Cōtemplatio celestium generat in homine tria.xlvj. P
Cōtentio est duplex,scz inordinata z ordinata, Inordinata p̄tētio q̄d sit,et q̄ fit q̄ttuor modis.lxxvij. A
Et q̄ cōtentio est triplex.lxxviij. F
Cōtentio viciosa est duplex.vna p̄tra deū alia p̄tra p̄rimū.z contra p̄rimum est quadruplex.lxxviij.S (lxxviij.S
Cōtentio emulationis quādo cōmittitur.
Contentio disputatōnis tripliciter est viciosa.lxxviij.D (duplr.lxxviij. R
Cōtentio litigatōnis in iudicio est viciosa
Cōtentio ostentatōis q̄lis fuit discipulor⁹ xp̄i an fuerit peccatū.lxxviij. L
Cōtentio p̄iculosa dei in extremo iudicio est metuenda.lxxviij. D
Cōtentio fructuosa p̄tra mundū carnē et diabolū est appetēda.lxxviij. M
Cōtentio viciosa est abominabilis p̄pter quattuor.lxxvij. O
Cōtendendū nō est cū tribus generibus hominū.lxxviij. P
Cōtentio vñ causat z originat.lxxviij. Q
Cōtentionis discipulor⁹ christi duplex potuit esse causa.lxxviij. R
Corpus xpi in sua p̄ceptōe fuit in instanti formatum.x.C.et.xij. L
Corpus glorificatū an palpari possit a tactu nō glorificato.ix. M

Registrum

Corpus et anim̃ ad honorẽ dei dispensare debemus.lxxj. B
Corpus christi sumere debemus quinq; modis.xxxix. B
Corpus suũ christus nobis p̃bere potuit probatur multipliciter.xxxix. C
Corpus x̃pi sumens in pct̃o mortali an sit grauissimũ peccatũ.xxxix. D.et.xl. C
Corpus christi videns in peccato mortali an peccet.xxxix. F
Corpus x̃pi sumens cõtritus et nõ cõfessus an peccet mortaliter.xxxix. G
Corporis christi sumptionẽ que immundicia impediat.xxxix. D
In corporis x̃pi sumptõe requirit triplex diligentia.xxxix. J
Corpus christi debet sumi reuerenter tripliciter.xxxix. K
Corpus christi debet sumi humiliter cum timore & tremore.xxxix. M
Corpus christi accipiũt homines in quadruplici differẽtia.xxxix. N
Corpus x̃pi indigne sumẽtes ꝺ sequũt tria mala.xxxix. O.et.xl. C
Corpus christi spiritualiter q̃ttuor genera hominũ p̃cipiũt.xxxix. P
Corpus christi digne p̃cipientes ꝺ sequuntur quinq; fructus.xxxix. Q.et.xl. R
Corp⁹ christi nõ sumẽtes & cõicare nolentes triplex malũ incurrũt.xxxix. R
Corp⁹ x̃pi aut caro siue hũanitas x̃pi capitur dupl̃r.et quõ ꝺz adorari q̃ adoratõne. S
Corona qua de⁹ sanctos suos (xciij. P in gloria coronat q̃d est.xxv. D
Corona in quo differt ab aurea aureola & palma.xxv. E
Cor dicit deus plus p̃bare q̃ aliud membrum et quare.lxxiij. J
Cor durũ habet plures ꝺditões.xc. K
Creatura est quadruplex.r.D.et.xj. M
Crucẽ x̃pi tollere q̃d sit.ij. D
Crucem christi ascendere volens tria debet facere.ij. D
Crux sancta multis signis et indicijs est ostensa.liij. A
Crucis sancte multiplex virtus siue vtilitas.liij.B.et.liij. J
Crucis sancte ĩ eterna patria quadruplex premium.liij. D
Crucẽ elegit x̃ps q̃ttuor modis.liij. E
Crux est triplex.scz christi.latronis dextri. et latronis sinistri.liij. D
Crux christi fuit de quattuor generibus lignorum.liij. K
Crucis christi festũ quare celebratur & nõ asine in qua equitauit.liij. L
Crux christi est exaltata in celo.in inferno. et in mũdo ac iudicio.liij. M
Curatus an possit populũ suũ deserere et Curat⁹ in sex casibꝫ (fugere.xvliij. E p̃t populũ sibi cõmissum deserere.xviij. F

De littera D

Defunctis tenemur exhibere tria salutaria.xcvij. B
Defunct⁹ tenemur ad pactiõz p̃mi septimi tricesimi & solutionẽ aliorũ.xcvij. D
Demon tripliciter vexat hominẽ.lxv. M
Demones p̃mittit de⁹ hũanis corpibꝫ nocumenta inferre p̃pter tria.lxvj. C
Demones sinente deo apparẽt hoĩbꝫ visibiliter in assumptis corpibꝫ.lxvj. D
Desponsare puellas pauperes valde placet deo.iij. F
Detractores et p̃secutores licz censeantur inimici nr̃i tñ f̃m rẽ sunt amici.xcj. D
Deuotio quid sit.xliij. I.et liij. E
Deus paratus est cuilibet dare vitam gratie si facit quod in se est.xxix. D
Deus dicitur esse in omnibus rebus creatis tripliciter.xxxviij. D
De⁹ sol⁹ dimittit pctã & quõ facer.lvij. J
Deus habet triplicẽ thesaurũ.lviij. D
Deus hominẽ i optimo statu suscipit per mortem.lxx. D
Deus dedit se nobis multipl̃r.lxxj. D
Deus p̃bat illos q̃bꝫ daturus est regnũ celorũ multipliciter.lxxiij. F
Deus q̃ est misericordissim⁹ cur p̃o vno peccato punit hominẽ eternaliter.lxxix. E
Deus honorand⁹ est tripliciter.scz adoratione.exoratõe.et veneratõe.xciij. J
Deum venerari debem⁹ in sacris templis ad quod tria requirunt̃.xciij. K
Ad deum debemus leuare q̃ttuor. scz oculos.linguam.manus.et caput.c. D
Ad deũ p̃t leuare capita boies bone vite et cõscientie.p̃pter tria.c. E
Ad deũ vt p̃mptiores fiamus oculos mẽtis leuandũ septem sunt necessaria.c. F
Contra diabolum debemus pugnare tripliciter.vigilanter.cõfidenter.et perseueranter.lxxxvj. Q

Registrum

Dies sunt triplices,scz naturales, artificiales,et vsuales.cij. A
Dies egyptiaci ḡre figurant i kalendarijs cū tñ nō debeāt obseruari.xxxj. I
Dilectōis dei septē sunt signa.lxxxix. J
Diuitie sunt triplices,scz. temporales.spirituales,et eternales.cvj. A
Dolor christi fuit maxim⁹ acerbissimus z grauissim⁹ ꝓpter sex rōnes.xlj. K.et.xlij. D
Dolor mitigat in aliquibꝫ tripl'r.xlj. M.
Dolor quem habet mulier in partu an sit ei meritorius.lv. L
Domus est triplex,scilicet hominis,demonis,et dei.cviij. A
Domus est triplex,scz cōscientie familie,et materie,cix. B,et cx. A
Domui cōscientie si illi sal⁹ fieri debeat requiruntur tria.cix. L.et cx. L
Donec hec dictio capit dupliciter,x. K
Dotes anime sunt tres.scz visio,fruitio,et firma tentio.xcij. L
Dotes corpis sunt quattuor.xcij. E
Dubitatio et excusatio cōsuevit fieri quadrupliciter.lvj. M
Dulia capit dupl'r.s. large z stricte.xcij. L
Dulia ē duplex.s.simplex z ipdulia.xciij. L

De littera E

Ecce auditiōe euāgelij. In ꝓncipio erat verbū zc.p⁹ finē misse dant indulgētie.xx. M
Ecclesia militans dicitur celum quadruplici rōne.lxxxvj. M
Ecclesie in eius cōsecratione fit quadruplex salus.cviij. B
Ecclesias venerari debemus ꝓpter tres causas.cviij. B
Ecclesias solus epūs cōsecratz sine cōsensu ipius nō debet edificari.cviij. L
Ecclesijs debent exhiberi triplices reuerentie.cviij. M
Ab ecclesia debent remoueri omnia diuinum cultū impedientia.cviij. E
Ecclesias honorātes inter cetera tria beneficia reportant.cviij. F
Ecclesias dehonorantes duo mala consequuntur.cviij. G.et cxj. B
In ecclesia triplici de causa deus est honorandus.cviij. M.et cix. A
Ecclesias deus specialiter inhabitat tripliciter.cviij. J
Ecclesia est terribilis demonibus ꝓpter tria.cviij. K.et cxj. A
Ecclesia est terribilis malis hoīb⁹.cxj. B
Ecclesia est locus amabilis bonis hominibus ꝓpter tres fructus.cxj. L
Eccie ꝓuilegia vndecim p ordinē.cviij. H
Ad ecclesiā cōfugiens debet esse tutus.cx cipiuntur certi casus.cviij. H O
Ad ecclesiam cōfugienti quis ꝓuidebit de victu.cviij. P
In ecclesia q̄s debet sepeliri.cviij. Q
De eccl'ie pecunia emptū cui⁹ sit.cviij. R
Ecclesie dedicatōis festū est solenniter pagendū triplici de causa.cix. A
Ecclesie in consecratione fit salus ꝓpter septem.cix. J
Elemosyna dz bīe tres ꝺditōnes.iij. E
De septē alijs habes.cx. M
Electio beati Nicolai fuit mirabilis. hilaris,et humilis.iij. E
Electus est beat⁹ Nicolaus ad episcopatum triplici de causa.iij. F
In electōe ad episcopatū an plebeian⁹ doctus sit pferend⁹ nobili indocto.iij. I
Electio diuina est duplex.xxxv. M
Eligendus in prelatū debet habere quinq̄ cōditiones.xxxvj. J
Eligētes aliquē in plātum debent habere quattuor.xxxvj. L
Elizabeth parturitio sancti Johānis baptiste fuit miraculosa.lv. A (loze.lv. B
Elizabeth an peperit Johannem sine do
Elizabeth cōmendauit et laudauit mariā quintupliciter.lix. F
Elizabeth vnde sciuit q̄ Maria esset pregnans.lx. J
Electio canonica est triplex.s.scrutinij.cō promissi.z cōmunis inspiratōis.xcix. H
Episcopalis dignitas est in statu spirituali suprema.xxvj. K
Episcopi habent p̄incipaliter tria mādata que xp̄s dedit Petro.xcix. z
Erubescētia ꝓpter quinq̄ infert valde magnum dolorem.xlij. D
Etates hoīs septē reducunt ad tres.iij. B
Exemplū de q̄dā plebano lubrico.xx. J
Exemplum de quadam moniali garrula.xx. K.lxj. G
Exēpla plura de hoc noīe iesus.xxj. Z
Exemplū de quodā peccatore p Mariaz gratiam impetrante.xxxij. y (xxxv. G
Exēplū de sctō Mathia z quodā milite.

Registrum

Exemplū de Beatrice monīali.xxxvij. L
Exemplū Esopi de lupo ⁊ oue.xlix. L
Exemplū de q̄dā milite ⁊ iudice.xlix. K
Exemplum de Alexandro magno et filijs israel.l. A
Exemplum de sancta cruce.liij. L
Exemplū patiētie de q̄dā religioso.xlvj. O
Exemplū de Alano doctore magno.lv. K
Exēpla pl̄a ō s. Jacobo.lxj. F.lxvij. O P
Exemplū de quodā ep̄o dedicante ecclesiam.lxxxiij. D.cviij. I
Exemplū de quibusdā monachis fabulis intendentibꝫ.lxxvj. E
Exemplū de quadā puella cui maria apparuit.lxxx. G (charo.lxxxviij. L
Exemplum in vitaspatrū de abbate Da
Exēplū de q̄dā duce carthaginē.lxxxvij. G
Exēplū ō duobꝫ phisveris amicis.xcj. A
Exemplū de btō Hieronimo.lxxxvij. D
Exemplū de gaudijs beatorꝫ.xciij. G
Exēpla plura de aīabꝫ i purgatorio.xcv. F
G.vsqꝫ in finē.et sermone.xcvij. A
Exempla et miracula plura de sancto martino.xcviij. D J
Exēplū bn̄ Hieronimi ad Aletā.ciij. B
Exemplū de quadam virgine beati Ambrosij.cv. J (rij maximi.cvj. E
Exemplū de quodā iuuene pulcro Vale-

¶ De littera F

FEstum penthecostes quattuor habet nomina.xlviij. A
Festū assumptōis digni⁹ est c̄s festū natiuitatis marie.ꝓpter tria.lxxvj. ⁊
Festū omniū sanctorꝫ instituit ecclesia quadruplici de causa.xcij. G
Festū siue cōmemoratio oīm animarū a q̄ habuerit exordiū.xcvij. O
Fides dicitur stella.xxij. K
Fides ⁊ visio an possint eē de eodē.viij. L
Fides sancti Thome apl̄i habuit triplicē statum.viij. B

¶ De littera G

GAudia sanctorū interiora reperiuntur sex.xciij. A (D.et.xciij. M
Gaudia btorꝫ exteriora sūt sex.xcij
Gaudiū electorum prouenit ex quattuor partibus.xciij. M (societate.xciij. O
Gaudiū triplex ꝓuenit electis ex iocunda
Gaudiū triplex ꝓuenit electis ex loci amenitate.xciij. A
Gaudiū quadruplex ꝓuenit electis a corporis glorificatōe.xciij. P (xciij. O
Gaudiū triplex habebūt electi ab inferno.
Gaudiū triplex ꝓuēit electis a mōdo.xciij. R
Georgius vt fidelis miles secut⁹ est x̄pm i quattuor cōditionibꝫ.xlix. J
Georgi⁹ hūit q̄ttuor genera armorꝫ.l. M
Georgi⁹ tres hostes expugnauit.vicz diabolū mundū et carnē.l. O
Georgij supplicia fuerunt magna multa et longa.l. P
Gloriā mundi ad cōtemnendū debēt mouere hominē plura.xxvj. J
Gloriank̄ mali de tribꝫ donis.liij. F
Gloriank̄ scti ⁊ vere fideles in septē.liij. G
Gloriandū est in cruce dn̄i nr̄i iesu x̄pi.ꝓt septē ip̄ius nobilitates.liij. J
Gloria ē duplex.s.exterior et interior.cv. A
Gloria mūdi inanis ⁊ vana q̄d sit et quot modis cōtingit.cv. G
Gloria interior q̄d sit.cv. L
Gratia est triplex.s. gratūfaciēs. gratis data.et priuilegiata.xxxvij. F.et.xxxviij. F
Gratia gratūfaciēs est triplex.scz sacramētalis.virtualis.et muneralis.xxxvij G
Gratiarū gratis datarum sunt nouem genera.xxxvij. K
Gratia in x̄po fuit triplex.scz vnionis. gra capitis.et plenitudinis singularis.xxxvij. M
Gratie plenitudo est q̄druplex.xxxviij. G
Gratia dei adeo est homini necessaria q⁹ sine ea nō ꝑt opari bonū.lxxj. E
Ar gratie p̄sentia an possit homo in hac vita esse sine peccato.lxxj. G (xxxiij. K
Gula qñ est pctm̄ mortale quādo veniale.

¶ De littera H

HEresis fratricellorꝫ ⁊ pauperum de Lugduno.j. H (L D
Heresis Nestorij. ⁊ Sabellij.xij.
Heresis Arrij et Ebionatarū.xij. E
Heresis Valētiniani ⁊ Manichei.xij. F
Heresis Eluidij q̄ dixit Mariā cognitā a Joseph.xij. J
Cū hereticis disputare an sit licitū.lxxviij. J
Herodes fuerūt tres.xviij. H (xix. O
Herodes irat⁹ est valde ꝓpter tres rōnes.
Herodes distulit occisionē innocentū.ꝓt tres rōnes.xix. P
Herodis seuicia notat̄ trib⁹.xix. Q
Homo si nō peccasset an de⁹ incarnatus fuisset.vj. M
Hoiem q̄ttuor modis de⁹ fecit.x. M.xij. K

Registrum

Homo in statu innocentie erat impassibilis,xvij. M
Homo in statu innocentie erat incorrupti bilis z immortalis,xvij. D
Homo qd facere debeat vt fiat digna hostia deo in tẽplo pẽsentata.xxxij. T
Hominꝫ sunt in triplici differẽtia ad spiritumsanctũ se habẽtes,xlviij. P
Hominũ quattuor sunt genera,quidã magni,quidã parui corã deo et mũdo.lvj. D
Hominꝫ ad suscipiendũ diuinas reuelationes tria disponũt.lxviij. L
Homo quare creatus est.lxxxj. D
Honorẽ triplicẽ exhibebãt romani in bello victori.lxvij. M
Humanũ genꝰ añ aduentũ xpi laborabat septuplici morbo.xj. V
Humanũ genus nõ potuit per purã creaturam redimi,xlj. D
Humilitas est triplex,scilicet mala,bona, et mixta.lx. P
Humilitas mala est triplex,ibidẽ.lx. P
Hũilitatis sex sũt gradꝰ,lx.S.z lxxiij. F
Ad humilitatẽ quattuor gradibus ascendemus.lxxvij. E

De littera I

Iacobus minor ex tribus cõmendatur.lj. F
Iacobi minoris dignitas ex tribꝰ attenditur.lj. G
Iacobus quare dicit minor.lj. D
Iacobus minor ꝓre dicit frater dñi.lj. I
Iacobi minoris passio ex quattuor cõmẽdatur.lj. K
Iacobus maior predicãdo quattuor magna fecit.lxvj.B (lxj.E
In Iacobi passiõe tria magna facta sunt.
Iacobus maior subuenit omnibus eum inuocãtibus,in vita,in morte,et post mortem.lxvj. F
Iacobus maior quõ iuuat suis orõnibus eum interpellãtes.lxvj. G
Iacobi maioris per matrẽ petitio quare reprehenditur,et propter tria est reprehensibilis,ibidẽ,D.lxvij. K
Ieiunare quartã et sextã feriam est magni meriti.iij.L.et.iiij. L
Ieiunium est duplex,xxxix. L
Ieronimus ingenio et studio suo vniuerse ecclesie seruiuit.lxxxvij.B (lxxxvij.E
Ieronimi excellentia meritoꝝ magna est. Ieronimus iuuat sibi fideles cõtra hereticos z diabolũ duo exempla.lxxxvij.F.G
Ieronimus dicit angelus exercituũ ꝓpter tres cõditiones.lxxxvij. D
Ieronimũ coequat Augustinꝰ iohãni baptiste in sctitate,de hoc exemplũ,lxxxvij. I
Ieronimus est ꝓpicius orantiũ intercessor de hoc exemplũ.lxxxvij. K
Ignis est triplex,scz naturalis,artificialis, et spiritualis,lxxiij. D
Ignis spiritualis est triplex,scz culpe,gratie,et pene.lxxiij. M
Iesus interpretat saluator et cõuenienter imponit christo.xxj. T
Iesus tres vocati sũt ℔ noĩe iesus,xxj. P
Iesus saluat a tribꝰ malis.xxj. C
Iesus huius nois inuocatio fidelibꝰ tria bona cõfert.xx. I
Iesu nomẽ fideles reuereri z venerari debent quattuor modis,xx. I
Iesu nomen cũ audit in missa debẽt flecti genua,ꝓpter indulgẽtias,xx. L
Iesus hoc nomẽ cõpetit sup omnia noia christo excellẽter,xx. M
Iesus dicit saluator tripliciter,xx. D
Imagines sanctorum triplici ratione sunt inuente,xciij. R
Incorruptibile dicit aliqd triplr.xvij. P
Innocentes martyres cur dicuntur filij rachel.xvij. L
Innocentes martyres cur dicunt fleuisse matres z nõ patres,xvij. D
Innocentes an sint vere martyres est triplex modus dicẽdi,xix. G
Innocentũ festum celebrat ecclesia,ꝓpter tres rões,xix. T
Incarnationis misteriũ tota trinitas operata est,xxxvij. D
Indulgentie in die cene q̃ sint,xl. ee
In inferno quattuor sunt loca se habentia ꝑm inferius et superius,xcv. L
Infamia est triplex,scilicz iuris facti et canonica.ciij. D
Iohannis euangeliste priuilegia in vita,i morte.et post mortẽ,xvj. A
Iohannes dñi caput suũ sup pectꝰ dñi reclinauit septẽ vidit,xvj. B
Iohannes euangelista omniũ sanctorũ ꝑfectiones habuit,xvj. L
Iohannẽ euangelistã honorauit xps angelus apostoli et oẽs sancti,xvj. D

Registrum

Johannes ⁊ Petrus specialiter se mutuo dilexerunt,xvj. F
Johanni christus in morte tria priuilegia exhibuit,xvj. G
Johannes cura martyrio seruat,xvj. G
Johannes tria habuit que semper in eo p manebunt,xvj. H
Johannes post mortem conseruatus est ab incineratione,xvj. I
Johannes triplr vocat⁹ fuit a xpo,xvj. I
Johannis miracula plura,xvij. S
Johānes euāgelista an fuerit mortu⁹ babes quinq opiniones,xvij. T
Johānes baptista habuit quadruplicem exemptionē,lv. E,lvj. S
Johānes baptista noiatur trib⁹ nominib⁹ primo Johānes ꝓpter tria,lv. H
Johannes baptista dicitur lucerna ꝓpter tres rationes,lv. I
Johānes baptista a quattuor generib⁹ hominū cōmendatur.lv. D,et ,lvj. ꝯ
Johannes baptista habuit pfectionē omnium sanctorū.lv. A,et,lvj. X
Johānes baptista fuit magnus in octo p conūs,lvj. P
Johānis baptiste pater Zacharias punitus est taciturnitate,ꝓpter q̄ttuor,lvj. R
Johānis baptiste natiuitas fuit gaudiosa,miraculosa,et famosa,lvj. U
Johānes baptista in sua p̄dicatione quattuor generib⁹ boīm dedit leges,lvj. Y
Johānes baptista descendēs ad infernuz ad lymbum et sanctos patres cōfortauit quadrupliciter,lvj. ℞
Johānes baptista miracula fecit in vita in morte et post mortem,lvj. Z
Ira quādo est peccatum mortale et quādo veniale,xxxiij. I
Iuramentū infideli factū est seruādū,iij,I
Iuramentū recipitur ad intentionē illius cui iuratur,iij. I
Iustificatio impij q̄ttuor req̄rit,xxviij. S
Judas an a christo sit in apostolum electus,xxxv. A
Judā cur elegit xps in aplm ⁊ ꝑcuratorē quē tñ agnouit se prodituꝝ,xxxv. B
Judeus pungit hostiā ꝓsecratā q̄ sanguinem stillat q̄ miraculo viso petit⁊ baptisaī an debeat puniri p isto delicto,xxxv. B
Jude christus vere corpus et sanguinē suum dedit,xl. Y

De littera K

Katbedra est triplex,regalis,sacerdotalis,et magistralis,xxxiij. K.et Katherina sup oēs (xxxiij, O virgines exaltata est in vita,ī morte,et post mortē,ciij. K,cvj, D
Katherina est exaltata in virginitate sup alias virgines,ꝓpter quinq,ciij, L
Katherina passa est quinq martyrij genera,ciij, F
Katherine in passione cōcessit deus septē priuilegia,ciij, G,cv, K
Katherina habuit gloriā interiorē ēm triplicem vim,cv, D (te,cv, B
Katherina tria priuilegia habuit in mor-
Katherinā honorauit xps multis priuilegijs in vita in mortez post mortē,cv. D
Katherinā honorauit xps post mortē triplici priuilegio,cv, L
Katherine debent tres aureole,cvj, B
Katherina supgressa est alias virgines in virginitate ex quinq causis.cvj, D
Katherina sollicitata est muneribꝰ p tyrannum tripliciter,cvj, G
Katherina quō supgressa est alias virgies officio p̄dicationis,cvj, D
Katherina quō supgressa est alias virgies merito martyrij multipliciter,cvj. I
Katherine martyrij priuilegiatū ⁊ honoratum est in trib⁹.cvj. K
Katherine exempla plura,cvj, L

De littera L

Lata porta siue via q̄ ducit ad p̄dictionē quid sit,lxxix, U
Laurentius p alijs martyrib⁹ xpo in tribus ministrauit.lxxij, B
Laureti⁹ decē tormēta sustinuit,lxxij, D
Laurentium honorificauit deus septem modis,lxxij, E
Laurentium visitauit deus per quattuor cōsolationes,lxxiij, L
Laurentius inter alios martyres obtinet principatū ꝓpter sex causas,lxxiij, D
Laurētij pena fuit acerba ex trib⁹,lxxiij. P
Laurētius inter alios martyres habꝫ tria priuilegia.lxxiij, D
Leopoldus dicit magnus,ꝓpter q̄ttuor ex quib⁹ alijs dicit magnus.cj, A
Leopoldus dicit magnus propter nomē magnum.cj, A
Leopoldus dicitur magnus propter ge-

Registrum

neris nobilitatem.cj. D
Leopoldus dicitur magnus ꝓpter virtutum abundantiam.cj. E
Leopoldus dicitur magnus ꝓpter operum efficaciam.cj. F
Leopoldus in omni rerum genere miraculis choruscauit.cj. G (xxvij. H
Lumen glorie ꝑt dupliciter hoī ꝑticipari. I
Luxuria quid sit et qñ est mortale et quãdo veniale.xxiij. K
Lõtra luxuriã notant septẽ remedia.lxv. L

M Pe littera M

Magna dicunt aliq̃ triplr.xcix. M
Magni fieri possumus apud deum per tria.lxxvij. N
Magdalena omniũ peccatorũ labe fuit polluta.lxiij. O
Magdalena nõ solũ mẽte sed etiã corpore fuit corrupta.lxiij. P.lxiij. Q.lxv. R
Magdalene cognitio contritio et satisfactio.lxiij. S
Magdalenã ꝓcenerũt tres gr̃e.lxiij. T
In magdalene volũtate gr̃a inflammans tria bona imꝓessit.lxiij. U
In magdalena gratiã cõfortantẽ tria bona secuta sunt.lxiij. V
Magdalene christus sex beneficia cõtulit admiranda.lxiij. W
Magdalene peccatũ fuit magnũ multus et notorium.lxv. X
Maria ter vnxit iesum vnguẽto.lxv. Y
Magdalena sicut peccauit quinqs sensibꝫ ita eisdẽ satisfecit.lxv. Z
In magdalena superabundauit delictum ignorantie fragilitatis negligentie et malignitatis.lxv. a
Magi quare obtulerunt illa tria munera aurũ thus et mirrham.xxij. b
Magi q̃ntuplicẽ stellã viderunt.materialẽ.diuinalẽ.spũalẽ.et intellectualẽ.xxiij. c
Magi vñ didicerũt q̃ stella q̃ eis apparuit significaret xp̃m natũ.xxiij. d
Magis xp̃s suã natiuitatẽ voluit ꝑ stellã manifestare triplici rõne.xxiij. e
Magi cur reges nuncupant.xxiij. f
Magi q̃ tpe venerũt ad xp̃m.xxiij. g
Magi specialiter venerunt ad hierusalẽ et nõ ad aliam ciuitatem iudee.ꝓpter tres causas.xxiij. h
Magi cognouerũt se tria bñe a puero ieſu ideo et tria munera obtulerũt.xxiij. i
Magi an omnes tres obtulerũt tria munera.xxiij. j
Malorũ cõuersatio est periculosa ideo fugienda.lxx. k
Malis ad tps cohabitare possum⁹.l. l
Manus dñi sunt triplices.lx. m
Mandragora quid sit.lxxxviij. n
Margarethe passio multũ fuit cõformis passioni christi.lxij. o
Maria assumpta est integraliter cũ corpe et anima.lxxv. H.lxxvj. p
Quando et quo die maria assumpta est in celum.lxxv. Q.lxxvj. q
Maria assumpta est ī celũ honorabiliter. r
Maria assumpta est in celũ (lxxv. s
admirabiliꝫ iocũdabiliꝫ.lxxv. T.lxxvj. t
Maria assũpta est sup choros angelorꝫ et sup oẽs puras creaturas.lxxv. V.lxxvj. u
Maria assumpta est in celũ cum magna potestate.lxxvj. v
Mariã bñ fecit deus q̃tũ ad tria.lxxx. w
Maria trib⁹ vicib⁹ est sanctificata.lxxx. x
Maria fuit bñ ꝓposita q̃tũ ad tria.lxxx. y
Maria qualiter fuit in corpore disposita. lxxx. Z.lxxxj. z
Maria habuit quasdã nobiles ꝓditiões q̃ nõ fuerũt cõicate alicui creature.lxxx. A
Maria vbi ⁊ qñ nata est.lxxx. B
Maria cõparat librꝫ ꝓpter tria.lxxxj. C
Et q̃ triplex est liber ieſu xp̃i.lxxxj. D
Maria est p̃ciosissimus liber creatõis ieſu christi.lxxxj. E
Maria merito instituit heres in celesti regno triplici rõne.lxxxj. F
Maria est nobilior p̃sona oĩbus creaturis triplici rõne.lxxxj. G
Maria est liber p̃ciosissimus incarnatõis ieſu xp̃i ꝓpter tria.lxxxj. H
Maria ꝑfectiori mõ suscepit xp̃m ī vtero q̃ sumãt fideles in cõmunicando.lxxxj. I
Maria q̃re nõ salutauit Zachariã ꝓius ⁊ deinde elizabeth.lix. K
Maria quibus verbis salutauit Elizabeth.lix. L
Maria in portãdo christũ ꝏ sensit partus grauitatem.lix. M
Marie salutatio ad elizabeth quattuor effectus operata est.lix N
In marie visitatiõ ad elizabeth facta sunt septem miranda.lx. O
Marie fecit ds magna in q̃ttuor.lix. P

Registrum

Maria succurrit nobis in vita.in morte. et post mortē.lx. I
Marie visitationis festum per quem institutum est.lx. H
Maria vere dicitur mater dei qō ꝓbatur tripliciter.lx. H
Maria an meruerit fieri mater dei.lx. O
Maria se tantū humiliauit q̄stum est possibile humane menti imaginare.lx. O
Maria demonstrauit summā humilitatē ante partū.in partu.et post partū.lx. R
Maria septies in euangelio reperit locuta fuisse.lxj. E
Maria dicitur et assimilat stelle maris ꝓpter sex.lxxiiij. B
Maria optimā partē elegit in via terrestri q̄stū ad septē.ser.lxxiiij. L
Maria optimā partē elegit in morte q̄stū ad quinq;.lxxiiij.H.lxxv. I
Maria elegit optimā ꝑtem post mortē in vita celesti q̄stū ad q̄ttuor.lxxiiij. J
Maria in celo habet triplex officium pro nobis.lxxiiij. K
Maria in eius trāsitu q̄ttuor fecit.lxxv. I
Maria habuit tres filios.naturalē legalē et spiritualem.lvj. L
Marie cōceptio triplex.v. A
Maria nata est ex ꝑgenie regali sacerdotali z ꝓphetali.v.L.lxxxj. R
Maria fuit ab originali peccato preseruata.v.G.et.vj. H
Maria est domus quam deus inhabitauit.vj. K. (glorificauit.vj. I
Maria est domus quam deus tripliciter
Marie de⁹ singularē z specialē tribuit gratiam tripliciter.vj. H
Mariam glorificare debemus ꝓpter quatuor.vj. P
Mariā nō fuisse cōceptā in originali ostēditur triplici via.scz autoritate.ratione.et exemplo.vij. R
Maria fuit virgo quinq; modis.xij. D
Maria ꝑgo in scptura dicit stella.xxiij. J
Maria dicitur templum ꝓpter tres rationes.xxj. G
Maria nō indigebat purificatiōe qz erat purissima.xxij. M
Marie fructus dicitur primus et purissimus et quare.xxij. H
Maria quō fuit plena gratia.xxvij.D.et xxviij.G.lxxxj. P
In maria fuit triplex ꝓfectio gr̄e.xxvij. E
Maria an habuerit oēm gratiā gratūfaciente z gratisdatā tē.xxvij.F.xxviij. F
Maria suscepit omnia sacramēta ex triplici causa.xxvij. D
Marie sunt cōmunicata duodecim priuilegia ꝓpria.xxvij. I (xxviij. D
Cū maria fuit dñs tripliciter.xxvij. H.
Maria quō litteraliť interp̄tat.xxvij.G
Et quō dictionaliter.lxxiiij. A
Maria est benedicta sup oēs mulieres virgines cōiugatas z viduas.xxvij. L
Maria a nullo potuit cōcupisci inordinate.xxvij.L.lxxxj. G
Maria quomodo dicit benedicta in mulieribus.xxvij. J
Mariā ad salutādū freq̄nter āgelica salutatōe dñt nos q̄nq; inducere.xxvij. K
Maria virgo vere doluit de passione filij sui.xlj. E
Marie dolor cōpassionis fuit maximus septuplici rōne.xlj. J (da.xciij. A
Maria virgo qua adoratione est adorana
Maria cōparat lune et quare.xciij. B
Marie de pietate cōsidere debent q̄ttuor genera hominū.cij. A
Marie in festo p̄sentationis eius in templum collate sunt septem perfectiones gratiarum.cij. B
Maria sibi seruientes liberat ab omni infamia et cōfusione.ciij. D
Maria oīb⁹ hoībus cuiuscūq; status formā viuēdi tribuit.xcviij. B
Maria maximū dolorē habuit in passione christi.ciij. F
Martinus cōmendat fm triplicē statum quē habuit.xcviij. A
Martinus cōmendat in statu catbecuminali ex pietate.ciij. E
Martini catbecumini elemosyna placuit ꝓpter tria.xcviij. L
Martinus cōmendatur in statu militari ex equitate.xcviij. E
Martinus cōmendat in statu monachali ꝓpter tria.xcviij. G
Martinus cōmendatur ex statu pontificali. Et dicitur sacerdos magnus triplicíter.xcviij.D.xcix. H (xcix. R
Martini miracula plura.xcviij.D.J.et
Martin⁹ magnus apparuit cōtra demonem ꝓbatur per exempla.xcviij. K

Registrum

Martini vigiliã in pane ⁊ aqua ieiunans securus est per annũ illum a morbo pestilentie.xcviij. A (.xcix. A
Martinus fuit magnus votor electõne. B
Martinus fuit magn⁹ exemplor demonstratione in ser.xcix. C
In martini festo cur boies plus solito laucius bibũt ⁊ comedũt.xcix. D
Martinus fuit magnus miraculor operatione.xcix. R E (xcix. E
Martinus in statu iuuẽtutis placuit deo F
Martinus in statu militari placuit deo. xcix. G
Martin⁹ oculos manus et os ad dñm leuauit et quõ.c. A
Martyriũ est triplex.xv. B
Ad martyrẽ verũ tria requirunt.xv. C
Martyres libenter ꝓtulerũt tormenta triplici de causa.xv. R D
Martyriũ est triplex.xix. U
Martyres fuerunt hic viri bellatores et quomodo.xciij. E
Martyriũ cordis est triplex.xciij. F
Mathias inter alios aplos merito est honorand⁹ ꝓpter quattuor.xxxv. G
Mathie apli miracula ostensa sunt ĩ celo, in inferno, et in mũdo.xxxv. H
De mathie morte et cõsummatione sũt varie opiniones doctor.xxxv. I
Mathie electio redditur ꝓmendabilis ex tribus.xxxvj. J
Mathie sanctitas euidenter ostenditur ĩ tribus.xxxvj. K
Mathias cõnumeratus est collegio apostolor tripliciter.xxxvj. L
Matthеus ẽre nõ agit devocatõe omniũ apostolor.lxxxij. M
Matthеus quo tempore euangeliũ suum scripsit.lxxxij. N
Matthеus euangeliũ suũ scripsit lingua hebraica.lxxxij. O
In matthеo notantur quattuor laudedigna.lxxxij. P
Matthеus quattuor fecit que vere penitens facere debet.lxxxiij. Q
Matthеus habuit tres infirmitates a q̃bus curatus est.lxxxiij. R
Matthеus per q̃nq; vias secutus est christum.lxxxiij. S
Matthеus ꝓdicauit euangeliũ xpi iuxta eius mandatũ q̃druplicater.lxxxiij. ⁊ T
Matthеi euãgeliũ est cõmendabile ꝓpter quattuor.lxxxiij. V
Matthеũ curauit celestis medicus a tribus infirmitatib⁹. lxxxiij. X
Matthei cõuiuium fuit magnũ quadrupliciter.lxxxiij. aa
Matthеus habuit q̃druplicẽ dignitatem in sua eruditione.lxxxiij. bb
Matrimoniũ est triplex bonũ. cvij. B
Medicus est triplex.corporalis spiritualis ⁊ celestis, et q; medic⁹ corporalis debet hꝫ quinq; cõditiones.lxxxiij. C
Medic⁹ an teneat infirmo mortẽ nuncia re quã ꝓnoscit cito venturã.lxxxiij. D
Medic⁹ honorandus est triplici honore.lxxxiij. E (lxxxiij. F
Medico non obediẽdo an infirm⁹ peccet G
Medicus spiritualis debet in se hꝫ tres cõditiones.lxxxiij. H
Mensura in genere est triplex.lxxx. I
Mensurã quadruplicẽ de⁹ hꝫ.lxxxiij. K
Meritum est triplex, scz cõdigni. cõgrui et digni.lx. L (lxxxvj. M
Michael est princeps ecclesie militantis.
Milicia est duplex.scz mũdialis ⁊ spiritualis.⁊ an mundialis possit exerceri sine peccato.xlix. A
Militũ regula habet tres partes.xlix. B
xcviij. C, xcix. C
Milites nostri tpis mouẽt ad pugnandũ tria vicia.xlix. D
Milicia spiritualis quid sit ⁊ cõtra quos exercetur.xlix. E
Milites seculares debent in se habere septem cõditiones.xlix. F
Milites spirituales debẽt habere in se septem cõditiones.xlix. G
Militũ christũ crucifigentiũ et ecclesiã p̃sequentiũ q̃ttuor cõditiones.xlix. H
Milicia secl'ar' ĩstituta ẽ ꝓp' duo.xcvij. I
In milicia secl'ari tria sc'arguẽda. xcviij. K
Ministrãt aliqui deo, aliqui diabolo, aliqui mundo.lxxij. L
Ministrauerũt sancti deo ĩ trib⁹.lxxij. M
Miracula scti Andree q̃druplicia.j. N
Miracula bti nicolai sc'm'tiplicia.liij. O
Miracula plura facta in die natiuitatis christi.x. P
Misse tres in die natiuitatis christi q̃d re presentẽt.xj. Q.xij. R
Missa est libenter audienda ex causis, S T

Registrum

quomodo sacerdos in memoria misse debet procedere.cxiij. C
Mors est triplex,scz corporalis, spiritualis,et gehennalis,xxiij. E
Mors spiritualis id est culpe quomodo perficitur,xxix. F
Mortificanda carnalia desideria sunt tripliciter.ij. E
Mortis triplex ferocitas.xvij. M
Mortalitates et pestilentie sepe fiunt iudicio dei,xvij. Q
Mortis necessitas describit,xvij. T
Mulieres vane solet offendere oculis capillis ore vngentis,lxiiij. J
Mulieris sunt q̃tuor custodie q̃bus adiuuatur vt honeste viuat,lxiiij. O
Mulier an statim post partū possit templū ingredi.xxx.C.xxxij. S
Mundicia est triplex,xxxix. D

De littera A

Natiuitas xp̃i triplex,eternalis,tpalis,et spũalis,x.A.j. A,xij. A
Natiuitas christi est admirabilis tripliciter.x.B,xij. B
Natiuitas christi ẽ admirabilis ex pte virginis parturientis,x. B
Natiuitati christi oẽs creature testimonium phibuerunt,xj. M
Natiuitas christi fuit diuersis diuersimode manifestata,xxiij. O
Nicolaus in tribus etatibus placuit deo iij. B,et per totū (nifeste.iij. G
Nicolaus q̃re dedit aurū occulte z nō manifeste.iij. J
Nicolai miracula quadruplicia.iij. J
Nicolaus in suis miraculis et operib⁹ similis fuit xp̃o,iij. K
Nicola⁹ suscepit ep̃atum triplr,iiij. F
Nicolaus ex triplici causa fuit sublimat⁹ ad episcopatū.iiij. G
Nobiles debẽt hr̃e sex cõditiones,iiij. B
Et vide quattuor,cj. E
Nobilitas operū ex q̃tuor resultat.iij. D
Nobilitas est triplex.scz spiritus carnis z operis.iij. A
Numerus duodenarius specialiter sacratur in duodecim aplis,xcj. K

De littera O

Oblatio exterior ad hoc q̃ sit acceptа deo q̃tuor requirunt.xxij. B
Odium ne locum habeat tria sunt in hoie occupanda,lxv. T
Odium dei est duplex,scz actiuum et passiuum,xc. B
Odit de⁹ sex z septimū detestat,xc. C
Odio quō pōt haberi deus,xc. D
Odio habet de⁹ ab aliq̃b⁹ triplr,xc. E
Odiū dei est maximū z grauissimū omniū peccatorū,xc. F
Odiū hoīs ẽ duplex,s.iusti z impij,xc. G
Odiū habẽt iusti ad tria mala,xc. G
Odiũt quersi deū seipos z primū,xc. D
Odium primi an semp sit peccatū mortale et speciale,xc. J
Odium querit in exoso septẽ genera damnorum,xc.A (infernalis,xc.M
Odij est triplex punitio,s,tpalis spũalis et
Offerre debem⁹ tria munera,scz de corde, de ore.et de ope,xxij. C
Oleū sacrū est triplex.scz crismat̃. infirmorum z catheccuminorū,xl.bb (xxvj.M
Ordines clericorū an sint septẽ vel nouem. In ordine sacerdotali duplex cõfertur potestas,xxij. D
Osculum fit ad eos in quos speramus tripliciter,lxiiij. K

De littera P

Patientie exẽpla multa ponũt̃.c.D
Pacẽ pcurandū z cõseruandū in aliq̃ patria tria principaliter requiruntur,cj. B
Pacẽ in terris suis princeps pcurare vel cõseruare volens debet habere tres conditiones.cj. C
Parẽtes tria desiderant filijs scz quietem, diuitias,et honores,lxvij. A
Passio scti Andree filis passioni xp̃i.j. M
Pasca capit tripliciter,xxxix. S
In pasca debent hoies cõmunicare ꝓpter quattuor rõnes.xxxix. S
Passionẽ christi aggrauãt octo circumstãtie ex quib⁹ cõcluditur dolorẽ suum fuisse maximū.xlj. A
Passionẽ xp̃i aggrauat tps duplr.xlj. S
Passionis christi iniquitatẽ iudicij q̃tuor manifestant.xlj. D
Passus est christus ꝑm triplicẽ dimensionem corporis.xlj. J
Passio triplex fuit in xp̃o.xlj. K
In passione christi obprobriorum multiplicitas,xlj. D
In passione christus illusus est quadrupliciter,xlj. A

Registrum

In passione sua christus nullā habuit cō-
solationem,xlj. Q
In passione deus dicit dereliquisse chr-
stum dupliciter,xlj. P
In passione xpi tria debem⁹ videre,scz di-
gnitatē,acerbitatē,et vtilitatē,xlij. B
Passionū genera in trib⁹ differētijs inclu-
duntur,xlij. A (xij. B
Passio christi fuit valde acerba ꝓpter tria.
Passionis xpi multiplex vtilitas,xlij. E
Passionis xpi duricia notat in quinq; sen
sibus corpis sui.xlij. F
Passio xpi fuit amarissima inter oēs pas-
siones hui⁹ mūdi,xlij. G D
Passio christi fuit aucta ex assistentia dile-
cte matris,xlij. J
Passionē xpi debem⁹ sepius meditari ꝓpt
multiplicē fructū,xlij. L
Pastor bon⁹ debet pascere populū suū tri
plici pabulo,iij. D
Patet iesus a beneficiatis doctis sponta-
neis magistratib⁹ z potētib⁹,xlj. F
Patriarcharū et ꝓphetarū cōgregatio ad
quid fuit electa,xciij. E
Pauli apli dignitas ꝓbat ex trib⁹,lvij. K
Paul⁹ añ suā cōuersionē habuit q̄tuor fal
sos errores ꝯtra xpm,xxvij. A
Pauli cōuersio an fuerit miraculosa,xxvij
B,et,xxvij. Q
In paulo ante ei⁹ cōuersionē triplex abun
dauit delictū,xxvij. L
Paulus quare mutauit nomen tres ratio
nes,xxvij. D
Paulus cōsecutus est subito misericordiā
et magnā gratiā ꝓpter tria,xxvij. E
Paulū nō vocauit xps in mundo existens
ꝓpter tria,xxvij. F
Paulus in raptu an viderit diuinam es-
sentiam.xxvij. G
Paulus in visione raptus an fuerit vere
beatus,xxvij. D
Paulus est rapt⁹ in terciū celū qđ est illud
celum,xxvij. J
Paulus vt bonus p̄dicator p̄ditus fuit tri
plici scientia.xxvij. K.lvij. K
Paulus p̄dicauit tripliciter,scz ꝓbo.exem
plo,et martyrio,xxvij. D M
Pauli anima an in raptu fuerit separata a
corpore,xxvij. K
Paulus dicit vas q̄druplicīter.xxvij. M
Paulus patiēter sustinuit tria genera pas-
sionum.xxvij.D.lvij. L
Paulus fuit totus igne⁹ in charitate q̄ ad
ꝓximum,xxvij. P
Pauli cōuersionē celebrat ecclesia z nō al-
terius pctōris cōuersi z q̄re,xxvij. R
Paulus fuit legat⁹ a latere summi pontifi
cis missus,xxvij. T
Paul⁹ portauit nomen xpi corā gentib⁹ et
regibus z filijs israel,xxvij. U
Paulus xpm plurimū dilexit quē ante p-
sequebatur.xxix. Z
Ex peccato mortali tria incōmoda gene-
rantur in homine,lvij. J
Peccata tripliciter dimittunt,videlicz au-
toritatiue,subautoritatiue,et instrumenta-
liter,lxiij. D
Peccant hoīes septē modis.lxv. P
Peccatū z delictū differūt.lxv. R
Peccator si ex corde tres veritates ꝓnun-
ciauerit ꝓ certo gratiā cōsequet.xxix. aa
Peccatū qñ sit mortale vel veniale dantur
quinq; regule.xxxij. E
Peccatū dī graui⁹ altero dupli.xxxix. E
Penitentis vere et perfecte sex sunt condi-
tiones.lxiij. J
Penitentem vere an deus plus diligat q̄s
innocentem,lxiij. L
Peccata sunt tria que totū mundum cō-
maculant.lxxxij. A
Peccatū facili⁹ caueat q̄s emendat.c. G
Peccator q̄tumcūq; magn⁹ nō dz diffide
re quin de⁹ sibi misereat.xxix. K
Persecutio est duplex.scz personalis z vni
uersalis.xvij. G
Petri apli dignitas vltra alios apostolos
ꝓbatur ex trib⁹.lvij. B
Petri sanctitas vite probatur ex fide tripli
citer.lvij. C
Petrus feruentior fuit in charitate ceteris
apostolis.lvij. D
Petri efficax opatio repit in q̄tuor.lvij. E
Petrus an preponatur Paulo aut econ-
tra.lvij. H
Petr⁹ et paul⁹ q̄liter passi sunt.lvij. Q
Petri magna dignitas ostendit in tradi-
tione clauium.xxxij. A
Petri cathedre festum cur celebratur ab
ecclesia.xxxij. M
Petrus triplici cathedra est sublimatus.
xxxij. Q (xxxij. P
Petrus fuit magister omniū christianor.

Philippus cõmendat ex quinq. lj. B
Philippus fuit multe reuerentie et dignitatis. lj. D
Philippus q̃tuor miranda fecit. lj. E
Ad p̃ceptor diuinor obseruantiã septem debẽt nos mouere. lxix F
Preceptor diuinor obseruantia quintuplex vtilitas. lxix. H
In prelator et doctor pmotõe tria debẽt precedere. lvij. A
In p̃lio tria sunt seruanda. lxxxvj. K
Predicator siue piscator spũalis sex debet habere cõditiones. ij. O
Predicare prohibitum est laicis et mulieribus. ciij. C. cvj. P
Primogenitor p̃rogatiue plures. lxxxj. Q
Primogenit9 dicit aliquis dupliciter. positiue z priuatiue. x. A
Principium est duplex. scz principians et principiatum. xij. B
Priuilegia q̃tuor sancti Andree. j. K
Priuilegium ecclesie triplex scz immunitatis persone. immunitatis fori. et rerũ ecclesiasticarum. cviij. M
Probleumata tria dauid regis. cliij. L
Prudentia est triplex. scilicet vera falsa et perfecta. iij. D
Purgatio est triplex. scz vulgaris legalis z spiritualis. xxx. A (xxxij. K
Purificari voluit maria p̃pter tria. xxx. B
Purificari quomodo debeat anima spiritualiter. xxx. D
In die purificationis q̃tuor persone venerunt ad templũ. vicz christus. maria. symeon. et anna: sed diuersimode. xxxj. M
Purificatur maria in die purificationis q̃ drupliciter. xxxj. J
In die purificatõis p̃cessio q̃ fit cum luminaribus q̃d significat. xxxij. U
In die purificatõis candelas ardẽtes ferimus in manib9 q̃tuor de causis. xxxij. X

¶ De littera Q

Quinq̃ talenta tradidit nobis deus. lxxj. A

¶ De litera R

Rachel quomodo dicitur plorasse filios suos. xviij. K
Rama capit dupliciter. xvlij. J
Redemptõis sex sunt modi. v. J
Regnum quadruplex reperitur in scriptura sacra. lxix. L
Regnum celorum quatuor genera hominum possident. lxix. L
Reliquias suas laudat quilibet sacerdos. lxviij. A
Religiosi habent principaliter tria mandata. xcix. E
Reliquias sctor an liceat portare ad collũ aut vendere. xciij. I
Reliquie sanctor sũt adorande dulie adoratiõe p̃pter tres rõnes. xciij. E
Reliquie sanctorũ quomodo debent populo ostendi. lxviij. F. xciij. I
Reliquie sctor nõ debẽt vendi. lxviij. G
Renunciare oibus q̃d sit. lxxxij. D
Res pure sũt in triplici differẽtia. lxxx. L
Restitutio q̃n fieri debeat. cx. Q
Restitutio an sit facienda. Et q̃ aliq̃d dicitur illicite acquisitũ tripliciter. cx. P
Restituendũ q̃d sit z in q̃ specie. et quõ res ablata restitui debet. cx. O
Restituendũ quantũ sit. cx. R
Restituenda an sint acq̃sita per ludos fortune z cui. cx. S
Resurrectõis x̃pi triplex iocũditas. xliij. A
In resurrectõe x̃pi q̃tuor actus mirabiles operata est potẽtia diuina. xliij. A
Resurrectõis iocunditas generalis quadruplex. xliij. B
In resurrectione sua an christus omnes animas que erant in inferno liberauit. ser. xlij. L
In resurrectõe an liberate fuerint anime in purgatorio. xliij. O
In die resurrectõis quotiẽs x̃ps apparuit suis dilectis. xliij. E
In die resurrectõis x̃ps apparuit Marie matri sue. pbat tripliciter. xliij. F
In die resurrectiõis christus apparuit primo mulieribus et nõ viris propter quatuor rationes. xliij. G
Resurrexit christus quattuor excellentissimis modis. xliij. H
Resurrexit christus cum cicatricib9 p̃pter quattuor rõnes. xliij. O
Resurrectionis christi quadruplex vtilitas. xliij. P
Retbe q̃druplex in scriptura inuenit. j. A
Retributõis sex sunt differẽtie. xc. A

¶ De littera S

Sacramentum eucharistie quando institutum est. xl. cc

Registrum

Sacerdos quilibet honorandus est ꝓpter septē ꝓuilegia. xxvj. I
Et ꝓpter sex rōnes. cxij. K
Et ꝓpter tria. cxiij. A
Sacerdotes grauiter peccant q̄ raro celebrant. xxvj. O. cxij. P
Sacerdotib⁹ ad peccandū cooperantes grauiter peccāt. xxvj. O. cxij. P. cxiij. Q
Sacerdotib⁹ detrabētes grauiter peccāt. xxvj. O. cxij. P. cxiij. R
Sacerdotes debēt esse mundi fecundi et mansueti. xxij. P. cxij. A
Sacerdotes specialiter sunt honorādi ꝓpter tria. xlix. I
Sacerdotū triplicē gradū instituit xp̄s in nouo testamēto. lvij. B
Sacerdotes debent esse liberales in pauperes z nō parci. lxiij. C
Sacerdos ꝓfessor debet in se habere tres cōditiones. lxxxiij. Z
Sacerdos duo tenet scire. lxxxvij. A
Sacerdos dz legē alios docere. lxxxvij. C
Sacrilegi puniunt triplici pena. cxj. B
Sacerdos fornicando grauius peccat q̄ laic⁹ adulterando. cxij. B
Sacerdos dz ee exēplaris ī fama. cxij. C
Sacerdotis officiū est triplex. scz iudicare orare z immolare. cxij. D
Sacerdos celebrās missam quattuor debet facere. cxij. F
Sacerdos exequēs actū cuiuscūq; ordinis in mortali peccat mortaliter. cxij. G
Sacerdos an debet sumere corpus xp̄i si apparet in specie pueri. cxij. J. cxiij. A
Sacerdotalis dignitas excedit omniū regum potentiā. cxij. I
Sacerdotes sūt oīm fideliū p̄ies. cxij. M
Sacerdotes maxime venerati sunt ꝑ imperatores etiā paganos. cxij. N
Sacerdotū virtutes inter alias maxime sunt quattuor. cxij. O
Sacerdoti etiā malo debet exhiberi reuerentia z honor ꝓpter duo. cxij. Q
Sacerdotib⁹ in q̄b⁹ sit obediendū. cxij. R
Sacerdotib⁹ debent retribuere laici duo. cxij. S
Sacerdotū dignitas p̄cellit (angelos triplici potētia. cxiij. B
Sacerdoti in veteri testamēto tria fuerūt cōmissa. cxiij. E
Sacerdotis oratio vtilis est boīb⁹ in mūdo et etiā in purgatorio. cxiij. F
Saluatores tres legim⁹ in veteri testamēto appellatos. xj. Z
Sanctificati sunt in vtero dūtaxat q̄ttuor p̄sone. lxv. F. lvj. S
Sanctificant aliq̄ tribꝫ modis. iij. B
Sanctificatōnis gradus in vtero est triplex. v. O. vij. T. lxxx. B
Sanctificatio marie virgis ē duplex. v. E
Sanctitatis ꝑfecte sūt tria signa. lj. L
Sanctitas est triplex. lxxx. O
Sanctos quare inuocam⁹ et adoramus. xciij. y. xciij. I
Sanctoꝝ ꝯgregatio siue societas ex octo cōgregatōib⁹ collecta. xciij. A
Sanctitas vera ꝯsistit in trib⁹. c. B
Sapientia est triplex. scz diuina mundana et infima. ciij. D
Satisfactionē dignā tria faciūt. lxv. T
Sepultura inuenta est ꝓpter viuos tribus ex causis. cxvij. B
Sepultura ecclesiastica prodest defuncto in quattuor. xcvij. L
Sequi volentes dīm debēt deuitare tria scz diuitias delitias z iniusticias. lxxxij. B
Sequi si vult homo xp̄m necesse est vt faciat bonum. P. primo induendo eius pauꝑtatem. lxxxij. C
Sequi si volumus xp̄m induam⁹ eius vite asperitatē. lxxxij. E
Sequi si volumus christū sequamur eius per vite equitatē. lxxxij. F
Sequi christum sunt tria impedimēta impedientia. lxxxiij. R
Signa septē ex quib⁹ cognoscit de ꝓximo flagella et iram dei venire super homines illius loci. lvj. Z
Symeon senex glorificauit puerū Jesum quadrupliciter. xxxj. K
Solennitates p̄cipue tres celebrantur in lege. xlvj. A (xxxvj. N. P
Sors quō describit z q̄t sint eius species. Sorte vti aliquo casu an sit licitū z q̄ sors est triplex. xxxvj. D O
Sortilegoꝝ pena q̄ sit ciuilis z canonica. A sortilegis q̄rentiū cōsiliū (xxxvj. R
vel auxiliū qualis pena sit. xxxvj. S
Spiritussanct⁹ supueniet in te z virt⁹ tē. quō exponit. xxxvij. P
Spiritussancti duplex est missio. visibilis et inuisibilis. xlvij. A
Spūssancti missio visibilis fcā est sup xp̄m

Registrum

et apl'os in quadruplici signo.xlvij. B
Spūssanctus an sit visibiliter missus ad alios ꝓterq; ad xp̄m z ad apl'os.xlvij. C
Spiritussanct⁹ an sit visibiliter missus ad beatā virginē z alias mulieres in die penthecostes in cenaculo.xlvij. D
Spiritussanct⁹ qualiter visibiliter sit missus sup apl'os.xlvij. E
In spiritussancti missione in specie colūbe et ignis an fuerit vera colūba z ver⁹ ignis vel solū signū representatiuū.xlvij. F
Spūssanctus dū visibiliter mittit ad aliquē quō debet esse dispositꝰ.xlvij. G
Spūssanctus q; aliquē visibiliter inhabitet vel ad eū veniat per quattuor signa cognoscitur.xlvij. H
Spūssanct⁹ nō inhabitet aliquē cognoscitur ꝑ quinq; signa.xlvij. I
Spiritussanctus aliquem inhabitet nō pōt pro certo sciri ꝑ aliqō signū.xlvij. K
Spiritussanctus quō z q̄bꝫ signis cecidit sup apl'os.xlviij. L
Spiritussanctus veniens in hominē tria facit.xlviij. M
Spūssanctus apparuit apl'is in linguis igneis ꝓpter q̄ttuor.xlviij. N
Spūssancti aduētus septē sunt vtilitates siue fructus.xlviij. O
Status episcopor̄ pfectior est q̄s stat⁹ religiosor̄.lxx. P
Status religionis perfectior est q̄s status secularis triplici rōne.lxx. Q
Stephani corporis translatio reddit cōmendabilis ex q̄ttuor.lxviij. R
Stephanus tria principalia dona habuit.xij. S
Stephanus tres virtutes principales habuit.xij. (xij. T
Stephan⁹ triplici bello vicit aduersarios. V
Stephan⁹ an viderit iesum in celo oculo corporali vel mentali.xij. X
Stephani passio fuit similis passioni xp̄i in quattuor.xij. Y (xij. Z
Stephani triplex festum celebrat ecclesia
Stephan⁹ triplicē gloriā adept⁹ est.xij. A
Stephanus multis miraculis claruit i vita.in morte.et post mortē.xij. B
Stephanū in reuerentia habuerūt deus. angeli.apli.demō.et mortui.xij. C
Stephanus tripliciter intēdebat in celum.xij. D
Stephanus an in hac vita viderit deum per essentiā.xiij. E
Stephano quattuor lapides dulces fuerunt.xv. F
Stephani ortus z natiuitas.xv. G
Stella que magis apparuit nō fuit vna de celestibꝫ ꝓpter sex.xxij. H
Stella que magis apparuit cuius forme fuit.xxij. I
Stella q̄ magis apparuit quid fuerit tres fuerūt opiniones.xxiij. K
Superbia quādo est peccatuꝫ mortale et q̄n veniale.xxxij. L

De littera T

TEmpus natiuitatis christi fuit cōgruum ex quintuplici causa.xj. M
Templū est triplex. scz virginale. mentale. et materiale.xxxj. N
Tentationibus carnis quomodo possimus resistere.lij. O
Testamēti executōis dilatio nocet executorib⁹ q̄ ad deū z homines.xcvij. P
Testamenti executōis dilatio nocet aīe testatoris quo ad duo.xcvij. Q. cc. R
In testamēto simpliciter validor̄ rato p⁹ sunt legata quadrupliciter legari.xcvij. S
Testamentū dicit inualidū irritū et nullū quattuor modis.xcvij. T
Testamentū validum rumpitur plurib⁹ modis.xcvij. V
Testamenti irriti inofficiosi falsi aut rupti dilatio in nullo nocet anie testatoris. imo eidē plus prodest.xcvij. X
Thelonei officiū raro exercet sine pctō ꝓpter q̄ttuor.lxxxiij. Y Z
Theloneū a quib⁹ rebus z a q̄bus personis debet recipi.lxxxiij. A
Ad theloneū iustū tria requirūt.lxxxiij. B
Theloneum defraudare an sit peccatum. C
Thome apostoli cōfessio (lxxxiij. D
est laudabilis ꝓpter tria.viij. E
Thome apostoli fides habuit triplicē statum.viij. F
Thomas quib⁹ gētibus p̄dicauit.viij. G
Thomas quo idiomate predicauit gentibus.viij. H
Thome miracula plura.viij. I
Thomas an de necessitate salutis apparēte sibi xp̄o tenebat cōfiteri fidē diuinitatis et humanitatis in xp̄o.viij. K
Thome xp̄us ostendit suā dilectionē sic-

Registrum

cialiter in quattuor.lx. J
Thomas an tetigerit xp̃m.lx. K
Ex Thome tactu tres vtilitates consequimur.lx. L
Thomas fuit singulari modo ab incredulitate revocatus.lx. M
Timor dñi q̃tuor fruct⁹ generat.lxxviij. N
Tyrannũ tria faciũt.lxviij. O
Tonsurã capitis quare deferunt sacerdotes z clerici.lvij. P
Translatio triplex facta est de corpore sancti stephani.lxviij. Q
Trãslatio corporis sancti Stephani q̃n facta est.lxviij. R
Tristicia interior christi tẽpore passionis fuit maxima.xlij. S

De littera V

Valentin⁹ patronus nr̃ a deo suscepit plures benedictões.xxv. A
Valẽtinus ambulauit cũ deo tripliciter.lxx. B
Valentin⁹ placuit deo p tria.lxx. C
Valentin⁹ habuit misericordiã temporalem z spiritualẽ.lxx. D
Valentin⁹ fuit tripliciter translatus.ante mortẽ.in morte.et post mortẽ.lxx. E
Valẽtino tradidit de⁹ q̃nq; talẽta.lxxj. A
Vel triplex a quo Maria immunis fuit. xxxvij. B.xxxviij. E
Venire volẽs ad xp̃m tria dz facere.ij. B
Vẽit ad nos dñs q̃tuor mõis.lxxxvij. D
Veritas est triplex.scz vite.iustitie. et disciplíne.xlvij. L
Via hominis q̃d sit.lxxix. K
Qui videbũt deũ clarius in celo.lij. O
Vie hoĩs sunt duplices.scz peccatorũ z iustorũ.et pctõr̃ sunt vie septẽ.lxix. J
Vigilare debemus duobꝰ modis in virtutibus.lxxxviij. B
Vigilare debemus in omnibꝰ ꝓpter tres causas.lxxxviij. F
Vir vt bñ regat vxorẽ tria req̃runt.cix. F
Vir vt bñ regat familiã q̃ req̃runt.cix. G
Viribꝰ tria sũt attẽte ꝓsiderãda.lxj. A
Virginũ et cõiugatorum differentia meritorum.lxj. L
Ad virginitatẽ mẽtis tria req̃runt.lxj. M
Virginis sermo dz esse modestus.rarus. mũdicia clar⁹.prudẽtia char⁹.lxj. F G J
Virginitas est triplex.et q̃ in virginitate duo sunt ꝓsiderãda.lxij K
Ad virginitatis cõseruationẽ octo sunt cõsideranda.lxij. L (xcviij. J
Virgines sancte cõparant agnis et q̃re. Virginitas valde cõmendabilis ꝓpter quinq;.cviij. A
Virgineus candor angelorum candori equiparatur.cv. E
Virginibꝰ angeli sũt familiares.cv. F
Virginũ z puellarũ animas capit diabolus p̃cipue p tria.cvj. F
Virgo debet se precauere ab aspectu virorum.lxj. G
Virtus est triplex.theologica.cardinalis. et moralis.xxxvij. J.lxxx. K
Visio dei est suprema iocũditas.plena sanctas.et eterna felicitas.lij. H
Ad visionẽ beatã q̃tuor requirũt.lxxxv. J
Visitatio marie est duplex. ibidẽ de q̃tuor fructibꝰ spũalis visitatõis.lx. K
Visitat deus z visitabit quattuor genera hominũ.lxxiij. K
Vita est triplex.s. nature gr̃e z glie.xxix. Z
Vita est triplex.scz actiua cõtemplatiua z mixta.lxxiij. E
Ad viuendũ bene in cõgregatione tria requiruntur.lxxxvj. T
Vxor debet se bñe ad virũ in tribꝰ.cix. G
Vocatio apostolorũ triplex.ij. A
Voluntas dei multipliciter accipitur in scripturis.xxix. Z
Vota sunt adimplẽda ꝑm intentionẽ vouentis.iij. D

De littera X

Xp̃m sequentibus an liceat aliquid ꝓprium̃ habere.j. G
Xpo cõformari debem⁹ in tribꝰ.ij. F
Xp̃us q̃re elegit ad officiũ p̃dicationis simplices piscatores.ij. K
Xp̃us quare nõ assumpsit angelicam naturam.x. F.xij. D
Xp̃us q̃re dicit primogenit⁹ marie.x. J
Xp̃us q̃n natus est.xj. P
Xp̃us natus est media nocte.xj. R
Xp̃us natus est in hyeme.xj. S
Xp̃us nat⁹ est in solstitio hyemali.xj. T
Xpi humanitatis dignitas in tribus attenditur.xj. X
Xp̃us natus est in Bethleem ꝓpter tres rationes.xj. Y
Xp̃us natus est in via ꝓpter quattuor rationes.xj. Z

Registrum

Xp̃us assumpsit humanam naturam ꝓpter tria.xij. D
Xp̃s an pl⁹ dilexerit iohēz q̃s petrū.xvj. E
Xp̃s singulariter ꝑ alijs apostolis dilexit Johannem.xvj. F
Xp̃us an habuerit angelum ad sui custodiam deputatum.xvij. G
Xp̃s fugit in egyptū multiplici cā.xvij. A
Xp̃s fugit in egyptū et nō in aliam regionem quadruplici de causa.xvij. B
Xp̃o cōueniūt aliq̃ noīa rōne deitatis.attributōis. z psonalitatis.xx. C
Xp̃s in scriptura dicit stella.xxij. D
Xp̃s portatus est in templū cum oblatiōe ꝓpter quattuor.xxx. E
Xp̃m in templū cordis sui suscipe volens debet habere tres cōditiones.xxxij. F
Xp̃s dicit lux et quare.xxxvj. G
Xp̃s an fuerit rex z hūerit regnū.xxxvij. A
Xp̃s fuit dignissimus potentissimus et tenerrimus.xlj. B
Xp̃s voluit crudeli morte humanū genus redimere ꝓpter quattuor rōnes.xlj. C
Et sex rationes.xlij. D
Xp̃i perfectam dignitatem quattuor constituunt.xlij. E
Xp̃i vita miserijs plena ꝓphendit in tribꝰ. scz i ei⁹ ingressu.ꝓgressu z egressu.xlij. F
Xp̃i egressus de hoc mūdo cōprehenditur in quinq̃ fasciculis.xlij. G
Xp̃s habet triplicem arcum quo nos defendit.l. A
Xp̃s ostēdit plura in hoc mūdo fidelibus inciplentibꝰ ꝓficiētibꝰ et ꝓfectis.lij. B
Xp̃s an fuerit primus resurgentiū.xlij. C
Xp̃s resurrexit tercia die nō ante nec post ꝓpter tria.xliij. D
Xp̃us an resurrexerit in media nocte an in aurora.xliij. E
Xp̃us declarauit veritatez resurrectionis sue tripliciter.xliij. F
Xp̃us post resurrectionē suā vere manducauit et bibit et q̄d de angelis.xliij. G
Xp̃us ꝓpter nostram salutem quattuor itinera peregit.xlv. A
Xp̃us vbi fuit ꝑ istos q̃draginta dies inter resurrectionē et ascensionē.xlv. B
Xp̃us ascensur⁹ in celū quattuor fecit que nos debem⁹ facere celū ascendētes.xlv. C
Xp̃us per septem gradus descendit et ascendit.xlvj. D
Xp̃s quomodo dicit sedere ad dexteram dei.xlvj. E
Xp̃us mirabiliori mō dicit fuisse in vtero virginis q̃s sit q̃tidie in hostia.lxxxj. F
Xp̃s cōparat soli et quare.xciij. G
Xp̃s sponsam suā vicz fidelem animā q̃rit in triplici loco.cviij. A

Sermones peruti

les de sanctis per circulū anni exímij doctoris ac eccl'ie ꝓtauiensis canonici dñi Michaelis lochmair. cū vigintitribꝫ sermonibꝫ magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

De sancto Andrea. Sermo primus.

Ili cōtinuo relictis rhenibꝫ secuti sunt eū. Mat. iiij. A ꝓ introductōe nota q ꝫ in sacra scꝫptura q̄druplex reperio rhete qō sancti apli Andreas: cuiꝰ festū hodie agit, et Petrus frater eiꝰ p xp̄o reliquerūt, q̄ nos etiā debemꝰ relinq̄re si volumus esse discipuli xp̄i. Primū rhete dicitur diabolice captōis. Secundū mūdialis allectōis. Terciū carnalis inquinatōis Quartū tpalis piscatōis. Primū rhete est diaboli, hoc est pctm̄, de q̄ Abacuc. j. Expandit sagenā suā z extraxit et ꝯgregauit in rhete suū, s. pctī. O q̄callide expādit ꝑ rhete p̄ponendo delectationē pctī: sed finē amaritudinis ímmittēdo, p̄s. Cadēt in rhetiaculo eiꝰ pctōres. Idcirco declinemꝰ ab ꝑ rhete diaboli, iuxta illud Eccī. xvij. Cōuertere ad dñm z relinq̄ pctā. Secōm rhete qō reliquerunt est mundi. de q̄ Esa. xix. Expandētes rhete sup faciē aquarū emarcescēt, aq̄ sunt trāsitoria mūdi. Juxta illud j. Joh. ij. Trāsit mūdus z ꝯcupiscētia eiꝰ, ímo ad modū aq̄ fluētis, vt habet. ij. Reg. xiiij. Oēs morímur et q̄si aque dilabimur. Hoc rhete oīno debemus despicere. Hre. Facile mūdū despicio si ea q̄ in mundo sūt cōsidero. Terciū rhete ē carnalis vicij, de q̄ puer. xxix. Qui blādis fictisq; sermonibꝫ loquit amico suo rhete expādit gressibꝫ eiꝰ et sic caro blādit suauitatē. puer. vij. Mulier ín ornatu meretriceo p̄parata ad capiēdas aīas garrula z vaga deosculat iuuenē et pcacivultu blandit dicēs, Veni inebriemur vberibꝫ z fruamur cupitis amplexibꝫ At subdit. Irritiuit eū multis sermonibꝫ et sequit eā q̄si bos ductꝰ ad victimā z ignorās q ad vincula stultꝰ trahat. Spūaliter p mulierē intelligit carnalis ꝯcupiscētia, illa ducit boīez ad captiuitatē mortis. De q̄ Grego. Cū caro ad tps suauiter viuit spūs in eternū pibit, iō hoc rhete oīno debemꝰ relinq̄re, qz ꝛm Hre. Momentaneū est qō delectat: eternū qō cruciat. Quartū rhete ē tpalis subsidij vicz piscatōis, hoc etiā scti apli reliquerūt, iō dicit rhema, Illi continuo zc. In ꝑbis p̄missis tria tangunt q̄ venit ad honorē sancti Andree declarāda. Primū ꝛz diligētia, qz illi cōtinuo zc. Secundū obedientia, qz relictis rhenibꝫ. Terciū ꝯsequētia, qz secuti sunt eū. B Prima excellētia siue ꝑtus brī andree dicit diligētia q̄ est qū hō curat nō solū de factis tpalibus sed prius de spūalibꝫ, qz taliter debēt fieri negocia tpalia ne deserāt spūalia. Ita fecit brūs andreas, qō ptz ex tribꝫ. Primo ex ꝯuersatōe. Secōo ex auditōe. Tercio ex cōmunicatōe. Primo ꝯsiderare possumꝰ diligentiā scti andree ex ꝯuersatione. Fuit em̄ diligēs et sollicitꝰ ꝯuersari cū sctō Johāne baptista, dū em̄ famā sanctitatis eiꝰ accepit, eundē p̄dicantē audiuit z factꝰ est eiꝰ discipulus. vt habet Joh. j. Et in ꝑ nobis exemplū dedit vt q̄stū possumꝰ bonorū virorꝫ ꝯsortia sp̄ rep̄ram. Ideo, puerb. xiij. Qui cū sapiēt̄ibꝫ gradit sapiēs erit. amicus stultorꝫ similis efficit, p̄s. Cū sctō sanctꝰ eris, Et i. c. sepe. xxviij. q. j. dicit. Sepe malorū ꝯsortia etiam bonos corrumpūt, q̄sto magis eos q̄ ad vicia, pni sūt. Et. xxiij. q. iij quisq;s. Quō incorruptꝰ poteris p̄manere q̄ corruptis sociaris. L Sed obij̄ceret aliq;s ꝓtra hoc, qm̄ xp̄s cū publicanis et pctōribꝫ ꝯuersatꝰ est ita z scti viri fecisse p̄bati sunt. Ad ꝑ rñdet Augꝰ. de ꝑbis euā gelij. et habent in c. a malis. xxiij. q. iij. A malis sp corde disiūgimini. Ad tps caute corpe copulamini. Duobꝫ modis nō te maculat malus, si ei nō ꝯsentias z si redarguas, hoc est nō cōicare, nō ꝯsentire. Cōmunicat q̄ppe qū facto eiꝰ ꝯsortiū volūtatis vl' approbatōis adiungit, neq; em̄ ꝯsentiētes sitis malis vt nō approbetis neq; negligentes vt nō arguatis. Idē hī in. c. si q̄s. et. c. recedite. ea. cā et. q. et iō ꝯuersatio xp̄i cum pctōribꝫ ex qua ip̄i boni fieri poterāt z ob quā familiarē se illis exhibuerat erit laudabilis z ex charitate ꝓcedēs. Silr apli int idolatras ꝯuiuebāt vt eos ad fidē verā cōuerteret, sicut de sctō andrea legimꝰ q cōstitens in achaia eā totaz ecclesiā implevit

a

De sancto Andrea

effugatacꝫ idolatria ꝓlos ad fidē xpi conuertit, vxoremꝫ Egee ꝓcōsulis sacro baptismatis fonte regenerauit. Scdo diligentiā beati Andree ꝓsiderare possum⁹ ex auditōe, voluit em̄ attētius audire iohannē de xpo loquentē atꝫ dicentē. Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pcta mūdi. Quo audito secut⁹ est iesum cū alio condiscipulo cui⁹ nomen ignorat de certo: sed opinat q̄ fuerit iohes euāgelista. Dixit ꝯo illis iesus, q̄d q̄ritis? At illi rnderūt ei, Rabbi vbi habitas? dixit eis, Uenite et videte, venerūt itaqꝫ t viderūt: et manserūt apud eū die illo. vt ptz Joh. j. D Ex ista diligētia xp̄s fecit sibi gratiā q̄ fuit primus discipul⁹ eius. Fuit em̄ prim⁹ cōuersus de discipulatu ad xp̄m inter oēs apl̄os, auditio em̄ doctrine beati Johis disposuit beatū Andreā ad tria. Primo ad penitentiā, q̄ doctrina spūalis inducit cōpunctionē in pctōrib⁹. Ui ꝑdicante petro audiētes ꝯpuncti sunt corde et dixerunt ad petrū et ad alios apl̄os, Uiri frēs q̄d faciem⁹? Petr⁹ aūt ait ad illos, Penitentiā agite tc̄. Act. ij. Nā vt ōr Hiere. xxiij. Uerbū dei est sicut malle⁹ ꝓterēs petras. i. corda dura. Sicut etiā btūs iohes baptista p̄dicabat penitentiā Matth. iij. Uenit iohes baptista p̄dicās in deserto iudee t dicēs, penitentiā agite tc̄. Et q̄ btūs andreas tāꝫ verus discipul⁹ iohis in ieiunio t austeritate pnie pollebat, iō idoneus erat ad discipulatū xp̄i. Scdo auditio iohānis disposuit beatū andreā ad sciaz, q̄ puer. iij. ōr. Si dilexerꝫ audire: sapiēs eris Multa em̄ sūt q̄ ab aliis audiēdo didicimus q̄ p nosipos nō inuenimus, t p̄cipue ad scientiā fidei, cū fides sit ex auditu. Ro. viij. Et iō btūs andreas coipo q̄ fuit auditor iohis fact⁹ est idoneus ad disciplinā et scientiā xp̄i: q̄ est scia salutis, et ad hanc disponebat doctrina iohis Luc. ij. Et tu puer ꝓpheta tc̄, vsqꝫ ad pctōꝝ eoꝝ. Tercio auditio iohis disposuit beatū andreā ad obedientiā t reuerentiā xp̄i, iuxta illud Joh. j. Qui post me venit añ me fact⁹ est cui⁹ nō tc̄. Ideo dicit p̄s. In auditu auris obediuit mihi, ꝓterea btūs andreas ex eo q̄ fuit auditor iohis fuit idone⁹ ad obedientiā xp̄i. Et q̄ inter ceteros discipulos fuit magis disposit⁹ ad hec tria, iō fuit primus ad fidē xp̄i cōuersus, Tercio diligentiā beati andree notare possumus ex cōmunicatiōe Nā dū xp̄m agnouit statim illuminationē suā cōmunicare ꝓcurauit fratri suo, nā vt habet Joh. j. mox eo inuēto dixit ei, Inuenimus messiā, et adduxit eū ad iesum: q̄ benigne seip̄m sibi manifestauit, dixitqꝫ illi, Tu es symon fili⁹ iohanna. tu vocaberis cephas tc̄. Uoluit ḡ andreas bonū salutꝫ esse sibi soli, ꝓcurauit etiā illud p fratre suo petro. Sic t nos si cupim⁹ regnare cū xp̄o p̄imis opē ꝯferre tenemur, q̄ dicit Eccli xvij. Unicuiqꝫ mādauit de⁹ de ꝓximo suo, inuehe ꝯtra nō facientes q̄ deteriores sunt paganis E Secūda virtus siue excellentia btī andree ōr obediētia q̄ hic ꝯmendat ex trib⁹. ꝓmo q̄ ꝓmpta. vñ ꝯtinuo, secundo q̄ ꝑfecta. vñ relictis rhetib⁹, tercio q̄ recta. vñ secuti sunt eū. Primo obediētia scī andree ꝯmendat. q̄ fuit ꝓmpta siue velox. q̄ statim sine mora sine dilatione obediuit, nulla ḡ fuit ꝓcrastinatio. puerb. iij. Ne dicas amico tuo: vade t reuertere cras tibi dabo cū statim possis dare Aug. Hec vox multos decepit q̄ dicunt hoies cras. t subito claudit eis ostiū et manēt foris cū cozuina voce. q̄ nolunt hīe gemitū columbinū. Hodie (inq̄t p̄s) si vocē ei⁹ audieritis nolite obturare corda vestra, hodie inq̄t nō cras. de futuro quidē nūl certū habem⁹, p̄ñs tantū tps nostrū est. Eccī. v. Ne tardes cōuerti ad dñm et ne differas de die in diē, subito em̄ venit ira illi⁹ t ī tpe vindicte disp̄det te. Scdo fuit ꝓmpta, q̄ nulla deliberatio, nec mirū: q̄ angel⁹ magni cōsilij cōtra quē fatua est deliberatio. Fatuus em̄ esset cui ímpator subito vellet dare ducatū austrie t ille vsqꝫ mane vellet deliberare, posset em̄ ímpator ínfra noctē mutare voluntatē. Itē tercio fuit ꝓmpta. q̄ nulla excusatio. vñ arguit ille q̄ ꝓpia pietatꝫ se excusauit Mat. viij. Dñe ꝑmitte me prius sepelire patrē t matrē. Cui rndit dñs. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Nō sic fecit btūs andreas, licꝫ puidere haberet domui et vxori nō m̄ redibat domū: sed relictis oib⁹ secut⁹ est eū. Ideo dicit Bze. hic in omelia. Audistis frēs charissimi q̄ ad vnius iussionis vocē petr⁹ t andreas relictꝫ rhetib⁹ secuti sūt redemptorē, nulla ꝓ hūc facere adhuc miracula viderāt, nihil ab eo de p̄mio eterne retributōis

obediencia prompta

audierũt et tñ ad vnũ dñi ꝓceptũ hoc qđ possidere videbant oblíti sũt. ¶ Ita nos eiꝰ miracula videmꝰ, quot flagellis affligimur quãtis minarũ asperitatibꝫ deterremur, et tñ vocantẽ seꝙ ꝓtemnimꝰ. qđ ergo fratres charissimi in eiꝰ iudicio dicturi sumꝰ q̃ ob amorẽ pñtis seculi nec ꝓceptis flectimur: nec ꝓberibꝫ emẽdamur, hec ille. ¶ Hic est dubiũ, vñ oriebaꝝ illa repẽtina obediẽtia discipulorꝫ ita q̃ statim secuti sũt dñm. Rñdet Hiero. sup matth. Primo ex verbi dei operatione cũ dixit. venite post me, cor corꝫ medullisꝰ penetrauit z ꝓtinus eos cõuertit, qꝫ đr ad Heb. iiij. Viuus est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. Secõo ꝓuenit ex diuina inspiratione. Alter homo vocat exteriꝰ xps vero interiꝰ, Ideo potuit andreas dicere illud ps. Audiã qđ loquaꝝ in me dñs deꝰ, Hze, Vox dñi auditꝫ cũ inspiratio mẽte ꝓcipitꝫ, qđ et fecit s. andreas. Tercio ꝓuenit ex mirabili faciei irradiatõe. dicẽ em Hiero. Certe ei fulgor diuinitatiꝭ z maiestatiꝭ occulte relucebat in humana xpi facie vt etiã primo aspectu trahebat hoiem, facies eñ xpi speciosa erat ad intuẽdũ. vt dicit petrꝰ. j. Pe. j. in quã desiderãt angeli pspicere. Quarto ꝓuenit ex potẽti attractõe, nã vox xpi vocãtis habuit nõ solũ virtutẽ inductiuã sꝫ etiã attractiuã. qñ erat instrumentũ diuinitatis. ps. Dabit voci sue vocẽ virtutis vt qs vocaret exteriꝰ traberet interius, vñ Hiero. Sicut magnes attrahit ferrũ sua ꝓtute tãto magꝭ dñs celi z terre trahere poterat quẽ vellet. Ideo Joh. vj. Nemo ꝑt venire ad me nisi pater meꝰ traxerit illũ. Secõo cõmendaꝝ obediẽtia bti andree qꝫ ꝓfecta. nã relictis rhetibꝫ ꝛc. Nõ emꝫ ꝓfecte potuissent seꝙ nisi priꝰ pungẽtes spinas diuitiarꝫ q̃ suffocãt verbũ dei reiecissent. Hreg. viij moral. Ad culmen ꝓfectõis tendũt q̃ exterius cũcta derelinquũt ¶ Vbi occurrit dubiũ, vtrũ sequentibꝫ xpm liceat aliqđ de ꝓpriis hre. Ad hoc dico q̃ oia relinqre tñmõ est virorꝫ ꝓfectorꝫ q̃ oia terrena post ponũt z solũ eternis inhiãt, nõ tñ oportet q̃ vbi est maior paupꝫtas q̃ ibi sit maior ꝓfectio, imo ꝑt esse summa ꝓfectio cũ maxia opulentia qꝫ abraã cui dictũ est Hen. xvij. Ambula coraꝫ me et esto ꝓfectꝰ, legiꝫ fuisse diues. Itẽ melchisedech q̃ fuit sacerdos altissimi fuit diues. qꝫ rex salẽ Hen. xiiij. et sic cũ antiqua z repudiata synagoga erãt dominia z possessiones hoiꝫ a deo ꝓcesse et distributa. a maiori in noua xpi spõsa licita sunt cũ ꝓfectior z dignior sit. Itẽ xps habuit aliq̃d ꝓpriũ cũ suis discipulis, qꝫ nullus ꝑt exercere iusticiã depositariã nisi res sit aliq̃ mõ sua facta, sꝫ iudas fuit depositarius xpi portãs loculos Joh. xij. Itẽ nullus habet exercere iusticiã distributiuã nisi res sit sua. sed qñ xps pauit hoies in deserto ꝓcepit eos discũbere z distribuere discumbentibꝫ. Joh. vj. Itẽ Lazarus Martha Maria magdalena erãt discipuli xpi qui tñ habebãt multa bona, vt hz de ipis Joh. xj. Filiꝰ petrꝰ habuit ꝓpriũ cui angelus dixit Act. xij. Precinge z caliga te caligas tuas et circũda tibi vestimentũ tuũ, vbi angelꝰ apte ꝑsupponit q̃ caligę z vestimentũ erãt petro ꝓpria, etiã q̃ ad dominiũ qđ hec ꝓpria tua z tuũ important, idẽ hz de paulo. ij. ad Thessal. iij. Nec gratis panẽ manducauimꝰ ab aliq̃ sed in labore z fatigatiõe die ac nocte operãtes ne quẽ vrm grauarem, talia emꝫ q̃ manibꝫ ꝓpriis acq̃rebãt erãt sua. ¶ Ex q̃bus habeꝫ hereis pauperũ de lugduno. z fratricelloꝝ z erroꝝ aliquoꝝ mendicantiũ dicentiũ se solũ esse veros successores xpi z apl'oꝝ eius in paupꝫtate, et q̃ a spe salutis sint excluſi papa epi z alij sacerdotes in cõi aut ꝓpio aliquid habẽtes. De hac materia an liceat clericis hre ꝓpria vide, xij. q. j. Vbi primo arguitur q̃ nõ, et tandẽ in. c. certe ergo, q̃ est Aug. vsq̃ ad finẽ. q. ꝯcludit q̃ sic. Tercio ꝯmendaꝝ obediẽtia bti andree qꝫ recta, fuit nãq̃ rectũ z rõnabile obedire xpo q̃ deꝰ erat, q̃ imperauit ventis et mari z facta est trãquillitas magna. Mat. viij. Qui curauit infirmos, illuminauit cecos, mundauit leprosos, demões ab obsessis eiecit, z mortuos suscitauit, ad quẽ accesserũt angeli et ministrabãt ei Mat. iiij. ¶ Tercũ qđ in ꝓbis thematis tangiꝫ de scto andrea declarandũ đr ꝯsequẽtia siue cõsecutio, qꝫ secuti sũt. Secutꝰ est aũt btus andreas xpm tripliciter, scz. ꝓfectõe vite, miraculorꝫ operatione, et ꝯformitate pene. Primo beatꝰ andreas secutꝰ est xpm ꝓfectõne vite, vita eñ xpi in mũdo erat opatio ꝓtutis. vt sanctitas pietas iusticia mãsuetudo z chari-

tas, p has vias secutus est btūs andreas xp̄m, vñ turba de eo clamauit, redde nobis hoiem sanctū iustū mansuetū et piū: deoq; carū. Cūq; duceret ad crucē factus est ꝯcursus populoꝝ dicētiū, innocēs sanguis ei⁹ sine causa damnat. qs tñ apl's rogauit ne suum martyriū impedirent. ℟ Eius sanctitas et pfectio vite ostendi pōt ex q̄tuor p̄uilegijs sibi in vita et in morte specialiter cōcessis. Primū p̄uileg ū est firma cōfidētia, plus em̄ cōfidebat de xp̄o q̄s alij apl'i. qō ex hoc ostendit. qñ em̄ xp̄s fuit in deserto cū magna multitudine pl'i q̄ ipm sequebat nec haberēt q̄d manducarent, xp̄s dixit philippo, Vbi ememus panes vt manducēt hi. Joh. vj. Rñdit philippus, ducentoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiūt eis vt vnusq̄sq; modicū q̄d accipiat, adhuc parū ꝯfidebat de xp̄o. Deinde dixit apl'is, Vos q̄d dicitis. Responderūt. Et q̄s poterit tantos saturare panib⁹, oēs erāt desperati nisi btūs andreas qui dixit, Est puer vnus hic q̄ habet quinq; ordeaceos panes et duos pisces sed q̄si dicere vel let ꝑm Crisosto. tu dñe potes multiplicare Ecce magna ꝯfidētia ex qua apparet eius vite pfectio. Secundū p̄uilegiū ex quo ostendit ipius vite pfectio est iugis passionis xp̄i meditatio, q̄ sedulo et deuote passionē xp̄i meditabat ꝯsiderās ex ea fructū nostre salutis pueniſſe. Ideo dicūt doctores circa distinctionē, xxiij. tercij sententia, et signāter Henricus de hassia, q̄ andreas apl'us ꝯposuerit illud simboli. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuꝰ et sepultus. Ex quo dat intelligi q̄ sepius meditabat passionē xp̄i. hinc est q̄ valde desiderauit crucē vt in ea pateret. Applica hic ex legenda. Alij doctores volūt q̄ ꝯposuerit illū articulū fidei. Et in iesum xp̄m filiū eius vnicū dñm nostrū, et sic totā xp̄i humanitatē cū suis penalitatib⁹ p nobis susceptis ꝯprehendit. Terciū p̄uilegiū btī andree ex q̄ tē, est q̄ ex eius sepulcro manna ad modū farine et oleū cū odore suauissimo emanauit vt sic dñs in eo singularem ostenderet vite sue sanctitatē. Sic em̄ dñs dilecto suo discipulo iohāni hoc p̄uilegium cōtulit vt manna scaturiret in eius sepulcro. Sic et s. nicolao. Katherine. zwal purgis ꝯtulit vt oleū de illoꝝ sepulcris manaret, hec aūt insimul iuncta suo apl'o andreec ōtulit vt oleū et manna de suo sepulcro emanaret. Per oleū aūt designat pietas sctī andree ad oēs se inuocātes, vñ canitur de eo, Hic est q̄ assidue orat p pl'o. ℣ Quartū p̄uilegiū sctī andree ex quo claret sanctitas vite ipius q; nomē ei⁹ bis in canone misse noīat. scz ante et post eleuationē eucharistie, q̄ indubie ecclesia facit vt tanto maiori reuerētia andreā apl'm colerem⁹ et ceteros sctōs ibi noīatos. Vñ ante eleuationē noīant. xij. apl'i. et. xij. martyres q̄ p testamēto fidei. xij. articuloꝝ sua corpa tradiderūt et hui⁹ sacrificij testes fuerunt. Sed post eleuationē primo inuocat virgo maria, deinde noīant solū tres apl'i scz petrus. paulus et andreas. Primo virgo maria q̄ in omni inuocatōe et impetratione obtinēda, ꝓpter p̄rogatiuā sanctitat̄ sue et officiū mediatricis añ oēs sctōs est inuocanda. deinde petrus q̄ inter ceteros apl'os habet officiū p̄incipat⁹ maxie q̄tū ad liberationē a malo rōne potestat̄ ligandi et soluēdi. Paul⁹ rōne p̄incipat⁹ in officio docēdi, et andreas q̄tū ad spiritū benignitatis et māsuetudinis, et ꝓpter p̄uilegiū maxime ꝯcupite crucifixionis. Alia causa q̄re in canone post eleuationē enumerant quattuoꝝ psone p̄dicte est. qz ille psone magis fuer̄t cōfigurate passiōi xp̄i q̄s alie, vt pote virgo maria cui⁹ animā gladi⁹ ptrāsiuit dū stabat iuxta crucē. Petrus caput ecclesie q̄ crucifixus pedib⁹ sursum erectis Paulus q̄ stigmata xp̄i in suo corpe portauit, ad Gal'. vj. i. psecutiones et corpis molestias. Andreas q̄ etiam crucifixus fuit in trāsuersum tē. ℣ Secōo btūs andreas secutus est xp̄m miraculoꝝ operatione Vbi nota q̄ ad inuocationē s. andree ei⁹ merita de⁹ multa opatus est miracula, scz in angel'. in demonib⁹, in hoīb⁹. et in elemētis. Primo in angel'. bonis. Nā refert Vincentius in spe. hist. li. x. c. lxix. q̄ btūs andreas p quendā ꝑsulē tract⁹ sit ad arenaz tāq̄ magus p capillos et apro prenatores adducto vt eoz discerperet. Aper andreā circuiēs nihil sibi nocuit sed venatores laniauit et occidit. plus hoc vidēs deo credidit. tūc etiā vilus est angel⁹ de celo descēdēs andreā ꝑfortare et tūc pcōsul leopardum adduci fecit vt andreā occideret, sed

nihil illi nocuit sed filiū pcōsulis in latere ipi⁹ iugulauit quē et apl's fusa oꝛōe a moꝛte suscitauit. Quo viso ꝓpl's pcōsulē occide re voluit: sz apl's hoc nō pmisit. Secūdo in demonib⁹, vide in legēda exemplū de q̄dam muliere q̄ cuidā homicide adhesit et parere nō potuit ꝛc. Tercio in hoīb⁹ multipliciter. Primo de epo sibi seruiēte z vitam religiosam ducēte, cui diabol⁹ inuidit et se in formā pulcerrime mulieris trāsfoꝛmauit, vide in legēda. Aliud exemplū vide ibidē de q̄dam sene luxurioso noīe nicolaus. Quarto ad merita sancti andree dñs miracula fecit in elemētis, et ꝓmo in igne. Vide in legēda exemplū de quodā iuuene nobili q̄ inuitis parēt⁹ sctō Andree adhesit, ꝓpter qō parētes domū in q̄ mozabatur cū apl'o succenderūt ꝛc. Scdo in aq̄, vide ibidē exemplū de q̄draginta viris, q̄ nauigio ad sanctū andreā venire volentes in mari p diabolū submersis ꝛc. Tercio in aere. Narrat Vincēt⁹ in speculo q̄ apl's serpentē mire magnitudis vicz quinquaginta cubitoꝝ q̄ totā regionē vastabat et aerē infecit: sua oꝛōne occidit. Quarto ī terra, vide de ꝟ in legēda exemplū de q̄dā iuuene xp̄iano quē mater sua de illicito opere tēptauit ꝛc. Aliud ibidē de quodā ꝓposito qui agrum sancti andree abstulit ꝛc. ¶ Tercio btūs andreas secut⁹ est xp̄m ꝓformitate pene. Juxta illud saluatoꝛis Mat. xvj. Qui vult vēire post me abneget semet ipm z tollat crucē suā z sequat me. Vbi nota q̄ passio sctī andree fuit aliq̄ mō similis passioni xp̄i, et aliq̄ mō dissimilis. Primo dissimilis, q⁹ xp̄s crucifixus est erect⁹, petrus reuersus, andreas trāsuersus. Xp̄s tāc̄ caput obtinuit superiora, petrus tāc̄ alter ꝑnceps obtinuit inferiora. ī quo uenies fuit vt andreas teneret mediū, dexterā sursum ad xp̄m, sinistrā deoꝛsum: ad designandū spꝛeuisse tpalia. Scdo passio sctī Andree sil'is est passioni xp̄i q̄ntū ad q̄nq̄, q̄ vide infra sermone sequēti. in ꝓmo mēbꝛo versus fīnē, et pseq̄re vt ibi sermonē ꝓcludēdo ꝛc.

¶ In die sancti andree ap'li. ¶ Sermo. ij.

Venite post me faciā vos fieri piscatoꝛes hominū. Mat. iiij. ¶ Hec verba dixit xp̄s ad petrū et andreā q̄n eos vocauit ad apostolatū. Pꝛo q̄ nota q̄ triplex fuit vocatio apl'oꝝ. Prima vocatio fuit immediate post baptismū xp̄i, vt hꝫ Jo. j. q̄n duo discipuli iohis audierūt ipm iohannē dicentē de xp̄o. Ecce agn⁹ dei, z secuti sunt iesum. Et ibi ꝺꝛ q̄ andreas frater symonis erat vn⁹ ex duob⁹ q̄ secuti fuerūt iesum. Et ꝺꝛ infra q̄ adduxit fratrē suū symonē ad iesum. Ista autē vocatio fuit ad xp̄i simplicē noticiā. Scda vocatio fuit in captura piscium: quā describit Lucas. v. capitulo vbi dicit, q̄ xp̄s ꝓpter turbas irruentes ascēdit in nauē petri ad p̄dicandū. et finita p̄dicatōne iussit laxari rhetia in capturam piscium, et visa multitudine petrus sciens q̄ ꝟ nō poterat esse ꝓtute humana p̄cidit ad genua iesu. Et ista vocatio ꝺꝛ esse ad xp̄i familiaritatē. Tercia autē fuit de q̄ hic in p̄ncti cuāgelio fit mētio q̄n relictis oībus secuti sūt iesum totaliter ei adherētes ad p̄dicta negocia ampli⁹ nō reuersuri. Et hac vocatōe sūt vocati ad apostolatū, put innuūt ꝓba thematis. Venite post me ꝛc. In ꝓbis p̄dictis duo tanguñ. Primo xp̄i felix inuitatio siue vocatio ibi. vēite post me. Scdo vocatōis sue remuneratio, ibi. Et faciā vos ꝛc. Quantū ad primū dicit. Venite post me, nō tā passibus coꝛpis q̄s affectione mētis z imitatōe opis. Et dixit dñs hec ꝓba nō solū ad petrū et andreā. Imo dicit ea ad q̄slibet xp̄ianos. ¶ Circa q̄ sciendū q̄ ad ꝟ vt q̄s libere possit venire ad xp̄m et post xp̄m tria requiruñt. Primum est q̄ postponat oīa retrahētia. Secundū q̄ volūtarie assumat crucis insignia Terciū q̄ pfecte sequat xp̄i vestigia. Hec tria ponit xp̄s Mat. xvj. Qui vult venire post me abneget semetipm. Ecce ꝓmū sui ipius abnegatio. et tollat crucē suā. ecce secundū scz. carnis mortificatio, z sequat me. ecce tercīū, s. vite xp̄i ꝓformatio. Primo requiruñt abnegatio sui ipius. Nā mens pfecta et maxie ꝓtemplatiua debet seipam abnegare vel deserere q̄ ad tria. ¶ Primo q̄ ad oēm affectionē z amoꝛē naturalē quā hꝫe posset siue ad seipam siue ad pximos siue ad res exteriores siue etiā ad ipm deū. Ad seipam dico ne seipam amet ꝓpter se sed ꝓpter deū. et ꝟ mō mens fm Bern̄, se ipam sibi furat inq̄ntū ipa nō diligit ꝓpter se sed ꝓpter deū. Ad pximos etiā vt eos nō

amet nisi in ordine ad honorem dei. Ubi si parentes te instiget ad aliqd qđ sit contra diuinū honorē in hoc casu sunt odio habendi Et tūc sm Hiero. odiū in parentes est pietas in deū. Ad res etiā exteriores vt de eis nihil appetat pter victū necessariū vel i ordine ad deū. vt in rerū vsu reputet se solus procuratorē t dispensatorē ipius dei. Abnegandus est insup amor naturalis ad ipm deū. qz talis amor est recuruus, put deus diligit pter bonū nostrū qđ ex eo sequit, puta beatitudinē quā oēs naturaliter appetimus. qz talis amor est imperfectus. t dicitur amor concupiscētie, deū aūt diligere debemus amore amicicie t pter se. Aug⁹. in soliloquio. Ego solā pter se amo sapientiam, cetera vero adesse mihi volo vl deesse mihi timeo pter ipam. ¶ Secō requirit q tollat crucē suā. sm Aug⁹. Crucē tollere nihil aliud est q carnē priā mortificare. Est aūt caro mortificanda nō solum qtū ad opa. ne scz carnis operibus seruiamus sed etiā qtum ad eius desideria ne. s. illicitis desideriis vnq consentiamus. Et de hac mortificatōe scribit ad Gal. v. Qui autem sunt xpi carnē suā crucifixerunt cū vicijs t concupiscentijs. Et Jcom glosam hoc qđ dicit cū vicijs refert ad opa. qđ aūt subditur, et concupiscentijs, refert ad desideria. Hec aūt crucifixio nihil aliud ē q motuū et cōcupiscentiaz carnaliū depressio intm q p eas caro et passiones sensitiue potis taliter edoment q nūq vsum et iudiciū rōnis impediāt. ¶ Sciendū aūt q hec carnalia desideria sunt tripliciter mortificanda. Primo qdē mortificādo desideriū naturale concupiscētie aīe et corpis. hoc autē fit cū aliqs intrepide mortē subire p xpo disponit. Et ad hoc qlibet fidelis tenet casu necessitatis imminente de naufragio fidei al's nō tenet ad hoc nisi sm ꝓparationē animi. Ubi de bto Martino Augustino et alijs qbusdā confessoribus cantat. O martyr desiderio. Secō mortificādo desideriū necessarie nutritōis. ita vt corp⁹ nō nutriat pter voluptatē sed solū pter sol⁹ nature necessitatē. et hoc nō pter se sed pter diuinū honorē vt ex hoc deo liberi⁹ t vigorosius seruiat. Tercio mortificādo desideriū cōmodi corpalis vt de talibz hō non plus expetat q stricte necessitati nature sue sufficiat. Et de his duobz sic dicit Aug. in soliloquio. Omnino me de cibo et potu siue balneis ceteraqz voluptate corpis interroges, tantū em̄ de ea peto qtū in infirmitatis opem ferre pt. Taliter b. andreas et ceteri apli seipos abnegarūt et oia carnalia desideria p xpo mortificauerūt. qz hoc ipm q nihil habebāt sibi summas diuitias reputabāt. vt dicit Hugo. in hoc etiam ipi sume gaudebāt q ꝓtumelias p xpo pati debebāt. t iō btūs andreas gaudēter patibulū sctē crucis ascēdit. t in eo alacriter p xpo morte sustinuit. ¶ Tercio requirit q se xpi vite cōformet. nā venire post xpm nihil aliud est q se ei⁹ vite ꝓformare. vita aūt xpi pcipue ꝓsabat circa tria in qbz sibi cōformari debem⁹. vicz circa pauptatē. būlitatē. et asperitatē. Xpus em̄ in suo ingressu nobis reliqt exemplū sincerissime pauptatis. In pgressu exemplū pfundissime humilitatis. t in egressu exemplū acerbissime penalitatis. Primū patet. nā i ingressu suo in hūc mundū fuit pauprim⁹ oim hoim. immo oim creaturarū. qđ pt ex hoc. cuilibet rei. puisum est loc⁹ sue naturalis qētis. sed soli xpo negat⁹ fuit q nō habuit vbi caput suū reclinaret. Mat. viij. Ob hoc aūt xps tantā pauptatē assumere voluit vt sua pauptate nos ditaret. ij. ad Cor. viij. Cū esset dives oim: p nobis egen⁹ fact⁹ est vt ipius inopia diuites essem⁹. Secundum pt. nā in pgressu xps p nobis se tantū humiliauit qtū se hūiliare potuit. Ideo dicit apls ad Philip. ij. q seipm exinaniuit. qz qtū ad aspectū fragilitatis videbat potentia et sapiētia deitatis euacuat⁹. vñ xps propter suā humiliationē se vermi ꝓparat in ps. Ego sum vermis t nō homo obprobriū hoim. Ob q aūt xps sm Aug. tm̄ se voluit humiliare vt nos in celesti glia exaltaret. Cui cōsonat Bern. dicēs. Singularis maiestas voluit mori vt viueremus. seruire vt regnaremus. exulari vt repatriarem⁹. būiliari vt nos exaltaret t sup oia bona cōstitueret. Terciū patz. nā xps in egressu amarissimā penā p nob pati voluit vt nos ab eterna morte liberaret. et vt penas p pctis nobis debitas misericorditer p nobis exolueret. Esa. liij. Vere lāguores nros ipse tulit tc. Et qz in his tribz debemus sequi vestigia christi. vt patet. j. Pet. ij. Ideo ad

lugem memoriã eor inducit, Treñ.iij. Recordare pauptatis mee ⁊ trãsgressionis.i. humilitatẽ ⁊c. In his aũt tribꝰ beatus andreas pfecte xp̃m secutus fuit. Et primo q̃dem in pauptate. qz oĩa terrena ꝓpter xp̃m cõtempsit, ideo ꝺr in euãgelio, relictis oĩbꝰ secuti sunt eũ. Secundũ in humilitate. qz despectissimũ genus mortis elegit. Tercio in mortis acerbitate. qz p biduum in cruce pepẽdit et acerbitatẽ penarũ alacriter sustinuit. ¶ Pro quo nota q beatus andreas in morte xp̃m ita pfecte secutꝰ est q ei in q̃nq; moriendo fuit sĩlis. Primo nãq; xp̃s sponte crucẽ sustinuit. Esa.liij. Oblatus est qz ipe voluit. Et btũs andreas videns crucẽ sibi parari ait. Securꝰ et gaudens venio ad te: amatꝛ tuus sp fui et desideraui te sp amplecti o bona crux. Secundo xp̃s volẽtes eũ a passione euertere aduersarios reputabat. Unñ Mat.xvj. Illud attemptãti petro ait. Vade post me sathanas.i. aduersarie. Sic cũ populꝰ vellet impedire p lapidationẽ egee martyriũ andree rogauit ne illud facerent. Tercio xp̃s de cruce descẽdere noluit. Unñ Mat.xxvij dicentibꝰ, Si filius dei est descẽdat de cruce ⁊ credimus ei. Sic cũ andreã egeas veniens deponere vellet: andreas ait. Scias qz ego viuus de cruce nõ descendã ⁊c. vñ rogauit xp̃m ne pmitteret se viuũ de cruce deponi ⁊c. Quarto xp̃s de cruce plura bona docuit, sicut p psecutoribꝰ orare. ĩ morte parẽtes recõmendare, aĩam patri tradere. Sic btũs andreas sĩl̃r biduo pendens in cruce docebat populũ. Quinto xp̃us p crucẽ gloriã suã intrauit. Unñ Luc.xxiij. Oportebat xp̃m pati ⁊ ita intrare in gloriã suã. Sĩl̃r btũs andreas ait crucẽ salutando. Accipe me ab hoĩbꝰ et redde me magistro meo ⁊c. ¶ Quantũ ad secundũ innuit in ꝓbis thematis officij pdicatõnis ipis aplis posterius ꝓmendatio siue iniũctio cũ dicit, Faciã vos fieri piscatores hominũ, vbi p piscatores intelligũt spualiter verbi dei pdicatores p q̃ tanq; per rhete hoĩes in fide ceperũt. ¶ Ubi nota q ad piscatores hoĩm.i. pdicatores si sua pdicatione volunt ꝓuidere hoĩes debẽt hꝫ sex ꝓditiões q̃s habuit sctus andreas. Sicut patꝫ in visione apli Apoc.vj. vbi dicit Vidi et ecce equus alꝰ ⁊ q̃ sedebat super illũ habebat arcum in manu sua ⁊ data est ei corona ⁊ exiuit audacia vincens vt vinceret. Ubi innuunt sex eis necessaria. Primum est audacia ⁊ hoc signat in eq̃. Equꝰ enĩ intrepide ⁊ audaciter vadit ad pliũm. et sic pdicatoꝛ veritatis debet hꝫe audaciã securitatis ꝓtra tentationẽ ⁊ tribulatõꝫ insultus. Idẽ etiã signat in sctõ andrea. Andreas enĩ interpꝛetat virilis, significans q pdicatoꝛ debet esse virilis ꝓtra vicia predicando ⁊ xp̃m ꝓfitendo, qz dicit dñs Mat.vij, Qui me ꝓfessus fuerit, i. ꝓba mea, et filius hoĩs ꝓfitebit eũ. Hanc audaciã pdicandi habuit sanctꝰ andreas cũ Egee in patras ciuitate xp̃ianos ad sacrificia idolorũ cõpellente audaciter eũ redarguit dicens, Oportebat vt tu q̃ iudex hoĩm cẽ meruisti ⁊c. vt in legenda. Sed qz potẽs erat rupit rhete et exiuit ⁊ capi nõ potuit, quia potẽtes licet intrent rhete sermonũ, cũ tñ audiũt vicia eor tangi rumpũt rhete ⁊ iracundi exeunt et malũ pdicatoribꝰ machinantur. sicut ptꝫ de egea in legenda, qui cũ argueret de idolatria minatus est ei varia tormenta: et tandẽ eũ in cruce suspendi fecit. Q̃t iste habuit ⁊ adhuc habet insecutoꝛes q̃ cũ placita audiũt diligũt pdicatores, cum vero vicia eor arguunt eis detrahũt et obsequunt. sed tñ pdictus egeas impunitus nõ mansit. qz anteq; de cruce domum suã rediisset: arreptꝰ est a demonio ⁊ corã oĩbus expirauit. Et vere nec sequaces penas euadent cũ scriptũ sit. Potẽtes potenter tormẽta patient. Sap.vj. Ideo bonuꝫ esset vt se rhete sacre scripture capere pmitterẽt vt et eterna tormenta euaderent. Sed timendũ est q pauci potẽtes mũdi ⁊ nobiles rhete pdicatõis capiãt. qz paucos nobiles legimus xp̃m rhete pdicatõis acquisiuisse nisi Paulũ q̃ dicit fuisse nobilis romanus, et beatum Bartholomeũ. Secundo necessaria est ei mundicia, et hoc significat in eo q equus erat albus. hec albedo est puritas mentis vel carnis in qua debet ambulare pdicatoꝛ. Ideo dicit Grego. in regĩstro, et habetur in ca. necesse. j. q. j. Necesse est vt munda sit manus que diuere sordes curat ne tacta quecq; deterius inquinet si sordida sequeris lutum teneat. Hanc habuit sanctus Andreas ⁊ in alijs plurimũ dilexit ac ne amitterẽt custodiuit.

Applica hic exemplum de quodã iuuene christiano quẽ mater de opere illicito temptauit. Similiter de quodã epo quẽ diabolus in specie pulcre mulieris temptauit qui p sanctũ andream fuerũt liberati. Vide in legẽda. Requirit etiã mũdicia in audiente si velit capi rhete ꝓdicationis. Ideo pauci lubrici ⁊ incõtinentes capiunt. similes anguillis q̃ vt dicũt naturales latitant in limo profundo et capi nõ ꝑñt nisi facto magno tonitruo tũc primo exeũt et capiũtur, sic et quidã incõtinentes capi non ꝑñt qui in luto luxurie latitãt, et si interdum capiuntur ad horã: tñ ad instar anguillaruz de manu capientiũ lubricãt. sicut dicit de ipis Treñ. iiij. Lubricauerunt vestigia, qz ex vno peccato in aliud cadũt. Sicut testatur Greg. xxx. moral. Peccatũ qõ ꝑ penitentiã nõ diluit mox in aliud trahit. Si tñ fit tonitruus diuine cõminationis ⁊ ꝓdicationis. Ad Heb. xij. Fornicatores et adulteros iudicabit dñs, tunc interdũ exeunt de limo peccati et luxurie et capiunt rhete ꝓdicationis. Sicut patet de maria magdalena et thayde ⁊c. Tercio necessaria est ei obediẽtia que notat cum dicitur Et qui sedebat sup illũ, oportet eñ q̃ ꝓdicator sit subditus xpo sicut equus sessori. Ideo notat in petro quẽ xps vocauit, q̃ et symon, i. obediẽs dicit. in signũ obediẽtie, vt scz ꝓdicator obedienter viuat ⁊ obedienter doceat. Aug. in li. de doctrina christiana. Nõ obedienter audit q̃ seipm non audit. Et Greg. Cũ imperio docet qõ prius agit q̃ docet. Requirit etiã obediẽtia in audiẽte, alis parũ ꝓdesset audiẽti docere et nõ custodire. Ideo dicit Luc. xj. Beati qui audiũt verbũ dei et custodiũt. Quarto necessaria est ꝓdicatori sciẽtia sacre scripture, et hoc notat ibi, habebat arcum, scz sacrã scripturã qua defendit ecclesia. Et p arcũ cõgrue intelligit sacra scriptura. Arcus eñ fit ex duobz, scz ex ligno duro ⁊ corda molli, q̃ licet sit mollis tñ durũ lignum inflecit. Lignũ est duricia veteris testamẽti, et corda est gratia noui, vel corda est misericordia, lignũ iusticia. Itẽ ꝓdicator debet hãe sciẽtiã, qõ etiã notat in Petro, quẽ dñs piscatorez hoim fecit, qui interpretat agnoscẽs. in signũ q̃ debet esse not⁹ in sciẽtia. Hoc etiã significat per rhete qõ petr⁹ et andreas miserũt in mare. Nam per rhetia significat sacra scriptura, et sicut piscator qui vult capere pisces necessario debz habere rhete: alis inuanuz laborares. Sic piscator hominũ debet habere rhetia sciẽtie et sacre scripture, alis quõ capiet hoes predicando aut ꝑfessiones audiendo si sciẽtiã ⁊ sacram scripturã nõ habet, qz nihil dat qõ nõ habet. vt in. c. odardus. de solu. Tales eñ qui ignari sunt alios nõ cõuertunt: sed magis puertunt et in errorem ducunt, eo q̃ lumen scientie non habent. De quibus apls. j. ad Thimo. j. Volẽtes esse legisdoctores nõ intelligẽtes neq; q̃ loquũtur neq; que affirmãt. Oportet ergo ꝓdicatores et cõfessores primo sapientes fieri, et postea alios sapientes facere ne cecus cecum ducẽdo ⁊c. Lu. vj. Quia dicit Hilbertus. Ridiculosa immo piculosa res est speculator cecus, cursor claudus, preco mut⁹ et doctor inscius. Hanc sciẽtiã pfecte habuit sanctus andreas. vt patet ex legenda cum quinq; rõnibus validissimis ostẽdit egee xp̃m voluntarie passum fuisse. Etiam ei mysteriũ redemptionis cepit pandere: ⁊ quinq; rõnibus psuadere. sed cum rhete ꝓdicationis nõ cepit, qz pauci sapiẽtes mũdi capiunt. Multi eñ ex quadam astutia diaboli vitãt intrare rhete ꝓdicationis. de quibus Ro. j. Putantes se esse sapientes: stulti facti sũt. stulti quidẽ, qz salutis sue verba in ꝓdicatione ꝓpere renuunt nec audire aduertũt, similes piscib⁹ astutis qui cauent se a rhetibus et hamis, vt sũt calũni vulgariter karpffen, qui figũt caput in limum et caudã in altum erigunt ⁊ sic rhete euadunt. Sic et isti adeo figũt capita multarũ suggestionũ i auaricie limũ vt ad rhete nõ veniant ꝓdicationis, et hoc faciũt ex quadã mundana sapiẽtia, de q̃. j. ad Cor. iij. Sapiẽtia huius mundi stultitia est apud deum. Esa. v. Ve qui sapiẽtes estis i oculis vestris: et coram vobismetipis prudẽtes: et vereve eis erit. qz dicit Job. v. Apprehendet sapientes in astutia eorum, licet modo non pmittant se capere tñ in morte velint nolint capiuntur a deo, diabolo. ⁊ a peccato, deus eñ eos capiet et tradet diabolo, et diabolus eos carcere infernali includet. Peccatum vero sic inclusos alligabit et inuoluet q̃ nunq; inde exibũt. Quin

to necessaria est perseverantia sine qua nemo salvabit. dicēte salvatore. Qui aūt pseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. z notatur in eo q; dicit. data est ei corona. Predicator enī qui perseveranter p̄dicat verbū dei habebit aureolā. sm illud metriste. Aureolam doctor virgo martyrq; merek. Ipi inquā coronas habebūt nō solū p se sed per alios qui per eos saluati fuerunt. Quod. pbak exēplo de q̄dā fratre ī ordine p̄dicatorū. vide in Neffret dñica prima aduentus dñi. B. S. in fine. Aliud de q̄dam sacerdote bono p̄dicatore. vide ibidē dñica in sexagesima R. B. in fine. Hanc p seuerantiā habuit beatus andreas. q; etiam biduo in cruce pendens nō cessauit p̄dicare. xx. milib; hominū ibi astantiū. ideo aureolam meruit. Sexto necessaria est p̄dicatori potentia et cōstantia. scz vt vincat diabolū. mundum. et carnē. vt sic vincens exeat. quia dicitur Apoc. liij. Qui vicerit faciam illum columnā in templo meo. Hāc habuit beatus andreas. ideo vincens exiuit de hoc mundo. ideo in cruce circundatus fuit per dimidiā horam nimio splēdore de celo. cum quo abscedente tradidit spiritum. vt in legenda. ℟ Hic cadit dubium. A quo ad predicatorē requirit scientia quare christus elegit ad p̄dicationis officium Petrū et Andreā. Jacobū z Johannem. qui tñ fuerunt simplices et indocti. qui tñ phibentur eligi. vt in. c. de petro xxxix. dist. ideo videtur q; christus nō cōuenienter eos vocauerit ad p̄dicationis officium. Sed dicendū q; christus qui est virtus et sapiētia. j. ad Corinth. j. et sic oīa sapienter fecit. ergo cōuenienter isti apostoli vocati sunt ad p̄dicationis officium. et cū sic fuerūt deputati ipe fecit eos idoneos z doctos et supleuit omnes defectus in eis quibus ait. Ego dabo vobis os et sapientiam cui nō poterūt resistere. Voluit aūtē bos simplices et indoctos assumere: ne aliquis eorū gloriarek se sua virtute aut sapiētia eligi meruisse. Hanc rationem assignat apls. j. ad Cor. j. dicēs. Videte vocationē vestrā fratres quoniā nō multi sapientes sm carnē. nō multi potentes sed que stulta sunt mundi elegit dominus. z hoc vt cōfundat sapientes zc. Rationē assignās dicit. Ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Non tamen sic a principio vocauit simplices q; nullum vocauerit litteratum. quia Nathanaelē et Nicodemus vocauit. vt patet Joh. j. et. iij. Vide plura de his in questionibus Johannis de turri cremata.

In die sancti Nicolai Sermo. iij.

IN diebus suis placuit deo. Ecc̄i. xxxviij. originaliter. trāssumptiue ī epla huius diei. A Pro introductōe nota q; dies in scriptura sacra accipiunk triplicit. Primo p dieb; naturalib; siue artificialib; sine vsualib;. Naturales sunt. xxiiij. horaq;. Artificiales mutank sm maius z min; tps quo sol lucet sup nostro emisperio. lōgiores sunt. xvj. horarū. breuiores octo horarum. De his dicit Judic. xvij. In diebus illis non erat rex in israel: sed vnusq̄sq; qō rectū sibi videbak hoc faciebat. Scōo mō capiunk p virtutib;. Cum em̄ virtutes habeant claritatē fidei gratiez bonī exempli. ideo dicunk dies ſtuales. Ecc̄i. xlviij. de Helizeo virtuoso dicit. In diebus suis. s. virtutib; nō ptimuit principē: et potentia nemo vicit illū. Tercio accipiunk dies hominis p etatib; suis. Isto modo maxime reperio dies in themate. Nam beatus nicolaus in diebus suis. hoc est in suis etatibus maxime placuit deo. Et si vellem; loqui de alijs duabus acceptionibus dierū suorū in illis etiam placuit deo. quare bñ assumptū est de eo thema p̄dictū. In diebus suis zc. B Pro thematis ꝓsecutione nota q̄tuor sept̄ sint etates hominis sicut sunt sept̄ etates mundi. tñ quia sufficienter reduci possunt ad tres. scz puericiam. iuuentutē. et senectutem. Ideo dico q; beatus nicolaus in dieb; suis. id est in his tribus etatibus suis placuit deo. Primo em̄ in puericia sua q̄ durat vsq; ad. xxj. annum placuit deo. et hoc in trib;. viz in sanctificatōe. in generatōe. et educatiōe. Primo placuit deo in sanctificatōe. licet em̄ in vtero sctificat; nō fuerit tñ. mox nat; sctūs fuit. Juxta illud p̄s. Dñe p̄uenisti eū in benedictiōib; dulcedinis. Ubi nota q; trib; modis aliq̄ sanctificank. Primo in vtero matris. sicut Jeremias. ꝓpheta et Johānes baptista. Luc. j. Spūsancto replebit

adhuc ex vtero matris. Secūdo natus ex vtero sicut beatus nicolaus qui suā sanctitatem prima die dum balnearet erectus in pelui stando ostendit z statim spiritussancti gratia ab vberib matris quarta et sexta feria p̄ter semel abstinuit. Ideo potuit dicere illud p̄s. Spes mea ab vberib matris mee. Dic cadit dubiū. qñ sctūs nicolaus illā sanctificatōez accepit an in baptismo vl'añ baptismū. q̄ nō añ baptismū. qz nō est in vtero mris sanctificat⁹, sicut Jeremias et Johānes vt dictū est. q̄ autē in baptismo nō acceperit specialē gratiā sanctificationis patet. qz baptismus equalē effectum habet in omnib⁹, maxime in puulis vbi nō p̄cedit alia dispositio maior in vno q̄z in alio, igit z̄c. Ad hoc rñdet dñs Johānes cardinalis de turri cremata, saluo meliori iudicio q̄ sanctus nicolaus in baptismo aliquā specialē gratiā supra cōmunem legē accepit, nec est inconueniēs, qm̄ vt dicit Bonauentura in. iiij. di. iij. Gratia mēsuratur f̄m liberalitatē dei dantis: non f̄m qualitatē suscipiētis nisi de cōgruo, et hoc f̄m q̄ suscipiens se p̄parat nō f̄m q̄ est capax. qz ergo deus in baptismo operat f̄m exigentiā sacramēti, et interius vnus non est magis dispositus q̄z alter, ideo equaliter dat oīb⁹ puulis q̄tum est de lege cōmuni, quia tm̄ potestas eius nō est alligata sacramēto nō est necesse q̄ semp det eq̄liter sed p̄t facere cui vult speciale p̄uilegium. Cōcordat etiā sctūs Tho. in tercia p̄te summe. q. lxix. ar. viij. Cōsequēter dicit q̄ hmōi p̄uilegiū sanctificatōis p̄tulit deus btō nicolao ex meritis suoz parentum et deuotōe, qui hoc a deo impetrauerūt vt eis talē daret filiū qui suā sanctitatē prima die ostenderet. Tercio sanctificauit aliq̄ in iuuentute, sicut btūs martinus et dominicus qui in sua iuuentute deo seruire ceperunt, p̄s. Spes mea dñe a iuuētute mea.

¶ Ex his accipere possum⁹ vnā doctrinam q̄ valde gratū est xp̄o dño et magni meriti ieiunare quartaz et sextam feriam. Quartā quia eodē die x̄ps per iudā traditus est iudeis. Sextā quia eo die est passus. Ideo in. c. iciunia, de cōse. di. iij. dicit. q̄ q̄ illis diebz nō ieiunauerit videt cū tradente tradere saluatorē. z cū crucifigentib⁹ crucifigere, et glosat Hugo. i. crucifixo nō cōpati. Utinā hoc attenderēt multi q̄ ieiunū quasi p nihilo reputāt dicētes, quē bonorē facio in hoc q̄ ieiuno vel corpus meū castigo z̄c, attendāt q̄ btūs nicolaus spiritusancto inspiratus q̄ adhuc nullū peccatum fecerat feriā quartā et sextam ieiunauit, et q̄ omnes sancti per ieiuniū et rigorem disciplīne sua corpora castigarunt, et heu multi sunt peccatores qui nullū diem ieiunāt. Etiam feriam sextā in qua dñs in magna siti felle et aceto potatus fuit, sanguinē suū p̄ciosum fudit, mortē acerbissimā sustinuit vt nos ab eterna morte liberaret. Certe si homo nullū peccatū cōmisisset adhuc feriā sextā ieiunare deberet ob memoriā z honorē passionis x̄pi. Secundo beat⁹ nicolaus in puericia placuit deo in generatōe, et hoc p̄pter tria. Primo qz ex beatis erga seculū parentib⁹ est genit⁹, nā parētes eius fuerūt iuuenes diuites et nobiles. Uñ dicit de eo. Nobilissimis ort⁹ natalibus velut lucifer nicolaus emicuit. Secūdo qz ex beat⁹ in moribz genitus, licet enim parētes eius essent iuuenes tamē mor vt nicolaus natus est ppetuā p̄tinentiam x̄po vouerūt. Uñ erant matrimonio iūncti nō vt libidini deseruirēt: sed vt plem educandā ad dei seruitiū generarēt. Ideo de eo canit. Nobilis genere sed nobilior fide. Tercio qz a parentib⁹ p oratiōnē impetratus. Sicut em̄ Isaac p oratiōnē abrae genitus est vt dicitur Gen. xv. et samuel p oratiōnē anne. j. Regum. j. Sic parentes beati Nicolai deum exorauerūt vt filium eis cōcederet. quem nō tm̄ diuitiarum sed etiam morum haberent heredem. Tercio beat⁹ nicolaus in puericia sua placuit deo in educatione, et hoc p̄pter tria. Primo qz educatus est vt iuuenum lasciuias euitaret, ideo dicitur in legenda. Aliorū puerorum deuitās lasciuias, sciēs illud Eccī. xiij Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. dicit qui tetigerit: non qui viderit. Quia si quis videret cōsciētiā peccatorū turpissimam nō tangeret peccatū, dicit inquinabitur, manus em̄ nō inquinat picē: sed ecōuerso. qz bon⁹ nō inficit malū sed mal⁹ bonū, p̄s. Cum sctō sanct⁹ eris, et cū puerso puerter⁹, dicit picēz nō lutū. qz mala sociorū nō cito abolent. Secōo vt ecclesiā frequētaret, vñ in legēda ōr. Ecclesie sctē fre-

quentās lumina. Glosa sup mat. dicit. Ingressus vrbē ihesus templū adūt dans formam religionis vt quocūq; imus ꝓmo domū oronis adeamus. Sic faciebat btūs nicolaus tāq; verus xpi discipul⁹. Tercio vt verbuz dei libenter audiret et seruaret, vñ in legenda. Quicād de scripturis sanctis audire poterat armariolo ꝺebat pectoris. puer. ix. Beatus q audit me z vigilat ad fores meas qtidie zc. Scōo beatus nicolaus in secūda etate, hoc est in iuuentute placuit deo, et hoc in tribus, videlicet In prudētia spūali. In misericordia primali. Et in cōuersatōne honestali. Primo in prudētia spūali. ¶ Ad cuius euidentiā nota vt scribit sctūs Tho. scōa scōe q. xlvij. triplex repit prudētia. scz falsa. vera. et pfecta. Prima est prudētia falsa p similitudinē dicta q in malis z pctōribz reperitur. De hac dicit xps Luc. xvj. Filij huius seculi prudētiores sunt filijs lucis i generatione sua. Et Paul⁹ Ro. viij. Prudētia carnis mors est. Cū em̄ prudēs sit qui bene disponit q sunt agenda ꝓpter aliquē bonū finē. Ille q ꝓpter aliquē malū finem aliq; disponit cōgruentia illi fini habet falsam prudentiā inquantū illud qō accipit p fine nō est verū bonū. sed ꝑm similitudinem. sicut dicit aliqs bonus latro. hoc em̄ modo pōt ꝑm similitudinē dici prudēs latro q cōuenientes vias inuenit ad latrocinandū. Secūda est prudentia vera sed imperfecta q inuenit vias accōmodas ad finem bonuz. Sed est impfecta dupliciter. Uno mō. qz illud bonū qō accipit p fine nō est cōmunis finis totius humane vite. sed alicuius specialis negocij. puta cū aliquis adinuenit vias accōmodas ad nauigandū vel negociandū dicit prudēs nauta vel prudēs negociator. Alio modo dicit prudētia impfecta. qz deficit in principali actu prudētis. puta cū aliqs bene ꝓsiliat et recte iudicat de his q ptinent ad totā vitā: sed nō efficaciter pficit zc. Tercia est prudentia vera et pfecta. et hec est que recte cōsiliatur et recte iudicat ad bonū finē totius vite ac etiā pficit. et hec in solis bonis reperitur. De hac puer. j. Prudētia seruabit te vt eruaris a via mala. Et. xxj. ca. Acquire prudentiā qz pciosior est argento. Et saluator Mat. x. Estote prudētes sicut serpentes zc. Hanc prudentiā verā pfectā z spiritualē habuit sanct⁹ nicolaus q eā ad bona sempiterna dedicauit et p illis adipiscēdis oēm diligentiā adhibuit. Scōo beatus nicolaus in iuuētute placuit deo i misericordia primali. Legit em̄ de eo q erat valde cōpatiens z sup afflictos pia gestās viscera. Ideo dixit xps Mat. v. Beati misericordes qm̄ ipi misericordiā cōsequunt. Hanc ꝓmendat Piero. in. c. q clementiā. lxxxvj. di. dicēs. Qui clementiā nō habet nec indutus est viscera misericordie cuius spūalis sit nō adimplet legē xpi. Et Ambr. ea. di. c. in singulis. inqt. Misericordia cōmunis est vsus. ideo cōmune preceptū oibus officijs. oibus etatibus necessaria et ab omnib⁹ deferenda. nō publicanus nō miles excipit. nō agricola. nō vrbanus. diues et pauper oēs in cōmuni admonent: vt ꝓferant nō habenti. Hāc misericordiā in se fuisse btūs nicola⁹ apertissime demōstrauit dum elemosynā indigenti z in extrema necessitate posito cōuicino suo tribuit ne tres filias virgines quas ille habebat pstitueret put volebat. dic vt in legenda. ¶ In hac vero elemosyna obseruauit btūs nicolaus tres illius ꝓditiones necessarias. Prima qz fuit pmpta. Scōa qz fuit copiosa. Tercia qz fuit secreta. Prima ꝓditio qz fuit pmpta. quia nō multis ꝑcibus data vel impetrata. Seneca in li. de būficijs. Ingratū est beneficiū qō diu inter dantis manus hesit. Idē. Nulla res carius emit q̄ q ꝑcibus empta est. Et licz deo grata sit elemosyna q dat paupibus illā petētib⁹. gratissima tñ est ꝓspectui suo cū tribuit egeno ꝑ verecūdia petere nō audenti. Ideo Ambro. li. j. offi. Sunt multi q malūt miseria tacite cōstringi q̄ publica petitione ꝓfundi. hi q̄rendi sunt z adiuuādi vt p hoc ampli⁹ gaudeāt q pauptati cōsulant z pudori. Scōa ꝓditio qz copiosa. qm̄ tātū dedit ꝺ auro q̄stū sufficere iudicauit p puellis virginib⁹ maritādis. ꝑm illud Thob. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. ¶ Ex hac ꝓditōe habemus hanc doctrinā q valde deo placet dispōsare puellas et eis ad ℔ elemosynas cōtribuere: maxime propter timorem futuri lapsus. exemplo beati nicolai. Nam si sanctus nicolaus sciuisset aliquod opus deo

De sancto Nicolao

magis placitū cum tali auro vticꝫ fecisset, in hoc ergo omnib⁹ nobis dedit doctrinā vt diligentē operā demus ad maritandu puellas, imo tanto talis elemosyna est deo gratior ꝙsto ꝙs erga eas est feruētior et paratior succurrere ꝓtra earū lapsus. ꝙsto etiam lapsus puellaꝝ est scandalosior ꝛ piculosior. Cū em puella semel verecūdiā pdit: postea faciliter attēptata cadit, qz illud peccatū luxurie coinquinat hoiem sicut pix, ꝛ post casum recadit. et tandē sine verecūdia se pstituit oib⁹ indifferēter p questu. Ecce ꝙsta mala sequunt lapsum ꝑginis. Jō volunt doctores q⁹ hūs sufficientiā tpalium obligata cancille sue auxilia pstare, si sec⁹ cōseruari nō sperat vel ad minus piculum timetur. Tercia ꝓditio fuit, qz secreta, obseruauit nāꝫ doctrinā saluatoris nostri qui Mat. vj. dicit. Cum facis elemosynā noli tuba canere. iō massam auri panno inuolutā in domū cōuicini sui p fenestrā clā piecit clāꝫ recessit, dic vt in legēda ꝛē. ℌ Hic est dubiū q̄re btūs nicolaus isti ciui p q̄stu turpi filias stupzare volenti occulte aurū dedit ꝛ nō potius publice cū ipi⁹ reprehensione ne sibi daret occasio ingratitudinis de bñficio pstito ꝛ sic peccaret. Respōdet sctūs Tho. scōa scōe. q. cxij. ar. iij. q⁹ ille q̄ ignorat bñficiū nō est sp ingratus si bñficiū non recōpensat aut recognoscit apud bñfactorē dummō sit paratus recognoscere si sciret. Est aūt laudabile aliqñ vt ille cui, puidet ignoret bñficiū. Primo ꝑpter inanis glorie vitationē, exēplo xpi q̄ cecis illuminatis precepit ne cui dicerent Mat. ix. nō ad celandū sed ad cauendum ne in bonis opibus laudē hoim q̄ramus ꝑm glosam, sicut btūs nicolaus aurū pūciens in domū sui cōuicini vitare voluit humanū fauorē. Scōo qz in ℌ ipe ampli⁹ beneficiū facit q⁹ cōsulit verecūdie ei⁹ qui beneficiū accipit vt in ꝓposito iste nobilis forte erubuisset apte recipere. Tercio ad ꝓsequendū maius meritū, ꝑm illud Mat. vj. Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis coram hominib⁹ vt videamini ab eis, i. ex vana gloria q̄ plus vexat seruos dei, qz ibi citi⁹ inuenit gloriatōis occasio ꝑm Crisō. omel. xij. Tercio btūs nicolaus in iuuētute placuit deo in ꝙuersatōne honestali. Fuit em honeste ꝛ modeste ꝙuersatōis, et hoc i tribus. Primo in mulierū vitatiōe quas velut pestē fugiebat. Eccī. xij. De vestimētis ꝓcedit tinea ꝛ a muliere iniqtas viri. De ℌ Hiero. in. c. hospitiolū. xxxij. di. dicit. Nō pt toto corde habitare cū deo q̄ feminarū accessibus copulat. Femina ꝙcupiscentiā secū pariter habitāt⁹ exurit. Feminā quā vides bene ꝙuersantē mente dilige nō corpali frequētia, hec ille. Secūdo in mundi despectione, vnde de eo canit. Mundi gloriā sprezit cum suis oblectatōib⁹, qz vt ait Grego. Momentaneū est qd delectat. sed qd cruciat eternū est. Jdeo Augus. in quodā sermone. Nulla maior insania q̄ꝫ p delectatōne momētanea pdere eterna gaudia ꝛ obligare se ad eterna supplicia. Jaco. iij. Qui voluerit esse amicus huius seculi inimicus dei ꝓstituitur. Ex quo sequit q⁹ beatus nicolaus spernēdo mundū factus est amicus dei. Tercio in deuota orōe. vñ nō solū in die sed etiā in nocte orabat ꝛ ad matutinas etiaz cum esset laicus ibat. ps. Querite dominū scz in orōne: q̄rite faciem eius semper. Tercio btūs nicolaus in tercia etate videlicet in senectute placuit deo, et principaliter in trib⁹. Primo in obseruātia pastorali, scōo in operatiōe ꝑdigiali, et tercio in emigratōe finali. ℌ Primo in obseruatiōe pastorali. electus nāꝫ ex diuina reuelatiōe in epm Mirree ciuitatis, vt habetur ex legenda. obseruauit officium boni pastoris circa curam et regimen animarū. et hoc in trib⁹. In populi doctrinatione. In pauperū subuētione. In morum exemplatione. His nāꝫ tribus bonus pastor debet pascere populū suum, videlicet verbo, exemplo, et temporali subsidio. Primo beatus nicolaus fuit bon⁹ pastor in populi doctrinatione. nō enim neglexit populū sibi subiectum p ascere cibo spirituali. Jdeo legit de eo q⁹ fuit efficax i loquēdo. Piere. viij. Dabo vobis pastores iuxta cor meū qui pascent vos sanctitate et doctrina. Habuit nāꝫ magnam sapientiā, quia interfuit Niceno cōcilio vbi plurimū de fide ꝓtra hereticos disputauit et vicit. Illud ꝙciliū ꝙgregatū fuit tpe Cōstātini secūdi filij Cōstantini magni. ꝛ Julij pape apud niceā tricētoꝝ decē ꝛ octo patrū ꝫ arriū de q̄ scribit. xv. dis. c. canones. Scōo b. nicola⁹ fuit bon⁹ pastor in morū

exemplatione. Prebuit enim suis ouibus bonū exemplū. Juxta illud apli. j. ad Thi mo. v. Exemplū esto fidelibꝫ i verbo. in cō uersatōe ⁊c. Ideo in legēda dicit. Beatus nicolaus acceptato pontificat⁹ officio se ctabat in omnibꝫ humilitatē. morū grauitatē. puigilabat in oꝛōne. coꝛpus macera bat. mulierū vitabat cōsoꝛtia. affabilis in suscipiēdo. alacer in exhoꝛtādo. seuerus in coꝛripiēdo ⁊c. Tercio btūs nicolaus fuit bonus pastoꝛ in pauperū subuentōe. Nā vt dicit Piero. ad Nepotianū. et habet in c. gloria epi. xxj. q. ij. Gloria epi est pauperū opibꝫ puidere. ignominia sacerdotis est p pꝛijs studere diuitijs. et in. c. aurū. ea. cā et q. Ambꝛo. ait. Aurū hꝫ eccleſia nō vt seꝛ uet sꝫ vt eroget. Beat⁹ nicolaus circa pau peres maxima cura pfecit. nam populo fa me laboꝛāti a nautis frumētū impetrauit qō de⁹ miraculose suppleuit. Dic vt habe tur in eius legenda. ¶ Scō beatus nicolaus in senectute placuit deo in opera tione pdigiali. hoc est in miraculoꝝ opera tione. Siquidē opatus est miracula i ma ioꝛi mūdo cōtū ad ꝗtuoꝛ elemēta. Primo in elemēto ignis qñ ignē Dyane extinxit. Scō in elemēto aeris qñ ab aere tempe statē fugauit. Tercio in elemento aque qñ nautis mare tranquillauit. Quarto in ele mēto terre qñ terrā sterilē fecundauit. Etiā in minoꝛi mūdo. id est in boīe multa mira cula opatus est. Primo quibusdā subue niendo in tribulatiōe quā iuste patiebant a deo sicut quando patri suscitauit filiū cū cipho in mari submersum. Secūdo ꝗbus dam subueniēdo in tribulatiōe quā patie bantur a diabolo. sicut qñ resuscitauit pa tri filiū a diabolo suffocatū. Tercio ꝗbus dam subueniēdo in tribulatōe quā patie bantur a tyrannis. sicut tribꝫ iuueniby in nocenter cōdemnatis. et tribꝫ principibus false Cōstantino ab inimicis accusatis. et qñ patri restituit filiū a Soldano detentū Quarto quibusdā subueniēdo in tribula tione quā patiebāt in reb⁹. Sicut qñ subue nit iudeo q̄ imaginē sancti nicolai in do mo habuit vt res suas custodiret. Et qñ al teri iudeo subuenit. cui christianus dolose p mutuo restituto iurauerat. Vide de his lati⁹ in passionali. ¶ Et breuiter hūc articulū ꝓcludendo. dico q̄ sctūs nicola⁹ tante sanctitatis fuit q̄ in multis miracu lis et operibꝫ suis xp̄o similis fuit. Nā de xp̄o legit q̄ ieiunauit quadraginta dieb⁹ ⁊ quadraginta noctib⁹. Et de sctō Nicolao q̄ adhuc in cunis exist̄s ḡrta et sexta feria tantū semel sugebat ybera. xp̄s audiuit vo cem patris in baptismoꝛ in trāsfiguratōe. hic est filius meus dilectus. Et nicola⁹ vo ce lapsa de celo dignus ep̄atu ostenditur. Christus ante discipulos suos oꝛaturus monte oliueti ascēdit. et nicolaus ante oēs pꝛioꝛ ad ecclesias vēit. Christus mulierem in adulterio deprehensam a moꝛte coꝛpis liberauit. Et nicola⁹ tres virgines a moꝛte aīe ne stupꝛū incurreꝛēt liberauit. Christ⁹ quinq panes et duos pisces multiplican do quinq milia hominū pauit. et nicola⁹ de modico tritico qō a nautis accepat to tam plebē suā illud multiplicādo pauit vs q ad nouos fructus. Xp̄s discipulis suis in piculo maris positis affuit ventis impe rauit: mare sedauit. Et nicolaus nautis et q̄ cū eis erant cū inuocantib⁹ dixit assum. tempestatē sedauit et eos a piculo libera uit. Xp̄s petrū in fluctib⁹ maris ambulan tem ne mergeret erexit ⁊ paulū de pfundo pelagi liberauit. Et nicolaus pueruꝫ sub mersum in mari cum cipho patri viuū re stituit. Christus tres pueros ab incendio illesos cōseruauit. Et nicolaus tres pue ros a moꝛte liberauit. Christ⁹ ianuis clau sis ad discipulos intrauit. Et nicolaus ad imperatoꝛē et presidē doꝛmientē in cō clau venit. Sanguis christi multos sanauit ab infirmitate peccati. Et oleū et aqua nico lai multos sanauit ab infirmitate coꝛpo rali. Unde ex eius tumba oleuꝫ manauit circa caput. ad ostendendū quante miseri coꝛdie fuerit in mundo. ⁊ fons aque ad pe des. ¶ Existis miraculis accipe pos sumus duas doctrinas. Prima q̄ iuramē tum etiam infideli factum est seruandum. et q̄ iuramentū nō accipitur fm mentem iurantis: sed ad intentionē illius cui iurat. hoc est scōm ꝯmunem sensum verboꝝ vt ait magister di. xxix. tercū. et in. c. qua cū q̄. xxij. q. v. qꝛ in iuramēto nō debet intentio verbis sed verba intentioni deseruire. ca. q. humane. pꝛ B i miraculo de iudeo q̄ mu tuauit cuidā christiano summā pecuniarū q̄ tandē citatus ad iudicē dādo baculum

iudeo auro plenuz iurauit q̄ plus dederit q̄ obligatus fuerit iudeo, tandē baculū doloſe repetit et in biuio dormiēs p currū interficit z baculꝰ frangit et aurū apparuit ecce iuramentū nō fuit receptū ad intētionem xp̄iani ſophiſtice iurātis ſed ꝓterea a deo punitꝰ, q̄ etiā ſophiſtice iurās piurus eſt, dicto. c. quacūq̄z. et. c. ij. ſe. ¶ Secunda doctrina q̄ vota ſūt adimplēda ſm intentionē vouētis dummō p̄ñt adimpleri z nō ad voluntatē ꝰmutāda, ptz p miraculū de puero cū cipho ſubmerſo, vbi p̄ nō primū ciphū q̄ ſibi placuit ſctō nicolao vt ſibi vouerat obtulit, ſed alīū ſimilē quē tñ ſanctꝰ nicolaus acceptare noluit ſed de altari tercio ꝓiecit. Ita etiā teſtamēta et vltima volūtas hoīs nō debet mutari niſi ex maxima z rōnabili cauſa. vt in. c. nos q̄dē. et c. ſe. de teſta. q̄ pauci ſciunt q̄d moueat teſtantē ad hoc faciendū z nō aliud, qđ executores infigere debent cordibꝫ ſuis, q̄ teſtamēta ſe dicūt in melioꝰ cōmutare. Tercio z vltimo btūs nicolaꝰ in ſenectute placuit deo in emigratōe finali, et ꝫ in tribus, vicz in felici emiſſiōe, in diuina ꝓtectiōe, in gloriosa aſſumptōe. Primo in felici emiſſione ſcz aīe a corpe. q̄ deuote ſicut xp̄s aīam ſuā ꝰmēdauit deo dicēs, In manus tuas dñe ꝰmēdo ſpiritū meū. et hec dicēs deo tradidit ſpm̄ ſuū. Sap̄. x. Iuſtorū aīe in manu dei ſūt. Scdo in diuina ꝓtectōe, Vñ cū moreret̄ rogauit deū vt angelos ſibi mitteret, z inclinato capite vidit angl̄os ad ſeveniētes q̄ eū a triplici timore eruerūt ¶ Nā ſm Aug. tria aīa timet circa mortem q̄ notant̄ in p̄s. Angel̄ ſuis mandauit de te tē. Primo viarū multiplicitatē ignotarū vicz ad celū, infernū. et purgatorium. Sed ꝓtra ibi. vt cuſtodiāt te in oīb vīs tuis. Scdo timet pctōꝝ grauitatē. Cōtra q̄ dicit. ne offendas ad lapidē pedē tuū. lapides ſūt pctā dura frigida z aſpa. Tercio timet demonū malignitatem. ꝓtra ibi. ſup aſpidē z baſiliſcū ambulabis. Tercio in gloriosa aſſumptōe. q̄ angeli aīam eius cū celeſti melodia in celū deduxerūt. Eſa. xxvij. Et finib terre laudes audiuim̄ gl̄iaz iuſti. implorem̄ q̄ btm̄ nicolaū q̄ hic i mūdo in diebꝫ ſuis placuit deo et longe nunc plus placet in celo vt nobis veniā pctōꝝ impetret z ab oī malo corpis z aīe defendat z in aduerſis ſuccurrat q̄tin̄ hic p obſeruantiā p̄ceptoꝝ dei deū ſecū clare ꝓtemplari mereamur in regno celoꝝ. Amen.

¶ De ſancto Nicolao.

¶ Sermo. iij.

Homo quidam nobilis abiit in regionē lōginquā accipere ſibi regnū z reuerti. Aūc. xix. Plinius in ſpe. naturali li. viij. c. v. refert q̄ elephas eſt animal magnū in corpulētia z tñ reſpectu aliorū animaliū magni corpis maxie eſt benignū et hoīem ſingulariter diligit. Nā ſi viderit ip̄m errantē in ſolitudie ne ip̄m terreat aliqualiter ſe de via ſubtrahit z graduz figit. paulatimq̄z ip̄m p̄cedēs viā ei oſtēdit. et ſi draco ei occurrerit p hoīe defenſando cū eo pugnat z viriliter ſe opponit. Myſtice p elephantē btūs Nicolaꝰ nō inmerito cōuenit deſignari. recte em̄ ſicut illud aīal eſt magnū et facit ſe faciliter placabile hoīb. Ita btūs nicolaus fuit magnus ſm generationē. q̄ ex diuitib z nobiliſſimis parētibus ꝓceſſit. Fuit etiā magnꝰ ſm deuotionē. q̄ vitā totā ſeruauit in puritate vt dicere poſſet illud Job. xxxij. Mūdus ſū ego ſcz a vicīs carnis. z abſq̄z delicto id ē pctō omiſſionis. z immaculatꝰ. ſ. grauib culpis cōtra deū. z iniquitas nō eſt in me ſcz peccatum cōtra ꝓximum. Non enim ſe carnalibus vicīs maculauit. nec aliquid de faciendis dimiſit. nec cōtra deum idolatria peccauit ſed eam eradicauit. Fuit etiā magnus per miraculorū operationē. Ip̄e em̄ abſens adhuc viuens notabilia fecit miracula. vt in nauis a tempeſtate liberatis. et tribus ꝓncipibus a Conſtantino ceſare incarceratis. Ip̄e etiam ſicut elephas ſtuduit ſe hominib benignū exhibere z amabilis fieri ſicut canitur de ipo. Beatus nicolaus pontificalib infulis decoratus talem ſe exhibuit vt ab omnibus amaretur. Ip̄e enim paterna benignitate homines in ciuitate Mirrea errantes in idolatria quā Dyane fecerant liberauit et in viā veritatis reduxit p eis cōtra draconē infernalem ſe oppoſuit. Ideo in verbis ꝓmiſſis nobili homini qui debet eſſe benignus aſſimilatur cum dicit. Homo quidam nobilis abiit tē. ¶ In verbis predictis

beatus nicolaus a tribus principaliter cõmendatur. Primo a virtuoso progressu. Secũdo a gl'oso egressu. Tercio ab amoroso regressu. De pmo dicit hõ q̃dã nobil'. Pro quo nota scõm Grego. nazanzenum. triplex est nobilitas. prima spũs. scõa carnis. tercia opis. Prima est spũs q̃ oẽs nobiles sum⁹: qz ad imaginẽ dei creati. De q̃ dicit Aug⁹. O nobilis creatura est aĩa: qz ad mãsionẽ z fruitionẽ dei creata. in q̃ oẽs alias creaturas corpales excellit. et sic oẽs nobiles sum⁹. qz aĩas oĩm nostrũ de⁹ creauit ad imaginẽ suaz. Ezech. xviij. Oẽs aĩe mee sunt. sicut aĩa patris sicz aĩa filij. pter qõ sollicite est aĩa ab vnoquoq̃ custodienda. Deut. iiij. Custodi temetipm z aĩaz tuã sollicite. Aug. dat rationẽ. qz mai⁹ damnũ bz ĩ amissiõe vni⁹ aĩe q̃z mille corpm. Hoc ppendẽs btũs nicola⁹ animã suã bene custodiuit. et potuit dicere illud Thob. iiij. Scis dñe qm̃ mundã seruaui aĩam meã ab oĩ ꝯcupiscẽtia. et sic fuit nobilis nobilitate spũs. Scõa nobilitas est carnis. Ista etiã fuit nobilis btũs nicolaus. de q̃ canit. Nobilissimis siquidẽ natalibz ort⁹. Et ab illa ꝯmendat pter ꝯditiões q̃s debẽt bne nobiles z p q̃s cognoscunt. et sũt ser. B Prima qz debẽt esse liberales. videm⁹ em̃ in natura q̃ q̃to aĩal est nobilius tanto est liberali⁹. Sicut pbat Plinius in speculo naturali de aquila q̃ est regina auiũ. cibũ quẽ predando acq̃rit sola nõ comedit sed alijs auibz sequẽtibz liberalit diuidit. ideo multe aues pter hãc causam eã sequunt. Ita z nobiles hui⁹ mũdi debẽt esse liberales pauplbz eos alẽdo z nulli calumniã faciẽdo. quẽadmodũ btũs Johes baptista docuit Luc. iij. dicẽs. Neminẽ cõcutiatis neq̃ calumniã faciatis. q̃si diceret sed nutriatis. Sed beu hic pt dici de illis qõ scripsit Ezech. xxxvj. Statue tue nobiles ĩ terrã corruerũt. hoc est nobiles q̃ tãq̃ colũne deberẽt debiles sustẽtare in terrenã cupiditatẽ deuenerũt et solẽt paupes depdari vt verificet illud Esa. j. Principes tui infideles socij furũ omnes diligunt munera. Et Ezech. xxij. Principes lupi ei⁹ ĩ medio rapiẽtes predã ad effundendũ sanguinẽ ad pdandas aĩas z sectandũ lucra. Quis em̃ nũc inter nobiles sequit naturã nobilis aquile vt sua cũ alijs diuideret: certe pauci. Qui em̃ nobiliũ more antiquoz principũ fundãt episcopatus et ecclesias. sicut Karolus magnus. Henricus. wenzeslaus. sz heu annihilant zc. Talis nõ fuit beat⁹ nicolaus. sed fuit multũ liberalis; more aq̃le pauperes alendo. Applica hic exemplũ de frumẽto qõ paupibus tpe famis distribuit ex legẽda. Aliud de quodã cõuicino suo qui ob paupertatẽ ꝓposuit tres filias suas pstitui. cui succedẽtes clam tres massas auri in domũ eius p fenestram iecit. Tales mõ nõ sũt in mũdo. nec inter seculares nec spũales. sed sunt certi inter spirituales licet abundẽt z multa habeãt beneficia tñ non sunt liberales circa paupes nõ aduertentes illud Piero. in ca. gloria epi. cij. q. ij. q. oĩs possessio sacerdotũ elemosyna est pauperũ. et si q̃d vltra necessitatẽ vite possederint nec ĩ elemosynã pauperũ erogauerint furtũ z sacrilegiũ exist. iõ timenduz est q̃ pterea multi damnẽt. Exemplũ qõ ponit apiarius de quodã cancellario parisiensi. q̃ multas habuit pbendas zc. vide in ozt⁹lo meffret sermone. j. de sctõ nicolao. D. Secõo veri nobiles debẽt clementes z mites esse in vicijs remittẽdis sicut rex apũ. q̃ nõ vtit aculeo ad vindictã. z illud innuit in noie homo in themate. qz homo scõm Aresto. j. ethi. est aĩal mite z mansuetũ natura humile. ór ab humo qõ est infimũ elementũ. Idcirco reges tãq̃ nobiliores ĩ signũ pietatis z clemẽtie inunguntur. vt in. c. j. de sacra vnctõe. Ita beatus nicolaus vere nobilis fuit mitis in vicijs remittendis Nam iniuriã sibi illataz ab hominibz malis nõ statim sicut certi sancti vindicat sed tanq̃ homo mitis tolerat. vt de eo dicit illud Eccã. xlv. In fide z lenitate fecit illum sanctũ et elegit eum ex omni carne. De ei⁹ mititate refert Johannes diaconus exemplum de quodã iudeo qui imaginẽ in domo sua collocauit ad custodiendũ res suas. vide in legenda. C Tercio nobiles debent esse veraces in verbis. iuxta illud Prouer. xvij. Non decent stultũ verba cõposita nec principẽ labia mendacij. Optimũ cinodiũ est veritas. In nobilibz olim erat generale nunc est rarũ. Ideo dicit ps. Nolite cõfidere in principibz. quasi di. Raro est veritas in ipis. ipi appendunt multa figilla z multiplicãt ꝓba sz in eis est

De sancto Nicolao

pauca fiducia. Talis nō fuit beatus nicolaus ꝫ tot⁹ verus, ideo canit de eo ī missa Misericordia z veritas cū ipo. Ita btūs Nicolaus fuit verax in ꝟbis. Et p̄t dici de eo illud .j. Reg. ix. Est vir dei ī ciuitate hac nobilis qđ loquit absq; ambiguitate venit. Quarto nobiles debēt cē mūdi, qz nobilia aīa lia in locis mūdissimis ꝓmorant, sed porci in luto delectant. Ideo legit ī gestis pho⁹. Cū q̄dā immūdus coā quodā pho diceret se libentius cū mulieribꝫ q̄ cū phis ꝓmorari. Ille rndit. Et sus libētius in sceno gaudet q̄ fonte sereno. Ita btūs nicolaus vt vere nobilis seruauit mundiciā. qz sciuit esse scriptū ꝓuer. xxij. Qui diligit mūdiciaz ꝓpter ꝟba labioꝝ hēbit amicū regē. ¶ Quinto nobiles dīt eē modesti nō voraces, nō potatores zc. Hāc modestiā btūs nicolaus ab infantia vsq; in finē habuit. Cū em matris vbera lactaret duobus diebꝫ ieiunauit in septimana, q̄rta et sexta feria ī his tm semel suxit. deinde p totū diē abstinuit. sicut de eo canit. Quarta et sexta feria semel sugebat vbera. Et ꝫ est cōtra multos p̄sertim nobiles q̄ nolūt ieiunare assumētes p se illud Ber̄. Affligendū est interduz corp⁹ sed nō cōterendū, qz modus in oībus est habēdus, putātes p ꝫ corpori fieri magnā violentiā. imo dicūt. Quid ꝓdest hoī multū ieiunare: nō em p̄t hoīem sanctificare. in q̄ tū falsi loquūt. qz ieiuniū scōm Aug⁹. mentem subleuat, carnem spiritui subiicit, cor ꝓritum facit, concupiscētie nebulas dispgit, libidinis ardorē extinguit, et castitatis lumē accēdit, hec ille. Et certe si ieiuniū ad sanctitatē nō conferret nequaq; btūs nicola⁹ spūsancto inspiratus in infantia ieiunare incepisset, ieiunauit nāq; q̄ adhuc nullū peccatū ꝓmiserat z tu peccatoz inueterate dudū multa pcā ꝓmisisti z p eis satisfacere nō vis dūtaxat vno die scz sexta feria in septimana ieiunare in q̄ dñs p te magnaz sitim sustulit felle z aceto potat⁹, sanguinē p̄ciosum fudit, mortē acerbissimā sustinuit vt te a morte liberaret. Certe si nūq; aliq̄ peccatū cōmisisses adhuc feriā sextam ad honorē xp̄i passionis ieiunare deberes, qz hī ī c. ieiunia, de ꝓse, dist. iij. q. sexta z q̄rta feria sunt ieiunāde nisi grandis necessitas fuerit, qz feria q̄rta iudas dñm tradere cogitauit et feria sexta crucifixus est saluator, q̄ ergo illis diebꝫ nō ieiunauerit videt cū tradente tradere saluatorē: et cū crucifigētibꝫ crucifigere. Hosa. id est crucifixo nō cōpati. Hā si nō ieiunat nō videt ꝓtristari de illa traditione et crucifixione sed potius eā ꝓbare. Audiāt voraces q̄ nō libēter ieiunāt exemplū qđ btūs Greg. refert. iij. dial. de quodam monacho q̄ magne estimatōis habebatur. vide in ortulo sermone .j. de sancto Nicolao circa finē. Sexto nobiles debēt esse strēnui z viriles ad defendendū orphanos z viduas, iō portāt gladios Ro. xiij. Nō sine causa gladiū portat sed ad vindictam maloꝝ et defensionē bonoꝝ. Ipi em sunt illi q̄ veritatē z oppressos defendere debent. vt habet in ca. regū. xxiij. q. v. Regū ꝓriū est facere iudiciū et iusticiā et vi oppressos erigere. et debent p̄esse et ꝓdesse. et nō obesse pauꝑibꝫ. sicut fecit Dauid .j. Re. xxij. Oēs q̄ gemebāt et vexabant a Saul fugiebāt ad dauid z liberauit eos. Ita fecit btūs Nicolaus. qz liberauit tres milites iniuste captos. et tres adolescentes ad mortē ꝓdemnatos vt ꝓz in legēda. ¶ Tercia est nobilitas ꝟtutis siue opis. De qua Gre. Summa nobilitas est clarū esse virtutibꝫ. ideo nō ex lōgis tunicis. ex magnis manicis z scissuris debēt nosci nobiles: sz ex moribꝫ. ꝓpter qđ dicit in c. ius. xl. di. Nobilitas morū plus ornat q̄ pgenitoꝝ. Ita etiam fuit nobilis beatus Nicolaus. ¶ Pro q̄ nota q̄ nobilitas bonoꝝ operū ex q̄ttuor causis resultat q̄s in btō Nicolao fuisse reperimus. Primo ex cause efficiētis puritate. nā q̄tū efficiēs puriorē bz ꝓscientiā tanto bona facta, ꝟba, cogitata, affecta, maiorē habēt nobilitatē et efficaciā eo q̄ ab illa ꝓsciētie puritate noscunt effluere. Hinc est q̄ plus valet in merito buccella panis oblata de pura ꝓscientia q̄ di milicie Creſi distribute ab illa q̄ mortalibꝫ vicijs implicata est ꝓsciētia. Ideo beatus Nicolaus in adolescētia nō sicut illa etas assolet lasciuiā amplexus est mundi sed ecclesiarū terebat limina et quod de scriptur⁹ audiebat armariolo ꝓdebat pectoris sicq; iuuenilem innocenter decurrit etatē sciens qz scriptū est Leuit. ij. Omnis oblatio que offertur dño absq; fermento scz peccati erit. Secundo ex cause materialis difficultate

Ceteris ẽm paribꝫ q̃nto difficilius est hoc qꝺ agimus vel patimur: tãto pfectũ opus est nobilius, sicut maior est crucifixio q̃ leuis flagellatio, magis est dare necessaria q̃ superflua, dare corpus q̃ res, dare spiritũ in obedientiã q̃ corpus in penitentiã. Quantũ ẽm materia in quã agit̃ est nobilior ꝛ ipi anime vicinior: tãto opa q̃ fiunt in ea sunt difficiliora: ꝛ ꝓ ꝓsequẽs nobiliora. nã multi traderent bona tpalia q̃ nõ traderẽt corpora vel ad penã vel ad mortẽ vel ad religionẽ, et multi tradũt corpa ad religionem q̃ voluntatẽ tradere non possunt ad plenã obediẽtiã. et multi tradũt volũtatẽ ad obediẽtiã exteriorẽ qui tñ spm̃ tradere nõ possunt ꝓ ꝓtemplationẽ ad pfecte diuine ꝓformitatis interiorẽ vnionẽ. Beatus Nicolaus aũt et res tradidit elemosine ꝛ corꝓ penitentie. volũtatẽ diuine obediẽtie ꝛ spiritũ cõtemplatõi interne. Tertio ex cause formalis charitate: quia q̃nto est ardẽtior tãto opus qꝺ ꝓ eã offert̃ est nobilius. Hinc ꝓcepit dñs Leui. ij. Si offers munꝰ tuũ primiciaꝝ frugũ dño: torrebis eas igne scz caritatis. Primicie sunt primi fructꝰ p q̃s intelligunt̃ intẽtiones in bis q̃ agimꝰ q̃ sunt velut primi fructꝰ operꝝ: verboꝝ. ꝛc. Vñ ꝙ. Quicq̃d agunt boies intentio iudicat oẽs Hec ergo debẽt igne charitatis cõburi vt inflãment̃ amore et honore dñio. Hic ẽm ignis tantũ valuit in magdalena lacrimis rigãte pedes dñi: vt nõ solũ culpã sed oẽm reatũ ꝓsumeret. Sic in oĩbus opibꝫ btũs Nicolaus vigorosam charitatẽ ostẽdit, diuitias vt lutũ dispsit. honores cõculcauit. delicias repssit. et pietatis affectibꝫ effectibusq̃ totus effluxit. Quarto ex cause finalis diuinitate. finis ẽm pfectus esse debet: nõ fauor seculi: nõ timor supplicij: nõ amor ꝓmij: sed cõplacẽtia dilecti. ꝛ q̃nto plenius atq̃ intẽsius hũc finẽ attigerit: tanto pactũ opus nobilius atq̃ glorioſi? dño erit. Et inde btũs Nicolaꝰ solũ dñm inspectorem optauit. Quantũ ad secundũ de gl̃iosa decessiõe, quia abiit in regionẽ longinquã accipere ꝛc. Nota qñ dñs terre proficiscit̃ in terrã remotã accipe ipsam in suũ dominiũ siue potestatẽ: gloriose solet incedere cũ magno comitatu ꝓcedẽtibꝫ cãtoribꝫ ꝛ tibicinis vt homines ꝛ incole regionis eiusdẽ vidẽtes eius gloriosum aduentũ cũ gaudio suscipiant ꝛ honorent. Dicit̃ ꝓ hãc regionẽ longinquã intelligit̃ celestis regio. De q̃ Berñ. in sermone de spũali negociatiõe O regio sublimis ꝛ plena deliciaꝝ ad te suspiro de valle lacrimaꝝ. pambula ania spirituale regionẽ oculis desideriosꝝ ꝛ videre gem stipatũ legionibꝫ angelorũ: sanctorum agminibꝫ ornatũ. supbos deponentẽ et humiles exaltantẽ: ꝛ dic Beati q̃ habitant in domo tua domie ꝛc. hec Berñ. Ista regio gaudiosa aliquã habet cõueniẽtiã cũ Indĩa regione: q̃ inter oẽs regiones orbis ꝑm Isiꝺ. li. v. est maior ꝛ opulẽtior: multos habens reges ditissimos. ibi sunt lapides ꝑciosi: berilli: carbũculi: adamãtes et margarite. ibi ꝑm Pli. spe. naturali. li. vj. sunt boies q̃ nec dolore oculoꝝ. nec dolore dẽtiũ. nec lãguoribꝫ afficiunt̃. nec ab ĩmoderato caloꝛe solis eoꝝ corpa leduñt̃. sed ab ortu diei vsq̃ ad occasum stãt in calidissimis arenis ꝛ solẽ ĩmmobilibꝫ oculis intuent̃. O si hoc dicit̃ de terrena regione: mꝫto magis de celesti q̃ est oĩm maxima. De hac dicit Berñ q̃ regio celestis est tã magna q̃ si oẽs boies a primo hoie vsq̃ ad vltimũ saluarent̃: adhuc quilibet ꝓ sua pte maiorẽ partẽ obtineret q̃ est totꝰ mundus. Nõ agnoscẽs ꝓphetа Baruch. iij. O israel q̃ magna est domꝰ et ingens locus possessionis eius. ibi scõm Isa. xxxij. Sedebit pl̃us in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie et reqe opulenta. Hec regio celica est oĩm opulentior. q̃a ꝑm ps. Gloria ꝛ diuitie in domo eius. ꝛ in hac regione multi sunt reges. q̃a oẽs electi ꝛ electe sunt reges ꝛ regine. Tñ ibi ꝓ oĩbus est rex christꝰ: in cuius femore est scriptũ rex regũ ꝛ dñs dñantiuꝫ. Apoc. xix. Et reginaꝝ regia virgo Maria. q̃ ꝑm Bona uentura mirabiliter oĩm spirituũ mẽtes letificat. ꝛ miro ꝛ ineffabili gaudio oẽm beatam creaturã inebriat. Ibi sunt lapides ꝓciosi: sicut canit̃. Urbs btã hierusalem ꝛc. Quia ibi sunt berilli purissimi: hoc est angeli puri. ibi sunt crisopassi scz patriarche ꝛ ꝓphete. ꝑm q̃ ꝺr. Crisopassus tenebras pdit et lucẽ celat. Sic patriarche fuerunt in tenebris: ꝛ venientẽ luce defecerũt. Ibi sunt carbũculi. id est apli. q̃ in tenebris lux erãt peccatoꝝ suis exẽplis ꝛ doctrinis. Ibi sũt adamantes scz martyres q̃ nullo ferro pse cutionũ nec igne tribulationũ frangi pos-

erũt:sed solo sanguine ihesu christi. Ibi sunt margarite candidissime ꝑgines q̃ oẽm celestem ornãt regionẽ. In hac regione btũdinis nullus est lãguor:nec vllus est dolor nec capitis nec corꝑis: qa absterget deus oẽm lacrimã rẽ. Apoc.xxj. Ibi nõ est estus solis:sed oẽs electi q̃tidie respiciunt in vꝛ solẽ christũ quẽ oẽs angeli desiderãt ꝓspicere.j.Pe.j. Ad ꝓpositu beat⁹ Nicolaus abijt hodie ꝑ mortẽ ꝓcciosam in illã regionẽ gloriosam vt accipet eam in suã ptãtem ideo multu honorifice ꝓcessit ꝓcedẽtibus cãtoribꝫ.z hi fuerunt sancti angeli q̃ celesti armonia aiam in candẽ cũ laudibꝫ deduxerunt. Ideo dr in legẽda. Cũ in celũ ducere tur celestꝭ cãtilena a terrestribꝫ ẽ audita.vt ꝑpleret illõ Isa.xxxiij. A finibꝫ terre laudes audiuimus:gliaz iusti. In ista regione ipe nunc accepit regnũ decoris z diadema speciei de manu dñi. Potest hoc mẽbrũ exponi de abitione in hũc mundũ:vt ꝑ regionẽ longinquã intelligat ꝑ̃s mundus q̃ lõge est a regione salutis,iuxta ps. Lõge a peccatoribꝫ salus.z ꝑ regnũ intelligat pastoralis eminẽtia.ita q̃ sit sensus q̃ btũs nicolaus ꝑ gloriosam natiuitatẽ abijt in hũc mũdum accipe sibi regnũ z dignitatẽ ẽpalem

¶ Vbi duo sunt notanda. Primo de modo:z q̃liter accepit illud regnũ,id ẽ episcopatũ. Scdo de causa ꝓpter quã ad eminẽtiã pastoralẽ sublimat⁹ fuit. Propter primũ est sciendũ q̃ illud regnũ accepit mirabiliter respectu dei,qa diuinit⁹ electus fuit q̃ voce lapsa de celo hũc esse dignũ sũmo sacerdotio declarauit. Applica hic legẽdã quõ sit elect⁹. Scdo hilariter respectu ꝓximi,qa postꝙ fuit sic petentibꝫ diuinitus reuelatus:z ꝑ ẽpm q̃ hoc indixerat ꝑsentat⁹: oẽs immẽsum gaudebãt z dei magnalia attollebãt. Tertio hũiliter respectu sui: quia fastidiũ pastoralis honoris hũiliter recusauit z ad id inuitus assumptus fuit,non em̃ ad ꝑlaturas sicut nũc fit aspirauit:qr sciuit illud dictũ beati Bern̄. Munꝙ in honore sine dolore,in ꝑlatione sine tribulatione,in sublimitate q̃s esse põt sine vanitate. Sed licet reniteret: fuit tn̄ magnifice sublimat⁹, qa dicit in ca.scripturis.viij.q.j. Locus regiminis negãdus est desiderãtibꝫ z offerẽdus est fugiẽtibꝫ. ¶ Propter secundũ est sciendũ q̃ ad pastoralẽ eminẽtiaz fuit ex triplici causa sublimatus. Primo q̃dem ex eius affectõe sincerissima,nã in tãte perfectionis gradu ministrare illi q̃ est cãdor lucis eterne nulli cõgruit nisi mẽtibꝫ puris et sinceris. Juxta illõ ps. Ambulans in via immaculata hic mihi mĩstrabat. Et ideo bene potuit dicere De aũt ꝓpter innocẽtiaz suscepisti. Quã quidẽ puritatẽ btũs nicolaus habuit: qa in suo officio nihil aliud q̃ dei honorẽ z ꝓximi salutẽ quesiuit. Scdo ex eius dilectõe feruẽtissima. Prelatois em̃ officiũ nõ est ex vanitate seu cupiditate appetendũ:sed pot⁹ ex charitate humiliter suscipiendũ. Que q̃dẽ charitas debet esse tãti feruoris vt ꝑ loco z tpe paratus sit aiam suã ponere ꝑ ouibꝫ suis. In cuius signum ꝑm Crisost. christus ter a sancto petro q̃siuit si ipm diligeret anteq̃ pastoralẽ curã gregꝭ dñici sibi cõmitteret. Hãc aũt feruidã charitatẽ btũs nicolaus habuit q̃n festinanter ad iudicẽ currens vt supꝫ dictũ est tres pueros innocẽter dãnatos liberauit. Tertõ ex eius admĩstratõe vtilissima:qa suũ mĩsterium fructuose z vtiliter executus fuit:pascens subditos et verbo doctrine et exẽplo bone vite z subsidio tpalis substantie vt dictũ est supra de tritico a nautis mutuato.z qr talẽta virtutũ z donoꝝ sic vtiliter in vsũ z fructum salutis subditoꝝ cõuertit:iuste a dño meruit audire illud Math.xxv. Euge serue bone z fidelis rẽ. Signanter autẽ ꝑm Crisost,seru⁹ bonus dicit q̃ nihil eoꝝ que ad dñm ptinẽt obmisit. Fidelis dicit: q̃ nihil eoꝝ q̃ ad dñm ptinent sibi apꝛop auit Ideo aũt ꝑm Jeronimũ super pauca dicit fuisti fidelis,qa licet dona q̃ in ꝑsenti habemus videant multa:sunt tn̄ pauca et exigua in cõpatõe bonoꝝ eternoꝝ.ꝑ q̃ nostrũ desiderũ ꝓfecte satiabit.et ideo subdit supra multa te cõstituã. Cuius multitudinis copiositas est eterni gaudij immẽsitas vt dicit Grego. Et ideo bene concludit:intra in gaudiũ domini tui. Ob hoc aũt seruus fidelis intrare in gaudium dñi sui iubetur:vt ꝑ hoc designet q̃ illi⁹ gaudij magnitudinẽ nullus potest cõprehendere:sed potius ipm gaudiũ oẽs vires rõnalis anie cõprehẽdet: vt eas quadã indicibili suauitate ꝓfundat. Quantũ ad tertium cõmendatur btũs nicolaus a miraculosa reuersione cum dicit:z reuerti. Pro quo nota ꝑm

primã expositionẽ abitionis ꝛc. q licet beatus nicolaus ꝓpter victoriã pugne quam habuit in hoc mũdo ꝓtra tres hostes pugnãdo, scz mũdum: carnẽ ꝛ diabolũ. ipsosq; ab oĩ terrore superando: meruit post mortem accipe ꝛ obtinere regnũ: de quo canit ecclesia. O qꝫ gloriosum est regnum in q̃ cũ christo gaudẽt omnes sancti amicti stolis albis sequunt agnũ q̃cũq; ierit, ꝛ nunc regnet in hoc glorioso regno: tñ reuertit ad suos famulos ꝓ opationẽ miraculosaꝫ eis de seruitio suo faciẽdo recõpensam. nõ in auro ꝛ argẽto: sed in celesti cõmodo: sm q canit de ipo. Btũs nicolaus iã triumpho potitus: vouit vel nouit suis famulis ꝓbere celestia cõmoda Videm⁹ eĩm qñ rex terrestris obtinuit regnũ: in reuersione remunerat milites. Sicut legitur de Alexãdro magno cũ circũiret mundũ ꝛ multa regna suo dominio subiugaret: q̃tiens regnũ aut ciuitatẽ famosaꝫ obtinuit: totiẽs larga dona suis militib⁹ tribuit. Sic btũs nicola⁹ adeptus celeste regnũ, reuertit eĩm ad suos famulos ꝓ opationẽ miraculosam et assistentiã facit gratiosam: eos remũerãdo de seruitio sibi facto, vt legit de pluribꝫ q̃ euꝫ in necessitatib⁹ inuocauerũt: quos miraculose audiuit. Hoꝫ aũt miraculoꝫ quedã attestant suã potentiã quã sup elementa habuit: vt patet de nautis in tẽpestate aque, et de puero cũ cipho in aq̃ submerso. Quedã suam potentiã quã habuit sup coꝛpa: sup aĩas: sup mortẽ: ꝛ super demones. Exẽpla ad hec plura vide in legẽda. Unũ de illo q̃ ꝓ amoꝛe filij sui q̃ litteras didicit omni anno festũ sancti nicolai solenniter celebꝛauit. Et de alio noĩe deodatus a sarracenis capto, imo btũs Nicolaus ad suos famulos ita reuertit ꝓ subuẽtionẽ ꝛ ammonitionẽ q̃ non derelinq̃t aliquẽ finaliter dãnari. Exẽplũ de q̃daꝫ barbitõsoꝛe q̃ singulis annis solẽniter fecit festũ sctĩ nicolai, vide in ꝓmptuario Martini ca. iiij. Hic cadit dubiũ circa electionẽ sancti Nicolai et eius nobilitatem. Pone: eligunt duo in epos vnius ciuitatis, vnus plebeius ꝛ doctus, alter nobilis ꝛ minus doctus: et in alijs sunt pares: q̃s debet ꝓferri. Solutio potest haberi ex dubio quod formãt doctoꝛes in c. j. de cõsangui. ꝛ affini. ꝛ dic q̃ ꝓsiderãda est qualitas ecclesie. Nã si ꝓ maioꝛi parte cõsistit in teꝛpoꝛalitate in tuitione iurisdictionis cõseruanda causaꝝ ventilatione et impugnantiũ repulsione: ꝓferat nobilis. q̃a ꝓsumit hoc ꝓpter eius nobilitatẽ ꝛ adhesionẽ nobiliũ potentiũ suoꝝ amicoꝝ et alioꝝ nobilium q̃ꝫ ꝓgenitoꝛes ecclesiã fundauerũt vl dotauerũt magis ꝓficere. Si aũt magis cõsistit in spiritualitate: ꝓferat plebeius magis doctus ꝛ virtuosus. Ex hoc soluũt doctoꝛes vbi supꝛ aliã questionem. Eliguntur duo: vnus purus theologus. alter purus canonista: q̃s debet ꝓferri. Soluit Hosti. ex dictis. q si q̃litas ecclesie ꝓ maioꝛi parte cõsistit in iurisdictõe ꝛ causaꝝ vẽtilatiõe et decisione: ꝓferat canonista. ex eo q̃a bonus canonista ex solis canonib⁹ ꝑdicationem formare poterit ꝛ populũ informare. Si ꝓo qualitas ecclesie consistit in spiritualitate. vt q̃a heretici in ea sunt impugnãtes fidẽ: ꝓferat theologus. de electõe i causis in fi. ꝛ de hereꝛ. excõmunicam⁹. Dicitũ tñ id est q̃ est theologus et canonista: his purũ debet ꝓferri Vide plura ibidem per doctoꝛes.

De cõceptione beate virgis Sermo. V.

Non dũ erant abissi ꝛ ego iam concepta erã originaliter ꝓpouer. viij. trãs sumptiue in epistola hodierne festiuitatis. A ꝓpo thematis introductione nota q̃ triplicẽ reperio virginis Marie ꝯceptionẽ, scz diuinalẽ. supnalem ꝛ materialem. ꝓma virginis Marie cõceptio dicit diuialis, qua scz ab eterno deus cõcepit eam in mente sua. et de hac intelligitur thema. Non eĩm soluz ab eterno cõcepta fuit diuina sapiẽtia scz filius a patre: sed ꝛ virgo Maria, nõ quidẽ eodẽ mõ quo filius a patre scz de sua substantia. sed per ꝓordinationẽ eternaꝫ. Exemplũ sume in opib⁹ humanis, ꝓpositum eĩm coꝛdis dicitur cõceptio. Unde cum quis deliberat aliquid facere: dicere solet: hoc fiet a me q̃ sic concepi in coꝛde meo. Exempluz. cum peccatoꝛ ꝓponit emendare vitam suam et vult cõfiteri ꝛ conteri de peccatis suis: dicere solet. ego concepi velle mutare vitam meaz. Sic deus anteq̃ aliquid crearet in sua voluntate firma ꝛ incõmutabili: ꝓpo-

sunt creare vnam puellã virginem sanctissimã que esset filij sui vnigeniti mater. prouidens cũ hominẽ debere ruere a maxima sua dignitate p vnã mulierẽ scz Euam futurã in mundo ex q̃ eueniret omne malum. Ita cõcepit z preordiauit in mẽte sua vnã virginẽ creare scz Mariã p quã homo recuperaret dignitatẽ suam z q̃ omne malũ auferret. et sic intelligit thema. Mondũ erant abissi. id est creature oẽs. que dicunt abissi ꝓpter quandã pfunditatẽ virtutũ a deo eis inditã: z ego iã cõcepta eram in mẽte diuina vt suo tpe in mundo fierẽ in actuali exi stentia. Secũdo cõceptio Marie dicitur supnalis id est angelicalis. cõceperũt q̃dẽ illã angeli dñi a principio siue beatitudinis cognouerũt christũ incarnandũ: et ex cõsequenti de virgine nascitur. Ad qd intelligendũ notat sanctus Tho. j. par. q. lvij. q in angelis est duplex cognitio. Una naturalis ꝑm quam cognoscũt res: tum p existẽtiam suã. tũ per species cõcreatas siue innatas: sicut nos cognoscimus res mediante fantasmate. Et dicitur hec cognitio vespertina. Hac cognitione angeli misteria gratie cognoscere nõ possunt: q̃a ex pura dei voluntate dependent. Secõa est cognitio angelorũ supnaturalis que eos btõs facit q̃ vident verbum z res in verbo. z hac q̃dez visione cognoscũt misteria gratie z dicitur matutina. Inter cetera em̃ angeli aspicientes in verbũ reuelatũ seu declaratum fuit eis misterũ incarnatõis cũ suis circũstantijs. z q ad reparandũ lapsum hois ordinaret: z restaurandũ ruinas eoꝝ dei filius humane nature vniret. Et virgo hec sanctissima mater eius esset. Et de hac conceptione etiã intelligi potest thema sic. Anteq̃ essent abissi id est creature in sua distinctione z vltima pfectõe. Ego scz virgo mater dei cõcepta eram intellectu angelico p cognitionẽ. Tertia conceptio virginis sacratissime dicit maternalis: qñ Anna mater sua in vtero suo ipsam concepit. Et de hac intelligit thema nostꝝ hoc modo. Anteq̃ essent abissi. id apostoli: qui dicuntur abissi ꝓpter pfunditatẽ cognitionis diuinorum z dilectõis sup oẽs sanctos ego virgo Maria cõcepta eram in vtero maternali zc. ℣ Cũ aũt ecclesia de hac conceptiõe maternali gloriose virginis hodie festiue agat solẽnitatẽ: declarãde sunt tres rõnes q̃re de nullo alio sancto nisi de christo z virgine matre eius celebret festũ conceptõis. Prima ratio q̃a fuit multipliciter glorioſa. Secõa q̃a sublimiter sanctificata. Tertia q̃a specialiter priuilegiata. Prima ratio est q̃a ꝯceptio virginis fuit glorioſa. ꝑm illud ps. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. id est Maria. ideo gl̃iosa q̃a orta ẽ z concepta a nobilissimis z dignissimis. z hec dignitas ei' inuenit in trib. scz in causa: substantia z efficientia. ¶ Et in ea quidem repit triplex dignitas ex qua originata est. Prima dignitas regalis: z hec ẽ corpalis. Secõa sacerdotalis: z hec est spiritualis. Tertia ꝓphetalis: z hec est celestis. Concepta est aũt beata Maria z nata regali ex ꝓgenie q̃a ex dauid z successoribus eius regib populi dei. Et ꝓpterea christ' dict' est frequenter in euangelio filius dauid. q̃a ex eo mater eius descẽdit: qõ z iudei cõfessi sunt. Ideo de ea dicit Can. vij. q̃s pulcri gressus tui in calceamẽtis filia principis. Ex sacerdotali q̃z tribu descẽdit. quia cum solũ ille due tribus scz regalis et sacerdotalis ad inuicẽ possent ꝯtrahere coniugia et nulle alie trib ꝑm legem. Aaron aũt ꝑm' sacerdos z summus a dño institutus cuz in vxorem duxerit de tribu iuda. Et Joiades sũmus sacerdos vxorem habuerit similiter de tribu iuda z stirpe regia. et ecõtra aliq̃ de tribu iuda ducerẽt in vxores ꝺ tribu sacerdotali. Sic btã ẏgo ex sacerdotali etiã tribu descẽdit. Ann z elizabeth de tribu sacerdotali' orta: erat cognata virginis Marie vt habet Lu. j. Ex ꝓphetali q̃ q̃z dignitate descẽdit q̃ dici potest celestis: quia ꝓphetie donum a deo est immediate ex eo q ex Nathan ꝓpheta descendit. ac etiã ex dauid z salomone q̃ fuerunt ꝓphete. Secundo cõceptio virginis in substãtia dignissima fuit. id est in ꝑsona sua. Nã ipsa est regina celoꝝ. ipsa est regina q̃ astitit a dextris dei in fimbrijs aureis. Fuit z sacerdotissa iusticie que ꝓprio filio suo nõ pepercit: sed stabat iuxta crucem Jesu. nõ vt dicit Ambrosi' vt mortem filij aspiceret: non vt dolorem filij cõsideraret: sed vt salutem humani generis expectaret: parata ipsa offerre filium deo ꝓ saluatiõe mundi. ꝓphetissa fuit cum ait. Ecce enim ex

hoc beatã me dicent omnes ⁊c. Tertio in efficentia fuit dignissima. Ipsa em̃ triplicem dignitatẽ originaliter trãsmisit in filiũ ꝓncipaliter, et deinde specialr in nos. Primo quia ipsa filiũ genuit q̃ rex et sacerdos ac ꝓpheta fuit. Rex: ꝗa in vestimẽto suo, id est bũanitate scriptũ habet Rex regũ ⁊ dominus dñantiũ. Rex sum ego ait ipse pilato. De q̃ solo magi sapienter q̃sierũt dicentes. Ubi est q̃ natus est rex iudeorũ. Sacerdos est fm ordinez Melchisedech. qui ꝙ ꝓprium sanguinem introiuit semel in sancta eterna redẽptiõe inuẽta. Ipse est ꝓpheta ꝓmissus ꝙ Moysen potẽs in ope ⁊ sermone. Et istam triplicẽ dignitatẽ btissima Maria in nos trãsmisit q̃ nos deo fecit regnũ ⁊ sacerdotes: imo regale sacerdotium ad regendũ nos ꝓtutibꝫ ⁊ imolandu deo hostiã laudis ⁊ bonoꝝ opez. Et sic patet prima ratio quomõ ꝯceptio virginis fuit multipliciter gloriosa. Scõa ratio ꝗa sublimiter sanctificata. Q̃ pro cuius intellectu est notãdũ fm Bonauenturã circa di. iij. liij. sentẽtiaꝝ. q̃ triplex est gradus sanctificationis. Primus est facultas vitã di omne pctm̃ mortale, et in illo ꝓmo gradu fuit sanctificatio Jeremie ꝓphe cui hec facultas fuit de q̃ Jeremie. j. Priusq̃ te formarem in vtero noui te ⁊ anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. Scõs est facꝫtas vitandi nõ solũ omne pctm̃ mortale: sed etiã frequẽtiã venialiũ. In hoc gradu fuit sanctificatio Johãnis baptiste, de q̃ etiam dicunt predicta ꝓba Jheremie. Et de ea canit sancta mater eccl̃ia. Antra deserti tenueris sub annis ciuiuz turmas fugiẽs petisti ne leui saltẽ maculare vitã famine posses, leui famie. id est pctõ venialí: qõ nõ est sic intelligenduz q̃ nunq̃ peccaueꝛit venialr, vñ. j. Joh. j. Si dixerim⁹: ꝗa pctm̃ nõ habemus: ipsi nos seducim⁹ ⁊ veritas in nobis nõ est. Sed ꝗa rarissime venialr peccauit ꝓpter sanctitatez vite q̃ tam sanctus erat q̃ teste saluatoꝛe: inter natos mulierũ maioꝛ eo nõ surrexit Math. xj. Tertiꝰ gradus sanctificatõis est facultas vitãdi generaliter omne peccatũ. In hoc gradu fuit sanctificatio virginis glorioſe que nullo vnq̃ pctõ maculata fuit originali aut actuali, veniali vel mortali, habuit tamẽ potentiã ad peccandũ. Et ꝓ quo notãdũ q̃ duplex est sanctificatio Marie. Prima in vtero matris, secũda in ꝯceptione christi. Prima sanctificatio erat in eius conceptione: nõ quãdo Joachim ⁊ Anna carnaliter se cõmiscuerunt ꝓ generatõe Marie virginis: sed postq̃ corpus marie fuit plene formatũ et effigiatũ in omnibꝫ membris, tũc cũ ania fuit creata et corpori infusa ⁊ vnita: statiz sanctificata fuit. In illa em̃ sanctificatõe in vtero nõ solum fuit preseruata a peccato originali, vt latiꝰ infra dicetur, sed etiã ꝙseruata ab oñi pctõ actuali ⁊ veniali, potuit tñ peccare. Sicut adam et eua in statu innocentie nullã habuerũt inclinationẽ ad peccatum ⁊ tñ peccauerunt Ad hec vt dicunt doctoꝛes: in illa prima sanctificatiõe fuit repleta spũali dono: siue spũsancto: nõ solum respectu sui sed etiam alioꝝ. Nam de ea ꝓbuerunt testimonium infideles iudei ⁊ceteri q̃ licet fuerit pulcra a nullo tñ vnq̃ potuit ꝯcupisci inordinate, nullus em̃ vnq̃ erat in ea motus illicitꝰ Quas aũt ꝓrogatiuas Maria habuit pre oñibꝫ sanctificatis in vtero siue in baptismo. patet, ꝗa eoꝝ sanctitas vel sanctificatio nõ reprimebat in eis oñes motus illicitos. Etiam eoꝝ sanctitas non extinguebat oẽm motũ carnalẽ in alijs aspicientibꝫ eos sicut in btã virgine Ideo merito ecclesia de ipsius ꝯceptõne facit festum ⁊ nõ de alio: ꝗa sublimiter sanctificata. Scõa sanctificatio virgis bñdicte fuit in christi conceptõne. tunc em̃ ꝙfirmata fuit in bono supnaturali: ita q̃ ex ꝓsentia filij eius in mẽte ⁊ ventre tãta sibi fuit gra supaddita que potẽtiã liberi arbitrij in ea nõ soluz implenuit: sed etiã in bono ꝙfirmauit: vt de cetero neq̃ i pctm̃ mortale neq̃ veniale flecti posset. Probat illud p silitudinẽ. ꝗa vbi ẽ plenitudo lucis ibi abilitas ad tenebras esse nõ potest, sed in conceptõne christi btã virgo fuit plena diuino lumine, quia cõcepit illum q̃ est splendoꝛ glorie: ad Heb. j. Igit nulla fuit in ea abilitas aut potẽtia ad peccãdũ. fm illud Ezech. xliij. Ecce gloria di israel ingredit per portam orientalem. id ẽ per beatam virginez, ⁊ terra id est caro beate virginis splẽdebat a maiestate eius. id est christi Bene ergo dicitur de ea illõ Cãticoꝝ iiij. Pulchra es amica mea ⁊ macꝰla nõ est in te. Ex illo infert q̃ sicut impossi-

bile fuit saltem de lege dei ordinata ꝓpter honorẽ filij vt aliũ haberet filiũ: sic impossibile fuit q vnq̃ vlterius haberet pctũ. et sic impossibile fuit q in ea carnis virginitas violaret in q̃ dei filius corpaliter habitauit. sic impossibile fuit vt mẽtis ei⁹ sanctitas aliq̃ peccati macula siue culpa macularet. Tertia ratio quare eccl̃ia de ei⁹ cõceptione agit festum et non de alio sancto, ꝙa specialiter p̃uilegiata. ¶ Ad cui⁹ euidentiã nota q quintuplex est cõceptio. Prima carnalis ⁊ cõsueta: q̃ fit de patre et matre in iuuentute. De q̃ Gen. xvj. Agar se concepisse videns despexit dñam suam Secũda carnalis et diuuecta: q̃ fit de patre et matre sed in senectute. De q̃ Gen. xxj. Visitauit aũt deus sarã sicut ꝓmisit: ꝓceptq̃ et peperit filiũ in senectute sua. Tertia dicitur carnalis et sanctificata q̃ fit de patre et matre ꝑ angelũ annũciata: sed in originali postea ꝑ spũmsanctũ in vtero sanctificata. et hec ꝓuenit Johãni baptiste. De q̃ ꝑ angelum Luc. j. Uxor tua Elizabeth pariet tibi filiũ ⁊c. Quarta carnalis et p̃uilegiata: q̃ fit de patre ⁊ matre ꝑ angelum annũciata: non tñ in originali pctõ: sed ꝑ speciale p̃uilegium ab eodẽ p̃seruata. ⁊ hec cõuenit virgini marie que ꝓcepta est ex semine Joachim et Anne, ꝑ nullo tñ instanti aut tpe fuit peccati originalis obnoxia neq̃ in tali ꝓcepta, sed mox vt ania fuit creata ⁊ infusa sanctificata ⁊ ab originali specialissime p̃seruata. ¶ Modus ꝓo ꝙ quem virgo fuit liberata ne incurreret siue cohereret tale pctũ: talis est. Postq̃ fuit formatũ corpus organicũ phisicum in vẽtre matris virginis gloriosissime Marie illõ sacratissimuꝫ corpus dñi nostri Jesu christi saluatoris nostri virtute spũssancti añ infusionem anime intellectiue fuit mundatũ atq̃ purificatũ vt essꝫ vas aptissimũ ad recipiendũ aiam illã sanctissimã: fuit postea creata ania intellectiua gl̃iosissime virgis plena dei gr̃a atq̃ sanctitate: vnitaq̃ corpi suo gl̃iosissima virgo sancta atq̃ ĩmaculata cõcepta. Eccl̃ia dicit. Que est ista q̃ progredit q̃si aurora cõsurgẽs: pulcra vt luna electa vt sol. Et ideo in cãtic⁹ Canti. vij. dicitur. Surge amica mea colũba mea speciosa mea surge ⁊ nulla macla est in te. Et Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi inquit Maria mater christi electa est sup omnes creaturas p̃electa: omnib⁹ gratijs fecũdata: omnib⁹ virtutib⁹ ornata: omni sanctitate in vtero matris repleta. igit in ꝓceptõe fuit sancta. Ratio est: ꝙa in virgine fuit tãta gratie plenitudo quã capere potuit aliq̃ pura creatura. Ideo angelus ad eã dixit. Gratia plena. Lu. j. Et Hiero. in sermone ad Paulũ ⁊ Eustochiũ inqt. Ceteris gr̃a per partes p̃stat. Marie ꝙo totã se refundit gratie plenitudo, õre ꝑ nullo instãti deficit illi gratia, q̃ tũ nõ fuisset si ad modicum originalis culpa habitasset in aĩa ei⁹ Itẽ vt inqt Franciscus de maronc in suo ilij. Ipsa fuit virgo virginũ: si ꝓtraxissꝫ originale virginitas ei⁹ fuisset diminuta. Nã virginitas angelorum que spũalis est: de q̃ Hiero. dicit Semp est angelis cognata virginitas: est maior virginitate corpali. ⁊ ideo si fuisset virginitas anie marie ꝑ originale corrupta non esset par cum virginitate angelica. neq̃ maior puritate primoꝝ parentũ. scꝫ Ade ⁊ Eue: q̃ nullis ant eccedẽtib⁹ meritis sine aliqua labe peccati puri ⁊ virgines creati sunt, ⁊ sic nõ esset verũ illõ quod dicit Anshel. li. de cõceptu virginali. Decuit vt illius hoĩs cõceptio de matre purissima fieret: q̃ ea puritate niteret q̃ sub deo nequit maior intelligi ⁊c. Quinta conceptio est spũalis ⁊ miraculosa: q̃ non fit ꝺ patre ⁊ matre, sed facta fuit ex matre virtute diuina: spũsancto obumbrante ⁊ virgine ꝓsentiẽte ac angelo annũciante. hec cõuenit soli deo filio christo dño ꝙ cõceptus est de spũsancto. Sicut canit eccl̃ia Non ex virili semĩe sed mistico spiramĩe ⁊c. De qua Lu. j. Missus est angelus gabriel ⁊c.

¶ Ex quo patet q magna differẽtia est inter cõceptionẽ virginis Marie ⁊ inter ꝓceptionẽ christi filij eius. Primo christus fuit ꝓceptus in originali iusticia ꝑ assumptionẽ hũanitatis in deuꝫ: rectus fm voluntatem et fm oĩes sensus. neq̃ inter rationẽ ⁊ sensuũ naturaꝫ fuit aliq̃ rebellio. virgo in gratia fuit ꝓcepta ⁊ nõ in originali iusticia. et hoc per pfectissimũ modũ redemptõis ⁊c. ¶ Ubi nota ꝙ sex sunt modi redemptionis. Primus qñ quis redimit postq̃ lapsus est in peccatũ mortale actuale. Isto mõ fuerũt redẽpti primi parẽtes nri ꝑ passionẽ dñi nostri iesu christi.

Secundus modus redemptionis est qñ quis redimit postq̃ lapsus est in pcm̃ ve niale. Isto modo redimunt viri pfecti q̃ p gr̃am dei subleuant post venialē cōmissio nem. Tercius modus est qñ q̃s redimit z in gratia cōfirmat ne amplius in peccatū mortale labat. Isto modo redēpti fuerunt apostoli in gr̃a cōfirmati post missionē spi ritussancti. Quartus modus est qñ q̃s re dimit mediante baptismo in virtute passi onis christi. Isto mō redimunt paruuli et alij q̃ efficiunt christiani. Quītus modus est qñ quis redimit in virtute passiōis do mini, z in vtero sctificat postq̃ in originale pcm̃ cecidit. Isto mō fuerūt redēpti Jo hannes baptista z Jeremias. Sext⁹ mo dus pfectissime redemptōis est qñ aliqua creatura q̃ ex sui natura est in potētia con trahēdi originale pcm̃ z tñ dñs de⁹ ex sua infinita miscōia in virtute passionis chri sti eā preseruat ne incurrat tale pcm̃ creā do animā plenā gratia z infundendo illaz corpori. Isto modo fuit redempta virgo Maria zc. Secunda differētia Christus in ceptione nō indiguit tali redemptōne neq̃ habuit naturam pnam ad recipiēdū maculā peccati originalis. Virgo in con ceptione indiguit gratia ne laberet in ma culā originalis pcī, eratq̃ eius natura p̄ na ad recipiendū talem maculam. Tertia Christus fuit ceptus de spūsancto. Ma ria nō sic, sed ex cōmuni cocunituz semine Quarta, anima xp̄i in primo instanti con ceptionis vnita verbo fuit beata, ania vir ginis q̃uis fuerit sancta: tamē in primo in stanti sue cōceptionis non fuit btā zc.

In festo conceptionis beate virginis.

Sermo. VI.

Domum maie statis mee glorificabo. Isa. lx. et applicatur ad honorē Ma rie virginis ī hodierno festo. Rex volens sibi cōstruere domū habitatō nis: licet respiciat ad hoc vt oia habitacu la sint decora: singulariter tñ habet respe ctum ad habitaculū suum quod p se inha bitare vult vt est aula regia q̃ hec aula sit decora. Spūaliter sic rex glorie rex regū z dñs dñantium dei filius inhabitare decre uit cum hoibz vt p̄misit per p̄phetā Zach. ij. Ego veniā z habitabo in medio vestri. Et vt scribit Joh apoc. xxj. Habitabit cū eis coz deus. licet oia habitacula id est ele ctoz corda debēt esse mūda vt docet Isa. j. ca. Lauamini z mūdi estote. Ratio: quia nō habitabit in corpe subdito pcīs. Sa pīētie. j. Signanter aula regia id est beata virgo Maria debuit esse mūda z glorifi cata, p̄pter quod p̄uidens eam de⁹ Isa. lx. dicit. Domum maiestatis mee glorificabo In verbis p̄missis cōmendat beata vir go Maria a duob⁹. Primo a diuinali ha bitatione, scō a speciali glorificatōe. Pri mū ibi. Domū maiestatis mee. Scōm ibi glorificabo. Primo cōmendat a di uinali habitatione. Ipa em̄ est domus de qua canit ecclesia. Domus pudici pecto ris templū repente fit dei. Reuera repente quia cū dixit Lu. j. ad angelum, Fiat mihi fm verbum tuū, statim cepit verū deum et hoīem: q̃ potuit dicere illud Eccī. xxiiij. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. id est in vētre meo: nouem mensibus Hec est domus de q̃ scribit Prouerb. ix. Sapīētia edificauit sibi domū et excidit si bi colūnas septem, z sunt septem dona spi ritussancti, vt scribit Isa. xj. Requiescet sup eum spūs dñi spūs sapientie z intellectus Lu. j. Spūssanctus supueniet in te. Hec est domus domini firmiter edificata bene fundata zc. ps. lxxxvj. Fundamenta ei⁹ in montibus sanctis, scz super potentia p̄ris vt non potuit cadere per humanā infirmi tatem vt dicitur Luce. j. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Sup sapientia filij Sa pientie. vij. Venit in me spūs sapientie q̃ nō potuit cadere per ignorantiam. Greg. Quid ignorare poterat in qua eterna sapi entia et plenitudo diuinitatis inhabitauit Sup bonitate spūssctī est firmata hec do m⁹ sic q̃ nō potuit cadere p malicia z. Hec est dom⁹ diuīe maiestat⁹ Math. vij. Fun data est sup̄ petrā, i. diuinitatis sustētatōez Bern̄. De⁹ fecit Mariā potētē vt nos iu uare posset, fecit eam sapientē vt nr̄os de fectus cognosceret, clemētē eam creauit vt nostre necessitati z indigentie succurreret. Scō cōmēdat btā virgo a speciali glori ficatione: cū dr: glorificabo. Reuera deus oīpotēs hāc domū glorificauit triplr. Primo ante tp̄s, scō in tpe, tertio post

De cõceptõe Marie virginis

tempus. Primo glorificauit eã ante tẽpus ꝙa ab eterno eam preordinauit ac puidit. Prouer. viij. Dñs possedit me ab initio viaruz suaꝝ anteq̃ ꝙq̃ faceret. a principio scz ad hũanã salutẽ: ab eterno ordinata sũ scz ad diuinã inhabitationez. nec dũ erant abissi. id est anteq̃ hõ cecidit in abissuz miserie p peccatũ: z deinde in abissum pene. ps. xlj. Abissus abissum inuocat. id ẽ culpa causat penã. z ego tã cõcepta erã. id est puisa concipi. ¶ Ex illo patet q̃ si homo nõ peccasset eque bñ de⁹ incarnat⁹ fuisset. licet sanct⁹ Thomas pte. iij. teneat q̃ nõ. Respõdet q̃ nõ assumpsisset corp⁹ passibile: attamẽ assumpsisset carnẽ. pmo rõne p̃destinatõis matris ab eterno. scõo ratione dilectõis demõstrãde. Aug⁹. in li. de catheziſandis rudibꝫ dicit. Que maior cã incarnatõis q̃ vt ostenderet incarnatiõez et dilectiõem suam in nobis. modo nõ minus dilexisset naturã innocẽtem q̃ peccãtem. igit. Tertio ratõne btificationis Vñ Aco in li. de fide. Cũ homo sit ad btitudinem creatus z beatitudo q̃tũ ad ptẽ sensitiuam ꝙsistit in aspectu hũanitatis assumpte: sed q̃tum ad intellectiuã ex intuitu diuinitatis. z sic fm Aconẽ Si homo nõ peccasset eque bñ deus incarnatus fuisz. alꝫ hõ pfecte beat⁹ nõ fuisset: ꝙa nisi fm aiam sed anima est pars et nõ homo. Cũ igitur aia et corpus cõmunicẽt sibi actiões z passiones: ꝙueniẽtius est vt cõseq̃nter accipiant p̃mia actionũ. Ideo aia beatificat ex visione diuinitatis. z corpus ex visiõe humanitatis. Ideo Aug⁹. exponit illõ Joh. x. Ingredietur z egredietur z pascua inueniet. id est in ꝙtemplatione diuinitatis z visiõe hũanitatis: z sic elegit eã ab eterno in matrẽ. Scõo glorificauit eã in tpe: z hoc dupliciter. scz in tpe legis z in tpe gratie. Primo in tpe legis p̃figurauit eaz. Vñ Bernñ. supmissus est Dñs moisi mõstratũ est in rubo z igne. Exod. iij. Aaron in virga z flore. Nũeri. xvij. Et gedeoni in vellere z rore. Judicuz. vj. Danieli in lapide. Dañ. ij. Hoc apte vidit Salomõ in forti muliere Prouerb. vl. Ezechiel in porta clausa ante et post. Ezech. xliij. ¶ Scõo glorificauit eam in tpe gr̃e: ꝙa specialẽ gratiam et singularem ei cõtulit. Et hoc triplr. Primo in ingressu: ꝙa eam a peccato originali pseruauit. Scõo in pgressu: ꝙa eam speciali gratia z dignitate dotauit. Tertio in egressu: quia eam in matrẽ suã elegit. Dicit primo q̃ dignificauit eã in ingressu: ꝙa eaz a peccato originali p̃seruauit. Et licet apostolus ad Roma. iij. dicat Omnes peccauerũt et egent gl̃a dei. tamen hoc intelligẽ fm cõmunẽ cursum. ad Eph. ij. Eramus natura filij ire sicut et ceteri. Et Eccl. xlj. Ue vobis q̃ dereliq̃stis legem dñi altissimi. si nati fueritis in maledictõne nascemini. si mortui fueritis in maledictiõe erit ps vestra. ps. l. Ecce in iniq̃tatibꝫ ꝯceptꝰ sum. Et Prouer. xx. Quis potest dicere: mũ dũ est cor meũ: purus sum a peccato. q̃si diceret. nullus fm cõem cursuz. De quo Aug⁹ et habet in ca. firmissime. de ꝯse. di. iij. Firmissime tene z nullatenus dubites omnez hoiem ꝯcubitu viri z mulieris genitũ cõceptũ fuisse in peccato. vbi dicit Scotus. Hoc est verũ fm cõem cursum nature. nõ aũt fm priuilegium. Ipsa ꝙo virgo beata speciali puilegio fuit pseruata. qõ considerans Salomõ in spũ dixit Cañ. iij. Tota pulcra es amica mea z macula nõ est in te. nam si vnq̃ fuisset in peccato originali concepta nõ posset p eodem tpe dici imaculata. ¶ Nec sequit q̃ ꝓpter hmõi pseruatõez fuerit christo eius filio pariſficata. nam dicit Scotus q̃ adhuc est triplex differentia inter matrẽ z filiũ. Primo q̃tum ad misteriũ incarnationis z generationis. quia Maria virgo nõ fuit ꝯcepta de spũsancto. nec sine corruptõe matris genita sicut christ⁹. Scõo fuit differẽtia q̃tum ad misteriũ preseruatõis. ꝙa christus nõ indiguit p̃seruari. ipsa ꝙo habuit indigentiã preseruandi. Tertia fuit differentia q̃tum ad misteriũ glorificatõis: quia aia christi fuit ab instanti ꝯceptõis beata habẽs fruitõez deitatꝭ. nõ sic aia beate virginis. Scõo eaz dignificauit in pgressu. ꝙa eam singulari gratia dotauit. Eccl. xxiij. In me ois gratia vie et veritatꝭ: in me ois spes vite z virtutis. Piero. Ceteris sanctꝭ gr̃a p partes prestat: Marie se infudit tota gratie plenitudo. Licet Johes baptista abũdanter gratiã habuit q̃ in matrẽ et patrẽ defluerez: ꝙa ambo ceperũt gratiã ꝓphetandi. attamẽ ab ipsa ꝙgue copiosior gr̃a ꝙa in oẽs se diffudit. Bernñ. De plenitudie

eius accipiunt omnes. iustus gratiã. peccator veniã. angelus leticiã. filius dei carnis substantiaz. tota trinitas gl'iam. Ideo subdit Bern. Acutius intuemini q̃nto deuotionis affectu eã a nobis voluit honorari q̃ totius gratie plenitudinez posuit in Maria. naz si q̃d spei. si q̃d gr̃e. si q̃d ꝟtutis in nobis est ex ea nouim⁹ redũdare. Tercio in egressu singulari dignitate eam nobilitauit. q̃a eã in matrem suã elegit. Anshel. O mira res oĩs creatura a deo creata sed dei natura ex Maria nata. Ideo dicit Bern. O Maria q̃nta est dignitas tua tu facta es mr̃ illius cui⁹ pater est de⁹. filiꝰ paterne caritatis est corona tue castitatis. Et Petrus rauen. O virgo matr̃e te fecit non natura sed gr̃a. Quod mirat Aug⁹. Que virgo tã casta vt esset virgo post partuz. q̃ tam sancta vt esset dei mr̃. hec sola potuit virgo z mater vocari. Tercio dignificauit eã post tps sez pñtis vite: z hoc est in egressu q̃n eam cum corpe z aĩa in celum sublimauit: vt dicit Aug. et canit ecclia. Assumpta est Maria in celum. Piero. Sicut in terris nõ est locus dignior vtero virginali q̃ christũ recepit dei filiũ: sic nec ĩ celo solio regali q̃ dei filius Mariã sublimauit. Anshel. Nihil tibi cõple o dña nihil cõparabile. Omne qd̃ est: aut est sup̃ te: aut infra te. supra te solus deus. infra te oĩe qd̃ nõ est deus ℞ Idcirco merito a nob⁹ glorificanda est. Primo ꝓpter eius dignitatez Eccĩ. xliĩ. Exaltate eã quantuz potestis q̃a maior est omni laude. Vñ canit ecclia Felix nanq̃ es sacra virgo maria z oĩ laude dignissima. Piero. Quid nobilius q̃d sanctius q̃d dignius matre dñi q̃d splẽdidi⁹ quã splẽdor elegit glorie: cãdor lucis eterne: z speculũ sine macula ab eterno p̃destinauit. Aug⁹. Quid nos tãtilli: q̃d nos aĩa pusilli si oĩa mẽbra nostra verterent in linguas: nec eã collaudare sufficerem⁹. Secũdo ꝓpter eius placabilitatẽ. Fortunat⁹ in Omel'. Gratius est obsequiũ deo quod marie impendit q̃z qd̃ sanctoꝝ cuilibet dirigit. Piero. in sermone de assũptõne. Si ore ꝓphetico dñm in sanctis eius laudare iubemur: multo magis in veneratione beate Marie virginis matr̃is eius z̃c. Subdit ibidem. Nulli dubium quin totum ad gloriaz laudis pertinet christi quicquid ei honoris impẽsum fuerit. Tercio ꝓpter nostrã salutem. Hylari⁹. Impossibile est aliquẽ saluari pcõrem o ꝟgo nisi p tuũ auxiliũ z fauorẽ. Crisᵏ. Tribularer nimiũ si marie nescirẽ patrocinium. q̃a nobis ipsis nõ est salus. Ve q̃ Anshel. Nõ est salus in mũdo nisi quã peperit ꝟgo. Quarto ꝓpter nostrã necessitatẽ. q̃a dicit Bern. Tu p singulis necessitatib⁹ subuenis mr̃ dei: tu p diuersitate infirmitatuz largiris diuersitatem medicinarũ. vt patet in miraculis. Ad insinuandũ presentẽ festiuitatẽ esse celebrandã primo est ostensũ Elsino abbati cui succurrit in necessitate tempestatis maris laborãti. Secõ subuenit sacerdoti cuidam adultero post mortẽ in fauc⁹ diaboli existenti eũ eripiẽdo. Tercio ꝓsolata est adolescẽtẽ nubere volẽtẽ eũ ad castitatẽ ammonendo. vt patz in hist⁹ia hui⁹ festiuitatis. Ideo dicit Anshel. Non est ver⁹ amator ꝟgis q̃ respuit colere festũ eius ꝓceptiõis. Propterea eccl'ia hoc festum valde glorificauit. Primo in eo q̃ nouissimis tpib⁹ in sacro Basilien. Calio Anno dñi M. cccc xxxix. determiauit et diffiniuit q̃ doctrina disserẽs gl'iosam ꝟginẽ dei genitricẽ Mariã pueniẽte et opante diuini muneris gr̃a singl'ari nunq̃z actual'r subiacuisse originali pcõ: sed imunez sp fuisse ab oĩ originali et actuali culpa: sanctãq̃z et imaculatã tanq̃z piã et ꝓsonã cultui eccl'iastico fidei catholice recte ratõi z sacre scripture ab omnib⁹ catholicis approbandã fore tenendã z amplectendã: nulliq̃z deceter⁹ licitũ esse in cõtrarium predicare seu docere. Itẽ statuit z ordinauit eandẽ celebritatẽ sexto ydus de cẽbris in oĩb⁹ eccles⁹is et monaster⁹is sub noĩe cõceptõis festiuis laudib⁹ colendam esse. cunctisq̃z fidelib⁹ vere penitentib⁹ eadem die missaꝝ solennijs interessentib⁹ cẽtũ dies. ꝑmis aũt z scõis vespis totidẽ. sermoni ꝟo ꝟbi diuini de eadẽ festiuitate interessentib⁹ cẽtũ quinq̃ginta dies cõcessione ꝓpetuis tpib⁹ duratura de iniũctis sibi penitent⁹is eadem sancta synodus elargit. Ad idem Sixtus papa quartus easdẽ indulgẽtias oĩb⁹ xp̃ifidelib⁹ elargit qui eadẽ die z ꝓ octauas misse et diuinis offic⁹is interfuerint z celebrauerint quas ꝓsequunt in festo corpis xp̃i z ꝓ octauas eiusdẽ iuxta ordiationẽ Urbani q̃rti et Martini q̃nti

et alioꝝ romanoꝝ pontificum predecessoꝝ suoꝝ presentibus perpetuis temporibus valituris ꝛc.

In die conceptionis beate virgis Marie de festo sermo septimus.

Conceptus hodiernus Marie semp virginis neuum tergit: nexũ soluit vetuste originis: mestis reddit leticiã: dat criminosis veniã. Ita canit hodie sancta mater ecclia in prima antiphona in laudibꝫ z applicat ad honorem Marie virginis in hodierno festo. Ideo dicit Anshel. in Omelia buiꝰ diei. O quãta ista dies qua nostre reparatricis ania digne creat z sanctificat seu ꝓsecrat: z sanctissimo corpi vnit. reuera nõ est verus amatoꝛ virginis q̃ spernit colere diem eius ꝓceptiõis. Hec Anshel. Sed ille vere amat ipam q̃ nunc celebrat diem istũ: z exq̃ amoꝛ est recipꝛocus: ideo diligit diligẽtes se. sm illõ Prouer. viij. Ego diligẽtes me diligo. z facit eis recõpensam in fructibꝫ z vtilitatibꝫ quas homo habet sperare q̃ deuote ꝓceptionis eius festũ celebrat. z hi fructus tanguñ in verbis premissis. Conceptus hodiernus ꝛc. O

Pro quibꝫ nota q̃ celebrãtibꝫ deuote hũc diem: dei genitrix plurima dona confert. z signanter tria q̃ tanguñ in themate: qꝛ impetrat deletionẽ pctoꝝ: curat solutionez vinculoꝝ: z dat causam gaudioꝝ. Primo em̃ celebrantibꝫ hunc diem conceptionis sue impetrat deletionẽ peccatoꝝ: z hoc tãgit cum dicit Neuũ tergit. z in fine dat criminosis veniã. neuũ. id est maculã peccati. sed in virgine nulla pcti macula est ablata: q̃a nulla ibi fuit. sed neuũ tollit in maria. id est nõ admittit. Unde sicut ipsa hodie in sua ꝓceptione a pctõ originali est ꝑ seruata z sic sanctificata. sm illud ps. Sanctificauit tabernaculũ suuꝫ altissimꝰ. ita et ipsa hunc diem colentibꝫ impetrat mũdiciam peccatoꝝ. Sicut hoc pmittꝰ oñdit in exemplo. Unde legit q̃ canonicus in pago gallico cũ vxore cuiusdã adulteratꝰ ẽ: q̃ ad opidũ suũ redire volẽs: secanã transire debuit: vbi solus nauiꝫ ingressus est z tũc statim horas gloriose virginis canere incepit. cunq̃ in medio fluminis inuitatoꝝium Aue Maria diceret: subito turba demonum nauim subuertit z aiam eius ad tormenta deduxit. Die aũt tertia virgo Maria demonibꝫ apparuit z eis dixit U: quid mei familiaris animã iniuste affligitis. ad quã demones. eã debemus habere: q̃a capta est in nostro ope. z Maria: si inq̃t illiꝰ debet esse cuius opa faciebat: ergo mea est qm̃ matutinas meas cũ eum ꝑueniistis decantabat. q̃bus dictis demonibꝫ hinc inde fugientibꝫ: btissima virgo pctm̃ abstersit. ꝑ quo eternaliꝛ dãnatus fuisset. z ad corpus aiam detulit: z ipm̃ de pfundo fluminis in quo mersus fuit deduxit: q̃ statim eius pedibus pstratus dixit O virgo pissima q̃d ꝑ tantis beneficijs retribuã. Ad quez illa. Precoꝛ te inq̃t ne amplius in reatũ adulteriũ cadas: z cõceptõis mee diez sexto ydus decembꝛis iugiter celebres z ad celebrandum denũcies. q̃ dicto ipso vidente ad celum ascendit. Ille aũt vitã heremiticã ducens q̃d sibi acciderit cunctis audientibꝫ enarrauit: z q̃s diu vixit hũc diem celebrauit: z ad celebrãdũ alijs ꝑdicauit. Hic nota q̃d sit hanc diem celebrare: nõ q̃ bõ solum a seruilibꝫ siue manualibꝫ opibꝫ cessetsed a pctis abstineat: z cũ singulari reuerẽtia z deuotõe hac die virginẽ bñdictã laudare z inuocare studeat. Scõo festiuãtibꝫ hunc diẽ btã virgo ꝓcurat solutionẽ vinculoꝝ impedientiũ suã salutẽ: siue sint vincula quibꝫ ligatꝰ est cũ diabolo: siue cũ carne siue cũ mũdo. z hoc tãgit ibi. Nexũ soluit vetuste originis id est vincula pctoꝝ quibus homo a diabolo ligatꝰ est ꝛc. Diabolus em̃ facit sicut aranea que cõponit rhete ad capiendũ muscas: sic ipse cum rheti pctoꝝ scz superbie. auaricie. luxurie ꝛc. capit heu totũ mundũ. q̃a oẽ q̃d est in mõdo: aut est cõcupiscẽtia carnis: aut oculoꝝ: aut superbia vite. j. Joh. ij. Si q̃s igit bñ seruierit ꝛgini bñdicte ab his nexibꝫ eum absoluit. Hic soluit q̃ndã adolescẽtẽ a nexu mortimonij in q̃ sunt varie sollicitudies z tribulatõnes sm aplm. j. Coꝛ. vij. Uñ legit q̃ tpe Karoli magni regis frãcoꝝ q̃dã clericꝰ hungarie regis germanꝰ btãm virginẽ diligẽs cũ parentũ cõsilio nubere volẽs: q̃daz die nuptiali bñdictõne accepta cũ recordaret q̃ horas b. ꝛgis iuxta morẽ solitũ nõ cãtasset. spõsaz domũ cũ ceteris mittẽs ipse solꝰ i ecclia pmansit: cũ illã antiphã Pulcra es

et decora filia hierusalē diceret: subito beata virgo dei genitrix apparuit dicens. Ego sum pulcra et decora: id est ergo q̄ me dimittis et aliā sponsam accipis. Cui ille D dña id vis vt faciam. At illa. Si spōsam tuā carnalē amore meo dimiseris et conceptionis mee diē sexto ydus decēbris celebraueris: me in celesti regno spōsam habebis, et cū vnigenito meo cū gloria laureat⁹ eris, quibus auditis cleric⁹ ad quādā abbatiā extra patriā pgens monachi habitu decoratus est: et post modicuz tēpus ēpus Aquilegien. fact⁹ est: festū ꝯceptōis q̄ diu vixit celebrauit: et celebrāduz cūctis in sua dioceſi cōstanter p̄dicauit. Tercio celebrātibus hunc diem dat causam gaudiorum et in tribulatione cōsolationem. Recte sic ipsa ab oī originali peccato p̄seruata occasionē accepit gaudū, sic illis id hoc festū hodie recolūt subuenit in omnib⁹ necessitatib⁹ pellēdo mesticiā et dando leticiam, et hoc tangit in themate cū dicit, mestis reddit leticiā, et p̄cipue morte imminēte. vbi maior est mestitia. Ideo dicit Paymo super Apoc. D q̄s gaudens est eius obitus qui Marie dum viueret sedulus fuit et deuotus. Refert em̄ Ankbel. cantuarien. archiep̄s de abbate Elsino miraculū ꝓpter quod festum cōceptionis erat institutū, in quo patet quantū gaudiū Maria contulit dicto abbati et secū existentib⁹ in periculis maris posit⁹, vide in legēda. Aliud exēplum quō Maria succurrit mulieribus impregnatis in timore positis et tribulatione Refert Orosius in epla ad Heliodorum: dans intelligere q̄ mulieres deuote festuz hoc recolētes secure sunt q̄ nō ꝑcreāt abortiuū: id a fetus in vtero eoz custoditur: taliter scribēs. Loraz deo noui et in veritate cōperi q̄ nulla mulier in partu piclitat⁹ super quā deuote Marie grā implorat et dies eius ꝯceptōis celebrat, patet illō exratione: id a sicut virgo Maria in vtero matris sue est nō solum in naturalib⁹ illesa custodita: sed etiā gratuit⁹ insignita. Sic oībus mulieribus hoc festum digne et deuote celebrantibus fetus ꝑseruat penit⁹ illesos, et ipsas ne piclitent custodit. Legit em̄ in miraculis beate virgis q̄ vir id dam ad limia sanctoz nauigare voluit: mulier aūt eius virgini marie deuota: licz grauida pariter cum eo nauigare voluit: viro eius annuēte. Cū aūt nauigarent venerūt dies pariēdi, piclitante aūt muliere seniente tēpestate ne oīes submergerent depositā est extra nauē sup tabulaz: que implorās virginem Mariā p̄ iuuamine, pmittens si euaderet hoc piculū magis deuote q̄ vnq̄ celebrasset eius ꝯceptionē celebrare vellet, que eaz liberauit: et ad littus pducens officiū obstetricis adimpleuit: q̄ postmodū hoc pdiguz ab⁹ potuit dixit. Et sic habemus quō Maria succurrit tribulato ab extra: sicut abbati Elsino, et tribulatis ab intra: vt impregnatis. Ex ab⁹ habet quantū placet virgini glorioſe si q̄s deuote celebrat festū cōceptionis sue. Succurrit etiā tribulat⁹ et mest⁹ in extremis siue in morte: demonibus p̄sequentib⁹ et impugnantib⁹. Et hoc patet p̄ exemplū. Quidā monachus seruiuit deo et btē virgini in ordine triginta annis: et grauiter cepit infirmari. Cūq̄ iā vellet expirare venit ad eum mltitudo demonum q̄rentes aīam eius, q̄ cū vidisset cepit clamare. Ve mihi q̄ vnq̄ natus sum: ve mihi q̄ vnq̄ ordinē intraui: melius mihi fuisset esse ranā. Fratres aūt audiētes clamorem coz eo oratēs cōuenerūt, ad quez accedens senior⁹ dixit. O pater q̄re ista dicitis cū fuerit semp bonus hō: dicite ergo post me hec verba. Maria mater gre mī miscōie tu nos ab hoste ptege in hora mortis suscipe. q̄ cū dixisset et modicū tacuisset cepit dicere. Bene mihi q̄ vnq̄ natus fui: bene mihi q̄ vnq̄ ordinez intraui. Fratres ꝙo audiētes tā subitā mutationē ceperūt q̄rere id hoc esset q̄ tāta ꝙba blasphemie clamass. Respōdit: ideo clamaui id a demones infiniti venerūt volētes aīaz meā rapere, sed cū dixissem oratōez p̄dictā et refugiū habuissem ad Mariā: statiz venit ad me mī miscōie: ad cui⁹ aduētū ois recessit mltitudo demonū, et sic mō me ad ꝙuitū suū inuitauit, et sic spūz emisit: et ab hostib⁹ suis saluat⁹ ē ꝛc. Hic cadit dubiū: eq̄ dictū est q̄ beata virgo fuerit p̄seruata ab originali pctō et sic in eo nō ꝯcepta: pōt ne ostēdi p̄ aliq̄b⁹ rōnib⁹ et exēplis. R. Respōdet breuit⁹ q̄ sic. Illā virginē Mariaz nō fuisse cōceptam in originali pctō ostendi pōt triplici via: videlicet autoritate: rōne et exemplo. Primo autoritate canonis

biblie, Canti, iiij. Tota pulchra es amica mea ꝛc. Si em̃ virgo Maria fuisset ab originali pctõ purgata: tũc aliqñ fuisset in ea macula: qđ reclamat spũssanct⁹ vbi supra Itẽ Prouer. viij. dicit de btã virgie. Nec dum erant abissi ꝛ ego iam cõcepta erã scz in ordinatõne diuina. Si ergo ab eterno deus ꝓordinauit ipam virginẽ Mariam in dei matrẽ: dignũ est vt talẽ ꝓordinauerit ꝛ elegerit cui vnq̃ nulla mater in puritate sim ilis fuit. Certũ est aũt Euã matrez nostrã in statu innocẽtie fuisse absq̃ omni pctõ, cur ergo maria diceret aliq̃ peccato originali maculata ꝛc. Scõo illud ostẽditur autoritate ecclesie: cui nõ licet ꝓtradicere: videlicet cõcilij Basiliẽs. in quo determinatũ est mariã virginẽ sine originali peccato cõceptam Anno dñi M. cccc. xxxix. vbi dicit q̃ nulli de cetero liceat cõtrariuz predicare aut docere. Ita etiaz tenet tota vniuersitas Parisienſ, et heresim reputaret ꝓtrariũ asserere ꝛc. Tertio illud ostẽdi potest autoritatibꝫ sanctoꝝ. Et ꝑmo Aug. in de natura ꝛ gratia. Excepta ꝙgie Maria cum de pctis agit de qua ꝓpter honorẽ dñi nullã prorsus volo habere questionez Et subiungit. Hac ergo virgine excepta si omnes sanctos ꝛ sanctas cuz hic viuerent cõgregare possemus ꝛ interrogare vtrum essent sine pctõ: quid fuisse respõsum putamus nisi qđ ait Johãnes. j. Joh. j. Si dixerimus q̃a pctm̃ non habemus ipsi nos seducimus ꝛ veritas in nobis nõ est. Secunda autoritas est Anſhel. de ꝓceptu beate virginis q̃ ꝓtra illos q̃ mariã dicũt cõceptã in originali pctõ sic ait. Inscia ne fuit ꝛ potẽs dei sapiẽtia sibi ex omni pte babitaculũ cõdere remota oi labe cõditõnis bũane q̃ angelis peccãtibꝫ aliq̃s a peccato seruauit imunes: ꝛ feminã etiã matrem suã futurã ab alioꝝ pctis exptẽ seruare nõ potuit, q. d, vtiq̃ potuit, ꝛ subdit. Statuit eam reginã ꝛ dñatricẽ fore angeloꝝ. ꝛ nũc inferiorẽ gram aliꝫ factã in cõsortiũ acceptam credimus hoim pfectoꝝ. q. d, nullo modo. q̃a si est regina angeloꝝ q̃ nunq̃ aliqua peccati macla deformati fuerunt: cur ipam fatemur originali pctõ inquinatam. Subdũgit. Existimet hoc q̃ vult: argumẽtis hoc pbet suis, q̃ vult his q̃ dicim⁹ aduersẽ, ego donec ostẽdat mihi deus aliqđ dignius ꝛ excellentius dñe mee posse dici que dixi dico q̃ scripsi nõ omitto. Et ad ꝫ pbãdũ dicit Anſhel. ibidẽ. Decuit vt virgo beata tali puritate niteret q̃ maior sub deo neq̃t intelligi, sed certũ est q̃ hãc puritatẽ esse possibilẽ sub deo intelligimus videlicet esse hoiem sine pctõ originali ꝛ actuali: q̃a talẽ habuerunt Adã ꝛ Eua in statu innocẽtie, igit ꝛc. Ad hãc autoritatẽ Anſhel, dicit Scot⁹ sup. tertio, di, iij. Si decuit ꝛ deus potuit q̃re nõ fecisset vt ab oi macula pctĩ eã preseruasset. Huius etiam sententie est sctus Thomas in scripto primi sentẽciaꝝ. di, xliij, ar. iij, in solutione tertie rõnis: vbi rñdet ad p̃dictã autoritatẽ Anſhel, dicẽs. Puritas intendit p recessũ a cõtrario: ꝛ ideo põt aliqđ causatũ inueniri q̃ nihil puri⁹ est in rebꝫ creatis si nulla contagione pctĩ inq̃natuz sit, ꝛ talis fuit puritas beate virginis q̃ a pctõ originali ꝛ actuali imunis fuit, tñ sub deo inq̃tum in ea fuit potẽtia ad peccandũ q̃ peccare potuit, hec Tho. vbi s. Est tñ verꝫ q̃ talis potẽtia ad peccandũ etiã ablata fuit in ꝓceptõne filij sui in q̃ in bono ꝓfirmata fuit: vt de cetero in pctm̃ mortale nec veniale flecti possz ꝛc Scõo potest ostẽdi p rõnes btãm virginẽ nõ esse in originali pctõ ꝓceptam. Et primo sic. Exquo p mariã virginẽ lapsus eue tanq̃ p mediatricẽ aliquo modo reparari debuit, et Eua fuit creata sine peccato ꝛ cecidit in peccatum: decuit vt virgo Maria etiã sine peccato ꝓcipek: licet cõtraxerit penalitates corꝑis sicut ꝛ xp̃s dñs. Secundo sic. Maria ex singulari priuilegio habuit q̃ non cum dolore peperit: cum tamẽ in textu Genek. iij, non excludat a maledictione que dicta est Eue ꝛ omnib mulieribus sequẽtibus: cum dicit. In dolore paries filios tuos ꝛ sub viri potestate eris, ergo a simili Maria ex priuilegio preseruata est ab omni peccato originali et actuali, licet ꝼm cursum nature post pctm̃ ꝑmorũ parẽtũ iuxta ꝫbũ apli ad Ro. v. Per vnũ hoiem in oẽs pctm̃ intrauit ꝛ per peccatũ mors in q̃ omnes peccauerũt. ad Eph. ij. Oẽs eram⁹ natura filij ire. Et dicit notanter natura, scz corrupta. q̃si diceret, ex priuilegio ꝛ gratia singulari de⁹ hoc põt impedire: sicut factũ est in ꝙgie maria. Hui⁹ sniẽ ẽ Alexãder de bales sup. Lañ. Rich.

de sancto vic. Hugo. Tho. de argentina. Petrus de candia. Hā deus potuit mrē suā a peccato originali pseruare. Similiter t decuit ratōe mris t filie. Probationē huius vide sermone. xij. in thesauro nouo de sanctis. Tertio potest ostēdi p exempla Mariā virginē nō esse cōceptā in peccato originali. Primus de abbate Elsino vt patet in legēda. Secundū exemplū refert mgr Heinric⁹ de hassia de boc festo de q̄dam baccalario formato q̄ cracouie predicauit ꝓtra cōceptionē virginis Marie: et sic corruit in terrā t expirauit. Tertius de q̄dam Hebbardo de piscarijs: q̄ etiam cōtra cōceptionē btē virginis p̄dicauit. t ideo in missa sacramentū p̄didit. Qui t apparuit virgo benedicta dicēs. q̄re carnes de me sumptā sumere p̄sumis t volūtarie me maculasti tuis labijs. Quartū de quodam q̄ in ciuitate Lemonicēsi tenuit opinionem istam: t cum missam celebraret: lupus oibꝫ videntibꝫ de silua venit t eum strāgulauit Quintū scribit Vincētius in speculo historiali li. viij. cap. cxx. de Hildefonso epo tolentano q̄ beata virgo maria sibi dederit albam q̄ celebraret festū cōceptiōis ei⁹ Et seq̄nti capl'o dicit Mariā virginē non esse cōceptam in originali peccato ex dictis supdicti epi. cum tñ ipse Vincētius fuerit de ordine p̄dicatorū q̄ valde aduersantur huic sententie dicentes Mariā esse in originali peccato cōceptam t purgatā statim ab originali p sanctificationes in vtero zc. Sextū est reuelatio sancte Brigitte: in q̄bus habet q̄ beata virgo sibi reuelauerit q̄ fuerit sine originali pctō ꝓcepta dicēte illi. Sicut alicui volēti ieiunare q̄ desiderū comedendi haberet: sed volūtas resisteret desiderio: p̄ciperet a superiori cui obediēdū esset q̄ p obedientiam comederet. Ista comestio maiori remuneratiōe digna esset q̄s ieiuniū. Sic p talem modū cōiunctio parentū meoꝝ fuit q̄n ego concepta sum sine originali pctō. quia sicut filius meus ꝛego nunq̄s peccauimus: ita nullum coniugium fuit quod honestius esset q̄s illud de q̄ ego p̄cessi. t q̄n pater et mater cōuenerunt matrimonialiter: plus fecit hec obedientia q̄s carnalis voluptas. quia alij cōiuges conueniunt ex voluptate carnali. mei ꝙ parētes ex obedientia t p̄cepto. sed scito q̄ mea cōceptio nō fuit omnibꝫ nota: quia placuit deo q̄ amici sui pie dubitarent de conceptione mea: t q̄libet ostenderet zelum suū donec veritas clarescceret in tpe ordinato. hec Brigitta. Sic ergo patet triplici via esse ostensum Mariā virginē nō esse in originali peccato ꝓceptā. videlicet autoritate ratiōe t exēplis. Vide de hoc pulcerrimū tractatū Dñici bollani ad ducē Venetoꝝ qui hoc ꝓbat validissimis rōnibꝫ: t argumenta aduersarioꝝ pulcre soluit zc. ¶ Hic cadit dubiū quare eccl'ia agit festum de cōceptōe btē virginis t nō de aliq̄ alio sancto: cum tñ oīs homo cōcipiat in pctō originali. igit̄ pot⁹ deberet agi festū sanctificatōis q̄s cōceptōis. Solutio. Eccl'ia facit hoc ꝓpter tres rationes. Prima q̄a fuit cōgruiter impetrata. Secūda q̄a fuit sublimiter sctificata. Tertia q̄a fuit firmiter bñ opata zc. Quātū ad primū nota q̄ cū Anna t Joachim nō haberēt filios: q̄a sterīles. t p multos annos trānsissent sine ꝓcessiōibꝫ t ieiunijs t elemosinis insistebāt vt impetrarent a deo plē: nō diffidētes de liberalitate dei: q̄a q̄ natura nō valet grā supplet. Voto etiā fecerūt offerēdi plē deo in tēplo. diuidebāt q̄q̄ suos reddit⁹ vt legit̄ in tres partes. vnā scz tēplo. aliā pauperibus. tertiā sibi t familie ꝓcedētes. Et p buiusmodi ꝓtinuata impetrarūt fecunditatē Vbi ostēdit exēplo hoc nō displicere deo dūmō fiant sine superstitiōibꝫ et cū cōditione si saluti sue expediat. Apparuit ergo angelus eis t pnūciauit q̄ haberēt filiam noīe Mariā zc. vt habet in legēda. Quātū ad scām nota q̄ fuit sublimiter sanctificata. p hoc p̄ Petrꝫ de Tarātasia. dist. iij. tertij. q̄ Quinto q̄s magis accedit ad sanctū sanctoꝝ tāto magis debet habere maiorē sanctificationis gradū: non eīm est accessus ad deum nisi p sanctificationes. Maria ꝙ mater christi plus omnibus accedit ad filiuꝝ q̄ est sanctus sctōꝝ. ergo debuit gradū sanctificationis habere maiorem post filium

¶ Et ad hoc intelligendū nota tres fore sanctificationes. Prima est communis: que fit per sacramentum baptismi: et hec remouet culpam et confert gratiam. relinquit tamen fomitem et pronitatem ad peccandum. et talis sanctificatio est in omnibus baptisatis extra vterum. Se-

cunda est specialis in vtero: sed non statiz dum puer cõcipit sed postea Et hec est duplex. Una cuz puer egredit ex vtero mris et hec fuit Jere. iuxta illud. Anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. Secũda est qñ, ples est adhuc in vtero tot⁹, vt iohãnes baptista q̃ in sexto mẽse fuit sanctificatus: qñ scz virgo Maria cõcepto dei filio salutauit Elisabeth, et hec sanctificatio remouet culpã z pnitatem peccãdi mortaliter. Hã Jere. z Johãnes baptista post hmõi sanctificationẽ in vtero licet raro peccauerũt venialiter: nunq̃ tñ mortaliter. vt dicunt doctores in tertio. di. iij. Tertia est specialissima scz in puncto creatõis et infusionis anie. Talis fuit sanctificatio beate virginis in eius ꝯceptiõe. Formato eñ corpore virginis ex Anna z Joachim concepto nõ ex spũsancto: qa hoc est solius christi: et creata ania virginis a deo z infusa: mox z ꝓ eodem instanti sanctificata fuit. Ex quo sequit q̃ beata Maria ꝓ nullo instãti aut tpe fuit peccati originalis obnoxia: nec in tali cõcepta: sed ab eodem specialissime ꝓseruata, quod ꝓbatũ est sup triplici via scz autoritate: exẽplo z ratiõe, quare merito celebrat ecclesia festum cõceptõis z non alterius sancti. Jdeo dicit Hildefontus tolẽtan⁹ epꝰ. Beata virgo Maria nisi in vtero sanctificata esset: minime eius cõceptio colenda esset. Nunc aũt qa autoritate totius ecclesie venerat: constat eam a pctõ originali immunẽ fuisse, per quã nõ soluz maledictio matris Eue soluta est, vez et benedictio donata est. Ex quibꝫ possumus colligere q̃ beate virgini in puritate nulla creatura pura cõparari potest. Oportet ergo priuilegiũ sanctificatõis sue oẽm sanctificationẽ alioz excedere. Nam hec sanctificatio sua in vtero facta est per gratiam singularem totius trinitatis. Etiam preseruauit eam ab originali culpa: z remouit pnitatem ad peccandũ tam mortaliter q̃z venialiter: que non fuit in alio sancto homine. et sic patet etiam ratio tertia. Nam dico q̃ firmiter operata est bonum et continenter, quia nullum vnq̃z peccatum cõmisit: nec etiam veniale. Non sic fuit in alijs ab vtero sanctificatis. nam omnes venialiter peccauerunt, ideo merito celebrat festum conceptionis eius z non aliorũ sanctorum zc.

¶ De sancto Thoma apl'o Sermo. VIII.

Dominus meus et deus meus Johan. xx. A ꝓpo introductõne nota q̃ hec confessio sancti thome laudabilis est ꝓpter tria, quia vera, qa plena, z quia deuota Vera est: quia verissime ipse est solus dñs: solus deus: vt canit ecclesia in hymno angelico, dicunt quidam dij multi z dñi multi, nobis aũt vnus deꝰ et vnus dñs Jesus christꝰ. j. Coz. viij. Et quia solus dñs: ideo ab oñibꝫ timendus, quia solus deus: ideo ab omnibꝫ adorandus. Secũdo mõ est ꝓfessio plena. omne eñ credibile aut refert ad hũanitatem aut ad diuinitatẽ: fm distinctionẽ articuloz. et ideo cõfitet: dñs meus: q̃tũ ad hũanitatẽ, et deus meus q̃tum ad diuinitatẽ. Prius dixit dñs: postea deus. quia ꝑ visibilia ad inuisibilia ascendit. Ro. j. Dum ꝑ ea q̃ fũt hũanitatis ad ea que sunt diuinitatis venit. Dicit aũt dñs fm humanitatẽ ratione precij. j. Petri. j. Non corruptibilibus auro zc. j. Coz. vj. Empti estꝭ precio magno. Dicit deus a theaste, id est cõsiderare oia. nulla eñ eum latẽt. Tertio est cõfessio deuota, nõ solum corde credidit: sed ex deuotione clamauit. Deuotio eñ est feruor bone voluntatis quã mens cohibere nõ valens: certis manifestat indicijs. Jdeo sanctus Thomas exclamãdo dixit. Dñs meus. ℣ In verbis premissis sanctus Thomas in tribus cõmendatur, videlicz in fidei pfectione: in vtili ꝓdicatione: in mirabili opatõne. Primo cõmendat in fidei pfectione. Ubi nota q̃ sancti Thome fides habuit triplicẽ statum, scz dubitatõis, pfectionis: z consummatõis. Dubitatõis quia didimus: nam cũ alij discipuli dixerunt vidimus dñm: ipse dubitauit z dixit Nisi videro in manibꝫ eiꝰ fixurã clauoruz z mittã digitũ meũ zc. Ubi Aug. Illa dubitatio est ꝓmissa ꝓpter nos. qa deꝰ ẽ adeo bonꝰ q̃ nullũ malũ ꝓmittit q̃n bonũ ex eo elicere velit. Nam licet dubitatio in se fuit mala: tamen bonuz venit ex ea, q̃ nostre fidei firmitas. De quo Grego. in Omel. hodierna. Plꝰ nob valet thome incredulitas q̃z marie magdalene repẽtina fidelitas. qa

dum ille palpãdo ad fidem reducit: nostra mens omni dubitatõe postposita in fide solidat, nã sicut dispẽsatiue voluit matrẽ suaz despõsare: vt sponsus esset testis virginitatis: sic discipulũ dubitare permisit vt esset testis vere resurrectiõis. Ex hoc tamẽ nemo debet putare sanctũ thomã alijs apl̃is minorez: eo q̃ in fide dubitauit. q̃z ex hoc nob magna vtilitas cõsecuta est, nã ex hoc seq̃r petrũ esse alijs minorẽ: eo q̃ christũ negauit: q̃ tñ est caput z princeps oim apostolorz. Vide de hoc exẽplũ de q̃dam rustico simplici q̃ noluit habere thomã, p apl̃o suo eo q̃ ĩ fide dubitauit: in thesauro nouo de sanctis sermone. xvj. Scõo fides scti thome fuit in statu pfectõis: cũ dixit. Dñs meus z deus me⁹, q̃a tũc ꝑm Bedã altitudiez diuine virtutis resurrectiõe celebrata: fide certa penetrauit. Naũt pfectã fidẽ habuerit patz nõ tñ ex sua ꝓfessione: q̃ dixit: dñs meus zc. sed ex q̃ttuor. Primo: quia christ⁹ eius fidẽ approbauit cũ dixit. Quia vidisti me thoma credidisti, aliõ q̃dez vidit: sed aliud credidit, hoiem vidit z deũ cõfessus est vbi diuinitatẽ credidit quam nõ vidit zc.

Hic cadit dubiũ vtrũ de eodẽ possit esse fides z visio. Nã apl̃us ad Heb. xj. dicit. Fides est substãtia rez sperandaz, argumentũ nõ apparentiũ. Et Aug⁹ sup Johãnẽ. Fides est virt⁹ q̃ credunt que nõ vident. Tamẽ christ⁹ dicit thome. Quia vidisti me thoma credidisti. Ad ꝟ rñdet: Bonauẽtura in q̃rto. dis. xxxiij. q̃ visio z fides nõ possunt esse de eodẽ vno z eodem respectu: sed bñ diuersis respectibꝫ, nã q̃ñ aliq̃d ita videt ex vna parte q̃ ex alia lateat: ꝑm illud qõ latet potest esse creditũ: licet ex altera parte videat. Cũ ergo in christo videret a thoma vl̃ alio apl̃o aut eius matre illud qõ ad eius corpus et bũanitatẽ spectabat: tñ diuinitas eius sensum z visuz latebat, et sic tñ credebat. Et hoc est quod Grego. in omel̃. dicit de thoma. Aliud vidit: aliõ credidit vt s.

Scõo pfectio fidei sancti thome patet ex eo q̃ ꝑm Crisosto. tres magos baptisauit q̃ facti sunt ei adiutorez in pdicando. Ex quo patet quantã in fide excellentiã habuit q̃ primitias gentiũ baptisare pmeruit.

Tertio ex eo q̃ in ciuitate edissa vbi corpus suũ quiescebat nullũ hereticuz gentilẽ aut infidelez viuere pmisit: neq̃ alĩ quẽ tyrannũ ibi nocere: postq̃ Abagarus rex illius ciuitatis epl̃am manu saluatoris scriptã accipe meruit: z deinde p sctm̃ thomã sanatus z in fide cõfirmatus fuit. Naz si q̃ñ gens aliq̃ extra ciuitatẽ illã insurrexit: infans baptisat⁹: sup portã ciuitatis stans epl̃am illã legit: et ea die taz saluatoris scriptura q̃ apl̃i thome meritis hostes fugiũt aut placant. verũtamẽ q̃uis longo tpe durauerit: nihilominus postea ciuitas illa capta fuit a sarracenis z ꝓphanata sublato beneficio ꝓpter abundantiã pctoꝝ.

Quarta pfectio fidei eius patet ex eo q̃ pro fide magna tormẽta sustinuit. Nã a pincerna reg⁹ in maxillã percussus fuit. a rege indie incarceratus. Deinde nudis pedibꝫ iussus est ambulare sup lamias ferreas ardẽtes. Postea in fornacẽ ardentẽ est pict⁹, z tandẽ lãceis trãsfixus. Sed oĩa ista tormẽta q̃ p fide sustinuit christus sibi in gl̃iaz cõmutauit, naz de percutiente maxillã accepit iustã vltionẽ. incarcerat⁹ a rege accepit honorificã liberationẽ. Sup laminas adust⁹ accepit fontis emanationẽ. In fornace pictus accepit rozis refrigerationem. Lanceis pforat⁹ accepit felicẽ coronationẽ zc. Tertio fides sancti thome fuit in statu cõsummatõis q̃n post eius mortem mutata est in claram visionẽ dei, vbi modo triplici de causa est noster adiutor ꝓ fide optim⁹, quia potest, scit: et vult. Primo potest validissime. Si enim sunt oĩa possibilia credẽti vt ꝛ Math. xvij. q̃nto magis beatifice videti. Scõo nouit plenissime Eccl̃i. xxxiij. Qui nõ est tentatus q̃d scit, q̃ nõ est expertus pauca recognoscit, sed ille in fide tentatus fuit. Vnde merito hodie petit ecclesia: vt eius fidez cõgrua deuotõne sectemur. Scõo btũs thomas cõmendat in vtili pdicatiõe, nam sua pdicatõe multũ fructuz attulit: q̃a multos conuertit. Una enim die ad pdicationẽ eius baptisati sunt nouem milia virorum: exceptis mulieribus et paruulis. Item conuersos nutriuit verbo et exẽplo ac corpali subsidio, verbo q̃dem: q̃a sollicite pdicauit assimilando verbuz dei collirio: emplastro z potioni z cibo: sicut in legenda patet. nam quosdã ad fidem illuminabat, istis apponebat collirium, quosdã a tumore superbie strin gebat: istis apponebat emplastrum, quosdã ad ꝓfessionẽ inducebat: istꝫ apponebat

potionē. Quosdā timidos cōfortabat: istis dabat cibū. Sēcō cōuertebat ꝛ nutriebat exēplo, vñ etiam in nuptijs abstinebat existens sibi parc⁹: fuit deo fidelis ꝛ deuotus. Vñ dixit Habano nūcio regis: habeo seruum fidelē qui oīm labor̄ mihi mercedē apportat. Tertio nutriebat corporali subsidio: ꝙa thesaurū de q̄ palaciū facere debebat pauperib⁹ tribuit, ꝛ in hoc mūdo puldit ꝛ regi ꝛ pauperib⁹ sibi. Regi: q̄ palaciū sibi in celo fabricauit. Pauperib⁹: q̄ eos iuuit in eor̄ penuria. Sibi: ꝙa p̄miū ꝛ laudē pmeruit. ¶ Circa p̄dicta q̄ro quib⁹ gēt̄ib⁹ p̄dicauit sanct⁹ thomas. Ad qđ rñdet ysiđ in li. de vi. ꝛ obitu sct̄oꝝ. Thomas discipulus christi acsil'is saluator̄: audiēdo incredulus: vidēdo fidelis fuit. Hic euāgelium p̄dicauit parthis: medis ꝛ p̄sis: hyrcanis ꝛ bragmānis, et intrās oriētalē plagā et interna gentiū penetrās: ibi p̄dicationē suā vsq̄ ad vltimū sue passionis p̄duxit. In ei⁹ aūt legenda habet q̄ p̄dicauit in india: vbi nomen x̄pi plurimū exaltauit. ¶ Sed dicere⁹ quo ydiomate p̄dicauit p̄dictis gentib⁹. Ad hoc dico q̄ sanctus Thomas sicut ꝛ ceteri apl'i p donū linguaꝝ qđ accepe runt in die penthecostes p̄dicauit linguis oīm gentiū. Vñ Grego. et est glo. Actuū. ij. Spūssanctus sup discipulos in ignеis linguis apparuit: ꝛ eis oīm linguaꝝ sciam dedit. Et Paulus. j. Cor̄. xiij. dicit. Gratias ago deo q̄ oīm vestrū linguas loq̄r. Quod declarat sctūs thomas sc̄da sc̄de. q. clxxvj. dicens q̄ primi discipuli christi ad hoc fuerunt ab ipso electi vt p vniuersum orbē fidem ei⁹ p̄dicarēt. Nō aūt erat cōuenīs vt q̄ mittebant ad alios instruēdos indigerēt ab alijs instrui q̄liter alijs loquerent: vl' q̄liter q̄ alij loq̄bant intelligerent: p̄sertim q̄ isti q̄ mittebant erant alteri⁹ gētis sc̄z iudee erant etiā pauperes ꝛ impotētes, nec de facili a p̄ncipio repperissent q̄ eor̄ verba alijs fideliter interp̄tarent: vel ꝙba alior̄ eis exponerent: maxīe q̄ ad infideles mittebant. Et ideo necessariū fuit vt sup hoc eis diuinitus p̄uideret p donū linguaꝝ: vt sicut gētibus ad ydolatriā declinātib⁹ introducta est diuersitas linguaꝝ, ita etiā q̄n erāt gentes ad cultū vni⁹ dei reuocāde contra huiusmodi diuersitatē remediū adhiberet p donū linguaꝝ, ꝛ q̄uis fieri potuisset q̄ per vnā linguā apl'i loquentes ab oīb⁹ intelligerent: tamē cōueniēti⁹ fuit q̄ ipsi omnibus linguis loq̄rent, ꝙa hoc p̄tinebat ad p̄fectionem scientie ipsor̄ p quam non solū loq̄: sed intelligere possent ea q̄ ab alijs dicebant. Et ideo glo. Act. ij. dicit, q̄ maiori miraculo factū est q̄ apl'i oīm linguarum generib⁹ loq̄rent ꝛc. ¶ Tertio beatus Thomas cōmēdat in mirabili opatione. Que q̄dē apparuit in paradiso. in celo. in mūdo. ꝛ in inferno. In paradiso q̄dem in palacio q̄ō regi indor̄ fabricauit. In celo: in luce q̄ sup debiles ac infirmos resplēduit ꝛ omnes sanauit. In mūdo: in bestijs: sicut in cane q̄ manū pinceme ipm p̄cutientis abscidit. In plātis: sicut patet in ramo palme pleno dactilis q̄ in manu sponsi ad ei⁹ bñdictionē apparuit. In homib⁹: vt patet in pluribus q̄s miraculose curauit. In elementis: ꝙa in fornacem ignis, piect⁹ in nullo fuit lesus. Idē patet in terra, ꝙa in p̄ncipio sepulture ei⁹ manu ppria de monumento extēta ad se venientes dignos cōicauit: ꝛ ab indignis manū cū eucharistia retraxit: vt in lōga eius legēda habet. Exēplū de q̄dam famulo q̄ furatus fuit fic⁹, p duob⁹ denarijs et nō poterat sumere sacramentū de manu apl'i donec ꝓfiteret plenarie et satisfaceret. Item in inferno: ꝙa ad mādatū ei⁹ demon ydolū totū cōminuit ꝛ liq̄fecit. Hanc aūt mirabilē opatōnem habuit p amorē qui eū deo vniuit: a q̄ virtutē opandi recepit. Sicut cū corpus vnit anīe recipit ab eo virtutem opandi, ꝛ ab ea sepatū: nihil p̄t penitus opari: sicut nec peccator̄ sepat⁹ a deo. Juxta illud Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. Vñ Crisost. sup Math. Tria totus mundus mirabat. sc̄z christū post mortem surrexisse, carnē in celū ascēdere. et per duodecim apl'os piscatores totū mundū ꝓuertisse. Huius aūt quadruplex fuit cā. sc̄z pecunie ꝓtēptus, glorie defect⁹. secularium occupationū segregatio. et terribilium passionum toleratio. ¶ Ultimo circa thema q̄ro: vtrū btūs Thomas de necessitate salut̄ tenebat apparente sibi dño et dicente sibi: infer digitū tuū huc ꝛc. cōfiteri fidē diuinitatis ꝛ hūanitatis in christo. Ad hoc dicendū q̄ de necessitate salutis tenebat thomas illa hora facere illā ꝓfessionē. Pro euidentia illius ꝓclusionis nota q̄ ea

que sūt necessaria ad salutē cadūt sub p̄ceptis diuine legis. Cōfessio aūt fidei cum sit ḳd affirmatiuū nō pōt cadere nisi sub p̄cepto affirmatiuo. Uñ eo mō est de necessarijs ad salutē q̄ pōt cadere sub p̄cepto affirmatiuo diuine legis. p̄cepta aūt affirmatiua nō obligāt semp et p̄ semp: sed p̄ loco et p̄ tpe. z fm alias circūstantias debitas fm quas oportet actū humanū limitari ad ℞ ḳ sit actus virtuosus. Dicit igit cōfiteri fidem nec semp in q̄libet loco est de necessitate salutis. sed aliq̄ loco et tpe q̄n vicz per omissionē hmōi p̄fessionis subtraheret honor debit⁹ deo vel etiā vtilitas p̄ximis impendenda. puta si q̄s interrogatus de fide taceret z ex hoc crederet. vel ḳ nō haberet fidē vel ḳ fides nō esset vera. vel aliq̄ p ei⁹ taciturnitatem auerterent a fide. in hmōi eñ casib⁹ p̄fessio fidei est de necessitate salutis. sed iste casus est in p̄sentiarū. iā eñ p̄imo dixerat thomas ḳ nolebat credere nisi videret in manib⁹ fixurā clauoz et mitteret digitū zc. Modo ꝑo si nō fuisset cōfessus ore fidē p̄fectā de xp̄o estimatus fuisset nō habere fidē de xp̄o. Unde dñs ait illi. Noli esse incredulus sed fidelis. Vel estimatus fuisset tenere ḳ fides xp̄i nō esset vera. vel fortasse aliq̄ discipuli visa ꝑtumacia istius aut taciturnitate auerterent se a fide. Itē subtraxisset nō ꝑfitendo exquo iā erat suspect⁹ honorē debitū deo et vtilitatē a fidelib⁹ quā ex sua ꝑfessione receperūt. Sz diceres. q̄re dñs dicit Luc. x. Beati oculi qui vidēt q̄ vos videtis. et hic dicit. Beati ḳ nō viderūt. Uō videre et nō videre cōtradicunt. ℣ Ad hoc dicendū ḳ duplex est beatitudo. vna est rei. alia spei. Prima fm Boetiū. est status oīm bonoz aggregatōe p̄fectus. et illa cōsistit principalit in fruitōe et aspectu diuinitatis. et ꝑsequēter in visione būanitat̄ xp̄i motu dilectionis ad ip̄m. Et hac beatitudine ex meritis nullus p̄t esse dignus. q̄ dicit Orige. de ritu eccl̄ie. Si q̄s bona cunctoz p̄petrasset atq̄ toti⁹ mūdi tormēta attulisset nondum tñ eterna beatitudine dign⁹ esset nisi eam nobis xp̄i amarissima passio meruisset. Et de hac beatitudine intelligit illud verbum xp̄i. Beati oculi ḳ vidēt q̄ vos videtis. q̄ apli viderūt ei⁹ humanitatē. Et vere summe beatus erit ḳ ad hanc beatitudinē meruerit puenire vbi xp̄m nō solū in humanitate sz i purissima videbit deitate. Ad quā puenit beatus Thomas vbi sine fine fruitur dei visione. et iam nō dicit illud verbū futurū p̄s. Satiabor cū apparuerit gloria tua: sed p̄teritū. Satiatus sum gloria tua. Secūda beatitudo est spei q̄ solū habet in p̄ñti. et ista cōsistit in merito future beatitudinis. z ideo beatior est hoc mō ḳ plus meret nō vidēs q̄z vidēs. et de hac intelligitur p̄ñs verbū xp̄i ad beatū thomā. Beati qui nō viderūt z crediderūt zc.

¶ In die sancti Thome apostoli. Sermo nonus de euāgelio.

Vide manus meas et affer manū tuam z mitte in latus meum z noli esse incredulus sed fidelis. Joh. xx. Hec sūt verba xp̄i p̄ que Thomā discipulū ab errore sue infidelitatis reuocauit. Legit eñ in euāgelio ḳ dñs alijs discipulis post resurrectionē absente thoma apparuit. Qui cū sibi resurrectionē dñi retulissent audita credere renuit dicēs. Nisi videro fixuras clauoz et mittā manū meā in latus suū nō credam. Uñ dñs die octauo iterū eis apparēs p̄ verba p̄missa eū reuocauit ab incredulitate dicēs. vide manus meas zc. ¶ In verbis p̄missis duo tangūtur. Primo xp̄i dñi de sua resurrectōe certificatio. ibi. vide manus meas zc. Secōo sancti thome a dubietate z incredulitate resurrectōis reuocatio. ibi. et noli esse. Quantum ad p̄imū nota ḳ xp̄s ostendit thome specialiter suā dilectiōz supra ceteros apostolos in q̄ttuor. Uñ xp̄s exhibuit se ei q̄drupliciter. vicz. ad tangendum. ad ꝑfitendum. ad certificandum. ad inflammandū. Primo exhibuit se ad tangendū. Uñ ḳdā discipuli cognouerūt xp̄m resurrexisse ex visu. vt Lucas et Cleophas eūtes in emaus Luc. vlt. Quidā ex auditu. vt petrus et ceteri discipuli. fm illud Marci. xvj. Ite dicite discipulis ei⁹ et petro. q̄ surrexit dñs. Quidā ex gustu. vt discipuli qui iuerūt ad piscationē. Joh. vlti. Sed sol⁹ sctūs thomas p̄ tactū. nulli eñ se exhibuit ad tangēdum nisi thome. Unde xp̄s dixit Marie magdalene. Noli me tangere: quia nōdū ascendi ad patrē meū. Joh. xx. Nec se solū

De sancto Thoma apostolo

xp̃s thome exhibuit ad tangendū corpus suū sed ꝛ vulnera corp̃is sui, ita vt digituꝫ mitteret in loca clauoꝝ ꝛ manū in lat⁹ xp̃i, ideo in ei⁹ laudē decātat eccl'ia. O thoma didime p xp̃m quē meruisti tangere te p̃cibus rogam⁹ altissimis succurre mob miseris ne damnemur cū impijs in aduētu iudicis. Scōo xp̃s exhibuit se thome ad cōfitendū, statim eī visо ꝛ palpato xp̃o fact⁹ est theologus verā et integrā fidē xp̃i cōfitendo q̄ntū ad humanitatē et diuinitatem dicēs, dn̄s me⁹ et deus meus, videndo eī xp̃m hūc verū boiem credidit ꝛ deū hunc esse quē videre nō poterat exclamauit. Sicut eī ante passionē nullus apl'oꝝ aperte cōfessus est eum esse verū deū nisi petr⁹ q̄ dixit. Tu es xp̃s filius dei viui. Mat, xvj. Sic etiā post resurrectionē et añ eius ascēsionē nullus est p̄fessus xp̃m esse verū deū nisi thomas. Tercio exhibuit se xp̃s thome ad certificandū, licet eī alijs apostolis xp̃s apparuerit post resurrectionē: tñ singulari mō thomā certificauit in eo q̄ voluit q̄ homo mortalis tangeret corp⁹ gloriosum, hoc aūt est singulare miraculū. vñ Bamfred⁹ Cornoteñ, eps dicit, Nō enim credendus est iste minoris meriti p̄ ceteris fuisse vt ip̃e solus iudicaret indign⁹ visione dn̄i. Nam post dies octo iterū venit iesus: et thomas erat cū eis: cui cuncta replicantur a dn̄o q̄ pridie locutus fuerat velut de absente, in quo dn̄s specialiter thomaz se diligere ostendit. Quarto exhibuit se ei ad flammandū, cuius eī ante passionem multa secreta reuelauerit Johanni, vt ptz Joh, xij, tñ secreta ecclesie post resurrectionem nō reuelauit alicui familiari⁹ xp̃i thome. Vñ Bamfred⁹ vbi supra dicit, Quid aūt mirū si mira deuotō mor exclamauit, dn̄s meus et de⁹ meus, nō eī erat iā qō de ei⁹ diuinitate qō de veritate resurrectōnis aliquaten⁹ hesitaret quē nec arcerent claustra: nec laterēt secreta, hec ille, q̄si diceret, Thomas diuina reuelatōne cognouit xp̃m esse verū deū et hominē ex hoc q̄ ianuis clausis ad discipulos venit, et sic corpus glorificatū se habere ostēdit, et ex hoc q̄ secreta eū scire intellexit replicādo verba thome q̄ dixit alijs discipul' absente iesu. Et rōne huius reuelatiōis thomas valde accendebaꝫ in amore xp̃i. Si enim ex verbis christi accendebanꝫ hi duo discipuli euntes in emaus dicētes, Nonne cor nostrū ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via: et aperiret nobis scripturas, q̄nto magis inflammabaꝫ thomas ex cōtactu vulnerū xp̃i, immo et ante passionem christi thomas ostēdit magnā charitatē ad christū dū ipse diceret Joh, xvj, de Lazaro, Eamus in iudeā Lazarus amic⁹ noster dormit ꝛc, alijs eī discipulis tunc dicentibꝰ, Nōne iudei te volebāt lapidare et iterū vadis illuc, thomas dixit, eamus ꝛ moriamur cū eo ꝛc. ¶ Circa primum modū exhibēdi est dubiū. vtrū sanct⁹ thomas tetigerit christū. Et quidā dicūt q̄ nō ex eo q̄ q̄ vidit immediate credidit, et pre reuerētia nō fuit ausus tangere tantū dominū. Ideo xp̃s dixit ei, q̄ vidisti me thoma credidisti, nō dixit q̄ me tetigisti. Alij aūt asserūt q̄ thomas tetigit xp̃m vt sic verbis eius obediret, q̄ dicebat ei, infer digitum tuū huc. Et q̄ xp̃us postea retulit, q̄ vidisti me thoma ꝛc, accipiꝫ visus p tactu Nā visus, pter suā nobilē modum cognoscendi transferꝫ multotiēs ad actū aliaruꝫ potentiarū sensitiuarū. Vñ Aug. Nō ait tetigisti sed vidisti me, quoniā generali q̄dam modo sensus est visus, nā ꝛ per alios quattuor sensus noīari solet, velut cū dicimus, audi et vide q̄ bene sonat, olfac ꝛ vide q̄ bene oleat, gusta et vide q̄ bene sapiat, tange et vide q̄ bene caleat, Vñ et hic dn̄s dicit, Infer digitū tuū huc ꝛ vide manus meas, vbi nihil aliud ait q̄ tange ꝛ vide, cū tñ ille oculos in digito non haberet. Hāc sententiā approbat ecclesia cū de ipso canit, O thoma didime p christū quē meruisti tangere ꝛc, vt supra circa hūc modū exhibendi ꝛc. ¶ Sed diceret quis, Quas vtilitates p̄sequimur ex tactu beati thome, Ad hoc dico q̄ tres, Prima q̄ p hoc in fide p̄firmamur, q̄ in xp̃o tangēdo vulnera carnis sanauit in nobis vulnera mentis, Unde Grego. in omel', huius euā gelij, Plus nobis, pfuit infidelitas thome ad fidem q̄ fides alioꝝ discipulorū credētium, Quia dum ille ad fidem palpādo reducit nostra mens omni dubitatōe postposita in fide solidaꝫ, Secūda vero vtilitas est ista, quia per hoc spes nostra erigit et roboratur, qui cum audis petrū negasse

et thomā dubitasse, paulū psecutū ecclesiā fuisse. Dauid homicidiū z adulteriū cōmisisse. Et de alijs sanctis maria magdalena et Matthęo cē. et tales penitētes a xpo exaltatos fuisse tollit merito a nobis omnis desperatio z spes venie tribuitur, sm illud ps. Sperent in te oēs qui nouerūt nomē tuū: qm nō dereliquisti q̄rentes te dñe, q̄si diceret, Si relinquis siue pmittis vt peccent, si relinq̄s vt recidiuēt, tū nō derelinquis vt in pctō pseuerēt si saltē faciūt qđ in se est. Tercia vtilitas, qz p hoc charitas in nobis inflammat. Quid em̄ magis amorē nostrū accenderit q̄z p nobis inflicta vulnera xpi tangere. Vñ Grego. Sup oīa te mihi amabilē reddit calix quem bibisti, id est amarissima passio tua quam p me ex charitate sustinuisti. Ex dictis patet q nemo debz putare thomā aplm alijs apostolis minorē eo q in fide dubitauit, qz ex hoc nobis p̄dicte vtilitates cōsecute sunt, nam ex hoc sequeret petrum alijs minorē eo q xp̄m negauit, qui tū fuit caput et princeps omniū apl̄oz. Huius exemplū habemus de simplici rustico q̄ thomā dubitantē noluit habere, p apostolo. vide in thezauro nouo sermone, xvj. Quantū ad secundū qđ in themate tangit, s. sancti thome a dubietate et incredulitate resurrectōis reuocatio, cū xps dicit, Noli esse incredulus cē. Ad p̄mo quo nota q beat⁹ thomas fuit de resurrectōe xpi: et de illius diuinitate modo singulari certificatus et ab incredulitate reuocatus. Cū em̄ audisset apl̄os recitantes resurrectionē xpi q̄ eis apparuerat ipa resurrectōis die illo absente credere noluit: sed rn̄dit, Nisi videro in manib⁹ eius fixuram clauoz: et mittā digitū meū in locum clauoz, et mittā manuz meā in latus eius nō credā. Vbi Crisosto, ait, Sicut simpliciter credere q̄litercūq̄z credere facilitat, est ita multū inuestigare est glorioſissime mentis. z p hoc Thomas accusat. Alijs aplis em̄ grossioz existēs eam q̄ p sensum est grossissimū scz tactū q̄rebat fidē et neq̄z oculis credebat. Vñ nō sufficiebat dicere, nisi videro cē, sed addidit, et mittā digitū meū in locū clauoz: et mittā manū meam in latus eius nō credā. Sed post dies octo dū erāt omnes vndecim congregati apparuit illis ihesus, vbi inquit Crisosto. Nō itaq̄ xps apparuit sed post dies octo vt interim thomas a discipulis admonitus attendat in maius desiderium z fidelioz fieret in futurū. stans ergo in medio ihesus dixit eis, Pax vobis. Deinde dicit thome, Infer digitū tuū huc et vide manus meas: et affer manū tuam et mitte in latus meū: et noli esse incredulus sed fidelis. Cōsideremus q̄nta fuit benignitas xpi ihesu q̄ nō expectauit q interrogaret a thoma sz ex sua misericordia quasi eum p̄ueniens inuitat ad se cognoscendū. Rn̄dit vero thomas iam in fide cōfirmatus, dñs meus et de⁹ meus. Cui xps dixit, Quia vidisti me thoma credidisti bti qui nō viderūt et crediderūt. Vt aūt p̄dicta bn̄ intelligamus duo dubia veniūt declaranda. Vn. P̄mū vtrū corp⁹ glorificatū palpabile sit a tactu nō glorificato Ad hoc dixerūt quidā q corpus glorificatum est intangibile, qđ p̄bare cōtendunt, qz Gre. in omel. inq̄t. Corrumpi necesse est qđ palpat, sed gloriosum est incorruptibile, ergo et impalpabile. Insup Crisosto, in omel. ait, Dignū est q̄rere qualiter corpus incorruptibile tangibile fuit mortali manu sed ne tumultueris cōdescensionis em̄ fuit Tamē p̄trariū p̄bari pōt. Nam Aug. vit. ca. xp̄us dixit aplis, Palpate et videte. Et Gre. in omel. Palpabile fuit p veritatē nature et subtile p effectum spūalis potentie. Preterea in corpore glorioso erit veritas ossis et carnis. Caro est mollis et os durū, sed durū et molle sunt obiecta tactus, ergo corpus gloriosum est tangibile. Ad habēdum huius dubij expressam noticiā sciendum sm Bonauen. in. iiij. di. xlix. q cū dico tangibile duo dico, scz qđ pōt immutare sensum, et hoc est pfectionis, et qđ nō pt latere tactū nostrū, et hoc est impfectōnis. Et qz in corpore glorificato remanebit qđ est pfectionis et tollet qđ est imperfectōis. Ideo dicendū q corpus gloriosum pōt se p̄bere tangibile: et pōt nō p̄bere siue latere et hoc sm diuersas p̄ditiones, nā tangi pt qz potest impellenti resistere cū sit corpus verū nō fantasticū latere potest, qz pōt penetrare organū tactus. P̄mū habet per veritatē nature, secundū q effectū spiritualis potētie. Et hec duo p̄traria sunt in nobis sed nō in corpe glorioso. Ad illud aūt quod obijciebat: quia quod palpatur est

¶ In die natiuitatis domini

corruptibile. Dicendū est q̄ verū est de eo qđ est tactui subiectū, sz illud nō erat ī corpore xp̄i, iō cōdescensionis fuit tē. Secundum dubiū est, quas doctrinas hīe possumus ex verbis xp̄i dñi cū dixit ad thomā, vide manus meas tē. Ad hoc dicendū q̄ specialiter tres. ℣ Pro q̄ nota q̄ triplices sunt manꝰ dñi, scz plasmatrices. redemptrices. et punitrices. Manꝰ plasmatrices nihil aliud sunt q̄z dei bonitas z potentia q̄ nos de nihilo creauit. de q̄bꝫ Job x. Manus tue dñe fecerūt me z plasmauerūt me totū. Vide ergo primo pctōr manꝰ plasmatrices z cognosce dei potentiā z humilia te in oibus et deū time. Hā sicut ille manꝰ habuerūt potentiā de nihilo te plasmandi. ita adhuc habēt potentiā te cū voluerint dissipandi. Ideo dicit beatꝰ petrus j. Pe. v. Humiliamini sub potenti manu dei. Fatuus ergo est ille q̄ differt recōciliari illi cuius bñficio, i. grā subsistit. In manibꝰ em̄ dñi vita z mors bonū z malū. Eccī. xv. Vide ergo manꝰ plasmatrices et hūilia te p pnīaz sub eis, et ne differas de die ī die, subito em̄ veniet ira illi⁹ et dispdet te. Eccī v. Scōdo sūt manꝰ redēptrices xp̄i: et sp̄realiter manꝰ corpales ip̄i⁹. de q̄bꝫ Esa. xlix. In manibꝰ meis descripsi te, non inquā p suprapositionē colorīs sicut faciūt scriptores et pictores, sed p cauoz ꝓfossionē. In illis aūt manibꝰ relucet dei misericordia, et ideo si peccatorē nō mouet potētia plasmatoris ad ꝓuersionē siue pententiā: saltē eū moueat misericordia redēptoris. Ecce q̄s dulciter alloquit dñs peccatorem dicens, Vide manus meas tē, quasi diceret, Recogita q̄nto amoze p te sustinui vulnera et reama me. Facit em̄ xp̄us more nobiliū q̄ volētes reuocare aues suas carnes rubricatas aut aliud rubeū eis ostendunt. Sic xp̄s volēs peccatorē errantē reuocare rubricatas manus sanguine suo ostendit dicens, Vide manus meas tē. Et ideo hec verba debēt esse ad ꝓsolationē oībus infirmis in extremis laborantibꝰ. acsī diceret illis xp̄s. In omni tentatione q̄ tibi occurrit a diabolo a mūdo z a carne dum morti appropinquas. vide manus meas tē. i. recōmenda te amarissime passioni mee. hoc em̄ sit vltimū refugium tuū. q̄z ex ꝓpria ꝓtu te nō poteꝛ stare nec demonē vincere sz p meritū passiōis mee p qđ xp̄s dñs voluit radicari mēoriā passiōis sue in cordibꝰ nostris. Dicit em̄ Inno. iij. de vili. cōdi. hūa. q̄ in fine cuiuslibet hoīs xp̄s aparebit in cruce. Tercio sunt manus punitrices. z nihil aliud sunt q̄z dei iusticia q̄ vnicuiq̄z tribuit ꝛm merita sua. Si em̄ peccatorē non mouet redire misericordia redēptoris saltem moueat eū iusticia punitoris. vide ergo manꝰ meas punitrices et ptimesce iusticiā. Si em̄ pensares quantā iusticiā deus exerceret in purgatorio tacco de inferno: vtiq̄z ptimesceres. Audi q̄liter clamant paupes anime in purgatorio. Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei. q̄z manus dñi tetigit me. s. puniēdo. Job xix. O q̄s durus est hic tactus. Excedit em̄ illa pena vt dicit Aug. oēm penā huiꝰ mūdi. et habet in. c. fi. de pe. di. vij. Nō em̄ differt a pena inferni nisi quia ista tēporalis: illa eterna vt dicit Bre. Studeat g̃ q̄s q̄z sic hic delicta corrigere vt post mortē nō oporteat eū hāc penā tolerare. Et ínuocemꝰ sanctum thomā z sibi sedule seruiamꝰ q̄tinus in nostris necessitatibꝰ et maxime in extremis succurrat. Vt aūt cognoscamꝰ q̄z sanctus thomas sibi seruientibꝰ succurrat audiamꝰ exemplū de quodā medico. vide in thesauro nouo sermone. ij. in fine tē.

¶ In die natiuitatis xp̄i. Sermo. X. de euangelio tē.

IMpleti sunt dies vt pareret et pepit filiū suum primogenitū. Lu. ij. ℣ Pro introductiōe thematis nota q̄ in sacra scriptura triplex reperit xp̄i natiuitas. scz eternalis, temporalis. et spiritualis. Eternalis est qua xp̄s ab eterno ex deo patre nascit. ꝛm quā habet patrē sine matre. illā representat prima missa q̄ habetur hodie in media nocte. q̄z oīno occulta ē. Esa. liij. Generationē eius q̄s enarrabit. In q̄ canit. p introitu illud ps. Dñs dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. dicit ego singulariter z nō alius. Spūalis natiuitas xp̄i est q̄ fit ī mēte cuiuslibz iusti. Hā ꝛm magistrū ī ꝓmo. di. xv. Filiꝰ dei visibiliter sel missus ē. frequēter mittit a pre inuisibilit in aias iustoz. vt pcipiat z agnoscat. Percipit aūt z ꝓgnoscit p inspiratoz boni

affect⁹.q̄tiēscunq̄ eñ bonū affectū cōcipimus et ad effectū ꝓducim⁹ totiēs filium dei ꝯcipim⁹ ⁊ generam⁹. Unde Leo papa. De⁹ ꝑ affectū ꝯcipit:ꝑ effectū nascit.ꝑ pfectū nutrit ⁊ tribulatōibꝫ roborat. Scōm hāc natiuitatē ſpiritualē xp̄s habet patrē ⁊ matrē,de q̄ in euāgelio Mat.xij. Si q̄s fecerit voluntatē patris mei ille meus pater ſoror et mater est. Hec ſpūalis rep̄sentat ꝑ terciā missam q̄ clara die celebrat et ī ea fit mētio in euangelio Joh.j. Erat lux vera q̄ illuminat xc̄. Tercia natiuitas xp̄i est tpalis siue carnal' q̄n de matre tēporaliter sine p̄te in salutē oīm nat⁹ est vt hoīem redimeret ⁊ ei viā vite monstraret. Et de hac loq̄tur thema. Impleti sunt dies. Et rep̄senta tur ꝑ secundā missam q̄ canit in aurora q̄ est ptim lucida ⁊ ptim obscura. Sic et tēporalis natiuitas xp̄i partim est occulta ꝑtim manifesta,occulta q̄tū ad modū, manifesta q̄tum ad factū. Hāc natiuitatē hodie celebrat scta mater ecclesia,et de ea intendo loqui xc̄. Impleti sunt dies xc̄. In q̄bus verbis duo ꝓncipaliter ꝓtēplari debemus. Primo xp̄m nascentē,scōo virginē parturientē. Primo ꝓtēplari debem⁹ xp̄m nascentem in quo ꝯsiderare debemus natiuitatis mirabilitatē. B Est eñ admirabilis q⁹ mirabiliter facta ex pte beatissime,plis,et q⁹ mirabiliter est ostēsa ī factis miraculis,et tercio q⁹ mirabiliter facta ex pte generis hūani. Primo dico q⁹ natiuitas xp̄i mirabilis est ex pte,plis triplici ratione. Primo q⁹ subitanea et in instanti tā in vtero q̄z extra vterū. Nostra aūt natiuitas siue ꝯceptio est successiua et in tpe. C Ubi aduertendū ſm theologoꝝ doctrinā q⁹ corpus xp̄i in sua ꝯceptōe fuit in instāti formatū ⁊ q̄tū ad pfectionē mēbroꝝ et ꝑtium ipius pfecte organisatū. Unde Grego. xvij.moral. Angelo annunciāte ⁊ spiritu scto aduenīēte mox verbꝫ in vtero:mox intra vterū verbū caro. Et magister in.iij. dist.iij. Uerbum nō suscepit nisi carne formatū. Hoc aūt ꝯgruū fuit ſm scm Tho. et Bonauen.triplici rōe. Prima est ex pte verbi assumētis,q⁹ nō debebat verbū assumere ꝑtē humane nature, sed totā,i. carnē et animā q̄ nō debet vniri nisi carni organisate. Scōa rō ex pte virtutis operantis. q⁹ virtus diuina operat miraculose. H aūt est miraculū q⁹ femia ꝯcepit sine viro. Jō ad ostēsionē potētie subito formauit illud corpus qō naturaliter nō pōt nisi successiue. Tercia rō fuit ex pte ꝑginis cōcipiētis q̄ statim vt ꝯsensit repleta fuit spūsctō ⁊ mater dei effecta,et q⁹ mater dei non erat nisi esset de⁹ vnitus humane nature, iō statim cū cōsensit deus homo fact⁹ est. Corp⁹ ita q⁹ illud sic formatū adeo puū fuit vt magister dicit q⁹ obiectum oculis vix videri potuisset. Quantū vero ad quantitatē molis nō statim ꝑductū est sed successiue tā in vtero q̄z extra. qō ꝯuenīēs fuit ſm Bonauē. triplici rōne. Primo ꝓter legis vniuersitatis cōseruationē.q⁹ de⁹ nō operat miraculis vbi natura pōt opari.et q⁹ natura poterat corp⁹ illud successiue ad pfectā q̄titatē adducere,iō nō statim ex miraculo ꝯpletū fuit. Scōo ꝓter fidei cōfirmationē.vt scz ostēderet q⁹ habuit verā et nō fantasticam carnē. Tercia rō ꝓter humilitat⁹ et charitatis xp̄i ꝯmendationē q̄ ꝑ nobis cū excelsus deus esset tā pusil⁹ videri voluit. Secundo natiuitas xp̄i ex pte plis est mirabilis,q⁹ in alijs ꝯceptionibꝫ naturalibꝫ,ples nō est alteri⁹ nature sed tm̄ eiusdē cū mr̄e. In hac mirabili ꝯceptione,ples nō tm̄ est eiusdē nature cū matre sed etiā alteri⁹ nature,s,diuine cū patre. Tercia rō ex pte plis. q⁹ in hac ꝯceptōne et natiuitate mater est posterioꝝ,ple,et sic ympletū est verbū sapiētis Eccī.xxiij. Qui creauit me requieuit ī tabernaculo meo. In alijs natiuitatibꝫ naturalibꝫ mater nō est posterioꝝ sed prioꝝ est ple. Scōo natiuitas xp̄i est admirāda nō solū ex pte,plis ꝫ etiā ex miraculis ipa die natiuitatis ostensis. Nulla eñ est creatura in qua nō fuerūt ostēsa mirabilia. D Ubi nota q⁹ oīs creatura aut hꝫ esse tantū vt lapides ⁊ oīa elemēta,aut hꝫ esse ⁊ viuere vt oīs planta.aut habet esse viuere ⁊ sentire vt oīa bruta,aut hꝫ esse viuere sentire ⁊ intelligere vt oīa rōnalia. E Primo ergo creatura habēs solū esse sicut elementa et corpora celestia in die natiuitatis ſignum admiratōis ostenderūt. Et primo hoc apparuit in terra. Nam vniuerso orbe pacato ⁊ impio romano supposito romani ad honorē deoꝝ quoddā templū mire magnitudinis et pulcritudinis cōstruxerunt ab idolis suis q̄rentibꝫ q̄tū duraret, dixe-

In die natiuitatis domini

runt, quisq; virgo pariet. tunc romani pro impossibili habētes q virgo vnq; pareret vocauerūt illud templū pacis eternū. Hz iuxta vaticiniū ea nocte q ego pepit fundi tus corruit. Silr iuxta vaticinia Piere. p totū mūdū vniuersa idola corruerūt. Secundo hoc apparuit in elemēto aq. Nam fons ē rome q p aq oleū emanauit die natiuitatis xpi z tā copiose q̄ usq; ī tyberim p fluxit. Prophetauerat eā sibilla. Quādo erūpet fons olei xps nasceť. De hoc miraculo scribit Innocētius. ij. Tercio ħ apparuit in elemēto aeris q ipa nocte tanta claritate refulsit q noctē in lucem diei uertit Quarto hoc apparuit ī elemēto ignis q lucem suā sup aerē tenebrosum effudit z diei claritatē adduxit. Quinto hoc apparuit in celo z hoc triplr. Primo qz ipo die tres soles visi sūt in oriēte q paulatim ī vnū corp̄ solare uerti sūt. Scdo quia visa est rome imago virginis cū puero in circulo aureo i celo circa solē ostensa Octauiano a sibilla. Tercio in stella magoz hac die ipis ostensa q formā pulcerrimi pueri habebat, ī cuius capite crux fulgebat, dixitq; eis. In iudeam ite regē natū q̄rite. Scdo natiuitatē admirabilē ostēdit creatura q nō solū habet esse sed etiā viuere. Nā vinea engaddi q balsamū p̄ducit ipa nocte flozuit et fructum p̄duxit. Tercio hoc apparuit ī creatura q supza esse z viuere bz sentire, vt sunt bruta aialia sicut dicit Bonauē. de bouez asino q postq; Maria pepit z puerū in p̄sepio reclinauit mox genuflexerūt z eū adorauerūt saltē suo mō. Juxta illō Esa. j. Cognouit bos possessorē suum et asin⁹ p̄sepe dñi sui. Isido. etiā hispalen. in quodā sermone de natiuitate dñi dicit, q instāte xpi natiuitate aialia bruta fari voce hūana nō dubitant. Nā bos in roma z agn⁹ in egipto locuti sunt humana voce, deo em̄ hec oia z maiora sūt possibilia. Sic legit Aume. xxij. q asina balaā locuta fuit. Quarto hāc natiuitatē mirabilē ostēdit creatura rōnalis, nā et angeli pastoribz nunciauerūt z deo gloriā cantauerūt, et ipi pastores postea alijs retulerūt. Jtē dicit Piero. sup illud Esa. ix. Lux orta est eis, q in nocte natiuitatis dñi tanta fuit lux q oēs sodomite extincti fuerūt, qō deus iō fecit vt oēs eradicaret vt in natura quā assumpserat tāta immūdicia de cetero nō inueniret. O deus omnipotēs vtinā nūc finis esset hui⁹ mali nephandissimi, inuebe ꝓtra tales tā extra q̄ intra matrimoniū ꝛc. dicvt scis. Tercio natiuitas xpi fuit mirabilis facta ex parte humani generis. qz de⁹ p̄termissa nobili z sublimi natura scz angelica, q̄ p̄ peccm̄ erat corrupta assūpsit naturā infimā z ifirmā. s. hūanā ℣ Sed q̄re de⁹ nō assūpsit angelicā naturā in eadē angelos lapsos z humanā naturā redimēdo. Solutio xp̄r tres causas. Prima qz angelus peccauit nullo suggerēte, et sic ex apprehensione z ꝓditōe electionis angelice nature peccatū ei⁹ erat irremissibile. qz statim ꝓfirmatus fuit ī malo, homo aūt peccauit ex suggestione aliq impellēte, et sic poterat aliq adiuuāte resurgerē. Scda causa oēs angeli mali simul peccauerūt, nō aūt oēs hoīes: sed vn⁹ peccauit actu et alij in ꝑtute, z sic iustū fuit angelos malos finalē damnatiōz ꝓsequi. nō aūt hoīes q̄ p̄prio arbitrio nō peccauerūt. Tercia cā tota hūana natura erat lapsa in p̄mo hoīe. Angelis aūt q̄busdā peccātibz manserūt alij integri, et sic magⁱ decuit naturā humanā q tota corruerat in natura assumpta p̄ diuinā misericordiā repari q̄z naturam angelicā q̄ non tota corruerat. ℣ Scdo principaliter circa ꝑba thematis cō templari debem⁹ virginē parturientē. Circa qō dico q natiuitas xpi est mirabiliter facta ex pte dñe scz marie virginis parietis. z ħ quintuplicit. Primo mō q mulier sine viro ꝓcepit. scdo q ꝓcipiēs ꝑgo p̄mansit, tercio q in partu ꝑgo inuiolata p̄mānsit. q̄rto q pariēdo dolorē nō sensit. quinto q simul mater z filia fuit. Primo dico q valde mirabile fuit q mulier sine viro ꝓcepit. nā cōtra naturā est q sine vtriusq; ꝓmixtione generet aliq̄s. vñ et ipa mater sapientissima illud sciēs dū ꝓceptum angel⁹ ei nunciaret ipa ait. Quō fiet istud ꝛc. q̄si diceret. Pm naturā inferiorē est impossibile. et sic soli deo est possibile. et sic quartū modū mirabilez faciēdi hominē de⁹ ostēdit. ℣ Nā sicut dicit Anselm. deus p̄t q̄ttuor modis hominē facere. scz sine viro et femina sicut fecit adā de limo terre. Sine femina z de viro sicut fecit euā. De viro z femina sicut cōmunis ꝓbat vsus. Et q̄rto de ꝑgine sine viro sicut hodie mirabiliter factū est. Scdo

tres soles visi sūt in oriente

mirabile fuit q̄ ꝯcipiens virgo p̄mansit. et ideo tāq̄ arduū et mirabile longe añ ꝓphetatū fuit Esa. vij. Ecce virgo ꝯcipiet. Vñ Aug⁹. inq̄t. Maria ecce ego te filiū generaui. sed virginitatē meā nō violaui. regnū tenui ꝑginitatē et regē genui castitatē. Tercio mirabile fuit q̄ ī partu clausa ꝛ inuiolata p̄māsit. Cū duo corpa grossa in eodē loco simul esse nō p̄ñt. iō lōge añ tāq̄ mirabile p̄ Ezech. ꝓphetatū fuit. xliij. ca. Vidi inq̄t portā ī domo dñi clausam et dixit angelus ad me. porta hec nō aperiet̄ ꝛ homo nō trāsibit p̄ eā. q̄z dñs sol⁹ intrabit ꝛ egredietur p̄ eā et clausa erit in eternū. Sup q̄ Aug. in sermone q̄ incipit. Castissimū marie virgis vterū ꝛc. q̄rit. q̄d est porta in domo dñi clausa nisi q̄ maria semp erit intacta. et q̄d est q̄ solus dñs intrat p̄ eā nisi q̄ spūssctūs impregnauit eā. et q̄d est homo nō egredieť p̄ eā. nisi q̄z ioseph nō cognouit eā. et q̄d est. clausa erit in eternū. nisi q̄ maria ꝑgo fuit añ partū et virgo post p̄tū. Deinde inducit Aug. mariā sic loquentē. Porta facta sum celi. ianua facta sum filio dei. illi facta sum ianua clausa q̄ post resurrectionē suam ingressus est p̄ ostia clausa. Quarto mirabile fuit q̄ parēs dolorē non sensit. pepit nāq̄ filiū sine dolore. et cū maxima iocunditate. sicut p̄dixerat Esa. xxxv ca. Germinās germinabit sicut liliū ꝛ exultabit letabūda. Ideo canit ecclia. Nescit mater ꝑgo virū pepit sine dolore salua torem seculoꝝ. Vñ ipa sola a maledictiōe eue fuit tota immunis. cui dictū fuit Gen. iij. In dolore paries filios. Ecōtra p̄ angelum dictū est marie. Aue q̄si sine ve Eue. Hec audiēdi sūt illi q̄ dicūt obstetrices ibi fuisse ad obsequiū virginis. q̄z Piero. aduersus Heluidium dicit. Nulla ibi obstetrix fuit. nulla muliercula ꝛ sedulitas intercessit. et mater ꝛ obstetrix fuit. Pannis inquit euāgelista inuoluit infantē ꝛ posuit ī p̄sepio. Quinto mirabile fuit q̄ simul mr̄ ꝛ filia eiusdē fuit. nō em̄ natura patit̄ q̄ aliq̄ sit mater sui genitoris. Ideo tāq̄ admirabile ōr marie p̄ ꝓphetā in p̄s. Audi filia et vide ꝛc. ¶ Circa secundā ptē themat̄ est dubiū quō xp̄s sit p̄mogenit⁹ marie cū tñ post eū nullū aliū filiū genuerit. Pro q̄ nota. heluidi⁹ heretic⁹ a q̄ heluidiani heretici dicunt. de q̄bꝫ hī in. c. q̄d dā aūt. xxiij. q. iij. qui dicūt post natū xp̄m alios mariā filios pepisse de viro ioseph. Et argumenta sue p̄fidie p̄bāt ex illo mat. j. vbi dicit euā gelista. Et ioseph nō cognoscebat eam donec peperit filiū suū p̄mogenitū. Acsi diceret q̄ licet maria nō sit cognita a ioseph añ xp̄i natiuitatē tñ postea ꝛ alios filios genuit. Sc̄ōo arguūt etiā ex ℔ q̄ ibidē ℔ Lu. ij. ōr. p̄mogenitum. q̄z p̄mogenit⁹ nō ōr nisi respectu aliorꝝ filiorꝝ secundo genitorꝝ. Tercio ex ℔ q̄ Mat. xij. et Marci. iij. ōr q̄ xp̄s habuit frēs. igit̄ ꝛc. Sz q̄z illud est hereticū ꝛ reprobatū p̄ ecclīaz in. d. c. q̄d dā. et ꝯtra superi⁹ dicta. q̄z maria sp̄ ꝑgo p̄mā sit ī ptu ꝛ post ptū vt canit ecclia. Post ptū virgo inuiolata p̄mansisti ꝛc. Et vt dicunt doc. q̄ Maria vouerit castitatē. et ioseph etiā vouerit ꝛ seruauerit ꝑpetuā castitatē. Itē p̄dicta heresis derogat et iniuriā facit dignitati gratitudini et sc̄itati matris xp̄i. q̄ ingratissima videreť si tāto filio ꝯtēta nō fuisset. Et si ꝑginitatē q̄ in ea ꝯseruata fuerat spōte p̄dere vellet p̄ carnis ꝯcubitum. Itē derogat et iniuriā facit honestati Joseph viri sui. Esset enim ei imputandus ad p̄sumptionē maximā se eam quam reuelante angelo de spiritusancto deū concepisse cognouerat polluere attemptasset. et ideo semper post partum virgo permansit Ad argumenta dictorum hereticorū inimicorū puritatis Marie. ℟. Ad primum dicitur q̄ hec dictio donec. aliquādo significat temp⁹ determinatū quo trāsacto aliquid fit. vt cum dicitur. Ille nō comedit heri donec transiret hora vndecima id est expleta hora vndecima comedit ꝛ nō ante. ꝛ sic nō accipitur hic donec. Alio mō accipitur donec ꝓ semper siue eterno. vt in p̄s. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. donec ponā ꝛc. q̄ nō est intelligendū q̄ ipi inimici eius ponerent̄ sub pedib⁹ christi tpe iudicij ꝛ q̄ tūc dimittat sedere ad dexteraz patris. et sic accipit̄ hic donec cum dicit̄. Joseph nō cognoscebat eā. sc̄z cognitōe carnalis copule. donec id est sp̄. Et nō sp̄ valet tñ sicut nunc̄. q̄z cū maria vouerat virginitatē. ita exponit Piero. et in pluribꝫ locis sacre scripture est similis modus loquendi. vt Gen. viij. vbi dicitur Corꝝ nō ē reuersus donec siccarēť aq̄. nō q̄ postea reuerteret̄. Et ī p̄s. Oculi nr̄i ad

¶ In die natiuitatis domini

dñm deũ nostrũ donec misereat nostri ⁊c. Vide ad hoc glo. in. c. ioseph. de verb. sig. Aliqui tñ intelligũt hoc de cognitõe faciei dicentes q̃ ex plenitudine xpi in vtero virginis tanta erat claritas in ei⁹ facie q̃ ioseph ei⁹ faciẽ intueri nõ poterat, et iõ nõ cognoscebat eã facie ad faciẽ donec peperit filiũ. et sic ex vtero virtus euacuerẽt. et sic donec capitur primo mõ. ¶ Similiter dicit de claritate faciei moisi q̃ nõ poterãt filij israel in eũ tendere, vt hic. j. Cor. iij. ℒ Ad secundum or vt hic in dicto. c. ioseph. de ver. sig. q̃ primogenitus or aliqs duplicit, s. priuatiue et positiue. ¶ Sicut suplatiuus primus ⁊ qlibet ali⁹ dupl'r exponit. ¶ Primo priuatiue aliqs or primogenit⁹ q̃ primo nascitur etiã si null⁹ eũ sequat. ita cõmuniter accipitur ĩ sacra scriptura, vt hic, ⁊ in lege vbi p̃cipiebat q̃ primogenit⁹ deo offerret. ¶ Ñ si aliq̃ mulier soluz vnicum pariebat filium adhuc tãq̃ primogenit⁹ offerebat. ¶ Alio mõ or qs primogenit⁹ positiue ille quẽ frẽs se quunt et q̃ añ oẽs alios genit⁹ est, ⁊ sic xps nõ est primogenit⁹ marie. q̃ tũc maria genuisset alios, qõ est falsum. ¶ Ad terciũ dicẽdum q̃ in euãgelio frẽs xpi noiant cognati eius ⁊ cõsobrini eo q̃ de eadẽ cognatiõe sunt, vt geniti ex duabꝫ mariis sororibꝫ marie virginis. ¶ Sicut Loth ⁊ Abraã dicũt frẽs. Gen. xiij. ¶ Nõ sit iurgiũ inter me et te: frẽs enim sumus. cũ Loth fuerit fili⁹ fratris abraam ⁊c.

¶ In die natiuitatis dñi. ¶ Sermo. XI. de euangelio.

¶ Natus est vobis

Hodie saluator q̃ est xps dñs ĩ ciuitate dauid ⁊c. Luc. ij. Angelus sciẽs q̃ hodie nat⁹ erat dei filius q̃ nos ad statũ salutis reduceret denunciauit hoc hoibꝫ et testimoniũ phibuit. ℒ Et nõ solũ angelus sed oẽs fines terre. i. oẽs creature testimoniũ perhibuerũt bñdicte natiuitati xpi. Juxta illud ps. xc. Viderũt oẽs termini terre salutare dei nostri. ¶ Oẽs nãq̃ fines terre ⁊ oẽs creature in tres ptes diuidunt. In creaturã q̃ nõ viuit, et in creaturã q̃ viuit et nõ bz rationẽ, et in creaturã q̃ viuit ⁊ habet rationẽ. ¶ Prima creatura benedicte natiuitati testimoniũ phibuit illa vicz q̃ modo suo cognouit et venerabat. ¶ Primo eĩ testificati sũt ipm sol luna et stelle. ¶ Nã hac die in oriente tres soles apparuerũt q̃ statim in vnũ coniuncti sunt ad designandũ q̃ tria s. diuinitas, aĩa, et caro in xpo ꝑiũcta sunt. ¶ De stella ps Mat. ij. q̃ magis apparuit in q̃ erat quidã puer habẽs crucẽ in fronte qui voce humana allocutus est magos in hac nocte dicẽs vt in iudeam pergerẽt ad regẽ iudeorũ natum adorandũ. Item testificata sunt eius natiuitatẽ oĩa elementa. ¶ Nam in hac nocte obscuritas aeris in lucez quasi diei cõuersa est. ¶ Et rome fons olei erupit q̃ fluxit vsq̃ in tyberim in signũ q̃ fons pietatis et misericordie natus erat oĩbus gratiam et misericordiã largiturus. Templuz etiã pacis rome corruit, qõ cũ romani cõstruxissent in respõsis demonũ acceperũt q̃ tunc corrueret quãdo virgo pareret. et hoc romani impossibile credentes posuerũt titulũ templũ pacis in eternũ. In hac aũt nocte dictũ templũ corruit. Itẽ hodie vinee engaddi floruerũt et balsamũ pduxerũt, in signuz q̃ ille erat natus. q̃ oĩa debebat cõseruare p virtutẽ liquoris sanguinis sui. ¶ Sic creatura secũda testimoniũ phibuit, sicut ps in boue et asino inter qs xps natus ponebat qui fm aliquos genu flexerũt. Juxta illud Esa. j. Cognouit bos possessorẽ suũ ⁊ asin⁹ ꝑsepe dñi sui. Cõtra multos miseros xpianos q̃ hodie xpo genua nõ flectunt. ¶ Sic creatura tercia, sicut ps primo in pastoribꝫ. scdo ĩ Octauiano imperatore q̃ sicut in cronica cõtinet illo natiuitatis die vidit celũ aptũ: et puellã infantem in manibꝫ tenentẽ et audiuit vocẽ dicentẽ. ¶ Hec ara filij dei est, in quo loco, idẽ palacio imperatoris in q̃ hec vidit ecclesia cõstructa vocat ara celi. Tercio idẽ ps ĩ testimonio symeonis et anne Lu. ij. Quarto idẽ ps in certissimo testimonio matris dei: q̃ verissime de oĩbꝫ circũstantijs exponere potuit et hoc testimoniũ phibet dicẽs. ¶ Suscepit israel puez suũ ⁊c. Quinto idẽ ps in testimonio angeli q̃ mẽtiri nõ pt, qui dicit. ¶ Natus est vobis hodie saluator ⁊c. In q̃bus verbis tria de xpo tanguntur. primo ipi⁹ natiuitatis veritas. ibi. natus est hodie. secundo natiuitatis vtilitas fructuosa. ibi. vobis saluator. tercio infantis cõditio generosa. ibi. q̃ est xps dñs ⁊c. ¶ Quã-

tum ad primū nota q̄ scriptura tres nativitates xp̄i cōmemorat scz. eternā ex patre, carnalē ex matre, spiritualē in fidelīū mēte. Scōm primā scz diuinā xp̄s habet patrē sine matre. Ps. Dñs dixit ad me fili⁹ meus es tu ego hodie genui te. vbi ego discretiue ponit. q̄si ego et nō alius. Scōm carnalē xp̄s habet matrē sine patre. Ysa. vij. Ecce v̄go p̄cipiet et pariet filium. Scōm spiritualē xp̄s habet patrē z matrē de qua in euāgelio Mat. xj. Si q̄s fecerit voluntatē p̄tis mei ille me⁹ pater soror z mater est. Has tres nativitates sub tribus missis hodie representat eccl̄ia. ℣ Eterna nativitas p̄sus est occulta ita vt dicat p̄pheta. Generationē ei⁹ q̄s enarrabit. Ad q̄ō designandū p̄ma missa cantat in p̄funda nocte. Carnalis nativitas p̄tim est occulta p̄tim manifesta. Occulta q̄ntū ad modum. manifesta q̄ntū ad factū. Ad q̄ō designandū secunda missa cantat in aurora. q̄ p̄tim est lucida partim obscura. Spūalis nativitas est manifesta xp̄o manifestante. q̄ dicit. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit. z̄. Christus em̄ p affectū p̄cipit. p effectū nascit. p p̄suetudinē facti nutrit. Ad q̄ō significandū tercia missa cantat in die. Timentibus em̄ deū orit sol iusticie. l. xp̄us lux q̄ iustificat. Vel tres misse vt notat glosa in ca. nocte sancta. de p̄se. di. j. z in ca. cō suluisti. de cele. mis. tres status hoīm representant q̄s dñs sua nativitate a diabolica potestate liberauit. scz. ✠ Missa matutinalis statū hoīs ante legē q̄ tot⁹ fuit tenebrosus. ✠ Missa aurore statū hoīs sub lege q̄ habuit aliq̄d claritatis p̄ter moralia p̄cepta. et aliq̄d obscuritatis p̄ter p̄cepta cerimonialia. q̄ vt dr. j. Cor. x. Omnia in figura cōtingebāt illis. ✠ Missa vero tercia statū hominis post xp̄i aduentū. id est gratie representat q̄ totus fuit clarus. nō est ergo fabulosum vel fictū xp̄i nativitas: sed fide omni digna et veritate subnixa et auctoritate p̄clara. ij. Pe. j. ✠ Nō em̄ indoctas fabulas secuti notā facim⁹ vobis dñi nr̄i ihesu xp̄i virtutē. ✠ Ad hāc ergo auctoritatē insinuandā circa angelū xp̄i nativitatē nunciantē duo narrant. scz q̄ cū magna luce. et cū multitudine celestis milicie apparuit dicentium. Gloria in excelsis deo vt in euāgelio. ✠ Nec em̄ duo multū faciūt ad veritatē dicti angeli autenticandā. scz q̄ fuit in multitudie et lumine. ✠ Facit etiā ad veritatē cōfirmandam determinatio p̄tis. q̄ dicit hodie id ē hac die. ✠ Nō intelligas de die artificiali q̄n sol est sup nostrū emisperiū. quia xp̄s natus est in media nocte. ✠ Juxta illud Sap̄. xviij. ✠ Dum medium silentiū tenerent oia tē. sed intelligas de die naturali qui est xxiij. horarū. ✠ Vel dicit hodie p̄pter certitudinem facti. ✠ Vel dicit hodie. q̄ tūc nox erat illuminata vt meridies. ✠ Sic ergo habemus tps q̄n xp̄s natus est. q̄ media nocte die dñica. et in hyeme sub augusto cesare. id est Octauiano. anno ip̄sius. xlij. q̄ cognominat⁹ est augustus. q̄ valde auxit imperiū romanū. q̄n a creatione mūdi ꝑm Bedā fluxerunt anni. vj⁹. ✠ Unde versus. Ante iesum. cc. minus vno milia q̄nq̄. ✠ Et tps fuit p̄gruū nativitati xp̄i ex quintuplici causa. ✠ Primo q̄ tps fuit pacis maxime z copie talis abundantie in toto orbe. Ad̄ Piero. dicit sup Ysa. ✠ Veteres renouemus historias et inueniemus vsq̄ ad. xxvij. annū cesaris augusti in toto orbe terrarū fuisse discordiā. orto autem dño oia bella cessauerūt. Cōueniebat em̄ vt in illo tpe nasceret q̄ est pax nostra faciēs vtra q̄ vnū. ad Ephe. ij. Ipe etiā venit cū plenitudine gratiarū. Joh. j. ✠ Plenus gratia. Sic em̄ erat p̄betatū p̄s. lxxj. ✠ Orietur in dieb⁹ eius iusticia et abundātia pacis. Et Ysa. ij. Nō leuabit gens ꝯ gentē gladiū. ad Gal. iij. ✠ At vbi venit plenitudo tp̄is. Scōo q̄ illo tpe describit orbis. z̄ cōuenit xp̄o. vñ Luc. ✠ Quid est q̄ nascituro dño mūdus describit nisi q̄ apte demōstrat q̄ ille apparebit ī carne: q̄ electos suos ascriberet in eternitate. ✠ Tercio ī tpe illo census soluebat cesari. hoc etiā ꝯuenit xp̄o. q̄ venerat nos de statū seruitutis ī statū libertatis reducere. et iō sicut mortalitatē nostrā suscepit vt nos ad vitā reduceret. ita vt Beda dicit eo tpe dignat⁹ ē nasci q̄ p̄ter oīm liberatōz ip̄e seruitio subderet. ✠ Quarto ī illo tpe vnus princeps dominabat in mundo. quo tempore cōgruebat vt nasceretur qui venerat suos cōgregare in vnū vt esset onū ouile et vn⁹ pastor. vt dr Jo. x. ✠ Quinto in illo tpe regnabat alienigena quo tpe nasci voluit vt impleretur p̄phetia Jacob dicētis Gen. xlix. ✠ Nō auferet sceptrum de

In die natiuitatis domini

iuda et dux de femore eius donec veniat q̄ mittendus est scz messias, sic habemus cō gruitatē tpis. ℟ Dixi etiā q̄ xp̄s natꝰ est media nocte ad significandū q̄ ipe esset lux ꝟa q̄ illuminat oēm hominē ⁊c. Joh. j. Tūc impletū est illud Esa. ix. Popul⁹ gentium q̄ ambulabat in tenebris vidit lucem magnā. Etiā ad designandū q̄ ipse esset q̄ educeret de limbo sedentes in tenebris et vmbra mortis. ℣ Natus est etiā in hyeme et sic tpe frigiditatis: ita q̄ p̄ frigiditate vagiret. vñ canit eccl̄ia. Vagit infans inter arta posit⁹ p̄sepia, immo p̄ frigiditate et mēbroꝝ teneritate lachrymas plorando emisit. iuxta illud Sap̄. vij. Ego nat⁹ accepi cōmunē aerē ⁊ primā vocē similē oibus emisi ploras. Ad significandū q̄ ipe venerat frigidas hoīm mētes calefacere. Juxta illud Luc. xij. Ignē veni mittere in terraz: et q̄d volo nisi vt ardeat. Et cōgrue. nam ignis charitatis quasi plene extinctus erat. Juxta illud p̄s. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt nō est q̄ faciat bonū nō est vsq̄ ad vnū scz x̄p̄m hodie natū ℣ Preterea natus est die crescēte, qz in solsticio hyemali. ad significandū q̄ venit crescere ēstum ad sue potētie manifestationē coram deo et hoībus. i. ad gloriā dei et vtilitatē hominū. Juxta illud Lu. ij. Jesus p̄fi ciebat sapiētia ⁊ etate et gr̄a apud deū ⁊ homines. Similit ad significandū q̄ ad quē cūq̄ veniret illi apportaret oīa bona secū. Juxta illud Sap̄. vij. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa, et loquit ibi de sapiētia increata q̄ est filius dei. Et cōgrue. Nā añ ipius aduentū valde pauper fuim⁹ nihil boni habētes. Juxta illud Thob. iij. Fili recordare qz pauperē vitā gerimus ⁊c Quantū ad secundū in quo tangit natiuitatis x̄p̄i vtilitas fructuosa cū dicit. natus est vobis saluator. i. salutis dator. Nā ipse p̄ se dixit Luc. ix. Filius hoīs nō venit homines p̄dere sed saluare. Ideo Zacha. ix. Exulta satis filia syon ecce rex tuus venit tibi iust⁹ saluator et paup. Fuit em̄ hec natiuitas bñdicta vtilissimaz fructuosissima Nam in filij dei aduentu in carnē vt dicit wilhelm⁹ in rōnali diuinoꝝ humanū genus laborabat septuplici morbo. ℣ Pro quarū liberatione clamauerūt sancti patres in lymbo, et nūc facit eccl̄ia existēs in mūdo in septē antiphonis ab o incipiētibꝰ desiderio magno clamās ab his liberari. Primo eramus stulti ⁊ insipiētes, iō indigebam⁹ doctore, p̄pter peccatū em̄ stulti et insipiētes eramus. Juxta illud p̄s. Homo cū in honore esset non intellexit. Ideo clamat ecclesia p̄ doctore in p̄ma antiphona. O sapiētia ⁊c. Sed hodie natus est nobis doctor veritatis. Joh. xviij. In hoc natus sum et ad hoc veni in mundū vt testimonium p̄hibeā veritati. Hodie nat⁹ est ille q̄ est sapiētia patris q̄ dixit Esa. xlviij. Ego dñs docens te vtilia. Nā ipse est doctor q̄ reuelauit nobis patris sui archana. De q̄ Joh. xv. Oīa que audiui a patre meo nota feci vobis. Secūdo p̄ peccatū eramus venditi. de quo Esa. lij. Gratis venundati estis qz p̄ vno pomo. Ideo ecclesia in scōa antiphona clamauit p̄ redēptore. O adonai ⁊c. Hūc clamorē deus pater audiuit ⁊ filiū suū in redemptorē misit. De q̄ p̄s. cx. Redemptionē misit dñs populo suo. Nā hodie venit de q̄ dicit ap̄ls ad Titū. ij. Dedit seip̄m p̄ nobis vt nos redimeret ab oi iniquitate. Hodie impletū est illud Esa. xl. Ecce dñs veniet et merces ei⁹ cū eo: ⁊ op⁹ illius coram illo. scz opus redemptōis. Sz q̄d p̄desset si essemus docti ⁊ redēpti ⁊ adhuc post redemptōz detineremur captiui. Sic tercio p̄ peccatū eramus captiui. De q̄ captiuitate habet Treñ. j. Propter multitudinē iniquitatū ei⁹. scz ade. puuli ⁊ posteri ducti sūt i captiuitatē. O q̄ miserabilis et diuturna captiuitas. qz quinq̄ milia annoꝝ ⁊ vltra durauit. Jō ecclesia in tercia antiphona. O radix ⁊c. clamauit p̄ liberatore. Sed hodie venit liberator. De q̄ Esa. lxj. Misit me vt captiuis p̄dicarē indulgentiā. Nā ipe dicit Jo. viij. Si filius vos liberauerit veri liberi eritis. Nā liberatio hūani generis fieri nō potuit nisi p̄ eū vt dicit Aug⁹. Nō liberaret hō nisi deus fieret hō. Sz q̄d p̄desset captiuis si essēt redēpti et liberati si nōdū essent ab oi vinculo absoluti et libere q̄ vellēt ire nō possent. Et sic quarto adhuc eramus incarcerati ⁊ in tenebris clausi. Ideo indigebam⁹ eductore, p̄ro quo in quarta antiphona. O clauis ⁊c. clamauit ecclesia, sic hodie venit vt eductor de carcere. De quo Apocalip̄. j. Ego habeo claues mortis et inferni. Nā

ipse est q̄ p clauē crucis sue reserauit z ape
ruit aditum regni celestis, Esa. xxij. Dabo
clauē dom⁹ dauid sup humer⁹ ei⁹, De quo
Damascē. Crux xp̄i est clauis padisi, sed q̄
diu sūt in carcere oculos hūi obtenebra-
tos nec clare videre pñt, ideo post absolu-
tionē de carcere restat eos illuminari vtvi
deāt q̄ ire debeāt. Sic quinto eram⁹ i car
cere pcti excecati, iuxta illud Sap. ij. Exce
cauit eos malicia eor⁹. et Sopho. j. c. Am
bulauerūt vt ceci q⁹ dño peccauerūt. Ideo
ecclia i q̄ta antiphona. O oriēs zc̄. clama
uit p illuminatore, quē hodie de⁹ pater vt
lucē mūdi misit. Joh. j. Erat lux vera q̄ zc̄.
Hodie impletū est illud dictum Zacharie
Luc. j. Visitauit nos oriēs ex alto, illumi-
nare his q̄ in tenebris et in vmbra mor-
tis zc̄. Hodie venit illa lux de q̄ Esa. xlij. De-
di te in lucē gentiū vt aperires oculos ceco
rum. Ideo q̄libet cec⁹ pctor hodie clama-
re debet cū p̄s. xij. Illumina oculos meos
ne vnq̄ obdormiā i morte. Hz q̄d pdesset
si essem⁹ docti z ab inimicis penitus libe-
rati z illuminati si nō essem⁹ ad regnū pdu
cti. Sic sexto eram⁹ a patria excluſi, iō in
sexta antiphona. O rex gentiū zc̄. ecclesia
clamauit p inductore. Sic hodie vēit in-
ductor i terrā ꝓmissionis q̄ fluit lacte z
melle, id est in qua est refectio humanitat⁹
et diuinitatis, q⁹ dicit Aug⁹. sup Joh. De
us occultus fact⁹ est homo manifestus vt
hoīes manifestos faceret deos, ideo fact⁹
est pticeps nr̄e humanitatis vt essem⁹ pti-
cipes sue diuinitat⁹ in patria celesti xp̄i co
heredes, sed q̄d pdesset si deberem⁹ ad re-
gnum pduci et nō saluari ab omni morte.
Sic septimo oram⁹ morti deputati. De q̄
p̄s. cvj. Appropinquauerūt vsq̄ ad portas
mortis. iō indigebamus saluatore, p q̄ cla
mauit ecclia i septima antiphona. O ema-
nuel zc̄. Hīc clamorē hodie audiuit deus
pater z misit saluatorē, de q̄ thema. Natus
est zc̄. Ipe est q̄ dixit Luc. xix. Venit fili⁹
hoīs q̄rere et saluū facere qđ pierat. q⁹ di-
cit Aug⁹. sup Johannē. Ut hoīes nasce-
rent ex deo: de⁹ hō natus est. Fact⁹ est hō
mortalis vt hoīes fierēt immortales. Ho-
die venit ille saluator de q̄ Ansel. Non est
salus i mūdo nisi quē pepit ꝑgo. Quantū
ad terciū in quo tangit infantis ꝓditio ge-
nerosa, cū dr. Qui est xp̄s dñs zc̄, vbi gene
rositas isti⁹ pueri describit q̄ ad tria. Pri-
mo q̄ ad humanitatis sue dignitatē. cū dr
xp̄s. ℣ Attendit aūt dignitas hūanita-
tis xp̄i in trib⁹, nā ipe fuit rex sacerdos et
ꝓpheta. Hec em̄ tria hoīm genera olim vn
gebant. Et hec signant q⁹ dr xp̄s, q̄ interp-
tatur vnctus. Fuit em̄ rex. j. ad Thimo. j.
Ipe est rex regū et dñs dñantiū. Itē fuit
sacerdos. p̄s. Tu es sacerdos in eternum.
Itē fuit ꝓpheta. Lu. vij. Propheta magn⁹
surrexit in nobis. Vñ Damascē, tractās il
lud Mat. xvj. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui, di-
cit, hoc nomē xp̄s significat vnitatē p̄sone
in duab⁹ naturis, et dignitatē regalem z sa
cerdotalē, z gr̄e plenitudinē, ꝑ vnctōnis
ꝓrogatiuā cui⁹ plenitudinis venit nos sa
cere ꝓncipes. Joh. j. De plenitudine eius
oēs accepim⁹ gratiā, p gr̄a, gratiā noue le-
gis pfectā, p gr̄a veter⁹ legis impfectā. Se
cundo generositas istius pueri describit q̄
ad diuinitat⁹ sue maiestatē i eo q⁹ dicit dñs
Esa. xxxiij. Dñs iudex noster, dñs legifer
noster, dñs rex noster ipe veniet z saluabit
nos. Tercio describit q̄ ad locū cū dr, in ci
uitate dauid. i. bethleē impleti sūt dies ei⁹
vt pareret filiū eius ꝓmogenitū. ℣ Cō
uenienti g̃ loco nat⁹ est sc̄z in bethleē, et hoc
ꝓpter tres rōnes. Primo q⁹ xp̄s fact⁹ est ex
semine dauid ſm carnē vt dr Ro. j. Cui eti
am facta fuerat repromissio special' de xp̄o
Et iō in bethleem de q̄ natus est dauid na
sci voluit vt ex ipo loco natiuitatis repro-
missio ei facta impleta ostenderet, et h̄ desi
gnat euāgelista dicēs, eo q⁹ esset de domo
familia dauid. Secōo iō. q⁹ vt dicit Greg.
in Omel'. Bethleem dom⁹ panis interp̄ta
tur, ipe xp̄s est q̄ ait Joh. vj. Ego sum pa-
nis viuus q̄ de celo descendi. Locus ergo
in quo deus nascitur domus panis ante
vocatus est, quia futurū pfecto erat vt ille
ibi per naturā carnis appareret qui electo
rum mētes interna sacietate reficeret. Ter
cio quia sic erat ꝓphetatu⁹ Michee. v. Et
tu bethleem eufrata paruulus es in milib⁹
iuda ex te em̄ zc̄. ℣ Ceterū nō est pre-
termittendū q⁹ in via natus est, et hoc qua
druplici rōne. vt dicit Alber. magnus sup
Lucam. Primo vt se peregrinū in hoc mū
do ostenderet. Piere. xviij. Sicut peregri-
nus futur⁹ es zc̄. Secūdo vt se viā demō
straret. Joh. xiij. Ego sum via veritas

et vita glo. via qua itur. veritas q̄ pes diri
gitur. vita ad quā puenitur. Tercio vt mū
dum cōtemnere doceret. Apoc. xviij. Exi
te de illa populo meus et ne ptic̄pes sitis
delictoꝝ. Quarto vt semp patriā exemplo
suo inquirere doceret. ad Heb. xj. Cōfiten
tes qm̄ pegrini et hospites sunt sup terraꝫ
zc̄. ℣ Aliter, pſequēdo secundū mēbrū
in quo tangit saluatoris natiuitas fructuo
sa cū dicit. Natus est nobis saluator. No
ta q tres legimus in veteri testamēto ap
pellatos saluatores. s. Joseph. Othoniel.
et Joachā. q saluabāt populū ab oppreſ
sionib⁹ q̄bus tūc tp̄is grauabant. et p̄figu
rabant hūc nostrū saluatorē hodie nobis
natū. q saluauit nos a malis q̄bus eram⁹
inuoluti. Et hec mala erāt tria. Eram⁹ sub
peccati iugo seruiliter depreſſi Nam p̄ter
peccatū. pthoplasti natura hūana redacta
est in seruitutē peccati. Cōcipimur em̄ in
pctō in vtero et nascimur in pctō extero.
Vñ peccatū originale seruiliter nos depri
mit iugo duplici. scz infectōe culpe qua su
mus filij ire. et corruptōe pene qua sumus
serui ꝯcupiscentie q̄ dominat nobis et est
p̄nitas peccandi. Vñ Ro. vj. Fuistis ali
quādo serui peccati: nūc aūt liberati a pec
cato serui estis iusticie. Quia igit iste puer
sub peccati iugo non tenebat. ideo ꝯpete
bat ei vt esset saluator. Mat. j. Ipe saluuꝫ
faciet populū a peccatis eoꝝ. Et hoc est qō
orat ecclesia in orōne diei hodierne. Cōce
de q̄sumus omnipotēs deus: vt nos vni
geniti tui noua per carnē natiuitas liberet
quos sub peccati iugo vetusta seruitus te
net. Et q̄tum ad hunc saluationis fructū
figuratus est xp̄s in Joseph. de quo legit
Gen. xlj. q p suā sapientiā saluauit populū
a morte famis. ideo pharao vertit nomen
eius et vocauit eū lingua egiptiaca salua
torē mūdi. Joseph interpretat alimēti ap
positor. et significat xp̄m saluatorē nostrū:
q̄ p sapientiā suā patri coeternā apposuit
nobis alimēta gratie. cui⁹ carētia quasi fa
mis inedia moriebamur. Sicut enim io
seph recollegerat triticū de terra egipti cu
ius tanta erat abundātia q copia mensu
ram excederet vt ibi dicit. Sic xp̄s thesau
rum gratiarū habuit apud se reconditū et
nō ad mensurā. vt ꝺr Joh. iij. Vñ ipe per
appositionē gratie in baptismo nos saluat
a peccato originali. licet aūt pena pcī vicz
fomes adhuc remaneat in nobis ad exer
citiuꝫ. magna tñ in pte minuit virtute gr̄e
baptismalis. Eramus secūdo hostilit sub
diaboli tyrānide oppreſſi quam tyrannidē
exercuit in hoīem multiplr. Aliqñ exteri⁹
violentiā in corpe inferēdo. Aliqñ corpo
ra interi⁹ obsidēdo. aliqñ hoīem in pctm
inducēdo seu manifeste sensus exteriores
in specie alicui⁹ creature visibilis decipiē
do. vt qñ apparet in specie femine vel ange
li zc̄. Siue occulte p impreſſionē imaginū
mala suggerendo. Siue p ꝯmotionē san
guinis ad peccatū accedēdo. vt de his et si
milib⁹ dicit Gre. Et vt ab ista tyrannide li
beraremur expediebat nobis mitti talē sal
uatorē q̄ potēs esset ꝯtra eū triūphare Ex
ad hoc nullus erat inter creaturas tā fortis
et potēs sicut iste. Vanitati em̄ subiecta ē
creatura. Ro. viij. Vñ peccabilis est tam
homo q̄ angelus. et ideo oportuit hūc sal
uatorē nostrū esse deū q̄ posset expugnare
tyrannū. Et q̄tū ad hūc saluationis fru
ctū p̄figurat⁹ est in othoniel. De q̄ legitur
Judic. iij. q cū filij israel opprimerentur a
Rasathaim rege Mesopotamie. clamaue
runt ad dñm. q̄ suscitauit eis saluatorē. vi
delicet Othoniel filiū Cenez fratrem Ca
leph. Fuitq̄ in eo spūs dñi. Othoniel in
terpretat signū dei. Et figurāt istū puerū
hodie natū q̄ est signū dei. immo ipe deus
est. put p signa euidēcia fuit hodie declara
tum. Iste etiā othoniel christ⁹ accepto dei
signo vexillo vicz scē crucis. pugnauit cō
tra rasathaim: q̄ interpretat tenebrosa ini
quitas. et significat diabolū p̄ncipē tene
brarū. q̄ tenebat nos tyrānica subiugatōe
oppreſſos et eū potēter deuicit. Tercio era
mus in inferni voragine damnabiliter di
mersi. vbi p̄ter penaz sensus est pena dāni
scz carētia visionis dei. De qua voragine in
psona generis humani p̄pheta petit salua
ri. ps. Salua me ex ore leonis. Nō vt fie
ret ꝯgruū fuit saluatorē nostrū talē esse qui
iuste nos eripe posset. qō quidē de⁹ potuiſ
set facere p potentiā absq̄ sui incarnatiōe.
Sed maluit hoc facere p iusticiā. vñ opor
tuit saluatorē nostrum cē hoīem. q vt dicit
Aug. Nisi homo esset q̄ diabolū vinceret
nō iuste sed violēter homo ei tolli videret
q̄ se illi spōte subiecit. sed si homo eū vincit

iure manifesto hominē pdit: sed homo purus hoc non potuit qa erat peccabilis, necesse ergo fuit saluatorem nostrū esse deū z hominē. Et ꝓtū ad hūc saluatōis fructū iste puer saluator prefiguratus est in Joachā, de q dicit, iiij. Reguz, xiij, q cum filij israel quasi redacti essent in pulueremā rege Syrie: dedit eis saluatorez Joachā regem q liberauit israel de manu syrie. Syria interptat sublimis z significat illuz qui dicebat, in celum cōscendam zc. Isa, xiiij Ipse em̄ est rex sup omnes filios superbie Job, xli, Joachā interptat dñi fortitudo z significat christū qui fortitudine diuina in natura humana deuicit diabolū et captiuas de inferni voragie aīas liberauit Ūñ eius fortitudinē admirās ꝓpheta in psona eoz q fuerunt in limbo dicit, Quis est iste rex glorie zc. Et sequit Dñs fortis z potēs dñs in prelio zc.

¶ In natiuitate dñi Sermo de euāgelio et duodecimus.

Verbū caro factum est z habitauit in nobis zc. Joh. j.

Videmus ad experientiam tam in agentibz naturalibus ꝙ in artificialibus habētibz intellectū z volūtatē: q omnis causa diligit suum effectū: patz in agentibz artificialibus quia omnis artifex diligit opꝰ suū: vt scriptor libꝝ z pictor imaginē quaz depinxit. Patet etiā in agentibz naturalibz, quia pater diligit suum filiū quem generauit, viij, Ethicoz, c, xij, vbi dicit, Parētes diligunt filios eo q sunt aliq̄d ipsorum: quia de semine parentū filij ꝓcreant, ideo filiꝰ est q̄dāmodo pars patris ab eo sepata, modo christus filius dei per quē omnia facta sūt diligit omnes creaturas: iuxta illō Sap, xj, Miserēris oīm dñe: diligis em̄ omnia z nihil odisti eoz que fecisti Singulariter tamē sup oīa maxime diligit homez: quia fuit finis oīm creaturarū vltimo a deo pductus vt dñaret creaturis Sed hō p pcm̄ cecidit: deꝰ aūt ex dilectōne maxima tanq̄z causa efficiēs cō patiebatur homini tanq̄z suo effectui: z ideo factus fuit hō vt pditū reuocaret, in q̄ forma dedit nob vnā normam scz fidē catholicaz p quam reformati vt effectus ad primariā efficientē causam eterne beatitudinis possum⁹ ptingere sine qua eandē beatitudinē obtinere nō possumus, vt in ca, Firmiter, de sum, tri, z fi, ca, vbi dicit, Una est fidelium ecclia extra quā nullus oīno saluat Et apls, j, Coz, iij, Posuit fundamentū preter quod aliud ponere nemo potest qd̄ est christus, id est fides christi, j, q, j, Ūñ paulus, ibi dicit, vbi christus non est fundamentū ibi nullius boni opis erit supedificiū. Et de hac forma humanitatis in q̄ nos docuit fidem catholicam loquit thema cū dicit Verbum caro factū zc. ¶ In q̄bus verbis duo tāguntur, Primū natiuitas saluatoris miraculosa, qa verbum caro factū est, Scōo: pdicta natiuitas christi manifesta: qa habitauit in nobis, Quantū ad pmū nota q scriptura tres natiuitates christi cōmemorat, de quibus etiā fit mentio in hoc euāgelio, scz eternā ex patre, tpalē ex matre, spūalem in fidelium mēte, Scōm pmā scz eternaz christus habet patrez sine matre, De qua ps, Dñs dixit ad me filiꝰ meus es tu: ego hodie genui te, vbi ego discretiue ponitur quasi d, ego et nō aliꝰ. Et de ista natiuitate tangit in principio euāgelij dum Johannes euāgelista dicit, In principio erat verbum. in pncipio, id est in ipso deo patre q̄ ab omnib⁹ psupponit primū principiū esse In tali principio erat verbū, id est deiꝰ filiꝰ quasi diceret, filiꝰ erat in patre patri scz coeternus: nō in maria cepit esse. sed in principio id est in patre. q̄ est principiū sine principio. ¶ Est em̄ duplex principium, scz principians z principiatū, et hoc est tēpus vel mūdus a quibus fm̄ naturā principiant omnia inferiora: qa cooperant ꝑtutes celoz in pductione ipsarum, et tamē a deo seipso principiāte, z de tali principio nō intelligit principiū euangelij. Aliud est principiū principiās z nō principiatum, et tale principiū nihil p̄cedit, quia ipm̄ est ab eterno a quo omnia principiant et deriuātur, de huiusmodi principio dicit hic. In principio scz pncipiante: qd̄ est ab eterno erat verbū, id est filius. ¶ Erant em̄ q̄dā heretici vt notat, xxiij, q, vl, c, q̄dam nestoriani a Nestorio dicti q̄ fuit epūs cōstantinopolitanꝰ: q̄ dixit in christo fore duas psonas: sicut in eo sunt due nature: z Maria solū matrē puri hois z nō dei, z sic xpm

propter eius tpalem natiuitatem nec semper esse nec añ Mariã fuisse, z ista heresis fuit cõdẽnata in cõcilio Ephesino tpe theodosij impatoris z Celestini pape. Ad elidendũ hũc errorẽ dixit euãgelista. In principio erat verbũ: qa filius dei ẽm paternam natiuitatẽ nascit eternalr. Sicut enim splẽdor q̃ gignit ab igne atq; effundit coeuus est illi, z esset coetern⁹ si ignis esset eternus. sic filius est coeternus pri z sp gignitur. Uñ mgr in pmo dist. ix. allegãdo Origenẽ dicit. Saluator noster splẽdor est claritatis. splẽdor aũt non simul nascit z desinit, sed q̃tiens ortũ fuerit lumẽ ex q̃ splendor nascit: totiens orit z splẽdor claritatis Sic ergo saluator semp nascit. De hac natiuitate dicit micheas Pichee. v. Egressus ei⁹ ab initio a diebꝫ etnitat. Et ps. Ex vtero ante lucifer genui te. Hec em̃ generatio est tã occulta z inexplicabilis q̃ Hylarius dicebat. Ego nescio qa nõ requiro cõsolabor me qa archãgeli nescierũt, angeli nõ intellexerũt, pphete nõ senserunt, apli nõ pdicauerũt Hanc etiã generatõez Salomon fatet se ignorare Prouer. xxx. Tria sunt difficilia mihi, z q̃rtum penit⁹ ignoro Uiã aquile in celo, viã colubri sup terraz, viã nauis in medio marꝭ, z viã viri in adolescentia, id est christi generatõez eternalẽ.

D De hac dicit ꝯsequenter euangelista Et verbuz erat apud deum. Ubi excludit error Sabellij qui fuit discipulus Noeti vt habet in dic. ca. Quidã, q̃ dixit q̃ pater z filius z spũssanct⁹ sit vna psona, ideo ad destruendũ hũc errorẽ dicit q̃ ꝑbũ. id ẽ filius erat apũ deũ. In qbꝫ verbis notat in psonis alietas. z in ista ppositione apud q̃ importat distinctionẽ connotat q̃dã socialis cõiunctio q̃ est patrꝭ ad filiuz ex mutuo eoꝝ amore id est spũsancto: q̃ ẽm btm̃ Augustꝭ. de trꝭ. ipsos cõnectit. E Subdit. Et deus erat verbũ. vbi excludit error Arrianoꝝ: ab arrio alexãdrino epo exort⁹ q̃ dixit filium creaturã purã z minorẽ patre. Hec heresis ꝯdẽnata est tpe theodosij impatoris z silueſtri pape. Ad excludẽduz illũ errorẽ dicit euangelista Et de⁹ erat verbum. id est filius p athanasiũ in symbolo. Ita deus pater de⁹ filius z de⁹ spũssanct⁹. Hoc erat in principio apud deuz. Symõ de cassia. hoc scz verbum: de q̃ locutus fuerat: erat apud deũ patrẽ a principio eternitatis id est ante secula z eternalr: ita q̃ pncipiũ ponit hic p eternitate. Eternitas bñ dicit principiũ, qa antecedit oĩa tpa. Et excludit hic error Ebionitaꝝ z Fotinianoꝝ q̃ dixerũt q̃ christ⁹ ex maria sumpsisꝭ exordiũ. ita q̃ p ioseph ex Maria nuptiali coitu sit p̃creatus, q̃z error cõdemnatur in dic. c. q̃dam. xxiij. q. vl. Oĩa p ipm facta sunt, Eccl. xviij. Qui viuit in eternum creauit oĩa secula. Et est sensus, p ipm scz verbũ id est filiũ dei oĩa facta sunt a deo pfe. Creature em̃ pducunt a deo sicut artificiata p artificẽ qa ipse oĩm est artifex cũ ipse sit agens p intellectũ. Et notat hec ꝓpositio per: causam efficientem z nõ ammiculantẽ: aut instrumentũ. Excludit iterũ error Arrianoꝝ q̃ dixerũt filiũ dei esse q̃dam lumẽ spũale creatũ a deo, p qõ ꝯbuz velud instrumẽtũ deus creaturas in esse p duxit. Ad excludendũ hunc errorẽ dicit q̃ p ipm tanq̃ p causam efficientez oĩa facta sunt, ipse em̃ fili⁹ cũ patre est actor oĩm z simiſiter spũssanctus cum eisdẽ: qa indiuisa sunt opa trinitatis ad extra, vt dicit Aug. et Symõ de cassia, Oĩa p ipm facta sunt, vt nec pater nec spũssanctus excludantur

E Etiã hic excludit error Valẽtiniani q̃ dixit q̃ filius nõ creauit mũdũ: sed ꝓstitit causam cõditori. Et sine ipso factum est nihil id est si aliq̃d factum debet esse ali q̃d tũc vtiq; suũ esse habet ab esse diuino. Et excludit hic error manicheoꝝ q̃ posuerunt duo principia: vnum bonoꝝ qõ dicebant pduci a deo lucis, z aliud maloꝝ qõ dicebãt a deo tenebraꝝ. Hec de eterna xpi generatõe siue natiuitate. S Scõa natiuitas christi dicit tpalis: qñ de mre tpaliter sine patre in salutẽ oĩm nat⁹ est z vt hoiem redimeret z ei viã vite mõstraret. et de hac loquit thema. Uerbũ caro factũ est. Hãc natiuitatem hodie sancta mater ecclia celebrat tanq̃ mirabilẽ. H Fuit aũt natiuitas ista tpalis saluatoris. z est miraculosa ex triplici differẽtia scz ex parte matrꝭ. ex pte plis: z ex pte generis hũani. Primo ex parte matris fuit miraculosa q̃druplicitꝫ Primo qa ꝯgo cõcepit sine corruptõe. secũdo qa concepit sine viri seminis cõmixtione. tertio sine libidine: sed cum mentis maxia delectatõne. quarto qa peperit sine

dolore ⁊ cum maximo gaudio. Primo valde fuit miraculosa. qa virgo concepit ⁊ peperit manens virgo. D Fuit em̃ beata virgo ppetua imaculata quinq; modis scz ante cõceptũ. in cõceptu. in partu: post partum. in voto siue p votum. Primo fuit virgo ante ꝯceptũ. qa p sanctificationẽ in vtero cõsecuta est ab omni peccato pseruationẽ. Naz btã virgo que fuit a deo electa in matrẽ: amplioꝛẽ sanctificatõis obtinuit gram q̃ Johannes baptista et Jeremias quia p̃stitũ est ei vt de cetero non peccaret nec mortaliter nec venialiter. ideo añ cõceptum nõ amisit suã virginitatẽ. S cõo fuit virgo in cõceptu Isa. vij. Ecce virgo cõcipiet. Et tertio in partu. qa ꝓpheta nõ solũ dixit. Ecce virgo cõcipiet sed addidit. ⁊ pariet filiũ. qa sicut conceptus saluatoꝛis ex virgine non fuit ex natura sed ex gratia: sic etiam partus. Unde in q̃dam sermone Ephesini cõcilij dicit. Natura post partũ nescit virginitatẽ. gratia ꝙ ꝙ parientẽ ostẽdit ⁊ matrem fecit ⁊ virginitati nõ nocuit Fuit igit mater christi virgo in partu. nõ quidem ꝑm cursum nature. sed ꝑm infinitatẽ diuine potẽtie. Et de hoc potest habeꝛi exemplũ aliqꝺ in creaturis. Videm⁹ em̃ q flos a radice oꝛit sine radicis coꝛruptõe et splẽdoꝛ a luce vel sole sine solis vel lucis coꝛruptõe vel lesione. Et simil verbum a coꝛde vel mente oꝛitur absq; mẽtis coꝛruptione. Cum ergo christus sit flos a radice paterna ꝓcedens ⁊ splẽdoꝛ lucis eterne ⁊ dei patris verbũ cõuenies fuit q sine matris coꝛruptõe cõciperet ⁊ nasceret. Quarto pmansit virgo post partuz. Ezech. xliij dicit sub figura sic. Porta hec clausa erit ⁊ nõ aperiet ⁊ vir nõ trãsibit p eam. qa dñs israel ingressus est per eam. Ubi Aug⁹. in Omel. dicit. Quid ẽ porta in domo dñi sp clausa nisi q Maria erit sp intacta Et qd est q vir nõ trãsibit p eã nisi q Joseph nõ cognoscet eaz. J Fuit erroꝛ heluidij qui p̃sumpsit dicere matrẽ christi a ioseph esse cognitã ⁊ alios filios genuisse. sed hic reꝛobat in dicto ca. q̃dam. qa derogat et iniuriã facit dignitati: gratitudini et sanctitati matris christi: q ingratissima videret si tãto filio ꝓtẽta nõ esset. ⁊ si virginitatem q̃ in ea conseruata fuerat sponte ꝓdere vellet p carnis cõcubitũ. Item derogat ⁊ iniuriam facit honestati Joseph viri sui. cuiz em̃ et imputandũ ad p̃sumptionẽ maximã si eam quã reuelante angelo de spũsancto deum cõcepisse cognouerat polluere attẽtasset. ⁊ ideo semp virgo post partũ mãsit. Quinto mater dei fuit virgo p votũ. nam ipsa virginitatẽ deo vouit. vt pbat Aug⁹. in li. de sancta virginitate. Et habet. xxvij. q. ij. ℈ cum ergo. vbi dicit. Annunciate angelo maria respõdit. quõ fiet istud qm̃ virũ nõ cognosco. quod p̃fecto non diceret nisi se virginẽ ante vouisset. Tertio natiuitas christi ex parte matris fuit mirabilis: quia ꝯcepit sine viri seminis cõmixtione. qa de spũsancto concepit. non em̃ genuit virgo ex humano semine sed mistico spiramine vt canit eccl'ia. Et ex hoc sequit tertiũ. videlicet q ꝯcepit sine carnali libidine: sed cum mentis maxima delectatõe. qa de spũscto. Nã spũssanct⁹ de castissimis ⁊ purissimis sanguinibꝫ virginis accepit ⁊ inde corpus illud formauit. K Et sic quartũ modũ mirabilẽ faciendi hominez deus ostendit. Nã sicut dicit Anshel. Deus potest q̃tuoꝛ modis hoiem facere. scz sine viro ⁊ femina. sicut fecit Adã de humo. Sine femia et de viro. sicut fecit Euã. De viro ⁊ femia sicut cõmunis ꝓbat vsus. De virgine sine viro. sicut hodie mirabil'r factũ est. Quarto ex parte matris natiuitas christi est mirabilis: qa peperit sine doloꝛe: et cũ maxio gaudio. Sic dictũ fuit ꝑme matri Eue in ꝑsona oim matrũ: in maledictionẽ et transgressionez dñici mãdati In doloꝛe parices filios tuos. Gen. iij. Hz ab ista maledictione fuit p̃seruata virgo Maria. peperit em̃ vt canit eccl'ia Nesciens virgo virũ pepit sine doloꝛe saluatoꝛem seculoꝝ. Sicut em̃ christus coꝛpus suũ resuscitatus traxit de sepulcro ipso remanẽte clauso et signato sigillo: sic exiuit nascẽdus de vtero virginis saluo signaculo virginali. vñ nullum doloꝛem sensit sed maximũ gaudiũ. Isa. xxxv de ea dicit. Exultabit solitudo id est virgo nõ cõiuncta viro germinãs germinabit letabũda ⁊ laudãs. id est pariet: sicut germinat terra vl' arboꝛ absq; aptione. Ita beata virgo sine violatõne cum magna leticia

L Secundo hec natiuitas tpalis fuit mirabilis ex parte ꝓlis. qz subitanea ⁊ in instanti tã in vtero q̃ extra vterum. no-

stra aũt natiuitas siue cõceptio est successiua. Ratio: ꝺa cõceptio christi facta est virtute diuina. virtus autẽ diuina cũ sit infinita effectũ suum subito ⁊ in instanti põt ꝓducere. Unde hec ꝙtuor in cõceptõne corporis christi in eodem instanti miraculose facta fuerunt. Sanguinis purissimi beate Marie in carnez talias partes corpis christi cõuersio. Corpis cõcepti organizatio. Corporis organizati ꝓfecta animatio. Aꝯ corpis animati in vnitatez diuine ꝓsone assumptio. In nobis aũt ꝓpter virtutez factã ⁊ defectum agẽtis ⁊ ꝓpter indispositionem patientis hec successiue contingũt ita ꝙ matris ꝯceptio non ꝓficitur nisi vsqꝫ ad ꝙdragesimũ diem. ⁊ femine vsqꝫ ad nonagesimũ. vt dicit ꝓ hũs in. ix. de aĩalibꝫ In christi aũt cõceptiõe materia quã virgo ministrauit statim formã ⁊ figuram humani corpis accepit. ⁊ tunc aĩa et corꝑ in vnitatẽ diuine ꝓsone assumpta est. Itẽ fuit secundo mirabilis. ꝺa ꝓo eodem instanti corpus conceptũ habuit plenũ vsum liberi arbitrij ⁊ rationẽ rectã cum plena ⁊ ꝓfecta deificatione ⁊ oĩm donoꝝ virtutum carismatũ spũaliũ ⁊ bonozũ repletione. vt tradunt doctores in tertio. diſt. iij. Itez fuit tertio mirabilis: ꝺa ꝓ eodem instanti fuit ꝓsonalis vnio humanitatis ad ꝓsonam verbi. hoc est illud nouũ ⁊ stupendũ miraculum quod a seculo nõ est auditum. De quo Iere. xxxj. Nouum faciet dñs super terrã: mulier circũdabit virũ ⁊c. ꝺa tunc ꝓ eodem instãti verbũ caro factũ est. Itẽ ꝙrtum miraculũ est ꝙ in alijs cõceptiõibꝫ naturalibꝫ ꝓles nõ est alterius nature cũ matre In hac mirabili cõceptõe ꝓles non est tm̃ eiusdẽ nature cũ matre: sed etiaz alterius nature scz diuine cũ patre. quia btã virgo nõ solum hoiem sed hoiem ⁊ deũ cõcepit et ꝓpter hoc cõceptio christi est miraculũ oĩm miraculoꝝ. Item quintũ miraculum in hac cõceptione: mater est posterioꝛ ꝓle. Aꝯ sic ĩpletũ est verbum sapientẽ. Eccĩ. xxiij. Qui creauit me requieuit in tabnaculo meo. In alijs cõceptõnibꝫ naturalibꝫ mater nõ est posterior sed ꝓior ꝓle. Certe valde mirabile est ꝙ deus ꝙ est imutabilis et apud quem nõ est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio fiat caro. Item mirabile est cũ filius sit idem cũ patre. Juxta illud Joh. x. Ego ⁊ pater vnum sumus. ꝙ filius factus sit caro ⁊ nõ pater. Sed dicẽdum est ad ꝓmum ꝙ verbum caro factuz est nulla mutatõe facta in verbo. ⁊ ĩõo ista factio siue vnio assimilat vnioni que ẽ per insertionẽ siue ĩcisionẽ vt dicit sctus Thomas. in tali aũt vnione vnũ nõ est alteruz nec ꝫ vnũ est in altero. sed vnum sit de ypostasi alterius: nõ trahit secũ naturã eius. ⁊ ꝓpter hoc essentialiter ꝑdicat de ipso. vt bigratia. qñ pirus inserit pomo fit vnum suppositũ cõmune scz vna arboꝛ et natura pomi nõ est natura piri nec ꝫ econuerso. similiter natura piri nõ est natura pomi nec ꝫ ecõuerso. sed tamẽ vterqꝫ fructꝰ est de esse arboris. ⁊ hoc ꝓpter vnionẽ. quod patz quia hec est vera. ista arboꝛ est pirus. ⁊ hec est vera. hec eadem arboꝛ est pomus. Sic a simili vnio diuine nature ⁊ hũane in christo habet hec tria insertionis vnioni similia. eoꝙ natura diuina nõ est humana nec ꝫ ecõuerso. similiter natura diuina nõ est humana nec ꝫ ecõuerso. sed natura diuina ⁊ humana sunt illud suppositũ cõmune in vtraꝙ natura subsistens. ita ꝙ hec est vera christo demõstrato. hec ꝓsona est deus et hec est vera. hec eadem ꝓsona est homo Tã vnio diuine nature ⁊ hũane in christi ꝓsona facit christum esse deũ ⁊ hoĩem. ⁊ sicut in tali insertione nulla mutatio fit ĩ arboꝛe sed soluz in ramo ꝙ inserit. ita in vnione verbi ad carnem nulla mutatio facta est in ꝙbo sed solũ in hũana natura que inserta est verbo. ⁊ sic solutum est ꝓmuz. Ad secũdum. licet pater et filius sint vnum in essentia: tm̃ differunt in ꝓsonis. ꝺa alia ẽ ꝓsona patrꝭ. alia filij. ⁊c. Ideo ꝓsona filij assumpsit carnem. ꝺa ad ꝓsonam filij dumtaxat terminata est vnio ꝑdicta. ⁊ nõ ad ꝓsonaz patris vel spũsctĩ. Aꝯ ponit Bonauẽtura in tertio exẽplum de tribꝰ puellis: vnã ex eis tunicã induẽtibus. Tertio natiuitas christi talis fuit miraculosa ex parte generis hũani. ꝺa deus ꝓtermissa nobili ⁊ sublimi natura scz angelica: ꝙ per peccatum erat corrupta assumpsit naturaz infimam ac infirmã videlicet humanam naturã Ꝑ Sed quare deus nõ assumpsit angelicam naturam: in eadem ⁊ angelos lapsos ⁊ humanam naturam redimẽdo. Solutio. Deus nõ assumpsit angeli-

cam naturã ꝑ redemptione angelice natu re sicut assumpsit humanã ꝑ redẽptiõe ho minis. Primo ḋa angelus peccauit nullo suggerẽte, ⁊ sic ex apphẽsione ⁊ cõditõe ele ctõis angelice nature pctm̃ eius erat irre missibile. homo aũt peccauit ex suggestiõe alicꝰ impellẽte. Item secũdo omnes angeli mali simul actu peccauerũt: nõ aũt oẽs boẽs, sed vnus peccauit actu ⁊ alĩ in virtute, ⁊ ideo iustum fuit angelos malos finalem damnationẽ ꝓsequi, nõ aũt homines q̃ ꝓpꝛio arbitrio nõ peccauerũt. Item tercio tota humana natura erat lapsa in ꝓio homĩe, angelis aũt ḋbusdã peccãtibꝫ manserunt alĩ integri, ⁊ sic magis decuit naturam humanã que tota corruerat in natura assumpta ꝑ diuinã miscõiam repari ꝙ̃ naturã angelicã q̃ nõ tota corruerat. Tercia natiuitas christi dicitur spũalis que fit in mẽte cuiuslibet iusti. De hac fit mentio in euãgelio ibi. Erat lux vera q̃ ⁊c. Nam sm magistrũ in primo dist. xv. filius dei visibiliter visus est, sed freq̃nter mittit a patre inuisibiliter in aĩas iustoꝝ: vt ꝓcipiat et cognoscat. ꝓcipitur ⁊ cognoscit ꝑ inspirationẽ boni affectus. q̃tienscunq̃ em̃ bonum affectum cõcipimus et ad effectũ ꝓducimus: totiens filiũ dei cõcipimus ⁊ generamus. Vñ Leo papa dicit. Deus per affectũ cõcipit. ꝑ effectum nascitur. ꝑ pfectum nutrit: ⁊ tribulationibus roborat et pficitur in pfectam etatẽ plenitudinis xpi. Videns nãq̃ pius pater cui cura semper est de filijs natiuitatẽ tpalem q̃ misit filiuꝫ suum in carnẽ visibiliter ⁊ in amarissimaꝫ mortẽ in multis pctõibꝫ euacuari. ⁊ q̃ ad huc sit locus btitudinis: nõ cessat. sed q̃tidie et frequenter inuisibiliter mittit dei filium ⁊ spm̃sanctũ vt viam vite eterne manifestius mõstrent ⁊ inspirent. ⁊ aĩam captiuam in pctis ad deũ reducant. Xpi em̃ alte clamãt illud Can. vj. Reuertere reuertere sunamitis reuertere vt intueamur te. Hz beu mlti vt herodius saturatus carne ad vocem clamãtis ⁊ reuocãtis nõ redeũt: sz in delectatõibus carnis ⁊ peccatis ꝓsistũt Sicut legit de coruo Gen. viij. Qui egressus de arca posuit se sup cadauera et nõ reuertebat. Sic aĩa peccatrix ponẽs se ꝑ desideriũ sup delectationes carnis: vocem filij dei ⁊ spũssancti nõ exaudit: nec curat in arcam celi vnde exiuit regredi. Sed beata anima q̃ nõ fuerit infecta prauis opibꝫ huius mũdi. ista libere ad deũ volat. Et sicut columba in arcam ramũ oliue. id est effectũ miscõie et gratie in signũ pacis ⁊ felicitatis eterne portat. Scõm hãc natiuitatem christus habet patrem ⁊ matrem. De q̃ in euangelio Matth. xxj. Qs fecerit volũtatez patris mei ille meus pater sor et mater. ℟ Has tres natiuitates sub tribꝫ missis hodie repsentat eccl'ia Eterna natiuitas prosus est occl'ta: ita q̃ de ea dicit ysa. liij. Generationẽ eius q̃s enarrabit Ad qõ signanduꝫ prima missa canit in profunda nocte. Carnalis siue tpalis natiuitas partim est occulta: partim est manifesta. occulta q̃tũ ad modũ. manifesta q̃tũ ad factum. Ad qõ significãdũ secũda missa cãtat in aurora que est partĩ lucida: partim obscura. Spũalis est manifesta christo manifestãte Joh. xiij. Si quis diligit me: sermonẽ meũ seruabit ⁊c. ideo tertia missa canit clara die. Alias repsentatões illarum triũ missarꝫ notat glosa in c. nocte sancta. de ꝓsecra. dist. j. Et in ca. Consuluisti. de cele. miss. quas vide ibidem ⁊c. ℣ Quantũ ad secũduꝫ nota q̃ natiuitas xpi est manifesta q̃a habitauit in nobis. id est in nostra natura. Habitauit autẽ in natura nostra ⁊ eam assumpsit ꝓpter tria. scz vt nos redimeret. nos exaltaret. ⁊ vt nos beatificaret. Primo vt nos redimeret. Precipua em̃ ratio incarnatõis christi est vt genus hũanũ redimeret ⁊ reparet. Luce. xix. Venit filius hois q̃rere ⁊ saluũ facere qõ perierat. Et ad Gal. iiij. At vbi venit plenitudo tpis ⁊c. ibi. vt eos q̃ sub lege erant redimeret. Et Aug⁹. in Omel. huius diei dicit Natalis dñi dies ea de causa a patribus votiue solẽnitatis institutus est: q̃a in eo christus ꝑ redẽptione mundi nasci corporaliter voluit. Peccauit hõ ⁊ factus est reus. natus ẽ homo deus vt liberaret re⁹. Erat em̃ genus humanũ ꝑ culpam captiuum sub potestate diaboli cui obediuerat ⁊ eius suasionẽ ꝓceptis dñi ꝓposuerat Volens ergo deus hominem ex ptãte diaboli liberare humiliauit se ⁊ factus est homo et obediens pro nobis vsq̃ ad mortem ꝑ quã nos a potestate diaboli liberauit. Jõ canit hodie ecclesia. Grates nunc oẽs red-

De sctō stephano prothomartire

damus dño deo ꝛc̄. Secūdo ideo vt nos id est nostrā naturam scz humanā exaltaret, humana cū natura ex vnione diuinitatis in psona christi est multuz nobilitata et exaltata. In cuius signū angelus añ incarnationē multotiēs voluit ꝛ pmisit se ab hoīe venerari ꝛ adorari, post incarnatiōez ꝯo filij dei nō. Vñ quādo Johānes euā gelista angelū voluit adorare, phibuit euz dicēs, Vide ne feceris: cōseruus eē tuus sum ꝛ fratrū tuoꝝ Apoc. vl. Vñ Greg. in Omel'. Erāt appropinq̄ntes ꝛc̄. Timet angelus ab homine adorari qñ humanā naturaz videt in deo sic sublimatam vt fieret vna psona, ꝛ ideo ꝑsiderātes p incarnationem filij dei hūanā naturam ītantū nobilitatā ꝛ exaltatā instruimur vt eam diligēter cōseruemus ne eam inquinemus ꝛ maculem⁹ peccādo. Vnde Leo papa in sermone huius diei. Agnosce o christiane dignitatē tuam ꝛ diuine cōsorz fact⁹ nature noli in veterē vilitatē degenerī cōuersatōe redire, memēto cui⁹ capitis ꝛ cuius corpis sis mēbrū. Tertio ideo vt nos beatificaret j. ad Thim. j. Christus venit in hūc mundū pctōres saluos facere. nā p incarnationem christi collata est homī plena participatio diuinitatis q̄ vere est hoīs beatitudo ꝛ finis hūane nature. Vñ Aug. in q̄dam sermone de natiuitate dñi sic ait. Fact⁹ est deus homo vt hō fieret de⁹. Vide de hoc latius sctm̄ Tho. tertia pte. sum. q. j. ar. ij. Hic circa thema cadit dubium an ipm̄ sit verū. Distingue de ptcipio factus q̄ pōt referri ad tria. Ad extremoz cōpositionez ꝛ sic est vera, q̄ valet tantū, factū est q⁹ verbum sit caro ꝛ cōuerso. factū est q⁹ caro sit verbum, i. q⁹ deus sit homo. Sc̄dō pōt referri ad extremam cōpositionem: puta ad subiectum ꝛ p̄dicatum. ꝛ tunc vtraq̄ ē falsa, quia neq̄ deus factus ē neq̄ ille homo christo demonstrato factus est. Tertio potest referri ad vnum extremum in compatione ad aliud puta ad subiectum in cōpatione ad predicatū, id est determinare copulā, iterum vtraq̄ est vera: verbū factum est caro ꝛ caro factū est ꝑbū, q̄a de⁹ factus est homo, nā factus solum ponit mutationem ex pte humane nature ꝛc̄.

De sancto Stephano prothomartire

Sermo. xiij.

Stephanus plenus gratia et fortitudie faciebat pdigia ꝛ signa magna in poplo ꝛc̄. Act. vj. ℟ Sicut ex dictis sanctorum colligit: rationalis spūs tribz viribz siue potētijs adornat. Una ratōnali, altera cōcupiscibili, tertia ꝯo irascibili. Per p̄mā verū cognoscit. p secundā bonū eligit, sed p tertiam malū respuit. Ad cognitiōez aūt veri indiget rōnalis aīa habitu cognitiuo. Ad amorē boni indiget habitu affectiuo. sed ad declinatōez mali idiget habitu fortificatiuo. Necesse igit est ad cognoscēdū verū vt habeat fidei aut sciētie donuz. Ad diligendū bonū habeat gr̄e incētiuū. ꝛ ad vitandū malū habeat fortitudīs fulcimentū. Ex his habem⁹ q̄z pfect⁹ fuit hic beat⁹ prothomartir Stephanus cui ad pfectiōez vite nihil oīno deficit. Nā fuit plenus fide vt cognosceret summū verū. Fuit plenus dono gr̄e vt diligeret summū bonum. fuit etiā plenus fortitudine vt respueret oēmalum, put cōtinet in verbis thematis. Stephanus plenus gr̄a ꝛc̄. ℟ In q̄bus verbis tria p̄ncipalia p̄uilegia siue dona beati stephani tanguntur. Primū dicit gratie. ibi, Stephan⁹ plenus gr̄a. Sc̄dm victorie, ibi ꝛ fortitudine. Tertium glorie, ibi faciebat pdigia ꝛc̄. Primū p̄uilegiū siue donū dicit gratie, q̄a fuit plenus gr̄a, nam cum tria sint pctā prima ad que cetera reducunt, videlicet superbia: auaricia: luxuria De q̄bz dicit, j. Joh. ij. Omne q⁹ ē in mūdo aut est cōcupiscentia carnis: aut ꝯcupiscentia oculoz: aut superbia vite, necessariū est vnicuiq̄ laborare vt ab his non superet. q̄nimo vincēdo cōtrarias sequat virtutes quod esse nullo mō potest sine gr̄a: vt docet Aug. in li. de correptōe ꝛ gr̄a. Et in libro de p̄destinatōe sanctoz. ⁊in Encheridion. De⁹ aūt bñdictus vnicuiq̄ laborare volēti ꝛ facere q⁹ in se est: hāc gr̄am largit libere adeo vt nullus nisi de ꝓpria negligētia ꝛ sua mala volūtate ꝯqri pōt. nā deus adeo liberalis est ad gr̄am homī ꝯferēdū: q⁹ bonā voluntatē homis sua gr̄a p̄uenit. ideo dicit Aug⁹. q⁹ gratia liberū arbitriuz p̄uenit vt homo bonū velit Bern. Gratia liberū arbitriū excitat cuz in eo semiat bonum cogitatū, sanat cum mundat affectū

roborat vt pdueat ad actum: ꝛcõseruat ne cõsentiat ad prauum factum. Quod clare ꝯcipimus in beato stephano christi ptho martire: ꝙa gratia diuina supauit ꝑfata pec cata, ꝛ p tres virtutes quas a deo gratiose obtinuit: ꝑdictis peccatis cõtrarias se ab eis custodiuit. ¶ Sunt aũt tres ꝓtu tes solennes. Prima est virtus humilitat; cõtraria| supbie, secũda virtus pauptatis cõtraria auaricie, tercia est virtus castitat; cõtraria luxurie. Prima virtus quã obti nuit beatus stephanus dicit humilitatis in honore sibi ab ecclia exhibito. vt em̃ ha bet Act. vj. ipse nõ fuit vltimus sed archi diaconus: imo ꝓmus ex septem diaconib ab apl̃is ordinatis in ministerio. Cũ enim esset maxima mltitudo credentiũ que indi es crescebat: duodecim apl̃i decreuerũt eli gere septem ꝙ possent ꝑesse mĩstratõi tpali vt ipsi possent liberius vacare ꝑdicationi diuini verbi. Et elegerunt stephanũ, phi lippum, et alios quinq; in ꝙ honore nulla elatione stephanus intumuit, sed in cũctis se humilẽ exhibuit. ꝙa feminis viduis ser uiuit: ꝙbus erat prefectus ꝯuis archidia conus esset. Secunda virtus dicit paup tatis. Nam de eo dicit Act. vj. Elegerunt apl̃i stephanũ diaconum virũ plenũ spiri tusancto ꝛ fide. Vñ Aug⁹ ait. Qui de deo veram fidem habent nõ cupiũt in his mi serijs diuites fieri. Tertia dicit castitatis. Nam de eo dicit ꝙ fuit boni testimonij et mũdissime fame, et inter mulieres castissi me cõuersabat. In cuius signum fuit con stitutus custos viduarũ ꝛ mulier. Act. vj. Et ꝓpter eius puritatẽ omnes ꝙ erãt in cõ cilio intuebant vultum eius tanq̃ vultus angeli stantis inter illos. Circa hec cadit dubium. Legit em̃ ꝙ christus fuit plenus gratia Joh. j. Similiter Maria Luce. j. Et apl̃i in die penthecostes Act. ij. Et be atus stephanus Act. vj. in themate. Que est ergo differentia illius plenitudis. So lutio. q̃druplex est plenitudo gratie. Pri ma superfluentie. secunda excellẽtie. tertia abundantie, quarta sufficiẽtie. Prosequere vt habes in sermone in annũciatõe bea te virginis infra. xxxvij. Secundũ priuile giũ vel do num in quo relucet diuinũ ad iutoriuz bti stephani dicit victorie. Nos em̃ malo⁹ est bonis ꝑsecutionem inferre. Quia ſm phi sententiã. x. Ethica. ꝛ in p̃ dicamẽtis. Contraria simul stare non pos sunt sed mutuo se expelliũt: siue fuerint cõ traria priuatiue siue positiue. sicut caliduz nõ stat cum frigido, album cuz nigro, nec tenebre cum lumie, vnde quia mali bonis cõtrarij sunt, eos cedunt molestãt ꝛ impor tune ꝑsequunt. Unde Jero. in ca. qui ſm carnem. xxiij. q. iiij. ait. Qui ſm carnez na tus est scz ysmael: ꝑsecebatur spũalem scili cet ysaac, nunq̃ aũt spũalis carnalem ꝑse quit, sed ignoscit el q̃si rusticano fratri. Et in epitaphio sancti pauli dicit. Semp vir tutes ꝑsequit inuidia, ferũtq̃ summos ful gura mõtes. Et cm̃ sancti oĩs emulos ha buerũt. In primis dñs noster Jesus chri stus pharisecoꝝ inuidia est crucifix⁹. Et ne multoꝝ exẽpla que sunt innumerabilia re plicem⁹. Ecce in ꝓposito est btus Stepha nus leuita: contra quem insurrexerunt vi ri iniq̃ impij querentes sibi mortem infer re triplici bello interueniente. ¶ Pri mũ dicit disputatõis, secundũ bellũ accu sationis, et terciũ tormentatiõis. In quib ꝑlijs beatus stephanus supauit cũ singu lari dei adiutorio sibi de celo prestito. Pri mũ prelium fuit disputatiõis quia surrexe runt quidã de synagoga q̃ appellabat li bertinoꝝ a regione sic nomĩatoꝝ ſm Ni colaũ de lyra ꝛ cyrenensiũ a cyrene ciuita te, ꝛ alexandrinoꝝ ab alexandria metropo li egipti, ꝛ eorũ q̃ erant a cilicia et asia q̃ sũt regiones ꝓpinq̃ iudee, in quo ꝑlio dat⁹ est sibi spũssanctus q̃ sibi facundiã mĩstra uit ſm christi ꝓmissum. Lu. xxj. Dabo vo bis os ꝛ sapientiã cui nõ possunt resistere et cõtradicere oĩs aduersarij vestri. Ideo oĩs aduersarij stephani ñ potuerũt resiste re sapientie et spiritui q̃ loquebat Act. vj. ca. Secundũ prelij dicit accusatõis ꝙa videntes iudei ꝙ ꝑ primũ moduz eũ nõ su perassent: callide submiserũt duos falsos testes q̃ eũ in iudicio accusarẽt, ꝛ venerunt et accusauerunt eũ dicẽtes, stephanũ blas phemasse deũ: moysen: legem et tẽplũ. In quo ꝑlio affuit sibi diuinũ auxilũ: quia in tuentes in eum omnes qui erant in conci lio faciem eius viderunt tanq̃ faciẽ angeli qui falsos testes terreret. vbi est subsecuta victoria, quia de omnib sibi obiectis ipse se clarissime purgauit: magnificando deũ.

De sctō stephano prothomartire

moysen: legem: z templuz. De deo dicit eū qui locutus est patribꝫ z pphetis deuz fuisse gloriosum. De moyse q amicus dei fuerat. De lege q a deo data. De tēplo q fuit ex p̄cepto dei cōstructū. Tertiū p̄lium dicit tormentatōis qō fuit in tormentoꝝ illatione. Nam cū btūs stephanus se de oībus que sibi falsi testes obiecerunt excusasset z omnes argueret z multa rationabiliter locutus fuisset ita q nō valebāt sibi respōdere, z audiētes q̄ dicebant dissecabāntur cordibꝫ suis z stridebāt dentibꝫ in euz. et eūcientes cū extra ciuitatez lapidabant. Sed ecce statim auxiliuz de celo, nā intēdens in celū vidit gl̄iam dei z ait. Ecce video celos aptos z Jesum stantē a dextris virtutis dei. Act. vij. tanq̄ ad adiuuandū eum in suo p̄lio vt vinceret, z tanq̄ ad celestia p̄mia ip̄m recipiendū z coronandū.

¶ De ista visione est dubiū apud doctores an Stephanus viderit iesum in celo oc'o corpali aut mētali. z sic an fuerit vera visio corpalis aut ymaginaria z mentalis. Quidaz dicūt q viderit oculo corpali, z tūc q̄tuor mirabilia sunt subsecuta. Primū q vidit celos aptos. Qō ſm Nico. de ly. est intelligenduz non q celi fuerint apti et diuisi: cū sint incorruptibiles. sed q̄a sic clare vidit ac si nullū essz obstaculū intermediū. Secundū mirabile: q̄a vidit Jesū stantē a dextris ꝑtutis dei in gl̄ia patrꝭ: cū ſm naturā impossibile sit vt corpus glorificatū ab oculo corpali in gl̄ia videri possit. Et notanter dicit: vidit Jesum stantem a dextris ꝑtutis dei, qō exponit sanct⁹ thomas par. iij. q. lvij. ſm diuinitatē a dextrꝭ virtutis dei, id est in plenitudine diuīe potestatis z gl̄ia diuinitatis, ſm hūanitatem ꝑo in potioribꝫ bonis. Tertiū mirabile est cum corpus christi sit in celo empireo videndo ip̄m vidit vltra celum aereū: sidereum z cristallinum. Impossibile aūt est ſm naturā vt oculus corpalis in tanta distantia possit videre. Quartū mirabile q̄a christum vidit cū virtute se iuuātē in certamie Impossibile eīm erat ſm naturaz vt beat⁹ Stephanus superaret tot inimicos ipsuz persequentes nisi diuina gratia fuisset adiutus. Nicolaus de lyra super actus apostoloꝝ dicit q visio illa beati stephani quo ad christi hūanitatē fuit corpalis, q̄a in voluntate christi in celo est q corpus suū videat a longe sicut de ꝑpe Sicut in potestate eius est imutare visum in ꝑpria vel alia effigie sicut fecit Lu. vlti. Sed quo ad diuinitatem dicit q visio illa fuit mentalis z ymaginaria, et tūc factū est vt mēs eius essz illuminata a deo ad noticiaz gl̄ie dei z dñi nostri Jesu christi vt nihil aliud posset vl' velle vel desiderare, nec mortē quā oēs fugiunt velut sibi nociuū fugere. Qō ostendit, iudei eīm cū audissent eū talia dicentez cōtinuerūt aures suas ſm glo. ne audirēt blasphemiā, z sic ex malicia sua estimātes eū blasphemū licet nō esset eduxerunt euz extra ciuitatē z lapidabāt. Ipse ꝑo lapidatus: vulnerat⁹: cruore pfusus: non dicebat heu me dolentē, heu me iuuenem, nō dicebat heu me q̄a moriоr sine causa: ideo vindica dñe sanguinē meū innocentē ꝛc. Ex quid dicebat, Dñe Jesu accipe spūm meum z ne statuas illis hoc pctm̄, quo dicto obdormiuit in dño. ¶ Ex q̄bꝫ habet q passio beati stephani fuit similis passiōi christi q̄ntum ad q̄tuor vt dicit glo. Primo quia sicut christus p falsos testes fuit accusatus: ita z stephanus. Secōo christ⁹ p suis crucifixoribꝫ orauit dicens. Pater ignosce illis ꝛc. sic stephan⁹ p lapidātibꝫ genua flexit dicēs. Dñe ne statuas illis hoc pctm̄ Quarto sicut christus tanq̄ filius cōmendauit in cruce patri spūm dicēs. Pater in manus tuas cōmēdo spūz meū, ita stephanus tanq̄ seruus dicēs. Dñe suscipe spiritum meū ꝛc. ¶ Tertiū priuilegiū vel donū beati stephani dicit gl̄ie. Haz vt ait ps. Pretiosa in cōspectu dñi mors sanctorū eius. Qō in beato Stephano verificatum est q̄ triplicē gloriā adeptus est. Prima dicit spūalis honoratōis, secūda miraculoꝝ opatōis, tercia plene beatificatiōis. Prima gl̄ia quam cōsecutus est beat⁹ stephanus dicit specialis honorationis Est eīm in eccl'ia dei p̄mus martir: hoc mō: q̄a fuit p̄mus q̄ ex martirio volauit ad celuz. Ceteri eīm martyres ante ip̄m vt iobānes baptista, innocētes ꝛc. descēdebant ad limbum, iste aūt subito ascēdit in celuz. ¶ Itē z illū honoreꝫ sibi exhibet eccl'ia q̄ facit triplex officiū de eo scz passionis sequēti die post natiuitatē christi. Et inuētionis tertia die augusti. Inuētio eius anno dñi

q̃dringentesimoseptimo, z anno sexto Honorij impatoris narrat fuisse facta. Vide de hoc legẽdã. Tertio agit de eo festũ trãslationis septima die maij. Hã corpus bti Stephani ꝓmo delatũ est Cõstãtinopolim. Deinde tpe Theodosij impatoris rome est delatũ: et in sepulchro in q̃ iacet sanctus Laurentius fuit etiã conditũ. Inuentio aũt fuit eadez die q̃ passio eius celebratur. festiuitas aũ est mutata post natiuitatem dñi, ꝙa solennit̃ agebat festuz de eĩ inuentione q̃z de passione. Ideo festũ de passione post natiuitatez dñi, z ꝙa passio eius maior z dignior est q̃z eius inuentio. Secunda glia quã assecut̃ est btũs Stephañ dicit miraculoz opatoris. Claruit em̃ multis miraculis in vita: in morte: z post mortem. ¶ In vita testat thema dicens. Stephanus faciebat signa z pdigia magna in ꝓplo. Que autẽ fuerint signa que in vita fecerit canõ biblie nõ exꝑmit: ꝛ puto ea fuisse de ill' de q̃bz loquit saluator marci vlti. In nomie meo demonia eiciẽt: lĩguis loquent nouis: serpentes tollent: sup egros manus imponent zc̃, z his maiora. In morte: ꝙa vidit celos aptos z Jesũ stãtem ad dexterã patris vbi q̃tuor miracula facta fuerunt. vt supꝫ dixi. Post mortem dicit btũs Aug. xxij. de ciuitate dei btm̃ Stephanũ innũeris claruisse miraculis, z plura ibidẽ narrat que omnia reduco ad q̃tuor genera miraculoz. Primo fecit quedaz miracula q̃ declarant eius potentiã, ostendit em̃ se habere potentiã sup q̃tuor elemẽta. Primo sup terrã: qñ in inuẽtiõe sui corꝑis eam tremere fecit. Itẽ sup aerem qñ cum siccitas magna esset aer pluuiã destinauit. Item sup aquã: qñ tẽpestatẽ maris sedauit. Itẽ sup ignem. nam in eius inuentione ignẽ quem demones excitauerũt in eos retorsit. Item habuit potestatez super corꝑa egra, ꝙa vt dicit Aug. in sua inuentione, lxxij. homines a diuersis lãguoribz sunt curati. Habuit potestatẽ sup mortem ꝙa vt dicit Aug⁹ sept em mortuos resuscitauit. Itẽ habuit potestatez sup demones: sicut legit̃ de filia Theodosij impatoris a qua demonẽ eiecit. Nec miruz q̃ reliquie eius fuerunt tante potestatis: cum etiã pãni z flores sup reliquias eius positi magne fuerint virtutis. Nam sicut dicit Augustinus. Cum quedam mulier esset defuncta tunicam eius ad ecclesiam beati stephani portauerunt, z super reliquias posuerunt que dum sup corꝑus defuncte posita esset ꝓtinus sana surrexit. Flores etiam sup altare sancti Stephani positi etiam deinde super oculos cuiusdã mulieris cece applicati: statim visum recepit. Secũdo quedã miracula declarant eius misericordiã, ꝙa multis in tribulationibz positis misericorditer subuenit, sicut patet in fratre z sorore q̃ ꝓpter peccata que in matrem cõmiserant tremorẽ membroꝝ incurrerunt: q̃ in ecclesia sancti Stephani sunt sanati. Tercio quedam miracula declarant eius sapientiam. nam cõuertit paulum. Vnde Aug⁹. in sermone hui⁹ diei dicit. Deniqz vt noueritꝭ q̃ntũ valuerit oratio sancti martiris recurrite ad illum adolescentẽ qui oĩm vestimẽta seruabat z q̃si manibus omniũ lapidabat. Nam si stephanus nõ sic oraꝭset: ecclesia paulũ nõ haberet. ¶ Quarto quedam declarãt eius reuerentiã. nam eius corꝑus in reuerẽtia habuit de⁹: angeli: aplĩ: demones z mortui. Ꝓrio deus in reuerẽtia habuit ei⁹ corꝑ⁹: qz cuz in loco vili iaceret de⁹ ipm̃ manifestauit z in monte syon loco honorato fecit sepeliri. Secõo i reuerẽtia ipm̃ habuerunt angeli celestes melodias cantãtes cũ corꝑ⁹ ei⁹ ꝑ mare a Cõstantinopoli rhomã duceret vox angelica audita est cum in codẽ sepulchro cũ beato Laurentio poneret. O felix roma q̃ corꝑ⁹ laurentij hyspani z stephani hierosolimitani vno claudis mãsoleo. Tertio in reuerentia habuerunt aplĩ. demõ em̃ ꝑ filiam theodosij clamare cepit: nisi stephan⁹ venerit romã nõ exibo ꝙa sic est volũtas apostoloꝝ. Quarto eũ habuerũt in reuerentia demones suã sanctitatem ꝓfitentes. dum corꝑus a hierl'm Constantinopolim ferebat dicẽtes. Seruus dei venit q̃ lapidat⁹ est ab impijs iudeis. Quinto ipm̃ in reuerentia habuerũt mortui. Hã cũ sepulchrũ scti laurẽtij fuisset aptũ: mox laurẽti⁹ in latus se vertit z medietatẽ sepulchri b. stephão dereliqt. Tertia glia quã b. stephan⁹ assecut⁹ ẽ ꝛ plene btificatiõis, hãc hz ĩ regno celoꝝ deũ clare videdo fruẽdo atqz tenẽdo ibi fact⁹ ẽ in pace loc⁹ eius ibi possidet tres aurcolas, vicz martiꝝ doctoꝝ. z virginum

De scto stephano prothomartire

Sic itaq; audiuimus sanctū stephanū laborantē, intellexim⁹ cuz christum adiuuantē, ꝑm ꝙ vincēte, eūq; nūc gloriosuz colamus et veneremur in regno celorum, Ad quod meritis z ꝓcibus suis nos perducat christus Jesus p infinita secula benedictus Amen zc.

¶ In die scti stephani. sermo. xiiij. de epla.

Intēdens in celum vidit gloriā dei z Jesum stantē a dextris dei. Actuum vij. Pro introductione videmus q; peritus medicus intēdens curare infirmū amministrat medicinā nūc dulcē nūc acerbā, nūc debilē, nūc fortē, p diuersitate infirmitatū tēpoz z cōplexionū ſm q; viderit infirmū dispositum. Spūaliter sic sancta mater eccl'ia tanq; exꝑta medica beri ſm repsentationez exhibuit peccatoribꝫ medicinā dulcē videlicet nativitatē christi hodie ꝙ exhibet medicinā amarā q; passionē beati stephani, pthomartiꝝ, vt sic ei⁹ exemplo animemur ad patiēter sustinēdū aduersitates z penas in hoc mūdo. Et facit hoc eccl'ia in epla z in toto officio, pser tim in themate. vbi dixi, Intendens in celū zc. In his verbis ad cōmendationē beati stephani duo tanguꝫ, videlicet ipsius deuotio z deuotōis fructus siue ꝓsecutio. Deuotio patet ex eius cōtēplatōe, q̄a intēdens in celū. Sed deuotōis ꝓsecutio ī delectabili visione. q̄a vidit gloriā dei et Jesum stantē zc. ¶ Primo ergo cōmendabilis est ex deuotōis cōtemplatiōe. Deuotio cū est feruor bone volūtatis quem mens cohibere nō valēs certis manifestat indicijs, z certe ipsius deuotio certꝫ manifesta est indicijs, q̄a erat intēdens in celuz.

¶ Intēdebat aūt celum tripliciter. Primo tanq; in thesauz quē ꝑmiserat, secundo tanq; in refugiū qō in tribulatōe requirebat Tertio tanq; in patriā quā in primo intrare debebat. Primo intendebat in celū tanq; in thesauz, q̄a iuxta ꝓsiliū domini Math. vj. Thesaurisauerat sibi thesauros in celo scz bonoz opez, vnō. Vbi erat thesaurus suus ibi erat z cor suuz. Et de hoc dicit Fulgentius Vbi thesaur⁹ ibi cogitātis affectus. Ad hunc thesauz etiā beatus Martinus oculis z manibꝫ semper intentus erat. Hūc thesaurū p fideles delatores scz angelos sancti in celum trāsmittunt. Angeli em̄ sancti opera nostra suscepta deo offerūt z in celesti arca recōdūt Vñ Thobi. xij. Qñ orabas cuz lacrimis z sepeliebas mortuos zc, ego obtuli oratōnem tuā dño. Pēsemus ergo fratres charissimi q̄ntum ꝑmiserim⁹ in celum vbi sp manere ꝓponimus, videm⁹ heu plurimos terrenos conārere thesauros in terra vbi erugo z tinea demolit̄ p quem incidunt in dānationē. Juxta illud apl'i. j. ad Thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptationem z in laqueū diaboli, z desideria multa z inutilia z nociua q̄ mergūt homies in interitū z ꝑditionē. Radix em̄ oīm maloz est cupiditas, z thesauz eternaliter manentē q̄si nihil curāt: z tū christiani vocari volunt. Exēplū legit̄ de q̄dam vsurario diuite q̄ cum in extremis laborāret: fecit apꝓtari vasa aurea z argentea ꝑmittēs anime sue illa z ampliora si adhuc cū eo remaneret. z cū magis vrgeret eū dolor infirmitatis ait. Atq; nō vis mecuz morari reddo te diabolo, z hec dicens expirauit. Ita et ille diues de q̄ Luce. xij. thesauro tpali intendebat q̄ bona mlta ī annos plurimos deposuerat: z illa nocte cū oīb⁹ vita ꝑuatus fuit. Nō sic btūs stephanus q̄ in celum intendebat vbi thesauz habebat. Secūdo btūs stephanus intēdebat in celum tanq; in suū refugiū qō in tribulatōne req̄rebat vñ ps. Dñs nr refugiū z virt⁹. z alibi. Auxiliū meū a dño zc. Nullū em̄ remediū in tribulatōne efficaci⁹. Vñ. j. Paral'. xx. Josaphat rex tpe magne tribulatōis dixit Et cū hec virt⁹ in nob non sit hoc solū residui habemus vt oculos nros ad te de⁹ diriga mus. In hoc ergo docet nos btūs stephanus q̄ tpe tribulatōis nō hūanū sed diuinū maxie debem⁹ iplorare auxiliū. vñ ps. Nolite ꝓfidere ī ꝓncipib⁹ ī filijs hoim zc. Exēplū legit̄ de q̄dā q̄ cū mlto tpe cuidaz ꝓncipi magno seruiuisset et grauiter infirmanti ꝓnceps astaret dicēs se ei mltū ꝓdolere. z q̄ peteret ab eo de q̄cūq; īdigeret, dixit eger q̄ p oī seruitio cuz ab infirmitate liberaret vl saltē ad vnā horā sibi inducias ꝑpetraret, z cū rñderet q̄ ñ posſz facere nisi solus de⁹, dixit eger Et ego illi q̄ sol⁹ pōt, p mitto q̄ si me liberauerit ei imperpetuum

seruiã quod et fecit. Unde beatus stepha nus ꝙa illi soli seruiebat: ad illũ solum tan ꝯ ad refugium intẽdebat. Tertio intende bat in celũ tanꝯ in patriã suã quã in pꝛio intrare debebat. Videmus em̃ q̃ pegrini a lõge terrã suã libenter inspiciunt. Unde Jere. lj. Recordamini pcul dñi z hierusa lem ascẽdat sup cor vestꝝ. Hã miles secu rũ se putat cum ꝓpe sibi videt castrũ aptuꝫ et sic celum est castrum z domus nostra. ꝙ Aoꝛ. v. Scimus qm̃ si terrestꝛis domus nostra huius habitatiõis dissoluat: habe mus domũ nõ manufactã sed eternã in ce lis. Hic sancti more pegrinoꝝ in pegrina tione huius vite corpe ꝙdem sunt ꝓstituti: sed corde in celo tanꝯ in patria cõuersant dicẽtes illud apli ad Phil. iij. Nostra cõuer satio in celis est. Uñ btũs stephanꝰ in hac pegrinatione solo corpe ꝓstitutus cogita tione z auiditate in illa eterna patria ꝓuer sabat: intendebat in celum cupiens dissol ui z esse cũ christo. Sic ergo ex cõtempla tione q̃ intendebat in celum notat ipsiꝰ de uotio. Hic fecit ꝙdam miles gallicus de q̃ legit q̃ cum fuisset cruce signatꝰ z visitassꝫ oĩa loca sancta in terra: sancta seꝝ vesti gia dñi. Postremo veniẽs ad mõtẽ oliueti vbi ascẽdit christus expansis manibꝫ z ele uatis ad celũ oculis ait. Q̃ñe quantũ va lui vestigia tua secutꝰ fui. modo ꝙa volui volare ad te vt auis: nequeo, quia alas nõ habeo nec scalã: rogo te in pace suscipe spi ritũ meum trahẽs me post te. hoc dicto sta tim euolauit. Scdo in verbis p̃missis no tat deuotõis fructus siue ꝓsecutio: cũ sub dit: vidit gliaꝫ dei zc. O ꝯ delectabilis fu it hec visio. In hoc em̃ q̃ dicit gloriam no tat p̃miũ. in hoc q̃ dicit celos: notat locuꝫ. in hoc aũt q̃ dicit Jesum notat datoꝛez p̃ mij. Magnũ ergo p̃miũ: ꝙa ineffabile, nã vidit gloriam dei nõ mũdi. Unde ysa. lxiiij Oculus nõ vidit zc. Itẽ maius ꝙa in amissibile: ꝙa in celo vbi fures non effodi unt nec erugo: nec tinea demolit, vt sup̃ al legatũ est. Itẽ maximũ: ꝙa delectabile. naꝫ a Jesu christo ꝙ est rex regũ z dñs dñantiu um. vidit ergo gliam dei ad possidendum sibi paratã Sed ꝙa illius loci poterat osti um esse clausuꝫ: vidit celos aptos ad reci piendũ eũ. Sed ꝙa p se ascẽdere nõ pote rat vidit iesum datoꝛẽ p̃mij stantẽ ad adiu uandũ z suscipiẽdũ. vñ ps. Ecce deus ad iuuat me et dñs susceptoꝛ est anie mee zc.

Hic cadit dubiũ vtrũ btũs stepha nus in hac vita viuẽs viderit deũ p̃ essen tiã. z videt q̃ sic. ꝙa dicit in themate. In tẽdens in celũ vidit gliam dei q̃ nõ est ali ud nisi eiꝰ diuinitas. In oppositũ videt il lud Exo. xxxiij. Hõ videbit me hõ z viuet Ad hoc dicẽdũ sicut dicit Nicolaꝰ de lyra sup̃ ꝓbis themat, Aliq̃ dixerũt q̃ btũs ste phanus viderit diuinitatẽ xpi. ita q̃ ex spe ciali gra fuit sibi ꝓcessum videre nõ soluꝫ bũanitatẽ xpi sed etiã deitatẽ, sicut Paulo eo q̃ erat doctoꝛ gẽtiũ. z Moysi ꝙ fuit do ctoꝛ iudeoꝝ. vt dicit Aug. Et hoc videtur dicere q̃dã glo. sup̃ locũ istũ que talis est. Quidã electi adhuc in vita detẽti mũdato coꝛdis oc'o videre meruerũt gliam vt hic stephanꝰ, et Paulus ad tertiũ celuꝫ raptꝰ. Sed ℔ dictũ vt dicit Nicolaꝰ de lyra nõ videt bñ sonare dictis sanctoꝝ doctoꝛũ q̃ cõcoꝛditer dicũt q̃ talis visio nõ est ꝓcessa alicui in p̃senti vita vtẽti sensibꝫ exteriorib nisi homi xpo. vñ z Paulus dicit deũ vi disse nõ ab ipsis sensibꝫ sed in raptu. Ste phanꝰ aũt nõ videt tũc fuisse raptꝰ sed ma gis vtẽs sensibꝫ: vtpote loq̃ns iudeis audi entibꝫ. pter qõd alij dicũt q̃ fuit visio ima ginaria z mẽtalis: ita q̃ in eius ymagiatõe fuerũt effigies diuinit. formate ad repsen tandũ deitatẽ siue deum. Hic ysa. vj. vidit deũ sedentẽ sup̃ soliũ excelsuꝫ. Et mente co gnouit stephanꝰ significatiũ illi repsenta tiõis, ita q̃ illa effigies nõ erat ipsa deitas nisi tm̃ repsentatiue. Et p̃ hoc soluit illud Exoꝺ. xxxiij. Non videbit me hõ zc. ꝙa ℔ vez est coꝛpalibꝫ oculis in hoc mortali coꝛ pore nemo põt deũ videre p̃m nature spe cieꝫ: licꝫ oculis mẽtis de p̃ q̃sdã ymagiatões videri possit. Sz diceres, tamẽ iacob dicit gen. xxxij. Vidi dñm facie ad faciẽ z salua facta ẽ aĩa mea. Rñdet Dionisiꝰ. iij. celestꝫ ierarchie, hoc referẽdũ est nõ ad ipaz esse ntiã diuinã: sz q̃ ad figurã in q̃ repsentabat deꝰ. qz dicit Nico. de ly. q̃ vidit angelũ in psona dñi. Cõseq̃nter dubitat quõ beatꝰ stephanꝰ viderit iesũ stantẽ zc. an oc'o coꝛ porali aut mẽtali. de ℔ dixi sup̃ in p̃cedẽti p̃mone. vbi etiã declarat quõ viderit celos aptos: z quõ intelligi debeat q̃ vidit iesuꝫ a dextꝛis ꝓtutꝫ dei. Q Ultimo q̃rit q̃ die

De ſctō ſtephano prothomartire

beatus Stephanus martirio eſt coronatus. Ad hoc dicendū q̄ btūs stephanus hac die nō eſt passus ſed in augusto ea die qua eius inuētio celebrat. Sed festa p ecclesiā translata sunt duplici ratione. Prio quia stephanus eſt pthomartir, z cū martiriū sanctoꝝ sit natale eoꝝ in celis. Ideo merito statim post natale dñi natale sancti stephani celebrat. Scōo ꝓpter dignitatē q̄a dignius eſt festū q̄ sit de morte q̄ aliō ideo cōueniēter tanq̄ dignius post natale dñi eſt translatū. Ideo dicit Fulgētius in sermone huius diei. Heri exiuit dñs ō vtero virginis, hodie miles egressus eſt de ergastulo carnis, heri christus ꝑ nobis pannis eſt inuolutus. hodie sanct⁹ stephanus ab eo stola īmortalitatis eſt indutus, heri ꝑsepū angustia christū portauit infantem hodie īmensit as celi sanctuz stephanū suscepit triūphantē zc.

¶ In die sancti Stephani pthomartyr̄

¶ Sermo. XV.

Lapidabant iu
dei Stephanū inuocātem z dicentē Dñe Jesu suscipe spiritum meū. Act. vij. In ꝑma parte innuit beati stephani martiris qualitas. In secunda ipsius inuocatio z anīe eius cōmēdatio: ibi inuocantē zc. ¶ Quantum ad primū nota, exq̄ festuz beati stephani pthomartiris colimus: tō aliq̄ de martiriby dicemus. Eſt aūt triplex martiriū, scz nobile: nobilius: nobilissimū. bonum: melius: optimū. Primū eſt volūtat̄ et operis. Scōm volūtat̄ sed nō opis. Terciū opis sed nō volūtatis. Ideo festū beati stephani q̄ fuit martir volūtate et opere ꝑmū eſt post natiuitatē christi, secundū beati Johis q̄ fuit martir voluntate sed non opere, nō cū ipse gladio defuisset nisi illi gladius deesset. Tertiū festū eſt innocentum, q̄ fuerunt martires opere sed nō volūtate. Primoꝝ aūt q̄s ꝓprie martires dicim⁹ diuersa sunt genera quiby dñs suā ecclesiam decorauit. Quoꝝ ꝑmi sunt q̄ ꝓ fide passionē ptulerunt, z hoꝝ oīm fuit btūs stephanus ꝑmus: vnde pthomartir dicit. Licet cū ante ipm diuersi ꝓ diuersis pys causis martiria ptulerūt. sicut Machabei ꝓ defensione legis. Johānes baptista ꝓ defensione veritatis, et hmōi. ipse tamē ꝑm⁹ passus eſt ꝓ defensiōe fidei. Et q̄ ꝓ illa patiunt: speciali z appropriato noīe martires nuncupant. Martir cū grece testis ō latine, vt dicit Aug. Et hi tales testes dei sīue christi fuerūt coram tiranis stātes ante reges z pīdes q̄ verus et solus esset deus: z ydola nō dū sed lapides ligna z demonia q̄ ex hoc repleti furore fecerūt in eis q̄cūq̄ voluerūt, aliū suspēdētes, aliū crucifigētes aliū lapidātes, aliū cōburētes, aliū vnguis ferreis dilaniātes, z hmōi. ꝓut seuiora et grauia excogitare poterāt tormēta. ¶ Sciendū tn̄ q̄ nō q̄libet martiriuz facit dei martirē, sed tria ad vez martiriū req̄runt, q̄ notant in hoc ꝑsu. Si patientia: mens bn̄ cōscia, cōgrua causa. Hec sancti martires habuerūt. Un̄ ō eis canit ecclia Ledunt gladiis more bidentiū zc. Similiter z cām cōgruā. Hā alij patiebant ꝓ defensione fidei vt btūs stephan⁹, laurentius, vincēti⁹. z alij infiniti. Alij ꝓ defensione veritatis vt Johānes baptista z sancti patres in veteri testamēto vt ysaias Jeremias z hmōi. Alij ꝓ defensione ecclīastice libertatis vt btūs thomas canthuariēsis, et sanctus lāpert⁹ zc. Alij ꝓ alijs cauſ sufficiētiby ad vez martiriū. ¶ Expo suit autez dñs amicos suos plurimis et diuersis cruciatiby martirij: licet plurimū dilectos, z ipsi hoc anīo libēti imo multi eorū etiā anīo gaudēti ptulerūt triplici de cā. Prima eſt q̄a ꝓ hoc omnem penaz futuri seculi siue purgatorij euaserunt, sicut z adhuc per martirium euaditur. Falce enim martirij omnia peccata ꝑscinduntur. Eſt cū martiriū quasi quedam via cōpendiosissima z omnino breuis trāseundi ad deū. Martir enim currit tantum vno die quātum alius per purgatorium: vel in centuz vel in mille annis, ij. Pet. iij. Hoc vos nō lateat charissimi quoniam apud deū vn⁹ dies sicut mille anni Ecclesiastici. xx. Eſt q̄ multa redimat modico precio, ꝓ peccatis enim ꝓ quiby in purgatorio ꝑ dc. vel mille annos pateretur homo acerbissime: martir ꝓ illis non patitur nisi martiriuz breue z statim euolat. Sapientie. iij. Consūmat⁹ in breui exple. t. m. Omnia eniz leuigat siue polit q̄ inuenit gladi⁹ martirij, z ideo gaudenter graue martiriū ptulerunt

Juxta illud Luce.xij. Nolite timere eos qui occidunt corpus ꝛc̄.quia vt de eis dicitur. Tanq̄ aurū in fornace ꝛc̄. In fornace nanq̄ martirij totū plūbū et scoria peccati cōsumunt ꝛ aur̄ purgat vt in thesaurū reponat. Secundus fructus siue vtilitas martirij est q̄ nō tm̄ p illud euadit purgatoriū:sed etiā cumulat plurimū premiū Sap.iij. In pauc̄ vexati tēporalibus in multis videlicet p̄mijs bñ disponent. Si cm̄ dñs oibus diligentibus se pparauit coronā vite vt Jaco.dicit.ergo sūme diligētibus:summā preparauit coronaz vite.sed q̄ sunt summe diligētes:dicit ipse domin⁹ Majorē charitatē nemo habet ꝛc̄. Amici sunt pater ꝛ filius et spūssanctus.hoc martires fecerunt.si cm̄ fm q̄ homo facit fructus bonos ꝛ fm q̄ facit opera dabit dñs vnicuiq̄.vt dic̄ ps. Dabit vnicuiq̄ iuxta opa sua. Cū aut̄ optimus fruct⁹ inter oēs ꝛ summū bonū inter oia sit ex diuina charitate seip̄m deo totū offerre: etiaz vsq̄ ad mortē quasi hostiā holocausti.summus ꝛ optimus fructus p̄mij martiribus debet. vnde etiā tātū honorabunt q̄ sup coronā que dicit aurea habebūt aureolā.aureā p substantiali p̄mio:aureolā p decore. De h Isa.xxviij. Erit dñs corona glie et sertum exultatōnis: corona scz q̄ fit ex auro ꝛ lapidib⁹ p̄ciosis ecce aurea.sertuz ex floribz q̄ si nihil addat ad diuitias: addit tamen ad honorē et decentiā:ecce aureola:q̄ multuz ornat in celis itantū q̄nūc est sup sensū nostrū:ideo vocat sertū exultationis.quia intra nos eius decorē nunc cōprehēdere nō possumus.hoc cm̄ tanti est premij vt nulli sanctoz cuiuscūq̄ cōditōis vel meriti p̄teritoz p̄sentiū vl̄ futuroz hāc dare dñs velit nisi tribz generib⁹ scz martiribz doctorib⁹ siue p̄dicatoribz ꝛ vginibus. ¶ Tria nanq̄ sunt dona p̄uilegiata ꝛ sūma quib⁹ debet aureola scz p̄dicatio martirū et vginitas. p̄dicatoribz debet ꝓpter victoriā erroris.martiribz ꝓpter victoriam timoris.virginibz ꝓpter victoriā ꝺcupiscētie carnalis. p̄dicatores cm̄ pugnāt ꝺtra errorez q̄ ad se ꝛ q̄ ad alios. Duplex ē aut̄ error scz in via fidei ꝛ in via mor. In ꝑmo errāt heretici. In secundo praui catholici. Cōtra vtrūq̄ errorē pugnāt p̄dicatores veritat⁹. Unū aplūs ait.ij. Thimo.iiij. Bonū certamen certaui ꝛc̄. Martires pugnant contra timorē aggrediēdo terribilia ꝛ sustinendo aduersa. Judith.v. Quia spōte obtulistis anias vestras ad piculū.id est martirium:bñdicite dño ꝛc̄. Dath.xxvj. Accipiens calicē deo gras egit:innues nobis similiter faciendū. Phil'.j. Vobis datuz est nō solū vt in eū credatis sed vt p illo patiamini. Virgines ꝺo pugnāt cōtra carnalē amorem:non solum mente sed etiā corpore. Ecc̄i.xxvj. Gratia sup gratiā mulier sancta ꝛ pudorata id est munda ꝛ verecunda oīs aūt pōderatio non est digna cōtinentis anime.non dicit cōtinentis corporis,qz continentia corpalis sine continentia mentis est q̄si lampas ornata sine oleo Et talibus dicit Matth.xxv. Nescio vos. Primū bellū est in vi rationali.secūdū in irascibili.tertiū in concupiscibili. Scōm igit hanc triplicē pugnam debet victoribz triplex aureola. ¶ Est aut̄ aureola p̄eminentia siue gloria fm quā mēbrū assumit̄ capiti excellēti filiiudie. Assimilant aūt p̄dicatores christo in sapiētia.martires in potētia.virgines in mūdicia Dec tria pulegia excellēter sunt collata btō stephano: habuit cm̄ donum predicatōis,quia sicut legit Act.vj. Nō poterāt resistere sapiētie ꝛ spiritui q̄ loq̄bat p eū:impleta in eo promissione dñi. Lu.xxj. Ego dabo vob̄ os et sapiam ꝛc̄. Itē habuit gram virginitatis. vñ ꝛ mulieribz ministrātibz ab aplis ꝓpositus fuit. In cui⁹ rei signū apparuit vult⁹ eius glorificatus in ꝺcilio iudeoz q̄si vultus angeli.qz sic ait Aug. Supgredit̄ vginitas ꝺditōez hūane nature p quā homines angel'assimilant. Majorē tm̄ ē victoria virginū q̄s angeloz,nā angeli sine carne vincūt,vgines i carne triūphāt. Et hec ē vna cā q̄re btūs stephan⁹ depīgit adolescēs et splēdida facie. Alia causa est: quia ecclesia adhuc erat nouella et quasi adolescentula tempore passionis illius. Item habuit gratiam martirij. vnde primus pro christo meruit pati.et ideo hunc secunduz fructum martirij. scilicet auream simul cum aureola adeptus est: iuxta interpretatiōnē sui nois Stephanus enim interpretat corona. Tertiⁱ fruct⁹ siue vtilitas martirij est q̄ etiā veniet iudices cū christo. q̄a pro eo omnia reliquerunt ꝛ eum secuti sunt,qz

De ortu scti stephani prothomartiris

cum eo iniuste condemnati sunt. Unō de illis canit ecclia in epistola legit. Judicabunt sancti nationes z dñabunt populis, vt habet in ps. Gladij ancipites, id est potestas pfecta: in manibz eoz ad faciendam vindictam in nationibz zc. Nota in nationibz z in populis q̄ eos seuere cruciauerūt reges z nobiles q̄ eos ad cruciatus cōdemnauerunt. Hos ergo dure cōdemnabūt. Apo. xviij. In poculo quo commiscuit vobis miscite illi duplum, duplum dicit: quia in corpore et anima occident eternaliter qui eos hic inhumane et iniuste occiderunt. Circa scōm nota q̄ in hoc notat deuotio sancti Stephani, nā lapidatōe amara nō impedicte: aīam in manus Jesu christi cō mēdauit, et p suis lapidatoribz orauit, put in euāgelio. At in hoc assimilat christo in passione qui moriens animā deo patri cō mēdauit z p suis occisoribz orauit. Secūdo notat in hoc ipsi⁹ mansuetudo quia in lapidibus suauissimā refectionez inuenit. Unde canit ecclia Lapides torrentis illi dulces fuerunt ¶ Quatuor aūt fuerūt pcipue que lapides illos dulces fecerunt, Primus fuit causa passiōis quia pro christo patiebat quez nouerat z viderat p se crucis amaritudinē tolerasse. Unū. j. Petri. iiij. Christo passo in carne z vos. e. c. zc Scōm desiderū deponende corruptōis. Unde. ij. Cor. v. Scimus qm̄ terrestris domus nr̄a hui⁹ hītatōis dis. q̄ edificationem habemus ex deo nō manufa. sed eternā in celis. Libēter em̄ pauper dat veterez tunicā vt accipiat nouam. Phil. iij. Reformabit corpus hu. no. cō. cor. clari. sue Terciū est magnitudo remūeratōnis. De q̄. ij Cor. iiij. Id quod in p̄senti mo. est z leue, tribu. nostre sup̄ modū in sublimitatē eternū glie pōdus opat in nobis. Ro. viij. Non sunt cōdigne passiōes hui⁹ zc. Quartū est potētia saluatoris q̄ nunq̄z deserit milites suos. Unde beato Anthonio cōquerenti q̄ dereliquisset eū in cōflictu diaboli z dicen. i. vbi eras Jesu: vbi eras, respōdit. tecum eram: sed volui videre certamē tuum Ita z beatus stephan⁹ videbat iesum stantem vt sibi auxiliaret: celos aptos vt illuc introduceret. Cui z dixit. Dñe accipe spiritū meū. Cōmendemus z nos zc.

Hystoria de ortu sancti Stephani rara.

Fuit Hierosolimis q̄dam nobilis vir z diues nōie Symon anthiochus cū vxore sua Perpetua, q̄ viuentes iuxta obseruationē mosaice legis: steterūt simul. xlvj annis seruientes deo in sanctitate et corde pfecto: nec habebant plez, z ideo p̄pter verecundiā sterilitatis nō audebāt intrare tēplum dñi: sed multis oratōibz meruerunt miraculose filium, nā mulier ista concepit et cum esset tēpus pariendi audiuit vocez angeli in domo sua: audiēte viro suo: sic dicentē. Hic puer a te cōceptus vocabit stephan⁹, i. corona grece, sz hebraice norma vl regula martiz Hic abel p̄m⁹ fuit martirū veteris testamēti, sic btūs stephan⁹ noui testamēti, Cum igit natus esset puer venit occulte nocte q̄dam demon et abstulit puez de cunabulis: locoq̄z eius ibidē ydolū lapideuz in specie pueruli reposuit. Ūñ parentes eius mane videntes puerū suuz esse ablatū amare flere ceperunt: q̄a totum solacium z gaudiū eoz in luctum fuit conuersum. z ita steterunt in fletu quousq̄z deus eis filium restituit. Diabolus p̄o ablatum puerū portauit ad mare volēs eū suffocare ne p̄missio angeli z gaudiū parētuz pficeret. sed deo hoc nō p̄mittente q̄ nō derelinquit sperātes in eū: cōpulsus fuit demō puez in regnū Troyani portare, et posuit eū de nocte q̄n portam Juliani q̄ erat pōtifex grecoz. Audiēs aūt de mane Julianus vocē pueri timuit fantasma esse: z cū deuota oratione cepit aliq̄ntulū appropinq̄re: z videns puez intra se cū gaudio dixit. Gratias tibi ago deus meus q̄a filiū dedisti mihi sine pctō: tollensq̄z puez fecit eum nutriri. vocauit nomē ei⁹ nathanael: et docuit eum totam legem mosayca ita vt esset famosissimus. Cum ergo stephanus qui greco nomine dictus fuit nathanael id est domus dei vna nocte dormiret: apparuit ei angelus dñi dicens sibi totum euentuz quis ipse foret: vnde veneraz: quō parētes sui de sua subtractōe z ydoli inuētōe dolerent: p̄cepitq̄z ei angel⁹ vt statiz ad parētes rediret: z ydolū ab eis reseruatū destrueret z p̄solatiōez parētibz impmeret. tūc subito nathanael accepta benedictione a Juliano pontifice iuit ad domum patris sui. et cum intrasset domum: demon incepit clamare, O Stephane sancte dei ne inferas

Sermo XVI

mihi maiorem penā z ego ad iussum tuuz recedā: z q̄cquid volueris cōtra inimicos tuos faciā. Tunc stupefacti eius parētes dixit eis stephanus. Nolite timere ego veni ad cōsolandū vos z faciendā vindictaz ex parte di nostri de iniuria quā iste demō multo tpe vobis fecit, iussitq̄z stephan⁹ incendi ignem copiosum in q̄ ydoluz ad pulueres redegit. Tūc cepit demō clamare q̄ iste ignis virtute dei magis eū afflixerit q̄z ignis infernalis. Et cū demō recessissz manifestauit se stephanus parētib⁹ suis iuxta seriem historie facte, q̄ maxime letabantur q̄a nullus erat ei similis in eloquentia, pulcritudine: virtute z sapientia. Post hoc intrauit stephanus scolas Gamalielis, vbi inter alios discipulos erat paulus et supabat stephanus in scientia magistrū z discipulos. Interea apparuit christus docēs et miracula faciens, cuius discipulus iā erat factus ꝓphilippus, hic philippus dixit stephano q̄ et Nathanael dictus fuit. Ego z socij mei vidimus messiam, pmissum patribus p os ꝓphetarum in lege: z ipse dicit christ⁹ filius Joseph de Nazareth. Et respondit Nathanael. A nazareth pōt aliquid boni esse zc, vt habet Johis. j. Et ex tunc factus est nathanael scz stephan⁹ xpi discipulus. Post passionē ꝙo apparuit sibi christus dicens ei. Vade z pdica ꝙbuz dei in Asia, Cilicia z Alexādria: z eris ibi doctor in noīe meo. Et ille iuit. Et cum intrasset portam cuiusdā ciuitatis Asie: ferebat corpus cuiusdā nobilis iam defuncti ad sepeliendū: z tota nobilitas ciuiuz cum eo erat pīsens cum fletu magno et vlulatu multo: z obuiās eis stephanus dixit State z ꝑsiderate mirabilia dei z ꝙtutez domini nostri iesu christi. et statim oratiōne cōpleta: clara voce dixit. Adolescēs tibi dico in nomīe Jesu surge. Et surrexit q̄ mortuus erat z cepit loqui sancto stephano dicens O beatissime stephane video te esse principem magnū coram deo tuo, q̄a ad pceptū tuū restituta est aīa mea corpi meo, sit deus tuus bñdict⁹ in secula: et clamauit omis populus amen. Ex cuius miraculi ostēsione multi crediderūt in christū. Hec z multa alia signa fecit ibidem z in alijs ciuitatibus: ꝓpter que multos ad fidem cōuertit. Hoc audientes apostoli qui eum in diaconum ordinauerunt: miserunt pro eo vt eligeretur in ministeriū, vt habet Actuū. vj. Et psequere eius historiā vt ibidem, z, vij ca, sequenti.

¶ De sancto Johanne euangelista Sermo, XVI.

SIc eum volo manere donec veniam q̄d ad te tu me sequere. Johānis vltimo. Sic scribit ipse Johānes euāgelista Cū beatū Petrū dominus de genere mortis sue certificasset dicēs: sequere me, id est sequeris me per cōformitatem passionis, Petrus aūt volens scire de fine cōfratris sui scz Johānis euangeliste: dño dixit, Hic aūt quid: supple patiet. dominus p̄missa verba respondit. Sic eum volo manere zc. In q̄bus verbis duplex p̄rogatiua tangitur. Una beati Johānis altera beati Petri. Beati iohānis p̄rogatiua notificatur q̄ maneat sine dolore martirij in familiaritate amoris. Et hoc cū dixit, Sic eū volo manere. Sed beati petri q̄ trāseat de hoc mūdo p ꝙformitatē passionis, et hoc cū dicit, Tu me seqre. vtrūcz dei donū, vtrūcz bonū, sed manere q̄etius seq̄ laboriosius. ¶ Quātū ad p̄rogatiuam beati Johānis de q̄ nunc est sermo Nota q̄ btūs Johannes plures p̄rogatiuas siue ꝓuilegia amoris habuit pre alijs aplis. Et h̄ tripl'r. videlicet in vita, in morte, z post mortē. Primo in vita habuit ꝓuilegia amoris. Primū est ꝓseruatio virginalis castitatis seu puritatis. Vñ Jero. in prologo sup Johānē. Hic est Johes euāgelista q̄ virgo a deo est electus: quē nubere volentē vocauit a nuptijs, nā mūdicia ꝙginalis valde placz deo. Vñ puer, xxij. Quidiligit cordis mundiciā habebit amicū regē Et Sap. vj. Incorruptō facit primū deo Ratio: q̄a dicit Crisō. sup Matheuz. Per castitatē homines assimilant angelis. Et Damascenus li. iij. Quanto angelus homine superior: tāto virginalis castitas nuptijs ē honorabilior. O magnū donū Pe q̄ in collationib⁹ patrū. Maior ꝙtus est castitatē tenere q̄z demones siue diabolū expellere et a se fugare. Hec collata est scō Johi apl'o et euāgeliste. ita q̄ bene potuit dicere illud Thobie tertio, Tu scis q̄a mūdā seruaui

De sancto Johāne euangelista

animā meā ab omni cōcupiscentia. Ideo canit ecclia. Tu lene cōiugī pectus respuisti messiam secutus. Hcōm priuilegiū est reclinatio regalis maiestatis. Unde q̄ textus. Recubuit supra pectus dñi in cena. O q̄s vnq̄ tale reclinatoriuz habuit. O attendere rem maximā, nam Johānes baptista quo maior nō surrexit inter natos mulier: vertice christi eo etiam iubente tāgere trepidauit. Maria etiam magdalena pedes dñi osculādos se indignā reputauit, ideo retro accessit. Thomas etiā tangēdo latꝰ p stupore deus meus z dñs meus exclamauit. Moyses faciē dñi videre desiderauit: cui tm posteriora z nō facies ꝓmittebaī. Sāctus Johānes euangelista in dulcissimo pectore in q̄ omnes thesauri sapiētie z sciētie sunt absc̄diti reqeuit. Tertiū priuilegium est secrete stabilitaī reuelatio in hoc q̄ traditorem sibi reuelauit. De quo Petrꝰ damiani in sermone. Tacet petrꝰ, tacet celi clauiger, tacet lingua que simul celum et terrā soluit: cui porte inferi nō preualebūt. Hilet andreas q̄ ad fontē vite primus fuit, nō ꝑsumit os aperire philippus q̄ patrem sibi ostēdi popposcit, omēs tacent, oēs dubitant, latēter unq̄runt, nō ꝓlatione verboꝝ sed nutibꝫ oculoꝝ. Petrus innuit Johanni vt interrogaret ipm: z fecit dicēs. Quis est q̄ te tradet. Ideo Petrus damiani. Cōsiderādū est q̄nta deuotionis īstātia beati iohānis debemꝰ implorare auxilia quez sibimet interuentorez z ipsi apli petierunt quantū, ꝑdesse apud iustū iudicē peccatoribꝫ poterit q̄ z, ꝑ ipsis celestis curie senatoribus interuenit, et q̄ aduocatus est sūmꝰ q̄ humiliter implorandꝰ est, hec ille. Quartum priuilegiū est cōmendatio btē virgis matris. Beda. Cui christꝰ in cruce matrez virginez virgini Johāni cōmēdauit, quid em̄ poterat esse clarius signū dilectiōis q̄ q̄ in cruce extēsus dñs noster et in vltimo mortis articulo amare cōstitutus: etiā suorū vulnez oblitus: matris nō obliuiscebatur: z hūc thesaurū p̄ciosum dilecto Johāni discipulo cōmendauit. Modū autē recōmendatōis videamus: q̄a nō dixit, ecce seruus tuus, ecce nepos tuus, sed ecce filiꝰ tuus, nec dixit, ecce dña tua sed ecce mater tua. O singulare donū. De q̄ Ambro. ait. Auctor humani generis in cruce pendēs: pietatis officia diuidebat, ꝑsecutionē apostolis, pacem discipulis, corpus iudeis, patri spūm, virgini paranimphū, latroni paradisum, pctōribꝫ infernū. christianis penitentibꝫ veniā legauit. Et Crisostomꝰ in sermone de passione. Tu o Johānes sancte ad hoc eligeris vt mistres z obseq̄ris marie ea dilectione q̄ filius, ea obediētia q̄ discipulus, ea subiectione q̄ minister z famulus. Petro cōmēdat ecclesia, tibi Maria: illi tumultuosa negocia, tibi pacifica z q̄eta. Secure igit iusti ad iohannem debent accedere: q̄a habet in potestate matrē gre. Secure z pctōres: q̄a habet in ptāte matrē misericordie. Secure z morientes: q̄a habet in potestate illā que in hora mortis suscipit. Juxta illud qō de ea canit ecclesia Maria mater gratie mr misericordie zc. Quintū priuilegiū dicit repletionis scz sapientie caritatis. Ideo de eo hodie canit ecclia illud Eccī. xv. Implcuit eum dominus spū sapientie z intellectꝰ. B Ulū Ambrosiꝰ. Johannes dum caput suū sup pectus iesu reclinauit: ꝑfunda secreta diuine sapientie hausit. Nam primo fuit ei ibi reuelatū misteriuz eterne generationis qō scripsit Johis. j. ca. In principio erat ꝟbū. Nam vt dicit Origenes: ibi vidit filiū dei cū patre coeternitatē. Hcōo vidit ibi filiū a patre distinctaz ꝑsonalitatem cum dixit. Et verbū erat apud deum. Tertio ibi vidit verbi cum patre cōsubstātialitatē cum dixit. Et deus erat verbū. Quarto ibi vidit assumptā hūanitatez ibi cum dixit. Et verbum caro factum est. Quinto vidit suam benignam familiaritatē cum dixit. Et habitauit in nobis. Sexto vidit iocunditatē: cum dixit. Vidimus gliam eius gloriam q̄si zc. Septimo vidit gre amicabilitatē, ibi. Plenū gratia z veritate. Ideo Origenes in Omel. ꝓma sup Johānē ꝓfert cum Paulo dicēs. Paulus raptus est in tertiū celū. Johānes sup oīe celū. Paulus in paradisum. Johānes ꝙo in paradisum paradisoꝝ. Paulus audiuit verba q̄ nō licet homi loq̄. Johānes audiuit vnuz verbū ꝑ quod facta sunt oīa, z licuit ei illud verbum dicere hominibꝫ z predicare. Ideo comparaī aquile volāti. Unde canit ecclesia. Volat auis sine meta: cui nec vates nec ꝓpheta volauit altꝰ, vbi Augꝰ.

Si altius volasset totus mundus cum ca
pere nō potuisset. Et Orige. Johānes nō
potuit ascendere altius nisi totus fieret de
us ⁊c. ¶ Sextū priuilegium dicitur
perfectōis scz generalis sanctitatis. Habu
it nāq; Johannes omniū sanctoꝝ pfectio
nes, de quo Petrus Damiani dicit. Quid
in virtutib⁹ Johānes incōparabiliter nō
excedit. Est nāq; apostolus et doctor, cum
doctorib⁹ in epistolis: scribendo ⁊ pdican
do epl'as canonicas. Est euāgelista in euā
gelio: ꝓphbeta in Apocalip. Martyr in
oleo et flagellatiōe. Act. v. Eps in epheso
fuit cōfessor et virgo. Ideo canit ecclesia.
Valde honorandus est beatus Johānes
¶ Reuera honorand⁹ est: quia ipm ho
norauit christus, angelus, totus cet⁹ apo
stolicus, et omniū sanctoꝝ laudabilis nu
merus. Primo honorauit eum christ⁹, qz
pre omnib⁹ alijs apostolis eū plus dilexit
et cum super pectus suū requiescere fecit.
Ideo canit eccl'ia illud Bede. Hic est Jo
hannes qui priuilegio amoris pcipui cete
ris altius a dño meruit honorari. Secun
do honorauit eum angelus, quia ab ipso
adorari recusauit et ipm cōseruū vocauit.
Apoc. xix. Vide ne feceris quia cōseruus
tuus sum: et fratrū tuoꝝ habentiū testimo
nium Jesu. Tercio honorauerūt euz apo
stoli quādo ipm et Petrū tāq; columnas
ecclesie ad samaritanos miserūt, vt habeā
Act. viij. ca. Quarto eum oēs sancti hono
rauerūt, quia ad eius terminū cōuenerūt,
multomagis nos eum honorare debem⁹,
quia ipe est christi amicus, apl's, euangeli
sta, martyr, cōfessor, et virgo. Ideo Crisо.
sup Mat. Johānes est celi ciuis, ecclesia
rum columna, angel⁹ terrestris, homo ce
lestis ⁊c. ¶ Hic cadit dubiū vtrū chri
stus plus dilexit iohannē q̄z petrū. Respō
dit sctūs Tho. in. iij. di. xxxij. triplex est dif
ferentia dilectōis. Prima cōsistit in fami
liaritatis ostensione, ita magis dilexit Jo
hannē q̄z Petrū. qz maiora signa dilectio
nis sibi ostendit. Secunda cōsistit in do
norum collatione, et ita magis dilexit Pe
trū, qz maiora dona ei ꝓcessit: quia ei eccle
siā sanctā cōmisit et claues regni celoꝝ tra
didit. Tercia dilectio ꝓsistit in precordiali
amore, et ita vnumquēq; discipulū dilexit.
Joh. xiij. Cūq; dilexisset suos vsq; in finez
dilexit eos. Sed diceres, plus debebat di
ligere Petrus: quia plus dilexit christū eo
q̄ dicitur puerb⁹. viij. Ego diligētes me di
ligo. Et etiā de beato petro legit illud Jo.
vlt. Symō iohānis diligis me plus his,
respōdit. Tu scis dñe quia amo te, vbi di
cit Beda, Petrus dilexit christū feruenti⁹
et diligebat fortius. Johānes vero dilige
bat dulcius et diligebatur familiarius. Et
sanctus Tho. vbi supra dicit q̄ petr⁹ plus
dilexit christū in mēbris suis: sed Johan
nes plus dilexit christū in seipo, ideo Pe
tro cōmisit curam membroꝝ. Johāni ve
ro curā matris sue q̄ ad personā ipius spe
cialiter spectabat. vnde et petrus a christo
plus diligebat ad effectum interiorē, quia
donū maioris charitatis erat ei tūc colla
tum, sed Johānes plus diligebat quo ad
signa maioris familiaritatis. ¶ Con
sequenter queritur, vtrū petrus et iohan
nes specialiter se mutuo dilexerūt. Ad hoc
dicit Crisо. Petrus specialiter dilexit Jo
hannē ⁊ ecōuerso, ideo frequēter legūtur si
mul fuisse in euangelio, nam fuerūt simul
ante passionē ad parandū pasca, Lu. xxij.
Secūdo tempore passionis simul introie
runt in atriū principis sacerdotū, Jo. xviij
Tercio fuerūt simul in die resurrectionis
Joh. xx. Currebāt duo simul ad monumē
tum, ideo petrus desiderabat eum secū ha
bere in ministerio pdicationis. ¶ Se
cundo singulariter dilexit iohannē in mor
te qō patet ex hoc, qz tria priuilegia sibi in
morte exhibuit. Primū est q̄ ipm per se ad
tps sue resolutōis inuitauit. Vñ canit ec
clesia, Apparuit caro suo iohāni dñs iesus
christus cū discipulis suis ⁊ ait. Veni di
lecte tps est vt epuleris cum fratrib⁹ tuis.
Secundū priuilegiū est, qz ipm die dñica
ad se recepit. Nā hac die mūdus sumpsit
exordiū, mors interitū, et vita principiū vt
dicit Seuerin⁹, et habet in c. de die, lxxv.
dis. vbi dicit q̄ die dñico gestū est quicq̄d
insigne a deo factū est. Terciū priuilegiuz
est q̄ ipm in morte a dolore ⁊ etiā a dolore
martyrij pseruauit, et hoc est qō dicit the
ma. Sic eum volo manere donec veniaz.
Nō exponit Crisо, id est nolo ipm p mar
tyriū cōsummari: sed volo eum manere scz
ad pdicandū, donec veniā scz p mortē ⁊ re
cipiam eū in eterna tabernacula. Sed cur

De sancto Johanne euangelista

cum a martyrio cõseruauit, dicunt doctores q̃ hoc factũ est in recõpensam illi⁹ doloris quẽ sub cruce ptulit. Quis eñ explicare sufficit quãta pena eum repleuit dum pijssimus magister ⁊ dñs suus in cruce pẽdebat: in cuius pectore priori nocte recubuit: et ei dulcissimã matrẽ suam cõmendauit. Hoc aũt verbũ. sic eum ⁊c. discipuli intellexerũt q̃ Johãnes nõ deberet mori qõ tñ christus nõ dixerat vt habeť in euangelio. Ex quo habem⁹ documentũ q̃ nõ pro magno reputanduz est si error surgit inter fratres deuotos in obscuris dumm̃o non sint ptinaces et statim dimittãt informari a superioribꝫ. ❡ Est tñ notandũ circa ħ verbũ christi. Sic eũ volo manere ⁊c⁹ q̃ Johẽs tria habuit q̃ sp in ipo pmãserũt ⁊ pmãebũt. Primũ virginitas, qz ad vocationẽ xpi de nuptijs dimissa spõsa dñm secut⁹ est vt suã virginitatẽ ꝓseruaret. In q̃ instruxit oẽs matrimonialiter cõiunctos añ carnalẽ copulã posse cõseruare virginitatem ⁊ intrare religionẽ, vt habeť in. c. verum. et. c. ex publico. de cõuersi. ꝓiu. Secundũ est charitas. qz charitas nũq̃ excidit. j. Cor. xiij. Tercium est cõtemplatio q̃ similiter in eo manebit, sicut etiã scriptum est de Maria magdalena Luc. x. Maria optimã ptẽ elegit q̃ nõ auferet ab ea. ❡ Tercio christus singulariter dilexit Johannẽ post mortẽ, quia ꝓseruauit eum ab incineratiõe. Hoc ꝓulegiũ habuit ex integritate virginitatis, vnde merito in sepulcro eius nõ inuenit nisi manna. Dicit eñ Jsiõ. et magister in Scolastica histo. q̃ Johannes. lxxxix. anno ꝑ existẽs. lxxvij. anno post passionẽ dñi sub principe Trayano cum diẽ sue trãsmigratõis cognosceret imminere fecit fieri sepulcrũ circa altare ⁊ inde valedicẽs fratribꝫ facta oꝛõne vivus introiuit: ⁊ lux de celo venit sup astãtes ⁊ certis horis duravit in qua ꝓstrati sunt ⁊ surgentes tumulũ eius vacuũ inuenerunt et corpus nõ viderũt: sed paulatim terraz in modũ manne scaturire sicut in fonte viderunt. Vñ Leo papa. Venit̃ omnes gentes ⁊ obstupescent miraculũ omnibꝫ seculis inauditũ q̃ in sepulcro vbi est domus vermiũ nascit̃ panis angelo⁹. Sed sic nimirũ dignũ fuit trãsire ab hoc seculo dilectum autoris discipulũ, qui q̃m mirabiliter vixit. mirabiliter obijt. et sicut nõ cõmunem cum hominibꝫ vitã duxit sic non cõmuni hoim morte trãsiuit ⁊c. ❡ Circa ꝓdicta querit̃ quare xps singulariter ꝓ alijs aplis Johannẽ dilexit. Ad hoc dicẽdum q̃ triplici rõne. Primo rõne fraternitatis, qz erat sibi frater cõsobrinus ex eadẽ stirpe natus. Nam vt colligit̃ ex dictis sanctoꝝ patrũ Anna tres filias habuit, scilicz Mariã matrẽ dñi. et Mariam iacobi. et Mariam salome. De maria iacobi geniti sunt Jacobus minoꝛ. Symon chanane⁹ Judas thadeus q̃ fuerũt aplĩ. et Joseph q̃ cognominatus est iustus. De maria salome natus est Jacobus maioꝛ. et Johannes euangelista. Vñ fm Franciscũ de maro, colligit̃ hec veritas q̃ Johãnes euangelista habuit triplicẽ germanitatẽ ad christum ꝓ eo q̃ mater dñi habebat tantã germanitatẽ sola ad filiũ suum q̃stam habent pater et mater in alijs: eo q̃ corporalẽ substantiã totã filio suo dedit in qua germanitas radicat̃ eo q̃ de substãtia virginis christus fuit totaliter formatus. Secũdo diligebat xpus singulariter Johannẽ ratione etatis. quia in etate tenera mũdo spreto secutus est xpm. ❡ Erat eñ adolescens cum a xpo fuit vocatus, de cuius vocatiõe dicit Hico, de lyra ī ꝓlogo sup Joh. q̃ triplicíter Johãnes fuit vocatus. Primo ad xpi aliqualẽ noticiã, nã vt habeť Jo. j. qñ Andree petenti rabbi vbi habitas, respõdit iesus, veni et vide, erat cũ eo iohannes euangelista. q̃ sequẽtes christũ venerunt et viderũt vbi habitaret sicut hospes, et mãserũt apud illum die illo. Secũdo fuit vocatus ad xpi familiaritatẽ. Et de hac vocatione dicit Piero. in ꝓlogo sup Joh. Hic est iohẽs euãgelista vnus ex discipulis domini q̃ virgo a deo est electus, quẽ de nuptijs volentem nubere vocauit dñs. Nupție iste fuerũt fm cõmunẽ opinionẽ doc. ille de q̃bus fit mẽtio Joh. ij. q̃ nuptie facte sunt in chana galilee qõ ꝓbabile est. tũ quia nõ legit̃ christũ alijs nuptijs interfuisse. tũ qz mater iesu erat ibi tãq̃ in nuptijs nepotis sui. Tercia vocatio fuit ad apostolatum qñ vt dicit̃ Mat. iiij. relictis rhetibꝫ et patre cuz fratre suo Jacobo secutus est christũ. Tercio diligebat christus iohannem rõne sue virginitatis, placent eñ xpo

qui in matrimonio regulate viuunt. Sed multo magis placēt ei qui cōtinentiā seruant. Sup omnes tū grati sunt illi q̄ mēte ꝛ corpe virginitatē amplectunt, qō videtur nostrā ꝓpriam naturā excellere vt inqt Hiero. ad sacras virgines. Grande est et pene vltra naturā corpoream superare luxuriam et ꝯcupiscētie flammā adolescētie fauces estuantē animi virtute distringere viuereq; ꝓtra humani generis legē ꝛc.

¶ De scō Johāne euāgelista Ser. XVII.

¶ De euangelio.

In illo tempore dixit ihesus Non moritur sed sic eum volo manere donec veniā. Jo. vlti. Solent boies filios quos tenerrime diligunt ab omni molestia inquantū valēt pseruare, ꝓpter qō doluerūt valde parētes Thobie q̄ miserūt eum pegrinari timētes ne alī quid molesti ei accideret, vt ꝑ Thob. iiij. Similit Jacob incōsolabiliter doluit amisso Joseph quē valde dilexit, vt habet Geñ. xxxvij. Et q̄ saluator noster pre alijs dilexit sanctū Johānē: ideo ipm ab omni occisionis molestia pseruauit, q̄ p effusionem sanguinis vitā suam nō finiuit. Hoc testatur ipe de seipo dicens. Nō dixit ꝛc. In quib⁹ verbis duo tanguntur. Primū est mortis afflictio, ibi. Non dixit ihesus. Secundū amoris cōclusio. ibi. Sed sic eum volo ꝛc. Primū misteriū est de mortis afflictione siue ferocitate ¶ Circa qō nota triplicē ferocitatē. Prima ꝓtra ꝓmos boies. Secūda ꝓtra peccātes. Tercia cōtra totū mundū. Prima ferocitas dicit cōtra primos boies quos ipa interemit ꝛ ꝓstrauit. nam a principio cōditionis humane in statu innocentie erāt boies impassiles incorruptibiles ꝛ immortales, et sic immunes a lege mortis. Primo ꝯcludūt doc. Bonauen. et Sco. in. ij. di. xix. impassibilitatē illi⁹ status ¶ Nā vt dicit sanct⁹ Tho. iij. ꝑte. q. xcvij. q̄ in illo statu homo poterat corpus pseruare ne pateret ab aliquo, poterat quidē p ꝓpriam rationē q̄ quā poterat vitare nociua, poterat etiā p diuinam prudentiā q̄ sic ipm tuebat vt nihil ei occurreret ex improuiso a q̄ ledereť Unde Jsi. li. de trinitate ait. Si homo ī paradiso innocēs viueret: nec ignis eū vreret nec aqua mergeret nec aeris absentia suffocaret, nec oīa que nocēt mortalib⁹ impedirēt Et Aug⁹. li. iij. de ciui. dei. c. vj. ait. Nihil corruptōis in corpore vel ex corpore vllas molestias vllis eius sensib⁹ ingerebat. nullus intrinsecus morb⁹. nullus ictus metuebatur extrinsecus. summa in carne sanitas erat in aīo. tota tranquillitas sicut in paradiso nullus estus aut frigus. sic in ei⁹ habitatiōe nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offensio. Hec ille. Et ne cui impossibile videatur qō dico de statu primi boīs oīa ad dei voluntatē ꝛ ordinem referēdo, inspiciamus exempla q̄bus patere potest qualiter deus actum suspendit actuoꝝ ꝛ passiuorū approximatorum et nō impeditoꝝ: ita vt actio nō fuerit subsecuta sicut fm naturā factū fuisset. Est quippe elementū ignis maxime actiuitatis et nihilomin⁹ tres pueros in ardentem fornacē missos vt cōburerent nec minime lesit, animo ambulabāt in medio flā me laudantes ꝛ benedicētes deū. Dañ. iij. Sanctissima agnes flāmis iniecta fuit et nihil sibi nocuit. Johānes euāgelista Domiciani temporib⁹ rome in doliū feruētis olei missus illesus exiuit. Idē etiā venenū mortiferū bibit quo exhausto duo alij extincti fuerant: ipe vero intactus pmansit. Quid plura indomitas feras mansuetas fecit deus sanctis suis, nōne fecit sempiternus deus q̄ illos nedū offendere ausi sūt, verū etiam eis obediebant acsi rōne vigerent, ferocissimi inter aīalia leones reputātur ꝛ tū Antonio ministrabāt ad terrā effodiendā p sepultura Pauli primi heremite. vt in vitas patrū de Paulo legit. leonis psidio abbas Zozimas sancte Marie egyptiace corpusculū sepeliuit. Leonem etiam Hieronymus habuit q̄ ita obediens erat vt et azinū monasteriū ad pascua dirigeret De Jona legim⁹ q̄ fuit a cete devorat⁹ et post triduū ad littus ab cadē belua stans fuit eiectus. Jone. iij. Nec mirandū si ad ipm rerū omniū opificē sapientiā atq; potentiā ista referamus. ¶ Scdo doc. vbi supra cōcludunt istius status incorruptibilitatē et immortalitatē. Ūñ Augu. in questionib⁹ no. et ve. testamenti. Deus hominē fecit q̄ q̄diu nō peccaret immortalitate vigeret vt ipse sibi auctor esset aut ad

mortem aut ad vitã. Et lib. xlij. de ciui. dei c. lij. ait. Fatendũ est primos hoies ita fuisse institutos vt si nõ peccassent nullũ genus mortis experirent. Et Orige. sup Leuit. ix ca. Si homo ab initio elegisset vitã nũc humanũ genus mortalẽ conditionẽ teneret. Cui cõuenit illud Sapie. ij. Deus mortẽ nõ fecit sz impij pprijs manibus accersierũt eã. Sed hic cadit dubiũ quõ poterat tũc corpus hois esse incorruptibile z immortale. Nã omne cõpositũ ex cõtrarijs ẽ naturaliter dissolubile z corruptibile. igitur. Ad istud rñdet sctus Tho. in pma pte. q. xcvij. dicẽs q aliqd pt dici corruptibile tripliciter. Uno mõ ex pte materie eo sz q nõ habet materiã sicut angelus. vel habet materiã q nõ est in potẽtia nisi ad vnã formã sicut corpus celeste. et hoc dicit fm naturã incorruptibile. Allio mõ aliqd dicitur incorruptibile ex pte forme. quia sz rei corporali inberet aliq dispositio p quã totaliter a corruptõe. pbiberet. et hoc dicit incorruptibile fm gloriã. qz vt dicit Aug. in epla ad dyoscor tã potẽti natura fecit deus animã vt ei⁹ beatitudine redundet etiã in corpus plenitudo sanitatis z incorruptionis vigor. Tercio mõ dicit aliqd incorruptibile ex pte cause efficiẽtis: et hoc mõ in statu innocẽtie homo fuit incorruptibilis et immortalis: qz deus sic voluit. Secunda ferocitas mortis est cõtra peccãtes. nã sepenumero ipos inuadit subito z in breui morula absorbet eos. Job dicit ps. Uiri sanguinũ z dolosi nõ dimidiabunt dies suos. Et licet multa accidãt p naturã q labilis est: et vt plurimũ humane vite ptraria. O. Ueruntñ mortalitates z pestilentie aduenirũt sepe z sepius iudicio dei. i quibus nõ sine grandi terrore oẽs aspiciunt mortis dominiũ z potestatẽ. Et q hec vera sint. pbat ex testificatõe scripturarũ. Et pmo põt illud sumi testimonio Numeri. xj. Ubi narrat q cũ popul⁹ israel esset in deserto nõ cõtentus cibo celesti sz mãna qõ pluebat illis deus de celo desiderans carnes et pisces cucumeres pepones cepe et alia dñs pluit coturnices in castris eorum Et cum adhuc carnes essent in ore eor. ecce furor dñi cõcitatus in populo pcussitq eũ plaga magna. Secundũ testimonium habet Exo. xij. vbi narrat q media nocte percussit dñs egyptũ plaga magna z interfecit omne pmogenitũ in terra egypti a primogenito q sedebat in solio vsq ad pmogenitũ captiue q erat in carcere z omne pmogenitũ iumentor. Surrexitq pharao in nocte et oẽs serui eius: omnesq egyptij et ort⁹ est clamor magn⁹. neq enim erat domus in qua nõ iaceret mortuus. Terciũ testimoniũ est. ij. Re. vlti. et. ij. Paral. xxj. Ubi legit q pcussit dñs pestilẽtia israel a Dan vsq Bersabee z mortui sunt ex pplo lxx. milia virorum. Quartũ testimoniũ capit a Justiniano in auten. vt nõ luxu. ptra natu. vbi ait. Propter ista duo sz blasphemiam et peccatũ ptra naturã fames pestilẽtie et terremotus sunt. Idẽ similiter in glo. xxxij. q. vij. c. flagicia. Quintũ testimoniũ est in historia scolasti. i qua narrat q Daximianus impator duct⁹ diabolico spiritu fecit cõponere carmina blasphemijs plena cõtra iesum christũ z sanctos eaq scribi mãdauit i tabulis iussitq p singlos vrbes et villas deferri. faciebatq ea cantari. altissim⁹ aũt tm scelus inultũ remanere noluit sed tãto rigore in populũ blasphemũ pestilentiã misit vt comedendo z bibendo sola sternutatõe morerent. Ipe aũt Daximianus dolore graui percussus spiritum exalauit. Sextũ testimoniũ est in legenda sancti Gregorij. et in tractatu de letanijs. vbi refert q ppter comessatões et luxurias romanor cõmotus est deus cõtra eos pestilentiãq magnã in illos misit quã inguinariam vocant. Uide de boc lombartica z. Ex hoc igit patet q ppter pctã hominũ deus punit eos morte. Quod vtiq factum cõspicimus temporibus nostris z. declara Est enim mors ista pestilentialis ensis diuine iusticie quo transfodiunt viscera iniquorum. De iustis autem et si ipi patiant nõ obstat. quia dicit ps. Preciosa in ospectu dñi mors sanctor eius. R Tercia ferocitas mortis est cõtra totũ mundum. peccante siquidem homine introducta est lex mortis a qua nullus excipitur aut priuilegiatur ita vt moriant singuli vsq ad cõsummationẽ seculi. iuxta cõminationẽ dei dicentis Gen. ij. In qcũq die ex eo comederis morte morieris. i. mortis necessitatem incurres vel morti obligatus eris fm q exponit Augusti. super Gen. Ideo idẽ

dicit,xiij,de ciui.dei.c.iij. Eosdem primos hoies ita fuisse morte mulctatos vt quicquid eoz stirpe fuisset exortū eadē pena teneretur obnoxium. De hac ferocitate z potentia mortis scripture multe loquūt. Vñ j. Re,xiij. Omnes morimur et quasi aqua dilabimur sup terrā transumptiue. in.c. in ecclesia,xiij,q.ij.et ps. Quis est homo qui viuet z nō videbit mortē,ad Heb.ix. Statutum est homini semel mori. Eccī,v. Dia que de terra sunt in terrā reuertent. Hinc Job,xiij.dicit. Homo natus de muliere breui viuens tpe zc. Et sapiens Eccī,xiij. Memor esto quoniā mors nō tardat. verba ista multū ponderanda sunt. scz mors nō tardat ergo est ī ianuis. Mors nō tardat:ergo timeamus. Mors nō tardat:ergo benefaciam⁹. Inuehe cōtra dilectores mundi. Hoc verbū vtiq; omnes cogitare deberēt. quia vtile est cōtra tumorē supbie vide de hoc exemplū in legenda sanctorū in vita Barlaam de filio Josaphat regis Indie. habes in Roberto de licio,sermone vltimo de morte. Secundū misterium declarandū dicit amoris conclusio. amor quidē xpī ad Johannē euangelistā felicīter est cōclusus. ¶ Quē christus voluit triplici priuilegio decorare. Primū dicitur miraculoz choruscationis. Secundum admirande cōsummationis. Terciū superne glorificatōis. Primū priuilegium dicit miraculoz choruscatōis. ipe em multa miracula operat⁹ est. a Domiciano nāq; crudelissimo aduerbē vocatus in qua in feruentis olei dolio missus illesus exiuit. a quo fuit in exiliū relegatus. Quo mortuo Johānes in Epbesum remeauit vbi Drusianā suam deuotā suscitauit. Ubi Cratonem pbm et duos iuuenes q mundū contemserāt ad fidem reduxit,pter gemmarum fractarū integritatē vbi iuuenē q mortuus efferebat ad vitā redire impetrauit,z nō solū ī Epheso verūetiā p totā Asiā multa miracula virtute diuina est operatus sicut diffusius patet in sua legenda. Secundum priuilegiū dicit admirāde cōsummationis. mirabiliter em cursum suū cōsummauit. Nā cum esset,lxxxviij. annoz apparuit ei dñs dicens. Veni dilecte mi. Qui die dñico p dicauit vsq; ad magnā partem diei. Demū in foueā descendit:sup quē tanta lux emicuit q null⁹ ibi respicere poterat. Recedente vero lumine fouea repleta mānna inuēta est. ¶ Ubi difficultas orit apud plurimos an Johānes fuit mortu⁹. Ad hoc dico q de morte Johānis sūt ḋn qz opiniones. Prima est eoz q dicūt eum esse mortuū:sed tñ cum corpore z aīa trāslatum in celo. sicut ecclesia tenet de be. virgine. qō pbant duplici rōne. Primo ex liberalitate dei q corpus eius custodiuit ne corruptioni subiaceret. ne oleum feruens adureret. ne venenū noceret. ne gladi⁹ deseuiret. ne mortis dolorē sentiret. Si ergo christus corpori Johānis tā liberalis fuit in mūdo nō debuit minus liberalis esse in celo. Secūdo ex dignitate iohannis q in sinu christi recubuit. q christo tā familiaris extitit. cui matrē cōmendauit. a quo angelus adorari noluit. Si ergo alioz apostolorū corpora sic honorant in terris:multo magis corpus beati Johannis euangeliste honorari debuit. Sed nullus honor sibi exhibet in mūdo ergo honorat in celo. Secūda opinio est illoz q dicūt q iohannes nō est mortuus sed dormit in sepulcro hoc accipiētes in signū q in sepulcro suo videt manna scaturire q̄si flatu quiescentis. Sed Aug. in omel. hodierna hoc reprobat:quia hoc nō esset Johānis priuilegium sed magis detrimentū si tādiu a diuina fruitione retardaret alijs aplis in gloria existentib⁹. Tercia opinio est illoz q dicunt q iohānes nō est mortuus sz adhuc viuit et in paradisum terrestrē translatum esse et cū Enoch et Helya tpe antichristi apparere et occidi. Vñ Theophilus dicit Christus nō negauit iohannē moriturū. nā oē qō orit morit. sed dixit. Sic eū volo manere. i. viuere donec veniā. i. vsq; ad fīnē mūdi:et tūc patiet⁹ p me martyriū cū Helya et Enoch. et si assignet eius sepulcrū viuens illud intrauit z postea discessit. Hec ille. Hoc aūt doctores nō approbāt. quia nō habet autoritatē ex scriptura. Et videt iohannes p se hāc opinionē excludere dū dicit in themate. Et nō dixit ihesus nō moritur sed sic eum volo manere donec veniā nō ad iudiciū in fine mundi: sed ad vocādum eum in gloriā celestem ab hui⁹ mundi statu. Et sic factū est:quia christus ipm per se ad temp⁹ sue resolutionis inuitauit.

De Innocentibus

Ñ canit ecclesia, Apparuit caro suo Johanni dñs Jesus cũ discipulis suis et ait, Veni dilecte mi tempus est vt epuleris cũ fratribus tuis. Ideo est quarta opinio eorum qui dicunt ipm defunctum et animã glorificatã in celo, corpus vero eius reseruari in loco hominib ignoto z solo deo cognito. sicut de corpe Moysi dicit. Quinta opinio illorum est qui dicunt q est mortuus tamẽ sine dolore, sicut fuit sine corruptione carnis, et corpus eius in cineres resolutum et loco ipsius manna scaturire. Quod videtur sentire Hieronimus in prologo super Joh. Et in Apocalip. vbi sic ait, Hic est Johannes qui sciens supuenisse recessum cõuocatis discipulis in Epheso post multa signorũ experimenta inde fossum descendẽs sepulture sue locutione facta reddidit spiritũ, tam extraneus a dolore sue mortis q̃ a corruptõne carnis fuit alien⁹. Hãc opinionẽ cõmuniter sequunt doctores catholici et soluũt illud qõ dñs dixit Petro, sic eũ volo manere donec veniam tc̃. put supra solutũ est. Nam cum beatum petrum dominus de genere mortis sue certificasset, dicẽs sequere me, id est sequeris me per ꝓformitatẽ passionis. Petrus aũt volẽs scire de fine ꝓfratris sui Johãnis dixit, hic aũt q̃d sc̃z patiet, dñs ꝑmissa verba respõdit, sic eum volo manere donec veniã. Intelligit ẽm Crisost, id est nolo ipm p martyriũ cõsummari, sed volo eũ manere ad pdicandũ donec veniã sc̃z per mortẽ: z in ipius morte recipiam eũ in eterna tabernacula. Terciũ priuilegiũ dicitur superne glorificatõnis. In celesti nãq curia copiosam esse Johãnis gloriã oẽs cognoscere possunt q̃ sciũt gloriã esse meritj correspondentẽ. Et ne multa dicã Johes euangelista non in infimo ordine z gradu est sanctorum collocatus. verumetiã ipse est qui propter amorem inter seraphim ardentes habitare creditur. Sic enim magnum fecit eum meritis in ecclesia militante, ita magnificauit eum in beata gloria, ibi nunc fruitur eterna pace, ibi exultat cum angelis sanctis, ibi possidet omne bonum, eiusq memoria facta est sempiterna, ibi deniq pro suis deuotis interpellare nõ cessat. Quem deprecemur omnes vt pro nobis intercedat apud christum dominum z benignissimã suam matrem quatinus in hoc seculo digni efficiamur gratia dei et in futuro beatitudinẽ illam possideam⁹ q̃ est christus deus et homo in secula benedictus. Amen.

De Innocentibus.

Sermo. xvij.

Apparuit angelus in somnis Joseph dicens Surge z accipe puerũ et matrẽ eius et fuge in egyptũ. Mat. j. Pro introductione dicit Haymo. Postq̃ magi fecerũt oblationẽ dño et per aliã viam reuersi sunt in regionẽ suam et nihil sibi renunciauerũt credidit eos deceptos eẽ ex apparitione stelle fantastice: et ꝓterea ad se p cõfusione nõ reuersos, ideo nõ curauit querere puerũ. Sed postq̃ in die purificationis christus fuit in templũ ꝑsentatus et a Symeone iusto ꝑdicatus et manifestatus. Similiter ab Anna ꝓbetissa coram omni populo, tũc primo Herodes cogitauit occidere puerũ. Hoc aũt ꝑuidens deus ammonuit Joseph per angelũ vt fugeret cum puero et matre eius in egyptũ. Dixit ergo angelus sic apparens Joseph, accipe puerũ et matrem eius: nõ dixit accipe matrẽ et puerũ eius, quia vt dicit Crisost, nõ ꝓter matrẽ puer nat⁹ est: sed ꝓter puerum mater ꝑparata. Et notanter dixit matrem eius nõ cõiugem tuã sicut antea christum peperisset vt ostẽderet matris xpi virginitas vt dicit Hilari⁹ sup Mat, quare bñ dicit euangelista, Apparuit angelus tc̃. Circa thema z in toto sermone tria veniunt declarãda. Primũ est christi pegrinatio. Secundũ Herodis ꝑsecutio. Terciũ matrũ lamentatio. Primum tangit in themate cũ dicit, Angelus apparuit tc̃, surge.

A Circa qõ de tribus videbimus. Primum quare angelus apparuit Joseph in somnis z nõ in vigilia sicut pastoribus Marie et Zacharie. Ad hoc rñdet Crisosto, in omel. Ideo nõ apparuit manifeste sicut pastoribus tc̃, qz Joseph valde fidelis erat, iõ nõ indigebat manifesta reuelatõe sicut pastores qui erãt rudes. virgo aũt indigebat quasi de maximis instruenda. Similiter et Zacharias indiguit, qz nõ ita credulus fuit vt habet Luc̃. j. Secũda ratio est Re

mīgñ,et Horalis. Per hoc em̄ q̄ angel⁹ in somnis apparuisse dicit mystice designatur,q̄ illi qui a curis terrenis et secularib⁹ mundi requiescunt negotijs pfrui angelica visione merēt. Tercia ratio,quia in hoc cōmendatur diligētia Joseph. Unde credendum est q̄ tempore nocturno valde occupauit se quomodo digne christo et matri eius posset famulari intantuz etiā q̄ in tali obdormiuit:et eo sic dormiente angelus sibi apparuit dicens. Surge et accipe puerū rē. ℟ Sed diceres. an iste angelus qui apparuit Joseph fuerit christo ad custodiam deputatus. Ad hoc dico q̄ non. Nam licet aliqui tenuerint q̄ christus habuerit angelum ad sui custodiam deputatum. Dicunt enim q̄ angelus de quo hic,similiter ille qui annunciauit pastoribus christi natiuitatem. Luc̄,ij,et ille de quo Luc̄,xxij. dicitur. Ecce apparuit ei angelus domini cōfortans eum: potuit esse angelus eius custos. Cōtrarium tamē tenent doctores in secundo sententiarum. dist,xj,vbi dicit Bonauen. q̄ christus nō indigebat angelo custodiente:quia diabolus nō poterat opprimere corpus per violentiam diuinitati vnitum,nec poterat seducere per astutiam intellectuz plenarie a verbo illustratum,nec poterat allicere per blandicias affectuz plenitudine gratie cōfirmatum,ideo christus nō indigebat angelo bono nec quantū ad corporis defensionem nec q̄ztum ad eruditionem rationis,nec q̄ztum ad incitationē affectionis. Etiam nō cōpetebat ipi christo habere angelum custodem. quia custodia in custodiente respectu custoditi dicit p̄sidentiam quandam,et quia angeli christo domino suberant: ideo nullum officiū p̄sidentie ipis angelis respectu christi cōmitti debebat. Quicquid autem alij in cōtrarium de angelis allegant intelligitur de angelis ministrantib⁹ et seruientibus ipi christo non de p̄sidentibus. Cum enim anima christi ab instanti sue cōceptionis perfecte beata erat angelū custodem nō debebat habere sed bene ministrantē:nō vnum tm̄ sed etiam plures.fm illud Matth,iij. Et accedentes angeli ministrabant ei rē. ℒ Secundum declarandū est de christi fuga vbi primo queritur. Cur christus fugit in egyptum cum tamē alias euadere potuisset persecutionē Herodis cum fuerit deus et homo. Ad hoc dicendū q̄ multiplici de causa fugit. Primo scōm Crisost. propter nature humane ostensionē. Nam si se occultasset vel virtute diuina se inuisibilem fecisset: de veritate humane nature diuine vnita aliqui dubitassent. Secundo fm Bedam propter nostram exemplificationē. Joh,xiij. Exemplum dedi vobis vt quemadmodū ego feci ita et vos faciatis. Futurum enim sciuit q̄ ipe p̄sequerētur in suis fidelibus,vt igitur licite rabiem persequentiuz tempore possent declinare dedit eis exemplū opere similiter et verbo Mat,x. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Tercio nobis in cōsolationē. Nam si fideles sui spiritualiter deo nati fuerint et deo seruire inceperint:et tunc tribulatiōes et tentationes statim euenerint in hoc nō debemus turbari sed cōsolari. Bern̄. Quicquid diligitur a deo impugnatur a diabolo. Et Augusti. Magna consolatio est membris ex capite.nam ipe dixit Joh,xv. Si me persecuti sunt et vos persequētur. Unde Hiero. In cunabulis etiam nō defuit iniquitas premens et iusticia patiens.adhuc christ⁹ in cunabulis erat et cogebat eum fugere z exulare. Quarto fugit propter fidei confirmationem,si enim in tam tenera etate mortuus fuisset quis credidisset puerū taz parvulum nō loquentem,nō docentē, nō mirabilia operantem fuisse deum et hominē et voluntarie passuz pro salute humani generis. Ideo Augusti,super Joh̄. Poterat non occidi.nō ledi si vellet,fugit nō timore sed dispensatione. oportebat em̄ euz prius predicare et miracula facere z fidem publicare. Juxta illud Esa,lxj. Spiritus domini super me euangelisare pauperib⁹ misit me,postq̄z autem illa facta erant voluntarie se ad passionē obtulit. Unde ipse dixit Petro volenti eum defendere Mat. xxvj. Conuerte gladium tuum in locū suum,quia oportet q̄ scripture impleantur: quoniam sic oportet fieri. ℗ Sed diceres.cur dominus fugit in egyptū et non in aliam regionē,cum inter omnes terras

egyptus magis cõtraria fuit pplo suo. Ad hoc rñdet euãgelista. Ut implerẽt ipãt qđ scriptũ ẽ p ꝓphetã. Ex egypto vocaui filiũ meũ. Insup Esa. xix. c. ita ꝓphetauit. Ascẽdet dñs sup nubẽ leuẽ & ingrediẽt egyptus & mouebũt simulacra egypti a facie eius. Narrat magister in histo. scol'. q ea nocte ꝓs cũ matre sua intrauit egyptũ q̃ ꝑcepto suo exiuerãt filij israel. vicz in vigilia pasce et sicut tũc nõ fuit dom⁹ i q̃ nõ iaceret mortuus angelo pcutiẽte. sic ipo ingrediẽte nõ fuit templũ in q̃ idolũ nõ corruerit. Pant tñ ad ħ tres rões. Prima ꝓter egypti saltationẽ. in hoc eĩ q dñs fugit in egyptus ostẽdit magnã misericordiã suã. qz nõ solũ hostes suos misericorditer suscipit: sz etiã eos cõuertit. Vñ Crisosto. Recordat⁹ dominus quia nõ in finẽ trascitur. ideo misit filium suum in egyptũ vt daret illi magne reccõciliationis signũ & ꝓpetue amicicie pignus. Ideo Esa. xix. Percutiet dñs egyptum plaga & sanabit eam et reuertentur egyptij ad dñm & placabitur eis & sanabit eos. Secunda ratio. dñs ad egyptũ fugit ad significandũ gentiũ susceptionẽ. Juxta illud Act. xiij. Vobis oportebat primo loqui verbũ dei. sed quoniã repulistis illud et indignos vos iudicastis eterne vite ecce cõuertimur ad gentes ⁊c. Tercio ꝓter future religionis ꝓfiguratiõnẽ. quia christiana religio intantũ viguit ibi vt ceteris cõfusionẽ induceret. sicut dicitur Hiere. ij Ab egypto cõfunderis: quia multi sancti fuerũt de egypto arduam christianã vitaz ducentes. vt sanctus Antonius. Macharius. Maria egyptiaca. et plures alij. Crisosto. Qui prius populo deiviolẽter dominati sunt isti cũ deuotiõe deo seruierũt vt iam nõ irent ad mare rubrum dimergẽdi sed vocarent ad aquas baptismatis viuificandi. E Tercio occasione fuge christi quero. vtrũ curatus licite possit populum sibi cõmissum ꝓter persecutionẽ deserere & alibi fugere. q nõ videt ex eo qđ dicitur Joh. x. Mercennari⁹ et qui non est pastor cuius nõ sunt oues ꝓvidet lupũ venientẽ et dimittit oues & fugit. igitur ⁊c. Cõtrarium patet hic. qz christus dñs fugit similiter & discipulis ꝑcepit Matth. x. vt supra allegatũ est. Ad euidentiã huius nota q curatus vt est ẽps siue plebanꝰ in assumendo hmõi statum & officium obligat se ad hoc q saluti subditoz fideliter et finaliter ꝓter deum insistat. ergo ad hanc curam tãdiu obligat q̃dũ subditis ad salutem ꝓficere potest. ideo est hec conclusio prima. Curatus sine rõnabili causa populum sibi cõmissum quo ad curã animarũ nõ debet per fugã deserere. pbat. quia huiusmodi cura ex se est bona. ꝑo quãto per ipam vinea dei colitur et augeꝫ: et ad quã obligatur ex cõmissione sibi facta. igit nõ est deserenda sine rõnabili causa. Ad hoc facit dictũ saluatoris Joh. x. Bonus pastor animã suã ponit ꝓ ouibus suis F

Dico notanter sine rationabili causa. qz fm doc. dantur sex casus qui notantur in c. nisi cum pridẽ. de renun. in q̃bus licz curato populũ simpliciter deserere aut ad tẽpus fm negocij qualitatẽ. Duo cõtingunt ex parte curati. alij duo ex pte subditorum Primus est cõscientia criminis nõ cuiuscunq; sed illius dumtaxat qđ post peractã penitentiã impedit ordinis executionẽ aut beneficij retentionẽ. vt qz est homicida vel symoniacus. Secundus est irregularitas psone: quia bigam⁹ vel alijs irregularitatibus inuolutus rõne quoz reddit inhabilis ad executionem sui officij. ideo bona cõscientia cedere potest & debet. Tercius est debilitas corporis vt quia infirm⁹ vel senex nõ valens ob hoc pastorale officiuz exercere. et ideo ne oues sibi cõmissas negligat potest cedere aut coadiutorẽ fm iuris dispositionẽ recipere. Quartus est defectus scientie. vt qz nõ habet sufficientẽ sciẽtiam ad curã talis regiminis vt cuilibet sibi subdito & sibũpi sufficienter de necessarijs ad salutẽ aĩe saluberiter cõsulat. Quintus est malicia subditoz qñ scz subditi sũt adeo depranati q de nullo fructu a pastore sperẽt p suã operã & diligentiã in vita et doctrina sed totũ qđ docet spernũt. Et ad hũc casum reducit casus aliorz dicentium q qñ subditi cõspirassent in mortẽ pastoris p maiori pte: ita q nõ esset spes de emẽda tũc licet eos deserere. Similiter qñ sũt oẽs insanabiliter obstinati in mortẽ pastoris machinãtes. Exemplo beati Benedicti q̃ deseruit monachos q̃s in necẽ suã vi

dit vnanimiter cōspirasse. Sextus est scā/dalum graue subditoꝝ, vtputa qñ de pa/storis ꝓlatione graue scandalū oritur: aut apud suos aut alios ꝙscūqꝫ, qz oēs in chri/sto fratres sumꝰ, ideo ꝙlibet alterius scan/dalū cauere dz, ſm illud apl̄i. j. Corꝝ. viij. Si esca scandalisat fratrē meū nō mandu/cabo carnes in eternū. Et hoc dicit esse ve/rū scōm ſ. Thō, ſa ſe, q. xviij, arti. xliij, qñ hmōi scandalū nō oritꝫ ex malitia alioꝝ vo/lentes fidē aut eccleſiā conculcare, qz ꝓpter hmōi scandalū nō esset cura paſtoralis re/linquēda, ſm illud Mat. xv. Sinite illos ſcz ꝙ scādalisabāt de veritate doctrine xp̄i cecі eīm sunt z duces cecoꝝ. Sicut etiā fe/cit scūs Thomas Cantuarieñ. archiep̄s

¶ Cōsequenter ad q̄stū de ꝓsecutione dico q̄ duplex est ꝓsecutio. Quedā ꝓsona/lis q̄ nō fit solū ꝓpter fidē ſz etiā ꝓpt odiū ꝓ/sone determinate et ſingularis mala inten/tione cōceptū nō p̄cise cōtra fidē ſed ex alia causa ꝓncipaliori, et de illa ꝓsecutōne est hec ſecūda cōclusio q̄ curatus ꝓpter ꝓsecu/tionē ꝓsonalē ſibi imminentē pōt licite fu/gere et populū deſerere, ꝓbat. qz in tali ꝓse/cutione sola ꝓsona queritꝫ et nō fides, ideo licet exemplo xp̄i hic fugere. Herodes eīm ꝓsequebatꝫ ꝓsonā xp̄i de fide ꝙ eum p̄dican/dam nihil cogitās. Sic̄ habet de Paulo Act. ix. q̄ demiſſus a fratribꝫ ī ſporta ꝙ mu/rum fugit. Secūda est ꝓsecutio nō solū ꝓ/sonalis ſed etiā fidei z iuſticie dei z vniuer/ſalis eccleſie, q̄lis est ꝓsecutio thurcoꝝ z pa/ganoꝝ z hereticoꝝ. Et de tali est hec cōclu/ſio tercia q̄ plebanꝰ ꝓpter ꝓsecutionē fidei et iuſticie eccleſie dei ſibi z alīs ſuis subdi/tis imminentē nō pōt licite fugere z subdi/tos deſerere. Ratio, quia in hmōi ꝓsecutio/ne subditoꝝ ſalus exigit populi paſtoris p̄/ſentiā vt ſcz ꝙ ipm in fide cōfortenꝫ. z vt de/neceſſarijs ad ſalutē ꝙ ipm paſcanꝫ. Ideo ip̄e paſtor ꝓpter ſuū ꝓsonale cōmodū z aut ꝓpter ꝓculū tēporale ſibi imminēs nullate/nus debet fugere. exēplo ſaluatoris dicen/tis vt supꝝ allegatū est. Bonus paſtor aīaz ſuā ponit ꝙ ouibꝫ ſuis. hoc eīm est tempo/rale vitā ꝙ eterna cōmutare, qō a quolibet est eligendū. Sic z apl̄i z martyres in hu/iuſmodi caſibꝫ nō fugierūt: ſed tradiderūt coꝝpa ſua ꝓpter deum ad ſupplicia. Silr et xp̄s dñs ſeip̄m ꝙ nobis tradidit. Ad ꝫ est obiectio de mercēnario, nā ille tā cꝫ mercē/nariꝰ fugit q̄ cōmodū tpale vel ſalutē coꝝ/porale ſpūali ſaluti ꝓximoꝝ aut ſibi ſubdi/torū anteponit. Predicta ꝓpter dños cura/tos in hoc ſermone colligere volui, q̄ ea ſi/mul collecta alibi nō reperirēt ¶ Se/cundū in hoc ſermone declarandū est He/rodis perſecutio. Ubi nota, put colligit ex hiſtoꝝijs tres fuerūt herodes. Primꝰ aſco/lonita ſub q̄ natꝰ est xp̄s. Secūdꝰ antipaſ q̄ decollauit Johannē. et fuit filiꝰ herodis aſcolonite. Terciꝰ dictus est agrippa q̄ Ja/cobū occiditꝫ z Petrū incarcerauit, z iſte fu/it nepos antipatis. Primꝰ herodes fuit ꝓ/secutoꝝ xp̄i z innocentū interfectoꝝ. Videī/ille herodes ſe illuſuꝫ a magis ꝙ famā pue/ri creſcentē iratꝰ est valde timēs ꝓncipatū ꝓdere, z iō ſtatim voluit oēs pueros ī beth/leem interficere ne xp̄s ſibi incognitꝰ eua/deret. Sꝫ vt dicit Alco. de ly. ſup Mat. tūc impeditꝰ est ab execution̄e buiꝰ facti eo q̄ a ceſare Auguſto ꝙ epl̄aꝫ fuit citatꝰ filio/rū accuſatōibꝫ reſponſurꝰ. Eundo aūt ro/mā z manēdo in curia z redeundo in iude/am apposuit annū z plus, et ideo fere poſt duos annos ad regnū ſuum reuerſus z in/regno cōfirmatus, quia ſententiā ꝙ ſe con/tra filios habuit, z ex hoc audacioꝝ factus tunc perfecit necem pueroꝝ ꝓius in men/te cōceptam. Sic ergo herodes tanto fu/roꝛe z malitia ſucceſſus q̄vt ꝓderet chriſtū pueros q̄ erāt in bethleem z in oīb̄ finib̄ eiꝰ occidi mādauerat a bimatu z infra, i. ab infantib̄ duoꝝ annoꝝ vſqꝫ ad pueros q̄n/qꝫ annoꝝ. Cui aſſertioni fidē facere videntꝫ q̄dā oſſa innocentū adeo grandia q̄ pue/roꝝ duos annos habentū cē nō p̄nt niſi diꝛerimꝰ coꝝpa tūc maioꝛis q̄ntitatꝭ fuiſſe. Vel a bimatu z infra, i. ab infantib̄ duoꝝ annoꝝ vſqꝫ ad pueros vniꝰ noctꝭ. Ut eīm ait Aug. in ſer. Timebat herodes ne puer cui aſtra famulabanꝫ ſpecie ſuā infra etatē vel ſup̄ paulo trāſformaret. Terciū decla/randū est matrū lamētatio q̄ tāgitꝫ ibi, voꝛ in rama audita ē. ¶ Ubi nota q̄ rama vno mō est ꝓpriū nomē loci q̄ erat ciuitas ſaul, z ibi cucurrerēt lamētātes mulieres. et ſm h̄ exponitꝫ p̄ns lra. Sc̄ō est nomē cōe tm̄ valēs ſic̄ excelſum: et ſic magis ꝓprie ac

cipitur hic, quia Hiere. xxxj. dicitur. Vox in excelsis audita est. Unde Hiero. Quautem dicitur in rama non putemus nomen loci esse quod est iuxta Gabaa, sed rama excelsum interpretatur vt sit sensus. Vox in excelso audita est longe lateq; dispersa. Unde Crisosto. super hoc loco ait. Ploratus fletum parvulorum ostendit. vlulat⁹ autem matrum significat lamentum. ¶ Sed est dubium quomodo Rachel dicitur plorasse filios suos cum dudum fuerit mortua. Dicendum ꝑm Nicolaum de lyra q̄ methaphorice est intelligendū quasi Rachel sit mater Bethleem rone sue sepulture: quia ibi est sepulta. Gen. xxxv. et sic prophetico more dicitur Rachel fecisse ea que in loco sepulture sue agebant. Alio modo potest dici q̄ ꝓpheta loquitur hoc modo. quia ibi tantus fuit dolor et luctus q̄ etiam mortui cōpati deberent et lugere si possent. ¶ Sed quare pueri interfecti dicuntur filij Rachel cum fuerint de tribu Juda. quia de bethleem que sita fuit in sorte iuda. et Judas nō fuit natus de rachel sed de Lya. vt habetur Gene. xxviij. Ad hoc dicendū ꝑm Hiero. super Mat. Quia Rachel sepulta fuit iuxta bethleem in Eufrata. et sic ratione sepulture methaphorice dicitur mater filiorum bethleem. quia materni corpusculi hospitium nomē matris accepit. Vel secundo ideo. quia herodes preceperat nō solum in Bethleem interfici pueros sed in omnibus finibus eius. Ideo verisimiliter multi filij Rachel de tribu Beniamin qui fuit filius rachel occisi sunt. quia cōtigui sunt sortes illarum tribuum. scilicet Juda z Beniamin ¶ Sed quare leguntur fleuisse matres et nō patres dicitur q̄ ideo. Primo quia matres sunt natura passibiles z molles. ideo sunt magis dolorū sensibiles. Quamuis enim pater et mater de bono filiorum letātur et de malo ipōrum tristantur. tamē mater plus dolet de malo filij q̄m pater. et pater plus gaudet de bono. Juxta illud prouerb. x. Filius sapiens letificat patrem. filius autem stultus mestitia est matris sue. Secūdo. quia magis cōmunicant de substantia filij. ideo etiā vehemens amor amori cōparatur matris. ij. Reg. i. Sicut mater vnicum amat filium ita te diligebā. et propter hunc vehementem amorem plus flent de pditis filijs suis.

¶ De Innocentibus. Sermo. XIX.

Herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleē et in omnibus finibꝫ eius. Mat. ij. ¶ Legitur in libro de similitudinibus rerū. q̄ canis rabidus multas habet ꝓprietates. sic z homo iracundus. Primo est soliuagus: quia solus vadit. ipm enī alij canes fugiunt. Sic homo iracundus est soliuagus. quia nec amicū nec socium potest sustinere. Ideo Prouer. xxij. Noli esse amicus homini iracūdo. Et merito est fugiendus. quia vir iracundus prouocat rixas. Prouerb. xv. Secundo vadit vt ebrius cadendo. sic iracundi. ps. cvj. Turbati sunt z moti sunt vt ebrius et omnis sapientia eorū deuorata est. Ratio. quia dicit Gatho. Ira impedit animum ne possit cernere verū. Tercio omne obiectū impugnat ac sit cecus. Sic iracūdus nulli parcit nō cōsiderat iusticiam: quia cecus. Jaco. j. Ira viri iusticiā dei nō operat. Greg. Si ira mentē semel possederit putat iuste fieri quod male fit. Quarto aperto ore currit z linguā extra os pendet. Sic iracundus mala verba profert et linguā suam ꝓhibere nō potest: quia stult⁹. Eccī. viij. Hesis velox ad irascendū. quia ira in sinu stulti requiescit. Habet se iracund⁹ vt olla bulliens que pinguia cum feciby emittit. Sic iratus homo vera cū falsis promit. puer. xxix. Totū spiritum suum stultus profert. Quinto habet oculos rubicundos ꝓpter feruorē sanguinis. Et sic iracundi inclinati sunt ad effusionē sanguinis. Qualis fuit herodes. quia irat⁹ occidit oēs pueros zc. vt dicit thema. ¶ In quibus verbis duo innuunt. Primo herodis ira rabida. Secundo ꝓsecutio tyrannica inuidiosa. Quantū ad primū dicit. Herodes videns q̄ illusus esset a magis. i. decept⁹ eo q̄ nō redirent ad eū irat⁹ est valde. Primo ꝓpter regni zelū. q̄ timebat se amittere regnū. Criso. Reges et ꝓncipes si ex aliqua

causa irascuntur facile placantur. Illa autem ira inextinguibilis est quam regni zelus accendit. Secundo iratus est propter sui cõtemptum. Dicit enim Crisostomus. Magi cõtemnentes Herodem addiderũt causam doloris quemadmodũ fit qui fundit pinguedinem super ignem ardentẽ magis facit incendium. Sic Herodes magis incensus fuit furore, quia quos ille sedẽs in throno suo non potuit persuadere cõsilio bis Jesus paruulus placuit iacens in presepio. Tercio iratus est ppter cesaris metum qui precepit q̃ nullus sine suo imperio rex diceretur. Crisostomus. Herodes volens illudere magos z christum illusus est. Prouerb. xxj. ca. Non est prudẽtia nõ est sapientia neq̃ fortitudo cõtra dominũ. Prouerb. iij. Illusores ipe deludet. Crisosto. Herodes debuit amicari et cepit irasci, non tamen statim in effectu iram suam ostendit, quia nõ statim fecit occidere pueros, sed scõm glosam post annũ et quattuor dies puerorũ occisio facta fuit. ℣ Distulit enim triplici de causa. Primo ppter discredentiam. quia putabat magos falsa apparitione esse illusos. Secundo ppter astutiam vt sic dissimulando puer in medium deduceretur et appareret. Tercio propter moram cõtractam, quia fuit impeditus, quia citatus ad curiam romanã ad petitionem filiorũ suorũ, scilicet Aristoboli et Alexandri qui ipm accusauerunt apud cesarem, et ideo non fuit ausus tunc pueros interficere ne cum aliis facinoribus accusaretur de tanta crudelitate. ideo eundo Romam et remanendo in curia et redeundo in Judeam apposuit annũ aut plus et rediens accepta licentia a Romanis propositis signis et prodigiis in natiuitate christi factis: romani dederunt sibi licentiam occidendi pueros, et sic mittens occidit omnes cẽ. que est secunda pars.

℣ Quantum ad illam secundaz partem vbi tangitur persecutio tyrãnica z inuidiosa herodis. Nota hic seuiciaz herodis in tribus, scilicet in numero loco z tempore. Primo in numero, quia nõ est cõtentus in numero occidere aliquos pueros, immo omnes, herodes habuit sevt lupus Dicit Homerus poeta. Cum esurit querit diligenter ouem z si ad ouile venerit nõ solum vnam sed omnes studet iugulare. Sic herodes querens christũ verũ agnũ immolandum pro salute mundi vt ipsum habere posset alios omnes innocentes occidit. Et dicit Crisostom⁹. Herodes fecit sicut fera pessima: si fuerit vulnerata naturalem duplicat ire doloris crudelitatem, z quasi ceca furore nõ aspicit se iam vulnerãtem, sed quodcũq̃ ante oculos eius occurrerit siue homo siue animal illud quasi actorem vulneris sui dilaniat. Sic et ille illusus a magis iram suam super paruulos diffundebat, z interfecit omnes pueros vt inueniret vnum in omnibus: sic nec vnus inuenit in omnibus et vitam eternã prestitit omnibus, vt impleret illud. ps. lxxviij. Effuderunt sanguinem innocentez tanq̃ aquam in circuitu hierusalem. Dicit Crisosto. O insensate Herodes quid agis si nõ credis verbis que magi dixerunt cur sine causa insanis in pueros: nunquid tu potes mutare sententiã dei aut perdere illum quem deus defendit. Secundo appareat eius seuicia in loco cum dicit. in Bethleem et in omnib finibus eius. Raban⁹. Non cotentus vastare Bethleem sed adiacentia loca vastauit. Tercio apparet ei⁹ seuicia in tempore cum dicit. A bimatu et infra, id est occidit omnes pueros duorũ annorum vsq̃ ad puerosvnius noctis vel diei scõm Haymo, vt ly infra dicat ordinem temporis. Sed Crisosto, exponit vt ly infra dicat ordinem numeri. z est sensus A bimatu et infra, id est a pueris duorum annorum vsq̃ ad pueros quinq̃ annorũ. Dicit enim stellam ortam magis per annum anteq̃ Hierusalem venirẽt et per annum expectauit, et sic christum duorũ annorum credidit. Et de quinquennio videtur facere fidem q̃ quedam ossa innocentum habentur ita grandia q̃ bienniorum esse nõ possunt. Prima tamẽ expositio est vsitatior. Et potest dici q̃ longe maioris quantitatis erant homines tunc temporis q̃ nunc sunt. Ideo nõ mirum q̃ maiora videntur ossa puerorum. ℟ Sed diceres, stante prima expositione cur occidit pueros vnius diei vel noctis. Respõdet Augustinus in sermone de Innocentibus, quia timebat ne puer cui sydera famulabantur speciem suam paulo supra

vel infra etatē sui temporis posset occultare. Sed tñ Herodes ꝓpter hmōi tyrannidem z seuiciā impunitus non remansit, qz in doloribꝫ pessima morte defunctus ꝓut ponit Eusebi⁹ in ecclesiastica hīstoria, lib. j. c. ix. et vide in Thesauro nouo de sanctis, ser. xxviij. in fine. ¶ Hic est dubium, quare ecclesia celebrat festū innocentū cū volūtarie non sunt passi eo q vsum liberi arbitrij nō habuerūt ꝑ qđ coronā martyrij mereri potuerūt. Ad hoc dicendū q circa hoc est triplex modus dicēdi. Prim⁹ est eoꝝ q̄ tenēt puulos ĩstos occisos nihil meruisse eo q in eis nondū erat expedit⁹ vsus rōnis nec volūtarie ꝑ christo patiebantur Cōtra q̄s est autoritas vniuersalis ecclesie q̄ illos martyres nōiat et appellat. Vñ dicit in collecta. Deus cuius pconiū hodierna die innocētes martyres nō loquēdo sz mortēdo cōfessi sunt. Et Aug⁹. in sermone hodierne festiuitatis ita dicit. Hodie fratres charissimi natalem illoꝝ infantiū colimus q̄s ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquit. Et ideo cum summa exultatōne gaudet terra nostra celestiū militū et tantarū parens fecunda virtutū. Secund⁹ modus dicendi est alioꝝ q̄ tenuerūt q innocentibꝫ miraculose accelerat⁹ fuit vsus rōnis. sicut in Johanne baptista ita q volūtarie passi sunt. Hoc tenet Johānes eps in q̄dā sermone vbi sic dicit. Fiūt in terra sine magistro discreti, docti sine doctore, eruditi sine eruditore, agnoscūt christū, ꝑdicāt dñm. nō quē psuasio humana docuerat: sed quē diuinitas innocētibꝫ inspirabat, vbi vult q licet nō habuerūt vsum liberi arbitrij ex natura: tñ habuerūt ex speciali gra. Sed cū ꝫ nō inueniat in scripturis sanctis expressuz neq̄ a doctoribꝫ affirmatū nō est a nob ita leuiter acceptandum. qz vt dicit Hiero. in epla ad Paulinū. Qđ de scripturis sanctis autoritatē nō habet eadē facilitate ꝓtemnitur qua ꝓbat. Et ꝓterea est tercius mod⁹ dicēdi ꝫ s. tho. scōa: scōe. q. cxxiij. q martyrij glorīā quā in alijs ꝓpria volūtas meretur illi puuli occisi ꝑ dei gratiā sunt assecuti. Hā effusio sanguinis ꝓpter xpm vicē gerit baptismi. Vñ sicut pueri baptisatis ꝑ gratiā baptismalē meritu christi operat ad gloriaz obtinendā. Ita in occisis ꝓpter christū meritū xpi operat ad palmā martyrij obtinendā. Et hoc est qđ dicit Aug. in sermone de ephia. Licet puuli nō habuerunt etatē vt in christū crederēt habebant tñ carnē in qua ꝑ xpo passuro passionē sustinerēt. Idem in ser. bui⁹ diei. Occidunt ꝓ christo puulo puuli, p iusticia mortē innocentia. O q̄ beata etas nec dū xps potuit loqui et iam p xpo merent occidi. non dū oportuni cōfessionis iam idonei passioni. ¶ Et ideo eos sancta mater ecclesia festiuat, et ꝫ ꝓpter tres ꝓrogatiuas illis collatas. Prima sumit ex tpe. qz fuerūt primi q̄ sanguinē suum ꝑ xpo fuderūt. Unde Aug. vocat eos flores ecclesie. Et de ipis canit ecclia illud Apoc. xiij. Isti empti sūt ex oīb⁹ ꝑmitte deo z agno. Secū da ꝓrogatiua sumit ex statu: qz sine macula vixerūt. quia prius circūcisi. Et de ipis canit ecclesia illud Apoc. xiij. Isti sunt q cū mulieribꝫ nō sunt coinquinati. i. nō sunt polluti mēte z corpe. Nihil ꝓdest virginē esse corpe nisi mens sit incorrupta Tercia ꝓrogatiua capit ex gra capitis. qz q̄n rex coronatur multos milites secū facit Sic rex celestis nūc coronat⁹ corona aurea a matre per suā incarnationē, hos innocētes milites sibi elegit. Ideo festum ipoꝝ ab ecclesia celebrat licet in lymbū descenderint. et etiā liberū arbitriū nō habuerint. tñ quic quid ī eis min⁹ fuit gratia noui regis adimplenit vt dictū est supra. ¶ Ex ꝑdictis soluit aliud dubiū vicz illd. Quare ecclesia statim post diez natalis dñi celebrat cōtinuatim illa tria festa. vicz sancti Stephani. Johānis. et Innocentū. Respondetur q ideo. quia in bis tribꝫ festis recolit triplex martyriū. Primū est volūtatz z operis sicut beati stephani qui fuit prim⁹ martyr post christi resurrectionē et ascensionē. hinc est q statim post natiuitatē xpi sancta mater ecclesia ordinauit diem sancti Stephani. qz dies martyrij sanctoꝝ dicit natalis eoꝝ. De q̄ Fulgenti⁹ in ser. Heri xpus nat⁹ est in mundū vt hodie stephan⁹ nasceret in celo. Scōm est martyriū volūtatis z nō opis. sic b. Johes euāgelista q̄ parat⁹ erat ꝑ xpo oīa supplicia sustinere nō tñ actu sustinuit. Herū. in ser. de innocentibꝫ dicit. q ī pace vitā finiuit diuini cōsilij fuit sic ipe dixit Jo. vi. Sic eū volo manē. do-

nec veniã. Et q̃ minus est pati voluntate tñ q̃ actu et volũtate. Ideo ecclesia post diez sancti Stephani ordinauit die sancti Johis euãgeliste. Terciũ martyriũ est operis z nõ volũtatis. sic pueri innocentes vsum rõnis nõ babẽtes passi sunt. q̃ deus nõ loquendo sed moriendo cum sanguine suo cõfessi sunt.

De circumcisione dñi. Sermo. XX.

De euangelio.

Postquã cõsummati sunt dies octo vt circumcideret puer vocatũ est nomẽ eius Jesus. Luc. ij. Quoniã dies hodierna est anni principiũ: ideo principes suis clientibus et paterfamilias sue familie donaria tribuunt ita q̃ maiores minoribꝫ nõ minores maioribꝫ aliq̃d tribuũt. sed tñ ad minores nũciare maioribꝫ bonũ nouũ annum ptinet. Sic saluator noster iesus in hunc mundũ natus velut princeps: licet adhuc puulus noluit q̃ iste dies ꝑiret q̃n munus acceptabile z gratũ tribueret suis fidelibꝫ. Munus aũt hoc fuit ꝑciosus sanguis ipius quẽ in circumcisione hodie p nobis effudit qõ z singulis vobis p nouo anno q̃stũ ad eius efficientiã exopto ita q̃ effectus ipi in nullo ex vobis finaliter pdatur. ¶ Presens igit solẽnitas est cõpassionis. dilectõis. et exultatõis. Cõpassionis quidẽ. q̃ xps sic puulus existens p nobis circũcisionẽ sustinuit. j. Pe. iij. Xpo igit in carne passo vos eadẽ cogitatõe armamini. vt vbi nõ põt esse corpalis passio saltẽ sit mẽtis cõpassio. Secõdo est istud festum amoris. Bern. Sup oĩa inq̃t te mihi reddit amabilẽ o bone Jesu opus redemptionis nostre z sanguis quẽ fudisti p nobis. Tercio hec solẽnitas est exultatõis et summe gaudiosa ex triplici causa. Prima est rõne octaue diei natiuitat̃ xpi. q̃ octaua dies sct̃õz significat futurã vitã que est eterna. in q̃ ꝑcidimur ab oi miseria. Apoc. xxj. Mors vltra nõ erit neq̃ clamor neq̃ dolor: q̃m priora transierũt. ibi erit festiuitas solẽnis. De qua Psa. j. Celebra iuda festiuitates tuas: quia nõ adiciet vltra vt pertrãseat Belial. id est diabolica tentatio Ibi nulla erit turbatõ Apoc. vij. Neq̃ cadet sup eos sol neq̃ vll⁹ estus: neq̃ esurient neq̃ sitient amplius. Secunda causa hec festiuitas est exultatõis z gaudiosa rõne effusionis sanguinis ꝑciosi quẽ hodie in circũcisione fudit. p nob. Aug. Sicut mors et resurrectio ita circũcisio p nobis facta est. quia p nobis circũcisionez sustinuit vt nos ab ih̃ graui onere legis liberaret. Psal. xcij. Misit deus filiũ suũ factũ sub lege vt eos rẽ. Iccirco dedit nobis hodie arram salutis redemptõis nostre in effusione sanguinis sui expectãtes plenã in ipius morte redemptionẽ. Tercia causa est rõne nois saluatoris in quo nobis ei⁹ gratiã ꝑstandam insinuauit in boc amoroso noĩe Jesus. i. saluator. Dixit eñ angelus Mat. j. Ipe saluũ faciet populũ suũ a peccatis eorum. de q̃ dicit thema. Postq̃ cõsummati rẽ. In q̃bus verbis duo innuunt̃. Primũ est corporalis xpi circumcisio. Secundus est saluatoris nois impositio. Primũ ibi. Postq̃ impleti sunt dies vt circũcide. rẽ. Secundũ ibi. vocatũ est nomen eius Jesus. ¶ Quantũ ad primũ de circũcisione nota q̃ circumcisio fuit data Abrae in nonagesimo anno. z sic fuit instituta aũ legẽ tradita Moysi quadringentis annis Vñ dicit apls q̃ circũcisio non est ex lege sed ex patribꝫ. Fiebat aũt octauo die infantis etiã si dies illa esset sabbatũ vt ꝛ Joh. ij. Vñ Gen. xvij. Infans octo dierũ circũcidet in vobis. nõ añ octauus die. q̃ puer erat nimis tener et sic fuisset periculũ. Jõ dicit Bonauen. sup. iiij. sñiaꝝ. Nõ potuerũt ꝓuenire tps nec differre n̄ si dñs dispẽsasset cũ eis. Et puer mortuus añ octauũ die saluabat̃ in fide parentũ. ¶ Et data fuit solũ viris q̃ soli Abrae et masculis de semine eius z seruis ipius in remediuz peccati originalis ita q̃ nulla alia natio exceptis iudeis legi subiciebat̃ circumcisionis. Sz p femellis dicit Bonauẽ. sufficiebat pfessio fidei mediatoris a parẽtibꝫ vel ab his q̃ gerebãt curã puuloꝝ. ¶ Sz di. Cur generi masculino data fuit circũcisio ī remediũ pcti originalis. Rñdet q̃ ideo. q̃ pctm̃ viri q̃ ad effectũ fuit graui⁹ pctõ mulier. dico q̃ ad effectũ. q̃ dicit s. Tho. Pa pe. q. clxiij. ar. iiij. respiciẽdo genus pct̃ pctm̃ vtriusq̃ fuit equale q̃ sup dia. sz q̃stũ ad speciem tunc grauius peccauit mulier. quia nõ solũ peccauit sed virũ ad peccan-

dum induxit, sed q̄tum ad cōditionē psonarum tūc peccatū viri est grauius rōe pfectionis: qz erat pfectior mulier. Sic etiam q̄tum ad effectū maius erat peccatuz Ade. de quo Aug⁹. in Enche. dicit. Peccatū Ade viciauit totū genus humanum. nā si vir nō peccasset peccatū ita diffusum p totū genus humanū non fuisset vt dicit magister in. iij. di. xxij. ¶ Sed di. Quare voluit xp̄s circumcidi cum tū circumcisio vt dictū est data fuit in remediū peccati originalis. Ipse autē est z fuit immunis ab omni pctō. Rūdent doc. in. iij. et hic pter multas causas. Prima vt se de semine abrae ostēderet esse cui erat imposita circūcisio. Secūda vt iudeis excusationē tolleret q̄ se excusassent q̄ eū nō receperunt. qz nō esset circūcisus. Tercio vt circumcisionem approbaret. Ro. xv. Dico xp̄m iesum fuisse ministrū circumcisionis pter cōfirmationē pmissionū patrū. Quarto vt veritatē humane carnis oñderet ꝯ manicheum q̄ dixit eum habere corpus fantasticū. Jō voluit effundere sanguinē suū vt se verum hominē demōstraret. j. Joh. v. Tres sunt q̄ testimoniū dāt in terra. scz in carne xp̄i q̄ fuerit verꝰ hō scz spūs sanguis z aq̄. Quinto vt obediētie virtutē cōmendaret in eo q̄ ipe legi obediuit. Mat. v. Non veni soluere legē sed adimplere. nobis in exemplum vt obediamus p̄ceptis dei z ecclesie. Exemplifica de eo qui nō habet mortalia adhuc tenet cōfiteri venialia iuxta p̄ceptū ecclesie in c. ois vtriusq̄. de pe. z re. Septo vt sacramentū incarnatōis diabolo occultaret pter tales eñ xp̄i passiones vtrū deꝰ esset diabolꝰ dubitauit. Septimo vt spiritualem doceret circumcisionē q̄ est a superfluis et vanis. vicz oris oculoz manuū aurium cordis ꝛc. quia ꝯm Aug. omnis xp̄i actio nostra est instructio. nō corpalis sed spiritualis vt vult Origē. De qua Piere. iij. Circumcidimini dño et afferte pputia cordiū vestroz viri Juda. Ideo dicit Augusti. in. c. ex quo. de cōse. dis. iij. q̄ circumcisio carnis erat signū iustificatōis et purgationis aīe. Octauo vt duriciā circumcisionis terminādā demōstraret. z ita vtrūq̄ scz circumcisionē z baptismū in se suscepit vt primū terminaret et secundū statueret. Simile fecit in cena de agno z eucharistia ad Ro. x. Finis legis christus ¶ Deinde circa predicta videndū est quare nos nō circūcidamur cum tū xp̄s circumcisus fuerit et apl̄i. Solutio. q̄ttuor sunt cause quare nō circūcidamur. Prima qz circūcisio solis iudeis data fuit: nos ꝓ iudei nō sumus. Secūdo qz circūcisio corporalis nūc cessauit institutōe baptismi ita q̄ observatio eiꝰ tpe isto damnabilis est. Gal. v. Ego Paulus dico vobis qm̄ si circūcidimini christus nil ꝓderit vobis. Rō sancti Tho. et doc. in. iij. di. j. est. qz q̄n venit qđ pfectū est cessare debet qđ imperfectū est. ¶ Sed baptismus est pfectior circūcisione. Primo rōne significatōis. qz exterior ablutio significat interiorē. nō solū ab originali sed etiā ab omni actuali peccato in adulto iudeo vl̄ gētili baptisato. Ezech. xxxvj. Effundā sup vos aquā mundaz et mūdabimini ab oīb⁹ inq̄namētis vestris. Secōo rōne efficacē operatōis. qz abundantior gr̄a dat̄ in baptismo ad bñ operandū et fomitē restringendum q̄ olim dabat̄ in circūcisione. Tercio rōe generalis obligationis. qz circūcisio habuit determinatum ꝓplin scz iudaicū. nā licet alios etiā posset saluare vt gētiles nō tñ tenebant nec obligabant. Etiā habuit determinatū sexū vt virilē. Etiā habuit determinatū tps̄. octauū dīe. Baptismꝰ ꝓ est oīb⁹ cōis: z ad eū obligant̄ oēs saluari volētes si eū hīe pñt. vt dicit saluator Jo. iij. Nisi q̄s renatꝰ fuerit ex aq̄ z spi. zc. Circūcisio ꝓ nō fuit talis pfectōis z obligatōis: iō dz cessare q̄re nos nō circūcidimur. Tercia cā est ꝓpt̄ differētiā antiq̄ legis et noue. oīs eñ lex oportuit q̄ haberet aliq̄ sacrm̄ q̄ velut p q̄n dā ianuā in ipam legē esset ingressus. Lex aūt antiq̄ penalis erat z afflictiua. et iō p sacramentū penale qđ est circūcisio i eā erat ingressus. Qm̄ ꝓ lex noua suauis ē. qz in gū xp̄i suaue est cū sit amor. iō p baptismū q̄si p quandā suauē refrigerationē in ipaz legē ingredimur. Quarta est. qz cū hō delectatiōe pctī a lege xp̄i declinasset nō poterat redire nisi p penā alicuius sacrī. sed q̄a xp̄s in ligno crucꝭ ꝓ languores nr̄os tulit et dolores nr̄os ipe portauit. Esa. liij. ideo ex hoc absoluti sumus a pena circumcisionis. ¶ Quantū ad secundū vbi subiungit impositio nominis saluatoris ibi.

Sermo XX

Et vocatū est nomen eius Jesus id est saluator. Sicut enī nūc alicui nomen imponitur cum baptisat: ita tunc cum circumcidebatur. Nec enī aliquis est dignus vocari aliquo noīe añ baptisat⁹ sit. Et hoc ꝓpter tria Nomen enī ptinet ad noticiam. Unū ſm Jsiō. ij. ethimol. c. iij. Nomē dictum est quasi notamen eo q nobis vocabulo suo res notas faciat. et quia homo p baptismū venit i gratuitā dei noticiā. ideo tūc nomē imponit. Unū dñs ad Moysen Exo. xxxiij. Novi te ex nomine z inuenisti gratiā coraī me. Secūdo q nomen ptinet ad dignitatē. et p baptismū in maximā dignitatē transimus. scz in adoptionē filiorū dei. Tercio q a sancta trinitate habemus esse. ideo nō est cōueniens vt nominemur nisi ad inuocationē sancte trinitatis cū dicitur. Ego baptizo te in noīe patris z filij z spūssancti. Circa noīs iesu impositionē debito est videndum. Primū dicit efficacia. secundū reuerentia. terciū excellētia

I Circa primū nota q licet multe sint efficacie huius noīs iesu: tñ fideles tria precipue bona ex inuocatiōe pciosi noīs iesu reportant. scz veniā peccatoꝝ. gratiā donoꝝ. et gloriā premioꝝ. Primo veniā siue remissionez pctōꝝ. ſm illud Petri Act. x. Huic omnes ꝓphete testimoniū phibent: remissionē peccatoꝝ accipe per nomen ei⁹. Et. j. Joh. ij. Aduocatum habemus apud patrem iesum xp̄m iustū qui interpellat p nobis. Et Bern. Quis inqt peccatoꝝ audeat inuocare deū vltionū dñm exercituum vt in veteri testamēto. Nūc ꝓprie est nomē dñi iesu qō quicūq inuocauerit salu⁹ erit. Act. iij. Nō est nomen datū aliud sub celo zc. Ideo si peccatorē angustāt peccata sua maxima nō desperet: sz recurrat ad nomen iesu et dicat illud cum Hiere. ꝓpheta. xiij. c. Dñe fac mecū misericordiā ꝓpter nomen tuū: quia multe sunt z nimis aduersiones mee. Item cū ꝓpheta dauid in ps. Propter nomē tuū dñe ꝓpiciaberis zc. Jō dicit August. in meditatōnib⁹ suis. Quid est iesus nisi saluator. ergo dñe iesu ꝓpter te meipm et ꝓpter gloriā noīs tui sancti esto mihi saluator iesus. Noli dñe attēdere malum meū ne obliuiscaris bonuz tuū. si ego admisi vnde damnare potes. tu tamen nō amisisti nomen tuū vñ saluare peccatores soles. Quomodo autē per nomē iesus cōsequamur remissionē pctōꝝ. Audiam⁹ exemplum. Fuit quidā sacerdos plebanus latricus peccator hic cum vellet ire ad suuz scelus ꝓpetrandū. ꝓtigit eum trāsire nocte quadā p siluā i qua latro latitabat qui nemini pepcit spoliando. hic aūt cum audiret eum trāsire dixit. quis es tu q trāsis. respondit plebanus. ego sum seruus iesu christi. p timore enī nimio nesciebat qd rūderet. tūc iterū latro q̄siuit. Dic mihi quis es tu: respōdit plebanus. ego sum indignus seruus iesu christi. Latro vero tercio quesiuit Quis es tu: et tūc plebanus respōdit. Ego sum inutilis seruus iesu christi. Et tunc ex hoc motus latro intra se cogitabat Cuius seruus es tu. et sic dixit plebano. ꝓpter nomen iesu vade in pace. Et sic latro intra se ruminando dixit. Jesus Jesus Jesus. Et ecce virtute noīs iesu latro cōuersus est et postea latrocinū et homicidiū nō ꝓpetrauit. sed demane statim cū magna deuotōe venit ad eundē plebanū petens vt audiret cōfessionē ei⁹. Plebanus aūt audiēs eum multa homicidia ꝓpetrasse dixit. O pctōr vñ tibi illa ꝯtritio q tot mala cōmisisti. Et rūdit latro. Hac nocte quidā trāsiuit p situam quē cum volui spoliare dixit. seruus sum iesu christi. quē dimisi ꝓpter nomen iesus. tandem nomen Jesus replicādo z in me triplicando sum cōtritus z cōuersus z nō ero de cetero seruus diaboli sed seruus iesu christi. tūc plebanus dixit. Ego sum q ptransiui siluaz. Benedictū sit ergo nomē iesus qō me a periculo liberauit et te iustificauit. Et ego decetero ero seruus iesu christi vtilior. quia amodo peccatum mortale sciēter nō cōmittā. Secūdo fideles ex magno noīe iesu reportāt gratiā donoꝝ. scōm illud Joh. xvj. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Attendite q̄ deuote sepe petunt mendici elemosynā in nomine sancti Nicolai. Martini. Barbare zc. aut alteri⁹ sancti. quia per hoc cōsequi sperant qō petunt. Quare ergo nos miseri in nomine iesu nō petimus gratiam dei. imo omnia ad salutē corpis et anime nobis necessaria que indubie obtinerem⁹ Et ideo ordinauit ecclesia vt orōnes misse in quibus necessaria corpis z anime petimus cōcludant. per dñm nostrum iesum

De circumcisione domini

christū ⁊c̄. Tercio fideles ex noīe Jesu re-portant gloriam premiorū, ꝓm illud Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te verum deum et quē misisti iesum christū. Et in p̄s. In noīe dñi nostri magnificabimur De hoc inquit deuotus Bernū. Jesu dulcis memoria dans vera cordis gaudia sed sup mel et omnia ei⁹ dulcis p̄sentia. Si scribas non sapit mihi nisi legero ibi Jesum. Si disputas ⁊ cōferas nō sapit mihi nisi insonuerit ibi Iesus. Secundū de nomine Jesu ꝑsiderandum dicit reuerētia. ℟ Ubi quero. quō fideles reuereri et venerari debēt nomē Jesu. Ad hoc dico q̄ maxime q̄ttuor modis, scz inuocatōe, cōfessione. benedictōe, et inclinatōe. Primo inuocatione. hoc docet aplūs Paulus ad Coll. iij. Omnia quecūq; facitis in verbo aut in opē in noīe Jesu christi facite. Secundo cōfessione, sicut docet aplūs ad Phūlip. ij. Omnis lingua cōfiteat quia dñs noster iesus christus in gloria est dei patris, ⁊ Ro. x. Corde credit ad iusticiā ore aūt cōfessio fit ad salutē. Tercio benedictōne. p̄s. Sit nomen eius benedictū in secula. Idē. Benedicam dñm in omni tpe semper laus ei⁹ in ore meo. Idē. Benedicā te in vita mea: et in noīe tuo leuabo manus meas. Idem Cantate dño ⁊ benedicite nomini eius ⁊c̄. Quarto inclinatōne put docet aplūs ad Phūl. ij. In noīe Jesu omne genu flectat celestiū terrestrium et infernoz. ℣ Et licet vbicūq; auditur noīari hoc p̄ciosum nomen iesus debeamus caput cum maxima reuerētia inclinare. boc tñ p̄cipue est fiendum in ecclesia p̄sertim dum celebrant missarū solennia. Ita statuitur in. c. decet. de immu. eccle. li. vj. vbi dicit textus. Conuenientes fideles in ecclesia gloriosuz nomen illud iesus quādocūq; recolit flectant genua cordis sui q̄ō capitis inclinatōe tegent. Propterea summi pontifices plurimas cōcesserūt indulgētias his q̄ se deuote et reuerēter inclinat audiendo in ecclesia hoc nomen iesus. Unde refert Petrus de palude lector palacij Rome: postea cardinalis in exposit̄oe psalmi. cxxij. q̄ domin⁹ Hostien. cardinalis p̄dicans publice i sermone. dixit q̄ vidisset bullā apostolicā in qua cōcesse fuissent indulgētie vnius anni et. xl. dieruz flectenti genua ad nomen dñi Jesu. Item dñs Urban⁹ papa quartus omnib⁹ vere cōfessis et cōtritis dedit. xxx. dies indulgentiarū. Ad quos Johannes xxij. sermonē ad populū faciēs Auinione: adiecit dies totidez. Et sic sunt. lx. dies totiēs quotiēs q̄s deuote dixerit. Jesus christus in fine salutatōnis angelice. ℣ Item Clemēs. v. in cōcilio Vienneñ. dedit vnū annū indulgentiarū de sancto euāgelio. In principio erat verbū ⁊c̄. quicūq; legerit vel audierit post benedictionē i missa in memoriā et gratiarū actionē dñice incarnatōis a quo fluxit fontaliter salus humani generis. Et quicūq; in fine cum dicitur. Et verbū caro factū est. geniculauerit crucēq; cū osculo fecerit habet. xl. dies indulgentiarū. Et sic de hoc euangelio habē tur indulgētie vnius anni et. xl. dierū. Idē in simbolo Niceno cum in missa legit vel canitur. Et homo factus est. Ex his habetur quantū reprehendendi sunt qui audita missa vix expectāt sacerdotis benedictionē nō curātes hmōi indulgentias. Nam et laici videtes sacerdotē genua flectere similiter facere deberent. et p̄ hoc se reddere p̄cipes illarū indulgentiarū. Terciuz de noīe iesu declarandū dicitur excellentia. ℟ Ubi pono hanc conclusionē. Licet christo plura nomina attribuantur: Jesus tū sup oīa cōpetit ei excellēter. Ad euidentiam eius nota q̄ aliq̄ noīa christo conueniunt rōne deitatis, aliq̄ rōne attributōis. et aliqua rōne personalitatis. Primo rōne deitatis cōueniūt ei ista nomina. vt Tetragramaton q̄d est nomen dei magnū. et ratione sue excellentie iudei in lamina aurea sculptū in fronte pontificis appendebant. Et sonat nomē Tetragramatō apud nos id est p̄incipium vite et mortis. Item hoc nomen Adonay id est dñs. Item hoc nomen Otheos id est deus. Itē yschyros id est fortis. Item Athanatos id est immortalis. Item Ayos id sanctus. Itē Sabaoth id est deus exercituū. Item Homousion id ē vni⁹ essentie, ⁊ plura alia. Secundo christo cōueniunt quedā noīa rōne attributionis. et illa que attribuūtur ei rōne quarundā operationū ⁊ virtutum christi. Nam rōne potētie dicit sanctus ⁊ terribilis. p̄s. Sanctū ⁊ terribile nomē eius. Itē omnipotens, ineffabilis ⁊c̄. Rōne sapiētie

dicit gubernator, illuminator, cōseruator, ductor, dux ꝛc. Ratione misericordie dicit pater misericordie, pietēs, deus misericordie ꝛc. Rōne iusticie dr de⁹ vltionū, de⁹ zelotes, puniens, exterminās ꝛc. Tercio aliq̄ noīa cōueniūt xp̄o rōne psonalitatis. vt hoc nomen filī⁹. sic xp̄s dr filī⁹ dei, filī⁹ p̄is, Joh. xvij. Pater clarifica filiū tuū. Quarto aliq̄ cōueniunt xp̄o fm humanā naturam, sic christus dicit redemptor. mediator. agn⁹. leo, sol ꝛc. Ultimo aliqua noīa attribuunt xp̄o rōne vtriusq̄ nature. Inter illa nullū ei ita excellēter accōmodat sicut hoc nomē iesus. qr nullū aliud ita ꝓprie diuine ꝛ hūane nature oñdit dignitatē. Jō dicit aplus ad Phil. ij. Propter qd exaltauit illū ꝛ dedit illi nomē qd est sup oīe nomē. scz hoc nomē Jesus, qd sonat saluator latine. Ubi Alexā. de ales in. iij. dic q̄ iesus tripliciter p̄t dici saluator, scz a potētia saluādi. ab habitu saluādi. et ab actu saluādi. Si cōsiderat vt a potētia saluādi tūc hoc nomen iesus ꝓuenit ei ab eterno Si ab habitu saluādi tūc ꝓuenit ei ex tpe: et impositū fuit ei ab angelo vt in hodierno euāgelio. Quod vocatū est ab angelo p̄iusq̄ i vtero cōciperet. Si ab actu saluādi sic cōuenit ei in tēpore, et impositū est ei a Joseph Mat. ij. Uocabis nomē ei⁹ iesus. ipe em saluū faciet populum suum a peccatis eorum ꝛc.

De circumcisione dñi. Sermo. XXI

Postquā ꝛsummati sunt dies octo vt circumcideret puer vocatū est nomē ei⁹ iesus. Luc. ij. ℣ Hodiernā festiuitatē q̄ttuor celebrem faciūt ꝛ solennē scz octaua natiuitatis, impositio noui ꝛ salutiferi noīs, effusio sanguis. et signaculū circūcisionis. De q̄bus fit mētio in hodierno euāgelio q̄ q̄uis sit puū et breue in lra est tn valde ꝓfundū in sentētia. Cōprehēdit em p ordinē q̄ttuor q̄ sunt ꝓtraria illis quattuor q̄ primus homo in appetitu cōmisit. Nā appetijt esse vt deus. iuxta illud Gen. iij. Eritis sicut dij. Sed deus est res immutabilis, qr apud eū nō est transmutatio. Jaco. j. Est res indiminuibil: qr nec vicissitudinis obumbratio. Et est res interminabilis, qr p̄s. Magnitudinis eius nō est finis. Et est res innoīabilis, qr deficiūt lingue a narratōe ipius. Et qr filī⁹ dei venit in mundū peccatores saluos facere, j. Thim. j. et medicina dr esse ꝓtraria morbo, nā ꝓtraria cōtrarijs curant. Ideo factus est subiectus mutationi, qr puer octo dier. ꝓpter qd dicit. ℣ Postq̄ cōsummati sūt dies octo. Scdo subiect⁹ diminutioni, qr circūcisus. Itē terminationi qr puer. Itē noīationi, qr vocatū est nomē ei⁹ iesus vt dicit thema. In q̄bus quidē verbis breuiter duo tanguntur. ℣ Primo saluatoris nostri circūcisio. et hoc in ꝓncipio. Scdo nominis impositio. ibi. vocatū est ꝛc. ℣

Quantū ad primū nota q̄ duplex est circūcisio, scz carnalis ꝛ spūalis. Carnalis data est ꝛ instituta fuit abrae ꝛ masculis de semine eius: et seruis ipius in remediū peccati originalis, ꝛ in signū discretōis fidelis populi ab infideli, ita q̄ nulla alia natio exceptis iudeis legi subijciebat circūcisionis. Sed ꝓ femellis dicit Bonauen. dist. iij. quarti. sufficiebat, pfessio fidei mediatoris a parentib⁹ vel ab his q̄ gerebāt curā parvulor. ℟ De necessitate aūt circumcisionis erāt hec q̄ttuor. scz sexus. membrū. modus. et tēpus. Primo fuit necessariū q̄ fieret in determinato sexu. vñ viris et non mulieribus data est circūcisio. Cuius rō est. qr circūcisio data est in remediū morbi originalis, ergo illi data fuit circūcisio q̄ fuit causa morbi. sed talis fuit vir, ptz ex eo vt dicit sctūs Tho. di. j. q̄rti. qr si sola femina peccasset. licet gen⁹ humanū fuisset infectū infectione penali, nō tn infectōe culpabili. vñ si vir nō peccasset originale transfusuz nō fuisset. ideo dicit aplus Ro. v. ℣ Per vnū hominē peccatū introiuit in mundū. Secundo necessariū fuit q̄ circūcisio fieret in mēbro determinato scz generatōis, ratio. qr circumcisio data est in remediū originalis culpe quā a parentib⁹ cōtraximus p illud membrū. Unde Gen. xvij. Circūcidetis carnē ꝓputij vestri. Tercio fuit necessariū q̄ fieret mō determinato, scz q̄ esset figure circularis. vt sicut peccatum originale fuit circulare, qr ab anima primi hois ꝓuenit corruptio in carnē, et a carne iterū in aiam descendētis a ipo. Quarto fuit necessariū vt fieret determinato tēpore, scz die octauo Gen. xvij. Infans octo dier. circumcidet.

et hoc ꝗ̃tum ad obseruantiã p̃cepti vnde reus trãsgressionis erat q̃ illud tp̃s nõ obseruabat, et ideo nõ circumcisus mortuus damnabaꝫ, sicut dicim⁹ nũc de baptismo. Nõ autẽ erat octauus dies circũcisionis de necessitate p̃cepti ꝗ̃tum ad efficaciã sacramẽti, qz cũ alio tp̃e circũcisio facta suuz effectũ sacramẽtalẽ habeat, vt patz de pueris in deserto genitis qui primo in terra promissionis sunt circũcisi, et sic differre diem octauũ p dispensationẽ liceat. sed preuenire diẽ octauũ nulli licebat. Causa aũt determinatõis huius tp̃is scz diei octaue est duplex, scz moralis z lr̃alis ¶ Moralis tangit̃ p magistruz dist. j. quarti, qz p xp̃i resurrectionẽ octaua die factã circũciditur aĩa a peccatis cuiuscũq; in eum credentis. ¶ Scõa rõ lr̃alis est, qz puer añ octauum diẽ est ita tener q̃si in ventre matris, et ideo sicut aialia nõ offerebanꝫ ꝓpter p̃dictam causam ante octauũ diẽ, ita nec puer circumcidebaꝫ añ octauũ diẽ. ¶ Sz diceres, quare voluit x̃p̃s circumcidi cum tñ circũcisio vt dictũ est data fuit in remedium peccati originalis. ip̃e aũt immunis fuit ab omni peccato. ¶ Solutio doc. in. iiij di. j. et hic ponũt plures rõnes ex q̃bz q̃ttuor adducã. ¶ Prima vt verã carnẽ humanã se assumpsisse mõstraret ꝯra manichcum qui dixit eũ habere corp⁹ fantasticũ. Ideo voluit effundere sanguinẽ suũ vt se verum hominẽ demonstraret. j. Joh. v. Tres sũt qui testimoniũ dant in terra q̃ chr̃ist⁹ fuerit verus homo, scz, spũs, sanguis, et aqua ¶ Secũda vt circumcisionẽ approbaret, z sic se de semine Abrae ostenderet. Ro. xv. Dico x̃pm ihesum ministrũ fuisse circũcisionis ꝓpter verbũ dei ad ꝯfirmationẽ promissionũ patrũ. ¶ Tercia vt obedientie virtutẽ cõmendaret in eo q̃ ip̃e legi obediuit et adimplevit. Mat. v. Nõ veni soluere legẽ sed adimplere, nobis in exemplũ vt obediamus p̃ceptis dei et ecclesie. ¶ Quarta vt nos spiritualem circumcisionẽ doceret. ¶ Est aũt spiritualis circũcisio a superfluis z vanis, viczozis, oculoz. manuũ, auriũ, vestiũ, et cordis resecatio. De hac dr̃ Piere. iiij. ¶ Circũcidimini dño z auferte p̃putia cordiũ vestrozũ viri iuda. Ideo dicit Aug⁹. in. c. ex quo, de ꝯse. di. iiij, q̃ circũcisio carnis erat signũ iustificationis et purgatõnis anime.

¶ Est aũt hec circumcisio spũalis duplex, scz exterior z interior. Exterior ꝯsistit in tribz, scz in habitu ne sit notabilis, in actione ne sit reprehensibilis, in exterioribus sensibz ne sit ꝯtemptibilis. Et dimissis duobus primis debem⁹ circũcidere oculos ab aspectu illicito, sicut dicit Job. xxxj. q̃ dixit, Pepigi fedus cũ oculis meis, i. quodã federe restrinxi eos ne illicita aspicerẽt z desiderarẽt. Itẽ aures ab auditu detractõis. Eccl. xxviij. Sepi aures tuas spinis z noli audire linguã nequã. Alioquin accidet illud Piere. ix. Ascendit mors p fenestras cẽ. Itẽ pedes a gressibz ad malũ, puerb. j. Fili mi nõ ambules cũ eis sed ꝓhibe pedẽ tuũ a vijs eoz. pedes em̃ eoz veloces ad effundẽdũ sanguinẽ. sicut dixit p̃s. Et q̃d cõtinget eis certe illud Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibus cẽ. Item os a nocietate verboz. vñ clamemus ad dñm cũ p̃s. Pone dñe custodiã ori meo cẽ. qz dr̃ puerb. ij. Qui custodit os suũ liberabit ab angustijs animã suã. ¶ Quid vero ꝯtinget illis certe illud qd̃ ponit Gre. iiij. dial. de quadam moniali q̃ licet in multis alijs bonis opibus q̃si esset pfecta tñ linguã suã q̃si in nullo voluit refrenare, sup quo ꝓfessor su⁹ sepius eã multũ redarguebat di. Circumcidas linguã tuam, q̃ minime aduertebat. Tandẽ mortua est et ꝓpter sanctitatẽ q̃ in ipa credebaꝫ esse sepulta fuit añ altare. Custos aũt ecclesie cũ ante mediã noctẽ oraret in ecclesia vidit demones sepulcrũ effodientes et ipam extrabere festinantes. Qd̃ cũ factũ fuisset vnus demon accedẽs cum forpice ignito linguã eius extraxit ipamq; totã cremãtes abierũt. qd̃ hoies de manetã ex reuelatõne custodis q̃s ex cineribz q̃s ibi inuenerũt ꝯgnouerũt q̃ sic esset Interior circũcisio silr̃ ꝯsistit in tribz scz, in cogitatiõe. vt sit sancta, in affectõe vt sit pura, ĩ intentione vt sit recta. ¶ Hic cadit dubiũ, exquo hodie est principiũ anni q̃rit. an in principio anni liceat hominibz dare munera. Solutio, dare munera in p̃ncipio anni hoc est in kal. Januarij p̃t fieri q̃druplici motiuo. Primo ꝓ omine future ꝓsperitatis, ita dare nõ licet vt docet Aug⁹. Et habeꝫ in. c. nõ obseruetis, xxvj. q. vlti. vbi dicit. Nõ obseruetis dies qui dicunt̃ egiptiaci aut kal. ianuarij in quibz cantilene

quedã et comesationes ⁊ ad inuicẽ donaria donank̃ q̃si in principio anni bonũ fati augurio. Et dicebank̃ talia donaria strene vt dicit Piero. in. c. legant. xxxvij. dist. Et est strena primũ donũ qđ dak̃ in principio kal'. ianuarij p augurio. Et ðr strena quasi sine trena. vel q̃si seorsum a trena. i. a lamẽtatione. q̃si diceret. Hylariter dabank̃ ⁊ credebant q̃ ꝓpter hoc ꝓspere eis succederet p totũ annũ qđ est superstitiosum Quare cõcludit Aug. in. d. c. nõ obseruetis. Qui autem talibꝫ credũt scient se fidẽ christianã et baptismũ ꝓuaricasse ⁊ paganũ ⁊ apostatã et dei inimicũ ⁊ irã dei grauiter incurrisse. Hmõi em̃ obseruatio paganoꝝ est. vt i. c. nõ licet. xxvj. q. vlt. Et ꝓhibek̃ sub pena excõmunicatõnis. vt habek̃ in. c. si q̃s sequẽ. vbi dicit. Si q̃s kalẽdas ianuarij ritu paganoꝝ colere vel aliq̃d plus noui facere ꝓpter nouũ annũ. aut mensas cũ lampadibus vel epulis in domibꝫ ꝓparare ⁊ p vicos et plateas cantatores ⁊ choros ducere ꝓsumpserit anathema sit ℣ Sed diceres. exquo dies egiptiaci nõ debẽt obseruari. quare ecclia ex antiquitate signat hos dies in kalẽdarijs suis. Solutio Archi. in. d. c. nõ obseruetis. ꝓpter duas causas. Prima licꝫ nõ obseruari debeãt tñ notícia eorundẽ est necessaria vt sciak̃ cã q̃re fuerint obseruati. vt i. c. fuerũt. vij. di. Obseruabank̃ aũt ideo a paganis. q. credebãt q̃ quicũqꝫ tali die aliqđ op⁹ inchoaret q̃ malũ haberet exitũ. Sc̃do iõ signank̃ nõ vt ꝓbenk̃ sed vt reprobenk̃. vt in. c. legim⁹. xxxvij. di. Sc̃do in ꝓncipio anni dari pñt hmõi donaria in signũ amoris carnalis. ⁊ sic etiã male fit. Declara de procis q̃ dant amasijs suis. Et tanto magis est peccatuꝫ q̃sto festũ et tẽpus est sanctius. Tercio fieri ꝓt in nutrimentũ amicitie licite. et sic ꝓt esse meritoriuꝫ. Ita ꝓncipes suis clientibꝫ et paterfamilias sue familie donaria tribuunt. Sic saluator noster iesus in hũc mundum natus velut ꝓnceps. licet adhuc parvulus noluit q̃ ista dies ꝑteriret quin munus acceptabile et gratũ tribueret suis fidelibꝫ vt magis eos ad suũ amorẽ accenderet. Munus aũt hoc fuit ꝑciosus sanguis ipius quẽ in circũcisione hodie p nobis effudit. Quarto fieri ꝓt in exemplũ virtutuꝫ et effectuũ p donũ ꝓsiderandũ ⁊ sic optime fieri põt p predicatores. Opto igit̃ oĩbus vobis p nouo anno hoc nomẽ Jesus De cui⁹ ꝓfectibꝫ nũc dicã in scõa pte sermonis Quantũ ad secundũ vbi tangit̃ saluatoris nr̃i noĩs impositio. Nota q̃ abraam vna die suscepit a deo impositionẽ noĩs ⁊ circũcisionis mandatum. vt hĩ Gen. xvij. Ideo apud iudeos ꝓsuetũ erat vt ipo die circumcisionis noĩa pueris imponerent̃. Sic etiam nunc in baptismo noĩa imponunt̃. Et ideo xp̃s simul cũ fuit circũcisus noĩs impositionẽ accepit. ⁊ Cõuenienter autẽ hoc nomẽ iesus fuit xp̃o in circumcisione impositũ: q̃m res noĩs sibi cõuenit. Jesus em̃ interpretat saluator. editus em̃ fuit ad totius orbis salutẽ. et ideo decens fuit vt q̃ saluare venerat haberet nomẽ saluatoris. Act. iij. Nec est aliud nomen sub celo datum hoĩbus in q̃ oporteat nos saluos fieri. Est aũt hoc nomẽ iesus. ꝓpriũ nomẽ xp̃i ab eterno ꝓuenies. q. a. ꝓpria natura habet vt sit saluator ⁊ inde. i. a propria natura natũ est ei hoc nomẽ iesus nõ ab humana vel angelica creatura. et iõ dicit euãgelista qđ vocatũ est ab angelo anteq̃ in vtero cõciperet̃. nõ dicit impositũ. debuit em̃ vt q̃ in diuina natura esset saluator etiã in humana natura vendicaret sibi nomẽ saluatoris. ℣ Et licet plures in veteri testamento fuerunt vocati hoc noĩe iesus. p̃sertim tres de quibus scriptura facit mentionem. scz Josue. de quo Eccl. xlvj. Fortis in bello Jesu naue successor moisi. qui introduxit populũ in terrã ꝓmissiõis. Et iesus filius Josedech sacerdos magnus. De q̃ Zach. iij. Ostendit mihi dñs sacerdotẽ magnum Jesum stantẽ coram angelo dñi. Hic edificauit templũ dñi. vt habek̃ Aggei. j. ⁊ Zach. vj. Et iesus filius Sirach hierosolymita. Hic docuit sapientiã dei et ꝓposuit Ecclesiasticũ. vt dicit Eccl. l. Tamẽ hoc nomen iesus alia rõne cõuenit illis et alia rõne xp̃o. Quia illis qui fuerũt ante christũ cõuenit hoc nomen iesus scõm aliquã rationem particularẽ. puta quia aliquam particularẽ et temporalẽ salutẽ attulerant populo dei. Sed scõm rationẽ spiritualẽ et vniuersalis salutis hoc nomen iesus est ꝓpriũm christo. Ipe enim est verus totalis et eternus saluator. Ideo dixerunt samaritani Joh. iij. Nũc cognouimus ⁊ scimus

quia hic est vere saluator mūdi. ℟ Saluat autem nos Jesus a tribꝰ malis, a culpa per remissionē, a pugna p defensionē, ab infirmitate per curationem. Primo saluat nos a culpa per remissionē, Matth. j. Ipe eñ saluū faciet populū suum a peccatis eorum. Nam sicut morbus qui nō expellitur trahit ad mortem, sic culpa que nō dimittit occidit aiam. Quare dauid mersus peccatis timēs mori in aīa inuocauit dñm dicēs, Saluū me fac deus qñ intrauerūt aque. scz peccatorū aiam meam. Est eñ hoc nomē ihesus cogitatū velut thyriaca recepta expellēs omne venenū peccati. Unde Marci vlti. In noīe meo si mortiferum quid biberint, id est ad mortale ꝓsenserint nō eos nocebit. Exemplū legitur de quodam bono homine qui habuit hāc cōsuetudinē quotienscūqꝫ sibi ingerebat aliquid mali iuit ad locum orationis z inuocauit deū dicēs, O dñe Jesu miserere mei z adiuua me, statim cessauit tēptatio Jō dicit Anselꝰ, Jesus est nomē dulce nomē delectabile nomē cōfortans peccatorē. Sc̄o saluat nos a pugna p defensionē. Saluat eñ christi nomē inuocatū ab impugnationibus z insidijs diaboli. ps. Saluasti eñ nos de affligentibꝰ z odiētes nos cōfudisti. Et iterū, In noīe tuo spernemus insurgentes in nobis. Si eñ quibusdā verbis incantationū tanta est vis collata vt ipis recitatis serpētes nō noceant et fugiāt, amplius christi nomē inuocatū corporales fugat et spirituales serpētes. Marci. vlt. In noīe meo demonia eiciēt. Exemplū habetur in legenda sancti Patricij de quodam nobili Nicolao qui in purgatorio scī patricij omnia temptamēta diaboli vicit per hoc q cum se penis affligi sensit semper dixit, Jesu xp̄e fili dei viui miserere mihi peccatori, vide in Lambardica. Aliud exemplum de quodā marito et eius vxore quibus diabolus immisit temptationē vt se suspenderēt, vide in Thesauro nouo de sanctis, ser. xxxv. in fine. Tercio saluat a cunctis infirmitatibꝰ z aduersitatibꝰ siue sit infirmitas corporalis siue mūdi tribulatio. Est eñ nomē ihesus sicut vngentū siue medicina cōmunis de qua vulgus oīa vulnera sanat. ps. Misit verbū suum et sanauit eos. Unde legit q discipuli in hoc noīe mirabiles sanitates operati sunt in humanis corporibꝰ. Exemplum de sancto Paulo et Dyonisio q̄ per virtutē huius nois Jesus cōuersus fuit qñ ad inuocationē eius cecꝰ visum recepit. Aliud exemplum de beato Ignatio legit q cū Trayanus imperator eum plumbatis cedi iussisset z ipe inter tot tormen torꝫ genera nūqꝫ ab inuocatōe nominis iesu cessaret. Et cū tortores q̄rerent cur totiēs hoc nomē replicaret, respondit q me in tormētis cōsolat et ipm nomen in corde meo scriptū habeo, et ideo ab eiꝰ inuocatōe cessare nō possum, qui post mortē experire volebāt an ita factū se haberet cor eius euellūt z p medīū scindētes inuenerūt hoc nomē in corde eius scriptū aureis litteris, qō videntes multi crediderūt Quare dilectissimi hoc nomen ihesus inuocemus, qz est nomē multe excellētie z sublimitatis, ita vt in noīe Jesu oñe genu flectatur celestiū terrestriū et infernorū, imo ecclesia p̄cipit fieri inclinationē cū dicit in missa, vt in. c. decet, de immuni. eccle. li. vj. Johānes papa. xxij. dedit totiēs quotiēs quis hoc facit. xx. dies indulgentiarū. Est etiā nomē multe virtuositatis et efficacie. Nam est nomen vt inqt Petrus Raueñ, qō dedit cecis visum. surdis auditū, claudis gressum, sermonē mutis, vitā mortuis totāqꝫ diaboli potestatē de obsessis corporibus virtus huius nois effugauit. Est p̄terea tercio nomē magne clemētie et reuerentie, cū nō sit aliud nomē datū hoibꝰ in quo oporteat nos saluos fieri vt p̄dictum est. Qō si deuote inuocauerim⁹ liberabit nos sine dubio a p̄dictis malis z donabit nobis post hāc vitā sempiternā. Amē.

¶ De Epiphania dñi. ¶ Sermo. xxij.

Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera aurū thus et mirrā. Matth. ij. Ordo rōnis exigit vt ſm gradum dignitatis et excellētie alicui cultꝰ exhibeat honoris et reuerētie, vt in. c. statuimus. de maio. et obe. Cum ergo magnus cultus honoris in munerū oblatōe ꝓpendatur magnis et dignis personis nō vilia sed nobilia et magna donaria sunt offerēda. nam vt dicit in. c. et si questiones. de ſy mo. In accipiēdis vel dandis muneribus

persone dantis vel accipiētis qualitas attendenda est, videlicet vt a q̄ et cui, an pauperi vel diuiti, vel econuerso a diuite vel a paupere datū fuerit. Cum ergo qualitatē attendimus pueri Jesus fuit altus in excellentia et dignitate, q̄ rex regum et dñs dominantiū. Apoc. xix. Clarus in sapientia, quia in ipo erāt oēs thesauri sapiētie et sciētie absconditi, vt habet Ad Coll. ij. Potēs in celo et in terra. Mat. vlti. Data est mihi oīs potestas in celo et in terra ⁊c. Etiā cōsiderata qualitate dantiū et offerētium reges fuerent. ps. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum ⁊c. Erāt etiā sapientes, ideo dicit. magi venerunt hierosolymā. Cōgruit itaq; tā ex pte accipiētis q̄ donantiū magna reuerētia ⁊ digna munerū oblatio. Ideo dicit thema Apertis thesauris suis. A In quib verbis duo tanguntur. Primo ordinata regalis oblatio cū dicit, apertis thesauris suis. Secūdo mistica et doctrinalis significatio addēs, aurum thus et mirrā. Quantum ad primū dico illam oblationē cōuenienter factā diuina ordinatiōe q̄ illa tria optima quodlibet in genere suo reges offerebāt. Primo aurū q̄ est potioris valoris inter metalla. Secūdo thus quod est potioris odoris inter aromata. Tercio mirram que est potioris vigoris inter vngenta. Et illa tria munera obtulerūt ad releuandū triplicē iacturā, ⁊ ad explanandū triplicē figuram, et ad representandū triplicem substantiā. Primo obtulerunt illa ad releuandū triplicem iacturā occurrentem in illa sacra natiuitate, scz matris pariētis necessitatē, pro cuius releuatōe obtulerūt aurum. Erat em dña nostra valde paup ⁊ indigēs cum tñ esset mater dei et regina celi et mūdi. Inuehe cōtra superbiā et ornatum mulierū. Secūdo fetoris occurrētis magnitudinē, p cuius releuatōe obtulerūt thus boni ⁊ suauissimi odoris. Erat em locus fetidus, q̄ natus erat in stabulo ⁊ in p̄sepio iuxta bouem et asinū collocat⁹. Tercio vagientis teneritudinē, p cuius releuatione obtulerūt mirram ad vngendū mēbra illius debilia et tenera ac delicata pueri Jesu qui nostras penalitates et infirmitates assumpsit. Secūdo reges obtulerūt ei tria illa munera ad explanandū triplicē figurā. In his em tribus muneribꝫ, ptestati sunt in puero Jesu tria fidei nostre cōsona scz In auro excelsaz eius auctoritatē, q̄ maiestatē regiam. Fuit em de genere regio dauitico. quia pmissus erat in lege super israel regnaturus. In thure vero deitatē. Thus em i dei sacrificio iubebat offerri ⁊ ille puer verus deus erat et deus erat verbum ⁊ verbum caro factum est. Joh. j. In mirra nostram humanitatē passibilem et mortalē assumptā p nobis. Nam cū mirra corpora ꝓdiuntur mortuorū. Tercio reges obtulerūt ei illa tria munera ad representandū in puero iesu triplicē esse substantiam. scz diuinitatē preciosissimā. aiam deuotissimā, et carnē integram et incorruptā. Per aurū q̄d est p̄ciosius oībus metallis intelligit diuinitas p̄ciosissima, p thus aia deuotissima, quia thus significat deuotionem, per mirram que ꝓseruat a corruptōe caro incorrupta. Vñ ps. Nō dabis sanctum tuū videre corruptionē. Et hec tria significabantur per illa que erant in arca. Nam virga illa que floruit caro est christi que resurrexit. Vñ in p̄s. Et refloruit caro ⁊c. Tabule vbi erāt scripta precepta est anima in qua sunt oēs thesauri sciētie ⁊ sapientie dei absc̄diti. Manna deitas que habet oēm saporē et omnē suauitatē, patet igitur illa ordinate et regulariter esse oblata. Hic cadit dubiū, ex quo isti tres reges obtulerūt puero iesu ordinate acceptabilē oblationē B Quot requirunt ad hoc q̄ oblatio exterior sit deo accepta. Solutio, quattuor que isti tres reges offerendo seruauerūt. Primū dicitur placabilitas, s. q̄ persona offerēs placeat deo, quia oblatio non potest placere deo nisi prius offerens sibi placeat, puer. xv. Victime impiorum abominabiles sunt dño: vota iustoꝝ placabilia. Et Eccl. xxxiij. Dona iniquorum non pbat altissimus. Et Hiero. in. c. odi. xxiij. q. j. Nō sacrificiorū magnitudinem sed offerentiū merita respicit de⁹. Figuratū est Gen. iiij. Respexit dñs ad abel et ad munera eius. Dicit notanter ad abel prius ⁊deinde ad munera. Ubi Gre. Nō placuit abel ex munere sed munus ex abel quia ipe erat acceptus deo per iustā vitā.

et innocentiã cordis sui: et ꝓpterea accepta fuerũt eius munera. Sed Layn munera nõ acceptauit deus, quia ipm ꝓpter suam iniquitatẽ reprobauit. Secundũ requisitum ad acceptã oblatiõz dicit bonitas. debet em̃ fieri de re bona. Eccl'. xxxv. c. Noli offerre munera prava, non em̃ dñs suscipiet illa. Et Malach. j. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculũ z immolat debile dño. Ideo dicit in. c. sacerdotes. xlix. dist. Indignũ est dare dño qõ dedignat homo. Inuehe cõtra offerẽtes malos denarios z obolos zc. Terciũ dicit ꝓprietas, debet nãq fieri de substãtia ꝓpria. Prouerb. iij. Honora dñm de tua substãtia, non de aliena vt furto aut rapina. Esa. lxj. Ego dñs diligens iudiciũ et odio habens rapinã in holocaustũ. Et eccl'. xxxiij. Qui offert de rapina pauperũ quasi q̃ victimat filium in cõspectu patris. Vñ Hiero. Sunt quidã qui in hoc estimãt placere deo q̃ de rapina edificãt ecclesias z larga testamẽta faciũt et deo offerũt pauperes viduas et orphanos deprimẽtes. sed magis deum ꝓuocant ad irã et remunerationem vindicte. Ideo dicit in. c. nõ est. j. q. j. Quicquid in sacrificio dei ex male acquisito offertur nõ placet deo sed ipius iracundiam irritat. Tales em̃ volũt participẽ facere deum eorũ iniquitatis et oppressionis pauperum. Propter hoc dicit in. c. immolans. xiij. q. v. Ex iniquo immolantis maculata est oblatio. Quartũ dicit hilaritas, debet em̃ esse deuota et hilaris. Vñ apls j. Cor. ix. Unusquisq; prout destinauit in corde suo nõ ex tristicia aut necessitate. Hilarem em̃ datorẽ diligit deus, nõ delectatur in aliqua oblatione facta sine deuotõe. ꝓpter qõ in veteri lege multa sacrificia iussa sunt aspergi oleo, in signum q̃ sine deuotionis aspersione non sunt deo grata. ps. Holocausta medullata offerã tibi. per medullam que in medio ossium est intimq; deuotionis accipitur. acsi diceret, licet modicum sit qõ foris offero, tñ hoc modicuz intima deuotione offero, qz dicit Grego. Cor et nõ substantiã pensat deus nec ꝑpẽdit q̃tũ in eius sacrificio offerat. sz exq̃to scz ex cordis deuotõe Ista quattuor habuit oblatio trium regum. Primo fuit deuota, quia ꝓcidentes adorauerũt. Secundo fuit de re bona, quia apertis thesauris zc. Tercio fuit de re ꝓpria, hoc notat cum dicitur, suis nõ alienis. Quarto fuit deo placida rõe iporum, qz fuerũt in charitate feruidi, et ideo opera ipor fuerunt deo accepta. Aug⁹. Habe charitatẽ et fac quicq̃d vis et placebis deo. ℒ Secundo in verbis thematis notatur mistica significatio et doctrinalis, scz vt aperiamus thesauros nostros, id est corda nostra et regi xpo munera offeramus. Primo de corde dilectionem et adhesionẽ in auro. Secũdo de ore laudationẽ z orationẽ in thure. Tercio de corpore afflictionẽ et macerationẽ i mirra. Primo instar regum de scrinio cordis offeramus deo cordialẽ dilectionẽ et charitatẽ. Nam per aurum bene charitas designatur, quia sicut aurum est valore maximum, vigore stupidũ, tenore solidũ. Sic inter omnes virtutes charitas principatũ tenet, et qui plus habet plus valet, et q̃ nihil: nihil valet. imo nihil est nec opera sua valent, teste apl'o. j. Cor. xiij. Si linguis hominũ loquar et angelor zc. Secundo aurum est vigore fructiferũ, quia est restauratiuum deperditi, et est cõseruatiuũ iã habiti et cõformatiuũ emortui cordis z debilis, ideo ponitur in electuarijs infirmorũ. et charitas aduenies restaurat omnia ꝑcedentia merita que erãt deperdita et cõservat iam habita et cõfortat corda nostra debilia ad operandũ instanter opera virtuosa, ad resistendũ potenter et viriliter tẽptationib malis ad sperandũ cõfidenter bona ꝓmissa, quare Joh. Apocalip. iij. dicit Dicis q̃ diues sum et locupletatus z nullius egeo, nescis qz tu miser es z miserabilis pauper cecus z nudus. Et subdit, suadeo tibi emere a me aurũ ignitum vt locuples fias et habeas quod offeras deo tuo. In quo innuit q̃ qui charitatẽ non habet est infirmus cecus et nudus. Istud aurũ charitatis emit sanctus Paulus quando omnia terrena arbitrabat sicut stercora vt xpm lucrifaceret. Sicut em̃ calor solis facit hominẽ se expoliare. ita et feruor charitatis facit oia relinquere. Tercio aurũ rõne tenoris solidi multũ durat, z charitas ꝑfecta semel habita nũq̃ excidit vt dicit apostolus. j. Cor. xiij. Hic em̃ incipit et in patriam vadens nũq̃ desinit. Est em̃ q̃si vas

auri solidū. Eccl. v. Dixi scdo q̄ instar regum debem⁹ deo offerre thus vocalis laudationis et orōnis, q̄ scriptū est ps. xxxix. Sacrificiū laudis honorificabit me. Et iteruz. Dirigat orō mea sicut incensum in cōspectu tuo, ita q̄ de quolibet nostrū dici possit Eccs. v. Quasi thus ardens in igne positū. Hoc p̄mo inflammat, scdo elevat, tercio dilatat, vltimo serenat. Inflammat nāq; primo devota p̄sona interi⁹ dū accensis p̄cordijs orat p̄ peccatoz remissione, postmodū elevat superi⁹ dū orat p̄ supnoz adeptōe, deinde dilatat vlterius dū orat p̄ proximoz salvatōe, postremo serenatur z̄ ꝓsumit ac deficit in gratiarum actōe p̄ donoz et bñficioz collatōe seipm puipendēs dū nihil dignū apud se reperit q̄ dño retribuat. quēadmodū ps ait. Quid retribuā dño p̄ oīb⁹ q̄ retribuit mihi, vt sit de numero illoz de q̄bus dr. Oēs de saba venūt aurū z̄ thus deferētes z̄ laudem deo annunciātes. Esa. lx. Dixi tercio q̄ instar triū regū debem⁹ deo offerre mirram carnalis afflictōis et maceratōis, mirram pnie et mortificatōis. q̄ quēadmodū mirra materialis habz sapozē acidū z̄ pungitiuū, virozē placidū et electiuū, vigozē intimū et ꝓseruatiuū, odozē optimū z̄ diffusiuū. Sic penitētia hz sapozē pungitiuū z̄ acidū, est amara valde in pnīa oīs disciplina, q̄ nō est gaudij sed merozis. ad Heb. xij. Dia peccata delet z̄ reddit p̄sonā pulcram z̄ placidā. Cañ. j. Fasciculꝰ mirre dilectus meus mihi inter vbera cōmorabit. habet etiā vigozē cōseruatiuū et intimū. p̄ seruat em̄ a putrefactōe p̄cōz, ꝓpter q̄ dicit sponsa. Messui mirrā meā cū aromatibus. Cantic. v. Et habet nihilomin⁹ odorem diffusiuū z̄ optimū. multū em̄ redolet deo angelis et hoībus p̄sona penitens et mortificata vt iam dicere possit illud Eccī xxiij. Quasi mirra electa dedi suauitatem odoris.

De Epiphania dñi Sermo. xxiij.

De euangelio.

Videntes stellā gauisi sūt gaudio magno. valde Mat. ij. Scōm Hiero. Cū p̄mo xp̄s natus est stella apparuit magis in oriēte q̄ visa statiz iter arripiētes lōgissimū, iter i. xij. dietis pegerūt. p̄tim quidē adducti diuina virtute, p̄tim aūt dromedarioz velocitate. sm illud Esa. lx. Inundatio camelorz operiet te dromedarij madian z̄c. pueniētes aūt hierusalē z̄ ingressi eā stelli ducatū amiserūt, postq̄ autē ibidē receperūt certificationē de loco natuitat⁹ xp̄i egressi hierlm: de nouo videbāt stellā q̄ antecedebat eos ideo gauisi sunt. Ideo dicit thema. Videntes stellā magi gauisi z̄c. In q̄bz ꝓbis euangelista duo oñdit. Primo visionē stelle quā reges habuer̄t. Scdo gaudiū q̄d inde pceperūt, secundū ibi. Gauisi sunt gaudio z̄c. ¶ Prosequēdo ambo mēbra simul nota q̄ magi q̄ntuplicē stellā viderūt z̄ ad visionē cuiuslibet gauisi sunt gaudio magno valde. s. stellā materialē, diuinalē, ꝑginalē, spiritualē, et intellectualē. Primā stellā scz materialē vider̄t i oriēte, z̄ de hac sonat p̄ncipaliter thema. ¶ Circa quā videnda sūt tria. Primo de materia ei⁹. scdo de forma. tercio de efficiētia. Quātū ad materiā hui⁹ stelle sciendū q̄ hec stella q̄ magis apparuit nō fuit vna ō celestibz stellis ab initio creatis. q̄d ꝓbat Crisꝰ. sup mat. z̄ sctūs Tho. iij. pte. q. xxxvj. ex multiplici distinctione q̄ stella ista distinguebat a celestibz. Et p̄cipue i sex. s. natura. situ. motu tpe. claritate. et officio. Natura q̄dē. q̄ erat corruptibilis z̄ nō de natura celi. z̄ iō pacto officio ꝓuersa fuit in p̄iacentē materiā. et hꝰ cōueniēs fuit. q̄ lumīe vero inuēto alio lumine nō indigem⁹. Scdo distinguebat⁹ i situ q̄ nō fuit i alto cū alijs stellis in firmamēto. sz in spacio hui⁹ aeris vicina loca tenebat. ptz. q̄ isti p̄ eā determinate distinxerūt domū. Tercio distinguebat⁹ motu. q̄ cuz alie stelle i circuitu rotarenr̄. et sic motu circulari. hec aūt sm Crisꝰ. incedebat via triangulari. q̄ hec sola recta linea tēdebat ab oriēte q̄ est ihesus aq̄lonē ad occidentē declinās ad meridiē ihesus iudeā vbi erat xp̄s. Item differebat i motu. q̄ nō hēbat ꝓnuū motū. sz cū oportebat magos stare stabat. z̄ cū optebat magos ire ibat. sicz de colūna nubis q̄ erat i deserto. Item in motu differebat. q̄ q̄nq̄ apparebat z̄ q̄nq̄ occultabat⁹. Cū em̄ intrauer̄t hierlm occultauit seipaz. Deinde vbi herodē reliquerūt mōstrauit seipaz. Quarto differebat ex tpe. nō em̄ solū apparebat in nocte sed etiā in media die

quod nō est virtutis stelle: sed nec etiā lune Quinto in claritate differebat, quia ceteris splendidior erat. Vñ Leo papa in sermone de Ephia. Tribus magis in regione orientis stella noue claritatis apparuit q̄ illustrior ceteris pulcriorq̄ syderibus in se intuentiū oculos animosq̄ cōuerteret z cō festum aduerterēt nō esse ociosum qō tam insolitum videbat. Herto differebat ab alijs stellis officio, q̄ ille facte sunt vt sint in signa et tempora dies et annos, et vt luceant in firmamēto celi. Hec vero facta est ad significandū christum natum z magos dirigendū. Quantum ad formā hui⁹ stelle sctūs Tho. vbi supra dicit. z Crisost. sup Mat. fm aliquor relationē q̄ ipa die natiuitatis magis super quendā montem victorialem vocatū orantibꝫ, stella quedam iuxta eos apparuit que formā pueri pulcerrimi habebat et in eius capite crux splendebat qui magos alloquēs dixit vt in iudeam pergerēt et ibi natum puerū inuenirent. Quantū ad efficientiā isti⁹ stelle dic q̄ stella ista nihil in christo effecit sed magorum corda pdocuit tāq̄ veritatis index qō ad illuminationē fidei corū pertinebat Ideo dicit Aug⁹, in sermone de Epipha nia. Vidit magus, obstupuit astrologus. erubescat hic stultitia mathematicor q̄ dicunt christū sub cōstellatione seu fato esse natum. Ista cm̄ stella nō fecit christū mirabiliter viuere, sed xp̄s eam fecit mirabiliter apparere. Quid fuit hec stella que nūq̄ prius apparuit nec postea visa est. nisi quedā lingua celi que enarraret gloriam dei, hec Aug⁹. Primo ergo dicit, magi fuerūt qui eam viderūt, id est magni astrologi. z quia assueti erant aspicere ad cursum stellarum Ideo videtes nouam stellam inusitatā obstupuerūt. Hic applica questionē an timēdum sit cum alique nouitates apparent in corporibꝫ celestibus, et que sunt illa signa pter que timendū est ne immineant de propinquo hoibus mala, vide in sermone dominice decime, quā feci de euāgelio cuius thema. Veniēt dies in te. Secūdo Aug. in auctoritate predicta damnat errorē mathematicorū asserentiū xp̄m natum sub cō stellatōe illius stelle, et similiter quemlibet hominē nasci sub fato seu cōstellatione alicuius ex qua necessitat ad agendū que facit qō falsum est et hereticū. et est heresis priscillianistarū, de qua. xxiij. q. vlt. c. quidaꝫ autem. Equidem ars seu sciētia astrologie habet in sua sciētia veritatē sicut alie scientie. Et licet sit multū speculatiua et delectabilis est tñ multuꝫ fallax quo ad iudicia q̄ dantur ex ea. Ita vt Ambro. dicat. xxxvij. di. §. Hinc etiam, q̄ nihil valēt ad salutem astrologia et hmōi, sed in errorē mittūt, z q̄ his studeat curam aīe nō habēt. Quantuꝫ astrologia quo ad iudicia sit fallax probat Antonin⁹ triplicit. Vide pte quarta. titu. xv. c. xxxij. §. j. Ultimo dicit Aug. in auctoritate supradicta, q̄ hec stella que nouiter fuit a xp̄o creata, z post officium suū in materiam p̄iacentem resoluta fuit tāq̄ quedā lingua que narraret gloriā nati in mentibꝫ magorū. Vñ eam videtes quā ad tempus amiserāt gauisi sunt gaudio magno valde vt dicit thema. Et tantum de prima stella.

Secundā stellam quā viderūt z gauisi sunt dicit diuinalis. Hec est xp̄s quā viderūt cum inuenerūt puerum iesum, q̄ autem iesus dicat stella aperte ostenditur Apoc̄, vlt. vbi ipe ait. Ego iesus stella splēdida et matutina. Hāc videtes nō mirū si gauisi sunt cē, quia in eo causa oīs gaudij et vere delectatōis, p̄s. Replebis me letitia cum vultu tuo. Ab hac stella p̄cedunt quattuor radij vt dicit Paulus. j. Cor. j. Factus est nobis xp̄s a deo sapiētia et iustitia, sanctificatio z redēptio. A sapientia procedit radius illustrans, a iustitia radius informans, a sanctificatiōe radius purgans, a redemptione radius liberans. Hanc stellam videntes magi gauisi sunt ne dum gaudio sz z magno valde. Unde sicut dicit glo. Ille gaudet gaudio qui de deo gaudet qui est verum gaudiū. Et addit magno, quia eo nihil est maius. et valde, quia de magno potest alius plus alius minus gaudere. Terciam stellam quam videntes magi gauisi sunt cē. dicit virginalis, et est beata Maria. De qua lō ge ante p̄nunciauit Balaā p̄pheta dicens Num. xxiij. Orietur stella ex Jacob, id est virgo Maria ex illo patriarcha et populo iudeorum ab eo originem habenti. Et qualis sit ista stella seu cui similis declarat

ecclesia ad eius veneratiõnem sepe decantans, Aue maris stella. Stella aũt maris vulgariter dicitur latramõtana. Quo ideo maris stella dicitur, q̃ dirigit nauigãtes p̃ mare aspiciẽtes ad eam, et sine ductu eius de facili hoĩes submergerẽtur. Hãc stellã nõ materialẽ in celis sed virginalem in terris viderũt magi quãdo inuenerũt puerũ nõ solum sed cum maria matre eius vnde gauisi sunt gaudio magno viso puero, gauisi sunt gaudio magno visa matre, additum est eis gaudium vt magnũ esset. Erat eñ quedã fruitio videre iuuenculã speciosissimã, honestissimã, sapientissimã cũ paruulo suo. Et pie credi potest, et si euãgelista nõ dicat verbis mellifluis sapiẽtia plenis illis magis gratias egisse. Ex hac autẽ stella radi⁹ ad nos diffunditur misericordie et bonitatis. Bonũ vt dicit Dyonisius est suũpius diffusiuũ et cõmunicatiuũ. Et q̃ ipa sup oẽs puras creaturas bona, ideo bonitatẽ suam misericordie et beneficiorũ ad nos effundit. Vnde et aurũ sibi oblatum a magis nõ modicũ, put decebat eorum regiam maiestatẽ nõ sibi reseruauit in posterũ. Sed vt dicit Bernũ. pauperibꝫ p̃ ioseph dispsit. Ad hãc igitur stellã oportet aspicere et effectum bonitatis eius z misericordie humiliter implorare. Vñ Fulbertus in sermone. Oportet omnes christicolas per mare huius seculi naufgantes attẽdere ad stellaz maris, scz mariã. Hoc si q̃s egerit nõ iactabit̃ vane glorie vẽto, nec tribulatõe scopulis allidetur, nec syrena voluptatũ vorabit̃ sed ad portum salutis tutus perueniet. Ipa eñ humillima. ipa patiens, ipa virgo purissima vt imitemur ei⁹ vestigia et p̃cipiam⁹ eius misericordie suffragia. Dicit̃ eñ Eccli. xxiiij. Quasi oliua speciosa in campis. Fructus oliue oleum est misericordiam significãs. Ad hũc ergo fructũ bonum colligendum ex ea omnes accedere possunt. Et ideo in campis dicit̃ loco omnibus patenti. Bernũ. in sermone. Quis misericordie tue o bñdicta longitudinem, latitudinẽ, sublimitatẽ, et p̃funditatem queat inuestigare. Nam lõgitudo ei⁹ vsq̃ in nouissimũ diem inuocantibꝫ eam subuenit vniuersis. Latitudo ei⁹ replet orbem terraruz vt tua misericordia plena sit omnis terra. Sic z sublimitas eius cuitatis superne inuenit restaurationẽ. Et p̃fundum eius sedentibus in tenebris et vmbra mortis inuenit redemptionẽ. Quis iustus vel peccator ad hãc stellam aspexit deote inuocans ad quẽ oculos sue misericordie nõ cõuertit. Ipa Leoni pape manum restituit quã sibi absciderat, eo q̃ ꝯmunionem populo ministrans z inter alios mulieri cuidam cum manũ osculata de more fuisset stimulũ carnis vehementẽ psensit, propter quod ex zelo seuerus in se vltor extitit. Ipa quendã militem de faucibꝫ diaboli extraxit: et vxorem a periculo liberauit. Extende illud exemplũ de milite qui ex diuite pauper effectus se diabolo tradidit si ei diuitias cõferret et vxorem suam. ℟ Quarta stella quam videntes magi gauisi sunt gaudio magno valde zẽ. dicitur spiritualis, que est fides. Hanc viderũt in corde. de qua Eccli. xliij. Species celi. id est celestis hominis gloria stellarum. id est virtutum. Inter quas prima dicitur fides. Hãc vidẽtes magi in corde suo gauisi sunt nõ solum gaudio magno sed et valde. Hã nisi fidem diuinitatis habuissent ex visione pueri vel matris eius parũ gauisi fuissent. Sed propter fidem credentes deum esse et summũ bonuz gauisi sunt valde. Et propter istam veram fidẽ p̃cidentes adorauerunt eum. Non eñ adoratur nisi deus. Deut. vj. Dominũ deum tuum adorabis et illi soli seruies. Adorabis cultu interiori recognoscendo eum vt principium z finem tui et omniũ, et illi soli seruies cultu exteriori vt domino summo eius p̃cepta seruando. Cognouerunt igitur isti peveram fidem hũc esse deum et ꝓpterea adorauerunt. Vnde Crisosto. in Omel. Videamus quid glorioſum magi vidẽtes in puero gauisi sunt, nunquid viderũt palatium marmoribus splendidum, nunquid matrẽ eius vyademate coronataz aut in lecto aureo recumbentem, nunquid puerum auro inuolutum. nunquid reginã diuersis populis personantẽ, nõ sed quid. pandochium vticz tenebrosum et sordidum et magis animalibus q̃ hominibus aptum. Matrem eius vix tunicam vnam habentem, z talẽ q̃lẽ hñe poterat carpentarij vxor pegre ꝓstitura, viderũt et puerũ pannis sordidis inuolutũ in p̃sepio sordidiori positum.

De Epiphania domini

Si terrenum ergo regem querentes venissent magis ꝓfundendi erāt ꝙ gaudsuri. Hunc aūt quia celestem querebāt et si nihil regale videbāt in eo solius tñ stelle testimonio cōtenti erant. putas ne adorassent infantē nisi intelligerēt adorationis honorem nisi aliq̄d diuinum credidissent in eo. Ergo nō pueritie honorē dederūt. sed diuinitati eius oīa intelligēti. hec Crisо. Ex hac stella fidei ꝓcessit radius ꝓfecte pietatis quā ex muneribꝫ ostenderūt. Ex munere auri venerātes i eo ꝑsonā regiā. in thure diuinā. in mirra mortalē naturā ei⁹ assumptam. Ab his discamus offerre deo integram fidē nostrā nō in parte. qui eñ xp̄m credit nō esse deū sed creaturā. vt Arrius vel iudeus aut pagan⁹. hic nō offert thus qđ deo offert. Qui nō credit eū fuisse verū hominē sed fantasticum vt Manicheus. Nec fuisse mortuum vt sarracenus z thurcus. hic nō offert mirrā mortalitatē signātem. Qui dicūt deū nō hīe. puidentiā eīm vt dñm vniuersoꝝ et sapientissimū nō offerunt aurū. Qui nō habēt amaritudinem penitētie peccatoꝝ suoꝝ. nec mortificant passiones suas sed eas sequunt: hi nō offerunt mirrā. qui deuotas orōnes et pces ad deū nō dirigūt hi ī thure deficiūt. Qui vero deū sup oīa nō diligūt. hi aurum nō offerūt. quia per aurū dilectio significatur Imitandi igit̄ isti magi sunt et ad radium pietatis et fide eoꝝ adoremus xp̄m cū vera fide z ope dilectionis deuotōis et mortificatōis. ℣ Quinta stella quā magi videntes gauisi sunt gaudio magno valde ⁊c. est intellectualis qui est angelus. Ꝺe q̄ Baruch. iij. Stelle aūt dederūt lumen in custodijs suis z letate sunt. hāc viderūt in somnis qñ ꝑ angelū sunt admoniti ne redirēt ad herodē. sed ipo duce redierūt per aliā viam. Et reuersi in suam regionē edocti sunt per frequētes apparitōes angeloꝝ. Tandē baptisati a bto Thoma aplo coadiutores facti sunt ipius in ꝓdicando fidem xp̄i donec beato fine quieuerūt. Horum corpora primo ꝑ Helenā Cōstantini matrē rapta in Cōstantinopolim sunt trāslata. Postea ꝑ sanctū Eustorgiū ep̄m Mediolanū trāslata. Deinde anno dñi. M.c. lxij. postq̄ Fridericus primus imperator Mediolanū destruxit Raynaldus Coloniensis archiep̄s a mediolano Coloniam transtulit vbi in magna reuerētia et populi deuotione chorusсant.

Ꝺe Epiphania dñi Sermo. xxiiij. de euangelio.

Vidimus stellā

eius in oriēte et venimus cum muneribꝫ adorare eū. Mat. ij. Cōsuetudo est longe introducta q̄ quādo ꝓnceps magn⁹ acquirit aliquod magnū dominiū vel cōsequit victoriam de inimicis suis tunc capitanei et cōmilitones sui cōgratulant ei. populus autem ciuitatis vadit obuiaz ei cū canticis z iubilo. et barones eius offerūt sibi munera. Similī modo veniēs dñs ihesus rex regum magnus et excelsus habēs victoriaz de natura humana rapiēs ipam de manu diaboli ꝑ mysteriū incarnatōis sue. primo et antea venerūt cōmilitones sui angeli videlicet vt habet Luc. ij. dicētes. Gloria in excelsis deo. Deinde populus suus. i. pastores. qui. put patet ibidē qñ discesserunt ab eis angeli loquebant ad inuicē. trāseamus vsq̄ bethleem et videamus hoc verbum qđ factū est quod ostēdit nobis dñs Et venerūt festinātes et inuenerūt Mariam et Joseph z infantē positum in ꝓsepio Postremo aūt venerūt reges ab oriēte hierosolymā ad offerendū ei munera dicētes verba thematis Vidimus stellam eius in oriēte ⁊c. Ꝺ In verbis ꝑdictis tria tanguntur que in hoc sermone erūt declaranda. Primū dicitur apparitio in principio. vidimus stellā ⁊c. Secundū adūctatio. ibi. et venimus ⁊c. Tercium adoratio in fine cum cōcluditur. adorare eum. Primum dicit̄ stelle apparitio. q̄ dicūt magi. Vidimus stellā eius in oriēte. Ꝺe hac stella tres fuerūt opiniones. Prima est eoꝝ qui dixerunt q̄ fuit spiritussanctus. qui sicut apparuit apostolis ī linguis igneis ita et magis in specie stelle. Secūda fuit eoꝝ qui dicūt q̄ stella illa fuit angelus qui apparuit pastoribꝫ in specie humana z ipis ī specie stelle. Tercia opinio fuit mathematicoꝝ qui dicunt q̄ illa fuit stella fatalis. sub cuius cōstellatione natus est christus. Ꝺe autem opiniones reꝓbantur per doctoꝝ. vt Crisosto. Nicola. de lyra

sanctū Tho.iij.pte.q.xxxvj. ar.lxx. q illa stella fuit vera stella nō vna de celestibus stellis. sed de nouo pducta in aere vicino terre q̄ ſm dei voluntatē mouebat. Nō etiam ꝓfirmare videt Aug. in lib. ꝯtra Faustum dicēs. Nō ex illis erat stellis que ab initio creature itinerū suoꝝ ordinē sub creationis lege custodiunt sed nouo virginis partu nouū sydus apparuit. Hoc aūt ostēditur esse verū ex sex in q̄bꝫ differebat ista stella ab alijs stellis vicz in natura situ motu tpe claritate z officio. De q̄bus vide supra sermone.xxiij. E. A Sz diceres A quo didicerūt magi q talis stella xp̄m natū significaret. Rñdet Aug⁹. Primo q didicerunt ab angelo. Apparuit quidē eis primo signū stelle quā cū admiratōe aspicētes desiderabāt intelligere q̄d hoc esset. et vel vigilātibꝫ vel dormiētibꝫ angel⁹ mysterū xp̄i declarauit. Hoc videt Aug. opinando assererevñ in sermone de ephia ait Si dictur⁹ es a q̄bꝫ audierūt q talis stella xp̄m natū significaret. pfecto ab angelo aliqua monitōe reuelatōis. Crisosto. vero sup Mat. dicit se inuenisse i q̄busdā libris licet apocryphis. q in ptibꝫ oriēt⁊ erāt q̄dā sapientissimi reges q̄ vt descēderāt de stirpe balaā vel ad eos ꝓphetia balaā deuenerat in q̄ dixerat. Oriet stella ex iacob zc. Ex q̄ diuulgatū fuit apud eos q nascēte xp̄o stella quedā admirabilis z insolita appareret. q̄re statuerūt vt eligerent duodecim q̄ solicite ꝯsiderarēt ortū illi⁹ stelle. Nō vt melius facerēt in quodā altissimo mōte ꝯstrui fecerūt quoddā palatiū cū copia rerū necessariarū ad victū. et ibi pmanebāt isti deuote deprecātes deū vt stellā hāc ipis ostenderet. Quibꝫ orantibꝫ nocte media q̄n natus est xp̄us apparuit sup eos in aere stella p̄fulgida. in cui⁹ summitate erat imago pueri puuli. sup cuius caput crux splendebat q̄ illis dixit. Ite velocius in terraz iuda et ibi regē xp̄m deū et hominē natū inuenietis. Narrauerūt vero ista sapientibꝫ regionis illius q̄ de ipis tres elegerūt q̄ irent et munera p̄ciosa deferrent et puerū natum adorarēt. Secūdo ſm Bern̄. didicerūt p diuinā reuelationē. Cū dicit q q̄ p stellā eos foris admonuit ipe i occulto eos edocuit p gratie illuminationē. Cū Leo papa in sermone ait. Preter illā speciē stelle que corporeū excitauit aspectū fulgētior veritatis radius corda eorum perdocuit. Sicut enim ꝓphete visione imaginaria illustrabātur intrinsecus vt intelligerent dei secreta ventura. Ita potuit esse vt aspicientes magi signum visibilis stelle illuminarentur a deo vt cognoscerēt q natus esset christus. Sed quereres vtrū natiuitas christi fuerit cōuenienter magis per stellā manifestata. Ad cuius euidentiā nota q natiuitas xp̄i fuit diuersis diuersimode manifestata. Primo pastoribus per angelum Luc.ij. qui dixit. Annuncio vobis gaudium zc. quia natus est vobis saluator mundi. Secundo magis per stellā vt hic. Tercio iustis. vt Symeoni z Anne in templo per instinctū spiritussancti quadragesima die a natiuitate. Lu.ij. P Triplici autem ratione christus voluit natiuitatē suā magis per stellam manifestare et nō p aliam creaturā. vicz. Propter cōgruentē attractionē. propter p̄cedentem prenunciationem. et ꝓpter cōuenientem demonstrationē. Primo ꝓpter cōgruentem attractionem. Nam vt dicit sanctus Tho.iij.pte. q.xxxvj.ar.v. Respondendo ad questionē q cōueniens fuit christi natiuitatē magis per stellā manifestare. quia deus cōsueuit homines vocare ad se p eis consueta eo q cōsuetis facilius credim⁹. Sed magi erāt viri exercitati in phia z astrologia. et consueti fuerūt cursus stellarū inspicere. Ideo deus cōuenienter eos ad se reduxit p stelle apparitionē. Quia vt dicit Crisost. Per cōsueta eos dñs vocare voluit eis cōdescendens. Pastores vero q rudes erāt ac corpalibꝫ dediti qui ꝓsuet i erāt diuina respōsa p angelos recipere. p quos etiam legē acceperant. ſm illud Act.vij. Accepistis legē in dispositōne angelorꝝ. Ideo per angelos eis reuelata est xp̄i natiuitas. Symeon vero z anna q̄ fuerūt hoies iusti q̄bus ꝓsuetū est z familiare edoceri p diuinam inspiratione absq; exteriorum signorum demonstratione. ideo manifestata est eis christi natiuitas per interiorem instinctum spiritussancti. scōm illud Luc.ij. Respōsum accepit Symeon a spiritusancto nō visurum zc. Scōa ratio ꝓpter p̄cedentem designationē. quia sicut dicit in libro q̄stionū noui et veteris testamēti. Magi illi

sequebant traditionē Balaā q̄ dixit Nume. xxiij. Orietur stella ex iacob. Ūñ videntes stellā extra ordinē mūdi hāc esse intellexerūt quā balaam futurū iudicē regē iudeorum pphetauerat. ideo xp̄us magis voluit ipis suam natiuitatē manifestare p stellam Tercia ratio pter cōuenientē demonstrationē. vt eñ xp̄s suā natiuitatē purissimaz demonstraret p stellā eā magis manifestauit. Nam stella purissimū corpus est: z sic natiuitas eius est pura. Primo ex pte matris. Ūñ canit ecclesia. Sicut sydus parit radiū sic virgo filiū pari forma. Secundo ex pte plis. qz est candor lucis eterne z speculū sine macula. Sapie. vij. ¶ Secundū declarandū q̄d in themate tangit est magorū aduentatio. qz dicūt venimus zc. Ubi de trib videbimus. Primū dicit pphetas. secundū velocitas. terciū localitas. Circa primū q̄ritur. cur isti reges nuncupant magi. Et de hoc est triplex responsio fm q̄ magus tripliciter dicit. scz. maleficus. illusor. et sapiēs. Primo vocant magi. i. malefici. Hā Exo. vij. Malefici pharaonis dicunt magi. Dicit eñ Crisо. istos fuisse maleficos sed postea conuersos. q̄b dñs voluit natiuitatē suaz reuelare et eos ad se adducere. vt p hoc peccatorib exhiberet fiduciā. Secundo quidā hos reges dicūt ab effectu magos. i. illusores. ex eo q̄ herodē illuserūt. qz ad eū nō redierūt. Tercio dicunt magi. i. sapiētes. Hā dicit Raba. Magi sunt q̄ de singulis rebz philosophantur. Ūñ magus idē est q̄d sapiēs. nā pse magus. hebraice scriba. grece phs. latine sapiēs dicit. Ūñ et magi q̄si sapientia magni. De his sic dicit Remigi⁹. Sciendum est aūt q̄ varia est de magis opinio. Quidā eñ dicūt eos fuisse caldeos. et caldei p deo stellā colebāt. et idcirco dixerūt q̄ nuncupatio eoz deorū ostenderit verum deū natū. Alij dicūt persos eos fuisse. Nōnulli dicūt illos de vltimis finib terre fuisse. Alij vero asserūt eos fuisse nepotes Balaam. q̄ inter cetera pphetauit Nume. xxiij. Orietur stella ex iacob zc. Illi vero p hāc pphetiam mox vt viderūt stellā nouā intellexerūt regē natū et venerūt adorare eum. hec Remigius. Ex illis patet q̄ verbū magorū dicentiū. vidimus stellā eius in orīte. nō est sic intelligendū q̄ ipis in oriente positis stella apparuerit existens in terra iuda. sed qz viderūt eam in oriente existentē z p̄cessit eos vsq̄ in iudeā ℟ Secundū dicit velocitas. vbi quero. Quo tēpore isti magi venerūt ad xp̄m. Et circa hoc sūt varie opiniones. Quidā eñ dicūt q̄ p biennū ante xp̄i natiuitatē apparuit stella ista z tunc mirabant magi q̄d esset. xp̄o aūt nato reuelatū est magis p angelos q̄ stella significabat xp̄m natū. et tunc inceperūt venire et in. xij. diebz venerūt et puerū adorauerūt. Alij dicūt q̄ p annū añ xp̄i natiuitatē stella magis apparuit. et tūc ceperunt venire. et pter nimiā distantiā p totū illum annū pfecti sunt. in. xij. vero die alterius anni cum christus nunc esset. xij. dierū applicuerūt ad ipm. Nōnulli insup tenent q̄ in die natiuitatis apparuit stella et tūc magi inceperūt venire et post annū. xij. die secundi anni venerūt ad christū. Sed hoc fm doctorez stare nō potest. qñ vt Mat. et Luc. testant. postq̄ impleti sūt dies purgationis Marie postea statim xp̄us fugit in egyptum et mansit ibi septē annis. Et sic magi secūdo anno post eius natiuitatē nō inuenissent eum in bethleem. Ideo cōmunis opinio habet q̄ in natiuitate dñi stella primo magis apparuit et tūc ceperunt iter suū. et. xij. die cum xp̄s tredecim diez esset ad ipm stella duce venerūt. Et si queritur. quō in tam puo tēpore p tanta terrarū spacia venire poterāt. scz ab oriente in hierusalem q̄ in medio mūdi dicit esse sita. Respondet Remigi⁹ q̄ puer ad quē pperabāt eos in tam puo tpe perducere potuit. Vel fm Ylero. respondet q̄ sup dromedarios venerūt q̄ sunt animalia velocissima. z tantum currunt in vno die quantū equus in tribus. Vel si reges predicti fuerūt de genere balaā regio eorū nō multū distabat a terra pmissionis. ideo potuerūt iter suū tā breui tpe expedire. Et q̄ dicit illos ab oriente venisse intelligi pōt q̄ ab illa regione venerūt que iudeis in parte orientali est p pinqua. § Terciū dicit localitas. Ubi querūt doctorez quare isti magi specialiter venerūt hierusalē potius q̄ ad aliā ciuitatē iudee. Respōdet Remigius q̄ triplici de causa. Primo quia magi cognouerunt tempus et non locum. sed Hierusalem regia ciuitas erat et crediderūt q̄ xp̄s

non nisi in vrbe regia nasci debuisset, ideo venerunt illuc vt locū natiuitatis certi⁹ discere possent, vt implereť illud Esa. ij. De syon exibit lex z verbum dñi de hierusalez Secūda vt iudei essent inexcusabiles, als potuissent se excusare dicētes, nos scim⁹ locum z nō tēpus, ido magi annūciauerunt eis tēpus dicētes, vbi est q̄ nat⁹ est rex iudeoz. Tertio vt ex studio magoz dānareť pigritia iudeoz. Quanta ꝓo fuerit tūc negligentia iudeoz patet p se. Nā magi vni pphete crediderunt scz Balaā. Isti pluribus nō crediderūt. Illi querunt alienum, isti nō ppriū. Illi venerunt de lōginq. isti mānserūt in ppinquo. Hec est antiqua duricia iudeorū. De q̄ ps. Non crediderunt verbis dñi. Unde Grego. In oīb⁹ signis que nobis nascēte domīo vel morīēte mōstrata sunt cōsiderādū nobis est quāta fuerit in quorūdā iudeoz corde duricia que hunc nec p pphetie donum, nec p miracula agnouit. Omnia q̄ppe elementa auctorē suum venisse testata sunt, vt em̄ de eis quodā vsu humano loq̄r: celi hūc deū esse cognouerūt, q̄a ptīn⁹ stellā miserūt. celi vicz aerei. Mare cognouit, quia sub plantis ei⁹ calcabile se pbuit. Terra cognouit, q̄a eo morīēte cōtremuit. Sol cognouit q̄a lucē sue radiū abscōdit. Saxa z parietes agnouerunt q̄a tpe mortis ei⁹ scissa sunt. Infernus cognouit, q̄a quos tenebat mortuos viuos reddidit. Et tū hunc quē deum oīa insensibilia elementa senserunt: adhuc infidelium corda iudeoz deum esse minime cognoscūt, z durioza satis scindi ad penitentiam nolunt. Hec Greg. Ecce quāta fuit z est iudeoz ingratitudo. Et quid ō malis christianis dicem⁹ q̄ peiores sunt iudeis. ¶ Tertiū quod in themate tāgit est magoz adoratio, qz dicunt venim⁹ adorare dñm. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄ isti magi tria cognouerūt se habere ab illo puero scz corp⁹, animā, z tpalez substantiā. Ideo etiā tria ei exhibuerunt. Primo habuerūt ab eo corpus: ideo pcidentes id est ad terrā cadētes. Secōo aiam. ideo adorauerūt eū adoratōe scz latrie firmiter ipm credentes esse deū. Unū Leo papa in sermone ait Adorāt magi in carne verbū, in infātia sapientiā, in infirmitate virtutē, in hoīs veritate thronū maiestatis. Ubi q̄ro vtrū ꝑps et eius humanitas sit adorādus adoratōe latrie. Solutionē huius vide infra sermone de oīb⁹ sctis. Tertio habuerūt ab eo tē porale substātiā. ideo aptis thesauris suis obtulerūt ei munera aur. thus z mirrham Nā vt Remigi⁹ inq̄t fuit traditio antiq̄rū vt nullus ad deū vel ad regē vacu⁹ introiret. Persi aūt z Chaldei cōsueuerūt offerre aur. thus z mirrhā: q̄b⁹ regio eoz abūdabat. ¶ Utrū aūt oēs illi tres obtulerunt oīa ista munera, diuersimode tenet a multis. Quidā em̄ dicūt q̄ vn⁹ eoz p oīb⁹ obtulit ista munera. Alij ꝓo q̄ vn⁹ obtulit aur. ali⁹ thus, alius mirrhā. Illis videt z meli⁹ q̄ q̄libet eoz obtulit ista tria. Est aūt talīū mūez oblatiōis rō mistica ꝯm Aug. in sermone huius diei, q̄a aur. ad tributuz thus ad sacrificiū, mirrha ad sepulturā p̄tinet mortuoz. Aur. q̄ offert quasi regi magno, thus imolat deo vero, z mirrha tāq̄ p salute homini morituro, ita q̄ tria predicta significabāt in xp̄o regiā ptātem, diuinam maiestatē, z hūanā mortalitatē. Uel ꝯm Bern. aur. obtulerūt ppter releuandā pauptatē, thus ppter stabuli fetorē tollendū, mirrhā ppter mēbroz christi solidatiōnē, z hec rō est lr̄alis. Inno. ꝓo dicit q̄ hec tria munera significāt tres substantias in xp̄o, aurū q̄ō vniuersis eminet metallis significat diuinitatē, thus redolēs: p̄ciosam significat aniaz. mirrha ꝓmes, pbibens a corpibus significat corpus christi mortale non sentiens stimulos viciorū.

¶ De sancto Ualentino episcopo Patauiēn. patrono Sermo. XXV.

Omie preveniſti eu3 in benedictiõib⁹ dulcedinis: posuisti in capite ei⁹ corona3 de lapide p̄cioso, p̄s. xx. Uerba ista cōueniēter recitant ad laudem z gl̄iam sancti cōfessoris z pontificis patroni nostri Ualentini, cui⁹ hodie festa celebramus, quem dñs p̄uenit z subsecutus est in multis benedictionib⁹ gratie sue q̄ sibi p̄dulces fuerunt. Nihil em̄ amaruz amanti, quia charitas omnia suffert z oīa sustinet: ex apli sententia. Omnia ergo opera illius benedictōe dulcedinis plena erāt quia omnia meritoria, per que eternā consecutus est a domino bñdictionē quā dñs

De sancto Valētino episcopo

dñs daturus est in finali iudicio omnib⁹ electis suis dicēs. Venite benedicti patris mei pcipite regnū rē. Hec aūt benedictio quid aliud est q̄z corona quam dñs posuit in capite eius. Ideo bene dicit de eo thema. Dñe pueniſti eū in benedictionib⁹ rē. ¶ In verbis p̄missis duo tanguntur que veniunt declaranda. Primum est benedictio in principio, Dñe preueniſti eum rē: Secundū coronatio cum cōcluditur, posuiſti in capite eius. A Ad euidentiā primi nota q⁹ beatus Valentinus z q̄libet alius iustus homo plures pcipit a deo benedictiones in triplici statu. vicz in vita, in morte. et post mortē. Primo in vita pcipit ab eo quatuor benedictiones. Prima dicit remissionis, quia ei omnia peccata dimittit, ſm illud p̄s. Qui ppiciatur omnib⁹ iniquitatib⁹ tuis. Hanc benedictionē ꝓmittit de⁹ pctōrib⁹. Joel. ij. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o in ieiunio z fletu z plāctu, et scindite corda vr̄a z nō vestimēta vr̄a. z cōuertimini ad deū vr̄m. Et sequit. Quis scit si cōuertat z ignoscat et relinquat post se benedictionē. Secūda benedictio dicitur dilectionis. Nam deus z oēs sancti diligunt hominē iustū et bonū. Quilibet autem homo iustus dicit qui est sine mortali peccato, vñ Joh. xv. saluator dicit. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ precipio vobis. Cōsideret nūc vnusquisq⁹ an ea faciat que p̄cepit domin⁹ z statim inueniet se esse amicū dei. Ex aduerso sequitur q⁹ nō facientes q̄ dñs precepit dicuntur inimici dei. Sicut sunt omnes violātes p̄cepta decalogi, vt plur. violantes sabbatū, inhonorantes parentes rē. Tertia benedictio iusti dicit accumulatōis. nam meritū suū cōtinue crescit in celo, z omnia opera sua cooperant sibi in bonū, ſm illud ad Ro. viij. Scimus q̄m diligentibus deum oīa cooperant in bonū. Quia omnia que hic i mūdo deliberate agunt ex vera charitate: veniunt eis ad meritū, imo nō solum bona que agunt, sed z etiam mala que sustinent. Unde si iusto moritur filius. si amittit res tales siue sint boni siue mali. dñi vl' p̄latus, boni vel mali socij, amici vl' inimici: sp dñs ꝟ sibi ordinat ad lucrū suum z ad bonū, licet ipse hoc nesciat. Un̄ p̄s. Oīa q̄cunq⁹ facies et prosperabunt. Quanto ergo diuin⁹ iustus viuit in seculo: tāto maior erit in celo. Sed nō sic impij nō sic. sed tanq⁹ puluis q⁹ dispgit sine fructu, ita oīa iniusto ꝓueniunt in malū: etiā bona tpalia. q⁹ de talib⁹ ē deo ingrat⁹ z male expendit. Quarta bñdictio iusti in hac vita dicit exauditionis. Hā dñs semp exaudit orationē ei⁹, ſm illud p̄s. Voluntatē timentiū se faciet z deprecationē eor⁹ semp exaudiet. Licz iust⁹ nō sp sciat se exaudiri, deus eñ nō semp exaudit ad volūtatē, sed magis ad necessitatem et vtilitatē tanq⁹ bon⁹ medicus q̄ magis nosce egritudines infirmi q⁹ ipse infirm⁹. Deus eñ facit vt pia mater q̄ licet diligat filium suū paruulū: tñ cum filius petit inutile aut nociuū vt ignē vel cultellū, tunc mater eū nō exaudit. Hec sunt q̄tuor bñdictiones dulcedinis quas pcipiūt timētes deū hic in vita, vnus tñ plus q⁹ alter: q̄nto magis vn⁹ plus pficit in meritis q⁹ alter. Quis aūt dubitat q̄n tāto ampli⁹ btūs Valentinus cōsecutus est has bñdictōes quanto magis hic in mundo pfecit suis meritis ne dum in se sed etiā in populo xp̄i quem sibi multū acq̄siuit sua irrep̄hensibili vita z doctrina. B Secūdo btūs Valētin⁹ p̄uētus est benedictōib⁹ dulcedinis in morte. Et pnunc adducā duas bñdictōes quas dñs dat electis suis in morte. Prima dicit p̄paratōis. Dat eñ dñs eis gratiā p̄parādi se ad suscipiendum sacramēta eccl'iastica quibus iterū iust⁹ augentur merita hic terris et p̄mia in celis. Secūda dicitur defensiōis: quia dñs iustis angelos suos in morte mittit vt eos defendāt a demonib⁹ et cōfortent aiam in tentatōib⁹ z tandē eaz egredientē cum gaudio de corpe suscipiūt. De his duabus benedictōib⁹ dicit Eccl. j. Timēti deū bene erit in extremis z in die defunctōis sue bñdicet. Et Deutro. xxviij. dicit. Bñdict⁹ eris ingrediēs z egrediens. Egrediēs scz de corpe z ingrediēs scz in requiē. Reuera tūc q̄libet homo indiget benedictione magne securitatis, q⁹ tūc inimici ei⁹ cōcordi volūtate z malignitate veniunt cōtra eum. Un̄ Greg. Maligni spūs vndiq⁹ in morte aiam coangustant dū ei nō solū opis: verū z locutōis atq⁹ insup cogitatōis iniquitates replicant. Has benedictiones in morte dulciter habuit sanctus Valentinus patron⁹ noster. Haz cū exit⁹

vir dei appropinquasset tempus obitus sui nō ignorās se ecclesiasticis sacris cōmunivi fec. et deinde in pace obdormiuit.cui⁹ animaz sanctā angeli cū iubilo celo intulerūt. Corpus ꝙo ei⁹ in castro Vayensi in ecclesia sancti Zenonis nō longe a Tyrolis honorifice sepelit.vbi multis claruit miraculis. et locus sepulture ei⁹ tanta venerabat frequētia fideliū q̄ sanctus Corbinian⁹ Frisingen.eps ibidem apud sanctū Valentinū suā elegit sepulturā. z deinde post mortem suam ibidē ad sepeliendū apportatum est.vt habet in eius legenda. Deinde post decursum tpis corpus bti Valētini de eodem castro a lōgobardoz gente honorifice in vrbē Tridentū trāslatum est. Demū ab illustri duce Bauarie Tassilone in ciuitatē Patauien. cū sūmo honore cuectuz est.quod z ibidē magnifice honorat z colitur.vbi etiā mlt̄z claruit z hodie claret miraculis. Tertio dñs puenit sanctum Valentinū in bñdictiōibz dulcedis post mortem. ¶ Et presertim in sex bñdictōibus quas dñs confert suis electis post mortez Prima bñdictio dicit aduocatōis. Nam q̄n anīa iusti post mortē ad iudiciū particulare venerit z nō plene rōnez de suis peccatis facere potest:tūc xp̄s erit aduocatus ei⁹ exponens p eo suam passionē deo patri.fm illud Ro.viij. Christus Jesus qui mortu⁹ est q̄ z resurrexit.q̄ etiaz interpellat p nobis.Et.j.Joh.ij. Aduocatū habem⁹ apud patrē Jesum xp̄m iustū. z ipse est p̄piciatio p pctis nostris. Secūda benedictio dicit cōsolatōis.bñdicet em̄ dñs iust̄z in finali iudicio dicēdo eis cum maxīa cōsolatione. Venite benedicti patris mei p̄cipite regnum ꝛc̄. Esuriui z dedistis mihi māducare ꝛc̄. Propter hoc dicit Prouer. xvj. Qui pnus est ad misericordiaz benedicet. Sic ecōtra q̄ tardus est ad misericordiam maledicet.faciet ergo q̄libet put sibi ōz Eccl. vij. Paupi porrige manū tuā vt pficiat p̄piciatio tua.gratia dat⁹ in ꝯspectu oīs viuentis. Gratia dat⁹ id est.pter datū pficietur ppiciatio tua in mūdo z benedictio in iudicio vbi in cōspectu oīs viuēt̄z dicetur tibi. Venite bñdicti ꝛc̄. Tercia bñdictio post mortē dicit participatōis. Nā si post mortē intrat purgatoriū particeps erit oīum bonorum que fiunt in ecclesia militāte vt sic citi⁹ liberet.iuxta illō p̄s. Particeps ego sum omniū timentiū te ꝛc̄. z tanto magis q̄nto magis hic se fecit p̄cipē bonoz ecclesie.siue quāto magis hic meruit vt illa bona sibi post mortē suffragant. Datime autē hoc fit per opera misericordie corporalia z spūalia z singulariter ea que impendunt animabz in purgatorio. vt si hic libenter p eis oraſti aut eis subueniſti tūc etiam tibi tanto magis bona ecclesie cedēt ad liberationē a purgatorio. qz heu pauci sunt iusti q̄ intrent purgatoriū. Quarta benedictio dicitur satietatis. quia post liberationem a purgatorio oīm satietate replebitur in celo. z quecunq̄ desiderat anima eius ibi habet.p voluntate sua fm illō p̄s. Qui replet in bonis desiderium tuū. Quinta benedictio dicit gaudiositatis.quia recipiet speciale gaudium a quolibet sancto et angelo dei.tot em̄ habebit gaudia p̄ter p̄pria quot sunt sancti in celo z angeli beati. Sexta benedictio dicitur dotatiōis q̄a in resurrectōne generali habebit duplicez stolam.scz corporis z anime. Tunc em̄ nō solum p̄mium habebit in anīa de operibz bonis.sed etiam in corpore. quia corp⁹ q̄tuoz dotibus glorificabit.videlicz impassibilitate.īmortalitate.agilitate.et claritate. et tanto amplius istis dotibus p̄miabitur q̄nto magis corpus suū exercitauit in bonis operibz et virtutibus. Ultra has dotes specialiter fulgebit in celis beatiss⁹ patronus noster Valentinus aureola doctorū siue cōfessorum.put in sequenti articulo declarabit. Secūdū quod in themate tangitur declarandū dicitur coronatio. quia coronatus corona de lapide p̄cioso.

¶ Ad cuius euidentiā videdū est de tribus. Primū q̄d est corona qua dñs coronat sanctos in glia. secundum in quibz differt corona ista ab aurea aureola z palma.tertium an sanctus Valentinus etiaz coronatus sit aureola. Ad primū respondetur fm doctores in quarto.dist.xlix.q̄ p coronam beatoz nihil aliud debet intelligi q̄ premiū essentiale siue beatitudo essentialis beatoz consistens in clara dei visione z pfecta cum gaudij fruitione. qđ habent beati oēs in deo clare sic viso et amato.per quam beatitudinem rationalis creatura pfecte cōiungitur deo. Et ōz corona

per similitudinē quia meritū quo illud pre
mium hic meretur fit cum quadaz pugna
ſm illud Job. vij. Milicia est vita homi
nis sup terram. victori aūt debeť corona.
Secūdo dicitť corona ideo, quia p hoc p
miū fit homo pticeps diuinitatis aliq̄ mō
et sic p hoc etiā fit pticeps regie dignitatis.
ſm illud Apoc. v. Fecisti nos deo nostro
regnū z sacerdotes. Corona aūt est ꝓpriz
signū regie dignitatis. et ideo essentiale p
mium quo homo sic fit particeps deitatis
et quodammō regie potestatis dicitť coro
na. Tercio dicitur corona, quia corona si
gnificat quandā pfectionē rōne figure sue
circularis q̄ est pfectissima figurarū. Et ex
hoc etiam cōuenit pfectioni beatoz in pa
tria. Et qz beatissimꝰ patronus noster san
ctus Valentinꝰ hic viriliter pugnauit cō
tra carnem mundū et diabolum: et victo
riam obtinuit. ideo nunc dñs in eterna be
nedictōne ipm hac corona coronauit. Est
autem hec corona de lapide p̄cioso: quia
est de clara visione christi dñi ſm diuinita
tem et humanitatē qui dicitur lapis absci
sus de monte sine manibus. Dañ. ij. quia
cōceptus ex maria virgine sine virili semi
ne. Dicitur autē maria mons ꝓpter emine
tiam sue dignitatis. et quia omnes ad eam
confugientes p auxilio saluantur tanq̄z in
monte. Dicitť etiam christus lapis angula
ris. De quo in ps. Lapidē quē reprobaue
runt edificantes hic factus est in caput an
guli. De hoc ergo precioso lapide beatus
Valentinꝰ habet coronā qua est coronā
tus. ℭ Secundū cōsiderandū in q̄
bus differt corona ab aurea aureola z pal
ma. Ad hoc dicto scōm docto. vbi supza q̄
corona idē est qđ aurea. nam aurea est pre
miū substātiale qđ alio noīe metaphorice
dicitť corona. tum ex pte meriti qz nō respō
det generi operis sed radici charitatis. tuz
ex parte p̄miū per qđ fit anīa particeps di
uinitatis. Palma ꝙo est premiū accidenta
le qđ nec radici charitatis. nec generi ope
ris debeť. sed tm̄ volūtati. Tale p̄miū ha
buit sctūs Martinꝰ eo q̄ martiriū deside
rauit licet opus nō fuerit subsecutū. Unde
de eo canit ecclesia. Quē et si gladius pse
cutoris nō abstulit: palmaz tm̄ martirij nō
amisit zc. ℭ Aureola ꝙo est p̄miū ac
cidentale qđ respōdet operi excellenti z p
uilegiato scz martirio. virginitati. z p̄dica
tioni. Haz vt dicūt doc. Sicut ex gaudio
essentialis premij quod est aurea redūdat
in corpore btōz quidā decor qui est in glo
ria corporis z ōr dos corpis. sic aureola li
cet principaliť sit in mente: p quandā tamē
redūdantiā fulget in carne. Et sic ſm Bo
nauenturā vbi s. Aureola est q̄daz decor
in corpe vel gaudium de tali decore qđ ha
bet de opib⁹ a se factis q̄ habent rationem
excellētis victorie. Ex p̄dictis soluitur ter
ciū q̄ glorioso pontifici nostro sancto Va
lentino etiam debeť aureola. Et hoc ideo
quia p doctrinā z predicationē suaz hic in
mundo obtinuit pfectissimā victoriā ꝓtra
demonē illum repellēdo nō solum a se sed
etiam ab alijs quos sua doctrina illumia
uit in his que sunt de ptinentibus ad salu
tem. ℭ Nam vt cōcludūt doctores tri
bus generibus hominū specialiter ad hoc
priulegiatis: debeť aureola. scz martiribꝰ.
p̄dicatoribꝰ. z virginibus. z hoc triplici ra
tione. Primo rōne excellētis opatōnis. qz
in virginibꝰ martiribꝰ z predicatoribꝰ inue
niunť tria excellentissima opa trium potē
tiarū anime. Excellentissimū em̄ opꝰ ratio
nalis est p̄dicatio veritatis. Excellētissimuz
opus cōcupiscibilis est obseruatio virgi
nitatis. Excellētissimū aūt opus irascibilis
est tolerātia mortis. Secūdo debeť aure
ola virginibꝰ: p̄dicatoribꝰ z martiribꝰ rōne
excellētis supatōis. ipsi nāq̄ magnifice su
perant hostes aīe scz mundū. demonem z
carnem. Nam martires singulariter vin
cunt mundū. eo q̄ volūtarie sustinēt mor
tem. ꝓpter xp̄m. mors aūt inter oēs passio
nes exteriores illatas est oib⁹ principaliorꝰ
virgines insup singularem victoriā de car
ne obtinent. cuius aūt z vidue pugnāt con
tra carnē. pfectius tamen virgines trium
phant: qz nobilissimū victorie genꝰ est nū
q̄ hosti cessisse. Predicatores aūt veritatis
et doctores diabolū sublimiter impugnāt
quē nō solum a se sed etiaz ab alijs sua do
ctrina eij ciunt. ℭ Hec est dicendum
vt quidā volebant q̄ aureola doctorū de
beať tm̄modo prelatis et magistris gradu
atis quib⁹ cōpetit ex officio predicare. Sz
quibuscunq̄ qui licite exercent actum do
cendi in his que ad salutem ptinēt siue in
scolis legendo. siue in ambone predicādo

siue etiã doctrinã cõscribẽdo et cõponẽdo eoꝝ que ad salutẽ ptinẽt, quia ꝑ talẽ doctrinam expugnat diabolus a cordibꝫ hominũ tanq̃ armis q̃busdã. Sm illud apostoli ij. Cor. x. Arma militie nostre nõ carnalia sunt sed spũalia. Prelatis autẽ z doctoribꝫ nõ debet hec aureola nisi actu ꝓdicẽt siue doceant, q̃a aureola nõ debet habitui sed actui. Tercio debet aureola virginibꝫ, doctoribꝫ, z martiribꝫ ratione excellentis conformationis. Ui equidẽ nobilissime ꝓformant christo qui fuit virgo et virginitatez illibatã seruauit. Fuit martir in sua passione acerbissima. Fuit doctor et ꝓdicator q̃ veritatẽ mũdo manifestauit. Sunt et alie innũere huius sancti patroni nostri bñdictiones quas ostẽdunt sanitatũ signa in cecis z claudis ꝛc. Quare illum pie veneremur sperãtes suo patrocinio ciuitatẽ Patauien. ab iminentibꝫ malis custodire, put quondã in repulsiõe inimicoꝝ fecit. q̃ hãc ciuitatẽ nocte intrauerunt vsq̃ ad valuas ecclesie: z tandẽ gratiã dei obtinere. quam nobis concedat Jesus ꝛc.

wann. j.

De sancto Valentino epo Patauien. patrono Sermo. XXVI.

Gloriã mundi spreuit cũ suis oblectatõnibꝫ et ideo meruit ꝓuehi ad summũ sacerdotũ gradum. Hec verba canit ecclesia ad laudẽ sancti Valentini. Quantũ bũana gl'ia sit fugiẽda christus nos docuit verbis et exemplis. Ipse em̃ cum populus eum voluit facere regez postq̃ satiauit eos de quinq̃ panibꝫ ordeaceis z duobꝫ piscibus fugit solus in mõtem. Joh. vj. Spernẽs gloriã mũdi z magis eligẽs ꝓ salute nostra cõfundi in ꝟ mũdo q̃ honorari. Ideo ipse ait Johan. viij. Ego gloriã meã non quero, est qui querat et iudicet. et Math. xj. ait. Discite a me q̃a mitis sum z humilis corde. Et iterũ Luce xiij. Omnis q̃ se exaltat supple in ꝟ mũdo bũliabit supple in futuro z ecõuerso. Hoc est qõ ait Math. xviij. Nisi ꝓuersi fueritz z efficiamini sicut puulus nõ intrabitis in regnũ celorum. Paruulus aũt q̃uis nobilis z delicatus nullũ spernit: sed cuilibet sibi blandienti arridet z se iungit Ecce quõ ꝙps dñs sũmus sacerdos nos ꝟbo et exẽplo docuit gloriam huius mũdi spernere et ꝓtemnere. Hoc attẽdens btũs Valentinus a iuuẽtute studuit pompã z gloriã huius mũdi deuitare, ideo bene cõgruũt sibi verba thematis q̃ de ipo canit ecclesia per orbez diffusa, gloriã mũdi spreuit ꝛc. Pro gratia Aue Maria. Gloriaz mũdi spreuit cũ suis oblectatõibꝫ ꝛc. In ꝟbis thematis duo innuunt ex q̃bꝫ venit cõmẽdãdus beatus Valẽtin9. Primo eius bũilitas in cõtemnendo gloriã vanã hui9 mũdi cũ suis blãdicijs, cũ dicit. Gloriã mũdi spreuit. Secõo eius põtificalis dignitas quã adipisci meruit deo inspirãte, cum subiungit. Ideo, quehi meruit ad summũ sacerdotij gradũ ꝛc. Circa primũ est notãduz q̃ ad spernendũ z ꝓtẽnendũ gloriã hui9 mũdi merito hõ q̃libet moueri debet ex eo q̃ oia que sunt in mũdo sunt caduca z trãsitoria. Qõ bñ ostẽdit Holkot in li. Sapie sup ꝟ verbo Sap. ij. Quia ex nihilo sumus z post ꝟ erimus tanq̃ nõ fuerim9 ꝛc. dicens q̃ ꝓtra malicia vane glie siue ꝓtra gliam hui9 mũdi valde expedit recogitare q̃d eueniat de illo delectabili quod mouet hoies in ꝓsenti vt si est honor, dignitas, diuitie, sanitas, aut pulcritudo ꝛc. quõ tãdez oia ista sunt caduca z trãsitoria. Sm illud. j. Joh. ij. Mundus transit z cõcupiscentia eius, qõ exponens b. Aug9. sic dicit. Ecce inq̃t mũdus trãsit z ꝓcupiscentia eius, q̃d vis ergo vtrũ amare tpalia z transire cum tempore an christũ amare et ineternũ viuere. Et subiũgit. Rerũ temporaliũ fluuius transit sed tãq̃ iuxta fluuiũ nata arbor est dñs iesus christus rapis i preceps tene lignum. Uoluit te arbor mũdi tene christũ, q̃ si amatis istam miserã fluidãq̃ vitã vbi cum tanto labore viuitis q̃sto magis amare debetis ipam vitam eternã, vbi nullum dolorem sustinebitis, vulpecula transitura glaciem apponit aurem ad glaciem et si audit aquam currentez fortiter sub glacie nullo modo cõfidit de illa glacie: quia est nimis tenuis ad supportandũ eã. Ista cautela vti debemus cõtra gloriã huius mundi. Uã huius mũdi gloria est quasi quedã pulcra z splendens glacies: q̃a delectabile est honorari ab hominibꝫ pasci, potari, delicate vestiri, z habere magnaz familiã cui

possit impare, sed cauendum est quia glacies ista est valde fragilis, ausculta diligēter z audies murmur aquaꝝ transeuntiuꝫ sub ista glacie, id est multoꝝ populoꝝ. Juxta illud Apoca. xvij. Aque multe populi multi. Aduerte et audies qz mō trāsit vn⁹ rex in mortez, modo vn⁹ comes, mō vnus epūs, modo miles, modo militarꝫ, mō pauper, mō diues, modo senex, modo iuuenis Et sic de alijs multis. Ubi pūs, Perijt memoria eoꝝ cū sonitu. Ideo ō ista glacie nō est confidendū. Hec Holkot vbi supra in fine lectōis, xvj. Ex illo patet quantū periculū est honores z gloriā huius mūdi appetere Nā quāto status altior tanto casus grauior. Uentus em̄ plus flat in loco supiori q̄z inferiori. Ideo ibi maior est piculum. Hinc est qñ carpētarij z latomi habent ascēdere ad loca alta z piculosa: vt sint magis securi penes se portāt aliqd pōderosum in manu per quod dicunt se magis esse securos q̄z si haberent manus vacuas Sic illi qui sunt in gradu supiori sunt in piculo maiori ꝓpter ventū elatōis z mūdane vanitatis Tutū ergo ꝓsiliū est talibꝫ qꝫ semp in manu aliqd habeāt vt vicz abundēt in opibꝫ bonis z specialr in elemosinis. Hanc autē gloriam mūdanā btūs Valentinus totaliter spreuit. vt patet ex ei⁹ vita, z pōtificalē dignitatē inuitus suscepit, putās se tali indignū licet a deo electus extiterit. Hec de primo. Scōo in ꝟbis thematis innuit pōtificalis dignitas b. Valentini cū subiūgitur. et ideo puebi meruit ad summū sacerdotij gradū. Ex quo patet qꝫ btūs Valentinus, ꝓpter eius hūilitatē z mūdane glorie ꝓtemptū a deo electus est in summū sacerdotem id est pōtificē. R. Pro q̄ est notādū qꝫ pontificalis dignitas est supma dignitas in statu spūali, z ista maxime ostēditur ex dignitate sacerdotali. Habet em̄ pōtifex oēs progatiuas sacerdotalis dignitatis in cōi, z vltra hoc fulget quadā speciali progatiua in ordinibus ꝓferēdis, in renatis fonte baptismatis confirmandis z in oleo sancto z crismate cōsecrādis, in consecrandis ecclesijs z de illis ordinandis zc. Ideo ōr in canone. xl. dist. ante oīa. Nihil est in hac vita z maxie in hoc tpe difficilꝰ laborioſi⁹ z piculosi⁹ epi ꝑ ſbiteri aut diaconi officio, sed apud deū nihil beatius: si eo modo militer quo noster precepit impator. Ex q̄ patet qꝫ cognita dignitate sacerdotali facile nūc erit cognoscere dignitatez pōtificalē. Sed diceret q̄s. ex q̄bus potest cognosci dignitas sacerdotalis ordis. ex q̄ merito illoꝝ status est honorādus. Rūdet qꝫ ex septē specialibꝫ ꝓuilegijs q̄ nulli alteri nō sacerdoti ꝓueniūt zc. Primū qz quilibet sacerdos est ad min⁹ septies pl⁹ q̄z laicus ad specialē cultū dei ꝓsecrat⁹. Scōm qz q̄libet sacerdos habet vltra laicū septē caracteres aīe. Tertiū qz q̄libet sacerdos habet effect⁹ clauiū regni celestis. Quartū q̄a q̄libet sacerdos habet potestatez corp⁹ christi cōficere. Quintū qz sacerdos est velut archangelus Gabriel. Sextū qz sacerdos est vtilissimū eccl̄ie mēbrū. Septimū qz vita boni sacerdotis tota est angelica zc.

¶ Sunt ergo hec septē priuilegia ꝓpter que q̄libet sacerdos est mlt̄ū honorādus ab alijs z in seipso diligēter custodiendus a pctis. z si sic erit deo valde accept⁹. Primū ergo priuilegiū sacerdotis est, quia sacerdos ad specialē dei cultū est ad min⁹ septies plus q̄z secularis ꝓsecrat⁹. nā ordines sunt septē z in q̄libet sacerdos specialiter ꝓsecrat. Ubi z in vulgari ordo dicit bñ dictio. dicūt em̄. Iste habet solū vnā bñdictionē vel duas zc. Et in q̄libet ordine sacerdos recipit specialē gratiā sacramētalē quarū vna est pfectior alia fm grad⁹ ordinis. qz in q̄libet deputat ad specialē actuz diuinū ad quē gratia exigit specialis. Si igit locus sacer vt cimiteriū ecclesia z altare z vasa sacra puta calix monstrantie z capsa eucharistie, et vestes sacre vt corporale palle indumēta sacerdotalia z hmōi sūt reuerēter tractāda, q̄ tū oīa sunt irrationabilia cur rōnal' sacerdos septies sacrat⁹ ꝺo nō plus esset honorand⁹. Recipiūt em̄ sacerdotes cōiter a pncipio q̄tuor ordines simul, vicz hostiariatū. lectoratū, exorcistatū, et accolitatū. postea successiue subdiaconatū diaconatū z sacerdotiū, licz aliq̄ a pncipio solū recipiūt pmā tonsurā sine fm alios psalmistatū zc. Itē si nō licz laico tāgere vasa sacra, scz calicē capsam zc. ꝓ cōseruāda eucharistia sacrata. Itē nec pannos in q̄bꝫ eucharistia locat puta corporale q̄sto min⁹ sacerdotē ledere q̄ eucharistiam cōsecrat z suis manibꝫ tractat. Jō eccl̄esia

statuit rōnabiliter oēs illos excōicatos maiori excōicatione q̄ mittunt manus violentas in clericos, vt dicit canon Si q̄s suadente, xvij, q. iij. Scōm priuilegiū, q̄a quilibet sacerdos habet vltra laicū septez caracteres aīe siue impssos specie differētes indelibiles p̄ q̄s hic z i futuro iudicio siue in eterna patria ab alijs cognoscet in q̄ ordine fuerit, que signacula ei cedent in magnū gaudiū si saluabit et in magnū tormentū si dānabit. Ideo cuilibet sacerdoti orandū est illud p̄s. Fac mecū signū in bono vt pfundant z reuereant q̄ volūt mihi mala puta demones inducētes ad peccata. Tertiū q̄a quilibet sacerdos habet effectus clauiū regni celestis: saltez vbi habet pplum sibi cōmissum. Sm illō Math. xvj. Tibi dabo claues regni celoz z q̄cūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū et in cel' zc.

Vbi dicit sctūs Tho. q̄ clauis realiter est caracter sacerdotalis, cuius effect⁹ est septuplex. Primus pctā delere si reperit in cōfitente, z hoc dispositiue. Secundus maculas pctōz tergere. Tertiꝰ gratiā acq̄rere dispositiue. Quartꝰ pnā purgatorij minuere. Quintꝰ pena satisfactoria ligare. Sextus excōicare q̄ locuz habet in episcopo sacerdote archidiacono vel electo iurisdictōem habente. Septimus indulgētias dare, z hoc si est ep̄s cardinalis vel legatꝰ zc. Quartū q̄ sacerdos habet potestatē corpus xp̄i pficere, z ille est nobilissimꝰ actus sacerdotij etiaz ep̄i in ecclia dei vicz pfectio eucharistie. Hā oēs alij ordines disponūt ad eucharistie pfectionē, vñ primi tres faciūt ad pfectionē pparatōez, q̄ hostiariꝰ habet amouere malos boies, vicz hereticos z excōicatos. Exorcista demones expellere. lectoz pphetias legere et sic pplm instruere. sed alij q̄uoz magis pprie q̄ deseruiūt ad eucharistie pfectionē q̄ accolitus habet materiā pfectādā ppare in vasis nō sactis. subdiaconꝰ habet eandē materiā disponere in vasis sactis in q̄bꝰ fit pfectio. diaconꝰ materiā sic pparatā habet sacerdoti offerre ad pfectrandū Sacerdos p̄o habet materiā sibi oblataz pfectare. Ultra hos ordines q̄dam ponunt primā tonsurā siue psalmistatū et episcopatū, z sic essent nouē ordines iuxta nouem chozos angelozꝝ. Attamē theologi dicūt q̄ in episcopatu nō imprimit̄ specialis caracter sed dilatat̄ p̄cedēs, vicz caracter sacerdotalis, et extēdit̄ vt maiorē habeat potestatez q̄z alius sacerdos. Causaz dant q̄a ordines distinguunt̄ p̄cipaliter penes pfectionē eucharistie ad sensū dictum, modo ep̄s nihil amplioꝰ habet facere ad pfectionē eucharistie q̄z alioꝰ sacerdos Nisi forte diceres q̄a haberet excōicatos absoluere. Hoc aūt etiam habet facere nō ep̄s habēs iurisdictōem vt supza. Ita psalmistaꝰ nō esset specialis ordo nisi large capiēdo ordinez ingtum ascribit̄ priuilegio clericali. Ex isto patet quō sacerdos speciale priuilegiū z potestatē habet in pfectione eucharistie. Hāc aūt potestatem nullus alius hō habet. imo nec angelus. imo nullus alius ingtū cunq̄ sanctꝰ doctꝰ sciēs aut bonus. Ecce sacerdos eū q̄ creauit celum z terrā trāsubstātiare hz z eū quez castissima mater z ego semel genuit q̄tidie q̄ dāmodo regenerare p̄ōt. Merito ergo sibi timere habēt cū sacerdotibꝰ fornicatoribus. Quintū q̄ sacerdos est velut archangelus Gabriel z celestis q̄daz paranimphꝰ mediās inter deuotam aīam vel sponsum ecclīam z xp̄m ei⁹ sponsum cū celebrando orat z offert vota aīaz summo patri z clementiā patris renūciat pplis, et demū pficit xp̄m sponsum cuilibet homini deuote misse assistēti. Est etiaz sicut baiulus doni nobilissimi cōtenti in scrinio speciez sacramētaliū. O quāte dulcedinis z cōsolationis est deuoto sacerdoti tantū sacramētuz verbo cōficere, p̄ oculis hr̄e, manibꝰ cōtrectare, ore sumere, alijs mistrare. Sextū q̄ sacerdos est valde vtilis imo vtilissimum mēbrū ecclie, q̄ nullus christianꝰ rite efficit necessitate excepta nisi p̄ sacerdotē, nullus in xp̄i militē cōsecrat nisi p̄ sacerdotez ep̄m in cōfirmatōe, nulli pctm̄ dimittit̄ ab alio q̄ post deū nisi p̄ sacerdotē. imo oēs aīe fame p̄irent si nullus sacerdos eucharistiam cōsecraret, nec alijs meliꝰ muniri p̄ōt ad mortē q̄z p̄ sacerdotē absoluētē, vnctionem extremā z eucharistiā dātez. nec quis fructuose mrimoniū pctrahere z in ipso benedici p̄ōt nisi p̄ sacerdotē. Quis etiā aīabus in purgatorio sic subueniret si sacerdos nō esset: cuz eis salubriꝰ subueniri nō p̄ōt q̄z p̄ eucharistiā, vt dicit Gre. lib. iij. dyal.

De sancto Valētino episcopo

simo nec p pctōre hic maius fieri pōt q̄s vt p eo christus deo patri offerat in eucharistia. vt dicit sctūs Tho. Ecce nunq̄d sacerdos merito est honorandus q̄ tā vtilis est ecclesie. Timeant ergo sibi merito q̄ offendunt sacerdotes ꝓbo aut facto. Cōfundātur tanq̄ hereticī. dicūt. Si nullus sacerdos esset adhuc viuere vellem⁹ in catholica fide. Quō em̄ vex esset euāgeliū si nullus sacerdos esset. imo nec verba xp̄i vera essent. dixit em̄ xp̄s Math. vlti. Ego vobiscū sum oib⁹ diebus vsq̄ ad ꝯsūmationē seculi. nō aūt loquebat de sola diuinitate. q̄ nullus dubitat fidelis ip̄m ēm diuinitatē esse vbiq̄. sed dixit. Ego. s. de⁹ t hō. hoc aūt quō verū esset si sacerdos missam nō celebraret. vbi em̄ christ⁹ esset nobiscū ēm hūanitatē nisi sub specieb⁹ panis t vini. Ecce q̄ euāgeliū verū nō esset t p cōsequens nec ꝓba xp̄i si nullus sacerdos essz. Audi hoc hereticē. audi hoc tu inimice totius cleri: t scias te poti⁹ hereticū q̄s christianū esse tē. Septimū p̄uilegiū. q̄ vita sacerdotis bona tota est angelica. Quidā em̄ angelo⁹ ēm Dionisiū et Damascenū i celo hūt deo assistere. sacerdos ꝓ in terra idē habet facere in altari i choro. alī in celo t alibi deo mīstrāt. sacerdos aūt idez in officio facit. ꝓter hec oēs angeli in celo habent triplicia officia vicz laudare bñdicere t p̄dicare: q̄ in terra sacerdoti sunt ꝓpria Ecce quāta dignitas sacerdotis. Ideo legit sctūs Frāciscū dixisse sepi⁹. Si sancto cuiq̄ de celo veniēti t paupculo alicui sacerdoti me ꝓtingeret obuiare: ad sacerdotis man⁹ deosculādas citius me ꝓferrē: et sancto dicerē. Expecta sctē Laurēti q̄ manus hui⁹ verbū vite ꝓtrectant t vltra būa nū aliq̄d possidēt. Si g̃ sacerdos tā sctās man⁹ habet. o q̄ntū cauere habet ne illas polluat t xp̄m agnū imaculatū illis ꝓtingat. O quātū detestat xp̄s nat⁹ de virgine tāgi manib⁹ pollutis a meretrice. Quātus ergo timor merito inuadere debet sacerdotē q̄ luxuria pollut⁹ audet suis manib⁹ xp̄i purissimū corp⁹ ꝓtrectare. Aduertat ꝝ q̄libet sacerdos t semp sit in timore. sp̄ inuigilet ne indigne christi corpus tāgat. Ex p̄dictis elicunt alīq̄ documenta. Primū q̄ oīs hō secularis etiā quantūcūq̄ potēs et magn⁹ in magno honore tenere debet sacerdotē bonū siue malū. patet ex dictis p̄uilegijs ꝓpter q̄ maiō honore sunt digni. Ideo Dauid saul malū inimicū suū capitalē t mortalē ledere noluit. q̄ vnct⁹ erat. j. Reg. xxiiij. Quāto magis sacerdos dign⁹ est vltra regiā potestatē q̄ xp̄i corpus ꝓficere hz: qō nulli vnq̄s regi nō sacerdoti cōcessum est. Ita Cōstātin⁹ imperator cū intrasset locū Niceni ꝯcilij et q̄sdaz patres repiret inter se iurgia habere: acceptis ab eis oīm iurgior⁹ t q̄rimoniarū libellis eos in sinu colligēs fecit cremare: in alicui hoīm inotescere posset pctm̄ sacerdotū: t ep̄os ad se cōuocans dixit. Ite t inter vos causas vestras disponite. q̄a dignū est vt nō iudicemus deos Et habent ꝓba. xlj. q. j. sacerdotib⁹. Et ea. q. ꝓtinua. §. Ite Cōstantin⁹. dicit q̄ Cōstātin⁹ in Nicena synodo p̄sidēs ait Vos a nemine iudicari potestis q̄ ad dei soli⁹ iudiciū reseruamini Vbi dicē glo. interli. A nemine sez seculari iudice ad solius dī id est clericor⁹ q̄ dij appellant. vt in p̄fato c. sacerdotib⁹. Unō. xcvj. di. in c. In scripturis: fert Cōstantinū dixisse. Vere si ꝓpr̄ijs oculis vidissem sacerdotem dei aut aliquē eor⁹ q̄ monastico. i. monachali habitu amicti sunt peccantē: clamidē meā ex plicarē t cooperirem eū ne ab aliq̄ videret.

D Ex dictis scdo infert tale documētū q̄ grauiter peccāt sacerdotes raro celebrātes vel in diuinis indigne mīstrātes t peccatis mortalib⁹ se inq̄nantes. patet. q̄a ēm Greg. Cū crescūt dona crescūt t rones dor⁹. Et seru⁹ scies volūtatem dñi vapulabit plagis mltis si nō fecerit eā Lu. xij. Joo etiā xp̄s maxīe in sacerdotes iuexit malos cū mltiplex ve eis p̄dixit Math. xxiij. dicens. Ve vob scribe t ypocrite q̄ comeditis domos viduar⁹. ve vob duces ceci. ve vob scribe t phariseī q̄ silēs estis sepulcris dealbatis q̄ affor⁹ apparēt hoīb⁹ speciosa: int⁹ aūt sunt plena ossib⁹ mortuor⁹. et sic ō alīs. Ita t grauiter xp̄s sacerdotes arguit: eor⁹ vēdentes t emētes de templo eiecit Math. xxj. P Tertio infert ex dictis q̄ grauiter peccāt q̄ sacerdotib⁹ cooperant ad peccandū. puta ludēdo. crapulose cōuiuādo. t p̄sertim luxuriando. tactu. ꝓbis. mu nusculis vel actib⁹. q̄ oēs tales maculant sacerdotes dñi et idignos faciūt maximis bonis q̄ facere possent sine talib⁹ pctis.

Quarto patet ꝙ peccāt grauiter sacerdotib⁹ detrahentes, qz tales tenent maiō bonore honorare ex dictis z nō infamare, sm illud Exo. xxij. Dijs nō detrahes z pn cipi populi tui nō maledices. Quinto sequ tur q parētes ꝓgnati z nutricij sacerdotū bonoꝝ deo multū regratiari tenent z leta ri debent q eoꝝ ministerio aut auxilio aliq̄s factus est sacerdos, patz, qz participes sunt specialius bonoꝝ operū sacerdotū ꝙ plures alij. Ex illis finaliꝝ patet q si cōiter sacerdotes sunt tāto honore ꝓsequēdi: q̄n tum tūc debent honorari summi sacerdo tes, puta epi, archiepi, patriarche, ꝑmates et ceteri superiores. q̄ntū etiā papa q̄ est sup oēs. Si ergo tanto honore digni sunt hic in terris: q̄ntis laudib⁹ extollere debemus eos qui postꝙ hic digne sacerdotio functi sunt nunc triūphāt in celis, certe tāto am plius q̄nto apud deū exultāt mirabilius. certe tāto efficaci⁹ q̄nto p eos de⁹ miracu lis chorusca hic in terris felici⁹. Digne g sūmis honorib⁹ dign⁹ est nr̄ patron⁹ btūs Valētin⁹ cui⁹ tot sunt miracla q ea enar rare nō sufficit mortalis lingua. Si hec fe cit cū esset hic in mūdo: q̄d faciet nūc apō deum. Orem⁹ g̃ hodie sctm̄ Valētinū vt sicut ipse in hoc mūdo gloriā hui⁹ mundi spreuit z soli deo adhesit: ita gratiā nobis impetret q̄ tpalia z trāsitoria cōtenere et ce lestia amare valeamus.

De cōuersione sancti Pauli apostoli ser mo. XXVII.

Paulus tremēs ac stupēs dixit, dñe q̄d vis me facere Act. ix. z in epla hodierna, Ad ꝓmo introductōe nota q b. Paulus ante ꝙuersionē suam habuit q̄tuoꝝ fal sas opiniones siue errores ꝓtra Iesuꝫ xp̄m dñm nostꝝ. Prima q nō credebat ipsum esse deū sed puꝝ hoiem. Scōa q nō fue rit saluator mūdi, sꝫ deceptor. Tertia q ñ resurrexerit a mortuis. Quarta q nō erat iudex bonoꝝ z maloꝝ. Sed xp̄s in respō sione sua q̄n dixit Ego sum Jesus nazare nus z̄, fugauit oēs errores p̄dictos ab eo Et ꝑmo q̄n dixit, ego sum, ostēdit se esse de um, qz sum ꝓprie est nomē diuinitatis, q̄a de⁹ ꝓprie habet esse, nostrū autē esse est no bis a deo cōicatū, iō ꝓprie nullus habet esse nisi solus deus, sicut ꝓprie nullus dicit diues ꝓpter pecunias mutuo receptas. to tū aūt nostꝝ esse est nobis mutuatū a deo, ideo legit Exo. iij. q̄ cū deus voluit mitte re moysen vt liberaret ꝑplum israel de egi pto, dixit sibi Moyses. Si dixerint mihi q̄ est nomē dei. q̄d dicam eis. Rndit dñs ad moysen Ego sum q̄ sum: sic dices filijs israel. Qui est misit me ad vos. Ecce q̄re re spōdit Paulo, Ego sum. Cōtra secūdū er rorē dixit: Jesus, q̄ idē est quod saluator, oñdens sibi clare q̄ null⁹ p̄t intrare regnū celoꝝ nec saluari nisi xp̄o credēdo z obedi endo. Cōtra terciū dixit: nazarenꝰ, i. flori dus, qz corp⁹ ei⁹ in resurrectōe sua gl̄iosa floruit q̄tuoꝝ dotib⁹, s. ipassibilitatis, agili tatis, subtilitatis, z claritatis. Cōtra q̄rtū er rorē dixit, Duꝝ est tibi ꝛ stimulū calcitra re. Stimulus est sentētia dura quā dabit vt iudex vniuersal⁹ bonoꝝ z maloꝝ, q̄n di cet malis Discedite a me maledicti in ignē eternū Matth. xxv. Tūc paulus tremens ac stupēs dixit, Dñe q̄d vis me facere, s. vt possim salu⁹ fieri, mō em̄ video clare erro res in q̄b⁹ erā. Nā ꝓgnosco te eē deū oīpo tētē ex ꝓstratōe mea z ex illustratōe lumis tui. z credo te esse saluatorē mūdi, resurre xisse a mortuis, z iudicē seculi z̄. iō pat⁹ suꝫ facere oīa q̄ iubes z̄. Circa ꝓba themat ī ꝑsona pauli p̄t formari triplex q̄stio. Prima dñe q̄d me vis facere in ꝙuersiōe, scōa dñe q̄d me vis facere in reuelatione, tercia dñe q̄d me vis facere in p̄dicatōe. Jō in ꝛ mone de triby est dicēdū, s. de ei⁹ ꝙuersiōe reuelatōe z p̄dicatōe. Ad euidentiaz p̄mi q̄ro vtrū ꝙuersio scti pauli fuerit mi raculosa. Ad hoc dico q̄ sic q̄druplici ra tione, scz ratōe initij, rōne ordis, rōne mo di, z rōne termini. Primo rōne initij. nam eius initiū fuit ex nihilo vtpote nullo con uersiōis actu p̄cedēte. sed poti⁹ psecutiōis actu ꝓtrario, pctī aūt nihil est positiue li cet sit aliq̄d priuatiue. Ide q̄ Joh. j. Sine ipo factū est nihil. Et in ꝛ manifestat sup efluēs diuīa misc̄dia quā nob⁹ intuēdā ꝓ ponit. Unde Bern̄. in sermone hui⁹ diei. In hac memoria et pct̄oꝝ spem venie cōci pit vt ꝓuoceꝫ ad penitētiā, z q̄ iā penitet p fecte ꝙuersiōis accipiat formā. Quis em̄ vl tra desꝑet ꝑ magnitudie cuiuslibz crimis aut pct̄i cū audiat Paulū adhuc spirantē

De conuersione sancti pauli

minarū z cedis in discipl'os dño subito factū vas electōis. ¶ Ubi est notandū q̄ in beato Paulo añ eius ꝓuersionē triplex abundauit delictū, scz magna seuicia, cum dicit spirās mina. z cc. Magna superbia. q̄a accessit ad ꝑncipes sacerdotū, glo. non vocatus sed spōte zelo ꝓcitante eo. Et magna ignorātia. Unō dicit Ut si inueniret hui⁹ vie zc. Illos em̄ qui erant in via credebat esse extra viam. Primo magna seuicia sua fuit in ḡtuor, scz in corde p odiū, q̄z dicit spirās. id est vehemēti spū ignem pse cutionis accēdēs in se z in alios ꝓtra ecclesiā. In ore minarū in ꝓbis iniuriosis. In ꝓsonis p penaꝝ irrogationez. Unde dicit Et cedis id est i verberibꝫ z flagellis in discipulos dñi. Et quarto in rebꝫ p expoliationē. Act. viij. Paulus aūt deuastabat ecclesias, sed p miraculosam eius ꝓuersionē de tanta seuicia cōuersus est ad supnā charitatē. ita q̄ q̄ christianos sic fuerat ḡdrupliciter pſecutus. eos est postmodū ḡdrupliciter p charitatē ꝓsolatus. dedit em̄ cor suum ad cōpatiendū. ij. Cor. xj. Quis infirmat ex vobis z ego nō infirmor. Crisost. Nullus tāto affectu mala ꝓpria ḡnto paulus deflebat aliena. Dedit os suū ad ꝑdicandū. ij. Cor. vj. Os nostrū patz ad vos o corinthi. Et Ephe. vj. Orātes ꝓ me vt detur sit sermo in aptione oris mei. Dedit corpus suum ad morienduz. j. Thessal. ij. Uolebā vobis tradere euāgeliū: non solū euangeliū dei sed etiā aias nostras. Crisost. Mortē atq̄ cruciatū z mille supplicia ḡsi ludū putabat pueroꝝ. Item dedit res suas ad ministrandū. Act. xx. Ad ea que mihi opus erāt z his q̄ mecū ministrauerunt man⁹ iste. Scōo btūs paulus a maxia superbia ꝓuersus est in pfundā būilitatē. Habuit em̄ humilem denoiationē, ꝓuersationem, z vitam. Denoiationē būilem q̄z vocat se paruulū. Nā ꝓius vocabat saulus a Saulo superbo. Postea vocauit se Paulum ḡsi paruulū. ¶ Tamē circa mutationē nois Pauli tres inueniunt opiniones. Prima est Origenis q̄ dicit q̄ sp fuit binomi⁹ z vocatus sit sp saulus z paulus Scōa Rabani. q̄ ait q̄ añ ꝓuersionē dictus est saulus a saulo superbo. post ꝓuersionē ꝓ dictus est Paulus ḡsi paruulus a virtute būilitatis. Uñ nomē suū interptā do. j. Cor. xv. ait. Ego sum minim⁹ apl'oꝝ Uocat se seruū. Rom. v. Paulus seruus Jesu xpi. vocat se seruuz seruoꝝ. j. Cor. ix. Cū liber essem ex oīb⁹ me seruum oīm feci Uocat se aborciuuz. j. Cor. xv. Nouissime tanq̄ aborciuo visus est z mihi. Tertia est opinio Hieronimi z Bede q̄ asserūt q̄ vocatus sit Paulus a ꝓmo spolio q̄ cōtulit ecclie scz sergio paulo ꝓcōsule quē ad fidē ꝓuertit. sicut patet Act. xiij. Scōo habuit būilem ꝓuersationē. j. Cor. x. Sine offēsione estote iudeis z gentibꝫ et ecclesie dei, sicut z ego oībus p oīa placeo. Seruauit em̄ illud q̄ dicit Eccī. xxxij. Rectorem te posuerūt noli extolli zc. Itē habuit humilem vitā, reputabat em̄ se sctōꝝ minimuz. Ephe. iij. Mihi oīm sctōꝝ minimo data est gratia. hic reputabat se esse pctōrez maximū. j. Thy. j. Christ⁹ venit in hūc mundū pctōres saluos facere q̄ꝝ prim⁹ ego sū. Tercio cōuersus est a magna ignorantia in sapiētie claritatē, dicit nāq̄ de illo Ypocro. Aur paulus aplus vas electōnis nēpe q̄z vas legis z scripturaꝝ sanctaꝝ armarium est. z. ij. Cor. xj. ait. Nā z si imptē⁹ sermone nō tñ scientia. Secūdo cōuersio beati Pauli fuit miraculosa ratōne ordinis. Ordo nāq̄ cōuersionis ei⁹ fuit cursu insolito nature scz ꝓtrario. Fecit em̄ de videte cecū visu corporeo. nā apert⁹ oculis nihil videbat in illo triduo ꝓpter q̄d ad manus trahebat⁹ ab his q̄ comitabant⁹ euz. De cetero ꝓ mentalis visionis fecit videntē nō solum fidei lumie vtpote doctū a xpo in illo triduo euangeliū dei, sicut ipse testat⁹ ad Gal. j. dicēs. Non accepi illud ab homie sed p reuelationē Jesu christi. Sed insup in hoc triduo raptus ad tertiū celum diuinam essentiā ꝓtēplando non p speculuz z in enigmate, sed facie ad faciez vt infra declarabit. In q̄ ꝑcipue relucet diuīa clemētia dum, p tātis malis tā ineffabilia bona recepit. ¶ Sz quare ita mirabiliter cōsecutus est misericordiam z tantā gratiaz. Ad hoc dicendū q̄ licet Aug⁹. dicat. Si queris quare hunc trahat z illum nō trahat: noli diūdicare si nō vis errare. Alibi lomin⁹ diuīa pietas rectissime egit dū paulū taz mirabil'r ad se traxit ꝓpter tria. Prio ꝓpter zelū q̄ mouebat⁹ paulus ignorans in tali persecutione ḡs grauiter offendebat.

Putabat nanq; sacrificiuz se offerre deo si christi nomē deleret. Hoc ipse cōfirmat. j. ad Thy. j. vbi ait. Gratias ago ei q̄ me cōfortauit in xp̄o Jesu dño nostro. qz fidelez me existimauit ponēs in ministerio: q̄ prius fui blasphemus et psecutor. sed misericordiā cōsecutus sum. qz ignorās feci in incredulitate. Est tñ vez q̄ Paulus p illā ignorantiaz q̄ fuit iuris simplicis nō excusabat a toto sed a tāto. Ideo si ita mortuus fuisset eternā dānationē incurrisset. Secūdo misericorditer actū fuit cum paulo ꝓpter meritū nō ꝓpriū sed beati stephani ꝓthomartiris. Nam ſm Aug. in sermone dū Stephanus lapidaret in oratione quā fecit pro bis q̄ ad eius necem insistebant singulariter orauit p Paulo quez cōspiciebat cōtra se plus ceteris corde z aīo deseuire. nō em poterat manu illū lapidibus duris ferire: qa nō spectabat nisi testibus aliquē lapidare. tñ Paulus illoz retinēs vestimēta animabat eos vt viriliter extinguerent innocētē. Jō ꝓcludit ibi Aug. q̄ si Stephanus p inimicis suis nō orasset: eccl̄ia aplm p̄dicatorez gētiū nō haberet. Tertio remissionē et gratiam inuenit Paulus ꝓpter exēplū vt sic in ipso tanq̄ in speculo clare pctōres intuerētur magnitud inē misericōdie dī. iō. j. ad Thy. j. ita dicit. Fidelis sermo z oī acceptōne dignus q̄a Jesus xp̄s venit in hūc mūdum saluos facere pctōres q̄rū p̄mus ego sum. Sed ideo misericōdiaz ꝓsecutus sum vt ī me p̄mo ostēderet xp̄s Jesus oēm patientiaz ad informationem eoz q̄ crediturī sunt illi in vitā eternā. Tertio ꝓuersio bti pauli fuit miraculosa rōne modi. qz modus ꝓuersionis ei⁹ fuit subit⁹ quod est soli⁹ dei. nā cōtinuo factus est de psecutore seuissimo p̄dicator fidelissimus. q̄d est magis ꝓtrariuz q̄s illa duo Paulus adhuc spirans minaz et cedis zc̄. Et saulus mlto magis ꝓualescebat z ꝓfundebat indeos. ibat p viam fremēs z crudelit seuiēs subitoq; veritate cognita Dñe inq̄t quid vis me facere. nō sic pctōres nr̄i tpis agnitōem veritatis cōtuentes. cōuersionis instinct⁹ ꝓcipientes. q̄rū respōsio corruina cōuersionē ducit in lōgum. veniā spondet in futurū. sed ve misero qz q̄ penitenti vitam spopondit differē ti diē crastinū nō p̄misit. Quarto cōuersio eius fuit miraculosa rōne termini. Fuit em terminus cōuersionis eius in esse cōpleto testante domino. Vas electōnis est mihi vt portet zc̄. Vñ Crisost. i li. de laude pauli inter alia quodāmodo mirabilia dicit q̄ Paulus in terra gradiens se sic gerebat in cunctis quasi angeloz socitate frueret. nā visibili adhuc corpi alligat⁹ illoz ꝓfectiōe gaudebat. vt em in ignem ferrum missum totū ignis efficit. sic Paulus charitate succensus totus effectus est charitas. Et iō nihil errauit q̄ pratuz quoddā insigne virtutū ac paradisum spūalem pauli aīam nuncupauit. cum oīa que sunt in homib⁹ eius aīa possideat. Circa predicta queritur cur tam diu distulit xp̄s pauli cōuersionez quare nō vocauit eum dum adhuc in carne fuit in mundo cū ceteris apostolis. Ad quod dicendū q̄ hoc factū fuit ꝓpter tria. Primo ꝓpter christi potentiā vt sic ostenderet q̄ post mortē christus surrexit a mortuis: potuit inimicos etiā benigne superare. Secūdo ꝓpter christi sapientiā vt sic innotesceret multiformis sapiētia dei q̄ varios habet vocādi z saluādi modos. Tertō ꝓpter xp̄i clementiā qua voluit vt omnis fraudis suspicio tolleret cōuertendis gentibus: dum talis magister est electus q̄ nō solum nō fuisset de socijs christi hic viuentis. imo fuisset acerbissimus psecutor oīm qui inuocabāt nomē eius. Et nullo cōmodo vel incōmodo tpali timore vel fauore humano fuit ad fidem cōuersus. z illi⁹ nominis quod antea extinguere nitebat defensor fuit validissim⁹. Secūdo loco nūc dicendum est de reuelatione beati Pauli quā sibi de⁹ ex speciali p̄riuilegio fecit. de qua ita scribitur. ij. Corinth. xij. Scio hominē in christo ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus nescio. deus scit raptum hutusmodi vsq; ad terciuz celuz. Et scio hutusmodi hoīez siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit quia raptus est in paradisum z audiuit archana que nō licet homini loq̄. Ad q̄ruz euidentiā dubitat primo vtrū btūs Paulus in raptu viderit diuinā essentiam. Ad hoc dicendū q̄ sic. nam de nullo alio sancto dicit expresse et ī dubitate q̄ viderit deum per essentiam in vita: nisi de Paulo in nouo testamēto. z Moyse in vete. testa. vt ꝓbat Aug. li. xij. sup Gen̄. sic dī. Cur non

credamus q̄ tāto apostolo doctori gentiū rapto vsq̄ ad ipsam excellentissimā visionem voluerit dē demōstrare vitā in qua post hāc vitā viuendū est ineternū. Et sanctus Tho. scōa scōe. q. clxxv. ar. iij. sic dic. Quidā dixerūt Paulū in raptu nō vidisse ipsam dei essentiā sed quandā refulgētiaz claritatis ipsi⁹. Sed ꝯtrariū manifeste ipa verba apli designant, dicit em̄ se audiuisse ineffabilia ꝝba que nō licet homini loqui. Huiusmodi aūt vident ea q̄ ptinēt ad visionē btōz q̄ excedit statuz vie ſm illō Esa. lxiij. Oculus nō vidit deus absq̄ te q̄ ꝑparasti diligētibꝫ te, et ideo cōueniētius dr q̄ deum p essentiā viderit. ℣ Sed q̄ reres vtrū in tali visione btūs Paulus fuerit vere btūs. Ad hoc dico q̄ nō, nā vidit diuinā essentiaz mediāte lumīe glorie: sine q̄ ab intellectu creato deus videri nō pōt. Quod lumē dupliciter ꝓticipari potest. Uno modo p modū forme pmanētis, et taliter participatio facit btōs in patria. Alio mō per modū passionis trāseuntis, et sic fuit participatū paulo in raptu. Uñ nō fuit simpliciter btūs, quia de ratione btitudinis est status seu pmanentia, sed fuit btūs ſm quid. q̄a visio Pauli in illo raptu q̄ntum ad aliquid fuit silis visioni btōz scz q̄ntuz ad id quod videbat, et q̄ntum ad aliq̄d dissimilis, scz q̄ntum ad modū videndi. qz non ita pfecte vidit sicut sancti in patria, et sic non fuit btūs habitualiter: sz solū babuit actū beatorū. ℣ Sz diceres Ex quo paulus fuit raptus ad terciū celum: q̄ō est illud celum, Rñdet q̄ illud tertiū celū pōt dici celum sctissime trinitatis. Est em̄ triplex celuz scz materiale, intellectuale et diuinale. Et q̄d libet est triplex. Nā materiale est sidereum sub q̄ cōprehendunt celi planetaz, aqueū seu crystallinū quod est pmū mobile, et empyreū imobile q̄ō est locus btōz. et ad istō terciū celum paulus fuit raptꝰ. Scōm celū intellectuale id est nature angelice, De quo Job. xx. Reuelabunt celi iniq̄tatē eiꝰ. Et illud est triplex, qz triplex ierarchia ſm trinū gradū cognitōis diuīe ab eis scz infima, media, et supma, et ad istū summū gradū cognitōis diuinoz et visionis raptꝰ est paulus. Unde et beato Dionisio eiꝰ discipulo creditꝰ dedisse informationē vt capaci tam sublimis materie de ierarchijs angeloz et eoz ministerijs q̄ viderat. Ex qua Dionisiꝰ edidit libruz de celesti hierarchia in q̄ magꝫ loquit de angelis q̄ntū aliq̄s et antiq̄s doctoribꝫ. Tertiū est celū sctissime trinitatis vnū essentialr et trinū psonaliter De q̄. j. Joh. v. Tres sūt q̄ testimoniū dant in celo, pater, verbum, et spūssanctꝰ, et hi tres vnū sunt. Et licet hi tres celi inseparabiliter influent et operent, tñ per quandā appropriationē et adaptōez dicere possumꝰ q̄ a pmo celo patris recepit influxū opatiōis miraculoz et infirmos sanauit, demones ab obsessis fugauit, mortuos suscitauit, a celo filij habuit influxū sapie. Unde ipse ait, ij. Cor. xiij. An experimentū queritis eiꝰ qui loquit in me xps, vt sapiēs architectoz fundamentū posui, a celo spūssancti ardorem charitatis et fruitionē diuinitatis, vñ dicit se raptū in celū et etiā paradisum vt celuz dicat ratōe ꝓtēplatōis clare quā habuit, paradisum ratiōe maxime delectatōnis inde cōsequētis, vt dicit sctus Tho, vbi supꝝ.

℟ Ultimo q̄ro vtrū in raptu aīa Pauli fuerit separata a corpe: vl in corpe extiterit. Dici pōt q̄ sicut ipsemet dicit se nescire, iō nec nos possumꝰ diffinire. Uerꝫ vt dic sanctus Tho, vbi supꝝ, ar. vj. aplus in hoc excessu nō fuit in celum raptꝰ in aīa et corpe vt q̄dā dicebāt. q̄ō Aug⁹. reprobat, sz sola aīa fuit rapta, et hoc ignorat aplus vtz aīa oīno esset separata a corpe: corpe iacēte mortuo, vel esset adhuc ꝓiūcta corpi vt forma. vtēs tñ potētia vegetatiua: non aūt sensitiua, nā et hoc esse potest q̄ aīa in corpe alienata ab oī sensatiōe interiori et exteriori vt visu, auditu, fantasia, memoria, et hmōi solum vtēs opatōe potētie vegetatiue videat deū p essentiā in p̄senti, sed q̄ vtaz potētijs sensitiuis nō potest esse. Et sic intelligitur illō Exo. xxxiij. Nō videbit me homo et viuet scz vita sensitiua, sed oportet q̄ sit omnino a sensibus alienatus. ℣ Tercio nunc dicendū est de p̄dicatione sancti Pauli. Ubi nota q̄ beatus Paulus fuit solennis predicatoz, Unde canit ecclesia. Doctoz egregie paule mozes ēstrue ꝛc. Isi do, Egregius quasi extra gregem positus, nam triplici fuit scia p̄ditꝰ, Primo mosaica, illā didicit in scolis iudeoz. Act. xxiij. Ego sum vir iudeus secus pedes Gamalielis eruditus iuxta veritatē paterne legis

Secundo sapiẽtia euãgelica, illam didicit in scolis christi, de quo ad Gal. j. Notum vobis facio euangelium quod non ab homine didici sed per reuelationẽ Jesu christi. Tertio sapientia diuina illam didicit in scolis iudeorum quando raptus est in tertium celum et audiuit archana ꝟba ꝛc̃.

Et quia triplicem sapientiaꝫ habuit ideo pfectus doctor fuit ꝛ tripliciter verbo exemplo ꝛ martirio p̃dicauit. Primo p̃dicauit verbo instanter ꝛ laboriose. Nam inter apl̃os p̃dicando nullus feruẽtior fuit, ꝓpter quod ipse dicit Rom. xv. Ab hierusalem ꝛ ꝙ circũitum vsqꝫ ad mare illirici cum repleui euangeliuꝫ. Et de eo Crisost. dicit. Homo iste magna virtute ꝓgressus romanos, barbaros, persas, parthos, indos, medos atqꝫ ethiopes, et vniuersuꝫ orbẽ iugo veritatis submisit. ñ. ad Thess. iij. In labore ꝛ fatigatõe nocte ꝛ die laborantes. Paymo. Nocte laborauit. die p̃dicauit, nam a ꝑmo pulloꝛ cãtu vsqꝫ ad quintam horam manibus laborauit, deinde p̃dicationi vacabat, ꝛ plerũqꝫ vsqꝫ ad noctẽ sermonem ꝓtraxit, et residuũ tempus in refectione somno ꝛ oratõibꝫ ꝓsumpsit. Secundo p̃dicauit exemplo. Leo papa. Efficacior est vox exẽpli q̃ ꝟbi. Greg. in omel. Cuius vita despicit restat ꝙ eius predicatio cõtemnat. Paulus nihil docuit verbo quin confirmauit exemplo. Rom. xv. Nõ eñ audeo loqui aliq̃d eoꝝ que ꝑ me nõ efficit christus Et sicut predicauit castigationem corporis sic per se fecit. j. Cor. ix. Castigo corpus meuꝫ ꝛ in seruitutem redigo. Sicut predicauit castitatem per se eam tenuit ꝛ castus fuit. j. Cor. vij. Volo oñes hoies esse sicut meip̃m, ꝛ sic de aliꝫ. Tercio predicauit martirio, quia ductus ad locum passionis valedicẽs fratribus vtrũq; genu in terram figens collum tetendit et sic decollatus est, mox eius caput a corpore exiliens illud mellifluum nomen Jesus sibi medullitus cõplantatũ tribus vicibus clara voce sonabat vt dicit Dyonisius de trãsitu apostolorꝫ. Hec mirum q̃ nomen quod sibi iaꝫ dulce extiterat et iam crebro nominauerat in morte etiã predicauit. Dicit eñ ip̃m in suis epistolis xp̃m vel Jesum vel vtrunqꝫ quingẽtis vicibus nominasse, de eius vulnere vnda lactis exiuit, in aere lux immẽsa emicuit, de corpore odor suauissimus emanauit.

¶ De conuersione sancti pauli Sermo XXVIII

Vas electionis est mihi iste, Act. ix. ca. Crisosto. in lib. de laude pauli dicit. Quicq̃d patriarche: quicq̃d prophete. quicquid apostoli: seu aliꝫ sancti in se perfectionis aliquid acceperunt, hec omnia si mul colligens Paul⁹ cũ tanto cumulo habuit cum quãto nullus eorum collegit. Et exẽplificat hoc de Abel, ð Noe, de Abraam. ꝛ sic ð aliꝫ q̃plurimis. Et subdit Crisost. Nil prorsus errauit qui ꝑ pauluꝫ pratũ quoddã insigne virtutũ dixerit et spiritualem paradisum vbi sunt vniuersa genera florũ id est virtutũ. Quis ergo ad explicanda eius merita explicare sufficit. Haꝫ oĩa que sunt in hoĩbꝫ bona vna ania possidet, singuloꝝ eñ virtutes sanctoꝝ excellẽtissime in eo fuerunt. Quare merito de eo dicit saluator. Vas electionis ꝛc̃. In q̃bꝫ quidem verbis btũs paulus a tribꝫ cõmẽdat. Primo a plenitudie gratie cum dicit vas. Secundo a ꝓueniente dei miseratõe in eius ꝓuersione. cum dicit, electõis. Tercio ab officiũ eius autoritate. cum ꝓcludit est mihi iste. Quantuꝫ ad primũ in hoc ꝙ dicit vas ostẽdit dñs in ipso gr̃e plenitudinẽ. Respectu eñ gr̃e q̃ in cõuersione repletus fuit dicit vas. Que gr̃e plenitudo in actibꝫ apl̃oꝝ innuit. ix. ca. vbi dicit ꝙ mox post ꝓuersionẽ replet⁹ spũsancto intrabat in synagogas affirmãs xp̃m esse deũ.

Ubi nota ꝙ btũs Paulus ðr vas q̃drupliciter. Prio vas singularis gr̃e. Hã magna ꝛ singularis gr̃a quã de⁹ ei contulit ꝙ illum q̃ adhuc in volũtate et actu pseq̃ndi extitit tã mirabiliter ꝛ psonal̃r ad se vocauit, talẽ gr̃am aliꝫ apl̃is nõ exhibuit. Licꝫ eñ erant sequẽtes tñ nõ psequẽtes vt saulus quẽ sic miraculose et pfectissime ꝓuertit. Tũc potuit hr̃e locum illud Eccl. xliij. Vas admirabile op⁹ excelsi. Nam vt ðr Ro. v. Ubi abũdauit delictũ. Secõo fuit vas doctrinalis sapientie. Eccl. xv. Repleuit eum dñs spiritu sapientie ꝛ intellectus Triplici nanqꝫ sapientia fuit p̃ditus, scilicet mosaica, angelica, ꝛ diuĩa. ꝛ ẽm ħ tripli

citer ꝓdicauit verbo.exemplo.et martirio. Primo ꝓdicauit verbo instãter ꝛ laboriose. Crisosto. Non vnum diem ptransijt in ocio.ij.ad Thessa.iij. In labore et fatigatione nocte ꝛ die laborãtes. Haymo. Nocte laborauit.die ꝓdicauit. Nam a primo pullorꝫ cantu vsqꝫ ad quintã horam manibus laborauit.deinde ꝓdicatiõi vacabat. ꝛ plerũqꝫ vsqꝫ ad noctẽ sermonẽ ptraxit. ꝛ residuũ tẽpus in refectiõe.somno et oratonib⁹ cõsumpsit. Secũdo ꝓdicauit exẽplo. Leo papa. Efficacior est vox exẽpli qꝫ ꝓbi Greg.i Omel'. Cui⁹ vita despicit restat vt eius ꝓdicatio cõtemnat.vt in.§.porro. vj. q.vij. Paulus nihil docuit ꝓbo q̃n confirmauit exemplo. Ro.xv. Nõ audeo aliq̃d loqui eorum que per me non efficit christ⁹ ꝛ si p se predicauit castigationẽ corpis per se fecit.j. Thor.ix. Castigo corpus meũ et in seruitutẽ redigo Si ꝓdicauit castitatez: p se castitatem tenuit.j. Thor.vij. Volo omnes homines esse sicut meipsuz. et sic de alijs. Tertio ꝓdicauit martirio. qz in morte truncato capite illõ mellifluũ nomẽ Jesus sibi medullitus cõplãtatũ tribus vicibus sonabat.vt dicit Hyonisi⁹ de transitu apl'oꝝ. Q Tertio fuit vas mirabilis patientie ꝓpter multifariã passionẽ. Vbi nota qꝫ eius patientia ꝛ mẽtis cõstantia patz in triplici genere passionũ que patiẽter tolerauit. Primo per assumptã corpalẽ passionẽ id est afflictionez a seipso.ij. Thor.xj. In ieiunijs multis ꝛ in vigilijs fame ꝛ siti ꝛ nuditate in labore ꝛ erumna ꝛc. Secundo per mentalẽ cõpassionẽ.ꝛ hoc triplicit. Primo ꝓ ecclesiaꝝ dilatatione ꝛ pfectu fidelium.ij. Thor.xj. Preter illa que intrinsecus sunt quotidiana sollicitudo oĩm ecclesiarũ. Crisost. Omnes ad salutẽ dilexit ac si omnes genuisset. Secundo ꝓ infirmoꝝ releuatione.ij. Thor.xj. Quis infirmatur ꝛ ego nõ infirmor. Crisost. Nullus intantũ deplangit ꝓpria sicut Paulus aliena. Tercio ꝓ alioꝝ tribulatiõe.ij. Thor.j. Sive tribulamur ꝓ vestra exhortatiõe sive cõsolamur pro vestra ꝓsolatione. Tertio in illata passione eius patientia ostẽdit.ij. Thor. xj. A iudeis quinquies q̃dragenas vna minus suscepi.ter virgis cesus sum.semel lapidatus.ter naufragiuz pertuli Et iterꝫ.ij. Thor.j. Nolo enĩ vos ignorare fratres de tribulatione nostra q̃ facta est in Asia.qm̃ supra modum grauati sumus ꝛ supra virtutem. Sed dicit Crisosto. In omnibus his suis passionibus saxo fuit durior.omni columna imobilior.omni adamante fortior. Quarto fuit vas diligibilis vel amabilis effluẽtie.fuit enĩ igneus in charitate. Crisost. Sicut ferrũ in ignem missum totũ fit igneũ.sic paulus igne charitatis succensus quo ad deum ꝛ quo ad ꝓximum.

P Quo ad deum. Roma.viij. Quis nos sepabit a charitate dei.an angustia.fames.aut gladius ꝛc. Scio et certus suz qꝫ neqꝫ morz.neqꝫ vita.neqꝫ principat⁹.neqꝫ potestates. Vbi August. Dolenduz est qꝫ apostolũ horribilia tormenta non potuerunt a charitate dei separe:ꝛ nos ociose fabule ꝛ vilia vicia. Sed quo ad dilectionem ꝓximorum Roñ.ix. Cupiebã et ego anathema esse pro fratribus meis.id ẽ ad tempus separi a christo vt intenderem cõuersioni iudeorum ad fidem christi. Et.ij. Corinth.xiij. Ego libentissime impendar et supimpendar ꝓ animab⁹ vestris. Et iterum ad Phil'.j. Testis est mihi deus quoniã cupiebam vos omnes in viscerib⁹ Jesu christi. Ecce omnes simul ad salutẽ ferventissime diligebat ꝛ videbaꝫ sibi singulare gaudiuz et solacium ex hoc resurgere. Tantã habuit dilectionem ad ꝓximos qꝫ dicit Crisosto. vbi supra. Nemo tantũ dilexit amicos sicut Paulus inimicos. Applica hic exemplũ Grego. turoñ.ꝺ quodã desperato. vide in legenda. Quantũ ad secundum cum dicit dñs.vas electiõis: notatur pueniens ꝓuersionem dei miseratio. Ipse enĩ ante conuersionem fuit vas contumelie persequẽs ecclesiaz dei: et q̃dẽ vas apertum in interitum.sed dei misericordia ex ceteris peccatoribus est electus ꝛ miraculose cõuersus. Vnde ꝛ ipse Paulus nõ sibi suam cõuersionẽ sed potius deo attribuit dicẽs.j.ad Thy.j. Qui prio fui blasz phemus ꝛ psecutoz miscõiam dei sum cõsecutus. Q Circa eius cõuersionẽ nota quatuoꝝ q̃ in epistola tanguntur. Primum est qꝫ ipsa fuit miraculosa et virtute diuĩe dextre facta.ꝑm illõ ps. Hec mutatio dextre excelsi qz facta potẽtissime sine ꝓparatõe ꝓcedẽte. Hoc patz ex eo qz cũ iter faceret ad pseq̃ndũ eccl'iam corde feruido

et sic repugnaret gratie tūc conuersus est. Spiritualiter ei⁹ conuersio figurata est in Beniamin Gene⁹. xxxv. Quem mater pariens cum dolore vocauit Bennoni id est filius doloris. Sed p̄ ei⁹ mutato noīe vocauit eū Beniamin. id est filiū dextre, ipse em̄ fuit filius doloris, quia affecit filios ecclesie p̄secutiōis sue tēpore et graui dolore martyrū necauit, vt dicit Amb. de benedictionib⁹ patriarcharū. c. vlti. Sed fuit fili⁹ dextre, quia alij discipuli sūt vocati a xp̄o existente in sinistra tribulationis. Paulus ꝯo vocatus est a xp̄o sedente in dextra patris ⁊ in gl̄ia celestis mānsionis. Scōo cōuersio scti Pauli facta est citissime sine dilatione cōcomitāte. Ideo dicit. circūfulsit eū lux de celo subito, lux refulsit sup eū spiritualis iteri⁹: q̄ mutauit lucē corpalē exterius, fuit aūt hec lux subita sine dilatiōe in alterū virum cōuertens ip̄m: tā in scientia q̄ in vita q̄ etiā in mētis cōstantia. In scientia, dicit em̄ glo. q̄ in illo triduo sue exceptionis totum misteriū incarnatiōis ⁊ veritatem sui euangelij per reuelatōem Jesu christi accepit Gal. j. In vita ꝯo quia statim virtute luminis q̄ ipsuꝫ circumfulsit omnē amorē carnalē ⁊ affectū terrenorum penitus abiecit. Et hui⁹ signum fuit quia surrexit de terra, per hoc etiam q̄ apertis oculis nihil vidit: ostendit q̄ totus fuit alienatus a sensu ⁊ aciē mentis totam in deū cōuertit, quia ꝑm Augustī. eo tempore quo exterius nihil vidit: deum in raptu p̄ essentiam vidit siue cognouit. In mentis autez constantia, quia continuo cum ad se redisset christum p̄dicauit ⁊ iudeos confundebat. Act. ix. Tertio conuersio sancti Pauli fuit p̄mptissima sine ꝯtradictione. domino em̄ obiurgāte eum cū dixit Saule saule quid me p̄seq̄ris ⁊c. nihil dixit nec obstitit ꝫ mox ad obediēdū se exhibuit dicēs D̄ne q̄d me vis facere. Aug⁹. Dox se parauit ad obediendū q̄ pri⁹ seuiebat ad p̄sequendū. Quarto cōuersio scti Pauli fuit p̄seuerantissima. Sic em̄ irrefragabiliter mutatus est vt iam non amplius possit separari a christo, ꝑm illud Ro. viij. Quis nos separabit ⁊c. vt allegatum est supra. Et hoc ipse ostendit in facto, quia licet multas ⁊ q̄si infinitas p̄ christo tribulatōes sustinuit, ipse tamen confidens in virtute diuina īmobilis p̄mansit. vt dictum est per Crisosto. ⁊c. Applica hic exemplū de Paulo heremita in vitas patrū. cōtritio. v. xviij. ℟ Hic cadit dubium. Cum multi sancti ex peccatoribus ꝯuersi sunt ad deum et p̄fectissimi viri ⁊ magni doctores eccl'ie effecti, vt Augustinus, Cipr̄ianus, Abbas, Moises. ⁊ huiusmodi: quare ecclesia nullius ꝯuersionem celebrat nisi sācti Pauli. Solutio, p̄sens festum q̄tuor de causis celebrat. Primo in ordine ad peccatores vt habeat exēplum spei: vt nullus quantumcūq̄ peccator magnus desperet de venia, exquo paulum qui tātus fuit in culpa respexit in gratia. Unde Grego. Perpendo Petrū, considero latronem, aspicio Zacheuꝫ, intueor magdalenā, contēplor Pauluꝫ, ⁊ nil in eis video nisi spei et penitētie posita exempla. Si forte aliquis lapsus est in fide aspiciat Petruꝫ, qui ter negauit christum ⁊ postea amare flendo peccatum deleuit. Alius cōtra p̄primum in malicia crudeliter exarsit, aspiciat latronem qui in vltimo mortis articulo ad vite p̄mia penitēdo puenit. Alius auaricie estibus anhelans aliena diripuit: aspiciat zacheum qui si quid abstulit reddidit quadruplum. Alius libidine succensus carnis mundiciam p̄didit: aspiciat Mariam magdalenā que in se carnalem amorem igne diuini amoris exterſit. Alius in se vl' in suis membris ecclesiam p̄secutus est: aspiciat Paulum qui ad vnius iussionis vocem factus est vas electionis Nemo igitur desperet, sed ad suscipiendū gratiam mentem suam disponat: ⁊ dominus qui venit peccatores saluos facere (vt j. ad Thy. j.) p̄rorsus sicut Paulum recipiet. Secundo celebrat hoc festum in ordine ad ecclesiam. Unde exquo sancta mater ecclesia habuit maximā tristiciaꝫ ī eius persecutione. debuit etiaꝫ habere maximā leticiam in eius cōuersione. Et quia maiorem leticiam non potuit habere nisi vt festum celebret. Ideo in ipso beato Paulo impleta est p̄ophetia Jacob de qua Genesis, xlix, cum filios suos moriturus benediceret, ⁊ ad Beniamin venisset dixit. Beniamin mane lupus rapax ⁊ vespere diuidet escas. Ibi p̄ Beniamin ꝑm doctores intellexit Paulum q̄ fuit de tribu Beniamin. Hic mane, id est p̄mo fuit lup⁹ rapax

dei ecclesiã psequendo. Sed vespe diuisit escas qñ conuersus ad fidẽ: fidẽ ecclie pdicauit. Tertio in ordine ad angelos et ad celestem curiã. Sicut eñ dicit Aug. xv. Baudiũ est angelis dei sup vno pctore pniam agente plus q̃ sup nonagintanouẽ iustis, quãto magis in conuersione vnius apostoli p cuius doctrinam ruina eor ex magna parte est restaurata. Quarto in ordine ad deum, pter miraculũ scz q̃ ex sciissimo psecutore fecit fidelissimũ pdicatorẽ. Unde nullius alteri⁹ cõuersionẽ nisi sancti Pauli ecclesia celebrat, ppter hoc ḋa fuit magꝫ miraculosa q̃ alie. Siḋem omnis conuersio pctor est aliq̃ modo miraculosa fm sanctum Thomã inq̃tum scz solum fit diuina virtute, fm illud ps. Deus tu conuertẽs vivificabis nos. Et ideo dicit Aug. q̃ maiꝰ est cõuersio seu iustificatio impĩ quod idẽ est q̃ creatio celi z terre. Ex parte ḋez dei opantis vtrunq̃ est ei facile. vnum sicut et aliud z equalis potentie, sed ex pte dei a q̃ dicit fit maius iustificatio seu cõuersio peccatoris. Tum quia melius, maioris eñ p fectõis est gratia p quã iustificat impius z disponit ad gloriaz q̃ natura celi z terre et oim rerum. Unde Ambro. in ca. Reuera, de cõsecra. dist. ij. Potior est gratia q̃ natura. Tum etiã quia in creatione celi z terre nil deo resistit: nil concurrit. sed in iustificatione impĩ potest resistere libeꝝ arbitriuz et ad eaz oportet cõcurrere, fm illud Aug. Qui fecit te sine te nõ iustificabit te sine te. Conuersio aũt sancti Pauli vltra istã cõmunẽ rationem est alio modo miraculosa z veneranda, quia alĩ qui cõuertunt cõmuniter recipiunt gratiam incipientẽ, z nõ subito pducunt ad pfectionẽ. sed postea i processu vite pficiendo de gradu in gradum. Sed sanctus Paulus subito pduct⁹ fuit ad maximã pfectionem et dei visionez. In alĩs etiam cõiter fit pparatio z dispositio ad gratiã paulatim et p tẽpora, vt patet in beato Augusto. sed in paulo subito, cũ esset in actu peccati scz psecutionis: fuit in eo facta pparatio z infusio gratie. Cõsequenter q̃rit exq̃ cõuersio ad salutẽ cuilibet est necessaria fm q̃ saluator ait Mat. xviij. Ni si cõuersi fueritis z efficiamini sicut paruulus non intrabitis in regnũ celorum: quot requirunt ad eam. Solutio fm sanctum Thomã scḋa scḋe. q. xiij. ar. viij. et doct. in iij. dist. xxv. Quatuor requirunt ad iustificationẽ peccatoris. Prio infusio gratie. Hoc habuit sanctus Paulus. z tangit ibi. lux circũfulsit eum id est gratia vl diuina illuminatio. Aug⁹. Gratia est lumẽ anime faciens hominẽ peccatũ suum cognoscere. Grego. Nisi gratia diuini respectus nos illuminaret: mens nostra in pctor tenebris remaneret. Ideo ps. xij. Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã in morte scz criminali. Osee. xiij. Perditio tua ex te, saluatio ex me. id est ex mea gratia. Scḋo requirit motus liberi arbitrij in peccatũ z eius enormitatẽ vt ei peccatuz displiceat, hoc Paulus habuit. z tangit ibi. cadens in terrã. glo. In terram cadere est peccata que quis cõmisit ex terreno amore cognoscere z de eis dolere. Quid pdest pctã cognoscere ex lumĩe gratie cum homo etiam ea ñ detestet z doleat. cũ dic Piero. Nulla culpa delebit nisi tristicia anxiet. et Hugo de sctõ vic. Tũc salus pctor incipit cũ veraciter p pctis ingemiscit. Tertio requirit motꝰ liberi arbitrij in deũ vt sit nre voluntaꝫ cũ diuina volũtate cõformatio. Hãc habuit Paulus, z tãgitur ibi Dñe q̃d vis me facere, id est nõ meã volũtatẽ sed tuam paratꝰ sum facere. Aug⁹. Dor se parauit ad obediendũ q̃ prꝰ seuiebat ad psequendũ. Et sic docemur nos Eccl. viij. A volũtate tua auertere. Bernꝰ: Grande malũ est volũtas ppria, vt si sit bona: nõ sit tua. sed dicamus, fiat voluntas tua dñe. dicit sanctus Tho. in. iij. dist. xvij. Oĩmino nõ potest tolli culpa nisi reordinet voluntas fm diuinã voluntatẽ. Piero. Quãtũ pprie voluntati subtraxeris tantũ virtuti addideris. Quartũ est peccati remissio. Hec sequit illa tria z est finis iustificatõis. z hoc fuit in btõ Paulo. ppt qõ dicit i themate. Vas electõis est mihi iste. Et Quantũ ad terciũ ostẽdit officiũ ad qõ electꝰ erat dignitatẽ, cũ subdit, mihi est iste. id ẽ loco mei. Fuit eñ legatꝰ a latere summi põtificis missus id est xpi. De quo ipse in epla ad Hebreos. ix. scribit. Christus assistẽs põtifex futuroz bonoz. zc. Et tãto i autoritate cõmẽdabilioꝛ quãto in electõe z missione glorioſioꝛ. Alĩ eñ apli adhuc summo põtifice in vestibus fm Zach. prophetaz sordidis

existente, id est in corpore adhuc mortali et passibili electi et missi sunt. Paulus vero postq̄ summus pontifex post resurrectionē tabernaculū nō manu factū introiuit z vestibus honoris indutus fuerat ab ipo per raptū vocatus est. O q̄ subita z mirabilis mutatio dextre excelsi, qz ille q̄ summi pontificis iudeorum legatus effectus fuerat in crudelitatē hominū, mox cōuersus effect⁹ est legat⁹ summi pontificis celoz in salutē et instructionē eorundē hominū. Quā instructionē innuit dns cū statim subdit, vt portet nomen meū coram gentibus et regibus et filijs israel. ℣ Quod et vere pfecit, portauit em nomē christi corde ore et ope. Corde per iugē meditationē. vñ et discipulis suis idē pcepit dicēs. Portate deum in corde et corpe vestro, j. ad Coz. j. dicit. Predicamus xpm dei virtutē. Item portauit in ope, et hoc p passionis xpi representationē Vñ Gal. vi. Stigmata iesu xpi in corpe meo porto. Et hoc triplici modo portauit coram tribus generibus hominū, scz coram gentibus, id est grecis q̄ tūc gētiliter viuebāt, coram regibus, i. romanis qui tūc vniuersum mundū regebant. coram filijs israel id est iudeis q̄ tūc quasi soli deū videbāt. Ipe em fuit titulus passionis xpi q̄ scriptus fuit literis grecis latinis et hebraicis Quantū ad tria p̄dicta genera hominū vñ et his tribus generibus hominū oēs epl'as suas scripsit. Prima est ad romanos. vltima ad hebreos, medie oēs ad grecos, coram quibus omnibus tamdiu nomen xpi portauit quousq̄ ab ipis p noīe christi vita temporali priuatus fuit. et eternam meruit, ad quam nos perducat zc.

℣ De cōuersione sancti Pauli apostoli Sermo. XXIX. wann secund⁹.

Nolo mortē peccatoris sed vt magis cōuertat z viuat. Ezech. xxxviij. sentētialiter. In his verbis thematis oīa dit ppheta vbi supra quanta sit dei misericordia in peccatores, qz peccantē mortaliter nō statim damnat sed diu ad penitentiam expectat. Nō em deo absolute placet peccatoris damnatio, qz nō vult mortē peccatoris sed magis vitā illius, iuxta thema q̄ iustissime peccantē ad statim possit occidere et damnare, qz misericordia eius super oīa opera eius Cuius manifestū exemplū habemus in conuersione sancti Pauli quē hodie colit sancta mater ecclesia. Unde dns paulū ad se venientē nō solū recepit sed etiam fugientē attraxit sibi dicēs. Saule saule q̄d me psequeris, acsi diceret. nolo mortem tuā sed magis conuersionē tuā desidero. ideo cessa a psecutione xpianoz. vt viuas vita eoz. nolo em mortē pctoris sz magis vt conuertatur z viuat, vbi s. p gra. Aue m.

℣ Nolo mortē peccatoris zc. vbi sup. In his verbis thematis duo notant p nostra instructōe, vicz mors peccatoz. et vita penitentiū. Mortē pctoz dns detestat z hec summe sibi displicet, ideo in eius psona dicit ppheta vbi supra. Nolo mortē peccatoris, vitā vero penitentiū summe desiderat et in ea sibi cōplacet, tō subiūgit, sed magis volo vt scz peccator conuertat et viuat. Ita dns in paulo noluit mortē culpe sed voluit et desiderauit in eo vitā gratie p cōuersionem penitētie. Mors culpe in paulo relucebat in psecutione xpianoz sicut 9z in hodierna epla. Saulus adhuc spirās minarum et cedis in discipulos dñi zc. vita gre in eo lucere cepit p̄ pmptitudinē obedientie cum statim ad vocē quā audiuit, saule saule q̄d me psequeris, respōdit, q̄s es, et tandem tremēs subiūxit. Dñe q̄d me vis facere, acsi diceret. Paratus sum omne qđ p̄cepis adimplere zc. ✠ Circa primū est notandū q̄ fm Jnno, in sermone quodaz hui⁹ festiuitatis q̄ incipit. Nolo mortē peccatoris, triplex distinguit mors vicz, corporalis. spūalis z gebennalis. Mors corporalis priuat hominē vita corpali p separationē aīe a corpe. Mors spūalis vicz culpe priuat hominē gratia dei q̄ est vita spiritualis. Mors aūt gebennalis priuat hominē gloria z beatitudine eterna. Ex quo sequit q̄ prima mors est mala, secunda peior, et tercia pessima. Prima est mala, ppter penā et dolorē corporalem. De quo in ps. Quis est homo q̄ viuet et nō videbit mortem, q. d. null⁹ omnino q̄ mortē corpis nō incurrat. Secūda mors est peior ppter culpam, qz hāc cōcomitat mors tercia si p penitentiā peccatū nō delet. Mors aūt tercia pessima. de q̄ in ps. Sicut oues in inferno positi sūt mors depascet eos, q̄si di-

sicut ouis nõ carpit herbã sed pascitur vt herba semp renascat ad pastuz. Ita mors infernalis nõ ꝓsumit hominẽ ꝫ affligit vt hõ sp viuat ad mortẽ. A corpali morte resurgũt oẽs hoies. ꝫ illõ apli. j. ad Cor. xv. Oẽs eñ resurgem⁹ sed nõ oẽs immutabimur. A spũali aũt morte resurgũt quidã p penitentiã. alij aũt i hac morte moriunt p finalẽ impenitentiã. De q̃ morte dicit Johannes in sua canonica. j. Joh. v. Est peccatũ ad mortẽ. nõ p eo dico vt ꝺs oret. q̃si di. Est quoddã peccatũ mortale p q̃ nõ est orandũ. qz neq; in ℔ seculo neq; in futuro dimittet. sicut pctm̃ desperatõnis finaliter vel finalis impenitẽtie. vt si homo finaliter desperat et finaliter nõ vult penitere. p tali nõ est orandũ ꝛc. A gehennali vero morte nulli resurgũt. ꝼm illud ps. Nõ resurgãt impĩ in iudicio neq; pctores in ꝯsilio iustorũ. Ex his ptz q; secundã mortẽ vicz spiritualem dñs nõ vult. ꝓterea veritas ait. Nolo mortẽ peccatoris. Jõ aũt de⁹ mortẽ pctoris nõ vult. qz deus mortẽ nõ fecit. qz sine ipo factũ est nihil. i. peccatũ. Jo. j. qõ dicit nihil. ꝓter priuationẽ. Ideo etiã de⁹ mortẽ pctoris nõ vult. qz mors pctoꝝ pessima. Et bñ ꝺr pessima. qz mortuo hoie impio nulla amplius spes erit de eo. qz in inferno nulla est redẽptio. Ex hoc merito oẽs deo grates referre debem⁹. qz nõ vult mortẽ pctoris sed magis pctoꝝ ꝯuersionẽ Non eñ vult mortẽ culpe immo retrahit hominẽ multiplicita pctõ vt vitã habeat. qõ bñ claruit in btõ Paulo cuius mortez dñs noluit. ideo sibi dixit Saule saule q̃d me psequeris. s. in mẽbris meis. q̃si diceret Quare me psequeris corde q̃ lanceat⁹ sum p te. q̃d ore q̃ aceto potatus sum p te. z felle Quid manibꝫq; clauis affixus sum p te. ac si diceret. Vis me nũc iterũ crucifigere in mẽbris meis. qõ eñ vni ex minimis meis facis mihi facis. Mat. xxv. Ecce iã patet q; dñs nõ vult mortẽ peccatoris siue culpe ℣ Sed di. ꝺs. Quõ illa mors culpe ꝑpetrat siue cõsũmat. Respondet q; ipa pficit ad similitudinem mortis corporalis. Primo enim homo distemperatur. deinde infirmat. deinde moritt. postea effert. et ad vltimũ tumulat. distemperat in cogitatõne. infirmat in delectatõe. moritt in cõsensu. efertur in opere. tumulat in ℌsuetudine in q̃ putrescit z fetet. hec Innocenti⁹ vbi supra Et subdit. Moritt ergo spũs in cõsensu. et tũc puella mortua iacet in domo. Effert in opere. et tũc adolescẽs mortuus educit extra portã. Tumulat in ꝺsuetudine et tunc Lazarus q̃driduanus fetet in monumẽto. qz tũc anima q̃si iumentũ in stercore cõputrescit. Unñ subdit Inno. O si videret aia mortua in peccatis quãtis fetoribꝫ sordet: quãtis sordibꝫ fetet. q̃ detestabilis et abominabilis ipa appareret. Sed nec sic desperandũ. qz tu dñe tres istos mortuos suscitasti. puellã in domo. adolescentẽ extra portã. lazarũ fetentẽ in sepulcro. vna ergo tantũ est spes mort⁹ huius a qua nemo resurgit scz finalis impenitentia. de q̃ tu dñe dixisti Sine mortuos sepelire mortuos suos. Ad ceteros aũt clamat apls ad Ephe. v. Surge q̃ dormis et exurge a mortuis z illuminabit te xp̃us. hec Inno. Ecce quõ mortẽ culpe sequit mors gehenne immortalis. queret eñ mortẽ et nõ inueniet q̃ vitam habuerũt z ꝓdiderũt. ꝼm illud Apoc. ix. In dieb⁹ illis q̃rẽt hoies mortẽ z nõ inueniẽt. desiderabũt mori et fugiet mors ab illis. Cõuertant⁹ ergo pctores in hac vita ad dñm et statim dñs cõuertet ad eos. qz nõ vult mortẽ pctoris. venit eñ saluũ facere qõ ꝑierat. Mat. xviij. Quantacũq; eñ sit nra miseria maior est eius misericordia. quantacũq; sit impietas nra maior est pietas sua. Absit ꝙt aliqs cũ Cayn desperet dicẽs. Maior est iniq̃tas mea q̃ vt veniã merear. ꝓter hoc eñ ille vagus et pfugus abũt sup terrã. Gen. iiij. Multũ peccauit Cayn interficiẽdo fratrẽ suũ Abel. sed magis peccauit cũ ait. Maior ẽ iniq̃tas mea ꝛc. Absit eñ vt maior sit iniq̃tas hois q̃ misericordia cõditoris cũ defect⁹ a bono q̃ est iniq̃tas sũmo bono cõparari nõ possit qõ est dei misericordia. null⁹ ergo de misericordia diuina desperet qm̃ miseratões ei⁹ sup oĩa opa ei⁹. nõ eñ ex opibꝫ iusticie q̃ fecimus nos sed ꝼm suã misericordiã saluos nos fecit. ad Titũ. iij. ꝛc. ℣ Circa secundũ vicz vitã penitentiũ q̃ notat in verbis thematis est notandũ. q; sicut triplex ẽ mors ita et triplex est vita. vicz vita nature. vita gr̃e. et vita glorie. De vita nature ait

beatus Job. Memēto mei deus q; vētus est vita mea. Job. vij. De vita gratie dicit ꝓpha. Justus ex fide viuit. De vita glorie sapiens dicit Sap̄. v. Justi imꝑpetuū viuēt et apud dñm est merces eor. Prima vita est bona. scda melior. tercia optima. Cōuertat ergo pctōr a morte culpe ad vitam gr̄e vt euadat a morte gehenne ad vitā glorie. Deus em̄ semp tenet manū expānsas vt recipiat pctōres. q; nō vult mortē peccatoris sed vt conuertat et viuat. iuxta thema. Sed di. q̄s. Cū nihil obsistat diuine voluntati. nā oīa quecūq; vult facit in celo et in terra in mari et in abysso. si deus nō vult mortē pctōris sed vt cōuertat et viuat. q̄re tūc plurimi peccatores nō ꝓuertunt vt viuant: sed potius ꝓuertunt vt pereāt. cū tñ nullus possit dei volūtati resistere. ℣ Ad hoc rñdet Jnno. vbi supra. q; volūtas dei multipliciter accipit in scripturis. vicz. ꝑ bñplacito. et ꝑ signo. Beneplacitū vnū est. sed signa diuersa. et ideo dicit ꝓpheta. Magna opa dñi in oēs volūtates eius Interbas aūt volūtates signi sunt ꝓsiliū et p̄ceptum. Nā si deus aliq̄d cōsulit aut p̄cipit signum est q; hoc est eius volūtas. vult ꝑ id est cōsulit oēs hoīes saluos fieri. et vult id est p̄cipit vt pctōr cōuertat et viuat. sed cōsiliū et p̄ceptū dei nō semp implent. quia aūt ꝑm ꝓsiliū vel p̄ceptū eius cōuertit viuet. q̄ nō ꝓuertit morietur. Cū aūt sine gratia dei operāte pctōr ꝓuerti nō posset et gr̄a nō datur ex meritis. q; alias nō esset gr̄a vt dicit apl's ad Ro. xj. videt homini nō esse imputandū si nō cōuertit eo q; deus sibi gratiā nō apponit. Ad hoc rñdet Jnno. vbi sup. q; aliud est ꝓmereri et aliud est demereri. Promereri gratiā ꝓuersionis nemo ꝓt. sed demereri gratiā q̄libet pōt. et ideo dato q; homini nō sit imputandū q; gratiā nō meretur. est tñ sibi imputandū q; gratiā demeretur. acsi dicere vellet. merito imputandū est homini q; seipm indisponit et gr̄e nō capacem reddit ꝑ pctā sua. q; si seipm ꝑ peccata nō sic indisponeret deus gr̄az sibi infunderet. et ī subiūgit Jnno. Si ergo fratres aliq̄s nostrū ꝓoccupat est aliquo delicto nullo mō desperet sed interim faciat quic quid boni pōt vt deus cor ei illustret ad penitentiā. aperiat oculos vt solis lucē accipiat. reddat se abilē vt ei deus formā similitudinis imꝑimat et gratie sue virtutem apponat. acsi finaliter dicere vellet. Faciat homo q̄ in se est et p̄sto deus est infundere sibi gratiā suā vt viuat. ℣ Ex illis ergo ptz q; deus paratus est cuilibet dare vitā gr̄e dummō facit q̄ in se est. immo nō solū hoc facere sed etiā q̄cq; trahere ꝑ infirmitates. ꝑ tribulatōes. ꝑ corruptōnes. sicut hodie beatū Paulū apl̄m. Ideo apl's de seipo loquēs ait. Primū fui blasphemus et psecutor et iniuriosus. sed misericordiā cōsecutus sum vt ostēderet in me Jesus xp̄s oēm patientiā longanimitatē ad informationē eorum q̄ credituri sunt. j. ad Thim̄. j. Hinc est em̄ q; epl'e pauli et psalmi dauid ꝑ ceteris scripturis in eccl'ia frequentant vt cū pctōres audierint paulus blasphemū et psecutorē factū esse apl̄m. et dauid adulterū et homicidā factū esse. ꝓbetam. cōfidāt de dei misericordia nō solum veniā. ꝓmereri posse sed etiā gloriā adipisci. Quis em̄ dubitet quin deus misereri velit illius quē talem ac tantū fecit creando. quem talem ac tantū etiam fecit redimendo. magnū est q; creauit: sed maius est q; redemit. Creando factus est homo ad imaginem et similitudinē dei. Redimēdo factus est deus ad imaginē et similitudinē hoīs. De illo dicit. Fecit em̄ deus hoīem ad imaginē et similitudinē suā. Gen̄. j. De isto dī. Cū in forma dei esset nō rapinā arbitratus est cē se eq̄lē deo Exinaniuit em̄ semetipm formā serui accipiēs in similitudinē hoīm factus et habitu inuētus vt hō. ad Phil'. ij. Dei est quidē hīe similitudinē dei q̄s similitudinē hoīs hīe. Sed tñ maius est q; deus factus est ad imaginē et similitudinē hominū q̄s q; homo fact̄ est ad imaginē et similitudinē dei. maius quidē rōne dignationis. mai' etiā rōe vtilitatis. ℣ Quis ergo ꝑt diffidere q̄n deus misereat illi' quē fecit ad imaginē et similitudinē suā quē ꝑfecit volatilibus celi et bestijs terre ac piscibus maris. nā oīa subiecit sub pedibus ei' oues et boues vniuersas. insup et pecora campi volucres celi et pisces maris. Hec Jnno. vbi supra. Et subiūgit statim. Quis valeat dubitare q̄n deus misereat illius ꝓpter quē exinaniuit semetipm for. ser. acci. rē. immo ꝓpter quē fact̄ est pī obediēs vsq; ad mortem mortē autē crucis. ad Phil'. ij. Nā ꝑ-

De cõuersione sancti Pauli

pr̃o filio suo nõ pepcit deus sed p nobis omnib⁹ tradidit illũ. ad Ro. viij. Pater eñ tantũ dilexit mundũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret p mũdo. Joh. iij. Alioquin frustra natus est x̃ps z passus, frustra resurrexit a mortuis z ascẽdit in celos. Absit hoc a fide catholica. Sanguis eñ ipius sp clamat p nobis ad patrẽ q̃ exaudit i oĩbus p sua reuerẽtia. Aduocatũ eñ habem⁹ apud patrẽ iesum x̃pm q̃ semp interpellat p nobis signa passionis ostendẽs et ipe est p̃pciatio nr̃is p̃pciatio Redempti eñ sumus nõ corruptibilib⁹ auro et argẽto sz p̃cioso sanguine agni immaculati. Quis g̃ audiens tãta bñficia redẽptoris nõ trahat ad ipm. Si lapis audiret vtiq; traheret. Pone tibi añ oculos mulierẽ q̃ erat in ciuitate peccatrix de q̃ eiecit septẽ demonia, pone tibi ante oculos latronẽ q̃ p̃pter homicidium z seditionẽ fuerat missus in carcerẽ, imo suspensus in cruce, et p certo videbis q̃ nõ est vnq̃ de dei misericordia desperandus, sicut eñ oleũ supnatat vino ita misc̃dia superexaltat iudiciũ. Justũ eñ est q̃ de⁹ peccat, q̃ nõ põt deus esse quin sit misericors immo deitas est ipa misericordia. Sz nec põt esse deus q̃n sit iustus cũ et deitas sit ipa iusticia, rõ ergo deitatis hoc exigit vt ipe parcat p misericordiã z puniat p iusticiam. Si ergo iustũ est q̃ de⁹ parcat, q̃s g̃ desperet de misc̃dia cũ spem etiaz adiuuet ipa iusticia, sz attẽde q̃ nõ sola spes saluat christianũ. Ait eñ p̃pheta, Spera in dño et fac bonitatẽ zc. Z hãc aũt misericordiam singularit deus hodie oñdit in btõ paulo. q̃ cũ adhuc esset in actu z volũtate x̃pm p̃sequẽdi in suis mẽbris vt x̃pianos vinctos p̃ducere vellet in hierusalẽ, subito advnicã x̃pi vocẽ, saule saule q̃d me p̃sequer̃, obediuit, acsi vellet dicere, parat⁹ sum tibi ad oĩa obedire. q̃ nũc te deũ esse credo et cognosco, nã et ipe de se ait, j. ad Thim. j. Quia ignorãs feci in incredulitate. Ecce ignorãs x̃pm esse deũ eius mẽbra p̃secut⁹ est, q̃d ergo de nobis fiet q̃ christũ deũ et redemptorem nostrũ esse scim⁹ z fide credim⁹, et tñ multiplr ipm in suis mẽbris trucidamus, cõuertamur cũ ap̃lo q̃ nõ distulit sed statim sine mora x̃po credidit et suis p̃ceptis obediuit. Ideo x̃pus sibi eũ elegit apostolũ vt singulariter de eo diceret, vas electionis est mihi iste. Vtiq; vas electõnis, q̃ x̃ps p̃sonaliter eũ p̃uertit, spũsctõ replenuit. in doctorẽ gentiũ elegit, viuũ in celum rapuit, castũ p̃seruauit, ita vt in decollatõe lac p̃ sanguine fudit, et lingua moriẽs christum predicauit. Ita vt etiã capite abscisso lingua clara voce ter Jesus resonaret, z sic caput tres saltus faciens triplici loco fontis venas aperuit zc. Z Ex illo iã patz q̃tũ paulus iesum quẽ añ p̃sequebat̃ dilexit. Sicut eñ de eo dixerat dñs Ananie i boderna ep̃la ipe multa p̃ noie Jesu sustinuit, flagella, lapides, p̃secutões, carceres, plagas, maris picula, et tot p̃secutionuz et tormentor̃ genera q̃ de nullo sctõ ante eũ siue post euz legit̃ q̃ tot perpessus fuisset p̃ christo picula. Sed q̃d in his oĩbus certe q̃tũ alios in passionũ tolerãtia excessit tãto in hoc sibi apud deũ premiũ mai⁹ acq̃siuit, q̃ ergo hic libẽter p̃passus est miseris ita vt eor̃ picula reputaret sua. Sicut ipe dicit, Quis infirmatur z ego non zc. quõ iam se inuocãtes miseros z tribulatos nõ respiceret in celis, certe tãto amplius q̃nto clarius voluntatẽ dei nosc̃it, z preces suas frustrari nõ diffidit zc. aa Dubitatur circa dicta, er quo paulus tã subito cõuersus et cõtrit⁹ est de peccatis suis ad christi vocẽ q̃d tñ facere debet pctõr vt sic etiã deus ipm subito exaudiat z peccata sibi dimittat. Ad hoc rñdet breuiter cancellari⁹ Parisien⁹ Johes gerson in sua tripartita inter cetera sic dicẽs. Sciẽs misericordissimus pater deus z cognoscẽs fragilitatez nostrã p̃maximã et ad malũ p̃nitatẽ multiplicib⁹ vijs mortali vita durãte paratissimus est nobis delicta remittere: et gratiaz cõferre si dũtaxat veraciter et ex corde tres subscriptas veritates sibi porrigem⁹. Prima veritas. Dñe si sic vel sic cõtra tuã bonitatẽ peccaui q̃d mihi displicet rõne cui⁹ penitentiã ago, q̃ te offendi q̃ tot⁹ es venerandus z colend⁹, q̃ tuũ mandatũ trãsgressus sum zc. Secũda veritas, dñe bonũ habeo p̃positũ z desiderium tuo inuamine mediãte mihi in futurũ p̃cauendi ne incidam in peccatũ z occasiones iuxta possibilitatẽ viriũ euitandi. Tercia veritas. Dñe bonã habeo voluntatẽ pctõr̃ meor̃ cõfessionẽ integraliter p̃fitendi p̃ loco et tpe ẽm tuũ et sctẽ matris ecclie mandatũ z p̃ce-

ptum has veritates quas aliquis qualicū q̄s loco et tpe sinceriter ꝛ nō ficte aut mendaciter ex corde ꝓnūcianerit securꝰ existat se in salutis et gratie statu cōsistere et vitaꝫ eternā ꝓmereri q̄uis oīa crimia ꝓmisisset si etiā talis absq̄ alia ꝓfessione ꝯtinuo decederet in absentia sacerdotis dormiendo vel alias quismodo morte subita ꝓuentus dē finaliter saluareť acerbissima purgatorū pena mediante. Ex quo idem doctor Gerson infert salubre cōsiliū vt q̄libet christianus singulis diebꝫ bis aut semel, sero ꝛ in mane, aut saltē festis diebꝫ redeat ad corꝫ suū ꝓscientiā suā examinās an tres p̄missas veritates ꝓferre valeat cū cordis sinceritate. Et si sic intra statū salutis se esse confidat, q̄ si eas pura mente fateri non valet obstante voluntate peccādi, qꝫ actualiter delectať, aut iniquo ꝓposito quo q̄s occasiones pctōꝫ vitare renuerit, quēadmodū illi qui carnalibꝫ peccatiſ mersi resurgere nolunt, aut vsuras suas, aut iniustas mercationes, aut lucra ꝯtinuāt vel iniuste retinēt alienū, quiq̄ alteriꝰ odio vel vindicte desiderio flagrantes in nocendi ꝓposito p̄severant, certissime sciant hi ꝛ cōsimiles nō episcopū aut papā eos absoluere posse quāq̄ talibꝫ salutare ꝓsiliū detur vt seipos vel alios bona que poterūt operenť orando vel elemosynas dando q̄ deus eoꝫ corda illuminet et ad bonū dirigat ꝛ cōuertat. Hec cancellariꝰ Parisiensis vbi supra. Subiungit etiā ibidē, saluberrimū est etiā ꝓsuetudinē laudabilē illesam seruare ne eam semel dissoluendo nūq̄ in eternū forte resumat. Nullū est enī exiguū adeo bonū qđ nō tandē deꝰ eterna vl̄ tpali mercede remuneret, multoq̄ melius est tēporale bonū et minimū q̄ omnino nullū ꝓmereri, hec ille. Ex oībꝫ his ptꝫ q̄liter pctōr ad verā cōtritionē se disponere debeat, qđ etiā facere debeat vt vere ad deū ꝓuertať. Innocemus ergo hodie beatissimū apostolum Paulū ad christum cōuersum vt ipse nobis nunc apud deum impetret gratiā vere cōuersionis qua peccata detestari et veniam mereri valeamus, et semp secum cum christo finaliter habitare possimus per christū dominum nostrum ꝛc.

¶ De purificatōe sancte Marie virginis Sermo. xxx. ¶ De euangelio.

Postquā implen

ti sunt dies purgatōis Marie ſm legē moisi tulerūt illū i hierusalē vt sisterēt eum dño. Lu. ij. Solet vulgariter dici q̄ q̄ cū lupis vult currere oportet cū cū lupis vlulare. Hinc est q̄ licet christus immunis esset ab omni peccato, qꝫ tū inter boēs peccatores nasci et cōuersari voluit, peccatoꝝ legi in circūcisione et p̄sentatione in templū et oblatōe p eo se subiecit. Sic et beata virgo maria licet immunis esset ab omni immundicia parientiū, qꝫ mūda cōcepit ꝛ mūda pepit. Sed quia cū mulieribꝫ alijs de semine cōcipientibꝫ et cum immūdicia parientibꝫ cōuersata est morē eis gerere voluit et instar peccatricis oblationē p peccato fecit. De quibꝫ fit mētio in themate cū dicit. Postq̄ ꝛc ¶ In his ꝓbis tria tanguntť. Primo beate Marie virginis purificatio cū dicitur. Postq̄ impleti sunt dies ꝛc. Secūdo christi ad templū materiale delatio. ibi, tulerūt illum in hierusalē. Tercio subditur eiusdē delationis causa et ratio cū cōditur, vt sisterēt eum dño ꝛc. ¶ Quātum ad primū nota q̄ triplex est purgatio, scz vulgaris, legalis, et spūalis. Purgatio vulgaris dicit cū q̄s suspectus de aliq̄ crimine vult ꝓbare innocentiā suā p aliqđ experimentū nō ſm naturā neq̄ ſm catholicam scripturā: sed p modum superstitiosum. Puta cum q̄s infamať de homicidio vel adulterio vel furto perpetrato offert se ad ostendendū innocētiā suā tāgere ferrū ignitum, vel bibere aquā feruentē sine lesione, vel suscipit spōte duellū et hmōi, hec oīno est ꝓhibita, ij. q. iij. p totū, et de purga. cano. p totū. Ratio, qꝫ fabricāte diabolo inuenta est ꝛ ptinet ad viciū tentandi deū cū q̄rat effectū miraculosum in ea re q̄ ſm iura aliter ꝓbari pōt et debet. Est enī ꝓtra illud p̄ceptū Deut. vj. Nō tētabis dūm deū tuū. Mat. iij. Vñ legit de Henrico imperatore q̄ qꝫ vxorē suā sanctā mulierē suspectam habuit de adulterio cū quodā milite indixit ei hāc purgationē ita vt nudis pedibꝫ sup ignitos vomeres incederet, ideo in morte anxiatus et punitus est. Itē purgatio illa qua dať corpꝰ christi ad ꝓbationem nō est facienda. Vñ illud, c. sepe. ij. q.

iiij, est abrogatũ vt dicit sctus Tho. in. iiij. di. ix. ar. vltũ. q. ij. Et. iij, pte. q. lxxx. ar. vj. in Re. ad vltimũ. Purgatio legalis est que in lege mandat, et in lege quidẽ canonica indicit purgatio cũ deficiẽte accusatore re⁹ abrogat infamia Expẽpli gra. Cleric⁹ infamat de aliq̃ crimine apud psonas graues z nõ ab inimicis z leuibꝰ psonis, nec sufficiẽter pbat crimen sed semiplene tũc indicitur ei purgatio. vt scz ipe iuret se innocentẽ a crimine de q̃ infamat, et alij cõpurgatores psone honeste iurabũt se credere verũ illum iurasse, vj. q. v, q⁹ aũt, de purga. cano. q̃si p totũ. Quottus debeat esse numer⁹ cõpurgatorũ arbitrio iudicis relinquit, vt. ij. q. iiij, in glo. summe. Alia est purgatio legalis mosaica q̃ scz in lege moysi mandat. Et vna est q̃ habet Nume. v. ca, vbi vir bñs suspectam vxorẽ de adulterio indicebat ei purgationẽ p certũ modũ ibi declaratum. Et hꝫ etiã. ij. q. iiij, ꝓsuluisti. §. hoc aũt, z dicit ibi Nico, de lyra. q⁹ talis purgatio tpe veteꝛ testamẽti nõ erat illicita. qz ibi fiebat diuinũ miraculũ, qz si mulier fuisset innocens si prius erat sterilis efficiebat fecũda. si rea languebat vel moriebat. Diuinũ aũt miraculũ nõ fit ad ꝓfirmatoꝛ illicitorũ, bo die aũt siꝛ alia cerimonialia seruare ẽm litterã esset iudaisare, et sic mortale. Mystice aũt designat aiaz suspectã de heresi, vt pulcre exponit Archi. in. d. §. hoc aũt. Scõa est purgatio legal' mosaica de muliere parturiente, de q̃ ad ꝓpositũ. Sic eñ fuit mandatũ in lege Leui, xij, q⁹ mulier q̃ ex viro peperisset masculuz in capite, xl. dierũ ꝓgeret ad templũ offerẽdo sacrificiũ purgatõis p se et filio, et p illud dicebat purificari scz ab illa irregularitate in ptu ꝓtracta q̃ phibebat vt immũda ad tẽplũ accedere. ¶ Et licet beata maria ad illud nõ teneret qz nõ ex viro ꝓceperat sed ex ope spũssancti, voluit tñ purificari vt cetere mulieres ꝓpter tria. Primo ꝓpter obediẽtie exemplũ quã vicz obediẽtiã z nos pstare debem⁹ eccl'ie, j. Coꝛ. xv. Melioꝛ est obediẽtia q̃ victima vt dicit Bernñ. Nõ credas aliq̃ bonũ placere deo qõ ẽ ꝓtra obedientiã eccl'ie, q⁹ ẽm Greg. Peccatũ paganitatis incurrit q̃ ecclesie serẽ p inobedientiã ꝓtradicit. Scõo ꝓpter hoc vt a iudeis occasionẽ tolleret scãdali al's iudei dixissent de ea sicut de filio Joh. ix. Nõ est a deo q̃ sabbatũ nõ custodit. Si eñ nõ fuisset purificata putassent eã trãsgredi legẽ, z sic in ea scandalisati fuissent vt dicit Hie. et hꝫ. ij. q. iiij. inter verba. Ips soluit tributũ ꝓpter vitare scandaluz. Mat. xvij. Ut nõ scandalisemus eos ꝛc. Tercio ꝓpter hoc vt pfunde siue humilitatis virtutẽ oñderet. Ber. Qui vere humilis est nõ solũ vult bũlis dici sed z vilis reputari, sic virgo gloriosa, vñ ipa tam pura erat q⁹ dicit Anselꝫ. Ea puritate nitebat q̃ maioꝛ sub deo neq̃t intelligi. et tñ acsi ipsa immũda esset et purificatõe indigeret seipsam oñdit, voluit igit templũ ingredi ꝓpter humilitatis causam scies scriptũ Eccã. iij. Quãto maioꝛ es humilia te in oĩbus. ¶ Sed diceres, vtrũ nũc mulier teneat ꝑcepto purificatõis subiacere z tãto tpe ab ingressu eccl'ie abstinere. Rñdet Greg. q⁹ nõ scribẽs anglozꝛ epo August. in. c. in lege, v dis. vbi dicit, In lege ꝑcipiebat vt mulier si masculũ pareret, xl. diebꝰ. si vero feminã lxxx. diebꝰ cessaret a tẽplo ingressu. Nũc autem post ptũ statim ecclesiã ingredi nõ phibetur, et in. c. si mulier, dicit. Si mulier eadem die q̃ genuit actura deo gratias intrat ecclesiã nullo põdere pcã grauat ne penã vertam⁹ in culpã, volũtas eteñ carnis nõ doloꝛ in culpa est. Hoc idẽ hꝫ in. c. j. de purifi. post ptũ. Si tñ ex veneratiõe aliq̃s diu abstinere voluerit, talis deuotio nõ est ꝓbanda. z ꝓsuetudo sup hoc inducta est cõmendãda et eadẽ rõne nec sacra cõio est ei denegãda nisi ex reuerẽtia voluerit abstinere. vide. c. ad eꝰ vero, et. c. se. v. dis. Tercia purgatio est spũalis. et ista necessaria ẽ nobis vt aĩa sit purgata a vicijs nõ solum operũ exteriorũ sed et interiorũ cogitationũ et affectionũ. Jaco. iiij. Emundate manus peccatores: et purificate coꝛda vestra duplices aĩo. puer. xxv. Aufer rubiginem de argento et egredict vas purissimũ. Rubigo est peccatũ. argentũ est aĩa. Aufer ergo rubiginẽ peccatorũ cogitationũ malarum et affectionũ et erit anima tua vas purissimũ cõtentiuum liquoris gratie diuine Hanc summe habuit beata Maria, quia ea puritate emicuit vt ait Anselꝫ. qua maioꝛ nequeat sub deo inueniri Sic ergo impleti sunt dies purgationis. id est gradus perfectionis Marie, quia ab oꝛiginali et

eius fomite preseruata, sicut et angeli dicũ tur purgari. ¶ Quomodo aũt debeat anima purgari spũaliter hoc figuratur Leuit. v. et Nume. xix. in purificatõne im mundoꝝ. Nã vt ibi dicit dñs ꝑcepit ꝙ q̃ tangeret rem immundã, vicz iumentũ mortuum vel hominẽ mortuũ vel ferã occisaꝫ immundus erat et excludebat a tẽplo ꝛ cõmunione hominũ. Dic em̃ in hũc modũ purificari debebat, immolabat agnus sine macula. et offerebant sacerdoti duo turtures aut duo pulli columbarum et simila purissima, de q̃ fiebãt panes quos sol⁹ sacerdos ꝑ illo die tm̃ edebat, qz in crastinũ reseruari nõ poterant sine putredine. Sic moraliter tria quãlibet animã maculant et immundã faciũt, scz ꝓcupiscẽtia carnis, cõ cupiscẽtia oculoꝝ vel cupiditas terrenoꝝ, et supbia vite, j. Joh. ij. c. dicit igit. Qui tetigerit iumentũ mortuũ, i. carnalẽ concupiscentiã in qua velut in stercore putrescunt boues ille immundus erit. Qui etiã boiem mortuũ tetigerit. Homo em̃ ab humo dicitur, qz mortu⁹ in cupiditate iacet terrene affectõis. Ille etiã immundus erit q̃ tetigerit ferã occisam, scz superbiã. Debet igit anima his fedata isto mõ purificari. Primo debet ꝑ ipsa offerri agnus immaculatus, hoc est memoria passionis xpi qui est agnus sine macula ꝑ nobis oblat⁹, in hac em̃ oblatione purificat aia, vana em̃ esset omnis penitẽtia nisi passio xpi nobis impetrasset veniã. Secũdo debet offerri par turturũ, id est par oculoꝝ gementiũ, qz tũc sacrificiũ nostrũ pingue fit, et statim accenditur a calore diuino: sed sine lachrymis nihil est. Grego. sup Ezech. omel. viij. Holocaustũ siccũ bonũ est, q̃ lachryme infundunt holocaustũ pingue est. Tercio simila purissima est cõfessio clara, de qua fiunt panes ad esum sacerdotis tm̃, qz solus sacerdos suscipere, solus meditari, solus intelligere debet. et hoc ꝑ isto die tm̃, id est ꝑ ista boza qua peccatoꝝ confitet, qz nõ possunt in crastinũ reseruari sed putrescunt in arca sacerdotis. Quantũ ad secundũ in q̃ tangit xpi ad templũ delatio ad oblationẽ cum dicit, tulerũt illũ in hierusalẽ ꝛc. Sanctus Tho. iij. ꝑte. q. xxxvij. ar. iij. dicit sic, Christus voluit sub lege fieri vt eos q̃ sub lege erãt redimeret, et vt iustificatio legis ĩ suis mẽbris spũaliter impleret, nã ꝓpter ꝟ ipse voluit hostias legales ꝑ se offerri qui erat vera hostia vt figura veritati cõiungeretur ꝛ ꝑ veritatẽ figura approbaret. Cõtra illos q̃ deũ legis negãt a xpo fuisse in euãgelio predicatũ. Nõ em̃ putandũ est vt dicit Origenes ꝙ filiũ suũ bonus deus sub lege nasci fecerit quã ipe nõ dederat. ¶ Vbi nota ꝙ xps hodie a parẽtib⁹ suis poz tatus est in templũ cũ oblatõe, ꝓpter q̃ttuoꝝ primo, ꝓpter legis impletionẽ. Dꝛple em̃ nata duplex ꝓceptũ in lege tradit. Unum quidẽ generale quantũ ad oẽs, vt scz ꝛpletis diebꝫ purificatõis matris offerebat sacrificiũ ꝑ filio siue filia, vt habet Leui. xij. c. Et hoc quidẽ sacrificiũ erat ad expiationem peccati in q̃ ꝛples erat cõcepta et nata ¶ Et etiã ad ꝛsecrationẽ quandã ipi⁹. qz tũc primo ꝑsentabat in tẽplo, et ideo aliq̃d offerebat in holocaustũ et aliq̃d ꝑ pctõ. Aliud aũt erat ꝓceptũ speciale in lege de ꝓmogenitis tã in hoibus q̃z in iumẽtis, sibi em̃ deus deputauerat oĩe primogenitũ in israel, ꝑ eo ꝙ ad liberationẽ populi israel ꝓcusserat primogenita egipti ab homĩe vsq̃z ad pecus primogenitis filioꝝ israel reseruatis, et hoc mandatũ ponit Exo. xiij. ca. Hec duo in euãgelio hodie Lucas circa eũ fuisse obseruata ostẽdit. Primo quidez id qõ ptinet ad ꝓmogenitos cũ dicit, tulerũt illũ i hierusalẽ vt sisterẽt eum dño sicut scriptũ est in lege dñi. Oĩe masculinuz adaperiẽs vuluã sctm̃ dño vocabit. Secõ id qõ ptinet cõiter ad oẽs cum dicit. Et vt darẽt hostiã sm̃ ꝙ dictuz erat in lege dñi. par turturũ aut duos pullos columbarũ. Secũdo ꝓpter templi sanctificationẽ. Cũ em̃ christus erat et est sanctus sanctoꝝ, iõ nõ indigebat sanctificari i tẽplo sed pot⁹ templũ debebat sanctificari ꝑ ipm. Unde Aggei. ij. dicit. Adhuc vnũ modicũ est et ego cõmouebo celũ et terrã. mare et aridã. et mouebo oẽs gẽtes ꝛ veniet desideratus cũctis gẽtib⁹ et implebo domũ istã gloria. Magna erit gloria domus istius nouissime plus q̃z prime. Et Malach. iij. ca. dicitur. Statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis, et angelus testamẽti quem vos vultis. Tercio ꝓpter nostram instructioz. Nam sicut filius dei nõ propter seipm factus est homo et circum-

cisus in carne, sed vt nos p gratiaz faceret deos et vt spiritualiter circumcidamur, sic ꝑpter nos sistitur dño vt discamus deo ꝑsentare nosipos. Et hoc post circumcisionem ei⁹ factū est vt ostēdat neminē nisi circumcisum a vicijs dignū esse diuinis cōspectib⁹. Quarto ꝑpter misticā significationem, nam Leuit. xij. c. ꝑcipitur. vt illi q̄ possent offerrēt agnū simul et turturē siue columbam, p filio aut filia. Qui vero nō sufficerēt ad offerendū agnum offerrēt duos turtures aut duos pullos columbe. Christus ergo q̄ cum diues esset, ꝑpter nos egenus factus est, vt illius inopia viuites esse mus, vt dicit. ij. Cor. viij. ꝓro se pauperē hostiā offerre voluit sicut et in ipa natiuitate pānis inuoluit et reclinat in ꝑsepio, nihilominus tñ hmōi aues figure cōgruunt Turtur em̄ quia est auis loquax predicationem z ꝓfessionē fidei significat. Quia vero est aīal castum significat castitatē. qz vero est aīal solitariū signat cōtemplationē. Columba vero est animal mansuetū z simplex signat mansuetudinē et simplicitatē. Est autez animal gregale vñ signat vitam actiuā et huius hostia significabat pfectionem xp̄i et mēbroz eius, vtrūq; autē ꝑpter cōsuetudinē gemēdi pītes sctōz luct⁹ designat. Hz turtur q̄ est solitaria signat orationū lachrymas. Columba vero que est gregalis signat publicas orōnes ecclesie. vtrūq; autē animal duplicatū offertur vt sanctitas sit non solum in aīa sed etiam in corpore.

De purificatione beate marie virginis. Sermo. XXXI. de euangelio.

Venit in spiritu i templū. Luc. ij. c. ℣ Pro cuius introductōe nota q̄ in scriptura repit triplex templum, scz virginale, mentale. et materiale. Templuz virginale est gloriosa ꝑgo maria quā ecclesia declarat esse templū dei dū de ea hodie canit illud ps. Suscepimus de⁹ miscōiaz tuā i medio tēpli tui. Et in q̄dā ome. Btā es maria dei genitrix ꝑgo tēplū dñi sacrariū spūssctī. Et i seq̄ntia q̄dā. Aue dec⁹ virginale templū dei speciale nobile triclinīū Dicit aūt beata Maria templū ꝑpter tres rōnes. Primo ideo. qz templū materiale ē locus ímmunitatis et securitatis, vt in. ca. inter alia. de emu. ec. Ita btā maria vt inq̄t Bern. Securū accessum habes ad deū o homo vbi mater stat ante filiū, fili⁹ añ patrem, mater oñdit filio pectus z vbera. Filius ostēdit patri vulnera. et ideo nulla poterit esse repulsio vbi tot sunt amoris insignia. Scdo ideo. qz templū est loc⁹ summe veneratōis, vt in. c. decet. de emu. eccle. li. vj. Ita maria, videte ait idē Bern. q̄nto deuotionis affectu vult eā a nobis venerari et honorari q̄ totius boni plenitudinē posuit in maria, vt si q̄d gratie si q̄d salutis in nobis est ab ea nouerimus redundare. Tercio ideo. qz ad templū fit oblatio. Ita ad beatā virginē, Vñ Bern. Si q̄d autē o homo deo offerre desideras in manib⁹ marie cōmendare memento. qz man⁹ eius mundissime sunt, nostre aūt plene sunt sanguine, et ideo p manus eius nō nr̄as acceptabitur. Secundū templū mētale est aīa homīs. de q̄ ps. Dñs in tēplo sancto suo. Et apls. j. Cor. iij. Templū dei sanctū est qđ estis vos. Deus em̄ p singularē charitatē mentē nostrā ad hoc coaptauit et coz dispposuit vt spūssanctus possit ibi pmanere cū virtutib⁹ ornatā. Ideo dicit saluator Joh. xiij. Si q̄s diligit me tē. et ad eū veniemus et mansionē apud eū faciem⁹. Debet igit homo hoc templū ab omni ímmūdicia custodire, virtutib⁹ ornare, et ad illō dñm inuitare. Terciū templū materiale ē ecclesia. et de hoc fit mentio in themate cū dicit. Venit in spū in templū ℣ Pro cuius deductōe nota q̄ tripliciter ꝓpone bodie in spiritu venerūt in templū. scz maria virgo ad purificationē. xp̄s iesus ad oblationē. Symeon ad glorificationē. z Anna vidua ad ꝓnunciationē. Primo veit in spiritu in templū btā virgo ad purificationē. Licet em̄ btā virgo nullā haberet ímmunditiā: voluit tñ purgatōis obseruantiā implere nō ꝑpter indigentiā sed vt legē adimpleret et nobis humilitat⁹ z obēdiētie exēplū demōstraret. et vt occasionē iudeis tolleret. Sicut z ꝑpter easdē rōnes xp̄s licz legi nō esset obnoxius voluit tñ circumcidi et alia legis onera subire. vt notat s. Tho. iij. pte. q. xxxvij. ar. iij. Et iō signāter ꝺr in euāgelio. Postq̄ ímpleti sunt dies purgamarie ſm legē moisi. Ipa em̄ ſm se purga

tione nō indigebat, nā Leui. xij. dr. Mulier si suscepto semine pepit masculū immūda erit septē dieb⁹. vbi signāter moises videtur fuisse locut⁹ ad excipiendā matrem dei ab immūdicia q̄ nō peperit suscepto semine, z iō patet q⁹ nō obligabaꝫ ad impletionē illius p̄cepti sed volūtarie purgationis obseruantiā impleuit. ¶ Sciendum tñ q⁹ beata virgo hodie purgaꝫ q̄dr uplicit̄. Primo a malicia diabolice p̄secutionis. Nā sicut dicit Aug. iij. de trini. dyabolus multa p̄t virtute sue nature a quib⁹ tñ p̄hibeꝫ virtute diuina. et sic p̄tute sue nature poterat diabol⁹ cognoscere matrē dei nō fuisse corruptā ꝫ virginē. Prohibebaꝫ tñ a deo cognoscere modū partus diuini. Vñ i infantia x̄pi oportebat impedire malicia diaboli ne eū acri⁹ p̄sequeret: q̄n x̄ps nec pati dispositerat. Nec virtute suā ostēdere, sed in oīb⁹ alijs infantib⁹ se similē exhibebat. Vñ Leo papa i sermo. Ephie dicit. q⁹ magi inuenerūt Jesum quātitate paruū aliene opis indigentē fandi impotentē z nulla ab humane infantie generalitate discretū. Cū ergo btā virgo venit hodie ad templū purgaꝫ a malitia diabolice p̄secutionis nesciēs eā matrē dei. Secūdo ab insolētia iudaice abiectionis ne sc̄z x̄ps ab eis tāq̄ illegitime natus abūceret. Vñ Ambro. dicit sup Luc. Quid iudeis, quid herodi posset ascribi si natum viderent ex adulterio p̄secuti, ꝓterea ꝫgo beata hodie offert filiū suū in templū vt approbaret ex lege: qm̄ nō ex fornicatōne natus est. Tercio a seuicia tyrannice lapidatōis. Nā btā virgo erat de parētela aaron. Vñ erat cognata Elizabeth vt dr Lu. j. Virgo autē de genere sacerdotali, ꝓpter stupr̄ū occidebatur. Dicit enī Leui. xxj. c. Sacerdot⁹ fl lia si deprehēsa in stupro fuerit z violauerit nomē patris sui flammis exuret. Similiter iudicio adulteror⁹ lapidabaꝫ ſm legē moisi nō solū illa q̄ iam erat despōsata vel nupta, sed etiā illa q̄ in domo patris custodiebaꝫ vt ꝫgo q̄nq̄ nuptura, dr enī Deut. xxij. c. Si nō est in puella inuēta virginitas lapidib⁹ obruent eā viri ciuitatis illi⁹ z morietur, qm̄ nepbas fecit in israel vt fornicaretur in domo patris sui. Beata virgo hodie venit in templū vt se reddat immunē ab hac pena, ne sc̄z a iudeis tāq̄ adultera lapidaretur z sic se purgat ab hac infamia adulterij. Quarto a pinacia heretice prauitatis. Detestand⁹ em̄ est error Helui dij q̄ dicere p̄sumpsit matrē x̄pi a Joseph post ptū carnaliter eē cognitā z filios genuisse. Hoc em̄ derogat dignitati z sc̄itati m̄ris dei q̄ ingratissima videret si tāto filio ꝓtenta nō esset, z si ꝫginitatē q̄ in ea mīraculose cōseruata fuerat sponte p̄dere vellet p carnis cōcubitū. Detestandus est etiam error Manichei q̄ dixit christū nō verū sed fantasticū corpus habuisse. Hoc em̄ derogat dignitati p̄sone assumētis que cum sit veritas nō decuit vt in opere eius aliqua fictio esset. Reprobaꝫ etiaz error Valentini qui dixit christū attulisse corpus celeste, q⁹ sic nō saluaret veritas humane nature in x̄po Refellunt etiā bi errores p hoc q⁹ btā virgo fuit vera mater Jesu x̄pi. vt dr Mat. j. Et Ad Ro. ix. dicit. q⁹ ex iudeis est ſm carnem x̄ps q̄ est super omnia deus benedictus in secula. Nō est aūt ex iudeis nisi mediante beata ꝫgine. vñ ille q̄ est sup omnia deus benedict⁹ in secula est vere natus ex beata virgine sicut ex sua matre. Ideo ip̄a p̄sentat hodie christū in templū tāq̄ eius vera z naturalis mater purgās se ab his infamijs z deprauatōib⁹ hereticor⁹. Scōo x̄ps hodie in spiritu venit in templū ad oblationē, et ideo ꝓpter q̄tuor causas q̄s habes supra sermone. xxx. de illo festo in scōa pte sermonis E. Tercio Symeon venit hodie in templū ad glorificationē, nā sicut Anna obtulit puerū suū Hely summo sacerdoti, et adduxit eū ad domū dñi in sylo glorificās deū i corde suo. vt hi. j. Re. j. sic x̄ps hodie adducit ad templū dñi z p̄ntat sctō symeoni. ¶ Vñ in euāgelio dr. Et cū inducerēt puerū iesum parētes eius vt facerēt ſm p̄suetudinē legis ꝓ eo accepit eū symeon i vlnas suas z bñdixit eū et dixit. Nūc dimittis seruū tuū dē. vbi glorificat puerū iesum z laudat q̄druplic̄ [illegible] primo q⁹ sit pax. Coll. j. Pacificās p [illegible] guinē suū siue q̄ i cel̄ sive q̄ i terris sū[illegible] scōo q⁹ sit sal⁹. Mat. j. Ipe em̄ saluū faciet po. suū a p̄ctis eor⁹. Tercio q⁹ sit lum̄. Joh. j. Erat lux vera dē. Quarto q⁹ sit gl̄a. p̄s. Sanabor cū apparuerit gl̄ia tua. O q̄ta fuit i eo sanitas z dulcedo ꝓtrectādo eū quē sciebat eē deū p̄ditorē seculor⁹ p̄miū beatorū,

De purificatione marie virginis

Sclebat em̄ q beati essent oculi qui xp̄m iesum viderēt quē multi reges et ꝓphete voluerūt videre ꝛ nō viderūt ꝛc. Hagis desiderabat ad lymbū descēdere et ibi cū sanctis patrib⁹ colloqui de regno xp̄i q̄ viuere cū iudeis q̄s puidebat xp̄m velle occidere, vñ mortē petēdo nō fugiebat xp̄i cōsortium: sed horrebat populi sui malignū fragitiū, et ideo in amplexus ruens puuli Jesu pñtia satiatus petijt in pace dimitti. O quantū mirabat in puulo iesu exinanitionem maiestat⁹ q̄m ille q̄ est portās oia verbo virtutis sue hodie in vlnis senis se recipi et portari pmittit q̄ tñ portabat portantem se, iuxta illud, Senex puerū portabat: puer aūt senē regebat. ¶ Quarto Anna venit ī spū in templū ad p̄nunciationē. Vñ Luc. ij. 6z. Et hec ipa hora supueniēs confitebat dño et loquebat de illo oīb⁹ q̄ expectabāt redemptionē israel. Prenunciauit aūt de b̄ta virgine q̄ttuor. Primo q est mater sanctificatoris, vñ angelus dixit ei Luc. j. Nō nascet ex te sanctū. quod exponēs Greg. xvij. moral. dicit, Ad distinctionē nostre sanctitatis Jesus sanct⁹ nascitur⁹ asserit, nos q̄ppe ī sancti efficimur nō tñ nascimur, q ipa nature corruptibilis ꝓstringimur ꝓditione, ille aūt sol⁹ vere sanctus natus est qui ex cōiunctione carnalis copule conceptus nō est, hec ille. Sicut aūt p dei verbū oīa facta sunt: ita p verbū incarnatū sūt oēs sanctificati q̄ sanctificant. Hebre. ij. Qui sanctificat ꝛ q̄ sanctificāt ex vno oēs. Secōo q est mater mediatoris. j. Thim. ij. Un⁹ est mediator dei et hominū homo xp̄s iesus. Mediatoris em̄ officiū est cōiungere eos inter q̄s ē mediator. Extrema em̄ vniunt in medio. Viuere aūt homīes deo pfecte q̄dem cōuenit xp̄o p quē boies recōciliant deo, ſm illud j. Ioꝛ. v. Deus erat in xp̄o mundū recōcilians sibi, et iō solus xp̄s est pfectus dei et hoīm mediator inquantū p suā mortē genus humanū deo recōciliauit. Tercio q ē mater redēptoris. ſm illud p̄s. Redēptionem misit dñs populo suo. glo. id est xp̄m, q̄ dat redēptionē captiuis, et Gal. iij. Christus nos redemit de maledicto legis fact⁹ p nobis maledictū. Ad redemptionē autē duo ocurrūt, scz actus solutōis, et p̄ciū solutuz. Sed p̄ciū nr̄e redemptōis est sanguis xp̄i vel eius vita corpalis q̄ in sanguine est quā ipe xp̄s exoluit. Quarto q ē mater glorificatoris, ſm illud Heb. x. Habemus fidē in introitu sanctoꝛ. scz celestiū in sanguine xp̄i. Nā p passionē xp̄i aperta est nobis ianua regni celestis. Et hoc est qđ apl's dicit Hebre. ix. Christus exist̄s pontifex futuroꝛ bonoꝛū p̄ p̄prium sanguinem introiuit semel in sancta.

¶ De purificatione sancte marie virginis Sermo. xxxvij. ¶ Thema wann. iij

Post quā impleti sunt dies purgatōnis marie ſm legē moysi tulerūt Jesum ī hierusalē vt sisterēt eum dño. Luc. ij. Quia totū humanū genus p peccatū primoꝛ parentū nostroꝛū corruit superbiendo, et sic cecidit ab eterna beatitudine quā mereri debuit p humilitatē obediendo. Ideo filius dei xp̄s dñs volēs reparare genus humanū tāq̄ summus medicus q̄ cōtraria ꝓtrarijs curare solet venit in hūc mundum seipm humiliādo formā accipiēs serui. nec solū p humilitatē descendit, sed et humillimā sibi elegit matrē, que merito de se dicit, Respexit humilitatem ancille sue. Ipe etiā in humili loco natus, et ad vilē locū reclinatus, vilib⁹ panniculis inuolutus, q Maria pannis eū inuoluit et reclinauit in p̄sepio, q nō erat ei locus ī diuersorio. Ita hodie xp̄s dñs volens ostēdere humilitatē in seipo et ī sua dilectissima genitrice Maria: voluit matrē suā iuxta legem purificari q̄ nulla indiguit purificatōe, q tota pulcra et immaculata et ab omni pctō p̄seruata. Voluit et ipe in templum hodie p̄sentari et offerri ꝛ p oblationem pauperū redimi qui nulla indiguit oblatione, cui etiam nō erat opus redemptione, quia ipe venerat humanū genus redimere. Ecce quantā humilitatem hodie ostendit christus. Ipe em̄ cum esset legislator venit in templū vt legis impleret mandatum. Hanc ergo humilitatē describit euāgelista Lucas cācellari⁹ ꝑginis marie in ꝓbis thematis dicēs Postq̄ impleti sunt dies ꝛc. vbi supra. In ꝓbis illis duo specialiē nobis ꝓponunt vicz tps purgationis marie, et oblatōnis p̄fatio p̄o filij sui redemptōe. Primū notat cū dicit, Postq̄

impleti sunt dies ⁊c. Secundū ibi. tulerūt iesum in hierusalē ⁊c. Utrūq; hoꝛ admirabile, vtrūq; venerabile, vtrūq; singulare, ⁊ q̄ purissima virgo purificaꝛ et q̄ redēptoꝛ noster redimaꝛ. Uñ sicut redemptoris nostri redēptio nō fuit ex obligatōe sed ex humilitatis dignatōne, sic virgis purificatio nō fuit ex coactōe sed ex dispensatōne erat omnimoda puritate purissima, ⁊ ꝓpter hoc purificari nō indigebat sed ꝓ humilitatem hāc adimplere volebat. ¶ Circa pꝛimum vicz purgationē marie notandu q̄ virgo maria nulla indiguit purificatiōe ꝓ eo q̄ ipa erat purissima in mēte, in carne, i pꝛole. Pꝛimo in mēte ob nulli⁹ peccati cōmissionē. In carne ob nullius peccati rebellionē. In ple ob nulli⁹ pcti trāsfusionē. Pꝛimo erat purissima in mēte ob nullius pcti ꝓmissionē, q̄ nec oꝛiginali nec actuali pctō vnq̄ fuit obnoxia. Ideo eius puritas quo ad aīaz bñ describit in figura permensam ꝓpositōis. Exod. xxv. De q̄ ibidē dicit. Facies mensam de lignis sethim et inaurabis eā auro purissimo. Ligna sethim illius montis sunt leuissima ⁊ imputribilia et incremabilia. q̄ bene mariā repꝛesentant in sua puritate, q̄ ipa fm aīam nulla peccati putredine erat maculata. Ipa erat incremabilis, q̄ virgo in partu añ partū ⁊ post partū. Uñ bñ significaꝛ ꝓ rubū ardētem, q̄ nō ꝓburebaꝛ. Mensa ista ꝓpositionis de q̄ supꝛa, in qua duodecim panes ꝓponebant q̄bus sacerdos dñi vescebaꝛ significat mentē glorioſissime virginis Maꝛie in q̄ xii. articuli fidei ex q̄bus cōstitutū erat apl'oꝝ symbolū tāq̄ panes spūales cōseruati fuerūt ad refectionē oīm catholicorum. De hac mensa ybi sup̄ dicit q̄ fuit inaurata auro purissimo. Ita maria tāto dono sapiētie et gratie fuit ꝓfusa vt nullū haberet in ea locū aliq̄ peccatū nec q̄ctū ad affectū nec q̄ctū ad effectū, ꝓpter q̄d nō tātum pura ſz purissima p̄dicaꝛ. Uñ Anſ. de ea dicit q̄ tāta gra in eā descēdit q̄ nō solum eius sanctificaret oꝛtū: sed ab oī pctō seruaret immunē. q̄d nulli vnq̄ post xp̄m est cōcessum. Secōo fuit purissima in carne ob nullā peccati rebellionē siue rebellationē. Quia sicut dicit Anſel'. Decuit vt virgo maria tali puritate niteret q̄ maioꝛ sub deo nequit intelligi. Ideo em̄ caro virgis vas purissimū nuncupaꝛ. q̄ in eius carne nec peccatū regnauit nec caro spiritui rebellauit. ¶ Tercio fuit purissima in pꝛole ob nulli⁹ peccati trāsfusionē. Jō de ea bene dicit illud puer. iij. Pꝛimi et purissimi fructꝰ eius. Fructus em̄ marie oꝛ pꝛimus ꝓpter nobilitatē, q̄ ipe est in oīb⁹ pꝛimatū tenēs tāq̄ pꝛimogenit⁹ mortuoꝝ et pꝛinceps regū terre, vt sufficiēter ℔ describit Esa. ix. c. dicēs. Multiplicabit ei⁹ imperiū et pacis nō erit finis. Purissim⁹ etiā dicit ꝓpter sanctitatē. In ipso em̄ solo fuit summa puritas, q̄ nō solū habuit puritatem sufficientē sed etiā supabundantē ⁊ redundantē in mēbꝛa sua ⁊ maxime in ꝑginē mariā. q̄ ergo ex dictis maria fuit purissima in mēte in carne et in ple, ideo nō indiguit purificatōe, nec ad eā erat obligata ꝓ lege. Leuit. xii. quia lex p̄cipit mulierē post partū purificari q̄ cōcepit de virili semine qualis nō fuit maria q̄ spūsctō fecundata ipm ꝓcepit et peperit ⁊c. ¶ Circa secundum vicz oblationē in tēplo ꝓ filij sui redēptione est notandū q̄ legim⁹ puerū iesum in tēplo p̄sentatū ab offerentib⁹, baiulatuz ab expectantib⁹, reinuentū a requirentib⁹. Pꝛimo p̄sentatū ab offerentib⁹ q̄ gerūt figurā sacerdotū ⁊ platoꝝ quoꝝ est in templo offerre xp̄m. Dicit em̄ in euāgelio hodierno Luc. ij. q̄ parētes ei⁹ tulerūt illū in hierusalē vt offerrēt ꝓ eo sicut scriptuz est Leuit. xii. Pro filio ac ꝓ filia offerāt agnū anniculū in holocaustū et pullū columbe siue turturē i q̄ significaꝛ q̄ offerētes xp̄m in tēplo debēt bie ꝓpietates illoꝝ truū aialium. ¶ Turtur em̄ est animal castissimū. Colūba fecundissimū. Agn⁹ mansuetissimū, in q̄ oñdit q̄ clerici sacerdotes ⁊ p̄lati debēt eē mūdi, fecūdi, ⁊ māsueti. mūdi a delectatōe venereoꝝ. fecūdi i cumulatōe meritoꝝ i sez, procreatōe filioꝝ spūaliū quorū curā gerūt. et mansueti ad oēs. De pmo oꝛ Esa. lij. Mūdamini q̄ fertis vasa dñi, q̄d etiā ptinet ad clericos i minoꝛib⁹ citra sacerdotiū cādelas calicē ⁊ cetera vasa ferētes. Secōm ptinet specialit ad sacerdotes, q̄ fructū debēt facere i pl'o ꝙbo ⁊ exēplo. Terciū specialiter ad p̄latos q̄ debēt esse mansueti ad sibi subiectos ex ꝙbo salnatoꝛis. Mat. xi. Discite a me quia mitis sum ⁊ būlis coꝛde. Secōo legim⁹ iesum ī

De purificatione marie virginis

templo baiulatum ab expectantibus sicut Symeon ille timoratus et Anna et illi gerunt signū fideliū xp̄ianoꝝ scz subditoꝝ. q̄ suscipiūt xp̄m p manus sacerdotū ꝛ prelatorū. ¶ Ad hoc aūt q̄ aliq̄s sit idoneus ad suscipiendū xp̄m necesse est vt habeat benignitatē humilitatē et longanimitatē. Benignitatē. qz in maliuolā aiaz nō introibit sapiētia. Sap. j. Humilitatē. qz deus superbis resistit: humilibꝫ aūt dat gratiā. Jaco. iiij. cc. Longanimitatē. vt ptz in verbis saluatoris Lu. vj. vbi docet nos esse p seuerantes in oꝛōne. exēplo illi⁹ q̄ venit ad amicū suū media nocte vt sibi accōmodaret tres panes q̄ cū sibi denegaret et diceret ne eū inquietaret in cubili suo. tandē cū ille nō cessaret pulsando vicit amicū suum vt sibi daret quotq̄t haberet necessarios. ita et ille q̄ pseuerat pulsando apud deum in bonis opibus est idone⁹ ad suscipiendū xp̄m. Tercio legim⁹ iesum pditū tandē reinuentū in tēplo hierusalē p Mariā ꝛ Joseph post triduū. Et in ℞ gerūt figurā doctoꝝ et p̄dicatoꝝ. q̄ in scripturis requirūt xp̄m. et post tres dies inueniūt illū. Ita vt primus dies sit lectio q̄ est in scripto. secūdus collatio q̄ est in ꝓbo. tercius meditatio q̄ est in tēplo ꝑm illud p̄s. Effudi in me animā meā qm̄ trāsibo in locū tabernaculi admirabil' vsq̄ ad domū dei. Ex illis iā patet q̄d facere debet homo vt digne hodie suscipiat xp̄m in tēplo cordis sui sic̄ symeon ip̄m suscepit in tēplo corpali. vt vicz in se habeat ꝓtutes Symeonis siue ꝓprietates p̄dictas oblatōis. ℟ Hūc p ordinē aliq̄s mouebo q̄stiones huic festiuitati deseruiētes. Prima exquo dictū est supra in prima pte q̄ ꝓgo maria sp fuit purissima q̄re tūc in tēplo ꝓpter purgationē seruandā ex p̄cepto legis accessit cū tm̄ nulla purgatōe indiguit. Ad hoc rñdet s. Tho. in. iij. pte summe. q̄ plenitudo gr̄e a xp̄o deriuat in matrē specialiter. Licet em̄ oēs de plenitudine gratie ei⁹ accepimus. Jo. j. iō decuit vt mater humilitati filij ꝯformaret. humilibꝫ em̄ deus dat gratiā vbi supra. et ideo sicut xp̄s cū nō esset necessari⁹ se subiecit legi veteri. qz ipsius dñs et institutor erat. voluit tm̄ subire onera legis ad demōstran. tū humilitatis et obediētie exemplū. vt vu. Beda in omel. et ne a iudeis sperneret eadē rōne: et voluit matrē suā implere legis obseruantias q̄bus tm̄ nō erat obnoxia. et sic finaliter illi⁹ q̄stionis solutio p̄t solui p tres rōnes q̄re vicz Maria voluit purgari. Prima vt se in ℞ alijs mulieribꝫ cōformaret sicut ꝛ filij⁹ p oīa voluit fratribus assimilari. ad Heb. ij. Unde btus Bernardus dicit. Vere btā virgo nō habes causam nec tibi op⁹ est purificatōe: sed nūq̄d filio tuo opus erat circūcisione. esto inter mulieres tāq̄ vna illarū. Mā et filius tuus sic est in medio puerorū. Scōa rō vt iudeis tolleret occasionē scandali. nondū em̄ erat notum ipam sine semine peperisse. et iō si nō obseruasset dies purificatōis iudei ipam putassent fuisse transgressaz p̄ceptū legis. ꝛ sic in ea fuissent scandalisati et causam ex hoc sumpsissent eā psequēdi. ꝓterea dic̄ Bernardus Moises instinctu diuino p̄sciens q̄nq̄ virginē paritura dei filiū noluit eā obligari ad purgationē ne blasphemiā sibi irrogaret. et iō nō simpliciter dixit mulier q̄ peperit. sed mulier q̄ suscepto semine scz virili peperit. Tercia rō vt ꝓgo maria in hoc nobis p̄beret exemplū humilitatis ipa se subdidit illis ad q̄ nō tenebat ea causa q̄ xp̄s i se assumpsit onus legis de circūcisione vt supra dixi. ꝛc. ℣ Ex illis inferr̄ q̄ sicut maria nō erat subiecta legi nec obligabat ad obseruandā purificationē post partū. ita nec nūc mulieres euacuata lege obligātur ad illam nec obligant̄ sic abstinere ex p̄cepto p. xl. dies ab ingressu ecclesie. vt determinat Inno. iij. c. vnico. de purificatōe post partū. Est tm̄ verū q̄ ꝓpter mirabiles fluxus et infirmitates quas patiunt̄ mulieres in puerperio necessario indiget tempore in quo se a thoro viri et grossis escis et potibus habent abstinere. immo quedā maiori tēpore q̄s quadraginta dierū. quedam minori scōm robur et cōplexiones suas. alias si secus fit tunc graues incurrūt egritudines. Et hinc est q̄ sepe mulieres i puerperio carnaliter cognite a maritis suis efficiunt̄ steriles eo q̄ tūc nondum materia immunda est digesta et purificata et fluxus menstruorū nondum cessauit. Ita et de alijs q̄ vxoribꝫ suis non p̄cunt tpe mēstruorū. Patet ergo q̄ mulier nō peccat si ex quadā būlitate et reuerētia abstinet ab ingressu ecclesie. Volēs in ℞ imitari ipam

dei genitricem. nec etiaz peccat si citius q̄z quadraginta dierū spacio finito ecclesiam ingredit. et iō nec puulū tenet offerre cum oblationib⁹ si tñ facit ex quadā humilitate et reuerētia maxie vbi est ꝓsuetudo bñ faz cit. vt patz supza in dicto. c. vnico zc. ¶ Scōa q̄stio est de oblatōe xp̄i in templum q̄d homo facere debeat vt hodie exemplo xp̄i fiat digna hostia deo in tēplo p̄sentata Rñdet breuiter q⁹ facere debet ea q̄ moraliter significant p ea q̄ lex p̄cipit Leuit. xij. de puerpera. vt patz ibidē. Vñ p puerperā moraliter intelligit mens bñana q̄ tunc parit q̄ñ aliq̄d q̄ prius cogitauit exteri⁹ p ducit. Et iste cōceptus pōt esse dupliciter. Uno mō ex instinctu spūssctī. et tunc mēs humana parit bonū opus quo ipa mens nō polluit sed magis sanctificat. Alio mō ex instinctu spūs maligni. et tūc parit op⁹ malū q̄ mens polluit. hoc tñ opus pt esse maius peccatū vel min⁹. et si sit maiꝰ peccatū tūc significat p partū femine q̄ mulier pariēs magis polluit. Si aūt min⁹ tūc significat p partū masculi q̄ mater ꝛ min⁹ pollui. ab vtroq⁹ tñ pctō emūdatur mens humana per oblationē agni turturis ꝛ columbe. vt patz Leuit. xij. si saltē illa moralit offerunt. Tūc aūt agnus moraliter offert q̄ñ humane menti pctm̄ ppetratū vere displicet et nō simulatorie vt sic in ea verificetur veritas prima. de q̄ supza i sermone de sctō paulo in fine de trib⁹ veritatib⁹ vere cōtritionis. Tūc turtur q̄ gemit moraliter offert q̄ñ pctm̄ nō solū vere displicet sz etiā acriter gemit ꝛ dolet. nec sibi a vnq̄z ꝓponit admittere vt sic in ea reluceat veritas scōa vbi supza. Tūc vero columba q̄ spiritum sanctū in baptismo xp̄i repsentauit offert q̄ñ p spūssancti grāz aīa peccatrix restauratur q̄ō fit cū pctā q̄ displicēt ꝓfitet et absolutōis sacramentū p̄cipit aut hec facere p loco et tpe ab ecclīa institutis vere ꝓponit. vt sic tūc in humana mēte reluceat veritas tercia vbi supza. O q̄sfelix est qui in se inuenit tres p̄dictas veritates. vt sic verū sit q̄ō iam dixi et veritates ille p̄tendere videntur vt lati⁹ dixi supꝰ in sermone de sctō paulo. Scōo dicendū q⁹ q̄ hodie bñ vult apparere in sua oblatōe coz̄ dño debet attendere ea q̄ p̄cepta sunt antiq̄s circa hostias carnales. De quib⁹ Deut. xv. De p̄mo genitis tuis q̄ nascunt tibi in armentis. in ouib⁹ masculinū sanctificabis dño. Et sequit. Sin aūt habuerit maculā vl̄ claudū fuerit vel cecū. aut in aliq̄ pte deforme vel debile nō immolabit dño deo tuo. Et in hoc significat q⁹ nec ꝓpter vanā gloriā nec cuz aliq̄ defectu debz q̄s sua opa bona deo exhibere. Hoz q⁹ hodie oīa cōpleta sunt q̄ dicta sunt p angelū de virgine maria. Tercio debem⁹ ꝓsiderare diligēter vt operam demus q̄tinus in tēplo cordis nostri dño pulsanti digne occurramus. Hoc aūt facimus si in mēte nr̄a xp̄m cōcipim⁹ p bonā intentionē. ad bonū op⁹ iuste deducimus pannis cū maria inuoluim⁹. q̄ñ nr̄a bona opa ab hūanis laudib⁹ abscondimus. In p̄sepio ponim⁹ q̄ñ ex nr̄is opib⁹ nō eleuamur sed hūliamur. Et vt hec facere possumus debem⁹ spūaliter cū xp̄o circumcidi ab oñi macula peccati ꝛ sibi offerre par turturū. i. castitatē mētis et corpis. et duos pullos columbarū. id est multitudinē bonorū operū. sicut eñ colūbe sunt aues fecunde in p̄lcita nos prolificem⁹ in bono ope zc. ¶ Sed tūc diceres. q̄d signi ficat hodierna p̄cessio q̄ p totū mundum apud xp̄ianos cū luminarib⁹ solēnit pagit Ad hoc rñdet breuiter q⁹ p hodiernā p̄cessionē quā facim⁹ designamus p̄cessionem quā fecit maria cū Joseph portātes infantem xp̄m ad templuz offerendū. ita vt nos illa p fidē exhibeamus spūaliter q̄ illi exhibuerūt realiter. Vñ in candela sunt tria. s. cera lichmē et lumen siue flamma. Per ceram significat xp̄i humanitas. q⁹ sicut cera sine libidine ꝛ sine corruptōe cum melle p apes p̄ducit. ita xp̄i humanitas ex Maria pura ꝑgine format. Per lichmē siue lichinū significat xp̄i purissima aīa. et p lumen deitas. q⁹ deus noster ignis ꝓsumēs est. ad Hebre. xij. Vel per lumen intelligitur deus pater. per ceram filius. et per lichmen spīritussanctus vnus deus in quē credimus et credendo eius mēbris incorpoꝛamur zc. ¶ Secundo est dicendū q⁹ hodie ferimus candelas plurib⁹ ex causis Primo vt quilibet hodie per fidem illuminat⁹ fidē op⁹ oñdat Videte q̄ charissimi ne hodie fidē vr̄is superstitionib⁹ maculetis sicut faciūt multi q̄ res varias ligāt ad candelas imptinētes cū tñ sola cādela ꝓsecret.

tales vtiq; magi seruāt fidē diabolo q̄ deo suo. Ita et multi superstitiose cras vtunt sale et aqua scti Blasij dū, p certo tenēt q̄ dū se illa aq̄ lauāt vel sal pcipiūt ab infirmitatibus capitis aut alijs liberent nō attendētes q̄ sepe de⁹ homini immittit infirmitates ad salutē. Nec⁹ si hō his vteret ad honorē scti Blasij illū rogando vt si esset pro gloria dei et salute sua ab infirmitate liberaret. Ita de pecoribꝫ, dixi tū q̄ pter superstitiosos melī esset omittere. Scdo ad delendū malam ꝯsuetudinē romanoꝝ q̄ hac die februe gentilū dee martis matris qui de⁹ belli putabat rome cū cereis nocte ad honorē deferebat vt filī⁹ eius victoriā daret. Et eodē mēse februo. i. plutoni, p aiabꝫ suoꝝ sacrificabāt. Ideo Sergius papa hī festū instituit ad honorē virginis marie qō fiebat ad honorē februe et demonis. Tercio vt sequētes prudētes virgines quaruꝫ Maria ꝓma est accensa in nobis lampade castitatis z bonoꝝ operū cū eis ad templū glorie valeam⁹ intrare. Quarto q̄ x̄ps est lumē ad reuelationē gentiū. Lu. ij. quē p candelas ardētes representam⁹ vt supra. Ad ostendendū vicz p cerā ei⁹ humanitatem z ꝗginis puritatē, et p flammā ei⁹ deitatē. Ideo etiā portam⁹ candelas q̄si dicamus, virgo beata purificatōe nō eges sed tota rutilas, tota splēdes. Ideo decantam⁹ hodie in officio. Suscepim⁹ deus misericordiā tuā in medio tēpli tui. In q̄ ꝗbo triplīciter cōsolamur vicz, q̄ suscepim⁹, et q̄ misericordiā, et q̄ in medio tēpli, acsi dicere vellem⁹. Dñe deus qō tu dudū pmisisti Abrae z semini ei⁹ hoc nos suscepimus, z q̄ longo tpe sup pctōres irā tuā extendisti nūc misericordiā tuā in filio tuo nobis exhibuisti, et hoc suscepim⁹ in medio tēpli. q̄si dicerem⁹, quē diu nobis latere fecisti filium tuū hūc nunc nos palā cognoscere fecisti. Suscepit aut ē Maria x̄pm ī medio templi cordis sui, ꝫm q̄ cantat de ea illud Grego. Sancta et immaculata ꝗginitas quibꝫ te laudibꝫ referā nescio, q̄ quē celi cape nō poterāt tuo gremio cōtulisti. Suscep̄ūt senex Symeō et Anna iesum in medio tēpli materialis. Suscipiam⁹ ergo hodie x̄pm ī tēplo cordis nr̄ī vt sic vere dicere possim⁹. Suscepim⁹ deus misericordiam tuā p remissionē peccatoꝝ in medio cordis nostri. Suscepit em̄ maria misericordiā exultatōis, sicut ipa de se ait. Fecit mihi magna q̄ potēs est z̄c. et sequit. Et misericordia ei⁹ a pgenie z̄c. Symeon suscepit misericordiā ꝯsolatōis, q̄ erat vir timoratus et iustus expectās ꝯsolationē israel. Fuit aūt cōsolat⁹ a spūsctō, q̄ responsum accepit a spūsctō nō visurū se mortem nisi prius videret x̄pm. cōsolat⁹ erat ex aspectu x̄pi et magis p amplexus eius, q̄ accepit eū in vlnas suas. Et iō exclamauit dicens Nūc dimittis seruū tuū dñe in pace z̄c. et sequit. Quia viderūt oculi mei salutare tuum. īmo plus, q̄ oculi viderūt, manus tetigerūt. et aures audierūt vicz, salutare dei patris ad salutē totius hūani generis. Suscipiam⁹ ergo nos petēdo cū deuotōe misericordiā remissionis pctōꝝ in tēplo cordis nr̄ī sicut symeon accepit x̄pm in vlnas suas in medio tēpli materialis. Et nō sine causa in medio tēpli. Justū em̄ erat vt qui cōsecrauerat stabulū nascēdo vbi natus, z pseuerū vbi reclinatus, ꝯsecraret z templuꝫ vbi oblat⁹. Suscipiam⁹ ergo hodie x̄pm in tēplo nr̄ī cordis vt tandē ab eo recipiamur in templo suo in celis. Vñ apls ait, j. Coꝝ. iij. Templum dei sanctū est qō estis vos. Et sequit. Si q̄s aūt templū dei violauerit disperdet illū deus. Violat aūt ille templū dei in se, vicz, cordis sui, q̄ cor suuꝫ mundū a peccatis mortalibꝫ non custodit hūc deus disperdet in eterna damnatione. Custodientem vero cor suum remunerabit eterna retributione. Hanc autē cordis mundiciā efficacissime beata virgo maria suis amatoribꝫ impetrat vt multis exemplis ostendit. Et sufficiat ad pūens vnum qō scribit magister Henricus de bassia in tractatu q̄dā de decē pceptis. ℣ Quidam peccatoꝝ volens ire ad explenda peccata carnis scōm cōsuetudinem suam flectens genua coraꝫ altari beate virginis in ecclesia quā ptransiuit ipam angelica salutatōe salutauit. Qō cū faceret vidit imaginē btē virginis in altari viuificari simul cū puero quē tenebat, viditq; sanguinē fluere de puero ī gremiū ei⁹ sicut fluxerat de vulneribꝫ christi in cruce. Quo viso stupefact⁹ dixit. O domina q̄s hoc fecit. Cui illa. Tu et ceteri peccatores qui amplius crucifigitis me et filiū meū q̄s fecerūt iudei. Vole-

batꝫ ꝯgo sanguinē pueri tergere ꝛ restrin gere sed nō potuit. ℣Tūc pctōr ꝓuersus ad virginē dixit. O mater misericordie inter cede ꝓ me. ℟At illa. ℣Nos pctōres facit me matrē misericordie q̄ nō cessatis me facere matrē miserie ꝛ tristicie. ℣Hoc nō sic intelli gitur q̄ maria tristet̄ i celis q̄ est omni gau dio plena sed habꝫ se ꝓ modū tristantis ꝛc̄. in ℏ q̄ pctōres deū offendūt et se nolūt fa cere ptcipes passionis filij sui ad similem sensum sicut scriptū est i Heū. ℣Penitet me feciſſe hominē ꝛc̄. qz fecit ea q̄ penitēs fecit scz delēdo mundū diluuio. sic maria facit ꝓ pctōre sicut ille q̄ tristat̄ de malo alteri⁹. talis em̄ ꝯtum ꝑt conat̄ eū de q̄ tristatur a tali malo liberare ℟Cui ille. ℣Nō sic inq̄t pīſ sima dña loq̄re scz memēto aduocatā pctōꝝ te esse et intercede ꝓ me. ℟Et mater ad filiū. o pīſsime fili amore mei miserere huic pec catori. ℟Cui fili⁹. nō mater. nec grauari de bes q̄ te nō audio. qz et ego rogaui patrē meū primo vt si possibile foret alio mō ge nus humanū saluari trāsferret a me calicē passionis ꝛ noluit audire me. ℟Et mater. O fili memēto q̄ materno amore te voui ꝛ a lui visceribꝫ et pectore meis cōdona huic peccatori. ℟At fili⁹. O mater ex iusticia tibi ostēdo q̄ te exaudire nō teneor. ℟Cui mater Nō ſm iusticiā causemur sed ad misericor diam cōfugimus. et ergo ꝓpter tuā miseri cordiā miserere huic pctōri. ℟Cui fili⁹. Ro gaui et ego secūdo patrē meū vt si possibi le foret alio mō gen⁹ humanū saluari trās ferret a me calicē passionis ꝛ nō exaudiuit me. ℟Et mater. O memēto laborū et dolorū quos sustinui tecū et dona mihi istū pecca torē. ℟Cui filius. Noli mater grauari q̄ te nō exaudio. sz memēto q̄ tercio rogaui pa trem meū vt trāsiret a me calix passionis et nō exaudiuit me. ℟Et mater deposuit filiuꝫ et voluit ꝓcidere añ pedes eius. qō vidēs filius dixit ad eā. quid est mater qō facere vis. ℟At illa. tādiu ad pedes tuos cū pecca tore meo iacebo quousq̄ veniā ei cōcedas ℟Cui fili⁹. ℣Hoc mater sancitū est in lege do minica q̄ filius debet honorare matrē. ℟Et iusticia ꝯcludit q̄ ille debet legē adimplere qui dedit legē. ℟Cū aūt ego sim filius tuus: et tu mater mea te honorare volo i isto pec catore ꝛ tūc ꝓpter te oīa pctā indulgeo. ꝛ sic sit paꝫ inter me ꝛ eum. et in signum pacis osculetur vulnera mea. et sic peccator oscu lando sanabat oīa vulnera imaginis xp̄i Ecce ex illo exēplo ostēdit ꝯtū pctōr xp̄m dñm et mariā matrē ei⁹ offendit suis pec catis maxime cū adhuc est in ꝓposito pec candi mortaliter. ℣Scōo ptz q̄ dñs talia exē pla ostēdit pctōribꝫ sepius non q̄ ibi esset realis sanguis xp̄i aut corpus xp̄i et mīris eius in imagine. sed sanguis miraculosus et miraculosa xp̄i et marie in imaginibus operatio qua ostendūt pctōr grauitatē et ꝯtū pctōr laborare debet ad peccatoꝝ ve ram detestationē. ℣Tercio patz q̄ peccator nō debet cessare ab orōne siue petitōne da to q̄ non exaudiat̄ vna vice siue duab⁹. qz dñs vult orare pseuerāter vt ita frequēta ta orōne crescat in nobis deuotio. et ꝓ con sequēs melior ad exaudiendū orantis di spositio. Innocem⁹ ergo ipam dei genitri cem vt suis ꝓcib⁹ nobis hodie in festo sue purificatōnis obtineat purgationē pctōꝝ vt cū ea valeamus consequi xp̄m filiū ei⁹ dñm nostrū in secula benedictū. Amen

¶ In kathedra scī ℣Petri de clauib⁹ pote statis et scientie. Sermo. xxiij.

¶ Thema wann. iiij.

Tibi dabo cla ues regni celoꝝ. et quodcūq̄ li gaueris ꝛc̄. ℣Mat. xvj. ℣Postq̄ saluator docuit discipulos q̄li ter seruare deberēt fraternā correctionē vt in euangelio hodierno. vt vicz fratrē delin quentē primo arguerēt occulte ꝛ renitētes arguerēt in pñtia duoꝝ vel triū. ptinacem vero in his denunciarēt supiori ꝛ nō obe dientē ꝓceptis eccl'ie separent tāq̄ infidelē a ꝯsortio alioꝝ ꝓ eccleſiasticā censurā siue excōicationē tāq̄ rebellē mādatis supioꝝ. ℣Postea ostendit q̄ ℏ facere possent dicens ℣Mat. xviij. Quecūq̄ ligaueris ꝛc̄. q̄si di. Ego do vob auctoritatē ligādi ꝛ soluēdi. li gādo ꝓ cēsuras ipos rebelles ptinaciter. et soluēdi hūiles ꝛ obedientes. ℣Hāc aūt auc toritatē añ etiā tradiderat petro tāq̄ capiti ꝓ oīb⁹ alijs ℣Mat. xvj. cū sibi dixit. Tu es pe trus et sup̄ hāc pe. edi. ec. meā. et porte infe rí nō ꝓualebūt aduersus eam. et tibi dabo claues reg. ce. ꝛ qōcūq̄ ligaueris sup̄ terrā erit ligatū et in celis. et qōcūq̄ solueris sup̄ terram erit solutum ꝛ in celis. ℣Pro gratia

De kathedra sancti Petri

Aue maria ꝛc. Tibi dabo claues ꝛc. vbi supra. In verbis thematis insinuat potestas clauiū sacerdotibꝫ a xpō tradita q̄ cōsistit in duobꝫ. vicz in ligādo rebelles et inobedientes ꝛ discernēdo ꝛ iudicādo iter mala et peccata. et absoluēdo humiles ꝛ eius mandatis obtemperātes ex vi clauiū Petro datarū. A Circa primū est notandum q̄ magna dignitas ostendit in beato petro. Cui dns Matth. xvj. tradidit claues regni celorum. i. clauē scientie et potestatis dicēs sibi. Tibi dabo claues. tunc em̄ omne sacerdotiū et oīs dignitas iudeorum ad petrū est translata cum dns sibi tradidit claues regni celoꝝ et dixit. Quodcūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celis. et qō cūq̄ solueris sup terrā erit solutū ꝛ in cel'. q̄si sibi diceret xp̄s. Quānis solus peccata dimittere possū tn̄ nolo sine te. q̄si di. oīa feci sine te creando ꝛ redimēdo. Vn̄ creaui et redemi hominē sine hoīe tn̄ dimittere nolo peccata sine te. tibi ergo do claues vt q̄cūq̄ illas sp̄euerit. id ē auctoritatē tibi cōcessam. Etiā si al's esset sanctior in toto mūdo nō intrabit in regnū celoꝝ. null' em̄ saluari potest nisi peccata sua re et voluntate cōfiteat et a sacerdote absolutionē ꝓsequatur. Dico voluntate. ꝓpter eos q̄ vellēt confiteri ꝛ absolutionē sacramentalē percipere sed nō p̄nt. qz nō habēt copiā sacerdotuꝫ. vel nō p̄nt loqui. tales virtute cōtritionis. et sacramentalis absolutōis quā desiderāt siue in sua voluntate petunt ꝓsequunt remissionē pctoꝝ. Ecce apte patz falsitas ꝛ errorꝫ illoꝝ q̄ dicūt sacerdotē nō posse remittere peccata. quis dubitat quin xp̄s virtute ꝓpria remittat peccata. sed sacerdotes fecūt eius auctoritate et ecclesie. vt ptz ex verbis thematis et verbis p̄dictis. tibi dabo claues ꝛc. Recte sicut dns daret famulo suo potestatē talē. vade ad debitores meos et quibuscūq̄ tibi videt dimittas debitum ꝛc. B Cōsequenter est notanduꝫ specialiter circa potestatē ligādi peccatores quā ecclesia et eius ministri receperūt a xpō p̄m magistrū Henricū de hassia in q̄dam tractatulo de modo ligandi et soluendi. q̄ verbū dictū petro. tibi dabo claues regni celoꝝ. dicit cuilibet cōfessori q̄ absoluendo peccatorē vtitur duabꝫ clauibꝫ. quarum vna dicit clauis potētie q̄ est auctoritas ligandi ad certā pnā et soluēdi culpā. Alia dicit clauis sciētie q̄ est auctoritas discernēdi seu iudicium debitū. Licet aūt he claues deāt cuilibet sacerdoti in sua ordinatione nō tn̄ vsus earū. et ideo nullus cōfessor de audiēdis se debet intromittere nisi harū duarū clauiū habeat vsum in eum quē vult audire ꝛc. C Pro quo notādum q̄ ad hoc q̄ cōfessor cōgrue vti posset claue potētie oportz p̄m p̄dictū doctorē vt habeat sibi populū subiectū. sicut est pa pa respectu omniū. eps in sua diocesi. plebanus in parrochia sua. abbas vel superior respectu subditoꝝ suoꝝ. vel q̄ habeat cōmissionē ab aliquo illoꝝ. Ex quo sequit q̄ habētes auctoritatē a papa p lr̄as penitētiales aut alio mō. Similiter etiam habētes cōmissiones ab epis. plebanis. abbatibus. seu ab alīs superioribꝫ aliquoꝝ subditoꝝ possunt eosdē absoluere. sic etiā fratres legitime p̄sentati ordinarijs p̄nt legitime absoluere subditos eoꝝ ex cōcessione summi pōtificis de iure cōmuni. vt i Clementi. dudū. de sepul. Et nisi sacerdos alicui illoꝝ modoꝝ habeat auctoritatē siue cōmissionē nullo mō posset vti claui potentie p̄terq̄ in casu mortis seu extreme necessitatis. Caueat aūt diligēter sacerdos ne se intromittat de auctoritate pape vel epi i cōmunicando clauē potētie subditis in casibus reseruatis sue auctoritati nisi speciāliter hoc sibi sit cōcessum. alioquin nō absoluit extra casum necessitatis. Videāt ergo nobiles sepe dicētes. ego habeo bonuꝫ plebanū vel p̄sbyterū. ipe singula mihi dimittit. vticz tibi nō p̄t dimittere ea in q̄bus nō habet auctoritatē. aut in casibꝫ reseruatis sibi nō cōcessis. vel nisi lesis satisfecerit aut iniuste acq̄sita restitueris. aut firmiter hoc facere ꝓposueris. Caue tibi tu nobilis vel quicūq̄ talis es cum putas tibi dimissa pcta tūc cumulasti maiora et damnationem tuā augmētas ꝛc. Sed qz clauis potestatis siue auctoritatis ligādi ꝛ soluendi p̄requirit clauē scientie. Nō em̄ bene ligat aut soluit nisi p̄ꝰ intelligat. D Ideo debet secundo sacerdos videre vt habeat vsum clauis sciētie. vt vicz habeat sufficiētem discretionē iudicādi de eis q̄ ꝓcernūt cōfitentē in foro ꝓsciētie. qz maior discretio requirit ad vnū cōfitentē q̄z ad aliū. Ad h

autē vt sacerdos bñ vti posset clave scientie requirit vt intelligat virtutes theologicales fidē spem et charitatē, que sunt fundamentū xpiane vite et in baptismo infunduntur rite baptisato, et sciat actus illarum virtutū. Actus em̄ fidei est firmiter credere ea q̄ xpiana lex nobis ponit credēda in articulis fidei, in sacramētis ecclesie, et maxime q̄ respiciūt ad summū sacrificiū ipam vicz eucharistiā. Actus spei est ꝓfidere de salute eterna ꝓsequēda, p̄ dei gratiā z misericordiā si finaliter custodierit eius p̄cepta. Illa aūt q̄ sunt sperāda petim⁹ in oꝛōe dominica, qꝛ ꝓpria virtute ꝓsequi ea nō possumus. Act⁹ vero charitatis est diligere deum et p̄ximū. Debet ꝓsequenter scire decē decalogi p̄cepta q̄ trahunt ex duob⁹ p̄ceptis, ex dilectōe vicz dei z p̄ximi, quib⁹ etiā modis pctōꝛ obuiat diuinis p̄ceptis et q̄ ꝓhibent. Insup q̄ sunt pctā mortalia et q̄ venialia, q̄ sunt capitalia et q̄ filie taliuz, q̄ etiā circumstātie aggrauāt vel alleniāt peccata. Debet insup scire q̄t sint sacramenta, q̄t miscōie opa, q̄liter pctā ꝓfitēda, et q̄ pene ecclie vt de illis pauca dicā. Hec magꝛ de bassia sentētialiter in quodā tractatulo de mō ligādi z soluēdi. ¶ Dubitat ergo circa dicta si sint alique regule siue doctrine ex q̄bus scire posset qñ aliq̄d sit peccatū mortale z qñ veniale. Ad hoc dubiū respōdet p̄ quinq; regulas siue doctrinas q̄s ponit magister Henric⁹ de bassia vbi supꝛa. Primo qñ amoꝛ vel affectio ad aliquā creaturā se vel aliā tantū crescit, vel est tā magnus q̄ in eo cōstituit finis vltimus id est q̄ aliq̄s nec habitu nec actu ordinat illā creaturā aut eius dilectionē aut etiam seipm̄ in deū et vellet cōtentari cū tali creatura, et nō curare deū offendere nec eius p̄cepta trāsgredi ꝓpter illā creaturā, tūc peccat mortaliter, patet, q̄ ibi est aliq̄s cōtemptus dei: si nō est formalis tñ materialis, z est fruitio creature z p̄ponit creatura deo. Suo mō si aliq̄s vellet cū tali creatura sp hic manere nō curādo de beatitudine. Licet em̄ sup hoc rudes non sint tentandi tñ semp talis amoꝛ creature est pctm̄ mortale. Quādo aūt aliq̄s diligit creaturā plus q̄z deberet sz tñ ꝓpter hoc nollet deū offendere nec amicitiā ei⁹ pdere, nec trāsgredi eius p̄ceptū nec deuz deserere nec eo carere tūc nō oportet q̄ sit mortale sed veniale. Secunda regula est et ꝓcordat satis cū prima q̄ dū ꝓmittit notabiliter ꝓtra dilectiōz dei vel p̄ximi tunc est mortale, qñ nō notabiliter tūc est veniale. Quādo aūt aliq̄d sit cōtra dilectionē dei p̄t attēdi penes hoc q̄ repugnat charitati z amicicie quā ad deū habere debemus sup oīa. Qñ vero sit ꝓtra dilectionē p̄ximi pōt attendi penes illa p̄cepta legis nature. Q̄ tibi nō vis fieri alteri ne feceris, et q̄ tibi vis rōnabiliter z ex debito fieri alteri facias. Hoc p̄t etiā attendi penes scandalū actiuū q̄ ego infero p̄ximo meo malo exemplo. Sz in q̄nto aliq̄d oportet esse ꝓtra dilectionē p̄ximi vel q̄ntū debeat esse scandalū ad hoc q̄ sit mortale: nō est determinatū p̄cise, qꝛ staret q̄ aliq̄s offenderet p̄ximū in modico, aut scandalizaret eū in quo q̄ nō esset mortale. Quilibet ergo attendat hoc penes seipm̄ q̄d sibi vellet vel nō vellet fieri et p̄ q̄ factū solueret inter se et p̄ximū amicicia vel nō. Ex hoc iudicet aliq̄d mortale esse vel nō. Tercia regula est q̄ cū aliq̄d cōmittit vel omittitur ꝓtra p̄ceptū dei vel ecclesie, vel legis nature vel superioris, q̄ p̄cepta sūt de necessitate salutis vel ꝓtra votū publicū vel ꝓuatum aut ꝓtra iuramentū licitū: tūc est mortale, qñ citra: tūc nō oportet q̄ sit mortale. Quarta regula q̄ cū aliq̄d fit vel cōmittit cōtra ꝓscientiā vere vel falso dictantē aliq̄d esse mortale, vel cōtra ꝓscientiā formidantem, ꝓbabiliter et dubitatiue an aliquid sit mortale tūc semp est mortale, qñ aūt nō fit cōtra ꝓscientiā tūc adhuc p̄t esse mortale si cōscientia sit erronea vel nō sufficiēter instructa. Exemplū, si homo cogitat de aliq̄ actu vel omisso et tenet in ꝓsciētia sua q̄ sit mortale, vel timet ꝓbabiliter dubitādo q̄ sit mortale: et tñ adhuc facit vel omittit illud tūc semp peccat mortaliter, dato q̄ i se nō sit mortale. Suo mō de aliq̄ mortali vt de fraude vel circumuentione in cōtractu emptionis vel mutui z̄c, tenet in ꝓscientia sua q̄ nō sit mortale adhuc peccat mortaliter, qꝛ cōscientiā erroneā quā habet debet deponere et veritatē inquirere, secus si ibi esset ignorātia inuincibilis. Quarta regula est de actibus intus manentib⁹ q̄ qñcūq; est sola cogitatio de aliquo quantūcūq; turpi vl malo absq; ꝓplacētia seu delecta-

tione vel cõsensu tunc nũq̃ est mortale peccatũ sed veniale vel in toto nullũ. Quãdo vero est cõsensus in delectatiõe q̃ ordinat in actũ peccati mortalis semp est mortale ẽm beatũ Aug⁹. Esto q̃ nõ sit cõsensus in actũ declara vt scis ꝛc. Applicãdo igit dictas regulas ad septẽ vicia capitalia q̃ nõ semp sunt mortalia sed sunt male radices ĩ homĩe ex q̃bus q̃nq̃ oriunt pctã mortalia q̃nq̃ venialia. ¶ Dicendũ ergo ẽ primo de supbia, q̃ est peccatũ mortale p primam regulã dũ si q̃s nitit obedientie ꝛ subiectioni diuine subtrabere sic q̃ totã vitam suã et actus suos ad laudẽ humanã ꝛ gloriam mundanã ordinat et in his finẽ vltimũ cõstituit. Similiter est peccatũ mortale p secundã regulã cũ q̃s ꝓmos suos p sua supbia pfida grauat sicut faciũt nobiles ꝓ fastu suo pauperes exoriãtes, ꝛ viri ꝓ ornatu mulieruꝫ ꝓmos damnificantes. Est etiã mortale p secundã regulã, cum q̃s p supbiã nõ curat scandalisare sicut mulieres se ornãtes ꝛ occasionẽ tentationi dantes et lapsui mẽtis. Itẽ est mortale p terciã regulã, cũ q̃s ꝓpter superbiã nõ curat trãsgredi p̃cepta ecclesie sicut milites ĩtrãtes torneamẽta ꝓtra ꝓhibitionẽ eccl̃ie, qꝛ talia torneamẽta sunt ꝓhibita. de tornea. c. felicis, vbi dicit, q̃ q̃ interficiunt debẽt carere ecclesiastica sepultura. Licet etiã penitẽtia poscentib nõ negef. Quãdo vero aliquis laudẽ humanã appetit sub deo ita q̃ nõ finaliter actus suos ordinat in laudẽ humanam: sed tñ in tali laude delectat tũc est veniale peccatũ. ¶ Auaricia aũt est peccatũ mortale p secundã regulã de dilectõe ꝓpi, q̃n aliq̃s appetit habere tñ tpalia non curando si iuste vel iniuste, vel mendacijs aut fraudib in emendo vel vendendo, vel in bello iniusto acquirẽdo aut ludendo ex auaricia in notabili quãtitate, vl̃ alĩs cum iniusto damno alterius bona acquirant, vel etiã habita iniuste detineant, sicut sunt mercedes laboratoꝛ. decime eccl̃ie vel bona inuenta. rapta, furata p se vel alios, vel iniuste acq̃sita superflua tenaciter retenta. Isti em̃ q̃ taliter acquisita vel cõquirendo aut retinẽdo dũ p̃nt restitui, aut sicut oportet exponi nõ exponũt peccant mortaliter. Est etiã auaricia pctm̃ mortale p primã regulam q̃n tpalia tã auide appetunt q̃ tota spes Et finis in eis ponit et ẽ mortale per terciã regulã q̃n p eis acq̃rendis illa negligũtur q̃ sunt ad salutẽ necessaria vel p̃cepta. Similiter cũ vsura cõmittit in re aut in spe vel symonia aut illicitus cõtractus. Itẽ p quartã regulã dũ pbabiliter dubitatur de cõtractu si sit mortale peccatũ et tñ fit. Cũ aũt aliq̃s appetit diuitias plusq̃ deberet et sollicitat ꝓ eis et laborat: sed tamẽ nollet iniusta bona habere nec iusta superflua retinere, nec ꝓpter hoc offendere nec finem nec felicitatẽ finaliter in hoc ponere: tũc peccat venialiter ꝛc. ¶ Luxuria est oĩs coitus extra thorũ matrimoniale sĩue ambo sĩue alter sint soluti, et est mortale p secundã regulã, et similiter ꝯcupiscentia deliberata cũ delectatõe morosa vel ꝯsensu in talẽ actũ p quintã regulã ꝛ oẽs tactus turpes in locis pudicis, et oscula et amplexus ad hmõi ꝯcupiscentiã ordinati sĩue ĩ eũ finẽ facti, et singula talia q̃ quilibet verecundaret coram pbis hominib facere. Similiter aspectus colloquia et cõtractus q̃ fiunt ad ꝓuocandũ libidinẽ et fornicationẽ, illa singula sũt mortalia inquantũ ad h̃ ordinant. Itẽ amicicia inter virũ et mulierem extra matrimoniũ dum vnus vult alteri cõplacere in actib p̃scriptis mortalib et sibi ĩ hmõi dedit sup se potestatẽ, vel habet animũ paratũ hoc exercendi dũ alter vellet. Hoc ꝓposito stante talis ꝑsona non est in statu salutis. Q aũt hoc sit verum q̃ vicꝫ sint mortalia ptꝫ p terciã regulã ex dicto saluatoris Mat. v. Qui viderit mulierẽ ad ꝯcupiscẽdũ eã iã mechat⁹ ẽ in corde suo. Ex q̃ ptꝫ q̃ saluator vult h̃ p̃cepto, nõ mechaberꝭ, ꝯtineri oĩa q̃ dicta sũt. Si em̃ videre ad ꝯcupiscendũ est mechia ex verbo ꝓpi. multo magis ipm̃ fornicari vl̃ velle fornicari ꝛ tangere et osculari et sĩlia. Et si fornicatio simplex et ad eaꝫ ordinata sunt mortalia: q̃to magꝭ alie ꝑspecies luxurie, puta stupꝝ cũ corrumpit filia sub ptãte ꝓpis. qꝛ est ꝯ secundã regulã, vicꝫ ꝓtra dilectiõꝫ ꝓximi scz patris ꝛ adulteriũ, sĩl̃r cũ q̃s accedit ad ꝯiugẽ alteri⁹, et sĩl̃r sacrilegiũ. tanto magꝭ cũ ꝑsona in sacris vel religiosa, qꝛ h̃ est ꝓncipaliter ꝓtra dilectiõꝫ dei cui tales ꝑsone sunt voto astricte. Itẽ incestus cum cõsanguineis ꝯgnatõe carnali vel spũali, qꝛ hoc est mortale p terciã regulam. Item

nimius abusus proprie vxoris potest esse mortale pctm̃ penes primã regulã dum finis in tali voluptate ꝓstituit, licz sit mortale min⁹ q̃s quedã ex p̃cedentib⁹, ꝫ sup oĩa deterius est ⁊ mortalissimũ ⁊ ꝺ̃ legẽ nature p terciã regulã pctm̃ ꝺ̃ naturã vel cũ sexu indebito, vl̃ cũ alia specie. Preter hec sunt motus aliq̃ interiores ⁊ etiã exteriores ad pctm̃ luxurie ptinẽtes sed imꝑfecti q̃ sũt venialia peccata, horũ tñ limitatio nõ est faciliter in scriptis ponibilis ⁊c. ¶ Ira qñq̃ ꝓcedit vsq̃ ad odiũ primi. ⁊ q̃ aliq̃s vellet notabiliter primo dãna fieri ꝑ se vel ꝑ alios in reb⁹ corꝑe vel honore, tunc semꝑ est peccatũ mortale ꝑ secundã regulã ⁊ etiam ꝑ terciã. Qñ est ꝓuocatio subita a q̃ q̃s indeliberate cogitat vel optat alicui malũ sed tñ nollet deliberate sibi malum, vel si sit aliq̃ displicẽtia in ꝑte sensitiua vel mala affectio quã nõ põt faciliter deponere vel dimittere: nec tñ ꝓsentit ꝑ liberã voluntatem tũc est veniale, est tñ in hoc cauendũ scandalũ. Ex illo ptz q̃ ꝑcutere hoĩem ex ira et ex intentione, deliberate sibi mala optare. vel ĩ sui ꝓfusionẽ aliq̃d notabile dicere, vel turpit̃ cogitare vituꝑare infamare vel dãnificare ħ sꝑ est mortale ꝑ scd̃az regulã, secus si fiat verbo et modico motu vel facto, sicut nec ẽ furtũ q̃ aliq̃s alteri recipiat vnũ vel duo grana tritici ex aceruo. Qñ aũt aliquis irascit̃ ꝓtra vicia vel cõtra malitiã et nõ ꝓtra ꝑsonã tũc nõ est peccatũ. ĩmo bñficiũ sine meritũ. Ex q̃ ptz q̃ nobiles vl̃ aliꝫ diffidẽtes alios inuadẽtes etiã se ledentes peccãt mortaliter: nisi habeãt auctoritatez mouẽdi iustũ bellũ. ¶ Gula est pctm̃ mortale ꝑ ꝑmã regulã cũ voracitati ⁊ ebrietati insistit̃ vt finis et tota spes ⁊ delectatio in hoc ponat̃. Itẽ gula est pctm̃ mortale ꝑ terciã regulã qñ ꝓpter talẽ crapulã necessaria ad salutẽ vt ieiunia ecclesie, vel missa in dieb⁹ dñicis et festis ꝑcipuis negligantur Itẽ cũ ex crapula natura sciẽter aggrauat sic q̃ iudiciũ rõnis subuertit̃ et homo nescit q̃d agat, et tũc est mortale ꝑ secundã regulã, q⁹ dilectio suuꝑius cadit sub p̃cepto de dilectõne primi, et ita grauare seipm̃ et reddere q̃si bestiã est ꝓtra dilectionẽ charitatiuã, nisi ignorãtia fortitudis vini excusaret. Et sic similiter cũ q̃s studiose alium sic inebriaret, vel cibo aut potu notabilit̃ aliũ scandalisaret. Itẽ posset esse mortale ꝑ q̃rtam regulã qñ ꝓscientia ꝓbabiliter alicui dictaret q̃ comedere vel bibere vltra talẽ mẽsurã esset destructio nature, vel soluere ieiunium tali die et comedere tales cibos esset cõtra p̃ceptũ eccl̃ie vel in scandalũ primi notabile. Quãdo aũt citra hec q̃ dicta sũt fit excessus in gula tũc nõ est nisi pctm̃ veniale, puta comedendo ex delectatõe vltra necessitatẽ nature vel nimis p̃ciosos cibos et sic de aliꝭ. Et gula est pctm̃ eo grauius si sequant̃ blasphemie ⁊ alia facta et dicta. ¶ Inuidia ẽ tristicia de bono ꝓximi q̃ ꝓcedit de bono ꝑsonali tũc est pctm̃ mortale ꝑ secundã regulã si sit ꝓplacẽtia ⁊ cum deliberatõe et sit in rõe, sil̃r si ex eadẽ causa ⁊ mõ gauderẽ de malo ꝓximi. Si aũt contristor de bonis el⁹ inquantũ mihi illud ẽ nociuũ, vel gaudeo de malo inquantũ est mihi ꝓficuũ, scz q̃ nõ ꝑt mihi iniuste nocere vt añ, al's em̃ nõ gauderẽ de tali malo ꝓximi, tũc nõ oportz q̃ sit pctm̃ mortale. Ex illo sequit̃ q̃ detrahẽs alicui aut denigrãs famã suã vel cõfingendo falsa, vel publicãdo occulta, vel dicẽdo dubia ꝓ certis ex vindicta vel odio vel alias peccat mortaliter, nisi in certis casib⁹ aliq̃s p̃cauendo malum grande vt publicare malũ alteri⁹ ꝺuz alias nollet desistere de tanto malo. Et sil̃r inducẽs aliũ ad talẽ detractiõz. hec oĩa cõtrariant̃ dilectõi ꝓximi ex p̃cepto legis nature, Qd̃ tibi nõ vis fieri alteri ne fecer̃ ⁊c. ¶ Accidia est tristicia et tediũ vel fastidium de deo et de bono diuino ac rebus spũalib⁹, vel tarditas et pigritia ad audiendum de deo et ad faciendũ ea q̃ ad deũ spectant. Et si illa tristicia esset de dei iusticia potẽtia et sapiẽtia q̃ deus sic oĩa videt ⁊ iudicat sic esset graue mortale, et ꝓtra scd̃am regulã, q⁹ ꝓtra dilectionẽ dei. Similiter si tanta esset tarditas ad bona opa vt homo negligeret ea q̃ ex p̃cepto tenet̃, vel ex tedio spiritualiũ totaliter desisteret a bñfaciendo et q̃si desperaret se quicq̃ boni facere: talis esset mortalis accidia et esset ꝓtra terciam regulã. Si aũt est citra hoc tũc esset venialis. Similiter distractio cogitationũ et exterioꝝ occupationũ infra diuinũ officium. est etiam accidia que posset esse tãta scz cum totali studiosa applicatõe ad imꝑtinentia q̃ esset mortalis ei qui tenetur ad

De cathedra sancti Petri

horas. Aliqñ aũt et pluries ẽ solũ veniale. Ex omnibus iam dictis patet saltẽ generaliter quãdo homo cõmittendo vel omittendo peccet mortaliter que singula r si homo nescit memorie cõmendare saltem consideret ea in quibus se sentit deliquisse, et tunc cum illius habet memoriã doleat, qz sic deum offendit et diuinũ auxilium sibi adesse deposcat vt talia peccata possit ꝓsiderare et in ꝓfessione detegere. qz tunc dato q nõ sit sufficiẽs cõtritio p peccatis in eo sed solum attritio siue dolor, quia deus offendit tam pium et bonum, tñ absolutio sacramẽ talis illa delet singula et sacerdos vi clauium quas dñs Petro et apostolis tradidit ipm absoluit. In hac auctoritate a christo percepta vicz, remittẽdi pctã siue ligandi r soluendi specialiter dñs petrũ aplm bonorauit, qz ipm caput omniũ aliorũ immo totius mundi pfecit. Cuius etiã tanta sanctitas erat q in Hierusalẽ infirmi in plateis positi curabanť p vmbrã corporis sui. Cuius etiam hodie solennisat festum ecclesia. Et dicit festuz cathedre petri. ¶ Est autem triplex cathedra, scz regalis, sacerdotalis, et magistralis. Beatus ergo Petrus sedit i cathedra regali, qz fuit ꝓnceps omniũ regum. Sacerdotali, qz fuit pastor omniũ clericorũ. Magistrali, quia fuit doctor omniũ christianorũ. Celebrať aũt bodie eius festum quia dum Petrus Antiochie ꝑdicaret Theophilus princeps ciuitatis illi⁹ eum incarcerauit. ad quẽ dñ paulus veniẽs et p petro rogans ꝙ posset curare infirmos et suscitare mortuos: emisit eum de carcere, quo facto Petrus filium Theophili suscitauit a mortuis ꝙ diu añ mortuus erat. Et tũc theophilus r vniuersus populus antiochie et alij plures credidẽrũt, et gloriosam ecclesiã fabricauerũt in cuius medio excelsam cathedrã collocauerunt et Petrũ vt ab omnib⁹ audiri et videri posset exaltauerũt. in qua septẽ annis sedit. Sed postmodũ veniẽs Romã, in romana cathedra sedit. xv. annis. De primo tñ honore ecclesia celebrat, qz tunc primo prelati esse ceperunt loco potestate et noie sublimati. Tũc ergo impletuz est illud qđ dicit in ps. Exaltent eum in ecclesia plebis et in cathedra senior laudent eum. Ecce si beatus petrus tanto honore xpo disponẽte est sublimatus hic in terris et tanta defecit ad eius merita infirmis quid putatis nũc facere possit in celis. Inuocemus ergo beatũ Petrũ vt ipe sua prece nos dirigat quatinus remissionẽ peccatorũ accipere et veniam promereri possimus in vitaz eternam. Amen.

¶ In cathedra sancti Petri.

Sermo. xxxviii.

IN cathedra senioꝝ laudẽt eũ. ps. cvj. In bis ꝙbis circa pñtez solẽnitatẽ duo notanť. Primo btĩ petri dignitatis sublimatio. qz in cathedra seniorum. Secundo ad laudem sublimati inuitatio, ibi. laudent eum. ¶ Ad euidentiã primi nota q sicut triplex est cathedra, ita beat⁹ petrus in triplici cathedra fuit sublimatus. Est enim cathedra regalis, sacerdotalis, r magistralis. Prima cathedra est regalis. de qua. ij. Re. xxij. Dauid sedẽs in cathedra rc. In hac cathedra beatus petr⁹ est exaltatus. qz ipm dñs principem sup oẽs aplos et omnia regna mundi cõstituit. ꝝ q ecclesia canit de ipo. Tu es pastor ouiũ princeps aplorũ: tibi tradidit deus oĩa regna mũdi. Vñ Anacletus papa in. c. In nouo. xxj. di. Apostoli cum Petro pari cõsortio honorẽ et potestatẽ acceperũt ipm q principem eorũ esse voluerũt. ¶ Aũt xps ipm summũ inter omnes aplos fecerit patet ex hoc quãdo ceteris dixit. Laxate rbetia vestra in capturã. soli petro dixit. Duc in altum. Luc. v. Etiã sibi soli dixit vt pasceret oues suas Joh. vlti. Etiã sibi soli dictum est. Tu es petrus et sup hãc petram edificabo ecclesiã meã. Mat. xvj. Secunda cathedra dicit sacerdotalis siue pontificalis, de qua. j. Regũ. j. Pelx sacerdote sedente sup sellã. Ad hãc primo exaltat⁹ est beatus petrus, per christum post eius resurrectionẽ cum dixit Joh. vlti. Symon Iohannis diligis rc. Vñ Anacletꝰ papa in dicto. c. in nouo. dicit. In nouo testamẽto post christuz dñm a petro sacerdotalis cepit ordo, qz ipi primo pontificat⁹ in ecclesia xpi datus est. Vbi dicit glo. q Petrus post passionẽ christi fuit creat⁹ papa et ecclesie pastor. Fuit aũt ad hanc cathedram sublimat⁹ nõ carnaliter, nõ violẽter,

nō simonialiter. Carnaliter nō. qz nō per carnem et sanguinē sicut multi. qualis fuit Abimelech. Judic.ix. Cōsiderate dicebat q̄ os vestrū sum et caro vestra. Sed beatus Petrus nō fuit nepos vel frater pmotoris. Vñ Mat.iiij. Ambulās iesus iuxta mare galilee vidit petrū ⁊c. Nō violēter fuit sublimatus. qz nō p imperialē aut regalem potestatē sicut multi. vt Alchimus ¶ Machab.vij. Rex demetrius Alchimū cōstituit ⁊c. Sed beatus petrus nō sic per violentiā sed per gratiā vocat⁹ fuit assumptus. ſm illud Hebre.ix. Nemo quisq̄ sibi assumat honorē ⁊c. Unde Mat.iiij. dicitur. Et vocauit eos. Item nō fuit pmotus symoniace sicut Menelaus.ij. Machabe.iiij. Sicut fit in multis q̄ plus dat citius obtinet dignitatē. Sed beatus petrus non cum muneribꝰ venit: sed relictis omnibus secutus est eum. Et nota q̄ sicut ipe nō est simoniace sublimatus sic nec alios simoniace pmouit. Unde symoni mago dixit Act.viij. Pecunia tua tecum sit ī perditionē. Sed moderni multi recipiunt pecuniam in suā et offerentiū perditionē. ℗ Tercia cathedra dicitur magistralis De qua dicit Mat.xxiij. Sup cathedrā moisi sederūt ⁊c. In hac sedit beatus Petrus. qz fuit magister omniū christianoꝝ ⁊ maxime illoꝝ de antiochia. vbi primo p̄pter doctrinā beati petri quā a christo accepit christiani sunt vocati. Ideo p eos ad banc cathedrā fuit exaltatus. Et ea causa celebratur hoc festum. vide de hoc legendam. Docuit autē in hac cathedra theologiam et nō philosophiā. charitatē et nō vanitatē. vtilitatē ⁊ nō scurrilitatē. Primo docuit theologiā. id est sermonez dei. j. Petri iiij. Si quis loquitur quasi sermones dei. Secundo docuit charitatem. j. Petri. iiij. Ante omnia in vobis charitatē mutuā habentes. Tercio docuit vtilitatē. qz quattuor virtutes cardinales quibꝰ nihil vtilius est hominibꝰ in hac vita. vt dicitur Sap. viij. De prudentia dicit. j. Petri. iij. Estote prudētes. De temperātia. j. Pe. v. Sobrij estote ⁊c. De fortitudine. j. Pe. ij. Resistite fortes in fide. De iusticia q̄ redditu vnicuiq̄ quod suū est dicit. j. Pe. ij. Fraternitatem diligite. deū timete. regem honorate. Tangit q⁹ debem⁹ primo dilectionē. deo timorem. superiori honorē. Quantum ad secundū ad laudem sublimati sequit hortamentū cum subditur. laudent eū. Nam in prima cathedra debemus eum laudare p̄pter principatus eminentiā. In secunda p̄pter sacerdotij siue pontificij dignitatem. In tercia p̄pter sapientie eminentiā. dilata vt placet ⁊c.

¶ De sancto Mathia apostolo.

¶ Sermo.xxxv.

Tu Domine qui nosti corda omniū ostende quē elegeris ex his duobꝰ vnū ⁊c. Act.j. et ī hodierna epla. Hodie celebramus festū scti Mathie apli in locū Jude proditoris electi. qui vnus erat ex.lxxij. discipulis in lege doctissimus. Et quia ſm Bedā festiuitates sanctoꝝ apostoloꝝ quibꝰ deus cōmisit ecclesiam suā illuminare p predicationē eoꝝ pre ceteris sanctoꝝ festiuitatibꝰ sunt venerande. Et cum ecclesia specialiter cuiuslibet apostoli festum celebrat: merito festum sancti apli Mathie nō debuit omitti. sed tanto deuotius celebrari quāto mirabilius ipe ad apostolicā dignitatē est electus p oīm nostrum salute. ipe em̄ in generali concilio per fideles inter ascensionē et penthecostes in hierusalem cōgregato primus est electus quādo p eius electione apostoli et ceteri fideles in cenaculo xpi cū magna deuotione orauerūt dicentes. Tu dñe qui nostra corda omniū ⁊c. q̄si di. Dñe quia nos ignoramꝰ corda omniū quis in locum Jude sit idoneus ad apostolatum: sed tu omniū corda nosti ostende nobis p aliquod signum quē inter hos duos in loco Jude vis eligi. Et tunc dederūt sortes. id est expectabant a deo et cecidit sors sup mathiam ⁊c. In themate nostro similiter in tota epla agit ecclesia de duobꝰ. Primo de Juda qui de honore suo est detrusus ⁊ hoc p̄pter maliciā suaz. Secūdo de sancto Mathia q̄ ad honorē apostolatus est sublimatus. et hoc p̄pter sanctitatē suam. ¶ Ad euidentiā primi q̄o an Judas fuerat a xpo in apm electus. Hā Luc.vj. dicitur. Vocauit scz xps discipulos suos et elegit. xij. ex ipis. quos et apos noiauit. et

inter bos numerat iudas. Joh. vero. xiij. xps dixit. Beati eritis si feceritis ea nō de omnib vobis dico ego scio qs elegerim. vbi videt dicere q nō elegerit iudā. Ad h dico q duplex est electio diuina. Una fm psentem iusticiā alicuius plationis vel p rogatōis officiū in pnti. que requirit pcedentia merita. Hac electione Judas fuit electus a dño. sicut ait Joh. vj. Nōne ego xp̄s. vos elegi et vnus ex vobis diabol⁹ est. Nam q Judas p merita pcedentia fuerit electus ostēdit Nico. de lyra sup hūc locū dicēs. q distributio bonoz respicit iusticiam cōmutatiuā. vt ōz. v. ethic. vt scz alicui tanto plus det de honore q̄nto melior est in virtute. Et ideo est verisimile q Judas fuerit vocatus ad honorē apostolatus nisi tunc fuerit bonus et iustus vel saltē a xpo iustificatus vt tali honore redderet dignus Sicut etiā iustificauit Matheū qū eum vocauit ad apostolatū. Un xps ad patrē. Quos dedisti mihi custodiui. et nemo perijt ex eis nisi filius pditionis. qō vtiq dicebat de pditione iude. pter peccatū mortale. nec perire potuit nisi prius in vita gratie fuerit. Un fm Crisē. vocatus fuit ad dignitatē apostolatus et p tūc bonus fuit. q vocatio ad talē dignitatē pntem respicit iusticiam. Sed q talis electio xpi vim non infert his q̄ ventura sunt sed in voluntate positū est saluari vel perire. Sicut etiā patuit in petro xpm negante. Ideo iudas cū posito bonū desijt alteri dño se subdidit z in malo pseuerās dū xpm tradidit desperādo funditus perijt. ℟ Sed diceres. cur xps Judam elegit in apostolū et pcuratorem quē agnouit peccaturū et eū pditurum. Ad hoc assignāt doctores plures rōnes. Prima est Bede dicēs q iudaz ad hoc dñs elegit vt p proditionis eius officium salutē operaret humani generis. Hā fm Aug. electus est iste de q̄ nolēte z nesciēte aliq̄d magni fieret Sicut em iniqui male vtunt bonis operib dei sic ecōtrario deus bene vtitur malis operib hoim. Secunda rō est Bonauenture in sermone huius diei q Judā xps elegit in hoc ostendere voluit q ēztū in se est omnib gratiā dare paratus est. pter qō nemo perit nisi qui suā salutē negligit z se ad gratiā nō disponit vel gratia dei nō bene vtitur si accepit. quare se nullus excusare pt cum fuerit iudicatus. quia si gratiā a deo nō accepit. vl si accipit et eā perdit nō est culpa nō dantis vl gratiā nō influentis. sed culpa est nō se pparantis vel nolētis vel qō nō in se est facētis. vel a gratia iam accepta deficiētis et nō pseuerantis. Si em dñs xp̄ius pditorem q̄ eū tam vili pcio tradidit in mortem ad eum veniente benigne suscepit. peccata omnia illi cōdonauit et suū apostolū et p curatorē omniū eum fecit. q̄d faceret alijs tam sceleratis si ad eū se conuerterēt. si de peccatis dolerēt. si deuote eius misericordiam implorarēt. Igit si damnamur si gratiam nō accipimus si in accepta gratia nō pseueramus non imputandū est deo. Tercia ratio est Aug⁹. et sancti Tho. sup Johem. Ideo christus hoc fecit vt nobis exemplū patiētie daret ita q malos inter nos patiēter sustinere debemus. dū ipe iudā tolerauit et illi tanta beneficētie signa ostēdit. In hoc em mundo mali sunt pmixti inter bonos. In celo em oēs sunt boni. in inferno oēs mali. hic boni et mali simul. Ysero. Reprehensibiles sunt q̄ cōgregationē malam iudicāt qū vnū de eadem malū cognoscunt. nam a principio mūdi semper boni cū malis sunt reperti. Exempla ponit Augus. de domo Ade vbi Caynz Abel. Noe Cham malū cum bonis Sem et Japhet Et Abraam Ysmahel et Ysaac. Isaac Jacob et Esauz. Quarta ratio vt vanū iudicium resecaret hominū qui aliquādo cum aliquis canonice electus fuerit postea si se male habet in eligentiū culpā malam vitā electi retorquent. Cū sñ liber sit quisq vbi canonica fit electio. Judas em a sapientissimo electus cecidit nō xpi eligentis malicia sed electi. Sic saul sapiēter electus postmodū supbiuit. j. Re. xxiij. et sequē. duobz ca. Secūda electio diuina est fm eternam pdestinationē vicz ad gloriā in futuro q̄ est gratuita. Un apls ad Titū. iij. Nō ex operib iusticie q̄ fecim⁹ nos sed fm iusticiā suā saluos nos fecit p lauacrū regenerationis et renouatōis spūssancti. Hac electioe secūda Judas nō est a xpo electus. Sz beatus Mathias primo ad discipulatum et deinde salubriter ad officiuz apostolatus

eligi meruit. ¶ Sed diceres, q̃re apostoli p̃ electionẽ beati Mathie numerum duodenariũ voluerũt supplere. Ad hoc dicendũ q̃ apli xp̃i debebãt esse duodecim nõ plures neq; pauciores ꝓpter tria. Primo ꝓpter electionẽ, nam xp̃s elegit, xij, ergo cadente Juda numerus ille vacuus remanebat, et sicut in natura nõ datur vacuum ita nec in ecclesiastica hierarchia siue in ecclesia militãte aut triumphãte. Propterea cadente lucifero et ceteris angelis eum sequentibꝫ: successit loco eorũ species humana, hoc est oẽs filij catholice matris, vt dicit Aug⁹. in Enchyridion. Et habeẽ in secundo sententiarũ dist. x. ibi vide. Sic a similẽ in locum a christo p̃ordinatũ a q̃ Judas ceciderat alijs alius erat reponend⁹. Secũdo apli debuerũt esse duodecim ꝓpter predicationẽ. Nam ipi p̃dicaturi erãt fidez trinitatis in q̃ttuor partibꝫ mũdi, scz oriente, occidente, meridie, et septẽtrione. Multiplicatis aũt tribꝫ in quattuor cõstituunt duodecim. Tercio apostoli debuerunt esse duodecim ꝓpter figurationẽ. Nã numerus iste in veteri testamẽto fuit multipliciter figurat⁹. Prima figura fuit in. xij. ducibꝫ de quibus dixit deus Abrae Geñ. xvij. Sup Jsmael exaudiui. Ecce benedicam ei et augebo⁹ multiplicabo eũ valde, duodecim duces generabit et faciã illũ in gentẽ magnã. Jsti duces figurant apostolos qui duxerũt nos ad deum. Etiam fuerunt secũdo figurati in. xij. patriarchis filijs Jacob, quia sicut ex eis descendit populus fidelis veteris testamẽti, sic ex duodecim aplis descendit populus fidelis noui testamẽti. Etiã fuerũt figurati ꝑ duodecim exploratores terre sancte. Nume. xiij. Similiter ꝑ. xij. lapides pcciosos in veste summi sacerdotis. Exodi. xviij. Similiter in. xij. fontibꝫ aquarũ. Exo. xv. Silr ꝑ. xij. principes tribuũ. Nume. vij. Et ꝑ multas alias figuras de numero. xij. mentionẽ facientibꝫ. ¶ Nũc scdo loco dicendum est de sanctitate btĩ Mathie. Ad cui⁹ euidentiã nota q̃ beat⁹ Mathias inter alios aplos merito est honorand⁹ ꝓpter q̃ttuor causas, vicz ꝓpter vite sanctitatẽ, ꝓpter diuinam electionẽ, ꝓpter miraculoꝝ operatiõz, et ꝓpter felicẽ cõsummationẽ. Primo ꝓpter vite sanctitatẽ, q̃ sanctitas beati Mathie habuit testimoniũ a q̃ttuor. Primo a patre celesti. Mathias em̃ puus interpretat. ad patrẽ aũt ptinet puulos erudire. Mat. xj. Confiteor tibi dñe pater celi et terre, q̃ abscõdisti hec a sapientibꝫ et prudentibꝫ et reuelasti ea paruulis. Etiã ad ipm̃ spectat puulos cõfouere. Mat. xviij. Non est em̃ volũtas patris vestri vt pereat vn⁹ ex his pusillis q̃ in me credũt, q̃ deus superbis resistit humilibꝫ aũt dat gratiã Jaco. iiij. Secundo a filio, q̃ cũ apli ꝓcederent ad electionẽ. xij. apli in locũ Jude et statuissent duos ꝑ ceteris, xp̃us pelegit Mathiã: qõ fuit testimoniũ sue magne sctitatis, ꝓterea dr. ij. Cor. x. Nõ q̃ seipm̃ ꝯmendat ille p̃batus est: sed quẽ deus ꝯmendat. Cõmendatio em̃ ab hoie sepe habet adulatiõez in se, ꝯmendatio aũt a seipo habet in se vanitatẽ. Sed cõmendatio dei habet veritatẽ, q̃ nõ põt fallere neq; falli. Tercio habuit testimoniũ a spũsctõ q̃ ipm̃ in die penthecostes in gr̃a cõfirmauit et donis suis repleuit, ex q̃ eius sctitas oñditur, q̃ in malitiolã aiam nõ introibit spũs sapiẽtie, neq; habitabit in corpe subdito pctis. Sap. j. Quarto habuit testimoniũ sue sanctitatis a toto cetu aplico qñ ipi statuerũt eũ cum Joseph iusto in medio. Credendũ est em̃ q̃ si duos meliores ex oibus discipulis xp̃i post aplos inuenissent ipos vticz statuissent. ex hoc iterũ hr̃ magna vite sue sanctitas. Scdo btus Mathias specialiter est honorand⁹ ꝓpter diuinã dilectionẽ. Deus em̃ videt eũ specialius dilexisse. Cui⁹ dilectionis sunt plura signa. Primũ q̃ fecit eũ cõtribulẽ suũ aplm̃. Fuit em̃ de tribu iuda sicut et xp̃s. Solẽt aũt hoies q̃ sunt de eadem pgenie magis seinuicẽ diligere. Eph. v. Nemo vnq̃ carnẽ suã odio habuit sed nutrit et fouet eã. Secundũ signũ q̃ erat cõpatriota xp̃i. Fuit em̃ bethleemita sicut et xp̃s. Solẽt aũt hoies eiusdẽ patrie specialẽ ad inuicẽ hr̃e dilectionẽ. Vñ Andreas Petrus et Philippus q̃ fuerũt de eadẽ ciuitate scz bethsayda, specialẽ habebãt ad inuicẽ dilectionẽ, et ideo añ ceteros aplos isti tres ad xp̃m sunt cõuersi. Amor em̃ andree attraxit petrũ, et amor andree attraxit philippũ. Terciũ signũ amoris, q̃ xp̃s fecit eũ discipulũ suũ vnũ ex. lxxij. et sic sua secreta sibi cuz alijs reuelauit. Nam turbis

De sancto Mathia apostolo

loquebat in parabolis quas exposuit discipulis. Sm illud Joh. xv. Omnia q̃cũq; audiui a patre meo nota feci vobis. Quartum signũ. qz fecit eũ vicariũ suũ in terris. qñ vicz a discipulatu ipm in aplm elegit. ũ. Corint. v. Pro xpo g̃ legatione fungimur. Quintũ signũ. qz fecit eũ cõmilitonẽ suũ. qz sm quosdã crucifixus fuit. et sic cũ xpo in eodẽ equo eq̃tauit. Sm illud Hester. vj. Homo quẽ rex honorare cupit debet imponi sup equũ qui de sella regis est. ¶ Tercio btũs Mathias singulariter honorandus est ꝓpter miraculoz operationẽ. Uñ eius miracula ostensa sunt in triplici machina. scz in celo. in inferno. z in mũdo In celo. qz cũ esset i carcere xps de celo ad ipm descẽdit z ipm dulcit ꝓfortauit. Juxta illud Joh. xiij. Ad eũ veniem⁹ et mansionem apud eũ faciemus. In inferno. Quia cũ quidã obstinati psisterent dixit eis. Denuncio vobis q̃ viui in infernũ descẽdet. Hoz aũt terra se aperuit z ipos viuos deglutiuit. sicut Dathan et Abiron cum suis cõplicib. Nũe. xvj. In mũdo etiã opatus est mirabilia vbi oñdit se habere potestatẽ sup corpa hoim. qz infirmos curauit vicz. leprosos mundando. cecis visum. claudis gressum. et surdis auditũ restituẽdo. Habuit etiã potestatẽ sup aias qñ eas cõuertit z a pctõ mũdauit. Habuit etiã potestatem sup mortẽ. qz multos mortuos suscitauit. Itẽ habuit posse sup demones. qz multos obsessos fugauit. scõm illud saluatoris Marci vlt. In noie meo demonia eiciẽt. Similiter habuit potestatẽ sup venenum qz ipm nõ lesit. Nã cũ sibi potionẽ toxicatam dedissent: q̃ oẽs bibẽtes excecauit. ipe in noie dñi eam bibit et nullã lesionẽ sensit sm illud Mar. vlt. Et si mortiferũ q̃d biberint nõ eos nocebit. ¶ Quarto be. Mathias specialit est cõmendand⁹ ꝓpter felicẽ ꝓsummationẽ quã habuit. Sed de eius ꝓsummatõe et morte sunt diuerse sententie doc. Nã aliqui volũt q̃ in pace quieuit. qõ videt repugnare dicto saluatoris q̃ de nullo alio aplo legit dixisse. Sic eũ volo manere z̃. ꝑterq; de sctõ Johãne euangelista q̃ vitã sine martyrio finiuit. iõ creditur be. mathias vitã ꝑ martyriũ finiuisse. In q̃dã g̃ legenda inuenit q̃ crucifix⁹ fuerit. In alia q̃ a duobz testibz cum duobz lapidibz pcussus fuit. et postmodũ cũ securi excerebratus. In alia legenda legit q̃ funem in collũ misso fuit ligat⁹ et ꝑ plateas tract⁹ Isto g̃ presupposito q̃ ꝑ martyrũ palmam trãsiuit ad xpm. dici pt q̃ hec oĩa sibi illata fuerũt Primo fuit duobz lapidibz pcussus deinde funem ad collũ ligato ꝑ plateas tractus. postmodũ crucifixus et ibidẽ cũ securi pcussus z excerebratus. et sic spiritũ deo reddidit. Ecce felix cõsummatio btĩ Mathie q̃ multa tormentoz genera ptulit pro xpo vt multiplici coronaret gloria. q̃re merito a nobis est inuocand⁹. neq; ideo ẽ despiciend⁹ q̃ nõ est a xpo sicut ceteri aplĩ vocatus ad apostolatũ dũ adhuc viueret in terris. qz electus est a xpo qõ plus est cum iã glorificat⁹ regnat in celis. ¶ Ideo legit exemplũ q̃ quidã miles cũ sibi eligere vellet aplm sicut fieri solet ꝑ circulos et bis arriperet cartulam ꝓtinentẽ nomẽ gloriosissimi aplĩ Mathie indignat⁹ ait. Si nullũ aplorum magnorũ sorte merui: nec illũ q̃ locũ Jude tenet ꝑ patrono habere volo Accidit vt miles ille terrã sanctã causa salutis visitaret et iam in mari cũ socijs aliquantulũ ꝑfectus esset: nauis subito ex fluctib aqua implebat vt oẽs q̃ in ea erãt desperaret Cũ igit sors reũ militẽ ꝑderet eiectus de naui marinis fluctib sup nudã tabulam exponit. q̃ cum ꝓximus esset mortui vidit quendam splendida veste indutũ. q̃ interrogauit eum. cur marinis fluctib es immersus. Cui ille. ꝓpter culpã meã factus est. Ait ille. Uelles ne illi obsequiũ et honorem impendere q̃ te de illis periculis liberaret. Rñdit miles. q̃diu viuerẽ sibi fideliter tãq; domino seruirem. Tunc ait. Ego sum apostolus Mathias quẽ pro patrono habere cõtempsisti. nunc aũt bonũ tibi pro malo reddam. et extendit manũ suam et ipm de periculo mortis liberauit. et subito illum in ciuitatem transportauit precipiens vt ibi socios expectaret qui post multos dies huc venientes ipm cognouerunt et deum et beatũ Mathiam laudauerũt. Ille autẽ sanctũ Mathiam in magna reuerentia habuit pre omnib sanctis et ei oĩbus diebus vite sue seruiebat.

De sancto Mathia apostolo.
Sermo. XXXVI. de epistola.

Sors cecidit super Mathiam et annumeratus est cū vndecim apostolis. Act. j. Dicunt naturales q̄ lux de se proiicit splendorē, z splendor manifestat latentia et occulta, vt patet de sole ad experientiam. ℣ Spiritualiter per lucez intelligit̄ christus qui dicit Joh. viij. Ego sum lux mundi. Et Johā. j. Erat lux vera que illuminat om. rē. Et notāter christus dicitur lux, q̄ dicit Ambro. in exameron. Lux est pulcritudo oīs visibilis creature oīb creaturis dat pulcritudinē. Sic xp̄s est pulcritudo oīm creaturarū, q̄ oēs creature ab ip̄o habēt suam pulcritudinē. teste Bern. in soliloquio q̄ ait. Ab ip̄o est quicq̄d habet pulcritudinis oīs creatura z decoris. Ab hac igitur luce Jesu xp̄o, pcessit splēdor diuinus q̄ manifestauit suos famulos q̄s elegit, vt legit̄ de btō Greg. quē volentē latitare ne eligeret in papā reuelatus est per lucidā columnā e celo missam. Et sic beatus Mathias vt dicit Dyoni. in lib. celestis hierarchie. Splendor diuinus affuit qui ostendebat ip̄m assumendū in apostolū, et hic vocatur sors, de quo thema, Sors cecidit sup mathiam rē. ℣ In verbis premissis beatus Mathias a duobus cōmendatur. Primo a celica electione ibi, sors cecidit rē. Secūdo ab apostolica annumeratione ibi, Et annumeratus rē. Quantū ad primuz nota q̄ electio sancti Mathie reddit̄ ꝯmendabilis ex tribus, Primo ex parte electi. secundo ex parte eligentium, tercio ex parte modi eligēdi. Primū patet, quia elect⁹ habuit in se bas cōditiones quas debet prelatus eligend⁹ habere, Et tanguntur in epistola quinq̄, Primo debet esse maturus et virilis constantie, que notat̄ cū dicitur, Ex his viris. Per hoc excluduntur pueri. et effeminati q̄ nō sunt apti ad regimen aliorū, licet quādoq̄ peccatis nostris exigentib⁹ tales p rectoribus deputent̄. Esa. iij. Dabo pueros principes eorum et effeminati dominabuntur eis, q̄d tamen est valde periculosum, quia Ve terre cuius princeps puer est. Eccl. x. Ratio, quia in pueris est leuitas et inconstantia, prelatus autem eligitur ad subditorū informationē, ideo debet habere morum grauitatem. Eligitur etiam ad malorum represſionem, ideo debet habere constantiā et firmitatē. ad Titum. ij. In omnibus prebe teip̄m exemplū bonorum operum in doctrina et integritate et grauitate. Hanc maturitatē z strenuitatē habuit beatus Mathias, que apparuit primo in sue fidei magnitudine, quia quandā potionē toxicatā bibit z nihil mali exinde ptulit, q̄d vtiq̄ magne fidei fuit. Mar. vlt. Et si mortiferū q̄d biberint nō eos nocebit. Secōo in miraculorū ptāte, nā cū centū et q̄nquaginta hoīes ex q̄dā potione toxicati fuissent omnes sanauit et ad fidem conuertit. Cum etiam quidā obstinati persisterent et verbum dei irriderēt ad eius dictum statim terra eos absorbuit et viui vt p̄dixerat ad infernū descenderūt. Tercio in tormentorū acerbitate. Nā primo fune ad collum misso p ciuitatē fuit tract⁹. Deinde fuit crucifixus z in cruce lapidat⁹. et ad vltimū p securim excerebrat⁹. Secōo p̄latus eligēd⁹ nō debet esse alien⁹ sed domestic⁹. Notat ibi, Qui nobiscū cōgregati sunt. Caput p̄ priū mell⁹ scit naturā sui corpis q̄s alienū. Amor em̄ p̄lati de collegio electi ad ecclesiam est naturalis, alieni vero accidentalis. Naturalia immutabilia sunt, accidentalia vero de facili mutari p̄nt. Tercio nō debz esse neophit⁹, et notat̄ cū dr. In oī tpe. In p̄lato requirit̄ experiētia, humilitas vera, z auctoritas reuerēda. Prelat⁹ aūt neophit⁹ est inexpt⁹. iō nescit se ꝯformare q̄litatib⁹ subditorz. Eccl. xxxiij. Vir in multis expertus cogitabit multa. q̄ nō est exptus pauca recognoscit. Etiā p̄latus neophit⁹ possit fieri superb⁹ et elatus: putās q̄ ecclesia vel religio nō posset regi sine eo. j. Thimo. iij. Nō suscipe neophitū ne in superbia elat⁹ in iudiciū diaboli incidat. Etiaz p̄latus neophitus posset a subditis cōtemni et despici et sic sua auctoritas posset minui z vilificari. Sicut accidit Loth cui dixerūt Sodomite Gen. xix. Recede illuc, ingressus es vt aduena nunq̄d vt nos iudices. Quarto nō dz esse insci⁹ sed doct⁹ z sapiēs, et notat̄ i ℔ q̄ dr, intrauit z exiuit inter nos dñs iesus incipiēs a baptismate Johis. Ex ℔ pz q̄ b. mathias fuit sapiēs, q̄ doct⁹ a doctore veritatis, et ab illo de q̄ dicit ap̄l's Coll. ij. Omnes thesauri sapiētie z scie in eo sūt

De sancto Mathia apostolo

reconditi. Quinto non debet esse male fame sed bone et sancte vite. et tangitur cum dicitur. Et statuerunt duos ꝛc. Quam excellenter habuit sanctus Mathias. ¶ Cui⁹ sanctitas euidenter ostenditꝫ in trib⁹. Primo ex nominis interpretatõe. qꝛ Mathias ꝓnus siue humilis interpretatꝫ. hũilitas aũt est sedes sanctitatis. Secõo ex apostolorꝫ electõe. qꝛ inter alios ille tãqꝫ melioꝛ est electꝰ. Tercio ex diuina approbatõe. ꝑ apparet in hoc ꝙ deus ipm alteri ꝓelegit. Magni vtiqꝫ meriti et sctitatis fuit beatꝰ Mathias. qꝛ tali ꝓferꝫ q̃ tã multipliciꝫ cõmendatꝫ. Nã suus collega cõmendatꝫ a tribus. Primo a gꝛe effluẽtia. ideo dictus est Joseph q̃ interpretatꝫ accrescẽs. vt ostẽdatꝫ ꝙ fuit accrescẽs in gratia. Secõo a quieta ꝓsciẽtia. iõ dictꝰ est barsabas qđ interpretatur donũ colũbe vel filiꝰ quietis. vt ostẽdatur ꝙ fuit quietus in ꝓsciẽtia. Tercio a vite excellẽtia. iõ cognominatꝰ est antonomasice iustus. vt ostendatꝫ in eo vite ꝛ sanctitatis excellẽtia. ꝑ diuinã tñ reuelatõꝫ patuit ꝙ in oĩb⁹ ꝑdictis excellebat mathias. Et iõ ꝓpter ꝑdictas ꝓditiones merito fuit electus. maxime ꝓpter primã et vltimas duas ꝓditiones qꝛ ꝑdicta tria reddũt quemlibet idoneũ ꝑ ꝑlato eligẽdo. vicz animi strẽnuitas. sciẽtie luminositas. ꝛ vite sanctitas Propter qđ scribiꝫ Deut. j. Date ex vobis viros. ecce animi strennuitas. sapientes et graues. ecce sapiẽtie claritas. et quorũ cõuersatio sit ꝑbata. ecce vite sctitas. q̃re merito electio sctĩ Mathie ex ꝓte sue ꝓsone electe reddiꝫ cõmendabilis ꝓpter ꝓditiones ꝑdictas. ¶ Secõo electio btĩ mathie reddiꝫ cõmendabilis ex ꝓte eligentiũ. Et hoc ꝓpter q̃tuoꝛ q̃ debẽt hĩe eligẽtes q̃ tanguntꝫ in epla. Primo debẽt hĩe vnitatẽ et cõcordiã. Ita factũ est in electõe sctĩ Mathie. cui interfuerũt centũ et viginti viri et nullꝰ discordauit. sed cõmuni cõsensu Joseph et Mathiã tãqꝫ viros approbatos coram dño statuerũt. Sed heu nũc vix electoꝛes ꝑlatoꝛ sunt sine discordia Secũdo debẽt hĩe intentionẽ rectã. scz eligẽdo ꝑlatum bonũ ꝛ vtilẽ. nõ amicos. nõ ꝓpinquos nec q̃rendo vtilitatẽ ipoꝛ sed honorẽ dei. ꝛ sic hic fecerũt. qꝛ intendebãt illũ eligere q̃ esset deo acceptioꝛ ꝛ ꝓfuctuosioꝛ. vt sic impleretꝫ illud qđ scribiꝫ Jhiere. iij. Dabo vobis pastoꝛes iuxta coꝛ meũ. ecce diuine volũtatis acceptatio. et pascẽt vos doctrina et sciẽtia. ecce cõmunis vtilitatꝭ fructificatio. qꝛ talis pascit sibi gregẽ cõmissuꝫ doctrina veritatis et exẽplo sanctitatis. Tercio debẽt habere mentẽ deuotam vt imminente tpe electõis oꝛõibꝫ insistant. qꝛ oĩs potestas a deo est. Ro. xiij. Hic g̃ fecerunt sancti apli. qꝛ dicit in epla oꝛãtes dixerũt. Tu dñe q̃ coꝛda nosti omniũ ostende quẽ elegeris vnũ ex istis. Quarto debẽt inchoare electionẽ ꝑ salutiferã exhortationẽ. Ita factũ est in electõe sctĩ mathie. qꝛ petrꝰ tãqꝫ caput alioꝛ vtilẽ exhortatione ꝑmisit dicens. Oportet ex his viris ꝛc. Et hoc cõuenienter. Ipe eñ erat ille apud quẽ residebat auctoꝛitas ꝛ cui specialiter cõmissa est cõfirmãdi ptãs. Luc. xxij. Tu aliqñ cõuersus ꝓfirma frẽs tuos. Tercio electio sancti mathie reddiꝫ cõmendabilis ꝓpter modum eligẽdi. qꝛ seruauerũt formã canonicam. qđ ptz ꝑ hoc. qꝛ facta fuit ꝑ legitimũ scrutiniũ. immo etiã ꝑ diuinã inspiratione Uñ dederũt sortes eis. in q̃ fm glo. diuinum iudiciũ expectabãt. et hoc rõnabiliꝫ. Statuerũt eñ duos q̃s estimauerũt exẽplis et sanctitate eẽ pares. q̃s etiã ceteꝛ nõ dubitauerũt esse ꝓferẽdos. sed q̃s eoꝛ alteri ꝓferretur nõ fuit iudiciũ humani sed solius dei. et ideo in sortiũ datione diuinum iudiciũ implorabãt. Uñ Beda sup Actꝫ apl'oꝛ. Mathias ante pentbecostes ordinandus sorte queritꝫ. qꝛ nondũ plenitudo spiritussancti in ecclesia effusa est. septẽ autem diaconi postea nõ sorte sed electõe discipuloꝛ sunt ordinati. Propter hoc rõnabiliꝫ ꝓhibeꝫ talis electio. vt in. c. vlti. de sortile. Hõ tñ peccauerũt apostoli eligẽdo Mathiam ꝑ sortem. quia nondũ erat ꝓhibitum. Et quia hoc fecerũt familiari cõsilio spiritussancti qđ nõ est trahendũ ad cõsequentiã. vide. c. non statim. xxvj. q. ij. cuꝛca. sequẽtibꝫ. Hiero. exempla paucoꝛuꝫ ꝛc. ¶ Circa primũ queritur. vtrum liciti sit vti sorte in aliquo casu. Solutio. dico ꝙ sors est triplex scz. Diuisoria. cõsultoria. et diuinatoria. Sors diuisoria dicitur cũ queritꝫ quid cuilibet sit dandũ siue illud sit res siue honoꝛ siue pena aut actio aliq̃. Et fm glo. in sum. xxvj. q. ij. illa sorte diuisoria q̃ expectatꝫ euentꝰ ex fortuna solũ ꝛ nõ sit

aliqua superstitio et in rebꝫ temporalibꝫ solum sic licet ea vti. Exemplū de artificibus qui sortiunt. Itē p talem sortē qñq̄ eligūtur scabini iudices et camerarij p eam locantur, pmouendi. Secūda sors dicit cōsultoria cū inquirit q̄d sit agendū z hec fm se nō est mala sed rōne circumstātie p̄t aliquid mali in se cōtinere. vñ phibet ne sub hac specie hoīes in idolatriā labant. xxvj. q. vj. §. his ita. Et ideo est peccatū mortale vti ea nisi in necessitate fm panor. in. c. fi. de sortile. vicz ad sciendū q̄d fiendū aut faciendū sit qñ aliter necq̄ scripture auctoritate vel alio auxilio pōt sciri tunc nō est illicitū. vt di. q. ij. c. nō exemplo. et. q. v. nō licet. Nā cum nō supest humanū auxilium tūc ad diuinū possumus recurrere. vt in. c. querit. xxij. q. ij. Exemplum. ciuitas est obsessa dubitat clerus q̄s debeat fugere z q̄s remanere. tūc oratione p̄missa fm Aug⁹. sorte erit dirimendū. facit. l. ij cū ambo. ff. de iudi. et. l. si duobꝫ. in p̄n. verū q̄ ea licet vti in tali necessitate si q̄ttuor concurrant. Primo in rebꝫ tpalibus sed in spūalibꝫ. vt in electiōe seu eius tractatu. aut in electōe cōpromissariorꝫ q̄ztū ad officia ecclesiastica est in omni casu phibita. Secūdo si fiat sine omni superstitione. Tercio qñ euent⁹ sortū expectat a deo: qz si a diabolo erit illicitum. Quarto qñ fit cū magna deliberatione p̄missa oratione sicut apli Act. j. in electione Mathie fecerūt petēdo a deo eius voluntatē in hoc. Aliter aliquo istorꝫ deficiente erit illicita. ¶ Tercia sors dicitur diuinatoria q̄ sic diffinit. Sors est ars diuinādi futura a sanctis patribꝫ sub anathemate damnata. xxvj. q. v. sortes. qz diuinatio semp accipit in malū sicut ꝓphetia ut bonam partē. j. q. j. nūcq̄. vt qñ q̄s intendit p̄dicere futura que dependēt ex dei volūtate. sicut q̄ ponūt sortes an debeāt diu viuere. an ꝓsperari in mercimoniꝫ z̄c. Itē de infinitis q̄ obseruāt in. xij. diebꝫ festū natalis xp̄i immediate sequentibꝫ. q̄ nota sūt illis qui ea faciūt. tales peccāt. qz faciūt cōtra primū preceptū diuinū. Nō habebis deos alienos. tales em̄ istas sortes deificāt inquantū ab istis futura p̄dicere expectāt fm Esa. xlj. Annūciate nobis que vētura sunt et dicemus. qm̄ dij estis vos. ¶ Quantū ad secundū vbi cōmendat beatus Mathias ab apostolica annumeratione. quia annumerat⁹ est cum vndecim aplis. Fuit autē be. Mathias cōnumeratus apostolorꝫ collegio tripliciter. Primo quidē in gradu ꝓlationis. de quo dicit Petrus. Ostende quē elegeris accipere locū ministerij huius et apostolatus. In q̄ gradus ꝓlationis sue euidenter exprimit. Secundo in officio p̄dicationis et merito passionis. quia fidem catholicam sicut ceteri apostoli feruēter p̄dicauit et pro ea cōstanter mortem sustinuit. Tercio in p̄mio eterne retributionis. Mat. xix. Vos qui relinquistis oīa et secuti estis me sedebit⁹ sup̄ z̄c. Notabiliter aūt in beato Mathia cōplet⁹ perfectus apostolorꝫ numerus duodenarius vt sic eorum cōpleto numero perfecte daretur spiritussanct⁹. Propter quod Petrus noluit remanere in numero vndenario qui est numer⁹ transgressionis. duodenarius est numerus ꝓfectionis. et ideo cōpetit numero apostolico ꝓpter mysteriū exercēde p̄dicationis. Cōstat enim ille numerus ex ternario et quaternario in se reductꝫ. q̄ quod mystice designat q̄ apostoli fidem trinitatis per quattuor partes mūdi predicare deberent vt sic credentibꝫ salus eterna cōferret. Exemplū de sancto Mathia in Meffret de sanctis. sermone. xxxix. ¶ Hic cadit dubium de sorte. vbi videnda sunt tria. Primo quid sit et quot sint eius species. Secūdo an sit phibita z quare. Tercio que sit pena sortilegiorum. Ad primū dico q̄ sors est ars diuinandi. et sic sortilegi sunt qui diuinatōis scientiā ꝓfitent. aut q̄rumcūq̄ inspectōe scripturarū futura ꝓmittūt. vt in. c. sortilegi. vj. q. ij. Diuinatio aūt ꝓprie in malo accipit. ꝓpter ꝓo i bono. vt. j. q. j. nūcq̄. Species eius sūt multe q̄s ponit Aug⁹. i li. de natura demonū. vbi in. c. igit gen⁹. xxvj. q. iij. vbi dicit. q̄ genus diuinatōnis a Persis habuit exordium. Varro dixit quattuor esse genera diuinationū sicut sunt quattuor elemēta. Fit enim diuinatio in terra et vocatur geomancia. vt illi qui vtuntur caracteribus vel alijs in terra ad inueniendum furta vel thesauros. Vel faciunt q̄ fur vltra non progredietur. vel fodūt aliquid vltra

liminare domus ⁊c. Fit etiã in aqua et vocatur ydromãtia ab ydor qđ est aqua, vt si fecit incantationẽ cum aqua baptismali vl̃ oleo sancto qđ est grauissimũ peccatũ. Si lauit filios cum aqua benedicta. Si incãtauit grandinẽ, si p̃nosticauit ex murmure aquarũ currentiũ qđ fatuum est, si ex effusione vini credidit aliquẽ euentũ euenire. Tercio fieri põt in igne et dicit̃ piromancia, vt si quis habuit aliquã opinionẽ de igne sibilante credens esse signuz q̃ aliqs morietur vel simile, si negauit dare ignem extra domũ in kalendis mensiũ timens ex hoc malũ ei euenire, si truncũ ignis factuz in natiuitate dñi seruauit ⁊ posuit in vinea cõtra grandines, vel cum illo signauit angulos et hostia dom⁹ et hmõi. Quarto p̃t fieri in aere et vocat̃ aerimantia, et hoc p̃t fieri multipliciter. Primo ī volatu aut garritu auium ⁊ vocãt̃ augures, vt si quis estimat aliqđ malũ futurũ, ꝓpter garritũ auiũ, puta quia cantat gallus de sero vel cornus vel nocua vel cuculus vel hmõi, que oia fatua sunt. Idem dicuntur etiam auspices quasi auium spectores. Et sic sunt duo genera auspiciorũ, vnũ ad oculos, alterum ad aures ptinens. Ad oculos sicut volat⁹ Ad aures vox auiũ, hec Aug⁹. vbi supra. Alij auruspices nuncupant̃, quasi horarũ inspectores, dies em̃ ⁊ horas in agẽdis negocijs et operib⁹ custodiũt et đ per singula tempora homo debet obseruare intendunt vt obseruãdo dies egyptiacos nihil noui incipiendo in eis, vel diem in qua cadit festum innocentũ non pegrinando vel iter faciẽdo, vel diem in qua cadit festũ Johannis baptiste, vel diem veneris nõ incidendo panes, vel nõ lauando caput ⁊c, vl̃ si nolunt ducere vxorẽ nisi crescẽte luna ⁊c, que oia sunt grauia peccata. Alij vero observant natalicia hominũ ꝑm cursus syderum et astrorũ, et ꝑm eosdẽ mores et actus accidentus nascentiũ p̃dicere conantur, q̃ vocant̃ geneatici, siue mathematici. Hec omnia Aug⁹. vbi supra. Sunt et incantatrices fastinatrices siue carminatrices qui verbis aut carminib⁹ cõtra dolorẽ dentiũ capitis aut oculorũ faciũt incantationes p̃ sertim vbi naturaliter talis effect⁹ nõ causari p̃t. Et si verba sint qñq̃ bona tñ falsa admiscẽt ⁊ noia ignota, ab hoc errore ⁊ deceptõne nõ sunt immunes qui ligaturas siue remedia, phibita siue notas vel caracteres, vel aliqua scripta circa collũ aut alibi secum portãt in quib⁹ sunt aliqui caracteres siue noia ignota inscripta q̃si essent magna dei noia vel angelorũ: que p̃nt esse demoniorũ, vt dicit Crisо. Si ergo noia sunt diaboli nullũ inde portans bonũ cõsequetur effectũ. si vero dei sunt etiã nullũ cõsequetur effectum nisi peccatũ, q̃ cõtra phibitionem ecclesie portat. In illis nãq̃ tacita habent̃ pacta cuz demonib⁹ ꝑm sanctum Tho. scõa scõe. q. xcv. ar. ij. Ab istis etiam deceptionib⁹ nõ sunt immunes q̃ in obseruationib⁹ vel strenarũ dationib⁹. q̃s venditores cõsiderant, qui primo mane nihil mutuare volũt añq̃ aliquid vendiderint vel strenã receperint. Exemplũ de vetula cui mane obuiauit sacerdos q̃ se cruce signauit. Ab istis erroribus minime etiã excipiunt̃ obseruantes somnia et diuinãtes ex his que apparẽt eis in somnis, quia sepius decipiunt̃. Exemplũ de somniatore cui somniabat q̃ si interficeret quendã heremitam efficeret̃ rex sicilie qui ꝓpterea fuit suspensus. Similiter hac illusione decipiuntur mulieres q̃ dicũt se rapi a quodam populo et duci se ad loca quedã pulcra et ignota. Que etiã dicũt se equitare cũ dyana ⁊ herodiade et exinde alqs vaticinant̃ q̃ oia fiunt illusione diabolica et sepius decipiunt̃. Exemplũ de quadã muliere q̃ de hoc cõfessa sacerdoti dixit q̃ nulla clausura sibi obstaret quin ad inuocationẽ illius populi statim esset vbi vellet, q̃ pcussa per cum ⁊c. Ad secundum dic q̃ sortes sunt generaliter ꝓbite in omni casu similiter p̃dicte diuinatiões et similes, ⁊ hoc rationabiliter in diuersis sacre scripture locis. Primo Leuiti. xix. Non auguriabimini neq̃ observabitis somnia. Ibidem iterum. xx. c. Anima que declinauerit ad magos et ariolos et fornicata fuerit cũ eis ponam faciem meam cõtra eam et interficiaz eam de medio populi mei. Item apls ad Gal. iiij. talibus dicit. Dies obseruatis et menses tẽpora et annos timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Item domin⁹ ait discipulis Act. j. Non est vestrũ nosse ⁊c.

In iure vero canonico talis ars est ꝓhibita in multis locis, specialiter, xxvj. cā quasi. per totū. z extra de sortil. p totū. In legevero ciuili ꝓhibetur. C. li. ix. ti. de malefi. et nigro. p totum. Ratio ꝓhibitōis est. Prima est Aug⁹. in. c. q̄ sine, xxvj. q. ij. quia omnis sortilegij ars et species est a diabolo inuenta z per ꝓsilium malorū angelorū, ideo talibus vtentibꝫ et ꝓsentientibꝫ dabit deus maledictio cū lucifero cuius medici sūt. Nā natura et corp⁹ habz medicos suos. Ecci xxxiij. Honora medicū. Similiter aīa habet suos vt viros spūales, et diabolus suos habet medicos et ꝓphetas a quo salarium accipiēt. Si qñ talia euenīūt dicit Augusti. q̄ deus talia ꝑmittit vt ꝓbetur q̄les sunt i fide. xxvj. q. v. nec mirū. ad hoc Deutro. xiij. Si surrexerit i medio tui ꝓphetes zc. Secūda causa ꝓhibitionis. Nam futura et sanitatē pscire solius dei est et cui voluerit ipe reuelare. xxvj. q. v. c. j. ꝯ tales exercentes z appetētes grauiter peccāt, quia volunt videri sīmiles deo, ꝓpter qđ lucifer de celo cecidit. Adam paradisum amisit, nec em̄ papa sustinet aut imperator q̄ aliquis attemptet ea q̄ sibi retinuit priuilegio speciali. vt de trāsla. c. j. de offi. lega. qđ trāslationē. Ideo in omnib ꝓhibita est sors etiā in electionib vt dictū est supra R Ad terciū dic q̄ pena sortilegiorū ſm ius ciuile est bonoꝝ publicatio et decapitatio vel cōcrematio. vt in. l. nemo. C. de malefi. Et iuste quidē. qz si morte digni sunt q̄ per patriam eundo corpora occidūt. ergo q̄ aīas Sc̄ōm vero iura canonica pena illorum ſm canones imponit penitētia spūalis. vt. dicrū. vt in. c. j. de sortile. Et si peccatū notorū ē eucharistia negat. de ꝓse. di. ij. p dilectione. Itē ecclesiastica pena infligit. qz si clericus: est deponendus. est et in monasterium detrudendus. si laicus est excōmunicandus est si penitentiā ꝓtemnit. xxvj. q. v nō oportet. et. c. si quis epūs. Epūs etiam tales turpiter dehonestatos de prochia sua ejicere debet. qz decaluare ꝑt eos z vestes et capillos ante et retro incidere. vt. xxij. q. j. de benedicto S Querentiū vero cōsiliū aut auxiliū sortilegioꝝ. Primo est magna infidelitas. qz plus credūt eis q̄ eccle sie. Item faciunt illud qđ in nulla arte fit. vbi cuilibet credit experto. Hic autē plus credunt vetule inexperte q̄ doctori i theologia aut in medicina. Itē magnū est ipoꝝ periculum corporale. Saul. j. Reg. xxviij. quia cōsuluit phitonissam nec sperauit in dño occisus fuit. Similiter Ochozias rex iij. Re. j. qui infirmus ꝓsuluit Beelzebub ideo peius habuit. Ita sepius cōtingit illis cōsulentibꝫ. Item maius est ipoꝝ piculum spūale. vt patet in p̄dictis penis. maxime eterna quā ex hoc ꝓsequent.

De annunciatōe btē Marie virginis. Sermo. XXXVII.

Ave gratia plēa dominꝰ tecum benedicta tu in mulieribꝫ. Luc. j. Hec anūciatio angelica ad virginem Mariā facta est transactis ab initio mundi quinq̄ milibꝫ centum et nonagintanouē annis vt cōiter tradūt doctores ecclesiastici. Maxim aūt miraculū qđ deus vnq̄ fecit hodie factū est vicz. q̄ deus sibi vniendo humanā naturam homo factus est A Et ideo hodierna festiuitas est vna de maximis totiꝰ anni. immo maior omnib alijs. Unde in hac die vniuersoꝝ dñs descendit in terrā factus homo qđ in rebꝫ ex tēpore ortis est maximū ſm Aug. Neq̄ maioris potentie effectus ad extra vnq̄ est ostensus q̄ q̄ deus est homo et homo deus. Si ergo dies natalis domini solennis est quia homo q̄ nascitur deus est. Ista dies solēnior est in qua deus factus est homo. Si dies resurrectiōis celebris est. quia humanitas christi induit gloriam corporalē. Ista celebrior est in qua hūanitas assumpta est ad vnionem suppositalē. Si festiuitas magna est i qua christus ascendit in celum. Ista maior est in qua filius dei p nobis descendit in vterū virginis. Si dies penthecostes solennis est quia in ea spiritussanctus missus est. Solennior est ista in qua filius dei nobis similis factus est. Ex quo infertur q̄ si hec festiuitas btē virginis excellit q̄tuor solennitates precipuas ad christū pertinentes cōsequens est vt omnes festiuitates anni dignitate añcedat Ideo hodie canit ecclesia ad omnes horas hāc antiphonā. Hec est dies quā fecit dñs. hodie dñs afflictionem populi sui respexit zc. Ex hoc patet quāte altitudinis z dignitatis sit vir

go maria q̄ meruit vt ex ea filiꝰ carnē susci peret, qs q̄ pt elꝰ dignitatē enarrare, nullꝰ vtiqz mortaliū. Bene hoc angelus osten dit dicens ei, Aue gr̄a plena &c. Inverbis premissis ostēdit angelus p dulcis allocu tionis archana virginē cōmendabilē ex q̄t tuor. Primo a puritatis sanctitudine et iō admirabilē cū dicit, Aue. Secūdo a boni tatis plenitudine, et ideo amabilē cū dicit, gr̄a plena. Tercio a dignitatis altitudine, et ideo venerabilē cū dicit, dn̄s tecū. Quar to a laudis magnitudine, et ideo desidera bilē cū dicit. Bn̄dicta tu in mulieribꝫ. Pri mo ergo angelus dicit. Aue, id est sine ve. Hoc sign̄ater dicit vt culpa primi parētis in ipa tāq̄ in matre salutis extincta osten datur. ¶ Propter qō nota q̄ triplex est ve a q̄ ipa virgo immunis fuit. s. originalis macule, actualis culpe, gehennalis pene, et hoc exprimit Amos. v. ca. In omni bus platcis planctus & in cūctis que foris sunt dicet ve, ve, ve, vbi triplicat ve vt pri mum respōdeat macule originali. De qua Piere. xv. Ue mihi vt quid genuit me ma ter mea, et iō statim cū homo nascit vocem dolētis exprimit. Sap. vij. Et ego natꝰ ac cepi cōmunē aerē & in similiter factā deci di terrā et primā vocē similē emisi plorans Ab isto ve originalis culpe immunis fuit beata virgo, q̄ ab eo p munus sanctifica tionis p̄seruata, sm illud ps. Sanctificā uit tabernaculū suū altissimus. Et Bern̄. Perfecta mater dei ante fuit sancta q̄ nata. Secundū ve respōdet culpe actuali in qua incurrit moꝛs p extinctiōꝫ gr̄e. Juxta illud Esa. j. Ue gēti peccatrici populo ne quam filiꝫ sceleratis. Ab hoc obprobrio fuit immunis virgo Maria ꝓpter plenitu dinē virtutis vt esset nō solū a mortalibus verū etiā a venialibꝫ aliena. Unū August. Cū de peccatis agit nullā de btā virgine volumus fieri mentionē, hoc fuit virginis priuilegiū q̄d nulli sctoꝝ vnq̄ cōcessum e. Terciū rn̄det pene gehennali cui ve nullū erit remediū. Eccē. xiij. Ue soli q̄ si cecide rit supple in penā, nō habebit subleuantē, q̄ in inferno nulla est redemptio. Ab hoc obprobrio nō solū immunis fuit, imo alio rum inuocantiū ipius patrocinium ne ibi coꝛruāt benignissima liberatrix. Propter qō ipa dicit Eccī. xxiij. In me oīs gr̄a vite et veritatis, in me oīs spes vite et virtutis ¶ Exemplū habet de Beatrice monia li ordinis Cistercienſ, que btē marie virgi ni deuotissime seruiuit. Et tandē demone instigante p clericū corrupta, xv. annis pu blica meretrix facta, cuius officiū vicz cu stodie Maria semp peregit, et sic nemine sciente reduxit. Secūdo angelus in saluta tione ꝓmendat virginē a bonitatis pleni tudine cū dicit, gr̄a plena. Et vere plena. Quia vt ait Piero, ad Paulū & Eustochiū Ceteris p partes p̄stat, marie vero totā se infudit gr̄e plenitudo ¶ Sed hic sur git dubitatio quō maria fuit plena gr̄a cū hoc sit ꝓpriū xp̄i. de quo dr Joh. j. Vidi mus gloriā eius gloriā q̄si vnigeniti a pie plenū gr̄a et veritatis. Ad qō rn̄det Alber tus sup missus est, q̄ hec plenitudo gr̄e p̄t tripliciter intelligi. Uel qz summā et oēm gratiā habuit. vel qz maioꝛ gr̄a nō fuit, vel qz maioris gr̄e capax nō fuit. Cōstat autez q̄ nō summā et oēm habuit qz gratiā vnio nis nō habuit: que est summa in numero gratiarū. Nō em ipa sed eius filiꝰ fuit dei tati vnitus. Similiter maioꝛ gr̄a fuit in fi lio inquantū homo q̄z in ea vñ dici nō pōt q̄ maioꝛ gr̄a q̄z sua nō fuit. Restat ergo vt intelligat tercio mō sc̄z, qz maioris gr̄e ca pax nō fuit pura creatura & in statu illo via toris. Nā si aucta est gratia in assumptio ne, quia dicit gratia cōsummata tunc ef fecta est in cōprehensoꝝ numero, preterea priuilegia principū sunt latissime interpre tanda, vt in. c. olim. de ver. sig. ff. de cōstit. princi. l. vlti. Cū ergo dn̄s in ꝑuilegio suo q̄d ei mittit p angelū dicat gr̄a plena nul lam specificādo erit p omnibꝫ interpretan dum. Preterea deus infundit suā bonita tem vnicuiq̄z sm suā virtutē et capacitatē. vt ptz Dat. xxv. de dño q̄ tradidit seruis suis bona sua vnicuiq̄z sm ꝓpriam virtutē. ergo quecūq̄z creatura est capax oīs gra tie cui est capax pura creatura, illa erit ple na omni gratia. Talis autem creatura fu it beatissima virgo Maria, ergo ipa ē ple na omni gratia cuius particeps potest esse omnis pura creatura. ¶ Sciendum tamen q̄ in ipa virgine fuit triplex perfec tio gratie. Prima quidem quasi dispoſi tiua per quam reddebat idonea ad hoc q̄ esset mr̄ xp̄i. & hec fuit ꝓfectio sctificatiōis.

Sermo XXXVII

Secunda pfectio gratie fuit ex psentia filij dei in eius vtero incarnati, et hec fuit pfectio ꝓceptōis. Tercia aūt est perfectio finis quā habet in gloria, qꝫ aūt secūda pfectio sit potior qꝫ prima et tercia qꝫ secunda patet quidē. Uno mō p liberationē a malo, nā primo in sua sanctificatōe fuit liberata a culpa originali. Secūdo in ꝓceptōne filij dei fuit totaliter mūdata a fomite. Tercio ī sui glorificatōe fuit liberata ab omni miseria. Alio mō p ordinē ad bonū. Nam primo in sua sanctificatōe adepta est gratiam inclinantē eam ad bonū. In ꝓceptione aūt filij dei collata est ei gra ꝓfirmās eā in bono. In sui ꝙ glorificatōe ꝓsummata est eius gra pficiens eā in fruitione ois boni. ¶ Sed hic cadit dubiū an btā virgo habuerit oēm gratiā etiā gratis datam, puta sapiētie et virtutū z miraculorū ex eo qꝫ nō legit docuisse qō spectat ad sapientiā aut miracula fecisse. Ad euidentiā huius est sciendū qꝫ triplex est genus gratiarū, scz gratū faciēs, gratis data, z gratia priuilegiorū. Est em primo gra gratū faciēs, propter sue sanctitatē q̄ solū repit in bonis, dicit apls ad Heb. vlti. Optimū est gra stabilire cor. Ideo aūt optimū qz nihil melius in vita. Est em ḡd ita pcīosum qō ea pcipitur bonū infinitū. Unū. j. Pe. j. Magna et pcīosa nobis donauit deus vt simꝰ diuine nature ꝓsortes z dij p participationem Sed et ista gra est triplex, scz gra sacramētalis, gra virtualis, et gratia muneralis.

¶ Gratia sacramētalis est q̄ cōfert in susceptōe sacramētorū. Et ideo si dicimꝰ virginem plenā hac gra oportet etiā dicere qꝫ sacramēta suscepit. Qō firmat Albertꝰ super missus est. Omnia vicz sacramēta sum pfisse ordine excepto. Sed z ipsos p equipollentiā accepit. Sed qz eis nō eguit qm̄ nullū peccatū actuale ꝓmisit, originale nō incurrit. Ideo dicendū qꝫ virgo maria nō accepit sacramēta ex necessitate vt alij, sed ex triplici causa. ¶ Prima ob sui maiorē humiliationē. Sicut em legalia obseruauit instituta p pctōribus tā q̄ pctō subdita fore q̄ tñ omni carebat, vt ptz in sacrificio purificatōis z filij redemptōe. Ita etiā sacramēta q̄ sunt medicine principalit pectatorū ex būilitate suscipe voluit. Scōo sacramēta suscepit, propter aliorū instructionē vt perfectos doceret sui exēplo seruare leges superiorū etiam si nō tenerent. Promulgatum fuerat a dño per apl̄os omnib⁹ edictū Euntes docete omnes gētes baptisantes eos in noīe patris ꝛc. docentes eos seruare quecūq; mandaui vobis. Dat. vlti. vt de penitentia, de eucharistia z hmōi alijs. Uoluit ergo Maria obseruare z hec mādata filij vt inuitaret nos exemplo ad obedientiā. Peccatores etiā instruit vt nō erubescant assumere remedia humilia ad delendū peccata instituta, qꝫ ipa cum esset sine peccato tñ sacramenta cōtra peccata in remediū instituta suscepit acsi esset peccatrix. Tercio propter bonorū superogationē vt dicit Apoc. vlti. Qui iustus est iustificetur adhuc. Perfecti em̄ ꝓsiderātes qꝫ statꝰ gratie et virtutū est quasi infinitus, qz nunq; potest tantū in gratia pficere quin valeat multomagis crescere, propter qō puerb. iij. dicit. Justorū semita q̄ est via arta virtutū quasi lux splendēs pficit et crescit vsq; ad perfectū diē scz visionē clarā patrie. Ideo virgo maria et si in sanctificatōe sua fuerit ex vtero matris plena gra et in cōceptu filij multomagis repleta tāta scz quāta erat capax pura creatura, nō adeo qꝫ nō potuerit in ea crescere dum erat viatrix. hoc em̄ fuit priuilegiū solius xpi qui gratiā accepit ab initio suo infinitā, ita scz vt nō posset in ea crescere, et ideo quotidie magis ac magis beata maria in illis exercebat vñ posset magis meritū augere et deo placere, et ideo sacramēta sumebat. Et si eis nō egeret vt magis in ea gra creseeret p effectum sacramentorū. ¶ Gratia vero virtualis sunt ipe virtutes que oēs pcedūt a gratia gratum faciente distincte ab ea realiter Et ipa quidē gratia vt in subiecto est ī anima: virtutes vero in potētijs anime expediendo eas ad bene operandū, virtutes vero oēs vel sunt theologice vt fides spes et charitas. Uel cardinales q̄ttuor, scz iustitia, temperātia, fortitudo, prudētia, vel eis annexe vt sūt virtutes morales, quas oēs btā virgo habuit pfectissime. Unū ipse ait Eccl. xxiij. In me oīs spes vite et ꝓbitatis, et ideo trāsite ad me oēs scz p eis virtutib⁹ quia ex me id est mei suffragio et exemplo potestis sperare omnē virtutē. Ideo bñ dicitur hac gra virtuali plena. Gratia vero

muneralis est gratia donoꝝ spūssancti q̄ sunt septē, et ideo gr̄a septiformis, ꝛm illud qđ canit ecclesia. Au septiformis munere ⁊c. De quib⁹ Esa. xj. đr. Requiescet sup eū spūs dñi. spūs sapiētie ⁊ intellect⁹. spūs cōsilij et fortitudinis, spūs sciētie et pietatis, et replebit eū spirit⁹ timoris dñi. Que oīa abundantissime fuerūt in beata maria. Et ideo. Aue gratia plena septiformi ⁊c. ¶ Nunc dicenduꝫ de gr̄a gratis a deo data ꝓpter alioꝝ vtilitatē que est cōmunis bonis et malis. Apls. j. Coꝝ. xij. ostendit nouem genera gratiarū gratis datarū dicēs. Diuisiones gratiarum sunt idem vero deus. scz qui dat eas. Alij datur per spiritum sermo sapientie, alij sermo scientie. alij fides. alij ꝓphetia. alij discretio spirituū. alij operatio virtutū. alij gr̄a sanitatū. alij genera linguarū. alij interpretatio sermonū. an etiā illis gratijs btā Maria plena fuerit. Rñdet sctūs Tho. dicēs. Nō est dubi tandū q̄n beata virgo acceperit excellēter donū sapiētie et gratiā virtutū ⁊ gratiā ꝓphetie ⁊c. nō tñ accepit vt haberet omnes vsus harū et similiū gratiarū sicut habuit xp̄s. sed ꝛm q̄ cōueniebat cōditioni ip̄ius habuit nāq̄ vsum sapiētie in ꝓtemplādo ꝛm illud Luc. ij. Maria aūt conseruabat oīa verba hec cōferens in coꝛde suo. nō autem habuit vsum sapiētie q̄tū ad docendū eo q̄ nō cōueniebat sexui muliebri. Nam vt dicit apls. Mulieri docere in eccl̄ia nō ꝑmitto. Miraculoꝝ vero vsus sibi nō cōpetebat dū viueret. q̄ tūc tp̄is doctrina cōfirmāda erat miraculis xp̄i. et ideo soli xp̄o et ei⁹ discipulis q̄ erāt baiuli doctrine xp̄i cōueniebat miracula facere. Propter qđ etiam de Johāne baptista đr Joh. x. q̄ signum nullū fecit. vt scz oēs in xp̄m intēderent. Vsum vero ꝓphetie habuit virgo vt patet in cantico qđ fecit. Magnificat aīa mea dñm ⁊c. Tercia gr̄a dicit gratia p̄uilegioꝝ a deo collata ad singularē sublimitatem. Illis gratijs singularib⁹ seu p̄uilegijs ꝗs q̄ nō reperiunt in aliq̄ sctōꝝ beata maria etiā plena fuit. ¶ Sunt aūt duodecim gratie singulares seu ꝓuilegia ꝓpria beate virgini cōmunicata. q̄ designant⁹ per duodecim stellas coꝛone mulieris. de qua đr Apoca. xij. Mulier amicta sole et luna sub pedib⁹ ei⁹. et in capite eius coꝛona stellarum duodecim ꝛm Bern̄. in sermone. et diuersi diuersimode assignāt ista. xij. Sed Albertus vbi supra ista sic describit. Primum p̄uilegiū. q̄ nūq̄ peccato maculat⁹. Secundū q̄ nec peccare potuisse assignatur. Terciū q̄ in q̄libet ope meruisse monstratur. Quarto q̄ summa puritas in ea exꝑessat⁹. Quintū q̄ virgo virginū esse dicit⁹. Sextū q̄ mater dei vere nūcupat⁹. Septimum q̄ mater oīm p̄dicat⁹. Octauū q̄ mater simul et virgo decantat⁹. Nonū q̄ porta celi declarat⁹. Decimū q̄ passio xp̄i ei soli cōmunicat⁹. Undecimū q̄ sup oēs creaturas exaltat⁹. Duodecimū q̄ regina misericoꝛdie laudat⁹. Hec oīa p̄uilegia ꝑsequit⁹ p ordinē Albert⁹ vbi supra. ¶ Tercio angelus ꝓmendat mariā a dignitat⁹ altitudine cū dicit. Dñs tecū. scz deus erit cito de te incarnād⁹. Dñs em̄ vt inq̄t Athanasius est pater. dñs filius. dñs spūssctūs Tecū dñs pater. q̄ tu es sponsa p̄ris. tecū dñs fili⁹. q̄ tu es mater filij. tecū dñs spiritussanct⁹. q̄ camera spūssctī cōꝛobaris. Tota em̄ trinitas scz pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssctūs opata est mysteriū incarnatōis. s. formādo illud coꝛp⁹ ex ꝙgine aīaꝫ xp̄i subito creādo ex nihilo ⁊ vnionē illā hūanitatis sue cū deitate efficiēdo ⁊ gratiā et sapiētiā q̄si infinitā ei infundēdo. Inseparabilia em̄ sunt opa trinitat⁹ scz ab extra. de ꝙse. dī. iij. oēs. licz sol⁹ fili⁹ nō p̄ nō spūssctūs vnitus sit nr̄e substātie in vna ꝑsona. q̄ verbū caro factum est. Et ponit Anselm̄. exemplū de vna veste quā facerēt in scindendo suendo tres ꝑsone et tñ vna sola ex illis illā vestem induit a qua ipsa sola denominat⁹ vestita. ¶ Ad euidentiā huius sciendū q̄ angelus nūciat marie dicēs. Dñs tecū erit. et h̄ tripliciter. Primo dñs tecū ad carnē de te sumendū. Secōo dñs tecū ad ꝑlem de te exaltandū. Tercio dñs tecū ad te magnificandū. Primo dicit dñs tecum erit cito de te carnē sumendū. Hoc exprimit angel⁹ cū dicit. Ecce cōcipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊c. ¶ Sed diceres. q̄re dicit ꝓcipies in vtero. videt em̄ supfluū ponere i vtero. quia cōceptus nō fit nisi in vtero. Ad hoc dicendū q̄uis vter⁹ sit locus cōceptionis tñ ista est differētia inter ꝓcipe in vtero et ꝓcipe in vterū. q̄ oēs mulieres cōcipiunt in vterū recipiētes a viro semen in vterum

Sola aũt Maria cõcepit in vtero nõ homine sed spũsancto in ea cõceptũ operãte. Vñ angelus docens modũ ait Spũssanctus supueniet in te. Nõ sm sanctũ Tho. in. iij. dist. iij. multipliciter exponit. ℣ Primo supueniet in te. id est sup possibilitatẽ z cursum nature dãdo fecũditatẽ z seruando virginitatẽ. Scõo supueniet in te id est sup id quod habes de plenitudie ei⁹ quia sicut olim implevit mẽtem nunc ipsum bit ventrẽ. Tertio supueniet in te. id est super de celis veniet. qa omne datũ optimũ desursum est. Quarto supueniet in te. id ẽ supza merita tua z sup merita oĩm creaturarũ. Quinto supueniet in te. id est sup omnes q̃ ante te fuerunt. Et qa in ipso conceptu beata Maria nõ habuit delectationẽ cũ libidine vt habẽt cõiter mlieres. Ideo angelus subiũgit. Et virtus altissimi obũbrabit tibi id est refrigeriuz prestabit in eo cõceptu vt calorem libidinis non sentias. sicut vmbra refrigeriũ prestat ptra calorẽ. Vel sic: virtus altissimi sz dei filius q̃ est patris sapientia z virtus vt dicit. j. Cor. j. obumbrabit tibi. id est sub vmbra carnis latebit. qa sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Scõo dñs tecum: ad plem de te exaltandũ. quod declarat exprẽs qualis erat nascitur⁹ ex ea. Vocabis inqt nomen eius Jesus. Scõm Nico. de lyra. non dicit impones. qa hoc nomẽ nõ fuit impositum a Maria. vel ab angelo: sed a deo patre sm q̃ fuit p̃dictum ab ysa. pphęta. lxij. ca. Vocabit tibi nomẽ nouũ quod os domini noiauit. Sed istud nomẽ fuit diuulgatũ p angelũ ipsi Marie z Joseph z per eos alios. Quantũ aũt incarnatũ ex virgine dñs exaltauerit ostendit aplus Phil. ij. dicens. Deus exaltauit illũ z dedit illi nomẽ quod est sup omne nomẽ. Et hoc angelus Gabriel exposuit subdens postq̃ dixit virgini Vocabis nomẽ eius Jesus. Hic erit magnus. Semp em fuit magn⁹ deus: sed futur⁹ erat magnus homo z magn⁹ pphęta. sicut Lu. vij. dicit. Propheta magnus surrexit in nobis zc. ℣ Et sic erit magnus trib⁹ modis: q̃s angelus hic exprmit Primo altissima nobilitate. Secundo excellẽtissima dignitate. Tertio diffusiua famositate. Primo erit magnus altissima nobilitate. Unde angelus postq̃ magn⁹ dixit: subdidit. filius altissimi vocabit. id est ipsius dei. q̃ solus est altissimus. Ecce nobilitas altissima expressa. Quãuis aũt dicat Eccl. xlij. Er⁹ filius altissimi obediens sz mãdatis dei. aliter tñ q̃ iste. Nam sancti viri z obedientes diuinis mãdatis sunt filij dei p adoptionẽ sm illud apli ad Gal. iij. Misit deus filiũ suum natum ex muliere zc. vt adoptionẽ filioz dei recipemus. Hic aũt est filius altissimi p eternã generationẽ. Ista em filiatio sm Nico. de ly. accipit hic p naturã. In omnib⁹ aũt alijs q̃n tumcunq̃ sanctis est tm filiatio dei p adoptionẽ. Secũdo erit magnus excellentissima dignitate. Dit p os Dauid. Ego cõstitutus sum rex ab eo. Et apoc. xx. dicitur: q̃ habet scriptum in femore suo. id est hũanitate: rex regum z dñs dñantium. Unde z angelus subdit. Dabit illi dñs deus sedez Dauid patris ei⁹. id est dignitatẽ regiam.

℟ Sed hic dubitat de q̃ regno loq̃tur: an spũali: an temporali. De tpali nõ videtur intelligendũ: cum ipe dixerit Johis xviij. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo: sed nec de spũali q̃ sz regnat p gratiam in ecclesia. quia inq̃tum homo non cõfert gratiam: inq̃tũ deus semp habuit tale regnuz spũale: z sic ei nõ fuit datũ qõ habebat. Dicendũ q̃ christ⁹ regnũ tpale z spũale recepit in sua incarnatione. nam etiã inq̃tũ hõ datũ fuit ei dominiũ totiꝰ mũdi: sm q̃ ipse dicit Matth. vl. Data est mihi oĩs potestas in celo z in terra. sz nõ ea est vsus pauperrime degens: vt nos suo exẽplo induceret ad cõtemptũ mũdi. Et isto mõ regnum eius nõ fuit de hoc mũdo. Regnũ ꝯo spirituale inq̃tum homo habuit. inq̃tum caput est ecclie merito passionis nob gratiã pcurans z exẽplo ecclesiam regẽs z verbo Propter qõ ait pilato. Tu dicis: quia rex sum ego: z in hoc natus sum vt testimonium phibeã veritati. Nicolaus de lyra dicit q̃ angelus hic loquit̃ de regno spũali z celesti. quod figuratũ fuit p regnuz dauid tẽporale. Sicut z celestis Jerusalem p tẽporalẽ. Tertio magn⁹ erit diffusiua famositate. Vñ pr⁹ dicebat a ps. In israel magnum nomẽ eius sz veri dei. sed post verbi incarnationez implctum est illud Malach. j. A solis ortu vsq̃ ad occasũ magnũ nomen meum in gentib⁹. id est magna fa-

ma vbiq; diffusa de magnitudine veri dei incarnati. Magnus ergo dñs z laudabilis nimis z magnitudinis ei⁹ scz fame non est finis. Et de hoc intelligit quod ait angelus. Et regnabit in domo iacob in eternum. scz sup electos. De domo etiã Abraam z ysaac aliq; fuerunt reprobati sicut ysmahel z esau. De domo aũt iacob oẽs ei⁹ filij a sanctis doctoribus inter electos sũt cõputati, quia et si aliq; peccauerunt egerunt postea penitentiaz vt dicit Nico. de ly. Et regni eius nõ erit finis, quia christus non solũ ĩnc̃tũ deus: sed etiã ĩnc̃tũ hõ regnabit ĩeternũ sup oẽs electos, etiã sup angelos, christus em̃ nõ solũ hoim sed z rex est z dñs angelor. Unde Math. iiij. dicitur Accesserunt angeli z ministrabãt ei vt scz dño suo. Et ad Heb. j. Cũ introducit primogenitũ scz christũ in orbẽ terraruz dicit Adorent eũ oẽs angeli eius. Regni igitur christi q̃ regnat in ecclesia triũphante sup oẽs sanctos z angelos non erit finis. Regni ꝙo quo regnat in ecclesia militãte erit finis: qñ scz finiet mũdus: tunc nõ erit amplius ecclesia militans. Tertio dñs tecuz: ad te virginẽ matrẽ magnificãdũ. Et hoc ipsa exp̃sit in cãtico suo dicẽs. Fecit mihi magna q̃ potens est. ¶ Triplici autem modo dicit magnũ. Primo magnum dicit id est p̃ciosum. Magnũ quasi ꝙtuosum. z magnũ id est famosum. Magnum p̃ciosum ꝓa incõmunicatũ mira includẽs sicut nomẽ Adonay nõ indicatuz patribꝫ vel nomẽ thetragramathon: immẽsa sacramenta z diuinas pfectiões includẽs. h̃ mõ dicit magnũ nomẽ Marie. id est p̃ciosuz nomẽ: qõ patet ex ipsius interp̃tatione, vi delicet q̃nq; literar: que signãt M. qõ est mater vniuersor. A. arca thesauror. R. regina celor. I. iaculum inimicor. vltimũ a aduocata peccatorꝫ. Prosecutionẽ hor p̃ transeo. Q. etiã nomẽ Marie sit virtuosũ cõtra pricula z mala: z famosum p oĩa patz ex supdictis. et potes hic adaptare exẽpla. Quarto z vltimo angelus cõmendat mariã a laudis magnitudine: cum dicit. Benedicta tu in mulieribꝫ. vbi dicit Nico. de lyra. id est p̃ omnibꝫ mulieribꝫ vel sup oẽs mulieres. Bonauẽtura. id ẽ pl⁹ q̃ oẽs mulieres. Ideo sup oẽs mulieres bñdicta: virgines: viduas z cõiugatas. ¶ Primo sup omnes virgines: in trib⁹. Primo q̃tuz ad votum virginitatis. ꝙa ipsa prima virginitatẽ vouit et seruauit. Secundo in puritate quã post x̃pm maiores habuit inter oẽs homies. quia ipsa castitatem transfudit in alios hoies in eam intuẽtes. Scribit em̃ de ea q̃ q̃uis fuit pulcerrima muli erũ. tamẽ a nullo potuit ꝺcupisci. Et illius assignant tres ratões. Prima quia se taliter habuit in omnibꝫ verbis z factis q̃ nulli dabat occasionem peccãdi: sed moueba tur cor cuiuslibet ipam intuẽtis ad deuotionẽ. ꝓpter eius laudabilem vitã z bonuz exemplũ z mores z ꝙuersatões bonas. ita adhuc oẽs virgines se regere deberent exẽplo Marie: nõ statim assurgere ad amplexus viror: eis arridere et cõfabulari. Secunda ꝓpter lumis claritatẽ que de ei⁹ facie exibat ita q̃ omnes in admirationẽ ducebat z ad laudandũ deuz ex tam nobili et pulcra creatura. Tertia ratio: ꝙa deus occultabat in ea oĩa q̃ poterant esse incitamẽta ad libidinẽ: z dedit gr̃am illi vt oẽs eam intuẽtes non inordinate mouerent: sed ad bonum: ꝙa eius puritas alior corda medullitus penetrabat: z in eis oẽs motus illicitos extinguebat. Istam puritatẽ nõ habuit btã Agnes, nec Katherina, Barbara vel Margaretha tẽ. ꝙa q̃uis nõ cõcupierunt alios: tamẽ ab alijs sunt concupite. vt patet in eaꝝ legendis. Tertio est bñdicta sup oẽs virgines in fecũditate: ꝙa virgo z mater extitit, q̃ nec primã similẽ visa est nec habere sequentẽ. Secũdo est bñdicta sup oẽs viduas in trib⁹ que in viduis repiunt. Primũ est libertas contemplationis. Uñ de Anna vidua dicit Luce. q̃. q templũ frequẽtabat deo seruiẽs in orationibꝫ die ac nocte. Secũdũ bonũ est carnis maceratio. Hã dicit aplus. j. ad Thi. iij. Uidua in delicijs viuens mortua est. Unde Judith vidua sancta ieiunijs insistebat cõtinuis. Tertiũ est exercitiũ in opibus pietatis z miscõie: vt ostendit aplus in dicto caplo. Et vidua illa sareptana Helie am de cibo necessario pauit. Hec oĩa sine compatione fuerũt in beata Maria. Hã ieiunia nõ solũ in lege mandata seruabat. sed ꝑm Ambrosiuz alia addebat. tota erat dedita orationi z contemplationi: christuz pauperem de sua paupt̃ate nutriuit. Ter-

cio est benedicta super omnes cõiugatas, et hoc q̃tum ad triplex bonum matrimonij. scz fides: ples: z sacramẽtũ. Primo q̃tum ad fidem, vt scz alter alteri seruet fidelitatẽ: non cõmiscẽdo se alteri. Beata maria nõ solum cum altero se non cõmiscuit, sed nec cum sponso suo Joseph, qa ambo votum castitatis pfessi sunt, vt dicit Aug. xxvij. q. ij. c. sufficiat. §. beata Maria. Secũdo q̃tum ad bonũ plis qõ sequit ex cõiugio: ppter qõ principaliter matrimoniũ est institutũ. Nã ples aliaz cõiugataz est pura creatura et peccatrix: sed proles virginis est deus z homo sanctissimus. Tertio q̃tum ad bonum sacramẽti videlicz q̃tuz ad vnionẽ et indiuisibilitatẽ. Vnde vt apls dicit. Hoc aũt dico magnũ sacramẽtuz in christo z ecclesia, qõ sacramentũ impletuz est in vtero virgĩali in q̃ facta est vnio deitatis cum nostra humanitate: que postea nunq̃ fuerunt separata ab inuicez: z sic per maxime bonum istud coniugatorũ reperit in virgine Maria. Ideo benedicta super omnes mulieres cõiugatas. In fine angelice salutatõis apposuit ecclesia. Et benedictus fructus vẽtris tui, que fuerunt verba Elizabeth qñ Maria eaz visitauit. Ideo aũt angelus nõ dixit illud scz bñdict⁹ fructus ventris tui: quia nõduz fructus vẽtrj fuerat qñ eam salutauit. Eccl'ia aũt vt iam exhibitum z maxie beate virginis cõmendatiuũ hoc apposuit. Ponit aũt cõiunctio copulatiua et vt notet inter benedictionez filij z matris aliquã distinctõem. Ipsa em̃ benedicta est ppter bñdictionez fruct⁹. vñ sua benedictio descendit a bñdictione filij Et hoc est qõ Bern. ait. Nõ ideo benedictus fructus ventris tui: qa tu benedicta. Sed ideo tu bñdicta: qa benedictus fructus vẽtris tui: qui est Jesus christus filꝰ dei. q̃m̃ ille in omnibus bñdictionib⁹ te excellit, nec in hoc laus matris diminuit: sed exaltat in eo q̃ non tm̃ filiuz sibi genuit eq̃ lẽ sed in infinitũ meliorẽ, qõ etiã ex hac pte quãdã infinitã insinuat matris bonitatez

¶ Nota tm̃ q̃ fructus ventris Marie est benedictus ppter triplicẽ bñdictõez gratie que fuit in christo. Prima est gratia vnionis. De qua Joh. j. Verbum caro factum est z habitauit in nobis et vidimus glo. zc. q̃ vnio statim facta est in vtero virginis qm̃ dixit. Ecce ancilla dñi: fiat mihi fm̃ zc. vbi illa miracula facta sunt q̃ nunq̃ visa siue audita prius aut posterius fuerunt nec erũt. Primo instãtanee spũsctus cõgregauit guttulas purissimi sanguinis Marie z ex eis formauit pfectum corpus puerile: z oĩa mẽbra corpis pfecte organisauit, videlicet manus caput pedes zc. licet valde parua vt vix visu discerni potuissent, vt dicit magister in tertio. di. iij. Secundo in eodẽ instãti ania creabat rationalis et corpi infundebat et oĩbus gratijs et virtutib⁹ ac donis pfectissime dotabat: sicut z nũc in celis est dotata. Tertio in eodem instanti secunda psona in diuinis scz dei filius corpi z aie vniebat. z hoc p gratiam vnionis. Secõa bñdictio gr̃e que fuit in christo dicit gratia capitis: per quã in corpus ecclesie influit sensum fidei ratiõez et motũ opationis bone. De q̃ dicit Joh. j. De plenitudine eius omnes accepim⁹ gratiã p gratia. de qua etiam dicit in ps. Impinguasti in oleo ca put meũ. Tertia gratia est plenitudinis singularꝫ. ceteri em̃ sancti habent gratiaz ad mẽsurã, christus aũt sine mẽsura. Unde dixit Johes baptista de christo Joh. iij. Nõ em̃ ad mẽsurã dat deus spiritum. Et ps. Unxit te deus deꝰ tuus oleo leticie p cõsortib⁹ tuis zc. Patet ergo qa bñdictus fructus vẽtris Marie. Cui gratias agamus dicentes. Gloria tibi domine.

¶ De annũciatione beate Marie virgis Sermo. XXXVIII. de euangelio.

INgressus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dñs tecum zc. Lu. j. Exquo fm̃ iura matrimoniũ nõ contrahit: nisi cõsensu vtriusq̃ contrahentiũ intercurrente vt in c. cum locũ. z in c. cum apud. z in cã. si inter. de spõsa. z. xxvij. q. ij. sufficiat. ideo nec lex nec ius habet vt sponsam quis accipiat q̃ntumcunq̃ magne autoritatꝫ existat nisi prius super hoc virginis quam in sponsam desiderat cõsensum acquirat. Et hic mos est apud omnes. Volẽs itaq̃ deus pater habere sponsam in hoc mũdo ex qua filium haberet in carne humana. neq̃ q̃ hoc sine consensu virginis quaz ab eterno preelegerat perficere voluit: sed legatio

nem ad eam misit vt eius consensum exq̃reret: quo habito: ipsa mater filij sui vnigeniti fieret. Angelus igitur Gabriel missus ad hãc legationem exequendaz: ingressus ad sponsam virginẽ Mariã eam salutando dixit. Aue gratia plena dñs tecum bñdicta tu in mulieribꝫ, vbi thema. ¶ In verbis p̃missis duo tanguñ. Primo apparitio angelice claritatis, ibi. Ingressus angelus. Secundo salutatio virgince dignitatis ibi. Aue gratia plena. Circa primũ q̃tuor sunt vidēda. Primo ꝙs sit ingressus secũdo qñ sit ingressus, tertio in quo loco, quarto quomodo z qualiter sit ingressus.

A Circa primum quis angelus sit ingressus: solu it euangeliũ, quia angelus gabriel. Sed quare per angelum facta est ista annunciatio et nõ per hominẽ. Respõdet Symon de cassia. Primo ꝙa quilibet homo fuit peccator: sed opus incarnatõis debebat hominẽ soluere a peccatꝭ: ideo magis congruũ fuit mittere angelum q̃s hominẽ. Secũdo ꝙa missio ista fuit propter reuocationẽ ad regnum celorum. Idcirco celestis ciuis mitti debebat. Tercio ꝙa p incarnationem dñi etiam angelica ruina reparãda erat: vt de cetero pax esset inter angelos z homines. In huius ergo figuram tẽpore natiuitatꝭ gaudẽtes angeli cãtabãt Gloria in excelsis deo z in terra pax hominibus ꝛc. B Sed diceres q̃re gabriel z nõ alius. Respõdet Bernñ. sup missus est: q; ꝓpter duas rationes. Prima ratõ ꝙa annũciabat fortẽ id est xp̃m: z opus quod annũciabat req̃rebat virtutẽ fortis: ꝙa potentiã diuinã. Sed Gabriel fm Bernñ. fortitudo interp̃tatꝭ. Hã p opus incarnatõis virtus altissimi manifestatꝭ. ergo merito p fortitudinẽ annũciatꝭ. Hã p hoc opus fortissima vicit. Prio diabolũ. Joh. xij. Nũc princeps mundi eiicietur foras. Secũdo mundũ. Joh. xvj. Confidite ego vici mũdum. Tercio oẽm intellectũ creatuz angelorꝫ z hominũ. Aug. sermone de annũciatione dicit. Est stupendũ miraculum excellens oẽm intellectũ q̃ in cherubin est terribilis et omnib angelis est incõprehensibilis conceptus est in aluo virginis. Unde virginẽ cõcipere z parere supat omnem legem nature, merito ergo Gabriel id est dei fortitudo mittit. Secunda ratio ꝙa mittebatur ad fortem. De qua ꝓuerb. vl. Mulierem fortem quis inueniet, z postea seq̃tur, z de vltimis finib p̃cium ei⁹ q̃ ꝓprie nõ nisi de beata virgine verificatꝭ que deũ et hominẽ in infinitũ distantes in se cõplexa est, p̃s. A summo celo egressio eius.

L Circa secundũ quo ad tẽpus quãdo sit ingressus aut missus q̃nꝫ sunt considerãda, videlicz quo anno, quo mense, qua hebdomada, q̃ die, q̃ hora angelus sit ingressus ad Mariã. Quo ad ꝓmũ: hoc est quo anno: dicũt doctores q; fluxis a principio mũdi annis q̃nꝫ milib. cxcix. Isto igitꝭ vltimo anno facta est hec legatio. Ex quo ad secundũ scilicet quo ad mensez dicunt q; in mẽse marcio, et allegãt illius plures rationes. Prima ratio: ꝙa mẽsis iste dictus est mẽsis nouoꝝ. Exo. xxiij. Et ꝓpter hoc in ipso mẽse debuit illud nouũ fieri sit per terrã. De quo Hiere. xxxj. Nouũ faciet dñs super terrã: femina circũdabit virum sez gremio uteri sui. Secũda ratio q; in mẽse isto incipit terra renouari in terre nascentib, ipse eñ debebat oĩa renouare. Apoca. xxj. Ecce noua facio omnia. Tertia ratio ꝙa in mẽse isto ĩcipiũt arbores florere z apparere flores, z ꝓpter hoc flos nõ debuit ꝙuenienti⁹ ꝓcipi nisi tpe floris Lañ. ij. Ego flos campi z lilium cõuallium. Quarta ratio est fm Bedã: quia in hoc mẽse est eq̃noctiũ vernale: et tũc dies incipiũt fieri lõgiores noctib. In ꝓceptione aũt christi nox recessit: dies autez approp̃inq̃uit, z sic iste mẽsis quãdo angelus ingressus est fuit sextus post cõceptionez Johãnis baptiste q̃ fuit cõceptus in fine septẽbris. Saluator ꝙo in marcio. Sed q̃ ad terciuz, scz hebdomadã colligit ex dict beati Augustini in. iij. de trini, q; vltima hebdomada ꝓnominati mẽsis. Cuius ratio est fm eundem ad designãdũ q; in vltimo tpe christ⁹ incarnari voluit scz in tpe gratie. De quo Abacuc. ij. Apparebit in fine si mora fecerit expecta eũ: ꝙa veniens veniet. Quo ad quartum dicunt q; feria sexta, que est. xxv. marcij, quia illo die creatus est ꝓmus hõ. Et sic merito hac die concipi z nasci debuit qua die regenerandus erat homo p ei⁹ passionem. Ea etiam die reuolutis, xxxiij. annis etatis sue crucifixus z mortuus est p nobis fm Augu. Et ideo ꝓ ceteris in

maxima deuotiõe habenda est, & vbiq; p̃pter reuerentiã eius abstinere a carniũ esu. de p̃se. dist. iij. de esu. Antiq;tus etiã ieiuna bat ita vt christũ crucifigere putaret q̃ sanus nõ ieiunasset. de p̃se. di. iij. ieiunia. Et quo ad quintum hoc est quo ad horã dici dicunt cõiter doctores & maxime Franciscus maronis q̃ hora completorij fuit ista annũciatio incepta. Sed hora matutina li fuit incarnatio celebrata. Sic scribitur Sap. xviij. Dũ mediũ silentiũ teneret oĩa & nox in suo cursu. Et hoc repsentat ecclesia i campana quã mane & vespe pulsare ordinauit ad huius rei memoriã. Et dicũt aliqui doctores q̃ locutio angeli cum virgine durauit ab hora cõpletorij vsq; ad mediũ noctis. Et sufficit bti Luce verboꝝ scribere substantiã. Sicut in multis exẽplis scripture habemus q̃ illa que lõgissimo tempore sunt peracta breui pagina sunt descripta. Circa tertiuz in quo loco sit ingressus Soluit euãgelium: quia in ciuitate Galilee cui nomẽ Nazareth. Ideo aũt ista annunciatio et ꝯceptio christi fieri debuit in puincia galilee & nõ in Judea. quia in galilea cohabitabãt gentiles cũ iudeis in signum q̃ vtrũq; populum vellet redimere Aphe. ij. Ipse est q̃ facit vtraq; vnum. Et facta sunt in ciuitate Nazareth qõ interp̃tatur flos: ad significandũ q̃ verus flos id est christus cõcipet in floze id est nazareth. et de floze id est de beata virgine. & cũ floribus id est tpe florum. Quãtũ aũt ad locuz habitationis dicendũ q̃ fuit ingressus ad domum vbi habitabat beata Maria. Dicit em̃ euangeliuz. Ingressus angelus ad eam scz in ostium domus sue. ¶ Circa quartũ quomõ & q̃liter et in qua forma ingressus sit ad eam dicit sctus Thomas iij. pte. q. xxx. q̃ in specie corpali apparuit virgini Marie. Et hoc ꝯueniens fuit. primo ꝯtum ad id qõ nunciabat. Veneratem̃ angelus nunciare incarnationẽ inuisibilis dei. vnde etiã cõueniẽs fuit vt ad huius rei declaratõez inuisibilis creatura scz angelus in sua substãtia inuisibilis oculis nostris corpeis: formã assumeret in q̃ visibiliter appareret. cũ etiã oẽs apparitões veteris testamẽti ad hãc apparitionẽ ordinẽtur q̃ filius dei in carne apparuit. Secundo hoc cõgruum fuit dignitati matris dei que nõ solum mente sed in corpoꝛeo vẽtre erat dei filium receptura. Et ideo nõ solum mens eius sed etiã sensus corpoꝛei erãt visione angelica refouẽdi. Tertio congruit certitudini eius qõ nũciabat. Ea em̃ que sunt oculis subiecta certius apphẽdimus ꝯ ea que imaginamur. Vñ Crisosto. sup Math. q̃ angelus nõ in somnis imo visibiliter virgini astitit. Hã quia magnã valde relationez ab angelo accipiebat: egebat tante rei euentus visione solenni scz corporali. Apparẽs aũt angelus in specie corpali quam ipse assumpsit ex aere dẽsato se obtulit virgini in forma humana magis ꝯ in alia forma corpoꝛea. Quia debebat eã locutione de misterio incarnatõis informare. sed nullũ sensitiuũ est locutiuum nisi homo. Sic ergo voce humana locutus est vt patet ex euãgelio. Licet em̃ angelus nõ haberet dẽtes naturales vt homo nec palatum nec guttur vel pulmonẽ: ex quibus format vox humana. tamen & sine illis potuit formare vocem humanã id est similez ei. sicut & cum facta est vox de celo que audita est Math. iij. Hic est filius me⁹ dilectus &c. in aere: vbi illa instrumenta vocis humane nõ erant. Decuit em̃ vt sicut illuminatione inuisibili mens eius illustrabatur & inflãmabat a deo: ita etiam & visione clara & locutione sensibili oculi eius & auditus eius & omnes sensus eius reficerent in dño Et hec forma humana fuit in sexu virili ſm Albertum. quod patet ex eo. q̃ in omnibus alijs apparitionibus angelorum figuratiuis huius annũciatõis angeli apparuerunt in forma virorũ. vt quãdo apparuerunt tres viri id est angeli Abrae Gen. xviij. Et ratio est ſm Albertũ. Quia sexus femineus nõ est illuminatiuus: sed magis illuminabilis ſm aplm dicentem Mulieres in ecclesia taceant sed domi viros suos interrogẽt. Similiter. j. ad Thimo. ij. Mulieri docere non pmitto. vnde cum illuminãs ingẽtuz hmõi dignior sit illumiato: fieri debuit beate Marie in sexu digniori scz virili. Missus autez angelus apparuit in forma humana virili: nõ quidem in etate puerili: nec senili sed iuuenili. Cuius ratio est ſm Albertuz. Quia senex ingẽtum hmõi: dicit defectum et similiter puer. Sed iuuenis dicit nouitatẽ cũ per-

fectione. Sic aũt annunciabat ille qui fuit nouus ſm humanitatẽ: pfectus ſm diuinitatẽ. Ergo in ſpecie iuuenili debuit nunciare. Ingreſſus etiam credendũ eſt apparuiſſe indutus: quia in ſcripturis ſic legunt apparuiſſe. Mã in reſurrectione viderunt mulieres in monumento duos angelos in veſtibꝫ albis ſedẽtes. Et poſt aſcẽſionem chriſti immediate apparuerũt duo viri in veſtibus albis Actuũ. j. Et dicit albertꝰ q apparuit angelus iſte in veſte clara nõ alba nec nigra vel rubea. Quid aũt angelus reperit virginẽ agentẽ in ipſa hora ſui ingreſſus. dicit Frãciſcus maronis. Virgo a iuuẽtute literas didicit ⁊ legebat illud yſa. vij. Ecce virgo cõcipiet: cepit deſiderare ſi fieri poſſet q eſſz illius virginis ancilla. ⁊ occupauit ſe cuz defectibꝫ hũani generis: ⁊ deinde dedit ſe in oratiõnẽ vt cito omnipotẽs pater vellet oſtẽdere ineffabilem miſcõiam ſuã generi hũano: ⁊ per filium ſuum vnigenitum illud redimere: ⁊ p oratiõnẽ venit in cõtemplationẽ. Sola ergo deo dedita flexis genibus: eleuatꝭ oculis: maxillis lacrimis pfuſis. Sic ergo ſpiritualiter deo vnita ingreſſus eſt angelus ad eam. Et vt dicit Berñ. ianuis clauſis: vt monſtraret ſe angelum: nõ hominẽ. ⁊ ꝫ potuit pꝛopter nature ſue ſubtilitatez ⁊ aſſumptu etherei corpis qualitatẽ. Suſpicãdum igit non eſt dicit Berñ. q aptũ oſtiũ angelus inuenerit virginis: cum nimiꝫ in poſito erat frequẽtias hominũ fugere. vitare colloquia et acceſſus virorũ. Et dicit Berñ. q hec apparitio angelica fuerit nimis inſolita: quia in forma hominis cũ ingenti lumine. Unde credendũ eſt q Maria multotiens vidit angelos ſed nunqꝫ in tanta claritate. ℣ Quantũ ad ſecũdũ in quo tangit ſalutatio virginee dignitatꝭ. Nota: q angelus in hac ſalutatiõe virginem glorioſam ex quatuor pꝛincipaliꝫ cõmendauit. Pꝛimo a vite innocentia. ⁊ hoc tangitur cum dicit Aue. id eſt ſine ve. Et hoc tripliciter. Pꝛimo fuit ſine ve triplici cui ſubiacet totum femineũ genus, ſcilicet ve pudoris. laboris. et doloris. Fuit enim ſine ve pudoris in ꝯceptione. ſine ve laboris in geſtatione. ſine ve doloris in parturitione. Nam teſte Berñ. Fuit ſine corruptione fecunda: ſine grauamine grauida: et ſine dolore puerpera. Ratio aũtẽ quare fuit ſine ve pudoris: quia eius cõcept⁹ fuit ſine corruptione nõ humano ſemine ſed miſtico ſpiramine. Ideo dicit in euãgelio Spũſſanctus ſupueniet in te. Ratio ſecũdi: quia virtus altiſſimi obumbrabit eam et ideo geſtatio ſine grauamine quã ſuſtentat virtꝰ altiſſimi. Ratio tertij. quia qõ naſcetur ex te ſanctũ. Ideo partus ſine leſiõe quia ſoli pꝛincipi ſeruata eſt illa porta quã non violauit egrediens: ſicut nec ingrediens. Ezech. xliij. Hac triplici maledictiõe nulla mulier imunis natura fuit niſi ſola virgo benedicta. Unde Eue Geñ. iij. dictum eſt. Multiplicabo erumnas tuas et cõceptus tuos: paries in dolore filios tuos. Secũdo fuit beata virgo immunis a generali ve. cui ſubiacet totuz genus hũanum. ſcz cõcupiſcentie culpe ⁊ pene. De q Apocal'. xvij. Aquila clamabat ve ve ve habitãtibus in terra. Fuit ergo btã Maria ſine pꝛimo ve. quia ſine concupiſcẽtia originalis peccati. quia ſine eo cõcepta eſt Cañ. iij. Tota pulcra es amica mea ⁊ macu ẽ. et ſic nullam habuit inclinationẽ ad peccatũ. Secundo fuit ſine ve culpe ⁊ venialis ⁊ mortalis. Unde Aug⁹. in li. de natura ⁊ gratia. Cum de peccatis agit nullã de matre dñi volo fieri queſtionem. Excepta ea ſi omnes ſancti cõgregarenꝭ et ꝙrerentur ẽ. Tertio fuit ſine ve pene que eſt in ſepatõe anime a corpore que eſt incineratio ⁊ corpis diſſolutio. Nam ſicut dñs non dedit ſanctũ ſuum videre corruptionem id eſt chriſtuz. ſic nec ſanctã ſuam de qua natus eſt ſanctus: ſed corpore et aña in celum aſſumpta eſt. Tertio inſuper modo beata virgo imunis eſt ab alio triplici ve cõmuni. De quo. j. Joh. ij. dicit. Oñe qõ eſt in mũdo aut eſt ꝯcupia carnis: aut ꝯcupia oculoꝝ. aut ſupbia vite. Auariciam nanqꝫ excluſit p pauptatẽ. Luxuriã p virginitatem. Diabolũ ꝯ ſcz ſupbiam p bumilitatem. quia bas virtutes in ſe pfectiſſime habuit. Bene ergo dixit angelus. Aue ꝙa fuit ſine oñi ve. ſicut p oppoſituz Eua fuit plena omni ve. Ideo dicit Aug. q cõueniẽter in eua reuerſatũ eſt Aue. ꝙa vertendo eua ſonat auc. ℣ Scõo cõmẽdauit eam angelus a gratie excellentia. cũ dixit. Gratia plena. Ubi nota duplex eſt

gratia. Prima est gratia gratũ faciens que dicit charitas infusa: sine q̃ nemo est acceptus deo z q̃ inter oĩa dona a deo creata: ẽ excellentissimũ donũ. vt dicit Aug. De illa principali loquit angel⁹. Berñ. Ita copiose est ei collata gratia q̃ oẽm vitã suam custodiuit: z ab omni culpa veniali z mortali. Ideo Aug⁹. dicit. Quid dignius hac virgine q̃ trãscẽdit merita omniũ mortaliũ etiam angelor. Alie sunt gratie gratis date: q̃ licet oĩbus hoĩb⁹ a deo grat⁹ dant: nõ tñ hoĩem fm se gratificant omnes simł nec aliq̃ earum: sed ad multa alia, sic hmõi gratie possunt dici omnes virtutes alie a charitate. Maria ergo nõ solũ habuit donum gratie principalis gratum facientis, sed etiam plenitudinẽ gratiarũ gratis datar. De q̃ Jero. in sermone de assũptione sic inquit. Si diligenter attẽdis nil est virtutis qõ non resplendeat in virgine Maria. vnde ipsa fuit hũillima. Berñ. Si maria humilis non fuisset spirit⁹ super eam nõ quieuisset nec eam impgnasset. ysa. vlt. Sup quẽ requiescet spũs meus nisi sup q̃ tum z humilẽ. Item fuit castissima. Berñ Tante fuit puritatis q̃ nec angelica puritas ausa est ei se cõpare. Idẽ. nec astra mũda sunt in cõspectu eius. Tanta mũdicia o maria deus carnẽ tuã mũdauit vt etiam sue diuine pietati eam ꝯglutinare non despexit. Itẽ fuit mitissima. Berñ. Nil austerum: nihil terribile in ea: tota suauis z mitis. Itẽ fuit misericordissima. Igna. Maria oĩm operum pietatis vnicuiq̃ aliquid ministrat miseris z afflict⁹ est coafflicta. Et hec miscõia nõ est in beatitudine diminuta sed pfecta. Sic ergo merito a gratie excellentia cõmendat z dicitur plena gratia.

¶ Circa hoc cadit dubiũ. Legit enim q̃ christus fuit plenus grã Joh. j. Similiter Maria z discipuli in die pẽthecostes. Act. ij. Et btũs stephanus Act. vj. q̃ est ergo differentia istius plenitudinis. Rñdet q̃ q̃druplex est plenitudo gratie. Prima superfluentie. scõa excellẽtie. tertia abũdãtie. quarta sufficientie. Prima plenitudo grẽ dicit superfluentie: illa fuit in xpo fm q̃ caput est eccl̃ie: z exuperãter redũdat i alios vt fons scaturiẽs. De q̃ Joh. j. Vidim⁹ eũ plenũ grã z veritate. z de plenitudine eius oẽs accepim⁹. Illa plenitudo gratie excludit potentiã peccãdi. ḋa pctm̃ est defectus gratie. De quo dicit ad Coll. j. In christo cõplacuit omnẽ plenitudinẽ diuinitat⁹ inhabitare: ḋa habuit oĩmode oẽm pfectionem. Joh. iij. Nõ ad mẽsurã datus est spiritussanctus. z sic nullo modo potuit peccare. ḋa peccatũ est recessus a deo z p se fuit deus. z sic ipse a seipso recedere nõ potuit: z sic nec peccare. Vñ. j. Pe. ij. Peccatuz nõ fecit: nec inuẽtus est dolus in ore eius. et talis plenitudo gratie nõ fuit in btã virgine. Secũda est plenitudo excellentie scz specialis progatiue gratie: qñ aliq̃ creatura ex speciali dono et dei gratia ꝓuilegiat: q̃ sibi ꝓferunt oĩes ꝑtutes q̃ ipsaz nõ solum custodiũt a peccato mortali sed etiam veniali. Illa erat in Maria: vt hic in themate. Berñ. in sermone. Logit⁹ me z̃. Cet⁹ sanctis gratia p partes ꝑstat. Marie se simul infudit tota gratie plenitudo. z iõ bñ circũdabãt eã flores rosaz z lilia cõtal lium vt virtutib⁹ virtutes fulcianť. Tertia est plenitudo abũdantie. Illa fuit in aplis Act. ij. Repleti sunt oẽs spũsctõ z ceperũt loqui magnalia dei varijs linguis z̃. ita vt mirarenť iudei. Illa gratia cõsistit in h̃ q̃ ds nullum pctm̃ mortale cõmittit: z magnum habet ardorẽ ad bona opa z ꝑtuosa z ad oĩa deo placita ita q̃ etiã talis raro peccet venialiter. Istã etiam habuit btũs stephanus Actuũ. vij. Judei non poterãt resistere spiritui et sapientie qui loq̃bat in eo z̃. Quarta est plenitudo sufficiẽtie quã vnusquisq̃ habet electorũ intãtum q̃ sibi ipsi sufficit ad salutem Et sic Elizabeth repleta est spiritusctõ. Sic et Zacharias Luce. j. Et sic symeon Luce. ij. Tertio cõmendauit eam angelus in salutatione sua a diuina assistentia: cum dixit Dñs tecum.

¶ Ubi nota fm magistrũ in primo, deus dicitur esse in omnibus rebus creatis tripliciter. scz per essentiã: presentiã et potẽtiã. z in sanctis suis quarto modo scz p inhabitantem gratiã: vel hic inchoatam: vl̃ in futuro consũmatã. De quo dicit Johãnis. xiiij. Si quis diligit me z̃. et ad eum veniemus z mansionem apud eum faciemus. Omnibus his modis erat dominus in beata Maria perfectius q̃z in ceter⁹ oĩbus. Dicitur eñ deus esse in creaturis p essentiam inq̃tum per suũ ꝓtinuũ influxũ

cõseruat creata in esse. Unó Greg. Omnia in nihilum rediret nisi ea manus oipotẽ tentis sustentaret. Quanto aũt aliqua creatura habet pfectius esse: tanto magis potest dici deus ibi inesse p essentiã. Uñ magis in hoĩe q̃ in brutis. Et ꝺa beate Marie dedit nobilissimũ esse quia optime formata z cõplexionata sup omnes. ideo sup oĩa creata dñs tecũ. Per psentiã dicit de in oĩbus esse: ꝺa nouit oĩa intima creature Oĩa em̃ nuda et apta sũt oculis ei⁹. Heb. iiij. Sed in beata virgine fuit p psentiam nõ solũ ꝺa non vidit oĩa secreta eius affectus et cogitat⁹ oculo ognitõis: sed oculo approbatõis oẽs actus ei⁹ interiores z exteriores vt sctissimos approbauit. Per potentiã dicit esse in reb⁹. ꝺa oĩb⁹ dat virtutẽ opandi. Unó Job. xv. Sine me nihil potestis facere. Et ꝺa virtutẽ dedit operandi btẽ Marie pfectius q̃ alteri pure creature, ideo z pfecti⁹ q̃ in alijs dñs tecuz. Per gratiã est in sanctis. ¶ Job. iiij. Qui manet in charitate in deo manet z de⁹ in eo. Hz certe nullus põt eq̃ri btẽ Marie in charitate. Can. j. Introduxit me rex in cellã vinariã, scz gratie sue abũdantissime: z ordinauit in me charitatez. Sed vltra dictos modos essendi fuit dñs cum Maria modo inaudito a seculis stupẽdissimo, scz per psentiã corpalem qñ verbum caro factum est. Et de q̃ nisi de virgie maria ait Bern̄. Et fm hoc exponit dñs tecum scz cito erit in carnã dus. Bern̄. Licet cũ omnib⁹ sanctis sit dñs: tñ singulariter z singulari p̃rogatiua est cum Maria. Singulariter, id est singulari mõ, scz p cognitõez nature qñ scz nature virginis in vtero eius vnita est natura diuina. Hiero. Jã cum virgie erat ꝺa ad virginẽ mittebat. dñs vbiq̃ p essentiã, in celis p apparẽtiã, in angelis per p̃sidentiã, in sanct⁹ p gratiã. in assumpta hũanitate per vnionẽ, sed in virgine p totiꝰ deitatis psentiã z corpalẽ existentiã. Merito potuit dicere dñs tecũ. ¶ Quarto eã cõmendauit a feminea refulgẽtia id est celebri fama. ibi. Benedicta tu in mulieribꝫ, id est super omnes mulieres. Et hoc q̃tuz ad triplicem gradum benedictionis in genere mulieruz: ad quorum tertium gradũ nulla alia mlier attingere potest. Primus gradus est q̃ mulier est fecũda sed nõ virgo. Secundus q̃ virgo: sed non fecunda Tertius q̃ virgo simul z fecũda. Duo primi cõueniunt ceteris mulieribꝫ, tercius est solius Marie priuilegium. Et p̃pter h̃ dicitur Lu. x. Maria optimã partem elegit Bona pars q̃ fecunda. Melior q̃ virgo. Optima q̃ siml' ꝑgo et fecũda. Ideo Anſhel. O benedicta z sup benedicta per te benedicitur omnis creatura. Aliq̃ mulieres sunt bñdicte ꝺa ꝑgies sed nõ fecũde. Alique ꝑo sunt fecunde sed nõ virgines. Tu ꝑo es super omnes bñdicta ꝺa siml' virgo et fecũda. Secũdo dicit bñdicta sup oẽs mulieres. ꝺa ipa exempta fuit a triplici cõmuni maledictione mulierũ parientiũ scz amissionis virginitatis in cõceptione, laboris in gestatõne, z doloris in parturitõe vt dictũ fuit in verbo Aue. Reuera nõ solum sup oĩes mulieres: sed z sup omnes viros post christũ. Nec solũ super omnes viros: sed z super oĩes angelos et vniuersaliter sup omnẽ creaturam aliam a christi hũanitate: eoq̃ a verbo assumpta est. Aliter potest exponi, benedicta tu in mulieribus id est inter mulieres vel a mulieribus Et hoc p̃pter triplicem benedictionẽ quaz habent mulieres per ipsam cõtra tria mala a quib⁹ liberate sunt mulieres p̃pter beatam virginem. Primũ fuit verecũdie. que em̃ mlier ausa fuisset apparere: cum p mulierem ꝓditum fuerit totum genus hũanũ Unde in signum huius ꝺaf eis velum in capite. Sed ab hac verecũdia maria mulieres liberauit: dum p ipsam saluatũ est totum gen⁹ hũanuz. Scõm malũ fuit legis maledictũ fm quã maledicta erat oĩs mulier que nõ ꝓduceret semẽ in israel. Quod maledictũ aboleuit virgo dũ primo obtulit deo suã virginitatẽ. ps. Adducent regi virgines post eã id est virginẽ: que prima regi virginitatẽ dedicauit. z prime eius id est vidue z cõtinẽtes: q̃ sunt prime virginibus offerent tibi christe. Tertiũ maluz est deiectio nature sine cõditionis. Est em̃ naturaliter deiecta z infirma cõditio mulier. Uñ puer. vlti. Mulierẽ fortẽ q̃s inueniet quasi diceret. Nullus vnq̃ vllaz, sed certe post illud puerb⁹, 6z. Inuẽta est vna mulier fortis cuius p̃cium pcul z de vltimis finibus: ꝺa de ipso sinu patris et limo terre p̃cium redẽptiõis cõcepit in suo vtero. Et.

hec sua fortitudine supplantauit diabolū. Unde Gen. iij. Ipsa conteret caput tuū z cessauit abiectio mulier. Propter hec tria dicit ei in psona Judith. xv. Tu glia hierusalē. Et hoc est cōtra verecūdiā eue. Tu leticia israel ꝓtra maledictū legis. Tu honorificentia populi nr̄i cōtra abiectionem obꝓprobrij. Merito ergo debet benedici a mulieribꝫ et plus cōtinuare angelicā salutationē q̄s viri. ¶ Circa hāc salutationem nota q̄ nunq̄s pōt hō dulcius: gratiꝰ z excellentiꝰ btām virginē salutare seu laudare q̄s hac salutatione quā ipse deꝰ pater dictauit z p angelū ei destinauit Et sūt q̄n q̄s que nos debent inducere ad frequenter dicendū hāc salutationē. Primo ꝓpter debitū. Salutatio em̄ debet precipue amicꝰ et bñfactoribꝫ, et sic ex debito tenemur eaꝫ salutare, ꝗa multa bñficia dilectionis z signa nobis exhibuit z hodie exhibet in salutē. Exēplifica de magnis laboribus filij In ipsa habet locum illud Ro. vl. Salutate Mariā que multū laborauit in vob. id est in oim vestꝝ salutē. Scō ꝓpter eius bñplacitū. z hoc maxime cū illa salutatōe angeli in q̄ magnā habet cōplacētiā tanq̄s in epla celesti in q̄ recolit exordiū nr̄e redēptionis: redemptio captiuoꝝ: victoria hostiū. Exemplum de quadā moniali cui apparuit beata virgo in lecto quiescenti z. Tertio ꝓpter salutatōis fructum, vnde sicut hec salutatio virgini Marie sūme placet: sic ipsa ei dicentibus valde remunerat sicut legitur in plurimis exemplis. Unuꝫ de muliere militis depauperati qui deum negauit. Alteruꝫ de milite facto monacho de cuius tumba post mortem suā liliuꝫ ex eius ore creuit. Quarto ꝓpter cauere ingratitudinis viciuꝫ, summa em̄ ingratitudo est multa bona suscipe z non ꝯgnoscere z regratiari. Quinto ꝓpter diaboli suppliciū. ꝗa ipse inuidus turbat cū videt et audit p q̄d hō salutē est cōsecutus quā ipse amisit Bern. Celum ridet: angelus gaudet: mundus exultat: infernꝰ ꝓtremiscit, demōes fugiunt: cum dico Aue Maria. Exēpluꝫ de q̄dam recluſa cui demō aliq̄tiēs in forma boni angeli apparuit Nō solū diabolo displicet illa vocalis oratio sed singla verba que in ea cōtinent. Prosequre vt in tbe. no. de san. sermone. lxix. in fine.

De cena domini vel corpore christi sermo. XXXIX. de euāgelio z epistola.

Accipite et comedite hoc est corpus meuꝫ. Verba sunt saluatoris nr̄i Matth. xxvj. c. trāssumptiue. j. Cor. xj. et legit hodierna die in epistolari officio. Ondit nobis dns nr̄ Jesus xps ardētissimā charitatē suā nō soluꝫ in cruce z in passiōe. verū etiā in multis alijs diuersisq̄ modis. et potissimū cū instituit sanctissimū sacrm̄ pciosissimi corpis z sanguis sui. Trāsiturꝰ em̄ saluator nr̄ de h̄ mōdo ad patrē: nouit discipulorꝫ fragilitatē et oim̄ seq̄ntiuꝫ: more pij patris filijs suis puidit de viatico sui pciosissimi corpis et sanguis mediāte q̄ roborati possint potenter p iter hui⁹ mundi venire ad eternam btitudinē. q̄re illud eis sumendū cōmisit dicēs. Accipite z comedite. A In verbis p̄missis duo innuuntur. Prio gratiosa donatio saluatoris. ibi Accipite, scdo subiūgit miraculosa refectio pcōris ibi, et comedite hoc est corpꝰ meū. De primo dicit Accipite. O q̄s gratiosa et amorosa donatio. Naz compando gradꝰ diuine largitatis q̄tum ad donū: tunc iste est summus graduꝰ. Primꝰ gradus amoris z donatōis est q largitꝰ est homi celuꝫ et terrā z oēs irrōnales creaturas ad obediendū. ps. viij. Omia subiecisti sub pedibꝫ eius. Ecc̄i. xvij. Deꝰ creauit hoīez de terra et dedit ei ptātem eorꝝ q̄ sunt sup terram: et dixit Gen. j. Dñamini piscibꝫ maris z volatilibꝫ celi. Cuiꝰ donatōis recolit Augu. dicēs. O aīa mea dilige deum q̄ dedit tibi celū cū syderibꝫ, aerē cū volatilibꝫ, aquam cū piscibꝫ, terrā cū germinibꝫ, totū mundū cū oibus q̄ in eo sūt. Scōs gradus amorose donatōis est q dedit homi nobilissimas creaturas aīe rōnali celestes. i. angelos ad ministrandū. Hebre. j. Oēs sūt administratorij spūs z in ministeriū missi. ꝓpter eos q̄ hereditatē capiūt salutis. Tero. Magna dignitas aīaꝫ q vna q̄q aīa habet vnū angelū ad custodē sibi deputatuꝫ. De q̄ dixit saluator Matth. xviij. Angeli eorꝝ sp videt faciē p̄is mei qui est in celis. Ubi dicit Aug. Dicunt angeli nr̄i ꝗa nobis seruiūt z nos cōcives suos hr̄e cupiūt Tertius gradus amorose donatōis est q

largitus est seipm z hoc multis modis. Primo dedit seipm nobis in sociuz nostre pegrinatois. Baruch. iij. In terris visus est z cū hoibus cōuersatus est. Ecce soci⁹ vie in hac pegrinatiōe. Scdo dedit seipm in seruū nre necessitatis. Phil. ij. Exinaniuit seipm formā serui accipiēs. De quo p se dixit Matth. xx. Filius hois nō venit ministrari sed ministrare. Reuera seruiuit nob xxx. annis in humanitate. De q Isa. xlix. Seruire me fecisti pctis vestris. Tertio se dedit in pciū nre redēptois. Ephe. v. Dilexit nos z seipm obtulit p nobis hostiam z oblatōez deo in odorē suauitatis. De quo Matth. xx. Filius hois venit dare aiaz suā p multis. Quarto dedit se homi in cibum Joh. vj. Panis quē ego dabo caro mea ē p mūdi vita. vbi Greg. Bonus pastor dominus ihesus aiam suā p ouib posuit z in sacramēto corp⁹ z aiam z sanguinez dedit vt oues q̄s redemerat carnis sue sacramēto satiaret. Ecce magna dilectio z amoroza z gratiosa. Hec est donatio de qua habet in cle. si dūm. de re. z ve. san. vbi dicit. O diuini amoris imensitas. diuine pietatis supabūdantia. diuine largitatis affluentia. dedit nobis oia sub pedibus. angelicos spūs mīstros: volēs adhuc exuberātē charitatē demonstrare pcipue liberalitatē seipm nobis tribuit in cibū: trāscēdēs oēz liberalitatē: dilectionē et modum. ℟ Sed quō debemus accipe siue sumere ℟ sacrm. Pro q notandū q būc amabilē cibū debem⁹ cape q̄nq modis. Primo debemus accipe fideliter sine erroze. Heb. xj. Oportet accedentē ad deū credere. Bern. Hec sacramēta necessario fidē exigūt et rationē nō admittūt. Debet g accipiēs credere q in hoc sacro sub specie panis sit realiter dūs nr ihesus xps. Vñ ym Fracisci de maro. in q̄dā sermone de corpe xpi. Sub specie panis q videt in hostia q̄tuor ee creduntur. Primo credit ibi esse corpus xpi ex vi verboz. q̄a verba cōsecratōnis de solo corpore faciūt mentionē. Scdo est ibi sanguis christi ex cōcomitātia īmediata. quia sanguis īmediate disponit corp⁹ ad vitā. et ideo nō oportet q laicis det sub vtraq specie. Tertio est ibi aia xpi ex cōcomitantia. ppinq. q̄a licet ania nō viuificet corpus nisi mediante sanguine: tñ ptinet ad eādez naturā. z ideo ꝺcomitat ipm ppinq. Quarto est ibi diuinitas verbi ex cōcomitātia remota. q̄a nō ptinet ad eandē naturā būanā q̄uis ad idē suppositū: q̄a diuinitas cū trib pcedentib facit vnū suppositum. Sic etiā in calice ista q̄tuor credunt. sed alio ordine. ꝛc. ¶ Sz q possibile fuerit xpo nobis pbere corpus suū: pbat a simili maioze z minoze Primo a sil i a maioze qō prius fecit: q̄a vnā substātiā in aliā trāsmutauit Joh. ij. aquā in vinū. Scdo pbatur a minoze. s. ab his q fiūt arte: nata z gra. Primo q fiūt ab arte: vt cineres artificialit mutantur in vitrū. si ℔ facit ars: multo magis fabricator artiū. Eccs. viij. Omne qō voluerit faciet z sermo illi⁹ potestate plen⁹ est. Secūdo pbat in his q fiūt a natura. apes naturaliter faciūt mel de succo floz. sol de terra auz. in nobis yo panis z aq mutantur naturalr in carnē z sanguinē. si ℔ facit natura q̄d naturaz dūs. Tertio pbat ex his q fiūt a gra. vt Moyses Exo. iiij. z vij. ca. piecit virgā z facta est serpēs. cū cauda recipiēs: in virge naturā reuertit. ecce ex gra natura bis est mutata. z flumia egypti versa sunt in sanguinē. Rursus ad pces moysi cruor cessauit z in aq̄z naturā remeauit. Nūeri. xx. Moises aquā de petra pduxit qō natura nō habuit. sed ℔ moyses ex gra fecit. Ōia ista exēpla z pla alia ponit Ambro. ad ℔ pbandū. de ꝺse. di. ij. reuera. Si ergo sancti viri verbo suo fecerunt mutare naturas rerum z cōuersionem eaz. Nōne magis christus dominꝰ pphetarū et sanctus sanctoz poterit mutare et conuertere panem z vinum in corpus z sanguinē suum. Ipse em est qui hanc mutationē agit vt inquit August. in ca. Intra sanctaz. j. q. j. Tertio probat a maioze qō fecit ex gratia. Nam omnia creauit ex nihilo z transmutauit terram in carnem et ossa in creatione Ade. Nonne maius est nouas creaturas ex nihilo creare q̄s res z naturas creatas mutare. Ido Amb. de sacris. Quid q̄ris nature ordinē in xpi corpe cū pter naturā sit i sacris. Et Damas⁹ i ꝑmōe Enarrari nō pt: credi pt: si lingua z sensus deficit tūc sufficit fides. Ex multis demū apparitionib z miraculis ostensis circa istud sacramentū ostendit veritas huius cōuersiois. vt habet de sancto Gregorio. Itē in croni

cis tpe Ludouici regis frācoꝝ ꝛc. ¶ Secundo debem⁹ accipe hoc venerabile sacramentū mūde sine ꝓtagione. Ubi nota ꝙ mūdicia ad ꝓpositū est triplex. Prima est mētalis vt scz mēs mūda sit ab omni ꝓposito malo et ab oīni actu cuiuscūqꝫ pctī mortalis. De q̄ Numeri. xvij. Qui mundus est velcet ex eo. Et de hac dicit apl̄us in epl̄a ꝓbet aūt seipm hō: ꝛ sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat. Qui em̄ māducat ꝛ bibit indigne ꝛc. Matth. vij. Nolite sanctū dare canib⁹. id est pctōribꝫ pollutis Rationē assignat Ambro. Qui pollut⁹ accedit: nō solū corpus xpi lacerat sed totam trinitatē adunatā christi corpi inhonorat. Idē Penā mortis christi merent ac si christum occidissent q̄ indigne percipiūt. Cui cōsonat Hylarius. Talis deum ad vindictā ꝓcitat ꝛ sanctos a se fugat. hostem letificat, vitā suam abbꝛeuiat q̄ corpus xpi indigne māducat. Reuera illa mūdicia non solū debet esse ab actu peccandi libera sed etiaz ab affectu. dicit Aug⁹. ꝛ habet de cō se. dist. ij. q̄tidie. Si mēs est in affectu peccandi magꝫ dico aggrauari eucharistie ꝓceptione q̄s purificari: q̄a qō dat in remediū ꝛ salutē: vertit in iudiciū ꝛ dānationez

¶ Sed dices dictū est ꝙ hoc pctm̄ magnū est sicut illoꝝ christū occidentiū. sed illud fuit maximū ꝛ grauissimū. Mat. xxiij Veniet sup vos oīs sanguis iusti ab abel vsqꝫ ad sanguinē Zacharie. Rñdet sanct⁹ Tho. pte. iij. q. lxxx. ar. v. dicēs ꝙ pctm̄ alicui qō potest dici graui⁹ alio dupl̄r. Uno mō p se. alio mō p accidēs. Per se q̄dē ex rōne sue speciei q̄ attendit ex pte obiecti. et ex hoc q̄nto id ꝓtra qō peccat est maius: tāto pctm̄ est graui⁹. ꝛ q̄a diuinitas xpi est maioꝛ hūanitate ipsi⁹: ꝛ ipsa humanitas ē potioꝛ q̄s sacramenta hūanitatis. Inde est ꝙ grauissima pctā sunt q̄ cōmittunt in ipsam diuinitatē: sicut est pctm̄ infidelitat⁹ ꝛ blasphemie. Secundario aūt sunt grauia pctā q̄ cōmittunt in hūanitatē xpi. Tertio aūt loco sunt pctā q̄ cōmittunt ꝓtra sacra q̄ ptinēt ad hūanitatē xpi. et post h̄ sūt alia pctā ꝓtra puras creaturas. p accidēs aūt vnū pctm̄ est graui⁹ alio ex pte peccantis. puta pctm̄ qō est ex ignorātia vel infirmitate: leuius est pctō qō est ex ꝓtēptu vel ex certa scia. Et eadē rō est de alijs circūstantijs. Sicōm h̄ ergo cōicare in pctō mortali pōt esse grauius. sicut in his q̄ ex actuali ꝓtēptu in ꝓscia pctī ad h̄ sacr̄m accedunt. In q̄busdaz ꝛo min⁹ graue: puta in his q̄ ex q̄dā timoꝛe ne deph̄endant in pctō cū cōscia pctī h̄ sacr̄m suscipiūt. Sic g̃ patet ꝙ h̄ pctm̄ est mlt̄z alijs graui⁹ ex suā speciē: ñ tñ oīm grauissimū. Ad obiectiōez rñdet sctūs Tho. ꝙ pctm̄ indigne sumētiuz hoc sacr̄m ꝓpat pctō xpm occidētiū ex similitudinē. q̄a vtrūqꝫ cōmittit ꝓtra corp⁹ christi. nō aūt ex crimis q̄ntitatez. pctm̄ em̄ xpm occidentiū fuit graui⁹ ꝓmo in hoc ꝙ illud pctm̄ fuit ꝓtra corp⁹ xpi in sua ꝓpria specie hoc aūt est pctm̄ ꝓtra corpus xpi in specie sacri. Secōo illō est pctm̄ ex intētiōe nocēdi xpo: hoc aūt nō. ¶ Sz alicꝫs obijcere pōt. si sumere corp⁹ xpi cū pctō magnuz pctm̄ est. g̃ a simili ꝛ videre. ergo q̄tiēscūqꝫ existens in pctō mortali videt corp⁹ christi peccat mortal̄r. Rñdet sctūs Tho. ꝛ Bonauē. sup. iij. ꝙ visus nō ptingit ad substās corpis xpi: sed solū ad species sacramtales sed ille q̄ accipit non solū sumit spēs sacramētales: sed etiā xpm q̄ est sub eis. ꝛ ideo a visiōe corpali nullus baptisat⁹ phibet. nō baptisati aūt nō sunt admittēdi etiā ad inspectionē hui⁹ sacri. vt patz ꝑ Dyo. ī li. ange. ierarch. Sz ad māducatōnez nō debēt accedere nisi illi q̄ bene dispositi ꝛ mūdati sūt. q̄re nō est sil̄e videre ꝛ sumere h̄ sacr̄m. Secōa mūdicia necessaria cōicare volentibus ōr ꝓfessiōalis. debet nāqꝫ q̄s aū sacri susceptiōez mūdare se p ꝓfessionē factā sacerdoti. ¶ Sed hic incidit dubiū vtrū ꝓtrit⁹ nō ꝓfessus peccet mortal̄r cōicādo. Et rñdet Rich. ꝙ distinguendū est. q̄ aut talis habet copiam ꝓfessoris ydonei ꝛ tps sufficiēs ad ꝓfitēdū et loq̄lā liberā. aut nō. ꝓmo mō suscipiēdo h̄ sacr̄m mortal̄r peccat. q̄a ad hoc ꝙ hō sit dignus h̄ sacr̄m suscipe req̄rit⁹ ꝙ reconcilier⁹ deo et eccl̄ie: q̄ reconciliatio est p ꝓfessionē ꝛ absolutōez. Secūdo mō subdistinguēdum est: q̄a aut ūminet scādalū ꝓsone suc: aut cōis hoc est ppl̄i aut q̄ iā incepit sacr̄ misteriū si sacerdos ē Et in q̄libet istoꝝ casuū licitū ē cōicare cū ꝓposito ꝓfitēdi. si tñ nō adest alicꝫ ꝓdictoꝝ casuū tenet expectare q̄usqꝫ habeat copiā cōfessoris. Tertia mūdicia q̄ requiritur in volentibꝫ cōicare dicit corporalis.

De cena domini

Pro cui⁹ intelligẽtia notãduz ſm Richar. et Bonauen. in. iiij. diſt. ix. Alia eſt mundi cia corpalis q̃ eſt cõiuncta ſpũali, ſicut pol lutio, pueniẽs ex crapula vel ex turpib⁹ co gitationib⁹ p̃cedentib⁹: vel illuſione demo nũ. z cũ hac nõ licet ad ſacramentum acce dere. vt patet. vj. diſt. in c. teſtamentũ. Si militer cum ĩmundicia q̃ puenit ex coitu etiã matrimoniali nõ licet ea die accedere. vt in ca. Omnis hõ. de ꝯſe. di. ij. vbi dicit. Omnis hõ ante ſacramentũ cõionis a. p̃ pria vxore debet abſtinere trib⁹ q̃tuor aut ſex dieb⁹. ſcz q̃ ab ea nõ exigat. Ideo. j. Re gũ. xxj. Cũ Dauid venit ad abimelech pe tens panẽ. ſacerdos Abimelech reſpõdit. Nõ ſunt hic panes niſi panes ꝓpoſitõnis ſi ſerui ſunt mũdi maxime a mulieribus: mã ducent. vbi dicit Hiero. z habet in ca. ſcia tis. xxiij. q. iiij. Si panes ꝓpoſitõis ab his q̃ vxores ſuas tetigerant comedi nõ pote rant. q̃nto magis ille q̃ de celo deſcẽdit. nã ſi Oza fuit p̃cuſſus ꝓpter tactum arce rui nã minantẽ. ij. Re. vj. q̃d de accedentibus ſic ad corpus chriſti. Alia eſt mũdicia pu re corpalis: nullũ horrorem ĩmmũdicie in anĩa generãs vt ĩmundicia ĩn pede: vel le pre. z hec nõ impedit. Unde pollutio pue niens ex infirmitate vel debilitate nature nõ impedit vſum ſacramẽti: licet laudabi le ſit ob reuerẽtiã abſtinere. Similiter im mũdicia mẽſtruoꝝ nõ. phibet mulierẽ cõi care: q̃a eſt ĩmũdicia pure naturalis. Tertio volẽs cõicare debet hoc ſacramen tum ſumere diligẽter. q̃ diligẽtia triplex eẽ poteſt. Prima eſt diligẽtia examinatiõis ſi ue diſcuſſionis cõſcientie. Debet eñ quili bet q̃ vult cõicare examinare diligenter ſe ipm vt cõfiteat de oĩb⁹ pctis mortalib⁹ de q̃bus memor eſſe poteſt. qñ ſi q̃s omiſiſſz cõfiteri aliq̃ pctñ mortale ꝓpter ſuã volũ tariã negligentiã: licet ꝑſuaderet ſibi q̃ ꝓ pter cõfeſſionẽ alioꝝ eſſet mũdus: cõican do peccaret mortaliter. Et ſi q̃s facta dili gentia ſua nõ recordaret niſi de vno pctõ z de illo dũtaxat cõfiteret in particulari: et de oblitis in generali: cõicando gratiã ꝑpi obtineret ſm Sco. in. iiij. diſt. ix. imo mul totiẽs oblita pctã virtute ſacramẽti ad me moriã reducunt. z tũc tenet hõ poſt ſuſce ptũ corp⁹ xpi q̃citi⁹ põt cõfiteri de illis in ſpeciali. Secunda diligẽtia eſt feruentis orationis. debent vtiq̃ q̃ cõicare habẽt ꝑ aliq̃ ſpaciũ ante orare feruenter. Tertia diligẽtia eſt pie meditatiõis. debẽt etiaz pie meditari z cõtemplari clemẽtiã z amorem dñi nri Jeſu chriſti q̃ nobiſcuz eſſe dignat in venerabili ſacramento. Quarto debemus accipe hoc ſacrm reuerẽter. Ita ſtatuit eccl'ia in c. Dis vtriuſq̃. de pe. z re. vbi dr. Suſcipies reuerẽter ad min⁹ in paſca euchariſtie ſacrm. Debẽt nãq̃ cõican tes corp⁹ chriſti cũ reuerẽtia ſumere. ſcz aſ ſurgẽdo z ad altare eũdo genib⁹ flexis mũ dãdo os z dẽtes: ĩnduẽdo meliora veſtimẽ ta q̃ q̃s nõ habet ad põpaz: ſicut ſacerdos celebraturus miſſam: z pectora ſua tũden tes dicẽtes cẽturionis verba Math. viij. Dñe nõ ſum dign⁹ ꝛc. Rõ qz tenemur cu chariſtiã adorare adoratõe latrie. z ideo cũ oĩ reuerẽtia eã accedere z ſalutare Et ꝫ nõ ſolũ verũ eſt de reuerẽtijs q̃ in faciẽdo ꝓſi ſtunt: ſed etiã in nõ faciẽdo: vt codẽ die nõ vadãt ad ſpectacula etiã licita. de ꝯſe. diſ. j. qui die. nec ludat vel luctet etiã licite. xxxij q. iiij. recurrant. de homici. lator. Debet etiã cõicãs ſumere euchariſtiã reuerẽter. i. ieiun⁹. qõ ob reuerẽtiã ſacri ſtatutuz eſt. vt in c. liq̃do. de ꝯſe. di. ij. vbi notat ſctus tho mas ꝑte. iij. q. lxxx. ar. viij. Ieiuniuz ẽ duplex Primũ nature ſcz ꝓuatio cibi z po tus cuiuſcũq̃z. et tale ieiuniũ req̃rit ad hoc ſacrm vt neqz poſt ſũptionẽ ſalis vel aq̃ vl' medicine aut alterius cibi vel pot⁹ in q̃ntũ qz pua q̃ntitate licet ꝫ ſacrm recipe. nec re fert vtz hmõi nutrit vl' nõ: dũmõ ſumit ꝑ modũ cibi z potus. Si reliq̃e caſualit' de gluciant nõ impediũt ſũptionẽ hui⁹ ſacri. q̃a nõ ſumunt ꝑ modũ cibi. Sic etiã de re liquijs aq̃ quibus os abluit nõ in magna q̃ntitate ſed pmixte ſaliue q̃d vitari nõ põt Scõm ẽ ieiuniũ eccl'ie q̃d inſtituit ad ma ceratõez corpis. z tale ieiuniũ nõ req̃rit. male tñ faciũt q̃ credũt q̃ ea die q̃ cõicant etiaz ieiunabili in q̃drageſima vt hac feria q̃nta aut alia ꝓpter reuerẽtiã ſacri nõ tene ant ieiunare. imo maiorẽ irreuerẽtiã faciũt ſacro frãgẽdo hac die ieiunium eccl'ie ſine cã. z hoc ieiuniũ eccl'ie dicit ſctus thomas incipit a media nocte. iõ ſi p⁹ mediã noctẽ aliq̃d ſumit ꝑ modũ cibi vl' pot⁹: z ſi ẽ ſan⁹ ñ põt ea die ſumere ſacrm. põt ꝯo ſi añ me diã noctẽ. nec refert tvtz poſt cibũ vel potũ

dormierit aut indigestus sit ꝯtuꝫ ad rationem ꝓcepti: refert tamē ꝯtum ad ꝓturbationem mētis quā patiunt homines ꝓpter insomneitatē vel indigestionē, quia si mēs multum ꝓturbet homo redditur ineptus ad sumptionē huius sacramēti. ¶ Quinto debemus accipe hoc venerabile sacramentum humiliter cū tremore et timore reuerētie. Nam sanctus Johānes baptista sanctificatus erat in vtero: tñ de eo legitur cum deberet christum baptisare nō audebat sanctā dei tāgere verticem: sed clamauit cū tremore sanctifica me saluator. Itez legit ecclesia, Tremūt potestates. Dic igit cum Job. iij. c. Antecꝫ comedā suspiro: et tanqꝫ inundātes aque rugitus meus Timuit eñ Abraā loqui cum angelo Genes xviij. Quid loquar ad dñm cū sim cinis et puluis: q̄ fuit angelus in ꝑsona dñi ¶ Multo magis timere debes tu accipiēdo dñm angelorꝫ. Ideo scribit in collationibꝫ patrū. Quantūcunqꝫ puritatis sit homo nō debet se existimare dignuꝫ, nā hō ignarus est negligēs et obliuiosus: ideo debet se indignū existimare ꝓpter multorꝫ excessuum ignorantiā: negligentiā et obliuionē: dicendo cum centurione Dñe nō sum dignꝰ tē, sed necessarius. Reuera nō dignus, nam hoc sacramentū est speculū sine macla: cādorꝫ lucis eterne. Sap. vj. Ideo ꝑs. xxxiij. Timete dñm oēs sancti eius Et merito Job. xv. Celi non sunt mundi in cōspectu eius: q̄nto magis inutilis homo. Augustt. Christū ꝑculcat qui hoc venerabile sacramentū sine timore reuerētiali ꝓcipit, nō tñ quis intantū timere debet q̄ in toto cōicare ꝓpter hoc omitteret, sicut illi qui ex falsa humiliatione dimittūt q̄ reputātes se peccatores et indignos nolunt cōicare. Eādez si attendat magnitudo existentiꝫ in sacramēto solum: nulla creatura inueniet digna eo nec apli nec martyres. Sed nec hoc dñs req̄rit a nobis scz tantā dispositionē et sanctitatē quātā meret maiestas eius, sed q̄nta est possibilitas fragilitatis nostre, nec req̄rit q̄ efficiamur impeccabiles sed q̄ doleamus de ꝓteritꝫ et ꝓponamus firmiter in futuꝫ abstinere occasiones ꝓximas cuitādo. nā et Petrꝰ cū aliis aplis digne sumpserūt sacramētū in die cene: et tñ inde ad modicū petrus ꝑm negauit: et mortalr peccauit: et alij fidem ꝓdiderūt, falsa vtiqꝫ humilitas est que frangit ꝓcepta: debet potius q̄libet Petrū imitari dicentem Lu. v. Exi a me dñe q̄a homo pctōr sum: et tñ non recedebat sed adherebat ei. ¶ Quantuꝫ ad secundū in q̄ tangit miraculosa refectō peccatorīs cum dicit: comedite hoc est corpus meū, comedite sacramētaliter et spūaliter. Nā ꝑm doc. in. iij. dist. ix. homines in receptione et māducatiōe huiꝰ sacramēti habent se in q̄druplici differētia. Alij accipiunt hūc cibū tm sacramētaliter, alij spūaliter tm Tertij spūaliter et sacrām̄taliꝫ simlr Quarti nec sacramētalr nec spūaliter. Primi vero accipiūt hūc cibum sacramentalr tm: ita q̄ nō ꝓsequunt gr̄am, nā accipe sacramētaliter est illō suscipe cū fide sine charitate: vt sunt oēs homines existētes in pctō mortali. Tales tm suscipiūt sacramētū sed nō effectū illius, nā ꝺr. ij. Cor. xi. Nō potestis mēse dñi participes esse et mēse demoniorꝫ. De q̄bus Greg. Sumūt pctōres in mortali pctō sacramētalr verā carnē et veꝝ sanguinē christi ꝑsentialr, essentialiꝫ nō salubrē efficientia. Nā dicit Augꝰ sup Joh. Multi de altari accipiūt et accipiēdo moriunt. Ad idē est ca. sicut iudas, et c. sancta. de ꝓse. dist. ij. vbi ꝺr. Sācta nocent malis nō q̄a illa res mala sit: sed q̄ malus q̄ bonū est male accipit. nā sicut lucē solis oculus sanus accipit ad delectatōem: eger ad ꝓturbatōem, et sic sanꝰ hō vinū ad iocūditatē: febricitās aūt ad maiorē infirmitatē, et sic pctōr in mortali ¶ Tales sic cōicātes ꝓsequunt tria mala Primū est pctī sui aggrauatio. vt patz de ꝓse. di. ij. quotidie. Et Augꝰ. dicit, Habētes volūtatem peccādi magis dico aggrauari eucharistie ceptione q̄s purificari, Scōm ē dei inhonoratio Aug. Christū ꝑculcat q̄ libere peccat et eū absq̄ timore ꝓcipit. Magꝰ eñ delinquūt q̄ tā in celis regnantē ꝓtēnūt q̄s q̄ in terris ambulantē crucifixerūt. De hoc dictuꝫ est supra, Tertiū malū quod incurrit est eterna damnatio. j. Cor. xj. Qui māducat indigne: iudiciū sibi māducat et bibit. Dicit Amb. penā mortis christi meret ac si ꝑm occidissuꝫ. Scōi sūt q̄ recipiūt spūaliter tm et nō sacramētaliter. hoc est q̄ recipiūt gratiā sacramēti sed nō sacramētū. Ūñ puer. xij. Qui bonus est hauriat sibi gratiam a

dño. ¶ Et sunt quattuor genera hoim qui spūaliter recipiūt hoc sacramētū. ¶Primi sunt qui in infirmitate ꝓstituti sūt sic ꝙ nō retinent cibū: tñ ex corde desiderāt hoc sacramentū, sed ꝓpter infirmitatē z vomitū nō ꝑsumunt illud sumere. hi māducāt spiritualiter. id est grām sacramēti ꝓcipiūt, ꝓpter desideriū qđ habēt ad sacramentum, et tales nullo modo recipe debent hoc sacramentū q infirmi sunt ꝙ cibum retinere nō possunt. ḋa sufficit eis illa spūalis manducatio. ¶Exemplū de q̄dā vide in thesauro nouo de sanct̄ ser. lxxxj. ¶Secundi q spiritualiter māducāt sunt q ꝓparauerūt se ad hoc sacramētū fm suum posse: z sacerdos denegat eis: etiaz cū ipsi hūiliter petūt et desiderāt. isti etiam vt puto spūaliter sumunt, ergo patienter ferre debent tales si hoc sacramentū eis ad libitū nō porrigit̄. ¶Tertij q spiritualiter māducant sunt qui in agone cōstituti libēter vellēt ꝓfiteri z cōmunicari: sed sacerdotē non possunt habere. si tales in ꝓtritōne z ꝓposito tali decederent: spūaliter cōicauerunt ꝓpter cōtritionē quam habuerunt de pctis z desideriū qđ habent ad sacramentū. ¶Nam dicit Aug⁹, ¶Crede z manducasti. Ro. j. Justus ex fide viuit. ¶Quarti sunt q ex puro corde deo seruiunt z cū magno desiderio hoc sacramentum appetunt: z tamē ex hūilitate z reuerētia sacramēti nō audēt accedere, et sic oīni die q̄libet homo q̄ habet magnū affectuz z deuotionē ad sacramentū potest cōicare spūaliter. ¶Tales q̄nq̄ q ex deuotione audiunt missam maiorē gr̄iaz interdū recipiunt q̄z ipse sacerdos celebrās missam, quia fortasse nō est ita bñ dispositus Isti ꝙo opposito modo signant̄ boies boni sine mortali pctō q̄ desiderāt ꝓticipes fieri: de quo Aug. z habet̄ in ca. panē. de cōsecra. di. ij. ¶Panē in altari spūaliter manducare: est innocentiā ad altare portare, scz p fidē z charitatē. ¶Tertij accipiūt sacramētaliter z spiritualiter simul. z sunt boni et electi q cum cordis ꝓtritōe z pura ꝓfessione z recta intentione accedunt. ¶De tali māducatiōe dr Joh. vj. Qui māducat me viuit ꝓpter me. ¶Nam fm Grego. hoc sacramētū dedit nobis christus in salutis remedium ¶Qui sic accipiūt quinq̄ fructus cōsequūtur. ¶Primus fructus dr gratificatio, conf̄ert em̄ sacramentū deuote cōicantib⁹ gratiam. ¶Ratio sc̄i Tho. iij. par. q. lxxix. tū q̄ in eo ꝓtinet christ⁹ q̄ sicut venit in mūduz venit cū gr̄a, fm illud Joh. j. Gratia z veritas p ihesum xp̄m facta est. ita veniēs in isto sacramēto, tum q̄a repsentat passio ei⁹ que fuit gratie effectiua, tum q̄a sumit̄ sub specie cibi nutrient̄, vñ sicut cib⁹ pstat vitam ita hoc sacramētū gr̄am q̄ est vita anie. ꝓpter qđ vocat̄ eucharistia. i. bona gr̄a. ¶Hec cūdus fruct⁹ deuote cōicantiū dr remissio ¶Remittunt̄ nanq̄ p hoc sacramētū pctā venialia vt habet̄ de ꝓse. di. ij. cū oīne. z. ca. si q̄tiens. ¶Quantū aūt sit istud scz remissiōez venialiū habere patere pōt si ꝓsideret̄ q̄ntum aīam ledāt. nā licet eternā dānationē nō inducāt: tñ inferunt duo p̄cipua nocumēta. ¶Primū est ꝙ diminuūt feruorē charitatis. ¶Scōm ꝙ oblīgāt ad penā tpalem Ex q̄ dicit Bonauē. in. iiij. di. xx. q̄ si quis morit̄ tm̄ venialia hns vadit ad purgatoriū. ¶Tertius fructus dr defensio, defendit vt q̄ hoc sacm̄ pseruādo a pctis futur̄, vt enim ait sc̄us Tho. vbi. s. ¶Pctm̄ est q̄dā mors spūalis aie. ¶Uñ hoc mō pseruat̄ aliq̄s a peccato futuro q̄ preseruat̄ corp⁹ a morte futura. ¶Qđ q̄dē fit dupl̄r. ¶Uno mō in ip̄sū hominis natura interi⁹ roborat̄ ꝓtra interiora corruptiua. z sic pseruat̄ a morte p cibū et medicinā. ¶Alio modo per hoc ꝙ munit̄ contra exteriores impugnationes: et sic pseruatur per arma quibus munitur corp⁹ ¶Utroq̄ autē modo hoc sacramentū conseruat a peccato. ¶Nam primo per hoc ꝙ christo coniungit per gratiam roborat spiritalem vitam homis tanq̄ spiritualis cibus et medicina, fm illud ps. ¶Panis cor hominis cōfirmat. ¶Secundo in ip̄m est signuz passionis christi per quā victi sunt demones repellit ipsorum impugnationē Unde Crisost. super Joban. ait. ¶Ut leones flām̄am spirantes de mēsa domini recedimus terribiles demonib⁹ facti. ¶Quartus fructus dicitur relcuatio. ¶Si em̄ post deuotam cōmunionem homo in peccatū rueret: facilius ab illo surgere potest q̄ si ante illud non communicasset, ¶Ratio est. quia vt dixi per sacram communionē anima roborat̄ et fortificatur. et ideo facilius est forti resurgere q̄ debili. ¶Quintus fructus dicit̄ glorificatio. ¶Facit enim hoc

Sermo XXXIX

sacramentum ad augmentū glorie que sequitur ad augmentum gratie. ḡnto enim anima ꝓficit z crescit in gratia tāto copiosiorē gl'iaz ꝓmerek. Sed q̄ sacramētaliter z spūaliter suscipit sacramētuz eucharistie ꝓficit in gratia vt tactū est. idcirco abūdātius gl'iaz obtinebit. Quarti sunt q̄ nec sacramētaliter nec spūaliter māducāt, z sunt obstinati z desperati pctōres z ꝓtēnentes. q̄ ita mundū amāt q̄ sumere ꝓtēnunt. De quib⁹ Joh. iij. Lux venit in mundū z dilexerunt hoīes magis tenebras q̄ lucē. Hā dicit de nō recipientib⁹ discipulos Luc. x. Remissius erit terre zodomoruz in die illa q̄ huic ciuitati q̄ nō recepit vos. Quid tūc de dño: eis dicetur illud Math. xxv. Do spes eram z nō me collegistis. Ite maledicti in ignē eternū. Itē z negligētes q̄ tpalibus lucris z secl'aribz negocijs intantuz se implicāt vt sanctā cōionem debito tpe negligūt. De illis Math. xxij. Misit rex seruos suos: aliq̄ ibant in villā: aliq̄ in negociatiōez, alij neglexerūt. Greg. Maledictū negociū p qđ negligit diuinū officiū. Luc. xiij. Nemo illoz virorz gustabit cenā meam. ℟ Tales nō cōicātes triplex malum incurrūt. Primo diuinā cōminatōez, dicit em̄ christus cōmināter Joh. vj. Nisi māducaueritis car. filij hoīs z bi. eiꝰ sanguinē nō habebitis in vob. Secūdo viciuz ingratitudinis, institutū siquidem fuit sacramētum altaris a christo dño: vt fideles sui illud sumētes recordarent amoris quē nobis ostēdit dñs p nostra salute acerbissimā passionē z crudelē morte patientissime tolerauit. vñ Math. xxvj. Luc. xxij. ait. Hoc facite in meā cōmemorationē. Et paulus in hodierna epl'a. Quotiēscūq̄z mādducabitis panē hūc z calicē bibetis mortē dñi annūcia. Idem ponit in sententia de ꝓsecra. dist. ij. ca. q̄a scripturaz. c. q̄a passus. c. semel christus ꝛc. Cū ergo sacra mētū hoc venerabile fideliter z deuote sumptū christū passuz ad mentē reuocet: ingratissimi ꝓfecto censendi sunt illi q̄ saltem semel in anno cōicare nolunt. Tertio incurrūt pctm̄ inobedientie. Ꝓcipit nanq̄z sancta mater ecclesia fidelib⁹ cunctis vt cōionem suscipiant. De hoc autē p varietate tēpoz varia facta sūt statuta. In ecclesia siquidē primitiua dum sanguis christi recēs feruebat in corde credentium cōmunicabant omnes quotidie. vt patet Act. ij. z in. c. pera cta. de cōse. dist. ij. Lapsu vero temporis vsus cōionis deductus est ad dies dñicos. Et de hoc dicit Aug⁹. in ca. quotidie. de consecra. dist. ij. Quotidie eucharistie cōmunionez accipe nec laudo nec vitupo: omnib⁹ tamē diebz dñicis cōicandū horto. Succedēte ꝓo tē pore statutū fuit vt ter in anno homīes cōmunicarent. videlicet in pasca. pentheco stes. z natalis domini. vt in ca. et si non frequentius. de cōsecra. dist. ij. Tempore ꝓo in quo charitas refriguit ecclesia obligauit laicos ad cōmunionez tm̄ semel in anno. scz in pasca. Et habet in dic. ca. Omnis. Et tamen tanta est in multis nequicia malecz volūtatis obstinacia q̄ nō solum non cōmunicant semel in anno: verū etiaz sine cōmunione per annos z annos pdurant. Penam illoz habes ibidem. Declara illā partē capli si patit hora z penā. z quid intelligit per pasca z per ꝓprium sacerdotem cum dicit. Nisi forte de ꝓprij sacerdotis cōsilio duxerit ad tēpus ab eius ꝓceptiōe abstinendū. Et vtrum satisfacit ꝓcepto ecclesie de cōmunione in anno semel sumenda qui cōmunicat hodie in die cene vel in pa rasceue: vel in sabbato: vel alia infra annuz et non in die pasce. Vide de his Anthoninū par. ij. ti. ix. c. ix. z doc. in dic. ca. Dis.

S Vbi notant q̄ pasca capit tripliciter. Primo pro ipso die resurrectōis tm̄. Secundo p tēpore pascali vt diebus trib⁹ proximis sequentibus et antecedentibus. Tercio pro toto tēpore inter diē pasce z diem penthecostes. Et capiendo primo modo ecclesia cōgruētissime statuit in die solēnissimo festi supra omnes alios fideles sumere debere sacramentū oīm maximū ꝓpter quatuor ratōnes. Prima quia tunc homines sunt magis depurati ꝓpter quadragesimā precedentē in qua purgantur crimina: z que est quasi vigilia ad se ꝓparandū ad ipsius sumptionem in die pasce. Secunda propter christi passionem z redemptionē quas tunc recolit ecclesia q̄ibus tunc homines debent esse magis deuoti. Tercia quia in memoriā dñice passionis hoc sacramentū institutū est vt dictū est. de qua in ꝓximo est actū scz feria sexta. que em̄ ꝓxime facta sunt habent in recēti

memoria. Quarta ratio vt sicut christ⁹ tūc surrexit corpaliter: sic homines p sumptionem illius sacramēti resurgāt cum christo spūaliter. Et intantuz hoc tpe debet recipi sacramētū q nō habeā p catholico q̄ non recipit. imo pūmitā ptra eū de infidelitate. de pse. dist. ij. seculares. Vñ dicit lex in auten. de puil. do. circa mediuz coll. viij. Qui se ab eccl'ia sepat nec sanctā cōmunionē accipit: hereticus est cēsendus. Vide plura in lectura. ca. Quis vtriusqz. de pe. z re. ¶ Hic cadit dubiū circa pmū modū vbi dictū fuit q sacramētū eucharistie debet sumi fideliter z sine erroze. Et in fine adducta sunt exempla de veritate ptētoz in hoc sacramento. Ponaā q iudeus pūgat violenter hostiā psecratā z videns eam rubescere sanguine ex pūcturis: viso miraculo petit baptismū z baptisetā. Queritā an debeat puniri p isto delicto a iustitia publica. Rñdeā cōsiderādo duo. vnū ex parte delicti. aliud ex pte baptismi. Ex pte delicti cōsiderāda sunt duo. Primo aut pūgebat eā ex pura malicia scz anio inferēdi cōtumeliam christo: quē christiani colūt sub specie hostie. z sic grauissime peccauit cōtra legez christianā. Aut pūgebat eam ex dubio: scz anio expiendi p aliqō signū an talis sanctitas sit ibi qualē dicūt christiani. z sic grauiter peccauit tētando deū. vñ vtroqz modo puniēdus est. vt i c. in nōnullis. de iudeis. Ex pte baptismi cōsiderāda sunt duo. Primo iudeus petēs baptismū: aut petit solū pter calūniā: q̄a pter fugam mortis vult baptisari: z sic nō est recipiēdus ad baptismum: sed ad penā trahēdus: nisi euidētib⁹ signis appareret ipm vere cōuersum z non timore pene. Scōo aut petit baptismum mot⁹ miraculo: z sic est recipiendus ad baptismū: q̄a pūmendū est ipm vere puersū. vt patz de latrone i cruce: cēturione: z paulo in via. Hecqz post baptismū est puniendus: q̄a sic christus p eo satisfecit in passione, cui⁹ ptute baptismus opaā. Etiā satisfecit eccl'ie inqztū sua bona volūtate se alligat ppetuo eius seruitio.

¶ De cena dñi sermo. XL. de euangelio.

Pargit a cena et ponit vestimēta sua Joh. xiij. ¶ Pro introductione nota q in scriptura sacra quadruplex reperit cena christi. scz materialis. sacramēntalis. spūalis et eternalis. De cena materiali christi loq̄tur thema nostrū. de q̄ pauca infra subūcīam: z ab ea denomiaā hodierna dies cena dñi. Scōa cena christi dicit sacramētalis. Hāc pparauit nobis hodie in vltima cena pridie q̄z pateret qñ corpus in cibum z sanguinē suū in potū discipulis suis ministrauit: z eandē cenā postea celebrandā instituit: cū dixit Lu. xxij. Hec q̄tienscūqz feceritis in mei memoriā facietis. Dicitā aūt hec refectio sacramētalis cena: nō q̄dez ex eo solo q istud sacramētum hodie in cena dñi fuit institutū. sed etiā ex pprietate vocabuli. dicit em̄ cena a cenon qō est nouū. et reuera hoc sacramentū est nouū. Vnō dixit dñs. Hic calix nouū testamentuz est in meo sanguine. Innouat etiā hoiem ab oi vetustate. Itē dicit a cenon qō est vmbra. q̄a q̄si sub vmbra accidentiū panis z vini verā carnē z verū sanguinē sumim⁹. Tercia cena xpi est spūalis gratie. de q̄ Apoc. iij. Ego sto ad ostiuz z pulso: si q̄s audierit vocē meā z aperit mihi ianuam intrabo ad illū z cenabo cū illo id ē gratie mee participē faciā. q̄a dicit Joh. j. Gratia z veritas p iesum christū facta est. Et dicit cena q̄a in vltima etate mūdi parata. nō ante legem: non in lege. j. Cor. x. Hos sumus in q̄s fines seculoz deuenerūt. Ad hāc cenaz gratie itur p viā charitatis. Aug. Charitas est via dei ad hoies z hoim ad deū. Quarta cena christi dicit eternalis. z ē cena gl'ie de q̄ Apoc. xix. Beati q̄ ad cenā nuptiarum agni vocati sunt. Et dicit cena pper cene pprietatē. Primo q̄a sicut post laborem cena materialis recipit. sic beatitudo glorie. ps. cij. Exibit homo ad op⁹ suū z ad operationē suā vsqz ad vesperā: tūc dabit cena z merces. Math. xx. Cū sero factū esset zc. vocauit operarios zc. Secundo dicit cena ideo q̄a post cenā nō redit ad laborē sz ad requiē. z sic erit i gl'ia. Apoc. xiij. Amodo ia dicit spūs vt requescant a laboribus suis. Tertio q̄a ad cenā soluz iuitant boni amici et singl'ares. z nō alieni: vt figurat Gen. xlij. Joseph cenauit cū fratribus suis: exclusis egiptijs. z sic xps cum electis exclusis peccatoribus. Jobel'. iij. Et erit hierusalē sancta: z alieni nō trāsibūt p eam amplius

Sed quia euangelium hodiernū solū tractat de cena materiali ⁊ sacramentali christi: ideo alijs duabꝰ cenis dimissis dumtaxat de his in sequentibꝰ dicā. De quibus etiā sonat thema. Surgit scz Jesus a cena ⁊c. ℣ Diuido huc sermonē in duos articulos. In primo dicet de cena materiali xpi. In secūdo sacramētali. Quātuz ad primuz nota q̄ christus in vltima cena nobis dedit septē documenta q̄ hodiernū euangelium cōplectit. Que q̄libet volens hodie digne cōicare seruare debet. Primū documentū qđ christꝰ nobis hodie exhibuit dicit memorande mortalitatis. Ipse em̄ memor erat mortis sue. Qđ euangelista exprimit dicens. Ante diem festū pasce sciens Jesus q̄a venit hora eius vt transeat ex hoc mūdo ad patrem. Sicut em̄ xps in cena recordabat mortis de, pro sibi imminentis: ita ⁊ q̄ vult cōicare mortē christi ad suam mentē reuocare debet. Hoc docuit aplus in hodierna epla cum dixit. j. Cor. xj. Quotiēscunq̄ māducabitis panē hunc ⁊ calicē mortē dñi annū. Secundum qđ christus nos docuit dicit cōsummāde charitatis. De quo dicit in euāgelio. Cuz dilexisset suos q̄ erant in mūdo in finē dilexit eos. Fm glo. id est maiora signa dilectionis oñdit. Dilexit nāq̄ dñs suos suos iustos ⁊ sanctos: reos ⁊ pctōres p̄ eis patiendo ⁊ moriēdo. Ob qđ aplus Ro. v. inquit Cōmēdat suam charitatē deus in nobis, q̄m cum adhuc pctōres essemus christꝰ p nobis mortuus est. Si ergo christus dilexit nos vt sanguinē suū ⁊ vitā daret p nobis: nos debemus ⁊ illuz diligere: ac p eiꝰ amore primi odia deponere: alioq̄n indigne cōmunicabimus. Tertiū documētuz qđ nobis xps dedit dicit tolerāde aduersitatis. Tolerauit em̄ Judā pditorē suum equo ⁊ patiēti aīo quē in cena retinuit cōmunicauitq̄ eū cū alijs discipulis ne eius pctm̄ occultum faceret manifestū. vt in ca. Christꝰ. j. q. j. ⁊ ca. sicut iudas. de pse. di. ij.

℣ Ex quo sequit q̄ christꝰ iude vere suū corpus ⁊ sanguinē dederit: nō tm̄ q̄n ei buccellā panis dedit: sed prius eū cum ceteris cōicauit. ⁊ sic buccella purꝰ panis fuit. Hoc dicit glo. super illud Joh. xiij. Cui intinctū panē dedero ⁊c. Et hoc euangelista expressit cum dixit. Et cena facta scz ōz tum ad esum agni paschalis: nō tamē cōpletum q̄ntum ad alia cibaria. Sequit. Cum diabolus iā misisset in coz vt traderet eum iudas symonis scariothis, supple fm Rico. de ly. q̄a die p̄cedenti eū vēdiderat suggestione diaboli hanc pditionē in coz ipsius mittentis. O q̄nta erat patientia ⁊ tolerantia Jesu q̄n in cena illa respiciebat pditorē suū: videbatq̄ coz eius malignuz ⁊ tm̄ nō ejiciebat eū neq̄ ostendebat sibi turbulentam faciē: nō tumelias et cōuicia illi offerebat: sed modis oīnibꝰ mansuetissimis q̄ntum in se erat q̄rebat illū a cogitatu maligno reuocare. Hāc patientiā etiā docuit nos verbo cum dixit Lu. xx. In patiētia vestra possidebitis aīas vestras. Et Matth. v. Bti qui psecutionem patiunt̄ ꝓpter iusticiam q̄m ipsorum est regnum celoz. volens igit digne cōicare ⁊c. Quartū quod nos docuit fuit cōtemnende ꝓsperitatis. De quo euāgelista in themate. Surgit a cena ⁊ ponit vestimēta sua id est deposuit. p hoc innuens deponendū esse omnē seculi huius affectū. Quod docet Hiero. ad Exuperantiū scribēs. Si fieri pōt imitare Joseph ⁊ egiptie dñe palliū relinque nudus xp̄m nudum seq̄re. Et Seneca ad Lucil. Noli huic tranquillitati confidere. Quintū quod nos docuit fuit obseruāde castitatis, qđ explicat in euangelio cū dicit. Et cum accepisset lintheuz p̄precinxit se. Nos etiam lumbos p̄cinctos habere debemus fm illud Luc. xij. Sint lumbi vri p̄cincti. q̄ verba exponens Greg. in omel. ait Lumbos em̄ p̄cingimus cū carnis luxuriam p cōtinentiā coartamus. Sed vt dicit Aug⁹ Inter oīa christianoz certamina duriora sunt p̄lia castitatis. In q̄bꝰ q̄ti diana est pugna ⁊ rara victoria. O quāta multitudo dānat ꝓpter vicia carnis, ⁊ quis explicet q̄t sunt illi q̄ vt psistant in miseriis ⁊ turpitudine ꝓfiteri et cōicare postponūt. Tertiū qđ xps nos docuit ōz exercēde humilitat̄. De q̄ euāgelista dicit consequēter. Deinde misit aquā in peluim ⁊ cepit lauare pedes discipulorū ⁊ extergere lintheo q̄ erat p̄cinctus. O magna humilitas videre regē angeloz ⁊ dñm celi ⁊ terre genuflectum añ pedes discipuloz ⁊ manibꝰ ꝓprijs ꝓtrectātez et lauantē pedes illos sordidos ⁊ lutosos, ⁊ nō tm̄ caroz sibi discipulorū

l

sed etiam pditoris sui nequissimi. Et vt dicit Origenes q̄ p̄mo lauit sibi pedes. Jō sctūs Tho. vult q̄ saluator volēs retrahere iudā a cepta malicia p̄mo pcubuit ad pedes iude: vt sic p tale opus hūiliationis posset ei⁹ cor mollificare. ppterea putat petrū hoc abhorruisse cū dicebat. Nō lauabis mihi pedes ineternuz. q. d. Absit mihi q̄ ego sim tāte p̄sumptōis sicut iudas: q̄ p̄misit sibi hoc fieri a dño t magro suo. Sz vt dicit Hilco. de ly. Nō videtur verisile si transisset p oēs alios q̄n aliqs eor vel plures recusassent hāc lotionē sicut t Petrus Et ideo alij doctores dicūt q̄ p̄mo venit ad petz: ppter qō discipuli audita repbēsione petri nō fuerūt ausi vltra iā recusare. Ex ergo euāgelista dicit cepit lauare tc. et postea subiūgit: venit ergo ad symonez: nō est p hoc intelligendū q̄ alios lauerit ante ip̄m. sed euangelista p̄ius dixit factum in generali: postea explicat modū in speciali siue pticulari: incipiēs a petro. Z Quātum ad scōm: q̄a de cena sacramētali multa audiūz his diebz: ideo breuiter q̄tuor pūcta attingā. P̄rimū est. q̄ est vtilitas sumētibz digne in hac vita hāc bñdictā cenam. Solutio. Tria sunt pmaxime bona q̄ digne hoc sacr̄m sumētes colligūt in hac vita. P̄rimū dicit ꝑtutū augm̄tatio. Scōm pctōr venialiū remissio. Tertiū est pctōr mortaliū deletio. P̄rimū inquā bonuz est gr̄e t ꝑtutū augm̄tatio. pbat ex orōne canonis vbi dr. Quotq̄t ex hac altaris participatiōe sumpserim⁹ oi gr̄a t bñdictōe repleamur. Inde est bon⁹ tex. de cōse. di. ij. c. nō iste. vbi dr sic. Nō iste est panis qui vadit in corpus: sed panis vite eterne q̄ anie nr̄e substātiā fulcit Iste panis q̄tidian⁹ est accipe q̄tidie vt q̄tidie tibi p̄sit. Sic viue vt q̄tidie mereaz accipe. t in c. credere. ea dē dist. dr. Credere in ieſuz xp̄m: hoc ē māducare panē t vinū: q̄ credit t māducat invisibiliter saginat. glo. Saginat scz spūalibus bonis t ꝑtutib⁹. Et rō est. q̄a effectus hui⁹ bñdicti sacramēti est plenitudo gr̄e. sz ad plenitudinē gr̄e p augm̄tū ꝑtutū pueniť. Ex q̄bz sequit q̄ iste bñdictus cibz est anie nr̄e vita. Joh. vj. Ego sum via veritas et vita. Et ca. vj. Caro mea vere est cibz tc q̄m sicut per cibū mortifer mors intrauit orbē terraz. Gen. iij. sic p būc cibū salutifer vita restaurať. Scōm sequit q̄ hoc sacramentū est nr̄a cū xp̄o incorpatio. Joh. vj. Qui māducat carnē meā et bi. me. san. in me ma. t ego i eo. Tertiū sequit q̄ hoc sacr̄m est nr̄a defensio. Defendit aūt pmaxime a tribz: carne: diabolo t mūdo. Jnq̄n tū em̄ hoc sacr̄m est signuz passionis xp̄i p quā demones deuicti sunt: est oīm spiritum malorz fugatiuū. ps. Parasti in cōspectu tuo mensam aduersus eos q̄ tribulant me. Scōo incr̄tum in h̄ sacro misceť aq̄ q̄ ē elemētū frigidū refrigerās corpis estum: ostēdit efficacissimū remediū p̄tra carnis incēdia. ps. Sup aquā refectōnis educauit me: aīam meā p̄uertit scz ad spūalia bona. Tertio incr̄tū hoc sacr̄m habitum gr̄e habet. ex q̄ tanq̄z ex singlari medicia mort̄ interior t exterior supať. Hoc sacr̄m a misero nos mūdo custodit. ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis scz hui⁹ tene brosi mōi: nō timebo mala q̄m tu mecum es. Scōm bonū dr venialiū remissio Vñ Amb. li. de sacr̄is. t habeť de cōse. di. ij. c. si q̄tiēs. Si q̄tiēs inq̄t sanguis xp̄i in remissionē pctōr effundit: debeo sp accipe q̄ sp pecco debeo sp hr̄e medicinā. Et Aug. in ca. vtrū sub figura. eadē di. Iterať inq̄t q̄tidie hec oblatio: licet christus semel sit passus: q̄a q̄tidie peccamus pctis sine quib⁹ mortal' infirmitas viuere nō pōt. Ita etiā allegat magr̄ in. iij. dist. xij. Dicit tm̄ sctūs Tho. ibidē q̄ nō oportz sp oīa pctā venialia deleri: sed tm̄ fm̄ mēsurā deuotōis. poſset tm̄ tant⁹ esse feruor vt etiā oīa delerētur. nō em̄ est icōueniēs q̄ aliqua bona hō sit absqz pctō veniali: licet ꝑpter nostrā fragilitatē diu durare nō possumus. Tertiū dr pctōr mortaliū deletio. Dupl'r em̄ peccata mortalia delet. scz aut que fuerūt oblita. aut q̄ in aīam intrarēt nisi hoc sacro munireť. Nō em̄ delet sciēter reseruata. q̄a cū vita sit anie t ipsa in mortali pctō existens sit mortua: nō poterit illō viuificare. Hec sanctus Tho. vbi s. Z Scōm punctū erit q̄ mala incurrit hō indigne cōicās. Solutio. Indigne cōicātes q̄tuor pmaxia mala incurrūt. P̄rimū dicit dei inbonoratio. reputanť em̄ xp̄i homicide. De q̄ apls. j. Corinth. xj. Quicūqz manducauerit pa. t bi. ca. dñi indigne re⁹ erit cor. t san. dñi. Amb. Penā mortis xp̄i merenť ac si xp̄m occidis-

sent qui indigne ꝓcipiunt dicit san. Tho. par. iij. q. lxxx. ar. v. hoc verꝫ est ꝑm similitudi nē: qa vtrūq; cōmittit ꝓtra corpus christi nō tm ꝑm crimis ḡntitatē, pctm̄ em̄ occidē tis christū multū fuit grauꝰ. Primo qa illud fuit cōtra corpus xp̄i in sua ꝓpria spe cie. Hoc aūt est ꝓtra corpꝰ xp̄i sub specie sa cramēti. Secō qa pctm̄ illud ꝓcessit ex in tentione nocēdi xp̄o, nō aūt hoc peccatuꝫ. Secundū malū qō incurrūt dicit vite ab breuiatio, punit em̄ in corpe, vñ. j. Cor. xj Ideo inter vos multi infirmi z imbecilles z dormiūt mlti. Unō legit in gestis beati Bernhardi q; qdā phibitꝰ ne accederet z verecūdia ductus non dimisit: sed accessit inter deglutiēdū sacrm̄ p guttur eiiciuit: et ipse subitanea morte coram altari interijt. Uñ Paschasiꝰ. Qui indigne cōicat si boni tas z misciōia dei nō resisteret: statim eum angeli punirēt. Tertiū malum ōr diaboli traditio. tradit em̄ se in diaboli ptātē silēs iude. Joh. xiij. Et post buccellā introiuit i eū sathanas. De talib; pt dicit illō sicut de iuda. Ecce manꝰ tradēt; me mecū est in mē sa. Lu. xxij. Quartū malū ōr eterna dānatio. j. Cor. xj. Qui māducat indig. iu. si. mā. z bi. Haymo. Qui indigne suscipit sacrm̄ magnū sibi acqrit tormentū. Ideo aplus vbi s. Probet aūt seipm̄ hō scz vtr in aliq̄ sit culpabilis aut reus delicto: z sic de pane illo edat. ❡ Tertiū pūctū est illō q̄t mala incurrit q̄ post susceptū sacramētū se a pctis non custodit. Solutio Tria mala ꝑncipaliꝫ incurrit q̄ post sacramentū susce ptū ad vomitū redit scz puersiōis: pditōis et ꝓfusionis. Primū ōr puersiōis, qa ordi nē debite honestat; puertit. Veturo em̄ re uerētiā prebet: z dū ꝑsens est iniuriaꝫ facit exēplo iudeoꝝ q̄ in ramis palmaꝝ xp̄m cū magno susceperunt honore: z postea eiece runt cū matio dedecore. Ideo dicit Isiō. de sum. bo. Irriſor nō penitēs est q̄ adhuc agit qō penitet. Canis reuersus ad vomi mitū est penitēs ad pctm̄. ij. Pe. ij. ca. Se cundū est pditōis, tales em̄ iude fūt silēs. dic vt placet. Tertiū ōr ꝓfusiōis. Greg. su ꝑ Ezech. Sicut inqt q̄ a fide recedit apo stata est: ita q̄ ad puersum opus qō deseru erat redit ab oipotēti deo absq; vlla dubi tatione iudicat etiā si fidē tenere videatur ij. petri. ij. Idem in registro Minoris in quit excessus est veritatē nō cognoscere q̄s post agnitā retroꝛsum ꝑti: siue in agnita ve ritate nō manere. ❡ Sed di. q̄liter face re debemus vt post susceptū sacrm̄ seruē mus nos in grā. Dico q; ꝑ fit p q̄tuoꝝ. Pri mo p vicioꝝ ꝓtrarioꝝ pugnationē. Cū oi bus inqt seneca pacē habeas: cum vicijs bellū. sic docet Greg. in Omel. Contra lu xuriā accipe ieiunū: disciplinā zc. fuge oc casiones poꝛes zc. Cōtra superbiā hūilitatē honestatem in vestimētis. zc. z sic de alijs. Secūdo p maximi dāni incursionē vt scz ꝓsideres q̄s malū z q̄s amarū sit incidere in manū dei viuētis et eternaliꝫ dānari. Exēplū Hieronimi dicēt;, siue comedā siue bi bā zc. Tertio p seruoꝝ dei assiduā uersa tionē, qa cū sctō sctūs eris. Quarto p mali status ꝓsideratōeꝫ: vt scz ꝓsideres q̄s in ma lo statu repiat pdens gram dei. Exēplū de filio pdigo. ❡ Quartum punctū erit: q̄t mala incurrūt nō cōicātes in pasca vel ad minus semel in anno. Dicendū q; tria ma la. Primū diuinā cōminatiō em̄, dicit enim christus cōmināter. Nisi māducaueritis carnē filij hois, z si el' san. zc. nō ba. zc. Jo hānis. vj. tales em̄ pdūt meritū passionis xp̄i. ita q; in eis nullū opat effectū. Hoc di cit aplus. j. Cor. xj. Quotiēscūq; māduca uerit; zc. morte dñi annū. zc. Idē ponit in c. qz scriptura. c. qz passus. c. semel xp̄s. de ꝓse. di. ij. z sic vitā spūalē sibi aufert: q̄re ho micida reputat. sicut cibū naturalē non su mens z se interimēs homicida est: z ꝑm le ges talia corpa debēt ꝓcremari. Secōm̄ vicium ingratitudis, nā nō cōicans: parti cipatōne oim bonoꝝ vniuersalis eccl'ie se ipm̄ puat: put mēbrū abscisuꝫ a corpe aia lis amplꝰ nihil ꝓticipat de aīa. ita a sil'i nō cōicās a merit; z ꝓticipatōe oim bonoꝝ ca dit. vñ Alb. Per corpꝰ xp̄i vem̄ oēs nos in oibus xp̄i gratijs z oim fidelium cōicamꝰ Uñ et cōmunio ōr: vt apl's declarat. j. Co rinth. xj. Tertio incurrūt pctm̄ inobediē tie. Precipit nāq; scta mr̄ eccl'ia fidelib; cū ctis vt ad minus in pasca cōionem suscipi ant: nisi de ꝓsilio zc. z addicit pena. vt in c. Dis vtriusq; ō pe. z re. declara. aa Hic vltimo de hodierna festiuitate cadit dubi um: exq̄ dicunt doctores. excepto die san cte trinitat; nulla dies ꝑ totū annū sit san ctior: in q̄ tm̄ est ꝓiuilegiata. Dicendum q;

hec sacratissima dies videlicet dies cene siue iouis sancta in septē potissimū p̄uilegiata existit. Primo in penitētiū videlicet reconciliatōne, scdo in olei p̄secratōe, tertio in noui testamēti inchoatōe ꝛ veteris terminatione, q̄rto in sacramētoꝝ institutōe, quito in mādati impletōe ac pedum lotiōe, sexto in altariū denudatōe, septimo in indulgētiarū largitōne. Primo dico in penitentiū reconciliatōe. Hodie nāq; scta mater eccl'ia penitentes in ecclesiā introducit q̄ de ea in capite ieiunij eiecti fuere. Ita statuit in ca. de penitētib⁹. de cōse. dist. iij. ꝛ cōciliū agatōn. Et in c. in cena. de p̄secra. dist. j. in fine et in c. in capite. l. dist. in fine. Et ponit wilhelmus durandi i rōnali diuinoꝝ duas rationes: cur hec dies p̄ ceteris adeo p̄uilegiata sit vt in ea dūtaxat ꝛ nō in alia penitētes solenniter p epm̄ in eccl'iam introducātur quas vide li. vj. vbi tractat de illo die. Ibidē etiā ponit formā eiectōis die cineꝝ ꝛ formā reconciliatōis: ꝛ habet i pōtificali. Secundū in q̄ hec dies p̄ ceteris p̄uilegiat est in olei ꝛ crismatis cōsecratiōe. Hac nāq; sola die epūs in eccl'ia cathedrali dū taxat tripartitū oleū p̄secrat. scz oleū infirmoꝝ, oleū crismatis: ꝛ oleū sanctū seu catheciminoꝝ. bb Et p̄ius p̄secrat oleum infirmoꝝ q̄s crismatis vel sanctum. Ita statuit ecclia in c. litteris. de p̄se. di. iij. et c. omnī tpe, ꝛ c. si q̄s de alio. de p̄se. dist. iij. et in c. te referēte. de cele. miss. Tertiū q̄ ista dies decorata est: q̄a in ea nouū testamentuz incepit et vet⁹ terminatū fuit: q̄n xp̄s panē et vinū in corpus ꝛ sanguinē suū transsubstantiauit. Ratio: cū em̄ ad verū pascha q̄d est christus dñs q̄uentum fuit necesse erat vt tipus et figura cederēt veritati. vt dicit Aug⁹. in c. vtrū sub figura. de p̄secra. dist. ij. ꝛ in c. iterat. ibidem. Quartū est in sacramēti sacroꝝ institutiōe. Hodie nāq; saluator nr̄ trāsitur⁹ de h̄ mōdo ad patrez cū tps sue passionis instaret sūpta cena in sue passionis memoriā ꝛ nr̄az liberatiōez summū et magnificū sui corpis ꝛ sanguis instituit sacrm̄ Matth. xxvj. de p̄se. di. ij. Panis est in altari. de cele. miss. cū marthe. tex. pulcerrimus in cle. vnica. de reli. ꝛ vene. san. Rō: tunc decuit ꝛ nō alio die nec hora, q̄a h̄ sacramētū est memoriale passiōis xp̄i, ido cōgruit in vltima hora dari tpe opportuno: qz q̄ vltima sunt magis memorie mādamus Et q̄a hoc sacramentū est summe charitatis signū: oportuit tūc institui q̄n maior in p̄mis affectio in amicoꝝ mēte. Hz grandis affectio imp̄mis q̄n amicus ab amico recedit, q̄s em̄ ardenter diligimus graviter dolem⁹ q̄n recedunt, sic in proposito. Quintū est in mādati impletōe ac pedum lotōe, hodie nāq; epi ꝛ alij plati exēplo xp̄i ꝛ nō alio die pedes suoꝝ canonicoꝝ ꝛ subditoꝝ lauāt, ꝛ ex oibus mādatis dei istud solū dr antonomasice mādatū: q̄m maiori exhibitione officij hoc obseruari p̄cepit cū discipulis suis pedes lauit dicens. Si ego lauī vobis pedes dñs ꝛ mgr̄: ꝛ vos inuicē debetis lauare pedes: ꝛ etiā cū interdicto ait petro. Si nō lauero tibi pedes nō habebis cē. Sextū est in altariū denudatione, hodie nāq; statim vesptino finito officio denudant altaria vsq; in sabbatuz: q̄ postmodū tertia die cooptiunt. dd Hec aūt denudatio signat discipuloꝝ fugā, q̄a ipsis fugientib⁹ xp̄s solus remānsit q̄ p altare significat. Tertia die coopit: q̄a post ei⁹ resurrectōem discipuli ad eū redierūt. Denudat etiaz nudatio altaris q̄ xp̄s fuit nudat⁹ in cruce. In plerisq; etiā locis altaria lauant vino et aq̄: ad denotādū q̄ corpus xp̄i q̄d est vez altare: sanguine et aq̄ in cruce aspsum est. Nā de ipsi⁹ latere exiuit sanguis ꝛ aq̄: p que genus humanū lotum ē. ee Septimū ē in idulgētiaꝝ largitōe Nā nulla dies p totū annū a summis pōtificibus adeo dotata est indulgentijs sicut hodierna dies. Nō anthonomasice, i. p excellētiā a vulgo dr dies indulgētiaruz vulgariter der ablat tag. Extēde de septez ecclesijs p̄ncipalib⁹ rome ꝛ alijs in q̄cūq; parrochia vt scis ꝛ c. Cū ergo hec dies taz sancta sit ꝛ adeo p̄uilegiata: merito tota cōsūmari debet in deuotōe ꝛ pegrinatōe ac visitatione ecclesiarum.

Sermo. XLI. de passione dñi ꝛ cōpassione beate virginis.

O Vos omnes

O qui trāsitis p viā attēdite ꝛ videte si est dolor sicut dolor me⁹. Treñ. j. Verba sunt redēptoris nr̄i in q̄b⁹ nob⁹ hodie suā amarissimā passionē ꝓponit, et qz nō oīb⁹ eq̄li-

ter data est gratia dei ad christi passionem meditandā: siue p̄dicandā: imo etiā viri p̄fecti nō sunt sp̄ dispositi: sed vno tp̄e plus: alio tp̄e minus p̄pter diuersas occupatōes variaq̄ negocia ac impedimēta: z p̄pter p̄sentiam gratie aut p̄pter ipsi⁹ subtractōnez Et ideo sunt necessarij diuersi modi meditandi z p̄dicādi passionē: vt si nō sit dispositus ad vnū attentet alterū. Quāuis autez passio x̄pi posset meditari meritorie septē modis, in p̄senti tñ solum duos adducam Primo passio christi p̄t p̄dicari z meditari ad rememorandū scz ordinate gestā historiā vt ea mens formata nō vageť faciliter ad distractiua. Et hoc mō cōiter supioribus annis passio x̄pi fuit vobis p̄dicata p̄diuisionē septē dieta⁹ siue horaꝝ canonicaꝝ. Et q̄cquid in q̄libet horaꝝ canonicarū gestū fuerit p̄ historiam passiōis recitatū. Secō ad cōpatiendū x̄po de tā acerbissimis penis. De hoc dicit Hiero. super Math. Omnis creatura cōpatiť x̄po morienti. Sol obscurať, terra tremit, petre scindunť, velū templi diuidiť, sepulcra apiunť solus miser hō nō cōpatiť. Ad incitandu⁹ igiť vos p̄ hunc sermonē ad cōpatiendum x̄po z Marie matri eius: hūc modū decreui sumere. Recolētes igiť hodie tā acerbissimā q̄z ignominiosam passionē dñi nr̄i iesu christi a lacrimis minime p̄tinere debemus. q̄d naz flebilius cōmemorari p̄t q̄z mors illa seuissima dei z saluatoris nostri iesu christi. Talis memoria inq̄t Bern. requirit lacrimas. Ad illas em̄ nos ꝓuocat sancta mr̄ eccl'ia in oib⁹ officijs diuis. Ad illas nos excitat christ⁹ Jesus in doloribus suis clamās ad nos ꝓba thematis O vos omnes zc̄. Insup ad illas nos trahit ꝓgo illa pijssima vnica spes mūdi. Nam si pie volumus contēplari: videbimus eā vultu mesto, facie squalidā, sparsis crinib⁹ ac scissis vestib⁹ stare iuxta crucē et dicentem. O vos oīes zc̄, sed q̄a nō sumus a nob⁹ sufficientes hoz mīsteriaꝝ debemus vt cū deuotione: cōpunctōe: fletu z lacrimis recordari opus est: vt signum implorem⁹ auxilium. Et licet in omnib⁹ alijs p̄dicatōnib⁹ cōsueuimus p̄o gratia beatam virginem interpellare, tñ q̄a hodie circa filij lamēta est occupata, gaudijq̄z angelice salutationis cōuersum est illi in tristiciā z merorem ideo ad crucē hūiliter confugiamus: illāq̄z saluremus: verba quib⁹ eccl'ia vniť referentes. O crux aue spes vnica zc̄. Et tu pī de celis deus cōcede nobis oib⁹: vt p̄ merita crucis filij tui corda nostra flectere mollireq̄z valeamus: q̄tin⁹ cū lacrimis z magna cōpassione loq̄ z audire possimus passionem eius. Hac itaq̄z suscepta fiducia de ipsa passione locuturi ad ea nos cōuertemus q̄ ad cōpatiēdū christo nos merito incitare habent. Et sunt hic p̄o nunc octo circūstātie z cōditiones causarū octo x̄pi passionē aggrauātes. Ex quib⁹ cōcludi potest q⁹ dolor passiōis christi fuerit maior q̄z dolor cuiuscūq̄z alteri⁹ hoīs in p̄senti vita z p̄sequens maximus. Primū q̄ cū cōpassione attēdere z videre debem⁹: ex quo ostēdiť magnitudo doloris z patiētis dignitas. Ubi cōtēplare z solue hāc q̄stionē: q̄s et q̄ p̄sona est que patiť. naz manifestū est q⁹ ēnto dignior est p̄sona que offēditť tāto maior est offensa: z p̄ p̄seq̄ns susti nenti z oī attinēti christ⁹ vere p̄sona q̄ patiť est dignissimus potētissimus et tenerrimus. Primo dñs iesus fuit et ē dignissimus, q̄a de⁹ z hō, vnō dignior p̄sona esse nō poterat. Et q̄uis diuinitas sua pati nō possit: nec aliq̄s eā attigerit ad offendendū, tñ q⁹ hūanitas illa erat organū q̄d dā z vestimentū quasi diuinitatis. Unde aplus ait ꝓ phil. ij. Habitu inuent⁹ vt hō. Ideo oīs iniuria facta illi hūanitati et corpori potest dici facta deo. Sicut q̄ spueret in vestē q̄ indutus est imperator non diceret iniuriā facere vestimēto sed imperatori: q⁹ ea indut⁹ est. Secō inq̄stū hō erat potētissimus, q̄a de p̄genie regali z sacerdotali genitus rex z sacerdos summ⁹, innocentissimus: sapiētissimus: et miraculis et scītate ac doctrina famosissim⁹. Cū igiť ei fuerint illate tot cōtumelie, irrisiones, maledictiones, infamatōes z afflictōes corpis: inde sibi magn⁹ exurgebat dolor. Doloroso⁹ em̄ est regē cōspui: alapari: flagellari: crucifigi zc̄, q̄z vilē z abiectū. Ideo merito dicit. O vos oēs zc̄. Tertio x̄ps in p̄sona humana fuit delicatissimus et tenerrim⁹ figuratus p̄ vitulū optimū quē Abraaz tulit z dedit ad coq̄ndū in passiōe. Gen. xviij. Et in figura x̄pi de Dauid dr. ij. Re. vlti. Ipse est q̄si tenerrimus ligni ꝓmiculus, ēnto autē

quis est delicatior et cōplexionē habet corporis melioreē: tāto magis affligit̄ z dolorē sentit ex aliq̄ lesione corpis ipsi⁹. Hinc videmus q̄ de eadē lesione z omni simili infirmitate magis grauat̄ z dolet delicat⁹ q̄z rusticus. Ideo dicit Aug⁹. Dolor est testimoniū bone nature. At corp⁹ dñicuz erat nobilissimū nulla labe fedatū: z erat aīe organū tenerrimū z suauissimuz. vñ nullo fuit vnq̄z morbo expositū. ergo dū ab eo aīa illa beata recessit: maximū dolorē sustinuit et intātū hoc verū fuit q̄ nullus vnq̄z martir q̄ntūcunq̄z grauia in hac vita pterulerit tormēta tantū dolere potuit. vñ merito dicere potuit. O vos omnes ꝛc. ¶ Circa hanc primā ꝯsiderationē q̄ro q̄re christus voluit tā crudeli morte hūanū genus redimere: nunq̄d potuit fieri alio mō. Dico fm mgr̄m in. iij. dist. xx. et doctores ibidē scribētes q̄ licet q̄ntū ad deū absolute loquendo repandi humanā naturā alio⁹ modus possibilis fuerit. q̄a sicut solo imperio volūtatis pōt de nihilo aliq̄d facere. sic et p aliū modū z aliq̄d aliud. imo per viā totalis mīscōie z plenā donatiōez potuit humanū genus redimere. tñ mors xp̄i fuit cōgruentissima z q̄ntū ad humanā naturā necessaria Lu. vl. Oportuit xp̄m pati z sic intrare in gl̄iam suā. Et nō soluz oportuit vt xp̄s moreret: vt vitā sua morte nobis donaret. ꝫ oportuit vt acerbissima morte: ita q̄ a plāta pedis vsq̄z ad verticē in eo nō reperiret sanitas: vitā finiret. z q̄re. ꝑter q̄tuor ratiōes. ¶primo ratione maioris pfectionis. Cū em̄ christus plenus esset gr̄a z veritate Joh. j. sequit̄ q̄ optimū op⁹ z signū habere debebat. q̄a pbatio dilectionis exhibitio est opis. Optimū aūt charitatis signū et opus est p amico aīam. i. vitā ponere. Joh. xv. Maiorē charitatem nemo habet vt aīam ꝛc. Sed si poneret vitā p inimicis z oīb⁹ parceret nōne maius signum dilectōis esset Math. v. Si diligit̄ eos q̄ vos diligūt quā mercedē habebitis inde. Bern̄. sup illo ꝓbo: copiosa apō eū redemptio. copiosa q̄dem. q̄a nō gutta sanguis: sed vnda flumis p q̄ntq̄z partes emanauit. Scōa rō dicit̄ maioris attractiōis. Cum em̄ fm Aug. in. iij. de trini. Verbū eternū inter ceteras ratōes voluerit incarnari vt humanā naturā ad suū amorem traheret. sequit̄ q̄ q̄nto maiora signa dilectōis ostēderit tāto magis attraheret. Sed qō q̄so ardentius signuz ostendere potuit q̄z capi ligari: conspui: flagellari: nudari: in medio duoz latronum crucifigi: irrideri: blasphemari: z aceto potari. Inde Bern. Super oīa amabilem te mihi reddit o bone Jesu calix passiōis tue: op⁹ redēptōis nr̄e. Tercia ratio ex cōdigne supatōnis. Decuit em̄ xp̄m p nob tali morte mori q̄si nullus ali⁹ posset p illo mori. Si em̄ leui morte christus abisset: cū plures sanctos legamus p illi⁹ amore acerbissimis succubuisse penis sequeret q̄dāmodo maior obligatio christi ad sanctos q̄z ecōtra. Ideo decuit xp̄m tā acerba morte mori vt nullus ad eam attingere possit: et p ꝯseq̄ns xp̄o obligarent̄: et nō ecōtra. Quarta rō ex sufficiētis satisfactiōis: q̄a habendo respectum ad delicti q̄ntitatē: sequit̄ q̄ maximo z generalissimo delicto maxia z generalissima ac acerbissima pena correspōdeat: cū fm legē ōi Deutro. xxv. Scōm mēsurā pcī erit z plagaz modus. Apoc. xviij. Quantū glorificauit se z in delicto fuit: tantū date illi tormētū z luctū. Sed delictuz p q̄ xp̄s patiebat fuit maximū. q̄a oīa pcā hūana in se cōprehēdebat. et fuit generalissimū. q̄a oēs homines ī cludebat. ergo passio xp̄i debuit esse maxima intēsiue: z generalissima extēsiue. ꝛsicut delictū illud oīa q̄ debebāt esse mēbra xp̄i mistica inuoluebat: ita in oīb⁹ mēbris z ptibus sui corpis naturalis p eis satisfaceret z sicut hō per oēs sensus deliq̄rat: ita ille q̄ p hoīb⁹ satisfacere voluit in oīb⁹ sensibus puniretur. Hac ergo causa sustinuit q̄ caput illud cui⁹ pulcritudo nullo termio metit̄ spinis coronaret̄. z q̄ facies quā angeli desiderāt. pspicere: a iudeis ꝯspueretur. q̄ etiā aures q̄ angeloz cantum audire solebant: blasphemias audirēt iudeoz. z q̄ pedes z manus q̄ illi cōiuncti erāt q̄ mundū opabāt cruci affigerentur. q̄ gust⁹ aceto z oculi videntes matris dolorez affligerent̄ vt primoz parentū pcm̄ z alioz in oīb⁹ sensibus cōmissuz z ptib⁹ patiēdo sanaret: et nos eius in oīb⁹ sensib⁹ z partib⁹ videntes dolorez in posterz oēs sensus z partes corpis nostri a pctō p eius amore custodiremus. Ad hūc nāq̄z effectum o ēs inuitat ad ei⁹ videdū dolorē dicēs O vos oēs ꝛc.

Ex quibꝫ sequit̄ q̄ humanum genus per purā creaturā nō potuit redimi p̄ pter impotentiā satisfactionis, nā in perfecta satisfactōe req̄rit̄ q̄ satisfiat q̄tū ad iniuriā z q̄tuz ad dānū. Qui em̄ p̄ vno satisfacit z nō p̄ altero: nō erit vera satisfactio, ergo si aliqua creatura potuisz satisfacere oportuisset vt q̄ ad iniuriaz dei z totiꝰ vniuersi satisfeciſſet. Cū aūt culpa infinita essz creatura aūt finita: patet q̄ non recte satisfacere potuisset. ¶ Nunc ad cōpassionem btē Marie sermonē dirigamus. et est primū p̄ forme p̄dicto. Ex q̄ ppēdit̄ magnitudo cōpassiōis, qm̄ psona q̄ cōpatit̄ dignissima est, put de ea canit ecc'ia. Felix nāq̄ es sacra virgo Maria z oī laude dignissima. Est potētissima: put ipsa de se gl'iat̄ in cantico Lu. j. Fecit mihi magna q̄ potens est. Et tenerrima: put de ea testatur Salomō Cañ. vj. Delicijs affluens innixa sup̄ dilectū suū. ¶ Sed diceres quō verificari potest q̄ btā ꝑgo vere doluit de passione filij sui. Ad euidentiā istius nota q̄ q̄dam incōsulte p̄sumpserunt dicere beataz virginez nō habuisse tot z tantos dolores sicut de ea scribitur z p̄dicatur: pbare volentes rōnibus subsequētibus. Primo q̄a beata virgo nō erat sicut cetere femīe ad lacrimas ꝓna, sed erat sapiens et in omnibꝫ conformis volūtati diuine, sciensq̄ voluntatē diuinaz sic ordinasse filiū suuz mori in cruce, ꝓpter qō non est credendū q̄ ipsa de morte filij sui doluerit z dolorez lachrimis ostenderit: ne a volūtate diuīa discordare videret. Scōo dicūt q̄ btā virgo fuit plena caritate: ꝓpter qō cōpat̄ soli ardēti, ps. xviij. In sole posuit tabernaculum suum. Quapropter ex charitate liberationē generis hūani multū desiderabat, sed nō ignorabat hāc liberationē p̄ mortē filij eius generi hūano secuturā, ergo nō dolebat, imo potius gaudebat. Tertio: q̄a sciebat mortem filij sui cito trāsiturā: z post triduū filium suū de morte ad vitā gl'iosam resurrecturū z̄c. in q̄ magis gaudere q̄z dolere debebat. Sed iste rōnes nulle sūt. imo si q̄s eas tenere vellet: hereticus putaret. q̄a ꝑm Bonauen. in. iij. dist. xvij. Isdē ratōnibus posset p̄bare xp̄m veracit̄ nō habuisse passionis dolorē, z sic euacuaret tota nr̄a redēptio, nā z xp̄s fuit sapiētissim⁹ z p̄dicta oīa cognouit: z tñ verissime in sensualitate doluit. Rōnes igit̄ p̄dicte sunt vere q̄ ad portionē rōnis superiorē: in q̄ ipsa sicut xp̄s habuit p̄dictas cōsideratōes cōseruātes ip̄az in vera patientia vnde ipa gaudebat z cōformauit voluntatem suam voluntati diuine ꝑm rationem, sed ꝓpter hoc nō est euacuatus dolor in parte sensuali ita vt vere doleret dolore sensibili in corpore et anima. Nō ꝓbat̄ tripliciter: autoritate: rōne: et exēplo. Primo autoritate symeonis Luce. ij. ꝓ betātis. Tuā ipsius aīam ptrāsibit gladius scz doloris. Tuā aīam q̄ est q̄si ipsius ꝓpter intēsum amorē ptrāsiuit gladiꝰ doloris. Scōm Albertū verior expositio litteralis est q̄ possessiuuz ꝓnomē resoluat̄ in ꝑmitiuū. tuā hoc est tuipsius aīaz marie nō corpus ptrāsiuit in diuersa secando gladiꝰ id est pena passiōis q̄ in filio tuo est in corpe puerberabit aīam tuā in passiōe. Secūdo hoc idē ꝓbat̄ autoritate Damasceni sup̄ Lu. di. Dolores q̄s virgo effugit pariēs: hos in passiōe xp̄i sustinuit. Scōo ꝓbat̄ rōne triplici ꝑm triplicez respectum. Prima rō est respectu sui. Sentētia ēphi in Topi. dicēt̄. Nō minus videt̄ inesse et inest ḡ id q̄ magꝭ. sed ꝑgo doluit tpe q̄ nō videbat̄ multū dolendū: q̄ñ scz p̄didit filium suū in hierlm dū ipsa z ioseph ascēdissent ad festum, vt dicit ipsa Luc. ij. Fili q̄d fecisti nobis sic: pater tuꝰ z ego dolētes z̄c. ergo multū doluit q̄ñ fuit maior causa doloris. scz in passione. Secūda rō est respectu nostri. Ait em̄ Bern̄. Nō paucis mortaliū cōstat esse cōcessum: fas non est huic virgini esse negatū. Si igit̄ alicui mortali cōcessa est gr̄a dolēdi de passiōe filij ꝺi vt sancte Brigitte sicut habet̄ ex suis reuelationibꝫ, z sancte Elizabeth, z frater Conradus de aluerna tantā gratiam habuit q̄ dum videret xp̄m in cruce lacrimas continere nō potuit. Tertia ratio est respectu ipsius christi. Nam dolor fundat̄ in amore. Quanto em̄ quis amat aliquā rem vel p̄sonam tanto magis dolet de eius amissione vel lesione. vt patet p̄ experientiam. plus em̄ dolet quis de amissiōe filij q̄z pecunie. plus de mille florenis q̄z centum: q̄a magꝭ diligit, sed btā Maria valde diligebat filium suum xp̄m. igitur de eius passione valde doluit. tum quia erat tota et sola mater.

quia non habebat patrem terrenum. Qñ em̄ dolor subdiuiditur in mltis: minor inuenit in singulis. Si em̄ aliqua mr filium suum amittit: dolorem cū patre cōdiuidit, et sic dolor eius q̄dāmodo minuit. Quod maria facere nō potuit: qa nullus erat ibi pater. Tū secūdo qa erat vnici mater, certū est em̄ q̄ pater vl mr plus dolet de morte filij cū vnum tm̄ habet q̄z si multos. Tū tertio, qa filius eius erat optimus, sapientissimus, potētissimus, tenerrimus: habēs in femore suo scriptum. Rex regum t dñs dñantiū, vt dicit Apoc, xvij. Certū est autem q̄ mater plus dolet de morte filij pulcri: prudētis t sapiētis q̄z alterius, nulli ergo dubiū quin Maria cum videret filiuz suū tam nobilez atrocissimus penis vsq̄z in mortem cruciari maxīe doluerit. Nam vt Bernū, ait dolebat de iniurijs tanti filij, tā sancti, tā innocētis, sed nō minus de offensa dei. Ideo dicere poterat. O vos oēs tc. Tertio pbat triplici exemplo. Primo vniuersali oim matrū naturaliū: nunq̄z reperta est mater taz crudelis que nō plangeret mortez filij sui. Sed beata virgo fuit plus naturalis mater Jesu q̄z alia mlier filij sui qa de puris sanguinibz suis eū cōcepit tc. igit de ipso tanq̄z de pprio filio vere condoluit. Scōo pbat exemplo particulari plurū sanctoz, qbus amor iste naturalis filio rū amoueri non potuit, vt scribit Jero. de sancta Paula ad Eustochiū q dū morieb̄at sibi aliquis filius incōsolabiliter dolebat. Similiter de sancta Monica matre sancti Augustini: q incōsolabiliter deplorabat mortē filij sui sancti Augustini ante suā cōuersionē, vt habet in legēda. Tertio pbat exēplo singulari vnius virginis deuotissime virgini marie certificari desiderantis de dolore ipsius ꝑginis in passiōe filij sui. Ut vbi dormiendo videret sibi perisse vnum filium, t q̄ post partum sibi ablatus fuisset, cū illa ymaginatōe excitata q̄rens filiū p lectum t nō inueniēs cepit plorare et clamare. et de lecto exiēs q̄rebat filiū suum, et isto modo cōicauit sibi beata virgo dolores suos. ¶ Secūdū nūc cum cōpassione attendendū t videndum est inferentiū puersitas: vbi formab̄at hec q̄stio. A quibz Jesus patit. Et dic q̄ a beneficiatis, doctis, spōtaneis, magistratibz, et potētibz. Et ex hoc magnitudo dolorꝭ in christo et virgine ostēdit, nā quāto plures cōcurrūt diuersoz statuū et amici ad inferendū iniuriā t mortem valde ignominiosam alicui: tanto maior dolor sequit in passo t quolibet attīnēte sibi. Sed ad inferendā passionē tā amarā t obprobriosaz xpo cōcurrerunt de oīni genere t statu. Et primo bñficiati, de q̄ nūero primus est iudas deinde iudei. Leniꝰ em̄ ferunt boēs qñ patiunt ab illis q̄s leserunt. Et ecce xps iudam nō solum nō leserat: sed sibi mltipliciter bñ fecit. Absoluit em̄ eum a duplici homicidio: filij regis cuiusdā t patris ꝓpij: t cōcubitu matris, vt legit in quadā legēda licet apocrifa. t deinde eū suū discipulū et ꝓcuratorē fecit. Idem de iudeis qbz multa beneficia cōtulit: vt ipse testatur Joh. x. Multa bona opa ostendi vobis ex patre meo, ꝓpter que vultis me interficere. Sed vt ps. dicit. Retribuebāt mihi mala p bonis. Et q̄: audi cū cōpassione. Nam cū iesus esset in orto vbi oratōnez fecit ne biberet calicē passionis ẽm instinctū sensualitatis t nō ẽm determinationē ratōnis: venit ad illū locum mltitudo magna iudeoz cū fustibus: gladijs t laternis vt ad latronez capiendū: duce iuda eoz, pditore. t cū appropinquassent ei ostēdit dñs Jesus t potentiā suā t beniuolentiā. Potentiā q̄dem quia eo dicēte. Ego sum quē q̄ritis: subito oēs ceciderunt in terrā retrorsum: amissis corpis viribz: vt pateret oīb̄z quia nō coactus patiebat. Scōo ostendit beniuolentiā: qa t si tāta crudelitate ad capiendū venerāt abscisā tm̄ auriculā malcho a Petro qa prim⁹ iniecerat manū in magistrū: ei restituit. Eo aūt capto ex discipulis eius fugientibz vnus forte Johānes: vt pie credi potest t si euāgeliū nō ponat venit in Bethaniā vbi mr Jesu erat cū alijs Marijs nūcians cū lacrimis captura filij. q̄ audito ptransiuit doloris gladius aiam ei⁹: nocte ducēs insomnē t lacrimis plenam. Et quid orare aptiꝰ poterat q̄z illud ps. Exaudiat te dñs in die tribulatōis: ptegat te nomen dī iacob: mittat tibi auxiliū de sancto tc. Scōo passus est a doctis q̄ se p indiscretionē excusare nō possunt. Leniꝰ ferūt homines qñ patiunt ab his q̄rū stultitie aut puericie imputari potest. Sed christus a

scribis z legislatoribꝫ et nō ab imperitis:et a seniorib⁹ z nō a pueris passus est Lu. xxj. Conuenerunt seniores plebis z scribe Tertio passus est a spontaneis. Lenius ferunt boies qñ patiunt a coactis q̄z a spontaneis,sed iudeos nemo coegit:sed ipsi potius iudicē coegerunt dicentes Joh.xviij Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Quarto passus est a magistratibꝫ z potentibus,vñ ps. Astiterunt reges terre z pncipes conuenerunt in vnū aduersus dñm z aduersus xp̄m eius scz mortem ei inferēdam. Reges q̄dem astiterūt scz Herodes rex galilee:q̄ sprevit illū cū exercitu suo indutū veste alba:z vt fatuū remisit ad pilatum vt iudicaret eū. Rex romanoꝝ scz Tiberius impator:et si nō in psona:tñ p locū suum tenentē pilatum, scz p̄sidem iudee q̄ dedit sententiā mortis cōtra eū ad tumultum ꝓpli clamantis Crucifige crucifige eū Principes quoq; sacerdotū.oēs isti astiterunt.id est ante oēs alios gentiles z populos iudeoꝝ z pncipaliores. Hā principes sacerdotum colligētes concilīū ꝓpter hoc summo sacerdote eoꝝ Caypha cōsulēte et decernente Quia expedit vobis vt vnus moriat ꝓ populo ꝛc. exinde q̄sierunt oportunitatē eum occidendi,z sic oēs conuenerunt aduersus xp̄m. Quid aūt vobis iuōi ímpij pius agnus fecerat,quid vobis mali dixerat,q̄d nocere cogitabat, certe nihil. Sed econtra multa bñficia vobis contulit,Quātū aūt fuerint ab eo beneficiati nō posset,plixo tpe explicari. Aliquid tamen breuiter pstringam vtens verbis ꝓphete Michee.vj.c.in psona christi ad populū istum scelestū z ingratissimū. Populе meꝰ quid feci tibi aut in q̄ ꝛc. Hoc boni tibi feci, Patres tuos iacob cum filijs suis ī egypto enutriui ꝓ Joseph famis tpe ne perires. Deinde post tpa multiplicatos supernumerū de dura seruitute egyptioꝝ te eduxi. Et hoc illo die factum est. Mare rubꝝ tibi aperui ita vt sicco pede trāsires. Pharaonē aūt tibi cuz exercitibus suis submersi. Mana de celo p̄stito ꝓ quadraginta annos te paui. Aquaz de petra tibi fluxi. Insurgētes contra te Seon regem amoꝛreorum z Og regem basan:et alios hostes tuos pstraui. Terram fluentem lacte z melle a me,promissam exterminatis inde triginta regibus tibi dedi. Et post in monte syna legem seruandam tibi tradidi. A captiuitate babilonica ꝓ septuaginta annos propter peccata tua te liberaui, Sub Esdra et Zorobabel reduxi de graui oppressione Anthiochi regis per iudam machabeum et fratres suos te excussi. Ecce quid feci tibi,respondе mihi:si tanta bñficia a me tibi collata hanc talem retributionē meruerūt vt me crucifigeres. In q̄ molestus fui tibi, Respōde mihi Ego ex genere tuo carnem sumens: regale solium dimisi vt tibi frater essem,ego semp in templo te docui ea que te saluum facere possent,ego cecos tuos illuminaui,leprosos mūdaui,claudos erexi obsessos a demonib⁹ liberaui,surdis auditum,mutis loquelam restitui,infirmis sanitatem.mortuis vitam,precepta declaraui,errores confutaui,vicia reprehendi, consilia perfectiōis adieci, Sed quia veritas odium parit apud insipiētes que gignere debet dilectionem, Ꝑro in his tibi molestus fui nolens veritatem audire Quid vltra tibi facere potui z nō feci, Deccine reddis domino populе stulte z insipiens. Cō siderās virgo mater beneficia facta a filio suo populo illo:z nunc ab eo tanta puersitate puniri:tāta crudelitate cruci affigi vat de dolebat, vt dicere possz illō ps. Defecit in dolore anima mea ꝛc. Attendite ergo z videte si est dolor sicut ꝛc. S Tertiuz contemplandum ex quo aggrauatur passio christi est tēporis importunitas siue cō trarietas. Tempus autem aggrauat christi passionem dupliciter. Primo ꝓpter festi magnitudinem. Erat em̄ solēnitas pbase seu azimoruz que erat precipua sup omnes alias:in qua tenebantur ex lege oēs iudei venire de quibuscunq; ciuitatibus et locis ad templū in hierusalem ad sacrificium offerendū:nisi legitimū haberēt impedimentum,z quia per varias captiuitates eorum erant satis dispersi per orbez. et in ytalia z in asia z in affrica.vt patz Act. ij. De omni peue natione conuenerant in hierusalem ad illud festum. Quando autem quis condemnatur ad mortem propter maleficium:concurrente maiori concursu populi:tāto maior ei insurgit pena cō fusionis z erubescētie. Considerat enim q̄ quilibet videns narrat alijs ,et si pegrinus

est reuersus in patriã suam refert et diuulgat ciuitati sue de illo malefactore ꝛ ignominiosa morte, ꝛ sic vbiq; infamis abhominat. De multis aũt criminib⁹ eu⁹ calũniose accusarũt, de blasphemia dei grauissima apud iudeos: q̃a filiũ dei se dixerat. de crimine lese maiestatis maxio apud leges gẽtiliũ, vñ in titulo sup crucẽ scribi fecit pilatus, Jesus nazarenus rex iudeoꝝ, q̃si diceret, hec est cã passiõis hui⁹. qz vsurpauit sibi regnũ iudeoꝝ: faciẽdo se regẽ et ꝓhibẽdo tributa dari cesari. Et per hoc quasi rebellare facientẽ ꝓ̃lm Tiberio impatore: et vt oẽs possent legere exq̃ de oĩ gẽte ibi erãt sc̃z iudeoꝝ: grecoꝝ ꝛ latinoꝝ scribi fecit litteris grecis: hebraicis ꝛ latinis. Considerans igit virgo mater q̃ stabat iuxta crucẽ tantã cõfusionẽ publicãdã ꝑ orbem in filij sui diffamationẽ: nõ poterat nõ valde dolere: sed ꝛ de offensa dei maxie doluit in tãte solẽnitatis tpe in q̃ magis debebãt deũ venerari ꝓ beneficijs collatis illi ꝓp̃lo. Erat em̃ festũ illud institutũ in recognitionez liberatiõis illi⁹ ꝓp̃li de seruitute egipti ꝑ sanguinẽ agni. vbi ergo sacerdotes debebant tẽplũ dei ornare, vasa dñi mũdare, sacrificia ꝑparare, oĩb⁹ dimissis ad hoc totũ studiũ ponũt vt agnus ũmaculat⁹ q̃ tollit peccata mũdi occidat: nõ vt sanguine eius fuso mundus redimat: sed ne terrena amittamus: ne veniãt romani ꝛ tollãt nostr⁹ locũ ꝛ gẽtẽ: ne correctorẽ vicioꝝ nostroꝝ habeamus: ne eũ magis honoratus a ꝓp̃lo q̃s nos videam⁹. Qui aũt dicũt: nõ in die festo hoc agamus: nõ ob reuerẽtiã facti cõueniunt hoc facere ne de⁹ offẽdat: sed ne tumultus populi cõgregati fieret ꝛ de manib⁹ eorũ auferet. Scdo aggrauat passio xp̃i ex tpe ꝓpter pene diuturnitatez. Nã licet oẽs dies eius fuerunt pleni doloribus: in morte tñ eius fuit diutissime cruciatus. nã ab ea hora in q̃ eũ ceperunt vsq; q̃ eum crucifixerunt ei illudere nõ destituerunt. Vñ dicit in p̃s. Fui flagellatus tota die ꝛ castigatio mea in matutinis Et ideo ꝑ his oĩb⁹ dicit O vos oẽs ꝛc. Verũ cũ in tot malis ꝑ nobis portat⁹ pauci sint q̃ ei cõdoleãt: põt dicere illud .j. Re. xvij. Nõ est q̃ doleat vicez meã. Et beata Maria dicere poterit illud Treñ .j. Posuit me dñs desolataz tota die merore ꝓfectã, ꝛ infra, Attẽdite obsecro vniuersi populi ꝛ videte dolorem meum sc̃z si est similis ꝛc. Quartũ contemplandũ est iudicantiũ iniq̃tas. Que vnq; iniq̃tas sic habuit iudices in sua causa ꝓcordes. nihil em̃ valuit innocentia: nihil sancta vita: nihil bona fama: q̃n traderet morti: nulla assignata causa: nõ examinata sentẽna: q̃n potius dicente Pilato, Ego nullã in eo inuenio causam. Et q̃a quãto pena indigni⁹ infligit: tãto dolor grauior ex ea sentit. Ideo xp̃s cum sic cõtra omnia iura damnat grauius lamentat. Et ꝓterea dicit Job. ij. in persona christi, q̃ nemo loquebat ei ꝓbuz videns dolorem eius esse vehementez.

Iniquitatẽ aũt iudicij huius quatuor maxime manifestant. sc̃z intentio peruersa, accusatio falsa, acclamatio alta, et condemnatio iniusta. Primũ manifestatiuum iniquitatis iudicij christi fuit intentio peruersa. Nam principes sacerdotuz nõ sunt moti ex iusticia: sed ex sola inuidia, vnde dicebant Joh. xj. Videte quia nihil proficimus: ecce totus mundus post eu⁹ abijt. Secundũ indicatiuum iniquitatis iudicij fuit accusatio falsa, Math. xxvj. Principes sacerdotũ et omne concilium querebant falsum testimoniũ aduersus eũ ꝛ non inueniebãt testimonia cõuenientia, multa falsa dicentib⁹ ad interrogationẽ ꝛ adiurationẽ cayphe summi sacerdotis cum diceret se esse xp̃m filium dei benedicti. Ad expressionẽ tante veritatis et tantis miraculis suis approbate doctrine: iudicarũt eu⁹ reum mortis, ꝛ post sputa: alapas: ꝛ cõtumelias vt malefactorem Pilato p̃sentarũt occidendum. Unde innocens domin⁹ poterat dicere illõ Danielis, xiij. Tu scis domine quoniã contra me falsum tulerũt testimoniũ: ꝛ ecce morior cum nihil horum fecerim. Tertium fuit exclamatio alta Nã quem non poterant vincere ratione: voluerunt superare eoruz clamore. Unde cum audissent a Pilato q̃ nullam in eo mortis causam inueniret: commouerunt multitudinem vt clamarent, vt dicitur Johãnis decimonono. Exiuit Jesus portans spineam coronam et purpureum vestimẽtũ. At illi videntes eũ exclamauerũt. Crucifige crucifige eũ ꝛc. Quartũ fuit cõdẽnatio iniusta. Nam condẽnat⁹ fuit cõtra dictamẽ iusticie cõmunis, put ipse Pilatus

per se testatur q̄ nulla sit in eo causa mortis. Item cōtra dictamen rationis. Sciebat eū iudex iniquus q̄ per invidiaz tradidissent eum. Item cōtra precepta oīs legis. Quia nec testibus cōuictus: nec ipse est cōfessus, nec valuit christo tāte mansuetudinis ostensio, nec ei valuit mollis z dulcis responsio q̄ iram frāgere cōsueuit. Unde poterat dicere illud Job. xvj. Si locutus fuero nō quiescet dolor meus, et si tacuero nō recedet a me. ps. Humiliatus sum et siluj a bonis et dolor meus renouatus est. Maria ꝯo videns filium iam afflictū: manibus ligatū: duci ad Pilatum: gladius ptrāsiuit aiam eius: ipmqz sequens nec loq̄ valens impedita a militibus puenit ad plateam domus pilati vbi iudiciū exercebat de eo: flagellari filiū plurimis z durissimis ictibus audiens: nec flagellis satiati adhuc clamare Crucifige crucifige eum. O quot de pudicissimis oculis suis lacrimaz fontes exibant, ita q̄ dicere potuit Attendite z videte zc. ¶ Quintū attendendū z videndū zc. est tormentoz multiplicitas siue generalitas. Ubi formo hāc questionē In q̄ parte et quam penam passus est christus. Et dic q̄ sm triplicē dimensionē corporis id est sm̄ lōgitudinē: latitudinez: et pfunditatē. Unde ad litterā verificatū est in eo illud ysa. j. A planta pedis vsqz ad verticem non est in eo sanitas. Primo a vertice inchoando caput illud sanctissimū gazophilaciū sapiētie dei punctus acutissimis spinee corone penetrātibus vsqz ossium pforatū fuit z arūdine pcussum. Cantico. iij. Egredimini filie syon. id ē anīe fideles ab alijs mūdi cogitatōibus: z videte meditādo regē Salomonē id est xp̄m ī diademate spineo quo coronauit eū mater sua synagoga iudeoz. ex q̄ sm̄ carnem natus est.

Item secundo oculi pijssimi: a quibus intuitus Petrus cognoscēs pcm̄ suū flenit amare: in derisum velati sunt. Fuit etiam passus in oculis frequenti lacrimatōe. Et maxime dū esset in cruce vbi amarissimas emisit voces z lacrimas. ad Heb. v. Cum clamore zc. Item tertio facies eius plena gratiarū deturpata est sputis z sanguie vt leprosus videret. ysa. liij. Nos vidim̄ eū quasi leprosū. vnō nec reputauim̄ eū zc.

Item quarto gene eius candide z rubicunde alapis percusse sunt. Un̄ dicit ysa. l. Corpus meum dedi pcutientibus z genas meas vellentibus. Item quinto aures ille que audiunt melos angelorū replete sunt blasphemijs: detractionib̄: contumelijs: irrisionibus populorū. Ideo dicit ps. Audiui vituperationē multoz cōmorantiū in circuitu. Item sexto nares beatissime eius ad cuius odorem reuiuiscunt mortui: fatigant̄ fetoribus cadauerum cal uarie loci. Item septimo os eius qō tam sanam: tam vtilissimā z verissimam doctrinam ptulerat pcussum est: z tanq̄ ouis ad occisionē ductus non aperuit os suum ad excusandū vel cōminandū aut maledicendum: sed benedicēdū z orandū pro inimicis. Item octauo capilli capitis ei⁹ z barba delicatissimi violentia tracti aut euulsi sunt. Item nono collum eius suauissimū colaphis attritū est. Item decimo man⁹ ei⁹ potentissime ex quarū cōtactu infirmi plurimi sanati sunt: leprosi mūdati: clauis durissimis cruci affixe sūt. Item vndecimo pedes eius. quoz pedum terra scabellum est. quiq̄ discurrentes per ciuitates villas et castra tantū laborauerunt pro hominis salute: in cruce extēsi sunt. sm̄ illud. ps. Foderunt manus meas z pedes meos. zc.

Item duodecimo totus corpus illō dulcissimum quod in cibum salutiferum nobis reliquit: flagellis multis et diris cesus dilaceratum et sanguine cruentatum: ossa illa confracta sunt, remanserunt sola lingua et cor integra. Sed ne et illa sine sua lesione manerent: lingua eius aceto z felle in siti mortis amaricata est. vt impleretur illud ps. Dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerunt me aceto. Demum eo mortuo non satiati de cruciatibus viuentis et morte eius: spiritu tradito latus eius lancea apertum est vnde exierunt sanguis et aqua medicine nostrarū animarū. Sed et in rebus sibi adherentibus, scilicz vestibus iniuriati sunt. Nam ait ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea: z super vestem meam: illam scilicet inconsutilem quam fecerat sibi mater sua: miserunt sortem. Conuersantes quoq̄ cum eo: discipulos eum derelinquere compulerunt: capere cupientes adolescentem qui eum sequebatur syndone superindutum nudo nisi fugisset

De passione domini

Stabat ergo iuxta crucem mater eius, et hec videns: & scripta & pnũciata recolens dicere poterat illud Treñ. ij. Oculus meꝰ afflictꝰ est nec tacui eo q̃ nõ esset reqes donec aspiceret & videret dñs de celis id ẽ nõ tacui a fletu: eo q̃ nõ esset reqes alicui mẽbro filij mei donec aspiceret dñs scz resuscitãdo ipm a mortuis. attẽdite et videte si est dolor sẽ. ¶ Sextum pteplãdũ ẽt doloris acerbitas siue imensitas. Ad cuiꝰ euidẽtiã queritꝝ, vtꝝ dolor xpi fuerit maximus, acerbissimus & grauissimus. Respõdet sctũs Tho. & Bonauen. in tertio, dist. xvj. q̃ sic. Pro cuiꝰ intellectu dicũt q̃ in xpo patiente triplex fuit in genere afflictio seu passio, vna q̃ dicit dolor sensibilis q̃ causatur a corpali nociuo. Scõa dicit tristicia, q̃ causat ex appbẽsione alicuiꝰ nociui quã anĩa multũ affligit vel sensualitas. Tertia afflictio fuit compassio q̃ matri: amicis et pctõribꝫ cõpatiebat. pma ptinet ad sensus exteriores, secunda ad interiores, tertia ad supiores. Quelibet igit illaꝝ triũ afflictionum fuit maxĩa & acerbissima sẽ. et maior q̃ cuiuscunq̃ hoĩs in hac vita. Et ꝑ sextu plici rõne. Primo rõne psonalis cõditõis videlicz q̃ tã excellens & nobilis tã viliter: tã pius tã crudeliter: tã innocẽs tã duriter tãtus amator tã hostiliter: tam voluntarie se offerẽs tã violenter cruciaret. De q̃ dixi supra in pma cõtemplatõe. Secũdo rõne nobilissime cõplexiõis. Quãto em̃ cõplexio melior & caro magis a corruptione remota: tãto pugna est durior: dissolutio grauior: & angustia maior. De q̃ dixi latiꝰ vbi supra. Tertio rõne generalis diffusionis. Quia passio fuit generalis in oibus membris: vt dixi in p̃cedẽti cõsideratõe, nõ enĩz habuit dolorẽ ptẽ in vnico solo mẽbroꝝ: sed dolor vehemẽtissimus se tranfudit p oẽs eius artus & p totuz corpus, vulneratus est em̃ in locꝫ vbi vene & nerui totius corpis cõueniunt scz manibꝫ pedibꝫ & corde: q̃bꝫ diruptis: sanguis de toto corpe effusus est & dolor p totũ corpus diffusus Unde dicere potuit illud Piere. x. c. Tabernaculũ meũ vastatũ est. id est corpꝰ meum. omnes em̃ funiculi eius dirupti sunt Funiculi vene & nerui sunt. Quarto fuit dolor grauissimus: ratione aptissime p̃cognitionis. p̃cognouit em̃ christus quãtꝰ esset dolor future passionis et mortis: cuius appropinquantis imagiatio vsq̃ ad sudorez sanguineũ cum artauit. non em̃ bibit passionis calicem oculis clausis: vt non videret internã amaritudinẽ: vt faciunt q̃ mortem nõ timent. q̃ angustias eius nõ vidẽt sed visuz exhorruit cum p salute nostra bibit. Quinto fuit dolor acerbissimus ratõe sepationis amarissime. Quãto em̃ aliqua duo magis sibi inuicẽ copulant: tãto & maiori dolore: & nõ nisi violẽtia maiori sepant Videmus sensibiliter q̃ ẽnto quis habet vxorẽ magis dilectã sibi, pmptius obediẽtem & melius seruiẽtẽ & ad nutum oĩa facientem: tanto magis dolet de morte eius vel sepatione sui. Cũ igitur maiori & fortiori vinculo naturalis amoris corpus & aĩa in xpo plus q̃z in ceteris hoĩbꝫ fuerunt copulata. q̃a caro oĩno subiecta fuit spiritui: et p omnia ei obediens. sequit q̃ maior et vehementior fuit dolor in sepatione: ita q̃ in christo vt dicunt doctores simul omnia mẽbra fuerunt mortua: quia anĩa sepabat ab omnibꝫ mẽbris non ptem post partẽ relinquẽdo quẽadmodũ in pluribus cõtingit q̃ pedes pmo moriunt: deinde alia mẽbra. Nam vt dicit sctũs Tho. iij. part. q. xlvij. ar. j. Ut christus ostenderet q̃ passio illata p violentiaz eius aĩam nõ eripiebat: naturã corpalem in eius fortitudine ꝓseruauit: vt etiã in extremis positus voce magna clamaret. Nõ inter alia miracula mortis eius cõputat. Uñ Matth. xxvij. Uidens aũt centurio q̃ sic expirasset ait. Uere homo iste filius dei erat. Mirabile etiã fuit in christi morte q̃ velociꝰ mortuus fuit aliꝭ qui simili pena afficiebantur. vt habet Joh. xix. Ideo Mar. xv. dicit q̃ Pilatus mirabat q̃ iam obisset. Sicut enim eius volũtate natura corpalis ꝓseruata est in suo vigore vsq̃ ad extremũ: sic etiaz q̃ndo voluit subito cessit nocumẽto, iõ Joh. x. ait. Nemo tollet a me aĩam meã sed ego pono eã. Sexto fuit dolor passionis acerbissimꝰ rõne ingratissime puipẽsionis: cui tũc ĩgrati fuerũt iudei: & sunt adhuc hodie xpiani. videbat em̃ paucitatẽ fructꝰ seu vtilitatꝭ ipsiꝰ passiõis ex pte quorsitatꝭ & ingratitudinis hoĩm. nã cũ copiosa fuerit apũd deum redẽptio adeo q̃ pciũ sanguinis eiꝰ nedũ oẽs hoĩes erat sufficiẽs ad redimẽdu:

sed ꝛ mille mũdos si fuissent, ꝛ tamẽ pauci sunt q̃ se faciunt participes fructus ipsius passionis ꝓpter desidiã ꝛ ingratitudinẽ hominũ. Sicut aũt ex magno lucro qđ quis videt se ꝓsequi ex suo labore multũ ꝓsolat ita econtra cũ quis videt q̃ ex maximo labore quẽ tolerat modicũ vel nullũ fructũ cõsequit: multũ cõtristat et dolet. Clamabat Jesus in cruce. Sitio. et licet ad literã ꝓpter intensum dolorẽ sitiret corpaliter: maior tñ erat sitis spũalis desiderij saluatiõis hũani generis. q̃re cũ videret ipse pene nullũ fructũ tunc seq̃ sed potius ruinã ipsorũ iudeorũ ꝓpter pfidiaꝫ suã: ꝛ casum cõtigisse apostolorũ ꝛ in futurũ multos pituros christianorũ mltũ doluit. Unde clamat p Jerẽ. Ad te clamo q̃ p te moriaris: te exhortor qui in cruce patior: vide clauos q̃bus cõfodior: vide latus q̃ aperior. Et cũ sit tãtus dolor intus et exterior: plus tñ me cruciat q̃ te ingratũ expior. Et Osee. vj. dñs conqrẽs ait Misericordia vestra quasi nubes matutina: et q̃si ros mane ptransiens. Misericordia vestra id est quã vobis feci in redimẽdo q̃si nebula matutina que cito ptrãsijt: ita illud a memoria vestra, ꝛ q̃si ros q̃ aduenientẽ sole subito desiccat: ita aduenientẽ calore tentationũ ꝛ tribulationũ subito perit a nobis memoria passionis ꝛ gr̃a p eaꝫ recepta. Sed aĩa deuota dicit illud Treñ. iij. Memoria memor ero et tabescet in me aĩa mea ex cõpassione. ¶ Hunc ingram⁹ de virginis Marie cõpassione, vtꝫ dolor compassionis beate ꝟginis fuerit intẽsissimus Ad hoc dico q̃ dolor cõpassionis btẽ virginis fuit maximus septuplici ratiõe. Primo ratione subiecti, nã gladi⁹ passionis sive passio christi ptrãsiuit aĩaꝫ marie vt dictũ est. sed gladius ptrãsiens aĩam magis penetrat q̃ penetrãs corpus vel carneꝫ, pter nobilissimũ subiectũ. Ergo maiorem habebat virgo dolorẽ q̃ si gladius ille penetrasset corp⁹: ita q̃ fuit ita penosa vt ait Hiero. ad Eustochiũ q̃ tãt⁹ fuit dolor virginis q̃ licet nõ fuerit mortua tñ fuit plus q̃ martir. Quod ꝓfirmat Richar. in tertio dist. xxxij. ar. vũ. q. iij. Secũdo ratione p̃ sentialitatis, ex eo q̃ ꝓsens erat ad videndũ Nũ cũ aliq̃ mater audit filiũ suũ mortuũ naturaliter: dolet multũ. Sed qũ audit horribili morte ipm fuisse occisum: magis dolet. Qñ ꝟo ante oculos suos videt filiũ suum morte turpissima occidi: marie dolet. Igit ꝟgo btã immẽso dolore vulnerabat qñ videbat filiũ suũ añ oculos suos horribili morte necari. Tertio rõne impotentie Quia erat impotẽs ad iuuandũ. magna cõsolatio est matri qñ filiũ in morte oscularj: amplexarj: vl̃ adiuuare põt. Hec aũt i nullo poterat filiũ adiuuare. nec cum in cruce tãgere. Audiebat enĩ ipm sitire ꝛ non poterat sibi potũ porrigere. Videbat ipm vulneribꝫ plenũ et nõ poterat vulnera alligare. Cõspiciebat ipm sanguine plenũ ꝛ non poterat tergere. Videbat ipm in cruce flere ꝛ nõ poterat oscl̃ari neq̃ amplexari Videbat sanguinẽ in terram fluere: ꝛ nõ poterat colligere. Quarto rõne desolatiõis: q̃a nullũ habebat adiutoriuꝫ: exq̃ eã oẽs apli reliq̃rũt, ꝛ sic in tanta tribulatiõe neq̃ ipsa nec filij⁹ habuit aliquẽ adiuuãtẽ. Jõo dicit ps. Sustinui q̃ simul ꝓtristaret et nõ fuit. neq̃ ꝓsolantes. vñ sequit. q̃ siml̃ ꝓtristaret ꝛ nõ inueni. Quinto rõne vniuersalitatis q̃a dolor eius nõ fuit particularis sed vniuersalis, qz totã aĩaꝫ repleuit et circũdedit: ita q̃ nulla in corde ei⁹ remansit particula q̃ dolore nõ fuerit plena. Unde Hiero. i sermone de assũptõe. Cõstat nãq̃ q̃ Maria intãtũ doluit vt totã aĩam eius ptrãsiret. Sexto rõne duratõis. nã dolor btẽ virginis nõ fuit momẽtane⁹ sed moratiu⁹: sicut dictũ est de dolore christi. et lõge plus: q̃a etiã post filij resurrectõnem ꝛ ascẽsionẽ xpi passionẽ in memoria retinebat: ꝛ sine doloris gladio inde recordari nõ poterat. vt tãgit Hiero. vbi s. Ad hoc sũt alie q̃tuor rationes q̃s dixi supra in prima cõsideratõe cõpassionis btẽ virgis. Sed q̃re nõ fuit i tãtis doloribꝫ mortua. Causa est hec. qz fuit p priuilegium pseruata: tamen tantus fuit ei⁹ dolor q̃ excessit omniũ dolores. Jõo de ea põt dici illud Jeremie. Treñ. ij. Cui comparabo te cui assimilabo te filia hierusalem: cui equabor te ꝛ cõsolabor te filia syon. magna est velut mare contritio tua q̃s medebitur tui. Septimum contemplandum dicit obprobrij diuersitas. nunq̃ enĩ aliq̃s homo latro vel pdo sicut pi⁹ iesus fuit contumeliatus: illusus: conuiciatus: irrisus ꝛ blasphemat⁹. Quod cõquerit̃ p ps. Factus sum opprobrium hominũ ꝛ abiectio

plebis,omnes videtes me locuti sunt labiis ⁊ mouerũt caput. ❡ Multiplicitas obprobriorũ sumit ex sequentibꝫ. ℙrimũ est qꝺ rex regũ et dñs dñantiũ fuit vilissimo ꝓcio venditus. Bern. ❡ Iuda mercator pessime qꝺ est q argentũ ꝑ plumbo ⁊ aurꝫ ꝑ luto:⁊ lapidem p̄ciosuꝫ ꝑ fimo cõmutasti,si ad venditionẽ auaricia te mouebat:q̃re summũ bonũ ꝑ p̄cio tã vili vendebas,plus eñ vẽdidisses asinũ tuũ q̃s vẽdideris summũ bonũ. tu miser dũ pecuniaꝫ lucrari voluisti:simul pecuniã ⁊ vitã pdidisti. ℙmã ❡ Math.xxvj.dicit q ꝑiectis argenteis in tẽplum abiens laqͦo se suspẽdit. Secũdũ obprobriũ est.qꝺ a vilissimo populo vilissime est illusus. Et boc q̃drupliciter. ℙrimo in domo anne: qñ velãtes faciem eius christuꝫ ꝓcutientes derisorie dicebant ⁊ q̃rebãt:ꝓphetisa nobis christe qꝺ est qui te ꝓcussit Lu.xxij. Secõ in domo Herodis qꝺ eum fatuũ et nõ sane mẽtis existimans:ex eo q nullũ ab eo respõsum habere potuit ꝑ derisione cum alba veste induit. Tertio in domo ℙilati:vbi milites clamidẽ coccineã ei induerunt:arundinez in manu ⁊ spineã coronã sup caput eiꝰ posuerunt ⁊ genu flexo dicebant. Aue rex iudeoꝝ ❡ Math.xxvij. Quarto i cruce. ❡ Mat thei.xxvij. Et boc a triplici genere hominũ. ℙrimo a ꝓtereũtibꝫ:qꝺ dixerũt ei illudẽdo. Vah qꝺ destruis tẽplũ ⁊c. Secõ a ꝓncipibꝫ sacerdotũ:scribis et senioribꝫ qꝺ ei illudẽdo dixerũt. Alios saluos fecit ⁊c. Si rex israel est ⁊c. Tertio a latrone sinistro qꝺ dixit Si tu es christꝰ salua temetipsum et nos. Tertiũ obprobriuꝫ est q a vilissimo populo vilissimo mõ tractatꝰ est. Et ℔ cõplectit in se plura,nam inhoneste captꝰ,inhoneste ligatꝰ,viliter ductus,imũ de ꝓputus,iudici inhoneste p̄sentatus. obprobrio se ad crucifigẽdũ ductus. Quartũ obprobriũ est:qꝺ a vilissimo populo vilissima est passus. ℙrimo qꝺ in vilissimo loco crucifixus.ex qꝺ ostẽdit augmẽtatio doloris eiꝰ. nã vt narrat cuãgelista:duxerũt eũ in golgatha qꝺ est caluarie locus:et ibi crucifixerunt euꝫ.qꝺ locus ideo dicebat caluarie qꝺ ibi erãt ossa mortuoꝝ ⁊ caluarie et alia cadauera:⁊ ibi occidebant vilissimi boies et magni malefactores. Ibi stabat iuxta crucem mr̃ eiꝰ ⁊ videꝫ lo cũ tã vilẽ ac filiũ eius regẽ regũ ⁊ dñm dñantiũ factũ obprobriũ hoim ⁊ abiectionez plebis:valde doluit:⁊ dicere poterat illud Treñ.j. Idcirco ego ploraꝫ ⁊ oculus meus deducẽs lacrimas qꝺ lõge factꝰ est a me cõsolatoꝝ. Secõ qꝺ supplicio crucis traditꝰ.qꝺ illo tpe erat vilissimũ supliciũ latronum: licz nunc ꝓpter xp̄m in ea exteẽsum cũ summa veneratione trãseat ad frontes impatoꝝ et oim xp̄iano rũ. Erat moꝛs maxime infamie ⁊ acerbissime pene.vñ in lege dictũ est ❡ Maledictus ois qꝺ pẽdet in ligno,maledictõe,s.infamie Qͦ intelligẽtes ipsi maligni iudei dixerũt nõ recte cogitãtes sed puerse: morte turpissima ꝺdẽnemus eũ. Hoc genꝰ mortis christus ideo elegit potiꝰ q̃s aliã mortẽ vt doceret ⁊ ꝓfortaret quẽlibet ꝓpter nullus genus mortis q̃ntũcunq ignominiosum:q̃ntum cũq aspex:deũ seu mãdatũ eius qͦcunq deserendũ. Tercio nõ modica cã doloris fuit in christo patiente hoc: qꝺ inter vilissimos scz latrones crucifixus est Sicut eñ pati iustũ ⁊ innocentẽ cũ alijs sanctis ⁊ ꝓbis viris ⁊ iniuste ꝺdẽnari ad mortẽ est alꝫ qͦ refrigeriũ,ita ecõtra ꝺdẽnari cũ scelera tis est augmẽtũ pene: cũ ex hoc videtes iudicent illũ scelestũ,vñ ⁊ ꝑ speciali iniuria ⁊ crudelitate erga eũ ꝓdixit ysa.liij. Et cũ sceleratis deputatꝰ est scz ad mortẽ. qͦ etiam xp̄s exhorrẽs ꝛm sensualitatẽ orabat ꝓ ꝑs. dicẽs. Ne pdas cũ impijs deꝰ aĩam meaz: ⁊ cũ viris sanguinũ vitã meam. Inter oia obprobria ⁊ vilificatões supdictas agnus innocẽs nunq̃s impatiẽter apuit os suũ,ſz ꝑ crucifixoribꝫ depcaꝝ patrez dicẽs. ℙater ignoſce illis qꝺ nesciunt quid faciunt. Latroni et si ꝑpter scelera crucifixo ad penitẽtiã tñ ꝓuerso nõ solũ veniã sed paradisum pollicet dicẽs. Hodie mecũ eris in padiso Stabat iuxta crucẽ mr̃ Jesu hec meditãs ⁊ doloribꝫ q̃ſi defecta ait ad crucem: vt pie credi põt sicut canit eccl̃ia ĩ hymno Crux fidelis. Flecte ramos arbor alta tẽsa laxa viscera ⁊ rigor lẽtescat ille quẽ dedit natiui tas vt supni mẽbra regis miti tẽdas stipite. Ad filiũ aũt.mihi nõ loq̃rs,ꝑ iudeis intercedis.latronẽ cõsolaris. Ad quã ille. Ecce filius tuꝰ,ex qͦ ad pr̃ez vado loco meꝝ iobã nẽ dimitto. Sed ista cõmutatio adauget doloꝛẽ cũ filiꝰ boꝛis mihi deꝛ,ꝑ filio virginis:imo et dei,attendite ergo et videte ⁊c.

Sermo XLII

Octauū ꝛ vltimū contemplandū ꝛc. dicit cōsolatōis nullitas. In tantis em̄ passiōibus et doloribꝫ nullā habuit cōsolationez Unde dicit p̄ ps. Qui me cōsolaret et nō inueni. Primo nō cōsolabat eum: sicut fieri solet morti adiudicatis a ducētibꝫ eos. nō iudei: sed illudebāt ei cum principibꝫ sacerdotū ꝛ blasphemabāt. nō gētiles: sed coronam spineā imponētes capiti: p̄cutiebant eū: ꝛ sub cruce cū maximo dolore eū vestibus p̄priis exuerūt et cruci affixerūt. Itez tercio nō discipuli: q̄ fugerant. ꝑm illō p̄s. Longe fecisti notos meos a me. Quis vn q̄z fuit ita derelictus ꝛ pauper sicut Jesus. Nā pauprimus fuit in rebꝫ: q̄a vestibꝫ oībus spoliatus. Itē pauprimus in honoribus: q̄a sepius blasphemat⁹ ꝛ illusus. Itē pauprimus nihilominus in amicis. q̄ ab omnibꝫ derelict⁹. Itē ḡrto: non Maria: q̄ eum iuuare ꝛ ꝓsolari nō poterat: vt dictuz est sup̄. Itē quinto nec pater etern⁹ cōsolatus est eum: sed p̄ nobis tradidit illuz. imo q̄ plus est in toto dereliquit eū. Grauissimū aūt si ab oībꝫ deserit: et marie a patre. ꝛ p̄terea ipe clamauit i cruce Matth. xxvij. Deus meus de⁹ meus vt q̄d me dereliq̄sti. Clamauerūt iusti ꝛ dñs exaudiuit eos: ait p̄s. Patres noui ꝛ veteris testamēti in tribulationibꝫ ꝛ cruciatibꝫ suis clamauerunt ꝛ dñs exaudiuit eos. et si nō sp̄ liberando ab illis penis: tñ semp ꝓsolādo mētem eoꝝ vt cōstātes p̄sisterēt respectu p̄mij ꝛ diuini bñplaciti. Ego aūt ait xp̄s clamabo p̄ diem ꝛ nō exaudies: dicendo. de⁹ meus ꝛc. Et deinde Pater in manus tuas ꝛc Et inclinato capite ꝛc. vt sup̄. ¶ Hz querit hic quō dicit deus eū dereliq̄sse cū ipse p̄ se sit de⁹ ꝛ homo: ꝛ diuinitas nunq̄z fuit sepata ab humanitate. vt dicit Damascenus. Nō semel accepit dei filius nunq̄z dimisit. Solutio ꝑm magist⁹ dist. xxj. tercij. Deus pater siue diuinitas dicit euz dereliq̄sse in morte dupliciter. Primo q̄a protestati p̄seq̄ntiū eum exposuit subtrahēdo p̄tectionē ac si diuinitas nō essz sibi vnita. Hoc ideo q̄a ps intellectiua christi gaudij ꝛ ꝓsolatōis q̄ fruebat in verbo nil influxit aut cōicauit sensitiue ad ꝓsolationē. et in hoc nō exaudiebat. q̄ in nullo sanctoꝝ accidit. Et ideo dicitur q̄ passio vl' affectio x̄pi fuit maxīa: quia fuit pura sine admixtione cōsolatōis. Nā in alijs sctis siue patiētibꝫ mitigat tristicia interior et etiam dolor exterior: ex aliq̄ ꝓsideratōe rōnis per q̄ndā denuatōez seu redundātiam a superioribꝫ viribꝫ ad inferiores: q̄ in christo patiēte nō fuit. Unicuiq̄z em̄ viriuz p̄misit agere q̄ est sibi p̄priū. sicut dicit Damascenus. Q Mitigat itaq̄z dolor in alijs tripliciter. Primo p̄ter ꝓtēplationē q̄ ratō superior abstrahit iferiores vires a suis actibus: vt in moyse ꝛ paulo. Hoc ꝛ p̄ter cōplacentiā volūtatis amore se: p̄ter illud ratione cui⁹ patit. vt in Laurētio. Tiburcio. ꝛ silibꝫ. Tertio p̄ter vehemētē dolorē vnius potētie alia potētia vel aīa suum dolorē nō capit vt patet in dentiū dolore q̄ mitigat vl' oblīuisci facit dolorē minorē pedū vl' mēbri alteri⁹. Hz p̄ter nullū istoꝝ christi pena fuit mutata. Itē sexto post ei⁹ mortē ita fuit derelict⁹ q̄ nullus ex amicis ꝛ sibi notꝫ discipul' p ei⁹ sepultura rogauit. q̄a nullus audebat. sed q̄dā extrane⁹ Joseph ab arimathia q̄ insignis iudeoꝝ erat ꝛ notus pilato. Itē vltio post eius mortē ita derelictus ꝛ paup fuit q̄ nec p̄priū opimentū. nudus habuit ad sepeliendū: nec p̄priū sepulcrū habuit. sed in alieno sepelit. Nā vt dicit Theophilus. In vita domū non habuit: post mortē q̄z in alieno sepulcro recōdit. quia p̄ aliena moriebat salute ꝛ nudus existens a Joseph coopitur ꝛc.

¶ Sermo de passione domini. XLIII.
wann quintus.

O Vos omnes qui transitis p̄ viam attēdite ꝛ videte si est dolor sicut dolor meus. Treñ. j. Quia oīa genera passionū in tribꝫ differētijs passionū includunt. nec ē aliq̄ gen⁹ passiōis q̄n ad aliq̄d istoꝝ triū genez reducat Aut em̄ patimur i rez spoliatiōe: aut in corpis afflictione: aut i cordis pturbatōe. Jō dñs q̄ oīm hoīm pctā q̄ fuerūt sūt ꝛ erūt q̄tū i eo fuit sup̄ se suscepit. voluit etiaz in se suscipe oīa genera passionū vt pateret p̄ nob̄ sufficiēter. Fuit em̄ rebꝫ spoliat⁹ q̄a nud⁹ cruci affix⁹. Fuit ꝛ mltipl'r in corpe afflictus. nedum in extensione crucis: sed etiā añ hoc in oībꝫ mēbris. in flagellatione. coronatione.

alapisatione et multiplici pcussione, ita vt de eo diceret Isa. A planta pedis vsq; ad verticem nō est in eo sanitas. ysa. j. Quāta aūt fuerit in ea cordis pturbatio bñ ostendit dicēs Tristis est aīa mea vsq; ad mortem. Ideo Jeremias volens nobis incutere memoriā tam amare imo amarissime passiōis saluatoris nostri dicit in libro suarū lamētationuz verba thematis pmissa. O vos omnes rē. Pro gratia Aue maria

O vos oēs q trāsitis vbi supra. In his verbis ppheta duo facit. Primo hortatur omnes q in via dei ambulāt ad attentā cōsiderationē passionis christi dicēs. O vos omnes q transitis per viam attendite z videte. Secūdo nobis insinuat eiusdē passionis amaritudinē singularē cui nulla potest fieri cōparatio dicēs Si est dolor similis dolori meo. Circa pmum est notandū. q in verbis passumptis ppheta signāter mouet fideles attendere z videre passionē christi dicens. Vos q ptransitis viam. i. q in via dei ambulatis. Ex quo patet q nō oīes hortat: sed solū eos q in via dei ambulant p fidem. q eīm extra viā positi sunt id est extra vnitatē fidei xpiane ceci sunt: et ideo tales ab hac hortatione excluduntur Dicit aūt notāter attēdite z videte. i. deuote cōsiderate, videre eīm cōsiderare est. sed attēdere z videre est attente et deuote cōsiderare. q̄si di. nō sufficit videre passionem xpi depictā aut descriptam: sed oportet attente z deuote eam intueri intus in corde.

B Pro q est notandū secūdo q tria debemus videre in passione xpi scz patientis dignitatē, passionis acerbitatem, z nostrā vilitatem. Hec eīm tria deuote rimata et ꝓsiderata diligēter: cōsiderātis animum ab oī penitus prauo retrabūt amore: z ad se mirabiliter rapiunt z vehementer afficiunt, z tante miseratōis aspect⁹ cor medullitus cōcutit z animā in amoris flāma inardescit Primo ergo videamus patientis dignitatē: cui⁹ sublimitatē z reuerētiā nulla creatura z poterit cogitare, q̄a de⁹. Scimus aūt q quanto patiens est dignior tāto pena erit indignior, q aūt eius dignitatem nulla possit attingere cogitādo creatura: hoc insinuat Job. xj. ca. sic dicens. Forsitan vestigia dei cōprehēdes, q̄si dicat nequaq;. At subiungit causam dicēs. Excelsior celo est z q̄d facies, pfundior inferno, et vnde cognosces. longior terra mensura eius z latior mari. C In q̄bus ꝓbis Job tangit q̄tuor: q̄ verā et pfectam dignitatem ꝓstituūt. scz fortissimā potentiā, pfūdissimā sapientiā. longissimā eternitatez: z immensam eius charitatē. In q̄cunq; aūt he diuisiones confluunt: merito dignissimus reputat. In hoc eīm q dicit Excelsior celo: tāgit eius potestatē, in hoc q subiungit, pfundior inferno: tāgit sapiētie eius pfunditatē. In hoc aūt q dicit lōgior terra: tangit eius eternitatem. Cum ꝓ quarto cōcludit: latior mari, tangit īmensaz ei⁹ charitatem. Pro his magnitudinib⁹ z dimēsionib⁹ oībus dicit ppheta in ps. Laudate eum fm multitudinē magnitudīs ei⁹ Et vt paucis verbis hec cōprehēdam⁹ dicam⁹ exponēdo verbū Job. Altitudo diuine potentie celsior est celo, pfundū diuine sapientie, pfundius est inferno. Lōgitudo eternitatis eius longior est terra. Latitudo charitatis sue latior est mari. Cōsideremus ergo z attēte videam⁹ in corde nostro nobis reducēdo ad memoriā quō taz dignissimus in se ppter nos tam indignissima ptulit, quō tā pfundissimus in sapiētia tā insipientissima p nobis sustinuit. q̄ modo tā lōgissimus in eternitate tā crudelissima morte p nobis vitam dedit, quō tā latissimus in charitate p nobis tā magnū odium z ptemptum a iudeis ptulit: z hodie adhuc patit a malis xpianis: qui suis peccatis faciūt ac si esset impotens: insipiens: non eternus: z q̄si malus. Discurrat q deuotus homo inter has extremitates: videlicet excellētissime dignitatis et miserrime infirmitatis, pfundissime sapiētie z marime insipiētie, lōgissime eternitatis z breuis mortalitatis, latissime charitatis z extreme ꝓtēptibilitatis, z cogitet q̄re et p q̄bus hoc fecerit: q̄a p nobis adhuc inimicis, z cogit clamare in celum. O q̄s indebita miseratio, q̄s gratuita dilectio, q̄s inopinata dignatio, q̄s stupēda dulcedo, z q̄s inuicta māsuetudo regis glorie q̄ p spurcissimo vermiculo crucifigi voluit, ita lacerari: in cruce extendi et affigi vt dinumerarē tur oīa ossa eius, vt bñ diceret p ppheta. Ego sum vermis z nō homo Vermis sub pculcāte ex dolore cōtrahit nec facit aliq̄d

conculcanti, ita christus oia patientissime sustinuit. z q̄q̄ esset potentissimus in nullo se vindicauit. Attēde et vide si nō ei⁹ profundissima sapientia in fatuitatē z insipiētiam sit mutata: dū ad omnia cōuicia atq̄ blasphemias tanq̄ reus vel fatu⁹ nihil respondit. z videbat ille sapientissimus ac si nihil sciret loq̄, vñ sicut refert Lucas. xxiij. dū Pilatus misit Iesum ad herodē: z herodes multo tpe cupiuit videre eum: q̄a multa de eo audierat z sperabat aliq̄ signum ab eo videre. z cū herodes eū interrogasset de multis sermonib⁹: Iesus nihil respondit. et ideo spreuit illum Herodes cum exercitu suo z induit eū veste alba et remisit eum ad pilatū tanq̄ fatuū. Ecce quō profundissima sapiētia mutata est in fatuitatem z insipientiaz. Vbi volūt doctores sancti q̄ nō erat aliqs de exercitu Herodis q̄n sūgulare cōtumeliā aut illusionem ei inferret. Attēde etiā z vide si nō lōgitudo eternitatis eius in morte subitā est mutata cum totus mulctatus cito moreret, ita vt pilatus miraret si iā obiisset. Dar. xv. Et bñ ammiratione dignū q̄ eternitas moreret: q̄ mortuos suscitauit z viuificauit q̄ z vite z mortis tenet impium. Attende quarto et vide si non latitudo charitatis ei⁹ mutata est in odiū q̄ vt totū mundū ad sui amorē inflammaret: penas mortis sustinuit z fact⁹ est toti mūdo odiosus. Sicut ipse testat Joh. vij. Mundus me odit q̄a ego testimoniū phibeo de illo: q̄a opa eius mala sūt. Ecce iam patet pmū patiētis dignitas q̄ tam indigna vt audistis ptulit: q̄ quilibet fidelis deuote et attēte cordis oculo inspicere debet. ℣ Secūdo q̄libet fidelis deuota mente attendere z inspicere debet in illo patiēte dignissimo passionis acerbitatem. Fuit aūt eius passio valde acerba propter tria, videlicet, pter doloris vehementiam, loci erubescentiā z opis indecētiā. Primo pter vehemētiā doloris. vehemēs em̄ dolor causat ex eo q̄ san⁹ z in plena etatē cōstitutus totus simul patit z pterit. z ita fuit in christo zē. Secūdo pter loci erubescentiam. Propter q̄nq̄ em̄ erubescētia infert valde magnū dolorē. Primo pter situ⁹ vel loci elevationē: sicut in loco caluarie q̄ locus eminebat. Secūdo pter hoīm cōcursionē, q̄a cum esset pasca oportuit oēs homines qui pre senio aut infirmitate nō excusabant venire in hierusalem, z hi oēs viderunt tantā miseriā in xpo dño. sicut dicitur Lu. xxiij. Percutiētes pectora sua tristes abierūt. Ideo bñ dicit pheta in ps. i psona xpi Operuit cōfusio faciē meā. Tercio pter Jesu cognitionē. cognoscebatur em̄ ab oib⁹ tanq̄ iustus: q̄ q̄si infinita miracula fecisset z multa bñficia pplo exhibuisset: docēdo: cibādo: z infirmos curando et mortuos suscitādo: q̄ tunc ab oib⁹ id est a maiori pte, z est distributio p generibus singulor⁹: cum ita publice pateret credebātur arte magica fuisse facta: iudicātes eum seductorē. vt in ps. Tota die verecūdia cōtra me ē. Quarto pter gloriosaz pcessiōez in die palmarū. Vñ Bern. Cur dñs pcessionē habere voluit q̄ nō longe post nouerat sibi passionē affuturā nisi vt cōfusibilior esset passio quā tāta gl'ia pcessisset. O q̄ dissimile est: bñdictus q̄ venit. et: tolle crucifige cū. Quinto pter latronū associationem: q̄bus similis reputabat, sicut dr ysa. liij. Cū sceleratis reputatus est. Tertio passio dñi fuit acerba valde pter opis indecentiā. Nam inter oia genera mortis crucis suspēdiū fuit ignominiosum intātū vt etiā essent a domino maledicti. Vñ Deutro. xxj. dicit. Maledictus a deo oīs q̄ pēdet in ligno Et apls dicit ad Gal. iij. Christus redemit nos de maledictōne legis factus p nobis maledict⁹. Hinc est q⁹ pter hanc ignominiosam morte mādatus est in lege ne suspensi p diē dimitterent in ligno, Deutro. vbi s. Tertio q̄libet fidelis attēte z deuote videre debet in illo patiēte dignissimo passiōis vtilitatē. ℣ Est aūt triplex vtilitas passiōis xpi i q̄ oīs vtilitas pūz vite pariter z future est inclusa. Nā p ei⁹ passionem misericorditer sumus cōsecuti peccatoz remissionē: gratiaz collationez z future glie exhibitionē. Que tria cuidēter intelligimus in titulo crucis, nā p nomē Jesus q̄ō saluator interptat: peccatoz remissionem recepimus. Per nazarenus autem quod flos siue sanctitas interptatur gratiarum collationē intelligim⁹. Per nomē aūt regis siue per hoc nomen rex iudeoz glorie adeptionē: eo q̄ in regno celoz erimus omnes reges. De primo dicit petr⁹ j. Petri. iij. Christus p peccatis nostris mortu

us est. De secūdo ad Heb. x. Sanctificati sumus per oblationē corpis christi: qō vti qz p gratias fieri oportebat. De tertio dicitur ibidē. Habentes fiduciam in introitu sanctoz in sanguine christi. Est etiā multiplex alia passionis xpi vtilitas. ḡa p passionem xpi angelica ruina est reparata. humana natura exaltata. potestas diabolica diminuta. meritoz scala erecta. z celestis porta aperta. que ante hoc plusqz p quinqz milia annoz. videlicet p q̄nqz milia ducentos z triginta duos annos: in q̄bo nullus hominū intrauit regna celoz. Ex oīmibus iam dictis possumus summatim colligere q̄ q̄libet fidelis attēte z deuote oculis cordis sui inspicere et cōsiderare debet hec tria. videlicet q̄s est q̄ patitur. que patitur et q̄re patit. Si ergo cōsideras tu christiane quis patit: inuenies quid admirandū: ḡa filius dei. In quo tria miranda sūt et valde mirabilia. Primum quia sicut latro cōprehendit ad terram pstratus z laqis ligatus: manus videlicz retroz sū z hinc inde tractus z ductus. Secundo quia sicut malefactoz flagellat nudus ad statuaz ligatus Qui ne dū vestes sed omnia creauit z plasmauit. Tertio ḡa sicut pctōr occiditur ḡa cum iniqs deputat⁹ est. ysaie. liij Propter qō in passione xpi angeli obstupuerunt: dicente pheta ysa. xxxiij. Angeli pacis amare flebant scz in passione christi imo legitur tunc vox in aere audita angelozum: trāseamus de his sedib⁹ tē. Corpa celestia obstupuerūt p luminis subtractionem. ḡa hora sexta stupentes tenebre facte sunt. Unde z sapiētes mūdi obstupuerūt. sicut Athenis Dionisi⁹ dicens. Aut deus nature patit: aut tota mūdi machīa destruitur. Si aūt secūdo ꝯsideras que patit: inuenies durissima q̄ p te sustinuit. Ex q̄ bene habes causam flendi. Unū ysa. q̄si flēdo hec p̄dixit in psona dñi ysa. j. Dē caput lāguidum z oīne coz merēs. Causam subiūgit. ḡa a plāta pedis vsqz ad verticē nō est in eo sanitas. ¶ Hec aūt duricia passiōis xpi notat in q̄nqz sensib⁹ corporis sui In auditu clamores multiplices quib⁹ eū confundebāt z deridebant dicētes. Crucifige crucifige eum. Itē Alios saluos fecit et seipsum saluum facere nō potest. Itez. si rex israel est descēdat ō cruce. Suo modo audiuit derisiones cū velabant faciē eius pcutientes eum in collū in faciē añ z retro a dextris ac a sinistris q̄libet sicut volebat et dicētes. pphetisa nobis xpe quis est q̄ te pcussit. imo vult Bern. q⁹ p pilos eum ad terrā trahebāt z forte pedib⁹ cōculcauerūt Scdo in visu notat duricia passionis xpi ḡa vidit se ab aplis derelictū. vidit se inter latrones crucifixū. vidit matrē ei⁹ dilectissimā flere. ex q̄ multū fuit afflictus. Unde et de nullo singulariter fecit testamentū nisi de matre ei⁹ dicēs Johāni. Ecce mr tua iam em̄ mortu⁹ erat Joseph. Tertio in olfactu passus est fetorē magnū videlicz feto rē sputoz. fetorē cadauerū z sterco. Quarto in gustu passus est per fel et acetum z vinū mirratū sicut tradunt euāgeliste. Quinto in tactu In capite punctura spinaz. in toto corpe disciplinā flagelloz z ygarū. in pedibus z manib⁹ fixuram clauoz. z sic de alijs. Si aūt tertio cōsideras q̄re passus ē inuenies amoris signū. ḡa passus est p nobis: qō fuit signuz maximi amoris: cū nos adhuc essem⁹ inimici ei⁹ vt supā dixi. Quis em̄ maior pōt esse amor q̄z morte sustinere nō solū p amicis sed etiā p inimicis. quod vtiqz nos maxie accēdere deberet ad reamandū eū. nā amor xpi excellit oēm amorē possibilē. Excedit em̄ amorē quē mr habet ad filiū. amorē quē habet spōsus ad sponsam. amorē quē habet corpus ad animam. Nā em̄ vnqz auditum est q⁹ mr se daret in mortē p filio sibi rebelli. aut q̄s vnqz sponsus suā sponsaz dilexit vt xps pctōres. que etiā aīa ita volūtarie vnqz se sepabit a corpore sicut aīa xpi p pctōrib⁹. Ex his ḡ oīb⁹ patz p̄ma pars q̄d attēdere z videre debet quilibet christianus. ¶ Circa secundū videlicet circa passionis sue excellētiaz sup oēs passiōes Est sciendū q⁹ passio christi dñi fuit amarissima inter oēs passiones hui⁹ mundi. sicut innuit ppheta in verbis thematis dicens. Si est dolor sil⁹ dolori meo: q̄si diceret nullus. vtiqz dolor pōt cō parari in amaritudine ad dolorē meū. Illud aūt ostendi pōt ex cōpassione q̄si oīm creaturaz. saltē in celo z in terra Tunc em̄ oīs creatura fecit ac si vellet mori: cū creator eorū moriebat in cruce. Terra tremuit q̄si finē vellet habere. ḡa terremot⁹ fact⁹ est magnus. Monumēta apta sunt et multa

corpa surrexerũt. Lapides scindebant: similiter z velũ templi scissum est. Tenebre facte sunt sup vniuersaz terrã vt sic oĩs creatura haberet aliq̃d vnd lugeret. Sol abscõdit splẽdorẽ suuz. Fecit eñ sol sicut hõ fidelis z sicut hõ misericors z homo erubescens. Primo fecit sicut hõ fidelis qui amicũ videt in piculo z nõ põt eum iuuare. talis eñ si nõ põt plus: abscõdit tñ si põt aliq̃d de quo amicus suus posset ledi ne amicus sui amplius ledat, sicut fecit sol abscõdendo lumẽ suum. q. d. cũ nõ possum te iuuare: abscondã tñ vel retrahã hoc q̃d potest eis esse in iuuamẽ tue passionis scz luccm meã p quã possunt videre quõ te crucifigãt. Fecit secũdo sicut hõ misericors q̃ cum vidẽs amicũ suum in piculo z nõ põt ipm iuuare: retrabit se vel claudit admin⁹ oculos ne videat afflictionez amici. in hũc modũ fecit sol. q. d. nõ possum hoc pati vt videam sic miserabiliter creatorẽ meum iugulari z cruciari zc. Fecit tertio sol sic̃ homo erubescẽs q̃ videt amicũ suũ erubescibilem stare z nudũ: z nõ põt emẽdare suaz nudationẽ zerubescẽtiam. talis ad minus auertit oculos suos ab amico quẽ pze verecũdia nõ põt videre. Et isto mõ fecit sol cum christ⁹ pẽderet nudus z erubescẽs in cruce. q̃si di. nõ possum hoc pati q̃ videaz creatorẽ meũ nudum z erubiscibilẽ pendere in cruce: claudã oc̃los meos: retrabam ad me splendorẽ meũ. Omnis ergo creatura vt audistis cõpassa est christo dño Nã et si aliter nõ pbaret: hoc tñ sufficiẽter ostẽdit in eclipsi solis. Hoc aũt totũ factuz est nobis in exẽpluz: vt et nos xpo pro nobis patienti cõpatiamur. Verecũdet ergo hõ q̃ in hoc crudeliorz z duriorz est re inanimata. Qualis eñ est verecũdia homi vt ea q̃ nullam habent cognitionez recognoscant creatorẽ suum Et ipse rõne p̃ditus in nullo attẽdit amaritudinẽ passionis creatoris sui. ¶ Dubitat ergo circa dicta: vtrũ passio christi domini fuit acerbissima z inter oĩes passiões hui⁹ vite maxima. Pro respõsione ad hãc questionẽ est notandu⁹ q̃ in christo dño patiẽte fuit ver⁹ dolor sensibilis exterior q̃ causat ex corpali lesione p aliquod extrinsecũ nociuũ. Fuit etiã in eo tristicia interior: q̃ causat ex app̃hẽsiõe alicuius disconueniẽtis nociui vel nolitu. Dicit ergo sanctus Tho. in tertia pte summe q. xlvj. ar. vj. q̃ q̃libet illaz passionũ in xpo fuit maxima inter oĩes passiões huius vite videlicet tã dolor sensibilis exterior q̃ causat ex corpali lesione p aliquod extrinsecuz nociuũ: q̃ etiã tristicia interior. Et hoc primo declaratur de dolore sensibili exteriori Vñ q̃ exterior dolor sensibilis i christo fuerit maximus inter oĩes dolores sensibiles hui⁹ vite patet ex mitis cauſ. Prio ppter pceptiuitatẽ patiẽdi. Quãto eñ cõplexio ẽ nobilior z purior et subtilior: tãto ei⁹ caro est delicatior tenerior ac perceptiuior. z sic etiã paruũ tormentum tali corpi illatũ magnũ causat dolorẽ in eo. Fuit aũt xps supomnes mortales excellẽter bñ cõplexionatus: cũ corp⁹ eius fuerit formatũ nõ actiõe nature: sed miraculose. q̃a ĩmediate a diuina virtute et opatõe spũssancti: cuius pfecta sunt opera. Deutro. xxxij. Et sicut dicit Arist. sup Joh. Semp illa que facta sunt miraculose pfectiora sunt aliis q̃ fiunt naturaliter. Fuit etiã christi corpus in virginali utero: nõ ex tali materia ex qua cetera corpa humana formant, sed de purissima materia. q̃a de purissimis ĩmaculat⁹ et mũdissimis guttulis sacratissimi sanguis marie virginis: vt dicit Damas. in suo tertio. Et similiter magister in. iij. sentẽtia xx. di. iij Et ita ppter nobilitatẽ z subtilitatẽ cõplexionis christi: ppter puritatẽ z teneritudiez corpis sui: ppter mũdiciã z puritatẽ materie ex qua christi caro opatiõe spũssctĩ fuit formata: erat ipsa caro xpi maxime pcepti uitatis, z q̃libet tormentum in illa p̃ciosa carne causabat lõge maiorẽ dolorem q̃s in alio hũano corpe q̃licũq̃. Cum aũt tormẽta christo illata fuerint nõ pauca aut parua: sed multa z magna nimis: constat q̃ in eo intensissimũ causabãt cruciatũ. Et hec fuit prima causa. Secundo dolor sensibilis passionis xpi fuit maximus ppter generalitatẽ passiõis eius. que extẽdebat se nõ solũ ad aliq̃ sed ad oĩa corpis mẽbra et ad oĩes exteriores sensus. Qui extẽderit se ad omnes ptes corpis patet. nã passus est in capite coronã pungentiũ spinaz. in manibus z pedibꝰ fixurã clauoz magnoz valõ et obtusoz. Quod significat scriptura dicẽs in p̃s. Foderũt manus meas z pedes meos. Ecce nõ dicit pforauerũt sed fode-

runt quod plus est. quia claui erant obtusi z nō acuti. ideo q̄i fodiendo z cū magna violentia p manus sunt pcussi. in facie alapas z sputa ac vellicationē siue laceratōez genaꝝ z barbe extractionē. Ideo dñs dicit p ꝓphām ysa. l. Corpus meū dedi pcutientibꝫ z genas meas vellentibꝫ. Quod q̄dem doctores exponūt de laceratōe maxillarū facta cū vnguibꝫ ipiorꝝ iudeorꝝ. Quidam ꝓo hoc exponūt de extractione barbe christi. z pie creditꝫ vtrūq̄ factum fuisse Ecce quō sacrilege manꝰ impie gētis non sunt saturate colaphis. alapis z cōspuitōe desiderabilis vultus dñi nr̄i. sed etiā ad genarū ipsius vellicationez exarserūt et inde sanguinem elicuerunt. Vbi ꝓsiderāda est māsuetudo mirabilis agni pacatissimi: et merito imitāda. ipse em̄ genas suas pudicissimas impiorꝝ iudeorꝝ vnguibꝫ laceran das cū omni māsuetudine pbuit: vt z nos patienter sufferamus si aliq̄ facie nostrā cōfusio ꝓpter ip̄m opiat. Sustinuit etiaz flagella durissima in dorso. in lateribꝫ. z in sacro pectore suo: dicēte Ieremo. sup Mat. Traditus est iesus militibꝫ verberādus: et illud sacratissimū dorsum pectusq̄ dei capaz flagella sumpserūt. Tandē in toto corpore sustinuit expāsionē z crudelez ipsiꝰ distensionē in cruce vt oīa eius ossa dinumerare possent. Sm illud ps. Dinumeraverūt oīa ossa mea. passus est etiā in oībus q̄nq̄ sensibꝫ corpis sui vt supra exposui. ¶ Adauxit etiā vulnez suoꝝ passionem materna cōpassio: quā tā dolorosō z tristi corde cōplosis manibꝫ: oculis lachrimaꝝ torrente fluentibꝫ z voce q̄rula sibi pendēti in cruce vidit astare. Vñ in Omel. sup Stabat. dicit q̄ nō modicū passionis sustinuit dñs ex assistētia dilecte matris sue: quā cognouit esse desolatā z ineffabili dolore plenam ac merore. Nō ꝓbat ex hoc q̄ xp̄s iā in ꝓximo moritur⁹ amarissime mortis sue q̄ si oblit⁹: desolate mr̄i sic cōpassus est vt iā in vltimo spū cōstitut⁹ disponeret quō hic manere deberet: alteri eā cōmendādo. Et subdit vbi sup. O dolores inexplicabiles. O ineffabilē reciprocatōez sancti amoris. filius patit valde. z mater nimis patiebat. Mater est cōpassa filio vnigenito: z filius cōpassus est matri cōpatiēti. Tantus enim fuit impetus passionis dñi iesu xp̄i vt dolor xp̄m patientē quasi torrens impleret et inebriaret. z eo impleto in matrē efflueret. q̄ similiter impleta ipsum filiū patientē q̄dammodo redūdaret. De illa generalitate passionis loquit Bern̄. in q̄dam sermone dicēs. Caput angelicis tremendū spiritibꝫ densitate spinaꝝ pūgit. Facies pulcra pre filijs hoīm sputis hoīm deturpat. Oculi lucidiores sole caligant in morte. Aures q̄ audiūt angelicos cantus audiūt peccatorū insultus. Os q̄ docet angelos: felle et aceto potat. Pedes quoꝝ scabellū adorat cruci clauo affigunt. Manus que formauerūt celos sunt extēse in cruce z clauis cōfixe. corpus verberat. latus lācea pforatur Et q̄d plura: nō remansit in eo nisi lingua vt p peccatoribus oraret z matrē discipulo cōmendaret. Hec de secundo. ¶ Tertio dolor sensibilis passionis christi fuit maximus ꝓpter genus passionis z mortis. quia mors cōfixoꝝ in cruce fuit acerbissima. ex hoc q̄ tales cōfigunt in locis neruosis: et maxime sensibilibus scz in manibus z pedibus. Et ex hoc q̄ ipm pōdus corpis pendentis cōtinue auget dolorem. nā illō corpus magnū z pfectum nō habuit aliquaz sustentationē nisi q̄tuor vulnera in q̄bꝫ pēdebat. ex q̄ tunc valde vulnera distēdebātur z lacerabant. Etiā ex hoc crucifixio fuit acerbissima. q̄a dolor in illa passione diuturnior est. non em̄ tales cito moriunt: sicut gladio interempti. imo dñs tribus horis pēdebat in cruce in illo intēsissimo dolore. De hoc loquēs Aug. super Johannē dicit. Ista morte crucis nihil fuit peius inter omnia moriētiū genera. Et deducit ibi dē q̄ nulla mors erat maioris obprobrij. maioris supplicij et longioris exterminij. Subdit q̄ passione et morte crucis nihil erat tunc in carne intolerabilius. et nihil ē cruce nunc in fronte gloriosius. ¶ Quarto fuit dolor xp̄i sensibilis maxim⁹ ꝓpter etatis sue q̄litatez. ¶ Mortuus em̄ fuit in etate in qua maxime viget hoīs robur z fortitudo: et omnia vitalia tunc sunt viuacissima. z iō maior est dolor i tali etate et mors innaturalior cum maiori violentia z dolore. ¶ Quito fuit dolor christi maximus rōne finis. Fuit em̄ finis passionis sue liberatio generis humani a peccato: z satisfactio pro totius generis humani peccatis

propter hoc enim dñs patiebat et moriebat vt per hoc humanū genus liberaret z pro totius mūdi peccatis satisfaceret. Et ideo vult sanctus Tho. vbi sup q tantū dolorem assumpsit dñs voluntarie q erat ꝓportionatus magnitudini fructus q̄ inde seq̄bat. scz liberationi generis hūani. z q erat sufficiens satisfactio ꝓ omnib⁹ peccatis. et licet minimus dolor christi suffecisset ꝓ peccatis oim hoim: z hoc ꝓpter dignitatē diuine psone ex qua infinitā virtutem habuit. tamē vt dicit sanctus Tho. Christus voluit humanū gen⁹ liberare a pctis nō potestate sed iusticia. et nō solum attēdit quātam virtutē doloris eius haberet ex diuinitate sibi vnita. sed etiaz quātus sufficeret ſm naturā humanā ad tantā satisfactionē. sed q̄a tantus christi dolor in multis hominibus fuit frustra. qui videlicz nō fecerūt nec faciunt se participes taz amarissimi doloris: qđ christus plene z pfectissime ꝓgnouit dum sic pateret. ideo ex hoc itez dolor suus fuit multiplicatus z tāto amarior factus. Homo enim videns magnos suos labores frustrari grauiꝫ pturbat: ita q etiaz cor suū ex hoc moueat z q̄si scindat. Sic z multo amplius erat in christo. Ideo dñs bene hoc deplāgit ꝓ ꝓphetam ysa. xlix. dicens. Inuacuum laborauī id est sine causa vel fructu scz in multis hominib⁹. Et seq̄tur. Et vane fortitudinē meā cōsumpsi. Et in ps. Que vtilitas in sanguine meo. q̄i diceret modica respectu laboris z doloꝛ⁹ mei Ex istis ergo z aliis causis similib⁹ patz q dolor xpi sensibilis fuit maximus ĩter oēs dolores huius vite. Et ꝓ hoc patet respōsio ad dubium quo ad p̄mam ptem de dolore sensibili zc. ℟ Secundo declaratur de tristicia interiori in corde videlicz q tristicia interior xpi tēpore passionis sue fuit maxima inter omnes tristicias hui⁹ vite Hoc itez patz ex pluribus causis. Prima fuit multitudo z magnitudo peccatoꝝ ꝓ q̄bus tristatus est. Nā ipse tristabat ꝓ peccatis omniū hoim p̄sentium: p̄teritoꝝ z futuroꝝ. Et illa tristicia excessit in eo longe z inestimabiliter oēm tristiciam cuiuscunq̄ contriti. Sicut peccata totius mūdi ꝓ q̄bus tristabat innūerabiliter plura fuerūt q̄ peccata cuiuscūq̄ cōtriti. Secūda causa fuit caritas ꝓgnitōis sue. tāto enim quis plus detestat peccatum z tāto plus sibi displicet quanto pfectius nosci malicia peccati et dignitatez dñi dei summi boni: q̄ ꝓ peccatū offendit z ꝓtemnit. Sed christus dñs ſm naturā humanā ratōe inestimabilis sapientie sue create distinctissime nouit infinita peccata mundi z infinitā eoꝝ maliciaz z spretum siue ꝓtemptuz q̄ per illa fiunt illo imenso bono dño deo cui tā multipliciter obligamur. ꝓpter infinitam suā dignitatē z ꝓpter innumerabilia bñficia ab eo suscepta. Ideo peccata illa z ipsoꝝ multitudo z magnitudo: z nostra detestabilis ingratitudo de tantis donis z bonis causabant in eius humanitate inestimabilem tristiciam: displicentiā z detestationē eoꝝ. Tertia causa fuit eius maxia charitas z dilectio dei. Quāto enim charitas atq̄ dilectio dei maior est in aliquo: tanto plus displicet sibi omne aduersum deo z eius offensiuum. Sed christus ſm hūanam charitatem habuit ĩproportionabiliter maiorē charitatē q̄ aliqua alia creatura vnq̄ habuerit aut habitura sit de lege dei ordinata. Quia datus est sibi spūs non ad mensuram Joh. iij. Et ideo inestimabiliter displicuerunt sibi peccata humani generis et causabant sibi maximā tristiciā: eoq̄ sūt et fuerunt offensa tam grauis dñi dei intēsissime sibi dilecti. Quarta causa fuit amissio vite corpalis: que amissio naturaliter horribilis est hūane nature sibi derelicte. Sicut dñs in hora passionis sue vires inferiores anime dereliquit ꝓprie nature. et ista corpalis christi vita tante fuit dignitatis p̄cipue propter diuinitatem vnitā: q de ei⁹ amissiōe etiam ad vnam horā magis esset dolendum q̄ de amissione vite alteri⁹ hominis per tēpus etiam q̄ntumcūq̄ modicum. Unde ꝓb⁹. iij. Ethi. dicit q virtuosus tanto plus diligit vitam suam quāto scit eam esse meliorem. et tamē eaz exponit ꝓpter bonum virtutis. Sic etiam christ⁹ vitam suam dignissimā z maxime dilectaz exposuit ꝓpter bonum charitatis. ſm illō Hiere. xij. Dedi dilectam aīam meā in manibus inimicoꝝ ei⁹. Quinta causa fuit casus z pctm̄ iudeoꝝ in eius morte delinquētium. quia tam multipliciter erant debitores sui: eoq̄ ipis singulariter tam multa et tam magna bñficia exhibuit. de q̄b⁹ oib⁹

tam ingrati erāt vt nō solum ea non ꝯgno scerent ⁊ confiterent̄:sed etiam tantum be/ nefactorē crudeliter occiderēt. ꝓpter qō ipe bene de eis dicere potuit illō ps. Retribu ebant mihi mala ꝓ bonis: odiū ꝓ dilectio ne mea. Quāt multa ostenderit ipsis bo na patet,quia fuit populus suus pre oīb⁹ electus quem de seruitute egiptiaca li berauit ⁊ a graui onere pharaonis: quē in deserto manna pauit.ante cuius faciē aq̄s maris ⁊ iordanis diuisit ⁊ quasi in vtrē cō gregauit vt essent eis pro muro a dextr̄ et sinistris,ante ei⁹ faciē gentes fortes ⁊ mul/ tas de terra sua eiecit vt eis daret in posses sionem terram lacte et melle manātē ⁊ alia innumera bona eis ostendit in principio. Et nunc in carne ad eos specialiter venit: et inter eos specialiter cōuersatus ipsoꝝ in firmos sanauit, cecos illuminauit, demo/ nes effugauit,mortuos suscitauit, ⁊ innu/ merabilia alia miracula inter eos ꝯpatus est. Pessimoꝝ ergo iudeoꝝ peccatum et in gratitudo de tantis beneficijs auxit etiam interiorē tristiciam christi dñi. Et non so/ lum peccatum iudeoꝝ tunc existentiuꝫ ⁊ in christi mortē consentientiū auxit tristiciaꝫ, sed etiam iniquitas ⁊ ingratitudo futuro/ rum hoīm iudeoꝝ ⁊ christianoꝝ,quā tunc distinctissime cognouit:sicut oīa nouit, vt supra dictū est. Ideo btūs Bernh. in quo/ dam sermone in psona christi dicit. O hō vide que p te patior:nō est dolor sicut quo crucior. Ad te clamo qui p te morior. vide penas quibus afficior, vide clauos quib⁹ pfodior, ⁊ cum sit dolor tantus exterior: in/ terior tū planctus est grauior:cum te tā in gratum experior. Et iteruꝫ idem Bernh. in quodā sermone dicit ad peccatores in pso na christi. Nonne satis ꝓpter te vulnera/ tus sum, nūquid ꝓ mea iniquitate afflict⁹ sum. cur addis afflictionem afflicto. Da gis me aggrauant vulnera tui pcti q̄s vul/ nera corporis mei. Et Raba,dicit. Vide/ bat dñs ad augmentū doloris sui sangui/ nem suum tam viliter ⁊ tā inutiliter fusum quia sic inuacuū laborault ꝙ tūc vix vnū latronē acquisiuit:⁊ vnū apl'm pdidit. Vi debat iterum in psentibus ⁊ futuris gene/ ralem ingratitudinē,qa etiaꝫ a christianis tanq̄s mortuus dandus erat oblīuioni Et quia paucissimi sunt qui ei de tāto bñficio gratias agunt. Videbat etiā presentiū ⁊ futuroꝝ pessimaꝫ vicissitudinē ab his qui oderūt eum gratis ⁊ retribuūt mala ꝓ bo/ nis,quia si pati posset: adhuc peiora pate retur a malis christianis q̄s tunc passus fu it a malis iudeis. Vñ sup dolorem vulne rum eius addentes ꝑuaricationē: plagas ei⁹ q̄tidie renouāt ⁊ iteꝝ crucifigūt ⁊ osten tui habent. Sexta causa fuit specialiter ca sus suoꝝ discipulorū ⁊ ceteroꝝ amicorum qui eum deseruerunt, ⁊ ipse lōge ante pdi/ xit per ꝓphetam dicentē. Torcular calca/ ui solus et de gentib⁹ non erat vir mecum ysa.lxiij. Et in ps. Et obprobriū sustinuit cor meū:expectaui qui simul cōtristarē et nō fuit q̄ consolarē et nō inueni. Et nō so lum amici eius ⁊ noti eum deseruerūt: sed et in eo scandalisati sunt,quia cuꝫ eū vt ho minē pati et mori viderunt:tunc eum solū hominē fuisse crediderūt, vl' saltē de ei⁹ di uinitate dubitauerūt. Septima causa in/ terioris tristicie fuit ꝓpinquitas sui pditoris. Vendit⁹ eñ fuit ⁊ pditus nō a quocūq̄ sed a discipulo suo et apostolo cōmensa li. Quod cōquerit̄ per ꝓphetam in ps. di. Si inimicus me⁹ maledixisset mihi susti/ nuissem vtiq̄,et si is q̄ oderat me super me magna locutus fuisset:custo dissem me for sitan ab eo,tu ꝓ homo vnanimis rex me us ⁊ notus meus:q̄ simul mecū dulces ca piebas cibos i domo dei ambulauim⁹ cū cōsensu. Et iteꝝ Qui edebat panes meos sc̄z in cena:magnificauit super me supplā/ tationē. Hec verba ps. exponi possunt de malis sacerdotibus rō. Ecce q̄nta mala su stinuit dñs a suo cōmensali. Ea aūt mala q̄ nobis inferunt̄ ab illis qui nos diligere debent plus ꝓtristāt q̄s que ab extraneis fi unt. O deus quot socios hodie habet iu/ das q̄ sepe cibum sumūt cum his quos in mortē psequunt̄ vel quib⁹ mala machinā/ tur q̄cūq̄s. Octaua causa fuit ꝓceptiuitas anime christi. Hā tristicia causat̄ ex appre hensione discōuenientiū ⁊ nolitoꝝ, ⁊ quā/ to quis distinctius ꝓcipit ⁊ apꝓhendit illa mala discōueniētie ⁊ tristicie inductiua: tā to maiorē in eo causant tristiciam, sed anīa christi ꝑfm oīes vires suas interiores ap/ ꝓhēdit efficacissime ⁊ distinctissime oīa p/ dicta mala ⁊ omnes circūstantias eoꝝ eo q̄ omnia cognoscit. Ideo maximā causa/

bāt in eo tristiciam quā causare nata erāt Ex his ergo z aliis similib⁹ causis fuit tristicia anime xpi maxima inter oēs tristicias huius vite Et sic patet responsio ad secūdū de dolore siue tristicia interiori. Propter istam ergo magnitudinē duplicis passionis christi scz dolozis exteriozis z tristicie interiozis: passio eius fuit sup oēs passiones huius vite. Et hoc est qđ dixit Hieremias ꝓpheta in verbis thematis Treñ. j in ꝑsona xpi. O vos omnes q̄ transitis p viam attēdite z videte si est dolor similis sicut est dolor meus. ¶ Ex quo habemus talem doctrinā q̄ in his verbis ꝓphete dñs nos ammonet q̄ sepe debem⁹ oculo interiori z mētali id est actu cogitatōnis z meditationis videre acerbissimā passionem z mortē christi. z ex hoc moueri ad deuotionē et dei dilectionē qui tantā ad nos miseros peccatozes ostendit bonitatē z misericordiam. Et ꝑdictas causas acerbitat⁹ dolozis exteriozis z tristicie interiozis attēte considerare. q̄a talis attēta inspectio: cōsideratio: cogitatio siue meditatio vulner⁹ passionis christi z contumelia⁹ eius valde est hominib⁹ salutar⁹. Cuius figura bñ ꝑcessit Nūeri. xxj. vbi dicit q̄ cum serpentes ruerent in filios israel et plagas mlt⁹ fecissent in populo: venerunt ad Moysen et rogauerūt eum dicētes. Ora vt dñs tollat a nobis serpentes. Oranitq̄ moyses p ꝓplo: z de mādato dñi fecit serpentē eneū quem exaltauit in ligno. quē cum ꝑcussi a serpentibus inspicerent: sanabant. qđ fuit figura de christo exaltato in cruce. Sicut exp̄ssit ipsemet saluator Joh. iij. dicēs. Sicut Moyses exaltauit serpentē in deserto ita exaltari oportet filiu⁹ homīs: vt omnis qui credit in eum nō pereat sed habeat vitā eternā. Sup q̄ dicit Aug. Omel. vij. super Johā. Nos ergo fratres vt a peccato sanemur: christū crucifixū intueamur. Quō em̄ illi qui intuebant serpentē eneū morsibus nō peribāt serpentum: sic q̄ intuent⁹ recta fide mortē xpi sanant⁹ a morsib⁹ pctōr. Sz illi sanabant⁹ a morte ad vitā tpalē. illi aūt vt habeāt vitā eternā. Si g̃ aspect⁹ figure oli vt audist⁹ tantū valuit vt aspicētes eū curabant⁹ a morsib⁹ serpētū. Quāte g̃ efficacie ē intuit⁹ ipsi⁹ figurati. s. xpi redēptoris nostri p serpentē significati. Sicut em̄ serpens in ligno pependit: sic xp̄s in ligno crucis clauis affixus pependit: q̄ diabolicum serpentē qui humanū genus in ꝓmo parente intoxicauerat: deuicit. z mortiferū virus serpentis sua morte fugauit et vitaz appropinauit. Ex his diligenter considera q̄cunq̄ homo es si vis mortez eternā euadere respice huc scz ad christum crucifixū et respice nō solum oculis corpis sed etiaz oculis cordis. Vis mundū spernere z carnem vincere respice huc z crucifige carnez tuam cū vicijs z ꝯcupiscētijs. vis a venenosis serpentū morsibus id est demonum suasionib⁹ z peccatoz vulneribus sanari: respice huc zc. Dicit em̄ Bern. nihil tam efficax ad curandū ꝯscientie vulnera necnō ad purgandū mentis aciez q̄z vulnerū xpi sedula z deuota meditatio. ¶ Sed diceret q̄s. sunt ne alīq̄ breues ptīcule ex q̄b⁹ cōprehēdi pōt excessus passiōis xpi super oēs passiōes hui⁹ vite. Rñdet q̄ sic. Vno tota vita christi misterijs plena cōprehēdi pōt in trib⁹. videlicz in ei⁹ ingressu in mundū. z in ei⁹ ꝓgressu in mūdo. z in ei⁹ egressu de mūdo. Prio in ingressu in mūdū ꝯsiderare debes deuota mēte z cordi tuo ifigere q̄ mox nat⁹ tribulatōez iuenit z dolorē. nat⁹ em̄ erat in stabulo: vilib⁹ pānis inuolutus: z sup dura iumētoz pabula in p̄sepio collocatus. Et vt nr̄os mederet lāguores: dolorē subijt circūcisiōis. ligat⁹ fascijs. z tā seuit in eū rex iudeorū: atq̄ adhuc pēdens ad vbera mr̄is: fugiēs a facie herodis portat⁹ in egiptū. Ecce miser infantulus q̄d sustinuit in ifantia. Scdo i ꝓgressu in mōlōge excessit alios hoīes i labore z dolore. q̄s em̄ mortaliū vnq̄ fuit tante pauptatis tāte abstinētie. tā. plix⁹ i vigilijs. tā freq̄ns i orōnib⁹. tātū cruciat⁹ fame z siti qñ i deserto cum fer⁹ manēs: suā innocētissimā carnē. p nob⁹ macerauit ieiunio q̄dragīta diez z noctiū: vbi z maligni spūs tētatōes ptulit vt nr̄as tolerabili⁹ sustinerem⁹. q̄s tā ꝯtinu⁹ fuit i labore z sudore vult⁹ sui cū circuibat ciuitates z castella euāgelizādo ꝓbū dī: ser monēq̄ fac⁹ ꝯfirmādo z ꝓtutē sue diuinitat⁹ demōstrādo seq̄ntib⁹ signis. vbi etiaz mlta ab ipijs iudeis sustinuit ꝯtumelias: irrisiōes: exprobratōes: ꝺdictōes ꝓboz. suorū: z diuina opa q̄ ipe in eis opabat⁹ z q̄ nemo ali⁹ opari potuit blasphemātes: attribu

endo illa arti magice ⁊ beelzebub principi demoniorꝝ, dicẽtes eum esse amicũ publicanorꝝ ⁊ potatorem vini: maleficum, ⁊ alia multa. Sepe etiã insidiebantꝰ vite sue intẽtando sibi mortẽ. nunc volẽtes eũ lapidare, nũc de supcilio mõtis ꝓcipitare, nũc capere ⁊ tenere, ⁊ sic de alijs multis. Ecce q̃modo i tota vita sua nulla sibi pax fuit neq; reqes. ¶ Tertio considera oĩ miseria miserabiliorẽ eius egressum de ħ mũdo. Ad hoc in q̃nq; fasciculis siue punctis. Primo cogita quõ statim post vltimã cenã approp̃inq̃nte hora traditiõis sue cepit tedere, pauere et mestꝰ esse. Ita vt ipsemet diceret discipulis suis ⁊ amicis, Tristis est ania mea vsq; ad mortẽ, et quõ in mõte oliueti orando sanguineus sudor mẽbra eius tam copiose effudit vt iã nõ distillaret, sed guttatim in terram defflueret, qõ vtiq; fuit certissimũ signũ maxime ⁊ amarissime passiõis que sibi de ꝓpinquo imminebat: quã ipse tunc distinctissime nouit, ⁊ ex obedientia dei patris mox sustinere voluit, nequaq; eñ corpus extrinsecus tãto taliq; dolore defflueret nisi cor intrinsecus ꝓpter inestimabile malũ de ꝓpinquo imminẽs naturali horrore ⁊ nimia doloris vehemẽtia ⁊ horrore tanti mali anxiaret ⁊ artaret. Considera q̃ volũtarie obuiauit suis inimicis eus ad mortẽ querentibꝰ: quõ tunc viri sanguinũ cruentas manꝰ iniecerũt in eũ ⁊ agnus mitissimũ in nullo renitentẽ duris vinculis vincientes tanq; latronem trahebãt: et omnes discipuli eius fugierũt. Ipse ꝙ solus inter inimicos iam tractus ꝑ laqueos iam per pilos: iam trusus ⁊ in terrã ꝓiectꝰ et violenter retractus cum maxima ꝙborꝝ cõtumelia in domũ Anne est ꝓductꝰ. Hic sit fasciculus ꝑmus. Hic diligenter attẽde et vide q̃s sit iste q̃ tanta passus est. Crede ergo et veraciter cogita ipm esse dei filium oĩm principiũ saluatorẽ ⁊ retributorẽ oĩm et subde te ei ꝓ rationẽ tanq; huic q̃ imperium habet vite ⁊ mortis. ¶ Secundus fasciculus siue punctus. Cõsidera diligẽter quõ in domo Anne veritatẽ ꝓfessus a seruo nequã pcutit graui verbere. Et postea item vinctus ad domũ Caypbe principis sacerdotũ ducit, vbi post multa falsa testimonia a põtifice aduratꝰ ⁊ a Petro ter negat. Sed christꝰ Petrum respiciens exire cõpulit ⁊ amarissime flere. Ibi cogita quõ vultũ eius venerabilem in quẽ angeli desiderant ꝓspicere suis fedissimis sputis multipliciter inquinauerũt. Sacrilegis manibus alapas ei dederũt, colaphis cedebãt facie eius gratiosissimã, velo operuerunt ⁊ pcusserunt ipsum deridẽdo ⁊ dicẽdo, Prophetisa nobis xp̃e q̃s tẽ, quõ ⁊ barbas eiꝰ extraxerunt ⁊ suis vnguibꝰ genas eius lacerauerũt, ⁊ sic dñm vniuerse creature velut pessimũ ⁊ despectissimũ hoĩem tractauerunt. Tũc vtiq; ꝓpter hec ⁊ alia incõmoda totius noctis verificatũ est qõ de eo ꝓdixit ysa. liij. c. dicens. Nõ est species ei neq; decor, vidimus eũ ⁊ non erat aspectꝰ in eo: desideraumꝰ eũ despectũ ⁊ nouissimum virorꝝ virũ doloris et scientẽ infirmitatẽ et quasi abscõditus vultus eius ⁊ despectus vnde nec reputauimus eũ. vere languores nostros ipse tulit ⁊ dolores nr̃os ipse portauit: ⁊ nos putauimus eum q̃si leprosum pcussum a deo ⁊ humiliatũ, ipse aũt humiliatus est ꝓpter peccata nostra, attritꝰ est ꝓpter scelera nostra, disciplina pacis nostre sup eum ⁊ liuore eius sanati sumus. Ecce q̃ clare ysaias predixit mala christo illata. Mane aũt facto vinctus ducit ad pilatũ Ibi cogita modum quomõ ipsi ducebant eum, quia tanq; pessimũ latronẽ ⁊ maleficum. Et quomõ verisimiliter mater eiꝰ cui hec reuelata sunt eum expectauit ⁊ educere vidit: cum quanto planctu dolore ⁊ merore in se ⁊ in matre. Cogita modũ q̃modo iuit quia humillime ⁊ patientissime. Judas aũt videns q̃ christum vellent occidere: tantũ doluit vt desperaret ⁊ se laqo suspẽderet: ⁊ restituens eis triginta argẽteos tẽ. Cogita ibi quõ coram Pilato multipliciter innocẽter accusat: ⁊ postea ad Herodem mittitur: et ab eo vt fatuus deluditur ⁊ irridetur, ⁊ in alba veste velut stultus ad pilatum reducit qui eum apprehẽdit ⁊ flagellauit. Apprehendit inquaz ligando ad statuam, et sic grauiter flagellari iussit atq; ꝑmisit q̃ sanguis eius taz copiose colũnã asperſit q̃ adhuc ipsius rubea cernunt vestigia miraculose conseruata, ⁊ hic est fasciculus secũdus. Hic iteꝝ diligẽtissime considera q̃lis est q̃ talia patit: ⁊ ei cõfigurare vt cõpatiar innocẽtissimo: mitissimo: amantissimo ac nobilissimo acsi presens esses. ⁊

hec omnia mala in eo cerneres et videres et hec de secūdo. Tertiꝰ fasciculus siue pūctus, postea cū amaritudine cordis tui recogita quō pilatus ad petitionē iudeorum dimittit Barrabā: et Jesum tradit crucifigendū: victus importunitate iudeorꝝ et timore cesaris, tunc Jesus derisorie cum nimia cōfusione ad imaginē regis induitur et multipliciter illudit et cōfundit. Induit eū clamide, spinis coronat, arundine percutit, et vt rex in derisum adoretur. Hic cogita modū: attende causam quō sc̄z christus se habuit et quō iudei se habuerunt. Causa quare tāta sustulit vt crucifigat. Cōsidera q̄ crudeliter et immisericorditer duris et acutissimis spinis caput suū perforauerunt. Cōsidera guttas sanguis undiq̄ decurrētes a capite per faciem prius sputis maculatam et multipliciter percussam ante et retro ad dextrū et sinistrū. et q̄modo baculū arundineum quē ei in derisionē loco regalis sceptri dederunt de ipsius manu rapiētes: cū eo venerandū caput dñi percusserunt, et positis in terram genib⁹ ipsum derisorie adorauerunt: dicētes, Aue rex iudeorū, et tamē statim subiūgunt sputa: plagas et palmas in faciem eius et colaphos in collum eius. Ecce quomō rex et dominus tuus salutat. Postea considera q̄modo dñs tuus acceptа sententia mortis: iubet dorsum suū incuruare sub crucis onere, et sic suipsi⁹ portare ignominiam scilicet crucem tūc valde ignominiosam. Ecce q̄modo dñs deꝰ tuus prius portat patibulū: populus sequit et mulieres flētes, q̄bus ait Nolite flere super me etc. In montē ducit caluarie et crucifigit. Sed vide quomō, quia prius vestibus corpori et vulneribꝫ infixis vehemēter nudat, vt virginea eiꝰ caro tota vulnerata et verberibꝫ undiq̄ lacerata de nouo de se fundat riuos sanguinis. Hic diligenter cōsidera modū crucifixionis. Aut enim crucem primo erexerunt et christus in scala ascendit crucē. Aut certe crucem posuerunt ad terram et christū super eam imposuerunt, nam alius modus non apparet, et quicunq̄ illorū fuerit reuolue in mēte tua q̄ lamētabilis sit. Cum ferreis clauis obtusis manꝰ et pedes perforant: et sic totū corpus a dextris et sinistris sursum et deorsum vehemēter extendit vt oia ossa eiꝰ valeant nūerari. Sic ipse ait per ꝓphetā. Foderūt manus meas et pedes meos: dinumerauerunt oia ossa mea. O q̄nta violentia malleorꝝ clauus per ambos pedes eius est infixus p venas et ossa ibi cōcurrētia. Quod si deuota mēte cogitares, et quō manꝰ sunt disiuncte p extensionē et vulnera ampliata et quō in alto pendens solum vulneribus manuū et pedū sustentat trib⁹ horis in cruce eleuatꝰ: nudus in medio latronū duorꝝ vino mirrato et felle potatus, nō esset mirū q̄ p cōpassionis dolore scinderet cor tuum aut caput egrotaret. In his oībus diligēter cōsidera quis et q̄ntus sit iste q̄ tāta patit: q̄a imensus est potestate, sapiētia, bonitate, speciositate et eternitate. Admirare igitur maiestatē annihilari, sapientiā fatuam reputari, bonitatē maliciā iudicari, speciositatē deturpari, et eternitatez mori etc. Hec de tertio. ¶ Quartus fasciculus siue punctus cum nūc pendet in cruce Jesus dñs deus tuus. Cogita: xp̄s quō pendet, cogita modū et causam, cogita quid sitit, q̄a salutē tuā. Orat p crucifixoribꝫ, blasphemat in cruce. Irridet a ꝓtereuntib⁹: a ꝓncipib⁹: a latrone. Stat mater Jesu dolorosa sub cruce: quā christus respexit et Johanni cō mēdauit. Fiūt tenebre. Clamat: deus meꝰ deus meꝰ etc, designans q̄nta sit sua pena, q̄a humanitas sua fuit q̄dāmodo derelicta, eo q̄ nō fuit redūdantia viriū superiorū q̄ bus fruebat ad inferiores q̄b⁹ patiebatur. Dicit Sitio. et aceto potatur, quo accepto dicit oia esse cōsummata. Quib⁹ cōsūmatis nihil restabat nisi vt emitteret spūm. Clamans ergo alta voce emisit spūm, innuēs q̄ si vellet q̄ diu vellet viueret, et q̄ nullus aīaz suā a se tolleret: sed q̄ ipse eā spōte poneret. Hic debes cōsiderare q̄li forma passus sit. Passus est enim sicut verꝰ agnꝰ, liberalissime respectu ꝓmi, seuerissime respectu sui, obedientissime respectu pris, prudentissime respectu aduersarij. Studeq̄ vt te sibi ꝓformes in benignitate, seueritate, obedientia, prudentia etc. Hec de quarto. ¶ Quintus fasciculus siue punctus. Latronum ossa confringunt. christi os non cōminuitur, ne figura de hoc euacuet: scilicet agni paschalis. De q̄ dicitur. Os nō cōminuetis ex eo. Latus eius aperit vnde pfluunt ecclesie sacramenta. Velū tēpli scindit

sepulcra aperiunt vt inde mortui in die resurrectionis cum christo resurgerent. Hic ꝓsidera ꝯnta ꝓ te passus sit: z crucē amplectere per passiōis desiderium. vt sicut ipe passus est iniuriā: conuicia, ludibria, z supplicia. Sic z tu passionem christi imitādo amplectere vt ꝓpter eū iniurias, cōtumelias, ꝓuicia z supplicia patiēter sufferas. Vide igit deuota aīa quō tuus Jesus in cruce pendet conclauatus, lacerat⁹ z totaliter sanguine pfusus. z dic saltē grates tuo salvatori. Hec sentētialiter enūerat magister Johānes Gerson cācellarius parisienſ in q̄dam tractatulo de meditatiōib⁹. Et ꝓcludit q ꝓ deuotā meditatōem passionis xpi cor inflāmat ad deuotionē. intellectus illustrat ad cognitionē veritatis, z per hoc hō consequit fructus ꝑpetue salutis. Cur em̄ dulcis Jesus nollet facere participem sue amarissime passionis illū qui libēter suam meditat passionē: suā miseriā z ignominiā z sibi cōpatit tanq̄ capiti Certe parat⁹ est Jesus passus ampliorē huic conferre gratiam sua peccata detestādi z diuine voluntati se cōformandi. Amē. ¶ Sed ad huc pulsat deuotā animā talis dubitatio et questio Cur dulcissimus Jesus taz potens z tā sapiens et tā bonus: tā graue genus mortis sustinere voluit: z se tam totaliter exinanire. Ad hoc respōdet q illi⁹ plures sunt cause vtiles ad intelligendū. quia bis cognitis hō amplius accendit in dei amore. per has etiaz causas hō cognoscet q̄d dilectōis z amoris latuit in corde Jesu ad humanū gen⁹ ꝓ quo passus est. Sunt ergo septem cause ꝓpter quas dñs taz grauem passionē sustinere voluit: vt videlicet suam dilectionez nobis insinuaret: vt nos ad diligēduz eum ꝓuocaret. amplius nos sibi magis obligaret. ad sufferentiā cōfortaret. tribulatōes dulcorat. ab etno cruciatu liberaret. et celū nobis reseraret. Prima ergo causa cur dñs tā graue gen⁹ mortis assumpserit est hec vt suam nobis dilectionē insinuaret. Magn⁹ em̄ amor in corde dei abscōditus sciri nō poterat nisi per aliqd valde magnū extrinsecus ꝓbaretur. Unde cū dñs ꝓ hieremiā mandasset z significasset nobis dilectiōez suā ad nos dicens Jeremie. xxxj. ca. In charitate perpetua dilexi te. Et q̄a tāta charitas dei hominī in effectu z in aperto non patuit: homo ingratus z dure cervicis verbis dei credere noluit. sed q̄si imꝓpando deo dixit illud ysa. xxviij. Māda remāda manda remāda. q̄si diceret. Tota die remādas et dicis q̄ntū nos diligas: sed nisi charitas tua per redēptionez nostrā appareat in effectu credere nō valem⁹. Est igit ꝓ nob passus tā crudeliter vt suum amorē nobis amplius insinuaret. Propter qd z ipse dicit Johannis. xv. Maiorē charitatem nemo habet vt aīam suam ponat q̄s ꝓ amicis suis Super q̄ dicit Bern̄. Tu maiorē habuisti bone Jesu. quia nō solū aīam. id est vitā tuā posuisti ꝓ amicis sed etiam ꝓ inimicis tuis. Cum em̄ sm̄ ap̄lum ad Ro. v. cū adhuc inimici essemus recōciliati sumus deo per mortē filij eius. Unde Bern̄. Tu dñe cogitasti cogitatōnes pacis sup filios adam habens sup nos charitatē multam nimis valde. sed hoc latebat in corde tuo nec sciebat homo p̄cium eius quousq̄ per quinq̄ vulnera tui sanctissimi corꝑis eluceret: sic in cruce mori voluisti vt quod vltimi fuit pudoris: signum esset supmi amoris. quia sustinentia laboris grauissimi indiciū est amoris maximi: quia immēsa tua charitas nō poterat pax facere nec quam gratiam exhibere xc̄. Secunda causa cur tam grauē mortē voluerit dñs sustinere fuit hec: vt nos ad diligendū eum efficacius ꝓuocaret. Videntes em̄ q supza modū tam magna ꝓ nobis ꝓtulit mala: merito reaccendimur ad diligēdū eum si saltē nō sumus ingrati: z per cōsequēs totaliter insensati. Hoc debituz amoris nostri dñs a nobis extorq̄re voluit cū ꝓ moysen Deutro. iij. dixit. Interroga de diebus antiq̄s qui fuerūt ante te ex die qua creauit dominus hominē sup terraz. A summo celo vsq̄ ad summū eius si facta est aliquādo huiuscemodi res aut vnq̄ cognitū sit vt audiret populus vocē dei sui loquentis de medio ignis sicut tu audisti z vidisti. Hec autem gratia licet fuerit magna: tamē euacuata est respectu gratie passionis christi. id est parua respectu illius reputanda est. Et sequitur ibidem Et nunc audi quid dominus requirat a te nisi vt diligas eum. Unde Bern̄. Super omnia te reddit mihi amabilem bone Jesu calix redemptionis

nostre quem bibisti. Quanto enī durioza: grauioza et amarioza sunt que p nobis pti lit deus: tāto efficaci⁹ ad se amorē nostꝝ rapit. Et quia facilitas creatōis hoiem in gratū fecerat: difficultatē redemptōis nobis exhibuit vt a nobis amorē nostrū extorq̄ret. Quid enī dicebat hō creatus z ingratus. Gratis q̄dem cōditus sum sine vllo auctoris grauamine et labore et factus sum quēadmodū vniuersa, sic beneficium creatiōis attenuās hūana impietas ingratitudinis materiā inde sumpsit vnde amoris causam sumere debuerat. Sed obstructū est os loquentiuꝫ iniqua: vt luce clarius patet qñ de dño seruus: de diuite pauper: et de dei filio filius hois fieri non despexit. Memento ergo iā te z si de nihilo factuꝫ: nō tamē de nihilo redemptū. Sex diebus cōdidit omnia z te inter oīa, sed per triginta tres annos operatus est salutem in medio terre. vbi in recreando dixit multa, gessit mira, ptulit dura verba, durioza verbera. z tandē crucis tormēta durissima. Tercio tam graue genus mortis sustinere voluit vt nos amplius ad sua seruitia obligaret, qō reuera dignissimū esset. Quis enim videns dñm suū cruentatū ppter se z vsq̄ ad mortē turpissimā cōdemnatū: a quibus cunq̄ laboribꝫ se poterit continere: si saltez attēta mēte hec considerat. Quod bene attendit ppheta in p̄s. dicēs. Quid retribuā dño pro omnibꝫ que retribuit mihi. Reus enī erit sanguinis christi q̄ christo nō retribuit quod teneꝫ. Unde Bernꝰ. Respice o homo oc'o mētali quāta retributōe astringaris domino p te patienti. Respice sudorem sanguineū, alapaꝝ, tumeliā, flagellorū instantiā, spineā coronā, patibuli suspēdiuꝫ, corpis pallorē. Quid plura: vilissime mortis supplicīū z obprobria nephandissima, vnde hec z silia in se suscipiēs deꝰ hortaꝫ nos vt in recōpensationē sui laboris similia opemur dicēs nobis illō Exod. xxv. Inspice z facꝫ opē ẽm exemplar qō tibi monstratū est in mōte, id est in sup̄ma altitudine laboris z doloris, et saluator per semetip̄m ait Joh. xiij. Exēpluꝫ dedi vobis vt quēadmodū ego feci vobis ita z vos faciatis. Quarto dñs tā graue genus mortꝫ elegit vt nos ad sufferēdas passiones confortaret. Seruus enī videꝫ dñm suū pro se vulneratū: merito animaꝫ ad similia sufferenda. Ideo ad animandū nos dicit nobis saluator Math. x. Non est seruus super dñm suū. Et alibi. Si me pſecuti sunt et vos pſequent̄. Hoc similiter intēdebat aplūs ad Heb. xij. dicens. Recogitate eū q̄ talez sustinuit a peccatoribꝫ aduersus semetip̄m ꝓtradictionē vt nō fatigemini animis vestrꝫ deficiētes: nōdū enī vsq̄ ad sanguinē restitistis. Et itez. Per patientiā curramus ad ꝓpositum nobis certamē id est aspicientes in auctorē fidei z cōsummatorem Jesum q̄ ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucem. Ideo dicit Bernꝰ. Extremuꝫ genꝰ mortis elegit deus vt nullū genus mortis martires formidarēt. Sic Petrus, Paulus, Andreas, Stephanus: genus mortꝫ sustinuerūt: qō oīs creatura naturaliter abhorret. Quinto tam grauē mortē dñs sustinere voluit vt per passiōis sue amaritudinē nostras tribulatōnes dulcoraret. Quid enī durū esse poterit p illo sufferendū qui tam amarissimā passionē tā dulci animo z fideli affectu p nobis miserꝫ ptulit. Quod bñ figuratū est Exod. xv. vbi dicit q̄ aque Marath q̄s pre amaritudine populus bibere nō valebat: p immissionē ligni similiter amari in dulcedinez sunt cōuerse. De q̄ ligno dicitur in hystoria q̄ naturaliter erat amarissimū. z vt virtus diuina mirabilior appareret: amarū additum amaro dulcedinem opabat. Quid autē per aquā nisi nostra tribulatio: z quid per lignum nisi crux christi designat. Si ergo tribulatōnes nostre naturaliter amare: per amarū lignū crucis tacte fuerint ilico in dulcedinē cōuertunt. Unde Greg. Cum passio christi ad memoriā reducit: nihil est tā difficile qō non eq̄nimiter tolerēt. Et Augꝰ. dicit. Deuotꝰ miles nō sentit vulnera sua cum ducis sui ꝓspicit vulnera grauioza. Hoc ergo lignū crucis dulcorabat Andree crucē suā: cum q̄si cātans z gaudēs cucurrit ad crucē dicens. O bona crux diu desiderata ve. Ita etiā de scto Stephano dicit. Lapides torrentꝫ illi dulces fuerunt. Sexto tam amarissimā passionē dñs ptulit vt nos ab eterno cruciatu liberaret. Unde Bernhardꝰ. Agnosce o homo q̄z grauia sunt tua vulnera p quibus necesse fuit xp̄m deum vulnerari. Et si non essent hec ad mortem im-

mo morte sempiterna nunqz p eoz remedio filius di mortuus esset. Proderit ergo nobis dei passio si nostra sequat imitatio: vt sequmur vestigia eius. Alioqn a nobis etiã exqrit sanguis ille q effusus est sup terram, nec imunis ero ab illo tã singlari scelere iudeoz q tãte charitati ingratus fuerim z sanguinẽ illũ sctissimum calcauerim. Patet ergo q passio hec sit potentissima ad exhauriendũ oim pctoz genera. Sed qs scit si mihi datũ est qđ alteri dari nõ potuit, nunqd angelo, sed ille nõ indiguit, nunquid diabolo: sed ille nõ resurget. Deniqz nõ in similitudinẽ angeloz sz hoim venit, et habitu inuẽtus est vt hõ. christus ḡ cruciatus amaros sustinuit ne tu ppetuos sustineres. Qz aũt p sanguinẽ christi ab eterna morte liberemur: figuratũ habem9 Exodi. xij. Erit vobis sanguis in signũ in domibz vestris z videbo sanguinẽ z transibo vos, nec erit in vobis plaga dispdens qñ pcussero terrã egypti. Sic q insignit9 z pticeps fuerit sanguis xpi: a morte ppetua liberat. Ideo dicitur Osee. xiij. O mors ero mors tua morsus tu9 ero inferne. Et hinc est q post passionẽ suã dñs em aiam descẽdit ad infernũ eripiẽs inde eos p qbz sanguinẽ suũ fudit. Septimo dñs tam graue gen9 mortis elegit vt nobis celũ reseraret. Nullus em sanctoz qntumcũqz sanct9 regnũ celoz introire poterat añ passionẽ domini. Qđ bñ p pphetaz dñs in ps. innuit dicens. Singulariter sum ego donec trãseam. Vñ Hũeri. xxv. Exules z pfugi añ morte põtificis nullo mõ in vrbes suas reuerti potuerũt: sed manebãt in vrbibz refugij donec sacerdos magn9 q oleo sctõ vnctus est moriat. Postqz aũt ille homicida q pdidit hũanũ genus ab initio reuertetur in terrã suã infernalẽ nos p passionẽ filij dei trãsibim9 in requiẽ eternã: visuri tũc clare xpm dñm p nobis passum z hũliatum z exaltatũ in secla seculoz. Amẽ.

In die resurrectõis dñi sermo. XLIII

Surrexit nonẽ hic. Mar. vlti.

Sicut amara fuit credentibz in iesuz christũ passio eius: ita debet iocunda esse resurrectio illi9. pptera gaudere vnus quisqz z letari debet cũ audit vere ex mortuis christum resurrexisse. Hoc em docz z instruit nos sancta mr ecclia cũ sepius replicat pphetic ũ dictũ. Hec est dies quã fecit dñs exultemus z letemur in ea. In diuinis nanqz officijs diurnis nocturnisqz horis huius tpis exultandũ esse pdicat p victoria: p glia: procz magnificẽtia christi resurgẽtis letabundũ. pfecto nouũ ab angelo nũciatum est: cũ dixit. Surrexit non est hic. vbi thema. In qbus qdem verbis notat Jesu xpi resurrectio gaudiosa et iocunda. Reperio aũt triplicẽ iocũditatẽ in christi resurrectõe. Prima or pticularis. scda generalis. tertia materiat. Prima iocũditas resurrectiõis xpi dicit pticularis q scz fuit in ania benedicta Jesu christi cũ corpus suũ iterũ sibi vniuit efficiens illud ppetuo gloriosum. Ad quod melius intelligendũ nota q in xpo resurgẽte ẽtuor actus mirabiles opata est virtus z potẽtia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio, nã reassumpsit corpus christi clausũ existens in sepulcro sanguinẽ pprium qui extra erat dispsus: quod nõ nisi p diuinaz virtutẽ fieri potuit. Ratio aũt pfate reassũptiõis sanguinis fm Tho. iij. parte. q. liij. est. Quia qcqd ad naturã corpis hũani pertinet totũ fuit in corpe christi resurgentis. manifestũ est aũt q ad naturã corpis hũani pertinent carnes z ossa z sanguis: z alia hmõi. ideo oia ista in corpe xpi resurgẽtis fuerũt. Dicũt etiã phi q sanguis est sedes anie: z ania viuificat corpus sanguine mediante, qre indubitãter sanguinẽ suũ resurgens xps ad suum corpus reduxit. Utruz aũt totũ sanguinẽ reassumpserit ita q nulla pticula siue guttula de illo in terra remãserit: sunt due opiniones qs vide de passione dñi in fine hore tertie zc. Secundus actus quẽ opatus est virt9 diuina in christo resurgẽte fuit corpis mutatio. Et si corpus nõ sit mutatũ fm substantiã, qa eiusdem nature resurrexit, fuit tñ mutatũ fm qlitatem. Erat em fm Greg. in Omel. eiusdem nature sed alterius glie, nõ potuit ergo fieri a creata potentia vt corpus exanie ante z vulneribz plenũ sanaret impassibiliter additis alijs dotibz corpis gliosi. Ter cius actus fuit anie ad corpus vnio. Nõ em põt nisi diuina virtute ania a corpe sepata eidẽ corpori reuniri. Quartus act9 fu

it sepulcri penetratio. Exiuit nāq̄ christus de sepulchro clauso: sigillato et custodito. Nec obstat qđ Matthe⁹ dicit vlti.c. Angelus aūt dñi descendēs de celo ⁊ accedēs reuoluit lapidem. Quia dicit Beda. Accedens reuoluit lapidē.nō vt egressuro dño ianuā pandat. sed vt egressus eius iā factis hominib⁹ pstet euidēs signū siue indiciuz. Qui em̄ mortalis clauso virgis vtero potuit nascēdo mundū ingredi:ipse fact⁹ immortalis clauso sepulcro potuit resurgēdo exire de mūdo. Cōsideremus ergo quāta letitia fuit mēs christi pfusa cum de sepulcro exiens qui prius passibilis fuerat gloriosum ⁊ impassibilē se cōspexit. vtputa q̄z primū eleuatis in celū oculis gratias retulit patri q̄ eum iā de morte fecerat triūphare. B Secūda iocūditas dicitur generalis. Que q̄druplic̄iter distingui potest Prima vinctoz.secūda discipulorū. tertia mulier⁹.quarta angeloz. Prima iocunditas fuit vinctoz:eoz scz qui vincti detenti fuerāt in limbo:quos inde resurgēs christus penitus eduxit ⁊ liberauit.put Zacharias ppheta pnūciauerat.ix.c.dicēs. Tu quoq̄ in sanguīe testamēti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aq̄. Que verba ſm Nico.de ly.ad litterā intelligun tur de christo. Cui ppheta loquit in secunda psona.de q̄ ante dixerat in tertia psona C Sed dubiuz hoc oꝛit vtrum christus oēs aīas que erant in inferno liberauit. Ad quod rñdet Bonauētu.dist.xxij. tercij.q⁹ christus nō liberauit nisi aīas electoz suoruz.⁊ eorū qui erant mēbra ipsius Quāuis em̄ passio christi oībus suffecerit nō tamē influit nisi in eius mēbra.⁊ ideo illi soli per passionē christi saluati sunt q̄ vel erant mēbra quando passus est: vel futuri erant p cōuersionē ad ipsuz. Dm̄ igit̄ multi erant in inferno q̄ nec christi mēbra erāt nec futuri erāt.qa nō erant in statu merendi.nō oñes dñs eripuit de inferno sed tm̄ electos. Unde Greg.in q̄dam Omel.īfra octauā pasce ait. Quod ante passionē suaz dixit:in resurrectiōe sua dñs impleuit. Si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad me. Omnia em̄ trahit qui de electis suis apō inferos nullu⁹ reliquit. Dia abstulit vtiq̄ electa. Unde etiā recte p os Osee.xiij.c.dicit. Ero mors tua mors morsus tuus ero inferne. Quia em̄ in electis suis funditus occidit mortē mors mortē extitit. Quia ꝓ⁹ in inferno ptem abstulit:partē reliquit. nō occidit funditus sed momordit infernum. Hec ille. Nō fuerunt ergo ab inferno liberati p xp̄m dānati p sentētiam diffinitiuaz siue etiā ppter peccatum actuale.siue etiaz ppter peccatū originale. Nā vt inq̄t sctūs Tho.tertia pte.q.lij. Pueri qui cū originali decesserunt nullo mō fuerunt ꝓiūcti passioni christi p fidem ⁊ dilectōez.nō em̄ per fidem.ppriaz sicut sctī patres in limbo. qa nōdum habuerūt vsum liberi arbitrij. neq̄ per fidē parētum.aut p aliquod fidei sacramētū.quia nō erāt in statu ī quo essent capaces gratie christi.igit̄ nō sunt liberati D Sed adhuc dubiū est.an liberate fuerūt aie que erāt in purgatorio. Respōdet sctūs Tho.vbi supra. q⁹ passio christi nō habuit tūc maiorem efficaciā q̄z habeat nūc.⁊ ideo illi q̄ fuerūt tales quales nūc sunt illi qui in purgatorio cruciant: liberati nō fuerūt Si q̄ autē inuēti sunt ibi tales quales ⁊ nūc satisfactiōe completa liberātur:nil.phibet eos a purgatorio fuisse liberatos. Fuit ergo iocūditas illa oīm patrū qui in limbo detinebant quibus gaudiuz accidētale accreuit locū illum derelinquēdo in quo tam diu habitauerāt ī tenebris et merore. E Secūda fuit iocūditas discipuloz. Ipsa etem̄ resurrectōis die apparuit christus discipulis in vnū cōgregatis. vt dicit Joh.xx.et tūc nō aderat Thomas. Item apparuit duob⁹ discipulis cūtibus in Emaus vt dicit Lu.vl. Apparuit adhuc ⁊ Simoni.sed vbi aut qñ nescit. nisi forte qñ redibat a monumēto cū Johāne. Lu.vl. Uel vt dicit in hist̄oria ecclesiastica apparuit ei in cauerna in q̄ flendo manebat. Nam postq̄z negauit christū in cauernā quādaz intrauit que modo dicit gallicātus. vbi se totuz ad lamēta penitētie cōuertit. Ibi vt quibusdā placet in ipsa resurrectōis die magister benignissimus visitauit eum:certificās illuz de sui remissiōe pctī.ob qđ petr⁹ miro gaudio fuit affect⁹. Apparuit etiā eo die Jacobo minori q̄ feria sexta deuouerat se nō comesturū donec xp̄m viuū videret. Hāc apparitōez nō ponit euāgeliū:sed ap̄lus eam recitat.j.Cor. xv.⁊ etiā ordinē. qa ꝑmo dicit apparuisse

Petro, postea Jacobo q̃ ex hoc marie iocundabat. Similiter est letatus in resurrectione christi Joseph ab arimathia. Legit nãq; in euãgelio Nicodemi quõ iudei indignati cõtra ip̃m eo q; ip̃m sepelierat: ceperunt eum, et in q̃dam cubiculo diligenter clauso et sigillato cum recluserunt volẽtes post sabbatum eum occidere, et ecce xp̃s in ipsa nocte resurrectiõis ad eum intrauit et osculũ ei dedit, et inde saluis sigillis de carcere eũ educens duxit in locum sepulture ostendẽs sibi syndonẽ in quo eũ inuoluerat: et inde in domũ suã in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocũditas mulierũ q̃bus Jesus ipsa die resurrectionis apparuit añ discipulos. inter q̃s apparuit primo Marie magdalene q̃ vidit illum in specie ortulani, vt dicit Joh. xx. Viderũt illũ secum postea et alie marie: q̃bus a monumẽto redeuntib; apparuit Jesus occurrens illis et dicens Auete. Ille aũt accesserũt et tenuerunt pedes eius et adorauerũt eum vt patz Matth. vi. Quarta fuit iocũditas angelor̃ quibus accidentale gaudium accreuit p gloria christi resurgẽtis, p liberatõne patr̃ de limbo. etiã et p totius leticia ecclesie militãtis. Tertia iocunditas principalis dicit maternalis. sup̃ ceteros etem̃ christo resuscitato letificatũ est cor virgis marie. Sibi nanq; vt pie credit prius q̃s ceteris bñdictus filius eius apparuit. ¶ Quod pbari potest triplr. Primo ex testificatõe. Testat em̃ hoc Amb. in li. de virginibus dicẽs. Vidit Maria resurrectionẽ dñi. et primo vidit et credidit, vidit maria magdalena q̃nis ista dubitaret Idẽ testat Beduli⁹ antiquus doctor q; prio apparuit virgini marie domi remanẽti. Hz cur domi manet. Rñdet primo quia vere credidit resurrecturus vt dictũ est. Secõdo q; fm Augu. oĩbus mẽbris debilitata vix ad sepulcrũ venire potuisset. Tertio q̃a discipulus nõ dimisisset infirmã. Hec cõcludit q; primo nõ apparuit virgini matri, q; nullus euangelistar̃ hoc asserit. Nam ad hoc dicunt doctores q; euãgelistar̃ fuit officium solũmodo resurrectõis testes inducere, matrẽ aũt ad testificandũ p filio: inducere eos nõ decuit. Si em̃ verba extraneari̊ femina r̃ deliramẽta visa sunt: quõ nõ magis matrẽ p filij amore crederẽt deliratre. Non ergo scripserunt euãgeliste q; xp̃s apparuerit virgini matri, sed p constãti habuerunt. Etiã ideo q; solũ scripserũt apparitiones illis factas qui de resurrectõe xp̃i dubitauerũt. sed q̃a mater non dubitauit. igit. Secũdo, pbat ex celebratione Ad invinuandũ nãq; q; christus resurgẽs apparuit virgini matri: sancta romana ecclesia ipsa resurrectõis die stationẽ celebrat apõ sanctã Mariã maiorẽ: vbi tpe sancti Gregorii, dum ipse in die pasce missam cantaret et pax dñi pnũciaret: angelus dñi alta voce respõdit. et cum spũ tuo. Ob quod cum ipa die papa ibidẽ celebrat in hui⁹ miraculi testificatõez: nihil sibi cũ dicit: pax dñi tẽ respõdet. Tertio, pbat ex cõueniẽti ratiõe Rationabile etem̃ fuit vt filij⁹ resurrectiõe sua prius matrẽ letificaret, quã ampli⁹ ceteris doluisse ꝓstat. et q̃a etiã eũ plus dilexit. Unde Berñ. Sicut maius gaudiũ sequitur maior tristicia et ecõuerso, sic maximus gaudius xp̃o hodie fuit q; post suã amaram passionẽ p̃mo ostẽderet se sue mri. et deinõ alijs electis. Hoc etiã fuit maximũ gaudium virginis in p̃senti tpe. Ideo angeli p̃pter illud gaudiũ ammonẽt Mariã et laudant notabili cãtico nõ hũanit⁹ sed angelice inuentũ et cõpositũ scz Regina celi letare tẽ. ¶ Hic cadit dubiũ. Dictũ est supra q; christus pri⁹ apparuit hodie mulieribus q̃s discipulis virs. et angelus eis annũciationẽ resurrectõis cõmisit dicẽs, Ite dicite discipulis ei⁹ tẽ, et nõ cõmisit viris. Querit an hoc fuerit cõueniẽter et bñ actũ Solutio. Dico q; sic, decuit em̃ primo, q̃a sicut mulier fuit nũcia delicti mortis Hem̃. iij. vbi tentatio serpentis trãsiuit ad virũ p mulierẽ. Sic etiã fieret nũcia gaudij vite. Hãc rõnez tãgit Crisi. Secõo p̃pter honorẽ femine sex⁹, nã sex⁹ virilis decorat ĩ xp̃o resurgẽdo, femine⁹ in mlieribus nunciatibus. Nisi ergo mulier nũciasset: a prioõe debiti honoris in dñica resurrectõe exclusa fuisset: qõ nõ ꝓueniebat diuine iusticie: q̃ non accipit p̃sonas hoĩm. Act. x. Tertio ℔ voluit dñs vt qõ p̃cesserat in merito: p̃cederet in p̃mio. et qm̃ mulieres plus amauerant, q̃a discipulis recedẽtibus nõ recedebant, sed cõstãtiores fuerũt. Itẽ quia eum nõ negabãt min⁹ peccauerunt. Itẽ q̃a viri nõ mulieres eũ occiderũt. Ideo dñs in

legatione resurrectõnis eas viris ptulerat Et ꝺa ꝓpter iocũditatẽ huius ꝺiei cõsuetũ est in aliquib ꝓbꝫ aliqꝺ solacioſum ꝺicere qꝺ risũ honestũ puocat Ideo addo ꝙr tam ratõez ꝓpter quã nõ irascank mulieres si viderint viros ridẽtes. quia auꝺiuerunt tres rõnes ꝓconiũ ipsaꝝ extollẽtes: ꝙ ratio ꝙrta est hec. Quia xp̃s voluit vt sua resurrectio manifestarek alĩs. sed quia mlieres vix aliqꝺ celare possunt. sed ꝺ cquiꝺ auꝺiunt hoc statim ꝺicũt. igik xp̃c. t ꝓpterea nõ potuerũt obtinere ꝓuilegiũ a papa auꝺiẽꝺo ꝓfessiões etiã eaꝝ inuicẽ. Dic exẽplũ de monialib. Uide in ꝺiscipulo ꝺe tempore. sermone. l. in fine.

¶ Sermo alius de resurrectiõe. XLIIII.

Surrexit ꝺomi
nus vere Lu. vl. Ueritas iocũ
ꝺissime resurrectiõis ꝺñi nostri Jesu xp̃i a fiꝺelibus cunctis ꝺiligẽtissime pariter t ꝺeuote ad mentem est reuocãꝺa. Quoniã per illã exurgere põt cũctoꝝ aníꝫ mus ad spem future t imortalis vite. Jpe eñ christꝰ mortisq; pcti ꝺestructor mlitiã riã resurrectõis sue veritatez patere voluit mũꝺo. vt sic nullus ꝙ in euz credere nollet inexcusabilis rediꝺeret. Et vt euãgeliũ huius ꝺiei habet: ꝺiscipulis eũꝺb in emaus: in specie pegrini se ostẽꝺit quẽ in fractione panis cognouerũt ex mortuis vere resurrexisse: put alĩ ꝺiscipli ꝺixerũt ipsis. Surrexit ꝺñs vere tc. ¶ In qꝺb ꝙꝺez verbis notak resurrectiõis christi veritas. Circa quam nota ꝙ xp̃s q̃tuor excellẽtissimis moꝺis resurrexit. scz cõgruenter. veraciter feliciter t vtiliter. Primo xp̃s resurrexit cõgruenter id est ꝺebito tpe. Nõ eñ ꝺistulit resurrectionẽ suam vsq; aꝺ resurrectõez generalẽ. nec statim vt mortuꝰ est resurrexit. sed ꝺistulit vsq; in ꝺiem tertiũ. Primo ꝺico ꝙ xp̃s nõ ꝺistulit resurrectiõez suã vsq; aꝺ resurrectõez generalẽ. Et ℔ rõnabiliter ꝓpter tria. Prima rõ fuit ꝓpter corpis ꝺignitatẽ. Cũ eñ illuꝺ corpꝰ ꝺignissimũ foret ex eo ꝙ erat ꝺeificatũ siue ꝺiuĩtati vnitũ nõ fuit ꝺecẽs vt tã ꝺiu sub puluere iacere ret. Ꝺõ pnũciauit ꝓpheta ꝺicẽs. Non ꝺabis sctm̃ tuũ viꝺere corruptõez. sctm̃ tuuz id est corpus sanctificatũ. qꝺ in oĩ sanctitate ꝓceptũ t cũ ꝺiuinitate vnitũ. Scꝺa rõ fuit ꝓpter fiꝺei firmitatẽ. si eñ non resurrexisset: fiꝺes pĩisset. nec verũ ꝺeũ alĩqꝺ eum crediꝺisset. sicut patet in ꝺiscipulis ꝺe qꝺb nũc euangelista loquik. Ipsi eñ in via tristes t ꝺolẽtes loq̃bank ꝺe his q̃ acciꝺerãt nõ quasi credẽtes: vt Theophilus ait. sed sicut stupẽtes ĩ rebꝫ extraneis. ꝓpterea xp̃s reꝑhẽꝺit eos vt patz in lra euangelĩ. Tertia rõ fuit ꝓpter resurrectõis nostre exẽplaritatẽ. Si ꝙ xp̃s resurrexit: ergo t nos sperare possum⁹ resurrectõez nostrã. j. aꝺ Corinth. xv. ait. Si xp̃s ꝓꝺicak ꝙ resurrexit a mortuis: quõ qꝺã in vobis ꝺicũt ꝙ resurrectio mortuoꝝ nõ est. Et Greg. in Omel. inqt. Exẽplo ꝺñs mõstrauit qꝺ promisit in ꝓmio. vt sicut illum fiꝺeles resurrexisse cognoscunt: ita in seipꝭ in fine mũꝺi ꝓmia resurrectõnis sperarẽt. Et iꝺẽ iterũ ait. Non plus q̃ triꝺuanã morte esse voluit: ne si in illo resurrectio ꝺifferret: in nobis oĩno ꝺesperareꝰ. ¶ Sed hic caꝺit ꝺubiũ vtrũ xp̃s ꝓmus fuerit resurgentiũ. t ꝙ sic viꝺek ex eo qꝺa Apoc. j. vocak primogenit⁹ mortuoꝝ. Et. j. aꝺ Coꝝ. xv. apls ait. Christꝰ resurrexit a mortuis ꝓmitte ꝺormientiũ. vbi glo. qꝺa prĩ⁹ tpe t ꝺignitate. Cõtrariũ tñ viꝺek. qꝺa in veteri testamẽto p Helyã t Heliseũ aliq resuscitati legunk. Similr t xp̃s añ passionẽ suã tres mortuos resuscitauit. Insup Math. xxvij. ꝺr ꝙ inter cetera miracula in passiõe xp̃i visa monumẽta apta sunt t multa corpa sctoꝝ q̃ ꝺormierãt surrexerũt. ergo nõ viꝺek ꝙ xp̃s fuerit ꝓm⁹ aꝺ resurgenꝺũ. Rñꝺek ꝓm Tho. iij. ꝑte. q. liij ꝙ resurrectio est repatio a morte in vitam. Ꝺupliꝝ aũt aliqꝺ eripik a morte. Uno mõ in actu scz vt viuere incipiat q̃litercũq; etiã post moriek. Alio mõ vt aliqꝺ libereꝰ non solũ a morte sed etiã a necessitate. t ꝙ plꝰ ẽ a possibilitate moriẽꝺi. Et hec est vera t ꝑfecta resurrectio: cuiꝰ respectu ꝓma ꝺr imꝑfecta. Loq̃ndo q̃ ꝺe resurrectõe ꝑfecta xp̃s est prim⁹ resurgẽtiũ. qꝺa ipse resurgẽꝺo primo puenit aꝺ vitã penit⁹ imortalẽ. ꝓm illꝺ aꝺ Ro. vj. Christꝰ resurgens a mortuis iã nõ moriẽ: mors illi vltra nõ ꝺñabik. Sed resurrectõe imꝑfecta qꝺã aliq surrexerunt añ xp̃m aꝺ ꝓmõstrãꝺũ q̃si in qꝺam signo resurrectionẽ ipsi⁹. ¶ De illis aũt ꝺe qꝺb ꝺicitur Math. xxvij. variẽ loquunk ꝺoctoꝛes Hã Hiero. sup Math. sentire viꝺetur ꝙ

surrexerũt ante christũ iteruz morituri. In sermone ꝓo de assumptiõe beate virginis hoc sub dubio relinq̃t. Remigi⁹ ꝓo ait, indubitanter credere debemus vt q̃ resurgẽte dño a mortuis surrexerũt: ascẽdente illo ad celos pariter z ipsi ascẽderũt. Illud est magis cõsonuz pietati q̃ resurrexerũt post christũ nõ iteꝝ morituri, licz prima opinio sustineri possit. Ratio, quia mors est pena peccati: z ipsi erant ab oi peccato vltimate purgati. Tũ qz corpib⁹ eoꝝ fuerunt vnite aĩe glorificate, ex qua vnione ſm Aug. in epistola ad Dyoscorũ efficiunt corpa ipas sibilia z gloriosa. Resurrectio aũt illoꝝ ponit ab euãgelista ante resurrectiõez christi per q̃ndam anticipationẽ. Propterea ipse ait. Et exeũtibus de monumẽt, post resurrectionẽ eius id est xpi ſm Nico. de ly. venerũt in sanctã ciuitatẽ z apparuerũt multis. ℞ Secundo dico q̃ licet christ⁹ resurrexerit añ resurrectõez generalẽ nõ tñ statim vt mortu⁹ est resurrexit, sed distulit vsq̃ in diem tertiuz. Et hoc rõnabiliter ꝓpter tria. Primo ꝓpter significatõem vt scz ex hoc significaret q̃ lux sue mortis curauit nr̃az duplicez mortẽ. Hanc rõez assignat glo. sup illud Luce, vl. Oportuit xpm pati zc. Secũda ratio fuit ꝓpter restaurandoꝝ pfiguratiõez quã tãgit Petr⁹ raueñ, dicẽs Tres dies voluit christus esse sue sepulture q̃ in celo sunt restauratur⁹, q̃ in terra reparaturus, que apud inferos redẽpturus Tertia ratio fuit ꝓpter ꝓbationẽ vt scz ꝓbaret veritatẽ mortis eius. vt sic clarius elucesceret veritas resurrectõis. Surrexit igitur dñs die tertia, quod pdixerat Matth. xij. Sicut inq̃t Jonas fuit in ventre ceti tribus diebz z tribz noctibz: sic erit fili⁹ hominis in corde terre, i. sepulcro ſm glosaz. Et q̃ dicit tribz diebz et tribz noctibz: h̃ ſm Aug. li. iiij. de trini. intelligit̃ p synodochẽ: vt prima dies accipiat̃ ſm partẽ sui postrema. Secõa dies ſm se totã z integrã. Tercia ſm ptẽ sui pmã. z sic erũt tres dies. L

De hora ꝓo resurrectiõis varie loquunt doc. Nã q̃daz videnť dicere q̃ surrexit media nocte, q̃daz ꝓo q̃ surrexit in aurora, ratio aũt hui⁹ diuersitatis est ex eo q̃ ꝓsiderant diuersimode in illa dilatõe ꝓgruẽtiaz q̃tum ad nũez horaꝝ. nã aliq̃ incipiũt tẽpus cõputare ab hora sexta q̃ dñs crucifixus est: z tenebre facte sunt sup vniuersam terrã. z isti, ptẽdũt tps vsq̃ ad mediã noctẽ inter diẽ sabbati z diẽ dñicũ. z sic cõputãt triginta sex horas, q̃a tũc erat eq̃noctium vernale qñ christ⁹ dñs passus est. Aliq̃ inceperunt cõputare a sero in quo posit⁹ fuit in sepulcro et, ptẽdunt tẽpus vsq̃ ad diluculũ diei dñice. Licet ergo vt ait Bonauentu. dist. xxij. tertij. pdicte opiniones videanť differre: tñ cõueniunt in assignãdo ꝓgruentiã tpis. Et posset dici q̃ in hora sibi nõ cõtradicunt, q̃a dupliciter dicit̃ res fieri. Aut qñ fit ſm veritatẽ, aut qñ innotescit. Et illi qui horã mediam noctis assignant resurrectõis temp⁹ determinant qñ primo fuit. Qui ꝓo mane assignãt: tẽp⁹ determinãt qñ ĩnotuit. Vel certe resurrectio fuit inter horam medie noctis z mane dñice. z q̃a mediũ denoiať ab extremis Ideo aliqui dicunt fuisse in media nocte, aliqui ꝓo in mane. ℞ Secũdo christ⁹ resurrexit veraciter siue vere prout dicit thema. Voluit nãq̃ xps dñs veritatẽ resurrectiõis sue declarare sufficiẽter, qõ fecit tripliciter, primo verbo, secũdo nũcio. tertio argumẽto. Primo christus declarauit resurrectiõis sue veritatem verbo, qñ scz añ passionẽ prenũciauit illã, vñ Matth. xvij. post trãsfiguratõez suã dixit Nemini dixeritis visionẽ hãc donec a mortuis fili⁹ hominis resurgat. Et Matth. xx. postq̃ dixit q̃ filius hois erat crucifigẽdus subdit. Et tercia die resurget. Et Matth. xxvj. passione sua tã de primo iminente: dixit. Postq̃ resurrexero pcedã vos in galileã. Secundo declarauit veritatẽ resurrectõnis sue testimonio Et hoc triplici, Primũ est celeste angeloꝝ dicẽtiũ. Surrexit nõ est hic, q̃ apparuerunt in veste glorie ad ostẽdendũ q̃ gl'iose resurrexerat. Secũduz terrestre fuit triplex scz mulieꝝ vt hic in euãgelio, Mulieres q̃dam ex nostris terruerũt nos q̃ dicunt eũ viuere, Secõo militũ, Matth. vlt. Ecce q̃dam de custodib⁹ venerũt in ciuitẽ z nũciauerũt principib⁹ sacerdotũ oĩa q̃ facta fuerãt, Terciũ apl'oꝝ quoꝝ testimonium certissimũ fuit. q̃a de visu, tactu z gustu, vt hic in euãgelio. Tertiũ testimoniuz fuit infernale, scz mlt'oꝝ q̃ cũ christo resurrexerũt vt sup̃. Tertio id declarauit argumento id est sensibili signo: qõ inducit ad

alicuius veritatis manifestationē. Unde Act.j. Prebuit seipsum viuū in argumēt multis post passionē suā. Ostēdit aūt christus illa euidentissima signa sue vere resurrectionis ꝓpter duo Primo ꝗa non erant corda eoꝝ dispositā ad hoc ꝙ de facili fidē resurrectōis acciperēt. Unū dixit eis in euangelio isto. O stulti et tardi corde ad credēdū. Et Dar.vl. Exprobrauit incredulitatē illoꝝ. Scōo vt per hmōi signa eis ostensa efficacius testimoniū illoꝝ redderet. Ipsa autē argumēta vel signa oīa simꝫ sumpta ostēdunt verā et glorioſam resurrectionē. Q vera fuerit resurrectio ostendit christus ex parte corpis ꝛ ex pte anīe. Primo ex pte corpis. Circa quod tria ostēdit. Primo ꝙ esset verū ꝛ solidū: nō fantasticū vel rarū sicut aer: ꝓ hoc ꝙ palpabile ꝑbuit Unū ip se dixit Lu.vl. Palpate ꝛ videte ꝗa spūs carnē ꝛ ossa nō habet sicut me videt habere. Secūdo ostendit ꝙ esset corꝑ humanū: ostendēdo eis verā effigiē quā oculis intuerent. Tertio ostēdit ꝙ esset idē corpus nūero: ostendendo vulnera cicatrices Ob qđ dixit Lu.vl. Videte manꝰ meas ꝛ pedes meos ꝗa egoipse sum. Scōo ostendit veritatē resurrectōis ex pte anīe iterato corpori vnite. ꝛ hoc ꝓ opera triplicis vite.

¶ Primo ꝗdem ꝓ opus vite nutritiue in hoc ꝙ cū discipulis māducauit et bibit. vt legit Luce.vl. Et si diceret ꝙ angeli in assumptis corpib comederunt ꝛ biberunt. vt patet Gen.xviij. de angel' ꝗs abraam suscepit hospitio. et tñ ex hoc nō cōcludit ꝙ angeli habeant vera corpa naturaliter sibi vnita. ergo nec ꝓ hoc ꝙ christꝰ comedit possꝫ argui ꝙ habuerit suū verū corpus iterū vnitū aīe. Respōdet sctūs Tho. ꝙ est alia rō de angelis. alia de xꝑo. nā angeli apparētes nō asserebāt se hoīes esse. et aliter christꝰ māducauit ꝛ aliter angeli. nā ꝗa corpa ab angelis assumpta nō erāt corpora viua vel aiata. nō erat vera comestio licet esset vera cibi ꝓtritio ꝛ iniectio in interiorē partē corpis assumpti. Unū angelꝰ dixit Thob.xij. Cū essem vobiscū videbar ꝙ dē māducare ꝛ bibere vobiscū. sed ego cibo ūuisibili vtor. Sꝫ ꝗa corꝑ xꝑi vere fuit aiatū: vera fuit eiꝰ comestio. ꝗa vt Aug. inqt. nō potestas sed egestas edēdi corpib resurgētū auferet. ꝗre xꝑs vere māducauit ptāte nō egestate. Ideo Beda inqt. O ā/ducauit post resurrectōez nō quasi cibo indigēs: nec ꝙsi nos in resurrectiōe quā expectamꝰ cibis egere significans. sed vt eo mō naturā corpis resurgentis astrueret. Scōo ostēdit veritatē resurrectōis ꝓ opa vite sentiue in hoc ꝙ discipulis ad ūterrogata respōdit et ꝑsentes salutabat. in ꝙ ostēdebat se ꝛ videre ꝛ audire. Tertio ꝓ opa vite intellectiue in hoc ꝙ cū eo loq̄bant et de scriptur disserebāt. ꝛ ne ꝗd deesset ad pfectionē manifestatōis oñdit se hre diuinā naturā ꝓ miraculū qđ fecit in captura piscū et vlteriꝰ ꝓ ꝫ ꝙ eis videntib ascēdit in celum. Gloriā adhuc oñdit ītrās ianuis clausis: ꝓmittēs se videri ꝛ non videri. vñ Gregō. in Omel'. Palpādaz carnē dñs ꝑbuit quam clausis ianuis introduxit: vt ꝛ post resurrectionē ostenderet corꝑ suuz eiusdē nature et alteriꝰ glorie. Tertio xꝑs resurrexit feliciter ꝗa in resurrectōe corpus habuit glorioſum. Quod apparet triplici rōne. Primo ꝗdē qz resurrectio xꝑi fuit exēplar et cā resurrectōis nostre. Sancti aūt in resurrectione habebūt corpa glīosa vt dicit apl's j. Cor.xv. Unū cū causa sit potior causato et exēplar exēplato: multo magis corꝑ xꝑi glorioſum fuit cū resurrexit. Secūdo hoc apparet: ꝗa ꝓ humilitatē passionis meruit gloriā resurrectōis. Tertio ꝗa anīa christi a ꝓncipio sue conceptōnis fuit glorioſa per fruitionē ꝛ vīsionē diuinitatis. Est aūt dispēsatione factū vt ab anīa gloria non redūdaret in corpus. ad hoc ꝙ misterium nostre redemptionis sua passiōe impleret. Et ideo pacto hoc misterio anima xꝑi statim in corpus in resurrectiōe reassumptuz suam gloriam deriuauit. Et ita factum est illud corpus glorioſum. De quo Phil.iij. apl's dicit. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. ¶ Sed nōnulli obijciunt ꝓpter cicatrices quas in corpore post resurrectō nem reassumpsit que ad quādā corruptionem ptinere vident. Ad hoc respōdet sanctus Thomas ꝙ cicatrices ille erāt in corpore christi post resurrectionē non ad corruptionem ꝛ deformitatem sed ad dignitatem ꝛ decorem. vt Augꝰ. dicit. xxij. li. de ciui. dei. Quare autem cum cicatricibus resurrexit plures a doctoribus assignant ra

tiones. Prima ratio est ppter gloriaz christi. Unó Beda sup Lucam. Non inqt ex impotētia curandi cicatrices seruauit, sed vt in ppetuū victorie sue circūferat triumphum. Secūda ratio fuit ad cōfirmādaz fidē circa resurrectiōez. Tertia ratio vt patri pro nobis supplicās quale genus mortis p homine ptulerit semp ostēdat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad cōfusionez reproboz ostēdat. Unó Aug⁹. in li. de sim. ait. Inimicis vulnera demōstraturus est sua: vt cōuincens eos veritas dicat. Ecce hoiem quē crucifixistis, videte vulnera q̄ infixistis. agnoscite latus quod pupugistis: quoniā per vos et ppter vos aptuz est, nec intrare voluistis ꝛc. ℗ Quarto christus resurrexit vtiliter non sine fructu ꝛ negligētia. Est aūt vtilitas resurrectōis quadrupler. Prima est triūphus christi nobilis. Nam ita canit ecclesia. Mors et vita duello cōflixere mirādo dux vite mortu⁹ regnat viu⁹. Christ⁹ em̄ resurrectōe sua vicit mortē: diabolū: ꝛ mōm. Prio vicit mortē. Osee. xiij. O mors ero mors tua. ꝛc. Et. j. ad Corinth. xv. Ubi est mors victoria tua Absorpta est mors in victoria. Secundo vicit diabolū. Aug⁹. Manu inermi et affixa cruci debellauit aereas ptātes. Tercio vicit mundū. Joh. xvj. Confidite ego vici mūdū. Si ergo in nouissimo die gloriose resurgere volueris vade et fac similiter. vince mundū: diabolū: et pctī mortem hodie. Secūda vtilitas est spoliatio inferni mirabilis. q̄a christ⁹ rex noster cōfregit portas inferni ꝛ patres nr̄os inde victoriose extraxit. Zach. ix. Tu aūt in sanguīe testamenti tui ꝛc. vt sup. Tāta em̄ fuit victoria regis nostri q̄ inuasit inimicū vsq; ad domū suam ꝛ spolia q̄ sibi placuerūt abstulit ipo in vinculis religato. Sic ergo christ⁹ surrexit vtiliter, q̄a flores spūales id est sanctoz patrū aīas de terra eduxit tenebrarū. Et hoc declarat Aug⁹. in sermone paschali exēplo. Sicut panthera triduo dormiens cū surgit odorez ita suauē de ore emittit vt quecunq; aīalia illum senserint ipsum sequunt. Sic ꝛ christus tertia die resurgēs de spelunca inferni odorem diuinitat̄ emisit: quem patres pio affectu et plurimū oblectati cū gaudio sequebant. Can. j. Trahe me post te curremus in odore vnguentoruz tuoz. Tertia est miseratio ꝛ affectus venerabilis, quia licet christo post resurrectionē defuerit miseria: non tñ ei defuit misericordia. Quia q̄uis summe fuerit sublimatus: nō tamē oblitus est suoz̄ et nostri. Nam apostolis ꝛ multis apparuit ꝛ cōsolatus est eos ꝛ spūsancto repleuit. Joh. xx. Accipite spm̄sctm̄ ꝛc. Prouerbiū est. Mo nores mutāt mores. sed rex noster summe honoratus in nullo est mutat⁹: quin semp circa nos paternū gerat affectum ꝛ nostri misereat̄ tribuens charismatū dona ꝛ nobiscū maneat, put promisit Math. vl. Ego vobiscum sum omnib⁹ diebus vsq; ad cōsummationē sec̄li. Quarta est recuperatio celestialis, quia per resurrectionē suam recuperatus est nobis celestem hierusalez q̄ est ciuitas nostra. Heb. xiij. Nō habem⁹ hic manentē ciuitatem sed futuraz inquiram⁹. Accipiamus ergo baculū ꝛ capsellā vt peregrini et eamus versus hierusalē, quia recupata est via et secura, nam inimicus humani generis qui eam cōculcabat ꝛ ambulantes in ea capiebat: captus ꝛ catenatus est. Est etiā via abbreuiata, nam olim circuibat per infernum, sed nunc recto tramite tendit versus celum. ꝛc.

In die ascensionis dñi Sermo. XLV.

Quidem Jesus postq̄ locut⁹ est eis assumpt⁹ est ī celū. Mar. vlti. Festiuitas hodierna fm Bern̄. est felix clausura et totius itinerarij filij dei cōsummatio gloriosa. Si quidē dei filius ppter nostram salutē q̄tuor itinera pegit. Primū fuit de celo in terram veniēdo: q̄n carnē assūpsit de virgine gloriosa. Joh. xvj. Exiui a pre meo ꝛ veni in mundū. Illud iter fuit penosum. q̄a natura hūane penalitates assumpsit. ysa. liij. Vere lāguores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Secū dū iter fuit de mūdo ad inferos descēdēdo q̄n sedētes in tenebris visitauit. Ecc̄i. xxiiij. Penetrabo oēs inferiores partes terre ꝛ inspiciam oēs dormientes, illud iter fuit victoriosum q̄a portas inferi cōfregit ꝛ diabolū ligauit ꝛ spolia eius diripuit vt dicit Bern̄. vñ Aug. Manu inermi et affixa cruci debellauit aereas ptātes. Tertiuz iter fuit de

inferno ad mũdialẽ machinã redeũdo: qñ confractis inferis cum ꝑda magna a mortuis resurrexit. Coll'.ij. Expolians principatus et potestates reduxit cõfidenter ꝛc. Illud iter fuit gl'iosum, ḋa glorioſus et immortalis in aĩa ꝛ corpe resurrexit. Ro.vj Christꝰ resurgẽs ex mortuis iã non moritᷣ Quartũ iter fuit de mũdo ad celũ ascẽdendo. et illud fuit gaudioſum, ḋa cuꝫ magno gaudio angelorum remeauit ad celos, ꝑs. Ascẽdit deꝰ in iubilatõe ꝛc. Hoc iter pegit hodierna die qñ videntibꝫ discipulis post ꝙꝫ locutꝰ est eis vt dicit thema assũpt⁹ ẽ in celum. ¶ In ꝑsenti sermone duo veniũt declarãda, ꝑmũ de xpi in celũ ascẽsione, scm̃ de hoĩs in celũ ascẽsione. Circa ꝑmũ vt clarius materia ista intelligaᷣ: ꝙtuor videam⁹, ꝑmo quõ ꝛ qualiter xps ascẽdit in celum, scõo ꝙre et ad quid ascendit, tertio in ꝙ ascendit, ꝙrto qñ ascẽdit. Quãtum ad primũ dico qꝛ xps ascẽdit victorioſe, glorioſe, manifeſte, velociſſime, lete, honorifice. Primo ascẽdit victorioſe, ḋa cum magna victoria, nã ipſe vicit mundũ, reliquit diabolũ, expoliauit infernũ, eneruauit pctm̃, deſtruxit mortẽ ꝛ reddidit vitam aperuit paradiſum, recupauit celũ, et breuiter oĩa fortia vicit. Apoc.v. Vicit leo ỏ tribu iuda. Vñ canit eccl'ia. Redit cũ victoria capta ducẽs ſpolia. Secõo ascẽdit glorioſe. quia gl'iosus in aĩa ꝛ corpe ſine pctõ, imortalis, ipaſſibilis ꝛc. et breuiter cũ oĩbꝫ dotibꝫ corpis xps ascẽdit. Phil'.iij. Qui reformabit corpꝰ hũilitatis noſtre ꝯfiguratũ corpi claritatis ſue, nõ tm̃ eodẽ mõ vt dicit ſctus Tho.ĩ.iij.diſ.xlix. Qñ corpꝰ xpi erat glorioſum ꝑ naturã deitatis ꝙ illi vnibat. In nobis aũt nõ ſic ſed ꝑ dotẽ claritatis. Tertio ascẽdit manifeſte Act.j. Vidẽtibꝫ illis ſcz aplis ꝛ alĩs eleuatꝰ ẽ. Joh. xv. Vado ad eũ ꝙ me miſit ꝛ nemo ex vobꝫ interrogat me ꝙ vadis, glo. palaz ascẽdã ꝛ nemo interroget qõ viſui corpali cernat.

¶ Sed ꝙre videntibꝫ illis ascẽdit primo vt ascẽſionis eiꝰ teſtes eſſent. Act.j. Eritis mihi teſtes in oĩi iudea ꝛ ſamaria et vſqꝫ ad vltimũ terre. Secõo vt eũ ſeq̃ deſiderarent. Inde ſtupefacti ſtabant admirantes Act.j. Viri galilei ḋ ſtatis aſpiciẽtes ĩ celum ꝛc. Quarto ascẽdit velociſſime, vñ ỏ volaſſe tanꝫ venti vel angeli. Vnde ꝑs. Aſcẽdit ſup cherubin ꝛ volauit ſuper pennas ventoꝝ. Aſcẽdit ſup cherubin, i. ſuper angelos de choro cherubin, imo ſup oĩs angelos ꝛ ſup oĩes celos. Epho.iiij. Qui deſcẽdit ipſe eſt ḋ aſcẽdit ſup oĩs celos ꝛc. Potuit xps ſup cherubin aſcẽdere. ḋa mouebaᷣ nõ ꝛtute nature ſicut vẽti ſed ꝛtute gl'ie ꝑ quã corpus ſuũ habebat dotẽ agilitatis: nõ tm̃ motꝰ iſte fuit ita velox qꝛ aſcendiſſet in inſtãti. hoc em̃ repugnat motui corporis locali. ḋa oportet qꝛ cõmetiaᷣ ſpacio vt ỏ.vj. phiſicoꝝ. vñ mouebaᷣ ea velocitate ꝙ deꝰ diſpoſuerat et put expediebat vt diſcipuli eiꝰ videre poſſent. Reuera velociter aſcẽdit, refert em̃ rabbi Moyſes maximus aſtronomus qꝛ a terra vſqꝫ ad ſupmũ celũ ſit tantũ ſpaciũ quãtũ de via plana vnus iret in ſeptẽ miliꝫ ſeptingẽtis annis ſi intantũ viueret, ſi tm̃ ꝙlibet die ꝙdraginta miliaria italica iret. ¶ Quinto ascẽdit lete ſiue iocũde, ḋa cum magno triumpho ꝛ iubilo, ꝑs. Ascẽdit deꝰ i iubilatõe Reuera xpi ascẽſio erat iubiloſa. Primo ſibꝫſi, ꝓpter opis ſui cõſummatõez. Hoĩes multũ ſolent gaudere qñ magna opa laudabili fine pegerũt. Sic xps opꝰ ſuuz ſibi a patre celeſti cõmiſſuz laudabiliter expleuerat. Joh.xvij. Opus ꝙ dediſti mihi, Et mortẽs dixit Joh.xix. Cõſummatũ eſt, ſcz ḋ cḋ ſibi erat a pre cõmiſſuz. Secõo ascẽſio xpi fuit iocunda angelis ꝓpter ruine repationẽ. De ꝙ in ps. Judicabit natões ꝛ iplebit ruinas, nã ex oĩbꝫ choris angeli ceciderũt cõſentiẽtes lucifero et peccato eius. Hanc ruinã xps hodie ascẽdẽdo reparare incepit. O qntũ gaudiũ fuit angelis in xpi ascẽſione qñ viderũt tãtã mltitudinẽ aĩaꝝ ad choꝝ coꝝ trãſeuntem. Potuerũt dicere illud Apoc.xix. Gaudeamus ꝛ exultem⁹ ꝛ dem⁹ gloriã deo, ḋa venerũt nuptie agni. Tertio fuit iocũda patribus de limbo veniẽtibꝫ ſcz ꝓpter carceris liberationẽ ꝛ ꝓpter regni celeſtis adeptiõez et angeloꝝ aſſociationẽ De hiſ yſa.lij. Eleuauerunt vocez ſuam deũ laudãtes ſcz de liberatione. ꝛ ſimul laudãtes de regni adeptione: ḋa oculo ad oculũ viderũt faciem dñi ꝛ delectabilẽ ſocietatẽ angeloꝝ. Item gaudebãt patres ꝓpter hũane nature ſublimationem vltra angelos in chriſto Jeſu Ideo Greg. in Omel. aſcẽſionis. Aſcen

De ascensione domini

te dño videbat humiliata deitas. ascēdēte ꝙ dño exaltata est hūanitas, ex hoc fuit gaudiū patrib⁹. Quarto eius ascēnsio fuit iocūda discipulis. Nam Lu. vl. dicit. Ipi adorātes regressi sunt in hierusalē cū gaudio. Sexto ascēdit honorifice, quia cū magna multitudine. ps. Ascēdit in altum captiuam duxit captiuitatē id est eos q̄ a diabolo fuerunt captiuati. Prouer. xx. Honor regis multitudo populi. O q̄ cū magno honore susceptus est hodie. Hieroñ. Omnes virtutes angelice christo venerūt obuiam. Impletū est illud ps. In veritate deduxisti me z cum gloria suscepisti me.

¶ Secundū declarāduz est quare et ad quid christus ascēdit. Dico q̄ multiplici ratione christus ascēdere voluit. Primo vt sanctos patres quos de limbo extraxerat in locū eterne pacis adduceret. Deut. iij. Reducet te dñs deus tu⁹ de captiuitate tua. Zach. ix. Tu aūt in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in q̄ nō est aqua. id est sanctos qui captiui detinebant. Secundo vt nobis viā salutis ostenderet et locum patrie. Michee. ij. Ascēdit iter pādens ante eos. Ad Hebre. iiij. Habemus pōtificem magnuz qui penetrauit celos Jesum filiū dei. Duo erant loca, vn⁹ vbi tristicia et mors vt infernus. Alter in quo vita et cōsolatio. Via primi loci erat notissima. ysa. v. Infernus dilatauit aiam suam z aperuit os suū absq̄ vllo termino, z descēderūt fortes, sublimes. z gloriosi ad eum. Sed viam in celū nullus sciuit. quia ante semp fuit clausa Sed christus hodie ascēdendo ostendit z patefecit. ps. Notas mihi fecisti vias vite. Tertō vt pro suis redemptis apud patrē aduocaret. j. Joh. ij. Si q̄s peccauerit aduocatū habem⁹ apd patrē Jesum christū iustum. z ipse est ppiciatio p peccatis nostris. z nō p nostris tm̄ sed etiā p totius mūdi. Et Hebre. vij. Accedens p semetipm ad patrem vt p nobis interpellat. Grego. i Omel. Maria stabat dicit. Ascēdo ad patrē meū p naturā. z vestrū p gratiam. Ad tertiū, in quo ascēdit, dico q̄ ascēdit in nube Actuū. j. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Sed queritur an christus indiguerit ministerio nubis. Dico q̄ nō. sed per hoc ostēdit q̄ oīs creatura grata est obsequi suo creatori Nā vt probat sanctus Tho. iij. parte. q. lxxiij Christus virtute ppria non que humane nature naturalis: sed que est virtutis diuine et anime sue beate ascendit. ex cuius redundātia glorificat corpus. quia fm August. Tanta est obedientia glorificati corporis ad animā q̄ vbi vult spiritus ibi p̄tinus erit et corpus: ppter dotē agilitatis. et sic illi termini assumptus z eleuatus ferebatur in epistola et euāgelio licet videnť significare quid alteri⁹ amminiculi, ppter tamē et ex proprijs viribus christū ascendisse important: etiā fm humanā naturā. et hoc virtute glorie ipsius anie. quia virtute anie glorificate volētis corpus christi ascendit in celum. ¶ Ad quartuz q̄n ascēdit Dico q̄ quadragesima die post diem sue resurrectōis ascendit. Act. j. Per dies quadragīta apparēs eis zc. Quia sicut christus per q̄draginta septimanas fuit in vtero matris. z per quadraginta dies ieiunauit. z per q̄draginta mēses p̄dicauit. z p q̄draginta horas fuit mortuus, ita p q̄draginta dies post resurrectionē suam apparuit eis: et doctrinā quam per quadragīta mēses eis tradidit: per quadrigīta dies īmortalis factus per multa argumēta cōfirmauit. post quos hodie in celuz ascēdit zc. Sed quare nō statim post resurrectionez ascēdit, dico ppter duo. Primo vt p multos dies et p multa argumēta se gloriosum resurrexisse approbaret. Erat em̄ hoc valde difficile credere cum nullus vnq̄z surrexit gloriosus Fuit ergo necessariū aliquot diebus oīno christum resurrectionē suā p multa argumēta ꝓbare: ne posteri dubitarent. Unde Leo papa. Dubitatū est ab istis ne nos dubitaremus. Probatū est illis vt nos firmiter tenerem⁹. Secundo vt discipulos z matrē suā de tristicia mortis sue cōsolaret: z discipul' verā fidē. spem firmaz et amorē generaret q̄ omnia iā pdiderāt. Lu. xxiij. Nos aūt spabam⁹ zc. q. d. sz amplius nō speram⁹ ¶ Ulteri⁹ q̄rit vbi xp̄s fuit medio tpe p istos q̄draginta dies. Ad hoc dico q̄ christ⁹ resurgēs a mortuis secū duxit oēs aīas q̄ ab origie mūdi erāt i limbo sanctoz patruz: ita q̄ ille locus oīno vacuus remansit: z stetit cum eis in hoc mūdo. Sz vbi steterit nec sacra scriptura, nec eccl'ia, nec aliq̄s doctoz apte determiauit.

Potuit enī esse in terra et si non videretur sicut legit de sancto Bartholomeo q̄ potuit se abscōdere z facere inuisibilem in illa ciuitate vbi ḡrebat si voluit. ergo a fortiori corpus xp̄i glorioſum: cū oīa corpora gl̄iosa ostendere vel occultare ad libitū se possunt. Quātū ꝝo ad ꝓtem determinatā credit magr̄ q̄ fuerit circa hierusalē z illas partes ad discipulor̄ ꝓsolationē: cū q̄bus eis tunc crebra fuit ꝓuersatio ꝑm sanctum Tho. ¶ Scōm p̄ncipale declarādū est de hois ascēsione. Ad cui⁹ euidētiā nota q̄ xp̄s ascēsur⁹ in celū q̄tuor fecit ad nostrā instructionē: q̄a comedit. egressus est ciuitatē. ascendit in mōtē. et bñdixit apl̄is. Hec q̄tuor ascensuri in celum. scz p mortē nos facere debem⁹. Primo enī comedere debem⁹. scz corp⁹ xp̄i digne sumere. Joh. vj. Ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descēdi. si q̄s māducauerit ex h̄ pane viuet in eternū. id est non morie⁹ sed trāsit de morte ad vitā Jdeo cib⁹ iste viaticū appellat. q̄ nos ducit ad vitā eternā. Scōo debem⁹ exire ciuitatē. id ē oīa carnalia z mūdana fūdit⁹ deserere: z desideriū nr̄m ab eis totalit eleuare z solū spūalib⁹ inhiare. Gen. xij. Egredere de terra tua z de ꝓgnatōe tua z de domo p̄ris tui: ꝓpter q̄ iesus vt sc̄tificaret p suū sanguinē ꝓplm: extra portas passus est Exeamus ergo ad eū extra castra: oīa terrena p desideriū relinquēdo. Hic cadit exē plū in spe. dis. ix. c. ix. illi⁹ diuitis q̄ ita amare fleuit in morte q̄ tot bona relinq̄re debebat. q̄ postea apparuit dicēs q̄ dānat⁹ esset Tertio debem⁹ ascēdere mōtē fidei z spei p ꝓtēplationē. q̄a debem⁹ credere z sperare illā btām vitam. Thob. ij. Filij sc̄ōr̄ sumus z illā btām vitā expectam⁹. Debem⁹ ergo ih̄us celū dirigere oc̄los mēt̄ nr̄e sic ad locū nr̄e q̄et̄. Sicut fecit btūs Martinus q̄ ꝓpe mortē ait. Sinite me celū videre vt spūs dirigat ad dñm. Et btūs Aug. ante septē dies obit⁹ sui septē psalmos penitētionales scriptos fecit figi ī pariete añ oculos: z mādauit q̄ nullus ingrederetur ad eum vt totus esset intentus ad celestia. Quarto debemus omnib⁹ bñdicere. id est oīb⁹ parcere z bonā volūtatē habere. sicut fecit christ⁹ dicens. P̄r dimitte illis q̄a nesciūt quid faciunt. Lu. xxiij. Exēplū de ascensione dñi vide in speculo exēplorum dist. ix. ca. lxxix. de quodam milite ꝛc.

¶ Sermo alius de ascensione domini. wann. vj.

ASCēdit deus ī iubilatione z dñs in voce tube. p̄s. xlvj. Tota christi vita et doctrina. omnia eius miracula: passio: mors z resurrectio ꝓbata sunt et ꝓfirmata in christi ascēsione. Sicut enī ipse ꝓpria virtute resurrexit: ita ꝓpria virtute in celuz ascēdit et aīas quas redemerat potēter z cum gaudio in celum ꝓduxit quis enī nollet credere doctrine vite et miraculis illius q̄ sic potēter in celum ascendit. Certe nullus sane mētis: sed a fide alien⁹ et in malis obstinat⁹. Jdeo hodie sc̄tā mr̄ eccl̄ia solēnisat festuz ascēsionis dñi nr̄i Jesu xp̄i. qō est p̄cipuum inter solēnitates q̄s agim⁹ de misterio incarnatōis dñi nostri iesu xp̄i. ¶ Vñ sicut dicit Innocenti⁹ in q̄dā sermone de ascēsiōe. Tres p̄cipue solēnitates in lege celebrant. videlicet solēnitas azimor̄. penthecostes id ē solēnitas hebdomadar̄. a pēsa qō est q̄nq̄z z coste decē. Et scenophegia id ē solēnitas tabernaculor̄. q̄s in euāgelio nō ad literā sed in spū celebram⁹. pasca in resurrectōe. scenophegia in ascēsione. pēthecostes ī spiritus sc̄ti gaciti missiōe. Scenophegia enī fixio tabernacl̄or̄ interp̄tat. eo q̄ ppl̄s isra el q̄draginta annis sub tabernaculis commorat⁹ est in deserto. In cuius rei memoriā iudei adhuc celebrant scenophegiā: habitantes in tabernaculis. Porro tabernaculū est corpus christi assumptuz: in q̄ sub humanitate latet diuinitas. De q̄ dicit p̄s In sole posuit tabernaculū suuz. Hoc vti q̄z tabernaculū in carne mortali christ⁹ nō figebat: q̄niam exultauit vt gigas ad currendam viam. discurrens de loco in locuz vt susceptum mīsterium impleret. sed tunc fixit tabernaculum suum cum assumptus in celum sedet ad deteraz dei. requiescens in patrimonialib⁹ bonis: donec ponat inimicos suos scabellum pedum suor̄. Jdeo hodie ad figendū tabernaculū suum in celis: ascendit in iubilo z in voce tube. iuxta thema. P̄ro gr̄a Aue maria. ¶ Ascēdit deus in iubilo ꝛc. vbi sup. In p̄dictis verbis themat⁹ duo nobis veniūt ꝓsidе

De ascensione domini

randa pro laude z gloria christi dñi ascendentis. Primo gaudiuz z leticiã xpi dñi et assoclantis exercitus sui. cũ dicit. Ascẽdit deus in iubilo. Secõ applaudẽtiũ siue cõmeantiũ sonus exterior. cũ subiũgitur. Et dñs in voce tube zc. Circa ꝑmum est notandũ q in hodierna festiuitate singulariter debemus spirituali gaudio christo dño gaudere. ꝙa ipse carnẽ nostraz vt frater noster hodie transuexit in celum. Alioqn saluator noster imꝓpabit nobis dicẽs. Si diligeretis me gauderetis vtiqz ꝙa vado ad patrem. Joh. xiiij. Pro quo est notãduz q merito gaudere debem⁹. ꝙa dñs noster Jesus christ⁹ hodie ascẽdit letãter, potẽter et gloriãter. Primo letãter ꝓpter se. quia penam euaserat. ꝟm illud ps. Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiã laudis. Secundo potẽter ꝓpter demones quos supauit. ꝟm illud ps. Quis est iste rex glie: dñs virtutũ ipse est rex glorie. Tertio gloriãter ꝓpter suos quos redemerat. ꝟm illud saluatoris Luc. xiiij. Amice ascẽde supius z erit tibi honor coram simul discũbentibꝫ. ℒ Tertio notandũ q dñs ascẽdit in iubilo sanctarũ aiarꝫ quas de limbo redemerat. Ille aũt aie tribꝫ de causis iubilabant Primo quia erãt de captiuitate erepte. ꝟm illud ps. Captiuã duxit captiuitatez dedit dona hominibꝫ. Secõ quia societatẽ angelorũ sanctoꝝ sunt adepte. ꝟm illud Osee. j. Cõgregabunt filie iuda. id est sancte aie z filij israel pariter. s. in ascẽsione. ꝙa statiz sequit. z ponẽt sibimet caput suũ vnũ et ascẽdent. Tertio ꝙa ad celum iã erãt ducende ꝟm illud Michee. ij. Ascendit iter pãdens ante eos. Ex illo patet q dñs ascẽdit in iubilo sctoꝝ angeloꝝ z sanctaꝝ aiaꝝ. Tertõ ascẽdit in iubilo sanctoꝝ apl'oꝝ z aliorum christi discipuloꝝ. z merito. ꝙa eum tã potenter viderũt ascẽdere quẽ tã hũiliter crucem ascẽdisse viderũt. ℒ Necesse ergo erit vt z nos iubilem⁹. ꝙa hodie nobis viam gaudẽdi tribuit tripliciter. Prio. ꝙa hodie credẽtibꝫ ianuã regni aperuit. Jdeo dixit Stephanus Act. vij. Ecce video celos apꝛos zc. Secũdo quia locũ nobis ꝑparauit. ꝟm illud Joh. xiiij. Vado parare vobis locum. Tertio ꝙa semꝑ ꝑ nobis patrem ĩterpellat. ꝟm illud Ro. viij. Qui etiã ĩterpellat ꝑ nob. Tunc aũt vere christus nobis ꝑparat locum in celis qñ hic disponit aias nostras ad se diligẽdum in terris quãto eñ aia hic accẽdit ad diligendũ deum z ꝓmũ tãto altior sibi mãsio siue loc⁹ ꝑparat. id est ad ibi manendũ a deo deputat. Debemus ergo quotidie post christuz ascẽdere bono desiderio. pura ĩtẽtione. et vera cõtritione. Cõtritio eñ est clauis regni celestis. Jdeo dñs dixit petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Cũ eñ o homo ploras ꝑ peccatis habes vnam clauez. qñ autem fles ꝑ amore patrie habes secũdã clauem. Si ergo ascẽdere post xpm volum⁹ necesse est vt omne quod est oneroſũ ꝓiciamus. videlicet voluptatez corꝑalem que nos onerat z aggrauat ĩteri⁹: z supfluam curã rerꝝ tꝑalium que nos aggrauat exteriꝰ. Ex illis patet q illi ꝙ se impinguãt z viuunt in delicijs z voluptatibꝫ hui⁹ mundi parũ curant de ascẽsione in celũ. Nã ascẽsus in celum habet iter arduum artũ et lõgum. Jdeo si vis ascẽdere debes esse leuis id est pauꝑ spiritu. Et ꝙa iter est artum debes esse modicus et gracilis. id est hũilis. Et ꝙa est lõgum oportet esse cõstantẽ. pseuerãtẽ z patientẽ. Has tres virtutes si ꝙs habuerit seqtur agnũ quocũqz ierit. Secũdo dixi in verbis themat⁹ tangi sonum siue vocẽ angeloꝝ assistẽtiũ siue applaudẽtiũ z aliorꝝ sanctoꝝ. cũ dicit. Et dñs in voce tube zc. ℒ Pro quo notandũ q in ascẽsione christi triplex fuit vox tube. Prima angeloꝝ cõmeãtiũ ꝙ dixerũt illo Act. j. Viri galilei ꝙd admiramini aspicientes in celum. Secunda vox erat angeloꝝ admirantiũ qui ꝑcedebãt vt celi portas aperirent Et clamabãt illud ps. Attollite portas principes vestras. Et alij respõdebãt Quis est iste rex glorie zc. Illud etiã expoꝛ potest de portis inferni. quas christus post mortem cõfregit. Tertia vox fuit angelorum interrogantiũ z dicẽtiũ illud ysa. lxiij. c. Quis est iste ꝙ venit de edom id est de mũdo tinctis vestibus zc. Et sequitur quare rubrum est vestimẽtum tuũ. ℒ Pro maiori intellectu dictoꝝ est notandũ q triplex fuit christi ascensio. Primo enim ascendit in crucẽ. Secundo in mõtez olíueti. Tertio in celum. De ꝓmo ꝛ in canticis in ꝑsona filij dei. Dixi ascẽdam in palmam et apꝛehendam fructus eius. Cañ.

vij,id est omnes saluãdos ad me trahã. palma eñ fuit quarta pars crucis: illa videlicet in qua tendebañt brachia. Fructꝰ palme fuit passio.resurrectõ,z ascẽsio.z spiritussancti missio Et dicit notãter.dixi ascẽdam in palmã. Dixi,id est firmiter ante secula disposui apõ patrẽ.ascẽdam ĩ palmã id est in crucẽ. Palma in floribus est aspera.in pte superiori lata et pulcra. Cuius fructus est dulcis z delectabilis. Per asperitatem eñ vite ꝓuenit ad summitatẽ glorie et amenitatem. De secundo p hoc q ascẽdit in montem oliueti docuit nos q p opera misericordie q̃ per oliuam significant̃ facilior est ascensus in celum Et bene mons oliueti suppositus est valli iosaphat qõ iudicium sonat. ac si ex situ ipsius loci dicat̃ illud Jacobi,ij. Misericordia superexaltat iudiciũ. Tertio ascendit in celũ quasi suis militibꝫ stipẽdia daturꝰ,ẽm illud ps. Ascẽdens in altũ dedit dona hoibꝫ. De hac saluatoris nostri ascẽsione dicit Augꝰ.et habeť in glosa sup Apoc,xij. Raptus est filiꝰ eius ad deum z ad thronum eius. Hic raptus est dei filius ab hũanitate ad diuinitatem:in trãsfiguratõe. A passibilitate ad immortalitatẽ in ascensione. ḋa quãtꝰ fuit descẽsus a sinu patris ad patibulũ crucis: tantus fuit ascẽsus a patibulo crucis vsq ad dexteraz dei patris. Et Greg. in q̃dam Omeľ,sic ait. Vultis saltus eius cognoscere. De celo venit in vterum, de vtero venit in psepium,de psepio in crucis patibulum,de cruce venit in sepulcrũ,z de sepulcro redijt in celum. Ex omnibꝫ illis patz q sicut christi descensus fuit in summa hũilitate:ita eius ascẽsus cum maxima gloria z exaltatõe. Et q̃ habemus q aptissimi gradus ad ascẽdendũ in celũ sunt gradus humilitatis:teste saluatore Lu.xviij. Qui se exaltat humiliabiť,et econuerso. ℔ Dubitať circa dicta de ascensione christi an christus eo modo ascẽderit in celũ sicut Enoch z Helyas in paradisuz. Respõdeť q nõ est oĩmoda similitudo. ḋa Enoch et Helyas nõ ꝓpria virtute pducti sunt in celum:sed dei virtute.sed xps dñs ꝓpria ꝑtute ascendit in celum. Vñ Greg.in Omeľ. hodierna. Sicut ioseph a fratribꝫ suis vẽditus: venditionẽ dñi ac saluatoris nr̃i significauit,sic etiã Enoch trãslatus atq in celum aereũ Helyas subleuatus ascensionem dñicam designauit. Ascẽsionis ergo sue dñs pnũcios z testes habuit.vnũ antelegẽ.aliũ sub lege,vt q̃q veniret ille q̃ velociter celos ꝓpria virtute penetrare posset Nam enoch trãslatus.helyas ꝑo in celuz subuectꝰ memorať. vt postmoduz veniret qui nec trãslatus nec subuectus celũ ethereum sua ꝑtute penetraret. Hec Greg.vbi supra. Ex illis infert q dñs in sua ascensione ostendit suã potẽtiã. Patet illud, quia ante hoc ostenderat se dominũ maris qñ sup mare ambulauit,z eoz que sũt in mari:quãdo statera in ore piscis inueniendaz pdixit Math,xvij. Et q̃ndo magnã multitudinẽ piscium discipulos capi fecit Lu.v. et Joh.xxj. Ostẽderat etiã ante hoc se dominũ terre:quãdo in eius passione contremuit,z eoz que sunt in terra quãdo infirmos sanauit z mortuus suscitauit. Ostenderat etiam ante hoc se dñm inferni:q̃ndo vectes ferreos cõfregit,et eorũ que sunt in inferno:q̃ndo demones ligauit et sanctos patres inde eduxit. Non ergo restabat aliud nisi q nũc se etiam ostẽderet dñm aeris et celi,quod fecit hodie qñ se ostendit dominũ aeris z eorum que sunt in aere .z celi z eoz que sunt in celo. Aer̃:cũ ꝓpria virtute p aera ascẽdit,eorum q̃ sunt in aere:cũ eum nubes lucida baiulauit. Celi dñm se ostendit:cum ipse sibꝫpsi celũ aperuit. eorum que sunt in celo:quãdo ipsi angeli baiulãtes eum in celuz comitati sunt. ℣ Sed tũc diceret quis an aliq ascenderint cum christo in corpore z aniã. Ad hoc respõdeť ẽm beatuz Hieroñ .q ipse reliquit hoc sub dubio, Augꝰ.tñ in q̃dam sermone de resurrectione sic ait. Quorũ sepulcra in resurrectiõe dñi sunt patefacta hoz corpora christo resurgẽte de puluere sũt suscitata. Decebat eñ vt ille primo resurgeret. deinde illi,sicut dicit apl's Paulus. Christꝰ resurrexit a mortuis ꝓmitie dormiẽtiũ. Et siẽ cũ dño resurrexerũt ita cũ eo ascẽdẽte etiã ipi ascẽdisse credunt. Hec Aug.vbi supꝝ. Idẽ dicit expsse btus Remigiꝰ. ℣ Sz tũc dubitať q̃d facere debeamꝰ vt pꝰ xpm etiã in celuz ascẽdamꝰ. Ad ℔ breuiter rñdeť q sic xps p septẽ gdꝰ descẽdit et ascẽdit:ita z nos p septẽ gdꝰ ad ipm debẽꝰ ascẽdere. Septẽ gradꝰ ascẽsus z descensus xpi

De ascensione domini

De sinu patris venit in vterum virgis matris. De vtero venit in psepiu. De psepio in mundu, et de mudo in iordane. De iordane et de mundo ascendit in crucem. De cruce descendit in sepulcru et in limbu. De sepulcro resurgens apparuit mudo, de mundo ascendit in celu. Hos septe gradus describit Ambro. in li. de ysaac tractans illo verbu Ecce ille veniet saliens in montibus dicens: Saltu quide venit in hunc mundu, apud patre erat, in virgine venit, ex virgine in psepe trasiliit. descendit in iordane ascedit in crucem, descendit in tumulu, surrexit ex tumulo et sedet ad dextram dei patris &c. Primus ergo gradus in quo de sinu patris venit in vteru virginis, illum primu gradu tagit Ambro. vbi sup &c, dices Apud patre erat: in virgine venit. Iste fuit gradus mire humilitatis. Magna enim hūilitas est qu dns induit habitum serui. Maior quando se coformauit et simile fecit seruo faciedo scilicet opa seruilia. Maxima quado mori, p seruo. Istam excellentem christi humilitatem ostendit apl's: dicens ad Phil. ij. Exinaniuit semetipm formam serui accipiens. Ecce qa se coformauit et similem seruo fecit in opibus seruilibus, quia voluit legi subiici, voluit circumcidi, voluit in templo presentari, voluit seruis ministrare et eoz pedes lauare: in similitudine hominu factus et habitu inuetus vt homo. Ecce quia induit habitum serui humiliauit etia semetipm factus obediens vsq ad morte. Ecce q mori voluit pro seruo &c. Secundus gradus est quo de vtero venit in psepium. Istum graduz tangit Ambro, dicens, Ex virgine in psepe prosiliit, et iste fuit gradus mire asperitat. Nonne est magna asperitas durū habere lectū maxime homini grādeuo et vestimēt mollibus cōsueto. q magnū tunc est quādo illa tria concurrunt: qa et lectus durus, puer tener et delicatus, et pānis vilibus inuolutus, certe tanto maior asperitas esse videt. Ista tria tangit angelus Lu. j. dicens inuenietis infantē. Ecce puer q delicatus pannis inuolutū, ecce q vilib pannis inuolutus, et posituz in presepio: ecce q durs lectus. Tertius gradus est quo de vtero venit in mundu scz p manifestatoem. Istum tangit Ambrosius, cum dicit, descēdit in iordanem, tunc em se primo mundo manifestauit per patris vocem, per colūbe speciem, et p Johānis testificationē. Et iste gradus quo in mundu venit fuit mire paupertatis. Ipse em paup fuit in vita, quia non habuit domu ad habitanduz, et in morte, quia nō habuit in cruce tabulaz ad caput inclinandu. Sed pilatus postmodu eam fecit affigi, post mortē: qa nō habuit sepulcrum ad descendu, iuxta illud Math. viij Vulpes foueas habent et volucres celi nidos &c, qsi diceret, Non habeo foueam sicut vulpes, id est sepulcruz in q possum in morte descere, nec habeo nidu sicut volucres, id est domu in q possum in vita habitare, nec habeo cerui cale in quo possuz in cruce caput recliare. Quartus gradus est in quo de mudo ascendit in crucem, et iste fuit mire charitat, sm illud Johānis, xv. Maiorē hac dilectionem nemo habet vt animā suaz ponat qs pro amicis. Ibi em totus fuit igne amoris plenus et tot charitate succensus. Quod manifestat p ignē et sudorem, et per vestiu denudationē, et p sitim vehementē, et p ruborē et sanguis impetuosam effluxionē: qa em intus ebulliebat. Ideo apto vulnere foras cuz impetu emanabat in musto. Quintus gradus est quo de cruce descēdit in mundu et inde in limbu. et iste fuit gradus mire pietat, Magna em pietas fuit et miscōia qu illos sanctos patres q erāt in limbo desolati visitare voluit, sm illud ysa. ix. Populus q ambulabat in tenebris vidit lucē magnam in regione vmbre mortis lux orta est eis. Ipi em desolati erāt visione diuina. Ideo dicit populus qui ambulat in tenebris &c. Cū em debebāt esse in celo empyreo erāt in loco infimo et tenebroso. Et cum deberent habere societatem angelo habuerūt vicinitatem demonu Quia limbus patrū erat inferno vicinus. Ecce q desolati fuerunt. Illos ergo sua presentia illustrauit et letificauit. Sextus gradus est quo de tumulo resurgens apparuit mundo. Et iste gradus erat mire felicitatis, quia amplius nō morie, sm illud ad Ro. vj. Christ resurgēs ex mortuis iā nō morit. Ideo post passionē suam ruptis vinculis mortis: infirmitas in virtutē, mortalitas in eternitatē, et p tumelia in gl'iam trasiit. Septimus

gradus est quo ascendit de mundo in celū et sedet ad dexterā patris, et iste fuit grad⁹ mire maiestatis. Ceteri sex gradus indicāt xpi humilē descensum. Iste vero vltimus ostendit eius glorioſum ascensum. ℟ Fuit aūt iste ascensus glorioſus ꝓpter modum quo ascendit, et ꝓpter terminū. Ascendit quidē ducentib⁹ nubib⁹ ⁊ comitantib⁹ aiabus et associantib⁹ spīritib⁹ angelicis. Quorū quidā p̄cedebāt vt viā p̄parārēt: et demones de aere expellerēt. quidā comitabant vt sibi assisterent. quidā sequebant vt sibi obsequiū exhiberēt. Omnes aūt de uote iubilarūt iuxta thema. Fuit etiā ascēsus eius glorioſus ꝓpter terminū ad quem ascendit, q⁹ ascendit vsq⁹ ad dexterā. Dextera aūt dei est equalitas. dextera dei sunt potiora bona dei. dextera est virt⁹ et potestas dei. Christus autem est deus noster. frater noster. et iudex noster. Inquantum est deus noster sedet ad dexterā dei, id ē in equalitate dei. ſm illud p̄s. Dixit dñs domino meo sede a dextris meis. Inquantū est frater noster, id ē verus homo sedet ad dexterā dei, i. in potiorib⁹ bonis dei et potiori modo. ſm illud Act. vij. Ecce video celos apertos et filiū hois stantē a dextris virtutis dei. Inquantū est iudex noster sedet ad dexterā dei, id est in potentia dei, q⁹ dedit sibi potestatē omne iudiciū faciendi. ſm illud Joh. v. Potestatē dedit ei ⁊ iudicium faciendi. Et Mat. vlti. Data est mihi oīs potestas in celo et in terra. Et illis tam patet qui sunt gradus ascensus et descensus xpi. Modicū aūt, pdest nobis scire scalā et scire grad⁹ quib⁹ christus de celo descēdit et ecōuerso ascēdit nisi ipm per eandē scalā ⁊ gradus similiter nos imitari cōtingat. Hec voluit xps aliā scalā habere p se ⁊ aliā nobis porrigere. sed eandē nobis porrigit p quā ipe descendit et ascēdit. Si ergo volum⁹ in celū ascēdere studeamus p gradus supradictos descendere et postmodū ascendere. ℒ Et sunt tales gradus similiter septē. Primus gradus est humilitatis p quē ascendim⁹ in celū. ſm illud saluatoris Luc. xviij. Qui se humiliat exaltabit. Ubi ponit duo. scz humiliationem. et exaltationē. Hec aūt nobiscū cōdiuisit taliter vt eos q̄ se humiliant exaltent. Ideo dicit. Qui se humiliat exaltabit. Qui autē quis vult ordinē puertere et deo auferre q̄ suū est scz exaltationē. tūc de⁹ dat sibi id quod est hois, i. humiliationē humiliando eū q̄ hic vult exaltari. Et ideo subdit. Qui se exaltat humiliabit. Superbia em̄ hominē deiecit. ſm illud p̄s. Deiecisti eos dum alleuarent. Ideo dicit Aug⁹. in libro cōfes. Descendite vt ascendatis ad deum. cecidistis em̄ ascendēdo cōtra deum. Secundus gradus est penitētie siue aspritatis. ſm illud Mat. iij. Penitentiā agite appropinquabit em̄ regnū celoꝝ. Sunt aūt quidā qui tm̄ habēt penitentiā i corde. ſm illud Eccs. ij. Cogitaui i corde meo abstrahere a vino carnē meā. ℣ Quidā habent penitentiā in ore. De q̄bus Mat. xxiij. Dicūt et nō faciūt. Quidā in exteriori cōuersatione. Mat. vij. Veniūt ad vos in vestimētis ouiū. Pauci vero sunt q̄ habent penitentiā in ope. Ideo Johes non dixit. Penitentiā cogitate. nec penitentiaz dicite. nec ostendite. sed penitentiā agite. Tercius gradus est paupertatis et cōtemptus mundi. Et ille gradus habet in celuz eleuare. ſm illud Mat. v. Beati pauperes spiritu quoniā ipoꝝ est regnum celoꝝ. Et Ezech. viij. dicit. Eleuauit me spīrit⁹ inter celū et terrā. et nō dixit. Posuit me in terrā Hā hoc est auaroꝝ. vt dicit ꝓpheta in p̄s. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. nec dixit. Eleuauit me in celū. q⁹ hoc est p̄fectoꝝ ⁊ est gradus excellētie ad quē non oēs tenemur vt dicit aplus ad Philip. iij. Nostra cōuersatio in celis est. sed dixit. inter celū et terrā. q⁹ hoc est omniū. et est gradus sufficiētie ad quē omnes tenent. quē gradū tangit apls. j. ad Corinth. vij. Qui habent vxores sint tanq̄ nō habentes. et qui vtunt hoc mūdo tāq̄ nō vtant. Quartus gradus est charitatis. et ille habet similiter in celū leuare. ſm illud Joh. iiij. Fiet in eo fons aque salientis in vitam eternā. ℟ Ideo dicit Dyonisi⁹ q⁹ amor habet triplicē vim. vicz eleuatiuā qua nos ad deum eleuat. inclinatiuā qua nos ad deū inclinat. vnitiuā qua nos cum deo vnit ⁊ copulat. Unde Ambro. Zelum charitas habet et alas habet ignitas. charitas zelū habet. quia facit nos malos cōstanter arguere. Alas habet. quia facit nos in celum volare. Ignitas alas dicit. q⁹ facit nos fer-

nenter amare. Et quibus patet q̄ tūc vere ardet homo p̄ amorē cū eleuat in corde ad diligendū deū et p̄mū. Quintus est gradus pietatis, et iste similiter habet ad celū eleuare. In cuius signū xp̄s de monte oliueti in celū ascendit. Ideo dicit ap̄s. j. ad Thimo. iij. Pietas ad oīa valet p̄missionem habēs vite q̄ nūc est et future, nō em̄ dixit dn̄s. Beati sapientes sed ve q̄ sapientes estis in oculis vr̄is. Isa. v. Nec dixit. Beati potentes: sed ve q̄ potentes estis ad bibendum vinū. Esa. v. Nec dixit. Beati diuites: sed ve vobis diuitib⁹ q̄ habetis c̄solationē vestrā. Et ibidē dicit. Beati pauperes. Et rō huius est, q̄ appetitus sapientie in Adam habuit casum. Appetitus potentie in lucifero habuit p̄cipitiū, et appetitus diuitiarū in diuite in horrea cōgregante: habuit inopinatū supplicīū. Nec dixit dominus. Beati q̄ nūc epulati et satiati estis sed dixit Luc. vbi supra. Ue vobis q̄ saturati estis q̄ esurietis. Et ve vobis qui nūc ridetis q̄ flebitis et lugebit̄. Et rō hui⁹ est q̄ appetitus delitiarū in epulatione habuit infernale tormentū. Appetitus autē vere misericordie habet diuine miseratōis effectum, q̄ dixit. Beati misericordes q̄m ip̄i misericordiā cōsequent̄. Mat. v. Et beati q̄ nunc esurit̄s q̄m saturabimini. Luc. vj. Sextus est gradus patiētie. Patiētia em̄ facit quodamodo aīm impassibilē dū ad iniurias p̄ impatientiā non mouet. Et iste gradus habet finaliter eleuare in celū, s̄m illud ap̄li ad Heb. xij. Per patientiā curramus ad p̄positū nobis certamen. Ideo dixit dn̄s Luc. xxj. In patiētia vestra possidebitis aīas vestras, immo tante virtutis est patiētia q̄ etiā demones expellit. ¶ Sicut legit̄ in vitas patrū de quodam religioso patre q̄ cū p̄cuteret ab obsessa quadam a demonio ad vnā maxillā statim p̄buit p̄cutienti alterā, et sic demon fugit nō valēs sustinere tantam vim patiētie, et obsessa a demonio liberata fuit. Sunt autē quidā tang̃ cera, quidā tāg̃ lapides, q̄dā tang̃ spine. Cera si tangit̄ statim cedit. Lapis si tangit̄ nō cedit attamē nō ledit. Spina si tangit̄ cedit et ledit. Sic sunt quidaz instar cere q̄ tacto aliq̄ flagello aduersitat̄ vel verbo correctionis statim cedunt et se emendāt et corrigūt nō tū ledunt, q̄ verba cōtumeliosa ī se reprehendētes nō inferūt. Quidā sunt sicut lapides q̄ aduersitate vel correctōe tacti nō cedunt a malitia, et sic se nō emendant nec corrigūt: nō tū ledūt. q̄ reprehendētes verbis nō cōturbāt aut affligūt. Quidā aūt sunt sicut spine q̄ nō solum nō cedūt, i. se corrigunt sed etiā pungunt, q̄ verba blasphemie z̄ p̄tumelie arguentib⁹ se inferūt. Primi ergo sunt q̄ animas suas p̄ patientiā possidēt ex eo q̄ nō murmurātes se emendāt. Secūdi autem nō possidēt aīas suas sed potius possidentur, q̄ et si nō murmurēt et blasphemēt tū se nō corrigūt z̄ emendant. Tercij animas suas nō possidēt sed a sensualitate z̄ diabolo possidentur. ¶ Septim⁹ est gradus cōtemplationis q̄ quis celestia cōtemplat̄ ascendēdo hic in vita ad celū p̄ meditationem. Sic et post mortē ascendūt in celū p̄ eternā habitationē. Iste aūt grad⁹ q̄ quis cogitatōe et auiditate in celesti patria conuersat̄ generat in hoīe. Primo tranquillitatē q̄ ad deū, s̄m illud Job. xvij. In mundo p̄ssurā habebitis: in me aūt pacē. De hoc dicit Aug⁹. in li. c̄fess. Fecisti nos domine ad te, et ideo inquietū est cor nostrū donec requiescat in te, et in p̄s. Tu es refugium meū. Si ergo deus refugiū est ad ip̄m est cōfugiendū vbi pax ē eterna z̄ summa securitas. Secūdo ille grad⁹ generat in hoīe securitatē ēxtum ad seip̄m. Patet p̄ illud Job. vij. Elegit suspendiū aīa mea z̄ mortē ossa mea. Sup̄ q̄ verbo dicit Greg. In alto quippe mentē fixerat, ideo hostis ad hāc irrūpere nō audebat. Iō dicit Ambro. in li. de bono mortis. Ambulam⁹ inter plurimos versamur in tribulationib⁹. Qui vult ergo securus esse ab his ascēdat in celū. Et ibidē dicit Ambro. Auis q̄ descendit de alto frequēter, aut laqueis capit̄ aut fisco fallit̄, aut quibuscūq̄ impedimentis irretit̄. Sic q̄q̄ aīa nr̄a caueat ad ista mundana descendere, q̄ laqueus est ī auro, fiscus in argento, nexus in p̄dio, dū aurum petimus strangulamur, dū argentuz querimus in fisco eius heremus, dū p̄dium inuadimus alligamur. Tercio iste gradus generat despectionē quantū ad mundum, s̄m illud Mat. iij. Omis q̄ viderit te resiliet a te. Ille aūt q̄ est in alto liberū habet aspectū et libere p̄t videre⁊ cognoscere

mundū. Talis ꝫ qui sic videt mundū nō solū salit a mūdo nihil possidēdo ꝫ etiā resilit a mūdo ipm mēte despiciendo, nisi em̄ eleuet se sup̄ mundū nō p̄t iudicare de mūdo. Quāto em̄ ꝙs altꝰ eleuat tāto ea q̄ inferꝰ sunt sibi minora cē videt. Vñ Crisꝰ in li. de ꝓpunctōe cordis: Nisi ꝙs ad eternoꝝ celsitudinē in aīo diuino munere anhelet nō poterit terrā despicere nec ea q̄ gerunt in terris, liber em̄ ei cē dz desuperius aspectꝰ zc. Ecce iā ex septē gradib⁹ dict̄ pz quō hō hic in terris viuere debeat vt post xp̄m dñm in celū ascēdat vt vicz se humiliet in pnie asperitate, mundū z ea q̄ i mundo sunt despiciat. In charitate pietatē ad oēs, z patientiā habeat in aduersitate, z sic hic in celū ascēdat p ꝓtemplationē sctā meditatōe vt tandē eternaliꝫ eū ꝓtēplari facie ad faciē valeat i celesti beatitudine, quā nobis largiri dignet dñs noster Jesus xp̄us in secula benedictus. Amen.

De sancto spiritu. Sermo. XLVII.

Paraclitus autē spūsctūs quē mittet pr̄ in noīe meo ille vos docebit oīa. Joh. xiiij. c. Hodie sctā mater eccl'ia vnū de tribus p̄ncipalib⁹ festis recolit reuerēter et deuote ad vnū ꝰ i trinitate scz spūsctī reuerētiam ordinatū. In q̄ ipi⁹ visibilē missionē venerabiliter recolim⁹ ꝓgregate eccl'ie fore factā, et istud videt magis fore solēne, q̄ in veteri et nouo testamēto celebratū, magis deuotū, q̄ deuotius est receptū, magis generale, q̄ i natiuitate honoram⁹ patrē mittentē z filiū missum. Sil'r in resurrectione patrē resuscitantē z filiū resuscitatū. Sed hac die sanctissima honoram⁹ patrē z filiū mittētes z spiritū sanctū missum q̄ dignat⁹ est venire z nobiscū i eternū pmanere. Jo. xiiij. Aliū paraclitū dabo vobis q̄ manet vobiscū in eternū. Hāc ꝫ visibilē missionē spūsancti hodie deuote recolit sctā mr̄ ecclesia de q̄ sonāt ꝓba themat̄. A In pñti sermōe duos faciā articulos. P̄rim⁹ erit de missione visibili spūsancti, secund⁹ de inuisibili eiusdē. Ad euidentiā p̄mi tria de missione visibili spūsancti erūt declarāda. P̄rimū dicit̄ missiōis diuisio, secundū factio, terciū qualificatio. Circa p̄rimū scz diuisionē nota ꝑm doc. in. j. dist. xvj. q. duplex est missio spūsancti, scz visibilis z inuisibilis siue latens z patēs. Missio visibilis spūsancti est spūsancti emanātis p effectū ei appropriatū de nouo in creatura rōnali ꝓductū p signū sensibile exteri⁹ adhibitum actualis manifestatio. Dicit̄ emanātis p ℔ excludit pater q̄ nō dr̄ mitti, vt patz dis. xv. p̄rimi. Dicit̄ p effectū appropriatū, p ℔ excludunt effect⁹ cōmunes nō appropriati, vt creatio z ꝓseruatio q̄bus spūsanct⁹ nō dr̄ mitti. De nouo p ℔ excludit māsio spiritussancti i iustificatis. Dicit̄ in creatura rōnali, q̄ spūsanctus nō dr̄ mitti ad creaturas irrōnales siue inanimatas, dr̄ p signū zc. actualis manifestatio. p hoc excluditur missio inuisibilis spūsancti. q̄ nō manifestat̄ p signū sensibile exteri⁹, sed est occult⁹ illapsus spūsancti in mentē hoīs. Dicit̄ nāq̄ q̄tidie spūsctūs inuisibiliter cū mētib⁹ fideliū illabit̄. Jo. iij. Spūs vbi vult spirat. P̄rima missio, s. visibilis fit hoī ꝓpter alterꝫ scz ad ostendendū plenitudinē redundātie illi⁹ i alios. Secōa missio spūsancti, scz latēs fit hoī ꝓpter seipm, s. ad oñendū plenitudinē sufficiētie i se, vbi grā. Sicut cellariū sine circulo implet ad sufficiētiā p̄prie familie, ꝫ cū apositōe circuli ad ostēdendā plenitudinē redundātie i alios. Vñ oportz q̄ ad missionē visibilē spūsancti ꝓcurrāt duo. P̄rimū est plenitudo grē i ill' ad q̄s fit missio. Secundū est q̄ plenitudo illa ad alios ordinet vt p aliquē modū grā abundās redundet i eos, ꝓpter qō manifestatio grē nō tm̄ fit habēti sed etiā alīs. B Secundū de missione visibili spūsancti declarandū dr̄ missionis factio. Ad cui⁹ euidentiā q̄ro ad q̄s missio spūsancti visibil' facta est, dico q̄ spūsanct⁹ missus est visibiliter bis sup xp̄m z bis sup ap'los, et sic q̄druplicit̄ z sub q̄druplici signo. P̄rimo em̄ missus est sup xp̄m bis z i duplici specie. P̄rimo i baptismo in specie colūbe. Mat. et Lu. iij. qō est aīal fecundū, ad ostendendū in xp̄o fecunditatē diuidēdi grās p spūalē regeneratōz. Vñ vox p̄tis intonuit. Hic ē filius me⁹, dile. zc. et vt ad silitudinē vnigeniti alij regenerarent. Secōo sub spē nubis lucide in trāsfiguratōe, ad ostendendū exuberantiā doctrine, vñ dictū est. Ipm audite. mat. xvij. Sil'r sup ap'los descēdit spūsctūs visibiliter i duplici specie. P̄rimo in spē flatus ad ostendendū potestatē ministerij in sacroꝝ dispēsatōe. Vñ dictū est eis, Quorū remi-

ferius pcta ꝛc. Johā. xx. Scdo in linguis igneis iterū ad apl'os hodie i die penthecosten Act. ij. ad ostendendū effect⁹ doctrine vt essent ꝓbis ꝓfui et charitate feruidi zelantes ꝓmo⁹ salutē. Jō dr ꝙ ceperunt loq̄ variis linguis ℒ Sed q̄ro gr̄a p̄dicto⁹, vtrū missio visibil' spūsscti facta sit ad alios ꝓter ꝯ ad ꝓm et apl'os. Rn̄sio, dico ꝙ nō, nō em̄ facta est ad patres ve. test. q⁹ ꝓius ꝓfici debuit visibil' missio filij ꝯ spūsscti, cū spūsscti⁹ manifestet filiū sic filius patrē. ī dr Jo. vij. Nōdum erat spūs dat⁹: q⁹ nō dū erat iesus glorificat⁹. nec missio spūsscti visibil' facta est ad p̄latos noui testa. nec nr̄i tp̄is, nec oportz ꝙ mō fiat sic ī ꝓmitiua eccl'ia. Rō. q⁹ signa illa visibilia missionis fuerūt q̄si argumentū ꝯfirmans fidei veritatē. Illi⁹ aūt cui⁹ ꝓbatio sel' facta est nō oportet ꝓbationē iterū iterari ꝫ ex suppositōe ꝓris ꝓbatiōis ꝓcedere. Jō nō oportet nūc fide innotescēte ꝛ ꝓbata ꝙ noua signa eandē ꝓbari, ꝫ ꝙ ea q̄ tūc facta sunt. D Sed q̄d de btā virgine ꝛ alijs mulieribꝫ sedentibꝫ ꝛ orantibꝫ in cenaculo hodierna die an etiā ad eas facta sit missio visibil' spūsscti ita ꝙ etiā hoc donū linguarū sit eis collatū. Quidā dicūt vt Durād⁹ et Rayne. in sum. ꝙ nō, ꝓbāt hoc tali rōne Nā missio visibilis spūsscti facta ē ad aliorū vtilitatē. Et ħ duobꝫ modis. scz ꝓpt' aliorū instructionē ꝛ sacr⁹ collatiōz. Sz gr̄a quā habuit btā ꝥgo nō ordinabat⁹ ad plātationē ꝛ vtilitatē eccl'ie ꝯtū ad ista duo sic ꝙ apl'os facta est. q⁹ ipa nec debebat sacra cōferre nec p̄dicare ꝓter sexū. Un̄ apl's. j. ad Thim. ij. dicit, Mulierē loq̄ in eccl'ia nō ꝓmitto igit ꝛc. Jō dicunt illi ꝙ licz pie credat⁹ ꝙ btā ꝥgo in die penthecosten receperit ī uisibiliter spm̄sanctū cū apl'is, ex q̄ cōsecuta est plenitudinē gr̄e singularē ꝛ alijs ampliorē, tn̄ nō fuit facta missio visibil' spiritussti ad ipam ꝓpter rōnes p̄dictas. Cōtrariū tenet Parisil⁹ ꝛ cancellari⁹ Parisiensis Gerson in q̄dā sermone huius diei vicz. ꝙ missio spūsscti visibilis etiā facta sit ad beatā ꝥginē ita ꝙ ī die penthecosten etiam hoc donū linguarū sit ei collatū. Non obstat dictū apli q̄ mulieres docere nō ꝓmittit. Nā aliud ē qđ lex cōis vetat. aliud qđ ꝓiuilegiata seu ꝓriuata concedit, itaꝫ maria apl'oꝝ fuit apostola. igit credenduz est ꝙ mr̄ dn̄i et cetere mulieres receperunt visibiliter spm̄sctm̄ i die penthec̄. cū apl'is in cenaculo. Ad ħ est illud Joel. ij. Effundā de spū meo sup seruos ꝛ ancillas meas ꝛc. Itē Act. j. et. ij. ca. legit ꝙ venit spūssanctus visibiliter sup centū viginti. vbi erat mater dn̄i ꝛ alie mulieres. Itē Act. x. Cecidit spūsscti⁹ sup oēs q̄ audiebāt ꝥbū. Jō dicit Parisil⁹ ꝙ spūsscti⁹ ex ꝓuilegio speciali fuerit missus viris et mulieribꝫ. q⁹ cōgruū fuit signū distinctiuū cōe dari mulieribꝫ sic viris. Itē legit ꝙ maria magdalena ad tp̄s p̄dicauit, igit ꝛc ℰ Terciuz de missione visibili spūsscti declarandū dr q̄lificatio. Ad cui⁹ euidentiā q̄ro q̄liter in die penthec̄. missio visibil' spūsscti facta sit ad apl'os. Rn̄sio in ꝥbis illis Act. ij. Apparuerūt ill'. s. apl'is disptite lingue tāq̄ ignis ꝛc. tangunt ꝯttuor ꝓprietates velut ꝯttuor effectus spūsscti. s. ꝙ erāt vel apparuerūt lingue. ꝙ ignee. ꝙ disptite. ꝙ varie. Prima est ꝙ apparuerūt lingue. et ħ nō ꝓpter se sed vt alijs predicarēt. nā linguas attulit q̄ ꝓprio ꝥbo venit. Cognationē hz lingua cū ꝥbo vt ab inuicē nequeāt separi. Sicut verbū pris ꝛ spūsscti⁹ inseparabiles sūt ꝛ vni⁹ nature. Jo. xiiij. Nō relinquā vos orphanos. Scda est ꝙ apparuerūt lingue ignee. Et ħ duplici rōe. Pria ē ppt̄ q̄uenientiā. q⁹ ignis assimilat⁹ deo. de q̄ dr Deut. iiij. Deus noster ignis ꝯsumēs est. Scda est ꝓpter efficaciā q⁹ sic ignis hz ꝯttuor ꝓprietates. q⁹ purgat vrit illuminat ꝛ calefacit. ita spūsscti⁹. Jō dicit Glo. sup illud Act. ij. Tāq̄ ignis ꝛc. In igne spūsscti⁹ venit. q⁹ spūsscti⁹ purgat corda. vrit pcta. illuminat ignorātias. calefacit ꝛ torporē ignauie excutit ꝛc. Tercia ꝓprietas vel ꝯditio est. q⁹ erāt lingue disptite. i. diuise. ad designandum ꝙ eccl'ia erat linguis gētiū locutura. vel ad designandū vt linguis oīm loq̄rent⁹. ℱ Quarta ꝓprietas est. q⁹ erāt lingue varie. qđ ꝓt dupliciter intelligi. Primo ꝙ linguis oīb⁹. ħ est oīm gentiū idiomata q̄ tn̄ añ nō didicerāt loquebant⁹. ita ꝙ diuersis sonis eadem lingua resonabat. Scdo ꝙ sua lingua. i. hebrea loq̄ntes ab oīb⁹ intelligebant⁹ actꝰ ꝓp̄ris singuloꝝ loq̄rent⁹. ita ꝙ idē son⁹ seuario mō intelligibilē reddiderit. sicut in audiētibꝫ erat varietas. ꝛ illud ꝑm Gerso. videt magr̄ ꝓbabile. Alij tn̄ cōiter tenēt ꝙ verior est sn̄ia illoꝝ q̄ tenēt ꝙ apli varia linguarū genera ꝑ spm̄sanctū didicerūt. Un̄

ecclesia de eis canit. Linguis loquūt oīm turbe pauēt gentiliū ꝛc. Et Act.ij. Cepert loq̄ varijs ling. put spūssctūs dabat eloq̄ illis. Hoc etiā patz ex eo.qz cū gētiles ipis aplis loq̄bant i ꝓpio idiomate intellexer. Sed q̄rit an i aplo ꝝ eplis erat doni illi⁹ latēs energia vt ꝑ legentiū varietate sese dare intelligi ire sic lingue. dicit Herson vbi sup q̄ ħ nō oportuit.iō in diuersis linguis euāgelia ꝛ epl̄as scripserūt.ali⁹ in hebraica alius i greca. ali⁹ in latina lingua: ¶ Quer̄ alij. Si hodierna die spūssctī repletio ꝓfirmauit apl̄os nunc doctorisatos sic q̄ peccare nō possent nec errare. cur de Petro dicit Paul⁹ ad Gal.ij. q̄ reprehensibilis erat.qz nō recte ambulabat fm veritatē euāgelij. Rñsio an Petr⁹ in obseruatione legaliū peccauerit ꝛ sic vere reprehensibilis fuerit. Piero.ꝛ Aug.i hac materia fuerūt ꝯrarie opinionis. Nā be. Piero.dicit q̄ petr⁹ simulatorie subtrahebat se a gētibus ꝓuersis cū esset Antiochie vt vitaret scandalū iudeoꝝ q̄rū aplus erat. Uñ in ħ nō peccauit petr⁹.et paul⁹ simulatorie eu reprehēdit vt vitaret scādalū gentiliū q̄rū erat apl̄s. Hz Aug.in ħ improbat.qz paulus i canonica scꝑtura. s.ad Gal.ij. in q̄ nepbas est credere aliq̄ falsum.dicit q̄ Petrus reprehensibilis erat. Uñ verū est fm s. Tho.ꝑma ꝙ.q.ciij. Et Scotū i.iij.di.ij q̄ petr⁹ peccauit ꝛ paul⁹ nō simulatorie sz vere reprehēdit. Est tñ verū fm doc.q̄ petr⁹ nō peccauit in ħ q̄ ad tps legalia obseruauit.qz sciebat sibi licere tanq̄ ex iudeis cōuerso.sic Paul⁹ nō peccauit in ħ q̄ Thimotheū natū ex iudea circūcidit.vt habet Act.xvj.ad tollendū scandala aliquoꝝ iudeoꝝ ꝓuersoꝝ zelantiū ꝑ obseruatiōē.sed in ħ peccabat q̄ in obseruatōe legaliū nimiā diligentiā adhibebat ne scandalisaret iudeos.ita q̄ ex ħ seq̄bat scādalū gentiliū ad fidē ꝓuersoꝝ.tñ in illa nimia ꝓdescēsione circa legalia nō peccauit mortlr sz venialiter. Uñ dicit glo.ad Gal.ij. vbi s. Alco. de lyra.ꝛ Sco. Ex q̄ hoc factū est a Petro post receptiōz spūssctī ad robur ꝛ ꝓfirmationē.ampli⁹ nō peccauit mortlr:licz q̄nq̄ venialiter.iuxta illud.j.Jo.j. Si dixerimus q̄ pcm̄ nō ha.ꝛc. ¶ Ultimo circa p̄dicta q̄rit an illud signū i visibili missione spūssctī ad xp̄m aut apl̄os fuerit verū vel solū repsentatiuū vicz an sibi fuerit vera colūba ꝛ verus ignis ꝛc. Ad ħ dicendū q̄ licet nō esset inconueniēs illā fuisse verā columbā ꝛ sil̄r verū ignē.tñ cōiter tenet a doctoribꝫ q̄ soluz fuerit ibi spēs colūbe. Uñ dicit s. Tho.q̄ colūba illa non fuerit verū vel naturale aīal. sed tm̄ silitudo columbe visibil̄ ostēsa in aliq̄ materia ad ħ ꝑparata.vtputa ex aere aut aliq̄ repsili. Uñ etiā pacto officio in pristinā materiā est reuersa. Et eodē mō dicendū est de igne.et g Mat.iij.or. Et vidit spm̄ dei descendentē sic columbā ꝛ venientē sup se.et Act.ij. Apparuerūt illis diuīte ling. tāq̄ ig. ita q̄ lij tāq̄ ꝛ sicut sūt note silitudinis. Vide de ħ lati⁹ ꝑ doc.in.j.di.xvj. vbi etiā notāt q̄re i bis ꝛ nō in alijs reb⁹ apparuit spūssanct⁹. Et an iste spēs corpales facte sint ꝑ angelos vel immediate ꝑ deū ꝛc. ¶ In secundo articulo de missione inuisibili spiritussctī tria veniūt declarāda. Primū or dispositio.secundū cognitio.terciū certificatio. Ad euidentiā p̄mi q̄ro.quō oporteat illos eē dispositos ad q̄s spūssctūs venit ꝛ q̄ eū recipe desiderāt. Solutio. ħ oñdit ex cōditionibꝫ sctoꝝ apl̄oꝝ ꝛ aliorū q̄ hodie spiritūsanctū receperūt ita q̄ req̄rit vt habeāt illas ꝓditōes q̄s habuerūt apl̄i ad q̄s hodie spūssctūs venit. Primo nāq̄ illi fuerūt būiles. qđ notat in ħ q̄ or Act.ij. Repleuit totā domū vbi erāt sedentes. nō superbe vagātes.sciētes illud Jaco.iiij. Deus superbis resistit:hūlibꝫ aūt dat gra. Et illō p̄s. Qui emittit fontes i cōuallibꝫ.i.gratiā spiritussctī ad hūiles. Esa.lxvj. Sup quē requiescet spūs me⁹ nisi sup humilē ꝛ quietū Scōo fuerūt mūdi. De ipis nāq̄ canit ecclesia q̄ spūssctūs inuenit eos receptacula mūda ꝛ hūlia ad receptionē spūssctī. Propter qđ b. Greg.in omel.pentheē. nos hortat di. Tergat sordes prauī opis q̄ deo ꝑparat domū mētis. Tercio fuer̄t charitate vniti. qđ notat in ħ qđ or Act.ij. q̄ erant oēs piter. Erat em̄ in eis cor vnū ꝛ aīa vna Sic oportz q̄ in nob sit ad ħ q̄ spūssctūs spūalē vitā nob det.qz sic spūs hoīs nō viuificat nisi mēbra vnita corpori. ita nec spiritussctūs spūalia. Et sicut mēbra cū corpe ꝓiuncta cū illo nutriunt.ita ꝛc. Jō cōgrue dicit scriptura i ꝑsona dei Eccī.xxv. In tribus placitū est spūi meo q̄ sunt ꝑbata coram deo ꝛ hoīb⁹.cōcordia fratrū amor ꝓximoꝝ et vir ꝛ mulier sibi ꝓsentientes. ¶ Insuper

talis pax amor et concordia sit necessaria ad receptoꝫ spūssctī satꝭ xps oñdit Jo.xx.vbi ad discipulos intrās pmo dixit, Pax vob. et postea dedit eis spīmsctm dicēs. Accipite spiritū sanctū ꝛc. Quarto fuerūt i loco secreto. i. i cenaculo orātes, iuxta illō Act.ij. Erāt pseuerātes in orōnib⁹, Et parū infra Erāt q̄tidie i tēplo, vñ ꝛ de illis canit, orantib⁹ aplis ꝛc. In signū q̄ q̄ volūt spīmsctm recipe fugere dñt spectacula ꝛ ecclesiā petere atq; orare. Mā orante iesu descēdit spūs sanctus. Quinto etiā audiētes ꝓbū dei legunt ipm recepisse, Act.x. Adhuc loquēte petro cecidit spūssctūs sup oēs q̄ audiebāt ꝓbū. Sic ꝛ nos ꝛc. Sexto etiā penitētes spīmsctm recipiūt, qđ intelligi ꝑt in b q̄ dr Act.viij. Ꝟ imponebāt man⁹ sup illos et accipiebāt spīmsctm. Hoc pz p exemplū de q̄dā xpiano q̄ petiuit filiā cuiusdā saraceni i vxorē ꝛc. Vide in sū. pdi. P. vij.xxviij. Qui ḡ spīmsctm recipe desiderāt et ipm ad eos vēire cupiūt istoꝝ exēplo sint būiles, mūdi, in charitate vniti, in secreto orātes, ꝓbū dei audiētes, ꝛ de pctis penitētes, manib⁹ se subijciāt absolutētis: et tunc ad eos veniet spūssctūs K Secundū de missione inuisibili spūssctī declarandū dr cognitio. Ad cui⁹ euidentiā q̄ro, q̄t sunt signa p q̄ cognoscit q̄ spūssctūs ad aliquē inuisibilit mittat et ad eū veniat siue eū inuisibiliter inhabitet. Rñdet, dico q̄ q̄ttuor Mā sic supdictū est spūssctūs in q̄druplici signo visibili apparuit siue missus ē. vicz in spē colūbe. nubis. flat⁹. ꝛ ignis. Ita etiā q̄t tuor sunt sig̃ p q̄ cognoscit q̄ spūssctūs inuisibiliter ad aliquē veniat. Primū signuz est dimissio iniuriarū. et io apparuit in spē colūbe q̄ felle caret. Vñ qñ hō inuenit se pmptū et benignū ad remittendū iniuriā sibi factā. euidēs signuz est q̄ bz spīmsctm cū q̄ nullū odiū stare ꝑt cū sit amor. Odiū nāq; aiaz inflāmat indurat ꝛ amaricat, sz spūssctūs p oppositas ꝙditōnes describit. Mā ꝙpat rori, vnctioni, et melli. Inquātū cor odio inflāmatū refrigerat dr ros. Ecc̄i viij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Unde petit eccl'ia i collectā dicēs. Spūssctūs dñe corda nr̄a mūdet infusio ꝛ sui rozis intima aspsione fecūdet. Inq̄tū ꝛo cor odio induratū mollificat dr vnctio. j. Jo.ij. Unctionē habetis a sctō et nostis oīa. Inquantū vero cor odio amaricatū dulcorat dr mel. Ecc̄i.xxiiij. Spūs me⁹ sup mel dulc. Secundū signū est abundātia lacrimarū. ꝛ io apparuit i spē nubis, sic em̄ nubes fundūt plunias sup terrā: ita spūssctūs irrigat mētē deuotā quā inhabitare dignat fluuio lacrimarū. Unū Gen̄.j. dr. q̄ spūs dñi ferebatur sup aq̄s. Et Ro.viij. Ipe s. spūs postulat p nob gemitib⁹ inenarrabilib⁹. i. postulare nos facit ꝑm glo. Terciū signū est flatus veritat⁹. ꝟ est loq̄la siue vita veritat⁹. et io spūssctūs apparuit i spē flat⁹ qñ xps Jo. xx. insufflauit et dixit aplis. Accipite spīmsctm q̄rū remiseritis pec. ꝛc. L Sed q̄ veritas est triplex vt bī in regla, q̄ scādalisauerit, de regul'iur⁹. s. veritas vite, q̄ aliq̄s recte viuit in seipo, veritas iusticie q̄ aliq̄s fuat rectitudinē i iudicijs q̄ sunt ad alterū, siue q̄ verū i iudicio fatet vel testificat. et veritas disciplīne q̄ docet verū. Jō q̄ verax est his tribꝰmodis siue veritatib⁹ ille spīmsctm bz q̄ dr spūs veritat⁹. Jo.xvj. Qui ꝓ mentitur nō bz spm̄ verū sed malignū, q̄ scptū est de diabolo Jo.viij. Mendax est et pr̄ei⁹. Quartū signū est desideriū supnoꝝ. et io spūssctūs apparuit in spē ignis. Sicut em̄ ignis naturalit tēdit sursum ꝛ se celo cōiungit: ita spūssanct⁹ corda illoꝝ q̄s accendit sursum eleuat vt terrena fastidiāt ꝛ celestia desiderēt. Ezech.viij. Eleuauit me spiritus inter celū ꝛ ter. Nō dixit posuit me i celo. qz ibi sc̄tm̄ btī. nec dixit, posuit me in terra. qz ibi sūt auari. sz dixit. Eleuauit me inter celū ꝛ terrā. qz ibi dñt eē fideles xp̄iani. q̄ aliq̄n debēt ascēdere ꝓ sus celū celestia cōtemplādo. Et aliq̄n ꝓsus terrā ꝓmoꝝ vtilitatib⁹ insistendo. M Ex aduerso nota q̄nq; signa p q̄ cognoscit q̄ q̄s nō beat i se spīmsctm̄, qz talia impediūt ipm venire in cor nostrū. Primū est cordis duricies. Act.vij.be. Stephan⁹ dixit iudeis. Dura ceruice ꝛ incircūcisis cordib⁹ ꝛ auribus vos sp spūisctō restitistis. Scōm est carnis voluptas. Carnalis em̄ immūdicia facit hoīez bestialē. j. Cor.ij. Animalis hō nō pcipit ea q̄ sūt spūs dei. Facit etiā carnal' voluptas hoīez sine intellectu. ps. Nolite fieri sic̄ equ⁹ ꝛ mulus q̄. nō est intel. Spūs aūt sctūs est spūs sctitatis. vt in hodierno euāge. Paraclit⁹ aūt spūssan. Sctitas aūt cū immūdicia stare nō ꝑt. Terciū ē amor hui⁹ mūdi. Jo.xiij. Dabo vo. spi. veritat⁹ quē mū. nō ꝑt accipe. qz nō videt neq; scit

eũ. Quartũ est pctm̃ elatõnis. nã cũ supbo spũsctũs habitare nõ ꝓt cũ sit charitas. j. Jo. iiij. Dr charitas ē. spũs aũt charitaſ cũ spũ diminutõis stare nõ ꝓt. i. supbie. nã supbo nullũ vult hr̃e eccl̃ē. imo sic dicit plantus poeta. Natura supbi ē minores despicere. maioribꝫ inuidere. ab eccl̃ibꝫ dissentire Quintũ est hypocrisis quã spũsctũs detestaſ Bap. j. Spũs. s. discipline effugiet fictũ. i. hypocritã. qz est spũs veritatis. et sic amat ꝟitatẽ. vt supꝫ dictũ est ꝛc. ¶ Tercũ ꝺr certificatio. Ad cuiꝰ euidentiã q̃rit. an ꝑ aliqꝺ signũ posset ꝯs certificari q̃ spiritusctũs habitet i eo. Dico q̃ de lege cõi nullꝰ ꝓt eẽ certus. qz ꝺr Eccl̃i. ix. Nescit hõ an odio vl̃ amore dig. sit. Bz de lege spãli deꝰ ꝓt ℞ alicui euident̃ oñdere. sic̃ creditꝫ de Moyse q̃ i visiõe clara dei ℞ ꝓgnerit. ꝛ de Paulo i raptu. Et de be. ꝑgine ꝛ mltis alijs Qaũt de lege cõi ℞ ꝑ se nullus possit scire ꝑ aliqꝺ signũ. pbaſ. qz si ꝑ aliqꝺ signũ hoc posset sciri ℞ maxie esset ꝑ vnũ istoꝝ. s. ꝑ receptionẽ visibilẽ spũsctũ. vel ꝑ emundatiõnẽ ab oĩ pctõ actuali et veniali. vel ꝑ reuelationẽ secretoꝝ dei. vel. ꝓpt̃ desideriũ moriẽdi. ꝑ xp̃o. sed nullũ istoꝝ est euidẽs signũ ꝓximũ nõ. ptz de Nicolao aduena q̃ fuit vnꝰ de septẽ diaconibꝫ electis i custodiã viduarũ spũsctõ plenꝰ. vt testaſ Au. Act. vj. Qui recepit spm̃sctm̃ visibil̃r ꝛ tñ apostatauit i fide ꝛ mltã iniq̃ ꝓdicauit. De q̃ multa dixit Johes Apoc̃. ij. Habeo aduersus te pauca qm̃ habes illic scz i eccl̃ia ꝑgamени tenẽtes doctrinã Nicolaitaꝝ. Secũdũ signũ etiã nõ est euidẽs. Nã licet aliq̃ diu manẽt sine pctõ ꝛ remorsu mortaſ ꝛ venialis culpe. attñ nõ sũt certi de salute eterna. Apls nõ sine cã dixit. Nihil mihi cõscius sum sz i ℞ nõ iustificaꝰ sũ. Et alibi. Qui se existimat stare videat ne cadat. Decidit eñ Adã q̃ fuit i tãta ꝑfectõe ꝛ ꝑfectissimo statu creatꝰ. Etiã Judas diu cũ xp̃o vixit sine pctõ ꝛ tñ perijt. Tercũ insup signũ etiam nõ est euidẽs. nã ꝛ Balaã fuit ꝓpha ꝛ multa secreta dei est scrutatꝰ ꝛ tñ inter dãnatos reputatꝰ. Hoc idẽ ꝑz de multis q̃ miracula faciẽt tpe antichristi. de q̃bꝫ ꝺr in euãge. q̃ dicturi sũt in die iudicij. Dñe nõne in noie tuo ꝓphetauim̃ ꝛ miracula fecim̃. Quartũ sil̃r nõ est euidẽs signũ i moriẽtibꝫ ꝑ xp̃o quũ multi interfecerĩt se ꝑ xp̃o de q̃bꝫ dubiũ est an sint saluati. de q̃bꝫ recitat Augꝰ. j. de ciui. dei. c. xvj. de monstribꝫ q̃ seipas interfecerũt i flumine p̃cipitãdo volẽtes nauigare ad paganos. Sic ꝫ habemꝰ q̃ nullũ signũ est euidẽs ad ℞ q̃ q̃s hẽat spm̃sctm̃ et sit i charitate. Debet ꝫ q̃libꝫ se ꝓparare q̃ꝫtũ ꝓt ad ℞ vt spm̃sanctũ suscipiat. vel si habet ne eum perdat ꝛc.

¶ De spiritusancto. ¶ Sermo. XLVIII

a Deum venie/mus et mansionẽ apud eũ fa. Jo. xiiij. Q Dñs festũ q̃t tuoꝝ bz noĩa. Dicit eĩ festũ sctificatõis largedonatõis. exultatõnis ꝛ dilectõis ¶ Prio ꝺr festũ sctificatõis. qz solꝰ sacerdos xp̃s iesus hodie sctificauit ecclesiã suã vt impleret illud p̃s. xlv. Sanctificauit tabernaculum suũ altis. i. ecclesiã. Et merito ℞ festũ cũ oĩ celebritate est celebrandũ. qz dicit Bed̃. Si sctoꝝ solẽnia celebramꝰ q̃nto magis celebritatẽ illiꝰ a q̃ oẽs sctĩ hñt vt essent sctĩ. Scõo ꝺr festũ large donatõis. qz hodie ꝓtulit dñs largũ stipẽdiũ suis militibꝫ. vt implereť illꝺ p̃s. Ascẽdisti i altũ accepisti. s. a pie dona distribuẽda hoĩbꝫ. O q̃s p̃ciosũ donũ dedit. qz sibi eccl̃e. vñ Damas. li. j. c. x. Credimꝰ spm̃sctm̃ p̃ii eccl̃ē filio co eternũ ꝛ ꝑncipalẽ fontẽ vite ꝛ sctificatõis. Tercio ꝺr festũ exultatõis. vñ canit ecclia Quapꝛopt̃ pfusis gaudijs totꝰ i orbe terrarũ mũdꝰ exultat. ꝛ merito hodie dñt gaudere pctores tristes ꝛ iusti. Nã ꝑmo hodie debẽt gaudere pctores. qz hodie dať ille q̃ pctã dimittit. s. spũsctus. vt dic̃ Alexã. papa i. c. audiuimꝰ. xxiij. q. j. Pctã dimittere est opꝰ spũsctĩ. Apls eñ dicturꝰ dñs. q̃rũ remiseritꝭ pctã. ꝛc. Jo. xx. ꝑmisit. Accipite spm̃sctm̃. vt euident̃ cũctis ostẽderet eũ q̃ spm̃sanctũ nõ bz pctã nõ posse tenere vel remittere. hec ibi. Scõo hodie dñt gaudere tristes. qz datꝰ ē hodie paclitꝰ. i. ꝓsolatoꝝ Dicit nãq; Aug. Talis ē gr̃a spũsctĩ si tristiciã uenit ꝓsumit ꝛ dissoluit. Tercio gaudere dñt iusti. qz hodie datꝰ ē ille in q̃ oẽs iusti saluanť. Vñ August. Sine gr̃a spũsctĩ nec infantes nec etate grãdes salui fieri pñt. Quarto est festũ dilectõis. qz spũssan. est amoꝝ ꝑris ꝛ filij vt dic̃ magr̃ i. j. di. x. cũ inq̃t. Deꝰ ꝫ spũsctus q̃ ꝓcedit ex deo signi ficať. vbi legiť. Deꝰ dilectio est ꝛ dilectio ex deo ē. Et Aug. vt allegat magr̃ di. xxvij. ꝑmi. inq̃t. Deꝰ igiť spũssan. q̃ ꝓcedit ex deo

cū datus fuerit hoī accēdit eū ad dīligendū deū t primū et ipe dilectio est. Nō em̄ bz hō vñ diligat deuz nisi ex deo. Jō inq̄t apl's Ro.v. Charitas dei diffusa est ī cordib nr̄is p spm̄sctm̄ q̄ dat⁹ est nobis. Et hec est de q̄ thema. Si q̄s diligit me ⁊c. vs q̄ ibi. Et ad eū veniem⁹ ⁊c. ℙ In q̄bus verbis duo innuunt̄ Primo spūsctī aduētus, ibi. ad eū veniem⁹. Secōo ipi⁹ vtilitas ibi. et mansionē apud eū fa. Quātū ad pmū nota q̄ triplices sūt hoīes et in triplici differētia ad spm̄sanctū se hñtes. Alīq̄ sūt ad q̄s nūq̄ venit nec apud eū mansionē facit, vt sūt pctōres indurati t mali q̄ st̄ī malo ꝓpositō, vt supbi. luxuriosi ⁊c. q̄ tales resistūt spūsctō. Act. vij. Dura ceruice t incircūcisi cordib vos sp spūsctō restitūistis. Tales sūt indurati. q̄ spūsctūs pulsat ad corda eoz p inspiratōz t nolunt penitere. Apoc. iij. Ego sto ad ostiū t pulso. O magna est dei miscōia q̄ ita pulsat ad cor peccatoris cū tm̄ ille ei apire nō vult. Est ei peccator indurat⁹ multū reprehensibil', q̄ videt se maculatū t abomīabilē. q̄ displicet deo et angelis ei⁹, iuxta illud ps. xiij. Corrupti sūt t abomīabiles facti sūt in studijs suis. t dñs exhibet aquā gr̄e sine q̄ mūdari non p̄nt t spnūt. Jtē videt se igne infernali succensos. s. igne prauę ꝓcupiscentie t tm̄ p aq̄ gr̄e q̄ ille ignis extinguit nō clamāt. Crisō. Sicut terra sine aq̄ sic hō sine dei gr̄a. nā mag̃ pctō p negligētia. iā em̄ aperti sūt fontes gr̄aꝝ p ecclesie sacr̄a. t illi bñt se sic aīalia q̄ circa fontes sitiūt t appropinquare nolūt. Secūdi st̄ ad q̄s venit spūsctūs: sed mansionē apud eos nō facit. vt sūt illi ꝺm Bre. in omel'. hodierna. q̄ cōpunguntur t a pctis se vertūt. sed tpe tentatōis ad pctā redeūt. tales bñt se ad modū canis. vt dr̄. puer. xxvj. Quasi canis q̄ reuertit̄ ad vomitū: sic imprudēs qui reiterat stulticiā suā. De q̄bus Ezech. xviij. Si iust⁹ auerterit se a iusti. ⁊c Dicit em̄ Aug. Nihil videt deo ita displicere q̄ ō pctō post pnīaz reminiscēdo gaudere. de talib. Lu. xj. Erūt nouissima hoīs illi⁹ peiora ꝑo. Rō ꝺm Bed'. q̄ deterius est reincidere q̄ incidere. Et. j. Pe. ij. Melius est nō agn̄scere iustīciā q̄ post agnitionē retrorsum ꝓuerti. Un̄ poeta. Turpius eiic̄t q̄ nō admittit̄ hospes. Jō Act. ij. Fili accedēs ad seruitutē dei sta in iustīcia t timore vt crescat ī nouissimo vita tua. Tercij st̄ ad q̄s venit t mansionē apud eos facit. vt q̄ se digne disponūt ad susceptionē spūsctī et post receptiōz a pctis se custodiūt. De q̄ bus Aug. O q̄ felix est aīa q̄ se scit ita disponere t vitā gubernare vt tā dignū hospitē t gubernatorē inhabitatorez mereat̄ suscipe. Et sūt illi q̄ oēm ꝓsolatōz mundanā respuūt ꝓpter deū: et solū deū in ꝓsolatorē desiderāt. sic̄ ps. lxxvj. dicit. Renuit ꝓsolari aīa mea. Memor fui dei t delectatus sū. Clīs fuit Aug. dicēs ī soliloq̄o. O summa veritas vnū p̄cor a te vt in nullo pmittas me ꝓsolari q̄ ī te. O ia mihi amarescāt tu sol⁹ mihi dulcescas. sint mihi oīa penalia solū tu mihi ꝓsolatori⁹. Q Hic cadit dubiū de mō t signis q̄bus spūsctūs cecidit sup apl'os. Ad h̄ dico q̄ cū apl'i essēt hierusalē ī supiori p̄te cenaculi vbi xp̄s cū eis agnū paschalē cenauerat. t ibi orarēt hora diei tercia subito vehemēs venit vētus t q̄dā radij ignis formati ad modū lingue apparuerūt in domo t steterūt sup capita apl'oꝝ. Et ī illis linguis ignitis spūsctūs sup eos descēdit t mānsit. et sic p̄z q̄ in vehemēti spū. i. vēto t ī linguis igneis spūsanctus sup eos venit. R Cui⁹ rō est. ad designandū q̄ spūsctūs veniēs in hoiem tria facit. Nā ꝑmo tā q̄ magn⁹ vētus oēs nubes errorīs ab ea expellit t veritate fidei replet aīam. Jo. xiij. Docebit vos oēm veritatē. et p ꝓsequēs expellit omnē falsitatē. Secōo tā q̄ ignis fortis oīa pctā ꝓsumit t p ꝓsequēs aīam purgat. Greg. sup illo ℞ bo Lu. vij. Dimissa st̄ ei pctā mlta q̄m dilexit multū. Ubi amoris ī ea ꝓsumpsit rubiginē pctōr. Tercio post q̄ aīa est illuminata in intellectu t purgata t inflāmata affectu tā q̄ lingua ignita feruētissime et deuote loquit̄ verba dei. Prouerbiū est q̄ nec amor nec tussis pōt celari. p̄s. Caluit cor meum intra me t ī meditatōe mea exardescet ignis. Et seq̄t. Locut⁹ sum ī lingua mea. Et iō apl'i recepto spūsctō statim loq̄ ceperūt.

S Circa q̄ ō ꝓsiderare debes q̄ spūsanctus ī linguis igneis bodie apparuit apl'is ꝓpter q̄ttuor rōes. Prima ē. q̄ apl'i legē ignea spūsctī q̄ est lex amoris t ꝓrutis debebāt mūdo p̄dicare. i. euāgelicā. et legē vmbre frigidā timoris. i. veteris testa. finire t terminare. Matth. xj. vsq̄ ad Johannē lex t ꝓphete. ignis aūt hec facere bz. q̄ calorem generat t vmbrā t frig⁹ fugat. Et iō spūs

sanctꝰ i linguis igneis apparuit sup aplos vt legē amoris et veritatꝭ pferrēt et legēvm vetꝰ timoris finirēt. Jo.xv. Hoc mādo vobis vt diligatꝭ inuicē qđ aplī optīe fecerūt ipam mūdo pdicantes. j. Jo.iij. Nō diligamus lingua neqꝫ ẏbo sed ope et veritate Col'.iij. Sup oia charitatē habete. qđ est vinculū pfectōis. Scđa rō est vt aplī verba ignita pferrēt calefaciētia corda hoīm. Eccī.xlviij. Surrexit helyas. i. chorꝰ apostoloꝝ et ẏba ilteꝰ qsi facula. duo em̄ dura et duo ferra nō pnt sine calore coniungi. Hiere.xv. Nūqd federabit ferrū ferro ab aq̄lone. i. in frigore qđ pcedit ab aquilone Fides aūt catholica ꝛ corꝝ humanū st̄ duo ferra dnrissima. et iō nullo mō potuissent cōiungi in frigore infidelitatꝭ pctī nisi ignis spūsctī interuenisset. et iō vt aplī fidez xpi cordi hūano insererēt ẏba ignita necessario pferre habebāt. Gre. Otiosus est sermo pdicantꝭ nisi possit incendiū generare. q̄re ꝛc. Tercia rō est vt ad verba ignita aplorꝝ ignis de celo descēderet. qꝛ sile trahit suum sile. q̄ oēm celi militiā ẏbureret ꝛ vastaret. Hā aū aduentū spūsscti mūdus celi militiam adorabat et aliq̄ adorabāt venerē vt luxuriosi. Aliq̄ mercuriū deū mercatoꝝ vt auari. Aliq̄ martē deū belli vt superbi volentes dnari. vt ḡ aplī hanc idolatriā celestis militie destruerēt oportuit eos ẏba ignita pferre vt ad ẏba eoꝝ ignis de celo descēderet ꝛ ꝯsumeret et destrueret eā. qꝛ ignis hz alta magna hūiliare. ij. Lor.x. Arma militie nr̄e nō sūt carnalia desideria sed potentia deo ad destructōz munitionū ꝛ oēm altitudinē extollentē se aduersus sciaz dei. et iō aplī maledicebāt tēplis idoloꝝ ꝛ corrue bāt. vt pz in multꝭ locis. Ulū postq̄ dns dixit Hiere vt hī. j. c. Ecce dedi ẏba mea i ore tuo. statim subdit. et pstitui te sup gentes ꝛ regna vt destruas ꝛ euellas ꝛ dispердas. q̄ figurabat chorū aplorꝝ: nūqd em̄ legitur Hieremias sup gētes cōstitutꝰ fuisse Quarta rō est vt aplī ignē diuinū p ora et verba spirarēt in corda hoīm ipos calefacientēz a terrenis ad celestia eleuantē. Hā aū aduentū spūsscti merces hoīm erat terrena in temporaliū abundantia consistens ꝛ longa vita. Esa. j. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetꝭ. Sed mō nō est sic. immo oēs q̄ pie volūt viuere in xpo psecutionē patiāt. vt ꝛ. ij. ad Thi. iij. vt ergo aplī hoīes ab his terrenis eleuarent et ad celestia transferrēt oportuit eos et per ora et verba ignem diuinū emittere. Ignis aūt duo facit. qꝛ calefacit. ꝓpter qđ homines expoliant se. et eleuat. vt pz in vaporibus virtute caloꝛe solis eleuatis. et iō homines ignē diuinū in pdicatōne apostoloꝝ recipiētes calefiebāt intīm q̄ oia deponebāt. Act. iij. Et hoc est qđ dicit Lu. xij. Ignem veni mittere in terram ꝛc. ¶ Quantū ad secundum membrū sermonis nota q̄ septē sunt vtilitates siue fructꝰ aduentus spiritussancti. Nam illis apud qs manet cōfert septē dona pciosa expellēdo septē peccata mortalia. Primo cōfert donum timoris cū cordis cōtritione cōterendo et humiliādo animā et expellendo superbiam. Eccī. j. Timor dñi expellit peccatū. id est superbiā que est initiū omniū peccatoꝝ. sic ecōuerso timor dei vt dicit Cassianus de institutis monachoꝝ. principiū est nostre salutis. de quo Hiero. Ubi est dei timor nō est mētis elatio sed lacrimosa dilectio. Hā fm Gre. electi dei q̄nto ampliꝰ ingrā pficiūt tāto magis se deficere putāt. et de quāto qs maioris gre lumen recipit de tanto se magis reprehensibilē cognoscit. iō Bern̄. In veritate cōperi nihil taz efficax ad gratiā pmerendā ꝛ ꝑseruādā nisi nō alta sapę sed timere. qꝛ ꝛ. Eccī. j. Qui sine timore est nō poterit iustificari. nā fm Cassiodo. Timor ꝛ religio sūt annexa vnū nō pt stare sine reliq̄. Scđo spūssanctꝰ ofert donū pietatꝭ cū primi cōpassione ꝛ expellit inuidiā. Est em̄ benignꝰ spūs sapiēne. sicut ꝛ Sap. j. nec pmittit inuidiā aduersus primū regnare. Hā inuidꝰ nullā habz dulcedinē pietatꝭ. Eccī. xiij. Quis inuidi nequā. Aug. Inuidia est odiū felicitatꝭ alienę. Et est differēcia inter pietatē ꝛ miscōiaz Quia pietas respicit necessitatē spūalē. misericordia ẏo spūalē ꝛ corꝑalē. Ber. O clementissima pietas non solū tribuit beneficia his qui diligūt sed etiā his qui offendunt. j. Thim. iij. Corporalis exercitatio ad modicū vtilis est: sed pietas ad omnia. Hoc donū habuit Job. vt pz. xxx. c. ipi. Flebam q̄ndā sup eū q̄ afflictꝰ erat ꝛ aīa mea ꝑpatiebat̄ paupi. signanter spūali defectu. Tercio spūssctūs ofert donū scīe cū ꝓpria ꝯgnitōez expellit irā. q̄ em̄ ꝑe ꝯgscit ꝓximos defectꝰ nō irascit alijs sz sibi tm̄ ecōtra est

de ira to. Jaco. j. Ira viri iusti dei nō opat Et Cathō. Ira ipedit aīm ne possit ꝓsce re verū. Hā ira mētē ꝓturbat scīa illumiat &c. Ira dū mētē pulsat spūssctī locū tur bat. Hoc donū hūit thobias cec⁹, illumia tus eīm ħ igne spūssancti docuit filiū vitare malū bonū facere z nō errare. Quarto spi rituſsctūs ꝓfert donū fortitudis, cū aduer sor⁹ supportatōe z excludit accidiā q̄ maxie vēit ex impatia, puer. xxij. Piger dic leo fo ris est, i. timet ardua aggredi. Fortitudo ei ꝓnū facit ad oē bonū. phil. iij. Oia possū in eo q̄ me ꝓfortat zc. Ro. viij. Spūs ad iuuat infir. nostrā. Hoc donū hūit b. petr⁹ apl's. Hā q̄ pri⁹ vocē ancille timuit: hodie publice p̄dicauit z tria milia vicit, z postea q̄nq̄ milia. Hilr z alij apl'i, nā Act. iij or. q̄ licz ipis flagellādo z incarcerādo iudei p̄ciperēt ne fidē xpi p̄dicarēt tāto audaci⁹ p̄dicabāt dicētes magꝫ obediendū deo q̄z hoīb⁹, &c. Fortes facti sūt tortores vincūt. occidi p̄nt, flecti nequeūt. Idē. Quō sustinuissēt nisi fortitudo spūssctī eos solidasset ps. lxxiij. Ego ꝓfirmaui colūnas eī⁹. Jō eccl'ia ħ petit. Accēde lumē sensib⁹ zc. Qui to spūssctūs ꝓfert donū ꝓsilij cū mōi abiectōe z expellit auariciā. Aug. Cōssilij spi rituſsctī est vt tpalia ꝓtemnētes deo p eter nis seruiam⁹. mat. xix. Si vis pfect⁹ eē va de z vē. oīa zc. Et sic ꝓsulit a turbatōe auaricie nos remouere. puer. xv. Cōturbat do mū suā q̄ sectat auariciā. Aug. Auar⁹ vel let oēs hoīes nō eē vt sol⁹ abūdaret. Sexto spūssan. ꝓfert donū intellect⁹ cū mētꝫ at tractōne circa spūalia ꝓtēplanda. ps. xxxj. Intellectū tibi da. zc. Docet eīm deū intel ligere i nob⁹ z in creaturꝫ. Ro. j. Inuisibilia eīm ipi⁹ a creatura mōdi p ea q̄ fcā sūt intel lecta ꝓspiciunt. et facit hoīes delectari i spi ritualib⁹. &c. Dulcedo oīm creaturaꝝ in uitat ad dulcedinē eternā z expellit gulā q̄ facit adherere terre ventrē nrm z impedit aciē mētis, q̄ ōt Piero. Pinguis venter te nuem sensum nō gignit. Eccs. ij. Cogitani vt a vino abstraherē carnē meā: vt trāsfer rem aīm meū ad sapiam. Septimo spūs ſctūs ꝓfert donū sapie cum diuini saporis delectatōe. z ōr sapia q̄si sapida scīa, q̄ p ħ donū dat nob⁹ spūssctūs sapē celestia. Col. iij. Que sursum sūt sapite. Et expellit luxuriā. q̄ sic dicit &c. Gustato spū delipit ois ca ro. j. Cor. ij. Animalis homo nō p̄cipit ea q̄ sūt spūs dei. Isi⁹. Sapia speculat eterna z in illis delectat, luxuria ꝓ terrena. Ro. viij. Qui ſm carnē sūt q̄ carnis sūt sapiūt. q̄ ꝓ ħ spiritū sunt q̄ spūs sunt sentiunt zc.

De sctō Georgio martyre. Ser. XLIX

Laboza sicut bo nus miles ieſu xpi. ij. ad Thi. ij. Per hec ꝓba apl's quelibz xpiā nū hortat q̄ nō solū credat q̄ fides catho lica i se ꝓtinet. ħ eīm nō sufficit ad salutē et vitā eternā ꝓsequendū, ſz q̄ etiā fidē opib⁹ oñdat, q⁹ fides sine opib⁹ mortua ē. Jaco. ij. Jō hec ꝓba dici p̄nt cuilibet boi in q̄cū q⁹ statu xpianoꝝ siue religioſoꝝ clericoꝝz secularīū z signāter curatoꝝ. Silr ꝓncipi bus oīb⁹ nobilib⁹ militib⁹ officialib⁹ ciuib⁹ viris z mulierib⁹ nuptis z innuptis. Et q⁹ be. Georgi⁹ i vtroq̄z statu ſm ꝓba p̄dicta optime laborauit, tō bñ de eo assumunt

A In ꝓbis p̄missis tria tāguntꝰ q̄ ad bo nū militē req̄runt. Primū est sedulitas in operādo, q̄ notat ibi, laboza. scōm ē strē nuitas in p̄liādo, ibi. sic bon⁹ miles. tercīū fidelitas i obsequēdo, ibi, ieſu xpi. Per pfa ta eīm tria romani subiugauerūt sibi mun dū z p defectū eoꝝ p̄diderūt imperiū. Ad euidentiā hoꝝ nota sic elicit ex ꝓbis Ur bani pape in. c. si officia. lix. di. q⁹ duplex ē militia. s. mūdialis z spūalis. Militia mun dialis ē armis corpalib⁹ munita ob iniuri am p̄pulsandā, vel p̄p⁹ vindictā inimicoꝝ in ferendā instituta, sic ōr in. c. militare. xxiij. q. j. q⁹ militia exerceri dz vt mali coerceant⁹ et boni subleuent⁹. Et de hac q̄ro vtrū mili tia mūdana exerceri possit sine pcto, ad q̄ rñdet Aug. li. de ꝓbis dñi. z hz i. c. militare xxiij. q. j. Militare inq̄t nō ē pctm̄ ſz p̄pter p̄dā militare est pctm̄. Et idē ad bonifacīū z hz i. c. noli. e. cā. et. q. Noli extimare nemi nē do placere posse q̄ armis bellicis mīstrat In his erat s. dauid. Cui dñs tā grāde p̄hibuit testimoniū. In his etiā p'limi illius tpis iusti. In his erat ille cēturio q̄ dño di xit, nō sū dign⁹ vt intres sub tec. me. Idē ꝰ manicheos. et hz ibidē in. c. q̄d culpat. xps cesari tributa monet reddi. q⁹ p̄p⁹ bella ne cessaria militi stipēdiū p̄bet. z de ħ ita scri bitur in. c. paratus. ibidē. Hā si xpiana di sciplina omnia bella culparet hoc potius cōssilium salutis petentib⁹ in euangelio di ceret vt abiicerēt arma seq̄z omino militie

subtrahēt. dictū est aūt eis. Neminē ꝓcutiatis estote ꝓtēti stipēdijs vr̄is. q̄b; ꝑr̄ūm stipendiū sufficere p̄cepit. debere militare vtiq; nō ꝓhibuit. Est ergo status illoꝝ militū et actꝰ laudabilis si regulā eis a Johe bapti. Lu. iij. traditā obseruēt. vt em̄ ibi 9r Interrogabāt aūt et illū milites dicentes. Quid faciamus et nos vicz vt regnū celoꝝ obtineamꝰ. q̄b; rn̄dit. Neminē ꝓcutiatis neq; calūniā faciatis. et ꝓtēti estote stipēdijs ve str̄is. B Hec regula tres hz ptes. Quarū ꝑma p̄cipit. ne quē ledāt in ꝑsona verberando vel occidēdo seu iniurioſe incarcerādo vl detinēdo. in ꝟ q̄ dicit. neminē cōcutiatis. Scdo p̄cipit ne aliquē ledāt ī fama in ꝟ q̄ dicit. neq; calumniā faciatis. Calumniari em̄ est alicui falsa crimina imponere. vt hi. ij. q. iij. §. notandū. vbi glo. Nulli g̃ crimīa imponere deberēt nec etiā ab alijs imposita faciliter credere. Sicut faciūt q̄dā q̄ occasiones q̄rūt vt aliorū possessiones vel pecunias extorqueāt. Tales sī sīles lupo de q̄ refert Esopꝰ vnā fabulā quō lupꝰ ī superiori ꝑte fluuij bibit. et agnus inferiꝰ. tūc lupus q̄rēs occasionē aduersus ouē dixit q̄ sibi turbaret aquaz ꝛc. Sic illi fingunt causas iiustas ad extorqūādū paupes. Tercio p̄cipit q̄ neminē ledāt ī bonis exterioribus ipa auferēdo vel mlta mutuādo. et emēdo et nihil aut modicū vel tarde soluendo. iō dicit. Cōtenti estote stipē. ve. i. de q̄rijs nō alienis viuite. Milites em̄ ī republica se hr̄e dn̄t ad modū manuū. sic em̄ manus sūt ī corpe naturali ad repellendū nociua. ad pcurandū infestātia. ad attrahendū necessaria. s. iuste. et ad ꝺseruandū et defendēdū oīa alia mēbra. sicut milites ad hec faciēda ī republica. Et quēadmodū specialr opponunt manꝰ ad caput ꝓtegendū ne ledat. sic facere dn̄t milites ī republica ad custodiā et tutelā vite ꝓncipis q̄ est caput reipublice. vñ saluator mat. xxiij. Estote prudētes sic ser. ꝛc. Sup q̄ dicit Aug. in li. de doctri. xp̄iana. Prudētia serpētis est q̄ corpus ponit ꝓ capite defendēdo ꝛc. Ita milites facere dn̄t. Sed heu nr̄is tpib; oīa illa ꝓtr̄ā et vadūt ordīe retrogrado. nā milites q̄ tāq; manꝰ deberēt cetera mēbra ꝓtegere et defendere. Silr et caput inuadūt oīa alia mēbra reipublice rapiēdo. ꝓculcando. destruēdo. et depanperādo. et tlia faciētes hospitādo. auxiliū et ꝓsiliū dādo. Capiti. i. ꝓncipi nō obediunt nec ipm aliq̄ defendūt. neq; parcūt mēbris spūalib; neq; secularib;. Et ꝑsertim nūc ꝙ milites et clīetes q̄ ad modū manuū se hr̄e debēt impugnant pedes reipublice. i. pl's inferiores. vicz mercatores. mechanici. ciues. rustici ꝛc. Sicut em̄ pedes corpꝰ sustentāt et necessaria vite supportāt. sic illi. Jō singulariter magna cura pedes illi sīt ꝓtegēdi custodiēdi et dirigēdi. Nō heu ī ꝝm vertit et ꝙ ꝟ tota respublica perit et ꝓfundit. Quid aūt nr̄is tpib; mouet milites ad pugnandū. D Rñdet q̄ tria vicia. vicz vana gloria. ira. et auaricia. Raro em̄ nūc ad pugnandū mouet fides catholica. raro respublica. rarissime pauperū et orphanoꝝ aciuduarū defensio. sed vel lucrū q̄ sperāt rapine et pecuniaꝝ vindicta ī hostes et gl'ia mūdana vt dicat' strenue pugnasse q̄ ob rapinā ī bellū venit aut alia sinistra ꝓditōe. E Alia est militia spūalis spūalib; armis ornata ad resistendū inimicis aīe. vicz carni. i. desideri'js carnalib; mūdoꝝ diabolo q̄ militāt aduersus aīaz. j. ꝑe. ij. De q̄ Job. vij. Milītia ē vita hoīs sup terrā. Ista g̃ militia cōis est oib; fidelib; q̄ vtiq; fit spū nō corpe. Bellū aūt q̄d gerit ꝝ nos spūale est grauissimū et periculosum. vñ apl's ad Eph̄. vj. Nō est nob colluctatio aduersus carnē et sanguinē sed aduersus mūdi ꝓncipes et ptātes. aduersus mūdi rectores tenebrarū harū. ꝝ spūalia nequicie ī celestib;. vñ ostēdit hostiū ꝝ qs bellū gerit nimia m'titudo. q̄ ꝓtra carnē et sanguinē. i. sensualitates et passiōes eiꝰ q̄ sunt plēs et aduersus ꝓncipes et ptātes. id ē tyrānos mūdi q̄ multipl'r vexāt. Contra spūalia. i. demones q̄ sīt innumerabiles q̄ eis plenꝰ est aer ſm Haymo. et innuit ipoꝝ cū q̄b; plīū gerit malignitas. q̄ neq; cie. i. malitiosi et crudeles. Ville nāq; nocendi hoīb; hz artes. Demū addicit ꝑmū magnitudo ꝙ q̄ certamē agit. q̄ ī celestib; id est luctā istā sustinemꝰ. ꝙ ꝓsequēdo bona celestia. Nō em̄ coronabit nisi q̄ legitīe certauerit ínq̄t apl's. ij. Thi. ij. Hoc ꝑpendens s. Georgiꝰ vtrāq; militiā ꝑdictā strēnue gessit et ꝓfirmauit victorioſe. Declarat ei' legēda F Quantū ad secundū videndū est quas ꝓditōes ī se habere debēt milites vt vere dicantur boni milites christi. Ad hoc dicendū q̄ septē ꝓditiones debent habere in se miles seculares. q̄rū sex

habenť in glo.l. milites .ff.q̄bꝫ ex cau. ma io.xxv.an .in integrū resti. Pria ꝺditio militum est vt miles non sit negociator. vt in l.j. C. negocia. ne mili. Sed nūc plēs milites ꝛ nobiles sūt maxīmi mercatores etiā ex maioribꝫ. ita vt bi q̄ vitā mercādo duxerūt cogunť a mercatōne cessare ꝛc. Scōa ꝺditio q̄ examineť. vt. C. q̄ mili. nō pos. l.j. Tercia q̄ pstet iuramentuz q̄ nō euitabit mortē p republica. vt in ꝺ. l. milites. et ī. l. ij ff. de bis q̄ no. infa. Quarta q̄ ei ensis cingať. vt. ff. ō testa. mili. l. filiusfamilias. Nūc aūt gladiū fm ꝓsuetudinē aliquarū regionū miles recipit de altari vt se ecclie filium ꝓtesteť i ꝫ q̄ de ecclia accipit gladiū ad ecclesie defensionē. q̄ teste Petro non sine cā gladiū portat sed advindictā malorꝫ laudē ꝙ bonorꝫ. j. Pe. ij. Quinta q̄ stigma. i. nota publica ꝺz ei⁹ brachijs inscribi vl' imponi. i. qōdā signū distinctiuū p qō miles ab alio hoie cognosci ꝓt sic nūc ꝺgscit p aurū p calcaria vel calciamēta. vt. C. de fabricēsibꝫ. l. ij. lib. xj. Sexta ꝺditio q̄ in numero aliorꝫ ꝺz poni ꝛ scribi. vt. ff. de testa. mili. l. ex eo tpe. Et isti tales bñt ꝓuilegia q̄ dicūt leges ꝺcedi hoibꝫ. vñ versus. Talibꝫ ornatus est miles iure vocat⁹. Cingat mucro latus sit nobil' atq̄ ꝓbat⁹. Script⁹ iuratus sit stigmate nobilitat⁹. Septimo req̄rit in militibꝫ circa militiā mētis et corpis ꝓmptitudo. In cui⁹ rei signū lex. ff. de re milita. in l. milites. phibet ne agrū ꝺparent in puincia in q̄ bellica opa pagunt ne studio culture a militia reuocenť. Hi iste ꝺditiones in militibꝫ mūdi req̄runť q̄sto magꝫ in militibꝫ spūalibꝫ. i. oibꝫ xp̄ianis req̄runť vt deo excellenti⁹ deuoti⁹ feruētius militent tā p vitā ꝓtemplatiuā q̄ etiā actiuā. Hoēs g̃ illiꝛ specialr ecclesiastici dñt ī se hīe spūalr ꝺditōnes militū secularīū ꝓmissas. Primo q̄ nō sint negociatores. fm illō ps Dñi non cogui litteraturā. i. negociationē introibo ī potētias dñi. Et in. c. negociatorē. lxxxviij. di. dicit Piero. Negociatorē clericū ex inope dñitē. ex ignobili gloriosum q̄si quandā pestē fuge. Scōo q̄ oēs ī scia sint bñ exāminati ꝛ pīsertim ecclesiastici nō solū in scia sed etiā in alijs q̄ ad statū illorꝫ req̄runť. Tercio q̄ oēs p fide tot sustineāt et moriant si necesse sit ꝛ pastor p grege suo q̄t milites sustinere deberet p republica. p q̄ si tot ipi milites vel alij sustinerēt q̄t suitu nēt p vanitate ꝛ cupiditate supra magnos sctōs essent ī celo collocādi. Quarto oīs ense cingant pnie alijs in exemplū. vt ex vita coꝛ edificenť. Quinto oēs xp̄i milites talem gerāt habitū q̄ in ei⁹ forma cognoscāť xp̄o ꝛ nō superbie ꝛ diabolo militare. Clerici ꝙ specialr talē deferāt habitū q̄ clerici eē cognoscanť xp̄i militie specialit' ascripti. Sexto oēs laborēt scribi ī libro vite vt de numero illorꝫ sint militū quoꝫ noīa scp̄ta sunt ī libro vite. q̄ aliter nec digne deo militare poterūt nec ī celo militū dei gaudebūt ꝓuilegijs. Septimo oēs cupiditatē et terrenā fugiāt occupatōꝛ ꝛ spāl'r clerici vt feruētius ei militēt cui ad ꝫ deputāť scientes q̄ nēo militans deo ꝙplicat se negocijs secularibꝫ. ij. Tbi. ij. Sed bēu timendū est ne plēs q̄ mūdr xp̄i milites nūcupanť inueniant q̄ ꝓdictis ꝺditōibꝫ militū ꝓtraria faciūt. nā aliq̄ cū militari cingulo decorāť statum insurgūt in xp̄os dñi ꝛ deseruīt ī patrimoniū crucifixi. spoliāt ꝛ depꝺātur pauperes sibi subiectos. ꝛ miserabilit' ac īmisericorditer afflīgūt miseros vt in doloribus alienis illicitos appetit⁹ ꝛ voluptates impleāt. et sic gladio q̄ ecclesiasticos ꝛ pauperes tueri deberēt ꝛ defendere eosdē impugnāt. Tales sī in ptorijs leones. in plijs lepores. in pace prędā. inter arma fugas. inter victores victorias sectanť. Porro ordo militū nūc est ordinē nō tenere. nā cui⁹ os maiori ꝫborꝫ spurcicia polluiť. q̄ detestabilius iurat. q̄ minus deū timet. q̄ ministros dei vilificat. q̄ ecclesiā nō vereť. iste hodie ī cetu militū fortior ꝛ noīatior reputať. Nec Petr⁹ blesensis in q̄dā epla de militari disciplina. Nōēs aūt tales milites de regula ordine ꝛ pfessione videnť eē militū crucifigentiū xp̄m in q̄rū actu q̄tuor inueniebanť articuli sup q̄bꝫ ordo illorꝫ fundabať. quia ꝑmo illudebāt ei acetū offerētes Lu. xxiij. Coronā spineā plectē. Jo. xviij. Scōo ipm vestibꝫ expoliauerunt. q̄tuor faciētes ptes: vnicuiq̄ militi ptē. Joh. xix. Tercio ipm occiderūt. ibidē. Quarto ipm in sepulcro ꝓdiderūt ꝛ nūq̄ postea inuenerunt ꝛc. Mat. xxviij. Ita ꝓdictorꝫ malorū militū ꝛ tyrannorꝫ omniū ꝛ falsorꝫ christianorum ꝛ specialiter in potestate ꝓstitutorum vita ꝑ magna parte in quattuor ꝑdictꝫ depēdet ꝺditōibꝫ. nā ꝑmo xp̄o peccādo et mēbra sua quasi aceto ꝛ felle ad ama-

ritudinē puocando multis modis illu dūt Scōo ipm in mēbris suis eis subiect spoliant p q nomē et penā merent pdonis. qz ām canones pdoyno mō dr q vltra stipendiū sibi taxatū qrit ampli⁹. vt i d. c. militare xxiij. q. j. et Job. xxiij. Olim fecerūt depredantes pupillos z vulgū pauperē spoliauerūt. Tercio iuramētis suis z alijs pctis xpm qtū in eis est iterū crucifigūt z occidunt. qz causam iterāt mort ei⁹. scz pctā. et sic qtū in eis est etiā effectū iterū inferunt crucifigētes filiū dei. ad Heb. vj. Quarto ipm ita in terra pdūt q nūq ipm i celo inueniēt. Nō sic sanct⁹ Georgi⁹ deo z hoīb militauit sz oēs ꝺditōnes militū pdictas p oīa obseruauit. declara ex ei⁹ legēda. ¶ Quantū ad tercīū nota q xp̄us rex qtuor habuit ꝑtutes salutares i qbꝫ ipm b. Georgius vt fidelis miles imitat⁹ est. Prima est q domū p̄is sui i magna reuerētia habuit qđ pz Mat. xxj. Quia eiecit vendentes et emētes de tēplo dicēs. Dom⁹ mea domus orōnis vocabit. Et subdit ibidē. Nō sinebat vt quisqs trāsferret vas p templū. Jō dicit p̄s. in ꝑsona dñi. Zelus dom⁹ tue comedit me. In hac ꝑtute be. Georgi⁹ xpm regē suū imitabat qñ regē a se cōuersum ecclesiarū dei curaz et reuerentiā docuit hīe. vt habet in legēda. Et potuit dicere cū p̄s. Dñe dilexi decorē dom⁹ tue. Sed sic heu plures milites nō faciūt q sacratis locꝭ nullam reuerentiā exhibēt: sz magis curāt qliter possint res ecclesiarū auferre z spoliare sibi retinēdo. tales vtiqz sacrilegiū ꝺmittūt vt in. c. sacrilegiū. xvij. q. iij. vbi dr. Sacrilegiū est si qs qđ venerabilibꝫ locis relinqtur prave volūtatꝭ studio tetauit suis stipendijs retinere. iō tales puniunt a deo ¶ Exemplū habes de qdā iudice z milite noīe Stephan⁹ rome q tres dom⁹ scī Laurētij. et vnū ortū sctē Agnetis violent abstulit z ablata iniuste possedit vide in legenda scī Laurētij. Scōa ꝑtus xpi regis est q sacerdotes honorauit. quod pz Lu. xvij. q decē leprosos misit ad sacerdotes dicēs. Jte oñdite vos sacerdotibꝫ. Sup q dicit Aug⁹. in li. de baptismo puuloz. z hr in. c. nōne. j. q. j. q i isto xp̄s sacerdotes licet malos honorauit. In hac ꝑtute secut⁹ est ipm b. Georgius qñ docuit regē ciuitatis Silene. et totū insup populū vt honorarent sacerdotes. qz lciuit scriptū Ecc. xvij. Honorificate sacerdotes. Sz sic nō faciūt nostri milites z pl'es laicales. sed clerū z ꝑsbyteros odiūt z eis inuidēt ac plurimū detrahūt. Cōtra qs dicit be. Greg. et hr. c. de ꝑsona. xj. q. j. Dei⁹ malū nō estimo qs christianis inuidere sacerdotibꝫ. Et Anacle⁹ papa i. c. deteriores. vj. q. j. Deteriores sūt q doctoꝝ vitā moresqꝫ corrumpūt his qui substātias eoꝝ prediaqꝫ diripiūt. qz illi qđ extra nos illi qđ ꝓpe nos diripiūt. Debet g qlibet laic⁹ honorare sacerdotes reuerentiā corporalē z mentalē exhibēdo. vtpote qs de⁹ honorauit eos deos appellādo. Et iterū ait i euāg. Lu. x. c. Qui vos audit me audit z q vos sper. me spnit. nā qtiēs aliqs sacerdoti detrahit totiēs capiti xp̄i coronā spineā imponit. qz ipi sūt caput z supior ꝑs ecclie militātis. qtiēs eis iniuriā fecerit totiens xpm clauis ꝺfodit. qtiēs eis ingrat⁹ fuerit totiēs in facie xp̄i spuit. qtiēs eosos habuerit totiēs xp̄i latus trāsfigit. qz qnto sūt magꝭ honorādi totiēs detestabilior est dehonoratio. ¶ Sunt aūt sacerdotes specialit honorandi ꝓpter tria. Primo rōne cōis vtilitatꝭ. qz fideles ꝑ absolutiōz purificāt z ꝑ sacra i eē gr̄e ꝺfirmāt. Et regnū celorū ꝑ clauē lingue reserāt. Scōo rōe dignitatis q tanta est q creatorē suū mirabiliter creant. z p nr̄a salute hostiā immortalē cōsecrāt. Tercio rōne necessitatꝭ. qz irā dei p oblationē placāt z manū dei extentā ad vlciscendū oblatōis ꝑtute ne feriat ꝺtinent. Et iō dns oñdit i Dathan z Abiron qtū detestet pctm illud q qs dehonorat sacerdotes. Unde i. c. sacerdotibꝫ. xj. q. j. inter alia scribit Gre. Mauricio impatori. Quid miruz si illos vr̄a pietas dignet honorare qbꝫ i suo eloquio honorē tribuēs eos aut angelos. aut deos ipe appellat de⁹. Tercia virt⁹ xp̄i q libēter diuina audiuit. qđ patet Luc. ij. vbi legit q cū parentibꝫ suis iuit ad die festū ibidē officiū vsqꝫ ad finē audiēdo In q ipm be. Georgi⁹ est secut⁹ qñ docuit regē z pl'm q diuinū officiū libēter audirēt. Cōtra qđ faciūt m'lti q diebꝫ dñicis nō audiūt missam. et si aliq audiūt nō tñ vsqꝫ ad finē ꝑseuerāt peccātes ꝺ ꝓceptū ecclie. in. c. missas. de ꝺse. di. j. ibi dr. Missas totas a pl'o catholico audire ꝓcipim⁹ vt añ benedictionē sacerdotis populus nō egredi ꝑsumat. qđ si fecerit ab episcopo publice cōfundat. glo. id est grauiter puniat vel

excõmunicet nisi necessitas subsit. Quarta virtus xpi q pauperũ memor fuit. qõ ptz Mat. xv. qñ dixit. Misereor sup turbã qz triduo iã sustinẽt me ꝛc. Idẽ pz Joh. vj. cũ satiauit q̃nq; milia hoim ex q̃nq; panib; et duob; piscib;. Hãc ꝑtutẽ imitatus est be. Georgi⁹ qñ nõ solũ pauper a dracone op pressor memor fuit: sz qñ regẽ a se ꝙuersus docuit vt sp pauperũ memor esset. iõ cepit sicut iesus magister su⁹ prius facere ꝛ post hoc docere alios.

De sancto Georgio. Sermo. L. wann. vñ.

INduite vos armatura dei vt possitz stare aduer. insidias diaboli. ad Ephe. vj. Exq̃ tota vita nr̃a est q̃dã militia sup terram. teste Job. Nã vndiq; impugnamur. nũc a carne. nũc a mũdo. nũc a diabolo. iõ necesse est nobis vt sp sim⁹ armati ꝛ pugnemus ꝯ illos tres inimicos. Caro em̃ nos trahit ad gulã. ad luxuriã ꝛ accidiã siue torporẽ. Mund⁹ nos allicit ad vanitates honores ãbitionẽ ꝛ diuitias q̃ oĩa ꝓtrariãt deo. Diabol⁹ ꝙo ad oĩa mala nos conat̃ ꝓcipitare. sp em̃ vigilãdo ꝓsiderat ad q̃ mala hõ sit magis inclinat⁹ et ad illa eũ trahit ꝛ inclinat. et si supat̃ in vno statim tendit ad aliud. ita vt sit cõtinua pugna in ꝟ mundo. Pro eo apl's in ꝟbis themat̃ nos instruit vt sp sim⁹ armati ꝯ diabolũ vt ei⁹ insidias possim⁹ declinare ꝛ viriliter sibi resistere vbi supꝝ. p gr̃a. Aue ma. Induite vos armatura dei ꝛc. In illis ꝟbis themat̃ nobis insinuat duo necessaria militi xpi. Prio vt sit armis indut⁹ cũ dicit. Induite vos armatura dei Scõo vt insurgat ꝯ hostes ad pugnandũ cũ dicit. vt possitz stare aduer. insidias diaboli. ℣ Circa primũ est notandũ q̃ q̃druplex est gen⁹ armor. q̃ habuit be. Georgi⁹. s. clipeus. galea. lorica. ꝛ gladius. p hec aũt arma significant q̃ttuor arma spũalia q̃ ipe i se habuit. vicz fidẽ spem charitatẽ ꝛ bonã operationẽ. Primo habuit fidẽ tanq; scutũ siue clipeũ. sm illud apli ad Ephe. vj. In oĩb; sumẽtes scutũ fidei. Per hãc fidẽ fortiter pugnauit sic̃ de eo legitur q̃ dũ Dacian⁹ ꝙpelleret xpianos ad sacrificia idolor ipe i medio psiliẽs dixit illud p̃s. Dẽs dũ gentiũ demonia: dñs aũt celos fecit. vera em̃ fides valde valet cõtra tentationes demonũ. imo ad ꝛfusionẽ demonũ sic̃ bñ oñdit apl's vbi s. ad Eph̃. vj. dicẽs. In oĩb; sumẽtes scutũ fidei. et seq̃r. in q̃ possitz oĩa tela nequissimi ignea extinguere. Et saluator Mar. vlt̃. Signa autẽ eos q̃ crediderint hec sequent̃. i nõie meo demonia eĩciẽt ꝛc. Per ꝟ scutũ fidei hõ impetrat a deo oĩa necessaria ad salutẽ. sic̃ ait saluator Mar. xj. Quecũq; orantes petitz credite. qz accipietis ꝛ fiet vob. ¶ De hoc narrat magister i hist̃oria q̃ cũ Alexãder magn⁹ venisset ad mõtes caspios miserũt ad eũ filij captiuitatz decẽ tribuũ egrediendi licentiã postulãtes. Cũq; q̃sisset causam captiuitatis intellexit q̃ iõ capti fuissent qz recessissent a deo suo ist̃ vitulis aureis immolãdo. et p ꝓphas dei dictũ eẽ eos a captiuitate nõ redituros. Tũc rñdit Alexander q̃ artius eos includeret. Cũq; angusta viarũ intercipet et mollib; bitumentis obstrueret videẽs humanũ laborẽ sufficere nõ posse rogauit deũ israel vt illud opus ꝙpleret. et ecce nutu diuino prerupta montiũ ad seinuicẽ accesserũt ꝛ est fact⁹ locus immeabilis. ꝛ vt ait Joseph⁹. Dei⁹ q̃d factur⁹ ẽ ꝓ fidelib; suis sl tantũ fecit. p infidelib;. hec Holkot sup li. sapie. Ecce q̃ magna ꝛ q̃ vtilis est ꝟa ad deũ fides. multa em̃ dei⁹ cõcedit verã fiduciã de eo habentib; q̃ nõ ꝙcedit timoratis siue dubitãtib; de auxilio diuino q̃ oĩa hũano mõ nitunt̃ plus q̃z oportz acq̃rere siue pericula deuitare. licet em̃ hõ facere debeat id qõ ꝙcernit humanã diligẽtiã ne deũ tẽptet tñ ꝓponere sp dz diuinũ auxiliũ et cogitare q̃ sine tali nihil facere pt. sic̃ ait saluator Joh. xv. Sine me nihil potestis fa. Scõo b. Georgi⁹ habuit spem tãq; galeã. sic̃ apl's ait vbi s. Galeã salutz assumite. Un̄ de eo legit̃. q̃ cũ magna psecutio esset ꝛ multi fidẽ negarẽt ipe spem hñs i dño oẽs xpianos sua doctrina ꝙfortabat. multũ em̃ fert laborantib; aliq̃ infirmitate spare ꝛ ꝙfidere i medico suo. sperãdo vicz ꝑ medicũ salutẽ ꝙseq̃. Tercio habuit charitatẽ dei ꝛ primi tãq; gladiũ. quã charitatẽ apl's vocat gladiũ spũs. Un̄ cũ be. Georgi⁹ vidit tantũ timorẽ et tantã psecutionẽ i xpianis. ꝓ nimiã iniuriã dei ꝛ proditionẽ ꝓpli fuit vulnerat⁹ gladio charitatz cõpatiendo ꝓpio et in faciẽ Daciani restitit. Quarto hũit bonã operatoz tãq; loricã quã apl's vocat loricã iustitie q̃ vnicuiq; reddit

qđ suū est. Unde cū esset diues et nobilis oēs diuitias suas: oēs seruos et totū appa ratū militie sue deseruit z dei seruitio z pri mozū vtilitati se totaliter mancipauit, sicut em̄ lozica totū cozpus tegit et munit: sic iu sta opatio aīaz oznat atq; defendit, ꝓterea dicit apl's Ro. xiij. Induamur arma lucis Sicut em̄ lux medīū illuminat, vt homo quo vadat videat, sic iusta opatio ꝓximos edificat vt vitā suā in meli⁹ ꝛmutēt. Hēdo dixi q; militi xp̄i necessariū est vt insurgat ꝛ hostes ad pugnandū cū dicit, vt possit stare aduersus insidias diaboli ꝛc. Q

Pro quo notandū q; bt̄us Georgius tres hostes expugnauit. vicz diabolū mundū et carnē. Primo vicit diabolū, cui⁹ figurā habem⁹ in eo q; draconē maximū interfe cit. De q̄ dracone dicebant tria. Primo q; in aqua habitauit, secūdo q; flatu suo aerē inficiebat, tercio homies deuozabat. Sic hodie diabol⁹ habitat in aq̄s luxurie. id est inhabitat luxuriosos quos vult submerge re aqua. i. suggestione. Illius figura habet Apoc. xij. vbi dicit, q; Johānes vidit q; ser pens misit ex oze suo post mulierē aquā tā q; fluuium vt eam faceret trahi a flumine. Glo. Per illū serpentē intelligit diabolus qui Adā et Euā seduxit, q; ex oze suo ꝟ est ex sua malitia mittit aquā id. ē suggestionē. post mulierē. i. post animā vt eā trahat ad peccatū z sic submergat in inferno. Illum draconē siue serpentē bt̄us Georgius de uicit duplici lancea deuote oꝛōnis. Uñ le gitur de eo q; ipe se deo cōmendauit, lan cea dñice passionis, quia ꝓ salute puelle se morti tradidit. licet sibi draco in nullo no cuit: ꝓ qō et multos ad fidē cōuertit. Se cundo b. Georgius superauit mundū q̄ eu⁹ impugnauit ꝓ. ꝓspera et aduersa. Per ꝓs pera, qñ imperato⁹ Dacianus sibi psuasit blandicijs verbo⁹ et ꝓmissionib⁹ donoꝛū quib⁹ multi decipiuntur. ſm illud Eccl. xx. Munera et dona excecant oculos iudicum Mundus etiā impugnauit Georgiū per gaudiū. qz tota ciuitas illa gaudio repleta fuit et oznata vt per talē honoꝛē eū decipe posset q̄ oia ipe cōtempsit. Sic etiā mun dus beatū Georgiū impugnauit ꝓ aduer sa diuersis vicz supplicijs ꝓ Eius em̄ supplicia fuerūt magna multa z lōga. Ma gna. qz dū tpe Daciani ꝑfecti siue ꝓsidis tanta fuisset ꝓsecutio xp̄ianoꝛ vt infra vnū mensem decē et octo milia hominū marty rio coronarent. Georgius tact⁹ doloze in trinsecus exclamauit dicēs, Oēs dij genti um demonia Cui dū Dacian⁹ diceret quō auderet deos suos demonia appellare: et nō posset eū ad se inclinare fecit eū in ecu leo leuari et membratim eius cozpus un gulis dilaniari, insup apositis ad latera fa cibus ardentib⁹ et patentib⁹ visceribus fe cit plagas eius sale cōfricari. Quē cū occi dere nō posset fecit eum incarcerari et ma gnū lapidē supza ventrē eius poni z supi num iacere, vt sic lapis eum cōꝛimeret et spiritū exalaret, sequēti die eum poni fecit sup rotā gladijs vndiq; circumseptā vt eū frustratim incideret, sed statim rota frangi tur z Georgius illesus inuenit. Tunc Da cianus irat⁹ eū in sartaginē plūbo liquefa cto, p̄ci iussit, q̄ facto signo crucis in eam intrauit et virtute diuina q̄si in balneo ce pit refoueri. Tūc fecit plumbū bullies in os eius fundi qō iterū sibi nil nocere potu it. Tūc ad eum dixit Dacianus, Pessime hoīm q̄ sūt illa maleficia q; ꝓ nihilo ducis has penas. Cui Georgi⁹, nō sunt malefi cia sed dei bñficia. Quo facto Dacian⁹ ius sit caput ei⁹ malleis cōtundi vsq; ad cere brū et sic ꝓ pedes sursum suspendi z sub ca pite fumū fieri vt sic suffocaret, quē deposi tum iussit in carcerē recludi z ibi fame af fligi. tūc serui venientes ad impatoꝛē dixer⁹ q; san⁹ factus in carcere deambularet. Ira tus g̃ Dacian⁹ dixit vꝓi sue. Deficies mo riar, qz istū hoīem superare nō possum, et sic eū fecit trahi de carcere z pedib⁹ eius cali gas ferreas ponī z clauis ferreis affigi do nec sanguis ꝓ riuos de pedib⁹ eius ꝑfluxit Post hec fieri fecit vnū vas q̄si lagenā cla uis ferreis intrinsec⁹ circūseptū z ipm in il lo ꝓ totū castrū volutari. z cū sic ī toto coꝛ poze esset ꝓfossus ipm fecit extrahi, deinde clauo ꝓ tympoza trāssixo iterū incarcerari sequēti die ad ei⁹ collū suspēso laqo ꝓ totā ciuitatē distrahi z sic añ ciuitatē decollari. Anno dñi. cc. lxxxvij. Ex illis g̃ patet quō ille glorioſus martyr be. Georgi⁹ pugna uit ꝛ mundū, z quō ei⁹ supplicia fuerūt ma gna multa z lōga. Est tñ verū q; in legēda lōbardica quā credit ꝓposuisse Jacob⁹ de voꝛagine nō bī de vase intrinsec⁹ cū clau

bus circumsepto, ponunt tñ alie pene q̃s sustinuit, puta de duplici veneno q̃ bibit et nihil sibi nocuit. Et quo ꝓtexit regis Daciani cõuertit et magũ q̃ venena parauit. Templũ etiã cum idolis destruxit ⁊ ignis de celo idola et sacerdotes cõsumpsit. Ex his omnib⁹ patet terciũ quo ipe vicit corpus, ꝓmũ q̃ appetuit delitias voluptates et molestiarũ vitationẽ, nã ꝓtra delitias venenũ bibit. Cõtra voluptates carnis mundiciam seruauit et plurimas corpis molestias vt p̃missum est ptulit. Ideo bene dñs ipm tãq̃ strennuũ militem remunerauit et plurima p ipm miracula fecit nõ solũ in vita et in morte vt supra audistis: sz etiã post mortẽ. Uñ legit in hystoria anthiocena, q̃ cum tpe cuiusdã passagij christiani hierusalem obsidere vellent et illuc pergeret, q̃dam iuuenis speciosissimus apparuit cuidam sacerdoti dicẽs se esse sanctũ Georgium ducẽ xpianoꝝ, et monuit sacerdotẽ vt eius reliquias in hierusalẽ deportaret ⁊ sic ipe cum eis esset. Cum aũt hierusalẽ obsedissent et sarracenis resistentib⁹ per scalas ascendere nõ auderent: beatus Georgius albis armis indut⁹ et cruce rubea insignitus apparuit innuens vt post se secure ascenderent et ciuitatẽ obtinerent, q̃ ex hoc animati ciuitatẽ ceperũt et sarracenos occiderunt ⁊c. Dubitat, ex quo iuxta verbũ apostoli debemus nos armare cõtra insidias diaboli et induere arma dei que tñ sunt arma diaboli q̃bus nos impugnat. Et q̃ sũt ex aduerso arma dei siue xpi q̃bus defendi et tueri debemus. ℚ Ad ꝟ respondet iuxta sententiã Holkot sup lib. sapie. v. ca. q̃ arma diaboli sunt arcus ⁊ sagitte ad nocendũ. Et arma xpi sũt arc⁹ ⁊ sagitte ad regendũ ⁊ ptegendũ. Uñ diabolus tres malos habet arcus quib⁹ vtit cõtra sanctos et deo seruire volentes. vicz arcũ carnalis cõcupiscentie, arcũ fraternalis inuidentie, et arcum mundialis ꝓscientie. De arcu carnalis ꝓcupiscentie ꝓcedit mala mulier vaga et impatiẽs ꝑparata ad capiendas animas, sicut ꝺr puerb. vij. Qua capit et vulnerat vecors iuuenis. De q̃ ibidẽ subdit. Et sequit eam q̃si bos ductus ad victimã et ignorat q̃ ad vincula stultus trahit donec sagitta transfigat cor eius. Ista sagitta est pennata g ornatũ curiosum inflammata per amorem libidinosum. Cum ista sagitta fuit vulnerat⁹ dauid cũ pspexit Bersabee se lauantẽ. ij. Reg. xj. Ista sagitta absconditur in pharetra q̃diu se mulier occultat in camera, arcus tendit q̃n cũ puersa intentione ornate cõponit. Sed sagitta emittit q̃n in publicũ ꝓgreditur. Et ideo sicut periculosum est hominib⁹ nõ armatis inter sagittas volantes incedere. ita periculosum est iuuenib⁹ nõ habituatis virtutib⁹ ⁊ solidis moribus inter mulierũ frequentias cõuersari. Sed q̃ habitat in adiutorio altissimi in ꝓtectione dei celi cõmorabit, ⁊ talis nõ timet sagittã volantẽ in die nec a negocio ꝑambulante in tenebris. sicut dicit Dauid in p̃s. Secũdus arcus diaboli est fraternalis inuidentie. De q̃ ꝓcedit sagitta detractõis pestifere. de qua dicit p̃s. Parauerũt sagittas suas in pharetra vt sagittẽt in obscuro rectos corde, q̃ diabolus isto arcu nõ vtitur nisi in obscuro, i. in secreto. Et sicut bonus sagittari⁹ nõ emittit electas sagittas suas ꝑ lapides vbi repercutiunt ⁊ frangũt, ita nec diabolus verba detractionis ejcit ad aures sanctoꝝ virorũ q̃ in talibus verbis nõ delectant. Uñ Ysero, in quadã epla ad Rusticũ monachũ. Sicut inq̃t sagitta si mittat ꝓtra durã materiam nonnũq̃ in mittentem reuertit et vulnerat vulnerantẽ. Ita detractor cum tristem viderit faciẽ audientis, immo nõ audientis sed obturantis aures suas ne audiat sanguinem siue verbũ nociuũ ilico ꝓ tristasescit pallet vultus, herent labia, saliua siccatur. Hec Ysero. Nemo inuito auditori libenter defert siue loquit sagitta in lapidẽ infigitur sed interdũ resilies ꝓcurit dirigentẽ. Hec est sagitta dolosa q̃ simul tres occidit sicut dicit Bernũ, vicz detrahentẽ, audientem, et absentẽ. Ysero. Sagitta vulnerãs lingua eoꝝ dolũ locuta est. Tercius arcus diaboli est arcus mundialis ꝓscientie. De q̃ ꝓcedit sagitta malitiose ꝓspiratõis falsarũ suggestionũ et inuentões actionũ ꝓtra innocentes, scõm illud puerb. xxv. Sagitta acuta homo q̃ loquit contra proximũ falsum testimoniũ. Isti figurant p illos sagittarios q̃ vtraq; manu funda saxa iacientes ⁊ sagittas dirigentes fortissimi erant. j. Paralipp. xij. ita isti eque bñ formãt actiones iniustas ⁊ ita libẽter ꝓtra innocentẽ

vel persequentē. De his bene cōquerit ecclesia in psona iusti Treñ.iij. Tetendit arcum suū et posuit me quasi signū ad sagittam misit i renibz meis filias pharetre sue. Isti arcus sunt arcus et sagitte diaboli q̄bus se armat pugnando cōtra nos vt nos deuincat per cōsensum in peccatū. R

Per oppositū. christus habet triplicē arcū et tria genera sagittarū quibz nos defendit Primus arcus est lux scripture. Secūdus moz nature. Tercius lex censure zc. De primo arcu vicz scripture pcedit quasi sagitta p̄dicatoz verbi dei. De quo Esa.xlix. Posuit me sicut sagittā electam. Sagittarius est christus. et eius sagitte in pncipio fuerūt apostoli pennati p virtutes. Habuerunt em̄ tres virtutes que vocant penne. vicz fidē spem z charitatē. de q̄bus dicit. j. ad Coz.xiij. Nunc aūt manēt fides spes z charitas tria hec. Per has virtutes tanq̄s pennas oportet omnē catholicū christianum volare in celū. et sine illis impossibile est hoc fieri. Isti apostoli fuerūt ferrati p cōstantiam. et inflammati per ignē spiritus sancti. iuxta illud p̄s. Sagittas suas ardētes effecit. et iterū. Sagitte potentis acute cū carbonibz desolatoriis. Sed si sagitta est nimis onerata terra vel luto nūq̄s bene volat. Isto modo quidā qui deberent esse sagitte christi in actu p̄dicandi sunt nimis onerati terrenis ita q̄ volare nō p̄nt. quidam vero carēt pennis. quia licet scientiā habent tñ eminētia vite carent. Ubi est notandum q̄ nisi principalis sagittarius manum apponat ad arcū: arcus nō bene emittit sagittā. Unde legit. iij. Reg. xiij. q̄ Joas petiturus cōsiliū ab Heliseo infirmato accessit ad eū dicens. Pater mi pater mi curruus israel et auriga eius. Et dixit heliseus. Affer arcum et sagittas et pone manū sup arcum zc. Et sequit. Et posuit rex manuz sup arcum et heliseus manū sup manum regis et dixit. Sagitta salutis dñi: et sagitta salutis ꝑra syriam. Syria interpretat sublimis. manus xpi est gratia que est supra manū p̄dicatoris. Secundus arcus xpi est moz nature. de quo egredit sagitta penalitatis. Juxta illud p̄s. Quoniā sagitte tue infixe sunt mihi z nō est sanitas in carne. Et loquit de penalitatibz cōsequentibus originale peccatū. Iste arcus pcutit quandoq̄ ante nos cum interficit in nobis antiquiores: retro nos. cum interficit iuniores. iuxta nos cū aufert nobis in etate pares. supra nos potentiores. infra nos inferiores. ſm illud p̄s. Emitte sagittas et cōturbabis eos zc. Tercius arcus xpi est lex censure in iudicio generali a quo egredientur ille acutissime sagitte sentētie diffinitiue. Uēite benedicti patris mei pcipite regnū zc. et Ite maledicti in ignē eternuz. De isto arcu dicit in p̄s. Dedisti metuentibus te signū vt fugiant a facie arc⁹. De malis adimplebit illud Deut. xxxij. Cōgregabo sup eos mala z sagittas meas cōplebo in eis. Iste arcus quāto diutius expectat tanto grauius vulnerabit. Uñ tūc implebitur illud Ezech. v. Mittā i eos sagittas famis pessimas que erunt mortifere vt disperdam eos. Et Esa. l. Sagitte ei⁹ quasi viri fortissimi interfectoris nō reuertet zc. Ecce ex iā dictis ptz q̄bus armis diabol⁹ nos impugnat. et ex aduerso q̄liter armis xpi debem⁹ nos protegere z defendere ne vulneremur a diabolo per cōsensum mortalis peccati. Inuocem⁹ g̃ hodie egregiū xpi martyrē beatū Georgiū vt sicut ipe indutus armis xpi repulit insidias diaboli ab illecebris carnis et tentationibz huius mūdi vt sic cū eo victores hostiū triumphemus in celis p xp̄m dñm nostrū. amen.

De sanctis Philippo et Jacobo.

Sermo. LI.

O Domine ostēde nobis patrem et sufficit nobis.

A Pro introductiōe nota q̄ inter apostolos q̄dā petierūt singularē potentiā. Mat. xx. Dic vt hi duo sedeāt vn⁹ a dextris zc. quidā futuroz scientiā. Mat. xxiiij. Quādo hec erūt dic nobis q̄ō erit signū aduētus tui. quidā inimicoz vindictā. Luc. ix. Dic vt ignis descēdat de celo. Philippus vero nō petijt singularē potentiā. qz breuis. Eccl. x. Dies potētat⁹ breuis. Nec mūdanā scientiā qz curiosa est. j. Coz. viij. Scientia inflat. Nec inimicoz vindictā. qz pbibita est. Mat. v. Diligite inimicos vestros. Sed petijt visionē paternā q̄ est eterna beatitudo. Sciebat em̄ q̄ in eterna visione esset summa iocunditas. p̄s. Adimplebis me leticia cū vultu tuo. Item plena

De sanctis Philippo et Jacobo

satietas, ps. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Itē eterna felicitas. Jo. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te rē. Itē in patre est oīm bonor abundantia, et sufficiēs et plena pfectio. Jō subdit. Et sufficit nobis vere sufficit. qr in paterna visione oīa bona habent. Ūñ cū Moyses sibi faciē dei ostēdi peteret deus sibi rndit. Ego ostendā tibi oē bonū. Hen. xxxiij. Dñe aūt bonū tria importat. scz oīm bonor cōgregationē. Sap. vij. Uenerunt mihi oīa bona pīter cū illa. Omniū congregator fruitionē. Thiere. xxij. Reuertet Jacob et quiescet et cūctis affluet bonis. Fruitor ptinuationē ps. Uideas bona hierusalē oīb⁹ diebꝫ vite tue. Jō dixit Philipp⁹. Dñe oñde nobis patrē r sufficit nobis. ¶ In pñti sermone pmo dicet de pmendatōe bti Philipi. scdo or de pmēdatiōe b. Jacobi. Ad euidentiā primi nota qr be. Philipp⁹ redditur cōmendabilis ex q̄nq̄. vicz. Ex familiaritate. ex sanctitate. ex dignitate. ex p̄dicatione. r ex passione. Primo pmendat ex familiaritate. Fuit em cū xpo magne familiaritatis. cui⁹ triplex est signū. Primū qr fiducialiter grandia postulauit. Signū magne familiaritat⁊ fuit qñ Jobes audebat a xpo petere. Jo. xiij. Dñe q̄s est q̄ tradet te. Signū maioris familiaritat⁊ fuit qñ Petrus Jacob⁹ r Jobes petierūt a xpo reuelari aduentū suū dicētes Mat. xxiiij. Dic nobis qñ hec fient et qō signū aduent⁹ tui Sed signū maxime familiaritatis fuit qñ Philipus a xpo petijt sibi ostēdi patrē dicens. Dñe ostēde nobis patrē rē. Secundum signū est qr sibi xps secreta reuelauit dicēs. Philippe q̄ videt me videt r patrem meū. Ūñ ibidē. Uos aūt dixi amicos. qr oīa q̄ audiui a patre meo nota feci vobis. Terciū signū fuit. qr in eadē cathedra crucis eū secū sedere fecit. Aug⁹. sup Joh. Lignum in q̄ erāt fixa mēbra patiētis scz xpi. etiā fuit cathedra magistri docētis. de q̄ cathedra patientiā. humilitatē. r oēs virtutes docuit. ¶ Tres em pncipes in cathedra crucis sederunt. vicz. Petrus Andreas et Philipus. q̄ crucifixi sūt. Secō beat⁹ Philipus cōmendat ex sanctitate. Sunt aūt tria signa pfecte sanctitatis. scz. diuine inspirationi velociter obedire. tempestiue penitentiam inchoare. r dona recepta alīs cōmunicare. Que tria pfecte ī beato Philippo fuerūt. Primo diuine inspiratōi velociter obediuit. qr cū xps Joh. j. eum vocaret dicēs. Seqre me. ptinus secutus est eū. nō ex leuitate cordis. vt dicit Julian⁹ apostata. sed būficio grē supioris vt dicit Piero. de beato Matheo. Secūdo tēpestiue penitentiā inchoauit. qr fuit vnus de pmis aplis q̄ ad xpm sunt conuersi. Primo em vocauit Andreā. secūdo Petrū. tercio Philippum. Ūñ Jo. j. or. qr erat a Bethsayda ciuitate andree et petri. Eius pnia fuit būilis. qr nō pcessit sz secutus est ieſum ad vni⁹ inuitationis vocē. Fuit etiā facilis. qr oīa tpalia ptempsit. nā relictis oīb⁹ secut⁹ est eū. Fuit etiā vtilis. qr labores r afflictōes patiēter sustinuit. Isido. Qui vite future pmia diligēter excogitat mala oīa pñtis vite eqnimiter portat. Tercio dona recepta alīs cōicauit. Ūñ Jo. j. Nathanaelē iueniēs gratiā inuentā ei cōmunicauit r ad xpm ipm adduxit. ¶ Tercio beat⁹ Philippus cōmendat ex dignitate r reuerētia. Fuit em multe reuerētie r dignitatis. qō in q̄ttuor apparet. Primo ex hoc. qr fuit ostiarius xpi. nā sic dicit Jo. xij. Gentiles q̄dā ad eū venerunt dicētes. Dñe volum⁹ ieſum videre. Ex q̄ apparet qr in curia xpi fuit portari⁹ cōstitutus. Secūdo fuit mediator xpi r pli. Ipe em et Andreas fuerunt mediatores inter xpm r gētiles vt eū viderēt et cognoscerēt. Jo. xij. Uenit Philipp⁹ et andree dicit. Andreas rursuz r Philippus dixerūt ieſu. Tercio fuit aduocat⁹ cetus aplici. Audierunt em apli a xpo qr ascensur⁹ erat in celū. r qr missur⁹ erat eis spiritūsanctū r de his nihil dicebāt. Audierūt qr viderat patrē et de hꝭ plurimū mirabant. null⁹ tn ausus fuit eū interrogare. Philippus aūt tāq̄ oīm aduocatus petiuit dicēs. Dñe oñde nobis patrē r sufficit nobis. Si q̄ fuit aduocat⁹ p iudicib⁹ seculi et pncipib⁹ celi credendū est qr mō sit aduocat⁹ p pctōrib⁹ mūdi. Quarto fuit pcurator tot⁹ collegij. De turba em pascēda cū nullo xps cōtulit nisi cū Philipo dicēs. Ūñ emem⁹ panes vt manducent hi. Jo. vj. Ex q̄ videt qr ī collegio xpi erat dispēsator. Jo. xij. Quis putas est fidelis dispēsator r prudens. Ipe em fuit fidelis. qr bona dñi sui fideliter custodiuit. fuit

dispensator, quia ea sibi nō retinuit sed populo distribuit, fuit prudēs quia bona domini sui augere sciuit. Quarto be. Philippus cōmendat ex pdicatione, fuit em fructuose pdicatōis. Ideo philipp⁹ interptat os lampadis ꝓpter suā luculentā pdicationē, lampas em habet os latū, scdo est vncta oleo, tercio est clara ad illuminandum. Ita os philippi fuit latū ad pdicandū, vbi ꝙ vnctū z medicinale ad ꝙuertendū pl'os multos. Clarū ad illuminandū corda gentium. ergo dr ꝓphetā Piere, xv. Si separueris pciosum a vili qsi os meū eris, pciosum est fides catholica. vile est error et idolatria, hoc sepabat philipp⁹ ore pdicando. Itē preciosum est virt⁹, vile est vicīū. Beatus philippus sepabat pciosum a vili, qz superbū ꝙuertebat z faciebat ipm humilē, z sic de alijs. Philippus em euangeliū gentibus pdicauit p viginti annos discurrēs p syriā et ecclesias ꝙstruēs z pl'os ordinās Iterū p vnū annū ibidē pdicauit. ℰ Ubi ꝙttuor mirāda fecit. Primo draconē expulit. Nā cū quidā draco q̄ erat sub statua martis exiuisset z filiū pontificis z duos tribunos cū plurimis occidisset. iussu bti philippi in desertū locū descēdit nullicꝫ omnino nocuit. Scdo idolū martis confregi iussit et loco eius crucē xpi erexit quā oēs adorauerūt. Tercio oēs morbidos ex flatu draconis pfecte sanauit. Et illis trib⁹ mortuis vite beneficiū impetrauit, q̄ oēs crediderūt in christū z baptisati sūt. Quarto heresim Hebionitarū carnē xpi fantasti cā dogmatisantē extinxit. erāt autē ille due filie sacratissime virgines p qs dōs multas virgines ad fidē xpi ꝙuertit. Quinto beat⁹ philippus ꝙmendat ex passione, nā p xpo martyriū sustinuit. Ux cū diu pdicasset z multos pl'os ꝙuertisset, et erat iam annorū octuagintaseptē. Post ꝫ infideles Jerapoli frigie, puincie eū tenuerunt z cruci adinstar magistri sui, s. iesu xpi quē pdicabat affixerūt. et crucifixū sic lapidauerūt, et sic vitā feliciter ꝙpleuit z ad dōm migrauit, ibicꝫ simul cū duab⁹ filiab⁹ suis reqescit vt dicit Jsiō. in li. de vita z obitu sanctorū. ℰ Nunc scdo loco dicendū est de ꝙmēdatōe bti Jacobi minoris. Ad cui⁹ euidētiam nota q̄ bti⁹ Jacob⁹ redditur cōmendabilis ex trib⁹, scz ex sanctitate, ex dignitate, et ex passione. Primo em ex sanctitate. Dicebat em Jacob⁹ iustus ꝓpt meritū excellentissime sanctitat⁹. Sanctitas aūt bti Jacobi apparet ex ꝙttuor. Primo in vteri sanctificatōe, qz vt dicit Hiero, lib. de illustrib⁹ viris. Et Egisyppus ac Eusebi⁹ q̄ fuit in vtero matris sanctificat⁹. Ex q̄ sanctificatōe ꝓsecutus est mūdationē ab originali culpa, debilitationē fomitis z pseruationē a pctō mortali. Et licet dicat q̄ i passione xpi oēs apli peccauerunt mortalit tū ab illa generalitate btūs Jacob⁹ videt excipiend⁹, tum qz sctificati in vtero nō pūt peccare mortaliter, tū qz ꝫm Hiero, vbi s. in paraseue se voto astrinxit q̄ nō comederet donec iesum resurrexisse videret. Ad q̄d em se voto astringeret si de xpi resurrectōe fidē nō habuisset. vñ dr j. ad Cor. xv. Deinde visus est Jacobo. Scdo sctitas beati Jacobi apparet in ꝫginitat⁹ obseruatōe. qz vt ait Hiero, vbi sup. q̄ b. Jacob⁹ in perpetua virginitate mētis z corpis pmansit. In cui⁹ signū sp mūda syndone vtebatur. Tercio in carnis mortificatōe. Nam ꝫm Hiero, vbi supra. Uinū z sicerā nō bibit, carnes nūq̄ comedit, ferrū in caput ei⁹ nō ascēdit, oleo nō est vnctus, balneis nō est vsus. Quarto in orōnis exercitatōe, vt em ait Hiero, in orōne genua flectebat vt callos in genib⁹ sicut in calcaneis videret bīe Ob nimiā aūt sanctitatē suā sol⁹ inter apostolos pmittebat ī sancta sctōꝝ intrare nō quidē immolatōis causa sed orōnis, ꝓpt ei⁹ sanctitatē, tāte reuerētie i pl'o extitit vt fimbriam vestimēti ei⁹ certatim tangere cuperent. ℰ Scdo btūs Jacob⁹ ꝓmēdatur ex dignitate. Dignitas autē ei⁹ ex trib⁹ pt attendi. scz ex genere, ex noīe. et ex culmine. Primo ex noīe, qz Jacob⁹ interpretat supplantator. Ipe em supplātauit illud q̄d vincit, illud q̄d nō pōt ab aliq̄ vinci scz peccatū. q̄d opprimit voluntatē q̄ in reb⁹ hūanis est libera z a nullo cogi pōt licz possit a passionib⁹ z affectōib⁹ sensibilib⁹ inclinari tn in sua ptāte est subterfugere vel cōsentire. Sed postq̄ pctm mortale est in voluntate ita eā vehemēter opprimit q̄ p se resurgere nō pōt, iuxta illud ps. Cecidit nō adijciet vltra vt resurgat. ℰ Dicit etiam Jacob⁹ minor nō q̄ minoris sanctitat⁹ extitit q̄z Jacob⁹ zebedei frater Johis euāge

liste, sed qz post eū vocat⁹ est. Ideo ille dicitur maior qz prior fuit apl's xpi vocatōe. et Jacob⁹ noster dr minor qz posterior vocatōe. Videt enī illa prioritas tpis q̄ndā secū trahere dignitatem. Ideo hec ꝓsuetudo in religionib⁹ obseruat, vt ille q̄ ingreditur prior maior voceť, et ille q̄ posterior minor licz sit ꝑ etate aut sctitate vel dignitate, iō apl's dicebat de se. j. Cor. xv. Ego sū minim⁹ apl'or. cū tñ sit de maioribꝫ in dignitate et sanctitate, sed qz vltimus fuit vocatus ad apostolatū dicit, Ego sum minimus ꝛc. Secūdo ex genere, qz magna dignitas est q̄ aliquis sit frater alicui⁹ regis terreni. Ipe aūt fuit frater regis celestis, qz dicebať frater dñi ꝛ nepos regine mundi.

¶ Sed quō dicebať frater dñi, qz certū est q̄ maria nō pepit nisi xpm iesum. Ad h̄ dicendū q̄ dicebať frater dñi siue qz ex soroze virginis marie erat natus, scz ex Maria Cleophe, siue qz xpo similis ꝓbibeť fuisse intantū vt pleriq̄ in eorū specie falleren tur. Ob qd̄ iudei cape volētes xpm signuz petierūt a Juda vt oscularet eū ne decepti Jacobū caperēt. Hoc etiā testať Ignaci⁹ in epl'a ad Johannē euangelistā dicēs. Si licitū est mihi apud te ad hierosolyme partes volo ascēdere vt videā illū venerabilez Jacobū q̄ cognoiať iust⁹, quē referūt xpo Jesu simillimū facie vita ꝛ mō ꝙuersatōe acsi eiusdē vteri frater esset gemin⁹, quē dicunt si videro: video et ipm iesum christuz fm oīa corpis eius lineamenta. Tercio ex culmine, qz eps Hierosolymitan⁹ fuit, nā qñ apl'i debebāt p̄dicare p mundū tenuerunt ꝓciliū q̄s eoz esset eps hierosolymis et fuit cōclusum q̄ Jacob⁹ vt hr in. c. porro. lxvj. di. vbi dicit Anacle⁹ papa q̄ a petro iacobo et iohanne ordinat⁹ et cōsecratus est in epm hierosolymis. Ideo eps nō a paucioribꝫ q̄s a trib⁹ debet ꝓsecrari. Hic ꝓpter eius dignitatē prim⁹ inter apl'os missam celebrauit. Marcus in Alexandria. Jacob⁹ in hierusalē. Vñ in. c. iacobus. de ꝓsecra. di. j. ita dicit, Frater dñi Jacobus cui primū credita est hierosolymitana ecclesia tradidit nobis misse celebrationē. Id est ordinē celebrandi missam, qd̄ nō est intelligendū de oīb⁹ misse ordinationib⁹ ꝛ solennitatib⁹ sed aliq̄b⁹, qm̄ vt scribit Hug. li. ij. de sacrāmētis, Introitū in missa posuit Celestinus. Gloria in excelsis deo decreuit ꝓcilū vt habeť in. c. de hymnis. de cōsecra. di. j. Dñs vobiscum dicit ex antiquissimo vsu. Collectas ordinauit Gregorius. et sic a diuersis videnť diuersaz multa addita. Itē ꝓpter eius dignitatē etiā cū habuerūt in reuerētia iudei testimoniū sanctitatis eius ferentes et dicētes. Tibi enī obtemperabim⁹ oēs et de te tā nos q̄s populus testimoniū ferim⁹, qz iustus es et p̄sonā nullius accipis, vide in legēda. ¶ Tercio be. Jacob⁹ ꝓmendať ex passione, qz martyrio cozonat⁹ ꝓfecto. Circa passionē eius q̄ttuoz sunt ꝓmendāda, scz Sinceritas i causa. Acerbitas i pena. Pietas in venia. Et seueritas in vindicta. Primo ei⁹ passio habuit sinceritatē in causa, qz ꝓpter iusticiā fidei passus est, nā cū ad eū venissent iudei rogauerūt vt populū reuocaret a fide Jesu. sed ipe in altū ascendēs publice iesum filiū dei ꝓfessus ē, iō ipm p̄cipitauerūt. Secōo ei⁹ passio habuit acerbitatē in pena, qz fuit p̄cipitatus de pinnaculo tēpli duabꝫ vicibꝫ. Primo in septimo anno sui epatus cū apl'i ad diē pasce cōuenissent exponēte Jacobo populo quāta p eos dominus fecisset et p̄dicante intm̄ q̄ iam baptisari vellēt. Quidā repēte templū ingrediens clamare cepit. O viri israelite q̄d facitis, cur ab istis magis vos decipi ꝑmittitis. et ascendēs p grad⁹ vbi be. Jacob⁹ p̄dicabat ipm p̄cipitauit deorsum, et tūc fractis cruribꝫ plurimū claudicauit. Secōo i in tricesimo anno epatus sui videtes iudei q̄ nō possent occidere Paulū eo q̄ cesarē appellasset et romā missus fuisset ꝑsecutionis sue rabiem in Jacobū ꝙuerterūt ꝛ cōtra eū occasionē q̄rentes req̄siuerunt eum vt in die solēni pasce ꝫ xpm p̄dicaret ꝛ populū reuocaret. Ipe vero ascēdit sup̄ pinnaculū templi ꝛ voce mag̃ clamauit. Quid me interrogaťs de filio hois, ecce ipe sedet in celo a dextris sūme virtuť viuos ꝛ mortuos iudicare vētur⁹. Quez̄ba iudeos intm̄ leserūt vt exclamarēt dicētes. O o ꝛ iustus errauit interficiam⁹ eū, et ascendētes de pinnaculo eū p̄cipitauerūt, deinde lapidauerūt, et tercio excerebrauerūt, qz vnus partica fullonis arripiēs valido ictu caput ei⁹ impetūt ꝛ cerebrū excussit taliq̄ martyrio migrauit ad dñm. Tercio eius passio

habuit pietatē ĩvenia ĩpetrãda. qz sicut dicit Piero. cũ fuisset p̃cipitat⁹ sup genua pcumbẽs eleuatꝫ manib⁹ ad celũ dixit. Rogo dñe dimitte eis qz nesciũt quid faciũt. In hoc xp̃m imitat⁹ ĩ cruce dicentẽ. Pater ignosce illis ꝛc. Quarto ei⁹ passio habuit scueritatẽ ĩvindicta. Dicit em̃ Josephus q Jacob⁹ tãte sanctitatꝫ fuit q ꝓpt ei⁹ mortẽ hierusalẽ destructa ẽ ꝛ iudei dispsi. Quãuis ſm veritatẽ plus ꝓpter xp̃i occasionẽ id factũ sit. Dz Joseph⁹ forte attẽdit q passio et mors sct̃i Jacobi vicina erat destructioni hierusalẽ. ꝛ xp̃i passio añ mortẽ Jacobi plus q̃z triginta annis ꝓsummata fuit. sed dñs q̃ nõ vult mortẽ pctõris expectauit eoꝝ pniaz p q̃draginta annos p p̃dicationẽ apl̃oꝝ singulariter Jacobi. et p signa Jacobi multa ꝛ pdigia admonuit. nã stella fulgens p integrũ annũ apparuit gladio silis flãmas emittẽs ꝛ curr⁹ et q̃drige ꝛ armatoꝝ maria copia ĩ aere visi sunt ꝓpe occasum solis p aliq̃t dies. vide in legẽda ꝛc.

De sanctis ꝑbilippo ꝛ Jacobo.

Sermo. LII. wann. viij.

OStende nobis patrẽ et sufficit nobis. Jo. xiv. ca. Pecȳba dixit be. ꝑbilip⁹ apl̃s loquẽdo ad xp̃m post vltimã cenã ie su factã cũ discipulis suis. ꝓstq̃z em̃ Jesus fecit discipulis suis facta cena ꝛ porrecto corpe et sanguine suo dñico. lotisq̃z pedib⁹ recedẽte Juda traditore suo vnũ longum sermonẽ inter cetera sic hz Jo. xiiij. et in euãgelio hodierno loquebaꝫ eis ꝑba cõsolatoria dicẽs se eis velle pare locũ apud patrẽ suũ celestẽ. qz in domo p̃is sui multe essent mãsiones. quõ etiã null⁹ venire posset ad patrẽ celestẽ nisi p eũ. In q̃ oñdit suis discipulis eternã beatitudinẽ quã habituri erãt in clara visione dei p̃is filij ꝛ spiritussct̃i. eo q dixit eis. Si cognouisseꝫ me et patrẽ meũ cognouisseꝫ ꝛ ammõ scz in eterna vita cognoscetis eũ. Cũ aũt hec philippus audisset cepit ardere in desiderio celestis p̃is ꝛ cognitõe dei p̃is ꝛ ceteꝝ apl̃is tacentib⁹ ꝛ patrẽ sibi ostẽdi petere nõ audẽtib⁹ singulari fiducia petijt visionẽ dei patris tãq̃z sufficientẽ sibi ꝛ alijs cõdiscipulis suis ad eternã btitudinẽ. ꝛ iõ nõ solũ ꝑse sz ꝓ oĩb⁹ alijs discipulis petebat dicẽs. Dñe ostẽde nobis patrẽ et sufficit nobis vbi supra. Pro gr̃a. Aue ma. ꝛc. Dñe oñde nobis patrẽ ꝛc. vbi s. In ꝑbis thematꝫ p̃missis ꝓncipaliter nob⁹ duo insinuanꝫ. Primo salubris ꝛ fructuosa ꝑbilipi petitio q̃ nob⁹ oĩbus a xp̃o postulauit eternã felicitatẽ siue beatitudinẽ in clara visione dei p̃is cũ dixit. Dñe oñde nob⁹ patrẽ ꝛc. Secõo tangiꝫ ipsi⁹ felicitatꝫ siue beatitudinis oĩe desideriũ nostrũ replẽtis summa quies ꝛ satietas cũ subiunxit. et sufficit nobis. Circa p̃mũ est notandũ q añq̃z xp̃s dñs oñdit celestem patrẽ mõ p̃dicto multa nobis sunt attendẽda q̃ xp̃s nobis oñdit siue ꝓponit ĩ hac vita. q̃b⁹ cognitis ꝛ pfectis pater celestis nobis ostẽdit. ¶ Vbi nota. christus oñdit plura in ꝟ mundo fidelib⁹ incipientib⁹ pctã vt doleãt. misericordiã ne desperẽt. pficientib⁹ insidias hostiũ q̃ cauende sunt. tribulatõnes mundi que sustinẽde sunt. exẽpla q̃ imitanda sunt. pseuerantib⁹ siue pfectis horrorẽ gehẽne vt gr̃as agant. gloriã regni vt gaudeãt. seipm cũ p̃ie ꝛ spiritussctõ vt summe quiescãt. Primo ꝗ christus oñdit incipientib⁹ pctã vt doleãt. iuxta illud Job. xiij. Quantas habeo iniq̃tates et pctã. scelera mea ꝛ delicta mea oñde mihi. Q̃z vtile est vt hõ hic ꝓgnoscat pec cata sua ita vt sciat quãta sint. q̃z turpia ꝛ q̃z damnosa. Jõ ait ꝑba. Delicta q̃s intelligit ab occultis mũda me ꝛ ab alienis parce seruo tuo. vbi dicit glo. Pctã occulta sunt originalia et etiã q̃ secreta volũtate oriunꝫ q̃ a multꝫ ignorantꝫ. Aliena sũt q̃ suadẽtib⁹ hoĩb⁹ malis vel diabolo fiũt. Ab vtrisq̃z p ꝑbeta petiuit se liberari. iõ p̃misit. Delicta q̃s intelligit. q̃si diceret. null⁹ intelligit oĩa pctã sua. qz sicut tenebre oculos obuoluũt ita delicta mentẽ nõ sinũt videre. vel lucem vel se. Et sic est sensus. Dñe mũda me a p̃cijs pctis ꝛ custodi me ab alienis ne maculer illis Vñ dicit glo. ibidẽ. Non capit ab alienis q̃ mund⁹ est a suis. Et iõ q̃libet hõ dz petere a deo vt hic sibi oñdat et det intelligere pctã sua q̃b⁹ deũ offendit. Plaz quib⁹ dñs nõ oñdit hic pctã sua vt qz forte nõ petũt deuote cũ ꝓposito abstinẽdi certe illis ostẽdet ea in futuro iudicio ad ꝯfusionẽ eoꝝ. ſm illud Isaũ. xij. Reuelabo pudẽda tua in faciẽ tuã ꝛ ostendã gentib⁹ nuditatẽ tuã. Secõo de⁹ oñdit incipientib⁹ mi-

De sanctis Philippo et Jacobo

sericordiā suā ne desperent, qz si nō adesset dei misc̄ia q̄ peccatorē p̄ spem venie eleuaret timor z dolor de damnatōe eū facerēt despare, hāc aūt misc̄iaz dr̄ multipliciter pc̄ōri oñdit, qz sicut dicit Aug̃. nō sic tim damnat peccatorē vlciscēdo sed expectat eū ad penitentiaz, immo adeo misericors est dr̄ vt etiā hoīe p̄tinue peccāte nō obliuiscaf sui in miseratōib⁹ sed adhuc eū nutrit, sanitatē p̄seruat, a piculis custodit, et tpalia largif vt moueaf ad pn̄iam. Sed videāt illi q̄b⁹ sic dr̄ apit sinū misc̄ie sue z nō penitēt: certe talib⁹ i futuro iudicio deus nō miserebif, sed reddet vnicuiq; scōm opa sua iust⁹ iudex dicendo, Ite maledicti in ignem eternuz zc̄. Mat. xxv. ca. Scōo dr̄ oñdit pficientib⁹ insidias hostiū q̄ cauende sunt. Sm illud p̄s. Deus oñdit mihi sup̄ inimicos meos. Habet aūt hō p̄cipaliter tres hostes vic̄, mundū carnē z diabolū. Multe aūt innumerabiles sūt insidie siue laquei diaboli q̄b⁹ ip̄e capit pc̄ōres. Sicut bn̄ vidit be. Antoni⁹ de q̄ legit̄ q̄ totū mūdū vidit plenū laqueis q̄ laquei significāt tentationes z fraudes diaboli. Est tn̄ verū z bn̄ nobis p̄solatoriū q̄ diabol⁹ suis laqueis nullū cape p̄t nisi volentem et p̄sentiētē. ¶ Et si diceres quō possum⁹ tentationib⁹ carnis resistere q̄ valde trabunt z alliciūt hominē, suo mō tentationes mūdi. Ad hoc breuiter dat q̄dam deuot⁹ pater p̄silū vt legif in vitaspatrū. q̄ volēs resistere talib⁹ tentationib⁹ debet se hīe sicut nutrix q̄ volēs ablactare puerum supponit vberib⁹ rē amarā, quā puer sentiēs refugit. Sic volēs resistere tentationibus p̄dict̄ recogitet amaritudinē penarū inferni, horrorē futuri iudicij z silia tūc resiliet a tentatōe et tentatorē repellet. Secundo dr̄ oñdit pficientib⁹ tribulatōnes mūdi q̄ sustinēde sūt, ait em̄ saluator mat. xvj. Qui vult venire post me abneget semetip̄m et tollat crucē suā z sequaf me. Et alibi. In patiētia vr̄a possidebit̄ aīas vestras. Luc. xxj. Ita debem⁹ rogare deū vt in tribulatōib⁹ hui⁹ mūdi nobis donet patientiā ne vincamur. De hoc plura dixi alibi. Tercio dr̄ oñdit pficientib⁹ exempla sup̄iius z scōr̄ suor̄ q̄ imitanda sunt. Ait em̄ saluator Jo. xiij. Exemplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita z vos faciatis. Ostendit em̄ nobis dñs exemplū humilitatis in lotione pedū, charitat̄ in oblatōe corpis et sanguinis sui in cibū z in potū. z patiētie in tolerantia mortis z passionum. Ideo dicūt doc. q̄ vtile et salubre est sepe legere siue audire vitā sctōr̄, qz p̄ hō valō edificaf i p̄scia sua et vita zc̄. Tercio p̄ncipaliter dñs oñdit pseuerātib⁹ siue p̄fectis primo horrorē gehenne vt deo gr̄as agant de illi⁹ liberatōe hic in spe z tandē in re, ita locut⁹ est angel⁹ btō Johi Apoc̄. xvij. di. Veni z ostendā tibi damnationē meretricis magne q̄ sedet sup̄ aq̄s multas cū qua fornicati sunt reges terre. Scōo oñdit eis gloriā regni vt gaudeāt. Sm illud Sap̄. v. Justū deduxit dñs p̄ vias rectas z ostēdit illi regnū zc̄. Tercio seip̄m eis p̄zer spūsctō vt sūme quiescāt. Jō ait Aug̃. Fecisti nos dñe ad te z inquietuz est cor nostrū donec quiescat in te. Et b̄ est qđ dicif in themate Dñe oñde nobis patrē. Et Dauid in p̄s. Ostēde nobis dñe faciē tuā z salui erim⁹. Et alibi. Longitudie dierū adimplebo eū et ostendā illi salutare meū zc̄. Et his g̃ p̄z q̄ nobis dñs oñdit in hac vita p̄sc̄s nobis in futura vita ostēdat celestē patrē suū. imo se cū p̄ce z spūsctō vt audistis q̄ hic nō vult videre pc̄ā sua q̄ dñs sibi oñdit p̄ p̄sciam suā remordentē ille dānabiliter coget videre in futuro. Ita q̄ nō vult aduertere misericordiā dei in p̄nti a pc̄is dimittēdo nullam sentiet misc̄iaz i futuro. Et q̄ nō vult sollicite p̄siderare insidias diaboli tentationes carnis z mundi capiet hic laqueis diaboli z p̄cipiet in p̄fundū inferni. q̄ non vult hic patiēter sustinere tribulatōes z aduersitates mūdi coget eternaliter sustinere vexationes diaboli z horrorē inferni. Et q̄ nō vult sequi exēpla sctōr̄ tandē alien⁹ erit a p̄sortio eor̄. Hec g̃ oia p̄siderem⁹ vt tandē patrē cū filio z spūsctō eternaliter videre possim⁹ g̃ras sibi agēdo de nr̄a liberatione a miseria inferni z collatōe glorie regni sui zc̄. Hec de p̄mo. Scōo dixi q̄ iverbis themat̄ tangit ip̄e sūme felicitat̄ z bti tudinis sūma quies z satietas oē desiderīū nr̄m replētis cū or̄, sufficit nob. ¶ P̄ro q̄ notandū q̄ p̄na visio est sup̄ma iocūditas, plena satietas, et eterna felicitas. Ps. sit sup̄ma iocūditas oñdit p̄ba dicēs. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Ps. aūt sit

summa satietas oñdit cũ dicit. Satiabor cũ apparuerit glia tua. Qñ aũt sit eterna felicitas ptz Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te verũ deũ z quẽ misisti Jesum xpm. Ex qbz ptz q in pie est oim bonorũ abundãtia z plena pfectio. Hoc aũt bñ sciuit b. Philipp⁹ apls z iõ postq̃ dixit. Oñe oñde nob pa. statim subiũxit, z sufficit nobis. Vere sufficit sctis videre patrẽ. qz i paterna visione oĩa bona habenẽ. Vñ cum moyses petisset a dño sibi oñdi gloriã suaz di. Oñde mihi gliaz tuã. Rñdit dñs. Ego ostẽdã oẽ bonũ tibi. Exo. xxxiij. ℞ est qđ dr Sap. vij. Venerũt mihi oĩa bona piter cũ illa, scz sapia icreata. Qñ aũt sufficiẽtia oim bonorũ z pfecta quies z satietas sit in clara dei pñs visione bñ oñdit Aug. xxij. ó ciui. dei dicẽs. Quid est q dñs p xpham dixit, ero illoz de⁹: z ipi erũt mihi plebs, nisi ego ero vñ satienẽ, ego ero q̃cũq̃z ab hoibz honeste desideranẽ, et vita z sal⁹ z met⁹ et copia et glia z honor et pax et oĩa bona. z qđ ait apls. Ut sit de⁹ oĩa in oĩbz ipe finis erit desideriorũ nrorũ. q sine fine videbiẽ, sine fastidio amabiẽ, sine fatigatõe laudabiẽ, hoc est qđ petiuit Philipp⁹ di. Oñe oñde nob pa. et suffi. no. Hãc sufficientiã oẽs hic petere debemus z tpalia tãq̃z vilia ptẽnere in pparatõe tãte glie. Jõ dicit Aug. in lib. de vtilitate agẽde pnie. Illuc festinate vbi sp viuatis. Si em sic amatis istã miserã fluidã vitã, vbi cũ tãto labore viuitis z ibi vix currẽdo. satagẽdo, sudãdo, suspirando necessarijs corpis satisfacitis, q̃to magz amare debetis vitã eternã vbi nullũ laborẽ sustinebitis, vbi sp summa securitas, sũma felicitas, felix libertas, felix bñtudo. Vbi implebiẽ illud qđ dñs dicit i euãge. Erũt homines siles angelis. Et illud. Fulgebũt iusti sic sol in regno pñs eorũ. hec Aug. Ecce iã patz sufficiẽtia eterne bñtudinis, qs em nõ diceret, sufficit mihi si tantã felicitatem cõsequereẽ. Pro hac felicitate siue visione dei pñs psequẽda bñ apli Philipp⁹ et Jacob i morte tradiderũt corpa sua. Vñ sic legiẽ de be. philippo ipe ad instar sui magistri crucifix⁹ ẽ. De isto philippo dicit Jsiđ. de ortu z obitu sctorũ. Philipp⁹ gallis pdicat xpm, barbarasq̃z gẽtes vicinasq̃z tenebras z tumẽti occeano pñctas lumie fidei qđ ad portuz ducit illustrat. In hierapoli frigie prouincie vrbe crucifixus lapidatus obijt, simulq̃z cũ filiabz suis ibi requieuit. De philippo aũt q fuit de septẽ dyaconibz dicit Hiero. i martilogio. q. viij. id⁹ Julij signis z pdigñs inclytis apud cesareã requieuit Juxta quẽ tres filie eius tumulate sũt, nã ẽrta apud ephesum reqescit. Prim⁹ ẽ philipp⁹ ab illo differt. qz ille fuit apl̃us. iste dyacon⁹. Ille reqescit apud hierapolim. iste apud cesareã. Ille habuit duas filias pphetissas, sed in ℞ magz Hieronymo est credendũ. Sed de sctõ Jacobo est dicendũ q iste fuit Jacobz minor filius Alphei q z frater dñi dict⁹ est, qz dño simillimus. Põt etiã dici frater dñi, ppt excellentiã sanctitatz sue, ob quã sanctitatẽ p ceteraz apl̃is hierosolymis est ordinat⁹ epc̃s. Dicit aũt Jacobz iust⁹ xpter meritũ excellẽtissime sctitatis sue. Nã fm Hiero. tãte reuerẽtie et sanctitatis in xpo extitit vt fimbriã vesti mẽti certatim tãgere cuperẽt. Primus etiã inter apl̃os primã missam hierosolymis celebrasse legiẽ. Vel forte prim⁹ i pontificalibus. Perpetuã etiã virginitatẽ seruauit. sic testat Hiero. in li. ℈ Jouinianũ. Etiã sic dicit Hiero. i li. de viris illu. Jacobz votũ vouit i pasceue mortuo dño se nõ comesturũ donec videret dñm a mortuis resurrexisse. i ipa aũt die resurrectõis cũ vsq̃z ad diẽ illã iacobz cibũ nõ gustasset: eidẽ dñs apparuit ac eis q cũ eo erãt dixit. Ponite mẽsaz, deinde panẽ accipiẽs bñdixit z dedit Jacobo iusto dicẽs. Surge frater mi z comede qz filij⁹ hoĩs a morte surrexit. Septimo anno epat⁹ sui cũ septẽ diebz Jacobz cũ alijs apl̃is in tẽplo pdicasset corã caypha z aliquibz iudeis z iã xpe essz vt baptisari vellẽt repente q dã templũ ingrediẽs clamare cepit. O viri israelite q̃d faciẽ cur ab istis magis vos decipi pmittitis. Intantũ aũt populũ concitauit vt apl̃os lapidare vellent. Ascẽdit aũt hõ ille sup gradũ vbi Jacobz pdicauit z ipm pcipitauit deorsuz z ex tũc plurimũ claudicauit. ℞ aũt Jacobz passus est septimo anno post ascensionẽ dñi. Anno aũt epatus sui tricesimo videtes iudei q paulũ nõ possent occidere eo q ad cesarẽ appellasset z romã missus fuisset psecutõis sui tyrãnidẽ in Jacobũ querterũt ℈ eũ occasionẽ q̃rẽtes sic refert Egesipp⁹ apl̃oz cõtemporane⁹, z fm q i ecclesiastica historia

inuenit. Judei ad eū ꝓuenerūt dicētes Oꝛa mus teyt reuoces ꝓlm, qꝛ ipse errat in Je su putās q ipe sit xps, deꝓecamur g te vt suadeas oīb in die pascevicz q nō sit xps, tibi em obtemperabim⁹ oēs. qꝛ iustus es z nulli⁹ ꝓsonā accipis. Stauerūt g illū sup pinnaculū tēpli et voce magna clamantes dixerūt. Uiroꝛ iustissime cui nos obtēpe rare debem⁹ qm ꝓl's errat post iesum qui crucifixus est, enuncia nobis q̄d tibi videt Tūc Jacob cū ingenti voce rndit. Quid me interrogat de filio hois, ecce ipe sedet i celis a dextris summe ꝑtutis ventur⁹ iudi care viuos z mortuos. Hoc audiētes chri stiani valde gauisi sūt z libēter eū audierūt Tūc pharisei z scribe ascenderūt z ꝓcipi tauerunt eū z lapidauerūt eū. Sed adhuc Jacob mori nō potuit: sed ꝓuersus z sup genua, pcidēs dicebat. Rogo dñe dimitte eis qꝛ nesciūt q̄d faciūt. Tūc vn⁹ ex sacer dotib de filijs Rechab exclamauit, Parc cite q̄so q̄d facit⁹ ꝓ nob hic oꝛat iustus quē lapidatis. Tunc vn⁹ ex ipis pticā fullo nis arripiēs valido ictu caput ei⁹ impetijt et cerebꝛū excussit. Hec et alia oīa habent in legēda sua vide g, et sic martyrio ad do minū migrauit sepult⁹ ꝓpe templū. ¶ Dubitat circa dicta, ex q̄ in del patris visio ne est sufficiētia oīm bonoꝛ q̄ tā clari⁹ in tuent diuinā essentiā siue ꝓpinquioꝛes sūt cū deo. Ad ꝟ rndent doc, circa dict, xlix, q̄r ti sniaꝛ, q loquendo de ꝑmio essentiali ille simplr in celo habebit ꝓpinquioꝛē mansio nē cū deo z clari⁹ deū intuebit q̄ hic plus habuit de charitate. Cuius rō est fm sctm Tho, ibidē. q tota rō merēdi siue forma in actu aliq. imo z pncipiū merendi est ipa charitas, vbi em nō est charitas ibi nullus est vite eterne meritū, q̄tumcūq etiā actus sit bon⁹. z ideo fm charitat⁹ diuersitatē hic in terris distinguunt ꝑmia in celis. Uñ q̄ hic plus habuit de charitate illi coꝛ aīe et ocli aīe i patria erūt aptioꝛes ad recipiēdū maioꝛē habitū lumis glie, et q̄ clari⁹ deū videt plus diligit, q̄ plus diligit plus gau debit z deo ꝓpinq̄oꝛ erit. Ex his infert coꝛ relarie q maritata ꝓpinquius deo i patria cōiunget z simplr mai⁹ gaudiū habebit q̄s virgo minoris charitatis Difficile tñ ē ma ritatā maioꝛē charitatē hie q̄s ꝓginē, qꝛ fm aplm. j. ad Coꝛ. vij. Mulier innupta z vir go cogitat q̄ dñi sunt vt sit sctā coꝛpe z spū q̄ aūt nupta est cogitat q̄ mūdi z quō pla ceat viro. Propterea ibidē dicit aplus. De virginib ꝑceptū nō habeo ꝓsiliū aut̄ do tā q̄s miscōiaz a dño ꝓsecutus. Hcōo pz q in domo celi empyrei in q̄ est mālio btoꝛ coꝛpaliter vn⁹ plus appꝛopinquat humanitati xpi q̄s alter fm q vn⁹ ꝟ plus meruit q̄s alter. Et si ꝓpinquitati ad deū coꝛrespon det ꝓpinquitas ad xpi humanitatē tūc ma ritata etiā sic plus pōt appꝛopinquare hūa nitati xpi q̄s tepida ꝟgo, ptz illud, qꝛ xpus Marie magdalene familiarioꝛ fuit q̄s mul tis virginib, imo familiarioꝛ q̄s Marthe virgini soꝛoꝛi sue. Est tñ vez q in aliq̄ alio respectu ꝟgines sūt ꝓpinquissime q̄ ad acci dentale ꝑmiū vicz aureolā. qꝛ Apoc, xiiij, dicit q virgines sequunt agnū q̄cūq ierit ceteris paribꝫ. Deinde vidue, postea cōiu gate. Demū alij ꝓtinētes, et postremo pue ri. Pro illo videt facere q̄d xps in cena Jo hannē ꝓpinq̄oꝛē z familiarioꝛē sibi oīdit in sessione q̄s Petrū suū vicariū. Ex illo pz q si virgo vidua maritata et alie cōtinentes haberēt equalē charitatē hic in terris tunc virgo essz deo ꝓpinquissima. deinde vidua deinde maritata demū alie ꝓtinētes q̄ ami serūt ꝟginitatē extra matrimoniū, z tandē pueri. Hortemur g hodie z implorem⁹ be atissimos apl's Philippū z Jacobū vt su is ꝑcib nob obtineāt q̄tinus hic deū dili gamus p charitatē vt sic mereamur i celis cū eis ipm ꝓtemplari in eterna claritate p iesum xpm dñm nostrū. Amen.

¶ De inuentione sctē crucis. Ser. LIII. wann. ix.

Obtēdit ei lignū qđ cū misisset i aq̄s i dulcedinē cōuerse sūt. Exo. xv. c. Hystoria hr vbi s. Exo. xv. q cū filij israel egressi es sent de egypto ptransierunt mare rubꝝ. et venerūt in desertū ibiq̄ ꝓl's sitiēs cū p ni mia amaritudine aq̄s bibere nō possent: dñs Moysi oīdit lignū. qđ cū in aquas amaras misisset in dulcedinē sunt verse. Il lud aūt lignū ē figura cruc⁹ xpi, ꝟ lignū bñ missum dicit in aquas q̄n xpi coꝛpus cru ci cōclauatū aqua z sanguine ipm madida uit, tūc em ꝓuersa est amaritudo totius ge neris humani in dulcedinē, qꝛ pri⁹ adiudi catum erat eterne morti, et p hoc lignū vi tam inuenit. Ita spūaliter hec verba the-

matis exponi possunt de inuentiõe sancte crucis. tunc enim dñs lignum ostendit qñ Cõstantino crucem in celo mõstrauit, vel qñ eam in visceribꝫ terre absconsam Helene regine patefecit, et tunc aque tribulationum verse sunt in dulcedinẽ ꝫsolationũ qz dñs oñdit ei lignũ, qõ cũ misisset ī aq̃s verse sunt in dulcedinẽ vbi supza. ꝓ gratia. Aue maria ꝛc. ¶ In verbis ꝓpositis duo notant. Primo sctẽ crucis miraculosa ostensio cũ dicit. Ostendit ei lignum. Secũdo crucis ostense mirabilis et fructuosa operatio cum subiungit. Quod cũ misisset in aquas ꝛc. Circa primum est notandũ qz lignũ sctẽ crucis multis signis et indicijs est ostensum. quoꝝ signoꝝ quedã fuerũt ante eius inuentionẽ. quedam post inuentionẽ eiusdez. Ante inuentionẽ sicut habet in euangelio Nicodemi. Primo lignum crucis angelus ostẽdit ipi Seth filio Adam dans sibi lignũ de ligno de quo adã peccauit, vt sic plantaret et plantatuz creuit in arborẽ, de q̃ arbore facta est crux Sed qz illud auctozitate caret, ideo non curo de hoc amplius ammozari. Secũdo ipa crux ante inuentionẽ eius fuit ostensa in celo Cõstantino ympatozi claritate mirabili circumfulsa, litteris aureis insignita in signũ victozie. Vñ sicut dicit in Ecclesiastica historia. cum Maxentius romanũ imperiũ inuasisset Cõstantin⁹ ympatoz romanorũ iuxta pontẽ in albino cũ Maxentio cõflicturus aduenit. Cũ igitur anxius multũ esset et ꝓ sibi mittendo auxilio ad celum crebzo oculos leuasset vidit ꝓ sopozẽ ad ozientis partẽ ī celo signũ crucis fulgore igneo runtare angelosq̃ astare ꝛ sibi dicere, Cõstantine in hoc signo crucis vinces. Vnde tunc Cõstantinus letus de victozia iam securus lignũ crucis qõ in celo viderat in suo fronte designauit et vexilla militaria in signacula crucis transformauit, et in manu dextera aureã crucẽ portauit, et sic suos aduersarios vicit ozans dominũ vt sine effusione sanguinis victoziã de tyranno sibi prestaret. Maxentius aũt iussit nauibꝫ ad decipulã cõpositis ad fluuium sterni et suprapositis pontibꝫ equari. Cum autẽ iam Cõstantinus ad fluuiuz appropinquasset Maxentius cuz paucis in occursum eius velocius pergit iubẽs vt ceteri eũ sequant suiq̃ oblitus operis põtem cum paucis ascẽdit et decipula q̃ Cõstantinũ decipere voluit est deceptus et in fluuiũ ꝓfundum est dimersus. Cõstantin⁹ vero ab omnibꝫ vnanimiter est susceptus. Et sicut legitur in quadã cronica autentica. Cõstantinus tunc adhuc nõ ꝓfecte credidit, necdum sacrum baptisma suscepit sz aliquãto tpis interuallo visionẽ illam Petri et Pauli vidit et sacro baptismate per Siluestrũ papam renatus, et a lepza mũdatus in christũ deinceps credidit. Et sic matrẽ suam Helenã hierosolymã misit vt crucem domini requireret. Attamẽ in alia historia legitur Cõstantinũ vidisse aureis litteris hunc titulũ scriptũ circa crucem in hoc signo vinces. et tũc Cõstantin⁹ iuxta fluuium Danubiũ hoc signo animat⁹ hostes deuicit. Tamen ea que dicta sunt videntur veritati magis cõformia ꝑm q̃ recitat̃ ī historia tripartita et ecclesiastica. Secundo fuerũt quedã signa ostẽsa in inuentione sctẽ crucis ꝓ q̃ crux xp̃i fuit manifestata, sic̃ fuit deuota ozõ Jude, ꝛ ꝓ odorẽ q̃ de terra exalauit, qz post orationẽ terra cõmota fuit ꝛ post cõmotionẽ terre suauissimus odor sentit̃ ꝓ pfundã fossionẽ. qz post hec Judas. xx. passus fodit in terrã ꝛ crucẽ inuenit. Vñ legit̃ q̃ Cõstantin⁹ memor victozie quã secut⁹ fuit ꝑtute crucis matrẽ suam Helenã misit hierosolymã ꝓ ipa cruce inuenienda, q̃ cũ ibi veniss̃et oẽs iudeos ꝓ totã terrã ad se vocari fecit. Judei aũt formidantes dixerũt ad inuicẽ qz eos regina vocasset ꝛ causam nesciret, sed vnus Judas noĩe dixit. Scio qz a nobis vult scire vbi sit lignũ crucis in q̃ xp̃s fuit crucifixus videte g̃ ne aliq̃s sibi dicat, qz lex nr̃a ꝓ ꝟ destrueret, ante cessozes mei mihi ꝟ indicauerũt vbi absc̃sa sit. Tũc iudei eũ, phibuerũt ne eã manifestaret. Cũ g̃ añ reginã veniss̃ent ꝛ nollẽt ei indicare locũ nec crucem iussit eos oẽs igne cremari. At illi timẽtes tradiderũt iudã. Cui ait regina. Mozs et vita ẽ añ te elige qõ vis. At ille, quõ crucẽ scire possũ cũ iã plus q̃s ducẽti anni sint q̃ xp̃s passus crucifix⁹ sit ꝛ ego nõdũ nat⁹ fui Tũc ipa iussit eũ fame cruciari in carcere sex dieb⁹, tandẽ extract⁹ septia die ad locuz crucis cum regina prexit, ꝛ cũ ozasset loc⁹ subito cõmouẽt ꝛ mirabilis odor sentitur,

De inuentione sancte crucis

Tunc Judas fodiēs in terram.xx.passus tres cruces reperit: sic crux inuēta fuit. Et Judas mirat⁹ ambabꝰ manibꝰ plausit dicēs. In veritate xp̄e tu es saluator mundi. Tercio fuerūt q̄dā signa ostēsa post inuentionē, ꝛ h̄ q̄dr̄upliciter. Primo p̄ infirmi sationē, qz cū tres cruces fuissent inuente, et q̄ esset crux xp̄i, p certo nesciret appositis duabꝰ crucibꝰ sup quandā mulierē primariā ciuitat̄ semiuiuā. vt dr̄ in ecclesiasticis hist̄oriis remediū nullū sensit, appositā aūt tercia ptin⁹ sanata surrexit. Scōo p̄ mortui suscitationē. Cū em̄ iuuenis deferretur mortuus ad maiorē certitudinē sup corp⁹ defuncti duas cruces p̄mas posuerūt ꝛ nihil pfecerūt. tūc tercia apponit: et ille ptin⁹ suscitat. Terciū signū ostensum post inuētionē vt dicit Amb. erat p̄ tituli inscriptōz. Ad oēm em̄ ambiguitatē remouendā titulum quē posuerat pilat⁹ inuenerūt ꝛ legerūt. Quarto p̄ diaboli lamentabilē vociferationē clamantē in aere ꝛ dicentē. O Juda q̄d fecisti iude meo opatus es ꝓtraria. Nā ille me suadente fecit, pditionē ꝛ tu me renuente Jesu inuenisti crucez. Per illum multoꝝ lucrat⁹ sum aīas, p̄ te pdere videor iam lucratas, p̄ illū regnabā in p̄l'o, p̄ te iā expellar a regno. Hec audiēs iudas fortificabat in fide ꝛ sacrū baptisma suscepit et hierosolymis defuncto epō ibidē in epm ordinatur. Scōo dixi in verbis thematis tāgit crucis ꝓtuosam operationē cū dicit. Qđ cū misisset in aq̄s in dulcedinē ꝓuerse sunt. ¶ Pro q̄ notandū q̄ multiplex est vtilitas siue virt⁹ crucis ostēsa. Primo qz ip̄m mundū illuminauit, prius em̄ fere tot⁹ mūdus erat i tenebris infidelitatis. qz alij adorabāt solē, alij lunā, alij stellas, alij ligna, alij lapides. Sed cū xp̄s passus est ipse dedit nobis crucē, p̄ lucerna q̄ totū mūdum illuminauit vt iā q̄libet videre posset q̄d sit creator aut creatura, q̄d bonum q̄d malū, q̄d virt⁹ q̄d vicium. Hoc em̄ totū habemus de bñficio crucis. ītō de laude crucis dicit Aug. in q̄dam ser. de parasceue. Crux xp̄i nob̄ causa est toti⁹ beatitudinis, hec nos a cecitate liberauit erroris, hec a tenebris reddidit luci, hec debellatos reddidit quietos, hec alienos deo ꝓiūxit, longe cōstitutos p̄rimos p̄ntauit. hec pegrinantes ciues ostēdit, hec discordie amputatio est, hec pacis firmamentū, hec donorū oīm abundā largitio. Scōa ꝓtus crucis, qz infernū ꝓfregit ꝛ gen⁹ humanū qđ ibi captū erat eduxit. Zach. ix. Tu q̄z i sanguine testamēti eduxisti vinctos de lacu in q̄ nō erat aq̄ scz misēdie dei. Tercia virtus qz celos reserat et angelorꝝ ruinaz reparat. Cui⁹ signū erat q̄ Cōstantin⁹ vidit signū crucis in celo ꝛ angelū sibi loquentē. Ideo post xp̄i passionē Stephanus vidit celos aptos. Act. vij. qđ añ h̄ nūq̄ legit fuisse factum. Et Paul⁹ raptus erat post xp̄i passionē vsq̄ in terciū celū, vj. ad Cor. xij. De restauratōne aūt angelice ruine dicit ap'l's ad Coll'. j. Pacificās p̄ sanguinē crucis ei⁹ siue q̄ in terris siue q̄ in celis. Et in h̄ fallit regula illa q̄ dicit q̄ posit⁹ duobꝰ extremis pōit medium, ecce em̄ q̄ xp̄s pacificauit celū angl'oz. cū tra hoim ꝛ tñ n̄ pacificauit aerē demonuz. qz sunt in sua malitia obstinati. Quarta ꝓtus crucis est, qz de carne de mūdo ꝛ diabolo victoriā fecit. qđ significat p̄ hoc q̄ Cōstantin⁹ ꝓtute crucis oēs hostes deuicit. Hec triplex victoria ostendit Jo. xij. cū dr̄, et sūt ꝓba xp̄i. Nūc iudiciū est mūdi, et sic q̄stū ad primū scz victoriā de mundo, sequit. Nūc princeps mūdi ej̄ciet foras. q̄stū ad secundū scz victoriaz diaboli. Et ego cū exaltat⁹ fuero a terra oīa trahaz ad meip̄m, et hoc q̄stū ad terciū, scz victoriam de cruce. Attribute em̄ crucis xp̄us oīa ad se traxit q̄ sūt in hoievicz aīam ad se diligendū, et carnē ad sibi seruiendū. Q̄ aūt figura crucis deuote formata demones fugat ꝛ deuincit oñdit Aug. sup Joh. dicēs. Signū crucis a nobis expellit extermina torē, i. diabolū, si tñ cor nostrū xp̄m habeat inhabitatorē ¶ Cuius exemplū habemus de q̄dā iuuene q̄ cū vellet ditari venit ad quendā nigromanticū q̄ demones cōuocauit, q̄ cum venissent vnus eorū p̄bat interrogās quare vocati essent. Cui nigromanticus. Iuuenis ille q̄ mecum stat vult seruire vobis vt eum diuitē faciatis. Cui demones, vis christū abnegare At iuuenis rñdit. Certe nolo abnegare xp̄m, p̄t diuitias, et mox signo crucis se signauit et oīs turba demonū signū crucis ferre non valēs disparuit. Tūc iuuenis ecclesiā intrauit ꝛ imago crucifixi i medio eccl̄ie stās sibi inclinauit, qđ cū primarius loci illius

q̃siuit si aliq̃ bona fecisset qui respõdit qõ gestum erat. qz xp̃m illo die abnegare noluit. et sic primar⁹ dans sibi filiã suã ip̃m ditauit. pl'a imo innumerabilia exẽpla habem⁹ de ꝑtute sctẽ crucis. q̃ nũc breuitat⁹ gr'a trãseo tãq̃ alibi repetita. sicut Hze. refert in. iij. dial'. de iudeo q̃ nocte rome in tẽplo idoloꝝ ꝓnoctauit. z aduenientibꝫ demonibus z mala ip̃oꝝ narrãtibꝫ sig̃ crucis se signauit z demones sibi nocere nõ potuerũt. z sic de alijs multis. Itẽ de religioso refert cluniacẽsi. q̃ castitatẽ resignare voluit et ecclesiã exire cui sub ianua xp̃s crucifix⁹ apparuit. Dubitat circa dicta exq̃ tã venerabiliter debem⁹ honorare signũ sctẽ crucis et nos eo signare. ꝑter varios effect⁹ ꝑdictos sũt ne certa p̃mia q̃ ꝓsequunt fideles q̃ deuote se signãt signo crucis z illud venerant. D Ad ꝟ rñdet q̃ fruct⁹ siue p̃mium btẽ crucis in eterna p̃ria q̃druplicit' inuenit. Primo nãq̃ crux ꝓfert dignitatẽ admirabilẽ. scõo iocunditatẽ inestimabilem. tercio claritatẽ delectabilẽ. et q̃rto securitatẽ imꝑturbabilẽ. Et ista q̃ttuor tãgit Ber'. in vna auctoritate dicẽs. In illa eterna felicitate erit sup̃ma dignitas q̃ ad primum. summa iocũditas q̃ ad secundũ. ꝑfecta claritas q̃ ad terciuz. et eterna securitas q̃ ad quartũ. Et qz p̃miũ dz ꝓportionabilit' correspõdere ip̃i merito. Jõ dici ꝑt q̃ ista q̃ttuor q̃ gloriosa crux nob⁹ ꝓfert in p̃mio correspondẽt q̃ttuor ꝟtutibꝫ q̃ in ip̃a cruce relucebãt i merito. Et sũt ille pauꝑtatis vilitas. pnie austeritas. cõtinentie puritas. et misericordie pietas. Hec em̃ q̃ttuor relucebãt in cruce xp̃i. Nã ibi fuit oĩmoda pauꝑtas. qz pẽdebat tot⁹ nudus. Itẽ relucebat pnie austeritas. qz null⁹ bõ vnq̃ passus est tã austerã pniaz. ꝑ pctis suis qualẽ xp̃s fuit passus in cruce penitẽdo ꝑ pctis nr̃is. Si g̃ tanta passus est xp̃s ꝑ peccat⁹ alienis q̃d patient' damnati ꝑ pctis ꝓpr̃is. certe incõparabiliter magis crucientur q̃s xp̃s. Itẽ tercio in cruce xp̃i relucebat cõtinentie puritas. qz ille ꝟginis fili⁹ in oĩbus suis mẽbris dolores amarissimos habuit et sustinuit ꝑter voluptatẽ ꝓtinẽtie mẽbrorũ nr̃oꝝ. Quarto i cruce xp̃i relucebat misericordie pietas. qz ip̃e q̃ ibi pẽdebat totũ qõ habuit misericorditer distribuit. nã vestimẽta sua dedit crucifixorib⁹. totũ corpus suũ ꝑ nr̃a redemptõe exposuit doloribꝫ. iniurias sibi illatas donauit suis tortoribꝫ illatas dicẽs. Pater dimitte illis qz nesciũt q̃d faciũt. Lu. xxiij. Paradisum obtulit latroni. aplis reliq̃t psecutionẽ. discipulo Johanni cõmendauit matrẽ suã. Et qz nihil amplius habuit ꝑter spiritũ z bũc ꝓmendauit deo p̃r dicẽs. In man⁹ tuas dñe cõmendo spiritũ meũ. De ꝟ Ambro. in q̃dã sermõe de passione dñi sic ait. Auctor pietatis i cruce pendẽs testamentũ ꝓdidit pietatis opa distribuẽs. aplis persecutoꝝ. iudeis corp⁹. patri spiritũ. virgini paranymphum. latroni paradisum. pctõri infernũ. et xp̃ianis vere penitẽtibꝫ crucẽ ꝓmendauit. Quis itaq̃ p̃claris ꝟtutibꝫ q̃ in cruce relucebãt i merito correspõdet q̃druplex fruct⁹ q̃ nobis ꝓferr̃ in p̃mio. Primo nãq̃ vilitati pauꝑtatis correspõdet admirabilis dignitas. qõ ptz. Nã volũtarie paupes qui nũc ꝑt xp̃m sũt abiecti erũt in iudicio sup alios mirabilit' exaltati. Et ꝟ xp̃s p̃misit discipulis suis Mat. xix. di. Vos q̃ secuti estis me et reliq̃stis oĩa. s. ꝑ terrenoꝝ ꝓtemptũ z secuti estis me. s. ꝑ viã vere hũilitatis z voluntarie pauꝑtatis. sedebit⁹ sup sedes iudicantes duodecim tribꝫ isr̃l. vbi dicit Aug. Quia q̃ nũc ꝑt xp̃m ꝓtẽpti sunt tũc cũ ipo iudices apparebũt. De quoꝝ numero cupiẽs eẽ Hieronym⁹ dicebat. Reuerendaz crucẽ nud⁹ seq̃r. Secõo austeritati penitẽtie correspõdet in premio delectabilis iocũditas. Nã q̃ in p̃nti luget volũtarie vtẽtes austeritate pnie in futuro eternaliter gaudebũt iocũditate letic̃ie. Et ꝟ ipe dñs ꝑmisit discipulis suis Ju. vj. dicẽs. Bti q̃ nũc fletis q̃m ridebit⁹. De q̃ dicit b. Ber'. Tũc nempe beat⁹ i bonitate gaudebit q̃ habebit deũ ad voluntatẽ z eo fruet ad iocunditatẽ. Jsta em̃ summa felicitas est videre deum z viuere cũ eo et esse in eo qui est oĩa in omnib⁹. vt ptz in sermone p̃cedenti de apostolis. Tercio in cruce puritati cõtinentie ineffabilis ꝑclaritas. Cũ em̃ cõtinentia castitatis in p̃senti sit tante puritatis q̃ pulcritudinẽ candoris eius admirabit' oculꝰ nõ est mirũ si aĩe virginali castitate p̃dite in celesti reg̃ clariores ceteris apparebũt nã si iusti ibi cõiter fulgebũt sic sol in reg̃ patris eoꝝ. vt dicit saluator Mat. xiij. necessariũ est castos z incõtaminatos mẽte z

De inuentione sancte crucis

corpe fulgere p ceteris inestimabili claritate. Vñ dicit Bern. Tūc scī in veritate fulgebūt qñ intelligent i suo esse puro sincera diuinitas. et qsi pprehēsibilis incircūscripta trinitas q ex ℞ or quodammō pprehēdi. qz cognoscēt a beatis cū oib pfectionibus suis essentialib. et etiā in ꝓprietatib personalib. licet nō oī mō q cognoscibilis est. Quarto pietati miscōie correspōdet imperturbabilis securitas. Vñ fm Aug. iō misericordes beati dicunt. qz ita eis in btā et eterna beatitudīe rependit q de oī miseria liberat eo q hic alioz miserias libēter adiuuerūt. Et de ℞ gaudio dicit Aug. in lib. soliloquioz. O gaudiū sup gaudiū vincēs omne gaudiū extra qō non est gaudiū. qñ intrabo in tevt videā deū meū q habitat i te. hec est summa felicitas et eterna securitas z secura trāquillitas z trāquilla iocunditas et iocunda suauitas. hāc eternaliter possidere est intrare gaudiuz dñi nri Jesu xpi. Pos aūt z nōnullos alios fruct9 tangit Damasce. li. iij. sic dicēs. Crux xpi clauis est bñdicti paradisi. hec infirmoz baculus. pastoz ꝓga. cōuertentiū manuductio. pficientiū pfectio. sal9 aīe z corpis. omniū maloz auersio z oīm bonoz datrix z pulsio. Ideo bñ de hac cruce dñi est thema q cōuertit aq̄s amaras in dulcedinē. ℣

Sed diceret aq̄s. q̄re specialiter de9 voluit sic venerari signū crucis a fideli pplo. Respondet breuiter q iō. qz xps dñs in liguo crucis opatus est salutē toti9 generis hūani. Pro q notandū q xpus q̄tuor modis elegit crucē. Primo sicut faber malleuz ad bonū op9 faciendū. Scōo sic miles scalaz ad castrū expugnandū. Tercio sicut fatigatus locū ad quiescendū. Quarto sicut rex thronum ad iudicandū. Primo xps elegit crucē sicut faber malleū ad operandū. et si dicis. est ergo dñs faber. certe respondet tibi qz est. nōne silis fabro videt cui9 opa firmiora oī ferro. O q̄nobilis faber q tā durabile celū fecit z fabricauit. q tā pulcrā luna z alia luminaria formauit. Jō de eo cantam9. Vñ fabricatoz mūdi mortis suppliciū pateret in cruce clamās voce mag tradidit spiritū ꝛc. Ipe em̄ teste ꝓpha fabricatus est aurorā solē et lunā. et cū oia fecisset erāt valde bona. Heu. ñ. Sed heu vnū de suis opib est rubigine peccati deforma tū vicz. ipa nobilis aīa quā fecit ad imaginē suā. ideo ipm oportuit facere ad modū fabri. q cū vult aliq̄d fabricare de nouo vel rubiginosum renouare deponit vestes meliores z induit viliorē aut viliores et assumit sibi malleū. p tali ope. Sic fecit fili9 dei pris q induit ignobilē vestē. i. carnē q terra est et assumpsit z elegit sibi crucē. p malleo et fecit nouū op9. qz deū hominē: et hoiem deū qō nūq̄z pri9 factū est. z cū malleo crucis renouauit z purgauit ea q erāt rubiginosa. Juxta illud Apoc. xxj. Ecce noua facio oīa. Scōo xps elegit sibi crucē tāq̄z miles scalā ad castrū expugnandū. Deus em̄ qñ mundū creauerat fecit. p sua inhabitatione castrū speciale scz hoiem Adā. cuius antemurale erat Eua. et fecit i eo q̄nq̄z turres. i. q̄nq̄z sensus. et muro forti circūdedit vicz angeloz custodia. iuxta illud Esa. lxij Sup muros tuos hierusalē cōstitui custodes tota die et tota nocte ꝓpetuo nō tacebunt. Illud castrū locauit de9 i altiori mōte. i. in paradiso q loc9 est ita altus q eū diluuium non attigit. ecce q̄lis dignitas hois. Hz heu castrū dei traditū fuit p ꝓsiliū diabolī q ꝑmo impugnauit antemurale. i. Euā cū dixit. Eritis sicut dij sciētes bonū z ma. et illa ꝓsentiēte antemurale diabol9 acq̄siuit. Cū aūt adā pomū gustauit tūc castrū oīno traditū fuit diabolo. hoc castrū diabolus intīm dilexit z hodie diligit q i vno hoīe p custodia ponit qñq̄z septē diabolos id est septē mortalia pctā. Hz fili9 dei volens castrū illō eripe de manu diaboli armauit se carne ō ꝑgine z accessit ad castrū qō diabol9 septē muris. i. septez mortalib pctis muniuerat et erexit scalam. i. crucē et tanū pugnauit q grauissima vulnera pti lit. Ista est scala quā Jacob vidit i somnis ꝛc. Heñ. xxviij. Tercio xps elegit crucē tāq̄z fatigat9 locū ad q̄escendū. fm illud Jo. iiij. Jesus fatigat9 ex itinere sedit sup fontē Ita q xps postq̄z diu fatigat9 ē in ℞ mūdo bñ. xxxiij. annis. ipe q̄euit i cruce z ibi vitā finiuit hora nona. Ipic locus erat christo valde angustus ita q oportuit eum ponere pedē sup pedē. fm illud Esa. xlix. Angustus est locus mihi. Quarto xps elegit sibi crucē sicut thronū ad iudicandū. qz i generali iudicio qñ dñs iudicatur9 est vivos et mortuos apparebit crux xpi cū clauis lan-

cea ꝛ ceteris armis xpi tāq̄ signis victorie vt dicit Crisō.et alij doc.ex illo saluatoris Mat.xxiiij. Tūc apparebit signū filij hominis in celo ꝛ plangēt oēs tribus terre.i. de oīb tribub aliqui.qz signū crucis erit electis gaudiosum.reprobis vero future ꝛ ppetue calamitat signū. Innocem⁹ ergo hodie dñm nr̄m iesum xp̄m p nobis cruci fixū vt ꝑtute signaculi sctē crucis nos hic tueat ab aduersis vt sp secū possimus cō gaudere in celis. Amen.

¶ De inuentione sancte crucis.

Sermo. LIIII.

Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i Iesu christi. Gal'.v. Apl's vidēs q̄ multi gloriātur in diuersis reb⁹ mūdi q̄rū gloriatio est vana.ipe solū elegit gloriari in cruce dñi nr̄i iesu xp̄i.cui⁹ hodie celebra mus solennitatē. Hā p eā oē bonū būano generi aduenit.qz redēptio nostra p xp̄m i cruce facta est. Jō de hoc cū apl'o gloriari debem⁹ dicētes.mihi aūt absit gloriari ꝛc. In verbis p̄missis apl's duo facit. Primo excludit falsam gloriā.ibi.mihi aūt absit ꝛc. Secōo includit verā gloriā.ibi.nisi i cruce dñi ꝛc. Et sic innuit duplicē gl'iaz.s.hois se cular ꝛ hois spūalis. Prima gl'ia mala ē ꝛ vitāda.i his em̄ q̄ secl'i et mūdi sūt nō ē glo riandū. Secōa gl'ia bona est ꝛ sectāda.iō i p̄nti sermone de duob⁹ videndum est. Pri mode his in q̄bus nō est gloriādū. Secōo de his in q̄bus gl'iari possum⁹. ¶ Ad euidentiā p̄mi nota q̄ specialr sūt tria do na de q̄b⁹ mali gloriant scz in alta potētia. in p̄funda sapiētia.et in exteriori apparen tia. Primo q̄dā gloriant in alta potētia.hi subiugauerat gētes ꝛ edificauit sibi ciuita tes potētissimas in potētia exercit⁹ sui ꝛ in gloria q̄drigarū suarū. Sed reuera in po tentia illa nullo mō est gloriandū.sed sp de casu est timendū. Hā de rege supdicto ibi dem subdit q̄ i bello deuict⁹ gloriā sil' p̄di dit ꝛ regnū. Et de Holoferne p̄ncipe exer citus sui q̄ de potētia dñi sui gloriabat ibi dem hī q̄ a Judith vidua occisus fuit. Jō dicit Hiere.ix. Nō glorie ꝛ fortis in fortitu dine sua nec diues i diuitijs suis. Sicut il le Luc.xij. q̄ cū gloriaret se multa bīe i an nos plurimos:eadez nocte oīb⁹ priuatus fuit.aīa vicz et reb⁹. Ubi g̃ nūc est potētia cesaris q̄ prim⁹ ꝛ solus imperiū obtinuit. a quo oēs imp̄atores noīati sūt cesares ro mani quē stilis nō gladijs occiderūt. Ubi nūc est vana potētia Neronis q̄ fugatus a romanis fustem dentib⁹ acutiēs q̄ seip̄m p ventrē trāsfodit. Ubi est nūc illa ampla Alexandri magni potētia q̄ sibi totū orbē subiecit ꝛ vigintitrib⁹ annis regnauit.et vl timo a specialissimo amico intoxicatus ve neno interijt. Ideo de hac potētia non est gloriandū. Secōo q̄dā gloriant in sua scīa et prudentia q̄ tñ nō est sua.qz ab alio scz a deo accepta. Eccl̄i.j. Omnis sapiētia a dño deo est.q̄re fatuitas magna est et rōni ꝓtra riū gloriari de dono alteri⁹ dantis. Sicut q̄ gloriaret de tunica p die p̄cio accōmo data.vñ apl's.j.ad Cor.xiij. Quid habes qđ nō accepisti.si aūt accepisti q̄d gloriar q̄si nō acceperis. Hā cogita vbi sit mō sa pientia oīm p̄decessor⁹.vbi est mō sapia so cratis q̄ p̄nceps ph̄or fuit.nōne capt⁹ est et damnat⁹ veneno interijt. Seneca maxi mus ph̄s ꝛ magister Neronis ab eo bal neo minut⁹ interijt. Scia Arestotilis p to tū orbē laudat ꝛ de eo multa p̄dicant cui⁹ tñ mors miserabilis fuit. Hā vt dicit Gre. nazanzen⁹. Cū Arestotiles in grecia apud nigropontē staret ꝛ fluxū et refluxū maris q̄si in eodē loco ꝓsideraret.cui⁹ causam q̄ rēs nec inueniēs ex indignatōe aq̄ dixit.qz nō possum cape te capias me.ꝛ sic se p̄cipi tās submersus est. Ergo hec sapiētia bui⁹ mūdi q̄ tā malū finē adducit nō est cura nda. Jō dicit Hiere.ix. Nō glorie ꝛ sapiens in sapiētia sua. Sed sapiētia vera est de e ternis q̄ cōsistit in deuotōe cordis est am plectanda. Tercio quidā gloriant in exte riori apparentia vicz in generis nobilitate. in pulcritudine corpis.et vestiū p̄ciositate De primis dicit Osee.ix. Gloria eor⁹ a par tu et cōceptu ꝛ ab vtero. A cōceptu pater no.qz scz de nobili patre cōcepti sunt. Ab vtero materno.quia scilicz in nobilis matris vtero iacuerunt. ꝛ a partu glorioso.qz scz in pompa seculi nati sunt. Sz hec glo riatio est ignominiosa.quia etiam cogitare est ignominiosum q̄nto magis gloriari

qualis fuerit homo in conceptu, in vtero, et in partu, nō enim valeo exprimere q̄ de feda materia patris in ꝺceptu ꝺceptus sit q̄ de vili matris materia i vtero nutritus sit et in partu q̄nto dolore matris nat⁹ sit, et q̄ ignominiose egressus. Utinā tales re cordarent q̄ ab vno deo sum⁹, ab vno pre vno mō concipimur, vno mō in materno vtero nutrimur, et cōsimili mō moriemur et sepeliemur, q̄ nanq̄ testa mortuorū gloriosior, q̄ pulcrior, q̄ sapientior, omnes in vnū simul diues et paup. Que est g nobilitas nr̄a nihil aliud nisi q̄dā hoīs fama, nō ne videmus hoīes viles ditari et tandē nobilitari. Saul boues et Dauid oues custodiebāt et postea in reges electi sunt. Hā fm ph̄m nihil aliud q̄ virtus animi nobilitat hominē. Ideo dicit in. c. nūq̄. lvj. dis. et ibi glo. Virtus nobilitat animā, virtute remota migrat in exiliū nobilitatis honor. nā qui natus ex parentib⁹ prius alienis a virtutib⁹ dū tū ipse sit bonus melior est q̄ ille q̄ natus est de bonis parentib⁹ dum tū ipse sit malus. Itē gloriari in corpis pulcritudine est vanū, q̄ sicut dicit Isa. xl. Omis caro fenū et omnis gloria eius tanq̄ flos agri, exiccatū est fenū et cecidit flos. Aurī em̄ nobilitas si vestiat ollam luteā nō ideo sequit hanc minus esse lutū. Itē quidam gloriant de vestib⁹ p̄ciosis, cōtra illud Eccī xj. Ne glorieris i vestitu vnq̄, q̄ fm Ber. qui gloriat in veste similis est furi gloriant i de capistro, q̄ ꝓpter peccatū Ade introductus est vestiū vsus. Quis em̄ latronem nō exprobraret gloriantē ō signo p latrocinio in fronte infixo. Itē etiam ex eo de hoc nō est gloriandū, q̄ vsus preciosarū vestium sicut nō caret pctō faciliter: ita nec pena. Exemplū de diuite epulone Luc. xvj.

H Quantū ad secundū nota q̄ veri fideles et sancti in septē p̄cipue gloriant. Primo in puritate ꝺscientie. ij. Cor. j. Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. Secūdo in ꝓfectu alior̄ cum scz alios in dei fide ꝓficere cōspiciunt. j. Thess. ij. Que est nostra spes et gaudiū et corona glorie, nōne vos ante dūm nostrū iesum christū estis in aduentu eius, vos em̄ estis gloria nostra et gaudiū, et ad Phil. iij. Itaq̄ fratres mei charissimi et desiderantissimi gaudium meū et corona mea. Tercio in cōuersione peccator̄, sicut princeps in subiugatione hostiū. Isa. ix. Letabunt cor̄ā te sicut qui letantur in messe, sicut exultāt victores capta preda quādo diuidunt spolia. Quarto in eorū tribulationib⁹ et ꝓpria infirmitate. Ro. v. Gloriamur in tribulationib⁹ nostris, et. ij. Cor. xj. Libenter gloriabor i infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus christi. Inde glo. sup Joh. xv. ait. Felix illa iniuria cuius deus causa est. Quinto gloriant in peccatorū superatione. ps. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū, laqueus cōtritus est r nos liberati sumus rē. In cuius signū popul⁹ hebreus trāsacto mari, et a pharaonis seruitute liberati ceperūt cantare, Cantemus dño gloriose em̄ egit. Exod. xv. Similiter iudas machabeus habita victoria r mundato templo benedixerūt deū celi. j. Machabe. iiij. Sexto in multarū gratiarū largitione et supernor̄ reuelatione, et sic benedixit et laudauit dūm Anna p sublato sterilitatis obꝓbrio. j. Re. ij. Tres pueri liberati de camino ignis benedixerūt dūm. Dañ. iij. Similiter et Paulus. ij. Cor. xij. Pro huiusmodi scz reuelationibus gloriabor. Et. j. Thim. j. Gratias ei ago q̄ me cōfortauit in christo iesu dño nostro, quia fidelem me existimauit ponēs in ministerio qui prius fui blasphemus r psecutor contumelios⁹ rē. Et virgo gloriosa magnifice deuz laudauit de gratijs sibi collatis dicens. Magnificat anima mea dominū rē. Luc. j. Septimo et vltimo gloriant sancti in crucis Jesu sapor̄atiōe. Un̄ apostolus vbi thema. Mihi aūt absit gloriari rē.

H Ubi nota scōm Hugo. de sancto victore q̄ triplex est crux, scz christi. latronis dextri et latronis sinistri. In cruce christi est gloriatio, in cruce latronis dextri est cōsolatio. in cruce latronis sinistri est ꝓfusio. In prima cruce scz christi ē pena sine culpa. In secūda cruce scz latronis dextri est pena pro culpa et post remissio. In tercia scilicet latronis sinistri est pena p culpa et post damnatio. I Sed quare gloriandum est in cruce dñi nostri Jesu xpi. Ad ℟ dico q̄ propter ipius multiplices nobilitates, quarum septem hic adducam. Primo nobilitatē sancte crucis ostendit alta et stupenda figuratio. Prima em̄ eius figura ab

ipo initio nascētis mūdi p̄cessit qñ formauit deus hoiez de limo terre. Quid em̄ ipa statura hūana expansis manibz brachijs ostendebat nisi expsse formā crucis vt per eā vicz formā intelligeret reformand⁹ in q̄ homo fuerat formatus. Secūdo figurat p arcā quā Noe tricento⁹ cubitoz̄ cōpositum in qua saluata est hūana natura Gen. vj. Quid em̄ iste numer⁹ ostēdit nisi signū crucis, qz eius p̄ma lr̄a thau est qō fuit signū crucis ⁊ p ipm̄ saluati sum⁹. j. Pet. j. Nō coz̄uptibilib⁹ auro vel argēto redempti estis: sed p̄cioso sanguine xp̄i ⁊c. Apoc. v. Lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Tercio figurat per scalaz Jacob per quā angelos ascendētes et descendētes cōspexit, et cuius cacumen celos tangere videbat. Gen. xxviij. Per hanc anime a penis liberate ministerio angeloz̄ descendētium portant ad celū. Per hanc gloriosus Stephanus ascēdit vidēs celos apertos cū ait. Dñe Jesu accipe spiritū meū. Act. vij. Quarto figurat in linitione quā faciebant filij israel ī exitu ō egypto. Nā vtrāq postem et supliminare domus tingentes sanguine agni paschalis formaz crucis depingebāt p quā liberati sunt ab exterminatoze Exod. xij. Quinto figurat in arboze iuniperi sub vmbza cui⁹ Helias sedit. iij. Regum. xix. Sic ⁊ in oībus tribulatōib⁹ crucis vmbza refrigeriū p̄stat. Cant. ij. Sub vmbza illius quē desideraueram sedi et fructus eius dulcis gutturi meo. Si tribularis crucē hāc respice et pendentē in ea cōsidera an ipe p te magis an tu p ipo magis patiaris. ꝓputa dolores tuos cū suis. Si onere peccatoz̄ grauaris sub vmbza hac quiesce et ne desperes. Ecce in ea pendēs nō vindictā sed pacē clamat dicēs. Pater ignosce ⁊c. Et vt breuiter figuras alias p̄stringā hec sancta crux est lapis ille erect⁹ in titulū sup quē noster Jacob, id est Iesus oleum misericordie fudit. Gen. xxviij. Hic est locus vbi fratres Joseph tinxerūt tunicam eius in sanguine hedi. Gene. xxxviij. Hoc est lignū missum in aquas Marath et dulcorate sunt. Exo. xv. Hec est virga q̄ p̄cussa petra dedit aquas in abundantia. Nūe. xxj. Hic est palus in q̄ erecto serpēte eneo oēs qui in eum aspiciebāt a morsib⁹ serpentū liberabant. Nūe. xxj. Hec est cythara in qua noster Dauid pulsans malorum spiritū impet⁹ refrenabat. j. Re. xvj. et vlt. Hic est baculus cū q̄ noster Dauid Goliā malignū spiritū designantē vicit. j. Re. xvij. Hoc est lignū q̄ Aman parauerat Mardocheo ⁊ p se in eo interijt. Hester. v. quia diabol⁹ nobis parauit damnationē in ligno trāsgressionis sed vict⁹ est p lignū crucis. De q̄ Greg. in p̄fatione. Et q̄ p lignū vincebat in ligno quoq̄ vinceret p xp̄m ⁊c. Hec est arbor ī medio terre cui⁹ longitudo p̄tingebat ad celū ⁊ latitudo ad terminos terre et esca vniuersoz̄ in ea erat Dañ. iiij. et sic de alijs figuris q̄ oēs nobilitatē sctē crucis ostendūt q̄re merito in ea est gloriandū. K Secūda nobilitas crucis siue gloriatio eius est in mirabili ei⁹ formatione. Nā vt no. glo. in Clemē. j. de sum. trini. ⁊ fide ca. q⁹ crux xp̄i de q̄ttuoz̄ generib⁹ lignoz̄ fuit ꝓstructa. scz de Palma. Cedro. Cypresso. Oliua. Nec fuit hoc sine mysterij magni significatōe. Trāsuersale lignū crucis fuit de palma q̄ est signū victorie qua antiqui victores coronabantur Et vbi est tanta victoria quāta est victoria crucis inq̄ xp̄s vt dicit ap̄l's Col. ij. debellauit aereas potestates delēs q̄ aduersus nos erat cyrographū decreti scz mort⁹ q̄ erat cōtrarium nobis ⁊ ipm̄ tulit de medio affigens illud cruci expolians p̄ncipat⁹ et potestates ⁊c. Crux quo ad pedē dicit de cedro fuisse q̄ est arbor imputrescibilis Et crux sctā ab omni putrefactōe nos p̄seruat. Act. v. Fide mundās corda ip̄oz̄ ⁊ ipa incoz̄ruptibilis vsq̄ ad diē iudicij p̄seuerabit. Mat. xxiij. Tūc apparebit signū filij hois in celo. Tabula tituli fuit de oliua cui⁹ liquor ceteris supenatat. ⁊ vbi melior liq̄r misc̄dia dei quē samaritan⁹ infudit vulneribz sauciati. Luc. v. Stipes crucis in q̄ dorsum xp̄i fuit de cypresso erat q̄ arbor boni odoris est. Et certe nō est odor sicut odor crucis. cui⁹ odore multa corpa sctoz̄ q̄ dormierūt surrexerūt ⁊ venerūt in sanctā ciuitatē ⁊ apparuerūt multis Mat. xxvij. Tercia nobilitas crucis est ī ornata decoratōe, nūq̄ em̄ aurū et argētū lapides p̄ciosi et quicq̄d in ornatum alicuius rei accōmodari potest tm̄ aliquid ornare possunt sicut sanguis et membra Christi crucem sanctā ornauerūt. Vñ canit ecclesia.

Arbor decora et fulgida ornata regis purpura electa digno stipite taz sancta membra tangere. Purpura regis fuit sanguis christi nudo corpe xpi facies vestimentū. Purpura em in quodā animalis sanguine tingitur. Quarta gloriatio sancte crucis est in mysterio nostre redemptōis. Phil. ij. Humiliauit semetipm factus obediēs vsq ad mortē ꝛc. De quo misterio vide quinq rationes in legenda sancti Andree, et quattuor in glo. Ille, sup allegata. Ideo ecclesia eius inuentionē statuit celebrari, vt i. c. crucis. de cōse. di. iij. ¶ Ubi q̄rit glo, q̄re festum sancte crucis celebrat cū in ea christus fuerit dehonestatus, ꝛ nō festū azine i qua fuit honorat⁹. Et dicit q̄ laus que in azina dño impēsa est fuit mūdana laus de q̄ curandum nō est. Sed dehonestatio xpi in cruce fuit nostra redemptio. Quinta nobilitas est in miraculoz operatione. De quibus vide in legenda huius diei in pcedenti sermone. Nam p eā mortui sunt suscitati, ceci videntes facti, paralitici sanati, lepzosi mūdati, et demoniaci liberati ꝛc. Sexta est in hostiū delectiōe siue spiritualium siue corpzaliū. De spūalibus inimicis Crisosto. ait, Diabolus timet crucez in qua letale vulnus accepit. ps. Pedisti me tuētib⁹ se significationē vt fugiāt a facie arcus, id est crucis. Exemplū de iudeo qui se cruce signauerat, quē vexare nō est ausus, sed dixisse legit. Vas vacuū sed signatum Vide etiā de hoc in legenda sancti Cristoferi, sancte Anastasie, et alioz sanctoz. De inimicis corpzalib⁹ patet q̄ dictū est Cōstantino. In hoc signo vinces ꝛc. ¶ Septima nobilitas siue gloriatio est in ipsius crucis exaltatione. Est aūt crux exaltata in celo, in inferno, et in mūdo, ac in iudicio exaltabit. In celo, quia patrē reconciliauit. In inferno, q̄ xps limbum virtute crucis expoliauit. Exaltata est in mundo triplic̄iter. Primo q̄ ponit in locis eminētibus ecclesiarū, et hoc in memoriā crucifixi. Et ideo deuote adorat que prius spernebatur. Exemplus sancti Andree dic q̄liter eam adorauit. Occasione cuius q̄ro. vtrū crux christi sit adoranda adoratōe latrie, vide infra sermone de omnib⁹ sanctis. Secūdo est exaltata in mundo singulari impzessione, q̄ vt dicit Aug⁹. Signū q̄d prius erat latronū trāsiuit ad frontes imperatoz̄ et alioz̄ fideliū, et vñ ista signatio trahat originē vide in. c. ecclesiasticoz̄. xj. dist. Tercio ponit signaculus crucis in actibus miris sacramētoz. Pia em sacramenta signaculo crucis pficiunt, vt in. ca. postea signat. de cōse. di. iij, et in. c. nunq̄d. di. v. rōnes vide ibidē. Exaltabit etiā crux in iudicio extremo vbi cruce apparēte xps malis ingratitudinē improperabit, et bonos gratiose saluatos ostēdet.

¶ De sancto Johanne baptista.

Sermo. LV.

Elisabeth impletum est tempus pariendi et peperit filiū. Luc. j. Tante excellentie fuit beatissim⁹ Johānes vt plene lingua dici neq̄at. Quis em sic totus sanctus natus, sic omni tpe vite sue cōuersatus, sic a deo cōmendat⁹ vt h̄ p̄cursoz maximus. Ideo Bern⁹, in hodierno sermone dicit. Hodie illuxit insignis et tanto ceteris sanctioz quāto sanctiozē hominem terris effudit, hodie natus est christi cōsanguineus sponsi amicus, de cuius natiuitate dicit thema. Elisabeth impletū est tps ꝛc. ¶ In pñti sermōe circa natiuitatē sc̄i Johis baptiste q̄ttuoz erūt misteria declarāda. Primū dicit parturitōis secundū exemptōis, terciū notationis, q̄rtum cōmendationis. Ad euidentiā primi nota q̄ parturitio Elisabeth sc̄i Johis fuit miraculosa. Erat em Elisabeth sterilis, vt dicit Luc. j. Dixit nāq̄ angelus Anne q̄ deus aliquādo claudit vterū alicuius hoc ideo facit vt mirabilius denuo aperiat, et nō rōne libidinis esse q̄d nascit, sed h̄ magis diuini muneris fore cognoscatur. Omnes em quos ex mulieribus sterilibus recitat scriptura natos excellētes pueri leguntur, vt Isaac ex Sara sterili in nonagesimo anno. Cui repzomissa erat omniū gentiū bñdictio. Rachel sterilis genuit Joseph dñm totius egypti. Quis fortioz Samsone, sanctioz Samuele. Et tñ hi oēs matres steriles habuerūt. Et sic noster patronus sanctus Johes. Et ex hac causa non tm̄ fuit miraculosa ex pte matris: sed etiaz ex pte patris q̄ vetulus fuit. min⁹ em esset miraculosum si vnus esset vetulus, sed hic

fuit vterꝰ qꝫ fuit maximū miraculū tales parere. Vñ euāgelista Luc.j. vt ostēderet partū suū totū diuina virtute factū. triplicem defectū innuit in ipis fuisse. Primū p paginis cū dicit. et nō erat illis filius. id est nūꝫ. Secūdo defectū naturalis virtutis eo q esset sterilis Elizabeth. Tercio defectum etatis cū dicit. et ambo pcesserant in diebꝫ suis. nō pater tm̄. qz posset generare senex de iuuene muliere. sed ambo pcesserant in diebꝫ suis. Hoc autē pcuratū est a dño sicut dicit glo. vt parētes graciozes essent p hoc dono. populi veneratiozes essent p priuilegio. virtus etiā dñi magꝭ eluceret p hoc miraculo. Symon de cassia. Natura deficit in parentibꝫ vt p nature legem nō possent generare sed ex grā coperante speciali. ℟ Sed q̄reres an parturitio Elizabeth fuerit etiā miraculosa q̄ ad natiuitatē ex vtero. ita q peperit Johānem sine dolore. sicut Maria pepit christum sine dolore. Ad hoc dico q nō. ſz peperit Johannē ſm legē matrimonij cū dolore. Juxta illud qō dictū est Gue Geñ. iij. In dolore paries filios. Et Jo. xvj. Mulier cū parit triſticiā habet ℒ Diceres nūq̄d iſte dolor est mulieri meritoꝛi⁹. Et videtur q nō. qz dolor partus est mulieribꝫ ꝓpter penā peccati inflictus. vt ptz Genes vbi supꝛa. Multiplicabo erūnas tuas ꝛc. Jsta aūt q̄ sunt necessitatis p se nō sunt meritoria. qz omne meritū debet esse voluntarium. vt dicit Bern. de grā et libe. arbi. Respōdet Criso. sup Mat. De necessitate pt fieri virtus cū patiēter tolerat. et sic mulier patiēter tolerās dolorē. ꝓpter hoc q omnipotēs deus p peccatis induxit volēs in b satisfacere diuine volūtati z ordinatōni indubitanter merēt in dolore partus. sicut q̄ viuit de labore manuū merēt in hoc volēs satisfacere statuto dei. qz imposuit deus filijs Ade dicens. In sudore vultus tui ꝛc. ps. Labores manuū tuarū qz māducabis btūs es ꝛc. Jdeo j. ad Thi. ij. Saluabitur mulier p generatiōz filioꝝ si pseuerauerit i fide z dilectōe. ℣ Sed di. Quid faciet mulier sterilis cui nō incumbit onꝰ partus. Rñdet q illud qō fecit Anna. j. Re. j. que fundebat lacrimas corā dño vt cōciperet z pareret fructū in laudē dei z exaudita est et ita factū est. Sīr Rebecca que fuit infecunda q̄ ex orōnibꝫ ꝫcepit z pepit Diceres. q̄d faciet mulier q̄ etiā fusis lacrimis et p orationē nō pōt habere fructū vel prolē. Respondet q debet intendere fructibus spūalibꝫ q̄ sunt bona opa. q̄ fructꝰ spirituales sūt deo magꝭ placidi q̄ carnales. vt ait Augꝰ. q maria felicius cōcepit xp̄m mente q̄ vētre. nec dz ꝓterea turbari nec maritus ideo eā ꝓtemnere. qz forte omnipotēs deus ita dispōsuit auferēdo mulieri fructū carnalē q sit magis dispōsita ad vitam altiorē. ita q occupet magis circa ista que dei sunt. ꝓpter qō virginitas z viduitas p̄feruntur matrimonio. qz versant z occupant circa magꝭ bona. j. Cor. vij. Mulier innupta z virgo cogitet q̄ dñi sūt vt sit sancta corpe z spū. q̄ aūt nupta cogitat que sunt mūdi z quō viro placeat. Jdeo apls ibidē dicit. Beatior erit si sic pmanserit.

℣ Secundū de natiuitate sancti Johānis declarandū dicit exemptōis. Ad cuiꝰ euidentiā nota q in hac natiuitate sanctus Johānes habuit q̄druplicē exemptionē ꝺ quattuor defectꝰ seu incōmoda q̄ habet q̄libet mortalis in sua natiuitate. Primꝰ defectus est q q̄libet pctōr immūdus nascit. qz in peccatis. vt dicit Job. Nemo mundus a sorde nec infans vniꝰ diei. Et iterū. Quis pōt facere mundū de immūdo conceptū semine. Et ad Ephe. ij. Omnes nascimur filij ire. Ꝓnanc iram ostendit dñs in pueris qui sine baptiſmo moriunt. qz priuantur eius visione eo q in peccatis cōcepti et nati sunt. Nunc defectū non habuit sanctꝰ Johannes. qz sanctus natus est. qz sanctificatus in vtero vt p̄dixit angelꝰ Gabriel Luc. j. Replebit spūsancto adhuc ex vtero matris sue. ℣ Solū em̄ deꝰ q̄tuor psonas ī vtero sanctificauit. vicz Jheremiā. Jhere. j. Antecꝫ exires de vētre sanctificaui te. Mariā. ps. Sanctificauit dominus tabernaculū suum. Christū. Luc. j. Quod em̄ ex te nascet sanctuz vocabit al. fi. et Johannē. Et hec est ratio quare inter sanctos noui testamēti solū triū sanctoruz natales celebrantur. scz Christi. Marie. et Johānis. vt in. c. cōquestus. de ferijs. Secundus defectꝰ est q q̄libet nascit stultus et ignarus. puer. xxij. Stultitia colligata ē in corde pueri. vt ptz ad oculū. qz puer pro pomo daret puinciā. Ab isto imunis fuit

sanct⁹ Johes. O quãte sapie in vtero matris exist̃s xp̃m et matr̃ eius cognouit et christum sue matri indicauit. et in vtero in ꝓphetã vnctus. Aug⁹. Celũ et terrã nõdum viderat z dñm celi et terre cognouit, et ante fuit sue matris magist̃r q̃ ei⁹ filius et ꝓius ipam docuit q̃ ipa eũ lactauit.

¶ Pro cuius intellectu nota fm doc. q̃ in sanctificatõe in vtero deus Johãni tria cõtulit magna. Primo pcti originalis delectionẽ. Scõo gr̃e spũssancti infusionẽ per quã totaliter fuit solidatus q̃ non poterat peccare mortaliter. z tñ nõ ꝓfidẽs de seipo fugit ciuiũ turmas ne leui saltez maculare vitã famine posset. Tercio xp̃i cognitionẽ quã miraculose habuit ad tps. q̃ fm plures doctores acceleratus est ei vsus rationis ad cognoscendũ aduentũ saluatoris. Tercius defect⁹ est. q̃ infirmus et debilis nascit̃ z in nullo p̃t se iuuare. Huius exemplũ habem⁹ in Dauid cũ pugnatur⁹ esset cũ Golia dixit Saul. Non vales resistere philisteo ita nec pugnare q̃ puer es. j. Re. xvij. Cõtra hũc defectũ nat⁹ est sctũs Johannes puer fortis. Vñ canit eccl̃ia. Antra deserti teneris sub annis ciuiũ turmas fugiẽs petisti. Quartus defectus est. q̃ tristis et flens nascit̃. et ista est cõmunis cantilena omniũ. Bap. vij. Primã vocẽ emisi ploraãs. Beat⁹ Johes nondũ natus gaudet⁹ est z exultauit. Ideo dixit mater ei⁹ ad beatã virginẽ Luc̃. j. c. Exq̃ facta est vox salutatõis tue i auribꝫ meis exultauit infans in vtero meo. Vñ Maxim⁹ in ser. Sol⁹ baptista donũ vltra legẽ nascentiũ natiuitatẽ suã leticia exultatõis ꝓuenit. Ipe nãq̃ est secund⁹ Isaac q̃ interpretat risus. Vñ poterat dicere mater. Risum fecit mihi dominus. Heñ. xxj. ¶ Terciũ de natiuitate scti Johãnis declarandũ ꝺr notationis. Ad cui⁹ euidentiã nota q̃ s. Johãnes notiat tribꝫ noibꝫ. Primo notiat Johes fm q̃ Gabriel angel⁹ Zacharie pdixit Luc̃. j. Uxor tua pariet tibi zc̃. Ideo dixit mater nequaq̃ sed vocabit Johes. Et pater scripsit. Johãnes est nomẽ ei⁹. q̃si diceret. nõ impono sibi sed impositũ est ei a deo. nõ tenet nomẽ de terris sed de celis. Vñ ꝶ nomen bene ꝓpetit sctõ Johãni. q̃ iohãnes interpretat in q̃ est gr̃a. Et bñ cõueniebat ei hoc nomẽ in q̃ est gr̃a. Primo ꝓpter plenitudinẽ diuine gratie. q̃ ab vtero plenus fuit gr̃a spũssancti vt dixit angelus Luc̃. j. De Hieremia legit̃ q̃ sanctificatus est. De Johãne q̃ spũssancto replet⁹ est. Sanctificatio mundationẽ significat. repletio inundationẽ. Mirabile q̃ ꝺ apli quinquagesimo die a resurrectõe receperũt. hoc Iohannes in vtero cõsecutus est. Scõo bñ cõuenit sibi hoc nomen ꝓpter tempus gr̃e. Mat. xj. Lex z ꝓphete vsq̃ ad iohannẽ. ex eo regnũ dei euangelizat̃. q̃ nũciauit xp̃m Joh. j. Gratia z veritas p Jesum xp̃m facta est. Tercio ꝓpter excellentiã gr̃e quã primus p̃dicauit. s. petõꝝ remissionẽ z glorie collationẽ. Mat. iij. Penitentiã agite appropinquabit vobis regnũ celoꝝ. Scõo Johãnes noiat̃ lucerna a xp̃o. Jo. v. Ille erat lucerna ardẽs et lucẽs. Cõsuetudo est ciuiũ q̃ vnus alium in noctibꝫ tenebrosis vult visitare facit parare lucernã. Sic xp̃s q̃si ciuis mũdi. ps. Incola ego sum i terra volẽs visitare humanũ gen⁹ in nocte legis mosaice parauit lucernã. i. iohannẽ. De q̃ ps. Parauí lucernã xp̃o meo ¶ Bene aũt z ꝓuenienter sctũs Johes dicit̃ lucerna ꝓpter q̃ttuor causas similitudinis. Prima q̃ lucerna lucet illis q̃ retro vadunt aut q̃ eã in manibꝫ portãt ne offendant̃. z sic be. Johes vita z doctrina luxit illis q̃ erãt in tenebris pctoꝝ. q̃ dixit Facite dignos fructus pnie zc̃. Luc̃. iij. Ideo Crisi. in sermone de sctõ Johãne. Johãnes magisteriuꝫ vite. sanctitatis forma. iustitie norma. virginitatis speculũ. pudicicie titul⁹. castitat̃ exempluꝫ. pnie via zc̃. Scõo lucerna obstructa est vndiq̃ z a vẽtis extingui nõ p̃t. Ita btũs iohes nõ potuit extingui a ventis tribulationũ. ꝓterea dixit xp̃s ad turbas Mat. xj. Quid existis in desertũ videre arundinẽ vẽto agitatam. q̃si diceret fm Gre. in omel. Arundo a vẽto agitat̃. nõ sic Johes quẽ a stat⁹ sui rectitudine nulla rerum varietas inflectit. iõ de ipo exponi p̃t illud. puer. xxxj. Nõ extinguet̃ in nocte lucerna ei⁹. Tercio lucerna nõ habet lucẽ a seipa sed mutuat aliunde. Et sic Johãnes nõ lucebat a seipo sed a xp̃o. recte sicut lucifer a sole. Ideo ꝺr de ipo Jo. j. Nõ erat ille lux sed vt testimoniũ phiberet de lumine. i. xp̃o. de q̃ subdit̃. Erat lux vera q̃ illuminat oẽm hominẽ venientẽ in hũc mun-

dum. Et hoc ꝓsiderans Johes q ipe non erat vera lux sed lucerna qñ venerũt sacerdotes z leuite interrogãtes eũ an esset christus. Cõfessus est qz nõ esset xps. Jo.j. Et hoc est contra multos doctores clericos z laicos q̃ lumen intelligẽtie sibi infusum et mutuatũ hĩe estimãt a seipis nolẽtes scire q̃ ois sciẽtia a dño deo est. Eccĩ.j. Ideo tales merent qñq; tali lumine spoliari. ℟ Exemplũ legit de Alano doctore magno q̃ sibi ascripsit et ꝓdidit humiliat⁹ recepit, vide in Heffret de sanctis. sermo.lvj. ℣. Quarto dicit lucerna ꝓpter luc; obumbrationẽ. Videm⁹ qñ lucerna accendit si maior apportat illa obumbrat. Recte sicut sole oriẽte lucifer obumbrat. sic fama Johannis veniẽte xpo fuit diminuta. iõ dixit Jo. iij. Illũ oportet crescere me aũt minui. Itẽ dicit lucerna ardẽs igne charitatis vt dure ex charitate phariseos corripet z Herodem. Itẽ lucẽs p viã iusticie. ꝓterea accẽditur ignis in vigilia aut i festo. et q̃re serta et cingulos vide. Tercio Johes noiatur vox. Jo.j. Ego vox clamãtis in deserto.

℣ Sed q̃re iohes appellat se vocẽ. Rñdetur q̃ triplici rõe. Prima qz verbũ est in corde sed manifestat p vocẽ dicẽtis z ponitur in corde audiẽtis. et sic nihilomin⁹ verbum remanet i corde dicẽtis z audiẽtis et vox trãsit. sic etiã xps q̃ est ℣bũ in corde patris ad nos venit z iohes ipm manifestauit. Sic et xps remanet i corde pris p eternam generationẽ z i cordibꝫ nostris p fidẽ. et iohes trãsit p mortẽ. Scõa rõ est. qz sic vt bũ est prius q̃ vox. et nõ vox preit verbum. sic xps fuit añ iohannẽ et nõ iohes p̃cessit xpm. iõ ipe dixit Joh.j. Qui post me vẽturus est ipse est q̃ añ me fact⁹ ẽ zc. Tercia rõ est. qz sicut vox est ꝓiuncta verbo nec tñ est verbũ. sic iohes multa sctitate ꝓiunctus fuit xpo nec tñ fuit christus. nã xpus fuit spõsus: iohãnes ꝓ amic⁹ spõsi. ℣ Quartũ de natiuitate iohis declarandũ dicit ꝓmendatõis. Ad cuius euidentiã nota q̃ iohãnes a q̃ttuor generibꝫ ꝓsonarũ fuit cõmendatus et laudat⁹. Primo a malo herode. Mar.vj. Metuebat herodes iohannẽ vt virũ sctm. Scõo a bonis. mat. xj. Qui ẽs eũ vt ꝓphetã habebant. Tercio a meliori scz ab angelo. Luc.j. Erit em̃ magnus coram dño. Quarto ab optimo. i. xpo. Mat.xj. Inter natos mulierũ nõ surrexit maior iohe baptista. ℟ Et merito sic ab oĩb⁹ ꝓmendat. qz habuit pfectionẽ oĩm sctõr. Primo angelor. Mat.iij. Ecce ego mitto angelũ meũ q̃ pparabit viã tuã añ te. Scõo patriarcharũ in fidei magnitudine. Fuit em̃ iohes magnus i fide de xpi humanitate z diuinitate cũ dixit Jo.j. Ille nit fortior me post me cuius nõ sum dign⁹ soluere zc. Tercio ꝓphetarũ quã dñs sibi attribuit Mat.xj. cũ dicit. Quid existis videre ꝓphetã etiã dico vobis plus q̃ ꝓpheta est hic. Quarto apl'or. qz fuit missus a deo vt testimoniuz phiberet de lumine. i. xpo. Quinto martyrũ. qz p iusticia mortẽ sustinuit. Sexto ꝓfessor. qz cõfessus est et non negauit Et carnis maceratõe i deserto corpus suũ castigauit. p cibo hñs locustas et mel siluestre. et aquã p potu. Septimo virginũ. qz virginitatẽ seruauit. Ũñ canit de eo. Serta ter denis alios coronat zc. vide latius vbi supra.

De scto Johãne baptista. Ser. LVI.

Erit enim magnus coram dño. Luc.j.c. ℣ Pro introductõe nota q̃ q̃ttuor sũt genera boĩm. Quidã em̃ sunt magni coram dño z parui coram mũdo. quidã parui coram dño z magni coram mundo. quidã parui coram dño et parui coram mũdo. Itẽ nota q̃ magnus coram dño facit bona vita. sed paruũ coram dño facit mala vita. Itẽ magnũ facit coram mundo mundi fortuna. et paruũ fortune absentia. Sunt ergo primi magni coram dño ꝓpter bonã vitam sz pui coram mũdo ꝓpter fortune absentiam. Ex his est be. iohes baptista z plerisq; fideles. Bone em̃ vite btis iohes facile ostendit si textus euãgelij ꝑcurrat. put infra subiũgiã. magnitudinẽ vite sue testatur dñs Mat.xj. Inter natos mulier. nõ surrexit maior iohãne bap. Sed certe puus erat coram mũdo. qz fortune mũdi nõ adhesit. immo ipam ꝓtemnẽs in desertũ cessit. vñ et mũdus ipm p quo reputauit. quia z ipm p quo z vili precio vẽdidit. qz p saltu puelle capite truncat. et vir tãte seueritatis p risu turpitudinis morit. Scõo q̃dã sũt magni coram mũdo z pui coram dño. s. q̃ fortune mũdi adherẽt male viuẽtes. de q̃bus

De sancto Johanne baptista

fuit Herodes qui Johannē decollauit et cōsimiles. O ꝯmagn⁹ fuit diues coꝝ mūdo. q̄ induebaꝫ purpura ꝛ byſſo et epulabatur q̄tidie ſplēdide, ſed ꝓuus coꝝ dño. qz poſtea ab ipſo guttaz aq̄ bie nō potuit. Tercio q̄dā ſūt magni coꝝ dño et coram mūdo q̄ bñ vīuētes mūdi fortunā bñt. Tales fuerūt Abraā Iſaac ꝛ Jacob Dauid ꝛ ſiles. Quarto q̄dā ſt̄ pui coꝝ dño ꝛ pui coꝝ mōdo q̄ nec mūdi fortunā nec bonā vītā habēt. ꝛ tales ſūt miſerabiles. Talis nō fuit ſctūs Johēs ſed magnus coꝝ dño, put oñdit thema. Erit magn⁹. Diuido ſermonē in duos articulos. In primo oñdiꝫ quō ſctūs Johēs fuerit magn⁹ coꝝ dño. Secundus erit de hoc p q̄ nos etiā poſſum⁹ fieri magni coꝝ dño ℣ Circa primū nota q⁹ ſctūs iohēs fuit et eſt magn⁹ coraz dño in octo p̄cipuis preconijs. Primo in annunciatōe. nā licet multorū tā in veteri ꝙ nouo teſtamēto fuerit natiuitas annunciata mundo. vt Iſaac. Samſonis. Joſie ꝛc. Remigij. ſcī Thome de aq̄no ꝛ aliorū. Nullus tñ eoz fuit ita ſoleniter p̄nunciat⁹ a deo. qō pz q̄druplic̄iter. Primo ex pte p̄ſone annūciantis. nā ab eodē angelo fuit p̄nunciatus q̄ et chriſt⁹. ſ. Gabriele. Luc̄ j. ca. Apparuit aūt Zacharie angel⁹ dñi ſtās a dextris altaris incēſi ꝛ ait. Ne timeas zacharia qm̄ exaudita ꝛc. ego em̄ ſum Gabriel q̄ ſto añ dñm et miſſus ſum loqui ad te et hec annūciare tibi. Sup q̄ Petrus Damiani in ſer. ſic dicit. Penſem⁹ vir iſte q̄ntū ꝑ eniteat q̄ ꝛ a ꝓphetis añ p̄dict⁹ ꝛ ab eodē q̄ dñs angelo annūciatus. Et Darim⁹ in ſer. ſic dicit. Hic eſt cui⁹ p angelū Gabrielē p̄nunciaꝫ natiuitaſ nomē ꝛ meritū. Secōo ex pte tpis ꝓueniētis. nā in ſeptimo menſe intrabat ſol⁹ pōtifex ſctā ſanctoꝝ. ſeptim⁹ em̄ menſis q̄ſi totus erat apud iudeos ſolennis ſicut ꝛ ſeptimus dies. In p̄ma em̄ die ſeptimi mēſis erat feſtū turbarū in memoriā liberatōis Iſaac qñ Abraam inuenit arietē cornibꝫ herentē. Heñ. xxij. qō repſentabāt p cornua q̄bꝫ buccinabāt. deinde decima die erat feſtū expiatōis in memoriam illius bñficij q̄ deus ꝓpiciatus eſt pctō populi de adoratōe vituli ad p̄ces moyſi. vt habet Hume. xxx. q̄ tpe facta eſt annūciatio. Luc̄ j. Factū eſt aūt cum ſacerdotio fungeret Zacharias in ordine vicis ſue ꝛc. vſq; ibi. hora incenſi. Tercio ex pte loci excellentis. nā ad iſtū locuz ſcz ſctā ſctōꝝ ſol⁹ pōtifex intrabat ſemel i anno. ad hūc locū ſacratiſſimū Zacharias introierat. Luc̄. j. Erat plebs expectās zachariā ꝛ mirabant⁹ q⁹ tardaret ipe in tēplo. Quarto ex pte miraculi ſubſequētis. nā zacharias qz nō credidit verbis angeli fact⁹ eſt mutus. zacharias em̄ conſideras ſuā ſenectutē ꝛ vxoris ſterilitatem dubitare cepit. et more iudeoꝝ ſignū ab angelo req̄ſiuit. Angel⁹ aūt p eo q⁹ verbis ſuis nō credidit ipm taciturnitat⁊ plaga p̄cuſſit Luc̄. j. Et dixit zacharias ad angelū. Unde hoc ſciā. Ego em̄ ꝛc. vſq; ibi. in tpe ſuo. Q Hic cadit dubiū. Cōſueuit em̄ fieri excuſatio ꝛ dubitatio q̄druplic̄iter. Primo ꝓpter p̄miſſoꝝ magnitudinez ſicut legiꝫ de Abraā. Cū em̄ dñs ſibi p̄miſſet q⁹ ſemē ſuū terrā chanaan poſſideret dixit ad eū Abraā. Dñe deus vñ ſcire poſſum q⁹ poſſeſſur⁹ ſum eā. Et rñdens dñs. Sume inq̄t mihi vaccā triennē ꝛc. Heñ. xv. Secūdo ꝓpter nature impoſſibilitatē ſicut pz in Sara. Cū em̄ dixiſſet dñs. Reuertēs veniā ad te et habebit Sara filiū. riſit Sara poſt oſtiū tabernaculi dicens. Poſtq̄ ſenui et dñs meus vetulus eſt ꝛc. Heñ. xviij. Tercio ꝓpter ꝓpriā fragilitatē. ſicut pz in Gedeone q̄ ait. Obſecro mi dñe in q̄ liberabo iſrael. ecce familia mea infima eſt in manaſſe. et ego minim⁹ in domo patris mei. et ex hoc ſignū petijt et accepit ſcz de vellere ꝛ roze. Judic̄. vj. Quarto ꝓp voti firmitatē. ſicut patz de btā ꝙgine. q̄ ait angelo. Quō fiet iſtud ꝛc. Et reſpondēs angelus ꝛ dixit ei. Spūſſctūs ſupueniet i te ꝛc. Lu. j. Quid eſt q̄ q⁹ ſolus zacharias ex eo q⁹ dubitauit plagaz incurrit cū ibi eſſet etiā magnitudo p̄miſſionis. Luc̄. j. c. Erit em̄ magn⁹ ꝛc. iuxta thema. ꝛ multos filioꝝ iſrael ꝛc. vſq; parare dño plebē ꝑfectā. Cū am fuit ibi ꝓpria fragilitas. qz talē filiū hie indignū ſe reputabat. Etiā fuit naturalis impoſſibilitas cū eſſent ſenes ꝛ infecundi. etiā tali operi nō vacabāt. qz erāt ambo iuſti añ deū incedentes ꝛc. vſq; in dieb⁹ ſuis. vt ꝛ Luc̄. j. R Dicit q⁹ hec punitio accidit zacharie ꝓpter ꝙttuor. Primo qm̄ diſcernēdo locut⁹ eſt. ideo ſilentio plectit⁹ vt tacendo credere diſcat. Secōo vt mai⁹ miraculū in natiuitate filij appareret. Cū em̄

in natiuitate Johannis loquela patri reddit̃ miraculum miraculo cumulat̃. Tercio ꝓgruũ fuit vt vocẽ amitteret qñ vox nascebat̃: et legi silentiũ imponebat̃. Quarto cũ ipe signũ a dño petierit ipam taciturnitatẽ ꝑ signo recepit. ¶ Scõo be, Johannes fuit magn⁹ ꝓceptõe. qz in ꝓceptõe in vtero sanctificatus. ita dicit Gabriel Luc̃. j. Spiritusctõ replebit̃ adhuc ex vtero matris sue. ¶ Solũ em̃ ꝗttuor vasa deꝰ creauit q̃ in vtero sanctificauit. Hieremiã Hiere. j. Añq̃ exires de vẽtre sanctificaui te. Mariã. ps. Sanctificauit tabernaculum suũ altissim⁹. Christũ. Lu. j. Nõ em̃ ex te nascet̃ sctm̃ vocabit̃ altissimi filꝰ. et Johannẽ. Et bec est rõ q̃re inter sctõs noui testamẽti solũ triũ sanctoꝝ natales celebrãt̃. scz Christi, Marie, et Johis, vt in. c. ꝗst⁹ de ferijs. In sanctificatiõe aũt Johis tria deus cõtulit magna, vicz peccati originalis deletionẽ, gratie spũssancti infusionẽ ꝑ quã totaliter fuit solidat⁹ vt nõ potat peccare mortaliter: z tñ nõ ꝓfidẽs de seipo fugit cluiũ turmas ne leui saltẽ maculare vitam famine posset. Et tercio xp̃i cognitionem quã miraculose babuit ad tps. qz fm plures doctores accelerat⁹ est ei vsus rõnis ad cognoscendũ aduentũ saluatoris. z ꝓterea exultauit, xp̃s em̃ ꝓuus fm Amb. ꝑ os virginis Elizabeth salutãs Johannẽ sanctificauit z illuminauit vt Jesum agnosceret z ꝓphetã cõstituit et matrẽ Johãnis cognoscere fecit Mariã esse matrẽ dei. q̃re dicit. Unde mihi hoc vt veniat mater dei ad me. Ecce em̃ vt facta est vox ꝛc̃, exultauit infans ꝛc̃. Et maximus in sermone, Sol⁹ baptista dñi vltra legẽ nascentiũ natiuitatẽ suã letitie exultatõis ꝓuenit. ¶ Beata ꝗgo babuit tres filios, vnũ naturalẽ scz xp̃m iesum quẽ de suis visceribꝫ generauit et hec est generatio naturalis. Aliũ legalẽ scz Jobem euangelistã quẽ ex rescripto et mãdato ꝓncipis i filiũ adoptauit, qñ xp̃s ei dixit, Mulier ecce filius tuus, et hec est cognatio legalis. Terciũ spiritualẽ scz Johannẽ baptistã quẽ ꝑ spiritũsanctũ in matris vtero baptisauit. Cũ em̃ Elizabeth salutauit mox infans in vtero exultauit z spiritũsanctũ recepit et ab originali pctõ mũdatus fuit, et sic virtute verbi virginei baptismũ spũssctũ recepit. ¶ Tercio fuit magnus natiuitate ꝓpter tria. qz fuit gaudiosa, miraculosa, et famosa. Gaudiosa q̃ ad patrẽ. vñ angel⁹ ait, Erit tibi gaudiuz. supple in corde. et exultatio exterior. Gaudiosa q̃ ad cognatos vicinos et matrẽ. vñ ꝺr, Gauisi sunt cognati z vicini eius, quia magnificauit dñs miscõiam suã cum illa z cõgratulabant̃ ei, Luc̃. j. Ideo angelus p̃ miserat. Multi in natiuitate ei⁹ gaudebũt. Nõ hodie in celebratõne bul⁹ festi faciũt saraceni et quidã xp̃iani gaudẽtes corporaliter scz comedẽdo bibẽdo z ad ignẽ saltando, qõ tñ fieri deberet spũaliter scz i cõsideratõe tãti luminis, vicz totius mũdi in orõnibꝫ elemosynis ad honorẽ sctĩ Johãnis se exercendo. Et hoc petit eccl̃ia hodie in orõne scz spũalia gaudia. ¶ Scõo fuit natiuitas eius miraculosa. ꝓmo in p̃e. qz mox replet⁹ ẽ spũsctõ z ꝓphetauit dicẽs ꝛc̃. ¶ Scõo in matre. qz nomẽ pueri diuinit⁹ cognouit. Unde Ambro. sup Lucã. Nomẽ filij ꝑ ꝓphetiã didicit qõ a marito muto discere nequiuit. Nã in circumcisione vocabãt eũ noie ꝑis sui zachariã: z dixit mater eius, Nequaq̃ sed vocabit̃ Johes Lu. j. Tercio in ple qz patri diuinitus loquelaz restituit natus. Unde Ambro. Respice Johannẽ quãta vis sit in ei⁹ vocabulo cuius nũcupatio reddidit muto vocẽ ꝛc̃. Tercio fuit natiuitas Johis famosa. qz fact⁹ est timor magnus sup oẽs vicinos eius, et sup mõtana iudee diuulgabant̃ verba bec.

¶ Quarto fuit magnus ꝓuersatõe scz in vita, siquidẽ habuit perfectionẽ oĩm sctoꝝ. Primo patriarchaꝝ quoꝝ magnitudo cõsistit in fide, sic Johes in fide xp̃i. De q̃ ait Joh. j. Ille erat lucerna ardẽs z lucẽs. Ecce agnus dei. In fide. De ei⁹ diuinitate dicit. Veniet fortior me post me cui⁹ nõ sum dign⁹ ꝛc̃. Perfectionẽ habuit ꝓ betarum. Bat. xj. Quid existis in desertũ videre ꝓphetã ꝛc̃. Sctũs Tho. scõa scõe. q. clxxiij. Nã ipe habuit omẽ gen⁹ visionis ꝓphetie sensibile cũ vidit spiritũsanctũ in specie columbe sup xp̃m et audiuit vocẽ p̃is dicentis, Hic est filius meus dilectus, imaginariã qñ sibi fuit dictũ interi⁹. Sup quẽ videris spiritũ dei descendentẽ et manentẽ sup eũ: hic est q̃ baptisat scz interi⁹ pctã relaxando Jo. j. Intellectualẽ qñ dixit. Medi⁹ vr̃m steit quẽ vos nescitis, q̃ añ me fact⁹ est ꝛc̃.

De sancto Johanne baptista

Joh.j. Et cū ꝓphetia sit de ꝑterito pñti et futuro, scōm oē tps ipe ꝓphetauit. De ꝑterito cū dixit de se, qō ꝑdixerat Esa. Ego vox clamātis in deserto ⁊c. De futuro cum dixit. Illū oportet crescere me autē minui. De pñti occulto qñ dixit. Ecce agnus dei. Sed plus etiā q̄ ꝓpha iohes. qz nō solū ꝓ phetauit ipe de alīs sed etiā de se fuit ꝓpha tū qō nō repit de alīs ꝓphetis, scz ꝑ Esa. Ego vox clamātis ⁊c. per Malach. Ecce ego mitto angelū meū ⁊c. Figurat⁹ in Helya, plus q̄ ꝓpha extitit. qz nō solū ꝑnunciauit sed etiā digito mōstrauit qō alīq ꝑnunciauerūt. plus q̄ ꝓphetā fuit. qz parētes ꝓphetare fecit vt dictū est. plus q̄ ꝓpha est qz cepit in vtero matris ꝓphetare cū aduentū xpi i vtero ꝑginis existētis exultauit i gaudio. Habuit ꝑfectionē aplōz. q fuerunt ingra ꝓfirmati et a deo missi. Sic iohes fuit homo missus a deo cui nomē erat iohes. de q̄ Jo.iij. Amicus autē sponsi stat. Sup q̄ Aug. Quare stat, qz nō cadit, qz humilis vide stantē i solido. Fuit em̄ ꝑ gratiā sanctificatōis in vtero sic ꝓfirmatus q̄ peccare nō potuit mortaliter. Perfectionē habuit martyrū q̄ cōsistit in fortitudie. Sic constanter circa Herodē patefecit malitiā q̄ inde mori nō timuit. Perfectionē habuit cōfessorū q̄ cōsistit in carnis mortificatōe. Luc.xij. Sint lumbi vestri p̄cincti. in luci da ꝓuersatōe, ibi. Et luceme ardētes i manibus vr̄is. in solida operatōe, ibi. Et vos silēs hoībus expectantib⁹ dñm suū qñ reuertat a nuptijs. Sic iohes carnē macerauit pilis camelōz. q̄bus induebat. locustis pascebat. vinū ⁊ sicerā nō bibit. et tā deuotus extitit vt xps putaret. Perfectionē habuit virginū. q̄ cōsistit in carnis ⁊ mēt̄ integritate. Sic iohes de q̄ canit eccl'ia. Ne sciens labē nūci pudoris. Et iterū. Serta ter denis alios coronat. Cuius sn̄ia est, q̄ i patria quidā bn̄t fructū tricesimū. alīq sexagesimū. sed ille centesimū cū virginib⁹, et sic habet tres aureolas martyrū. doctorum et virginū. et sic centesimū fructum.

℣ Quinto fuit magnus in sua ꝑdicatōe Ipe nāq̄ suā ꝑdicationē inchoauit a penitētia di. Pn̄iam agite: appropinquabit em̄ regnū celoz. Mat.iij. In q̄ ꝑdicatione q̄t tuor generib⁹ hoīm dedit leges q̄bus bene viuerēt vt saluarent. Primo phariseis dedit legē pnie dicēs illud Mat.iij. Progenies viperarū q̄s demōstrabit vobis fugere a ventura ira. facite g̃ fructū dignū pnie ⁊c. Jā em̄ securis ad radicē arboris posita est. oīs em̄ arbor q̄ nō facit fructū bonum excidet et in ignē mittet. et sequit. Cui⁹ vētilabrū in manu sua ⁊ pmundabit aream suam ⁊ ꝓgregabit triticū in horreū suū. pal. au. ꝓbu. ig. inextinguib. Attendam⁹ charissimi durā increpationē h, iohis ad oēs publicos pctōres q̄ p phariseos designant. timendū est q̄ etiā nūc s. iohes ꝓgruenter et vere ad nos dicere posset. Progenies viperarū q̄s vobis ⁊c. Per signa em̄ q̄dā cognoscere possum⁹ q̄ timendū est ne in breuiveniat sup nos ira dei. ℣ Et adducā hic septē signa q̄ si in alīq̄ ciuitate ꝓuincia vel regno cernis ꝑculdubio illis de primo ira et flagella erūt. nec p̄sumptuosum est ita loqui aut temere. qz ipe dñs iesus Matth. xxiij. et Lu. xxj. dixit. Ab arbore aūt fici discite ꝓparabolā. Cū videritis qz ramus ei⁹ tener fuerit ⁊ folia nata: scitis qz ꝓpe est estas Primū signū q̄ noscunt in ꝓrio vētura ira et flagella dei ꝙ magnitudo ⁊ horribilitas pctōz. qñ scz fiūt pcta horrēda grauia siue nepbāda. vicz symonia, ꝓphanationes sacroz locoz, irreuerētia diuini cult⁹, felicidia, sacrilegia. adulteria. incestus, sodomie blasphemie. piuria. crudelitates. violētie. rapine, discordie. vsure liuores fraudes deceptōes, pditōnes ⁊ silia. Scōm signū ꝙ multitudo peccātiū. qñ em̄ pcta ꝓmittuntur a pauc⁹ adhuc equanimiter suffert deus, sed si a multis ꝓpetrant nō diu cōtinebit manū suā. Ve nobis qz nos sumus in q̄s fines seculoz deuenerūt. in q̄b⁹ ꝓpletur dictū ps. Oēs declinauerūt sil' inuti. facti sūt nō est q̄ faciat bo. nō est vsq̄ ad vnū Piero. Aduersarius vigilantiū inq̄t rara virt⁹ est nec a pluribus appetit. Et Ouidius li.ij. de pōto ait. Nec facile multis inuenies milib⁹ pnū. virtutē p̄ci q̄ putet esse sui. O q̄s exiguus ē nūerus seruientiū deo i veritate. O q̄nta est seq̃la diaboli. O q̄t discipulos h̄z iā antichrist⁹, nō est veritas, non est ꝓfidētia neq̄ bonitas i filijs hoīm. descendētib⁹ ab vniuersalib⁹ ad ꝑticularia iubet plato quiescere Tercū signū ad ꝓgnoscēdū irā dei fore ꝓpinquā est inuerecūdia pctōz. nā cū multitudo pctōz supueneris

secundū signū erit future messis. sed q̄uis pctā horribilia et infinita essent si tñ fierēt occulte et cū verecūdia patiaz̄ hīet de⁹, sed q̄ me vertā nūc i q̄libet statu a multis sine timore dei et verecūdia boīm horrēda cōmittunt pctā. Nō erubescūt boies amplī⁹ adulterari publice ad vsuras mutuare, nō facere q̄q̄ turpia absq̄ verecūdia. et tñ Cicero gentilis. O xp̄iane pessime, ll, j, offici, ait, sine verecūdia nihil rectū esse p̄t: nihil honestū. Et Valeri⁹ li, üij, Verecūdia est parēs oīs honesti ꝓsilij, tutela solēnīū officioz̄, magistra innocēcie. cara, p̄timis, accepta alienis. oī loco, oī tpe p̄ se ferēs fauorabilē vultū. Et Ber̄, sup Cañ. inq̄t, Verecūdia spūalis gl'ia ꝓscie est, fame custos, vite dec⁹, sedes ꝑutū, p̄mitie laus, nature insigne z toti⁹ honesti, pch dolor pudet dicere quō fiūt bis tpibꝫ pctā inuerecūde ipudenter elata facie z cū derisione z ꝓtemptu dei. O xp̄iana religio q̄ oīs immundicie et scīmonie speculū eē deberet hodie, q̄z vere cundia extincta ē, facta est turpis z sordida z tēplū oīs immūdicie z dissolutōis. Quartū signū est ipunibilitas pctoz̄. si em̄ inuerecūde z manifeste pctā fierēt punirent⁹ ad mīn⁹ adhuc patiaz̄ haberet de⁹ sed cū impune transeūt irascendū deū, puocam⁹, ita dr̄ i. c, si ea, xxiij, q, üij, Si ea q̄bꝫ de⁹ offendit inseq̄ vel vlcisci differim⁹ vtiq̄ diuinitatis patiaz̄ ad irā, puocam⁹, multū em̄ deus delectat⁹ in punitōe maloz̄, vt dr̄ in. c, si q̄s alioz̄, e. cā, et, q, vbi bī q̄ mag⁹ puniunt⁹ ꝓsentiētes q̄s faciētes, et i. c. q̄ ꝓsentit, xj, q, iij, Regulariter faciētes z ꝓsentientes pari pena puniunt⁹. vt in. c, j, de offi, del', ibi glo, de q̄druplici ꝓsensu vide zc̄, et i, c, faciētis, lxxxvj, di. Inuehe⁹ p̄latos z rectores ciuitatum q̄ nō puniunt publica adulteria zc̄. Quintū signū est studiū et ꝑmptitudo peccatoz̄, q̄ñ sc̄z tota diligētia z ꝑmptitudine cōmittunt⁹ pctā horrēda a mult⁹ in q̄libet statu. q̄uis em̄ talia pctā fierēt sine timore et impune. si tñ oē nr̄m studiū nō esset in illis patientiā hīet de⁹. Sed q̄ñ oē studium in illis erit mag⁹ ꝑpinq̄ ira dei erit. Inuehe cōtra faciētes maiorē diligentiā ad seruiē dū diabolo q̄s deo. Sextū signū est gloriatio z iocūditas pctoz̄. Nā si oē studiū nostrū esset i male viuēdo z tñ ō pctis nō gloriaremur et iocūdaremur: patiaz̄ haberet deus. Sz cū cernim⁹ pctōres i malitia gloriari z iocūdari, aliud clarū erit signū diuini flagelli. Inde p̄s. clamat. Quid gloriar⁹ in malitia q̄ potēs es iniq̄tate, inuehe⁹ ꝰ tales. Septimū signū est ꝑseuerantia pctoz̄ q̄ñ sc̄z pctā grauia a mult⁹ ꝓmissa ꝓsuetudine z lōga ꝑseuerātia i cordibꝫ pp'oz̄ leuia facta fiūt. Defendūt nāq̄ multi pctā sua et excusant ꝓsuetudinē allegātes, nō aduertētes oīm doc, sniam q̄ firmiter asseuerāt q̄ cōsuetudo nō excusat neq̄ alleuiat pctā sz aggrauat et adauget. Audi q̄d dicat Bre, ix, in, c, fi, de ꝓsuetudie, et Cōcilīū laterañ, in, c, cū in eccle. de sym⁹. Tāto grauioza sūt crimina q̄sto diuti⁹ infelicē aiaz̄ detinēt alligatā. Et Clemēs, iij, i. c, cū haberet, de eo q̄ dux, i ma, quā pol, dic̄, Diuturnitas tpis pctm̄ nō minuit sz augmētat. male igit⁹ se excusant pctōres z trāsgressores diuine legis q̄ sp q̄rūt ad ꝓsuetudinē subterfugere, sic faciūt vsurarij. sic mercatores fraudulenti, sic mulieres vane, sic ambitiosi clerici, sic blasphematores, sic oēs dissoluti corde. q̄ tāto magis deberēt timere iudicia dei q̄ñ viderēt p̄ ꝑseuerātiā ꝓsuetudinē a pctis detineri. Cōcludo igit⁹ q̄ q̄ñ bñdict⁹ de⁹ cernit i aliq̄ regno, puincia, ciuitate, aut toto orbe terrarū ista horribilia et infinita pctā fieri sine timore dei publice z ipune oī attentōe et studio gloriādo se, et ita sp ꝑseuerare nō p̄t amplī⁹ patiam hīe de⁹ sed ira sua i nos deseuiet multiplr flagellādo Q̄ aūt p̄dicta ꝓba sint z ne ex leuitate me putes adduxisse testimonio sacre scīpture, pbabo tibi deum nūq̄ intulisse mūdo aliq̄d exterminiū generale aut ꝑticulare nisi predicta sig̃ p̄cesserint De exterminio generali audi tex, Gen, vj. Videns aūt de⁹ q̄ mlta malitia boīm esset in terra ac cūcta cogitatio cordis intēta essz ad malū oī tpe penituit eū fecisse hoiez Demū subdit q̄ de⁹ p̄ vniuersale diluuiū mundū extermiauit. Hec ꝓba si diligenter examinent⁹ p̄dicta oīa reperient⁹ sig̃. tūc em̄ tpis multa z horrēda pctā regnabāt z pma xime circa scel⁹ ꝰ naturā z fetosam luxuriā Ait em̄ Methodi⁹ q̄ mulieres supgresse virz̄ abutebāt⁹, et dr̄ i tex. Videns aūt de⁹ q̄ mlta malitia boīm vbi p̄ma duo sig̃ ponūt⁹ et q̄z manifeste z impune fiebat, iō subdit, in terra, et q̄z fiebāt iocūde z sine aliq̄ timore, iō subdit, et cūcta cogitatio cordis, i, nō

partim necꝫ diuisum. Et qꝛ fiebāt oī attentione ⁊ studio, ōꝛ intēta esset ad malū, nam malū est pctā ꝓmittere, ſꝫ pei⁹ de illis gloriari. Et qꝛ fiebant talia pctā pseuerāter, iō subdit, oī tpe. Et qꝛ in ꝑ signo messis matura fuit, iō falcē generalis diluuij misit sup terrā ⁊ vniuersam carnē deleuit. Silr q̄cūq; alia pticularia iudicia diligēter cerne et videbis p̄dicta claresce re sig. vide Gen. xix. Sodome ⁊ gomoꝛre iudiciū, si diligent in speꝛeris p̄dicta signa reples, sicꝫ de alijs ⁊c. Quid igit charissimi nob faciendū ē cū p̄dicta signa p̄ oculis videam⁹, merito cū ti moꝛe aduertere deberem⁹ p̄dicationē scī Johis bap. et facere dignos fruct⁹ pnieṽt sic fugere possim⁹ a futura ira dei, qm̄ securis ad radicē arboꝛis posita est, fac deinde exaggeratione vt scis, et tm̄ de ꝓma p̄dicatione scī Joh. quā fecit pharisei. Scdo hc. Johes minoꝛib ⁊ popularib dedit legē miscōie i elemosynis dicēs illud Lu. iij. Qui hꝫ duas tunicas det vnā nō habēti. et q̄ hꝫ escas silr faciat. Amb. sup Lucā. et hī in. c. in singulis. lxxxvj. di. Jn singul q̄q generib hoim ꝓueniēs tribuit s. Jo. bap. rūsum vnū oīb. oēs in cōi admonent vt cōferāt nō hñti, miscōia em̄ plenitudo ꝑfectū est. et iō oīb est ꝓposita forma ꝑfectis. Tercio officialib publicanis imp̄atoꝛis ⁊ ꝓncipū, dedit legē iusticie dicēs illud Luc. iij. Nihil ampli⁹ q̄ ꝓstitutū est vob faciatis, et in. d. c. in singul. lxxxvj. di. ōꝛ sic. Jta publicanis ne vltra p̄scriptū exigāt. Quarto militib dedit legē clemētie dicēs illud Lu. iij. Neminē cōcutiatis neꝫ calumniā faciatis ⁊ cōtenti estote stipēdijs vr̄is, et i. d. c. in singulis, ōꝛ sic. militib ne calumniā faciāt ⁊ ne p̄dā requirāt, docēs idcirco ꝓstitutū militie stipēdiū nedū sumpt⁹ q̄rit predo crasset. 2 Sexto b. Jo. fuit magn⁹ cōmendatōe. Null⁹ sctoꝝ repit ita mirabilit cōmendat⁹. Hā oīs natura intellectualis eū ꝓmēdat. Primo ipe de⁹. mat. xj. Jnter natos mulieꝝ nō sur. maioꝛ Ioh bap. vbi excludit Maria, qꝛ ōꝛ. inter natos, et xp̄s, qꝛ dicit mulieꝝ. nō em̄ xp̄s fuit mulier natus sed ꝑginis. Scdo angelus. Lu. j. Erit magn⁹ coꝛā dño. vbi ꝓsequēter archangelus Gabriel vitā suā describit. Tercio bō etiā inimic⁹. vt Herodes, qꝛ ōꝛ Mar. vj. Sciebat eū virū sctm̄ ⁊ metuebat eū, ſꝫ et doc. ecclie mirabiliter eū ꝓmendāt. Aug⁹. in ser. dicit. Magn⁹ ioh cui⁹ magnitudini eē saluatoꝛ testimoniū ꝓhibet dicēs Nō surrexit inter natos mulieꝝ maioꝛ ⁊c. ꝑcellit cūctis, eminet vniuersis, añcedit ꝓphas, supergredit ꝑiarchas. et quisq̄s de muliere nat⁹ est inferioꝛ est ioh. Jtē ioh Crisō. Johes stola ꝑfectū ⁊c. vide i lectōib de collatōne ei⁹. Jtē ꝑe. Damian⁹ in ser. de ei⁹ natiuitate, quē vide. ℣ Septimo fuit magn⁹ sua ꝓsummatōe, nā descendēs ad limbū ꝓfortauit sctōs ꝑres q̄ ibi erāt apoꝛtādo eis bonū nunciū de aduētu saluatoris q̄ cito erat descēsur⁹ ad eos liberandū. Ult̄ ꝓfortati sūt ꝑt q̄ttuoꝛ. Primo qꝛ ibi erāt i maxīa tristicia. Scdo qꝛ visione dei carebāt. Tercio qꝛ i loco tenebꝛoso manebāt. Quarto qꝛ demonū vicinitatē habebāt. Et q̄uis ad limbū descēderit eius tm̄ passio ab ecclia celebꝛat. Loꝛ em̄ q̄ ad limbū descenderūt fuit q̄druplex differentia. Primo q̄dā spectabāt simplr ad vet⁹ test. sic Abraā, Moyses. Dauid ⁊c. et istoꝝ solennitas nō agit. Scdo q̄dā spectabāt ad vet⁹ testa. q̄stū ad tps. Hꝫ ad nouū q̄tum ad causam vt sūt pueri innocētes, et iō ꝑt causam eoꝝ obit⁹ celebꝛat sed ꝑt tps alleluia subticet. Tercio q̄dā spectabāt ad nouū testa. rōe cāe, qꝛ ꝑ iusticia moꝛiebant. et rōne tpis, qꝛ fuerūt finis veteꝛ testa. ⁊ initium noui vt Jo. bap. ⁊ iō ei⁹ obit⁹ colit ⁊ alla cantat. Quarto q̄dā spectabāt ad nouū testa. rōne vniuersalis damnatōis ⁊ noue institutōis, vt xp̄s q̄ ad limbū descēdit vt inde educeret sctōs ꝑres. Juxta illō Zacha. ix. Tu q̄ꝫ in sanguīe testamēti tui emisisti vinctos ō lacu i q̄ nō erat aq̄. Inter q̄s ꝑres imediate post xp̄m erat Joh. bap. cui data est sedes luciferi in celo i die ascensionis ꝑ sua glia. § Ultimo fuit et ē magn⁹ miraculoꝝ operatōe i vita, in morte, ⁊ post morte. In vita null⁹ ita cito fecit miracula sic Johes q̄ adhuc in vtero mr̄is existens exultauit. Miraculose ꝓcept⁹ est, qꝛ de sterilib parentib. Miraculū fecit in natiuitate reddēs pr̄i loquelā. Et tota ei⁹ vita fuit miraculosa. In morte, ꝑꝫ de miraculis circa ei⁹ sepulcrū in Hebaste ciuitate palestine factis. Ubi ꝑ discipulos ei⁹ inter Heliseum et Abdiā fuit sepult⁹. Et cū miracula nō cessarēt iubēte Juliano apostata gētiles eius ossa cremauerūt ⁊ ꝑ agros sparserūt. Et vt q̄dā dicūt cū Herodias caput

Jobis in manib⁹ teneret et eidē gaudens plurimū insultaret diuino nutu caput ipm in ei⁹ faciē sufflauit et illa ptinus expirauit Alij vero dicūt q cū Herode in exiliū fuerit dānata z ibi miserabiliter defuncta qō verius fm cronicas videt. Post mortē vero multis claruit z hodie claret miraculis. Hanū scribit Hrego. de sancto. iij. dial. et plura alia. vide in ei⁹ legēda de natiuitate et decollatōe. Hcōs articul⁹ erit de ß quō nos possim⁹ fieri magni cora dño. Holutio. tria sūt p q magni fieri possum⁹ coram dño. s. ex diuino timore. ex diuino amore. z tercio ex humilitatis autore. Queuide i sermone de scō Bartholomeo. q incipit. Facta est ptētio ꝛc. in scōo mēbro. Ad idē vide secundū mēbrū in ser. Jobis nider de sanctis huius festi ꝛc.

De scō Petro apl'o. Sermo. LVII.

Tibi dabo claues reg. ce. mat. xvj. A In ordinatōib⁹ sue pmotōib⁹ platoꝝ sue doc. q ordiante fuit tria dūt pcedere. pmū ē examiatio. secūdū ē examiatoꝝ bñ rñdentiū ꝓmēdatio. terciū ē ꝓmēdatoꝝ approbatio. Hūc modū apl's paul⁹ docuit. j. Thi. iij. Et bi pmū p benē. Hūc xps i sua pma ordinatiōe seruauit. collatur⁹ itaq apl'is z b. petro pncipal'r fm glo. clauiū ptātē tria fecit. Primo pmisit examinatiōz. scōo adiūxit bñ rñdentis ꝓmendatōz. Tercio ꝓmēdati approbatōz. Examiauit aūt apl'os i duob⁹. primo i fide aliena. Quē dicūt hoies ꝛc. Hcōo i pria Uos aūt quē me eē dicit'. q̄ plati reddituri sūt rōz nō solū p seipis sz etiā p subditis. Examinatū aūt discipuulm pbatissimā ꝓmēdauit i duob⁹ i pfectōe fidei. Beatus es symō bariona. in pfectōe scie. q caro z sanguis nō reuelauit tibi sz pr̄. Commendatū approbauit in duob⁹. In onere. Hup hanc petrā. In honore. Tibi dabo claues ꝛc. put dicē thema. In q̄b⁹ ꝯbis tria tāguntr̄. Primo petri dignitas. q dicit. tibi sz petro. z sub ipo oī suo successori. Hcōo xpi largitas. q dicit. dabo nō vendā sed libere ꝓferēs. Tercio doni immēsitas. quia claues regni celoꝝ. B Circa pmū nota q dignitas b. petri vltra alios apl'os pbat' ex trib⁹. Primū ōr platōis. xps em̄ b. petrū summū pōtificē fecit z vicariū suū instituit qū dixit ei Jo. vl. Pasce agnos meos. Et tercio pasce oues meas. vbi nota q in no. test. xps instituit triplicē gradū sacerdotū. Prim⁹ est inferioꝝ. scōs est epoꝝ. terci⁹ est pōtificū maximoꝝ. Prim⁹ gdus sacerdotū ꝓstitutus a xpo est grad⁹ sacerdotū inferiorū. Nam habuit dñs. lxxij. discipulos q̄b⁹ succedūt pb⁹ byteri. q sūt minores i auxiliū opis. vt no. in. c. olim. xcv. di. Hcōs gdus est epoꝝ q̄ sacerdotes maiores respectu alioꝝ inferioꝝ dici pñt. Xpi locum. xij. apl'oꝝ tenēt in eccl'ia. sic pz. lxxij. di. q̄rū vices. et in. c. videtes. xij. q. j. Terci⁹ gdus ē pontificū. maximoꝝ. nā dñs sup alios elegit petrū i summū sacerdotē. sic notat Leo papa i. c. ita dñs nr̄. xix. di. et Anacle⁹ papa i. c. in nouo. xxj. di. et. c. sc. et idē papa in c. sacrosctā. xxij. di. vbi ōr q petro ꝓcessum est a deo z ipi inter se voluerūt apl'i id ipm vt reliq̄s pessz oib⁹ apl'is z cephas. i. caput et pncipatū teneret apl'atus. q z eandē formā suis successorib⁹ et reliq̄s epis tenendā tradiderūt. et i. c. pdicto. ea. di. ōr q t'lis gdus seruat⁹ ē in ve. test. vbi aarō summ⁹ sacerdos fuisse tradit' z filij ei⁹ sacerdotes minores. vñ scptū est. Hoises z aarō i sacerdotib⁹ ei⁹. i. pmi inter eos fuerūt vtiliores. Talis etiā discretio a gētilib⁹ marie ecē itroducta ē. q suos sacerdotes miores simpl'r flamines a filo qō i capite portabāt vocabāt. alios archiflamies. alios pthoflamies appellabāt. q̄ste āt pēminētie sit maximi pōtificat⁹ gdus oñdit Agatho papa in. c. sicoēs. xix. di. vbi ōr. sicoēs apl'ice sedis sanctiones accipiende sūt tāq ipi⁹ diuina voce petri firmate. Quisq̄s em̄ catholice ad papalē celsitudinē sublimat' ipe ē petri successor. ipe vicari⁹ xpi. ipe cui tot⁹ mōs deuote est subiect⁹. z lz mag̃ sit ptās imperialis lōgetū nobilior est facultas pōtificalis. et iō ōr in. c. solite. de ma. et obe. Fecit de⁹ duo magna lumiaria i firmamēto celi. lumiare maius vt pesset diei. z lumiare min⁹ vt pesset nocti. vtrūq magnū sz alterū mai⁹. Ad firmamētū igit' celi ß est vniuersal' eccl'ie fecit de⁹ duo mag̃ lumiaria. i. duas instituit dignitates q̄ sūt pōtifical' dignitas z regalis ptās. sz illa q̄ pest dici. i. spūalib⁹ maior est. q̄ po nocti. i. carnalib⁹ minor. vt q̄sta ē inter solē z lunā tāta cē inter pontifices et reges dria ꝓgnoscat'. hec ibi L Hcōm ōr scti-

De sanctis Petro et Paulo aposto.

tatis. sctitas nãq; vite b. petri ꝓbat ex fide triplĩ. Habet nãq; triplicẽ veritatẽ fidei scz integrã feruidã z solidã. Primo integrã. qz vtrãq; naturã ꝓfessus est. s. diuinitatẽ z humanitatis cũ dixit. Tu es xp̃s. in ꝟ cõfitet hũanã naturã. qz xp̃s interp̃tat vnct⁹. p̃s. Unxit te de⁹ tuus. s. in regẽ z põtificẽ. scz in hoc q; dixit. filĩ⁹ dei viui. ꝓfitet diuinã naturã. Et ꝺz notant viui ꝑm Piero. ad differentiã eoꝝ q̃ putant dñ̃ z mortui sũt. Ipse sol⁹ deus immortalis. Ezech. xviij. Viuo ego dicit dñs. Et sic petr⁹ habuit fidẽ integrã sicz nos ꝺbz debem⁹. qz dicit Atanasi⁹ Quã nisi q̃sq; integrã violatãq; seruauerit absq; dubio in eternũ ꝑibit. Etiã ꝺz eẽ integra. i. moribꝫ approbata. Jac. ij. Fides sine opibꝫ mor. est. Piero. Quid ꝓdest si impie agis q; deũ voce inuocas quẽ opibꝫ negas. Jõ dicit. Btũs es symon. i. obediẽs. nõ petr⁹. i. cognoscẽs. qz cognitio fidei ꝑ se nõ saluat sz obedientia opis. Greg. Tũc veraciter fideles sum⁹ si qõ ꝟbis ꝓmittimus opibꝫ adimplem⁹. Scõo habuit fidẽ feruidam. i. maxie charitatẽ informatã. Hã ꝑm Aug. Charitas est forma fidei z in deũ credere est credẽdo ꝑ amorẽ in deũ ire z ei ꝑ fidem formatã tãq; vltimo fini adherere.

Fuit aũt b. petr⁹ feruẽtior ĩ charitate siue dilectõe ceterꝫ aplis. cui⁹ sigñ sẽ q̃ttuor. Primũ añ passionẽ. qz ꝓp̃ eius amorẽ oĩa terrena ꝓtempsit. Dat. tit. Ecce nos reliquim⁹ oĩa z se. su. te. Quidã sũt ꝓcastinãtes ꝓtra q̃s dicit. ecce. Quidaz ad tps reponẽtes. ꝯ q̃s dicit. reliquim⁹. nõ reposuimus. Quidã diuidẽtes. ꝓtra q̃s dicit. oĩa. q̃dã res suas exteriores relinquẽtes sed suas volũtates retinẽtes. ꝯ q̃s dicit. et secuti sum⁹ te. Secundũ signũ fuit in passione. qz secũ mori voluit qñ dixit Lu. xxij. Paratus sum tecũ ĩ carcerẽ z ĩ mortẽ ire. nõ eñ volebat mori añ eũ. qz nolebat carere tã dilecti pñtia. nec volebat viuere post eum. qz nõ reputabat vitã sed mortẽ amarã. volebat aũt mori cũ eo. qz ꝟ reputabat sibi gloriã z coronã. Terciũ signũ fuit post passionẽ. qz sp in lacrimis fuit. Habuit eñ lacrimas doloris eo q; magistruz suũ negauit. Lu. xxij. Egressus foras fleuit amare. Uñ dicit Clemẽs. q; qñcũq; gallicantũ audiebat lacrimas emittebat. Habuit lacrimas cõpassionis eo q; amicũ mortuũ videbat. Jo. xvj. Plorabitis z flebitis vos: mũdus aũt gaudebit. Habuit lacrimas deuotõis eo q; ad amicũ videndũ sp se parabat. Habuit lacrimas ꝓsolationis. nã sp fleuit qñ memor fuit dulcissime allocutõis z ꝓuersationis Jesu. Uñ dicit Clemẽs q; sp ĩ sinu sudariũ ferebat q̃ fluentas lacrimas detergebat. sic eñ in ꝓsuetudinẽ deduxerat flere q; tota ei⁹ facies adusta lacrimis videbat. Quartũ signũ fuit post resurrectõz. qz ip̃m Johem ad monumentũ p̃cucurrit. Et sic dicit Grc. Illi p̃ ceteris cucurrerũt q̃ p̃ ceteris amauerũt. Aliqñ eñ cucurrerũt simul aliqñ Johes p̃cucurrit citius petro. aliqñ petr⁹ citi⁹ Johãne. qz prior monumentũ intrauit. ꝑ qõ ꝺat intelligi q; ambo dilexerũt xp̃m sapiẽter. sed Johes magꝭ dulciter petr⁹ aũt magis ꝓstãter. Ex q̃ sequit terciũ q; habuit fidẽ solidã. qz ꝑ xp̃o sniam mortis volũtarie tolerauit. De q̃ Crisi. Ad tolerandũ ꝑ xp̃o vulnera z mortꝭ picula erat oĩ saxo durior. omni adamãte firmior. sic q; nulla res trãsitoria eũ potuit amouere. passus etiã videt passione acerbior ꝑ ceteris. Hã cũ passio crucis sit acerbissima et ipse hanc sustinuerit ꝟso capite ad dextrã binc facta crudelior z passioni xp̃i similior. Et Terciũ ꝺz operatõis. Fuit eñ ei⁹ opatio efficax ꝑm ei⁹ ꝟtutẽ. et hoc q̃druplr. Primo ꝑm ꝟtutẽ sanãdi. nõ eñ solũ sanauit sic̃ ceteri ꝟbo ozõis sz etiã verbo iussionis. sic̃ pz in sanatõe Enee. Act. ix. Itẽ etiã vmbra corpis sui. vt ꝺz Act. vj. Etiã impositõe baculi sui. sic̃ ptz in discipulo iã ꝑ triginta dies defuncto q̃ ad impositionẽ baculi sui resuscitat⁹ est. vide in legẽda. Scõo ꝑm virtutẽ p̃dicandi. tã fructuose eñ p̃dicauit q; vna die tria milia boĩm ꝓuertit. vt ꝺz Act. ij. Jõ dicit Anaclet⁹ papa ĩ. c. in nouo. xxj di. q; petr⁹ ꝓmus ad fidẽ pplm ꝟtute sue p̃dicatõis adduxit. Tercio ꝑm ꝟtutẽ ozãdi. nã ei⁹ ozõ aliqñ apiebat celũ. vt ptz Act. x. Ubi ꝺz q; sup eũ cecidit mẽtis excessus et vidit celũ aptũ. Aliqñ faciebat descẽdere spm̃sctm̃. sicut patz Act. viij. in samaritanis. Aliqñ expoliabat infernũ. sic̃ qñ suscitauit defunctũ quẽ symõ mag⁹ suscitare nõ potuit et thabitã viduã. Act. ix. Aliqñ vincebat demoniũ sic̃ pz in demone q̃ symonẽ magũ ꝑ aera deferebat. vide legẽdã. Quarto ꝑm virtutẽ ꝓuersatõis et mozũ. Summa

em̃ cũ honestate inter ap̃los ⁊ alios iudeos et gẽiles ꝓuersat⁹ est, ita vt eũ merito tã ꝯ caput sequerẽt, quẽ etiã nos p̃sertim clerici summa veneratõe seq̃ debem⁹. ¶ Nã clerici oĩm diuino cultui dedicati magna cũ honestate cum secularib⁹ cõuersari debẽt. Et infra scriptas honestates bñe et obseruare tenenť, prima honestas est cum mulierib⁹, qm̃ mulier sagitta diaboli ẽ, oĩa fere scãdala q̃ in clericis accidũt a sceleratissimis mulierib⁹ hñt oꝛtũ. debẽt igiť ꝓuersationẽ mulierũ ꝑ posse fugere et earũ cohabitatiõꝫ declinare. Audi Hiero. xxxiij. di. hospitiolũ, vbi ꝺr. hospitiolũ tuũ aut raro aut nũq̃ mulieres terãt, qꝛ nõ põt toto coꝛde habitare cũ deo: q̃ feminarũ accessib⁹ copulaťꝛ ⁊c, vide totũ textũ, qꝛ pudere est. Et in. c. legiť. lxxxj. di. ꝺr. Legiť in regula bti Augustini ꝙ be. Aug⁹. nec cũ soꝛoꝛe habitare ꝓsensit di. Que cũ soꝛoꝛe mea sũt soꝛoꝛes mee nõ sũt. glo. qꝛ socius socij mei socius me⁹ nõ est, nã cohabitatio q̃q̃ est adulterij occasio, vt in. c. diffinim⁹. xvij. q. ij. excipiunť oẽs iste vt mater, soꝛoꝛ, amita, matertera, et generaliter ꝑ lineã transuersalẽ oẽs ꝓsanguinee q̃ sunt infra' secundꝫ gradũ, vt in. c. cũ oĩb⁹. lxxj. di. Cũ oĩb⁹ inꝺt clericis extranee femine nõ cohabitent sed sole matres, auie, matertere, amite, soꝛores, et filie fratrũ et soꝛoꝛũ, et q̃cũq̃ ex familia domestica necessitate, i. ꝓsanguinitate vl' affinitate, ꝓ ec ibi. Sed ꝑ lineã ascendentiũ et descendentiũ vsq̃ ad quartũ graduꝫ. ar. ꝺic. c. cũ oĩbus, et. c. nõ debet, de ꝓsang. et affini, et. xxxij. dist. inter oĩa, vbi ꝺr. Inter oĩa dixit, id ẽ statuit synodus sctã, nõ epõ. nõ diacono, nõ subdiacono, nõ alicui oĩno q̃ i clero est licere subintroductã bñe mulierẽ nisi forte aut matrẽ aut soꝛoꝛẽ. aut amitã, aut etiã idoneas ꝑsonas q̃ fugiũt suspitões, sed certe si q̃s posset oẽs generaliter declinare deberet. qꝛ mund⁹ totus i maligno posit⁹ est. Inuebẽ ꝫ cohabitãtes ⁊ illos q̃ cõiter ꝓducũt hospitia inter eas ⁊ laicos cuꝫ tũ hospitari possint inter clericos qõ fieri nõ deberet. Rationẽ ponit Eusebius in. c. laicos. ij. q. vij, qꝛ laici opido clericis infesti sunt, et ideo vita eoꝝ et ꝓuersatio debet esse secreta ⁊ a laicoꝝ actib⁹ remota. Inuebe etiã cõtra eos q̃ se tpe serotino puellis ⁊ mulieribꝫ ꝓmiscẽt publice in plateis ⁊c. Scõa eoꝝ honestas est in capitulis, xxij. dist. c, pbibete, ꝺr. Prohibete fratres ꝑ vniuersas regionũ vestrarũ ecclias vt clerici iuxta ꝓpm̃ comã nõ nutriant sed desup caput in modũ spere radãt, i. coꝛonã poꝛtẽt. et in. c. clerici. ea. dist. et de vi. et hocle. in. c. clericus. et. c. clerici. et. c. clericis. ꝺr ꝙ clerici q̃ comã nutriũt ⁊ barbã etiã inuita suis archidiaconis tondeanť, dñt em̃ aures bñe patẽtes. Inuebẽ ꝫ hñtes lõgos pilos ⁊ paruas coꝛonas. ¶ Sed q̃ est rõ ꝙ institutũ est ꝙ ista tonsura capit⁹ poꝛtetur. Solutio ꝓm mentẽ s. Tho. in. iij. di. xix. ⁊ canonistarũ. tres sũt rõnes q̃re sacerdotes et in sacris ꝓstituti tõsurã deferre debent. Prima rõ est in signũ regie dignitat⁹ Nã sacerdotes ad diuina misteria ⁊ regis eterni sacra ministrãda electi ac ordinati deputati sunt, iõ signũ regis eterni deferre debẽt, qꝺ est capitis coꝛona. Hãc rationẽ tãgit b. Hiero. et bñ in. ca. duo. xij. q. j. vbi inqt. Duo sũt genera xpianoꝝ. Est aũt vnũ gen⁹ qꝺ mancipatũ diuino officio ⁊ dedicatũ ꝓtemplatõi ⁊ oꝛõni ab oi strepitu tpalium cessare ꝓuenit, vt sũt clerici et deo deuoti sc̃z cõuersi, cleroś em̃ grece latine soꝛoꝛ ꝺr. inde hmõi hoĩes vocanť clerici, i. sorte electi. oẽs em̃ de⁹ in suos elegit, hi nãq̃ sũt reges, i. se alios q̃ suis ꝓtutib⁹ regẽtes. et ita in deo, i. in ecclia regnũ hñt. et ꝫ designat coꝛona in capite. Hãc coꝛonã hñt ab institutõe romane eccl'ie. et in signũ regni qꝺ i xpo expectãt. Scõo tonsurã deferre debẽt i signũ tpalis vilitat⁹. Quid em̃ pilοꝝ rasio circũcirca tẽpoꝛa ⁊ supꝛa caput pilοꝝ abrasio aliud significat q̃q̃ diuinis ꝺedicati inferi⁹ radanť circa tẽpoꝛa, i. inferioꝛib⁹ negocijs nõ implicenť, et i vertice capit⁹ capillũ nullũ deportẽt vt toti ꝓtẽplationi dedicẽť. ij. ad Thi. ij. Nemo militãs deo implicet se negocijs secl'aribꝫ qꝛ nẽo p̃t duob⁹ dñis ser. Audi Hiero. i. d. c. duo. vbi cõsequẽter dicit, Rasioꝝo capit⁹ est tpaliũ oĩm depositio. illi victu ⁊ vestitu ꝓtẽti nullã inter se ꝓpꝛietatẽ hñtes. s. i reb⁹ eccleśiastic⁹, nõ em̃ sẽ dñi eoꝝunde ꝫ dispẽsatores, ⁊ an vsurarij vl' vsufructuarij ad pñs resoluere dimitto Tercia rõ ꝺr in signũ approbate veritatis, nã ꝓm traditionẽ aliquoꝝ coꝛona clericoꝝ ꝫ ꝓmũ sumpsit initiũ. Pũ em̃ ꝑetr⁹ Antiochie p̃dicaret in ꝓtumeliã noĩs chri

De sanctis Petro et Paulo aposto.

stiani summitatē capitis ei⁹ abraserūt. Q̄ quidē postmodū toti clero tradit in hono rē q̄ p̄ p̄po apl̄oꝝ p̄ncipi ꝓtumelia fuerat ırrogata. Jnuebe ꝯ eos q̄ verent ꝛ occul tant, et dic de pena nō deferentiū coronas Tercia honestas est in vestimētis, vt scz ve stimēta honesta portent, sīl̄r et calciamēta. Hoc statuit in, d., c. clerici. xxiij, di. vbi dici tur. Vestimēta vel calciamenta nisi q̄ reli gionē deceāt vti aut habere nō liceat scz ad vtendū. Jdē bī i, c. j, et. c. null⁹, xxj, q. iiij, et in, c. clerici, de vi, ꝛ bone, cle, vbi inter alia dicit. Clerici clausa desup deferāt indumē ta nimia breuitate vel longitudine nō no tanda pannis rubeis aut viridibꝫ nō vtan tur, vide tex, qz pulcer ē. Jnuebe ꝓtra eos q̄ habēt tunicas retro excisas, et pallia dif fibulata, ꝯ, c. clerici. in fi, de vi, et bone. cle. Dic de honestate eccl̄ie. Jtē ꝓtra eos q̄ de ferūt vestes bipartitas, vt in curiꝫ p̄ncipū ꝓtra cle. ij, de vi, et bone, cle, vbi ponit pe na. Quarta honestas est in exercitiꝫ ꝛ ne gociꝫ. debēt em̄ sacris eloquiꝫ ꝛ ꝑtuosis actibꝫ inherere ꝛ diuinis officiꝫ ꝛ deuotio nibus insistere. Vnde in, c. oēs psallētes, xxxviij. dist, ōr. Oēs psallentes deo repro mittimus in iustificatoribꝫ tuis meditabor nō obliuiscar sermones tuos q̄ sūt eloquia dñi, qō ꝛ si cunctis fidelibꝫ obseruare salu berrimū sit p̄cipue tñ his q̄ eccl̄iasticam sūt ꝓsecuti dignitatē. Hec ibi. Quibꝫ autē virtutibꝫ clerici debeāt esse decorati oñdit apl̄s, j. Cor, iij, et ad Thitū, j. dicēs. Oportet ep̄m esse irreprehensibilē ⁊c. Que regu la ꝓtinet, xij, c. seu ꝓditiones virtutū q̄ ob seruari dñt ab oīb⁹ sacerdotibꝫ. A secular ibus aūt negociꝫ clerici oīno debēt abstī nere. et ideo ordinant in sabbato qō inter ꝓtat quies qz q̄escere debēt id ē cessare a se cularibꝫ negociꝫ. q̄ aūt sint ista negocia se cularia q̄ clericis ꝓhibent, vide. c. j. ne cle, vel mo, vbi multa ponunt. Et Jsiō, de vi ta cle. Et bī in, c. bis igit, xxiij, di, quā vide Et primo quidē negociatio est eis ꝓhibita Audi Hiero. in, c, negociatorē, lxxxviij, di, vbi dicit. Negociatorē clericū, ex inope di uitē, ex ignobili gloriosum tāq̄ pestē fuge, In quibꝫ verbis tria genera hoīm fugien da describit, primo clericus negociator, se cundo paup factus repēte diues, et rustic⁹ in dñio ꝛ statu exaltatus. Jtē nō debēt esse aduocati siue ꝓcuratores in seculari iudi cio nisi ꝓ miserabilibꝫ ꝑsonis, et in, c. j. de postul. vel nisi suā aut suoꝝ ꝓsequent iniu riā. iiij, q, vj, oībus. Jtem nō debēt esse hi striones goliardi aut buffones, vt i, c. j, de vi, et ho, cle, li, vj. Jtē nō debēt esse maccel larij aut tabernarij publici, vt in cle, eo, tl, vbi ponit pena. Jtē nō debēt esse venato res, venatōe illa q̄ fit cū clamore scz canib⁹ et tumultu. vt i, c, j, et, ij, ne cle, vel mo, et in c. j, de cle, vena. Venatio aūt q̄ fit sine cla more vt ponere laqueum vel rhete ꝛ hmōi bñ est licita clericis. de ꝓse, di, v, nūq̄, et de pluribꝫ alīs q̄ ꝓhibent clericis, vide sum mistas. Exercitiū aūt honestū vt agricul ture seu artificiū honestū ꝑt clericus exer cere si indiget p̄cipue ꝛ etiā sine hoc, vt i, c, j, de cele, mis. et hī in, c, p̄s byter, ꝛ tribꝫ, c, se, xcj, di. Jnuebe ꝯ plures excedētes cōtra p̄ dicta ꝛ p̄sertim ꝓtra ociosos. Secōo arti culo iuxta diuisionē p̄missam in q̄ notatur xp̄i largitas ⁊c. dimisso qm̄ ex primo clare habet quō xp̄s liberaliter btō petro mul ta bona ꝓtulerit. Aggrediā terciū articulū in q̄ ōr de doni immēsitate. O q̄le donum dedit btō petro vel clauē nō thesauri vel vnius cellarij ⁊c. sed claues regni celoꝝ. ℣ Ubi nota ſm petrū de palu. et doc. in, iiij, di, xviij, q̄ est triplex clauis regni ce lorum. Prima est auctoritas, et hanc ha bet sol⁹ deus, qz cū clauis sit potestas ape riendi celū ꝛ de⁹ solus p̄ncipaliter possit re mittere pctā q̄bꝫ solis claudit celū ꝛ gratiā infundere q̄ apit, iō hꝫ hāc ipe solus. Se cunda ē excellētie, hāc hꝫ solus xp̄s inquā tum hō. ipe em̄ merito passionis sue aperu it celū tollēs impedimentū nature qō nul lus tollere potuit. Et iō ōr Apoc, iij. Xp̄us aperit ꝛ nemo claudit. claudit ꝛ nemo apit Tercia est clauis misterialis, hāc xp̄s de dit immediate be, petro, ꝛ mediāte eo alīs sacerdotibꝫ qui misterialiter ꝛ dispositiue agūt ad amotionē obstaculi, id est peccati. et apertionē id est collationē gr̄e ministran do sacra que operant in merito passionis xp̄i ꝛ ꝑtute. hec aūt clauis ministerialis est duplex. Una ōr ordinis, alia iurisditōis. Et clauē ordis hꝫ oīs sacerdos. sed clauē iurisditōnis nō hꝫ nisi habeat subditū, vñ et curat⁹ nō sacerdos hꝫ clauē iurisditōis ꝛ nō clauē ordis. Jtē clauis ordis est duplex

scz ptātis z scīe, vna tñ essentialiter ſm sanctū Tho. cūius scotꝰ teneat q̄ inter se sint realiter distincte ita q̄ ꝓprie verbū xp̄i verū sit. Tibi dabo claues, nā clauis scie est auctoritas cognoscēdi i cā pctōris cui sit aperiendū vel claudendū. Sed clauis potestatis est ptās sententiādi ligādo vel soluēdo q̄ ecclesiasticus iudex dignos recipe et indignos excludere debet a regno dei. Et clauis scīe ordinat ad auctoritatē sententiandi, qz qui habet auctoritatē diffinitiue sententiādi in aliq̄ cā hz etiā auctoritatē cognoscēdi in eadē. Et sic ſm Scotū cūius ille claues sint realiter distincte z de potentia dei absoluta possent ab inuicē separari nō tñ vnq̄s separāt, qz xp̄s Jo. xx. vnoz eoꝝdem ꝓbo cōtulit ambas claues. Hic etiā eps eodē signo sensibili z verbo ꝓfert ambas. Una q̄si excellēter z explicite scz clauē ptātis. Alia implicite cuiꝰ vsus est antecedens ad vsum illius. ¶ Distinctius tñ ista, ꝓter laicos ꝓsequēdo dico q̄ xp̄s dedit btō Petro et oīb⁹ eius successoribꝫ q̄tuoz claues. Prima vocat remissionis, nā ptās clauiū extendit se primo ad pctōz remissionē z retentionē, de q̄ Jo. xx. Accipite spiritū sanctū quoz remiseritis pctā remittuntur eis, et quoz retinueritis retēta erūt Diceres. Luc. v. ōz. Quis est q̄ pctā dimittit nisi solꝰ deus. Respondet q̄ vtrūq̄z verum est q̄ deus remittit z sacerdos sed differēter. ex pctō enī mortali tria incōmoda in hoīe generant. Primū est dei inimicicia Sap. xiij. Odio habet dñs impios et impietatē eoz. Aug. Scio deū oī criminoso inimicū. Secundū est macula deformis, qz in aīa pctōris imago z similitudo dei deturpatur. Tertiū. Denigrata est sup carbones facies eoz, i. aīe. Terciū est reatus id est obligatio ad penaz eternā, qz peccat ō deū eternuz, mō ista tria solꝰ deꝰ virtute ꝓtritionis remittit offensam. solꝰ lauat maculā, solus dissoluit obligationē, i. dimittit penā eternā. Sacerdos aūt tria facit ex p̄te sui in absolutōe pctōz. Primo ipm absolutū cē diiudicat q̄stumcūq̄z sit a deo absolut⁹ interi⁹, p absoluto tñ nō recipit ab ecclesia militante nisi ad arbitriū sacerdotis. Et figuratur in veteri testa. Leuit. xiij. Quantumcūq̄z leprosus esset mundat⁹ tñ p mūdato nō recipiebat nisi iudicio sacerdotis. Jō dixit dñs leproso mūdato Mat. viij. Vade z ostēde te sacerdotibꝫ. Secōdo ipm a pena purgatorij absoluit z pñti pena satisfactoria ipsum ligat ita q̄ si sufficiens fuerit aliā penā purgatorij nō sustinebit. Tercio de ipa pena satisfactoria iniuncta siue iniungēda ptem relaxat. ij. Cor. ij. Nā z ego q̄ donaui si q̄d donaui, ꝓpter vos in ꝓsona xp̄i, et illa sūt signata i resuscitatōe lazari. Jo. xj. Solꝰ nāq̄z xp̄us resuscitauit eū a mortuis. Discipulis autē tria ꝓmisit. Primo lapidē tollere, i. penā purgatorij i pnā satisfactoriā ꝓmutare. Secōdo lazarū solucre, i. pctōrē interi⁹ a deo absolutū oīdere. Tercio eū libere ꝓmittere abire, i. sufficiēti pena iniūcta eū a pena purgatorij absoluere, q̄m si sufficiēter ꝓpleuerit illā. aliā penam purgatorij nō sustinebit. Cōcludo igit. quō intelligit q̄ solꝰ deus remittit peccatū, et q̄ etiam sacerdos remittit pctm, qz vtrūq̄z intelligit q̄stū ad tria p̄dicta, q̄ repete zc. Secōa clauis vocat ꝓfectōis. In vltima nāq̄z cena xp̄s dedit be. petro z alijs aplis ptātē ꝓficiēdi z ꝓsecrandi corpꝰ suū verū in missa q̄n dixit. Hoc facite in meaz cōmemoratiōnē. Luc. xxij. q̄si di. potestatē b̄ faciēdi, i. ꝓficiēdi accipite. tūc enī eos fecit sacerdotes, nā hz doc. i. iiij. di. xviij. In ordie sacerdotali duplex ꝓfert ptās q̄stum ad duos ꝑncipales act⁹ ordinis sacerdotalis. Una est ptās verū corpꝰ xp̄i ꝓficiendi quā voco clauē ꝓfectōis. Alia ptās est q̄stū ad corpꝰ xp̄i misticū vicz ptās ligādi z soluēdi, quā vocaui clauē remissiōis, q̄ potestas p̄supponit sciaz discernēdi int lepraz lepraz qō dz clauis scīe. Hac igit clauē cōficiēdi nō credunt apli vsi añ pēthecostes. et tūc i vltima cena est etiā eis data ptās ligandi z soluēdi oīb⁹ in foro pnie nō antea, nā q̄ antea dixerit discipulis, Quecūq̄z ligaueritis i terra erūt li. et in ce. et q̄cūq̄z sol. sup ter. zc. Mat. xviij. fuit ꝓbū, pmissionis nō collatōis talis ptātis. Hiez q̄n dixit petro. Tibi dabo cla. zc. scūs Tho. i. iiij. vbi sup dicit q̄ ptātē sacerdotalē q̄stū ad secundariū actū q̄ est soluere z ligare xp̄s dedit post resurrectōz cū sufflauit i eos di. Accipite spm̄ sanctū. zc. qō videtur magis cōsonum dictis sanctorū. De hac potestate cōficiendi dicit Anteros papa in ca. absit. xj. q. iij. Absit vt quicūq̄z sinistrum de bis

De sanctis Petro et Paulo aposto.

arbitremur qui aplico gradui succedētes xpi corpus sacro ore ꝓficiūt, q̄ ꝗs nos christiani sum⁹, q̄ claues regni celoꝝ habētes añ diē iudicij iudicant. Tercia clauis quā dedit btō Petro ōr epalis ꝓfirmādi et ordinādi. Extendit autē ista potestas epalis p se ad crismandū, ordinandū, ꝓsecrandū oē dignū ꝓsecratōe, vt ecclias virgies calices ꝛ hmōi. et etiā ad ligādū ꝛ soluēdū i foro exteriori p excōicatiōz, vñ excōicatio ōr mucro epalis. xxiij. q. iij. corripiāt. In hac ptāte scz ordis epalis oēs aplī fuerunt eq̄les siue fuerint facti epi a xpo in vltima cena aut post resurrectiōz vt tenet Aug. i li. de q̄stionib⁹ noui ꝛ ve. test, q̄ xps oēs apostolos fecit epos. siue sint ordiati postea a be. petro epi. vt tenet petr⁹ de palu. in tractatu de pape ptāte, vbi dicit q̄ solus Petrus fact⁹ est a christo immediate eps ꝛ papa cum dixit, Pasce agnos ꝛ oues meas. Jo. vl. Postmodū ꝙ petr⁹ ꝓsecrat⁹ a christo in epm ꝓsecrauit post penthecostes iohannē euangelistā vt principaliorē post eū et postea Jacobū maiorē et fratrē ei⁹, ꝛ exinde isti tres ꝓsecrauerūt iacobū minorē i epm ꝛ patriarchā hierosolymoꝝ dātes in hoc formā ecclesie de numero trinario episcoporū ꝓsecrantiū eos. Et ita intelligēdū est q̄d dicit in. c. pozro, cū glo. lxvj. di. de ordinatōe Jacobi minoris. Fuit aūt hoc cōgruū vt sic in creatōne humani generis vt esset maior vnitas deus creauit vnū hoiez a q̄ oēs alij descenderūt, scz ab Adam, sic ad seruandā ecclesie vnitatē nō fecit christus duos vel tres epos seu oēs aplos a q̄bus alij fierēt vt essent plura capita. ſz decuit vnū tm̄ facere epm a q̄ ceteri fierēt. et hic fuit be. petr⁹. Ideo dictū sibi fuit. Tibi dabo claues ꝛc̄, scz eccliе militantis. Ad id aūt q̄d dicit btus Aug. facile rndet, Primo q̄ christ⁹ fecit oēs aplos episcopos sed differēter, q̄ petrū p se fecit episcopū, alios aūt p petrū. Secōo q̄ fecit oēs epos id est presbyteros, vicz in vltima cena. sepe em̄ episcop⁹ ponit p simplici sacerdote, vt patet Hiero. in. c. legimus, xciij, dist. Act, xx. Aplus loquēs ad seniores ephesij ciuitatis dicit, Posuit vos spūsctus epos, i. presbyteros. in vna em̄ ciuitate nō debet esse nisi vnus episcop⁹. sicut dicit Clemēs petrum instituisse i. c. i illis, lxxx. di. Sic etiā pōt intelligi illud q̄d dicit ps. de Juda. Episcopatū eius accipiat alter, i. presbyteratū vel apostolatū. Idē etiā est de oīb⁹ epis cōsecratis q̄ ptās illius clauis in oīb⁹ est equalis. q̄ auferri nō pōt ab hoīe nec deleri, q̄a deo ꝓferr̄, et si mediāte epo vt instrumentali cā. Et sic intelligit illud q̄d dic Anacletus papa in. c. nouo, xxj. di. q̄ ceteri aplī cū eodē petro pari ꝓsortio honorē ꝛ potestatem acceperūt. scz q̄tū ad potestatē ꝓsecrationis aīo q̄tum ad ministrationē seu iurisditionē vt infra dicet. Quarta clauis ōr iurisditōis iudicādi ꝛ sententiādi i foro penitētie ꝛ ꝓtentioso. Hanc aūt ꝛ si oēs aplī habuerūt a christo, tm̄ vt essent sub Petro. Ipse aūt petrus immediate a xpo accepit oēm plenitudinē iurisditōis. et sic oīs eius successor, i. papa plenitudinē ptātis habet a christo, alij aūt epi et prelati in pte habēt et oēs a papa. Vñ Bze. in. c. decreto. ꝛ se. ij. q. vj. inq̄t, Romana ecclesia vices suas ita alijs impnuit ecclesijs vt in ptē sint vocate sollicitudinis nō in plenitudinē potestatis. Ad q̄d designandū papa sp ꝛ vbiq̄ vtit pallio. Alij ꝙ plati ceteris diebꝫ ꝛ locis. vt i. c. ad honorē. de vsupal. Hāc potestatē xps btō Petro ꝓtulit cū dixit, Pasce oues meas, q̄ ptās extendit ad oīa iurꝫ diuini vel naturalis dubia declarādo, oīa iura positiua statuēdo ꝛ abrogādo, oīa ꝑuilegia ꝓdonādo. De oīb⁹ in vtroq̄ foro q̄ sunt i ecclesijs dei sententiādo, penas oēs tpales debitas p pctīs p indulgētias relaxando. Et multa alia q̄ null⁹ aliꝰ pōt, et tō ipsi soli dictū est. Tibi dabo claues ꝛc̄. Et ad hoc sūt plures auctoritates q̄s ꝓpter breuitatē decreui obmittere, vide aliquas in summa Antonini, iij. pte. ti. xxij. c. iij. §. j. circa finem.

De sanctis Petro ꝛ Paulo apostolis. Sermo. LVIII.

Beatus es simō bariona, q̄ caro ꝛ sanguis non reuelauit tibi sed pater me⁹ q̄ in celis est. Mat. xvj. Quāuis oīm aplorꝫ festa singlari reuerētia ꝛ deuotōe celebrem⁹ p ꝗs saluator nr̄ plātauit ꝛ illumīauit ecclesiā, tm̄ illos singulariter venerari debem⁹ petrū tanq̄ principē et caput oīm aplorꝫ. Paulū tāq̄ doctorē gentiū. De q̄bus sctā

decantat ecclesia. Glorioſi principes terre quō in vita ſua dilexerunt ſe ita et in morte nō ſunt ſeparati. qz in vno loco et vno die rome ſunt occiſi. Quos etiā xp̄us p̄ ceteris apoſtolis cōmendauit. Beatū pauluz ad Ananiā dicēs Act. ix. vade qm̄ vas electionis eſt mihi iſte vt portet nomen meū coram gentibz et regibz z filijs iſrael. Beatū vero petrū cōmendauit in verbis thematis dicens. Beatus es symon bariona. qō inter p̄etaſ filius columbe. qz caro z ſanguis. i. homo mortalis nō reuelauit tibi. ſcz q̄ ego ſum xp̄s filius dei viui: ſed pater meus cē. In p̄mi ſermone erūt duo articuli. In primo dicet de cōmendatione z dignitate ſcti Petri. In ſecundo de dignitate z ꝯmendatione ſancti Pauli. Ad euidentiā primi nota q̄ dignitas ſancti petri vltra alios apoſtolos ꝓbatur ex tribz. Primū dicit p̄elationis. ſecundū ſanctitatis. tercium ꝯparationis. pſequere illa vt habes in p̄cedenti ſermone. In ſecundo articulo dicendū eſt de cōmendatione et dignitate ſancti Pauli. ℟ Ad cuius euidentiā nota q̄ ꝯmēdatio z dignitas beati pauli ꝓbatur ex tribus. Primū dicit electōis. ſecundū aſſumptionis. terciū thezaurizationis. Primo b. paulus ex hoc ꝯmendat et apparet ei⁹ dignitas vltra alios ſanctos. qz ipe inter oēs ſanctos cuiuſcūq; ſtat⁹ aut cōditionis fuerint ſol⁹ a xp̄o dicit vas electōis. Act. ix. vt ſic in eo intelligat impletuz illud Eſa. xlij. Ecce ſeruus meus ſuſcipiā eū electꝰ meus cōplacuit ſibi in illo aīa mea. Fuit aūt be. paulus vas electū a xp̄o ad capeſcendum multa genera gratiarū q̄ ad pñs poſſūt reduci ad tria. Primo fuit illud venerabile vas electū ad dei ſapientiā. Ideo recte dici potuit vas ſapiēcie. Fuit em̄ paulus p̄ditus triplici ſapia. vicz moſaica. euangelica et diuina. quā i tribz ſcolis didicit. In paruis ſcolis iudeorū ſecus pedes Gamalielis eruditus vbi didicit legē moſaicā. Act. xxij. In magnis ſcolis xp̄ianoz. vbi xp̄us dñs magiſter eſt didicit legē euangelicā a xp̄o. Gal. j. Neqz em̄ ab hoīe ego accepi illud: ſed per reuelationē dñi noſtri ieſu xp̄i. Tercio in maximis ſcolis angeloz didicit legē diuinā et ſupernaturalē. Secūdo fuit vas electū ad laborū inſtantiā. qz vt dicit Criſoſto. tam laborioſus fuit q̄ noctez p̄ maiori pte cōſumpſit in labore manuū. diem vero in exercitio p̄dicationis. Vñ dicit Haymo q̄ a gallor cantu vſq; ad q̄ntam horā manibz laborauit. deinde p̄dicationi plerūq; vacabat et vſq; ad noctē ſermonē ptraxit. reſiduū vero tp̄s in refectōe ſomno z oꝛōnibz cōſumpſit. Vñ ipe dicit j. ad Coꝛ. xv. Abundantius oībus illis laborauī. et ne videret gloriando hoc dixiſſe ſubiunxit. Nō aūt ego ſed gratia dei mecū // Tercio vas illud benedictū fuit electuz ad paſſionis tolerantiā. Qō p̄z in triplici genere paſſionū quas patientiſſime tolerauit. Primū genus cōſiſtit in corporali afflictione. ſecundū in mentali affectōe. terciuz in penali tormentatōe. Primū p̄z. nā licet in corpe multas afflictōes ſuſtinuerit: oēs tñ ille ad tres reduci p̄nt. Prima ꝓtulit a ſeipo. ſecunda ab aduerſario. terciā ab amico domeſtico. Nā a ſeipo ꝓtulit voluntariā corpis caſtigationē q̄ cauſabat a laboribus plurimis. a ieiunijs multis. a fame z ſiti. a frigore z nuditate. vt ipemet teſtat. ij. Coꝛ. xj. Ab aduerſario ꝓtulit multa varia p̄icula q̄ machinati ſunt in mortē ei⁹ inimici ſui. Nā in ciuitate a falſis fratribz ſuſtinuit p̄iculū. p̄ditionis. in ſolitudine ab eisdem ſuſtinuit tā q̄ a latronibz p̄iculū occiſionis. ſed in flumine ab ipis ſuſtinuit p̄iculū ſubmerſiōis. qz illi q̄ nō poterāt ipm in ciuitate p̄ p̄ditionē p̄dere. nec in ſolitudine interficere conati ſūt ipm in flumīe ſubmergere. xp̄o tñ ꝓtegente cunctoz manus euaſit. Ab ipis ꝙo domeſticis. i. iudeis ꝓtulit variā penarū illationē. qz vt ipe teſtatur ibidē a iudeis quinq; vicibz accepit q̄draginta plagas min⁹ vna. nā vt dicit glo. ne viderent immiſericordes vnū ictū remittebāt de nūero q̄dragenario quē nō debuerūt excedere ex lege in his q̄ talē penā meruerunt. Ab ipis etiā iudeis in liconia ſemel lapidat⁹ extitit. et cū ipoz ſeuiciā declinaret z ꝟbū dei gentibz p̄dicaret ter naufragiū paſſus fuit. Vñ de oībz illis vbi ſ. dicit. In laboribz plurimis. in carceribz abūdanti⁹. in plagis ſup̄ modū. z in mortibus frequēter. i. p̄iculis mortis. Secōm genus paſſionis. qz paſſus eſt in mētali affectiōe. et ꝫ triplr. Primo p dilatatōe eccl̄ie z pfectu fideliū habuit maximā ſollicitudinē. Ideo dicit vbi ſup̄. Preter ea q̄ extrinſec⁹ ſunt q̄

patior ab exteriori mea instantia quotidiana sollicitudo omniū ecclesiaꝝ. Secundo pro debilium ⁊ infirmorꝝ relevatione habuit maximā cōpassionem. Unde subdit ibidē Quis infirmat et ego non infirmor. Quis scandalisat et ego nō vror. id est mentaliter affligor. Et ideo dicit Crisо. Nullus tāto affectu deflet mala ꝓpria quāto Paul⁹ flebat aliena. Tercio ꝓ aliorū tribulatōe habuit maximā tristitiā. Unde Ro. ix. Tristicia magna est mihi et cōtinu⁹ dolor cordi meo. Et. ij. Cor. j. Sive autem tribulamur ꝓ vestra exhortatōe et salute tribulamur scientes qm̄ sicut socij passionū estis. ita et ꝙsolationis eritis. Terciū gen⁹ passionis scz in penali tormentatōe habuit eo ꝙ maximā cōstantiā mētis habuit in tolerantia aduersoꝝ. Quod patz ꝓ illud quod sequit vbi sup. Nō em̄ volum⁹ vos ignorare fratres de tribulatōe nostra q̄ facta est in Asia quoniā supra modū grauati sum⁹ et supra virtutē. ita vt tederet etiā nos viuere ⁊c. vñ ꝓpter invictā sue mētis cōstantiā Crisosto. dicit ꝙ ipe fuit omni saxo durior omni columna immobilior. et oī adamāte fortior ⁊c. Secundū ex q̄ ꝓbatur dignitas beati Pauli dicit assumptōis sive raptus. nā ipe solus inter oēs sanctos rapt⁹ est vsqꝫ ad terciū celū. vbi dicit se audiuisse ⁊ vidisse archana dei q̄ nō licet homini loqui. ij. Cor. xij. Novtiqꝫ maximū est videre diuinā essentiā et esse in terris. nō tm̄ ꝓpterea vt dicūt doctores tunc fuit cōprehensor et btūs. qz nō habuit clarā visionē in actu ꝓmanenti sed trāseuntez sic ad tēpus. quare nō fuit ibi firma tentio q̄ est de rōe btitudinis. ¶ Terciū dicit thesaurisatōis Est nāqꝫ beatus Paul⁹ thesaurarius oīpotentis dei. Habet em̄ deus triplicē thesaurū. scz potētie. sapiētie. et miscōie. Thesaurus potētie appropriat patri. thesaurus sapiētie filio. et thesaurus misericordie spiritui sancto. Sup hos aūt tres thesauros voluit deus habere triplices thesaurarios. Sup thesaurū patris scz potētie cōstituit Petrū qñ ꝓps dixit petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ. et quodcūqꝫ ligaueris sup terrā ⁊c. nō ꝙ alij apli hāc nō haberēt potestatē. sed qz Petro tāqꝫ capiti principaliter eā dedit q̄ erat papa et caput omniū. nam ꝓps omnib⁹ aplis et suis sequentib⁹ dixit in plurali Mat. xvij. Quecūqꝫ alligaueritis sup terrā ⁊c. Secūdo sup thesaurum filij scz sapiētie cōstituit Paulū. De q̄ Gal. j. Notū facio vobis euangeliū quod euāgelizatū est a me. qz nō est ām hoiez ⁊c. vt sup̄. Tercio thesaurū spūssancti. scz misericordie cōmisit virgini Marie. de qua Luc. j. Spūssanctus supueniet in te. Propter hoc em̄ ōr mater miscōie. Ex his patz ꝙ quicūqꝫ ad aliquē dictoꝝ thesaurorum vult intrare vel aliq̄d ab eo ꝓcipere ꝓgruū est vt invocet ꝓpium thesaurarium vt sibi aperiat. Petrū ꝓ remissione pctoꝝ. Paulum ꝓ intellectu et sapiētia vt sibi hāc impetret ad cognoscendū statum sue ꝓprie fragilitatis. vicz defectus ⁊ pctā. virginē mariam in omni necessitate tribulatōe et aduersitate ꝓ auxilio ⁊ misericordia. Post cōmendationē amboꝝ apl̄oꝝ Petri ⁊ Pauli est dubiū q̄s inter eos alteri p̄ponat Ad h̄ respōdet Ambro. et habet in. c. beati. ij. q. vij. dicēs. Beati petrus et paulus eminēt inter vniuersos apl̄os. verū q̄s inter ipos alteri p̄ponatur incertū est. puto ergo illos equales esse meritis q̄ equales sunt passione. Et subdit. Nō em̄ sine causa factū putamus ꝙ vna die. vno in loco. sub vno psecutore passi sint. vna die vt ad trīm pariter ambularēt. vno in loco ne alteri roma deesset. sub vno psecutore. vt equalis crudelitas vtrūqꝫ cōstringeret. Dies ergo ꝓ merito. locus ꝓ gloria. psecutor ꝓ virtute decretus est. Idē vult Pelagius papa. xxj. dist. sacrosancta. Idē tenēt Aug⁹. et Maxim⁹ in sermonib⁹ de vtroqꝫ apl̄o. ¶ Sed qualiter sint passi dicit Hiero. de viris illustribus. Petrus scdo Claudij anno ad expugnandū symonē magū pergit vbiqꝫ viginti quinqꝫ annis cathedrā sacerdotalez tenuit vsqꝫ ad vltimū annū Neronis a q̄ est affixus cruci. martyrio coronat capite ad terram verso in sublime pedib⁹ elevat. asserens se indignū ꝙ sic crucifigeretur vt dominus suus. Paulus autem tāqꝫ ciuis romanus iussus est capite truncari tanqꝫ lese maiestatis pcti reus in cesarē. qz christum predicabat regnaturū in eternū. De hoc etiam scribit Dyonisius in quadā epistola ad Thimotheum dicens. O si vidisses agones cōsummationis eorum ⁊c. Unde in legenda ⁊c.

De visitatione Marie ad Elisabeth Sermo. LIX.

Fecit mihi magna qui potens est Lu. j. Hodiernū festum virginis Marie est a quolibet fideli singulari reuerētia et deuotione pagendū in memoriā gaudiorū que habuerunt simul virgo bñdicta t elisabeth cognata sua. Audiens em̄ virgo Maria p angelū Gabrielē Elisabeth amicam suā impgnatā t vicinā partui: qa mēsis sextus erat illi a cōceptōne. tūc Maria psensit verbis angeli dicēs. Fiat mihi fm verbū tuū. Quo facto: in instāti filium dei in vtero eius de spūsancto pcepit. Et tunc exurgēs statim cū festinatōe abijt in montana ad salutādū elisabeth: t ad ministrādum illi partus tpe zc. Magnū vtiq; tūc erat festū qa Elisabeth christi incarnationē ppbetauit t publicauit dicēs. Ūñ mihi hoc vt veniat mater dñi mei ad me. t Johannes in matris vtero ad christi psentiā exultauit. tale aūt gaudiū matris t filij beata Maria suo gaudio et ppbetia augmētauit t approbauit dicēs ꝓba themat. Fecit mihi magna zc. In hoc euāgelio pncipaliter ḡtuor tangunt que veniūt ad presens declarāda. Primū dicit salutationis secundū fructificatōis. tertiū laudationis. quartū magnificatiōis. Primū dicit salutatiōis. Abijt em̄ Maria festināter in montana in ciuitatē iude t intrauit in domum Zacharie t salutauit Elizabeth. Ad cui⁹ euidentiā q̄ro q̄re Maria nō salutauit prius virū elisabeth scz Zachariā cū scribit. j Cor. xj. Caput mulieris vir est. Respondet Albert⁹ magnus. ideo: qa zacharias adhuc mut⁹ erat et nō decebat virgini cuz viro muto signis se occupare. q aūt prior salutauit fecit contra superbiā quarundaz mulierū q̄ volunt semp reuerētijs ab alijs pueniri. Ambro. Venit maior ad minorē. mater dei ad matrē ppbete nō soluz venit sed t prior salutauit. ecce hūilitas. Ūñ Albertus. cuius maior fuerit Maria oī boie et maior a minore fm illius terre ꝓsuetudinē ꝓsueuit salutari. tñ vt pfecte hūilis inferiori se humiliat t ꝓma salutat cognatā pueniens in obsequijs. Verisimiliter autē tribus scz ꝓbo. amplexū. et osculo salutauit.

Sed quibus verbis salutauit Elisabeth. Dicendū q ex euāgelio certū est q salutauit elisabeth. sed q̄bus verbis in pticulari nō inuenimus scriptū: q̄uis doctores deuoti plura de hoc scribunt. Alīq em̄ dicunt q his t similibus verbis eaz salutauit. Gaude amātissima cognata mea q de⁹ misericordiā t grām tibi exhibuit vt diu sterilis t infecunda: nūc paritura es plez. in cuius natiuitate vniuersam letificabis plebē Alij sic Salue sctā parēs: ammodo nō sterilis. sed genitrix ab oībus cōmendāda. q̄re te occultasti mēsibus q̄nq;: ipse te in senectute fecūdauit quē inuiolata t intacta virgo concepi t in vtero meo clausi: t ad hoc veni vt tibi pgnanti hūiliter exhibeā seruitū mei zc. Suo modo t alij scribūt. put vnū quēq; deuotio t inspiratio pmouerit.

Sed quereres an Maria in isto itinere t etiā postea senserit partū grauitatez in portando. Rñdet Albert⁹ sup missus est q nō q̄druplici de causa. Primo qa in statu innocentie nō fuisset hmōi grauitas in portando. Cum aūt virgo fuerit sine pctō et innocens: penā cue in hac pte habere nō debuit: qa sanctior primis parētibus fuit. Secundo qa qñ mater defert apud se filium dilectissimū: ꝓpter amorē mater nō grauat. sed christ⁹ fuit hmōi. igit. Tertio. nā corp⁹ naturale. ppriū nō grauat habentē. sed corp⁹ christi fuit corpus virginis ante partū. sicut fruct⁹ vnitus cū arbore. Quartā rationē addit sup̄ pens euāgeliū. Quia q portabat se portantē ꝓpta cōsuetudinē pgnantiū se fecit leuiorē. Secundū declarandū dicit fructificatōis. Ubi q̄rit de salutatōis beate virgis fructificatōne. Ubi nota q salutatio btē virgis ad Elisabeth ē valde fructuosa. qa effectus ḡtuor mirabiles hodie fecit t opata est. Primo qa repleuit ea mediāte spūsctūs puerū in vtero vt in gaudio exultaret. Unō dicit Exultauit infans in vtero zc. Scōo ex hoc repleta ē elisabeth spūsctō p specialē gratie receptionē. t sic nō solum Johānes sed t elisabeth mater eius repleta est spūsctō. t ita volunt doctores q Johānes tūc sctificat⁹ est adueniente Maria. t nō ante. Tertio in magnā venit deuotionem: qa clamauit voce magna. Exclamauit voce magna fm glo. ꝓmo qa magnalia vidit scz deū cōceptum

et hominē. Secūdo quia vidit eam cōcepisse in virginali castitate pfessam. Luc. j. Fecit mihi magna q̄ potēs est. Tertio q̄a magnā vocē habuit in vtero. Joh. j. Ego vox clamātis in deserto. Quarto q̄a ex magna deuotione. ℟ Est aūt ſm Hugonem deuotio feruor bone volūtatis quem mens se cohibere nō valens: certis se manifestat indicijs. Elisabeth igit̄ repleta spū sancto, exclamauit voce magna non tā clamosa q̄ deuota vt dicit glo. Quarto ipsaz pphetissam fecit: q̄a ꝑginē dei mr̄ez agnouit, ibi. mater dñi mei ad me ꝛc. ℟ Tercium declarandū dicit̄ cōmendatiōis siue laudatōis Elisabeth. Vbi nota q̄ Elisabeth cōmēdauit ꝛ laudauit virginē Mariam q̄ntupliciter, videlicet. Primo ex dignitate, secūdo ex plis nobilitate, tertio ex humilitate. quarto ex mirabili salutatiōis sue virtute, q̄nto ex fidei magnitudīe. Primo ex singularis p̄rogatiue dignitate. Ibi Benedicta tu inter mulieres. Quia virgo ꝓiunx et vidua futura sup oīm taliū seruū princeps. Secūdo cōmēdat eā ex nobilissima plis fecūditate. ibi, Et bn̄dictus fructus vētris tui ꝛc. Sed cur Gabriel i sua salutatione hoc nō addit. Respōdet̄, quia p tunc q̄n virginē salutauit fructus nō fuit in virgine: q̄a christus cōceptus nō fuit, sed hodie cōceptio nouiter p̄cessit. Et sic hodie salutatio angelica p elisabeth cōpleta est. Tertio cōmēdat virginē ex visitationis būilitate, ibi, vñ mihi h̄ vt veniat mater dñi mei ad me, id est q̄ mea iusticia vel quib⁹ meis meritis accidit mihi hoc sterili et seni: et ſm reputationez hoīm maledicte vt veniat ad me virgo ad corruptā, mater dñi mei ad ancillam, fecūda et bn̄dicta ad diu sterilem. Quarto cōmēdat eā ex mirabili ꝛtute, ibi, Ecce em̄ vt facta est vox ꝛc. ps. Dabit voci sue vocē virtut̄ ꝛc. Quinto cōmendat virginē ex fidei magnitudīe. ibi. Et btā que credidisti ꝛc. Primo q̄a sic clara ꝺi visio est patrie beatitudo: sic dicta dei hic videre ꝛ pfecte credere est vite beatitudo, ſm illud Joh. xx. Beati qui nō viderunt ꝛ crediderūt. Secō beata q̄ credidisti: q̄a nō sicut marit⁹ me⁹ de angeli verbis dubitasti: q̄ nunc mutus est ꝛ surdus. Tertio btā que credidisti, q̄a que in te inchoata sunt p conceptuz pficient̄ in te q̄ dicta sūt tibi a dño. ℟ Vbi nota q̄ hodie septem facta sunt valde miranda ꝛ deuote meditāda. Primo Christus hodie p mū actum suū pontificalē in elisabeth vtero velut in tēplo exercuit, q̄a ipm in tēplu cōsecrauit ꝛ spūsancto repleuit. ꝛ Johānē in eo in pphetam ordinauit. Crisost. Jdeo xp̄s fecit salutare Mariā Elisabet: vt sermo pcedens de vtero matris vbi habitabat dñs p os elisabeth ingressus descēderet ad Johannē et ibi eum vngeret in ꝓpbetā. Secūdo hodie regia mūdi dña angelor ꝛ mater dei facta est humilis ancilla elisabeth. Luc. j. quia pmansit apud eam mensibus tribus id est vsq⁹ ad partuz elisabeth. Tertio hodie matri eccl̄ie dat̄ mēbrū nobilissimū: teste xp̄o, q̄ ait Math. xj. Inter natos mulier⁹ nō surrexit maior Johanne baptista. Cum em̄ q̄s baptisat̄ vel sanctificat̄ tunc primo militie eccl̄esie ascribit̄. Quarto hodie vt dicit sanctus Tho. in. iij. di. vj. ſm veriorem opinionē Johānes in vtero nōdum natus habuit vsuz liberi arbitrij ꝛ rōnis ad illud momentuz et illustrationē spūsancti p quā cognouit dñm p̄sentem ꝛ gauisus est. Licet q̄dā dixerunt Johānē non habuisse motū liberi arbitrij nec exultationē illā fuisse ab eo, sed magis fuisse in ea, nō p naturā sed supra naturaz. Sicut asina Balaā locuta est ꝛ hmōi nō intellexit. Et lapides Bede responderunt deo gr̄as: cum eis p̄dicaret duce seductus Quinto hodie infantulus elinguis xp̄m i vtero ꝓbetisare incipit actu: ꝛ matrē ꝓphetissam facit, vt sicut ille dñm: ita ista ꝓgnosceret dei matrē ꝛ sibi dicta ab angelo. Ipsa em̄ pphetauit p̄sentia, ibi. Unde h̄ mihi vt veniat mater dñi, ꝛc. Preterita, ibi. Beata q̄ credidisti ꝛc. Futura, ibi. Perficient̄ in te ꝛc. Sexto hodie maria letissima deuotissime deꝓmit canticū Magnificat, qđ omnia cātica excellit. Primo, quia p̄sona dignissima dictauit ꝛ cecinit: que in musica peritissima fuit. Secō, quia a cor de pcessit: in q̄ spūsanctus super oīes i gratia plena quieuit. Tertio, quia a xp̄o pdit, qui tunc infantulus erat in vtero, sine q̄ nichil facere possumus. Quarto, q̄a materia eius oīm virtutum genera cōprehēdit sub gaudio, non tristicia. Quinto, q̄a p illō cāticum virgo grates patri altissimo refudit

Septimo hodie nos docet euangeliū fructuosam doctrinā videlicet q̄ virgini marie sup oēs sanctos deuoti⁹ seruiamus, q̄a p eam facillime gratiā inuenire possumus Si em̄ sup̄mus, p̄phetaq̄ Johānes gratiā habere nō potuit sine aduentu Marie et ei⁹ salutatione, ita nec faciliter habere possumus sine ea. Et sicut sine, p̄prio conatu z merito Johānes gratiam per virginē obtinuit: faciliter nos p eam impetrare possumus. cum ipsa sit regina misericordie, vt canit ecclesia, q̄re z̄c. ℣ Quartū declarādū dicit magnificatōis, q̄a dicit Maria i the mate, Fecit mihi magna q̄ potens est. Reuera magna ei fecit. Primo, q̄a eam in matrem elegit, s̄m illud p̄s. Elegit eam de⁹ et p̄elegit eā z habitare eaz facit i tabernaculo suo. De aplis em̄ dicit x̄ps Joh. xv. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Beatā aūt virginē nō solum elegit sed etiā p̄relegit id est vt oīb⁹ p̄esset elegit. q̄a sic est deo coniuncta q̄liter nulla alia creatura, q̄a est mater creatoris, saluatoris, redemptoris. z mater dei, vñ Hugo. Nihil vnq̄ fuit maius q̄ deus homo factus est. nam est ita magnū q̄ dicit Amb̄. q̄ illō opus excedit hūanum sensum z intelligentiā, z q̄ nō potest cape ratio: sed fidelis p̄fessio. Jō Ber̄. O magna dignitas Marie: facta est illius mater cui⁹ pater est deus. A seculo non est auditū q̄ sublimitas et vilitas cōuenirent in vnū, nihil deo sublimius: z limo vilius z tñ deus descēdit in limū. Secundo fecit ei magna, quia in singularē matrē dignificauit: q̄a sola virgo z mater. Vñ August. Que virgo tā casta vt esset virgo post ptū, que tam fecunda vt esset dei mater. Ideo Ber̄. Virginitatē multe possident: nulla ꝑo gaudium matris habēs cū virginitatis pudore q̄ ipsa sola, ideo canit eccl̄ia. Nec similē p̄ma visa est nec habere sequentem, p̄propter qō dicit Crisost. sermone de annūciatione. Nihil est in gloria p̄cedētius oīm memoria quib⁹ fecit dñs magna sicut marie. Nam ipsa fuit virgo: sine grauamine grauida, sine dolore puerpa, sol natus est de stella, pater de filia, creator de creatura. Tertio fecit ei magna, quia magnaz potestatē ei tradidit. Vñ Eccl̄iastici. xxiij. In Hierusalem potestas mea, in hierusalē sursum z deorsum, hoc est in eccl̄ia triūp̄bāti et militāti habet potestatem. De q̄ Hiero. Data est tibi oīs potestas in celo z in terra et q̄cunq̄ volueris impetrare poteris. vt canit ecclesia. Audi nos: nam te filio⁹ nihil negans honorat. Ipsa est mater salomonis: cui dicebat. iij. Re. ij. Pete a me quid vis non est fas vt auertā faciem meā a te. Jō Ber̄. Quid poterit negare cui nō est negatum Theophilus de inferni faucib⁹ reuocare. ipsam hostiariā q̄dā fecit vt nos suis meritis in ipsum introducat. vnō canit eccl̄ia. Tu regis alti ianua z porta lucis fulgida. Ipsam etiā fecit fenestraz celi: per quā deus oculo misericordie nos respicit. Vñ canit Intrent vt astra flebiles celi fenestra facta es. Et Cañ. ij. dicit. Ecce ipse stat post parietem nostrū id est post naturā nostram respiciēs p fenestraz id est p matrem suam Quarto fecit ei magna: q̄a magnā gratiaz ei cōtulit Unde Prouer. vlti. Multe filie regū cōgregauerunt diuitias sz gratie q̄s tu sola supgressa es. Et Eccl̄i. xxiij. In me omnis grā vie et veritatis. in me oīs spes vite z virtutis. Ber̄. Intuemini q̄nto deuotiōis affectu eam voluit a nobis honorari: qui totius boni plenitudinē posuit in Mariā, ideo omnes debemus habere ad eā recursum, eo q̄ dicit Crisost. Neminē reperi mēdicū q̄ se Marie fecisset sedulū seruum. Propter qō dicit Prosius sup canti ca. Quos nō saluat dei iusticia: saluat marie misericordia infinita z̄c.

De visitatione beate Marie virgis ad Elizabeth Sermo. LX.

Unde mihi hoc

℣ vt veniat mater dñi mei ad me. Beate elisabeth sunt verba ista ad gl̄iosissimā virginē Mariā quando eā visitauit: q̄ Lu. j. scribunt z in hodierne festiuitatis beate virginis euāgelio legūtur.

℣ Sed non imerito circa hec verba animū questio pulsat. vñ sciuit Elisabeth q̄ Maria esset p̄gnans: ita q̄ haberet fructum in vtero suo. et q̄ eā matrē dñi vocauit. per sensum em̄ nō potuit cognosere q̄a vir erat vnus mēsis q̄ cōcepat. z mulieres nō apparēt grauide infra spacium vni⁹ mēsis, nec etiam Maria dixit se cōcepisse, q̄a s̄m Crisost. super Matth. Nec credidit maria ab aliquo posse fidē adhibere mirādis

relatiū. Ad hoc respondet Bernñ, q̄ p̄ sensum non cognouit nec potuit noscere ipaz impgnatam, q̄a licet corpus xp̄i in primo instanti sue p̄ceptiōis fuerit formatū z animatū: tñ infra vnuz mensem nō fuit deductum ad notabilē quātitatem q̄ mater sua posset p̄gnans appellari. Cognouit ergo p̄ spūm sctm Mariā esse matrem dñi: quo statim fuit repleta cū virgo eam salutauit, nō tamē ante fuit repleta q̄z filius, sed filio repleto redūdabat in parentem. z ideo dixit Unde mihi hoc. ꝛc. Hoc ꝯm Ambro. in Omel', nō dixit q̄si ignorās, sed q̄a humanū hoc nō merito sed diuine gratie munꝰ esse cognouit. Ideo dixit Unde mihi hoc vt veniat ꝛc. ℞ Circa ꝓba p̄missa de tribus tractabim⁹. Primū dicet visitationis diuisio. Secūdū maternitat̄ declaratio. Tertiuz pfunda humiliatio. Ad euidētiam primi nota q̄ in scriptura sacra repit̄ duplex visitatio Marie scz spūalis et corporalis. Visitatio Marie spūalis fit q̄tidie ad nos peccatores p̄ impetrationē vel collationē alicui⁹ gratie vel bñficij eā fideliter inuocātib⁹. De hac visitatōe hodie canit ecclia i sequētia misse. Veni p̄celsa domina Maria tu nos visita ꝛc. Circa hāc visitationē quero quot fructus siue beneficia ex hac visitatione Marie nobis ꝓueniāt. Solutio. q̄uis infiniti vt ita dicerim nobis ex ea ꝓueniant fructus, tñ ad p̄sens de q̄tuor dicemus. Primꝰ dicit illuminatio, nā Maria sua melliflua visitatiōe peccatores iam in tenebris peccatoz positos ad agnitionē ꝓprie vilitatis z fedit̄atis illuminat: dū gratiā p̄euenientē z gratis datam largiflue suis p̄cib⁹ administrat, et tūc vitam istā mundanā: tenebrosam et ignorantia circūdatam ostēdit. Unde apls ad Ephe. v. Fuistis aliq̄n tenebre nunc autē lux in dño. Ideo canit ecclia vbi sup̄. Veni p̄celsa dña Maria tu nos visita, egras mētes illumina q̄ sacre vite numina. Vaz Maria mentes tenebrosas illustrat q̄ impetratā gratiā gratis datam q̄ p̄teritā vitam lubricosam recolēdo cognoscim⁹, cognoscēdo despicimus, despiciēdo horrescimus, z horrescēdo ad misciōie matrē recurrimus. Sicq̄z salubri quadā attritōe p̄uia retusi peccare desistim⁹: et a vicioz incursibus magis solliciti p̄cauemus. Ratōe huius fructus Maria dicit̄ stella maris, vñ Bernñ. Dñe Jesu inquit q̄ voluisti vt tua mater esset stella maris: p̄ hanc stellā quaeso illumina tenebras meas. Et Hiero. de laude virgīs sic ait. Si diligēti⁹ inspicias nil speciositatis, nil virtutis, nil splendoris et glorie q̄ō in ea nō resplēdeat. Uādoz cū est lucis eterne z speculū sine macula. Hec etiā verba de ipsa ponunt Sap. vij. Secūdus fructꝰ dicit̄ pacificatio, vbi ponat̄ regula generalis talis Q̄ in toto sctoz̄ collegio nulla tā sollicita aduocata est ad cōciliandū: pacificandū: z būiliandū deū gloriosum in humanū genus iratū suis exigētibus culpis: sicut glosa ꝓgo Maria, naz ipsa miseros pctōres visitans in actu vl' in affectu puersitat̄ adhuc positos ab ira diuina deseuiēti ꝓtegit z penitētie tēpus impetrare nō desinit: ne peccatores subito rapiant̄ ad gehennā, z ineffabilē dei iusticiā flectit ad misc̄diam vt inueniat̄ iudex iratus ante parat⁹ in misericordiā recipere q̄s peccatoz cū auersione plena veniā petere. Nonne hec est illa q̄ ꝓ Theophilo deum neganti veniā petijt z impetrauit: z p̄stinā gratiam restituit. Ideo de ea Grego. dicit. Hec est pctōz̄ scala, hec mea maxia fiducia, hec tota ratio spei mee, q̄d em̄ mirum, potest ne filius repellere matrē: aut sustinere matris repulsam, neutrum plane, q̄d ad Mariā trepidat currere hūana fragilitas nihil in ea austez. nil terribile, tota suauis est. Agite gratias ei qui talem mediatricez sua benignissima miseratōe ꝓuidit. Hec ille. Et Bernñ, inquit. O dulcis aduocata: si tam fideliter ꝓtegis z vindictā ꝓtrahis nō inuocata: q̄d facies supplicit̄ exorata. De hoc fructu visitatōis canit ecclesia in seq̄ntia vbi supra, Veni saluatrix seculi sordes aufer piaculi: in visitādo populū pene tollas piculum. Tertiꝰ fructus visitatiōis dicitur sanatio. Ex gratijs em̄ virginis z virtutib⁹ quasi q̄busdam medelis omnes humane infirmitates taz corpales q̄s spūales curant̄ z sanant̄, p̄ suā nāq̄z humilitatē superbia expellit̄, q̄a ipsa dicit. Deposuit potētes de sede z exaltauit humiles. Per suam virginitatē luxuria eneuat̄. Quoniam vt tradunt sancti. ex ei⁹ aspectu tm̄ carnalitas extinguebat̄. Per suā pauptatem denudatur auaricia. Quia esurientes impleuit bo

nis ⁊ diuites dimisit inanes.et sic de alijs. Propterea exclamat Aug.dicēs. Aya generalis oīm spes. dulcis vulnez nostrozū medicia nostrisq; medere vulneribꝫ q̄ post saluatozis lauacrū et ablutionē tot abluenda cōmisimus q̄t illicita,puocam⁹. Sanationē ꝙ infirmitatū corpaliū p Mariam eā deuote inuocantiū infinita testant miracula:q̄ etiā hodie testimoniū reddunt,et potes hic adducere alīq; que vide in speculo exēplorꝫ sub dictōe Maria Vñ Bernñ. in q̄dam sermone. De plenitudie eius accipiūt vniuersi,egri curatōez,tristes ꝙsolationē,pctōres veniā,iusti gratiā,angeli leticiā,filius hois hūane nature substantiā, tota trinitas gl̄iam,ita vt nō sit q̄ se abscōdat a caloze eius. ¶ Quart⁹ fruct⁹ dicitur subuētio siue succursio. succurrit enīz Maria nobis miseris pctōribꝫ in vita. in morte,⁊ post mortē,put de ea canit eccl̄ia. Sctā Maria succurre miseris,iuua pusillanimes,refoue flebiles ⁊c. Si q̄spiā amicū haberet q̄ oēm indigentiā suā subleuaret:carpendēdus esset,sed q̄ in morte: ille carioz,pfecto habendus esset,sed q̄ in vita in morte ⁊ post mortē:hic lōge in amicicia ceteros antecellit. Sed inq̄ram⁹ practice, quis in hac vita sit noster ver⁹ amic⁹. Si mundū quer⁊:decipit,si parētes ⁊ ipsi mortuū tumulo associāt ⁊ abeunt illū humatū relinq̄ntes,et post mortez quis q̄so misero succurrit pctōri. O virgo gl̄iosa:tu in vita tu in morte:tu post mortē succurrere miseris nō desistis.q̄a potens es ⁊ sanctum nomē tuū. Subsidia tria deuote petit eccl̄ia ab ea dicens. Maria mr̄ gratie mater misericordie tu nos ab hoste protege in hoza mort⁊ suscipe. Primo in vita duo subsidia poscit: Primo p iustis ibi. Maria mr̄ gr̄e q̄si diceret O maria q̄ es gratiaꝝ diuinaꝝ reseruatrix:cōserua nos pctōres in gratia q̄ nihil melius:⁊ quā q̄ habet:cetera oīa habet,⁊ q̄ eā nō habet frustra habenī cetera. Secundū subsidiū poscit p peccatoribus.ibi.mater miscōie,q̄si di. O maria mr̄ miscōie id est Jesu xp̄i qui est summa misericordia:oza p pctōribꝫ q̄a miscōie roze indigēt refocillari. Ideo dicit Bernñ. Si criminū immanitate turbaris.si ꝙsciētie feditate confusus,si iudicij bozroze pterrit⁹,si baratro desperatiōis absoꝛptus: Mariaꝫ ínuoca:nō recedat a coꝛde:non recedat ab oꝛe,nā ipsam cogitans nō erras.ipam rogans nō desperas,ipsaꝫ seq̄ns nō deuias, ipsa tenēte nō coꝛruis.ipsa ptegēte nō metuis,ipsa duce nō fatigaris. Scōm subsidiū quod eccl̄ia poscit est in morte,id ē tpe mortis:vbi ingentia p̄lia pctōri parātur q̄ cōtra hostes victoriā donet.ibi. tu nos ab hoste ptege. Vñ ap̄ls ad Ephe.vj. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinem sup̄le tm̄.sed aduersus p̄ncipat⁹ et ptātes et aduersus mūdi rectoꝛes tenebraꝝ haꝝ. Et ideo Maria in morte suppliciter ínuocata impetū hostiū id ē demoniū nos infestātiū se murū inexpugnabilez interponit: illis existēs oppugnatrix seuera. nobis aūt ꝓpugnatrix sincera.nulli suum denegans patrocinīū dū coꝛde deuoto fuerit ínuocata. Hinc etiā matīe Marie nomē infernales illos hostes territat: nō ignaros diuine maledictōis in seductiōe pthoplasti dicētis Jnimicicias ponā inter te ⁊ ml̄ierē:⁊ ipsa cōteret caput tuum.vnō suis meritis oēm potestatiue virtutē eneruat inimici Sicut eccl̄ia sancta de eadem letabunde decātat dicēs. Que est ista q̄ pgredit quasi auoza consurgens pulcra vt luna electa vt sol:terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Tertiū subsidiuꝫ quod virgo p̄stat est post mortem, id est in hoza exitus mortis,ibi,in hoza mortis suscipe, sed hoc nō nisi morientibꝫ in gratia dat.⁊ miseros tali hoza relinq̄t pctōres. Astitit em̄ virginum regina amenissimo cetui virginū comitatu,⁊ cātātibus angelis anie sancte ad paradisi gloriā celeriter deportant. Hec ō visitatōe spūali Marie ad p̄sens dicta sufficiāt. O Secūda visitatio Marie dicit corpalis q̄n adhuc in terris existens in psona ꝓpria Elisabeth ei⁹ ꝙgnatā visitauit Et de hac hodie festū agit sctā mater eccl̄esia Quod institutū fuit p̄mo p Urbanum papam sextū largiēdo interessentibꝫ in die eius ⁊ p octauā horis canonicis:easdē indulgētias quas ꝙcessit Urban⁹ papa q̄rtus in die coꝛpis xp̄i ⁊ eius octauis. De q̄ bus in cle.si dñm.de reliquijs ⁊ veneratione sctoꝝ. Sed q; supuenīēte obitu p̄dicti pape Urbani sexti:l̄re ap̄lice sup p̄missis ꝙfecte nō fuerūt. Jdo Bonifaci⁹ papa nonus ei⁹ successoꝛ ꝓstitutionē p̄dictam cōfir

mauit z dcsup bullas confici fecit: q̃ ad diuersas mũdi partes misse sunt, in q̃bꝫ ꝓcipit ꝑdictũ festuꝫ solẽniter celebrari. Suadetq; ac ꝓsulit eius vigiliã ieiunari sicut vigiliã assumptiõis z natiuitatis eiusdẽ virginis Marie vt pia sua intercessiõe xp̃ifideles hic a noxijs pteganꝫ z in futuro sempiterna cõseq̃ gaudia mereanꝫ. Circa hãc visitationẽ Marie q̃ro q̃t fructus ex visitatione z salutatõe Marie Elisabeth matri Johãnis baptiste ꝓuenerũt. Ad ꝑ dico q̃ q̃tuor, ꝓmus dicit exultatõis, secundus repletõis, tertius deuotiõis, q̃rtus ꝓphetisatõis. De his vide in p̃cedẽti sermone in secũdo p̃cto zc. ¶ Secundũ dẽ q̃ in hoc sermone dicẽdũ est dicit materni tatis declaratio. Vbi q̃rit vtrũ btã virgo possit dici mater dei, put de ea Elisabeth dicit in themate. Vnde mihi hoc vt veniat mr̃ dñi mei id est dei mei ad me Ad hoc dico q̃ gl̃iosa virgo Maria vere dicit et ẽ mater dei, et nõ denoiatiue tm̃. Hec ꝯclusio ꝓbat autoritatibꝫ z rõnibꝫ. Primo autoritate Origenis i Omel' natiuitat'. Mater inq̃t itacta: mater imaculata: mater ei⁹. cuius eius: mater dei vnigeniti dñi et regis oim plasmatoris z creatoris cũctoꝝ, ipsi⁹ q̃ in celis est sine matre z in terris est sine patre, illius q̃ in celis fm diuinitatẽ in sinu ẽ patris: z in terris fm corpis susceptiõez in sinu est matris. Scõo audi Damascẽ, lib. iij. ca. xij. vbi inq̃t. Theotocon id est dei genitricẽ ꝓncipaliter et vere sctãm Mariã ꝑdicamus virginẽ. Sicut em̃ verus de⁹ est q̃ ex ipsa natus est, ita vere theotocos id ẽ dei genitrix est q̃ vere deũ ex ipsa incarnatũ genuit. Tertio Aug⁹. in vigilia epiphanie Qui nat⁹ inq̃t est sine matre ĩ celis hodie nat⁹ est sine patre in terris. O ꝓdigia, o miracula frẽs charissimi, nature iura mutanꝫ: in homine deus nascit: virgo mr̃ sancta sed incorrupta: virgo habẽs filiũ nesciens virũ semp clausa sed nõ semp infecunda. Hec ille. Scõo ꝓbat hec ꝯclusio rõne Arguo em̃ sic. Actiones sunt suppositorũz ex. ij. de aia. sed hois christi z christi dei est vnicũ suppositũ siue vnica ꝑsona scz diuinũ. Ergo opatio ista z actus generatõnis erit ꝑsone diuine. Et p ꝯsequns virgo genuit ꝑsonã verbi z ꝑsona verbi est de⁹. Ergo genuit deũ. ergo est mr̃ dei. Cõsequẽtia nota. maior est ꝑhi vbi supra. minor patet ex cõmuni sentẽtia theologoꝝ dicẽtiũ in xp̃o vnicã ꝑsonã esse duas naturas suppositantẽ scz naturã diuinã z humanã vt patet. iij sñiaꝝ. dist. v. Secũdo ad idem arguo sic. Secũda ꝑsona in diuinis demõstrata scz filio dei Jesu xp̃o: verꝫ est dicere. Maria ẽ mater ist⁹ ꝑsone, et ista ꝑsona est de⁹, ergo Maria est mr̃ dei. Cõsequẽtia tenet syllogistice expositorie, ideo cãtat ecclia, sancta dei genitrix ora ꝓ nob. Fuit tñ impiissim⁹ heretic⁹ Heluidi⁹ verã dei maternitatẽ in virgine negãs. z q̃busda suis sophisticis z erroneis rõnibꝫ nitit ꝓbare suũ ꝑfidũ z ĩ quũ ꝓpositum. Arguit em̃ sic: ꝓmo Maria nõ est mr̃ xp̃i nisi fm id qđ accepit xp̃s ab ea, sed xp̃s nõ accepit ab ea diuinitatẽ, sed soluꝫ hũanitatẽ. ergo nõ debet dici mater dei sed hois. Secũdo sic. In deo non differt deus z deitas, imo sunt idẽ realiter sed maria nõ põt dici mr̃ deitatis, q̃a deitatẽ nõ genuit. ergo nõ põt dici mater dei. Sed ad ꝓmũ respõdeo et dico, q̃a vna ꝑsona est q̃ subsistit in diuinitate z hũanitate, ideo nature cõicant sibi suas ꝓprietates vt dicit Dam̃. Vñ sicut dicunt iudei xp̃m crucifixisse deum gl̃ie: cui⁹ nõ fm q̃ ẽ domin⁹ gl̃ie, ita debet dici Maria mater dei cui⁹ nõ fm diuinitatẽ genuerit deuz. Ad secundũ dico q̃ cui⁹ de⁹ z deitas nõ differant re, differunt tñ fm modũ significandi Vã deus vt ꝓcretũ supponit vel dicit de natura. Beata ergo virgo mr̃ dei dicit: nõ q̃a sit mr̃ deitatis. sed q̃a ꝑsone habẽt⁹ deitatem z hũanitatẽ est mr̃ videlicet fm humanitatẽ. De hoc vide latius p doctores i. iij. dist. iij. ¶ Secũdo q̃ro circa dicta Utrũ virgo Maria meruerit fieri z eẽ mater dei ita vt fili⁹ dei in ipsa incarnaret. Ad hoc rñdet fm doctores Rich. et Bonauen. in. iij. dist. iij. q̃ triplex est meritum scz cõdigni, cõgrui, z digni. Meritũ cõdigni est illud in q̃ repit ꝑfecte et cõplete ratio merẽdi: qñ videlicet est q̃dam adeq̃tio meriti ad ꝓmiuꝫ. Sicut exẽpli gratia, Ille q̃ laborauit in vinea p totũ diẽ: mereꝫ condigno habere vigintiq̃tuor denarios. Meritũ cõgrui est illud in q̃ nõ ꝑfecte ratõ merendi repit. tñ cõgruuꝫ est vt habeat aliqđ ꝓmiũ, sicut q̃ laborauit partẽ diei in vinea mereꝫ nõ de cõdigno, sed de cõgruo etiam

habere viginti quatuor denarios. Quodo ad ppositū nostrum si loqmur de ꝓmo merito videlicet cōdigni: tunc virgo Maria nō potuit mereri ꝯcipe filium dei ita q̄ fieret mater dei, p eo q̄ hoc excedit oē meritū quia nulla adequatio est et mēsuratio. Si aūt loqmur de merito cōgrui tunc dicunt doctores vbi sup̄ q̄ btā virgo Maria meruit añ incarnationē cōcipe filiū dei qm̄ p̄ nimia sua puritate: benignitate: z būlitate idonea erat vt efficeret mater dei, q̄ fm Anſ. in li. de ꝯceptu virginali decebat vt illius ꝯceptio fieret de mre purissima ꝛc, z ideo de ea canit eccl'ia. Btā viscera Marie virginis q̄ meruerūt portare eterni patris filiū. Tertiū est meritū digni q̄ sez virtust̄ orat p alio vt mereat exaudiri, et hoc merito Maria virgo meruit ꝯcipere xp̄m post annūciationē, quia spūssctūs in eā copiosissime descēdit nō indispositā. Si em̄ bene ꝯsideramus q̄d cōtinet in illis ꝓbis que virgo sacratissima ꝯcludendo angelo dixit Ecce ancilla dñi ꝛc, certe eā dignam iudicabimus cōceptiōe filij dei. Nā cū dixit: ecce, pmptitudinē obedientie ostēdit, q̄ tāta fuit q̄ nunq̄ deo gratior atq̄ acceptior in aliqua alia creatura siue hoīe siue angelo inueniri potuit. Cū subiūxit: ancilla dñi, pfundum būlitatis sue manifestauit. non em̄ potuit ea que eligebat vt esset mater dei efficaci⁹ sibi vilescere deūq̄ magnificare q̄ se ancillā dñi nuncupādo: Cū dixit: fiat mihi, fidē suam declarauit. Cuius lumine adeo fuit illustrata vt nihil de xp̄o incarnādo senturet diminutū. Cū tandē dixit: fm verbū tuū, charitatē suaz aperuit q̄ ad deū diligendū ita cū illo ardēter cōiuncta fuit vt creatura nō sufficiat illud cogitare. Nunq̄ in hac vita inuent⁹ est nec inueniet q̄ tāto feruore amoris cor suū dederit deo q̄ntū tunc tribuit ipsa virgo beata nullus etem̄ cor q̄ dilexerunt deuz fuit in eo excessu dilectiōis in quo ipsa feruebat adeo q̄ illis verbis, plat̄ merito digni meruit esse mater dei. ℙ Tertio de quo vltimo tractandū est dicit̄ pfunda humiliatio. Ad cuius euidētiā nota q̄ triplex est būlitas. quedā mala falsa et deo inimica, et quedam bona vera et deo amicissima. z aliq̄ partim falsa z partim mala et partim deo inimica. Būlitas tota mala z deo inimica est triplex. scz dejectiōis. pusillanimitatis z malignitatis. Būlitas dejectōnis est cum deus flagellis superbiam mūdi sternit. ysa. xxv. Humiliabit gloriā Moab cū allisiōe manuū ei⁹ et munimēta sublimiuz muroz tuoz concident z būliabunt et detrahent ad terrā vsq̄ ad puluerē. Et Osee vij. Humiliabit israel in facie ei⁹ nec reuertent ad dñm deū suū z nō quesierunt eū ꝛc. Secunda dicit pusillanimitatis. vt cū q̄s veritatē dicere ptimescit, vel ꝓra illam impugnantibꝫ resistere nō audet. Eccl'i. xiij Noli esse būlis in sapientia tua: ne būliatus in stulticiā seducar̄. Et Crisost. in c. Nolite. xj. q. iij. ait: Nō solum ille pditor est veritatis q̄ trāsgrediēs veritatē p veritate palam mendaciū loquit̄. Sed etiā ille q̄ non libere veritatē pnunciat quaz libere pnūciare debet. Aut nō libere veritatē defendit quā libere defendere cōuenit, pditio est veritatis. Tertia mala humilitas dicit̄ malignitatis. De q̄ Eccl'i. xix. Est q̄ nequiter se humiliat z interiora eius plena sunt dolo. ps. Pacē loquit̄ cū proximo z occulte ponit insidias ꝛc. Humilitas tota bona est virt⁹ q̄dā qua passio tendēs ad magna recta ratione regulat̄: ne passio irruat sine ratione in magna. Sicut magnanimitas est q̄ regulat̄ passio ne desperatōe retrahat̄ sed recta ratōne psequat̄ magna. z q̄a desiderīū tēdens ad magna inq̄tū est inordinatū: est ozigo oīm malorum. j. Thi. vj. Radix oīm malor̄ est cupiditas. ideo būlitas dicit̄ tractiua oīm viciorum: fm quā q̄dem ratiōez būlitas oīm virtutū dicit̄ fundamentum Unō Raban⁹ sup̄ Math'. Cogitas magnā fabricā ꝯstruere celsitudinis: de fūdamento pus cogita būlitatis. z quāto maius erit edificiū tāto altius fodit̄ fundamētum. z Grego. in Omel. Qui sine būlitate virtutes ꝯgregat in ventū puluerē portat. Humilitas mixta est q̄dā corpalis demōstratio q̄ q̄s exteri⁹ nō interius būliat̄ vt hoibꝫ placeat vt est humilitas hipocrita. De q̄ dñs ait Math'. vij. Attendite a falsis ꝓphetis q̄ veniūt ad vos in vestimētis ouiū intrinsecus aūt sunt lupi rapaces ꝛc. Et dicit mixta q̄a nō totaliter est mala. nec totaliter deo inimica. min⁹ em̄ malū est būlitatē ostēdere cū malicia q̄ iniq̄tatē publice p ficere. ꝓterea p occultis criminibꝫ penitē-

tia arbitraria est, vt in cā. tpa penitudinis. xxvj. q. vij. et de pe. r re. c. iij. vbi glo. ij. In manifestis autē criminibus seruanť statuta iuris r purganť correctione publica. vt in c. j. r. ij. de pe. et re. Q Premissis sic notatis de būlitate virginis Marie pono hanc cōclusionē. ex gl'iosa maternitate virgo Maria se intantū humiliauit quātum est possibile humane mēti imaginari. Hec cōclusio pbať triplr. scz ratiōe. autoritate r exēplo. Prio autoritate bti Bernī. inquiēť Virgo virginitate placuit sed humilitate cōcepit. Facta est Marie humilitas scala celestis per quā deus descēdit ad terras. Itē Bede in Omel'. Decebat vt sicut per supbiam Eue mors intrauit. Ita p būlitatē Marie vite introit⁹ panderet. Et btūs Hiero. in trāsitu suo Maluit inquit deus de btā Maria incarnari ppter būlitatē ēj ob aliā quātācunqz virtutem. Hoc etiā ipsa de seipsa testať Lu. j. dicens Respexit dñs būlitatē ancille sue id est approbauit. Secūdo pbať ratiōe. Primo sic Quāto ds virtuosior est: tāto christo dicť esse similior. sed ego gl'iosa fuit virtuosissima. ḡa inqt angelus Aue gr̄a plena. ergo christo debuit esse similior. sed iter ceteras christi virtutes būlitas sancta potissima ē Matth. xj. Tollite iugū meū sup vos et discite a me qa mitis sum r būllis corde. vbi Aug⁹. Nō ait. discite a me mortuos suscitare. siccis pedib⁹ sup aḡs ambulare. sz qđ ait. quia mitis sum et būllis corde. Ergo in hoc debuit filiū imitari. r sicut ī ceterj virtutib⁹ excellentior est: sic in ista excellit. Secundo sic. qnto qsqz p gratiā deo ppinquior est: tāto sibūpsi abiectior r būlior. Sed virgo gloriosa oīnib⁹ puris creaturis erat deo ppinq̄or: ergo oīb⁹ humilior. pseqntia nota cū maiori p btm Greg. in moral'. Tāto inqt fit qsqz vilior deo qnto preciosior sibi. r tāto pciosior deo quāto ppter eum vilior sibi. Minor pbať p Isi⁹. de sum. bo. Parvulus ī oculis tuis esto vt sis magn⁹ in oculis dei. Tāto em̄ eris apud deū pciosior quāto fueris ante oculos tuos despectior. Tertio pbať sic. Sūma vicia sūme sunt detestanda. ergo p locū a contrarijs sūma virtus est amplectenda. Sūmū autez viciū est supbia: qa supbis deus resistit. ergo humilitas q huic opponit ptutū est maxima. maxime aūt virtutes maximū virum decent. Sed virgo Maria fuit oīm matrum ergo illi maxime summa būlitas decuit. Unde Lassio. sup ps. Erubescant inqt elati vbi credunt habere locū supbiā cum celū et terrā videāt ab būlitate occupatū.

R Tertio pbať hec cōclusio exēplo. de mōstrauit em̄ Maria summā būlitatem ante partū: in partu r post partū. Añ partū fuit būlis in annūciatiōe angelica Lu. j. vbi dicť. q turbata est in sermone ej⁹ et cogitabat qlis esset ista salutatio. Alterata est virgo ex celsitudie inaudite laudis. r in fine euāgelij legiť. Ecce ancilla dñi fiat mihi sm verbū tuū. vbi demōstrať q non est elata in salutatiōe tāta: sed potius humiliata. vt declaratū est sup in scō articulo versus finē. Deinde pfectissimā būlitatē ostēdit in visitatione Elisabeth. vt dicit glosa Matth. iij. Sic decet nos implere oēm iusticiā id est pfectissimā būlitatē. S Lucas tres sunt gradus. Primus se subjcere superiori: qđ est necessariū ad salutē. Scōs subjcere se eqli qđ est humanus et q̄etum. Tertiꝰ subjcere se inferiori: qđ est exēplus pfectissime būlitatis. sicut fecit Jesus petens et suscipiēs baptismū a Johanne baptista. rex a milite. dñs a seruo. sanctificator a sanctificato. r postea etiam lauās pedes discipulor. Sic etiā fecit Maria qñ visitauit elisabeth: humiliando se inferiori pergens regina ad vasallā. dña ad ancillā mater dñi ad matrē serui. Qđ intelligens Elisabeth visitata r a spūsācto edocta ait. Unde hoc mihi vt mater dñi mei veniat ad me. qsi diceret. qbus meis meritis accidit mihi hoc: non est hoc decēs. sed q potius ego venirē ad te vt dñaz meā r matrez dñi mei. et nō soluz iuit sed r prior salutauit. et nō solum salutauit: sed cum ea tribus mensibus stetit: vt in partu tunc futuro ei seruiret. Unde exemplo eius debent mulieres etiā inferioribus suis būlliari r seruire. Secundo virgo Maria in partu etiā fuit humilis: quia filium suum peperit non in palacijs laureatis. nec in lectis eburneis. nō in pānis pōpatiq̄. sed reclinauit eum in presepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Lu. ij. Post partū etiā fuit humilis. quod maxime patet in pśentatiōe sua r oblatiōne pro filio in templo facta post tempus pur

gationis eius, vt patet Lu. ñ, obediendo legi Moysi ad quã non erat obligata vt dictum est supra in die purgatõnis sue. Ecce ergo quanta hũilitas beate virginis vt pter ipsam digna efficeret mater dei. Hec de tertio tẽ.

De sancta Margaretha sermo. LXI. wann. r.

Virgo cogitat

Virgo cogitat que dñi sunt vt sit sancta corpore t spũ. j. ad Cor. vij. cap. In his verbis aplus describit ea que cõcernũt excellentiã virginalez. q̃ pciosus thesaurus sit ipa virginitas bene ostẽdit Ambro. sup illo ꝓbo aplĩ vbi s. Bonum est hominẽ sic esse: dicẽs. Supergredit virginitas cõditionẽ hũane nature per quam homies angelis assimilant, maior em̃ est virtus virginũ q̃ angelorũ, Angeli em̃ sine carne viuunt, homies ꝓ virgines in carne triumphãt, in carne aũt preter carnem viuere: non terrena vita est sed celestis inq̃t Hieronim⁹. Ideo aplus volens exp̃mere meritũ excellentie virginitatis dicit. Virgo cogitat que domini sunt vt sit sctã mẽte t corpe. Ac si diceret. Post q̃ virgo carnẽ suã hic vicit: quid aliud facere t cogitare habet q̃ ea que ad diuinũ honorẽ ptinẽt. Sed q̃re hec facit? certe iõ: vt sicut est sancta siue imaculata corpore, ita etiam sit sancta t imaculata spiritu siue mente. Ac si diceret. Non sufficit integritas carnis nisi etiã assit puritas mẽtis: voluntarie ꝓpter deũ cõseruando virginitatẽ corpis. Pro gratia Aue maria tẽ. Virgo cogitat que domini sunt tẽ. vbi supra. In verbis illis duo ad laudem inclite virginis t martiris Margaretbe nobis veniunt cõsideranda. Primo q̃ virgo deuota debet esse sollicita ac intenta in bis que spectant ad diuinũ honorem, et boc cũ dicit Virgo cogitat que domini sunt. Secundo cõsiderare debemus fructum quez virgo diuinis obsequijs mãcipata recipit in hoc mundo, videlicz castitatem mẽtis t corporis: cum subiungit, vt sit sancta corpore t spiritu, boc est vt sit munda tam in anima q̃ in corpore. ¶ Circa primũ notandũ q̃ tria sunt virginibus attẽte cõsideranda. Primo vt in eis sit virtus vere humilitat⁹. Secũdo vt in eis ardeat ignis diuini amoris. Tertio vt i eis emineat copia mor totiꝰ honestatis. Primo ḡ deuota virgo cogitare debet vt in ea sit virtꝰ vere humilitatis. Quia sm Greg. virgo viuere debet in puluere et cinere: in aspitate: in humilitate penitẽtie. Raz sepe deꝰ pmittit virginẽ labi ꝓpter eiꝰ superbiã. Hã sicut tradit Augꝰ. li. j. de ciui. dei. Deus aliq̃n permisit barbaricas natões sicut tã turcos violare virgines sacratas deo t alias q̃lescũ q̃, aut ꝙa superbierũt de virginitate, aut forte postea superbire potuissent. Ideo ꝓ hũilitate taliũ deꝰ illa pmisit. Unde ibidẽ dicit Augꝰ. Si forte queris cur vos pmisit deus violẽter violari Ultra q̃dem est prouidẽtia creatoris mũdi t rectoris eiusdẽ atq̃ inscrutabilia iudicia eiꝰ, veruntamẽ interrogate animas vras fideliter si forte de isto virginitatis et pudicicie bono vos extulistis hũanis laudibꝰ delectate: t in hoc alijs inuidistis aut tales spreuistis: nõ accuso q̃ nescio: nec audio q̃d interrogata corda vestra respondeãt, si tñ ista esse responderint: nolite mirari bec vos amisisse vnde hoibꝰ placere ꝓcupiscitis, q̃ si peccantibꝰ nõ cõsensistis: diuinẽ est gr̃e munus vt videlicet virtus animi nõ amitteret: humanum successit obprobrijũ: ne hũana gl̃ia amaretur. Quia, ꝓpter superbiã sepe deus hoiem ꝓuat gratia qua cõseruatꝰ est a luxuria vel a culpa. Exẽplũ. Sepe coniugatis dũ alios despiciũt superbe que thoꝛ suũ violarunt: gr̃a auferẽt qua ꝓstiterũt. et tũc in similia vl̃ maiora peccata labunt. Ita etiam de virginibus, quaꝛ ꝓ corda respondent nunq̃ de bono virginitatis, viduitatis vel coniugalis pudicicie superbisse: nec alijs inuidisse. nec iste q̃dem que tales sunt si eas barbarica libido oppressit: hoc esse pmissum censent. nec ideo credant deum ista negligere quia permittit q̃ nemo impune cõmittit. Quedaz em̃ veluti põdera malaꝛ cupiditatum t p occultum presens diuinũ iudicium relaxant t vltimo iudicio reseruãtur Fortasse em̃ que sibi bene ꝓscie sunt vt ex illo castitatis bono cor inflatum nõ babuerint t tamẽ vim hostilẽ passi sũt: habebãt aliquid latẽtis infirmitat⁹ q̃ potuiss eas in superbiam extulisse: si banc vim non fuissent perpesse. Sicut enim quidam rapti

ſunt morte ne malicia mutaret intellectuz eoz, ita q̄dā ex iſtis vi rapte ſunt ne pſpitas mutaret modeſtiā eaz. Non em̄ ablata eſt caſtitas, ſed perſuaſa humilitas. Permiſit ergo deus hoc eis in bonuz nō in malum. Hec Aug⁹, ſentēcialiter. Quāte ergo būilitatis fuit btā Margaretha ex hoc appa ret, quia cum eā Olibrius ita eligeret vt ſi libera eſſet eam in vxorē ducere vellet, ipa tanta oblata gloria ſe non extulit ſed poti⁹ p chriſto ptemni voluit z nutricis ſue oues cuſtodire q̄s cum Olibrio in hui⁹ mūdi va nitatibus et voluptatibus viuere. poti⁹ p chriſto būilitatez virginitatis vſq; ad mor tem voluit cuſtodire q̄s corpe ſoli ꝓpo con ſeruato pollui rē. Secdo virgo deuota co gitare debet vt in ea ardeat ignis diuini amoris. Uñ ſicut dicit Aug⁹. ſermone pri mo de aſſumptiōe virginis cōparās virgi nitatē lilio. Poteſt lilij noīe vnaquecz vir go ſignificari, liliū ſiq̄dez flores reliq̄s can dore nimū nitoris p̄cellit z odoris iocūdi tate nibilominus p̄pollet, vnde ſatis con grue aſſimilat virgineo decori. Iſte nanq; flos alti⁹ ex aqua ortus ex tellure ſuſtollit et verſus ethera tot⁹ apit, a foris q̄z nimis eſt cādidus: intus ꝓ rutilo flāmeſcit aſpe ctu. Sic nimirū virginitas toto nitu ab in fimis aſcēdens ad ea que ſupna ſunt am bit, cādeſcit exterius mūdicia virginee car nis, flāmeſcit interius amore gemine cha ritatis, fragrat paſſim odore bone opinio nis, extollit ad ſublima intētiōe ꝓtinua cor dis. Sed hoc p̄cioſum liliū ſicut ſacra p̄ hibet lectio: inter ſpinas inuenit, vt nouc runt venerāde virgines et boīm ſe debere tolerare moleſtias inter q̄s tegūt et pūctio nū tēramīa malignoz fortiter expugare ſpi rituū: vt p hoc a dño amice inter filias vo cari mereant. Hec Aug. Beata ergo mar garetha quāto igne flagrauerit: lāpades z flāme q̄ eius carnez vrebāt oſtendūt, quia tanto charitatis igne feruebat vt nullus ignis tribulatōnis eam extinguere p̄ualeret. Certō virgo deuota cogitare debet vt in ea ſplēdeat copia totius honeſtatis. De hoc dicit Aug. oſtendēdo virginitatē mē tis et corpis. Virginitas eſt in carne cor ruptibili ꝓpetua incorruptōis meditatio id eſt ꝓpoſitum ſeruādi ꝓpetuaz incorruptio nē. Cui alludit Solinus q̄ narrat q̄ in In dia ſunt virgines que ſe veneri penit⁹ ab dicauerunt: pecuniā neſciūt. nemo ibi na ſcit: nec deficit boīm multitudo, locus ipe addictus eſt pudicicie, ad quē licz vndiq; multi gentiliū ꝓperent, nullus tñ admittit niſi quē caſtitas fidei z innocētie meritum pſequat. Nam q̄ et⁹ eſt vel leuis culpe ob noxius q̄uis ſummope adipiſci ingreſſuz velit: tñ diuinitus ſubmouet. Ita p imen ſum ſpaciū ſeculoz incredibile dictu eter na gens eſt ceſſantibꝰ puerperijs. Hec ille Neceſſe eſt ergo virginē innocentiā habe re vel copiā boneſtatis ſi velit in cetu vir gineo eternaliter habitare. Quia ergo bea ta Margaretha plena virtutibꝰ erat, et ſic de ipſa cantam⁹ Ibat de virtute in virtu tem. Et cum ad laſciuiā ab Olibrio tētare tur ozauit ne margarita id eſt caſtitas fidei ſue in lutū p̄iceret, z ſic caſtitatē mentis z corpis in ea dñs cuſtodiuit. Quia ergo ip ſa cogitauit dño diſponēte vt i ea eſſet cui men vere būilitat⁹, ignis diuini amoris, et copia tot⁹ boneſtatis. Ideo bñ de ipa dic tum eſt. Virgo cogitat q̄ dñi ſunt. quod erat p̄imū membū diuiſionis ꝓpoſite rē. Secūdo dixi q̄ in verbis thematis nobis ꝓſiderādus eſt fructus quē virgo diuinis mācipata recepit in hoc mūdo. videlicz ca ſtitatē mētis et corpis. cū dicit, vt ſit ſancta corpe z ſpū. B ꝓpter q̄ notandū q̄ no tanter dicit ſancta corpe et ſpū, nam multi aut multe ſunt ꝓgines qui vel que virgini tatez in corpore cuſtodiunt ſed mente pol luunt. iam per viſum: iam per auditū: iam per alios ſenſus exteriores: ita vt veniatur tandē poſt cogitationē ad appetitum volu ptatis carnalis. De talibus dicit Aug⁹. in in libro de fide chriſtiana in ſentētia. z ha bet in ca. Non ſolo. xxxij. q. v. Nō ſolo af fectu z tactu ſed z aſpectu appetitur et ap petit concupiſcentiā feminarum. Et ſequi tur. Ne dicatis vos habere animos pu dicos ſi oculos habetis impudicos. quia impudic⁹ oculus impudici cordis eſt nun cius. Unde z tacente lingua corda impu dica mutuo aſpectu ſeinuicē ſibi nunciant et ſm cōcupiſcētiā carnis alterutrum dele ctant. ipſa em̄ caſtitas fugit de anima duz etiam corpus intactū ſeruat ardore ꝓcupi ſcētie. Ex quo patet q̄ ſumma diligētia ca uende ſunt etiā occaſiōes peccatoruz ſicut

aspectus pulcritudinis mulier. Vñ Aug. sup̄ ps. Miserere mei de⁹. cuius titulus est. ps. ix. Cū venit ad eū Nathan p̄pheta quando intrauit ad Bersabee: dicit Aug⁹. Bersabee erat vxor aliena: cū dolore dicimus et tremore, noluit taceri de⁹ sed scribi, dicā ergo nō exhortans imitationez sed instruēs ad timorē. Hui⁹ mulier⁊ vxoris aliene pulcritudine captus rex ⁊ p̄pha Dauid, ex cuius semine ſm carnē de⁹ venturus erat: adulterauit eaz Et subdit. hoc in isto ps. nō legit: sed in titulo eius appareat. In libro aūt regnoz sine regū plenius apparet. ij. Regū. xj. Utraq; scriptura canonica est ⁊ sine dubitatōe a fidelib⁹ tenēda. Homicidio etiā auxit adulteriū. q̄a illius maritū in bello ordinauit occidendū. ⁊ post hoc factū missus est ad eū Nathan p̄pheta a deo q̄ eum argueret de tāto cōmisso. ij. Reg. xij. Subdit Aug⁹. Quid caueant hoīes diximus sc̄z occasiones pctōrum. quid ꝓo si lapsi fuerint imitent⁹ audiamus Multi em̄ cadere volunt cū Dauid, ꝫ nolunt resurgere cū Dauid, nō ergo cadendi exēplum ꝓpositū est: sed si ceciderīs: resurgendi. Attēde ne cadas. nō sit lapsus maior⁊ delectatio minor⁊, sed sit casus maiorū tremor minor⁊, q̄si diceret. Merito habet oīs hō timere: si tāt⁹ p̄pheta ex aspectu mulieris cecidit. Et sequit⁹ Ad hoc in eccl̄ia sepelectū atq; cantatū est. Audiant q̄ nō ceciderūt ne cadant, audiāt qui ceciderūt vt surgant Tāti viri pctm̄ nō tacer⁹ p̄dicatur in eccl̄ia. audiūt mali multi ⁊ q̄rūt sibi patrocinia peccādi dicētes. Si dauid: ⁊ cur nō ego, sed respōdebo tibi, Dauid sibi nullum ad exēpluz ita ꝓposuit sicut tu. tu tibi tanq̄z sctm̄ ꝓponis vt pecces: nō vt imiteris eius sanctitatē, si imitari vis ruinā: hoc amas in dauid qō odit Dauid: p̄paras te ad peccandū, libz̄ū dei inspicis vt pecces, scripturas dei ad hoc audis vt facias qō displicet deo. Hoc nō fecit Dauid. Correptus est p̄ p̄pheta: nō lapsus est in p̄pheta. Subdit Aug. Alij ꝓo audiētes casum fortis viri dauid metuunt infirmitatē suaz, ⁊ quō deuitare cupientes: ab aspectu securos abstinēt oculos, nō eos defigūt in pulcritudine carnis aliene: nec seipsos facūt de p̄uersa simplicitate securos, ꝓponūt sibi casum Dauid: et ex hoc magis sibi timent videntes tantū cecidisse ꝓphetā: reprimūt oculos a petulantia: nō facile se cōmiscent mulieribꝫ alienis. nō leuant oculos facile ad aliena menia, ad aliena solaria, hec Aug⁹. Cōsideremus ex his oīb⁹ quantū periculum hō incidere potest ex solo aspectu Unde em̄ Olibri⁹ cecidit: nisi quia incaute luxurioso anīo in beatā virginez Margarethā visum sparsit ⁊ sic eam cōcupiuit, et q̄a beata Margaretha ei⁹ recusauit facere volūtatē, ideo nūc flāmis eā exuri p̄cepit, nunc vncis ferreis lacerari, vt p̄ horrore carnis ⁊ sanguis eā aspicies: inde haberet horrorē vnde habebat oculoz⁊ delectationē. Hinc ergo eā fame, hinc carcere punit, hinc submergi p̄cepit, nō aūt submergit⁹ virgo: sed illesa exiens vidit q̄nq; milia hoīm ex hoc miracl̄o baptisatos Inde ad vltimū capite plectit⁹. Acce quāta mala adduxit puersitas oculoz⁊. Auertam⁹ ꝑ oculos nr̄os ne videāt vanitatē, cogitem⁹ que sint dñi vt sim⁹ sancti corpe ⁊ spū ſm q̄ exigit status cuiuslibet. Sequant⁹ maritati ⁊ cōiuges Margarethā in ꝓstantia fidei, in cōtinentia cōiugali ⁊ hūilitate vera, virgines in pudicicia. Si vocaris margaretha seqre margarethā. ¶ Qualis aūt intersit differētia meritoz⁊ ꝓiugatoz⁊ virginuz ostēdit Aug⁹. in li. de sctā ꝟgitate. c. xxviij. et xxix. dicēs in sentētia. Habēt ꝓiugia bonū suū nō q̄a filios p̄creāt: sed q̄a honeste licite: pudice: ⁊ socialiter p̄creati ⁊ procreatos salubriter instāter⁊ educāt. quia thori inuicē fidē seruāt. q̄a sacramētum cōnubij nō violant. Hec tū oīa hūani officij sunt munera. Uirginitatis aūt integritas et p̄fia ꝓtinentiā ab oī cōcubitu imunitas angelica portio ē. ⁊ in carne corruptibili ⁊ corruptionis p̄petue meditatio. Vñ Hiero. in sermone de assūptōe virgis gl̄iose. Sp̄ est angelis ꝯgnata virginitas, p̄fecto i carne p̄ter carnē viuere nō terrena vita est sed celestis. Unō in carne angelicā gloriā acq̄rere maioris est meriti q̄z habere. Ideo ꝟgo deuota diligēter cogitare debet vt tāta gr̄e dignitatē ꝓseruet ⁊ soli deo thor⁊ immaculatū sui cordis p̄paret: ne templū qō sibi dñs in ea dedicauit: diabol⁹ possit aliqua turpitudie violare. Nunq̄z ergo se securā extimet: sed sp̄ sit in timore. Sic monet btūs Hiero. i epl̄a ad custochiū dicēs

Si aplūs Paulus vas electōis ꝑpter carnis aculeos z incentiua viciorꝫ reꝑmit corpus suū et seruituti subūcit: ne alīs predicans ipse reprobꝰ efficiaꝝ, et videt aliā legē in mēbris suis repugnantē legi mentis sue si post nuditatē: ieiunia: famē: carceres: flagella: supplicia: in semetipm reuersus exclamat. Infelix ego homo qs me liberabit de carcere mortis huī? Tu te putas securam esse: caue queso ne qñ dicat de te deꝰ. Virgo ysrael cecidit z non est qui sustinet eam. Amos. v. Audenter dicā: cū oīa posset deus: suscitare virginē nō pōt post ruinā. valet qdem liberare de pena: sed nō valet coronare corruptā. timeam illā ꝓphetiam ne in nobis etiā cōpleatur. Si ergo virgies corpe: ob alias tm causas z culpas non saluant. qd fiet de illis q̄ ꝓstituerūt membra xp̄i z īmutauerūt tēplū spūssctī in lupanar et post trinitatis hospitiū fecerūt demonū habitaculū. O deus q̄t sunt tales q̄ sic iuuenculas fatuas decipiūt et defloratas derelinquūt: q̄ tandem oī solacio destitute sepublice ꝓstituūt. O deꝰ q̄t mala sequunt. ille q̄ prius victe fuerūt z decepte postea efficiunt rhete diaboli: et alios et alias plures vincūt z decipiūt z in rhete diaboli cōcludunt. Taceo de malis plurimis q̄ alīs euenire possunt, ne forte mater ꝑpus meretur dici sepulcrū q̄ genitrix infantē nōduz nati. Quid tunc de natis z occulte interfectis, tibi deus vindicta q̄ nosti singula, ecce priuat fetū clara dei visione: q̄ seipaz ad iudicauit eterne dānationi zc. O Dubitaꝝ circa dicta, exq̄ dictū est q̄ ad virginem spectāt cogitare ea que dñi sunt: vt sit sancta corpe z spū, que sunt tm illa q̄ requirunt ad puritatē siue virginitatē mētis. Respōdeꝝ breuiter q̄ tria reqrunt ad hāc puritatem. scz mūda affectio q̄ ad interiorem cogitatū. sancta locutio q̄ ad sincerꝫ affatū et bona opatio q̄ ad exteriorē apparatum. Hec tria fuerūt ī deuota ꝓgine Sara. De qua Thob. iij. 8z. q̄ ipsa in oratōe sua sic dicebat. Tu scis dñe qa nunq̄ ꝯcupiui virum z mundā seruaui aiam meā ab oī cōcupiscentia. Ecce ꝑmū vicz mūda affectio cogitatus. Sequit. Nunq̄ cū ludētibus miscui me, ecce secundū, scz sctā locutio affat? in ludis em̄ solēt verba scurrilia z impūtinentia sepe ꝓferri. Sequit. Neq̄ cum bis q̄ in leuitate ambulant me participē p̄bui, ecce tertiū scz bona opatio apparat?. Dixi primo q̄ virginitas mentis ꝺsistit in mūda affectione q̄ ad cogitatuz. Vñ dicit aplūs in themate: Virgo cogitat que dñi sunt vt sit sancta corpe z spū. oportet itaq̄ ꝑm apostolicā regulā mūdiciā et sctitatē in esse affectōi z cogitatōni si grata debet esse dño mundicia q̄ viget in carne. Vñ Hiero. exponens p̄dictū verbū aplī dicit. Absit vt castā dixerim illam quā timor aut pudor tātūmodo cohibet. Et Ambro. in lib. de ꝓginitate dicit Hec casta est q̄ metu cogit nec honesta q̄ mercede ꝺducit. Sicut em̄ vidēꝰ q̄ ortulo diligēter clauso z munito exteriꝰ: si bestie cōculcātes z deuastantes retinent interiꝰ: clausura extrīseca modicū aut nihil ꝓficit, sed magis nocet. eoq̄ bestie exire nō possunt. ita si virgo exteriori castitate clausa extiterit: sed interiꝰ illicita cogitatio z affectio affuerit: paz aut nihil hmōi virginitas ꝑdesse poterit, et ob hꝫ alloquit sponsus sponsam Can. iij. Ort? cōclusus sor mea sponsa ortus cōclusus fons signat?. q̄si diceret. O sor mea ꝓpter spem eiusdē hereditat?, z sponsa mea ꝓpter nexum amicicie z societatis. tu es ort? conclusus ꝑ exteriorē virginitatez z es fons signatus ꝑ interiorē custodiaz z castitatem. Fons em̄ tunc signat q̄ cor a quo procedunt cogitationū riuuli: a cogitatōibꝫ immūdis z vanis desideriis ꝓseruat. z q̄ndo sanctis meditatōibꝫ occupat. Isti? euidēs signū habem? in sacra scriptura, nā alit legit dñs apparuisse in veteri lege q̄ cohibebat manū ab ope. aliter in noua q̄ cohibebat etiā cor a mala cogitatōe. Legim? enim Dan. x. dñm appuisse Danieli ꝓcinctū ad renes, z Apoc. x. legit dñm Iohi euāgeliste apparuisse ꝓcinctū ad māmillas. ad designādū q̄ ī veteri lege cohibebat cōcubit? illicit? q̄ ad opus, in noua aūt lege cohibebat q̄tū ad desideria z cogitat?. Ex illis ꝫ patet q̄ ad puritatē virginalē reqrit puritas mētis q̄ consistit q̄tum ad cogitatū in munda affectione. Secundo virginitas mentis cōsistit in sancta locutione quo ad sinceriorem affatuz. Illius exemplū ponitur virgilꝰ in virgine ꝓginuz Maria. De cui? sinceritate z affatu et modestia narrat euāgelica hīstoria. E Vbi inuenit raro

et honestissime locuta. Septies enī in euāgelio inuenit Maria locuta fuisse z nō pluries, bis ad angelum. ter ad dñm. z bis ad hoīes. Ecce q̄s raro inuenit Maria virgo locuta. Cōsiderem⁹ aūt honestatē z vtilitatem ꝓbor suor. Primū enī ꝓbum ad angelū fuit verbū castitat̄ et pudicicie. Quō fiet istud. Secundū fuit hūilitatis z obedientie. Ecce ancilla dñi. Tertiū aūt verbum z ꝑmū ad dñm fuit verbū deuotiōis et reuerētie. Magnificat aīa mea dñm zc. Quartū z secundū ad dñm siue filium fuit verbū cōpassionis z benuolētie. Vinum nō habēt. Quintū verbū z tertiuz ad dñm fuit verbum amoris z mestitie. Fili q̄d fecisti nobis sic: ecce p̄ tuus z ego dolentes q̄rebamus te. Sextū verbū z ꝑmū ad homines fuit hūilitatis z amicicie: dū saluta uit Elisabeth. Septimū verbū z secūduz ad hoīes fuit verbū instructōis et ꝓuidentie. Quōcūq̄ dixerit vob facite. Ecce septez verba virginis bene ꝓformia septē verbis filij sui in cruce. ¶ Nota exēplo virginis Marie: sermo cuiuslibet virgis ꝑtio debet esse modestus z rarus. De hoc Ambro. in li. de vir. sic ait. Custodi virgo vias tuas vt nō delinq̄s in lingua tua. q̄a et bona loqui plerūq̄ est crimen virginū. ingredit latro p os tuū si falsum loqueris. si ꝓcaciter: postremo si vbi nō oportet loquaris. clausi sint fores labior tuor. z obseruatuz maneat vocis vestibulū. Hec ambro. Ad hoc etiā est dubiū Orige. sup Math. q̄ dicit rarū sermonē necessarium esse ad custodiam castitat̄. Dicit enī sic. Sex sunt que īcorruptā seruant castitatē. sobrietas. operatio. asperitas. sensuū cohibitio. rarus sermo cum honestate. euitatio occasiōis peccati. ꝑsone. loci. et tꝑis. ¶ Exēpluz de honesta locutione refert Greg. iij. dyal. de quadā sctīmoniali q̄ carnis mūdiciam habuit: sed lingue. ꝓcacitatē atq̄ stulticiā non declinauit. ea aūt defuncta z in ecclesia sepulta: eadez nocte eiusdē ecclie custos p reuelationē vidit q̄ ipsa deducta aū sacrū altare p medium secabat̄: z pars vna illi⁹ cremabat̄. pars aūt altera intacta remanebat z mane cōbustionis signū in marmore apparuit: ac si corꝑali igne cremata fuisset.

¶ Secundo: sermo virginis debet esse mūdicia clar⁹. Unde btūs Hiero. in epla ad virginē dicit. Munda linguā a mēdacio. a detractiōe. a ꝓiurio. z etiā a iuramento. Nefas enī est vt labia q̄bus dñm ꝓfiteris. oras. bñdicis. z laudas: alicui⁹ polluatur sorde peccati. illis enī ꝑcib⁹ annuit dom̄in⁹ q̄s lingua īmaculata ꝓnunciat Hec Hiero. Hoc verbū aduertere deberent nedum virgines: sed z vidue et maritate q̄ inardescunt scire mala. ꝓior⁹ suor. et si qua macula est in ꝓximo vel ꝓxima: gaudēt q̄a talia sciūt: detrabūt: z se p hoc extollūt. sed quare hoc. certe: vt p hoc malicia suā palia re possint. Debet g̃ sermo virgis esse mūdus. Hoc enī necesse est ad custodiā castitatis: teste apl'o. Corrūpunt bonos mores colloq̄a praua. j. Cor. xv. Nō debet ergo virgo rumiare secl'ares cātilenas. nō īanes z amatorias amplecti nugas. nā mediantib⁹ talib⁹ ille cui⁹ alit⁹ ꝓunas ardere facit tanq̄ mediante sufflatorio diabolico ꝓcupiscētias ī cordib⁹ ꝙginū excitare et cōcitare solet. ¶ Tertio sermo virgis debet esse prudētia clar⁹. virgo enī deo seruire volēs: debet esse vna de nūero prudētū. z ideo prudētē decz prudēter facere. ita sermo virgis debet esse prudētia adornatus. Un̄ Hiero. in epla ad Demetriadē ꝙginē Sit sermo virgis prudēs. modestus. rar⁹ nec tā eloq̄ntia q̄s pudore ꝑciosus. mirent oēs tuā de te docente verecundiā: te loquēte prudentiaz. Tertio principaliter dixi q̄ virginitas mentis consistit in sancta operatione siue in bono opere q̄ztum ad exteriorem apparatū. Exemplū illius habem⁹ in virgine Maria. De qua Ambro. exponens illud super Lucam. Exurgens Maria zc. Mariam que ante in intimis penetralibus versabat̄ non a publico virginitatis pudor: non a studio asperitas montium: nō ab officio. plixitas itineris retardabat. Est tamē veruz q̄ bona occupatio virginis debet esse vl' in opere manuali vl' doctrinali: vel auditione talis. vel in feruore spirituali quo ad orationem. multaz enī malicia docuit ociositas. Ecclesiastici. xxx iij. Ut ideo dicit apostolus. j. Corinth. vij. Volo omnes homines esse sicut meipsuz. Ipse autem determinatis tēporibus operabatur in ouibus suis. licet foret homo excellentissime contemplatōnis. Qualem autē modū virgo habere debet in orando

ostendit Hiero. in epistolis ad Demetria dē virginē dicens, Cum oratiōnē celebrare desideras talē te exhibe q̄si cū deo fuerī locutura. z post pauca subiūgit, lacrimas aūt psallentis deus magī q̄ voces cōprobat orationū, ac si diceret. Plus placz deo deuota meditatio q̄ lōga orationū modulatio. magis etiā hō meditādo xp̄i beneficia in cōmuni vel singulariter sibi prestita: aut alia q̄cunq̄ dei būficia expellit cogitationes malas q̄ oratōe vocali assidua. ḡa meditādo hō magis attendit q̄ orādo. ḡa orando homo dicit sibi nota z psuetudine concepta. meditādo aūt req̄rīt maior aduertētia. ḡa tunc nō est meditatio sic homini familiariter nota. Ita z in labore manuali expellit virgo malas cogitatōes. dū labor vel est durus aut rarus: vel speciali ad hoc indiget industria vel ingenio. Implorem⁹ ergo oēs hodie deuotissimā Margaretha: vt sicut ipsa mortē ne fidem et castitatē violaret sustinuit. ita nobis gratiaz impetret: qua oībus inimicis nostris nūc et in hora mortī resistere z illos vincere valeam⁹: ne fidē qua deo p baptisma despōsati sum⁹ violem⁹. Quod nobis p̄stare dignet dñs noster Jesus xp̄s in secula benedictus Amen.

De sancta Margaretha sermo. LXII.

Dīte nobis de oleo vestro quia lāpades nostre extinguunt. Math. xxv. K Pro introductōne nota fm sanctū Thomā scōa scōe. q. xv. ij. ar. q. in virginitate duo sunt p̄siderāda. vnū scz formale z aliud materiale. Formale est firmū ꝓpositum scz velle nunq̄ expiri delectationes carnales etiam si posset. Materiale est corpis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Prima est corpis z nō mentis quia mente fornicant z nō corpe. vt in ca. si paulus. xxxij. q. v. ideo perit mēte virginitas. allegat Hiero. Qui viderit mulierem ad p̄cupiscēdū eā Math. v. Secunda est mētis z nō corpis quia violate sunt. Ambro. xxxij. q. v. Tolerabili⁹. tñ iste nō amittunt virginitatī coronā scz aureolā. nō sūt tñ p̄siderāde inter alias virgines. vt habetur. xxxij. q. v. c. ille. Tertia est mētis z corpozis. z hec est gloriosa. xxxij. q. v. Crisost. sicut em̄. Ideo dicit Aug⁹. Virginitas est in carne corruptibili ꝑpetua incorruptōis meditatio. Hec aūt est pfectissima. Talis fuit beata Margaretha. Primā aūt virgitatē scz corpis z nō mētis habuerūt fatue virgies vt ī dic. ca. si paulus. ḡa nō habuerunt oleū secū id ē charitatē: q̄ p oleū significat. ideo rogauerūt prudētes dicētes Da te nobis de oleo vestro ⁊c. In verbis premissis duo tāgunt declarāda. Primū virginitatī ꝓseruatio. ibi. Date nobis de oleo vestro scz ad ꝓseruādā virginitatē. Secūdū virginitatis corruptio siue extinctō. ibi ḡa lāpades nostre extinguunt. I Pro primo notandū q̄ octo sunt necessaria pro virginitatī cōseruatione. Primū est sobrietas. Nam vt dicit Prouer. xx. Luxuriosa res est vinū. z in ca. Luxuriosa. xxxv. distī. vbi dr. Luxuriosa res est vinū et ꝓtumeliosa ebrietas. oīs em̄ q̄ cū his cōmiscet non erit sapiēs. Ideo apl's ad Eph. v. ait. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Dicit Hiero. Vent er vino estuās facile spumat in libidinez. vt in c. venter mero. xxxv. dist. ibi addit. vbi ebrietas ibi libido dñat. Exēplū habemus de Loth q̄ vino repletꝰ dormiuit cū duab⁹ filiabus suis. Gen. xix. Bern. In deliciis p̄clitat castitas. Propterea apl's vt ꝑgo p̄seueraret dicebat. j. Cor. ix. Castigo corpꝰ meū z in seruitutē redigo. Hāc habuit btā Margaretha. Applica hic principiū legende. quia delicias in domo patris fugit et nutrici sue adhesit vbi sobrie vixit. Secundū est sollicitudo. nam ocium inducit maxime ad carnis tētationem. vt dicitur Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas sodome tue sororis. abundantia panis. saturitas. et ocium. Sicut accidit etiam Dauid. ij. Regum. xj. de Bersabee. Exemplum de sancta Justina a diabolo tētata. quia erat sine exercitio. Ideo dicit Hieron. Semper aliquid operis facito vt diabolus semper te occupatum inueniat. Et est ad Rusticum monachū in prologo biblie. Et habetur in ca. Nunq̄. de consecra. distinc. vltima. Hanc habuit beata Margaretha que non fuit ociosa. sed semper in laboribus: custodiendo nutricis sue oues. postea sustinendo tortores vt bene posset dicere illud ps. Ego enim in laboribus sum z doloribus a iuuentute

mea. Et hoc fecit vt possideret requiē opulētā, de qua ysa. xxxij. Sedit populus meus in pulcritudine pacis z in tabernaculis fiducie in requie opulēta. Fuit etiā in dolore quod patet ex amara eius passione q̄ multum fuit cōformis passiōi christi. Christus em̄ denudatus fuit in patibulo. Margaretha expoliata in eculeo. Christus fuit flagellatus ad colūnā vt disciplinaz p nobis portaret. Margaretha tota fuit virgis lacerata vt post hāc vitā aliā disciplinā non sentiret. Christ⁹ fuit pforat⁹ clauis. Margaretha fuit lacerata vngulis. Christ⁹ passus est in patibulo quod erat supplicīū latronū. Margaretha in eculeo q̄ erat supplicīū malefactoz. Christ⁹ fuit totus sanguine plenus. Margaretha tota fuit sanguine cruētata. Christ⁹ passus est ī aere ad innuēdū q̄ est mediator dei z hoīm. Margaretha passa est in aere: ad innuēdū q̄ est nostra interuētrix apud deū. Christ⁹ in sua passione patri spūm cōmendauit: z p suis crucifixoribz exorauit. Sic et margaretha orauit deū p se, p suis occisoribz, z p ipsam inuocātibz, p̄sertim p puerpis. Extende vt in legēda. Tertiū est hūilitas. Unde Ambro. in Omel'. Decet vt virgo q̄nto castior tanto humilior. Exēplū beate Marie virginis q̄ sola hūilitate meruit xp̄m p̄cipere. Ideo dicit Lu. j. Quia respexit hūilitatem ancille sue. Ita btā Margaretha fuit vna de numero hūiliū. Attēde eius hūilitatem q̄a cum fuit pulcra nimis: sicut canit de ea Erat em̄ nimiū formosa: in vultu scz flozuit vt rosa. Et summi patriache gētiliū filia. nō extulit sanguinis nobilitatē: nec corpis speciositatē sicut nūc virgines facere p̄sueuerūt, sed hūiliter nutrici sue se inferiozi in dignitate subiecit et oues eius custodiuit. Aduertit dictum sapientis Eccl'iastici. iij. Quāto maioz es humilia te in oīb̄z coram deo z inuenies gratiā. Attēde scdo ei⁹ hūilitatem. Cum em̄ Olibrius p̄fectus decreuisset vt si libassz ipsā ducere vellet in vxorem vbi magna fuisset: magnāq̄ mūdi gloriam habuisset. ipsa tanta gloria oblata se nō extulit: sed pot⁹ virginitatis hūilitatez vsq̄ ad mortē contemni eligēs custodiuit: vt dicere posset cum p̄pheta p̄s. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis q̄ habitare in tabernaculis pctoz. Quartum est charitas Unde virgines quinq̄ fatue que non sumpserunt oleum secum in lampadibus designātes charitatē dei in cordibus excluse sunt a sponso: et clausa est ianua vt dicit in hoc euāgelio. Aug⁹. Charitas valet ad omnia: sine qua nihil valent omnia. Quid castitas, puritas, disciplīne moralitas sine charitate: nihil. Bern̄. ad Senonem in epl'a. Castitas sine charitate est lāpas sine oleo, subtrahe oleum lampas nō lucet: tolle charitatē castitas nō placet deo j. Thoz. xiij. Si charitatē nō habuero nihil sum. Hāc habuit beata Margaretha nam in hoc p̄obat⁹ eius dilectio, quia totum mundū p̄pter christum despexit: diuitias: delectatōes: z honores. Aug⁹. Quantum quis despicit p̄pter deum: tantū diligit eum. Et sic ipsa dicere potest cum apl'o ad Phil'. iij. Omnia arbitrat⁹ sum vt sterco ra vt christū lucrifacerē. Quintū est habitus honestas. nam superfluitas habit⁹ ducit ad lasciuiam. Unde j. Pe. iij. Nō in textis crinib̄z aut auro, aut veste p̄ciosa. sed q̄ decet mulieres p̄mittētes pietatē p bona opa. Unde Aug⁹. ad Laucianū militē ait. Homines z mlieres qui serico induunt et purpura christū induere difficile ē. Jōo cōsulim⁹ in xp̄o pie viuere volētibz vt moderate induant. Hec ibi. Exemplū de Judith q̄ ornata decepit Holofernē. Judith x. Et Cyprianus dicit. Serico z purpura induti christū induere non possunt. Sic nō fecit beata Margaretha. Inuehe contra virgines nostri tēporis que stolas z manipulos de sameto ferunt zc. Sextum est custodia sensuum. Debet em̄ virgo in verbis esse moderata. vñ Hiero. Sermo virginis p̄udēs z rar⁹. nā virgo q̄ turpia loq̄tur est maloz cordiū signū. Math. xij. Ex abundantia cordis os loquit. Aristo. iij. ethicoz. Qualis q̄sq̄ est talia loquit. opat z taliter viuit. Et sic mala locutio est bonorum morum corruptio. j. Corinth. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia p̄aua. Item debet virgo se cauere a visu: auditu et discursu vanis. Augustī. in ca. non solo. xxxij. q. v. Impudic⁹ oculus impudici cordis est nuncius. Dyna em̄ oppressa fuit a Sichen Gen. xxxiij. q̄a curiose voluit videre mulieres regiōis illi⁹. Amb. in omel'. Discite virgines non curiositare p alienas

domos non aliqs in publico miscere sermones ꝛc. Hoc habuit beata Margaretha. Inuehe cōtra ꝟgines nras q̄ sunt procaces verbis cursitātes p plateas ꝛc. Septimū est timor: vt virgo semp sit timorosa Vñ Bernñ. Solent virgies que vere virgines sunt semp esse pauide. Exēplum patet de btā virgine Lu. j. Applica hic de btā Margaretha: ꝛ inuehe ꝟtra ꝛc. Octauus et vltimū est fuga occasionū. Unde Hiero. Solus cū sola secrete nō sedeas. Quoniā vt ait Bernñ. Stare cū mulieribꝫ ꝛ immunē se cōseruare mai⁹ est q̄ꝫ mortuos resuscitare. Exēplū habet de eo in legēda dalmante. latrones latrones. Applica exēpluz materiale de duobꝫ lapidibꝫ. q̄ si ad inuicē cōprimant emittūt ignez. Vñ Augustin⁹ nolebat habitare cū ꝓpria sorore ꝟsiderās periculū. Sicut patet de Amon q̄ oppressit Thamar sororē suā. ij. Reg. xiij. ¶ Circa secundū principale nota ꝙ q̄ndoꝫ sunt q̄ habent corrūpe virginitatē. Primū est superbia. vñ Aug. li. de vir. Nō solum p̄dicāda est virginitas vt ameť. vex etiā ammonēda est ne inflet. facili⁹ em̄ sequunt agnuz cōiugate humiles q̄ꝫ virgines superbientes Nā de⁹ nō solū respexit virginitatē Marie sed magis hūilitatē Luc. j. Secūdū est defectus charitatis. Exēpluz de illis q̄ndoꝫ virginibꝫ fatuis: de q̄bꝫ dictuz est supra in quarto req̄sito. Tertiū est macula peccati Vñ Hiero. Illa virginitas hostia christi est que nec mentē nec carnē libidine maculat. Ille virgies q̄ in pctis morant deo nō placent. Quartū est diuisio cordis. Unde Aug⁹. li. de ꝟginitate ait. Totus vob ꝟps in corde figat q̄ ꝟ nobis fixus est in cruce. Diuisum est cor virginis cū deo et mūdo studet placere. Quintū est instabilitas. vñ Aug. vbi supra. Deū seq̄mur ne virginitatis bonū a nobis pdat. Predicta q̄ndoꝫ btā Margaretha fugit ꝛ se imaculataz ab eis custodiuit. Extēde ꝛ applica hic legendā.

De sctā maria magdalena sermo. LXIII.

Remittuntur tibi peccata tua Lu. vij. Veritas est ex sententia p sanctos approbata ꝙ q̄nto magꝫ ala supna et spūalia degustat: tanto magis terrena tpalia ꝛ carnalia cōtemnit ꝛ abhominat. Ratio est, quia anima nostra tāte nobilitatis existit vt sine gaudio ꝛ dulcedine permanere nō possit. Sed solū a duobꝫ rebꝫ ꝟsolari pōt. vel de supnis ꝛ spūalibꝫ ꝛ diuinis: vel de inferioribꝫ terrenis ꝛ carnalibꝫ. q̄ duo sic se habēt vt inter se cōtraria existāt: vt q̄ in vna parte velit delectari: ab alia recedere necesse ē. Quia ꝛm phm. r. methaphi. Contraria se mutuo expellūt. nec simul et semel possunt esse ī eodē subiecto. q̄ igiť ꝟtēnit p̄sentia et terrena: necesse est vt consoleť de supnis et ecōuerso. Unde Grego. Gustato spū desipit ois caro. Patent ista p exēplū peccatricis magdalene q̄ q̄ꝫ pulcra et iuuenis. q̄ꝫ diues ꝛ deliciosa: ac carnalibꝫ ꝛ lasciuis huiꝰ mūdi dedita: gustata suauitate dulcedinis spūs ex p̄dicatōe et verbis christi eius cor inflāmātibꝫ cōuersa est ad eū: despiciēs oīa adeo vt a xpō dicta sint ei ꝟba ꝓposita. Remittunť tibi ꝛc. In p̄senti sermone ad exemplū pctōꝝ vt ꝟuertanť: tria in p̄senti euāgelio cōsiderabimus. Primo magdalene offensionem. ibi. Ecce mulier erat ī ciuitate peccatrix. Secōo ei⁹ cōuersionē ibi. Ut aūt cognouit ꝛc. Tertio eius gratificatōez ibi. Remittunť tibi pcta tua.

¶ Ad euidentiaz primi duo dubia veniunt declarāda. Primū vtrū Maria magdalena oīa peccata mortalia habuerit. Ad hoc dico ꝙ triplici via ostēdo magdalenā oīm pctōꝝ labe fuisse pollutā. scz auctoritate. rōne. ꝛ exēplo. Autoritas satꝭ clara est Grego. q̄ de ipa in hodierna Omeł. ait. Hāc ꝟo quam Lucas peccatricē mulierē: Johānes Mariā nomiat: illā credimus esse mariā de q̄ marcus septē demonia eiecta fuisse testať. ꝛ quid p septē demonia nisi septem pcta mortalia designātur. Hoc etiā euāgelista in euāgelio hodierno testať dicens. Ecce erat mulier in ciuitate peccatrix. Ubi tria horrēdissima de ipa in bis paucis ꝟbis ostendit. Primo peccatorum magnitudinē p hoc aduerbium ecce qō est aduerbium demōstrādi. ac si digito demōstraret eā dicens. Ecce illa vana. illa inhonesta. illa inuerecunda. illa luxuriosa mulier. Secundo ostendit pctōꝝ certitudinē. q̄a dicit. in ciuitate. q̄si dicat. tantum erat pctōꝝ magnitudo ei⁹ nota et certa vt p totam ciuitatē esset diffamata. inde pharisseus eam dānans intra se ait. Hic si esset

phēta sciret vtiq; que & qualis esset mulier que tangit eū, & ímediate subdit: ḡa peccatrix est, scz publica. Tertio ostēdit pctōrum turpitudinē in predicto verbo peccatrix, nisi eīm turpissima & horrēdissima illi⁹ peccata fuissent: nō ita eam apto vocabulo peccatricē nomiasset. Ideo Greg. de ipsa ait. Quia eīm hec mulier turpitudis sue maculas aspexit: lauāda ad fontez miscōie cucurrit. Scōo hoc idem ostēdit rōne sic. Quādocūq; aliq̄d alicui cōpetit p excellētiā: vident & minora q̄ sequunt illi cōpetere, sed magdalena p excellētiā publica peccatrix appellabat. ideo vident illi cōpetere minora q̄ ad publicā peccatricē cōsequuntur, oīs aūt inhonestas: turpitudo: inuerecundia: & oīa peccata mortalia cōsequunt publicaz peccatricē. ergo in Magdalena locū habuerunt. Tertio pbat exēplo. Nā ista signa exteriora q̄ christo exhibuit magdalena, s. stare retro: plorare: extergere capillis: vngere vngēto & hmōi. q̄d aliud indicant nisi magdalene pctōz multitudinē turpitudinē & horribilitatē. nō eīm tā publicam penitētiā fecisset nisi et publicā pctōz multitudinē habuisset. q̄re &c. B Secundū dubiū declarandū. vtrū magdalena solū mente & nō carne fuerit cōtaminata. Ad hoc dimissis opiniōibz dico q⁹ magdalena nō tm̄ mente sed etiā corpe fuerit corrupta. Quod pbo triplr. scz autoritate: ratione et exēplo. Primo pbat autoritate sanctoz doctoz. Ambrosi⁹ eīm de cōflictu viciorz & virtutū ait. Ecce magdalena īnumeris fornicationum generibz grauata ad fontē pietatis anxia currens. dīnicz vestigia rigans lachrimis, capillis detergēs deosculāsq; vngento pungens ablui meruit. Itē Aug⁹. in sermone ad heremitas inqt. Maria illa meretrix in domo Simonis: meretricē habitū deposuit & plorās ad pedes saluatoris vestē sibi innouauit. Item Piero. i epistola ad Juliam de viduitate seruanda. Meretrix ista in euāgelio baptisata lachrimis suis et crine q̄ multas aīas ante decepat pedes dīnī tergēs saluata est. Item Bern. Maria, pstituta fuit vili precio cōtēta, nec vos fratres pudeat ei⁹ ignominiā audire: nec tedeat vos pferre: ḡa totum ei cedit in honorē & nobis in exēplū. Secūdo hoc idē pbat ratōne sic. Que nō sūt ecclesie nota sz occulta: ab eccl'ia publice damnari nō debēt, quia peccata occulta & que volūtate tm̄ fiunt nō habent aliud iudicē nisi deū. vt in c. Erubescāt. xxxij. di. vbi dicit. Secretoz autē cognitor & iudex deus est, sed ecclesia magdalenā publicam peccatricē cōdēnat in euāgelio. ergo nō de corruptōe carnali & mentali tm̄: sed de corporis & carnis nota intelligit. Corruptio eīm mētis est peccatū ecclie ignotū. ergo nō habet de eo iudicare, sed iudicat eaz. ergo de carnali & manifesta corruptōe. Et cōfirmat ista ratio. Q magdalena septē demonia eiecta sunt p que septem mortalia pctā designant vt ait Grego. Inter hec aūt septem peccatum luxurie est vnū. ergo ab ea eiectū est pctm̄ luxurie. Sed pctm̄ luxurie nō consistit in sola corruptōe mētis sed etiam carnis. ergo fuit corrupta carne. Q aūt luxuria nō sit corruptio mētis sed etiā corruptio carnis: pbat p sctm̄ Tho. ij. ij. q. cliij. vbi connumerat species luxurie: q̄ species nō dicūt corruptionē mētis sed corporis. Unde si q̄s mente desiderasset carnaliter aliquā cōsanguineā suā: non cōmisisset proprie incestū. Idē de moniali non esset, proprie sacrilegium nisi q̄ ad deuz. et sic de alijs speciebz. Sed a magdalena est eiectum pctm̄ luxurie, ergo nō solū mala cogitatio sed turpis act⁹ carnalis. Hec hoc derogat dignitati ei⁹. q̄a in magnis pctōribus magna relucet gr̄a dei, laudiētes eā sic publicā fuisse peccatricē et dei gratiā accepisse est nobis grāde argumētū sperandi in miscōia eius. Quare &c. Tertio hoc idem, pbat exemplo ipsius ecclie sancte q̄ nō facit iniuriā alicui sancto. Nam martiri facit officium martirū. Virgini facit officiū virginitatis. Sed de magdalena nō facit officiū de virgine. ergo cum nō habuerit virū: videt q⁹ fuerit infecta pctō carnali. Si eīm tm̄ mētaliter peccasset vt aliq̄ volunt cum tantā penitentiaz ostēderit p̄mio virginitatz, ppter hoc puari nō debuit nec honore virginū carere. Preterea Maria posita ē in exemplū oīm̄ sceleratoz peccatori quod nō esset cōgruū si nō fuisset maxia peccatrix oī genere peccati. Patet ergo pma pars in qua declaratū est q⁹ grauis fuerit offensio magdalene. Secundo in presenti euangelio Magdalene psuersionē de

clarabimus. Hanc explicat Lucas cū dicit. Ut cognouit quia Jesus accubuit in domo phariſei attulit alabaſtr̄ ꝛc. ¶ Vbi ponunt tria de ipſa magdalena. Primū eſt cognitio, ſecundū eſt cōtritio, terciū ſatiſfactio. Primū eſt cognitio. ꝗa vt dicit Ut cognouit. Cognouit ſiꝗdem bona q̄ omiſit, Mala q̄ cōmiſit, Pāna q̄ incurrit. Cognouit peccator̄ ſuor̄ magnitudinem turpitudinē ⁊ multitudinē. Cognouit dei ꝓtra pctōres ſeueritatē, erga penitētes pietatē, et circa iuſtos liberalitatē. Sed quō cognouit cū ꝓpter peccatum in anima ceca efficiat. Juxta illud qđ de pctōrib⁹ dicitur Saꝑ. ij. Excecauit illos malicia eorū Et Sophonie. j. Ambulabunt vt ceci ꝗa dño peccauerūt. Dicere poſſum⁹ q̄ cognitionē cepit oīm ſupradictor̄ p lumen irradiantis gratie dei, q̄ etiā peccatorib⁹ q̄ntū eſt de ſe offert claritatē et ſplēdorem gratie ſue. Hā eſt regula generalis q̄ ad cōuerſionē pctōr̄ de neceſſitate req̄rit gr̄a dei humanam p̄ueniens voluntatē. ꝑs. Miſericordia dñi p̄ueniet me. Et Aug⁹. de p̄deſtinatione ſctōr̄ inquit. Deꝰ eſt qui iuſtificat impium nō p̄reuētus hūana volūtate ſed ipſe p̄uenies hūanam volūtatem ſua miſericordia. ¶ Tres ergo gratie p̄reuenerunt Magdalenā vt ꝙuerteret. Una illuſtrās illam, ſecūda inflāmans, tertia fortificans. Prima fuit gratia illuſtrans. Aug⁹. in ꝑſol. Si volūtate ſua p̄ſumat peccator mūdari nō poteſt, nec ex corde compungi Quia niſi dñs Petrū aſpexiſſet nunq̄ penitentia ductus amare fleuiſſet. Tria autē bona cauſauit in ania magdalene hec prima gratia ſcz cognitionē ſui, cognitionem culpe, ⁊ cognitionē diuine iuſticie. In prima cognitione cognouit ſe dei eſſe creaturam ad imaginē et ſimilitudinē eius factā rationalē ⁊ mortalem ad dei fruitionē eternā ordinatā. Et hec prima cognitio eſt primus gradus ſcādēdi in celū. Unō Hugo li. de ania. Fruſtra cordis oculus erigit ad videndū deum q̄ nōdū idoneus eſt ad videndū ſeip̄m. Multa em̄ multi ſciunt et ſe ipſos neſciūt. cū tñ ſumma ꝓhia ſit cognitio ſui. Immediate poſt hoc ſequit ſecundum bonum qđ in aīa Magdalene ex p̄ma gratia generatū eſt ſcz cognitio culpe. In qua cognitione vidit eius ingratitudinem tantor̄ donorum dei ſcz nature: quia formoſa, ſana ꝛc. Fortune: quia nobilis, diues ⁊ bone parētele ꝛc. Et ſpūs vt bonum ⁊ ſanū intellectum. Item cognouit ingratitudinē tante patiētie dei ⁊ miſericordiſſime eius expectationis. ⁊ in corde ſuo mor cuz ꝓ Paulo ad Roma. ij. clamare cepit. O miſera Magdalena an ignoras q̄ patientia dei ad penitentiā te adducit. Itē ꝓgnouit multitudinē: turpitudinē: ⁊ certitudinē ſuor̄ peccator̄, et cum ꝓpheta exclamauit in corde. Miſerere mei deus ſm magnaz miſericordiam tuam. Et ſm multitudinem ꝛc. Immediate tertiū bonuz ſequit ſcz cognitio diuīe iuſticie. in qua cognouit q̄ nihil inultū abire p̄mittit, ſed oīnib⁹ tribuit ſm opa ſua. ꝑs. Retribuet mihi dñs ſm iuſticiam meam ⁊ ſm puritatē manuū mearuz retribuet mihi. Et ſic paucitatē meritorum et multitudinē peccatorū in animo reuoluens ⁊ diſtricti iudicij examē: cum ꝓpheta clamabat. Domine ne in furore tuo arguas me neq̄ in ira tua corripias me. Secūda gratia dicit inflāmās. Illuminato nāq̄ intellectu in cognitione ſuūpſi⁹ ⁊ dei ſubito ingredit diuinus amor volūtatez inflāmans. ꝑs. Inflāmatū eſt cor meū et reines mei id eſt affectus cōmutati ſunt. ¶ Et īmediate tria bona in volūtate Magdalene hec gratia imp̄ſſit, videlicet odiuz mundanor̄, deſideriū eternor̄, affectū diuinor̄ mandator̄. Primo imp̄ſſit odiuz mūdanor̄: quia cognouit eor̄ inſtabilitatem: periculuz ⁊ deceptionē, et īmediate cepit lachrimare dicens O miſera Magdalena quid nbi et huic labili mundo: cur tot delicijs diſſoluer̄: q̄d fruſtra decipis. Bona que diligis trāſitoria ſunt. Bona q̄ negligis eterna ſūt Illa cōmunia beſtijs, iſta angelis, iſta terrena, illa celeſtia. Et immediate ſup hoc aduenit deſiderium eternorum. ꝑs. Sitiuit in te ania mea ꝛc. Et hec cognouit eor̄ eternitatē: amenitatem: inſtabilitatē, ⁊ cū Paulo clamat Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum xp̄o. Poſt hoc quia ad ſalutem et dei amicitiā per viam diuinor̄ mādator̄ p̄uenitur. Hath. ix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata dei. Mox in mentem eius ingreditur affectus ſeruandi mandata dei, et hec cognouit q̄ volenti nihil eſt difficile. Jugum em̄ meum ait

christus Math. xj. suaue est z onus meus leue, scz volenti. Considerauit q̄ sicut p vi am inobediēcie fuit causa sue p[ro]dōnis: ita p obedientiā salutez obtineret cognouit se liberū arbitriū habere, z cum ꝓpheta cla mabat. Vtinā dirigant vie mee ad custo diendas iustificatōes tuas. Tertia gratia Magdalene ꝙuertēs cā fuit gra firmans, scz in bono ꝓposito. Ideo dicit text⁹, stans scz in bono ꝓposito. ℣ Et hanc tria alia bona subsecuta sunt. Primo sue bone vo luntatis ad dñm cōmēdatio, bone volūta tis sue accelerata opatio, z totius vite sue emendatio. Primo em̄ suā volūtatem bo nam dño cōmendauit. Et ait illō Gen. iij. Respice dñe ad me sicut respexisti ad abel et munera ei⁹. Respice dñe ad me sicut re spexisti Gedeonem: cui dixisti Judicū. vj. Vade in hac fortitudine tua liberabis is rael de manu Madian. Et cū ꝓpheta di cebat. Exaudi me dñe qm̄ benigna est mi sericordia tua, z ꝑm multitudinē miseratio num tuaꝝ respice in me deus me⁹ ne elon gaueris a me, dñe in auxiliū meū respice. Secundo huic bono subsecuta est bone volūtatis accelerata opatio. Quia mox vt christus finē predicatōi dedit: in q̄ predica tione gras accepit: domū cito prexit: z fra ctis ampullis fucationū suarū humili ve ste induta: ad domū pharisei prexit sola ⁊c. Et sic tertiū bonum subsecutū est scz toti⁹ vite sue emēdatio. Secundū quod ponit in Marie magdalene cōuersione dicit cō tritio. Erat vtiq; abūdans dolor p pecca tis suis in corde illi⁹: quē p lachrimas oste debat. Tot em̄ lachrime ab ei⁹ oculis de fluebant vt sufficerent ad lauandū pedes Jesu. Pieq; possumus cōtēplari q̄ licz ni hil diceret verbo: in corde tñ suo loq̄bat ad dñm. O bone Jesu pastor animaꝝ. O spes vnica salutis mee miserere mei. Ego sum illa infelix ingrataq; peccatrix q̄ te of fendi. Ego sum illa que lasciuo gestu, va no aspectu: nimioq; ornatu multoꝝ animas illaq̄ui. Ego sum illa que mundū cū suis bonis magis dilexi q̄; te deū meū: benefa ctorē meū. Heu me miseram heu q̄d feci. peccaui, inq̄ feci. Sed tu pi⁹ z misericors īdulge mihi: qm̄ nō venisti vocare iustos sed pctōres ad penitētiā ⁊c. Talia vl̄ simi lia in cōtrito corde Magdalene versabā tur. Tertiū qō ponit de Maria magdale na in eius cōuersione dicit satisfactio Per que em̄ peccata peccauerat: per eoꝝ oppo sita satisfacere curauit, ꝑm Greg. in Omel. Peccauerat siq̄dem p p̄sumptionē z auda ciam, satisfecit cum verecūdia. Quia ingres sa domum pharisei nō stetit ante, sed retro christū: vt dicit euāgelista Peccauerat per superbiam: satisfecit cum humilitate, tota in clinata ad pedes Jesu. Peccauerat p va num oculoꝝ aspectū, satisfecit cū inundā tia lachrimarū. Peccauerat p inordinatuꝫ capillorū decorem, satisfecit per illorū con temptuꝫ: pedes Jesu cum illis tergēdo. O felix commutatio dextre excelsi facta. Que paulo ante a deo erat aliena: nunc studio sissime illi conat adherere. ℣ Tertio in p̄senti euāgelio Magdalene gratifica tionē videamus. Inuenit nanq; Magda lena cōtrita gratiā apud christum. Qui sex beneficia ei cōtulit admiranda. Primū di cit remissionis. accepit em̄ ad pedes Jesu peccatoꝝ remissionē. Cōuersus em̄ ad illā iesus dixit. Remittunt tibi peccata tua. O mellifluū verbū. O iocunda sententia. Et q̄d potuit audiri melius, q̄d vtilius. q̄d ve fructuosi⁹. Beati ait p̄s, quorū remisse sūt iniquitates ⁊c. Secundū dicit dilectōnis et specialis p̄rogatiua amoris. Joh. xj. Di ligebat Jesus Mariā Marthā z Lazaꝝ. Ideo in resuscitatōne Lazari ex teneritate cordis christus lachrimabat. Tertiū dici tur defensiōis. Factus est em̄ christus ad uocatus z defensor eius cōtra phariseum murmurantē, vt patet in hodierno euāge lio. Contra Marthā sororē conquerentē de illa, vt habet Luc. x. Et contra iudā in digne ferētē cū vngeret caput ei⁹. Math. xxvj. Quartum dicit prelatōis Ipsa enim christi apostola facta ē. Et sicut ceteri apo stoli publice p̄dicauit z in marsilia multos cōuertit. Quintuꝫ dicit laudatōis, quia per totum mundū laudatur, nam christus di xit Math. xxvj. Vbicunq; p̄dicatū fuerit euāgelium hoc in toto mūdo: dicet q̄ hoc fecit in memoriā eius. Sextum dicit con solationis. fecit em̄ eam christus dignā su is consolationib⁹ spūalibus. Ita vt meri to dicere possit cum p̄s. Consolatiōes tue letificauerūt animaꝫ meam. Quis explicet q̄lis fuerit consolatio Marie magdalene

quando angeli ſibi primo reſurrectionem nunciauerũt, ꝯle gaudiũ qñ prima omniũ christũ reſuſcitatũ in ſpecie ortulani videre meruit. Quãta fuit eius iocũditas in heremo p triginta annos qñ quolibet die ſeptẽ horis canonicis ab angelis in aera eleuabaꝫ z celestes cãtus audiuit. Qualis fuit denicz eius cõſolatio in extremo vite ſue quãdo in extremo vite ſue a ꝙdã ſacerdote inuẽta eſt: quẽ ad beatũ Maximinũ miſit, qui eam in die reſurrectõis cõicauit ꝛc. Vide de his legendã eius ꝛc.

¶ Sermo alius de ſancta Maria magdalena. LXXIIII.

Remittũtur tibi peccata tua Luc. vij. ℣ Nota q̃ pcã triplicit dimittunt. Primo pncipaliter z ſimpliciter autoritatiue, et ſic cõuenit ſoli deo quia ipſe eſt q̃ principaliter cõtritionẽ donat z remittit penã z culpam eternã. Lu. v et Mar. ij. Quis poteſt pcã dimittere niſi ſolus deus, yſa. xlviij. Ego ſum ipſe q̃ deleo iniquitates tuas. Apoca. iij. Ipſe eſt q̃ aperit z nemo claudit: claudit z nemo aperit. Et inter opa diuinitatis adextra eſt mirabilis: dicente bt̃o Auguſtino q̃ magis eſt iuſtificare impiũ q̃ creare celum z terram. Quare hoc mõ dimittere peccata ſoli deo conuenit. Ratio ꝓm doctores in. iiij. di. xix Quia ſicut deus non poteſt alteri cõicare diuinitatẽ: ſic nec ꝓmã poteſtatẽ iudicãdi, et p ꝓſequens nec clauem dimittẽdi peccata principaliter z ſimplr. Secũdo ꝓcellenter z ſub autoritaꝫ merito ſingulari. Et hoc cõuenit chriſto mediatori Lu. v. Ut autez ſciatis quia filius homis poteſtatẽ habet in terra dimittẽdi peccata. Nimirũ cum z ſanguis eius effuſus eſt in remiſſionẽ peccatoꝝ. Joh. j. Ecce agnus dei: ecce q̃ tollit pecca ta ꝛc. Ambro. Verbum id eſt filius dei tollit peccata, de peni. diſt. j. verbũ. Tertio inſtrumẽtaliter miniſterio ſpũali, et ſic ꝓuenit ſacerdotibus rite ordinatis q̃ habent poteſtatẽ ligandi z ſoluẽdi miniſterialiter. Joh. xx. Accipite ſpũmſanctũ q̃rũ remiſeritis peccata remittunt eis ꝛc. De ꝓmo z ſecũdo modo dimittẽdi peccata agit hic in euãgelio. ¶ In ꝓſenti themate fit mẽtio de duobus principaliter. Primo de infirma quam dñs ſanauit ibi Remittunt ti bi. Secundo de morbo a quo ſanauit, ibi peccata tua. Quãtũ ad primũ nota q̃ maria gerit typũ oĩm vere penitentiuz, nã oĩa que requirunt ad vere penitẽtez habuit in ſe, que nos etiaz debemus habere ſi cuz ea volumus cõſequi remiſſionẽ peccatorum Vñ etiã ſpeculũ eſt pfectiſſimũ oĩm peccatoꝝ. Sicut mater xp̃i eſt ſpeculũ oĩm innocentũ. Due eñ ſunt vie ad patriã innocentia z penitẽtia. Ideo duas marias nobis dedit. ℣ Sunt aũt ſex cõditiões vere z pfecte penitẽtis que tangunt in hoc euangelio, quas beata magdalena pfectiſſime habuit. Prio vere penitens debet habere noticiã peccatoꝝ ſuoꝝ: que a fide oritur. Hoc pfecte habuit. nouit eñ p fidem actuatam ſua peccata. Vnde dicit. vt cognouit ꝛc. Tunc eñ oĩa parauit ad ſatiſfactionez quibꝫ vſa fuit in culpis. Cognouit eñ ipſa illud Sap. xj. Per que q̃s peccat: per hec z torquet. Solent aũt mulieres vane multũ offendere oculis. capillis. ore et vngẽtis. Primo ſolent offẽdere oculis: ad vanitates z ad impudica oc̃los dirigendo. Vnde yſa. iij. Ambulabant extẽto collo z nutibus oculoꝝ ibant ꝛc. ſupercilia leuando. Et Aug. xxxij. q. v. Nec ſolo. Impudicꝫ oculus impudici cordis eſt nũcius. Sed de maria magdalena dicit Greg. in Omel. Quot i ſe habuit peccati oblectamenta tot de ſe inuenit holocauſta vt deo ſeruiret in penitẽtia: q̃cquid ꝓtemſerat deum in culpa. Vñ ſatiſſecit oculis p abundantẽ lachrimaꝝ effuſionẽ Vnde dicit. Lachrimis cepit ꝛc. Secũdo ſolent offendere capillis: eos vane cõponẽdo vngendo z ordinãdo Cõtra illud. j. ad Thimo. ij. Mulieres in habitu ornato cũ verecũdia et ſobrietate ornãtes ſe nõ in tortis crinibus aut auro aut margaritis. j. Pet. iij. Mulieres ſubdite ſint viris ſuis quaꝫ nõ ſit exterius capillatura aut circũdatio auri. Ideo illa ſatiſſecit p humilem crinũ terſionem. Ideo ſequit. et capillis capitis ſui tergebat ſe ꝛc. Solẽt tertio offendere ore impudicis z inutilibus verbis z oſcul' pol luendo cibis et potibus. Ideo oſculabat pedes eius. Imo nõ ceſſauit oſcl'ari pedes qui ſine calciamẽto ambulauit. Solẽt etiã offendere vngẽtis ſe dealbãdo, vngendo

propter odorem vel colorē. Cōtra illō August. quod habet in c. fucare, de cōsecra, di. v. Ubi dicit, Fucare figmētis q̄ vel rubicundior vel cādidior vel verecūdior appareat adulterina fallacia est. Ideo vngento vngebat pedes xp̄i. Illud p̄mum est ꝓtra falsē penitētes, sicut phariseus Luc. xviij. Non sum sicut ceteri hominū ꝛc. nō recognoscētes peccata sua, vt sunt hypocrite ꝛ supbi qui volunt apparere hoīb⁹ deforis sani ꝛ pulcri, cum tñ interius sint infirmissimi ꝛ oñi spurcicia pleni. Ut inquit saluator Math. xxiij. Ve vob scribe ꝛ pharisei ꝛ hypocrite, quia similes est sepulcris dealbatis que apparent ꝛc. Secundo vere penitens debet habere firmū ꝓpositū amplius nō peccandi. Quod ipsa habuit, qō innuit in hoc q̄a stetit ꝛ nō iacuit p recidiuationem. Et sic nos ammonet Ecc̄i. ij. Fili accedens ad seruitutē dei: sta, scz in recta intētōe sine ꝓposito. Hā ꝑm Greg. xxviij. moral. Intētio p̄stituit fundamentū operi nostro, ideo dicit, Vigilāti cura intētio est pensanda, ratio, quia q̄ rectam intētionē in ope nō tenet: totū opus amittit. Magister in scō dist. xl. Act⁹ simplr mali sunt qui quersam intentionē habēt. Hebre. iiij. Discretor cogitationū ꝛ intentionū cordis est. Jnuehe contra nō habentes ꝛc. Tercio debet habere pudorem de vilitate peccati. Ecc̄i. iiij. Est cōfusio adducens gloriam ꝛ gratiā. Greg. Quātū displicet impudentia tanto placet peccator erubescentia quam pfecte habuit. Ideo stans retro pre verecūdia. Verecundia em̄ est origo penitētie et magna pars penitētie, ꝑm Aug. de peni. dist. ij. quē penitet, vt patz in publicano. Lu. xviij. Et hic̄ Maria nostra. Vñ Greg. Qui turpitudinis sue maculas conspexit: ad fontē misericordie lauāda cucurrit. Et q̄ in semetipa grauiter erubescebat intus: nihil putauit esse q̄ verecūdaret foris. Erubesce igit̄ o homo peccator, sed intus potius cora deo q̄s coraz mūdo. Quia vt dicit Hilber. sup Cantica. Optimuz in sponsa christi torneamentū est verecūdia Est denicz inter alias virtutes cora hominibus amabilior, q̄a nō solum refulget in mente cora deo: sed etiam in cōuersatōe coram homib⁹. Quia vt dicit Bern. Verecundia est oīm ornatus etatū. in tenera tñ etate amplius pulcriuscz enitescit. Quid amabilius verecūdo adolescēte ꝛc. Quarto penitens debet habere timorē reuerentialē. Quia dicit Ecc̄i. j. Qui sine timore ē nō poterit iustificari. Ro. xiij. Cū malū feceris time scz iram dei. Hūc timorē habuit magdalena: q̄ stetit retro sec⁹ pedes dñi pre timore cogitādo. tu es in eius indignatione, tu irritasti eum peccatis. Ideo non audeo ei in faciē appropinq̄re. Sicut etiaz publicanus, qui nec oculos ad celū leuare audebat. Lu. xviij. Sic filius ꝓdig⁹ ait Pater peccaui in celum ꝛ cora te iam non sum dignus vocari filius tuus ꝛc. Lu. xv. Sed heu aliq̄ ita irreuerenter habēt se ad corpus christi in enormib⁹ pctis locātes se sup altare. De quib⁹ Ecc̄s. viij. Sunt impij qui ita securi sunt q̄si iustor facta habeant. Cum tñ Ambro. noluit Theodosiuz impatorem pmittere intra cācellos stare, put diffuse habet in speculo hist̄oriali, libro xviij. c. liiij. Nam habet in ca. j. de vi. ꝛ honest. cle. q̄ laici secus altare q̄ñ misteria celebrant stare vel sedere nō debent ꝛc. Dic exemplū de Oza. ij. Reg. vj. Debemus ergo facere sicut centurio Math. viij. ꝛ dicere, Dñe nō sum dignus ꝛc. Et sicut Petr⁹ Lu. v. Exi a me dñe q̄a homo pctor sum. Bern. Quāto quisq̄s sibi vilior tāto deo p̄cioſior, ꝛ sic illa stetit retro. Quito vere penitens debet habere p peccatis dolorem. De q̄ Hiero. Nulla culpa delebit nisi tristicia anxiet. Et Hugo de scto vic. Tunc peccator salus incipit cū veraciter p peccatis ingemiscit. Hūc dolorē magdalena ꝓpter quantitatem culpe habuit, q̄a lachrimis cepit rigare pedes eius, qō prouenie bat ex dolore cordis. Ipsa em̄ prius habuit delectationē in corde: nunc dolorē ꝛ contritionē. Greg. Discite quo dolore ardet q̄ flere iter epulas nō erubescit. fleuit em̄ veraciter: quod notat in lachrimis, abūdanter: qō notat in rigatōe, salubriter: qō notat in pedib⁹ iesu. Sic ꝛ nos ps. l. Cor cōtritū ꝛc. Dan. iij. In anio cōtrito ꝛ spū humilitatis suscipiamur a te. Beda. Dolor cordis mētem purgat, angelos letificat, deum placat, nā posset esse ꝓtritio tāta q̄ deleret penam ꝛ culpam: non ex valore contritōis p̄cise sed ex merito passionis christi Ideo necessarium esset vt homo mane et

De ſcta maria magdalena

ſero ad cor rediret ⁊ conſcientiã diſcuteret peccatũ doleret, ⁊ ſi dormiẽdo morte p̃uẽtus ⁊ ſine cõfeſſione decederet ſaluaretur. Ezech. xviij. In quacunq; hora pctor ⁊c. nõ dicit ibidem cõfeſſus: ſed cõuerſus ⁊c. Tertio debet habere ſpem de venia cõtra deſperationẽ de delectatõe ⁊ magnitudine peccati. p̃s. lxj. Sperate in dño ⁊ effundite coraz illo corda veſtra. Ro. v. Spes nõ cõfundit. Eccĩ. ij. Quis ſperauit in dño et derelictus eſt: certe nullus. Ideo Leo papa de peni. diſt. vij. Nemo deſperãdus eſt dum in hoc corpore cõſtitutus eſt. ⁊ in ca. Corripiant. xxiij. q. iij. Deſperãduz nõ eſt in p̃ſenti vita de aliq̃. Ratio. q̃a ſm Berñ. Maior eſt dei miſcõia q̃ queuis nr̃a miſeria. ¶ Hanc ſpem habuit magdalena de poſſibilitate dimittẽdi ſibi peccata a chriſto mãſuctiſſimo ꝓtra deſperatõez. qõ tãgit ibi. Et oſculabat pedes eius. Fit autẽ oſculũ ad eos in quos ſperam⁹ triplicĩter. Ad pedes: vt ſummo põtifici in ſignuz reuerẽtie. Ad manus: vt ep̃is. Et ad os: ſicut chariſſimis pueris innocẽtib⁹. Chriſt⁹ aũt dicit Berñ. ſup. Can̄. ad peduz oſcula nõ recipit pctõres: ſed penitẽtes: vbi oĩa pcta dimittit. Ad oſculũ manuũ recipit ꝓficientes q̃b⁹ dona ſua tribuit. p̃s. Aperis tu manũ tuã. Ad oſculũ ꝙo oris recipit pfectos ⁊ btõs quos de regione longinq̃ reuertentes tanq̃z filios eterna charitate ſibi ꝓiungit. Et q̃a btã magdalena p̃dictas ſex ꝓditiões pfecte habuit: ideo tanq̃z vere penitenti dimiſſa ſunt ei pcta mlta. id eſt oĩa. q̃a dilexit multũ ⁊c. ¶ Hic põt queri vtrũ de⁹ plus dilĩgat vere penitentẽ q̃z innocentẽ: p̃ſertiz cũ in euãgelio Lu. xv. gaudere dicit de penitẽte. ſed gaudiũ ex amore ꝓcedit. qõ etiam cernẽtes angeli magis gaudẽt de vno pctõre peni. ⁊c. Reſpondet ſctus Tho. in. iij. ſen. diſt. xxxij. ⁊ dicit ꝙ q̃ ad bonũ premiũ eſſentialis qõ cõſiſtit in viſione diuina equaliter diligit penitẽtẽ ⁊ innocentẽ, ſi ſaltem habent equalẽ charitatẽ. vel illũ magis q̃ habet maiorẽ charitatem. Sed q̃tum ad p̃miũ accidentale plus diligit innocentẽ, ꝓpter dignitatẽ innocentie. dicit tñ magis gaudere de penitente, quia penitens frequẽter magis bũilis feruẽs et caut⁹ reſurgit ꝙ ſi murmuret ex hoc innocens ſicut phariſeus. Reſpõdet ibidem ꝙ deus nõ magꝭ opat̃ in eo cui de nouo gratiam infundit q̃z in eo in quo eã continuat nihil em̃ poteſt ſubſiſtere niſi diuina opatione ꝓtinueť in eo. ne ergo torpeſcat peccator ſed coneť reſurgere: cõtendat aſcẽdere ⁊ p̃dicta recupare: q̃a ad maiorẽ pfectionem reſurgere põt q̃z ante caſuz fuerit. Sicut iſta btã peccatrix q̃ tota flagrabat ĩ dei amore ꝙ nec aliud agere appetere vel cogitare potuit q̃z dilectũ. Et vt dicit Aug. magis erat ſp̃us eius in corpe chriſti q̃z in corpore ꝓprio. Et q̃a merituz cõmenſurat̃ ſm menſurã pfecte charitatis: quã totalit̃ habuit: adeo ꝙ in p̃ncipio cõuerſionis eſſentiali merito mltos p̃cellebat q̃ nunq̃z mortaliter peccauerunt. Et hec eſt vna potiſſima cauſa q̃re peccatores ſpernẽdi nõ ſunt q̃a vt dixi ad maiorẽ pfectionem reſurgere poſſunt. Hec em̃ que prius ferebat aſpectibus humanis: iã ſeraphicis iuncta ſpiritibus: angelicꝭ laudib⁹ extollit̃ ⁊ diuinis cõplexib⁹ ſonat̃. ¶ Quantũ ad ſecundũ vbi tangit morbus a quo chriſtus Mariã magdalenã ſanauit. cũ dicit, peccata tua. Circa qõ duo ſunt examinanda. Primũ vtr̃ huius peccatricis ſcz Marie magdalene peccatũ fuit tm̃ corde aut ſim̃l et ope ꝑpetratũ. Et ad hoc eſt triplex modus dicẽdi. Quidã em̃ dicunt ipam fuiſſe virginẽ corpe ⁊ carne ſed tm̃ mente corruptam. Cõtra illos tm̃ eſt autoritas eccleſie q̃ in feſto eius nõ facit officiũ virginũ: cuz tm̃ ſm oẽs doctores mẽtalis virginitas recuperet̃ p penitentiã. Contra iſtos etiã eſt quia eccl̃ia nõ iudicat de peccatis occultꝭ et mẽtalib⁹: ſed de manifeſtis ⁊ ope ꝑpetratis. Cũ ergo euãgeliſta noiat illam peccatricẽ ⁊ in ciuitate notã: ſequit̃ ꝙ de peccatꝭ eius manifeſtꝭ ⁊ nõ ſecretis ſcripſerit. Alĩ doctores dicũt ꝙ Maria magdalena fuerit publica meretrix. Qm̃ de illa Criſo. ſup. Math. ait. Tũc illa p̃ſtituta lupanar exiuit quãdo diſcipulus gehẽnã intrauit. Et Hiero. in plogo Oze. Hec eſt illa mulier meretrix ⁊ adultera de qua loquit̃ dom̃in⁹ ad iudeos dicens. Meretrices ⁊ publicani p̃cedẽt vos ĩ regno celoz. Propt̃ hmõi verba tenuerũt alĩ p̃fatam ſecũdam opinionẽ. Sed ego dico ꝙ ſatis durũ eſt imo incredibile mulierem generoſam nobiliſſimis parẽtibus ortam ⁊ diuitijs abundãtẽ

loca spurcissima pro pcio inhabitasse. Doctores autē Crisosto. z Hiero. loquunt de ea vt supra dictū est ad denotandū q vita eius licet in domo pria taz lasciua erat, tā qz dissoluta erat vt videret q̄si vna ex meretricibus que solent in lupanaribz morari. Et pterea est tertius modus dicendi cui ego adhereo tenens viā mediā q Maria magdalena ī domo sua delicijs z ocio vacans vsqz ad suam cōuersionē oīm tēpus suū oēmqz vitā voluptatibus exposuit ornando caput: polidēdo crines, vngendo faciem, cōponendo vestes, cantando vanas cantilenas, loquēdo lasciua, conuersando cū iuuenibz: z exsequenti de facili alia faciēdo que non licet homini loqui. ¶ Secundū dubiū est que potuit esse causa vt Maria magdalena rueret et peccaret. Et dico q potuerūt esse tres. Prima causa fuit eius pulcritudo. Erat siq̄dē pulcra z formosa naturaliter atqz pulcritudinē illaz ampliabat cuz ornatu vano inhonesto ac meretriceo. Talis vtiqz pulcritudo cū inhonestate habitus: aspectus: vultus: z gestus sociata: in magnū ponit discrimē mulieres Quia vt inqt Theophrastus, mulier pulcra cito adamat, difficile est custodire quā multi amāt. Et sapiēs, puer. xxxj, inqt, Fallax gra et vana est pulcritudo. Propterea Hiero, reprehendit acriter ornatū inhonestū mulierū. Unde ad Furiā ait, Ornatus iste nō dñi est velamē sed antichristi: aut loqn dū nobis vt vestiti sumus aut vestiendus vt loquimur lingua personat castitatem z totū corpus pfert impudicicia. Et idez ad sacratas vgines. Prophetic⁹ ille Ezechiel⁹ nō p ferat de vob. Filie eoz cōposite circūornate vt silitudo templi z dealbate ab extra vt monumēta q̄ auro relucēt: intus vo plena sūt ossibz mortuoz, īpudicissim⁹ mulier aspect⁹ sp ī auro, sp in gēmis, sp ī ornamēt⁹ extrī sec⁹ gliam ponūt, nō sufficit eis libido innata nature: sz occasionē q̄rūt explēde libidis affectāt, pculdubio vt ocli viroz auz cōtēplātes z gēmas: tādē figant in faciē z furtiuis oculoz suoz nutibz facili⁹ incitēt ad libidinosū incēdiū. Dec ille. Sic maria magdalena dissoluta z vaga vanitatibz dedita offerebat seipaz viris diligēdā amore vano z vicioso z exsequenti sollicitandā. Secūda cā q̄re ad tā lasciuā vitā deuenit fuit vbertas et abundātia bonoz tpalium, ob quā causam satisfaciebat corpi in oībz delicijs suis, pascebat illud splēdide, bene comedebat: bibebat z dormiebat: refugiebat qz q̄scūqz labores. Nō quāti pticuli sit non solum mulieribz sed etiā viris: declarat deus per Ezech. xvj. Dec fuit iniquitas sororis tue sodome saturitas panis z abundātia z ociū ipsius z filiaz eius. Tertia cā q̄re Maria magdalena tāta flagicia enormia cōmisit fuit libertas. Nam Scōm em̄ Augustinum in libro de decem cordis, q̄tuor sunt custodie mulierū q̄bz adiuuat vt honeste viuat. Prima timor dei. Scōa timor legū adulteras punientiū. Tertia societas viri. Quarta verecundia mūdi. Cū ergo Maria magdalena nec deum nec leges timeret esseqz absqz viro z in libertate sua: q̄a patrimoniū diuisuz erat inter Lazaz z ipam z Martha. facile est credere et opinari q frontē fecerit meretricē: z sine rubore ac verecūdia sue libidi satisfecerit: ita vt p excellentiā diceret peccatrix.

¶ Sermo alius de beata Maria magdalena, lxv. wann, xj.

Qui abundauit delictum supabūdauit z gratia ad Ro. v. c. In quibz ꝓbis ostēdit Marie penitētia q̄ sicut multa in se habuit peccata: ita z multiplicē a deo penitēdo recepit gram. De pnīa aūt Marie magdalene btūs Greg. Omel. xxxiij, sic icepit sermonē suū. Cogitāti mihi de Marie penitētia flere magis libet qz aliq̄d dicere, cui⁹ em̄ vel saxeū pectus ille huius peccatricis lacrime ad explū penitētis nō emolliāt, cōsiderauit nāqz q̄d fecit, s. peccādo: et noluit moderari q̄d faceret, s. penitendo. Sup cōuiuātes ingressa ē. ñ iussa venit. iter epulas lachrimas fudit, Discite q̄ dolore ardet q̄ flere inter epulas nō erubescit. et post pauca subdit, Ecce qz turpitudinis sue maculas aspexit: lauanda ad fontē miscōie cucurrit qz em̄ seipam grauiter erubescebat int⁹. i, suūpsi⁹ verecūdabat interi⁹ in corde, iō nihil credebat cē q̄d pecūdaret foras. Ecce quomō ipa nob oībz facta est explū pnie et speculum cōuersionis nostre. Sicut ergo in ea abundauerunt delicta et pcā: ita vt septez vicijs capitalibus esset plena, ita

De scta maria magdalena

per penitentiã supabundauit in ea multiplex gratia: vt esset septez donis spũssancti repleta. Et hoc est qđ dicit apl'us vbi supra. Vbi abũdauit delictũ supabũdauit z gra. Et dicit notanter supabũdauit. q̃si diceret magis creuerit in ea diuina gratia q̃z prius creuit iniquitatis culpa. Pro gra Aue maria, Vbi abũdauit delictũ, vbi supra. In verbis thematis nostri duo notanť ad instructionẽ nostrã. Primo abũdantia peccatoꝝ siue status culpe in Maria magdalena, cũ dicit, Vbi abundauit delictum. Secũdo supabũdãtia diuine gratie in eadem. cũ subiungit, Superabundauit z gra siue status gratie in Maria magdalena.

¶ Circa primũ est notandũ ꝑm Innocentiũ tertiũ in quodã sermone ꝑsentis festiuitatis qꝝ septẽ modis humana mortalitas delinqt, in corde, in ore, in ope, p ignorantiã, p impotentiã, per negligentiã: z per inuidentiã. Et subdit Innocẽti⁹, Hec fortassis sunt illa septez demonia que iuxta testimoniũ euangelicũ de Maria magdalena christus eiecit, videlicet peccatũ cogitatiõis in corde, peccatũ locutõis in ore, peccatũ executõis in ope, delictum simplicitatis p ignorantiã, delictũ fragilitatis p impotentiã, delictũ securitatis per negligẽtiã delictũ malignitatis p inuidentiã, Nõ em credẽdum est eã corporaliter a septem demonijs: sed spiritualiter a septem vicijs fuisse vexatã. Q Unde demõ tripliciter vexat boiez. Primo p culpã auferẽdo gratuita siue gratiã. Secũdo p penam: leendo naturalia. Tertio p iactantiã: inferẽdo discrimina. De ꝑmo legit Lu. x. Homo q̃dã descendebat ab hierusalẽ in hiericho: z incidit in latrones q̃ spoliauerũt illũ: z plagis ĩpositis abierunt semiuiuo relicto. De secundo legit Lu. xi. z Math. xij. Erat iesus eijciens demoniũ z illud erat mutum: ab effectu vicz q̃a mutum effecerat. De tercio legit Job. ij. qꝝ sathan pcussit Job (ablatis prius oibus) vlcere pessimo a plãta pedis vsq̃z ad verticẽ: ita qꝝ sedens in sterquilinio saniez testa radebat. Vexabãt ergo septẽ demonia Mariã magdalenã per culpã: qm̃ eã septem modis nõ solũmodo delinq̃ndi, sed z peccãdi seduxerũt. R Inter delictũ cm̃ z peccatũ distinguit, q̃a delictũ in omittẽdo z peccatũ in cõmittendo ꝓsistit. Delictum est agere nõ faciendũ Peccatũ est facere nõ agendũ. Hinc dñs Leuit. vij. distincte ꝑcepit hostias offerri p peccato z delicto. Deliquit ergo z peccauit in corde: in ore: z in ope. In corde deliquit cum descẽdentes cogitatõnes bonas abiecit. Peccauit in corde cũ ascẽdẽtes cogitatões malas recepit. bone nãq̃z cogitationes descẽdunt a deo. Jaco. j. Omne datũ optimũ z omne donũ pfectũ desursum est descẽdens a patre luminũ. Male cogitationes ascendũt ab homĩe ꝑm qꝝ dñs ait apl'is post resurrectõem suã Lu. xxiiij. Ut quid turbati estis z cogitatiões ascẽdũt in corda vestra. Deliqt in ore cũ tacuit veritatem. Peccauit in ore cũ ꝓtulit falsitatẽ. De ꝑmo dicit ꝓpheta Ue mihi quia tacui. De secũdo dicit in psalmo. Perdes oĩes qui loquunť mendaciũ: intellige pnitiosũ. Deliqt in ope cum bonũ omisit. Peccauit in ope cũ malũ cõmisit, ꝑm illud ps. Declina a malo z fac bonũ. Decaũt delicta et peccata cordis: oris: z operis beata Maria magdalena omisit z cõmisit p ignorantiã, per impotẽtiã, p negligentiã, z p inuidẽtiaz zc.

S Secũdo est notandũ qꝝ peccatuz Marie magdalene ꝑm Innocẽtiũ vbi supra fuit magnũ: mlt̃ũ: z notoriũ. Magnũ fuit: q̃a christus de ea septẽ demonia eiecit Multũ q̃a dimissa sunt ei multa. Lu. vij. Notoriũ fuit, q̃a mlier erat in ciuitate peccatrix. vt patet ibidẽ. Unde Innocentius dicit. Omnibus ad eam patebat accessus nec quis q̃z patiebať ab ea repulsam. Ex q̃ sequit ꝑm eum qꝝ non solum p voluntatez carnaliter deliquit vt aliqui volunt: sz etiã exterius per illecebrosam carnis in ope admissionẽ, imo magz est p decore ecclesie dicẽdo ipsam carnaliter peccatũ luxurie cõmisisse q̃z sola voluntate: eo qꝝ ecclesia tam publice recitat eius peccata. Idẽ videt sentire Greg. Omel. xxxiij. Maria stabat ad monumentũ foris plorans: circa finez vbi dicit. Aliquis libidinis igne succẽsus carnis mundiciam perdidit: aspiciat Mariã vbi vult eam perdidisse carnis mundiciã. nam per hoc magis eleuatur spes luxuriosorum ad veniam q̃z si ipsa solum voluntate peccata luxurie commisisset. Ex istis ergo patet prima pars: siue primus status Marie magdalene qui dicitur status

culpe ꝛc. Circa secundā ptem videlicet circa statum gratie siue supabundantiā diuine gratie in Maria magdalena est notandum ꝑm Innocentiū q̄ ḋa peccatū marie magdalene fuit magnus: magno satisfecit dolore, quia eius peccatū fuit multū: multo satisfecit labore, sed ḋa fuit notoriū: notabili satisfecit pudore. ¶ Hec tria sunt dignam satisfactionē faciētia, videlicet dolor in corde, pudor in ore, ⁊ labor in opere Juxta sententiā sapiētis Sapie. xj. Per q̄ quis peccauit per hec ⁊ torquet. veniēs ergo peccatrix ad fontē misericordie abluenda: magno dolore turbata: lachrimis pedes eius rigauit: notabili pudore confusa stetit retro secus pedes ipsius ⁊ osculabat eos: erubescēs añ faciem dñi apparere, sed tacens ore: clamabat corde illud ps. Dñe tu scis insipientiā meam ⁊ delicta mea a te nō sunt abscōdita. Ecce que nō erubescebat cōuiuas: dñm erubescebat, ḋa illi eam cōtemplabañ exterius: dñs aūt eam contemplabat interius, ipsa aūt lōge turpior erat int⁹ in ꝺsciētia q̄s foris in fama. Multo labore satisfecit, quia deuota attulit alabastr̄ vngenti ⁊ vnxit pedes ipsius, nec semel hoc tm̄ egit sed sepi⁹. ¶ Primo cū in domo Symonis pharisei pedes domini vnxit Lu. vij. Secundo cū in domo symonis leprosi sup caput eius vnguētuz effudit Math. xxvj, ⁊ Mar. xiiij. Tertio cum emit aromata vt veniēs vngeret corpus Jesu Marci. vlti. Profundū vtiq̄ in his sacramētū: sed alibi magis explicāduz Ex illis ergo patet q̄ btā Maria magdalena delictum cordis purgauit lachrimis, delictū oris purgauit osculis, delictū operis purgauit vngētis. Hec vtiq̄ est mutatio dextre excelsi. Hiē em̄ exhibuerat mēbra sua seruire īmūdicie ad iniquitatez: ita etiā ꝑm doctrinaz apli ad Ro. vj. exhibuit ea seruire iusticie in sanctificatiōez. ¶ Unde quinq̄ sunt sensus corporei, visus, auditus, gustus: odorat⁹. ⁊ tactus. In his quinq̄ sensibus abūdauit in Maria magdalena delictū, ita et in his quinq̄ sensibus supabundauit ⁊ gratia. Deliḋt oculis quia sicut dicit Eccl. xxvj. Fornicatio mulieris in oculoꝝ extollētia, sed ⁊ oculis satisfecit. Juxta qō scriptuz est. Maria stabat ad monumentū plorās. Dū ergo fleret inclinauit se ⁊ pspexit in monumentū Joh. xx. Deliquit auribꝫ. ḋa cōuertit auditū ad fabulas vanitatis. sed ⁊ auribꝫ satisfecit. sicut scriptū est Lu. x. Maria sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat verbum illius. Deliquit naribꝫ. ḋa sicut scriptū est Prouer. xj. Circulus aure⁹ in naribꝫ suis mulier pulcra ⁊ fatua, sed ⁊ naribꝫ satisfecit, sicut scriptum est Joh. xij. Maria accepit libram vngēti nardi pistici et vnxit pedes Jesu: et domus impleta est ex odore vngenti. Deliquit labijs. ḋa fauus distillās labia meretrix ⁊ nitidius oleo guttur ei⁹. Prouer. v. sed ⁊ labijs satisfecit. sicut scriptū est Lu ce. vij. Maria stans retro sec⁹ pedes dñi osculabat eos. Deliḋt manibꝫ. ḋa mulier insipiēs domū ꝺstructam manibꝫ destruit Prouer. xiiij. Sed et manibꝫ satisfecit. ḋa lauit pedes Jesu ⁊ capillis capitis sui tersit. Ex his patet q̄ sicut in Maria abūdauit delictū in corde: in ore: ⁊ in ope. ita ꝑ penitentiā supabundauit in ea gratia in corde: in ore: ⁊ in ope. Et sicut ipsa oēs sensus suos exhibuit ad penitendū vt patet ex iaz dictis. sic ergo vbi abūdauit delictum supabūdauit gratia. ¶ Secūdo est notandū q̄ vbi in Maria abūdauit delictū ignorātie, fragilitatis, negligētie ⁊ malignitatis: ibi etiam postea cōtra illa peccata in ea supabūdauit diuina gratia. Nam ꝓtra delictū ignorātie suscepit in dei cōtemplatione scientiā. Et ꝓtra peccatū fraglitatis assumpsit in xp̄i passione ꝺstantiā. Et contra delictuz negligētie pīū exercuit opationis obsequiū. Et ꝓtra pctm̄ malignitatis benignū exhibuit dilectōnis officiū. vnde ipsa de scia ꝓtēplatōnis cōmendat a dño. Maria inḋt optimā partē elegit q̄ nō auferet ab ea. Sedebat em̄ secus pedes dñi ⁊ audiebat ꝯbū illi⁹ Lu. x. De mētis cōstātia cōmendat ex eo cū discipuli relicto xp̄o fugissent: Maria xp̄m vsq̄ ad crucē secuta est. Stabat em̄ iuxta crucē Jesu mater eius et soror matris eius Maria cleophe et Maria magdalene Joh. xix. De opatō nis obsequio cōmēdat a dño Mar. xiiij. Quid inḋt molesti est⁹ huic mlieri. op⁹ em̄ bonū opata est in me. mittēs em̄ hoc vngē tum in corpus meū ad sepeliendū me fecit De dilectōis officio cōmendat ex eo q̄ dimissa sunt ei pcta multa quoniam dilexit

multum. Lu.vij. Charitas ēm opit multitudinē peccatoz. Diligebat Maria dñm quia dñs diligebat Mariā. dicente euangelio Joh.xj. Diligebat Jesus Marthaz z sorozē ei⁹ Mariā z Lazarū. Fleuit Maria p dño z fleuit etiā dñs p Maria dicēte euāgelio ibidē. Jesus vt vidit Mariaz plorantem turbauit semetipm et lacbrimatus est. Sed illa flebat q̄rens viuentez cū mortuis Joh.xx. Iste flebat reuocās mortuū ad viuentes: sicut dicit Joh.xj. Jesus rursum fremēs in semetipso clamabat voce magna dicēs. Lazare veni foras. et statim pdūt q̄ fuerat mortuus. Abūdauit in Maria magdalena delictū: q̄a multis fuit vicijs irretita. superabūdauit z gratia: q̄m vniuersis fuit virtutibus exornata. Hec ō secūda parte supius posita in diuisiōe thematis. Ideo necessariū est scire que sint remedia p que q̄s possit luxuriā euitare. ¶

Ad qō dicendū est q̄ septē sunt pncipalia remedia quibus se homo potest defendere ctra pcm̄ luxurie. Primū remedium ctra luxuriā est vt ad aquā frigidam recurrat. nā cum luxuria sit q̄dā ignis calefaciens ollā seminaliū vasoz: oportet vt quis vel aquā frigidā in ignez pūciat. vel ligna subtrahat: vel ollā ab igne remoueat. Recurrat ergo pmo ad aquā frigidā ad literā se infrigidando: vel lacbrimis se riget. aut aquam certe tribulatiōis sibi intentet: vt si q̄s sibi det bonam disciplinā se flagellādo aut p capillos: aut barbā trabendo in memoriā passiōis christi vl' tribulatōez inferni aut alterius mali sibi futuri imaginādo. Ideo scriptū est Eccī.xj. Malicia vnius horе obliuionē facit luxurie maxīe. ac si diceret. Vexatio aut cōtristatio penalis vnius horе extinguit flāmā luxurie. Sicī vitaspatrū legit q̄ pater q̄ mulierez hospitabat sero venientē tentabat fortiter luxuria et accensa cādela oēs digitos cōbussit dicēs. Si būc ignē sufferre nequis q̄modo sustinebis ignē infernalē. Unde nō miruz si ignis luxurie ctremat domos anīe q̄rūdam q̄ aquā tribulatōis siue disciplīne assumere tardant. Scōm remediū est vt tē tatus: materiā luxurie vt sunt cibi z potus inflāmatiui siue superfluī p abstinentiā subtrabat. Sicut ēm deridendus esset q̄ diceret sibi displicere vt domus sua incinerari deberet: z tū ptinue accēse domui fasciculos flāmigeros vel ligna inūceret. Sic q̄ luxuria ardet z carnes: vinū: z cetera superflua non vitat. nā sm ligna silue exardescit ignis. z sm virtutē hoīs sic iracūdia illius erit. Eccī.xxviij. Ac si diceret Si vis ignē luxurie aut iracundie extinguere subtrabe ligna per que talis ignis nutrīt. id est cibos inflāmātes: vina fortia. zc. Tertiū remediū cōtra luxuriā est vt q̄s se elōget ab igne luxurie. visu. auditu. tactu. et cobabitatione mulierū q̄ntū valet. Hoc ēm pcepit aplus.j.ad Cor.vj. dicēs. Fugite fornicationē. Ubi dicit Amb. Cum alijs nēpe vicijs potest expectari cōflict⁹. hanc fugite: ne approximet. q̄a nō potest aliter melius vinci. In cuius exēplū Joseph fugiens: palliū in manu mulieris reliq̄t. Ben. xxxix. Et sic salnabat anīa eius. Quartum remediū cōtra luxuriam est deuota oratio. Cū ēm luxuria sit nō qualiscūq; ignis. sed infernalis: oratōe opus est Sicut ergo patientes ignē qui dicit infernalis vel sancti Anthonij: nisi liberent: nō recedūt de ecclesia sancti Anthonij. Sic tales nisi iuuētur: ab oratōe nō cessent. et cū q̄s est adiutus tunc debet q̄tidie sancto grās agere q̄ eum adiuuit. Hoc remediū bene docetur Sapīe. viij. cum dicit. Ut sciui q̄a aliter nō possum esse ptinens nisi deus det: adij dñm z deprcatus sum illum. Hoc idez ostēdit pheta in psalmo dicens. Nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custodit eam. Est ergo deus deuote orandus vt rore gratie sue extinguat in nobis ignē luxurie. Specialiter aūt virgini virginū seruiē dum est. sed a votis stultis z indiscretis cauendū. Quia multi vouēt qō impossibile est eis implēdū. vel qō sine scādalo nō valent implere. Debet ergo votū fieri cū magna deliberatione Et si nō intelligis habeas de hoc consilium tui confessoris. ¶

Quintum remedium contra luxuriam est occupatio seu labor. Sunt ēm tria in homine occupanda. scilicz mens. sensualitas et corpus: ne ocium habeant. als per bas partes velut per rimas tentatio intrat. pncipalissime tū mēs debet esse occupata in aliq̄ cui intēdat. Un̄ in vitaspatrū pres dixerunt. Occupatū vno tm̄ demone tentari: ociosum ꝑo pluribꝫ. Et Bernbar. dicit.

Omniū tentationū z malaꝝ cogitationuꝫ sentina est iners ocium. Et Hieronimꝰ ad Rusticū. Semp aliq̄d operis facito vt ne diabolus te inueniat ociosum. Dēs enīz occupanda est meditatōe scripturaꝝ. Vñ Hiero. ad eūdē dicit. Ama scripturaꝝ studia z carnis vicia non amabis. Vñ multi sunt q̄ de die bene resistunt tētationibꝫ luxurie: nec diabolus eis potest preualere, ꝓpter varias ipsoꝝ occupatōes: q̄bus tamē diabolus ꝑualet in nocte cū sunt in ocio z q̄ete. Deberent ergo z tūc se ad oratōes cōuertere. Si tñ diabolꝰ eis illudit in somno ꝓter eoꝝ culpam: nō timeant. quia hoc eis cedit ad meritū: dum vigilātes de hoc tristiciā habent z remorsū. Sensualitas aūt aliq̄ tristabili castiganda est ne lasciuiat, vt ꝓmo mēbro dictū est. Corpus etiā corpali labore interdū grauandū est. Vnde in vitaspatruꝫ q̄dam pater cum esset arte figulus z nimis ꝑpugnaret a fornicatiōe, figurauit de luto vxorē corpi et dixit. Ecce nūc pro te z vxore laborare oportet. Post paucos dies cuꝫ tentatio nō cessaret: figurauit de luto filiā dicens. Ecce nūc z filiā nutrire oportet. Cū q̄ labore nimiū vexaret: dixit corpi suo. Si hunc laborē ferre non vales: noli fornicari, quā diligentiā deus recipiens ipm a tentatōe liberauit. Sextū remediū est elemosina. Vñ aplus. j. ad Thimo. iij. dicit. Pietas ad oia vtilis est, vt dicit glosa. Ambro. Si q̄s miscōiam sequit si lubricū carnis patiat: vapulabit q̄dem sed nō peribit. De q̄ dicit sctūs Tho. in q̄to dist. xlvij. Nō peribit, id est ꝑ talia opera miscōie ad nō pereundū disponet. Septimū remediū est attenta custodia memorie cum inuocatione diuīe gratie: ne inimicus mēti cogitatōes luxuriosas ingerat, et si īmiserit statim expellat conatu z oratiōe, sic em caput serpētis ꝓterimus, et iuxta pphetam btūs dicit q̄ tenebit z allidet paruulos suos ad petram. Ita est cōmune dictū. Principijs obsta sero medicina parat. Sicut em faciliter corui in orto tuo nidificantes expellunt si ꝓhibent cū sola ligna cōportare ceperint. difficilius si oua genuerint. sed difficillime cū ope pullos habuerint. Sic faciliter q̄s resistit cogitatōi, difficilius delectatōi, difficillime cōsensui seu operi. Optimū est gra stabilire cor ad Debre. xiij. Sed diceres. Multi sunt luxuriosi qui dicunt se nō posse continere, q̄d illi facere debent: Rñdet breuiter q̄ nō dicūt verum: si saltem ad ꝑdicta remedia tēderēt Probat illud triplr ꝓmo auctoritatibus sacre scripture. Hā Gen. iij. ad cayn dixit deus. Subter te erit appetitus tuꝰ z tu dominaberis illius. Item Eccliastici. xv. deus dicit homini. Apposui tibi aquā et ignē ad quod volueris porrige manū tuam. añ hominē vita z mors, bonum z malum: qđ placuerit dabit illi. Et aplꝰ dicit. j. ad Corinth. x. Fidelis est deus q̄ nō ꝑmittit vos tētari super illud qđ potestis. Et xps dicit Math. xj. Jugū em meuꝫ suaue est et onꝰ meū leue, quō ipportabile. Et. j. Joh. v. dicitur. Hec est charitas dei vt mādata ei⁹ custodiamus, z mādata eius grauia nō sunt Ideo dicit Hiero. Maledictus qui dicit deum ꝑcepisse impossibile. Et Augꝰ. Nemo peccat in eo quod vitare nō potest, q̄a fm eundē: peccatū est adeo voluntariū q̄ si nō esset voluntariū nō essꝫ pctm, imo nō solū theologi sed z philosophi hoc tradūt Unde dicit phs. iij. Ethicoꝝ. Sumꝰ domini oīm nostraꝝ opationū a ꝑncipio vsq̄ ad finē. Et Seneca Omitte excusatōes nemo peccat inuitus. Sic ergo patet auctoritatibus canonicis z sctōꝝ doctoꝝ q̄ nemo cogit ad peccandū, sed quilibet libera voluntate potest peccata omittere vel cōmittere. Secundo illud idem ostendit experientia humanoꝝ actuum Hā ab actu luxurie cessare facit verecundia de visione paucoꝝ hominū. Cur ergo non attente imaginata a tētato visio dei angeloꝝ oīm et sanctoꝝ hominū a tali peccato non traheret. Illo modo dicit Boetus in libro ō consolatione. Magna nobis si dissimulare volumus indicta est probitatis necessitas cum ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Item ab actu fornicationis cessare facit timor mutilationis vel mortis corporalis intense imaginatus, vt patet in istis qui fugiunt mortem ad loca vbi nulla est mulier. Cur ergo non idem faceret timor mortis eterne et vtriusq̄ homis. Vñ ꝓuer. xx. dicit. Dolor vulneris absterget mala. Itē ab actu luxurie cōpesceret amor pecunie: vt si ex continentia quis deberet lucrari castrum vel mille marcas,

De sctā maria magdalena

Cur ergo nō cōtineremus ꝓpter regnū celoꝝ ꝓpter qō q̄daꝫ se castrauerūt. Matth. xix. Ideo Ber̄n. dicit. Ignosce dñe excusamus: tergiuersamur. vix est aliq̄s q̄ in eis q̄ ad te sunt velit experiri q̄d possit. etiā qō ꝓmptissime pōt fm carnē vel fm seculum siue timor impulerit: siue cupiditas traxerit. Tertio patet idem a simili in irrōnalibus. nā piscis se pōt tpare ab esca si hamū suspicat. Auis a cibo rbetis si dolū suspicatur. Alia etiam a laqueo cauent abscōdito. Cur ergo homo se nō tparet a veneno luxurie. a cibo delectatōis. t a laqō demonis: cum talia vera cognoscat. Vñ Ecclesiastes. vij. Iuueni mulierē amariorem morte, mulierē, id est voluptatez que corp̄ necat t aīam. Ecce ex oīb̄ iam dictis patz ꝙ nullus luxuriosus se pōt excusare dicendo q̄a nō possum ꝓtinere, imo nec aliquis pctōr, qō vtiq̄ aduertere deberēt isti q̄ peccata se putāt nō posse deuitare, maxime luxurie: cū sola coꝝ voluptas mala ipsos trahat est t in culpa. Sic ergo hodie et sp illa nobilis t sancta mulier magdalena speculū penitendi ꝓponit oīb̄ pctōrib̄ et maxime luxuriosis. vt sicut ipsi eam secuti sūt in culpa: ita eam sequant in penitētia. t sic in ea abundauit delictū: t postea supabūdauit grā: ita t in nobis eius intercessione mereamur ꝓseq̄ a deo grāz remissiōis peccatoꝝ p xp̄m dñm nostꝝ Amen.

De sancto Jacobo apostolo maiore

Sermo. LXVI.

Calicem quidē meū bibetis Matth. xx. Pro introductōne thematis nota ꝙ in scriptura sacra triplicē reperio calicē. scz penitētie, innocētie, t passionis acerbe. Prim⁹ est calix innocētie. De quo ps. Calix meus inebrians q̄ pclarus est. Reuera pclarus, nā vt inq̄t Aug⁹. de vita xp̄iana. Nil deo dignius: nihil carius esse pt q̄ innocentia. et nihil homini salubri⁹, q̄a bō i statu innocētie est securus. Ambro. Vade innocētia: vbiq̄ es illesa vbiq̄ secura, si tentaris pficis, si bēlliaris erigeris, si pugnas vincis, si occideris coronaris. Ex isto calice bibit btā virgo q̄ fuit balsamo id est spūsancto plena. Secūdus calix est pnīe. De q̄ ps. Calicē salutaris accipiā. Hic calix est amarus q̄a plenus crucis absinthio. Hā bibētes ex eo dicunt illud ysa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anīe mee, sed hic calix debet dulcorari spe ꝓmij celestis regni. Matth. iij. Penitētiā agite appropinquabit vobis regnum celoꝝ. Tertⁱ⁹ est calix passiōis acerbe q̄ plenus est sanguine. Hūc ꝓmū bibit xp̄s, nā calix dr a calon grece qō est lignuz latine, q̄a xp̄s passionē acerbā sustinuit in ligno, deinde illū calicē biberūt oēs martires. Apoc. vij. Lauerunt stolas suas i sanguine agni. t inter apl̄os ꝓmo illum calicē bibit Jacob⁹, nā inter eos ipse primus est q̄ obtrūcatiōe capitis martirij passus est. Ideo de eo t fratre suo sctō Johāne euangelista dicit saluator in ꝓbis thematis. Calicem q̄dē meuz, rc. In p̄senti sermone de btō Jacobo tria q̄ in themate tanguntur videnda. Primū dicit fructuose pdicatōis. scōm virtuose passiōis. tertiū gratiose auxiliatōis. Primū ō b. Jacobo declarādū dr fructuose pdicatōis. Hā Matth. x. Cōuocatis Jesus. xij. discipulis suis dixit eis. Euntes pdicate dicētes. Quia appropinq̄bit regnū celoꝝ. B Qualiter ꝙ btūs Jacob⁹ fructuose predicauerit ex eius legēda colligere possumus, vbi sic habet. Post ascēsionē dñi dū Jacob⁹ p iudeam t samariā pdicaret: in hyspaniā tandē venit, sed dū paꝝ ibi se, pficere videret: sed tm̄. nouē discipulos ibi acq̄siuisset: duos ex illis cā predicādi ibi reliq̄t. t alios septem secū assumēs itez in iudeā abiit vbi q̄tuor magna fecit. Primo philetū ꝙuertit. nā cū in iudea pdicaret: Hermogenes mag⁹ cuz phariseis discipulū suū noīe philetū misit ad Jacobū cōuincendū. Cūq̄ Jacobus philetū rōnabiliter cōuicisset t multa miracula coram eo fecisset scz cecos illuminando, infirmos curādo, leprosos mūdando, mortuos suscitādo, tādē philetus corde cōpunctus ad fidē xp̄i conuersus est. Scōo magicā artē subuertit. Hā hermogenes pdictus vidēs philetū ad fidē xp̄i cōuersuz iratus: arte sua magica eū īmobilē fecit dicens. Videbim⁹ si Jacob⁹ tuus te soluet. Qō cū philetus Jacobo p puez nūciassz misit ad eū Jacob⁹ sudariū suū dicēs. Accipiat sudariū et dicat. Dñs erigit elisos et soluit cōpeditos. statimq̄ vt sudario tact⁹,

est: solutus est a vinculis, magicis artibus hermogenes insultauit z ad Jacobū ꝓperauit. Tertō demones accēdit z eaꝝ artes christi ꝑtute deuicit. Mā hermogenes ad uocās demones ꝑcepit eis vt Jacobū cū phileto ad se adducerēt volens se de ipsis vindicare. veniētes aūt demones vt iussa ꝑficerēt in aere vlulare ceperūt dicētes Jacobe apl'e miserere nobis qꝝ satis ardem⁹ Mā angeli dei catenis igneis nos religatos tenent z cruciāt. Quarto hermogenes ad penitētiā adduxit, nā b. Jacobo demonibꝫ dixit, Dimittat vos angelus z ad hermogenē redite: cūctꝫ vinctū ad me adducite sed illesum, qō illi ꝓtin⁹ adimpleuerunt vinctūctꝫ adduxerūt ad Jacobū: a q̄ cū peterēt demones licētiā seruiēdi in eū: nō concessit, sed ait phileto, vt bona ꝓ malis reddam⁹: tu hermogenē solue, q̄ soluto ait Jacobo hermogeni Vade liber q̄ voluer⁹, nō est em̄ legis xp̄i vt inuit⁹ ꝙs ꝙuertat. At ille mutat⁹ in altez vir: veniā būlit postulauit. acceptoctꝫ ꝑ timore demonū Jacobi baculo prexit ad domū: oēs libros art⁹ magice ad aplm cremādos apportauit, ꝙs tū Jacobo in mare ꝑici fecit, itactꝫ hermogenes penitētia duct⁹ fidē xp̄i suscepit, ꝑdicauit, z ꝑtutes plurimas in xp̄i noīe fecit vñ mltos ꝙuertit. ¶ Circa ꝑdicta est dubium. Primū vtrū demones possint būana corpa molestare. Ad qō dico q̄ cū ꝑmittit de⁹ possunt demones būana corpa multipliciter ꝑturbare: et etiā mortē inferre, qō īscriptura sacra mltis exēplis demonstrat. Mā vt dicūt doctores: de⁹ ꝑmittit demones qñctꝫ būanis corpibꝫ nocumēta inferre. Primo ad sue glie manifestatiōez. Sic cuenit in illis q̄ vexati suo noīe z sanctoꝝ meritis liberant, vt patz de filia chananee q̄ male vexabat a demonio Math. xv. et de puero obsesso q̄ sepe cadebat in ignem, z crebro in aquā. Lu. xj. z Math. xij. de q̄ dā obsesso quē demō fecerat surdū: mutuz z cecū, z de phileto ꝑ sanctū Jacobū liberato. Scōo de⁹ ꝑdicta sinit ad bonoruz exercitatōnez atcꝫ illoꝝ patientie cōprobationē, sicut factū est in Job quē sathan percussit vlcere pessimo a plāta pedis vsqꝫ ad verticē eius. Job. ij. ca. Et in btō Anthonio quē demonū mltitudo adeo lacerauit ꝙ a discipulo ei⁹ q̄si mortu⁹ inuent⁹ est, vt habet in eius legenda. Tertio ad iniquōrū vindictā z punitionē: sicut contigit illis septē viris Dare: ꝙs oēs successiue demoniū interfecit, vt habet Thob. vj. Et filiō ꝑfecti q̄ voluit violēter btām Agnetā violare: q̄ ꝓfocat⁹ a diabolo expirauit. vt habet in ei⁹ legēda. ¶ Scōm dubium est vtꝫ demones possint boīb⁹ visibiliter apparere. Ad hoc dicendū ꝙ sinēte deo apparēt qñctꝫ in assūpt⁹ corporibꝫ, qō exēplis pluribꝫ cōprobari pōt, q̄ vide in speculo exēplorꝫ. Et ꝑsertim dic de q̄dā cui demō in assūpto corpe pluribꝫ annis seruiuit in finē: vt si aliqñ nocte siue mane se signo crucis nō cōsignasset z angelicā salutatōez nō dixisset: ipm̄ ꝑfocasset vt ipse sibi retulit dum eū licēciauit. Exēplū etiā habes ad hec de sctō Christofero: cui demō in assūpto corpore obuiauit vt hr̄ in ei⁹ legēda. ¶ Secundū de btō Jacobo declarandū ꝺr ꝑtuose passiōis, nā iussu berodis ꝓ xp̄o martiriū capit⁹ obtrūcatōne sustinuit. Ubi tria magna facta sunt. Primū fuit paralitici sanatio. Cū em̄ ad decollādū btūs Jacobꝫ duceret: q̄dā paliticꝰ in via iacēs ad eū clamauit vt sibi sanitatē ꝓferret. cui iacobus ait, In noīe Jesu xp̄i ꝓ cui⁹ fide ducor ad decollandū exurge san⁹ z bñdic creatorez tuū. q̄ statim san⁹ fact⁹ surrexit z dñm bñdixit. Scōm fuit Josie conuersio. Is em̄ funē in colluz ei⁹ miserat illūctꝫ trahebat. q̄ viso miracl'o ad pedes Jacobi se ꝓstrauit z venīā petens: xp̄ianuz se fieri postulauit. qō cū vidisset abiathar pontifex sibi dixit. Nisi nomē xp̄i maledixeris cū ipo Jacobo decollaberis. Cui Josias, Maledict⁹ tu, nomē aūt dñi nr̄i Jesu xp̄i sit bñdictuz in secula. Tūc abiathar os ei⁹ pugnis cedi iussit: z missa de eo legatōe ad berodem impetrauit vt cū Jacobo decollaret. Cuz aūt decollari deberet Jacobꝫ a spiculatore lagenā aq̄ petijt z Josiā baptisauit. De inde statim capitis obtrūcatōe martirium ꝓsūmauit. Decollat⁹ est aūt b. Jacobꝫ, viij kal'. aplis, in annūciatōe btē Marie ꝑgis z. viij. kal'. augusti in cōpestellā translat⁹, z iij. kal'. ianuarij sepult⁹, ꝙa sepultura ei⁹ fuit ab augusto vsqꝫ ad ianuarium plōgata. Statuit tñ ecclia vt festū ei⁹, viij. kal'. augusti tpe scz magⁱ ꝓgruo celebraret. Tercū fuit sepulture dispositio. Ut em̄ refert

t

De sctō Jacobo maiore

Johānes beleth: decollato Jacobo discipuli corpus eius nocte timore iudeorū rapiētes nauī illud imposuerūt ⁊ sepulturaz diuine, puidētie cōmittētes nauim sine remige cōscēderūt: ⁊ angelo dñi duce in Galiciā in regno Lupe applicauerūt, deponētes ergo corpus de nauī sup quendā magnū lapidez: mox lapis vt cera corpi cessit ⁊ in sarcophagū corpi se mirabiliť coapta uit. Ingrediētes igiť discipuli ad reginam Lupā dixerunt, Dñs Jesus xps mittit ad te corpus discipuli vt quē noluisti suscipe viuū: suscipias nūc defunctū. ⁊ narrantes ei miraculum q̄liter illuc sine remige aduenissent: locū ei⁹ sepulture ꝓgruū petierunt Que dū regina audissz eos in dolo ad q̄ndam virū crudelissimū destinauit vt ei⁹ super hoc cōsensum haberēt: q̄ eos incarceraūit, Cum aūt ille discūberet: angelus domini carcerē aperuit et eos libere abire p̄misit, q̄ ad reginā redeuntes iterū petierūt locū sepulture, p corpe sctī Jacobi. Quib⁹ illa rñdit. Accipite boues quos habeo in tali mōte et plaustro iungite ac corpus domini vestri deferte et locuz sicut volueritis edificate. Hec autē dolose dicebat, sciebat em̄ thauros esse īdomitos ⁊ siluestres ⁊ iō putauit q̄ nō possent iūgi curruī, vel si iūgerenť: huc illucz discurrerēt ⁊ corp⁹ eiȝcerent ⁊ ipsos necarēt, sed nō est sapiētia cōtra deū. nā illi dolū non cogitātes mōtem ascēderūt: ⁊ draconē quendā ignē spirantē et in eos irruentē cruce apposita p̄ mediuz ventrē scindūt. facto etiaz sup thauros signo crucis: velut agni ptin⁹ mansuescunt. ⁊ eos iūgentes corp⁹ sctī Jacobi cuz lapide in curru posuerūt. Boues aūt sine alicui⁹ regimīe corp⁹ in mediū palaciū Lupe adduxerūt, qō illa videns ⁊ stupēs: credidit, et christiana facta oīa q̄ petierūt tribuit: ⁊ palaciū in eccl̄iam sctō dedicans: magnifice ipsaz dotauit, ⁊ in bonis opib⁹ vitā finiuit

¶ Tertiū de btō Jacobo declarādū dicit̄ gratio se auxiliatōis siue subuētionis Nā in oī statu btūs Jacob⁹ subuenit suis deuotis fideliť se inuocātib⁹. Ut em̄ inq̄t Aug. Indiget bō sctō auxilio in vita: in morte: ⁊ post mortē. Sic btūs Jacobus Primo in vita pctōrib⁹ impetrat pctōz remissionē, sicut refert Beda de illo q̄ pctm̄ in cedula scripsit ⁊ deletuz inuenit. Scdo exhibet desolatis ⁊ afflictis cōsolationez, vt refert Calixt⁹ papa de illo q̄ ad sctm̄ Jacobū vadēs vxore mortua et oīb⁹ spoliat⁹ asinū a btō Jacobo accepit q̄ paruuli veherent. Tertio ipetrat op̄ssis releuatiōez vt ptz de q̄dā bernhardo mutinēsi mercatore quē iniuste captū ⁊ incarceratū iclinādo turrī sexagīta cubitoz miracl'ose liberauit Quarto exhibet necessitatē patientib⁹ mīnistratōez, sicut refert Calixt⁹ papa de q̄daz ad btm̄ iacobū pgēte, cui cū necessaria defecissent: btūs Jacob⁹ sibi panē admīstrauit, de q̄, xv. diēb⁹ vixit. Quinto indeuotis adhibet paternā correctiōez. Sicut refert idē Calixt⁹ de q̄dā q̄ cū sctm̄ Jacobū visitasset: nō salutē aīe petiit sed ne a suis careret inimicis, q̄ rediēs ab inimicis capt⁹ē, et tandē p̄ btm̄ Jacobuz correct⁹: liberat. Scdo btūs Jacob⁹ iuuat suos fideles in morte. Primo ne supeňť a morte, vt patz ō filio q̄ iniuste fuit suspensus, ꝓpter ciphū p̄ hospitē occulte in pera eoz reposītū: quez btūs Jacob⁹ p̄ triginta sex dies in patibulo sustentauit ⁊ celesti dulcedine refocillauit. Scdo in morte iuuat suos seruitores ne a demone supeňť. Sicut patet ī illo cui in extremis laborāti apparuit b. Jacob⁹ bordone vtēs, p̄ lācea ⁊ sacculo mīercule quē ille ex cōpassione in via portauerat p̄ scuto vtēs: demonē fugauit. Tertio btūs Jacob⁹ iuuat sibi deuotos post mortem. Primo q̄ctuz ad corpus honorabili sepulture tradēdo, vt patet de q̄daz in via mortuo, a q̄ oēs socij sui recesserūt vno dempto: cui⁹ corp⁹ ac socīū suū q̄ cū eo māserat btūs Iacobus in specie eq̄tis apparēs ad sctm̄ Iacobū detulit: ⁊ ibi p̄ canonicos sepeliri fecit. Secūdo q̄ctum ad aīam ab eternis penis liberādo, sicut refert Hugo de sctō victo, de q̄dā, q̄ cū ad sctm̄ Jacobū pgeret ⁊ ad suasionē demonis se occidisset: ⁊ ad infernū duct⁹ fuisset: btūs Jacob⁹ vt vite p̄stine restitueret obtinuit. ¶ Circa p̄dicta est dubiū virū btūs Jacob⁹ possit iuuare oīb⁹ suis oēs interpellātes eū. Et videť q̄ nō, q̄a btūs Jacob⁹ p̄fecte suā voluntatē deo cōformauit: vt non velit nisi qō de⁹ vult, sed illud qō vult semp̄ ipleť, ergo frustra p̄ interpellātib⁹ orat. Ad ꝟ dico q̄ q̄dā heretici fuerunt q̄ dixerunt q̄ sctī nō possint nos iuuare suis oratōib⁹ q̄a vnus-

quiscz recepit ſm ea que geſſit, ſed hoc eſt contra hoc qđ eccleſia cōtinue canit. Sācte Jacobe oza p nobis. Et ꝺtra articulū fidei q̄ eſt ſctōz cōmunio: q̄ p charitatē fit. Et ideo cum in ſanctis q̄ ſunt in patria ſit pfectiſſima charitas: cōpetit eis p nobis ozare, nō tm̄ ſic q̄n oia ad votū ſuccedunt. Et ideo ponit talis ꝺclusio q̄ btūs Jacobus iuuat ſuis ozōnib⁹ oēs interpellantes cū debito mō: z tāto magꝭ q̄nto eſt pfectioris charitatis, q̄nto eſt deo ꝺiūctior: tanto eius ozōnes ſunt magis efficaces. Habet em̄ ꝫ diuin⁹ ordo vt ex ſupioris excellētia in inferiora refūdet. ſicut ex claritate ſolis in aerem.

¶ Sermo alius de ſancto Jacobo maiore. LXVII.

Nſcitis quid petatis: poteſtis bibere calicē quē ego bibiturus ſum ꝛc. Matth. xx. Ut ſciatis q̄d a deo petere debeatis

Nota q⁹ a deo petere poſſum⁹ z bona et mala penalia, ſed diuerſimode. Bona ſm Aug. ſūt triplicia ſcz infima: media: z ſupma. Infima ſūt bona nature z fortune, vt ſanitas: filij: honores: diuitie ꝛc. que ſunt bonis z malis cōmunia q̄ nō debem⁹ ſimplr a deo petere. ſz ſub ꝺditōe ſcz ſi expediant z pſint nobis ad ſalutē. Aug. Si tpalia petitis cū modo petite z tīmore, z illi cōmittite: vt ſi pſint det, ſi aūt ſcit obeſſe nō det. Quid aūt pſit z obſit medicus ſcit: z nō egrot⁹. Decentiā debem⁹ cū moderamine petere. Prouer. xxx. Diuitias z paupta. ne de. mihi, ſed tm̄ ꝛc. j. Thy. vj. Habētes alimēta z q̄bꝫ te, his ꝛc. Matth. vj. Panē noſtr⁹ q̄tidianū da nob hodie. ¶ Ubi dñs p ſex docet debite petere. Prio tē poralib⁹ em̄ petere docz ꝑmo: nō ſuꝑfluita tē, qz panē, nō ait: piſces carnes z ſilia. Secundo docet petere iuſte acq̄ſita, ibi, noſtr⁹ nō alienū. Tertio neceſſitatē q̄tidianā, ibi q̄tidianū, nō annuale. Quarto docz vt cū grāz actōe recipiam⁹: agnoſcēdo q⁹ redde re nō poſſumus, ibi, da. nō ait: accōmoda. Quinto docet cōdiuidere primis. nō totū ſeruādo nobis, ibi. nobis. Sexto vt nō nimiū ſollicitemur de ill, ibi, hodie. Et q⁹ bona tpalia peti poſſunt ex hoc ꝓbāt. Quia ſm Aug. ad ꝓpam. Licet hoc petere qđ licet deſiderare, ſic licet ꝫ nobis deſiderare iſta tpalia: nō vt in eis finē ꝓſtituam⁹ ſed ſicut q̄dā adminicula quib⁹ iuuamur ad tēdendū in btūdinē: inq̄ntum p ea vita corꝑalis ſuſtentat, et ſic nobis ozganice ad act⁹ virtutū deſeruiūt. vt ꝺz. j. Ethic. Dedia ſunt bona ſpūalia. et hec ſunt in duplici differētia. Quedā ſunt bona ſpūalia nō neceſſaria ad ſalutē, vt ſciētia: eloquētia. et hmōi peti pūt: nō tm̄ abſolute: ſed ſub conditōe ſi ſit p ſalute noſtra. vt dictuz eſt ſup̄ de tpalib⁹. Quedā ſunt bona ſpūalia neceſſaria ad ſalutē vt gr̄a virtutes z dona ſpūſ ſancti. Et hec vt dicit ſctūs Thom. ij. ij. q. lxxxiij. ar. v. z. vj. ſimplr z abſolute debent peti z pūt abſq̄ ꝺditōe, ſ. ſi placet deo vl ſi eſt p ſalute noſtra. z hmōi, deo em̄ placz q̄ vult oēs ſaluos fieri. z ipe nos ad hmōi inuitat dicens. Primū q̄rite regnū dei et iuſticiā eius, id eſt ꝓtutes q̄bꝫ acq̄rit. vnde z fidē ſpem z charitatē docuit poſtulare ſub figura panis piſcis z oui. Lu. xj. vbi etiam ſaluato⁹ docet nos iſta petere feruenter dicens. Petite z dabit vobis. q̄rite z inuenietis. pulſate et apiet vobis. Suprema: ſūt bona glorie. Hec tanq̄ finē oīm bonoruz petere debem⁹ z tanq̄ pfectū bonū. Joh. xvj. Petite vt gaudiū veſtrum ſit plenum. Bern̄. Reuera illud eſt plenū z pfectū gaudiū qđ nō de creatura ſed de creatore ꝺcipit. qđ cum poſſederꝭ nemo tollet a te. cui oīs aliū de iocūditas cōpata meroz eſt. oīs ſuauitas doloz. z oīe dulce amaz. z oē decozū fedum. Mala penalia non licz petere in oōne niſi in ordie ad bonuz. vt ſi per flagella q̄s ꝓuertat ad deū. et ſic intelligende ſunt impcatōes multe q̄ ponunt in ſcriptura ꝺtra inimicos. vt illō ps. Erubeſcāt et ꝺturbent ꝛc. z alia hmōi. Petit em̄ ꝺturbatōem inimicoz p tribulatōes: vt p illas corrigant z ꝓuertant ad deū. ¶ Ad p⁹ poſitū ergo reuertēdo, ſed cur rep̄hēdit mr̄ filioz zebedei: cum tm̄ petiuerit filijs illud qđ licitū eſt peti vicz bonum glie. Mater nāq̄ filioz zebedei p filijs ſollicita a ſūmo bono ſcz ieſu xp̄o petiuit in ſūmo bono ſcz in celeſti p̄ria triplex bonū, ſcz bonū q̄tuz cum dicit. Dic vt ſedeāt. In ſeſſiōe nanq̄ deſignat celeſtis patrie q̄es. Bonū bonorificū. cū dicit. Un⁹ ad dextrā z alter ad ſiniſtrā. Et bonum ꝓſūmatū. cū dicit, in re-

gno tuo, sed hanc petitionem dominus re
prehēdit non ideo q̄ tale q̄d petiuerāt, sed
rep̄hendunt q̄ taliter petiuerūt. volebant
em̄ cōfisi de cognatiōe q̄escere sine pugna
Cū Apoc. iij, dicat dñs Qui vicerit dabo
ei sedere in throno meo. Volebāt honorifi
cētiā sine ꝓtumelia: cū dixerit dñs Bat
thei. v. Bti eritis cū vos maledixerint ho
mines ⁊ exprobrauerint ⁊c. Et sequit. Ec
ce merces vestra copiosa est in celis. Vole
bāt regni abūdantiā sine penuria: cū dixe
rit dñs Bti paupes qm̄ ipsoꝝ est regnum
celoꝝ. Ideo dñs rep̄hēdit eos dicēs. Ne
scitis q̄d petatis ⁊c. In his ꝟbis duo no
tant. Primo petitōis a dño rep̄hensio, ibi
nescitis q̄d petatis. Secōo apl'oꝝ Jacobi
et Johānis ad passionē vocatio siue inui
tatio cū dicit. Poteritis bibere calicem ⁊c.

¶ Quātū ad ꝑmum nota q̄ parētes tria
desiderāt filijs scz q̄etem, diuitias et hono
res. Primo q̄etem sicut aliq̄ parētes q̄ no
lūt filios docere laborare: sed ociari: timēt
ne offendant, nō ꝓpēdentes illō Eccī. xxx
iij. Multa mala docuit ociositas. Nā dia
bolus quē ociosuz inuenit ponit in ope suo
Figurat Exo. ij. Pharao vidēs filios isra
el ociosos: statim dixit. Ite opamini. Jōb
Piero. Semp aliq̄d opis facito ne te dia
bolus ociosuz inueniet. Inq̄ntū ei aufers
de ocio: intantuz ei aufers de loco. Bern.
Ociū est sentina oīm vicioꝝ. Jōb Eccī. xj
Si filij tibi sint erudi illos. Job. v. Nasci
tur hō ad laborē sicut auis ad volandum.
nā sicut de veste nō portata nascit tinea sic
de ocio pcīm. Cassio. Dēs ociosa nil ali
ud cogitare nouit, q̄s de escis et de ventre.
Secundū qđ eis desiderāt parētes est co
pia diuitiaꝝ, sicut Rebecca laborauit pro
filio Jacob vt ꝑmogenita obtineret. Gen.
xxvij. Nā filijs thesaurisare sufficientiam
est laudabile. Hoc em̄ docet apl's. j. Coꝝ.
xij. Debent parētes thesaurisare filijs. sed
q̄ hō ita afficit ad filios vt obliuiscat salu
tis anie sue hoc est rep̄hēsibile. Ideo Au
gust. de vita clericoꝝ, ⁊ hr̄ in c. si q̄s irascit.
xxij. q. ij. vbi dicit. Si q̄s vnū filiuz habet
putet alteꝝ xp̄m, si duos: putet xp̄m tertiū
si decē: vndecimuz xp̄m faciet. Quia dicit
Ezech. xviij. Filius nō portabit iniq̄tatez
patris nec p̄ filij. Gal. vj. Unusquisq̄s on⁹
suū portabit. Tertio desiderāt eis honorē
sicut Bersabee filio suo salomoni, de q̄. iij
Reg. j. Genescēte dauid filio⁹ eius Adoni
as surrexit viuēte patre ⁊ dixit. Ego regna
bo. qđ audiens mr̄ salomonis: accessit ad
Dauid exhibēs reuerentiaz ei. Cui rex. q̄d
vis. Cui illa. Dñe mi rex iurasti mihi p do
minū deū tuū q̄ salomon filius⁹ tuus⁹ regnaret
post te. nūc Adonias regnabit te ignoran
te. Ad te respiciūt oculi oīm israel: ⁊ eligę
re poteris quē volueris q̄ regnet post te. et
sic ipetrauit ei regnuz. Ita fecit hec fidelis
mr̄ filioꝝ zebedei q̄ petiuit eis reḡem cum
dixit. Dic vt hi duo filij mei sedeāt, Dono
rē: cū addit, vn⁹ a dextris ⁊c. Diuitias cum
subiūxit. In regno tuo. Sed tñ dñs tunc
eā nō exaudiuit: sed de fatua petitōne rep̄
hendit dicēs. Nescitis q̄d petatis. Remigi
us. Christ⁹ rep̄hēdit discipulos q̄a petitio
pcessit ab eis. Nā vt dicit Aug⁹. in de cō
coꝝ. euāgelistaꝝ. mr̄ ex ꝓsilio filioꝝ accessit
⁊ volūtatē ipoꝝ ad ipm detulit. Et dicit re
gula iuris Qui facit. li. vj. de re. iu. Qui ali
q̄d p aliū facit est ac si faceret p seipsuz. Jō
dicit Marcus eos ad xp̄m accessisse q̄s q̄s
mr̄ in veritate accessit ⁊ nō ipsi. timebāt q̄
ne alios discipulos scādalisaret, tū q̄a per
matrē citi⁹ ipetrarēt, tū ne notā ambitiōis
incurrerēt: ideo accessit mr̄ dicens. Dic vt
hi duo filij ⁊c. ¶ Ubi nota q̄ hec pe
titio mulier⁹ ⁊ apl'oꝝ est rep̄hēsibilis ꝓpter
triplicē errorē quē ꝓtinebat, scz ordinis p
uersitatē. intētōis carnalitatē et materie va
nitatē. Primo ꝓtinebat ordis puersitatem
q̄a añ meritū petebāt ꝑmiuz. Cum tñ fm
Arist. iij. Ethi. bonoz ꝑmiū sit ꝓtutis. Jā
voluerūt q̄escere sine fatigatōe. Cū tñ scri
bit p ps. cxxv. Qui seminat in lachrimis
in exultatōe metet. Jā voluerūt hr̄e diur
nū sine labore denariuz. Cū scribit Mat.
xx. Voca oparios ⁊ redde illis mercedem
Itē voluerūt hr̄e coronā sine pugna cū oz
ij. Thy. ij. Nullus coronabit nisi q̄ legiti
me certauerit. Itē voluerūt hr̄e brauiuz et
nō cucurrerūt, cū oz. j. Coꝝ. ix. Currite vt
ap̄phendatis. Ideo dicit eis Nescitis q̄d
petatis. q. d. vultis exaltari ⁊ nōdū est hu
miliati. Et fm glo. q. d. Sedē glie petit⁹ et
nōdū eandē meruist⁹, delectat culmen bo
ris qui nōduz exercuerūt viā laboris. Cū
dicit Grego. Ad magna ꝑmia nō pueni:
nisi p magnos labores. Res ꝑciosa nō cō

parat vili pcio. Ideo dicit Crist. Magnū labore necesse est impedere si volum⁹ ad regnū celeste puenire. Ita Mā sicut legit in gestis romanor⁹. Ille q̄ in bello vicit hostes z strenue egit: triplicē habuit honorez Primus fuit q⁹ clipeū rotundū q̄ hostes vicit habuit sup caput ei⁹ z ois pplus sibi cū letitia obtulauit. Secundus honor q̄ sibi exhibit⁹ fuit: q⁹ oēs captiui liberi dimittebant: z curru ei⁹ post tergū ligatis manib⁹ et pedib⁹ seqbant. Tertiꝰ honor: q⁹ victor indut⁹ tunica iouis rubea sedebat in curru: quē trahebāt q̄tuor eq̄ albi: z sic itrauit ciuitatē. z hūc honorez nullus habuit nisi victor inimicor⁹ extitisset. Sic apli nō potuerūt hre honorē nisi subirēt laborē. Superatis aūt diabolo z tirānis bis honoribus sunt honorati. vt patet de hodierno apl'o sctō Jacobo q̄ hoc triplici honore ē honorat⁹. nā clipe⁹ rotundus depingit q̄si diadema sup caput imagis ei⁹: in signū q⁹ virtiliter hostes suos supauit. et h̄ habet ortum a victoribꝫ romanis q⁹ tales clipei sup capita imaginū depigunt. Ipi aūt apl'o cūct⁹ pplus hodie obtulat cū laudib⁹ z bonore ita vt competat sibi illud ps. cxxxviij. Nimis honorati sūt amici tui de⁹ zc. Secūdo honorauit eū dns: vt oēs captiui p̄pter suā victoriā p ꝙb⁹ rogat libere dimittant. Refert Vincēt⁹ in spe. hist. lib. xxvij. c. xxxj. q⁹ tpib⁹ Alphōsi regis hyspanie vigiti viri xpiani q̄r vn⁹ erat sacerdos a sarracenis capti sunt z vrbe Cesaraugusti in carcere tenebroso inclusi diuersor⁹ generū nexib⁹ ligati. q̄ cū deo inspirāte monitu ps biteri btm Jacobū inuocauerūt i obscuro carcere sic eos alloq̄ns refulsit. Ecce assum quē vocastis. Illi aūt ad pedes pcidерūt. tunc eor⁹ vincla ꝓfregit z ad portas ciuitatis eo duce puenerūt. eosq̄ ad q̄ddā castellum xpianor⁹ detulit. sic visibiliter celos ascēdit. Ad idē refert Jacob⁹ ianuens⁹ q⁹ q̄dā mercator a q̄dā tirāno spoliat⁹ iniuste in turri tenebat⁹: q̄ deuote scm Jacobū inuocauit: cui vigilātib⁹ custodib⁹ apparuit z ad turris sūmitatē pduxit. statimq⁹ turris adeo se inclinauit q⁹ ipsi⁹ sūmitas eq̄lis terre fuit. de q̄ sine saltu descēdes solut⁹ recessit. quē custodes insequētes licet iuxta eum pgerēt: tm ipm videre nō poterant. Secūdo hec petitio fuit repbensibilis: q⁹ ꝓtinebat in intētione carnalitatē. q⁹ putauerūt in pmo aduētu xp̄m regnatur⁹ q̄ō erit i secundo: ideo errauerūt sic iudei de messia i ps. clv. Edificās hierlm dns dispsiones israel congregabit. Hoc intelligūt de celesti hierlm: cū ibi intelligat de eccl'ia sctā in q̄ dispsiones israel ꝓgregabit in vnitatem fidei. nā desolatio terrestris hierlm durabit vsq⁹ in finē seculi Lu. xxj. Hierusalē calcabit a gentib⁹ donec impleāt tpa nationu⁹. Dan. ix. Erit desolatio vsq⁹ in finē z ꝓsummationē. Itē errauerūt i intētiōe in q̄ erat carnalitas. q⁹ reputabāt se ex sola cognatōne ius regni obtinere: q̄ō tm nō est. q⁹ dicit Math. viij. Multi veniēt ab oriēte z occidente z recūbēt cū Abraā ysaac z Jacob. sed filij regni ej̄cient in tenebras exteriores. q⁹ nō est acceptio psonar⁹ apud deum Ideo ꝺr Math. vij. Quicūq⁹ fecerit volūtatē p̄ris mei hic est q̄ intrabit in regnū celor⁹. Et Math. xxj. Auferet a vob⁹ regnu⁹ et dabit genti facieti fructus eius. Jōo dixit. Nescitis q̄d petatis. q. d. desideratis q⁹ debeo vobis dare regnū meum q⁹ est mei cōsobrini. sed scire debet⁹ q⁹ regnū nō dat rōne parētele. sed dat meritis ꝓtutū exercitio vel passiōis merito. Tertio fuit repsibilis hec petitio. q⁹ ꝓtinebat materie vanitatē: q⁹ pompā q̄rebant. Et posito q⁹ celeste regnū futur⁹ petijssent. adhuc fuit error in veritate. q⁹ estimabāt in regno christi aliq̄d sinistruz: cū tm oēs regni sui incole ad dextrā statuent. Juxta illō Math. xxv Statuet oues ad dextrā. hedos aūt ad sinistrā. Ideo bn dixit. Nescitis q̄d petatis q. d. ꝯm Crist. Nōne audist⁹ me referētem cū veniet fili⁹ hois ponit oues ad dextraz et hedos ad sinistrā. z dicet his qui ad sinistrā sunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū: ego vocaui vos ad dextram z vos vultis vos locare ad sinistrā. Nota tm q̄nis christ⁹ petitionē ipsi⁹ matris p tūc non exaudiuerit: tm post mortē filioz exaudiuit Nā p sinistraz vita pēsens: p dextram vita eterna designatur. Sedēt igit a sinistris dei q⁹ eor⁹ corpa in pēsenti vita multā bn̄ gloriā z honorē. Quia de sctō Jacobo exponit illud ysa. xj. Ipm gentes deprecabunt et erit sepulcrū ei⁹ gl'iosum. Cui⁹ nāq⁹ sancti corp⁹ z sepulcr⁹ ita freqnti⁹ visitat⁹ z deotius sicut scti Jacobi q̄ suis pegrinis tam

De sctō Jacobo maiore

sedulo subuenit ℣ Sicut de hoc refert Hugo de sctō vict. q̄ cuidam pegrino ad sanctū Jacobū pgenti diabolus in specie ipsius apparuit: z de psentis vite miseria multa cōmemorās felicē se esse si ob amorē z honorē ip̄i⁹ se necaret, et ille mox gladium arripuit et ptin⁹ se occidit. Et cū ille in cui⁹ domo hospitatus fuerat suspectus haberet: z mori plurimū formidaret: cōtinuo q̄ mortu⁹ fuerat surrexit: asserēs q̄ dū demō q̄ mortē suaserat ad supplicium ip̄m duxisset: btūs Jacob⁹ cucurrit z mox ereptū ad thronū iudicⁱ deduxit: z accusantibus demonib⁹ vt vite restitueret obtinuit Sedēt nūc a dextris dei: q̄a aīe eor̄ in celo beatificant ita q̄ q̄libet eor̄ dicere pōt illud p̄s. cxxxj. Hec req̄es mea in seculū seculi: hic habitabo qm̄ elegi eā. Quātū ad secūdū in q̄ tāgit btūs Jacobi et Joh̄is ad passionē inuitatio: cū dicit. Potestis bibere calicē z̄c. Nota q̄ non dixit hoc dñs q̄ ignorasset q̄ erāt imitaturi ei⁹ passionē sed ideo interrogauit: q̄a nemo pōt cū x̄po regnare nisi passionē ei⁹ fuerit imitat⁹. Un̄ j. Thy. ij. Si cōpatimur cōregnabim⁹. Bern̄. Tūc mihi pdest passio si assit mea imitatio. Sed illud est p̄tra mlt̄os in hoc mūdo delicioſos qui nihil volūt pati neq̄ in ieiunijs neq̄ in castigatiōib⁹ corp̄is sed semp̄ pleni esse: in lectib⁹ mollib⁹ dormire. Sed audiāt tales btm̄ Hiero. dicentem. Vis regnare cū x̄po si dñm x̄pm oportuit pati z ita intrare in gl̄iam suam vt ōr Lu. xxiij. quā fiduciā nos habem⁹ intrare sine labore. O q̄s stulti sumus: volum⁹ hic gaudere cū seculo z postea regnare cū x̄po Audiētes aūt hi duo apl̄i q̄ absq̄ passiōe nō possent cū x̄po regnare: interrogāte ip̄o an possent bibere calicez passiōis, dicūt ei: possumus. sed ſm glo. loquunt sicut inexpti fragilitatis ꝓprie. quā fugientes a dño ostēderūt. Sicut habet Math. xxvj. Relicto eo oēs fugerūt. q̄a inexptis nō appareret terribile qđ expert⁹ necessariū est timere. Cōfirmauit tn̄ dñs verbū eor̄ dicens. Calicē id est martiriū bibetis. q. d. tu Jacobe gladio moriēdo. tu ꝙ Johannes in feruēti oleo bulliēdo. ¶ Circa qđ vltrius nota q̄ q̄druplex inuenit calix in scriptura sacra. scz calix passionis tp̄alis. calix cōmunionis sacramēt̄alis. calix beatitudinis eternalis. z calix dānationis gehennalis. Primus calix videlicet pene tp̄alis est in mūdo. hoc est tribulatio. angustia. z miseria: ac passiones vsq̄ ad mortē homī illate. De hoc calice dixit dñs. Potestis bibere calicez z̄c. Hunc bibit x̄ps a tp̄e natiuitatis q̄ posit⁹ est a mr̄e in p̄sepio vsq̄ ad lignuz crucis. ita vt dicere posſit illud p̄s. lxxxvij. Quoniā ego in laboribꝫ sū a iuuentute mea. Hūc ꝓpinauit matri sue. q̄a statim nato filio: anxia fuit ne ab Herode occideret fugiēs in egyptū Math. ij. Et pdito filio in tēplo cū dolore ip̄m q̄siuit: et sub cruce oēm passionem mentaliter sustinuit quā x̄ps corp̄aliter: ita vt gladius doloris aīam eius p̄trāsiret. Lu. ij. Hūc calicē ꝓpinauit aplis q̄ diuersa passi sunt tormenta: iuxta illud Act. v. Ibāt apli gaudētes z̄c. Et specialiter hi duo apl̄i Jacob⁹ z Johānes. nam Jacob⁹ ab herode est occisus sic patz Act. xij. Johānes etiā a Domiciano in insulā Pathmos est relegat⁹ in feruētis olei dolio punitus. Ideo dixit dñs Calicē q̄dem meū bibetis. Illum etiā calicē biberunt oēs martires Apoc. vij. Lauerunt stolas suas in sanguine agni. Hic oēs electi bibere debent de calice passionis De q̄ Grego. Sanctus q̄sq̄ vt eterna supplicia euadat z ad sempiternā gl̄iam ascēdat: debet flagellis atteri: vt in iudicio purgatus valeat inueniri. Secundus calix sacramēt̄alis cōmunionis est in tēplo. de illo bibit sanguis x̄pi viuificans. De hoc calice dicit j. Cor. xj. Quicūq̄ māducauerit panē et biberit calicē dñi indigne: iudicium sibi māducat z bibit. O q̄s mlti sunt q̄ hūc calicem indigne sumunt. z valde miserabile est si a diabolo p indignā sumptionē hui⁹ calicis auferr̄ ania q̄ p calicem passiōis tā amare est redempta. Tertius calix est beatitudinis eternalis. z ille est in celo. de quo bibit vinū letificans. Can̄. v. Bibi vinum cum lacte meo. In vino iocūditas gaudij de diuinitate. in lacte dulcedo de hūanitate significat. O quō ibi inebriabuntur de isto calice. ſm illud p̄s. Calix me⁹ inebrias q̄s p̄clar⁹ est. Hic calix semel bibit⁹ facit oblīuisci oēs labores z tristiciaz p̄teritam Et ibi tūc iplebit illō Sapiētis. Date siceraz merētib⁹ z vinū scz ꝙsolatōnis his q̄ mesti sunt corde ℣ Prouer. xxxj. Hūc calicez nūc

bibit btūs Jacobus cū dño in celo qui tā amarū calicem bibit p dño hic in mundo Quart⁹ calix ꝺr calix dānatōis gehēnalis De illo bibit in inferno sulphur ardens z flāmans, fm illō ps. Ignis z sulphur spi ritus procellaꝝ ps calicis eoꝝ. Heu dñe si talis est ps calicis: qs totū calicē sustinere pt Certe hūc calicē bibēt illius calicis amatores: illi vicz de quib ꝺr Prouer. xxiij. Qui morant in vino z studēt calicib epotādis Bibit aūt de calice gehēne pot⁹ sulphuris flāmās z ardens, vt sic ignis ardori puersi cordis: z sulphur fetori prauī opis respōdeat, sed ille pot⁹ nō dabit nisi habētib signū cauponis infernalis scz diaboli De q bus ꝺr Apoc. xiiij. q habebūt caracterem bestie in frōte zc. De q scribit ibidem Pic bibet de vino ire dei qđ mixtū est mero in calice ire ipsius: z cruciabit igne et sulphure añ ꝯspectū agni z fumus tormētoꝝ eorū in cōspectu angeloꝝ sanctoꝝ ascēdat in secula seculoꝝ. nec habebunt requiem die ac nocte. Hoc est ꝺtra illos qui erronee tenent q damnati qñq certis diebus aut horis habeant quietē a penis. Hec hoc cruciatu ait Grego. Quid in illa die acturus est qui a cōspectu iudicis rapit ab electorum societate: qui tenebrescit a lumīe cruciabitur eterna cōbustione. Certe btūs Jacob cuius hodie festum agimus bibit tātuz de calice passionis q nūc prosus imunis est a calice dānationis. Ex ꝓdictis patet qualis sit in qlibet calice mixtura fm illud ps. Calix in manu dñi vini meri plen⁹ mixto. Mixta em̄ sunt in primo calice vinū z fel. in secundo vinum z aqua. in tertio vinū z lac. in quarto ignis z sulphur. Beatus ergo Jacobus de primo z secundo calice bibit in mūdo: et de tertio iam inebriat in celo, de quarto aūt nunqz gustabit i inferno sed eternaliter deū laudabit q hūc calicez euasit z cum christo semp gaudebit. Hui⁹ autē gaudij si volumus esse pticipes oportet nos pmū esse socios sue tribulatōnis, si em̄ non cōpatimur nō cōregnabimus. q xps suis nepotib, s. btō Jacobo z Johānni noluit dare regnum nisi biberent calicē passionis, quo iure tunc nobis daret, certe multo minus zc.

De Inuentione sancti Stephani.

Sermo. LXVIII.

Statuisti verba tua que locutus es in manib⁹ puerorum tuorum pharaonis vt trāsferent ossa regū nostrorū et ossa patrū nostroꝝ de loco suo Baruch ij. A pro introductōe nota q in cōi proverbio ꝺr. Quilibet sacerdos laudat suas reliquias. Et causa hui⁹ laudis est vt p commēdatōez reliquaꝝ et sctoꝝ pplus ad deuotionē excitet. Et sic legit. ij. Paral. v. q salomō tēplo edificato posuit in illud arcā testamēti in q erāt reliqe: virga aarō q frōduit z floruit z amigdalū pduxit, tabula testamēti z vrna aurea hns mānā. vt ꝫ ppls ad deuotiōez excitaret sacerdotes z leuite qñ arca portabat canebant tubis. z voces in sublimi tollētes ceperūt laudare et dicere. Cōfitemī dño qm̄ bon⁹ qm̄ in sec'm mia ei⁹. ps. cv. Moraliter xps hic p sacerdotē designat. De q pdixit ps. dicens. Jurauit dñs z nō penitebit eū tu es sacerdos ieternū fm ordiez melchisedech. Iste sacerdos xps hz duas eccl'ias. vnā militātē. aliā triumphantē. In pma hz pciosas reliquas. s. sctoꝝ corpa. in scōa aias electoꝝ. fm illud ps. Custodi in ocētiā z vide eqtatē qm̄ sūt reliqe homi pacifico. has reliquas ipe i scripturis hincinde mltipliciter cōmēdat dicens p apl'm Heb. xj. Sctī p fidez vicerūt regna: opati sunt iusticiā zc. Et laudes cu iuslibet sctī cōsueuit ecc'ia recitare vt ppls ad deuotionē z veneratōez sctoꝝ excitetur Inter has reliquas ecc'ia hz valō pciosas q sunt corpa sctoꝝ stephani pthomartiris. Nicodemis Gamalielis et Abibe. qꝝ iuētione hodie solēniter celebrat: z in ẏbis pmissis p Baruch ppbetā laudat dicens. Statuisti ẏba tua zc. B In ẏbis pmissis inuētio siue trāslatio corpis btī stephani ex qtuor cōmēdabilis reddit. Primo ex pte illi⁹ a q facta est scz xpi. cū dicit. Statuisti verba tua. Ipse em̄ verba q locut⁹ ē in trāslatōe sctī stephani: statuit. id ē firma et certa esse fecit. Et ħ duplici rōne. Pria qa ipsa reuelatio nō fuit vana: sed triplici apparitione firmata. Sicut em̄ in ore duoꝝ vel triū testiū stat oē verbū. Et sicut in tribus diebꝫ experit oē factuz. sic etiā in tribꝫ reuelatōibꝫ cōprobat oē vez. Scōa quia nō fuit fantastica sed ꝯgruis silitudib⁹ de-

De sctō stephano ei⁹ inuētione

mōstrata. Ostēdit gamaliel Luciano tres calathos aureos, vnū plenū rosis rubentibus q̄ signabat reliq̄as sctī stephani q̄ fuit aureus p̄ charitatē z carnis incorruptionē: et roseus p̄ sanguis effusionē. Alij duo erāt pleni rosis albis z signabāt reliquias Gamalielis z Nicodemi q̄ fuerūt aurei p̄ charitatē z albi p̄ intentōis puritatē. Aliū etiā ostēdit argenteū croco plenū: et signabat reliq̄as Abibe filij Nicodemi: qui fuerat tanq̄ argētū nitidū p̄ ⁊ginitatē. Croceus em̄ color ⁊ esse medi⁹ iter albū z rubeum, q̄a ipse cū cādore virginitatis habuit albedinē pure intētiōis z rubedinē charitatis. Scdo ista inuētio est cōmēdabilis ex pte illo⁹ p̄ q̄s facta ē, cū ⁊. Que locut⁹ es in manib⁹ puero⁹ tuo⁹ ꝓphā⁹, id ē nicodemi, gamalielis, z luciani: q̄ fuerūt pueri p̄pter puritatē: simplicitatē: z būilitatē. ¶ Ista em̄ tria disponūt hoiem ad suscipiendas diuinas reuelationes. Primo puritas. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mūdiciaz ꝓpter grām labio⁹ suo⁹ habebit amicū regē. Scdo simplicitas, puer. iij. Cū simplici ab⁹ sermocionatio ei⁹. Et tertio būilitas, ps. Intellectū dat paruulis. Fuerūt etiaz ꝓphete, qō patet in Gamaliele q̄ manifestauit mlta p̄terita: sicut suā z sancti stephani passionē, p̄sentia occulta: sicut ossa in terre visceribꝫ occultata, z futura: sicut vbertatē futurā. Tertio cōmēdabilis est ex pte illorū q̄bꝫ fiebat q̄ fuerūt reges z p̄res: cū ⁊, z trāsferent ossa regū nostro⁹ et ossa patru⁹ nr̄o⁹, fuerūt em̄ reges nō tirāni. Tirannū em̄ tria faciūt, scz ambitio dñandi, cupiditas lucrādi, z crudelitas seuiēdi. Ipsi autē nō fuerūt tirāni sz reges, q̄a nō fuerūt ambitiosi nec cupidi nec crudeles. sed misericordes z pij. Fuerūt etiā patres q̄ nos genuerūt p̄ euāgelicā eruditōnez. ij. Cor. iij. Hā in xpō ihesu p̄ euāgeliū ego vos genui. Itē genuerūt nos p̄ exempli exhibitionez. Eph. v. Imitatores ⁊ estote sic filij charissimi. Et j. Cor. xj. Imitatores mei estote sicut z ego xpi. Itē p̄ deuotā oratiōez sicut stephan⁹ paulū genuit: q̄a ipm sua oratiōe ꝓcurit, sicut dicit Aug. Si stephan⁹ non orasset: ecclia paulū non hꝫet. Quarto hec inuētio cōmēdabilis est ex cā ꝓpter quā fiebat, q̄a in loco būili iacebāt: z ideo ad locū dignioē trāsferēdi erāt, qō notat cū dicit, Transferent de loco suo. ¶ Vbi nota q̄ triplex trāslatio facta est de corpe sctī stephani. Prīa fuit de loco despecto ad montē syon: vbi ostēsus fuit ēpti meriti esse apō deū, q̄a suis meritis ipetrauit bona tpalia corpalia z spūalia. Tpalia, q̄a cū p̄⁹ sterilitas magna esset: ipa die pluuia magna descēdit sup terrā quā fecūdauit z abūdātiaz magnam fecit. Scdo bona corpalia, quia lxxij. hoies fuerūt a diuersis lāguoribꝫ liberati. Tertio ipetrauit bona spūalia, scz dei indulgētiā et grāz. Vñ dixit Gamaliel Luciano, Aperi nob vt p̄ nos apiat deus ostiū clemētie sue ī ꝫ mūdo. Scda translatio fuit de syon in Cōstātinopolī vbi illi q̄ trāsferebāt obuiā habuerūt demones, angelos z stephanū. Demones q̄dē deflebāt sua incēdia dicētes, Ue nob q⁹ ꝓthomartir stephanus trāsit diro nos ꝓberās igne Angeli affuerūt q̄ sup corpus ei⁹ celestes laudes decātare auditi sūt. Stephan⁹ affuit, pulsans pīcā mar⁹ vicz tēpestatē Apparuit em̄ eis dicēs, Ego sū nolite timere. z sic tranq̄llitatē magnā fecit. Tertia translatio fuit de Cōstātinopoli romā. Quā q̄dē cōmēdabilē q̄tuor fecerūt. Primū ē collatū būficiū: q̄a filia theodosij fuit a demone liberata, poterat nāq̄ dicere theodosi⁹ stephano, Filia mea male vexat⁹ a demonio, poterat sibi stephan⁹ rūdere Ego veniā, s. romā z curabo eā. Secundū est sup̄ēdū, p̄digiū. Hā cū ad quādā ecclīaz portaret vectores subintrāt: nec vltro ꝓgredi pñt. Aliud etiā fuit, p̄digiū, q̄a cū greci corpus laurētij loco stephani accipere vellēt: amētes sūt effect⁹ z postea mortui. Tertiū est gratū ꝓfortiū, q̄a corp⁹ Laurētij ī latus se vertit z mediū sepulcri vacuū stephano dereliq̄t. Quartū est celeste oraculū, clauso em̄ sepulcro audite sūt voces angelo⁹ dicētiū O felix roma q̄ corp⁹ Laurētij hyspani z stephani Jerosolimitani gl̄iosa pignora vno claudis mausolo. ¶ Circa p̄dicta q̄rit cui⁹ autoritate reliq̄e seu corpa sanctoꝝ sūt trāsferēda. Ad ꝫ dicēduz q⁹ corpa sctoꝝ nō sūt trāsferēda ō loco ad locū sine autoritate p̄ncipis, s. pape vl̄ ep̄oꝝ: vl̄ sine licētia synodi, vt in c. corpa. de ꝓsecra. di. j. et ꝫ vez est vt ibi notat glo. cū corp⁹ traditū est ꝑpetue sepulture, vt. l. fi. C. de reli. et sump. fu. nisi necessitas imineat. Si aūt n

est traditū ꝑpetue sepulture: ꝓt trāsferri sine autoritate alicui⁹. vt C. e. ti. l. sed nec dū Et ꝓdicte leges loquuntur de oīb⁹ corpib⁹ generaliʳ. ℣ Scdo ārgo quō reliq̄e sctōꝝ debēt ꝑpl'o oñdi. Ad hoc dico q̄ antiq̄ reliq̄e nō debēt oñdi extra capsaz. nec exponi venales. Rō ꝓhibitiōis ē ꝑm Panor. in c. ij. de reli. t ve. san. qz cū ostendunt ossa nuda ml'toꝝ deuotio torpescit. dicūt em̄ q̄ si fuisset sctūs ossa nō fuissent sic dispsa: non aduertētes q̄ oīb⁹ generaliʳ dictum est Cinis es t ī cinerē reuerteꝛ. His exceptꝭ q̄b⁹ de⁹ singularē grāz facere voluit: vt ī corpe btē virgis Johīs euāgeliste. t sīlīū. Reliq̄as ꝯo inuētas de nouo nemo debet publice venerari nisi autoritate romani pōtificis fuerint approbate. Et ꝓlati nō permittant q̄ illi q̄ accedūt ad eoꝝ ecclias cā veneratōis decipiant falsis figmētis: sīc q̄nq̄ occasiōe q̄stus fieri ꝓsueuit. vt hī in dicto c. ij. ℣ Reliq̄e etiā sctōꝝ nō debēt exponi venales. q̄d fieri ꝓt duob⁹ modis. Prio cū vere vēdunt: inde accepto ꝓcio. qō nō licet: qz sacra t religiosa nō sūt in dñio alicui⁹: nec capiūt extimationē. vt insti. de rerū diui. ℣. Nulli⁹. Scdo q̄ndo exponunt passim cā q̄st⁹ vt habeant large oblatiōes Est em̄ bec q̄dā larga vēditio vt dicit Panor. vbi s. plura de veneratiōe reliq̄aꝝ vide infra sermone de oīb⁹ sctis. ℣ Ultimo q̄ro q̄n trāslatio siue inuētio corpis sctī stephani facta fuit. Ad hoc dico q̄ corp⁹ btī stephani inuētū fuit anno dñi. cccc. vij. et imperij Honorij anno. vij. t ea die q̄ ei⁹ passio celebraꝛ. s. seq̄nti die p⁹ natalis dñi Festa aūt mutata sunt duplici rōne. Prima est q̄a festū de inuētōne solēni⁹ agebat q̄z festū de passiōe. t ꝯ tū ꝓpter reuerētiam natiuitatꝭ dñi. tū ꝓpter ml'ta miracula q̄ in ipsi⁹ inuētiōe dñs ostendit. Quia ℣ passio ipsi⁹ dignior est q̄z inuētio: t ob hoc solēni⁹ or debet eē. Jō festū de passiōe eccl'ia ad illud tp̄s trāstulit in q̄ in ampliori reuerētia habeaꝛ. vicz īmedīate post natalē dñi. t inuentionē ei⁹ ad tertiā augusti q̄n fuit lapidat⁹. Scōa rō. qz stephan⁹ ꝓthomartir ē. t cū martiriū sctōꝝ sit natale eoꝝ in celis. Jō merito stati post natale dñi natale sctī stephani celebraꝛ. vide de ꝯ plura in ser. ō ei⁹ passiōe. ℣ De inuētiōe sctī stephani ali⁹ sermo. LXIX. wann. xij.

IUstum deduxit dñs ꝙ vias rectas t ostendit illi regnum dei. Sapie. x. Quāta iustitia floruit btissimus ꝓthomartir nr̄ stephan⁹: bñ ostēdūt scꝑture canonice. sīc lucas euāgelista scribēs act⁹ apl'oꝝ ꝯ refert Act. vj. t. vij. Ubi Act. vj. ōr q̄ crescēte nūero discipl'oꝝ. s. fidei xp̄iane factū ē murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ despicerent ī misterio q̄tidiano vidue eoꝝ. Ad sedādū ℣ illō murmur. xij. apl'i ꝙuocauerūt ml'titudinē discipulorꝝ dicētes. Nō ē equū nos derelinq̄re ꝟbū ōi t mīstrare mēsis. ꝙsiderate ℣ viros ex vob⁹ boni testimonij septē plenos spūsācto t sapīa: q̄s ꝙstituam⁹ sup ꝯ op⁹. ecce iustīcia. t elegerūt stephanū vir̄ plenum spū sctō t fide: t alios sex. specialiʳ tñ ōr stephanus plen⁹ spūsctō ꝓt excellētiaz sue sctitatꝭ t iusticie. t iō ꝓm⁹ inter septē diaconos noiaꝛ Quāta aūt ī eo refulserit iustīcia patz ex eo q̄ sequit. qz ipe faciebat sig̃ t ꝓdigia mag̃ ī ꝑpl'o. imo ñ solū in ꝑpl'o fecit miracla sz et disputādo cū iudeis de fide xp̄i ꝙuicit eos ml'tiplicit: autoritate scꝑture t rōne oñdēdo ex ꝓphetꝭ ml'tiplicit iesū ee vez messiaz iudeis ī lege ꝓmissū vt ptz Act. vij. Ipe vti ꝫ fuerī vie recte ℣ q̄s dñs iustū ꝓthomartirē stephanū hic deduxit vicz ꝟitas vite t doctrine. t iō oñdit illi regnū dei: ñ solū in ꝑria vt oīb⁹ btis. sz t specialiʳ hic in vita in hora sue passiōis cū lapidareť a iudeis. ait em̄. Ecce video celos aptos t iesuz stātē a dextrꝭ dei. Jō bñ verificant ꝟba thematꝭ. Justū deduxit dñs tc. vbi sup. ℣ In ꝟbis thematis ad laudē ꝓthomartiris stephani duo nobis sunt ꝙsiderāda. vicz ipsi⁹ meritum: q̄a iustus quez dñs deduxit ℣ vias rectas. Scdo eius ꝓmiū: q̄a dñs ostendit illi regnū dei. tc. ℣ Circa ꝓmū est notādū q̄ duplices sunt vie hoīs. vicz vie peccatorū t vie iustorū. Uie peccatoꝝ sūt vie septē capitaliū vicioꝝ: per q̄s ambulāt peccatores in infernū. De q̄bus dicit Sap. v Lassati sumus in via iniq̄tatis t ꝑditōnis et ambulauimus vias difficiles. Dicit notanter lassati sumus. quia onus graue impositum v iatori facit eum cito lassum. ℣ autem peccata sint onera grauia ostendit ꝓpheta dicens. Sicut on⁹ graue grauate

De scto stephano i eius inuētione

sunt sup me, igit velint nolint pctores lasabunt. Sunt aūt septē vie iniqtatis que sunt valde difficiles: et tñ pctoribz multuz amabiles. De his vijs dic Greg. xvij. moral. Via nāqz elati superbia, via raptoris auaricia, via lubrici concupiscētia carnalis. Et subiūgit. In vijs g suis vnusqsqz oculos depmit: qa solis vicijs vt p hec aio satisfaciat intendit. Et hoc est qd dicit Job xxiij. c. Oculi em illius sunt in vijs eius. sicut ergo septē sunt vie materiales itinerātibz difficiles: ita septē sūt vie morales peccatoribz difficiles. scz mōtuosa p quā ambulant superbi, spinosa p quā ambulāt auari, lutosa p quā ambulāt luxuriosi, tenebrosa p quaz ambulāt inuidi, tumultuosa per quā ambulāt iracūdi, sumptuosa p quam ambulāt gulosi, tediosa p quā ambulāt accidiosi. Primā viā accipiūt superbi z ambiciosi: q sp vadūt vias mōtuosas qd est periculosū, qz de modico lapsu iminet magnū periculū, qz fm Greg. qnto gdus altior tāto casus grauior z decliuior. Ista est sic declepore br, qz lep' ml'to meli' currit q mōtem ascēdēdo qz descēdendo de mōte in vallez, qz hz anteriora crura breuiora qz posteriora. Moralit, tibie anteriores sunt affectiones ad deū. posteriores sunt affectōes ad mūdū. Ita in superbis breuiores sunt affectiones ad deū qz ad mūdū. Secūdā viā eligūt auari videlicet spinosam, sicut saluator ostēdit qr diuitie sunt spine Math. xiij. Quia cū magno labore acqrunt, cū timore custodiunt, z cū dolore amittunt, fm illud Osee. ij. Septā viā tuā spinis. Tertiā viā eligūt luxuriosi qsi bestie. De qbz i ps. Inqnate sunt vie illi' in oi tpe. Taliū via est lata z trita z lutosa: z multi trāseūt p eā. Math. vij. Lata est via q ducit ad pditionē z ml'ti ambulāt eā. Per oppositū est de vijs castis. De qbz in ps. Ambulās i via imaculata hic mihi ministrabit tē. Quartā viā ambulāt inuidi vicz tenebrosaz, qz inuidi p maliciā, ppriā sunt excecati: z ita sp in tenebris ambulāt, fm illō Prouer. ij. Relinquūt iter rectū z ambulāt p vias tenebrosas q letant cū malefecerint z exultāt i rebz pessimis tē. Quintā viā scz tumultuosaz sine lapidosaz lapidū sese concutientiū vadūt iracūdi, q valde faciliter ledunt a lapide, i. a ꝓbo ꝓximi etiā modico, de qbz i ps. Cōtritio z infelicitas in vijs eoz z viam pacis nō cognouerūt. Sexta viā scz sumptuosā eligūt gulosi: q ea q pauplbz coicare deberent superflue ꝓsumūt z in voluptate viuūt. Septimā viā scz tediosam eligūt accidiosi q sp sunt fatigati dū ea debēt opari q sūt ad salutē, oē em qd ad diuinū spectat officiū reputāt ab eis nimis longū: hūt tediū in ꝓbo dei audiēdo: i missa: i vespis tē, sed nō hūt tediuz i mūdi vanitate. Iste vie sūt homi difficiles, qz mergūt ad interitū, iste vie sunt homi nociue z piculose. qa retrahūt eū a vijs ꝓfitatis: ita qr nec hō bis vijs occupat' noscit ea q dei sūt. Ideo dr vbi s Sap. v. Ambulauim' vias difficiles z viam dñi ignorauim', Hinc est qr boies vicijs dati sp de alijs boibz male iudicāt, eo qr nescīūt mēsurā vie iustoz z exb iudicāt oēs boies fm seipos, nō em iudicāt qr alij boies qñqz possint viuere ꝓtuose. Dirat em luxuriosus quō hō posset seruare ppetuā ꝓtinētiā. Gulosus estimat qr nullus seruare posset verā abstinētiā. Auar' iudicat qr oīs hō cupiat br̄e diuitias z abūdātiaz. Et b est qd dicit Crisost. in qdā Omel', Qis hō fm se estimat altez, nō em pōt hō melius sentire de altero qz sentiat ō seipo. Ecce fornicari' neminē castū estimat, cast' nō facile suspicat de fornicatōne. Superbi nemine putat hūilem, hūilis neminē credit superbū, z sic de alijs. Alie sūt vie iustoz, z ille n sunt aliud qz vie pceptoz dī. p has g vias ambulāt q pcepta dei custodiūt. fm illud ps. In mādat' tuis exercebor z ꝓsiderabo vias tuas, z itez, Via mandatoz tuoz cucurri. ¶ In genere g loqndo tūc via boīs nō est aliud qz ei' act' siue sint interiores siue exteriores. Vñ Grego. xxj. moral. sup illud Job. xxxj. Nōne ipse considerat vias meas z cūctos gressus meos dinūerat: dic Quid viaz noie nisi actōes denūciat. Hinc p Hier. vij. dr Bonas facite vias vras z studia vra Bone aūt vie sūt vie preceptoz dei Et subdit Greg. ibidē. Sic dominus vniuscuiusqz cōsiderat vias: sic dinumerat gressus: vt nec minutissime qdem cogitatōnes eius iudicio ac verba tenuissima que apud nos vsu viluerūt: indiscussa permaneāt. Hoc est qd ait saluator Math. xij. De oīi verbo ocioso qd locuti fuerint boies sup terrā reddēt rōnem in

die iudicij. Laborādū est ergo cuilibet hoīmi vt vadat p vias rectas, z si eas ignorat tūc imploret cū ꝓpha a dño illaꝝ noticiam dicēs. Notā fac mihi viā in q̄ ambulē, z iteꝝ. Vias tuas dñe demōstra mihi, z iteꝝ. Da mihi intellectū vt discam mādata tua. Multū em̄ ꝓfert ad solaciū ambulātiꝫ bona noticia vie p quam debet ambulare. Nā ceteꝫ paribꝫ talis via videt ambulāti breuioꝝ q̄s via ignota eiusdē q̄ntitatis. Ita est de via recta iustoꝝ, sed mlti sunt q̄ se putant ambulare p vias rectas: z tandē errātes p̄cipitant in foueā. sicut sunt mlti q̄ nolunt reꝑhēdi in pctis suis: aut nō credētes ea esse pctā: vel nō tā grauia. De q̄bꝫ dicit Salomō Prouer. xiij. Est via que videt hoī recta: nouissima aūt eiꝰ ducūt ad morte. O deꝰ q̄t sunt tales q̄ etiā sub specie melioris vite sibi q̄nq̄ statuūt terminū mlto rū dieꝝ i pctis suis: totaliꝫ abiciētes timore dñi, hi vtiq̄ ambulāt p vias obliq̄s falsas et pciosas q̄ precipitāt hoīem in gehēnā. Beati q̄ quos deducit dñs p vias rectas. bñ beati, q̄a talibꝫ oñdit regnū dei, vt patet in scōa pte. ¶ Circa secūdā ptem ergo est notādū q̄ triplex inuenit regnū in scriptura sacra. vicz regnū dei, regnū mōi, z regnū diaboli. Primū est regnū decoris. Secōm regnū timoris, z tertiū regnū horroris. Primū regnū scz dei est celū, secūdū mūdus, tertiuz ifern⁹. Celū nāq̄ est regnū decoris z gl'ie iuxta illud p̄s. Gloriā regni tui dicēt z potētiā tuā loquent: vt notā faciant filijs hoīm potētiā tuā z gl'iaz magnificētie regni tui. De hoc regno dicit Bern. in flori. li. ij. Quatuoꝝ sunt genera hoīm regnū celoꝝ possidentiū. nā aliq̄ violēter rapiūt illud, alij mercant, alij furant, z alij intrare cōpellunt. Violēter rapiūt qui relinquunt oia z sequunt ꝓpm z corp⁹ suū castigāt. De q̄ oꝝ Math. xj. Regnū celoꝝ vim patit z violēti rapiūt illd. Vbi dicit Aug. Certe nō est modica vis dū q̄s potēs habere vitā delicatā relinq̄t tpalia et vim facit carni sue p maceratōez aut castigationē. Qui em̄ sic p̄seuerat cert⁹ ē de regno celoꝝ. Hec Aug. Alij mercant regnū celoꝝ q̄ se exercitāt in opibꝫ miscōie corpalibꝫ z spūalibꝫ. De illis dicit Aug. Venale habeo dicit dñs, q̄d: regnū celoꝝ, q̄ emit: pauptate regnū, doloꝝe gaudiū, laboꝝe req̄es, ignominia gloria. moꝝte vita. Moneta ergo q̄ emit regnū celoꝝ est pauptas. Sm illud Math. v. Bti pauꝑes spū q̄m ipsoꝝ ē regnū celoꝝ. Illi aūt dicunt pauꝑes spū q̄ nō inflant spū superbie: qui vicz oia terrena reputāt vt stercoꝛa ꝓpter bītudinē q̄ est deus. Ecōtrario diuites sunt q̄ nullo volūt carere: sed q̄cq̄d coꝝ superbia z īsatiabilis volūtas cupit: hoc volūt hr̄e. Hec Aug⁹. Moneta q̄ emit gaudiū est doloꝝ et pcutio Math. vbi s. Bti q̄ pcutōez patiuntur ꝓpter iusticiā: q̄m ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Vbi dicit Aug. Notāter dicit dñs ꝓpt iusticiā: nō ꝓpter suā iniq̄tatez. Moneta q̄ emit req̄es: est laboꝝ pñe. Math. iij. Penitētiā agite z appꝛopinq̄bit regnū celoꝝ. Moneta q̄ emit gl'ia: est ignominia z humilitas ꝓfunda. vñ Math. xviij. Nisi cōuersi fueritꝫ z efficiamini sic̄ puuli nō ītrabitꝫ regnū celoꝝ. Vbi dicit Hiero. Crik. et Hila. Paruulus est q̄ ad annos discretiōis nōdū puenit: nō inuidet, z si irasci q̄dā modo videt statiꝫ obliuiscit: nō desiderat mulieres pulcras videre. cuilibet credit et ꝓfidit: quēq̄ diligit estimās p̄ez suū. Sic vos charitatē habete ad oēs: nō sitis acceptoꝛes p̄sonaꝝ. Hec Hiero. z ceti. Moneta aūt q̄ emit vita est moꝛs p xp̄m assūpta. iuxta illd Regnū celoꝝ vim patit ꝛc. Magnā em̄ vim z violētiaz q̄libet sibi facit q̄ ꝓpter regnū celoꝝ vitā suam ꝓtēnit. Sic g̃ patz quō emit regnū celoꝝ. Tertij sūt q̄ furant regnū celoꝝ. illi vicz q̄ mlta bona occulte faciūt fugiētes vanitatē et laudē hūanā z solo diuino testimonio sunt ꝓtēti. De q̄bus saluatoꝛ dicit Math. vj. Pater tu⁹ q̄ videt in abscōdito reddet tibi. Quarti sūt q̄ cōpellunt intrare regnum celoꝝ: illi vicz q̄s hic ignis pauptat⁹ probat deo volente. De q̄bꝫ oꝝ Lu. xiij. Cōpelle intrare. Cōpellunt em̄ varijs opp̄ssionibꝫ et necessitatibꝫ afflicti. Vñ Greg. Mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū nos ire cōpellūt. vñ Act. xiiij. Per mlas tribulatōes oportz nos intrare in regnū celoꝝ. De h̄ regno dic̄ Aug. de spū z aīa. Ecce venale ē regnū dī eme si vis. nec multū estimes de re magna ꝓpter p̄cij magnitudinē: tātū valet q̄ntū habes. noli q̄re re quid habeas: sed q̄lis sis. res ista valet tantū quantū es tu. te da z habebis illam. sed malus sum inq̄es z forte me nō accipit

dando te illi bon⁹ eris. Tantū em̄ emit vi
dua duob⁹ minut⁹ quātū emit petr⁹ relin
quens rhetia. quātū emit zache⁹ dādo di
midiū patrimoniū. Regnū em̄ dei tātū va
let ḡntū habueris. In illo regno dei vt di
cit Aug⁹. xxij. de ci. dei. q̄cquid desiderabi
tur aderit. oē qđ ibi erit bonum erit. qđ ibi
videbimus amabim⁹ z laudabimus. ecce
q̄d erit in fine: sine fine. naz q̄s ali⁹ ē noster
finis nisi puenire ad regnū cui⁹ null⁹ est fi
nis. Hec Aug. Hoc ē regnū qđ dñs ostē
dit inclito pthomartiri Stephano dū vi
dit celos aptos z Jesum stantē ad dextraz
patris. vbi sup. tūc videt ea que nō licet lo
qui: q̄ humanitus nō possunt cōprehendi
z nullo fine ꝯcludi. nunq̄d tūc let⁹ ille dul
cis martir mortē sustinuit cum ad regnuz
illō festinauit. Ideo bñ scribunt de eo ver
ba themanis. Justū deduxit dñs p vias re
ctas z ostēdit illi regnū dei zc. Secunduz
regnū est mūdus qđ est regnū timoris. De
q̄ Math. xxiiij. Surget gens in gentez et
regnū aduersus regnum. z erūt pestilētie z
fames z terremotus p loca plurima. Istō
regnū xp̄s ꝯtēpsit qñ fugit turbā que eum
voluit facere regē Joh. vj. Ideo dixit Jo
han. xviij. Regnū meū nō est de hoc mun
do. Quare aūt illud dicat regnuz timoris:
ostendit Boeti⁹. iij. de ꝯsol. psa. v. narrās
hystoriā de Dionisio tirāno. quā histo:iaz
pleni⁹ narrat Macrobi⁹ de somno Sci
pionis li. i. Dionisi⁹ inq̄t aule sicule inde
mētissim⁹ incubato:: familiari cuidam suo
existimāti vitā dionisij esse btām ꝓpter hu
ius mūdi voluptatē: volēs ostēdere q̄s ple
na esset vita sua piculis: gladiū cuaginatū
supra caput illius pilo eq̄no suspēdit. epu
lasq̄ z copias tyrannicas ei p̄sentare fecit.
Cūq̄ familiaris timore mortis grauatus
epulas minie aduerteret dixit dionisi⁹. ta
lis est mea vita quā tu btām putas. sic in
q̄t mortē nobis ūminentē p:euidem⁹. Esti
ma ergo q̄s felix esse potent q̄ timere ñ desi
nit. Est ḡ regnū mūdi regnum timoris. q̄s
dubitat vbicūq̄s i mūdo hoiez ꝯstitutū nō
debere timere pic'a ifinita q̄ sibi sūt possi
bilia: iā ab elemēt⁹: iā ab inimic⁹: iam a be
stijs: iā ab ifirmitatib⁹ latētib⁹ sui corpis. z
sic de alijs. Tertiū regnū est infern⁹ q̄d dr
regnū horroris siue doloris. vbi dñat ille
tyrannus q̄ est rex sup oēs filios superbie.
Job. xlj. Vbi nullus ordo sed sempitern⁹
horror inhabitat. cui horrori sup terrā ni
hil pōt cōpari. Vñ Sap. j. Nō est infero
rū regnū in terra sc̄z in superficie terre sed cir
ca centrū. Non igit hoc regnū tertiū neq̄
secundū: sed primū accipient sancti Juxta
illō Sap. v. Accipiūt regnū decoris z di
adema de manu dñi. dñabunt em̄ in ho
nore: coronabunt cum decore. et obserua
būtur sub bono tutore. et defensabunt ab
oi timore. qđ singulariter nr̄o pthomarti
ri ꝯgruit. q⁹ stephan⁹ grece latine dr coro
na. Fuit em̄ bñ corona martiz q̄a p̄ncipi
um martiz in no. test. sic Abel in veteri. iō
ostensum sibi est regnū dei in q̄ nūc eterna
liter manet coronat⁹ zc. Dubitat circa p̄
missa. ex q̄ superi⁹ dictū est q⁹ vie recte p q̄s
dñs deduxit btm̄. pthomartirē stephanuz
et quēlibet iustū ad regnū: sunt vie mādato
z siue p̄ceptoz dei. Que sūt tñ illa que
nos debēt inducere ad obseruantiā māda
toz dei zc. Ad hoc dicēdū est q⁹ sep
tē sūt q̄ merito nos mouere debēt ad ob
seruantiā diuinoz p̄ceptoz. sc̄z. sūma auto
ritas dei p̄cipiēt⁹. imēsa dei dignitas z ma
iestas. p̄ceptoz rōnabilitas. p̄ceptoz maxi
ma vtilitas. maloz m'tiplicitas: q̄ incurrūt
nō obseruātes p̄cepta di. bñficioz diuinoz
magnitudo z m'titudo. mādatoz dei i ob
seruādo possibilitas. Primo ḡ ad obseruā
tiā p̄ceptoz di nos mouere debet sūma au
toritas dei p̄cipiēt⁹ q̄ hz in nos vniuersale
z plenū dominiū. tū q⁹ creauit. tū q⁹ regit
z gubnat vniuersa. ad talē aūt p̄ncipē pti
net ꝯdere leges nob: et nos sibi obedire et
eū honorare corde ꝙbo z opib⁹. Jō freq̄nt
p̄ceptis p̄mittitur. Exo. ij. Ego dominus
deus tu⁹. quis aūt nollet talē dñm timere.
q̄s nō vellet ei obedire: sub cui⁹ ptāte z vo
lūtate tal'r viuim⁹ vt sine ei⁹ volūtate aut ꝯ
suā volūtatē ñ possz q̄s ad minutū pdura
re. Scdo nos ad hoc iducere debet imēsa
dei dignitas z maiestas quā hz p potētiā.
eminētiā. pulcritudinē. et alia sua ꝓpria ꝓpt
q̄ merito debem⁹ eū honorare: ipm reuere
ri z sibi obedire. Magnum ē em̄ obedire
plato minori. mai⁹ supiori. sz maximū ifini
te dignita tis p̄ncipi. vt patz per simile in
policia humana. Tertio debet nos indu
cere p̄ceptoz rationabilitas. tum q̄a pce
dunt a sapientissimo. tū q̄a oīa ꝓcedūt fm

dictamē recte rōnis naturalis. Quod tibi vis fieri alteri facito, et qō tibi nō vis fieri alteri ne feceris, put latius determinat docto res in .iij. sñiaꝝ. dist. xxxvij. ¶ Quarto nos ad hoc debet mouere p̄ceptoꝝ maxi ma vtilitas: q̄ potest esse quintuplex. Prio quia obseruātia mādatoꝝ facit homī bo na eccl'ie, p̄ria, fm illud p̄s. Participē me fac deus oīm timentiū te et custodientium mādata tua. Secō ḳa totū hoīem rectifi cat, fm illud Eccī. xv. Dedit deꝰ homī mā data q̄ si seruaret: seruarēt eum sez in iusti cia et rectitudine. Tertio ḳa amicū dei cō stituit. Job. xv. Vos amici mei estis si fece ritis q̄ p̄cipio vobis. Quarto māsionē san ctissime trinitatis efficit. Joh. xiiij. Si ḳs diligit me sermonē meū seruabit, et pr̄ meꝰ diliget eū et ad eū veniemꝰ et māsionē apō cū faciemus. Quinto ad vitā eternā indu cit. Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi ser ua mādata. Sed debet hō diligēter atten dere q̄ seruet oīa dei mādata. ḳa sicut dici tur Jaco. ij. Si ḳs offendit in vno factꝰ ē oīm reus, id est ḳ in vno pctō mortali deū offendit: inimicꝰ dei ꝓstituit, et si sic decedit eternaliter dānabit: nō tñ tāta pena q̄ntū ille ḳ in multis p̄ceptis trāsgressoꝝ repitur: pu dor vtiq; est, p tpali p̄cio tā pmpte homini seruire: et deo p mercede eterna tā segniter obsequi et obedire. Quinto ad obseruandus dei p̄cepta mouere debet maloꝝ mltiplici tas q̄ incurrūt dei p̄cepta nō seruātes. naz aufert homī semetipm: tū ḳa in seruitutez diaboli redigit. ḳa oīs ḳ facit pctm̄ seruꝰ ē pcti. Joh. viij. tum ḳa melius essz homini isti si natꝰ nō fuisset si sic moriꝝ. Aufert etiā homī oīa bona opa dicēte apl'o, j. ad Co rinth. xiij. Et si distribuero i cibos paupe rū oēs facultates meas: et si tradidero cor pus meū ita vt ardeā: charitatē aūt nō ha buero: nihil mihi pdest. Aufert etiā homī fraternitatē siue cōionez eccl'ie quam credi mus in illo articulo. Sāctoꝝ cōionez. De q̄ ait p̄pheta in p̄s. vbi sup̄. Participez me fac deꝰ oīm timentiū te et custodiētiū man data tua. Aufert etiā homī societatē sctoꝝ in patria: ḳa vitā eternam. De q̄ apl'us ad Gal'. v. qui enūeratis p̄ceptoꝝ trāsgressori bus: sic cōcludit, qui talia agūt regnū dei nō ꝓsequent'. Sexto nos ad obseruantiā p̄ceptoꝝ mouere debet bñficioꝝ diuinoꝝ magnitudo et multitudo: in tolerādo mala nr̄a vt peniteamꝰ: dādo eucharistiā et alia sacr̄a vt sanemur, vocādo nos varie et mul tipliciter vt resurgamꝰ, custodiēdo nos ne moriamur, et vitā eternam, pmittēdo ne de speremꝰ. Ideo si tot bñficijs ingti fuerimꝰ vtiq; grauiꝰ peccamꝰ. Quiꝰ exemplū habe mus Matth. xviij. in ꝓuo cui debita dimis sa fuerūt ḳ ꝓseruo suo dimittere noluit. Et Matth. xxv. de seruo nequā ḳ talentū dñi sui abscōdit ꝛc. Septio ad obseruātiā p̄ce ptoꝝ nos debet mouere mādatoꝝ possibi litas, nā leue ē mādata dei seruare fm illō Matth. xj. Jugū meū suaue est et onꝰ meū leue. Et. j. Joh. v. Mādata eiꝰ gūia ñ sūt. Iō dicit Hiero. in expositōe fidei catholi ce. Anathema sit ḳ dicit deū nob aliq̄d p̄ cepisse et hoīez illō iplere nō posse. De ß di xi sup̄ in q̄dā fmone de sctā maria magda lena de pctō luxurie: quō ḳdā male se excu sant dicētes. Ego ñ possū dimittere pctm̄ luxurie ꝛc. Q̄ aūt mādata ōi sint leuia ptz in hūtiby charitatē vt dicē apl's. j. Coꝝ. xiij. Charitas oīa suffert oīa sustinet ꝛc. Vñ i ps. Vliā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilata sti coꝛ meū scz i charitate. Sūt etiā māda ta dei leuia ex ß q̄ xps ad faciēdū ea est co adiutoꝛ nr̄, q̄ fm apl'm ad Phil'. ij. opaꝝ in nob velle et pficere, p bona voluntate. Ju uāt etiā nos ỽtutes infuse, angelus nr̄, oꝛō eccl'ie et sacr̄a, et multa sil'ia. Studeamus g sūmope iplere dei p̄cepta: vt sic deducti p vias rectas mereamur cū b. pthomartire stephāo videre regnū ōi i secla scl'oꝝ, amē.

¶ De translatione sancti Valētini patro ni nostri sermo. LXX.

Hoch placuit deo et trāslatꝰ ē i padisū vt da ret sapiaz gētib. Eccī. xliij.

A Pro introductiōe nota q̄ ḳa ỽuersatio maloꝝ est pricolosa iō fugiēda exēplo xpi, nā sicut modicū fermēti magnā massam farine corrūpit et amaricat et mo dicū putridū totū pomū: et dens i fūrmꝰ to tū caput, sic malꝰ et pctoꝛ mltos iustos co habitantes deprauat, q̄re in puer. oꝛ. Qui serpētē in sinu suo nutrit patiet' ab eo, et in ca. sepe, xxviij. q. j. dicitur. Malorum ꝓsor tia etiam bonos corrūpunt. Docet ergo sa piens Eccl'iastici. vij. maluz esse relinquē

De sctō Valentino episcopo

dum ꝛ fugiendū dicēs. Discede ab iniq̄ et deficient mala abs te, ne igit iusti ab iniustis ificiant ꝓ eoꝝ ꝓsortiū: trāsfert eos dominus, vt de enoch in ꝓbis pmissis legit. Per trāslatōez ꝙ Enoch in paradisum terrestrē apte signat translatio sctī Valentini patroni nr̄i hodie facta a Tridētina ecclesia in Patauien, ecclīaz matrē nr̄am: q̄re sibi ꝙgrue adaptant verba p̄dicta. Enoch placuit deo id est btūs Valētinus est trāslatus ⁊c̄. In verbis pmissis btūs Valētinus a q̄tuor cōmēdat. Prīo a deuota christi imitatiōe, cū dr. Enoch q̄ interpretat ambulās cū deo. Cōsuevit aūt hō cū alio ambulare ꝛ se sibi associare: aut q̄n est similis aut q̄n est familiaris, aut q̄n est ꝓpinquus: aut affinis. Innocētia aūt facit hoiez ꝛpo similē: ideo ꝛps innocētes sibi libēter adiūgit: ps. attestāte. Innocentes ꝛ recti cōrde adheserūt mihi. Cōtemplatio facit hoiem deo familiarē. Vñ dr de Moyse maximo dei ꝙtēplatore Exod. xxxiij. Loquebat ad moysen facie ad faciē: sicut hō loq̄ solet ad amicū suū. Castitas ꝙ facit hoiem deo p pinquū ꝛ affinem. Pap. xv. Incorruptio deo primū facit. B Recte igit christ⁹ ambulauit cū btō Valētino ꝛ btūs Valētin⁹ cū eo. Primo ideo ꝗa fuit sibi filis seruādo innocētiā baptismalē. Sc̄do ꝗa fuit sibi familiaris p cōtēplatōez celestē, ꝛ tercio ꝗa fuit sibi ꝓpinquus ꝛ affinis p pudicitiā virginalē. Vñ ps. Ego aūt in innocentia mea ingressus sum: hoc q̄ ad baptis malē innocentiā. Et itez. Pes me⁹ stetit in directo: hoc q̄ ad ꝛginalē pudicitiaz. Pes id est affectus aīe in directo stat q̄n ad nulla mūdi dilabit: sed sp mundus seruat. In ecclesijs bñdicā te dñe: hoc q̄ ad ꝙtemplationē internā. C Sc̄do cōmēdat a diuina approbatōe: cū dic. placuit deo. Placuit aut btūs Valētinus deo p tria, scz p cōcordiā quā cum primis seruauit, ꝓpter aias q̄s ꝙuertit, ꝛ ꝓpter sensualitatē quā ratiōi seruire coegit. De his trib⁹ dicit Eccī. xxv. In trib⁹ bñplacitus est spiritui meo q̄ sunt ꝙcordia fratrū: hoc q̄ntum ad ꝙcordiā quā seruauit: vbi inter oues suas et ipsum vnā aiam ꝛ vnū cor esse voluit. Amor primoꝝ: hoc q̄ntum ad animas q̄s cōuertit et ad dei ꝛ primoꝝ amorē adduxit. Et vir et mulier sibi bñ ꝓsentiētes, hoc q̄ntū ad sensualitatez quā rationi seruire coegit, vl' potest dici q̄ deo placuit: ꝗa inter ceteras virtutes que deo magis placent est misc̄ia. Juxta illud Math. ix. Misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū. D Beatus aūt valētinus misericordiā habuit ꝛ tpalem ꝛ spiritualē. Tempoalē quidē, quia bona sua paupib⁹ liberaliter distribuit. Attēdēs illō Ambro. in c. cōuenior. xxiij. q. viij. Omnia que episcopi sunt paupeꝝ sunt, et illō Hiero. in c. Gloria episcopi. xij. q. ij. Gloria episcopi est paupeꝝ opib⁹ puidere. Jō inter cetera p̄cepta episcoporꝝ aplus p̄cepit episcopos esse hospitales. j. Thi. iij. Oportet ep̄m esse hospitalem. Jdeo in c. q̄m. xvj. q. j. dr ꝙ res eoꝝ debent esse cōmunes ad sustētationē pegrinoꝝ. Si ergo fuit tāte charitatis: pietatis ꝛ liberalitatis in mūdo: fortior nūc est in celo: cū hic sit charitas igniculus, ibi, caminus. ysa. xxj. dicit. Cuius ignis in syon ꝛ caminus in hierusalē. Habuit etiam misericordiaz spūalem in cōuersione peccatoꝝ p sollicitam et feruentē p̄dicationem, implens illō apostoli. j. Thi. iij. Oportet ep̄m esse doctorem. Fuit em̄ doctor egregi⁹, ꝗa salutis docuit ꝛ ostēdit viam verbo ꝛ facto, verbo doctrine ꝛ exēplo bone vite. Tertio cōmēdat a felici translatione: cū dr: ꝛ trāslatus est in paradisum. E Fuit aūt beatus Valentin⁹ triplic̄iter translatus, scz ante mortē, in morte, et post mortem. Prima trāslatio fuit de dissolutione ad statum pfectionē. Nam ortulan⁹ cernens plantam delicati fruct⁹ periculis expositam hominū vel bestiaꝝ in cāpis: trāsfert ad viridarium suum bene munitu⁹ vt ibi floreat ꝛ fructificet. Sic dñs noster videns hoiem aptum ad fructificādū in ecclesia dei qui stat in mūdo quasi in campo nō bene munitū: ordinat ad ortū ꝛ ad statum sancte religiōis siue ad statū maioris pfectiōis, vicz ad ep̄alem, sicut sctm̄ valētinū patronū nr̄m. De hac trāslatōe dr sapientie, iiij. Placēs deo fact⁹ est dilect⁹ ꝛ viuens inter pctōres trāslat⁹ est. F Circa hoc q̄ro vtrū stat⁹ ep̄oꝝ sit pfectior q̄ stat⁹ religiosoꝝ. Ad hoc dico p̄m sctm̄ Thomā secūda scōe. q. clxxxiij. ar. vij. q̄ status episcoporum est perfectior statu religiosorum qō ꝓbo triplici rōne. Prima sumit ex trāsitu meliori sic. Nulli licz a maiori statu ad

minorē trāsire, sed de statu religiōis aliqs potest trāsire ad statū platōis: etiā sine licē tia romani pōtificis, sed eps nō pōt trāsire ad statū religionis sine licētia romani pō tificis, vt habet in ca. Nisi cū pridē, de re nunc. vbi dicit text⁹. Facili⁹ idulget q mo nach⁹ ad pōsulatū ascēdat qz q pōsul ad mo nachatū descēdat. Ad idē est text⁹ in ca. li cet. de regulari. Ideo dicit sctūs Tho. se cūda secūde. q. clxxxv. q statꝰ religionis cō parat ad episcopalē sicut disciplina ad ma gisterīū: z dispositio ad pfectōez. Ideo epi magis dicunt esse in statu pfectōis qz religiosi. Scōa rō est ex actu pfectiōi. Nam agēs semp est pfectior patiēte, sed religiosi se hūt vt pfecti, epi vo vt pfectiores sm Di onisiū. Tertia rō est ex affectu siue fructu vtiliori, nā pfectius z vtilius est vacare si mul vite actiue et ptēplatiue qz vite ptēpla tiue tm̄, sed statꝰ religiosoz ordinat ad vi tā ptēplatiuā tm̄, statꝰ aūt epoz z ad vitaz actiuā z ad vitā ptēplatiuam ordinat. Ita dicit Greg. in pastorali. et habet in ca. sit re ctor, xliij. dist. Sit pōsul actōe pcipu⁹ p cū ctis cōtemplatōe suspēsus. ¶ Sz q rerez. an statꝰ religionis sit melior qz secu laris. Ad hoc dico q statꝰ religiōis est me lior: triplici rōne. Primo ꝓpter securitatem. Quia sicut securi⁹ z meli⁹ est esse i portu qz in mari ꝓpter infinita pcla, sic meli⁹ z secu ri⁹ est esse in religione qz in seculo: vbi mul ta sunt pcula q apls enumerat. j. Cor. xj. Periculis fluminuz, piculis latronum ⁊c. Scōo ꝓpter acceptatōez diuinā. Nā sicut ille q plura dona dat magis accept⁹ est il lo q minora dat, sic religiosus donās deo ex voto ꝓpriā volūtatē: ptātez z actuz magis acceptus est qz ille q solū actū deo tribuit. Vñ Anshel. in li. de similitudinib⁹. Qui dat arborē: fructū: z op⁹: plus dat qz q solū do nat fructū z nō arborē. Tertio ꝓpter maio rē pmiatōez, qa p ingressum religiōis cōse quit qs remissionez oīm pctōz. qz vt dicit sctūs Tho. scōa scōe. q. lxxxvj. z habet i c. Admonere. xxxij. q. ij. q religiōis ingressus excedit oē gen⁹ satisfactōis z pnie. Sz ob ijceres q status secularis videt esse melior qa habet plura exercitia ꝓtutū que nō pōt habere religiosus. nā diues in opib⁹ mise ricordie pōt mlt̄ū seminare, religiosus vo nō. Vnd apls. ij. Cor. ix. Qui parce semi nat parce z metet. z q seminat in bñdictōib⁹ de bñdictōib⁹ et metet. Ad hoc respondet q etiā religiosus p eadem exercitia pietat⁹ mereri pōt sicut secularis: donās cor z affe ctū sicut z secularis donās rē et effectū. qa de⁹ cor interrogat z nō manū, vt in c. si qd inueniſti. xiij. q. v. nec ꝓsiderat qd fiat sz q aio fiat. xv. q. vj. c. j. in fine. Scōa trāslatio hī Valētini in morte est de pegrinatione ad eternā quietatōez. vicz de mūdo ad ce lum. de loco laborioso ad locū quietis. De q Coll. j. Eripuit nos de ptāte tenebraz z trāstulit in regnū filij sui. Vnde rex habens seruū fidelem vel plat⁹: pmouet eū post de bitū seruitiū ad aliquā dignitatē vel offici um p remūeratōne: vt ibi intuitu seruitij z laboris qetē habeat. Isto mō dns nr̄ eos q se in hac vita laboribꝰ ꝓtuosis occupāt fidelr trāffert post hanc vitā ad magnā di gnitatē z ad qetē regni celestis ppetuā. Sic sctm̄ Valētinū patronū nr̄m q ad fidē labo rauit vt deo placeret: z in paradisum transla tus est. vt dicit thema. ¶ Sed q̄rit circa hec vtz de⁹ sp trāffert boīez de statu bu ius vite ad aliā vitā in optio statu vite sue et videt q nō. qa optim⁹ statꝰ mlt̄oz est in fantia: in q tñ nō morīunt sed in senectute cū senuerint in annis z pctis. Pro solutōe hui⁹ notandū q nō essz ꝓuenies quelibet mori in statu infantie: licz sit melior status multoruz. Et h ꝓpter tria. Primo qa sic piret multiplicatio hoīm: cū oēs añ tps pubta tis z anteqs essent apti ad pcreanduz extin guerent. z sic p ꝓseqns nō fieret mltiplica tio hominū nec restauratio angelice ruine Secūdo libertas boīs frustraret: cū nūqs ad vsuz bone vl̄ male opatōis deduceret. Tertio homi violētia fieret q libero arbi trio opando bñ vsqs ad senīū magnā pos set mereri gloriaz, q tñ bono morīēdo in in fantia ꝓuaret añ vsū liberi arbitrij. Jō di cūt aliq q de⁹ boīez in optio statu suscipit p morte: vnū sic morīēdo, alterz sic, vnū vt coronaret, alterz vt mitt⁹ puniat. Nō pbāt autoritate Ezech. xviij. dicēs, Nolo morte pctōr̄ sz magis vt ꝓuertat z viuat. z Sap. iij. Rapt⁹ ē ne malicia mutaret intellectum ei⁹, nā libtas boīs ētā nobil q de⁹ nō vult boīez ꝓuare dignitate libertat⁹ qn̄ hō pos sit bñ vl̄ male meritorie vl̄ nō opari. Jū g deus qui pscit vtrumū finē boīs bonū siue

malū ex ꝓpria nostra volūtate electum: ſm quē ſm ictū Tho. boiez ꝑdestīnat aut ꝑscit, si in hoīe cognoscit aliquā bonā scintillā anīe boni ꝓpositi z firmā. deꝰ bāc suo tpe sulphure pnie z igne charitatis accendit: vt cū sicut latronē dextrū saltem in pūcto mortis possit saluare. ḋa ſm sctm Tho. li. iij. ꝯtra gētiles ti. ix. Haluz nō cōsumit tantū naturā bonaꝝ scintillaꝝ ḋn ex eis fiat magnus ignis. Ad hoc em̄ deus sp̄ stat ad ostiū cordis cū igne charitatis z pulsat vt sibi apiaꝯ z scintillā accēdat. Apoca. iij. Ego sto ad ostiū et pulso ꝛc. Sic scintilla Petri erat incēsa qū post negatiōez christꝰ cū inspexit, nec in apostasia cū morī pmisit sed sulphure pnie z igne charitatis in corde incēsus: in statu meritorio vitam finiuit Tertia trāslatio beati Valētini post mortē fuit ꝙtum ad corpus ꝓpriū de loco despecto ad locum honorificū. vidz de castro Hayensi p lōgobardos destructo in vrbem Tridentū. z deinde p Tassilonē ducē Bauarie ad vrbez ꝓpatauiēn. Vide de hoc supꝝ in ser. xxv. De hac trāslatōe pōt exponi illud qđ habeꝯ Gen̄. vl. Deus visitabit vos asportate ossa mea vobiscū de loco isto. Et illud. ij. Hach. ij. Cū venissent cuncti seniores israel portauerūt leuite arcā z intulerūt in tabernaculuz. Quarto in verbis thematis cōmendaꝯ btūs valētinꝰ a finali intētōe: cū dr. Vt daret gentibꝫ sapientiā. Nam inꝙtuz est trāslatus ad statū episcopalē: dedit sapiētiā suis doctrinis ꝓuerb. v. Deriuent fontes tui foras et in plateis aq̄s tuas diuidet. Inꝙtū trāslatꝰ ē in paradisum eccl̄ie triūpbātis dat sapientiā suis meritis. Eccl. xliij. Sapiētiā sanctoꝝ narrant populi. Inꝙtuz aūt est trāslatus in paradisum eccl̄ie militātis: dat sapientiā suis miraculis q̄ quotidie innouātur z fiūt. Eccl. xxxvj. Innoua signa z immuta mirabilia. Hec aūt translatio patroni nostri de loco despecto ad locū honorificū habuit testimoniū p odorē mirabilem qui de eius tumulo emanauit. Nō em̄ ille odor fuit naturalis. ḋa fuit res ardua. res insolita. res insperata. z res ꝯtra solitū cursum nature. Primo fuit res ardua ratione virtutis. ḋa tāte virtutꝫ fuit q̄ infirmos curabat. Eccl. xxiij. Quasi mirra electa dedi suauitatē odoris Sicut em̄ mirra expellit serpentes sic odor ille fugabat demones. Secūdo fuit res insolita. z hoc rōne q̄litatis. nulli em̄ odori materiali similis videbaꝯ. ḋa nimirū celestꝭ pigmētariꝰ nō de materia terrenoꝝ aromatum cōfecerat: sed de plenitudie celestiū carismatū. Eccl. xxxviij Vngētariꝰ faciet pigmēta suauitatꝭ. Tercio fuit res insperata. Et hoc rōne q̄ntitatis. vincebat em̄ oēs alios odores. Cant. iij. Odor vngētoꝝ tuoꝝ supꝝ oīa aromata. Quarto fuit res ꝯtra solitū cursum nature vt de ossibꝫ fetidis: vbi ꝯsueuit emanare fetor: tāt⁹ exeat odor. Eccl. xlix. Ossa illiꝰ visitata a deo scz p tā miri odoris infusionez Et sequit. Et post mortē ꝓphetauerūt non ḋdē ꝙbis sed miraculis. nō lingua sz odoris fragrātia. nō voce sed spū z virtute.

De sancto Valentino sermo. LXXI.

O Omine quin ꝙ talēta tradidisti mihi. matthei. xxv. Dicit b. Aug. q̄ nisi sup acceptꝭ oīm largitori grāz deferam⁹: oīa q̄ ad salutē accepim⁹ in pniclē ꝯuertent. veruz qz nemo pōt ex affectu grās agere si nō cognoscat bñficia q̄ accepit: vt eisdē cognitꝭ facilꝰ ad grāzactōnez excitet. Que licz innūerabilia sint z penitꝰ infinita: ita vt nulla lingua etiā angelica ea valeat explicare. nos tū de ipsis balbutiendo loq̄ntes in ḋnario nūero pstringam⁹ q̄ bñ ḋnq̄ talētoꝝ nūero ꝺsignant: z dñs ea copiosissime huic sctō valētino cui⁹ hodie festū colim⁹ dedit. put ipse ī ꝙbis thematꝭ testat dicēs. Dñe ḋnq̄ ta. ꝛc. A Pro deductōe thematꝭ nota q̄ dñs dedit huic sācto z nob ḋnq̄ talēta. Primū talētū ꝺr creatōis. scōm sociatōis. tertiū sustētatōis. qrtū ḡtificatōis. ḋntū glorificatōis. Primuz talētuz qđ dñs huic sctō z nob tradidit ꝺr bonū creatōis. ḋs nā existimet q̄ntū bonū ē esse ī nūero creaturaꝝ nō q̄rūcūq̄ sz rōnabiliū q̄ sūt ad imaginē z silitudinē dei create. De q̄ ꝺr Eccl. xvij. Deꝰ creauit de terra hoiez z ſm imaginē suā fecit illū: et iterꝝ cōuertit illū in ipaz: z ſm se vestiuit illū ꝙtute Creauit ex ipso adiutoriū sile sibi. ꝙsiliū et linguā z oculos z aures z cor dedit illis excogitandi. z disciplina intellectꝰ repleuit illos. creauit ill' sciaz spūs. sensu ipleuit cor illoꝝ z mala z bona oñdit ill'. In q̄b ꝙbis

multiplex prerogatiua creati hois intelligitur et declarat. De cuius prerogatiua dicit Aug. Cōsidera o homo qz deus tu⁹ dedit tibi esse et pulcrū esse, nam fm exteriorē hominē fecit te rectū vt p corporis rectitudinē animū cōmoueret. Et Bernū. in quodam sermone dicit. Parū tibi videt o homo cogita qualē te fecit, nempe fm corp⁹ egregiā creaturā, fm animā magis vtputa imagine creatoris insignem, rōnis participem, beatitudinis eterne capacez, nec hoc ante pmeruit qs cū añ nō fuit, nec spes retributionis fuit: quoniā bonorū nostrorū nō indiget. B Per hoc aūt talentum aliud lucramur si corpus et animā ad honorē dei dispensamus. Primo corpus suū debet quilibet distribuere in ieiunijs, vigilijs, abstinētijs, et ceteris laboribꝫ p deo assumptis. Mā per hoc nobile corpus si recte et ordinate eo vtimur bona acquirim⁹ infinita, valet em̄ corpus nostrū sanum ad penitētie ptritionē, infirmū ad meritorum cumulationē, mortuū ad liberā euolatiōz, resuscitatū ad eternā glorificationē. Scdo animā in bonis anime pcessis excitare debet, vicz orando, pdicando, de lege dei meditando, cunctos etiā inimicos diligēdo, nam aīa tā nobili dignitate est insignita vt per vnionē ad vitā gratie valeat peruenire Teste aplo, j, Cor, vj. Qui adheret deo vnus spiritus est cum eo Ad hāc gloriā addidit vt sicut deus penitus immortales viueremus. Ita fecit iste sanctus, declara ex eius legenda quā hic applica L Secundū talentum dicitur sociationis. Magnum quippe boc est vt vnusqsqz habeat socīū sibi angelū ipm̄ custodientē z sibi ministrantē. Un̄ dicit Hiero, et allegat magister in, ij, di, xj. Magna est dignitas animarum vt vnaquecz ab ortu sue natiuitatis in sui perfectionē et custodiā habeat angelū specialiter delegatū. In q̄ auctoritate tria notant doc, theologi. Primū fm Alex. de ales in, ij, summe. Et Archiē, sup. c. firmissime, de pse, dist. iiij. qd duplex est natiuitas. scz in vtero, et extero. Prima est qn̄ aīa creatur simul et infundit corpori. Secunda vero est qn̄ exit de vētre matris. Angelus aūt deputatur homini a prima natiuitate scz in vtero et nō ante, nec debuit etiam post istā differri. Rationē ponit Bona uentura in, ij, dist, xj. Quia illa custodia principalius respicit spiritū cz corpus, et ideo nō debet specialē angelū ad suā custodiaz habere antecz spūs infundat, nō debz differri, qz extunc defendere pōt et adiuuare. Secundū notandū qd angelus nō deserit obstinatū in peccatis vsqz ad mortē. Ratio est fm Bonauen. Quia pnior est bon⁹ angelus ad adiuuandū cz malus ad pdendū. Sed malus angel⁹ hominē nō derelinqt vsqz ad mortē etiā cztumcūqz sanctū, sic et bonus quantumcūqz sceleratū nō dimittit vsqz in finē. Terciū notandū qd angel⁹ beatus, pter custodiā hominis nō est inferior hoīe viatore neqz indignior. nam licet angeli digniores sint nobis natura et gra. Juxta illud ps. Minuisti eū paulominus ab angelis zc. Nō tñ dedignant pter deum cui in hoc cōplacent cuius imaginē in nobis cernunt sua ministeria impartiri. D Seruūt aūt nobis in trib⁹, qz bona suggerūt, a malis defendūt, vota nostra ad deū, et eius nobis gratiā referūt. Nō i Raphaele z Thobia nobis lucide declarat q̄ vicz Raphael Thobie bona suggerebat cū dixit Thob, xij. Benedicite deū celi et coram omnib⁹ viuentib⁹ cōfitemini illi qz fecit vobiscum misericordiā suam. A malis defendit cum apprehendit demoniū et ligauit in deserto superioris egypti. Vota eius ad deū et dei gratiā ei retulit cū dicit. Cum orabas cum lachrymis z sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium, ego obtuli orationē tuā dño. Que tria vna sententia tangit Bernū, cū dicit, Ecce frēs mei cz̄ solliciti sūt spūs angelici salutē nostrā promouere q̄tiens bona suggerūt, a malis defendūt inter nos et deum discurrūt medij vota nostra ei offerentes et gratiā reportātes. Terciū talentū dicit sustentatōis. Dedit em̄ dñs huic sancto et nobis bona temporalia ad sustentandū, in quo dono oēm modū et mensurā videtur excedere, qz nobis sine exceptione cōtulit vniuersa scz celum et terrā mare z oīa que in eis sunt, ps. Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius zc. glo, qui dicit oīa nihil excipit. Eccī, xvij. Numerū dierū et tempus dedit illi scz homini et dedit illi potestatē eoz q̄ sunt sup terraz. posuit timorē illius sup oēm carnē, et dominatus est bestiarū et volatilū. Un̄ Aug⁹,

De sancto Valentino episcopo

Respice o homo quid tibi nō seruiat, oīs creatura ad hūc finē cursum suū ordinatvt tuis obsequijs famuleť, tuis vtilitatibꝫ deseruiat tuisq; oblectamētis pariter ꝛ necessitatibꝫ ſm affluentiā indeficientē occurrit. Hoc celū, hec terra, hoc mare, hic aer cum oībus q̄ in eis sunt explere nō cessant, hic circuitus tpm annuis innouatōibꝫ se exhibet, antiqua innouās, dilapsa formans, cōsumpta restaurās, hec ergo dilige sed vt subiecta, vt dona, vt famulantia, vt arram spōsi. Aue ergo aīa fidelis ne meretrix sed spōsa dicar, si munera dantis plus q̄ amātis affectū diligis, dilige ergo principaliter illū, dilige temetipm, ꝓpter illū, ꝓpter illū dilige dona illius, q̄ data sunt ab illo, et hec est pura dilectio ꝛ casta nihil habēs sordidum nec curuū cū deus ꝓpter se diligiť, maiorē ergo iniuriā charitati eius exhibes si dona dei accipis ꝛ amoris eius vicissitudinem nō reimp3dis. Quartū talentū ōr gratificatōis, dedit em̄ dñs huic sctō ꝛ parat⁹ est nobis oīb⁹ dare suā gratiā si voluerimus et cupimus bñ agere et fecerim⁹ qō in nobis est, q̄ adeo necessaria est homini ad bene operandū, ita q̄ homo p̄ solū liberuz arbitriū absq; illa nō pōt operari bonū. ✠ Propterea magister in. ij. et doc. di. xxviij. damnāt Pelagianos hereticos q̄ dixerūt liberū arbitriū soluz p̄ se sufficere homini ad bona opa. Beatus Aug. in plerisq; locis pelagianos virilit̄ expugnat ostendēs gratie necessitatē. Vñ ad Bonifaciū papam dicit. Nō pōt homo aliq̄d bonī velle nisi iuuetur ab eo q̄ malū nō pōt velle. Et in lib. de p̄destī. san. Prius inq̄t est cogitare bonū q̄ credere, ꝛ ipm cogitare bonū ex deo est, quā sniam approbat apls. ij. Cor. iij. dicens. Nō sumus sufficientes cogitare aliq̄d a nobis q̄si ex nobis. Ex q̄bus oībꝫ colligimus vsq; adeo gratiā fore necessariam ad explenda virtutis opa vt etiā sine illa nec cogitare velle ea q̄s possit. Sz obijceres cōtra, sic oīs creata natura pōt in suū actū ꝛ illū educere absq; adminiculo gr̄e, sicut ignis lucet ꝛ calefacit, canis latrat, celū mouet, aque fluunt, et cetera hmōi in q̄bꝫ gratia nō est, ḡ aut homo poterit absq; gr̄a per naturā in suū actum ꝛ illū educere, aut peioris ꝺditōis erit q̄ cetere creature, sed hoc est falsum, ergo p̄ naturā pōt homo suum actū educere. sed actus eius est viuere ſm rectā rationē ꝛ opari bonū, vt pz ex. j. ethic. ergo videť q̄ gratia nō sit ei necessaria. Experimentū hoc clarissimū est, quia inuenti sunt tot gentiles et idolatre ac infideles qui virtutis opa miro mō sunt ꝓsecuti, q̄s negat bonā fuisse iusticiā bruti, fidelitatē marci reguli, cōstantiā mutij, cōtinentiā scipionis, et philosophoꝝ morales actus, de q̄bus in historijs multa legim⁹ laudabilia, operati sunt ergo illi opa bona plurima ꝛ tñ i eis nulla erat gr̄a ✠ Pro cuius obiectōis solutōne Bonauen. in. ij. di. xxviij. distinguit triplex bonū q̄ō homo potest opari. primū moralis cōditionis, secundū dispositionis, terciū ordinationis. Primū bonū est cū actus transit sup debitam materiā nō tñ ordinať ad finē vltimū ad summū bonum ad beatitudinē siue ad ipm deū. sicut cum q̄s nō ꝓpter deū nec vt p̄ceptis eius obediat. sed tñ quia ratio dictat subuenit misero et indigēti, fideliter seruata restituit, iusticiā inferioribꝫ admīstrat et hmōi. Ad talia opa p̄t liberū arbi, absq; gr̄a exire cooperante sibi deo sic coopať alijs creaturis, nā sine p̄mo agēte nullū agēs p̄t agere. Secōm bonū dicit dispositōnis et est illud q̄ō fit p amore dei licz extra charitatē, q̄ō quidē de cōgruo disponit ad vltimum finē. In tale bonū nō pōt liberum arbitriū absq; munere gratie gratis date p quod illuminet dirigať et excitetur vt velit aliquid facere q̄ō sit deo placitū. Tercium bonū dicit ordinatōis q̄ō sez ordinať in finem ꝛ fit in charitate, et in hoc nō pōt liberum arbitriū lapsum absq; auxilio gr̄e gratum facientis. Ex hac ergo distinctōe respōdetur ad obiectionē in cōtrariū q̄ licet homo posset operare bonū morale sicut fecerunt gētiles et phi absq; gratia dei, non tñ bonū meritoriū siue sit meritorium merito cōgrui siue merito cōdigni. ✠ Sz circa p̄dicta dubitať vtrū ex pñtia gratie possit homo in hac vita esse sine peccato. Solutio, heretici quidā beghardi et begine dicti tenuerūt q̄ homo in vita pñti tantū et talem pfectōis gradū pōt acquirere q̄ reddetur penitus impeccabilis ꝛē. Sz error ille reprobatus est ab ecclesia vt habeť in de. multoꝝ. de here. Ideo dico ad dubiuz ſm Aug. in lib. de pfectōe iusticie q̄ homo

põt esse sine peccato mortali in ista vita p gratiã, potest etiã esse sine peccato in gloria. Quantũ vero ad presentẽ statũ licz possit quis vitare peccata venialia in particulari et p aliquo interuallo tpis nõ tñ in vniuersali nec omni tempore, z hoc ꝓpter fomitem peccati qui est inclinans ad malum et auertens a bono, ꝓpter quod exclamat apls Ro. vij, dicẽs, Quod nolo malũ hoc ago. z iterꝝ, Video aliã legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis mee, et Jo. j. Cañ. j. inqt, Si dixerim⁹ qz pctũ nõ habem⁹ ipi nos sedu. et veri. in no. nõ est. et ꝓuer. xx. Quis põt dicere mundũ est cor meum. Ro. iij, Est aũt deus verax oĩs autẽ homo mendax. Et Grego. in pastoral', Nemo est qui ita viuat vt aliquatenus nõ delinquat Et in auten. de monach. §. triennij. humana natura labit ad delicta, sed ꝓterea non est diffidendũ de bonitate dei, qz venialia peccata charitatẽ nõ excludũt et gratiã ab anima nõ eliciũt necz ianuã claudũt regni celoꝝ. Quintũ talentũ dicit glorificatõis. Totulit eñ deus huic sancto et tandẽ cõferet nobis regnum celoꝝ in quo glorificabimur, z ab oĩ malo eternaliter quiescem⁹ ac eo felicissime ꝓfruemur. Jõ dicit, Euge serue bone z fidelis zc, intra in gaudiũ dñi tui. De quo ipe dator Gen. xv. dicit, Ego ꝓtector tuus sum et merces tua magna nimis. ℣ Deus aũt dedit nobis semetipm multipliciter, qz multiplex fuit z est indigentia nostra. Dedit eñ nobis se carnaliter ad redimendũ, sacramentaliter ad reficiendũ. spũaliter ad cõsolandũ, diuinaliter ad eternaliter ꝓfruendum. Dedit se nobis in mortẽ, dedit se nobis in vitã, dedit se nobis in tribulationẽ, dedit se nobis in eternam glorificationẽ. q̃d ergo amplius p nobis facere debuit z nõ fecit. Uñ Aug⁹. cõsiderans. Dixerim qz deus cum sit omnipotẽs plus nobis dare nõ potuit, cum sit ditissimus plus dare nequiuit, cum sit sapientissimus plus dare nescivit. Acceptis ergo tot et tantis bñficijs q̃d p gratiarum actione nos retribuamus dño nõ habemus, quare zc.

De sancto Laurentio, Ser. LXXII.

De euangelio,

Si quis mihi mi

nistrauerit honorificabit eum pater meus qui in celis est. Joh. xij. ca. ℟ Pro introductiõe nota q̃ triplex est ministeriũ sive seruitiũ, scz diaboli hoĩs et dei. Primo quidã ministrant diabolo vt peccatores. de quib⁹. ij. Cor. xj. Ipe eñ sathanas trãsfigurat se in angelũ lucis, nõ est ergo magnum si ministri eius transfigurent velut ministri iusticie. Illud ministeriũ est vituperabile, qz seruitur tam vili tã crudeli, z p mercede tã miserabili scz pena gehennali, vbi ipi quib⁹ seruiũt erũt tortores eoꝝ ꝓpetui. Secũdo quidã seruiũt homini vt mercenarij. puer. xxix. Rex q̃ libẽter audit verba mendacij omnes ministros habet impios. Illud ministeriũ est tolerabile, de q̃ j. Pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dñis, nõ tm̃ bonis et modestis sed etiaz discolis, hoc verũ dummõ ꝓtra decẽ precepta supiozis nõ faciãt. Hz heu multi hodie de peccatis suis se excusant ꝓpter pcepta dñoꝝ suozũ cum tñ Act. iij. scriptuz sit q̃ magis sit obedire deo q̃z hominibus Tercio quidã seruiunt deo vt iusti. Illud ministeriũ est laudabile. De quo hic, Si q̃s mihi ministrauerit. Est autẽ laudabile ꝓpter excellentis premij associationẽ quod innuit xps cum dicit. Honorificabit eũ zc. In quib⁹ quidẽ verbis duo tangunt que veniũt ad bonorẽ sancti Laurentij declaranda. Primũ sancti Laurentij ministratio in principio Si q̃s mihi ministrauerit Secũdo ipius ministerij excellẽs remuneratio. cũ dr. Honorificabit eũ zc. Primuz hoc est ministrationẽ xps oĩbus fidelibus suis cõmisit explendã dicẽs Lu. xxij. Qui voluerit inter vos maior esse sit tanq̃ minister. ℣ Ministrauerunt ergo oẽs sancti xpo et pcipue martyres in tribus q̃ ab ipo in feudum receperũt, scz in reb⁹ per elemosynã, in anima p amoris feruorẽ, in corpore p sufferentiã. Hec sunt tria munera magoꝝ. aurũ. thus. et mirra. In auro elemosyna. i thure feruor deuotõis. zi mirra mortificatio carnis designat. In his tribus b. Laurẽtius p alijs martyrib⁹ potissime inuenit xpo ministrasse. Primo qz de rebus temporalib⁹ ministrauit misericordiam ꝓtimalem. qz ita misericors fuit q̃ nihil sibi retinebat sed pauper xpianos diligenter die ac nocte q̃siuit et vnicuiq̃ put

opus erat ministrauit. omnesq; thesauros ecclesie pauperib⁹ dispensauit. Nam vt recitatur in legenda temporib⁹ beati Sixti fuit imperator quidã rome christian⁹ nomine Philippus qui dicitur fuisse conuersus a beato Laurentio, quẽ Decius ambitione imperij iugulauit z maximã persecutionem christianis mouens z sciens q; ipe aut filius suus Philippus iunior totũ thesaurum patris z suũ beato Sixto et beato Laurentio cõmendauit zc. voluit thesaurum repetere violẽter a btõ Laurẽtio, boc ipe sciens totuz distribuit pauperib⁹, vide legendã. Ideo de eo canit ecclesia. Laurẽtius bonum opus operatus est qui per signum crucis cecos illuminauit et thesauros ecclesie dedit pauperib⁹. Et illud p̃s. quod ponit. ij. Cor. ix. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculũ seculi. Que verba ponderanda sunt. Dispersit enim dicitur, quia pluribus cõdiuisit z nõ vni. Dispersit et non auare retinuit. Dedit et nõ vendidit. dedit libere sine spe mercedis lucri aut cõmodi aut obsequij temporalis, dedit nõ dandum post mortẽ reliq̃t. Pauperib⁹ scz xpi, nõ parẽtib⁹, nõ diuitib⁹ Ideo iusticia eius manet in seculũ seculi. quia merces iusticie eius est eterna vt exponit Nico. de lyra. Secundo beat⁹ laurenti⁹ ministrauit de anima feruentẽ amorem et deuotionẽ. Fuit enim in anima diuino amore totaliter inflammatus qui fecit eum temporalia cuncta cõtemnere z deum summũ bonũ diligere sup omnia, vitã q; p̃tem omni periculo mortis libenter p christo exponere. Vñ Ambro. in sermone huius diei. Fortissimũ martyrẽ seuissima psecutoris flamma superare nõ potuit. q; longe ardentius amoris radijs mens eius accensa feruebat. Et Aug⁹. Materiales flãmas nõ curauit, q; interior feruor amoris exteriorẽ supauit. Ideo aũt seruiuit in amore feruenter. Sciebat enim q; hoc ministerium maxime querit dñs. Bonũ quidẽ primũ est in rebus, secundũ corporis melius, sed terciũ scz anime qđ ꝓsistit i amore est optimũ, immo prima duo nihil valent sine tercio. Sicut ostẽdit apl's. j. Cor. xiij. Si inq̃t oẽs facultates meas in vsus pauperum dedero et corpus meum tradidero ita vt ardeã charitatẽ aũt nõ habeam nihil mihi, pdest. ¶ Vbi nota q; iste amor diuinus in homine quadruplicẽ amorem inordinatũ extinguit. Em illud p̃s. Inflammatum est cor meum et renes mei cõmutati sunt et ego ad nihilum redactus sum et nesciui. vt iumentũ factus apud te: et ego semp tecuz. Primo extinguit amorẽ carnalem. Ideo dicit. Renes mei cõmutati sunt Grego. Gustato spiritu desipit omnis caro. Istũ amorẽ carnalẽ extinxit in btõ Laurentio amor diuinus. q; virginitatẽ mentis et corporis integre seruauit. Secundo extinguit amorẽ terrenũ. ideo dicit. Et ego ad nihilũ redact⁹ suz. q; em̃ mundũ despiciunt nihil a mundanis hominib⁹ reputant Ideo dicit apl's. j. Cor. iiij. Tanq̃ purgamentũ huius seculi facti sum⁹ oim̃ peripsima vsq; huc. Istum amorẽ extinxit in btõ Laurẽtio, quia nihil terrenum cõcupiuit. imo cũ esset filius nobilissimi duc⁹ heredi tatem suam spreuit. Ideo chrisosto. Vere nõ habet super terrã q; amet qui donum celeste in veritate gustauerit. Tercio extinguit amorẽ domesticũ. i. parentũ. Vñ subditur Et nesciui. De qua nescientia Deut. xxxiij. Qui dixerũt patri suo z matri sue nescio vos. et fratrib⁹ suis, ignoro illos. et nescierunt filios suos bi custodierũt eloquiũ tuum. Istum amorẽ domesticũ extinxit in beato Laurentio ignis diuinus. q; patriã et parentes suos qui erãt in Hyspania deseruit z rome pegrinari voluit, nam sicut legitur in quadã legenda. Cum quidã nobilis dux in ciuitate basta hispanie filiũ non haberet quem tñ maximo desiderio cupiebat z a suis dijs impetrare nequiret cõsuluit quendã christianũ virum sanctissimũ qui dixit ei. Scito te nũq̃ filiũ habituruz nisi pfidie deorũ abiuraueris z te christianum fieri promiseris. Quod cum spopõdisset filium ex p̃pria vxore suscepit. Diabol⁹ aũt hoc cognoscens fieri voluntate dei et pueri natum futurũ seruũ christi et demonum acerrimũ expugnatorẽ quattuor cautelis vsus est ꝓtra eum. Primo nocte quadam puer de cuna accipiens longe asportauit et sub arboze lauri reposuit vt ibi fame periret sz deus ipm a demonũ insidijs custodiuit, mittens angelos suos qui eum cibo celesti alerẽt et ptegerent. Secundo p̃ multa tempora ipe diabolus in persona

pueri nati in cuna se posuit et se multipliciter diffozmē exhibuit, nunc gibbosuz. nūc monstruosum, omnibus onerosum et infestum se prebens. Tercio multas vexationes et molestias parentib⁹ eius intulit q̄s tamen patienter tolerabant putantes ip̄m esse filium suum. Quarto pre verecundia illud celantes ad fidem christi venire non audebant. Deinde quodam tempoze beatus Sixtus magnus philosophus et Romane curie legatus ad predicandū fidem christi in hispaniā pergens deo disponēte puerum sub lauro inuenit, quem accipiēs baptisauit, et a lauro Laurentium nuncupauit, ac ip̄m nutriri faciēs in spiritualem filium adoptauit. Cum autē iam creuisset beato Sixto et toti curie sue erat mirabiliter gratiosus et hoc propter noticiam fidei qua plurimū pollebat. Sed quidam senescalcus curie beati Sixti Laurentio inuidebat, p̄pter eius gratiositatē et calce ipsum percussit imp̄roperans ei q̄ nec patris sui noticiam haberet, immutatus autē animo cepit cogitare et inquirere quis esset pater suus z̄ p̄terea a beato Sixto recedēs ibat per deuia et nemoza vagabundus. Sero autem superueniente ascendit quandā arbozem vt ferarum pericula euaderet. Media vero nocte ipso vigilante deo sic pzouidente maxima demonū multitudo sub arboze se cōtecit ad sua figmenta et tentamēta declarāda: inter quos vnus ait. Tot anni preterierūt dux Hispanie filium habere nō potuit suasu autem cuiusdā christiani a deo filium impetrauit, post cuius natiuitatem ip̄m e cuna accepi et sub quodā lauro posui, quē beatus sixtus inde trāsiens accepit et baptisauit. Ego vero in cuna me reposui et multā diffozmitatē simulans molestus fui q̄plurimis vñ dux z̄ duciſſa ad fidez christi cōuerti distulerūt. Alij demones hoc audiētes ip̄m laudib⁹ extulerunt. Mane facto abeuntib⁹ demonib⁹ Laurentius letus et deo gratias agens descēdit z̄ ambulauit quousq̄ ad palaciū ducis pueni. Cū q̄ demonē in cuna reperisset turpiter a domo effugauit, et narrās predicto duci singula que cōtigerāt se esse verū filium suū declarauit et tandē patrem et matrem et maximā paganoz̄ multitudinē ad fidem cōuertit. Quarto amoz diuinus extinguit amoz̄ p̄prium et priuatum. Unde subditur. Ut iumentū factus sum apud te. Amans enim semetip̄m fit iumentum diaboli quod cursu prepeti se ad omnia vicia p̄cipitat. Sm illud. ij. Thimo. iij. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines semetip̄os amātes, cupidi, elati, superbi. Qui vero seip̄os cōtemnunt sunt iumentū christi quos christus vsq̄ ad visionē sue claritatis ducit. Quod figuratū est in asina christi. Mat. xxj. per quā asinam in hierusalē intrauit. Istū amoz̄ priuatum extinxit in beato Laurentio diuinus, quia deum sup omnia dilexit et vitam suam carnalem despexit, p̄pter quod beatus sixtus in papam electus cum romaz reuerteretur ip̄m ordinauit suū archidiaconū, post quē in romana sede archidiaconus nō surrexit ip̄mq̄ adeo charum habuit q̄ sine eo missam nō celebrauit sibiq̄ sanguinis christi dispensationem cōmunicantibus cōmisit, tunc em̄ adhuc cōmunicabatur populus subvtraq̄ specie, sed postmodū statuit sancta mater ecclesia q̄ nō daretur sanguis populo cōmunicanti, p̄pter pericula et scādala que possunt sequi, quia in hostia cōsecrata etiā est sanguis christi ex naturali cōcomitantia. Tercio beatus Laurentius ministrauit de corpoze martyrialē patientiā p̄mpte et libenter dicens cum p̄s. Quoniā ego in flagella paratus sum z̄c. Ulñ et beato sixto eo q̄ sibi a penis parcere videbatur dixit. Quid in me displicuit paternitati tue nūquid me degenerē p̄basti z̄c. ℣ Et vt ex legenda colligitur reperio q̄ decem tormenta sustinuit et in omnibus patientiam habuit. Primū, nam videns imperator q̄ nō poterat habere thesauros oposuit sibi titulum christianitatis propter quod fuit captus et in tenebroso et fetido carcere detinebatur corpus, sed anima cōtemplabat transiens per chozos angelorum et sic ibi cōsolabatur. Secundum tormentuz fuit, nam postq̄ multis diebus fuit in carcere sine cibo et potu cogitauit Decius q̄ esset debilitatus et fecit ip̄m venire coram se dicens. Uel habes dys sacrificare vel mozi. Et ait Laurentius. O stulte quomodo dicis q̄ deum dimittā et adozem idola. Indignatus Decius fecit eū fortiter ꝓcutere

baculis ꝛc. Tercium fuit quia positus in eculeo et scorpionibus cesus dicens. Abnega christum. Respondit. Infelix has epulas semper optaui. Quartū tormentū fuit q̄ laminas ferreas ignitas eius lateribus apponi fecit. Quintum fuit q̄ Decius iussit eum cum plumbatis durissime cedi q̄ tormentū adeo asperū fuit q̄ beatus Laurentius clamauit. Domine Jesu christe accipe spiritum meum. Et vox de celo audīte Decio facta est dicens. Adhuc multa tibi debētur certamina. Sextū fuit q̄ pectinibus ferreis laceratus est. Tūc affuit angelus dei cum lintheo tergens eius vulnera. Et tunc miles quidam Romanus nomine credidit in christū. et exclamauit ad beatum Laurentiū dicens. Video añ te iuuenem pulcerrimū stantem et lintheo tergentē vulnera tua. et baptisatus fuit a beato Laurentio. Septimū tormentum. quia ne sic moreretur fuit positus in alio carcere sine cibo et potu ac cōsolatione aliqua. Octauum fuit de craticula. quia Decius fecit eum venire corā se et ait. sacrifica dīs Sin autem nox ista in tuis expendet supplicijs. Cūq̄ sacrificare nollet ministri extutum super cratem ferream posuerūt et extenderunt prunis suppositis. Nonum fuit q̄ furcis ferreis eum cōpresserunt vt citius assaretur. Jpe autem letissimo vultu respexit ad imperatorē dicens. Ecce miser assasti vnam partem gira aliamꝛ manduca. quia iam video quod diu desideraui. Decimum fuit de sale in igne posito. Et tunc orauit beatus Laurentius dicens. Gratias ago tibi domine quia ianuas tuas ingredi merui et sic tradidit spiritum. ℣ Secundum de sancto Laurentio declarandum quod in verbis thematis tangitur est ministerij sancti Laurentij excellēs remuneratio cum dicitur. Honorificabit eum ꝛc. Honorificauit autem eum deus. ¶ Primo in miraculorū operatione in vitaꝛ post mortem. Jn vita nāq̄ multa miracula fecit. Veniens nāq̄ ad domū cuiusdaꝫ vidue q̄ multos christianos in domo sua absconderat quam longus dolor capitis detinebat. imposita manu sup caput eius eam a dolore capitis liberauit. Item eadē nocte in domū cuiusdam christiani veniens quendam cecum ibi reperit et facto signo crucis eum illuminauit. Unde de eo canit ecclesia. Laurentius bonū opus operatus est qui per signum crucis cecos illuminauit. Item in custodia Hypoliti quēdam gentilem Lucillum nomine qui plorando lumen oculorū amiserat baptisatū illuminauit. Et plura alia miracula in vita sua fecit. Ideo de eo canit ecclesia. Fecit enim mirabilia in vita sua. Post mortem etiam multis claruit ꝛ hodie choruscat miraculis. vt patet in elongatione cuiusdam trabis que pro fabrica ecclesie sue deputata erat et primo nimium breuis erat. Item in refectione calicis cristallini. Item in suscitatione domini iudicis Stephani iudicis romani. Item in pane per sanctulū p̄sbyterum miraculose in clybano repertus et multiplicatum. Item in liberatōe Henrici imperatoris. vide de his legendam et pluribus alijs. Secundo honorauit eum ecclesia in vigiliarum institutione. Solus enim inter martyres habet vigiliam. Sed vigilie sanctorū propter multas inordinationes hodie in ieiunia commutata sunt. Nos enim fuit antiquitus vt in festiuitatibus sanctorū homines cum vxoribus et filiabus ad ecclesiam cōuenirentꝛ ibidem cum luminaribus pernoctarent. Quia vero multa adulteria in his vigilijs fiebant statutum fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterentur. nomen tamē vetus retentum est vt nō ieiunia sed vigilie apellarentur. Tercio in antiphonarū regressionib⁹ quod sibi soli et beato Paulo cōtulit. Paulo propter excellentiā predicationis. sed Laurentio propter excellentiā passionis. Quarto in octauarum celebratione. Jpe nāq̄ solus cum Stephano habet octauas inter martyres. Sicut beatus Martinus inter cōfessores. Quinto in indulgentiarū distributione. Nam summus pontifex certificatus de visione cuiusdam monachi monasterij sancti Laurentij Rome et de cingulo sibi dato per beatum Laurentiū. ad cuius tactum surrexit quidā defunctus. celebrata missa solenni dedit omnibus vere penitentib⁹ et cōtritis ecclesiam predictaꝫ et omnes ecclesias per totum orbem dedicatas in honore sancti Laurentij quarta feria deuote visitātibus indulgentiā quatuor annorum et totidem quadragenarū

ad laudem sancti Laurentij. Sexto honorificauit eum deus in morte in angelorum ministratione. qui mox animã ipius in celum detulerunt, sicut animã Lazari mendici. de quo Luc. xvj. Factum est vt moreretur mendicus ꝛc. Septimo honorificabit eum deus in iudicio nouissimo per cõmendationẽ dicens ei illud Matth. xxv. Esuriui ꝛ nõ dedistis mihi manducare ꝛc. Ultimo honorificabit eũ post iudicium per celestis regni in anima et corpore collationem, quia dicet illud Mat. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnuꝫ ꝛc. Ad quod nos pducat ꝛc.

De sancto Laurentio. Ser. LXXIII.

Probasti cor meum et visitasti nocte igne me examinasti ꝛ nõ est inuenta in me iniquitas. ps. xvj. ver. liij. Hec verba ad literam exponũtur de Dauid posito in tribulatõe. Et moraliter intelligũt de quolibet viro iusto posito in tribulatione. Et bene queniunt sancto Laurentio. Ideo ecclesia de eo predicta verba in nocturno ꝛ diurno officijs decantat. Videmus ad sensum si valor ꝛ estimatio rerũ debent cognosci oportet q̃ res ponatur ad probationẽ ponderis numeri aut mensure. Sicut patet in frumento. vino. auro. argento. panno ceterisq; rebus. Sic dominus suos probauit amicos aduersitatibus et tribulationibus: vt ostendatur eorũ amor ad dominũ. Unde Grego. Pena quippe interrogat si quis veraciter amat. Et Jaco. j. dicitur. Beatus vir q̃ suffert tentationẽ quoniaꝫ cum probatus fuerit ꝛc. Beatus ergo est qui cum beato Laurentio dicere potest. Probasti cor meum ꝛc. In verbis premissis tria innuunt que faciunt ad cõmendationẽ beati Laurentij. Primum est probatio in principio. Secundum visitatio ibi. Visitasti nocte. Tercium est examinatio ibi. Igne me examinasti. Et in his omnibus nõ est inuenta in eo iniquitas. In probatione non fuit in eo inuẽta iniquitas auaricie. In visitatione nõ fuit in eo inuẽta iniquitas impacientie. in examinatõe nõ fuit inuẽta iniq̃tas pfidie F Quantũ ad primũ q̃ est probatõis nota q̃ sicut homines solẽt pbare pecuniam quam debẽt recipere pro mercibus suis vtrum sit bona mala vel falsa. Sic deus probat illos quibꝫ daturus est regnum celorum. Et presertim cor eorũ multis modis. Primo per fidem. sicut clericus probatur quãdo recipi debet ad ordinem vel beneficium. ij. Corint. vlti. Vos metipos tentate si estis in fide. ipi vos pbate in operibus. Glosa. quia fides sine operibus mortua est. j. Pet. j. Probatio fidei vestre precioſior sit auro quod per ignem probatur. id est vestra fides per tẽtationes probata et examinata precioſior sit auro. Sed beatus Laurentius probatus est et fortis inuentus. quia Decius omne tormẽtorum genus sibi minatus est vt ipm exterreret nisi sacrificaret et sic fidem christi negaret. Sz ipe minas nihil curauit sed mortem libenter pro christo sustinuit vt vitam inueniret celestem. Et de hoc gratias agẽs dicit. Quia assatus nõ negaui nomen sanctum tuum. Interrogatus te christe cõfessus sum. Et quo apparet pbatio fidei eius Secũdo probatur per tentationes. Tho bie. xij. Qm̃ acceptus eras deo necesse fuit vt tentatio pbaret te sicut probatur miles in torneamento. Aug⁹. Tentaris vt pberis. ps. Tenta me domine et proba me. Tentaris vt qui nesciebas te a teipo inueniaris. Eccl. xxxiij. Qui nõ est tentat⁹ q̃d scit id est seipm nouit. Grego. Cum tentamur ad dei iudicium recurrere debemus et maiores laudes ei referre. quod pulsari verbis nõ nouim⁹. Unde ps. Proba me domine et scito cor meum et fac noſce me. Tercio per obedientiã. ps. Probaui te apud aquas cõtradictionis. glosa. id est ad populum cõtradicentem tibi. Qui em̃ graditur viam dñi multos habet detractores insidiatores contradictores. Sic pbauit deus Abraam Gen. xxij. Tentauit deus abraam et dixit ad eum. Tolle filium tuũ vnigenitũ. Quarto per cõmissionem rerũ temporalium sicut pbatur seruus aut procurator domini an sit fidelis. Sic probatus fuit beatus Laurentius per thesauri commissionem. Commisit enim ei tãq̃ fideli et prudenti dispensatori Sixtus papa oẽm thesaurum Romane ecclesie. Sed in bac

De sancto Laurentio

probatione cordis sui nō fuit in eo inuēta iniquitas auaricie. Nihil enim sibi vsurpauit ex omnibus illis bonis que sibi cōmissa fuerūt. Unde cōuenit ei illud quod scribitur Eccī.xxxj. Beatus est diues qui inuēt⁹ est sine macula scilicet superbie auaricie atq; luxurie. Hec em sunt macule diuitum. Et qui post aurum nō abiit declinādo a iustitia, nec sperauit in pecunie thesauris. Sicut quidam faciunt qui pecunias suas in terrā fodiunt credētes q in diebus infirmitatū suarū magnū ex eis habebūt solatiū. Quis est hic et laudabim⁹ eū, fecit em mirabilia i vita sua. Pe valde pauci sunt tales. Qui in pbatione ista pfectus inuētus fuerit eternā gloriā cōsequit. Hac pbatione oēs diuites huius mūdi pbant siue sint clerici siue laici. oēs em sunt villici dñi, et de bonis sibi cōmissis sunt rōz domino reddituri, dicet dominus quipe eis illud Luc.xvj. Redde rationē villicatōnis tue. Tamen pauci reperiunt in hac pbatione sine iniquitate. ¶ A clericis exordiamur. Sunt enim quidā valde parcissimi pauperib⁹ parum vel nūq̄ eis erogando nec hunc glorioſum martyrē imitantur. De quo canitur. Beatus Laurentius bonū opus operatus est qui thesauros ecclesie dedit pauperibus. Ideo de illis dicit Ambro. li. offi. et habet in. c. aurū. xij. q. ij. Aurum habet ecclesia non vt seruet sed vt eroget et subueniet in necessitatibus. Quid opus est custodire quod nihil adiuuat. O sacerdos nōne dicitur⁹ est dominus tibi. Cur passus es tot inopes fame mori, aurum in ecclesie vasis habebas nec pauperibus elemosynaz ministrabas cē. Debent ergo sacerdotes opulenti quibuscūq; in necessitate prosimis succurrere. quia eorum bona sunt pauperū teste Iero. de vita clericali, et habetur in. ca. gloria episcopi. xij. q. ij. Omnis possessio sacerdotum intellige quam habent intuitu ecclesie elemosyna est pauperum et si quid vltra necessitatem vite possederint nec in elemosynam pauperū erogauerint furtum et sacrilegium exhibit, sed hoc pauci aduertunt sacerdotes. Nam quoz domus deberent esse cōmunes pauperibus. vt habet in ca. si cupis. xvj. q. j. et patere omnibus peregrinis et hospitibus. sicut habetur in. c. quiescamus. xlij. q. nunc stant cōmuniter clause et nulli pauperi patent. Talibus specialiter dicet christ⁹ in districto examine. Esurriui et nō dedistis mihi māducare. Dat. xxv. Quid dicam de regib⁹ principib⁹z nobilibus et potentib⁹ huius mūdi qui naturaliter vt aquila deberēt esse liberales pauperibus eos alendo et nulli calumniam faciendo quemadmodum Iohannes baptista eos docuit. Luc. iij. Sed heu nunc pauperes contenti essent q eos nō sustentarent, si eos nō solum exactionarent z sanguinem et sudorē eorum deuorarēt. Hunc verificatur de eis illud Ezech. xxij. Principes in medio eius lupi rapientes predam ad effundendū sanguinē, z perdendū aīas et ad sectandū lucra. Quis nūc inter nobiles sequit naturā aq̄le vt sua cū alijs diuideret certe pauci, q̄s em nobilis more antiquorum principū fundat episcopatus z ecclesias sicut Karolus magnus. Henric⁹. wentzesla⁹, rex Stephanus cē. Sed heu annihilant, et postq̄ multa abstulerunt ecclesijs et pauperibus edificāt nouas ecclesias et faciūt nouas erectiones destruētes veteres credentes se p hoc excusari. ¶ Audiāt tales exemplū de vno tali. Fertur quasi sic. q cū episcopus ecclesiā sic edificatam dedicare vellet vidit diabolum in vno angulo, et cōiuratus ab eodem quid faceret, et ait. Justi⁹ hic sum q̄ tu, quia de meis edificijs edificata est hec. Qui aufert Petro et dat deo neutri placebit. qui membrum pungit et caput lenit vtriq; displicet Quid insuper dicam de mercatoribz. artificibus, z alijs laicis diuitib⁹ quorū aliqui tota sua vita laborāt et parcā et miserā ducunt vitā vt ditentur nō vt pauperib⁹ erogent sed vt filijs suis hereditatē magnam z multas diuitias possint dimittere. Quid ptingit, filij q̄q; post mortē patris totū vēdunt et omnē patris laborē ac sudorem et parcitatē in taberna cōsumūt et meretricibus diuidūt. Alios videmus tota vita sua diuitias cōgregare nihil bene de eis comedere nec elemosynas facere z aliq̄n a latronibus in vita spoliant ligant et occidunt. aliq̄n a dñis suis q totū recipiūt imponētes eis crimina vel q nō bene reddiderūt

cõputũ ⁊c. aliqñ vero a latronib⁹ spoliant in morte, vt ptz ab executorib⁹ ⁊c. Ideo cõgrue dicit a cõiter accidentib⁹ q⁹ excessus seu delictũ dñi est pena subditi, dñi em̃ superflue et vane in multis expendũt, et ideo subditos excoriãt, q⁹ ꝓuũ redditus eis nõ sufficiũt, et delictũ subditi est preda seu rapina dñi. In talib⁹ implet illud ps. Thesaurizat et ignorat cui cõgregabit ea, q̃ aũt cõgregasti cuius erũt Lu. xij. Talis nõ fuit btus Laurenti⁹ sed fuit multũ liberalis pauperes alẽdo et thesauros ecclesie ipis distribuẽdo. Jõ bñ dicit. Probasti cor meũ ⁊c. ¶ Hic cadit dubiũ q̃re deus dicit plus p̃bare cor q̃s aliud membrũ hoĩs vt caput et man⁹ ⁊c. Solutio, ꝓpter tria, Primo q⁹ cor videt ei iure cõpetere, primogenita em̃ ei de iure debent. Exo. xiij. Sed cor inter oẽs ptes corpis est primogenitũ, q⁹ primo fit et cõpaginat in matre ⁊ est primũ viuẽs ẽm ph̃m. xvj. de aĩalib⁹. ergo iure primogenitũ ei debet, ⁊ sic tã q̃s suũ plus probat. Secõo q⁹ deo speciali⁹ placet, qõ ptz p exemplũ. Demõ astrictus p̃cepto cuiusdã sancti viri ad respondendũ q̃d esset in hoĩe deo placentius. Rñdit, ista tria faciũt rẽ q̃ deo plus placet, vicz luna semiplena, rotunditas solis, et primũ rote. veritatẽ siquidẽ fatebat sed obscure. Per primũ intelligẽs L. q⁹ luna semiplena q̃dammõ habet formã illius lr̃e. Per secundũ O. Per terciũ R. q⁹ istius dictõis rote est primũ. Ista tria simul cõposita faciũt cor qõd deo summe placet eiq⁹ offerri debet iõ ipm̃ probat. Tercio q⁹ petit illud tã q̃s ꝓuũ castrũ templũ et camerã, puer. xxiij. Fili inq̃t p̃be mihi cor tuũ, et iõ sicut volẽs hospitari prius cõspicit hospitiũ et q̃rit de hospitio bono. Ita deus prius p̃bat cor añ q̃s inhabitet. ¶ Secundũ qõd in verbis p̃missis ad cõmendationẽ bti Laurẽtij tãgit est visitatio. cũ dicit, Et visitasti nocte ⁊c. Nota q⁹ deus visitat ⁊ visitabit q̃ttuor genera hoĩm, scz peccatores, penitẽtes, proficiẽtes, ⁊ pfectos. Primos nãq⁹ scz pctõres visitat i vita et in morte sed diuersimode. In vita sicut magister discipulũ errantẽ vt corriga tur verberib⁹. De q̃ in ps. Visitabo in virga iniq̃tates eor⁹ et in verberib⁹ pctã eorũ. In morte incorrigibiles ad modũ iusti iudicis vt damnent. De q̃ Iere. v. Dagnificati sunt q̃ ad superbiã et ditati sunt q̃ ad auariciã, et impinguati sũt q̃ ad gulã et luxuriã, et p̃terierũt sermones meos pessime id ẽ p̃cepta mea et ministro⁹ meorũ. nũq̃d sup his visitabo dicit dñs. q̃si di. Visitabo districtissime, q⁹ ille mẽtiri nõ pot q̃ illã visitationẽ eis p̃mittit dicẽs, Ego aũt i die vltõis visitabo pctm̃ eor⁹. Exo. xxxij. Qualiter ergo nũc vel in morte respondebũt ad illã q̃stionẽ quã q̃rit de⁹ Esa. x. Quid inq̃t facietis in die visitatõis ⁊ calamitatis. Cui q̃dẽ q̃stioni rñdet Iere. vj. et. viij. c. A minori inq̃t vsq⁹ ad maiorẽ oẽs auaricie student. Et sequit, Propterea i tpe visitatõis tue pibũt, Sic visitat⁹ fuit superbus angelus lucifer cũ societate sua, Sic visitat⁹ fuit inobediẽs Saul. Et auar⁹ ille Luc. xij. Ria habes multa bona ⁊c. Et gulosus dives Lu. xvj. Secõo visitat de⁹ penitẽtes et in afflictõe positos sic medicus cõualescẽs vt ꝓsoleĩ et letificet, i. informet q̃liter ne recidiuẽt sed se custodire debeãt. Sicut etiam mater filiũ famelicũ vt pascat, sic p̃z Exo. iij. Visitãs visitaui vos ꝓsolãdo cibãdo ⁊ vidi oculo ꝓpassionis oĩa scz aduersa q̃ acciderũt vob̃ i egypto, Et dixi vt educã vos de terra egypti. Ecce visitatio ⁊ ꝓsolatio in ope. Tercio visitat de⁹ pficiẽtes sicut pfamilias oparios laborãtes vt op⁹ bonũ cõtinuent ⁊ pficiãt, in q̃ deficerẽt nisi ab altissimo emissa fuerit visitatio. Eccli. xxxiij. tales p̃nt dicere illud Lu. vij. Prophet⁹ magnus surrexit in nobis, et q⁹ de⁹ visitauit plebẽ suã. Quarto visitat de⁹ pseuerãtes ⁊ pfectos. sic visitant̃ honorabiles psone dona gr̃e ⁊ glie ampliora eis largiẽdo. sicut p̃z specialr̃ de btã ỹgine quã mõ dicto specialiter visitauit, vñ ps. Visitasti terrã, i. virginẽ humilẽ ⁊ inebriasti eã p spũsscti fecundationem et gratiarũ in p̃nti inundationẽ multiplicasti locupletare eã, per vltimã ⁊ pfectissimã glorificationẽ. Sic etiã visitauit b. laurentiũ, vñ dicit, Et visitasti scz me siue cor meũ. Nocte, i. p tenebrosi carceris inclusionẽ. Per noctem em̃ tenebrosus carcer intelligit. Fuit incarceratus carcere Hypoliti, sed in hac carcerali visitatione nõ fuit inuenta in eo iniq̃tas impatientie. Patienter enim sustinuit incõmoda carce

ris. Sciebat nempe q dominus dixerat Luc.xxi. Injicient vobis manus suas et persequentur trahentes ad reges z pſides propter nomen meum. Et infra. In patiẽtia vestra possidebitis animas vestras. O charissimi vbi est patientia vestra, si impatienter audis verbum dei vbi tibi viginti dierum indulgentia cõfertur. Quomodo impatienter audis verbum christi vbi ad carcerẽ et ad supplicia traberis. Potest etiam moraliter per noctem intelligi ipa tribulatio. Nox enim ſm auctorem in libro ꝓpletatum dicta est a nocẽdo, quia oculis nocet. Est etiam nox tempus nocentibus aptum et a peccantibus tollens verecundiam. Sic ipa tribulatio multotiens nocet bonis qui sunt quasi oculi et lumẽ aliorum, quia sepe sensualitatẽ perturbãdo obscurat. Sicut legitur de christo Matth. xxvi. Qui cepit instante tribulatõne sua tristari et mestus esse dicens. Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ. Ita etiam potest de alijs dici quorũ sensualitatẽ tribulatio mestificat et obscurat. Etiam sicut nox est tempus aptũ animalibus nocẽtibus, qr tunc lupi intrant domos villanorũ eis damna inferendo. Similiter apri intrant vineas et agros et que inueniũt lacerant que alias in cauernis de die in antris suis latitãt, vt dicit Grego. Ita in nocte tribulationis lupini tyranni etiã apris crudeliores plus solito nocent bonis christianis, et vineam domini sanctam ecclesiã magis deuastãt, quia hec est hora eorum, sicut christus dixit iudeis ad eũ nocte venientibus vt ipm caperent. Hec est inquit hora vestra z potestas tenebrarũ Luce.xxij. Ita fuit etiam quo ad presens, quia crudelis inimicꝰ de cius in nocte tribulatõis multũ deuastauit vineam domini multa milia martyrũ occidẽdo. In qua nocte tribulatõis dominus beatum Laurentium visitauit diuina cõsolatione vt impleretur illud dictũ Dauiticum. Cum ipo sum in tribulatõe. ℣ Vbi vlterius nota q in nocte tribulatõis deus beatum Laurentiũ visitauit p quatuor cõsolationes quas sibi fecit, de quib dicitur in ps. cxxxviij. Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Nox enim tũc in deliciis vertit quãdo tribulatio amoris dulcedine superat. Prima ergo cõsolatio beati Laurentij causabatur ex amoris dulcedine, quãdo sua tribulatio in dulcedinem versa fuit. Ideo Decio dixit Discе miser q tormẽta tua mihi epule sunt, quia ſm Augusti. Omnia seua omnia inhumana facilia et quasi nulla facit amor, sicut refert de hoc Valeriꝰ libro. viij. q Diogenes philosophus tanto amore ad celestia estuauit q mortem nequiens expectare naturalem se dedit igni precipitẽ sicq; spiritũ p amoris desiderio exalauit. Ita etiam beatus Laurẽtius ex magno amore quem habuit ad premia eterna multo tempore ante naturalem mortẽ nõ timuit ignis incendium Secũda cõsolatio causabatur ex securitate gratie, securus eñ erat q in sua tribulatione a gratia cadere nõ poterat, et hoc tãgitur ibi. Quia tenebre nõ obscurabunt. Quãdo quis in tribulatiõe positus per penam caligine nõ obnubilabitur, sicut factum est de beato Laurẽtio. Ideo poterat dicere cum apostolo Ro. viij. Certus sum q neq; mors neq; vita zc. Tercia causabatur ex serenitate cõscientie. Ideo subinfertur. Et nox sicut dies illuminabitur. quia tribulatio luce ꝓsciẽtie serenatur. Istam serenitatem et lucem cõscientie habuit beatus Laurẽtius quãdo dixit. Mea nox obscurum nõ habet. Quarta cõsolatio causabatur ex certitudine glorie. Ideo subiungitur. Sicut tenebre eius ita et lumẽ eius. Tunc enim lumen est sicut tenebre quãdo quis recipit multitudinẽ celestium gaudiorum ſm multitudinẽ passionum. Juxta illud ps. xciij. Secõm multitudinẽ dolorũ meorum consolationes tue letificauerunt animã meã. Istam certitudinẽ celestis glorie habuit quando dixit, Gratias ago tibi domine quia ianuas tuas ingredi merui, et tantũ de secũdo. ℣ Tercium qõ in verbis thematis predictis ad cõmendationem beati Laurẽtij innuitur est examinatio cuz dicit, Igne me examinasti. Vbi nota q triplex est ignis, scz naturalis, artificialis, et spũalis. Naturalis est multiplex. Nã quidã ignis nõ vrit sed lucet vt ignis celi empyrei. Quidam nõ lucet sed vrit, sicut ignis inferni. quidã vrit z lucet sicut ignis camini. Alia dria, quidã ignis sp viuit

et nunc̄ moritur sicut ignis syderū. Quidam aliquādo viuit et aliquādo moritur: vt ignis fornacis. Quidam statim vt viuit statim et moritur. sicut ignis fulgoris. Itē quidā ignis pascitur ꝛ cōsumit sicut ignis vsualis. Quidā consumit ꝛ nō pascit sicut ignis solaris. Quidā pascit et nō cōsumit sicut ignis gehēnalis. Sicut dicit in ps. Sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Optabunt eīm homines mori et fugiet mors ab illis. Apocal. ix. Sed quia magis philosophicum est q̄z theologicum indagare rerum naturas. Ideo dimisso igne naturali et artificiali potius de spirituali nunc est nobis insistendū. ¶ Hic autē ignis spiritualis est triplex. scilicet culpe. gratie. et pene. Ignis culpe dicit liuor inuidie vel ardor cōcupiscentie. De quo prophet dicit. Super eos cecidit ignis et non viderūt solem. Ignis gratie est feruor charitatis. De quo dicit dominus Luc. xij. Ignem veni mittere in terrā et q̄d volo nisi vt ardeat. Ignis pene dicit ignis aduersitatis et tribulationis siue penarū. tali enim igne id est per multam et duram corporis afflictionē beatus Laurenti⁹ p̄batus fuit. Primo enim expoliatus fuit ꝛ scorpionibus cesus. Secundo fustib⁹ fuit percussus. Tercio laminis ferreis ad latera adustus. Quarto plumbatis verberatus fuit. Quinto os sancti Laurentij cesuz fuit cum lapidibus. Sexto in crate ferrea multis prunis subactis assat⁹ fuit. In hac multiplici examinatione nō fuit in eo inuēta iniq̄tas perfidie. per omnia quippe supplicia sibi inflicta nō poterat ab eo extorq̄ri vt sacrificia dīs offerret. vnde ipe dixit. Ego me obtuli deo sacrificium in odorem suauitatis. Sicut enim aurum examinatur in igne et quanto plus cremat tanto plus depuratur. et nec in pōdere nec in valore minuit. Sic beatus Laurenti⁹ examinatus fuit in igne aduersitatis vt posset dicere illud Job. xxiij. Probauit me quasi aurum quod per ignem transit. Et recte p aurum beatus Laurentius apte prefiguratur. Sicut enim aurum inter alia metalla est candidius prunis superpositis et habet virtutem lepre extersiuam. quia limatura auri in cibo ꝛ potu sumpta a lepra p̄seruat. vel saltez eam occultat. Ita beatus Laurentius inter alios martyres candore rutilat. quia per ignem omnis impuritas ab eo totaliter purgata. Habet etiam beatus Laurentius virtutē q̄ a nobis potest abstergere lepram spiritualem peccatorū si passionem ipius in nobis deuote masticamus. Quia legit q̄ suis inimicis sicut Hypolito qui ipm incarcerauit veniam impetrauit et maculam viciorū expurgauit. Legitur etiam q̄ quidā iudex nomine Stephan⁹ tres domos beati Laurentij abstulit et iniuste possedit. hic cum mortuus esset ante iudicium ductus est. quod videns Laurentius ipm accessit ꝛ tribus vicibus brachium eius durissime strinxit. Judex vero dedit sententiā vt ille qui aliena abstulisset in locum Jude proditoris traderet. sed predict⁹ martyr quē idem in vita amauerat sanctum Laurentiū accessit ꝛ pro eo veniam precatur. Ille autē statim p Stephano precaturus accessit ad christū eiq̄ cum alijs veniam impetrauit vt ad corp⁹ rediret et triginta dies penitentiā ageret. quod et factum fuit et tunc omnia ablata restituit et post triginta dies ad dñm migrauit. Et si hoc inimicis suis fecit multo magis faciet nobis si passionē eius recolimus et festum eius solenniter celebramus Ideo clamemus ad ipm cum sancta matre ecclesia dicentes. Beate Laurenti martyr christi intercede pro nobis. ¶ Ex iam dictis patet. recte sicut aurum est inter alia metalla purissimū et nobilissimū. Sic beatus Laurentius inter alios martyres obtinet pncipatum. Et hoc ppter sex causas. Quarū tres ponit Guilbelmus in rationali diuinorū libro septimo. Prima pter passionis locum. quia Rome passus est. que est caput mundi et mater omnium ecclesiarum et vbi est sedes apostolica. vt habetur in. c. non decet. xij. dist. Secundo propter predicationis officiū quod diligenter adimpleuit. Tercio propter laudabilem dispensationē thesaurorum quos oēs pauperib⁹ sapiēter distribuit. Quarto pter autenticū et probatū eius martyriū. q̄ et si de alijs maiora tormēta legant hoc autenticū nō habet. Huius autem passio in ecclesia est valde solennis et approbata. Quinto propter grandis dignitatis excellentiam. quia fuit archidiacon⁹ sedis apo

stolice post quem vt aiunt in romana sede alius nō surrexit. Sexto propter seuiciam tormentorū, quia grauissima pertulit. ¶ Fuit autem eius pena acerba ex tribꝰ. Primo ex doloris immensitate, quia ignis est maxime afflictiuus. Ideo dicit Esa. xxxiij. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante, quasi diceret, nullus vel pauci. quia mēbra multis vulneribus lacerata et cōcussa aduri fecit. Ita vt dicere potest illud Job, xvj. Non pepercit effudit in terram viscera mea et scidit me vulnere super vulnus. Secundo ex temporis diuturnitate. Ꝫm illud Ambro. Non enim fratres beatus Laurentius simplici et breui passione perimitur. Nam qui gladio percutitur simul moritur qui in flammarū camino mergitur vno impetu liberatur, hic autem lōga et multiplici pena cruciatur. Tercio ex pene diuersitate, quia omnia genera tormentorū in eius corpore fuerunt extensa vt dictum est supra. Ita vt dicere possit cum ps. lxxxvij. Omnes fluctus tuos induxisti super me. Ideo beatus Laurentiꝰ inter alios martyres tria habet priuilegia Primū qz solus inter martyres habet vigiliam seu ieiunium. Secundū cum octaua, quia ipe solus cum beato Stephano habet octauaz inter martyres, sicut Martinus inter cōfessores. Tercio in regressionibus antiphonarū, quod solus ipe ꝛ beatus Paulus habēt. Paulꝰ habet ꝓpter excellentiam predicationis, sed Laurentius propter excellentiā passionis ꝛc.

¶ In die assumptionis beate Marie virginis. ¶ Sermo. LXXIII.

¶ De euangelio.

Maria optimam

Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Luc. x. capi. Licet verbū istud ad litteram dicatur de beata Maria magdalena tamen ꝓprie nulli competit nisi virgini gloriose. nec deo nec angelo nec homini. Nullus enim angelus vel homo est qui habeat optimā partem. Deus vero nō tenet partem sed totum. Sola autē virgo Maria habet optimā partem, quia est media inter creatorē qui omne tenet et omnē aliam creaturam que bonā vel meliorem partem obtinet. Ideo dicit thema, Maria optimā partem elegit que nō auferetur ab ea ꝛc. Nota exquo Maria est dei mater sicut deum nullus potest sufficiēter et digne laudare sic nec matrem. Quis enim laudare potest sufficienter eam q̄ eternum protulit verbum que suum genuit conditorē que nobis dedit mediatorē dei et hominū, que nobis apportauit cibū angelorum. Unde Petrus Damiani. Qualiter eam laudare poterit mundanus homo per transitoriū verbum que de se protulit verbum quod manet in eternum. Ideo Augꝰ. Si omniū nostrum membra verterentur in linguas ꝛc. Et ideo Damascenus. Si laudem et gloriam eius describere volumus deficiunt nobis verba quibꝰ exprimere valeamus. Bern. Utinā mihi tot essent lingue quot stelle celi et omnes possem in laudem cōuertere genitricis dei nec minimā eius exprimere valerem virtutem. In verbis thematis beata virgo a tribus cōmendatur. Primo ab excellentia in presidendo, quia dicitur Maria. Secundo a prudentia in eligendo, quia optimā partem elegit. Tercio a cōfidentia in possidendo, quia nō auferet ab ea. ¶ Primo cōmendatur ab excellentia in pīsidendo sive ab excellentia virtualis pfectionis quia dicta est maria, que interpretat domina mundi. Ipa enim est domina omnium cum filius eius sit domin⁹ vniuersoꝝ. Interpretatur etiam Maria illuminata vel illuminatrix. Ipa em̄ est illuminata a deo vt luna a sole, et plena omni illuminatōne celestium. Ipa est illuminatrix omniū electorum. Unde canit ecclesia. Solue vincula reis profer lumen cecis. Scōm Hiero, etiam in libro interpretationum. Maria interpretatur stella maris. Ideo canit ecclesia. Aue maris stella. De hac interpretatōne ꝓsequendo alijs omissis dico q̄ virgo maria cōuenienter cōparatur stelle. qz sicut stella sine sui corruptiōe fert radium, sic virgo maria sine sui violatione edidit filium. Nec stelle radius suam minuit claritatem nec filius marie ei suam integritatē. ¶ Cōuenientius autem virgo Maria dicitur stella maris et ei assimilat ꝓpter sex cōsideranda in illa stella, videlicet substātiam, quantitatē, qualitatem, situm, statū, et effectum. Primo quantū ad substantiā

stella illa est celestis, incorruptibilis. et origo lucis que tñ conueniunt et alijs stellis. Sic virgo maria fuit celestis cõuersationis vt cõpletius dicere posset cũ apostolo. Nostra cõuersatio in celis est. ad philip. iij. Incorruptibilis fuit mente et corpore. Nam vt dicit Anselm⁹. La puritate decuit vt niteret qua maior sub deo nequeat reperiri. Origo fuit lucis. nam vt canit ecclesia. Angelus cõsilij natus est de virgine sol de stella qui illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ. Joh. j. Secundo quantum ad quantitatẽ stella maris est minima in apparentia nobis sed maxima in seipa. Sic beata maria maxima in sanctitate in se sed minima in sui mente ꝓpter maximam humilitatẽ. Quia respexit humilitatẽ ancille sue ait Luc. j. c. Humilis in corde totũ deo tribuẽs. humilis ore seu locutione eius. Cuius signũ rarissimaꝝ breuis locutio eius. humilis in opere seruiẽs cognate in partu loco ancille ipa que erat domina angelorꝝ. Tercio ꝯstum ad qualitatem stella illa est superior clarior et vtilior. quia est in supremo polo. ideo superior. Et beata Maria est superior omniũ sanctorꝝ et angelorũ deo ꝓpinquior. Clarior est virginitate. semper etiam clara in fide fuit. et sic stella semper rutilans. Omnes alie stelle id est apostoli et Marie ceciderũt: amittentes lumen fidei diuinitatis Christi ipa nũcꝫ in passione ei⁹. Utilis est valde stella maris fecunditate. Et quis sanct⁹ vel sancta vtilior nobis hac virgine que nobis genuit deũ pariter et hominẽ omniũ saluatorem. Quarto ꝯstum ad statum. Status illius stelle est quasi sine motu quia est vicina polo. Ita modicus est circuitus ei⁹ vt videatur nõ moueri. Est sine occasu quia nõ occidit nobis vt alie stelle. Est sine errore. sic beata maria est sine motu incõstantie Sine casu fuit alicuius peccati. nam et si septies in die cadit iustus vt ait Salomõ sc3 venialiter. hec nunc̃ cecidit. Fuit sine erroze ignorãtie eorum que ptinent ad salutem. Tñ et dicit̃ mater agnitionis. Ecci xpũ. Quinto ꝯstum ad effectuꝫ. stella illa trahit ferruꝫ ad calamitã. sua luce nautas dirigit et est cõtra aquilonem. sic beata maria per insertam misericordiã sibi attrahit pecactores ad celum per penitentiã quam eis procurat. naufragantes in pelago huius mundi ad portum salutis dirigit. Unde canit ecclesia. Ad te pia suspiramus si nõ ducis deuiamus. en ad te cõfugimus. Est etiam cõtra aquilonẽ id est cõtra diabolũ nobis aduersantem. Juxta illud Jheremie. v. Ab aquilone pandetur omne malũ. Sed tu nos ab hoste protege in hora mortis suscipe ei dicimus. Ultimo ꝯstum ad situm illa stella est infima circa polum. per quem locum mundus ipe extimatur versari qõ nulli pure creature videtur potius cõuenire ꝯs beate virgini sc3 mundũ circa ipsam versari. Ad ipam enim respicere videntur vniuersi. superi vt restaurentur. inferi vt de limbo liberentur. Qui in mundo sunt vt iustificentur. Qui ante nos fuerunt ꝓphete vt verificentur in suis ꝓphetijs de incarnatione filij. Qui in pñti sunt vt subleuentur in tantis miserijs. qui futuri sunt vt saluentur. Secundo in verbis premissis cõmendatur beata virgo a prudẽtia in eligendo. quia optimã partem elegit. Et hoc dupliciter. Primo elegit optimã partem in vita terrestri. secundo in vita celesti. ℒ Primo maria elegit optimã partẽ in vita terrestri ꝯstum ad duo. Primo ꝯstum ad decursum vite sue. Secũdo ꝯstum ad finẽ. hoc est in morte. Habuit nãcꝫ Maria in pñti vita optimã partem ꝯstã ad decursum vite sue quo ad septẽ. Primo quo ad sanctificationem in vtero. Nam quidã sanctificantur siue purgantur ab originali iam ꝓ baptismũ renati vt pueri cõmuniter christianorũ q̃rũ gra tãta est vt saluentur. licet mortaliter et venialiter postea peccare possint. Alij purgant in vtero ab originali vt Jheremias. Johannes baptista. quorum tãta gratia fuit vt postea nõ mortaliter peccauerũt sed venialiter excedere potuerunt. Sed btã maria tantã gratiã accepit sanctificata in vtero vt nec venialiter nec mortaliter peccauerit postmodũ. Scõo habuit optimã ptẽ quo ad pueritie inchoationẽ Sunt em̃ quidã pueri boni q̃ ꝓ posse corporaliter laborãt vt sunt filij cõiter bonorꝝ parentũ. Alij meliores q̃ ecclesias sepi⁹ frequentant vt beatus Nicolaus, sanctus Dominicus,. Sed optimã qui deo in religionis cultu offerũtur vel nutriuntur. Hi cut pueri beato Benedicto offerebantur

a nobilib⁹ nutriendi religiose. vt dicit Grego. in lib. dialo. Primum habuit Maria quia vt de ea refert Piero. in epistola ad Cromacium et Heliodorum. et hanc regulam Maria cōstituerat vt a mane vsq; ad terciā oroni insisteret. A tercia vsq; ad nonam terrestri operi vacaret. A nona ab oratione nō recederet quoadusq; angelus apparēs escam sibi daret. Secundū habuit qz cōpleto p triennīū ablactatōis tpe ad tēplū cū oblatiōe p quindecim grad⁹ ascēdit acsi foret adulta vbi nō vna die sed fere vsq; ad cōceptionē filij mansit. Terciū habuit qz ibidē quotidie in omni sanctitate pficiēs et q̄tidie ab angelo visitata. deo q̄tidie fruebat in diuino cultu occupata vt de vtroq; refert Piero. in hystoria. D Tercio maria elegit optimā partē q̄stū ad castitatis cōseruationē. Castitas em̄ tres ptes habet. Una est cōiugalis. de q̄ Heb. xiij. Honorabile cōiugium thorus immaculatus. Et hec est pars bona q̄ habet fructum tricesimū. Mat. xiij. Luc. viij. Secunda est cōtinentia vidualis. de qua. j. ad Thi. v. Viduas honora q̄ vere sūt vidue Et. j. Cor. vij. Beatior si sic pmanserit. Et ista est ps melior habēs fructū sexagesimū Tercia est virginalis. Aug⁹. Que maior gloria sup terrā q̄s in carne corporali ducere vitā angelicā. Piero. Viuere in carne preter carnē tē. Et hec est optima hñs fructum centesimū. Et hanc virgo beatissima elegit vt tm̄ ostēderet qđ est pfonationis voluit esse cōiugata cū cōiugatis. vidua cum viduis. imaculata cū immaculatis. Quarto maria optimā partē elegit quantū ad vite perfectionē. E Est em̄ vita actiua q̄ est ps bona. Est vita cōtemplatiua que est pars melior. Est ex vtraq; pposita. vicz doctrinalis que est pars optima. et istā virgo maria elegit. Vñ euangeliū idcirco hodie legit̄ de tribus pfonis. scz Martha Maria et Jesu. quarū prima habuit actiuā vitam. secūda magdalena cōtemplatiuā. tercia doctrinalē. Maria em̄ est castellum in quod Jesus intrauit Luc. ij. Ecce pcipies et paries filiū. Et tibi nouē mensib⁹ habitauit. Et quia actiua vita intendit proximo. cōtemplatiua deo. Magna laus fuit i virgine maria q̄ vtraq; vitā circa filiū suū deuote exercuit. Nam q̄tuz ad diuinitatē cōtemplationi eius intenta fuit. Quantū vero ad humanitatē sibi sedule ministrauit. qz ipm̄ genuit. pannis inuoluit. vestiuit. cibauit. potauit. infantulo solatia exhibuit. In tribulatione in cruce positū visitauit t vsq; ad sepulcrū pfecuta fuit. et sic opa misericordie impleuit. Quinto Maria elegit optimā partē quo ad perfectam humiliationem. F Humilitas enim tres habet gradus. Primus est se subijci suo superiori. Hebre. xij. Obedite p̄positis vestris p omnia et subiacete eis. et hec est pars bona. Secundus subijci suo cōli t nō pferre se ei. Ro. xij. Honore inuicē preuenientes. et hec est pars melior. Tercius est subijci suo inferiori. Luc. xxij. Qui maior est vestrum fiat sicut minor. et hec est ps optima Maria aūt nō solū obediuit superiori suo scz deo. Luc. j. Ecce ancilla domini fiat mihi scōm verbum tuum. Non solum equali id est sponso suo Joseph quē sibi preponebat. Luc. ij. Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. sed etiam suo inferiori se subiecit scz Elizabeth apud quam tribus mensib⁹ mansit et sibi deuote seruiuit. Luc. j. Sexto Maria optimā partem elegit quo ad gratie cumulationē. G Deus enim habet quadruplicē mensurā. De qua Luc. vj. Mensurā bonā et cōfertam et coagitatā et superefluentem dabunt in sinum vestrum. Mensura bona est qñ alicui datur tanta gratia que sufficit ad sui iustificationē Et hec est pars bona que datur omnibus iustis. Mensura cōferta est quādo alicui datur tanta gratia vt nō ipse solum iustificet sed etiā alios saluet. Et hec pars melior est: et fuit in apostolis. Mensura coagitata est quādo datur tanta gratia alicui vt nunq; ab ea cadere possit sicut sanctificat̄ in vtero. Et apostolis post missionem spiritussancti. et hec est pars optima. Sed superefluens mensura est illa q̄ de sua plenitudine alijs effluit de christo t Maria. et hec est optima. De vtroq; dici potest illud Joban. j. De plenitudine eius omnes accepimus. Septimo maria optimam partem elegit quo ad filij incarnationem. Quedaz enim feminarū matres fuit bonorum filiorum in matrimonio. sed nō virgines. vt que habent deuotos pueros. Alie femine virgines sunt sed non matres

et meliorem partem habent. Sed hec maria sola mater est fecunda et virgo. Unde Luc. j. Ne timeas maria inuenisti gratiã apud dñm ꝛc. Ecce cõcipies et paries ꝛc. Secundo videndũ est principaliter quõ Maria optimã partẽ elegit in fine vite sue hoc est in morte. ℟ Ubi nota q̃ maria elegit optimã partẽ in morte q̃tum ad quinq̃. Primo mortẽ eius pſciendo. Secundo sacramẽta ꝓcipiendo. Tercio dolorem in morte nõ sentiendo. Quarto aplos pñtes habẽdo. Quinto ipis eius sepulturam demandãdo. Quantũ ad primũ q̃ tẽpus sue mortis pſciuerit ꝛc. Prosequerevt habes in pñti sermone q̃ incipit. Assumpta est maria in celũ. vbi ista quinq̃ reperies. ℣ Tercio videndũ est principaliter quõ beata maria optimã partẽ elegit in vita celesti post ei⁹ mortẽ. Et dico breuiter q̃ maria hodie optimã ptẽ elegit i patria celesti q̃tũ ad q̃tuor. Primo q̃ ad subiectũ qõ est assumptũ. Scõo quo ad modum quo assumpta est. Tercio q̃ ad locuz Quarto quo ad officiũ. Primo elegit optimam partẽ q̃ ad subiectũ qõ est glorificatũ et assumptũ. qz in corpe et aĩa est assumpta et glorificata. Gloria em̃ quã deus dat sanctis suis tres habet ptes Una est q̃ glorificat corpus in terra. Sicut corpus scti Petri et sancti Jacobi. Et hec est ps bona Eccũ. xliij. Corpora eoꝝ in pace sepulta sunt. Alia est q̃ glorificat eoꝝ aĩas in celo. Et hec est ps melior Apoc. vj. Date sũt eis singule stole albe. Tercia est qua glorificat vtrũq̃. Et hec est ps optima quã maria elegit. Assumpta ẽ em̃ Maria integraliter cum aĩa et corpis resuscitatõne. Hoc aũt pie credit a fidelib⁹ et a doctorib⁹ confirmatur. Videt em̃ ꝑmo dauid sensisse ps. Surge dñe in requiẽ tuam. Piero. testat vt dicet in sequẽti sermone. Scõo maria elegit optimã partẽ q̃ ad modũ quo assumpta est. Quidã em̃ assumunt et in celũ deducuntur p vnũ angelũ. Et hec est ps bona. Exo. xxiij. Ecce ego mitto angelũ meum q̃ custodiat te in via et inducat te i terram quã. pmisi patrib⁹ tuis. Alius modus est quãdo quedã aĩe a multis deducunt in gaudiũ. sicut Luc. xvj. Factũ est vt moreretur mendicus ꝛ portaretur ab angelis i sinum Abrae. et hec est melior ps. Sed ps optima esset si omnes angeli et sancti obuiarent et ipe christus psonaliter veniret. Et istam partez habuit beata maria. Un Piero. in sermone. Hodierna die credendum est militiã celi festiue genitrici dei obuiam venisse eamq̃ ingenti lumine circũfulsisse. et vsq̃ ad dei thronũ cum laudib⁹ et canticis spiritualib⁹ ꝺduxisse. celestemq̃ hierusalem tunc ineffabili leticia exultasse. Creditur quoq̃ q̃ ipe saluator p se tot⁹ festinus occurrerit et cum gaudio eam secũ in throno collocauerit. Alias quoq̃ non impleuisset qõ in lege mandauit. Honora patrẽ tuum et matrẽ tuã. Hec Piero. Tercio maria elegit optimã ptẽ q̃ ad locũ quẽ sortita est. Quidã em̃ associant angelis infime hierarchie. et hec est ps bona. alij angelis medie hierarchie ꝛ hec est ps melior. alij angelis supreme hierarchie et hec ẽ ps optima. Maria aũt sup oẽs choros angelorũ est exaltata vt canit ecclesia. Exaltata es sancta dei genitrix sup choros cẽ. et ad dexterã filij collocata. Et ideo habet partẽ optimã ꝛ ꝓptimã. Hoc aũt vt ad dexterã filij sup oẽs choros angelorz collocaret iustissimũ et dignissimũ fuit. Quonĩã vt dicit wilhelm⁹ parisiensis in summa virtutũ Tanto ibi vnusq̃sq̃ sedebit sublimi⁹ q̃nto hic deo fuit subiectior. Et Damascen⁹. Pi erunt christo corpore viciniores in celis q̃ magis precepta eius implendo animo ap propinquabant in terris. Nemo autẽ vnq̃ in hac vita deo taliter obediuit et christi precepta ita seruauit vt virgo maria. igitur cẽ. Quarto Maria optimã partem elegit quo ad officium quod in celo habet. ℟ Quia triplex officiuz in patria habet. Primo habet officium adiuuandi in vita. in morte. et post mortem. scõm illud. Maria mater gre mater misericordie ꝛc. Ubi tercium est optimũ. Vide de hoc exemplum in speculo exemplorũ. dist. v. c. lxiij. de quodam viro flagitioso ab inimicis decapitato. Secundo habet officium aduocandi. Tunc autem aduocat⁹ bonus est quando nõ est piger ſz diligẽs. quãdo potẽs apud regem. quãdo sciens sapientia et reuerens in cõspectu familie. Que omnia beatissima virgo Maria respectu christi in summo hz vt liq̃t intuenti. ei⁹ vitã declara. De his duob⁹ officijs dic̃ Gerald⁹ i omel. suis

Non autem ociosa ibi manet sed in supremo sita poli nos cōmendat sue proli pcurans et iustis z peccatoribꝫ subsidia salutis mentis et corporis. De hoc secūdo officio scz aduocandi, vide ibidē exemplū dist. iij. c. xlvj. de quadā matrona que in adolescētia cōmisit grande peccatū qđ p verecundia nūqꝫ cōfessa fuit. Tercio habet officiū miserendi Dei eīm triplicia attributa diuersis in copiam tribuit, potentiā Petro p claues, scientiā apl'o in raptu, et misericordiā matri. Quia deo ꝓprium est misereri z parcere vt dicit in collecta. De hoc tercio officio vide exemplū ibidē, scz in speculo exemplorū, dist. ix. c. xxxvij. de quodā senatore. Et ibidē reperies hos versus. Petra senatoris in porta castri ¶ Decretū detur ne dormiat aut epuletur. Dic gens villana sz achilles plato dyana ¶ Petra beate virginis ¶ Duta decretū sanctoꝝ suscipe cetum, Nudum martinū lazarū iacobū pegrinum. Tercio in verbis ꝓmissis btā virgo cōmendatur principaliter a cōfidentia quā habuit in possidendo. vñ subiungit. Que nō auferet ab ea, vere nō auferet nec a mensura periodi, nec a violentia tyranni nec ab efficacia cōtrarū. Istis tribꝫ modis res auferuntur in mūdo, sed hec nō habēt locū in celo. Declara p singula.

¶ De assumptione beate marie virginis.

¶ Sermo. LXXV.

Assumpta ē maria in celū zc. Hodie sancta canit mater ecclesia. Assumpta est inquam scz a filio, gaudēt angeli laudantes benedicunt dñm. Nō fuit itaqꝫ ista assumptio cōmunis: sed singularis sup oēs vt dicere valeat. Dñi est assumptio nostra. quasi dicat. Non angeli vel sancti me assumpserūt seu associauerūt egredientē de mundo. Sicut legit de Lazaro vlceroso, et de sancto Nicolao et alijs sanctis, sed ipe dominus me assumpsit z associauit, ꝑm illud ps. Quoniā pater meus scz mundꝰ, z mater mea, id est oīs cōcupiscentia z mala inclinatio dereliquerūt me vt nihil sui inuenirent in me qđ nulli sctōꝝ concessum est. Ideo dñs assumpsit me personaliter accedens vt me magis honoraret. Sic eīm dic Piero, Credenduꝫ est qꝺ ipe saluatoꝝ p se totus festiuus aduenerit et eam in throno suo collocauerit. Et quia vbi dñs ibi z familia eius. Ideo et milia miliū angelorꝝ qui dño ministrāt vt vidit Daniel cū christo aduenerunt. Bene igitur dici. Assumpta est maria in celū zc. Circa assumptionem de tribꝫ est videndū. Unde maria assumpta sit. Quō assumpta. Et quo assumpta. ¶ Quantū ad primū assumpta ē vtiqꝫ de hoc mūdo. Vñ Piero. Hodie regina celi de hoc seculo nequā eripit. Sed vt nobis ꝓberet exemplū q̄ oēs habemus facere transitū istum q̄ttuor fecit. Voluit sanctissimos viros scz apl'os in suo transitu adesse, sacramēta suscipere, z sine dolore migratā sepulture apl'os demandasse. Primum testat Dyonisius Pauli apli discipulus in li. de diuinis noī. Apostolos interfuisse dormitioni btē Marie Paulum et Dyonisiū cū eis qđ et optauerat ad sui cōsolationē. Cōmuniter eīm dicit ipam post ascēsionē filij duodecim annos supuixisse vt sexagenaria esset ī morte. Et in hoc nos instruit vt in infirmitatibꝫ grauibꝫ et mortalibus debemus q̄rere habere pītes seruos et seruas dei q̄ orōnibus insistāt, verbis ad patientiā z pniam z fiduciā de diuina misericordia hortent. Multe eīm tūc sunt insidie diaboli. Sed totū fit ꝓtrariū. nō vocat adiutor nisi corporis, tota cura est ꝓsanguineoꝝ q̄ eis dimittat bona sua Sacerdos vel seruus dei aliqs vix pt ingredi ne inducat ad restituendum ablata. Secundū vero q̄uis nō reperiat in scriptura vel historia vicz q̄ ipa susceperit sacramēta. tū pie credi potest hoc fecisse non quia egerit sed vt exemplū nobis ꝓberet sicut et filius suus baptismū suscepit et eucharistiam. Hoc etiā Albertus tenet sup missus est. Igit sic et cōmunionē fine sumpsit et extremā vnctionē ꝑm Albertū. z cōfessionem nō de peccatis q̄ nō habebat, sz cōfessionē diuine laudis se indignā insinuans tanti bñficij. Cuius ꝓfessorē dicit idē fuisse Johānez euāgelistā. Et hoc est de q̄ debēt sollicitari tā infirmi q̄ amici eius, et noti vt sacramēta ꝓfessionis cōmunionis et extreme vnctionis suscipiāt in tpe suo et deuote et nō cū amiserit loquelā. Similiter ad hoc tenetur medicus corporis cum vocatur vt inducat infirmū prius ad reci-

piendum medicinã anime, id est sacramenta anteq̃ applicet medicinã corporalẽ sub pena interdicti ingressus ecclesie. vt in. ca. cum infirmitas. de peni. et re. Terciũ autẽ migrans de hoc seculo dolorem nõ sensit. Unde in collecta dicit. q̃ in hac die mortem subijt temporalẽ. nec tñ mortis nexibꝫ deprimi potuit. i. doloribꝫ mortis. Quintũ vero hoc est sepulturã eiꝰ apostolis demãdauit. quia corpus eius ab apostolis venerabiliter fuit sepulture mandatũ non cũ pompis mundi. q̃uis mereretur oẽm honorem vtputa. qz regina nõ solum mundi sed et celi. nõ cum clamoribꝫ et incisionibꝫ faciei vel capilloꝝ vt faciunt fatui sed cum hymnis et lacrimis pijs. nõ sup altare collatum vel loco eminenti vt in templo. sed in loco bũili scz in valle Josaphat vbi ostẽditur locus sepulcri eius. Humilitatẽ in fine sicut i vita semp insinuãs ❡ Hic cadit dubiũ an debeamus esse solliciti de sepultura nostra. ad quid valet sepultura in loco sacro. Solutio. vtilitas sepulture ẽ triplex. Prima Aug. in. c. nõ existimemus. xxij. q. ij. Intercessio illorũ sanctoꝝ in quorum honore fabricata est ecclesia ꝓpter honorem et deuotionẽ ibi eligentis sepulturã Secunda Grego. in. c. cũ grauia. xxij. q. ij. quia defunctorũ primi quotiens ad loca sacra veniũt suorũq̃ sepulturã aspiciũt recordantur z ꝓ eis dño fundũt preces. Uñ et monumentũ dicitur quasi monẽs mentem. Tercia Ambro. xxij. q. ij. c. aurũ. Quia in sepulturꝭ christianoꝝ requies est defunctorum. quia ibi minus vexant a demonibus cadauera corũ vt dicit glo. id est minꝰ inquietant ne demones sumant illa corpora. Et melius est ibi sepeliri vbi fiunt plura suffragia missarũ et orationũ et a deuotioribus ministris. Et valde laudabile et humanũ est de sua et suorum curam habere sepulture. Quia hoc fecerunt sancti patriarche Abraam Jsaac et Jacob zc. Et hi qui corpus christi sepelierũt Joseph et Nicodemus qui de hoc in euangelio cõmendant. Tamen carentia eius nõ nocet. Crisost. Ubicũq̃ sepeliamur dñi est terra. Et in. c. sacris. de sepul. dicit. Sicut sepultura nulla vel vilis nõ obest iustis. sic speciosa aut ꝑciosa nõ prodest malis. ❡ Quantũ ad secundũ quomodo sit assumpta. Nota q̃ gloriosa virgo Maria fuit assumpta integraliter. honorabiliter. admirabiliter. Primo assumpta est integraliter cũ anima et corpis resuscitatõe. Hoc autẽ pie creditꝫ a fidelibꝫ et a doctoribꝫ cõfirmatꝫ. Nõ etiã videt sensisse ps. cum ait. Surge dñe in requiem meã tu et arca sanctificationis tue. Surrexit dñs Jesus non q̃ ad deitatẽ q̃ nũq̃ cecidit in aliquẽ defectum. nec aĩa eius q̃ nũq̃ peccauit. Et in passione ꝼm partẽ intellectiuaz summã requiem habuit. sed quo ad corꝰ qõ post afflictiones innumeras cadẽs in mortẽ surrexit et ascendẽs in requiem eternã iuit. Arca aũt sanctificatõis fuit corpus matris. In quo fuerũt vt in arca veteri figurata. loco virge sceptrũ deitatis. loco legis aĩa sapientissima. loco manne dulcedo carnis. Nec igitꝫ arca sanctificatõis. i. plena sanctis rebꝫ surrexit in requiẽ corpe assumpto i celũ. Piero. etiã hoc testatꝫ in sermone dicẽs. In his qui cũ christo surrexerũt ꝓpetuam resurrectionẽ iam esse cõpletã nõnulli credũt custodem virginis i glorificata carne gaudere cũ christo. Necnõ de beata Maria factam nõ ambigim⁹. Itẽ Aug. idẽ affirmat dicẽs. Putredo et vermis obprobriũ sunt humane cõditionis. a q̃ marie natura excipitur. quã Jesus de ea assumpsisse ꝓbatꝫ. Idẽ. Thronũ dei. thalamũ dñi. tabernaculũ christi. id est corpus xpi necesse est ibi esse vbi ipe est. Huc thesaurũ cõgruentius est celo seruari q̃ terra. Herñ autẽ hoc tali rõne cõfirmat. Si corpus btẽ Marie remãsisset in terris videret xps cõtempsisse vel minꝰ curasse de matris sue honore. cũ tñ eam semp summe honorauerit et dilexerit. nam corpora sanctorũ quia in terris remanserũt et locus vbi quiescunt notus hominibus habeatur multi accedũt ad ea veneranda. vt patet de aplis Petro z Paulo Jacobo et Nicolao zc. Multo magis visitaretur a fidelibꝫ corpus beate virginis Marie si esset in terris. Non ergo passus fuisset filius locum eius ignorari vt honoraretur a cunctis si nõ esset in celis assumptum. ❡ Quãdo autem resuscitatum assumptũ fuerit ignoratur. Aliqui enim dicunt ipa die post sepulturã eius. alij tercia ad similitudinẽ filij. alij q̃dragesima die vt legitur in reuelationibus beate Elizabeth

sibi ab angelo nunciatū. ℞ Secūdo assumpta est honorabiliter. qz ipe Jesus z totus militie celestis exercitus obuiā venit Unde Piero, in sermone. Quis illud cogitare sufficiat qz gloriose hodie regia mū di, pcessit, qto deuotionis affectu tota in eius occursum celestium legionuz pdierit multitudo. quantis ad thronū canticis sit deducta, qz placito vultu, qz serena facie, qz diuinis amplexib9 a filio sit suscepta et sup oēm creaturā exaltata. Idē Hodierna die credendū est militiā celoz festiue genitrici dei obuiam venisse eāqz ingenti lumine circumfulsisse et vsqz ad dei thronū cum laudibus et canticis spiritualib9 pdatisse, celestemqz bierusalē tūc ineffabili leticia exultasse, Creditur qz qz ipe saluator p se totus festiuus occurrerit et cū gaudio eam secū i throno collocauerit, alias quoqz non implesset qđ in lege ipe mādauit. Honora patrem tuū et matrē tuam zc. Hec Piero.

℟ Tercio assumpta est admirabiliter. Ex immensa em gloria eius angeli admirantes fecerūt q̄stiones. sicut et christo i celū ascendēte, Ut admirās de ea pma hierarchia sic ait. Que est ista que ascendit p desertū sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et vniuersi pulueris pigmētarij. Cantic. iij. Nam vt dicit Piero, Ascēdit de hoc seculo nequā ad celi fastigium sicut virgula diminutiue p humilitatem erecta, tū per rectam in deum intentionē fumi scz salientis z se dilatantis p ptemplationē et dilectionē. Ex aromatib9 thuris p odorifera oratione, mirre per verā sensuū mortificationē. Et vniuersi pulueris pigmētarij omniū scz virtutū pfectionē. Quib9 respondet Esaias. Hec est de q̄ pdixi. Egredietur virga de radice iesse et flos de radice ei9 ascēdet scz ips Jesus de virgine ista. Secūda quoqz hierarchia admirans de magnificētia glorie eius inqt. Que est ista que pgreditur quasi aurora cōsurgēs pulcra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata. Cañ. vj. Progreditur id est vltra nos et supra nos gradit q̄si aurora rutilās dilectōe. Et sicut aurora media est inter diē z noctē habēs satis de luce Sic ista mediū tenuit inter statū viatorū q̄ sunt in nocte mundi tenebrosi z statum cōprehensorum qui sunt in die clare visionis Supra omnes em sanctos viatores est et satis, pinqua perfectioni beatorum. Fuit pulcra vt luna, qz sicut luna plena pcipue illuminat tenebras noctis sic ista peccatores et tribulatos. Electa vt sol, qz sicut sol illuminat diem sic illa iustos et pios. Et sicut radios suos vbiqz diffundit clarior et plus influēs in inferioribus q̄s ceteri planete Sic ista clarior cunctis sanctis beneficia sua vbiqz diffundit. Terribilis vt castroz acies ordinata, terribilis demonijs plus omnib9 sanctis, virtutibus oīb9 armata. Quib9 respōdit Dauid dicēs. Hec est illa de qua pdixi. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Regina vtiqz celi assistit semp ante deum. Recta stetit sine inclinatōe ad aliqđ malū. A dextris scz i potioribus glorie bonis. In vestitu deaurato sapiētie z charitatis sūme circūdata varietate omniū priuilegioz sanctoz. Demū et tercia hierarchia et ipa stupens ait de ea. Que est ista q̄ ascēdit de deserto delitijs affluens innixa sup dilectum suū. Cañ. viij. De deserto ascēdit. qz de seculo qđ desertū est virtutib9 z quiete. Ascēdit aūt sup cherubin delitijs. id est nobilissimis virtutib9 affluens vt exponit Bernū. innixa sup dilectū suum, id est filium quasi vnū cum eo. Quib9 rndet illa sancta Judith formosa corpore et casta speciosa anima, hec est per gesta mea figurata. Nam sicut occiso Holoferne a me inimico populo dei occurrit mihi obuiam ciuitas bierusalem cum summo pontifice pgratulās de victoria p me facta et plurimū laudās z dicens. Tu gloria bierusalē, tu leticia israel. tu honorificentia populi nostri benedicta eris in eternum. c. xv. Sic beatissima ista Maria pulcerrima corpore, pulcrior anima. et admirabilis oculis omniū acta victoria de inimico humani generis infernali cū reuersa est huc occurrit supna bierusalē cū pontifice summo christo qđ eā accessit laudans et beatificans eam admirans tantam virtutē. ℟ Quantū ad tercius scz quo fuerit assumpta, seu vbi collocata canit ecclesia et asseuerāt omnes doctores quia exaltata est sup choros angelorz z super oēs puras creaturas. Ut pm Alber. Sicut inter naturā increatā diuinā et naturam creatā rationalē mediū est būaitas

christi vnita deitati, et sic de extremis principat, ita inter naturā purā glorificatā et naturam vnitā deitati q̄si extrema ponit medium beata Maria. vtputa mater ei⁹ qđ vnitū est, que tū ipa pura creatura est non vnita deitati. Et sic sup oēs angelos z sanctos est sed infra xp̄m. Et hoc ipsa innuit dicēs Eccī, xxiiij. Radicaui in populo honorificato. Populus maxime honorificatus est cet⁹ angelor̄ et sanctorū. Radix autem est principium arboris. imaginemur ergo summitatē pfectionis glorie beatorū esse in seraphin ordine supremo. et ibi incipit perfectio gratie et glorie virginis extendens se erga filiū incarnatū. Ūñ Hiero. Hec est dies in qua vsq̄ ad throni celsitudinē intemerata mater et virgo, pcessit atq̄ in regni solio sublimata post christū glorioſa resedit. Qualiter aūt in celesti gloria sublimata z honorificata sit ostendit btūs Geraldus in suis omel, dicēs. Sol⁹ dñs Jesus christus potest hāc magnificare quēadmodū fecit vt ab ipa maiestate laudem cōtinue accipiat et honorē, angelicis stipata choris. archangelicis vallata turmis, thronorū bincinde possessa iubilationib⁹. dominationū circumcincta tripudijs. pncipatuū circūsepta obsequijs, potestatuū amplexata plausib⁹, virtutū girata honoribus, cherubin circūstantionata hymnificationib⁹, seraphin possessa vndiq̄ ineffabilibus cantationibus. Ipa quoq̄ ineffabilissima trinitas pbenni tripudio sibi applaudit atq̄ sua gratia in ea tota redundāte oēs eidē attendere facit. Apostolor̄ splēdidissimus ordo incessabili laude eā extollit. Martyrū multitudo omnimode supplicat tante dñe. Cōfessorū exercitus innumerabilis pnuum sibi personat canticū. Virginū candidissima cōtio iugē choreā ad suā celebrat gloriā. Innuite etiam infernus sibi vlulat et pcacissimi demones cōclamāt. Hec ille. Nō aūt ibi ociosa manet sed in supremo sita poli nos cōmendat sue proli, pcurans et iustis et peccatorib⁹ subsidia salutis mentis z corpis. Hec est (inq̄t Fulbert⁹ eps in sermone) q̄ quondā in auxilium magni patris Basilij misit sanctus angelum qui et mortuū suscitauit scz mercurium militē martyrē qui egressus de tumulo lanceā suam in ecclesia appensam arripiens ipm Julianū apostatā imperatorē psecutorē fidelīū (qui minatus fuerat Basilio in reuersione sua ex plio cōtra persas euersurā ciuitatē cuz habitatorib⁹ suis vbi presulabat ipe Basili⁹) vulnerauit ad mortem vñ et mortuus est. Ipa beata Maria Theophilum archidiaconū q̄ iniuste sua dignitate priuatus fuerat impatiens tante iniurie p adiutorij magi diabolo se tradiderat instrumentū sup hoc cōficiendo et ei offerēdo vt recuperaret dignitatē et honorem amissum qđ et secutū est, sed postea p penitentiā et ipam virginem inuocantē de faucibus diaboli eripuit. Ad thronū igit gratie eius et domū glorie recurramus vt inueniam⁹ misericordiā in tempore opportuno. Amen.

¶ In die assumptionis beate virginis.

Sermo. LXXVI.

Eleuata est magnificētia tua sup celos, ps. viij. Cōtemplans Dauid in spiritu matrē domini singulari priuilegio assumptā et sup angelor̄ chor̄os exaltatam assumit verbū ꝓpositum, in quo ei⁹ mirabilē assumptionē ꝓphetauit. De qua Hiero, in sermone hodierno. Virgo singularis virgo regalis hodie a proprio filio suo ad thronū dei vehitur et in ipius sede trinitatis collocat. Et illud figuratum fuit Hester, ij. q̄ Hester virgo speciosa ducta fuit ad cubiculū regis Assueri et rex ipam amauit sup omnes mulieres, et dedit ei potestatē sup omnia. ita et christus cum tota celesti curia duxit hodie Mariā ad cubile celestis patrie, ad hoc sonat thema pas-sumptum, Eleuata est z̄. In quib⁹ verbis tria tanguntur de assumptōe glorioſe virginis declaranda. Primū est assumptōis q̄litas, ibi, Eleuata est. Secundū est assumptionis quantitas, ibi, Magnificētia tua scz virginis marie. Terciū est assumptōis localitas, ibi, sup celos. ¶ Ad euidētiam primi nota q̄ assumptio beate marie fuit mirabilis, honorabilis, et iocundabilis. Primo fuit mirabilis, nam alij transeunt ex hac vita relictis corporib⁹. ipa vero cū corpore simul et aīa celos ascēdit. Aliorum corpa in cineres et putredines resoluuntur. Corpus vero virginis post mortē

rresolutum q̄ omnia pseuerat. Alij etiā cū dolore patiunt obprobriū mortis, ipa vero sine dolore sustinuit. Primū q̄ in corpe sil' et aia sit assumpta, pbat auctoritate rōe z exēplo. Primo auctoritate Dauid in ps. Surge dñe in requiē tuā tu et arca sanctificationis tue. Surrexit dñs Jesus nō q̄ ad deitatē q̄ nūq̄ cecidit in aliquē defectū, nec aia eius q̄ nūq̄ peccauit, sed q̄ ad corpus qđ post afflictōes innumeras cadēs in mortē surrexit et ascendēs in requiē eternam iuit. Arca aūt sanctificatōis fuit corpus matris in q̄ fuerūt vt in arca veteri figurata, loco virge sceptrū deitatis, loco legis aia sapientissima, loco manne dulcedo carnis. Hec igit arca sanctificatōis, i. plena sanctis reb', surrexit in requiē corpe assumpto i celū. Hiero. etiā hoc testat in sermone dicēs, In his q̄ cum xpo resurrexerunt resurrectionē iam esse cōpletā nōnulli credūt. qđ etiā de btā virgine factum nō ambigimus. Itē Aug⁹. idē affirmat dicēs Thronū dei et tabernaculū xpi et templū spiritussancti dignū est esse ibi vbi ipe deest. Tā pciosum thesaurū dignius est celū q̄ terrā seruare. Et cōcludit. Letare leticia inenarrabili virgo Maria tā corpe q̄ aia a, pprio filio integraliter assumpta, quia pfectam integrāq̄ genuisti nobis vitā. Secōo pbat rōne triplici. Prima dicit cōgruitas reuerētie maternalis. Indignū em̄ videretur vt si ille q̄ mādauit parentes honorare pprie matris reuerentiā nō seruasset, qđ tm̄ esset si corpus reliquisset in terris incognitum. nec deuota faceret visitatōe fidelium frequētari. Et hāc ponit Aug. Si voluit dñs integrū matris virginitatē seruare pudorē cur non velit incorruptū a putredine seruare corpis decorē. nunq̄d nō ptinet ad benignitatē dñi mris seruare honorē q̄ legem soluere nō venerat sed adimplere. Et Ber. Quoniā sanctor̄ corpa deus vtputa Petri et Pauli gloriose venerāda reddidit et honore taz mirifico sublimauit vt et ipis deputet locus eor̄ veneratione ꝯgruo et ad ipa mundus pperat vniuersus, si igit marie corpus beatū sup terrā ee dicat cum nulla deuota frequentet visitatōe fidelius. nec eidē deputet locus honorabilis, nimirum videret materni corpis honorē ptempsisse cuz tm̄ alior̄ corpa sic honorent. Secunda ratio est dignitas excellētie corporalis. Cōstat em̄ corp⁹ matris dñi inter oia corpora mūdi fuisse dignissimū. qz tabernaculū regis glorie esse pmeruit. Cum igit eiusdē nature fuerit corp⁹ marie cū corpore xpi qđ de ipa formatū est, sicut corp⁹ xpi nō vidit corruptionē sic nec corp⁹ marie videre debuit. Vñ Aug. Caro em̄ xpi caro est marie quā supra astra trāsuexit honorans oēm humanā naturā, multomagis ergo maternā rē. Tercia rō est puritatis innocentie virginalis. Nā sicut sacratissimū corp⁹ eius fuit puritatis decore ornatū sic debet esse sup oia incorruptōis munere pullegiatū, sed hoc nō esset si sup celos non esset translatū. Ideo beata virgo singulare post christū in celis obtinuit principatum. Vñ Aug. Tantā integritatē merito incorruptibilitas. nō putredinis vlla resolutio sequit . sacratissimū illud corpus vermibus in escā traditū, qz sentire nō valeo dicere ptimesco. Tercio pbat exemplo. Legitur in reuelationib⁹ btē Elizabeth q̄ quadam vice rapta in spiritu vidit in loco valde remoto quoddā sepulcrū multo lumie circumfulsum. et q̄ speciē mulieris circumstabat multitudo angelor̄. Et post pusillū erectā in sublime eleuatā. et ecce in eius occursum vir quidā de celis admirabilis et glorioſus aduenit portās in dextra crucis vexillū et cū eo infinita turba angelor̄ sicq̄ eaz alacriter suscipiētes cōcentu magno eam in celū deduxerunt. post modicū tpis Elizabeth angelū cum q̄ sepe loquebat de pdicta visione inq̄siuit. q̄ rīdens ait. Ostē sum est tibi in hac visione q̄ tā in carne q̄ in spiritu dña nostra in celū est assumpta. Secūdo assumptio beate marie fuit honorabilis, nā ad alior̄ sanctorū in celū assumptionē angelos legim⁹ affuisse. vt de Lazaro legimus Luc. xvj. q̄ portabat ab angelis in sinū Abrae. Silr legitur de aia beati Martini. Ad Marie vero assumptionē nō solū angelos immo filiū eius et totius milicie exercitū sm̄ Hiero. Unde Bern. Attolle oculos ad assumptionē btē Marie virginis salua filij maiestate inuenies cursum huius forte nō mediocriter digniorē, soli em̄ angeli redemptori occurrere potuerūt. Patri vero celor̄ palacia penetrante filio ipe cū tota curia tā angelorū

q̄ iustorū solēniter occurrēs prexit ad beatissime ꝓsortiū sessionis. Hec ille. ¶ Tercio assumptio b. marie fuit iocundabilis. Assumpta nāq̄ est cū ineffabili iocunditate qō figuratum est. ij. Re. vj. Dauid et oīs israel deducebāt arcā testamēti cū iubilo et cū clamore buccine. Sp̄ualiter Dauid. i. x̄ps. et oīs israel. i. oīs multitudo angelor deducebāt arcā. i. beatā virginē cuz iubilo. nō mirū cū dicit Luc. xv. Gaudiū est angelis dei sup vno pctōre xc. a fortiori magis extat gaudiū de ea q̄ nullū fecit peccatū. et hoc gaudiū eructat ecclesia dicens Assumpta est maria in celū gaudēt angeli xc. Vñ Hiero. in sermone. Quis illud cogitare sufficiat q̄ gloriose hodie regina mūdi pcessit. q̄to deuotōis affectu tota in ei⁹ occursum celestiū legionū. pdierit multitudo. q̄ntis ad thronū canticis sit deducta. q̄ placido vultu. q̄ serena facie. q̄ diuinis amplexibꝫ a filio sit suscepta r sup oēm creaturā exaltata. ¶ Secundū qō in the mate tangit declarandū est assumptionis quātitas. qz dicit. magnificētia tua xc. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄ maria est assumpta cū magna et terribili potestate ita q̄ demones territi ad ip̄i⁹ inuocationē tāq̄ canes virgā fugiūt a qua plagā acceperūt. Hūc. x̄rūj. Exurget virga ex israel et pcutiet duces moab. i. demones. Ambro. in lib. p̄fationū. Ad inuocationē nois Marie cōcutitur cōtio. i. turba potestatis maligne ¶ Exemplū ponit Jacobꝫ ianuensis q̄ monachi quidā aū diē stabāt iuxta flumen fabulis intendentes matutinis finitis r audierūt naues cū tumultu et sonitu horribili appropinquātes et obstupētes clamauerunt. Succurre nobis maria. Ad quā inuocationē respōderūt demones. Nisi istā inuocassetis oēs vos morti traditi fuissetis p̄missione diuina. Ideo de ea dr Cañ. vj. Terribilis vt castrorū acies ordinata scz ip̄is demonibꝫ. Quare in oībus tentationibꝫ est inuocāda. Hiero. In omni ope in q̄ quis exercet marie gr̄a inuocet. qz dicit Origenes in li. de ritu ecclesiarū. Hūq̄ hoīes ita timuerūt hominē corporalē sicut maligni sp̄us Mariā dei matrē. Itē eius potestas est tāta q̄ ip̄a tāq̄ imperatrix angelos in ministeriū mittit et secreta palatij celestis eis cōmittit. Vñ Bed. in sermone Persuadet ꝫmo cōpellit nos celsitudo tua credere vt regno filij tui beatissima virgo maria ita imperiose preceperis q̄ p̄ angelorum ministeria tuis sepe deuotis subuenias. Si em̄ angelus angelū mittit ꝫfidēter debet credere x̄piana deuotio q̄ imperatrix angelor tanto magis habet angelos ad obsequiū quāto differentius p̄ illis nomen hereditauit. Si em̄ Josue rex israel iussit solē stare quō nō oīa sydera ad nutū imperatricis gloriose discurrūt. Itē tantā auctoritatē et potestatē habet in celesti palatio q̄ oīby alīs sanctis obmissis ad ip̄az licet ab oīi grauamine appellare. Primo si q̄s grauat a diabolo ad ip̄am appellare p̄t sicut ad imp̄atricē. Exemplū de Theophilo depositō a vicedñatu ab ep̄o suo q̄ desperat⁹ diaboli seruum se fecit cyrographo. p̄pria manu scripto et diabolo tradito Tandē in se reuersus et penitēs ad reginā celi appellauit et ip̄a oīa irritauit. cyrographum Theophilo reddi iussit et veniā et gratiā eidē p̄meruit. Secō si q̄s grauat a tyranno ad ip̄am appellare p̄t sicut ad reginam mūdi. Exemplū de Basilio cui Julianus apostata vadēs ad preliū cū minatus fuisset q̄ in reditu suo ciuitatē eius destrueret. sanctus Basili⁹ ad beatā virginē appellauit. q̄ militē quendā noie Mercurium suscitauit q̄ sup equū ascendēs et ad Julianū pergēs lancea in eū directa ip̄m occidit. Vñ Gilbert⁹. Veniāt ad beatam mariā iusti cū Basilio effectū celerē percepturi. veniāt et pctōres cū Theophilo in auxiliū mariā adepturi. Tercio si q̄s grauatur a corpore ad ip̄am appellare p̄t sicut ad reginā. Exemplū de Maria egyptiaca q̄ multo tpe carnali ꝓcupiscētie inseruiuit. tandē ad beatā virginē appellauit et cōfugit sicq̄ ꝓcupiscentiā vicit r castitatē seruauit. Quarto si q̄s grauat a iustitia dei ad ip̄am appellare pōt sicut ad imperatricem. Huius figurā habem⁹ Hester. ij. c. Cum em̄ rex Assuerus iudeis essz iratus regina Hester ad eū placandū accessit. cui rex dixit. Etiā si dimidiū regni mei petieꝛ dabo tibi. Ista est btā virgo cū q̄ deus diuisit regnū suū. Nā cū deus habeat iusticiā r misericordiā. iusticiā sibi retinuit et be. marie misericordiā ꝓtribuit. Ideo si q̄s grauat a foro iustitie dei appellet ad forum misericōie

dei. Hebre. iiij. Accedamus cū fiducia ad thronū gratie et misericordiā ꝓsequamur et gratiā inueniam⁹ in tpe oportuno. ¶ Terciū declarandū est assumptōis locall tas, qđ tangit in fine thematis cum dicit. Sup oēs celos. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄ matri dei hodie ad celi palacia ascendēti ipe filius cū tota celesti curia tā angelor̄ q̄ hominū iustor̄ solēniter occurrēs eam sup oēs angelor̄ choros. immo sup omnē creaturā rationalem christo specialiter nō vnitā sublimauit loco et ꝑmio. Hoc vult Hiero. in sermone. Cogitis me o paulatē in sentētia. et subdit rationē dicēs. Quia i mundo nō fuit locus dignior vtero virginali in q̄ dei filiū maria suscepit. Sic nec in celo fuit locus altior regali solio q̄ Mariam dei fili⁹ sublimauit. Uñ Guilhelm⁹ parisiensis in tractatu de virtutib⁹. Virgo sup oēm rationalē creaturā post xp̄i hūanitatē hodie dupl'r est honorata. Primo q̄ sup oñes angelor̄ choros exaltata resi det ímmediate apud xp̄m filiū suum qđ est dignissimū z iustissimū. Ratio. q̄ ibi sedet quisq̄ sublimius q̄nto hic deo fuit subiectior. Nemo autē vnq̄ in hac vita sic deo obediuit et eius p̄cepta seruauit. sicut dei genitrix cū in tota vita sua nūq̄ peccauerit etiā venialiter. ꝑter qđ de ea loquit spiritussanctus. Cañ. iiij. Tota pulcra es amica mea z macula nō est in te zē. scz nec mortalis nec venialis. Et in hoc ipe cōformis fuit soli filio suo et oībus alijs sanctis difformis. ꝑter qđ dicit btūs Aug⁹. in de natura et grā. Hac virgine excepta si oēs sancti et sancte cōgregari possent et quererēt ab eis si peccatū haberent q̄d rñdere possent. nisi qđ Johannes ait. j. Jo. j. Si dixerimus q̄ peccatū nō habem⁹ nosipos seducimus. Scđo est maria ꝙgo hodie sup oēm rationalē creaturā aliā a xp̄i humanitate bonorata in hoc q̄ sup oēs sanctos et angelor̄ choros est valde repleta maiori beatitudine et gloria qđ iterū iustissimū et dignissimū est. quāto em̄ alijs hic excellētior est in gratijs et virtutib⁹ tāto excellentior ibi erit in beatitudine et gloria. q̄ de⁹ vnicuiq̄ reddit ſm opera sua. sed dei genitrix post christi humanitatē oēs hic excessit in meritis et virtutib⁹. vt dicit Ansel. in de cōcep. virgi. Decebat vt illa virgo tali puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi. Idē Aug⁹. in quodā sermone p̄sentis festiuitatis dicit. Quid digni⁹ aut sanctius hac virgine in humani generis semine potuit exoriri. Cui null⁹ patriarcharum. nullus ꝓphetarū. nullus antiquorum sequentiū patrū. nullus prorsus hominū potuerit cōparari zē. Et Hiero. in sermone. Cogitis me. dicit. Mirabāt bodie electorum aīe in eius ascēsu p̄ gaudio q̄nam essz q̄ etiā meritorū virtutib⁹ angelor̄ vinceret dignitatē. ¶ Sed diceres q̄ tpe post xp̄i assumptionē assumpta ē. Rñdet Uincentius in speculo histo. anno. xij. post xp̄i ascensionē. Sed q̄re tādiu p̄misit eā filius eius in terris z nō statim eā secum assumpsit. Rñdetur ꝑter q̄tuor. Primo ꝑter fideliū ꝓsolationē. Uñ Bern⁹. in omel. sup Stabat. Recte matrē misit in mundo vt vtracq̄ portio ecclesie scz militātis et triumphantis visibili z inuisibili frueret solatio. Illa in christo assumpto. ista in matre reflecta in mūdo. gaudiosum fuit videre matrē in terris habentē filiū p̄sidentē in celo. Secundo ꝑter fideliū eruditionē in multis q̄ sibi soli cōstabant. vñ em̄ Matthēo quod de magis et stella. et innocentū occisione. z de fuga in egyptū. et qđ Lucas de missione Gabrielis. et de ceteris ꝓceptionē z natiuitatē cōcernentib⁹ scripsit nisi ab ipa dei genitrice q̄ hmōi in se experta fuit et oculis singula perspexerat. Ideo Hiero. in q̄dam sermone. Christus post ascensionem virginē misit in terris vt apostolicus grex erudirēt de his q̄ viderat et audierat. Tercio ꝑter fideliū ꝓfortationē et fidei augmētationē. Uñ Ignatius in ep'la ad sanctuz Johannē. Recte virgo maria post ascensionē filij manere debuit vt ecclesiam inter vndas p̄secutionis verbo et exemplo ꝓfiniret. Si em̄ dñs tūc matrē secum duxisset pusillus ille grex fidelium desperare potuisset reputans ne forte charioles suos secum sumeret et ceteros eterne traderet obliuioni. sed quādo viderūt q̄ suam charissimam matrē hic reliquit in tribulationib⁹ z defectibus exposuit. suas passiones sine dubio eq̄nimiter portare debuerūt. Beꝛ. in omel. vbi supra. Post xp̄i ascensionē q̄si ad limina sanctorū. ita ad virginē mariam adhuc in carne viuentē fuit pegrinatio fi-

delium cupientiū videre illud diuinū habitaculū in q̄ quieuit dei filiꝰ deus et homo. Quarto dñs matrē suā secum non eduxit sed eaz post se ad tempus cum fidelibꝫ manere voluit, ꝓter meriti sui augmentationem et cōpletionem. In tpe enim illo post dñi ascensionē innumera cumulauit merita quibus ad incorruptibilē pfectionis virtutem est ꝓducta ⁊ Ultimo q̄ro, q̄ festum est solennius inter festa beate marie, an festum assumptōis an festū natiuitatis ⁊c. Solutio Joh. an. in. c. alma. de sen. ex. dicit q̄ ecclesia habet q̄ celebrius est festuz assumptionis inter oīa festa virginis gloriose. Et hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter miraculoꝝ multiplicitatē. In eius em̄ assumptione miracula quattuor sunt ꝓpetrata. Primū quia mortē miraculose pściuit. Secundū quia in eius migratiōe miraculose aplos pntes habuit. Terciū q̄ in dormitione dolorem mortis nō sensit. Quarto q̄ corpore et anima iterū resurrexit. Proseqūr vt supra in sermone. lxxv. Secūdo ꝓpter maioris gratie et glorie in hoc festo perceptionē declara vt supra. Tercio ꝓpter specialis priuilegij exemptionē. Sunt enim dumtaxat quattuor festiuitates priuilegiate tpe generalis interdicti, vicz festum pasce. pentecosten. natalis dñi. et festum assumptionis Marie. Ita q̄ in his diebus tpe generalis interdicti pñt campane pulsari et diuina officia apertis ecclesiarū ianuis ⁊ alta voce celebrari, excōmunicatis tñ et interdictis exclusis, vt habet in. d. ca. alma. supra allegato ⁊c.

¶ De sancto Bartholomeo.

Sermo. LXXVII.

Facta est cōtentio inter discipulos Jesu quis eoz videret esse maior. Lu. xxij. Super illo verbo Beda sic ait. Sicut boni in scripturis exempla patrū q̄bus pficiant et humilient requirunt. Sic reprobi si quid forte in electis reprehensibile inuenerūt q̄si suas ex eo nequicias obtecturi libenter solent amplecti. Ideo multi ardētius legunt q̄ facta est cōtentio inter discipulos xpi. Ad hoc Ambro. sic ait. Si em̄ cōtendant apli nō excusationi obtenditur sed cautioni proponit. Caueam⁹ ergo ne inter nos de prelatione possit esse contentio ad ostendendū q̄ inter seruos xpi non de maioritate sed de humilitate debet esse cōtentio. sed q̄ gloriosus ille ꝓnceps Bartholomeus apls illa virtuosa cōtentione de mundo carne et diabolo gloriosissime triumphauit. Ideo ad singularē eius gloriam euangeliū de cōtentione in eius festo legitur. Cuius initium sunt verba thematis. In quibꝫ duo innuunt. Primū est cōtentionis qualitas. Secundū ipius ꝓtentionis materia. ibi. quis eoz videretur esse maior ⁊c. ¶ Quantū ad primū nota q̄ duplex est cōtentio. scz inordinata ⁊ laudabilis siue meritoria. Inordinata ꝓtentio et p̄ sequens que est peccatū dicit q̄tuor modis. Primo cum cōtenditur mō ⁊ animo quo nō est cōtendendū. verbi grā. Cum aliq̄s clamore inordinato veritatem impugnat vt animos simpliciū vel iusto⁹ puertat: talis cōtentio est peccatū mortale. Que ab Amb. sic diffinit. Cōtentio ē impugnatio veritatis cū cōfidentia clamoris. Hoc mō cōtendunt heretici cū catholicis. Hanc ꝓtentionē phibet apls. ij. Thimo. ij. Noli verbis ꝓtendere. Subdit causaz. Ad nihil enim est vtile nisi ad subuersionem audientiū. Aliud exemplū. Cū quis falsitatem impugnat et ex modo inordinato scandalum generat. talis ꝓtentio etiam est peccatū mortale. vt dicit sanctus Tho. scda scde. q. xxxviij. ar. j. Si autem ex tali inordinatione nō generatur scandalū aliorum tunc talis cōtentio est solum venialis. Si autem ex modo debito impugnēt falsitatem. tunc cōtentio nullum est peccatū. Secundo cōtentio dicitur inordinata. et sic est peccatū. Cum cōtenditur in loco in quo nō est cōtendendū. verbi gratia. Ille cōtendit in iudicio qui impugnat veritatē iusticie. Et ille in disputatione qui impugnat veritatē doctrine. Et sm hoc si cōtentio litigiosa in iudicio est generatiua odij ⁊ scandali tūc est peccatū. Hoc ergo mō nō est licitū sua repetere ꝓtentōe litigiosa maxime viris pfectis. hoc vult saluator Mat. v. Et q̄ vult in iudicio tecū ꝓtendere et tunicam tollere dimitte ei et pallium. Si autem talis cōtentio in iudicio fieret ex causa debita tūc licitū est in iudicio sua repetere. Nam vt dicit Gre. Nō solū cura debet

esse ne nostra subtrahant: sed ne rapientes nō sua semetipos pdant. Item si talis cōtentio fieret in ecclesia pfertim a laicis esset inordinata et peccatū. qz in ecclesijs ꝓhibet strepitus iudicioꝝ secularium. vt habet in. c. ij. de emuni. eccle. li. vj. Tercio cōtentio dicitur inordinata z p ꝓsequēs peccatū cum cōtendit ab eo a q̄ nō est cōtendendū. puta cū ꝓtentio excedit ꝓueniētiā psonaruz et negocioꝝ. Sic ꝓhibet religiosis cōtendere. ij. ad Thimo. ij. Seruū dñi nō oportet litigare sed mansuetū esse ad oēs. Sic etiā si ꝓnceps quē decet ē liberalē. p minimo cōtendere zc. Quarto cōtentio dicitur inordinata cū ꝓtendit de eo de q̄ nō est cōtendendū. qualis fuit cōtentio discipuloꝝ christi. de qua thema. Facta zc. Inter q̄s nō erat cōtentio cum intentōe impugnādi veritatē. qz vnusq̄sq̄z defendebat qō verū sibi videbat. et ideo cōtentio nō fuit in eis peccatū mortale. erat tñ in eoꝝ cōtentione inordinatio. qz ꝓtendebāt de quo nō erat cōtendendū. scz de primatu honoris. nōdum em̄ erant spirituales vt dicit ibidem glo. Vñ et dñs ꝓsequenter eos cōpescuit. nam tūc venialiter peccauerunt. Vñ tāq̄z carnales reꝓhendunt vt dicit sctūs Tho. vbi supꝝ. Alia est ꝓtentio laudabilis z meritoria inquantū cōtendere idem est sic certare vel feruere in penis hui⁹ mūdi p ꝓpoleratis ad habendā vitā eternā. Unde Luc. xij. Cōtendite intrare p angustā portam. Ubi Cyrillus sic ait. Angusta etiam porta erumnā et patientiā sanctoꝝ significat. sicut em̄ pugnātis victoria strenuitatē militis attestat. sic pclarū efficit varia possessio laborū et tentationū. Hāc ꝓtentionē btūs Bartholomeus habuit. put in eius legenda quā hic applica. B Quantū ad secundū nota q̄ tria sunt p q̄ magni fieri possumus apud deū. Primū est ex diuino timore. quē si habuerim⁹ veraciter nobis magna bona inde ꝓueniunt q̄ habita magnos nos faciūt coram deo. Vñ Judith vj. dicit. Qui timēt te magni erunt apud te p oīa. i. p omne tps. hic in merito. et in futuro in pmio. q̄ em̄ timet deū oīa timēt eū. Eccī. xxiij. Nihil melius q̄z timor dei. est em̄ custos perseruans hominē ab omni malo Thob. iij. Habebis multa bona si timueris deū. Quomodo aūt hunc timorē acq̄rere possum⁹ certe facillimū esset si aptos oculos haberemus. q̄ cuiq̄z em̄ ꝓsiderationis nostre oculos vertimus timoris materiam inuenim⁹. si em̄ sup nos oculos attollimus inuenim⁹ ibi iustū iudicē deū q̄ nullum peccatuz relinq̄t inultū. ꝓpter qō dicit apls ad Heb. x. Horrendum est incidere in manus dei viuētis. Hoc timore fuit impletus Hieremias q̄ dixit. Quis te nō timeat rex israel Hinc Job. ix. Uerebar oīa opa mea sciēs q̄ nō ꝑceres delinquēti. qō exponēs Hze. et hī de pe. di. j. c. si peccatū. Dauid dicit. Delinquēti nequaq̄z ꝑcit deus. qz delictum sine vltione nō deserit. aut em̄ hoc in se homo penitus punit aut de⁹ cū hoīe vindicās ꝑcutit. nequaq̄z ꝑctō parcitur. qz nullatenus sine vindicta laxatur. Si vero post tergū respicimus videmus turbā magnā quā nemo dinumerare poterat ex oībus peccatis et negligentijs q̄ sub celo sunt q̄ ex ꝓmissione mali et omissione boni cōmittimus incessanter. quoꝝ nullū remanebit impunitū. Job. xx. Luet oīa q̄ fecit Eccs. xij. De oī errato ducz te dñs ad iudiciū. Si aūt aī nos vidē⁹ mortē piculosam formidolosamq̄z snīaz. de quibus Eccī. vij. Fili memorare nouissima z in eternū nō peccabis. Sup q̄ dicit Ber. Horribilis horrorē iudicij tremendū valde discrimen ab oculis cordis elōgari nullatenus patiaris. Si ꝓo infra respexeris vides infernū. pfundū fauciby hyantē et dicentem. Affer affer infigeverubꝫ bullientibꝫ imerge caldarijs. Si ꝓo interi⁹ te aduertas inuenies te obrutū defectiby infinitis. Si ꝓo circūspexeris vides te positū in mille piculis. Hec oīa cū in corde hoīs cōgesta fuerint nisi hō durior sit lapide timore replebitur vsq̄z ad summū. L Facit aūt timor dñi q̄ttuor fructus q̄ nos veraciter magnos faciūt. Timor em̄ dñi interficit crimina. lia. nā inducit charitatē. sicut seta introducit filū q̄ aduenīēte expellit peccatū. vt dō i c. sicut seta. de pe. di. ij. Scō timor despicit tpalia p displicentiā. Tercio nō admittit carnalia p resistētiā. Job. vj. Qui timēt dñm custodiūt mādata. q̄ iubēt mandata carnalia nō admitti. Quarto est gre xpi cōseruatio. Est em̄ qōdā recluso⁹ z vas solidū in q̄ gre q̄ date fuerūt ꝓseruant. Eccī xxxij. Timēti deū nō occurrēt mala sz i tē-

tatione illū deus ꝓseruabit. Secundū qō nos magnos efficit apud deū est amor diuinus. Cum em̄ oēs asserāt q̄ charitas sit virtus maxima ꝓsequens est vt qui eā possidet magnus sit necesse est. ¶ Sunt tria in amore diuino ꝓpter q̄ habentes eū magni fiunt. Primo q̄ amor deū in se cōtinet qui cum adeo magnus sit q̄ ꝑm p̄s. magnitudinis eius nō sit finis. ideo qui p charitatē deum q̄ est maximus in anima sua possidet necesse erit q̄ ipse ex hospite suo magnus sit. Secundo q̄ charitas est quodammō oīs virt⁹. Aug. ¶ Mater charitas est custos omniū virtutum q̄ est datrix formarū. Sicut em̄ deus est summus bonū in se oīa cōtinens bona. sic charitas est virtus in se cōtinēs omnes virtutes. cōnexe em̄ sūt virtutes nec vna sine altera p̄t esse virtus ꝫ vnaquęq; vires sumit a charitate. Tercio q̄ per charitatē inhabitantem ꝑticipamus merita christi. omniū sanctorum et merita vniuersalis ecclesie. p̄s. Particeps ego sum oīm timentiū te et custodientiū mandata tua. et quia talia magna sunt necesse est nos magnos esse. Tercio magni erimus per humilitatis nitorē. quāto em̄ in oculis nostris erimus humiliores tanto corā deo sum⁹ maiores. Hinc j. Re. xv. dicit ad Saul. Nōne cum esses paruulus in oculis tuis caput in tribubꝫ israel factus es. Quia vt ait veritas Mat. xviij. Quis q̄ se hūiliat exaltabit. Et in eū gelio nostro. Qui voluerit esse maior fiat sicut minor. scꝫ ꝑ humilitatē. et qui p̄cessor sicut ministrator. Et Mat. xx. Quicunq; voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Quid aūt sit in humilitate ꝓpter qō habētes eam tam magni estimēt. dico q̄ humilitas meret gratiā q̄ miro mō magnificat habentes eā. vt patet de beata virgine. Ideo dicit Jac. iiij. Deus superbis resistit humilibꝫ aūt dat gratiā ¶ Sciendum aūt est q̄ ad humilitatē quattuor gradibus siue exercitijs ascendim⁹. Primo cū nos semp ad meliores cōparemus quorū vitā cū ꝓspicimus q̄longe est a nobis humiliamur ex hoc in oculis nr̄is. Hinc Nume. xiij. Dr. Vidim⁹ gigātes quorū ꝓparatione q̄si locuste videbamur. Berū. Elige tibi modo cōsilio hominē cuius vite exemplar sic cordi tuo insederit vt q̄tiens ei⁹ recordatus fueris ad reuerentiā cogitati assurgas et teip̄m ordines et cōponas ac si p̄sens sit. Secō erimus humiliores ad maiorū ꝓiorū ꝓsideratione. Cū em̄ mala nostra et defect⁹ sint infiniti vt quorsum nos vertamus innumerabilia videamus: merito clamabimus in celū dicētes. Circūdederūt me mala quoꝝ nō est numer⁹. Hāc cautelā habuit Paulus q̄ cum innumera bona habuisset auertit se ab eis. et intuitus mala sua vt in humilitate se cōseruaret dicit. Ego sum minimus apl'oꝝ q̄m p̄secut⁹ sum ecclesiā dei. Hinc Bre. Cū bonū fratres agitis semp ad memoriā mala reuocate vt dū caute culpa inspicit nūq; incaute de bono ope superbiamus. Tercio humiliamur si occultū dei iudiciū semp timeam⁹ dicentes in cordibꝫ nostris illud Eccl. ix. Sunt iusti atq; sapiētes et opa eoꝝ in manu dei sunt. Et tū homo nescit vtrū amore vel odio dignus sit. oīa in futurū incerta sunt. Quarto erimus humillimi cū iteꝝ in altiorē statū sanctitatis ꝓmoti bona dñi cōtemplamur in cui⁹ ꝓparatōe esse bonuꝫ creature fauillet cineri cōparat. Ex q̄ fit vt quāto sanctiores magnalia dei ꝓtemplantur tāto erunt hūliores. Nō nobis pulcre ꝑ Ezech. describit. j. c. vbi dr. Cū audierūt alia vocē de firmamēto dimittebāt alas suas. Nō exponēs Bre. dicit. Sancti virē q̄ altius apud deū ꝓficiūt eo subtili⁹ se indignos deprehendūt. q̄ dū ꝓmi lucidi fiunt quicq̄d eos in se latebat inueniūt et tāto sibi foras deformes apparēt q̄nto minus pulcrū est q̄ intus vidēt. Que oīa sanct⁹ Bartholome⁹ fecit q̄ p̄dictas ꝓditōes habuit. tō merito apud deū magn⁹ est. vt ptꝫ in ei⁹ legēda. quā si placet p ptes applicare.

¶ De sancto Bartholomeo.

Sermo. LXXVIII.

Facta est cōtentio inter discipulos Jesu quis eoꝝ videret esse maior. Lu. xxij. Ad experientiā audimus quādo cordule simul cōueniūt in lutina siue cythara dulces melodie et cōcordes redduntur que faciūt alleuiationes etiam possessis a demonibꝫ. Sēcut legitur de Saul. j. Regū. xvj. Qui cū a spiritu maligno vexaret percutiebat David cythara et ille meli⁹ ferebat et refocila

labatur. Quia vt dicit lyra sup eodē loco. Melodia bene concordans attrahit ad sē mentis intentionē sic q̄ homines audientes melodias ad alia nō sunt attenti, et sic potest alleuiare afflictionē a demone causatam. Ecōtra autē si cordule simul dissonant discrepās sonus efficit. Spiritualiter sic est de hominib⁹ qñ sunt cū illis cum quibus cōueniunt in moribꝫ dulcem reddunt laudis ꝛ cōfessionis melodiā. Si autem iungant cum discordantibꝫ in moribꝫ et in fide ecōtra reddūt ineptas cōtentiones et discordias. Figurā habem⁹ de sancto Petro, hic cum iunctus esset christo et alijs aplis dulcem fecit sonū alte etiam cōfessionis qñ dixit. Tu es christus filj⁹ dei viui. Mat. xvj. Sed cum iunctus fuit iudeis malis in domo Cayphe distortū fecit sonum dicēte euangelista, q̄ cepit anathematizare et iurare q̄ nō nouisset hominē. Mat. xxvj. Vide q̄ dissonās vox quē prius cōfitebat deum et hominē, hunc iā abnegando solum cōmemorat hominē. Sic apostoli quādo fuerūt iuncti in humilitate dulcem fecerūt sonū cōfessionis. Juncti aūt in elatione dederūt sonū ꝓtentionis sicut dicit thema. Facta est ꝛc. In q̄busverbis duo tanguntur. Primū est discipulorum cōtentionis carnalitas. Secundū cōtentionis causalitas, ibi. Quis eorum videretur ꝛc. Circa primū tria veniunt declaranda. Primū dicitur diuisionis, secundum abominationis, tercium determinatōnis. Primū declarandū dicitur diuisionis.

¶ Vbi nota q̄ triplex est cōtentio, scz viciosa et fugienda, periculosa et metuenda, fructuosa et appetenda. Contentio viciosa est duplex. Una est que fit cōtra deū. Alia que fit contra proximū. Prima viciosa scz cōtra deum vt cōtradicentes volūtati dei. Tales fuerūt filij israel Deut. xxj. Semp cōtentiosi fuistis cōtra dominū. Sed non est cōtra eum cōtendendū ꝓpter tria. Primo qz potentissim⁹. ꝛō nō potest cōtendendo supari, nec homo potest in hoc lucrari. Job. xxix. Nunq̄d qui cōtendit cum deo iam facile acquiescit? Et Job. ix. Quis resistet et pacē habeat? quasi diceret nullus. Secūdo qz sapientissimus. ideo opus suum nō debet calumniari. ps. Omnia in sapientia fecisti. Tercio qz optimus nil mali fecit. Dar. vij. Bene oīa fecit, hyonissi⁹. Optimi est optima facere. Ideo puer. iij. Nō ꝓtendas aduersus dñm cum ipe tibi nil mali fecerit. Hoc mō discipuli et pīertim beatus Bartholomeus nō contendit ꝓtra dñm. Aplica hic legendā theatre de missione in Indiam. ¶ Alia est ꝓtentio viciosa q̄ fit ꝓtra ꝓximū, et talis est quadruplex, scz emulationis, disputatōis, litigationis, et ostentationis. Prima dicitur emulationis q̄ ꝓcedit ex inuidia quam habent ad inuicē aliqui erga suos, vicz p̄dicatores et doctores et alios. Nā cum vident doctorē aliorū laudari magis et in opinione ꝑ suum, inuidēt et cōtendunt cōtra laudantes alios. Talis fuit ꝓtentio inter Corinthios ad fidē cōuersos q̄s Paul⁹ reprehendit. j. ad Cor. j. dicēs. Significatum est mihi de vobis fratres mei ab his q̄ sūt cloes, quia ꝓtentiones sunt inter vos, hoc aūt dico qō vnusq̄sq; vrm dicit. Ego q̄dē sum Pauli, ego aūt Appollo, ego vero Cephe ego vero xpi, diuisus est xps. et. iij. c. dicit. Cū sit inter vos zelus et ꝓtentio, nōne carnales estis, id est sensuales et bestiales. Estimabāt nāq; illi corinthij q̄ q̄ a meliore et maiore esset baptizat⁹ ille maiorē gratiā assequeret q̄si hoies darēt gratiā, et sic q̄ babebāt affectionē ad vnū illū magꝫ cōmendabāt. et ꝓtendebāt ꝓtra baptisatos vel cōuersos ab alijs tāq̄ a nō sanctis ita hoibus et nō tantā gratiā cōferentibꝫ. inuidebāt inuicē. Sed magn⁹ error erat iste qz hoies nō sunt collatores sacramentalis gratie sed xpus. et ideo Paul⁹ eos reduxit ibidē. iij. c. dicēs. Quid ergo est appollo, q̄d aūt paul⁹? ministri ei⁹ cui credidistis, ꝛ vnicuiq; sicut dñs dedit, ego plātaui appollo rigauit sed de⁹ incrementū dedit, ita neq; q̄ plātat est aliq̄d. neq; q̄ rigat, sed q̄ incrementū dat de⁹. Similiter etiā ꝓtendebāt romani et iudei cōuersi ad fidē. Dicit enim Hiero. in ep̄la ad Roma. Romani q̄ ex iudeis et gētibꝫ crediderūt bi supba ꝓtentio nevolebāt se alterutrū exaltare. nā iudei dicebāt, nos sum⁹ ppl's dñi q̄s ab initio fouit et dilexit, nos circūcisi ex genere Abrāe et stirpe sancta descendimus, nos de egypto signis ꝛ virtutibus liberati mare sicco pertransiuim⁹ pede, nos per quadraginta annos experti sum⁹ mirabilia magna dei.

nos soli digni fuimus accipere legē et vocem dei loquentis audire, nobis ꝓmissus est christus, ad quos ipe venisse testat, Dicit enim, Nō sum missus nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel. Cum vos canes potius q̄ homines noluerit. Non est ergo equū vt vos hodie idola deserētes cōparemini nobis. Ecōtra gentiles dicebant, Quanto maiora circa vos dei bñficia narraueritis tāto maioris criminis reos vos esse monstrabitis. Semper em̄ his omnibus ingrati fuistis, nam ip̄is pedib⁹ q̄bus ꝓtransistis mare postea ante idola ludebatis. Nanna vobis fastidiū fuit et semper in deserto cōtra deū murmurastis. Sepe deū ad iracundiā ꝓuocastis, et ad vltimū christū in lege et ꝓphetis promissum occidistis. Nos nāq⁹ vobis digniores sumus qui vt de christo audiuim⁹ mox in eū credidimus. Ideo q ꝓphetam de nobis dñs ait, Populus quē nō cognoui seruiuit mihi. Unde ꝓstat nos nō ex industria sed ex ignorātia deliquisse. His ergo altricantibus apl's medius inter eos oēs eorum cōtentiones dirimēs ad vnā cōcordiam eos adduxit ostendēs nullos eoꝝ meritis suis esse saluatos, quia omnes iudei ꝛ oēs gentiles sub pctō tenebant sed q dei gratiā liberati sunt. Ideo dicit Ro. ij. Nō enim est ꝑsonaꝝ acceptio apud deum. Et. iij. c. Nō est em̄ distinctio, oēs enim peccauerunt et egent gratia dei. Et. x. c. Omnis q̄ credit i illū nō cōfundet. Nō est em̄ distinctio iudei et greci. Nam idē dñs omniū diues in omnes qui inuocant illū. Sic et discipuli Johānis baptiste forte cōtendebāt de Johanne baptista et de christo Joh. iij. Sic et quotidie cōtendunt aliqui de p̄dicatoribus et doctoribus et de fundatorib⁹ religionum ac de sanctis. Pro quib⁹ facit exemplum illud quod ponitur in legēda Johannis baptiste q duo doctores erant famosissimi quorū vnus in magna deuotōe habebat Johannē baptistaz. Alius vero Johannē euangelistam. Cum q̄libet satis sanctū suum et alterū alteri ꝓferret. tandez cōcluserunt se facere velle publicā disputationē ad ꝓbandum q̄s maior esset. ſz nocte p̄cedenti disputationē Johānes baptista apparuit suo deuoto, et Johānes euāgelista suo reuelātes q disputationē talem dimitterēt, quia ip̄i bene cōcordarēt in celis, ita et ip̄i deberēt cōcordari in terris et demū in supnis viderēt hanc veritatē ¶ Secunda cōtentio viciosa dicit disputationis, scz cum q̄s in disputatōe cōtendit. Tripliciter aūt est viciosa talis contentio. Primo quia est cōtra doctrine et sciētie veritatē. Secūdo quia est cōtra modestie cōgruitatē. Tercio mō ꝓpter materie vtilitatē. Cōtentio primo qñ scz est impugnatio veritatis aduertenter et modo inordinato et cum clamore et hmōi est peccatū mortale fm sanctū Tho. scōa scōe. q. xxxviij. Et sic diffinit eam Ambro. dicēs. Contentio est impugnatio veritatis cū cōfidentia clamoris. Hoc modo cōtendūt cū catholicis hereticī, vñ hoc est peccatū mortale, et ita nō est licitū in disputatōe cōtendere. Unde ꝛ apl'us ad Gal. v. ponit cōtentiones inter opera carnis. De quibus dicit q talia qui agunt regnū dei nō cōsequentur. quod videtur intelligendū de rebus importātie vt q̄ ptinent ad fidē vel bonos mores vel determinata p ecclesiā vel ptinētia ad doctrinas vtiles vel alia notabilia. Nā cōtentio q̄ fit inter pueros etiā cōtra veritatē nō videtur mortale. Secundo mō cōtentio est peccatū qñ etiā fieret p veritate et ꝓta falsitatem sed modo inordinato ꝛ cum clamore. ita et hmōi, et tunc videt venīale peccatum fm sanctū Tho. vbi sup̄. nisi forte tanta inordinatio fiat in ꝓtendēdo q notabile scandalū sequat alioꝝ. qz potest esse mortale. Uñ apl's postq̄ dixisset. ij. Thimo. ij. Noli cōtendere verbis, subdit causaz. Ad nihil em̄ vtile est nisi ad subuersionē audiētium. Subuersio autē importat notabile scandalū. Sz si fiat cōtentio ad impugnādum falsitatē debito mō tunc nullū peccatum est sed laudabile est, et sic catholici cōtendunt ꝓtra hereticos ad defendendū veritatē. ¶ Sed p maiori intellectu huius dubitat nūq̄d licitū est disputare cum hereticis. Ad hoc rñdit Alex. de ales in. ij. q hereticⁱ aut est ab ecclesia p̄scisus ꝓpter ptinacem sententiā, aut nō. Si primo mō tunc non est cum eo habendū concilium. Juxta illud p̄s. Nō sedi cum cōcilio vanitatis. Et de hoc apostolus dicit ad Titū iij. c. Hereticū hominē p ost primā ꝛ secundam correctionē deuita. Uñ hereticī post

damnationē nō vocantur ad cōciliū. Sicut patet, xxiij, q. j. c. maiores. Si vero heretici adhuc sunt corrigibiles licitū est cōtendere et disputare cum eis vt ad fidē reuocentur, vel vt falsitas eorū alijs manifestetur. Hoc aūt intelligendū est de pbatis in doctrina, quia periculosum esset simplicibus cum hereticis disputare. Et de clericis, quia laicis, phibet sub pena excōmunicationis de fide catholica disputare, vt in c. quicūq;, §. inhibemus, de here, li, vj, et in c, sicut in vno, eo, ti, et in, l. nemo. C. de sum. trini. Tercio modo cōtentio est viciosa ꝓpter materie inutilitatē, vt cū fiunt cōtentiones de rebus nullius vtilitatis vtrū sic vel aliter sint. Vñ apls ad Titū, iij. Stultas aūt qstiones et genealogias ⁊ cōtentiones et pugnas legis deuita. sunt em̄ inutiles et vane. Sicut est cōtentio de Maria magdalena si fuerit meretrix vel virgo corpore vel corrupta. De Johe euangelista si est in paradiso terrestri cū corpore vel i gloria vel in mundo corpus eius et hmōi.

K Tercia cōtentio viciosa dicit litigationis, scz cum aliqs in iudicio contendit. Et est viciosa dupliciter. Primo rōne iusticie, qz scienter litigat cōtra iusticiā. et sic est peccatū mortale. Secūdo rōne scandali. scz illius a quo petitur, et hoc intellige si est scandalū pusillorū nō phariseorū. Et tunc est phariseorū qñ declarat eis sua nō esse q̄ ab eis petunt, vel iniustā causam fouere et tñ ex malitia nolūt debitū facere sed turbā tur et scandalizant, qz tūc nō est necesse desistere, ꝟm notata in, §. ergo, xiij, q. j. Alias aūt quādo subest causa debita licitū est in iudicio cōtendere et sua repetere q̄uis sit periculosum, ꝓpter multa mala q̄ ibi immiscentur, scz odia, mendacia, fraudes. periuria ⁊c, q̄re viris pfectis nō cōpetit in iudicio cōtendere. Vñ Mat. v. Et qui vult in iudicio tecum contendere et tunicā tollere dimitte ei et palliū. Nō est tñ talis ꝓtētio phibita. Alias ius canonicū et ciuile esset damnandū, qz frustra esset institutus ordo iudiciarius in iure canonico et ciuili si nō esset licitū et iustū cōtendere in iudicio ob sua repetēda et ꝓpulsationē iniuriarū ⁊ obuiandū iniusticijs et calumnijs. Ideo dicit Grego. Nō solū cura debet esse ne nostra subtrabant, sed ne rapientes non sua semetipos perdant. Q autem dicit apls, j. Cor, vj. Secularia iudicia si habetis omnino peccatū est in vobis. Intelligit de cōtentione iudiciaria que fit apud iudices infideles, vt ibi dicit ꝓ aplm. Hoc em̄ phibetur vicz infideles esse iudices i fideliū causis. Vel intelligitur de cōtentione iudiciali etiā apud fideles, sed cū fraudib⁹ mendacijs et iniusticijs. Vñ ibi dicit apls. Quare nō magis fraudē patimini sed vos fraudatis. Vel qñ in cōtendendo et repetitiōe suarū rerū scandalū sequeret vt supra dictum est. Vñ dicit Grego. Dum ꝓ terrena re pax a corde cum christo scindit apparet q̄ plus res q̄ ꝓximus amat. L Quarta cōtentio viciosa dicit ostentatōis. De q̄ thema, Facta est cōtentio scz inter discipulos christi quis eor videret ee maior. Cū enim fit cōtentio nō cum intentione impugnandi veritatē sed ex titillatōe quadā honoris vel glorie. quō discipuli xpi ad inuicem cōtenderūt, sic ꝓtentio est peccatū veniale. Nā vt dicit sanct⁹ Tho, scōa scōe, q. xxxviij, discipuli nō cōtendebāt cum intentione impugnādi veritatē. qz vnusq̄sq; defendebat qō verū sibi videbat. et ideo talis cōtentio nō fuit eis peccatū mortale. Erat tñ in eor cōtentione inordinatio, qz cōtendebāt de eo de quo nō erat ꝓtendendum scz de primatu honoris, nondū enim erāt spirituales sicut dicit glo, ibidē. Vñ ⁊ dñs ꝓsequenter eos cōpescuit dicēs, Reges gentiū ⁊c. Nam tūc venialiter peccauerunt vñ tāq̄ carnales reprehendunt.

M Secūda cōtentio dicit piculosa et metuenda qua deus contendet cū venerit ad iudiciū cum peccatorib⁹, Joel, iij. Congregabo oēs gentes et ducā eos in vallem Josaphat et disceptabo cū eis, et quō ⁊ de quo cōtendet habet Mat, xxv. Similiter sicut dñs cum dispensatore suo de rōe reddenda dicēs. Redde rationē villicationis tue, Lu, xvj. hec ꝓtentio est piculosa. Hoc ꝓsiderans Job, xxxiij. Nolo vt multa fortitudine mecum ꝓtendat ne magnitudinis sue mole me premat. q̄si diceret. Si ita stricte ꝓputet quis subsistet, ideo per elemosynas et lacrimas pax cōponēda est. Mat. v. Esto ꝓsentiens aduersario tuo cū es in via ne forte te tradet iudici. In hac ꝓtentione erunt apostoli iudices Matth, xix.

Sedebitis sup sedes iudicantes.xij. trib⁹ israel. Hos scabinos debemus nobis facere amicos. et placabiles dando ꝛenia elemosynaꝝ. et oratiōū iuxta dictū cōmune Munera placāt homines⁊ deos⁊ ꝑtim in honore sancti Bartholomei. Applica partē legēde de magistro q̄ omni anno festum de sancto Bartholomeo celebrauit solenniter. ¶ Tercia cōtentio ꝺr fructuosa et appetenda sc⁊ ꝓtendere cōtra mūdum carnē ⁊ diabolū. Luc.xiij. Cōtendite intrare p̄ angustā portā. vbi Crisosto. sup Mat. Porta perditōis est diabol⁹. porta vite xp̄s. ꝑs. Hec porta dñi iusti intrabūt in eam. sed arta q⁊ pauci viuūt xp̄iane multi mūdane. Ideo sicut ducentes nauē sursum cōtra aquā sic nos oportet cōtendere cōtra mundū. Mat.xj. Regnū celoꝝ vim patitur et violenti rapiunt illud. Cirillus. Angusta etiā porta crumnā ⁊ patientiam sanctoꝝ designat. Sicut em̄ pugnarū victoria strenuitatē milit⁊ attestat: sic p̄claru⁊ efficit varia ꝓpessio laboris et tentationū. Sic ꝓtendit beat⁹ Bartholomeus ꝑ in eius legēda quā hic applica. ¶ Secundū declarandu⁊ de cōtentione viciosa dicit abominatōis Est em̄ abominabile hoc vicium ꝓpter q̄tuoꝝ. Primo ꝓpter cōfusionē. Secōo ꝓpter horr⁊ationē. Tercio ꝓpter deriuationē. Quarto ꝓpter destructionē. Primo ꝓpter confusionē. Cōtentio nāq⁊ facit ipos ꝓtentiosos abominabiles et exosos hominib⁹. similes canib⁹ q̄stū ad actū et demonib⁹ q̄ntum ad malitiā. q⁊ em̄ nō vituperabit hominē semp clamantē cōtendentē. paratū ad oīa cōtradicere. sentētiam suā verā vel falsam supbe et ptinaciter defendentē. Ideo Aug⁹. ait. Nihil est ita simile actib⁹ demonū sicut litigare. Et ꝓuerb.xvij.c. Semp iurgia q̄rit mal⁹. Angelus aūt crudelis mittet ꝓtra eū. nā instigante diabolo cōtentiones fiūt. Cui summe displicet ꝓcordia hominū. Applica hic exemplū in vitaspatrū de duob⁹ germanis in heremo q̄ cum in maxima ꝓcordia vixissent nūq⁊ cōtentionis verbū habētes. vn⁹ eoꝝ instigatus a diabolo quadā die dixit. Tantū est q⁊ nō facimus aliquā cōtentionem faciamus vnā ⁊c. Vide in sum. Antonini. ij. pte. titu. iiij. c. ix. §. ij. in fine. Secundo abominābda est ꝓtentio ꝓpter bonorationē. Est quidē homo q̄ cōtentiones fugit dignus honore. Vñ ꝓuerb.xx. Honor est homini q̄ sepat se a ꝓtentionib⁹. oēs autem stulti miscēt se ꝓtumeliis. Et paul⁹. ij. Thimo.ij. Seruū aut⁊ dñi nō oportet litigare sed mansuetū esse ad oēs. Quāti autem meriti sit apud deū nō ꝓtendere clarū esse patet p̄ illud quod legit in vitaspatrū. q⁊ orante sctō Macharioꝝ insonuit ad eum dicēs. Mondū ad mensurā duarum mulierū venisti q̄ habitāt in ꝓxima ciuitate. Cūq⁊ q̄siuisset macharius et inuenisset eas cōuersationē earū interrogauit. Ipse vero dixerūt q⁊ erāt mulieres duozū fratrū et p̄. xv. annos simul fuerāt nec verbū contentiosum fecerāt. nec vnq⁊ aliq̄ earū dicto vel facto aliā cōtristauerat. qō audiēs macharⁱ⁹ bñ edificatus recessit. Tercio est abominanda cōtentio ꝓpter deriuationē. ab illa siquidē sepe deriuant plurima scādala odia dissensiōes rixe. q̄nq⁊ post multa verba venitur ad verbera. ꝓterea ꝺr Eccī.xj. Ab vna scintilla auget ignis⁊ a doloso augetur sanguis. et. xxviij. Lis festinās effundit sanguinē. Quarto est abominābda contentio ꝓpter destructionē. multa em̄ bona destruit cōtentio. Primo obnubilat intellectū et puertit iudiciū rōis. Ideo dicebat Job.vj. Rndete obsecro absq⁊ ꝓtentōe et loq̄ntes id qō iustū est iudicate. q̄si diceret q̄diu ꝓtenditis iuste iudicare nō potestis Secōo corrumpit affectū. Jac.iij. Si zelū habetis animarū et ꝓtentiones fiūt in cordibus vestris nolite gloriari. Tercio impedit ꝑfectū et subuertit corda audientium. ij. ad Thi.iij. Noli verbis ꝓtendere. ad nihil em̄ ē vtile nisi ad subuersionē audiētiū. Quarto eneruat charitatē. ij. Cor.xij. Ne sint inter vos ꝓtentiones ⁊c. Nota ibi pessimā sequelā que tota est ꝓtra charitatem. Quinto diuidit vnitatē. j. Cor.j. Idipm dicatis oēs et nō sint in vobis scismata ⁊c. sequit. diuisus est xp̄s. Sexto destruit totius opis bonitatē. Jac.iij. Ubi zelus⁊ cōtentio ibi incōstantia ⁊ omne opus prauū. Omne em̄ op⁹ q̄stumcūq⁊ sit bonū de se si p̄ cōtentionē fiat fit prauū. Sicut ipa p̄dicatio q̄ quidā ex ꝓtentiōe xp̄m annunciabant. sicut dicit ad Phil.j. Ideo hortatur apl's ibidē. ij. c. Nihil p̄ cōtentionē neq⁊ p̄ inanem gloriā supple faciatis vt in. c. ꝓsue-

tudo.xvj.q.v. ¶ Terciū declarandū de cōtentione dicit determinatōis. Nā licet nō sit cū aliquo ꝓtendendū tñ sapiens enumerat tria genera boīm. Primi sūt potentes.scōi locupletes.tercij linguati. Primi cū q̄bus nō est ꝓtendendū sūt potētes Vñ Eccī.viij. Nō litiges cū potenti ne forte incidas in manus illius. Potētes dicunt oēs supbi vel superiores dñi plati et parentes cum q̄bus nō est cōtendendum. Secūdi sunt locupletes. Vñ Eccī vbi supra dicitur. Nō cōtendas cū viro locuplete ne forte ꝓstituat cōtra te tibi litem. Multos pdidit aurū et argentū et vsq̄ ad cor regum se extendit cōuertit. Et licet piculosus sit cū talib ꝓtendere verbis. tñ piculosius est litigare factis. Q̄t paupes ꝓtenderūt cum diuitib i iudicio siue p possessionib ab eis occupatis siue p pecunijs et alijs rebus vsurpatis.et tandē diuites pualuerūt Ideo dicit puer.xix. Diuitie addunt amicos plurimos a paupe autē et hi quos habuerat separant. Et Isiō.in.c.paup.xij.q.iij.ait. Paup cū nō habet qđ offerat nō solum audiri cōtemnit sed et cōtra veritatez oppugnit. Cito violat auro iusticia nullāq̄ reus ptimescit culpā quā redimere numis estimat. Tercij cū q̄bus nō est litigandus sunt hoīes linguati et sine rōne loquentes. Vñ Eccī.viij. Nō litiges cū hoīe linguato et nō strues in ignē illius ligna. Sūt de hmōi genere mulieres garrule et litigiose. Vix vna domus reperit in q̄ nō sit huius pestis macula. Cōtendit mulier nūc cum vno.nūc cū alio.nunc cū viro.nō cum socru.nūc cū nuru.nunc cū vicina. Estq̄ cōtentio illi velut cibus. De hac sapiēs puer. xix.dicit. Tecta iugiter gstillantia litigiosa mulier.q̄si diceret.q̄ q̄ habitat in domo p stillāte q̄ vult declinare stillicidiū in vno loco inuenit i alio ita q̄ nō inuenit requiē. Sic et ille q̄ mulierē habet litigiosam i domo ipa equidē est venenū amarissimū turbās oia bona.qz vt scribit puer.xvij. Melior est buccella sicca cum gaudio q̄ domꝰ plena cū iniurijs. Inuehe cōtra mulieres ꝓpter quarū cōtentiones oriunt odia.scandala et rixe inter patrē et filiū.inter fratrē et fratrē.inter vicinū et vicinū zc.et quō tales debēt corrigi verbis et factis. Applica hic exemplū de quadā vetula in speculo exemplorum.di.ix.c.xciij. ¶ Secundū qđ in verbis thematis tangit est cōtentionis causalitas.scz vñ cōtentio causetur vel originet. Et q̄tū ad hoc dico primo q̄ ꝓtētio orit a supbia et inani gloria. Vñ a Gre.in moral.ponit filia inanis glorie. Ex eo vt dicit sctūs Tho.scōa scōe.q.xxxviij.ar.ij. qz cōtentio est quedā discordia in ꝓbis.discordantiū aūt vterq̄ in suo sensu stat et vnus alteri nō acquiescit. ꝓpriū aūt est supbie et inanis glorie ꝓpriam excellentiā q̄rere. Si aūt discordātes sunt aliq̄ ex eo q̄ stant i ꝓpꝛijs volūtatib.ita ꝓtendētes sunt aliq̄ ex eo q̄ vnusq̄sq̄ verbo qđ sibi videt defendit vt sic nō videat minus bñ q̄ alius cognoscere illud qđ ꝓtendit. Et ideo sicut discordia quandā ꝓtrarietatē importat i voluntate.ita cōtentio importat ꝓtrarietatez in locutione. Et q̄libet orit ex supbia et inani gloria.puer.xvij. Inter supbos surgia.qz supbus nō vult habere similē. Secundo causat ex auaricia. Jac.iiij. Unde q̄z bella et lites ex cupiscētijs vestris. Vñ Ambro.in.c.ira.xj.q.iij. Dñs misit apl̄os sine pecunia et virga vt remouerēt incentiuum litis et instrumentū vltionis. Seneca. Si hec duo pnoia meū et tuū tollerent de medio oia essent quieta. Tercio causat ex ebrietate.puer.xx. Luxuriosa res vinum.tumultuosa ebrietas. Piero.et hī in.c.vēter.xxxv.dist. Ubi ebrietas dñatur ibi furor. Quarto causatur ꝓtentio ex prava opinione.puer.xvj. Homo puersus suscitat lites.scz q̄ opinionē suam vult pferre alijs.

¶ Hic cadit dubiū. vñ surrexit illa contentio discipulorū. Ad hāc questionē respōdent aliqui q̄ habuit ortum ex eo. qz dñs quādo vocatus fuit ad cōuiuia deuotarū mulierū vel etiam phariseorū cum apostolis suis tunc delitiosa cibaria apposuit btō Bartholomeo tāq̄ magis delicate enutrito.quia dicit fuisse de regia stirpe ꝓcreat⁹. scz filius ꝓtholomei regis syrie.et sic delicate enutritus fuit.cui nō cōpetijt cibꝰ grossus paperū et cōmunis vt dicit Aug.in.c.nō coganꝫ.xlj.di. Nō coganꝫ diuites paperū cibis vesci.vtanꝫ ꝓsuetudine infirmitatis sue sed doleāt se aliter sustētari nō posse si ꝓsuetudinē mutāt egrotāt vtanꝫ pciosis dent paupibus vilia. Hec Aug⁹.et sic dicunt hāc fuisse causam ꝓtentiōis discipu-

lorum existimãtes ex hoc sibi beatũ Bartholomeũ tãq̃ nobilẽ ꝓferri in maiorit̃ate et honore q̃ reliquerat regias diuitias et xp̃m volũtarie secutus est in pauptate. Audierãt em̃ a xp̃o Mat.xix. Vos q̃ reliquistis oĩa et secuti estis me⁊c. Et ex q̃ beatus Bartholome⁹ plus ceteris dimiserat estimabant eũ sedẽ altiorẽ accipe.sed hac opinione tãq̃ apocrypha dimissa: q̃ ceteri apostoli plebei et de laboriosa piscatõe venientes ad xp̃m in delitijs nõ enutriti non debuissent inter se ꝓterea ꝓtendere si vidissent q̃ dñs delicatiora fercula b. Bartholomeo apposuisset. Ideo dicẽdũ q̃ duplex ꝓt esse causa hui⁹ cõtentionis. Primo em̃ potuit esse ista cõtentio pia et ex humilitate.q̃ audierũt illud Mat.xx.q̃ xp̃us dixit se in breui passurũ et moriturũ.et q̃ instabat dies passionis eius.ideo q̃sierũt inter se q̃s aptior post mortẽ xp̃i esse videret ad tenendũ eius locũ.quã opinionẽ sequitur Beda in omel. Nõ em̃ est verisimile q̃ imminente passione christi de maiorit̃ate cõtenderẽt.sic intelligẽdo q̃ vnusq̃sq̃ maiori tatem appeteret et maiorẽ se ceteris esse putaret vel etiã in corde sentiret.⁊ estimo pia fide q̃ ꝑ tãto de maiorit̃ate fuit ꝓtentio inter eos.q̃ vnusq̃sq̃ se minimũ reputabat et oẽs alios sibi ꝓferendos censebat. Isto modo fuit pia cõtentio inter Johannẽ baptistam et christũ. Dicebat em̃ Johes baptista Mat.iij. Ego a te debeo baptisari et tu venis ad me. Ecõtra dixit ihesus. Sine modo.sic nos decet⁊c. Sic etiã fuit pia cõtentio inter sctõs Benedictũ et Maurum vt legit̃.ij. dialogo⁹. Similiter inter beatũ Paulũ primũ heremitã et Antoniũ vt habet̃ in legẽda bti Pauli. Sc̃do dicit et verius q̃ hec cõtentio ꝓcessit ex elatiõe. Nã audiẽtes a christo discipuli Petro ꝓmissas claues regni celestis Mat.xvj. Etiam Jacobũ et Johannẽ ductos in montem trãsfiguratõis dñi Mat.xvij. Et matrem ipsor̃ ipis petijsse statum dignitatis Mat.xx. dolebãt aliquẽ sibi ꝓferri. Ideo ꝓtendebãt de hoc.nec mirũ q̃ adhuc carnales erant ⁊ spiritũ sanctũ in tãta plenitudine nõdũ acceperãt sicut postea. Et huic opinioni ꝓcordat lr̃a sequẽs ⁊c.

De sctõ Bartholomeo. Ser. LXXIX.
wann.xiij.

INtrate per angustam portã q̃ lata et spaciosa porta ducit ad perditionem. Mat.vij. In his verbis saluator nobis describit paucitatẽ saluandor̃ũ et multitudinẽ damnator̃. q̃ stultor̃ infinitus est numer⁹: et ꝙuis difficile corrigũ tur. Eccs.j. Quã angustã portam ⁊ artam viam perambulauit beatus Bartholomeus per quam intrauit in regnũ celor̃ bene ostẽdit eius vita strenuissima qua hic in mũdo cõtra hostes humani generis.videlicet carnẽ mundũ et demonẽ triumphauit.ipe nãq̃ ꝑ multas tribulatões ꝓuenit ad martyrij palmã.per multas abstinẽtias. per multas orõnes et vigilias. q̃ centies i die et centies in nocte orando genua flectebat et extremas mundi ꝑtes Indie q̃si pegrinus ingressus verbũ dei ꝑdicauit. Et postq̃ multis suis sermonib⁹ ad fidẽ ꝓuertit ꝑ martyrij palmã vitã finiuit. ecce q̃ angusta porta.ecce q̃ arta via ꝑ quã be. Bartholomeus ambulauit. In nullo em̃ a recta via ducente ad beatitudinẽ declinauit. neq̃ a dextris ꝓsperitatis. neq̃ a sinistris aduersitatis. igit̃ vt hũc seq̃mur hortatur nos saluator in verbis thematis dicens. Intrate ꝑ angustã portam.et causam subiungit.q̃ lata ⁊ spaciosa porta ducit ad ꝑditionẽ vbi supra. Pro gr̃a. Aue Maria. Intrate ꝑ angustã portam ⁊c. vbi supra. Inverbis thematis duo nobis ostendũt. vicz paucitas saluandor̃ũ q̃ est illor̃ q̃ intrant per angustã portã siue viã. Et multitudo damnator̃ illor̃ũ. vicz q̃ ambulant ꝑ viam latã siue portã spaciosam q̃ ducit ad perditionẽ. ¶ Circa primũ est notandum q̃ ꝑ angustã portã siue artã viã debemus intelligere in ꝓposito virtutes q̃b⁹ castigatur et anxiat̃ corpus ne sensualitas rebellando rõni ipam deuincat.vt sunt ieiunium. vigilia. cõtinentia. temperantia ⁊c. Vñ sup hoc verbo thematis dicit Crisõ. Quid sibi vult saluator ꝑ hoc q̃ dicit. Intrate ꝑ angustã portã. Et rñdet. Diu docuit nos vt ieiunem⁹ et oremus. q̃ ergo saluator bñ scit q̃ omne illud q̃ est corpi nr̃o cõtrariũ est angusta via. Et q̃ inter alia ieiuniũ cõtinentia et vigilie plus angustiant corpus q̃ animã. q̃ ꝑ illa ita bõ angustiat̃

in corpore acsi de corpore aliquid abscinderetur, ideo illa dicit angusta via. Et subdit. Alia tñ mente pati z facere possumus sicut resistere inuidie, supbie, vel ire, sed nõ sic ieiunare, mane surgere, et castitatẽ seruare. Sicut ergo magne virtutis est q̃ in corpore patiẽdo istis resistit, sic inter oia pcta nõ soluit aut maculat aia magis q̃ ista vicz gulã, luxuriã, somni pigritiã. Et sic nihil immundi⁹ istis vicijs: sic nihil amabilius et honestius casto hoie. ¶ Quia castũ hoiem q̃si ois creatura diligit. Unicornis em̃ qñ castam virginẽ videt statim flectit et inclinat se corã ipa, et elephas simsliter. Ex illis ergo ptz q̃ qñ saluator dicit, Intrate p angustã portã, vult tantũ dicere, Intrate in regnũ celoz ieiunãdo, delectationib carnalib resistendo et vigilãdo. De hac porta dicit pphet in ps. Hec porta dñi iusti intrabũt in eã. Et q̃ sequit q̃ q̃diu homo nõ facit opa iusticie nõ est in via q̃ ducit ad patriã. Hanc aũt viã intrãdi p angustã portã bñ docuit nos xps p ieiuniũ q̃draginta dierũ p multas abstinentias et vigilias, et tandẽ in cruce p corporis extensionẽ, vbi porta crucis sibi fuit tã angusta q̃ nõ habuit locũ in quẽ reclinaret caput suum. ¶ Tam angusta vt vn⁹ pes alteri supraponeret, z vno clauo ambo pforarent. Ideo de eo dicit Bernũ. Tu prius intrasti bone Jesu p angustũ foramen passionis vt membris tuis te sequẽtib latum pberes ingressum. Quare aũt intrare debemus p angustã portã statim ostẽdit saluator cũ subiũgit. q̃ angusta porta z arta via q̃ ducit ad vitã et pauci inueniũt eam, quasi diceret. Ad transeundũ p angustam portã nos dz allicere amor vite eterne. Dicitur aũt bñ arta et angusta, qz nõ est declinandũ de ea, necz ad dexterã necz ad sinistrã, sm illud Deut. v. Non declinabit ad dexterã necz ad sinistrã sed p viã quã pcepit dñs deus vester ambulabitis z viuat. Ille aũt declinat ad dexterã q̃ eleuat p psperitatẽ. Ille ad sinistrã q̃ frangit impatiẽtia p aduersitatẽ. Et dicit saluator. Pauci sunt q̃ inueniũt eã. Quia multi vocati pauci vero electi. Mat. xxij. Et oẽs declinauerunt simul inutiles facti sunt: et nõ est q̃ faciat bonũ nõ est vsq̃ ad vnũ, id est ad christum, acsi diceret. Nullus facit bonum nisi per christũ cum quo debet habere vnitatẽ charitatis. De hac angusta porta q̃ ducit ad vitã scribit vbi dicit. Edificata est ciuitas, et postea est in sublimi plena oĩm bonorũ cuius introitus angustus est, a dextris ignis est, a sinistris aqua, semita vero vna sola, sm q̃ dicit Eccl. xv. Apposui tibi ignẽ et aquã ad q̃ voluerís porrige manũ, z sequit. Añ hominẽ vita et mors bonũ et malũ: q̃ placuerit ei dabit illi. Nec ciuitas q̃d aliud est q̃ vita eterna. Nam in ea sola est plenitudo omniũ bonorũ. Et est in sublimi posita, et eius introitus est angustus ad sensum supradictũ. Et habet vnã solã semitã, vicz obseruantiã mandatorũ dei q̃ est via arta, arta quia ad hoc requiruntur omnes circumstãtie inesse debite, sm q̃ dicit phs. bonũ vno mõ: malũ autẽ omnipharie. Nam pter pñtiam vni⁹ circumstãtie boni inesse debite nõ dicit act⁹ bonus: sed oportet q̃ oẽs cõcurrãt, sed pter defectũ vnius sole actus dicet malus. Introitus ergo ad hanc ciuitatẽ est angustus, sed post ingressum latitudo. Unde in ps. Dilatasti gressus meos in semitis tuis tc. Hoc considerans beatus Bartholomeus intrauit per angustã portã in regnũ celoz, immo tã angustã q̃ pria pelle spoliatus est p angustiã porte sicut refert eius legẽda. Cum em̃ venisset in Indiã vbi est finis orbis intrauit in templũ in quo idolum Astaroth colebat, in quo idolo demõ erat qui se infirmos curare dicebat. Illos autẽ curauit quos infirmos fecit. Cũ autẽ templũ esset plenũ infirmis, et idolũ nullũ daret responsum, venerũt in allã ciuitatẽ vbi colebat idolũ Berith, a quo q̃rentes cur Astaroth nõ daret responsum. Respõdit, deus vester catenis igneis ligatus nec potest spirare, nec audet loqui pter pñtiam Bartholomei apli q̃ est amicus dei omnipotẽtis, et ideo in hãc puinciã venit vt omnes deos euacuet. At illi querentes signa quib eum noscere valerẽt. Respondit, pili eius nigri et candidi, barba plixa, pallio induitur albo. xxvj. anni sunt ex quibus vestes et sandalia eius nec veterascũt nec sordidantur, centies in die z centies in nocte flexis genibus orat deus. Angeli cũ eo ambulant, qui nũq̃ eum esurire nec fatigari permittunt, omnia preuidit, omniũ

gentium linguas nouit et intelligit ꝛc. Cū autem p̄ duos dies eum querētes nō inuenirent, quadā die quidā demoniacus exclamauit dicens, Bartholomee apostole dei incendunt me orōnes tue. Cui aplūs. Obmutesce et veni et exi ab eo statim, ⁊ statim liberat⁹ est. Audiēs rex regionis illi⁹ rogauit eū vt filiā suā lunaticā liberaret catenis ligatā, p̄ter ei⁹ honorē, qō ⁊ fecit, idolū cōfregit, oēs infirmos arte diabolica vt supra curauit, regē cōuertit cum vxore ⁊ liberis ac oī populo suo, et rex relicto regno discipulus aplī factus est. Tunc oēs pontifices templorū cōgregati ad Astragem regem fratrē regis Polimij conuersi cōuenerunt accusantes beatū Bartholomeū de deor⁹ amissione, templi subuersione, et regis p̄ artē magicā deceptione. Tūc ille indignatus apostolū capi iussit ⁊ diuersis penis eū afflixit. Ūñ q̄tum colligit ex beato Theodoro et beato Dorotheo ita passus fuit vt primū fustib⁹ cederet. Deinde crucifigeret caput habēs deorsum, et anteqū in cruce moreret de cruce depos⁹ fuit, ⁊ ob maiorē cruciatū viuus decoriatus fuit et postremo capite truncatus. Ecce q̄ p̄ angustam portā btūs Bartholomeus aplūs intrauit ad vitaz eternā. Si ergo volum⁹ esse p̄ticipes sue beatitudinis oportz nos hic p̄ angustā portam intrare hoc est corpus nostrum castigare et animā a vicijs et peccatis purgare vt supra. ¶ Circa secundū vicz circa latam et spaciosam portam p̄ quā multi intrant ad eternā damnationē est notandū ſm Alco. de lyra q̄ lata porta hic appellat mortalis culpa, q̄ bene dicit lata, qz peccare p̄tingit multis modis Ūñ p̄ quālibet p̄cepti dei transgressionez intratur p̄ hāc portā, qz peccatur mortaliter. sed nō ecōuerso p̄ quālibet p̄cepti obseruantiā intratur p̄ angustā portā, sz oportet q̄ homo obseruet oia p̄cepta diuina et nullū transgrediat si vult intrare p̄ portam que ducit ad vitam. Ideo bñ dicit angusta ex causis supra dictis. Sed lata porta multis modis intrat, et dicit porta mortis. Ūñ Job, xxxviij. Numq̄d apte sunt tibi porte mortis et ostia tenebrosa vidisti. ⁊ Mat. xvj. dicit saluator de eccl̄ia militāte hoc est cōgregatōe fideliū in fide et charitate vnitor⁹, Porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā. Hec porta mortis est valde spaciosa via, que dicit voluptas seu delectatio ducēs ad peccatū, ſm illud Job, xxij. Vias meas in cōspectu eius arguā. Et in p̄s. Inquinate sunt vie illius in omni tpe. Q̄ aūt hec via siue porta ducat ad perditionē p̄z Eccl̄i. xxj. Via peccantiū cōplantata lapidibus et in finē illor⁹ inferi tenebre ⁊ pene. Et puer. xvj. Est via q̄ videt homini recta sed nouissima eius ducūt ad mortē illius. Et multi sunt qui intrant p̄ hāc viam quia stultor⁹ infinitus est numerus. Eccl̄s j. Hāc viam se trāsisse deplangēt finaliter dānati dicētes illud Sap̄. v. Errauimus a via veritatis ⁊ iusticie lumē nō illuxit nobis. Et sequit. Lassati sumus in via iniq̄tatis et p̄ditionis ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles viā aūt dñi ignorauim⁹. Et sequit. Quid p̄fuit nobis superbia, aut q̄d diuitiarum iactātia p̄tulit nobis, transierūt oia sicut vmbra et tāq̄ nūcius p̄currēs ꝛc. Per hāc spaciosam portā et latā viam ambulauit lucifer quasi cū innumerabili exercitu qñ ipe cū suis cōplicibus electus est de celo. Esa. xiiij. Quomodo cecidisti lucifer q̄ mane oriebaris ꝛc. Per hāc etiā viā ambulauerūt sodomite qñ q̄nq̄ ciuitates ⁊ oēs circa regiones cū habitatoribus suis igne et sulphure submerse sunt. Gen. xix. Per eandem viā ambulauit tpe Noe fere tot⁹ mūdus q̄ diluuio perijt dempto octo aīabus sc̄z Noe et vxore tribus filijs et vxoribus eorum. Gen. vij. Per candē etiā viam trāsierūt Chore Dathan et Abyron cum oī sua familia ⁊ q̄ ad eos p̄tinebāt q̄s terra viuos deglutiuit et sic viui i infernū descenderūt et ducēti q̄nq̄ginta viri q̄s oēs ignis interfecit. Nūe. xvj. Per candē etiā viā ambulauit Pharao cū oī exercitu suo q̄ submersi sūt i mari rubro Exo. xiiij. Et ita de alijs multis exēplificari posset in canone biblie Quia g̃ tot demones ⁊ hoies sine numero ambulauerūt p̄ hāc viā merito dicit lata ⁊ spaciosa ducēs ad eternā damnatiōz. Dicitur etiā bñ lata et spaciosa, qz multi sunt q̄ hodie p̄ eā ambulāt, qz oēs iudei, oēs gentiles, et oēs heretici, ⁊ innumerabilis exercitus christianor⁹ p̄gregat⁹ ex septē cuneis vicz superbis, auaris, luxuriosis, iracundis, inuidis, et accidiosis, q̄ saltē finaliter in talibus peccat⁹ moriunt. Sicut heu nostris

temporibus cõtingit. quia dato q plures cõfitentur et ecclesiastica sacramẽta suscipiunt. tñ hoc raro ꝓcedit ex amore siue filiali timore quin potius seruili timore. q magis respicit ad penã vicz mortẽ et infernũ ꝙz ad dei offensam. qõ videmus in multis quos deus premit et punit infirmitate. paupta te. aduersitate. z tribulatõne. et cũ laqueos illos euadũt deteriores fiunt. Hoc aduertens aplus dixit nobis auisando. Videte quõ caute ambuletis. nõ quasi insipientes sed sapiẽtes redimẽtes tempus quoniã dies mali sunt. ad Ephe. v. qsi diceret. Diligenter attendite ne a via angusta et arta q ducit ad celestia gaudia deuietis: qz dies mali sunt. scz ꝓpter maliciã hominũ z miseriam huius mũdi vt dicit glo. Et est Aug. in de verbis euangelij. Si enim debite vt oportz flebilẽ. miserabilẽ. z damnabilẽ mũdi pñtis cursum attendimus tũc oculo ad oculũ cernimus qm̃ dies mali sunt. qz vt dicit Johãnes in sua canonica. j. Joh. v. Quasi totus mũdus iam errat et in maligno positus est. Et hoc bene cũ dolore dicendum et audiendũ est tam de capitibus ꝙz de mẽbris. immo de omni statu spiritualium et secularium. tam in seniꝫ ꝙz in iuuenibus. immo frater fratri fidẽ nõ seruat neq filius patri. Qõ bene deplangit b. Berñ. dicẽs. Nõ est nisi turpis amor in hoc seculo nec fides secura. quia omnia q̃ sunt contaminauit supbia auaricia et luxuria. Recessit em̃ lex a sacerdotiꝫ. iusticia a principibus. cõsilium a seniorib. religio a clericis. amor a patribus. fides a populo. reuerẽtia a subditis. castitatis amor a virginibus. pudicicia a cõiugatis. et q̃d est nisi vt veniat antichristus. Jam em̃ a multis christus ignorat et a potentiꝫ q̃si peregrinus habetur. Dec Berñ. Caute ergo cuilibet est videndũ vt ambulet p portam angustam. ne piclitetur ambulando p portã spaciosam. ✠ Dubitat circa premissa ex quo superius dictũ est q lata est via que ducit ad mortẽ. quia p quoliꝫ mortali in quo homo morit finaliter damnat. Cur ergo est q deus q̃ est misericordissimus pro transgressione vnius mandati nõ deleti p penitentiã punit hominẽ ꝑpetua damnatione cum tñ aliqua peccata valde breuiter et cito fiunt. Respondetur q iuste z rationabiliter deus hoc facit ex pluribꝫ rõnibus infra dicendis. si bene cõsideram⁹ naturã peccatorũ. Vñ dicit beat⁹ Aug⁹. xxj. de ciuitate dei. Nullus extitit gentiliũ legislatorũ qui censeret tam cito nocentiũ finienda esse tormẽta ꝙz cito factũ est homicidiũ vel adulteriũ vel sacrilegiũ aut aliud quodcũq scelus magnũ. quia malum nõ temporis longitudine. sz iniq̃tatis magnitudine metiendũ est. Dec ibi. Et post plura ꝓcludit q nihil irrõnabile potest homo allegare ex hoc q deus cui⁹ iusticia est ineffabilis. p peccato breui tempore cõmisso det longe duratõnis supliciũ. aut etiã eternam infligat penã. Talia em̃ egreferentes nõ cõsiderant malitiam peccati mortalis. Qõ fm Guilbel. parisiensem in de fide et legiꝫ multis rebus cõparatur. Ex quibꝫ nũc elicitur q digne eterna pena punitur vt patet infra. Primo ideo. qz peccatũ est vulneratio spiritualis aie q̃ est ꝑpetua. vñ in ps. Libera me de sanguinibꝫ de⁹ deus salutis mee. Ecce quõ mortale vulnerat animã. qz dicit de sanguinibꝫ. Sicut ergo nemo mirat q ex breui vulneratõe corporali quis ꝑpetue in hoc mũdo vita corporali p mortẽ priuat. sic nec mirer q p mortale crimen q̃s eternaliter corã deo maneat mortuus. Secũdo peccatũ mortale est quidaz casus volũtarius in pfundũ. De quo christus ait Mat. xv. Cecus si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadunt. sed in ictu oculi quis se ꝓcipitare potest in foueã quã ꝓprio conatu nunq̃ exire potest. Nõ ergo miretur peccator q nũq̃ liberabit q̃ se voluntarie in foueã damnatõis p peccatũ ꝓcipitauit. ex qua ꝓpria virtute nõ valet resurgere. Tercio peccatũ mortale est transgressio ꝓcepti sub morte interdicta. g̃ trãsgressor debet pati penã a legislatore institutam quã bñ sciuit: nihilomin⁹ tñ peccauit. Vñ Mat. xix. Si vis ad vitã ingredi serua mandata. acsi diceret. Nõ intrabis si ꝓcepta nõ seruabis. Nullus em̃ mirat q p transgressione humanarũ legũ tẽporaliter factarũ fur latro et alij malefactores reipublice ꝑpetue puniunt hic suspendio vel simili. Vnde sicut dicit Aug⁹. vbi supra. Et scõm Tullij leges infligunt malefactoribus octo penas videlicet damnũ rerũ. vincula. verbera. tallionẽ. ignominiã. exilium.

seruitutē et mortē. Et tñ quālibet istarū penarū cōtingit p hoīes iuste ppetuo infligi p tēporaliter ꝓmisso. cur ergo nō similiter p peccato mortali fieret. Quarto peccatuz mortale est cōtractus quidā et emptio infernaliū tormentoz. necnō z venditio quabreui ꝑcio voluptatis scilīt tā in aīa q̄ in corpe vēdit fatuitas et insania peccatorū. Uñ tales venundati sunt vt facerēt malū nulli eñ dubiū q̄n ex venditōe z emptōne q̄stumcūq; breui tpe fiāt:ius perpetuū rei empte acquirit emptori. Ideo dixit Helyas ad Achab regē.iij. Re.xxj. Venundatus es vt faceres malū. Quinto pctī mortalis ppetratio est luminis gratie extinctio et lucerne q̄ lucet in cognitione et ardet in amore. Cū ergo nemo ex seipso possit ista reaccendere ppetue nisi xps. Hm illud Jo. j. Erat lux vera q̄ illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū. Iccirco ad illud periculū se ꝓijcies merito puniet ppetue. Certo quicūq; addit supra peccatū suum impenitentiā seu cōtumaciā addit de iure etiā pene:et iustissime. q̄stum durat in vno quoq; dei iniuria tantū in eo durare debet et pena. sed existētes in inferno sup peccato suo addūt impenitentiā z cōtumaciā ppetue. ergo nō soluz iuste ppetue puniunt extensiue sed etiā intensiue deus penā eorū augere posset imperpetuū. Septimo Hm Aug. de ciui. dei. lib. xvj. Dignus est pena eterna q̄ in se ꝓmit bona eterna. sed peccator mortalis est hmōi. quia peccator ad ppetuū seruitiū gratiarū actōis tenet deo et bibendū de q̄libet mēbro vel dono tā corporis q̄ anime qō sibi deus gratiose cōtulit. Dec aūt oīa diabolo tradidit p peccatum et deo recepit: ergo ppetuo puniri debet. Si eñ in humana pollicia q̄ furatur cappā certam meret penā. qui furat centuz florenos maiorē meret. ergo q̄ ppetuū censum deo recipit quē habet in mēbris aīe et corporis vt quē in patria lete deo reddere deberet de membrorū obsequijs semp punire debet. Octauo qui peccat in simplicē proximū eum ledendo alapa meret penā. qui in principē maiorē vt dicit. v. ethicoz. ergo q̄ in infinitū bonū peccat: infinitam quodammō penā meret. De quolibet eñ peccatore dicit illō ps. Supra dorsuz meum fabricauerūt peccatores. plongauerūt iniquitatem sibi. Ergo dñs iustus cōcidet ceruices peccatorū. Nono q̄ perdit ex sua negligentia aliquod donū: vt exempli gratia florenū suum vel domini sui meret certam penā. qui vero perdit decem florenos plus demeretur. ergo qui perdit infinitum bonū puniri dz ppetua pena vt pctōr facit. Deus eñ est infinitū bonū: z est nostrū per gratiā et gloriam. Hm illud Gen. xv. qui deus dixit Abraam. Ego sum merces tua magna nimis. Hāc aūt mercedē nouit beatus Bartholomeus z peccati malitiā. ergo magis elegit qualescūq; sustinere penas in pūi q̄ tanta mercede ꝓmiari. Cum autem magni fuerit meriti hic in mundo in miraculorū operatione quāte putatis iam sit potētie apud deum in precum suarū impetratione. Digne ergo nobis est honorandus z implorandus vt p nobis oret z hoc deo placet. Quia vult de⁹ honorari in sanctis suis. Unde legitur de sancto Bartholomeo q̄ cū imperator q̄dā Friderīc⁹ noīe Beneuentū destrueret et omnes ecclesias que ibi erant dirimi mandasset ciuitatem totam intendēs transferre ad alium locuz vir quidam inuenit viros albatos et fulgētes qui videbantur ad inuicem loqui acsi aliqua tractare vellēt. qui cum vehementer admirās interrogaret qui essent. vnus ex eis respondit. Iste est sanctus Bartholomeus cum ceteris sanctis quorū in hac vrbe ecclesie habebantur qui insimul conuenerunt vt tractarēt quali pena esset plectendus qui eos de habitaculis suis eiecit Et iam inter eos inuiolabili est sententia firmatū vt ille sine mora ad iudiciū dei accedat de his omnibus responsurus in iudicio. Post modicum vero tempus dictus imperator miserabiliter vitam finiuit. Ecce q̄stū placet sanctis eos honorare in structuris ecclesiarū et antiquas ecclesias cōseruare et dotare. Sed heu nunc antique ecclesie sanctorum desolantur et noue quādoq; ad sola somnia eriguntur. imo q̄nq; ad ficta miracula mēdacijs plena zc. sicuti in multis locis iam patet. Implorem⁹ ergo sanctū Bartholomeū vt nobis diuinū impetret auxiliū ad obtinendū secum gaudium sempiternū. Amen.

¶ In die natiuitatis beate virginis Marie. Sermo. LXXX.

Bene omnia fecit. Mar. vij. Ex quo deus autor omniū z gubernator habet oīa necessaria ad opus: iō oīa facit bona z bene. Habet em̄ potentiā cui oīa sunt subiecta. Juxta illud Luc. j. Non est impossibile apud deū om̄e verbū. Secundo habet sapientiā a q̄ oīa sūt inspecta Juxta illud apli Heb. iij. Omnia nuda z apta sūt oculis ei⁹. Tercio hz clementiā a quo oīa bona sunt volita. Juxta illud p̄s. Oīa quecūq; voluit fecit. Et ideo dr Gen. j. ca. Vidit deus cūcta q̄ fecerat z erāt valde bona. Et nō soluz bona facit sed bene, ꝑm quod in themate dicit. Bene omnia fecit. Et licet bñ oīa fecerit tñ p̄ ceteris puris creaturis bñ fecit beatissimā genitricez suā. Et hoc q̄tū ad tria. Primo q̄tum ad ꝓceptionē primariā. Secō q̄tum ad cōpositionē corporeā. Et tercio q̄tum ad ꝓditionē ꝑcipuā. Primo q̄tū ad cōceptionē primariā bñ fecit eam deus: q̄ eaz in ꝓceptōe sanctificauit. Vbi nota ꝑm doctorez in. iij. dist. iij. q̄ btā virgo maria tribus vicib⁹ est sanctificata. Primo in eius cōceptōe hoc est in natiuitate ī vtero. Secundo in eius natiuitate ex vtero. Tercio in filij eius incarnatōe in vtero. Per p̄mā sanctificationē fuit ab originali pctō p̄seruata vel ꝑm alios statim emundata, quam sanctificationē hec sola virgo inter puros hoīes legit recepisse abundanti⁹. Qō ostē dit Bern. in sermone p̄nūs festiuitatis determinans quō beata virgo sit nata dicit. Proculdubio mater dñi sancta aūq; nata Et in epla ad Lugdonen. canonicos dicit se sentire firmiter cū ecclesia in vtero eā accepisse vt sctā, pdiret nō minus q̄ Hieremias aut Johānes baptista. q̄ qō paucis mortaliū cōcessum est pbas nō est suspicari tante virgini nō esse collatū. Et sequit. Ego puto q̄ copiosior sanctificatōis bñdictio in eam descēderit q̄ nō solū ipi⁹ sanctificaret ortū, ſz et vitā deinceps ab omni peccato seruaret immunē. Quare notat quidā doctor vbi supra q̄ triplex est sanctificatio. Prima est cōmunis q̄ fit per sacramentū baptismi. Et hec remouet culpam z cōfert gratiā: relinq̄t tñ fomitē z promitatē ad peccandū. Et talis sctificatio est in baptisat⁹. Secūda est specialis q̄ fit p grāz spūssancti. Et hec remouet culpā et promitatē peccādi mortal'r. Et talis sanctificatio fuit in Hieremia et Johe bap. etiā ī vtero q̄ post h̄ aliqñ licet raro peccauerūt venialiter ex speciali dei custodia vt cōiter dicūt doc. in. iij. di. iij. Tercia est specialissima q̄ fit p gratiā singularē toti⁹ trinitat⁹. Et hec ꝑseruat a culpa originali, vel ꝑm alios remouet culpā originalē et promitatē ad peccandū tā mortaliter q̄z venialiter. Et talis fuit sanctificatio beate virginis in ei⁹ prima natiuitate. Ex q̄ sequit q̄ hec virgo ab exordio sui esse recepit fecundas oīm virtutum radices et seminaria. recepit em̄ a patre potentiā naturalē ad opa virtutis contra peccatū infirmitatis. A filio recepit castitatē ꝓtra peccatū cecitatis. A spiritusancto recepit instinctū habitualē ad oē opus bonū cōtra peccatū impietatis. Et his radicibus pz in ea fuisse plenitudinē gr̄e ad huc ea in vtero matris existēte. Ideo dicit Hyldefonsus Toletan⁹ eps. Beata virgo Maria nisi in vtero sanctificata esset minime eius natiuitas colenda esset. tunc aūt q̄ autoritate toti⁹ ecclesie venerat cōstat eam a peccato originali immunē fuisse per quā nō solū maledictio matris Eue soluta est verū et benedictio ꝓdonata est. Ex quib⁹ possumus colligere q̄ btē virgini in puritate nulla creatura pura cōparari pt. Ideo bñ dicit de ea Cañ. iij. Tota pulcra es amica mea z macula nō est in te. Et vere sine macula. q̄ est supra omnē creaturam puraz purissima. Sunt enim quedā res que nō habēt puritatē in se nec alijs possunt dare sicut terra. Quedā habent in se puritatē ſz alijs nō p̄nt retribuere sicut byssus. Quedā habēt in se puritatem z alijs p̄nt cōferre, sicut aqua que in se est pura z alia purificat. Juxta illō Ezech. xxxvj. Effundā sup vos aquā mūdā z mūdabimini ab omnib⁹ inquinamentis vestris. Talis fuit virgo beata que fuit munda in se z alios purificauit. Mā añ ei⁹ natiuitatē totus mūdus erat caligino⁹us. In cui⁹ signū dicit Exo. x. Facte sunt tenebre palpabiles sup vniuersam terrā egypti, sed ipa sua puritate has tenebras effugauit. Et ideo dicit Anselm. Decebat vt ea puritate niteret qua maior sub deo neq̄t intelligi,

Secõ dico q̄ gloriosa virgo maria est secunda vice sanctificata in ei⁹ ex vtero materno p̄gressione. Nã vt dicit q̄dã doctor q̄ virgo gloriosa speciali p̄iuilegio hodie in sua natiuitate p̄dotata sit, sicvicz cũ ipaz exterius lumẽ solis tetigit mox gratiã veri solis sensit ipam interius illuminasse z speciali gratia dotasse. Quia p eaz oĩs z oĩm lux, pcessit in mundũ. nisi eñ sic fuisset q̃re celebrior fuisset dies natiuitatis virginis ex vtero die ꝓceptõis. Ideo hodie canit ecclesia. Natiuitas tua dei genitrix ꝑgo gaudium annũciauit vniuerso mũdo, ex te eñ ortus est sol iusticie xp̃s deus noster zc. Et iterũ. Hodie nata est btã virgo maria zc. Cuius vita gloriosa lucẽ dedit seculo. Et rursus. Natiuitas est hodie sancte marie virginis cui⁹ vita inclyta cũctas illustrat ecclesias. Dicãt ergo oẽs xp̃ifideles. Hec ẽ dies quã fecit dñs zc. De ista sctẽ virginis natiuitate loquit Damascen⁹ li. iij. sñiaz. ca. vj. dicẽs. Joachim igit honestãz laude dignã Annã in matrimoniũ duxit. Sed quemadmodũ vetus Anna sterilis existẽs p votũ z reꝓmissionẽ Samuelẽ genuit. Ita et hec p p̃ces et reꝓmissiones a deo dei genitricẽ parturit. Tercio dico q̄ hec virgo gloriosa tercia vice est sanctificata i filij dei in eius vtero incarnatõe, qõ beat⁹ exp̃sit angel⁹ Luc. j. Spũssanctus superueniet in te zc. In hac sanctificatõe est penitus in bono ꝓfirmata ita q̄ nullo mõ amplius peccare poterat, qz in p̃maz scõa fuit gr̃a plena, in illa vero supplena. Qõ iterum ostẽdit angelus Gabriel ipam salutãdo cũ dixit. Aue gratia plena dñs tecum. ❡ Nã vt dicit Fulgenti⁹ in quodã ser. q̄ triplex est sanctitas. Prima in p̃cauendis malis. Scõa in p̃agendis bonis. Tercia est p̃clara in op̃ib⁹ p̃claris z in p̃gustandis eternis delicijs. Primã habuit beata virgo maria ab ei⁹ natiuitate. Secundaz in eius adolescẽtia. Terciã in filij dei cõceptione ex q̃ nobis oĩbus eius interuenientibus meritis salus aucta est. ❡ Secundo de⁹ eã bñ fecit q̃tũ ad ꝓpositionez corporeã. Fuit nãq̄z bñ ꝓposita q̃tum ad humores et q̃tũ ad ptes essentiales z q̃tũ ad mores. Primo q̃tum ad humores. nã oĩs homo ex q̃ttuor humorib⁹ naturaliter cõponit ex quib⁹ ad diuersitates inclinat. Nã colera inclinat ad iracundiã. sanguis ad luxuriã. flegma ad pigriciã. et melancolia ad tristiciã. Sed corp⁹ eius sic fuit bñ dispositũ ac diuina virtute ꝓpletionatũ q̄ nõ fuit in ea inclinatio ad aliq̄d viciũ. Jncui⁹ signũ dicit. iij. Re. j. Fecit sibi rex salomon thronũ de ebore grandẽ Scõo bñ fuit ꝓposita q̃tum ad ptes essentiales, q̃libet eñ p̃sona ꝓponit ex corpe et aĩa inter q̃ est ꝓtinua pugna. qz caro vult delectari in tp̃alib⁹ z sensibilib⁹, aĩa vero in spũalib⁹ et celestib⁹. Et hec est pugna a q̃ p̃cedunt oĩa mala. Propter qõ clamat ap̃s ad Roma. vij. Video eñ aliã legẽ i mẽbris meis repugnãtẽ legi mẽtis mee. Jnfelix ego q̄s me liberabit de morte corpis hui⁹ zc. Ex btã virgo fuit bñ ꝓposita qz nulla fuit i ea pugna. Nã fomes fuit in ea extinct⁹ ita q̄ nõ potuit inclinare ad malũ. Jn cuius signũ dr Gen. vij. q̄ oĩa aĩalia fuerũt pacata in arca Noe. Per arcã eñ in q̃ humanũ genus fuit saluatũ significat btã virgo q̃ fuit habitaculũ saluatoris in q̃ oẽs mor⁹ fuerunt pacati z rõni subiecti. Tercio fuit bñ ꝓposita q̃tũ ad mores. Fuit eñ quoddam exẽplar siue speculũ oĩm mulierũ. Vñ demus nãq̄z q̄ oĩa q̃ fiũt fiũt ad exemplar vt p̃atz in artib⁹. Nã scriptores z pictores califices ac singuli artifices in op̃ib⁹ artis ad exẽplar respiciũt. ꝓpter qõ dixit dñs ad moysen Exo. xxv. Oĩa fac ẽm exemplar qõ tibi i mõte monstratũ est. Et p̃hus. vij. metaphi. dicit q̄ dom⁹ facit domũ. i. dom⁹ q̃ est in lapidib⁹ fit ad exẽplar domus q̃ est in mẽte artific. Et ẽm hũc modũ dñs posuit b. ꝑginẽ tãq̄z q̃ddã vniuersale exẽplar ad qõ oẽs xp̃iani dñt vitã i moribus regulare, et i eã tãq̄z in q̃ddã speculũ mundissimũ inspicere, nã i ea nihil inordinatũ inueniẽ. Propter qõ de ea dicit Amb. qñ ista puo cauit parẽtes, deriſit pauper, fastidiuit inopes, nã nihil pcax in verbis, nec torui⁹ in oculis, nihil verecũdũ i facie. nõ incessus solutior, nõ sex⁹ fragilior vt ipa species corporis simulacrũ esset mẽtis z figura ꝓbitatis. ❡ Hic cadit dubiũ q̃lis tũ fuerit b. ꝑgo i corpe dispositõis. Solutio: q̃lis fuerit i corpe i euãgelio nõ legit, sic nec de xp̃o Ratio, quia cũ christus et mater eius sint dati in speculum saluos fiendi noluerunt a talib⁹ laudari quorũ inordinatus appeti-

tus est multis causa pereundi. Potest tñ p locum a maiori inferre. Nam vt dicit Damascenus. Virgo beatissima a nullo illustrium vincitur, nam quicquid pulcritudinis fuit in aliquo sanctor ipi nõ fuit negatum vt dicit Albertus super Missus est. Et sanctus Epiphanus in tractatu de venerabili maria dicit q fuit lõgitudine trium cubitorum, longas manus et longos digitos habens, mediocris nasus, longo vultu, frumenti coloris in cute, id est albi z rubei, crinibus subnigris, flaueis oculis, nigris supercilijs, q omnia ostendũt eius pulcritudinẽ. Fuit etiam hebraicis litteris instructa modice loquele, magne obedientie sine risu, sine perturbatõe, sine ira, discrete salutãs que omnia ei excellentẽ virginitatem demonstrãt. Et in eo per excellentiã singularem virgo virginũ vocatur. Añ et Ambrosius in lib. de virginitate ipam vocauit imaginẽ virginitatis quasi ad ei virginitatem aliarũ virginũ castitas debeat regulari, et ob hoc hic virgines mẽte z corpore specialiter diligit et custodit. ¶ Unde refert Grego. iij. dialogo. ca. xviij. q quadã nocte per visionẽ cuidam puelle apparuit et cocuas ei puellas in albis vestibus ostendit, quibus cum illa se admiscere vellet sed non auderet requisita est a beata maria an in cõsortio illarũ vellet viuere, et cum diceret illa, volo, mox mandatum recepit vt nil vltra leue et puerile ageret, a risu et iocis abstineret, sciens per oia q inter easdem virgines die tricesimo viueret. Post quã visionẽ puella in cũctis suis moribus fuit mutata. Parẽtes vero ei quesierũt ab ea causam: et ipa respõdit de visione et quo die veniret ad obsequium marie. Deinde febrire cepit z die. xxx. hora mortis sue beatam virginem cum puellis quas prius viderat ad se venire vidit. Cui se vocanti respondit. Ecce o dña venio in qua voce emisit spiritum cum sanctis virginibus in eternum victura. ¶ Tercio deus eam bene fecit q̃stum ad ꝺditiones p̃cipuas, nã in ea fuerũt quedã nobiles cõditiones que nõ fuerũt cõmunicate aliene creature. nam ibi fuerũt ꝺiuncte nature. cõiuncte mensure, et virtutes p̃cipue. Primo fuerunt cõiuncte nature. Est enim quedã natura pure corporalis sicut est natura elementor, et quedã celestis sicut natura celorũ, et quedã pure spiritualis sicut animarũ et angelor, et quedã supnaturalis sicut diuina natura. cõiunxerat z vnierat a principio deꝰ corpalia, sicut in mixto quod cõponitur ex quattuor elemẽtis. Et cõiunxerat elemẽtalia z celestia in vno mũdo qui cõponitur ex creaturis inferioribꝰ z celestibꝰ. Item cõiunxerat creaturã corporalem et spiritualẽ, vicz corpus et animam in vno hoĩe indiuiduo. Restabat ergo ad perfectionẽ omniũ q cõiungerent in vna ꝑsona natura corporalis z spiritualis z diuina. Et hec ꝺiunctio facta est in vtero virginali in filij dei cõceptõe. In quo est natura corporalis id est caro, et spiritualis id est anima, et diuina scz filij dei ꝑsona. Dec eñ est mulier q̃ tria sata farine miscuit, vt dicit Deñ. xviij. vicz nouũ antiquũ et eternum. Nouũ quantũ ad animã. Antiquũ q̃stum ad corpus qõ fuit de stirpe Adam assumptũ. Et eternũ q̃stũ ad diuinitatez q̃ fuit corpi et aĩe vnita. ¶ Item cõiuncte fuerũt in ea mensure. Est eñ triplex mẽsura in genere. vicz eternitas q̃ caret ꝓncipio et fine. et est mẽsura trinitatis q̃ est eterna. Secũda est cuũ q̃ habet principiũ sed caret fine, et est mensura angelor celorum et animarũ. Tercia est tempus q̃ habet principium et finẽ. Et hec est mẽsura corruptibiliũ. Dꝰ tres mensure fuerũt cõiuncte et vnite in vtero virginali. nam ibi fuit tempus q̃stum ad corpus quod habuit principium generatõis et finẽ corruptõnis. q mortuũ fuit. Fuit ibi euum q̃stum ad animam que de nouo fuit creata: z q̃stũ ad finẽ fuit ꝑpetua. Fuit ibi eternitas q̃stuz ad diuinã ꝑsonã q̃ est eterna. Fuerũt ibi coniuncte virtutes. ¶ Sunt nãq tria genera virtutum, scz morales. cardinales. et theologice. Quedã eñ sũt p q̃s ordinatur hõ ad seipm sicut ꝑtutes morales. Et iste fuerũt in beata virgine genitrice dei ꝺiuncte, declara de singulis, put scis. Quedam sũt p q̃s ordinat homo ad seipm z ad primũ ac deũ vt sũt virtutes cardinales q̃ttuor. Et iste fuerũt in b. virgie ꝺiũcte z vnite Nã in ea fuit tẽperãtia p quã oĩa delectabilia moderauit. Fuit in ea fortitudo per quam pericula mortis sustinuit. Propter qõ iuxta crucẽ dñi in passione firma per-

manſit. Ideo dicit Aug⁹, q animā p filio et ſi nō poſuit tñ expoſuit. Cupiebat enim ſicut dicit Ambro. elevatis in cruce manibus celebrare cū filio ſacrificiū veſpertinū et hūane redemptōis cōſummare myſterium. Itē fuit in ea iuſticia. Nam vnicuiq; reddidit qđ cōpetebat ſm ꝓpriam dignitatem. Dicit enī q quicđ lucrabat in tres partes diuidebat. vnā ſibi et filio ad ſuſtētandā corporalē vitā. et ſecundā miniſtris eccleſie. z terciā pauperib⁹ tribuebat. Fuit etiā in ea prudētia p quā in oībus qđ melius erat eligebat. Propter qđ canit de ea. Virgo prudētiſſima q̄ pgrederis. Tercio ſunt virtutes diuine et theologice. p q̄s homo ordinat immediate ad deū. Et iſte fuerunt in beata virgine. Fuit enī in ea fides per quā tendebat in primū verū. Et ſpes p quā tendebat in ſummū arduum. Et charitas p quā tendebat in ſummū bonū. Et ꝓpter hoc fuit vas aureū ornatū omni lapide p̄cioſo. id eſt vniverſitate oīum virtutuz. Et ideo dicit de ea Beē. Virgo regia gemmis ornata virtutū gemine mentis et corporis pariter decorata ſpecie ſua pulcritudine. Celi ciuiū in ſe puocauit affectuz ita vt regis animū in ſui ꝯcupiſcentiā inclinaret et celeſtē nunciū ad ſe deſuperius adduceret. ¶ Hic cadit dubiū vbi z qñ nata ſit beata virgo Maria. De primo dicit Hiero. in eius hiſtoria q fuit ex ſtirpe Dauid oriunda in nazareth nata. Hieroſolymis in templo nutrita. Pater ei⁹ Joachim et mater eius Anna vocabat. Domus paterna ex Nazareth. Paternum genus ex Bethleem erat. vita eoz ſimplex añ dñm. et viginti annos ſine ple duxerūt caſtū cōiugium. Vouerūt tñ ſi deus eis daret ſobolem ipam ſuo ſeruitio manciparēt. p eo templū dñi p ſingula feſta frequētabāt. Et Iſachar pontifex cū oblationib⁹ inter ciues cum aſtantē ſpreuit. et quia nō genuiſſet ſemē in iſrael imꝓperabat. ſic cōfuſus ad paſtores declinauit vbi angelus ſibi p̄lem naſcituram p̄miſit. et ſimiliter Anne. et ambo ſibi in porta aurea hieruſalē obuiauerūt monitu angeli. cōcepit ergo Anna z peperit filiā quā iuxta p̄ceptum angeli vocauit Mariā. q̄ dum triū annoz eſſet ablactata eſt et eam in tēplo cū alijs virginib⁹ educandā reliquerūt. Quādo aūt nata ſit de hoc ſcribit Vincē. in ſpe. li. vij. c. cxiij. q anno imperij Auguſti circiter. xxvij. nata eſt virgo beata. Tamē quotto anno mūdi p̄ciſe aut hora quotta diei ſit nata hoc ignorat. Et factū eſt ℔ nō ſine cauſa. ſed ne daret nobiſ occaſio errā di putātes q ꝗgo maria ſit virtuoſa facta ſub ſtella ſicut erant vani homines q̄ imaginant q q̄libet naſcat ſub vna ſtella et ſm qualitatē iſtius ſtelle viuat et operet. Et ſic ex ſuggeſtione diaboli credūt eis talia opera eſſe naturalia et nō eſſe peccata vel nō ita magna. alſ deus nō p̄mitteret eos ad iſta tentari taliter. nō cōſiderantes q p liberū arbitrium omnib⁹ iſtis reſiſtere p̄ōt. Exemplifica de iſtis q̄ ſunt inclinati ad furtū vel mendacium. Dicit tñ Jobes beleth in ſumma ſua q illud feſtū q̄ñq; nō fuit celebratū ſed q̄dam tpe vir ſanctiſſim⁹ deuote orabat. Et dum ſic deuote oraret audiuit angelos in celo canere. z hoc idē ꝓtigit pluribz annis eadē nocte. et illo ad dñm orante vt huius rei cauſam ſibi oſtēderet. reuelatū eſt ei angelos ſic gaudere in celis. q̄ tali nocte que erat octaua menſis ſeptembris nata eſt virgo Maria in terris. Et ob hoc papa inſtituit octauo ſeptembris feſtū natiuitat⁹ virginis Marie celebrari. Confugiat igit q̄libet hac die natiuitatis ad eam et dicat. Te inuocamus in p̄mis o maria de qua natus eſt Jeſus q̄ vocat chriſt⁹. neq; alia laus tibi dari poteſt niſi q ex te natus eſt xp̄s. Tu hodie ex regali pgenie exorta refulges tuis p̄cibus nos aduuuari mente et ſpiritu deuotiſſime poſcim⁹. Fac nos obſecram⁹ in hac ſacratiſſima natiuitate tua pctīs mori z deo viuere. facvt renaſcat in nobis p gratiā ieſus q̄ vocat xp̄s vt cū illo viuere valeam⁹ eternaliter. Qđ nobis p̄ſtare dignet q̄ viuit z reg. cū p̄re z ſcō ſpū i ſem piterna ſecula ſeculoz. Amen.

De natiuitate beate virginis Marie.
Sermo. LXXXI. De euangelio.

Liber generatio nis Jeſu xp̄i. Mat. j. Vbi ſupplēdum eſt ſcz. Hic eſt liber generationis. q. d. Liber generationis Jeſu chriſti hic eſt. vel hic eſt liber generationis ſcz tpalis Jeſu chriſti. quia in eo genealogia Jeſu xp̄i a Matthēo deſcribit. Generatioz vero eter

De natiuitate virginis marie

nam Jesu xpi describit Johes in pncipio sui euāgelij cū dicit. In principio erat verbum zc. Sed spūaliter iste liber est btā virgo maria cui⁹ hodie natiuitatē colimus.

¶ Que cōparat liꝛo ꝓpter tria. qz liber scribit. deinde illuminat. et tercio legit. Primo iste liber script⁹ est. Quis fuit scriptoꝛ habet Jo. viij. qꝛ Jesus qui inclinās se digito suo scribebat in terram. Et q̄d est inclinare Jesum xp̄m nisi humiliare z descendere in istum mundū. et scripsit suo digito in terrā. id est spūsctō cooperāte ī btā virgine cōceptus est. Secūdo liber illuminatur. sic ista virgo gloziosa fuit illuminata qñ de se genuit verā lucē q̄ illuminat oēm hoiem veniētē in hūc mundū vt dicitur Joh. j. Ita etiā canit ecclesia. Quādo nata est virgo sacratissima tūc illuminat⁹ est mūdus zc. Tercio liber legit. Sic in isto liꝛo legere debēt virgines mulieres z peccatoꝛes humilitatem. Vñ in cantico eius. Quia respexit humilitatē ancille sue. Item mundiciā et castitatē. qꝛ nec primā similez visa est nec habere sequentē. qꝛ virgo est et mater. Ideo bñ dicit sctūs Matthe⁹. Liber generationis Jesu xp̄i zc. ¶ In hoc sermone declarandū erit de triplici liꝛo p̄ciosissimo z nobilissimo Jesu christi quoꝛ q̄libet cōuenientissime est btā virgo Maria. Primo btā virgo maria est p̄ciosissimus liber creatōis ihesu xp̄i. Et hoc triplici de causa. vicz ꝓpter maiozē excellētiā. maiozē admiratōz. z singularē hereditationē. Primo maria dꝛ liber creatōis ꝓpt maiozē excellentiā. vbi pono hanc ꝯclusionē. Maiozi cū excellentia z dignitate creauit deus virginē gloziosam q̄s creauerit angelos z totū oꝛbem. Hec ꝯclusio ꝓbat tripliciter. scz auctoꝛitate rōne et exemplo. Primo auctoꝛitate. Audi ꝓpheta. Elegit dñs syon id est virginē. et pelegit scz p predestinationē eā ī habitationē sibi. sed nec angelos nec totū oꝛbē hac rōne creauit. q̄ maiori dignitate et excellētia ipam creauit. Secundo Eccī. xxiiij. Qui creauit inq̄t me requieuit in tabernaculo meo. q̄si dicat virgo. creatoꝛ meus q̄ creauit me fili⁹ meus requieuit in tabernaculo meo scz p carnis assumptionē. sed nō sic creauit angelos nec totū oꝛbē. Secūdo ꝓbatur ꝯclusio rōne. Vñ em̄ deus hec oia q̄ cōspicimus creare vellet dixit et facta sunt. mādauit et creata sunt. Fiat inq̄t lux et facta est lux. q̄ noīe vt Aug⁹. exponit angeli intelligunt. Cū vero ad hoīs creationē deuenisset nō dixit sz mirabiliter accessit pater et fili⁹ et spiritussanctus z ad inuicē dixerūt. Faciam⁹ hominē ad imaginē et similitudinē nostrā. Ad imaginē quidē q̄ntum ad animā. qꝛ sicut deus est in essentia vnus et trinus in p̄sonis. ita animā trinā fecit in potētijs. scz intellectu. memoꝛia. et volūtate. et vnā in essentia. Et addit summa trinitas. Et similitudinē nostrā quā scz habiturus est filius etern⁹ ali quādo incarnand⁹ et hoc q̄ntū ad coꝛpus. nō em̄ talis creatus est hō ꝓpter hominē sz ꝓpter verbū. Et homo creat⁹ fuit homo. qꝛ verbū futurū erat hō. Ita exponit Bruno sup̄ Ben̄. Hūc ꝯsidera an deus tā excellēti mō venit ad hominē creare quē casurū p̄uidebat. quantū miro credis mō qñ venit tp̄s vt massa ista fieret qua incarnādū erat verbū. materiā illā carneā cōcipi et generari faceret. Et q̄nta cū excellentia credis ad virginis creandā animā attenderet. Certe sola trinitas animā creauit et materiā illaz oī labe et infectōe sublata miro mō cōcipi fecit vt nihil pulcri⁹ dici z fieri posset. Audi Anselm. Decuit inq̄t vt ea puritate q̄ maioꝛ sub celo neq̄t intelligi virgo illa niteret. Et p̄s. Sanctificauit tabernaculū suū altissimus. Tercio ꝓbat exemplo. Si enim dñi terreni domos q̄s inhabitare volunt sibi mira excellētia oꝛnāt z speciosas faciūt q̄nto magis dom⁹ illa in q̄ rex reguz et dñs dominantiū habitare debebat mira debebat excellentia fabꝛicari. Inde Arphaxat gloziabat in potentissima sua ciuitate Judith. j. Secōo maria ē p̄ciosissim⁹ liber creatōis ꝓpt maiozē admirationē. Vbi pono hāc ꝯclusionē. q̄ maiozē admirationē hūanis mētib⁹ reliquit de⁹ ī creādo ꝙginē q̄s reliqꝛit in creādo angelos z totū oꝛbē. Pꝛobatur hec ꝯclusio auctoꝛitate rōe z exēplo. Primo rōe. In creatōe angeloꝝ et tot⁹ oꝛbis nihil deo de potētia ei⁹ tā absoluta q̄s oꝛdinata repugnās fuit qm̄ vt dictū ē sup̄ dixit. z facta sunt. sz in creatōe ꝙginis deo fm potētiā oꝛdinatā multa repugnātia fuerūt. q̄ admirationē maiozē reliq̄t de⁹ in virginis creatione q̄s angeloꝝ et totⁱ oꝛbis. Maioꝛ huius rōnis satis nota est. sed mi

nor ꝓbatur. nã in creatiõe virginis ab eter
no decreuit ꝙ semp virgo esset nec tñ rema
neret infecunda. Remaneret quidẽ virgo
ante partũ in partu ⁊ post partũ. qõ de po
tẽtia ordinata fieri nõ poterat. Itẽ ab eter
no decreuerat ꝙ hec bñdicta virgo sine vi-
rili semine cõciperet nõ hominẽ sed deũ et
hoiem. Et hec de potẽtia dei ordinata erãt
impossibilia. Natura em̃ nõ patit ꝙ virgo
cõcipiat sine virili semine. cũ in semine vi-
rili cõsistat virtus formatiua. Itẽ nõ patit
ꝙ generetur deus. et tñ gloriosus deus de
potẽtia sua absoluta oĩa ꝑdicta in gloriosa
virgine ꝓfecit. quoniã et virgo deũ genuit
et virgo semp fuit atq; ꝑmansit. Secũdo
ꝓbatur hec cõclusio auctoritate Ezech.
xliij. Cõuerti inq̃t me ad vnã portã san-
ctuarij exteriorꝭ q̃ respicit ad orientem et
clausa erat. et dixit dñs ad me. Hec porta
clausa erit in eternũ et nõ aperiet. ⁊ vir nõ
trãsiet ꝑ eã quoniã dñs deus israel ingres-
sus est per eã. i. ingrediet accipiẽs ꝓteritũ
ꝓ futuro more ꝓphetarũ. Hec porta virgo
gloriosa est porta quidẽ hui⁹ seculi ꝑ quã
ingressus est deus in hũc mundũ vt oẽs il
luminaret. Et ꝑ quã accessum habem⁹ ad
deũ vt ait Berñ. Et clausa erit in eternum
qr virgo ante partũ in partu et post partũ.
qõ mirabilius est q̃z creando angelos ⁊ to
tum orbẽ. Tercio ꝓbat hec ꝯclusio exẽplo
Nam sancti angeli tantã virginis dignita
tem miranꝭ et cõtemplanꝭ Cañ. vj. Vide
runt eã filie syon. i. angeli. Syon em̃ spe-
culatio interpretat. et angeli semp specula
tur faciẽ patris q̃ in celo est. ergo a fortiori
humana natura debet illã admirationem
summã contemplari. Inde ipa ait Luce. j.
Beatã me dicẽt oẽs generatiões. Et ideo
loquẽte ihesu ad turbas extollẽs quedã mu
lier vocez de turba dixit Luc̃. xj. quare ⁊c.
Tercio ꝓpter singularẽ hereditationẽ. vbi
pono hãc ꝯclusionẽ. Cũ maria rõne crea-
tionis sit filia primogenita ante oẽm crea-
turã merito cõstituitur heres xpi in toto re
gno celesti. ¶ Pro veritate huius cõ
clusionis nota ꝙ ꝓncipalis ratio q̃re crea-
tus est homo est vt regnũ eternũ possideat
Audi Gre. in moral. Ad hoc inq̃t erat hõ
positus in paradiso vt se ad conditoris sui
obedientiã vinculis charitatis astringeret
et ad celestez angelorꝫ patriam sine carnis
morte trãsiret. Hec ille. Sed cõstat illũ in
obedientia corruisse. ergo merito priuat he
reditate. Sic em̃ iura volũt ꝙ q̃cũq; parẽ
tibus suis man⁹ iniecerit. aut graue aut in
honestã iniuriã eis ingesserit merito exhe-
reditet et posset ali⁹ heres institui. vt ĩ aut.
vt cũ de appel. cog. §. causas. col'. viij. et in
c. quintauallis. vbi bona glo. de iureiurã.
Sed primus hõ quantã deo iniuriã intu
lerit peccãdo noscis. ꝑs. Homo cũ ĩ hono
re esset nõ intellexit cõparat⁹ est iumentis
insipiẽtibꝫ ⁊ silis fact⁹ est illis. g̃ merito pri
uatur hereditate ⁊ debet alius heres insti
tui. ¶ Hoc ꝑsupposito. pbo auctori-
tate rõne et exẽplo. Et primo rõne sic. Ille
merito regni celestis dz heres institui in q̃
nulla fuit causa exhereditatõis. Dz in vir
gine nulla fuit causa exhereditatõis. g̃ me-
rito illa debet heres institui. Cõsequentia
nota cũ maiori apud oẽs iurista⁹. Minor
ꝑz. nũq; em̃ fuit aut nunq; erit creatura sic
suo obediẽs creatori sic reseruans honorẽ.
sicq; volũtati diuine cõformis sic̃ gloriosa
virgo. ergo ipa nullo pacto debuit exhere-
ditari. ptz ꝯsequẽtia. qm̃ nulla alia de cau-
sa ꝓuatus fuit prim⁹ hõ hereditate nisi qr
illa nõ seruauit. Añcedẽs ꝑz ꝑ Amb. li. de
virginitate. Quid inq̃t nobili⁹ dei mre. q̃d
splẽdidus ea quã splẽdor elegit. Quid ca
stius ea q̃ corp⁹ sine corpis cõtagione ge-
nerauit. et vt de ceteris ei⁹ virtutibꝫ taceã.
virgo erat nõ solũ corpe sed et mẽte. corde
humilis. verbis grauis. aĩo prudẽs. loq̃n-
di parcior. legẽdi studiosior ⁊c. Quid em̃
in singulis moror q̃ digna fuit et q̃ filij⁹ dei
nasceret. Hec ille. Scõo hec ꝯclusio ꝓbat
auctoritate. Eccli. xxiiij. Ego ex ore prodiui
primogenita añ oẽm creaturã. Et ibidem.
Ab initio ⁊ añ secula creata sum ⁊c. Et in
hodierna lectõe misse puer. viij. Dñs pos-
sedit me ab initio viaꝝ suarũ añq; q̃cq; fa
ceret a ꝓncipio. Intellige ꝑdicta nõ tpe ſz
dignitate ⁊ ꝑlectõe. Et q̃b formo hãc rõ
nem ꝑdictã ꝯfirmantẽ. null⁹ ꝓmogenitus
dz iure suo ꝓuari cã legitima nõ obstante.
sed ꝯgo est oĩm ꝓmogenita. g̃ iure suo pri-
uari nõ dz. primogeniti aũt iure fiũt here-
des. Gen. xxv. g̃ ipa ꝑ oĩ creatura primoge
niti obtinuit dignitatẽ. ¶ Pro q̃ nota
ꝙ in vete. test. ⁊ hodie ꝓmogeniti ꝑcesserũt ĩ
multꝫ. in q̃b fm̃ spũales ꝓgatiuas ꝯgo

gloriosa primogenita fuit. Primo sūt prio
res in sede. Gen. xliij. Sederūt coram Jo
seph primogenit⁹ iuxta primogenita t mi
nimus iuxta etatē suā. Sic maria fuit p̄
mogenita in sede. q̄ super oēs creaturas i
celesti throno est exaltata. vt canit ecclesia.
ps. Astitit regina a dextris tuis ⁊c. Eccli
xxiij. Ego in altissimis habito. Sc̄o pri
mogenīti sunt i dignitate successores. Uñ
primogenitus regis rex est. Gen. xlix. Ru
ben p̄mogenitus me⁹ maior impio. Sic
maria est p̄mogenita in dignitate. Hester
ij. Adamauit eā rex sup oēs mulieres t po
suit dyadema regni sup caput ei⁹. Tercio
primogenit⁹ potior est in hereditate. Gen.
xxv. dixit Jacob ad Esau. Uēde mihi pri
mogenita tua ⁊c. Sic maria est primoge
nita in hereditate. Eccī. xxiij. Et in hereditate dñi. i. filij mei qui est dñs dominantiū
moraboꝛ. Quarto primogenitus est in ve
neratōe nobiliꝛ. Gen. xxvij. Tu es Esau
primogenitus meus. Qui rñdit. Ego sum
Et pater ad eū. Incuruent añ te filij ma
tris tue. Sic maria est primogenita in ve
neratiōe. et merito q̄ mater dei. et ideo sic
bonus filiꝰ honorat eā. Eccī. xxv. Obuia
bit illi q̄si mater honorificata. Quinto pri
mogenitus est in benedictōe maiꝛ. Gen.
xxvij. Qui bñdixerit tibi sit benedict⁹ t ipe
Sic maria est primogenita in benedictōe
Luc. j. Beatā me dicēt oēs generatōes. Et
Judith. xiij. Non recedet laus tua de oꝛe
hominuꝫ. Sexto in veste delicatioꝛ. Gen.
xxvij. Ut sensit odoꝛē vestimētoꝝ ⁊c. Et lo
quitur de vestib⁹ esau. Sic maria est p̄mo
genita in veste delicata. quoniā iam dupli
ci gloria .s. coꝛpis et aie est ornata. Apoc.
xij. Mulier amicta sole et luna sub pedib⁹
eius ⁊c. Tercio hec ꝯclusio ꝑbat exemplo
p̄re nimia em̄ claritate⁊ hereditate celi an
geli dicebant ad seinuicē. Aañ. iij. Que est
ista q̄ ascendit p̄ desertū sicut virgula fumi
ex aromatib⁹ mirre t thuris. Et dicit sicut
virgula fumi. Sicut fumus in modū vir
ge formatus in terra oꝛit leuiter exalās sur
sum versus celum tendit. Sic gloriosa vir
go in terra oꝛta ſm carnē leuiter exalans. i.
sine pcō viuens celos ascēdit. Propterea
dicit q̄ virgula fumi generata ē ex aroma
tibus mirre et thuris. nō ex vapoꝛib⁹ terre
strib⁹. q̄ virgo lasciua nō fuit. nec̄ ex vapo
ribus ignis resolutis. q̄ virgo sup̄ba non
fuit. sed ex aromatib⁹ mirre et thuris. mirre
id est integritatis carnis. q̄ mirra a putre
factione p̄seruat. et thuris. i. deuotōis men
tis. q̄ thus in sacrificijs offert. ps. Ascen
dat oꝛatio mea sicut incensum in cōspectu
tuo. R Secūdo maria est liber nobi
lissimus generatōis Jesu xp̄i. Ubi pono
hāc ꝯclusionē. Uirgo gloriosa ſm carnem
est nobiliꝛ p̄sona siue creatura omnibus
creaturis q̄ in humana creatura fuerūt sunt
aut possint generari. Hec cōclusio ꝑbatur
auctoꝛitate et ratione. Primo auctoꝛitate.
Matth. j. Quadragintaduo nobiles viri
fuerūt a q̄bus descēdit btā virgo ſm carnē
Uñ sicut ait Mat. j. Oēs ista generatiōes
ab Abraam vsq̄ ad Dauid generatio nes
xiij. et a Dauid vsq̄ ad transmigrationem
babylonis generatōnes. xiij. et a transmi
gratione babylonis vsq̄ ad christū sc̄z in
clusiue generatiōes. xiij. Ex quib⁹ verbis
patet q̄ virgo fuit ſm carnem. primo ex q̄t
tuoꝛdecim patriarchis. et ex q̄ttuoꝛdecim
regibus. et ex quattuoꝛdecim ducib⁹ prin
cipibus. put enumeran⁊ in hodierno eua
gelio. Luc. quoq̄. iij. ca. describens nobili
tatem oꝛiginis siue exoꝛdiens ab Adam et
Eua vsq̄ ad christum deum genealogiam
suam. ptraxit. Secundo p̄batur cōclu
sio ratione. Debemus nāq̄ q̄ domin⁹ no
ster Jesus christ⁹ qui sine matre fuit in ce
lis et sine patre in terris totā a matre virgi
ne humanitatē accepit et dignitates q̄ hu
manitatem sequunt. sc̄z cōsanguinitatis t
cognationis vt diceretur filius Dauid et
habere fratres ex nobili parentela totum
hoc a benedicta matre accepit. q̄ etiā esset
vltimus dux. vltimus rex. vltimus patriar
cha totius populi israel. Unde hoc habu
it nisi a virgine gloriosa vt ex hoc manife
ste clarescat q̄ omnis nobilitas coꝛpoꝛa
lis concessa humano generi in Adā a deo
principaliter data est vt descēderet p̄ mul
tas generationes et per virginem matrem
terminaretur in christo. Ex quibus patet
q̄ tanta fuit hec nobilis parentum digni
tas q̄ tota nobilitas iudeoꝝ exhausta est
et in xp̄o et maria eius matre gloriosa ter
minata. ex qua postea omnis dignitas et
nobilitas christianoꝝ oꝛtuꝫ sumpsit. Hoc
etiam manifesta experiēta mōstrat q̄ post

xp̃m nūq̃ habuerūt aliquē patriarchā, regem, vel ducē sicut in primis. Et etiā publice attestat vt verificet qđ ipe de se ait Apocalip. ij. Nec dicit primus et nouissimus, Primus scz quē deus in populo pticipare nobilitatē intendebat. Et nouissim⁹ scz patriarcha rex et dux in populo illo. Et vtetiam illud Gen. xlix. verificaret. Nō auferetur sceptrū de Juda et dux de femore ei⁹ donec zē. Et illud Danie'. xix. Cū venerit sanct⁹ sctō⁹ cessabit vnctio vra. Totā ergo nobilitatē xp̃s fm carnē traxit de beata virgine, ex cuius nobilitate ꝯsequēter tota creatura nobilitata est. scz corpalis, rōnalis, intellectualis, sensitiua, vegetatiua zē, z ideo oīs creatura est ei obligata, qm̃ ipa fuit nobilissima quā nobilitatē oībus ꝯmunicauit ¶ Hic postq̃ dictū est de nobilitate virginis, est dubiū de pulcritudine eius exteriori. scz corpalis, scz qualis fuerit in dispositōne corpis. Pro quo ponit ista solutio Bonauen. i. iij. di. iij. q dicit qđ i scripturis iudeo⁹ inueni qđ virgo maria erat corpore pulcerrima z tn̄ nūq̃ fuit homo tā carnalis tā libidinosus q ipam desideraret Et fm Bern̄. fuit hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter impressionē et irradiationē, qz nō apparebat ꝯcupiscibilis sicut mulier maritata, apparet concupiscibilis viro suo. Nam ex facie virginis ꝓcedebant q̃si radij solis quos nullus carnalis poterat sustinere et aspicere. Vñ in glo. sup illud Mat. j. Et Joseph nō cognoscebat eā donec zē, dz qđ Joseph facie ad faciē nō poterat eā respicere. Sc̄o ꝓpter honestā ꝯuersationē, qz gestus ita honestos, mores et verba ita ꝯposita habuit vt nullus posset ipam cōcupiscere sed pot⁹ cōpungebat. Tercio ꝓpter occultatiōz, nā cū honestis vestimēt⁹ se occultabat i domo q̃si sp̃ stabat. Inuehe cōtrā feminas lasciuas q̄ pulcritudinē suam nō occultāt sed faciūt ex se speculū z laqueum demonis venales se ostendūt zē. Considera honestatē huius virginis, speculare in isto speculo zē. Tercio btā virgo Maria est liber ꝑciosissim⁹ incarnatōnis Jesu xp̃i. Et hoc ꝓpter tria scz ꝓpter mirabilē modum incarnandi, ꝓpter mirabilē modū essendi. et tercio ꝓpter pfectiorē modū suscipiendi. Primo ꝓpter mirabilē modū incarnandi. Vbi pono hāc ꝯclusionē. Christ⁹ in vtero virginis mirabiliori mō incarnatus est q̃ aliq̃s vnq̃ fuerit aut postea incarnatus siue incarnet. Hec ꝯclusio ꝓbat ꝓpter septē singularia mirabilia q̄ in primo instanti ꝯceptōis siue incarnatōis xp̃i cōcurrerūt. q̄ nūq̃ prius visa sunt nec postea in aliq̃ ꝯceptione homis cōcurrent. Primū quia virgo cōcepit sine corruptōe. Secundū quia cōcepit sine virilis seminis cōmixtione. Tercio qz cōcepit sine carnali libidine sed cū mentis maxima delectatiōe. Quartū quia cōcepit cū corporis cōcepti pfecta organisatōe. Quintū cū cōcepti corporis pfecta animatione. Ita qđ in primo instanti ꝯceptōis xp̃s erat in virgine ver⁹ et perfectus homo q̃tus omniū hoīm minim⁹. Patet p Aug⁹. in li. de trini. vbi ait. qđ mot vt verbū venit in vterū seruata veritate, ꝓprie nature factū est caro et pfectus homo. Et magister in littera di. iij. tercū dicit qđ illius dñici corpis in momēto cōceptionis dispositio adeo tenuis et pua erat qđ visui vix posset subiici. Certū miraculum, qz ꝯcepit cū corpis cōcepti pleno vsu liberi arbitrij z rōne recta et cum plena et perfecta deificatione et omniū donorū virtutum carismatū spiritualiū et bonorum repletione. ¶ Septimū quia cōcepit cum psonali vnitate humanitatis ad personam verbi. Ita qđ christus in primo instanti ꝯceptōis in vtero virginis fuit ver⁹ deus et homo qđ est omniū mirabilissimū Quare fm Damasce. maria dicit theotocos. id est mater dei. Prout canit in hymno huius festi. ergo zē. Secūdo ꝓpter mirabilē modū essendi in vtero virginis, vbi pono hāc cōclusionē. Mirabiliori mō fuit xp̃s in vtero virginis nouē mensib⁹ q̃ sit q̃tidie in hostia aut calice in altari. Pro declaratione hui⁹ nota qđ corp⁹ xp̃i in altari cōsecratū est idem corpus qđ fuit in vtero virginis sed differēter. qm̃ in altari est glorificatū sub alijs speciebꝫ absconditū. In ꝧgine aūt mortale passibile z cū ꝓprijs q̃litatib⁹. Nā vt dictū est vt no. glo. in de. j. de sum. tri. et fide ca. xp̃s in instāti ꝯceptōis fuit pfectus homo q̃tus ad organisationē membrorū. et p cōsequens cū omnib⁹ cōditionibus humanis, sed in calicē hostia nō est cū ꝯditōib⁹ humanis, hoc p̃supposito ꝓbatur ꝯclusio ratione auctoritate z cē

emplo. Rone sic. Quando cũ aliquid est in altero ſm aliquã cõditionẽ nõ sibi cõue nientem ſm suã naturaz et dicat pfectionẽ pfectissimã in illo. In altero aũt sit ſm cõ ditionẽ ꝑriam et dicat etiã pfectionẽ perfe ctissimã, mirabiliori modo est in primo q̃ in secũdo, sed de⁹ fuit in vtero virginis ſm cõditionẽ nõ sibi ꝓuenientẽ, id est cũ ꝓdi tionib⁹ humanis. in hostia aũt nõ sed ſm cõditionẽ ꝑriã. nã q⁹ deus sit ī hac hostia et in illa et illa hoc est ꝑriũ dei q⁹ sit vbiq̃. sed in vtero ꝟginis eo mõ quo ibi erat nul libi alibi erat, qõ nõ est ita ꝑriũ dei, nec eo mõ q̃ ibi erat poterat pluribꝫ in vteris esse et ꝓ ꝓsequẽs in hostia tenet modũ deitatis in essendo vbiq̃ et idez in pluribꝫ hostijs. Nõ sic aũt in vtero ꝟginali, q⁹ sic ibi clau sus erat q⁹ nõ poterat in alio vtero eẽ eodẽ modo, ergo mirabiliori mõ fuit ī vtero vir ginis q̃ in hostia. Nec intelligas mirabi liori modo, id est pfectiori mõ, qm̃ pfectio ri mõ est in hostia, q⁹ immortalis et incor ruptibilis. in vtero aũt mortalis et corru ptibilis, sed intellige mirabiliori mõ, id est cũ maiori admiratõe, qm̃ valde mirũ fuit vt deus essendi rõnes suas nõ obtineret ſz tam vilis⁊ paup in mũdo appareret. Inde Hiere. xxxj. dicit, Nouũ faciet dñs super terrã mulier circũdabit virũ. nouũ quidez et admiratõe dignũ esset si ĩpator vel pa pa in forma serui ingrederet ciuitatem, sic nouũ atq̃ mirandũ q⁹ totus deus velatus humana carne in vtero vni⁹ mulieris esset et mũdo vt paup atq̃ despectus appareret Esa. liij. Nos reputauim⁹ eum tãq̃ lepro sum ⁊c. Secũdo ꝓbat hec cõclusio auctoritate. Nã ipa dicit Cañ. iij. Inueni quem dilexit aia mea, tenui illũ nec dimittã. felix que inuenit, felicior q̃ tenuit, felicissima q̃ nũq̃ dimisit. Tripliciter em̃ virgo deũ tenuit, scz in corde p fidem, in vẽtre per cõceptum. in templo p ꝓtemplationẽ. ista autẽ mirabilia in hostia nõ fiũt, ergo magis ad mirari debemus christũ in vẽtre virginis q̃ in hostia in altari. Tercio ꝓbat hec cõ clusio exemplo, nã xp̃s in vẽtre virginis p salute totius mũdi fouebat, in hostia autẽ solum p existẽtibꝫ in xp̃i gra ad salutẽ im molatur. Egresso xp̃o de virginis vẽtre to ta hierusalẽ turbat et magi ab extremis fi nibus cũ muneribꝫ p stellã adorare ducũt christo in altari ministrato nullũ nouitat⁊ signũ demonstrat. Christo nato pastores angelor⁊ senserũt iubilatões. Christo im molato nulla sentit armonia. q̃re ⁊c. Tercio ꝑpter pfectiorẽ modũ suscipiendi. Vbi pono hãc ꝯclusionẽ. Perfectiori mõ suscepit xp̃m iesum virgo in eius vtero q̃ sumat illum fideles in pasca aut alio cõ municãdo tp̃e. Pro declaratõe hui⁹ vidẽ dum est quõ xp̃s sacramẽtaliter sumptus a fidelib⁹ sit in corpe mẽtibusq̃ eor⁹ q̃ viso patebit ꝯclusio. Nota ergo q⁹ in sacramẽ to tria sũt, scz caro aia et diuinitas. et vnũ quodq̃ istor⁊ suo mõ aliq̃d opat in digne suscipiẽtibꝫ illa. Nã caro xp̃i vnit sibi ꝯmu nicantis corpus, aia vnit sibi cõicantis vo luntatẽ, et diuinitas vnit sibi cõicantis in tellectũ. Ponam⁹ exemplũ. Accedit quidã ad sacrm̃ corpis xp̃i suscipiendũ cũ pecca to mortali sciẽter, iste capit sacramẽtũ ⁊ nõ rẽ sacramẽti, et ꝓ ꝓsequẽs corpus illud di uinũ nõ vnit sibi corpus illud nephandũ sed rapit et tollit ab illo corpe quicq̃d hz in se corpis glorificati vt sanitatẽ, fortitudinẽ, vitã, ⁊ quicq̃d boni repit in illo corpe mor tali insertũ ſm naturalẽ inclinatiõz licz no bis nõ ita appareat. Ex q̃ sequit q⁹ illõ cor pus derelictũ a xp̃o min⁹ solito hz de vita minus roboris, min⁹ sanitat⁊, ⁊ sic de alijs Hinc est q⁹ post cõmunionẽ indignã dor miũt multi et imbecilles ⁊ infirmi sĩ multi, vt testat apl's. j. ad Cor. xj. Et sic vnusq̃sq̃ talis cum iuda peior prior. Similiter aia xp̃i aie peccatrici nõ vnit, sed sicut dictum est de corpe ita dicendũ est de aia, quoniã si quã bonã inclinationẽ reperit in ea illaz retrahit, ꝑter qõ aia illa miserabilis fit lõ ge deterior post cõionẽ q̃ añ. et ad odium bonor⁊ turpi⁹ inclinat. Voluntas illa mise ra cõicantis indigne ⁊ tenaci⁹ malis adhe ret. Sili⁹ et xp̃i diuinitas ad intellectũ in digne cõicantis nõ accedit ſz recedit vt sic loquar cũ deitate lumẽ fidei si q̃d ibi inue niat. Et hec ꝓpe experientia docet q⁹ indigne sepi⁹ cõicantes cernim⁹ indices in deterius ire. et q⁹ ẽtidie sũt ad malũ ꝓclniores. Ecõ tra ꝓo accipiam⁹ digne cõicantẽ tũc corp⁹ illud xp̃i bñdictũ corp⁹ digne sumẽtis sibi vnit et virtutes q̃s ibi reperit roborat ⁊ p cõsequẽs desinẽte ibi esse corpe xp̃i ꝟtutes corpis ⁊ aie nõ recedũt sed aucte remanẽt,

Et p̄ ꝓsequens vitam corpis auget. sanitatem, fortitudinē, ⁊ q̄cunq; sunt bona corporis. Itē auget fidē spez ⁊ charitatē ⁊ oēs ipsius aie ꝟtutes. Hoc sic notato ꝓbaf cōclusio autoritate, rōne, ⁊ exēplo. Primo ratione sic. Quāto magis q̄s disposit⁹ est per gratiā ad xp̄m suscipiendū: tāto dignio⁹ illū suscipit, sed virgo gl̄iosa magis fuit disposita ad xp̄m in ei⁹ vtero suscipiendū q̄ vnq̄s q̄sq; digne cōicās. ergo pfectiori mō suscepit eū in eius vtero q̄ quicūq; cōicans. Hec nota sunt intelligēti ergo zc. Et cōfmaf. Quantūcūq; q̄s digne cōicet nō pōt vitare veniale pctm̄, vt hr̄. j. Joh. j. Si dixerimus q̄ pctm̄ nō habemus zc, sed ꝟgo post susceptionez xp̄i nunq; aliq̄ mō peccauit. Canti. iiij. Tota pulcra es amica mea zc, et Sap̄. vij. Candor lucis eterne ⁊ speculū sine macula, ⁊ Aug⁹. Cū de pctis agitur nullā volo de Maria facere mētionez Secōdo, pbaf ꝯclusio autoritate Ecci. xlviij. Vas ināt admirabile op⁹ excelsi, vas em̄ hoc excisum manu sapiētie dei: virgo gl̄iosa est. ℣ Hoc em̄ vas triplici gratia fuit plenū. scz gratia infusa, diffusa, et effusa. Primo fuit hoc vas plenuz gratia infusa in carnaliū motuū repssione. Ecci. xxiij. In me oīs gratia vite ⁊ ꝟtut̄. Secōdo fuit plena gratia diffusa in mūdi recōciliatōe, ps. Diffusa est gratia in labijs tuis. Diffusa ē tūc gratia in labijs virginis qñ ea, pferēte et dicēte Ecce ancilla dñi: fiat mihi zc, mūdus sue discordie cū deo recōciliationē accepit. Lu. j. Ipse em̄ saluū faciet pp̄lum suum a pctis eor̄. Tertio fuit plena gr̄a effusa in donor̄ ⁊ gratiarū suarum largitione. Bern̄. Maria misēdie sinū oībus aperit. vt de plenitudine eius accipiant vniuersi, captiuus redēptionē, eger curationē, trist⁹ cōsolationē, peccator veniam, iustus gr̄az, angelus leticiam, filius dei carnis humane substantiā, deniq; tota trinitas gloriam Tertio, pbaf hec ꝯclusio exēplo. Nā si corpus xp̄i mirabilia opaf in digne sumēte ⁊ est sub accidētibꝫ velatū: q̄nto magis debebat in ꝓpria forma in vtero virgis exist̄s opari, pfecto nulli dubiū q̄ si cuipiā xp̄s ē vnit⁹ p gr̄am q̄ pstātissime vnit⁹ fuerat in virgine, ⁊ sic patet ꝯclusio p̄sens zc.

De sctō Matheo ap̄lo et euāgelista sermo, LXXXII. wann. xliij.

Sequere me.

Matth. ix. Hec sunt ꝟba saluatoris nostri p̄ que vocauit ad se sctm̄ Matheuz ap̄lm ⁊ euāgelistā. Per hec etiaz ꝟba dñs oēs nos ad eternitatez vocat: q̄ vtiq; duobꝫ modis pueniſ, scz mala deserēdo ⁊ bona faciēdo. Ex hoz aūt verboz virtute btūs Matheus misericorditer mot⁹ ⁊ inspirat⁹ ita feruidus ad implēdū saluatoris nostri volūtat⁹ est fact⁹, q̄ statim auditis verbis: relict⁹ oībus secutus est dñm. ex q̄ ad sublimissimū statum ecclie mirifice est sublimat⁹: vt simul martir: ap̄lus ⁊ euangelista p̄ totum mūdū p̄dicet. Ideo saluator noster volēs nos ab amore tpalium retrahere: ipsi⁹ exēplo, etiā p̄ dicta ꝟba nos vocat: dicēs cuilibet nostr̄. Sequere me, ac si diceret. Sequere me patientē ⁊ tpalia et vanitates huius mūdi cōtemnentē: si vis me eternaliter videre in celo regnantē. Pro gr̄a Aue Maria. Sequere me, vbi s̄. Ad hoc vt homo xp̄m dñm sequaf duo sibi sunt necessaria, vicz vt declinet a malo ⁊ faciat bonuz. Et fm hoc circa verba thematis duo sunt vidēda. Primo q̄liter bō maluz declinet vt deo placeat. Secōdo quō bonum faciat vt xp̄m sequendo discipulus eius fiat zc.

A Circa primū est notādū q̄ tria sūt mala siue peccata que q̄si totū mūdū post se trahunt ⁊ cōmaculant, vicz superbia, auaricia, ⁊ luxuria. Iuxta illō. j. Joh. ij. Oīne q̄d est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis aut oculoz: aut superbia vite. Ideo sūmopere illa pctā tanq̄ ꝓncipia alioz sunt deuitanda. Ne tñ illis pctis obnoxij desperent de penitētia: tres sunt sancti in ecclia sublimati, scz Paulus. Matheus, ⁊ Dauid: q̄ in p̄dictis pctis ceteris hoīb⁹ pfundi⁹ sunt p̄stati, sicut tñ p̄ ceter⁹ plus peccauerūt: ita et solenni⁹ de suis pctis penituerūt: vt nō solum se a malis cohiberent, sed ⁊ multos alios peccatores pctā vitare docerent. Dauid in p̄s. Matheⁿ in euāgelio. ⁊ Paulus in epistolis. Propter q̄d ⁊ illoruz doctrina vtimur freq̄nti⁹ q̄ alioz ap̄loz: euāgelistarum: aut ꝓphetaz. Unde pre omnibus alijs ꝓphetijs psalmus Dauid plus freq̄ntaf. Et p̄ oībus euangelijs euāgeliū Mathei crebrius recitaf. Et epistole pauli q̄si

continue recitant. Unde & hi tres singulari p̄rogatiua sunt a deo p̄uilegiati & honorati: ita vt Dauid ꝓpheta ꝓphetarū diceret p excellentiā. qūcūqꝫ em̄ dicit ꝓpheta ꝟ dicit: intelligit Dauid ꝟ dixisse. & Paulus diceret aplūs p excellētiā: ita vt qñ allegatur apostolus: & nō exp̄mit nomē aplī: sp intelligit Paulus. Sic btūs Mathe⁹ iter oēs aplos habet hoc p̄uilegiū vt ipe solus si mul sit aplūs: martir: & euāgelista. qđ nulli alioꝫ est cōcessuꝫ. qđ totū factū est vt tāto efficacius nos pctōres de venia p̄sumamus q̄nto p ceteris hoib⁹ magnos peccatores in eccl̄ia dei sublimatos ꝟspicimus Ex hoc inferꝫ q nulla pctā impediūt eos q̄ post lapsum pfecte ad dñm ꝟuertunt.

Secūdo est notādū q ad hoc vt dominū sequ valeamus tria mala vitare debemus siue a triplici malo declinare vel recedere debem⁹. vicz a mōi diuitijs. a carnis delicijs. & ab oīb⁹ iniusticijs. et hoc ideo q̄ difficile diues intrabit in regnū celoꝝ Math. xix. Et vacās delicijs deo displicet. sicut ait aplūs ad Ro. viij. Qui in carne sunt deo placere nō possunt. Iniustum ꝟo odit de⁹ fm illō ps. Iniq̄s odio habui &c. ꝓ̄ro ergo si cupim⁹ deū efficaciter sequ a mūdi diuitijs lōge recedam⁹. nō q diuitie sint pctā. sed q̄ veraciter sunt occasiones pctoꝝ & impediūt eos q̄ dñm sequ cupiunt ꝟinc est qđ dicit aplūs. j. Thy. vj. Qui volunt diuites fieri incidūt in tētationē & i laqueū diaboli. et desideria mlta & nociua q̄ mergūt hoīes in interitū & p̄ditionē. Sed tunc dicerēt diuites. Nos ꝟcessis vtimur aliena nō querim⁹. & si digna retributōne miscōie opa nō agim⁹: nulla tñ aduersa p̄tractamus. Ad ꝟ rñdet Greg. dicēs. Hoc idcirco diuites sentiūt: quia aurē cordis a ꝟbis celestib⁹ claudunt. Hec⁹ em̄ diues q̄ q̄tidie epulabat splendide: aliena rapuisse legit. sed infructuose. ꝓp̄ris vsus fuisse ꝓhibet. et tñ eū vltrix gehēna suscepit nomēq̄ illicitū rapuit. Sed q̄ moderato vsu totū se licitis dedit. Propter qđ dicit Lu. vj Ve vobis diuitib⁹ q̄ habetis hic ꝟsolationē vestrā. Nullā aliā cām saluator ibidem oīndit dānatōis diuitū nisi q̄ hic suā hūt ꝟsolationē. ꝟinc est qđ ꝓpheta dicit i ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere. nā & tribulatiōes multas oportet nos intrare in regnū dei. Act. xiiij. Nō p cōsolationes in rebus terrenis. Diuites q̄ suā cōsolationē habent in diuitijs: q̄s tribulatiōes sentiunt: certe nullas vel paucas. ideo nec volūt cognoscere paupeꝝ turbatōes & vexatōes ex supbia sua. fm illō Eccl. xiij. Diues locut⁹ est supba & iustificauerūt illum. paup locutus est & dixerunt q̄s est hic. Jō dicit Job. Ducūt in bonis dies suos & in pūcto ad inferna descēdūt. Job. xxj. ca. Et aplūs Jacob⁹ in sua canonica Jacobi. v. Agite nūc diuites plorate vlulātes in miserijs vestris q̄ aduenīēt vobis. diuitie vestre putrefacte sunt & vestimēta vestra a tineis comesta sunt. auꝫ et argētū vestꝫ eruginauit: & erugo eoꝝ in testimoniuꝫ vobis erit & mād̄ucabit carnes vr̄as sic̄ ignis &c. Secundo volētes dñm sequi debēt recedere a carnis delicijs. q̄ in carnis delicijs deus nunq̄ posuit pedē suū. vñ via illoꝝ directe dirigit ad infernum. fm illud aplī Ro. viij. Si fm carnē viveritis morte moriemini. scz eterna pariter & dānatōe. huiusmodi em̄ sūt q̄ vt ait aplūs ad Phil. iij. deo nō seruiūt sed vētri. nā ait ibidē. Quoꝝ deus vēter est & glia in cōfusione eoꝝ. seruiētes em̄ delicijs carnis sunt steriles: et deo placere nō p̄nt vbi s. et p ꝟseqūns eoꝝ opa nec deo placent. Ideo ꝺr Ezech. xiij. Cōuertimini & recedite ab idolis vestris. Illō em̄ q̄ quisq̄ colit deus ei⁹ est. & tale oportet hoiem relinq̄re si vult sequ deum. ꝟinc est qđ Johānes grauiter cōminatur voluptuosis Apoc. xviij. dicēs. Quantū se glorificauit & in delicijs fuit tantū date ei torm̄entū & luctū &c. Tertio dñm sequ volentes debent ab omni iniusticia se custodire & ab ea lōge recedere. ꝺa iniusticia est mortis acq̄sitio. Sap̄. j. vñ Deutro. xxv. dicit q̄ lōge auersat a deo oīs iniusticia. Et ibidem dicit Nō habebis in sacculo diuersa pondera mai⁹ et minus. nec erit in domo tua modius maior & minor. pōdus habebis iustū & verū. Ideo ꝺr etiam Eccl. xvij. Reuertere ad dñm & auertere ab oī iniusticia tua & nimis odito execratione: & ꝟgnosce iusticias et iudicia dei. Justicia em̄ est virtus reddēs vnicuiq̄ qđ suum est. vt dicit Arist. v. Ethicoꝝ. Ideo in omni peccato mortali fit iniusticia aut deo aut ꝓximo largo vocabulo sumendo iusticiam vt vi-

delicet se non solum extēdat ad ꝓximos sz etiam ad deū. vnde cū primū nō diligim⁹ vt nosipos: aut ei nō impēdim⁹ qđ nobis impēdi cupim⁹: aut malū ei faciam⁹ quod nobis exhiberi nolumus. in oīb⁹ iniusticiam exercemus. Ab hac ergo lōge recedere oportet si deū sequi cupim⁹. Ab hac ergo iniusticia dñs nos phiberi voluit cum in lege mādauit q⁹ iust⁹ deberet esse modi⁹ dicēs Leui. xix. Statera iusta: z equa sint pōdera. iustus modius equusq⁹ sextarius. Quia vt ait Salomō ꝓuer. xj. Pōdus et pōdus mēsura z mēsura vtrūq⁹ est abominatio apud deū. Quod exponēs Greg. dicit. Scimus q⁹ falsi negociatores dupli ci pondere z mēsura vtunt. nā pōdus aliud habēt ad qđ pōderāt sibi. z aliud habent ad quod ꝓximo. pparant em̄ ad dā da pōdera leuiora. ad accipiēda ꝓo grauiora. ois em̄ homo q̄ aliter pensat ea q̄ ꝓximi: aliter ea q̄ sui sunt: pondus z pōd⁹ habet abominabile vtrūq⁹ apud deū. q̄ si ꝓximū vt se diligeret: hūc vt seipm in bonis iudicaret z haberet. cuius ꝓtrarium incessanter agimus. quia plerūq⁹ cōtingit vt et nostra grauia leuiter: z ꝓximoꝝ leuia graviter iudicemus. Hoc ergo inequale pondus iniusticia est. a qua nos recedere oportet si deū sequi volumus. Ex illis patz q⁹ si deum seq̄ cupimus ꝓmo debemus declinare a malo supbie. luxurie z auaricie. que mala iam q̄si totū mundū maculauerunt. Et vt hoc facere possimus debem⁹ recedere a mundi diuitijs. a carnis delicijs. z ab oīb⁹ iniusticijs: modis ptactis. Hec de ꝓmo. ℒ Scđo dixi q⁹ ad ℌ q⁹ homo xpm sequaꝫ necessariū est vt bonuz faciat. Nō enim sufficit vitare mala. sed oportet etiā hoīem bona facere. ꝟm illō ps. Declina a malo z fac bonū. Pro q̄ notanduz q⁹ ad hoc vt homo deū sequaꝫ faciēdo bonū debet in se habere tria bona cōtraria tribꝰ malis supra recitatis. q̄ bona xps etiam p̄ ceteris bonis in se habuit. scz pauptatem. aspitatem. z in oīb⁹ equitatem. Illa tria bona sunt directe opposita tribꝰ malis p̄dictis. qz pauptas diuitijs. aspitas delicijs. eq̄tas iniusticijs cōtrariant. Primo ergo si dñm sequi volum⁹ induamus ei⁹ pauptatē. Nā vt ait veritas. Nisi q̄s renunciet oīb⁹ q̄ possidet non p̄t esse meus discipulus Lu. xiiij. ℌ Ille aūt vere abrēnūciat oīb⁹ q̄ possidet q̄ magis oīb⁹ tpalibus vellet ꝓuari q̄s mortal⁹ peccare. Ille ꝓo oīb⁹ renūciat q̄ amorez dei oīb⁹ rebus terrenis ꝓponit Ille vtiq⁹ q̄ oīa sua exigēte necessitate ad dei laudē z ꝓximoꝝ necessitatē parat⁹ est distribuere. Hoc aūt ad oēs hoīes ptinet. Aliter renūciare oīb⁹ nō. est oīa tpalia cōtemnere et libere ꝓpter xpm relinq̄re. z hoc est pfectoꝝ. Et hec est pauptas valde deo placens. quaz seruant veri religiosi. Ad hāc pauptatē dñs trahere cupiebat diuitem quendā: cum dicebat Math. xix. Si vis pfectus esse vade z vēde oīa q̄ habes z da paupib⁹ z sequere me Hoc vtiq⁹ xp̄iano vere amāti xpm nō deberet esse difficile: cum sic videt dñm suuz in pauptate p̄cessisse. Vñ btūs Bern̄. dic̄ Magna fratres abusio vt vilis vermiculus velit esse diues ꝓpter quē de⁹ maiestatis voluit esse paup. ℰ Scđo si i bono dñm seq̄ volumus induamus vite ei⁹ aspitatē. portādo stigmata sudoris et laboris eque in corpe nr̄o. vt nō in carnis voluptatib⁹: sed poti⁹ i ipsi⁹ maceratōe p vigilias z abstinētias vitā ducam⁹: attēdentes q⁹ ille q̄ pctm̄ nō fecit nec inuēt⁹ est dolus in ore ei⁹ tā aspaz vitā hic duxit: vt nec ꝓpriū hr̄et domiciliū in q̄ caput suum reclinaret Math. viij. vbi dicit. Vulpes foueas habēt z volucres celi nidos. fili⁹ autem homis nō hz vbi caput suū reclinet. Vbi dicit Crisō. q⁹ sepe veniēdo ad Martham sub capite nihil habuit: sed iacuit sicut ambulauit. q̄t deniq⁹ vigilias. q̄t abstinētias z ieiunia. q̄t ꝓtumelias z obprobria ipe sustinuit. Ideo Aug⁹. enūeratis multis ei⁹ aspitatib⁹ tandem subiūgit. Hę passiones xpi sunt xp̄iano imitāde: nō delicie q̄rende. Sed lamētabiliter ꝓq̄ritur Bern̄. dicens Heu dñe oēs volunt cōsequi .s. btitudinē sed pauci volūt seq̄. nescientes sicut dic̄ Augustin⁹. q⁹ si excepti fuerimus a castigatōe flagelloꝝ: excepti erimus a nūero filioꝝ. ℱ Tertio si in bono dñm seq̄ volum⁹: seq̄mur eum p vite equitatē: oīb⁹ hoīb⁹ equū pōdus tenētes. z postponamus priuatū honorē z amorē qui in oīb⁹ pene vicit hāc virtutē. Unde Greg. Scimus q̄a vehementer claudit oculum mentis amor priuatus. ex q̄ fit vt hāc eq̄tatē pauciss̄imi

vt dictum est veraciter seruant: qz forsitan nesciunt quid sit equũ vel non attendunt. Vñ Aug⁹. Si nõ valemus oẽs paginas scrutari: oia inuoluta sermonum euoluere oia secreta scriptur: az penetrare: ad inqrẽdã z faciẽdã eqtatẽ: saltẽ intremus nosmet ipsos z legam⁹ naturalẽ scripturam inscriptã in tabulis cordis nr̃i vbi legimus scriptũ. Quod tibi nõ vis fieri alijs ne feceris z qđ tibi vis exhiberi alteri exhibeas. p q duo mãdata plene et pfecte primis nostr̃ exhibemus eqtatẽ. nam p huius legis naturalis obseruationẽ antiqui patres dño placuerũt cum tñ adhuc nec legis nec gr̃e scriptura esset hominib⁹ cõmendata. Vñ de Noe dicit. Erat noe iust⁹ z pfectus in generatione sua. Gen. vj. Et ad abraaz dicit Ambula cor̃ me z esto pfectus. Gen. xvij Ita de multis alijs p ordinem. vicz ysaac Jacob z Joseph rc. Et oib⁹ illis patz qđ facere debeam⁹ vt xp̃m dñm bñ opando seqmur. vicz pauptatẽ diligere: renũciãdo oib⁹ q̃ possidem⁹: ita q nihil terreni amori xp̃i pponamus. aspritatẽ induere: corpus nostz vigilijs. abstinẽtijs et disciplinis castigãdo: z eqtatẽ oibus seruare: sicut nobis ipsis lege nature hec fieri volum⁹ rc. ¶ Dubitat circa pdicta Exp̃ saluator p ỹba thematis vocauit btm̃ Matheũ aplm et euãgelistã dicẽs Seqre me. sicut ipse ostẽdit in suo euãgelio. q̃re btus Mathe⁹ non agit de vocatõe oĩm aplor̃. sunt em̃. xp̃i. et tñ solũ agit de vocatõe sex discipulor̃. puta petri z andree. iacobi et iohannis. philippi z mathei. Ad hoc respõdet Crisost. super illo verbo themat⁹ Seqre me. dicens Ideo hoc fecit qa officiũ istor̃ petri z andree Jacobi z Johãnis erat valđ simplex vicz piscatõis. philippus aũt cõmemorat ideo qa erat de Bethsaida ciuitate vel regione. vel ideo qz erat solus valde simplex cũ dixit illud Joh. xiij. Dñe ostẽde nobis patrẽ z sufficit nobis. Matheus aũt ideo cõmemorat qz erat public⁹ pctor̃ ab alijs reputat⁹ ppter suũ officiũ quem Lucas et marc⁹ vocãt leui ppter reuerentiã: qđ nomẽ ei nõ erat ita cõmune sicut mathe⁹. sed ipse ex hũilitate manifeste se noĩat matheũ ppio noĩe: qđ erat notũ a multz. vt sic ostẽderet se esse illũ q publicis pctis intẽt⁹ erat z misericorditer a xp̃o vocat⁹. qz sapiẽs pmũ est accusator suus. Prouerb. xviij. Dicit cõsequẽter Crisost. q dñs nõ eodẽ tpe vocauit Matheũ q petrũ Andreã Jacobũ z Johannẽ. qz dñs nr̃ Jesus xp̃s qđ oẽm creaturã quã fecit nosc qđ sit ei vtile vel inutile: recte sicut Paulũ nõ eodẽ tpe cõuertit q petrũ vocauit. qz ambos eo tpe ita paratos nõ inuenisset. sed postqz Matheus miracla vidit z a xp̃o audiuit: tũc eũz dñs vocauit. Ex istis patet qz sapiẽter dñs oia fecit. nõ em̃ vocauit illos qđ sibi sapiẽtes et iusti videbant̃ z nobiles huic mundo: sed istos a mũdo abiectos z infirmos: vt p hec fortia mõi q estimant̃ confunderet. Ecce petrus simplex z indoct⁹ piscator plures conuertit qz alioqs ĩ toto ve. test. ppheta⁹. Philippus qđ rudis z simplex erat: reges z pncipes hui⁹ mũdi arguebat z docebat: quã simplicitatẽ xp̃s in seipo cõprobauit dum patere⁹ z ad occisionẽ duct⁹ non aperuit os suũ tanqz ouis ad mactãdũ. Hoc oẽs qđ libenter deo seruiũt recipiãt ĩ exẽplũ: nõ curãtes q ab hoĩbus huius mũdi abũciuntur sed eleuẽt spem suam ad pmia eterno⁹. Si em̃ xp̃s hoc passus est q sp mũdus fuit sibi inimicus. nõ vticz ẽ dilpliceat seruo si odit eũ mũdus. qz nõ est seru⁹ maior domino suo. Unde si xp̃s approbasset felicitatẽ huius mũdi: tũc ois qđ hic in mõdo patit z abiect⁹ est estimare posset q etiã in futuro esset abiect⁹. Nõ sic charissimi: sed attẽdite qđ dicat saluator Matth. v. Btĩ q psecutionẽ patiunt̃ ppter iusticiã qm̃ ipsor̃ est regnũ celor̃. z btĩ q lugẽt qm̃ ipsi cõsolabunt̃. imo btõs dicit qđ bus hic maledicunt hoĩes z psequunt̃ ppter nomẽ Jesu. Et subiũgit ibidem. Gaudete scz in tribulatiõe: qm̃ merces vr̃a copiosa est in celis. Dicit aũt notãter Btĩ eritis cũ vob⁹ maledixerint hoĩes ppter nomẽ meũ. volẽs dare intelligere q si aliqs luxuriosus malediceret ppter suã luxuriã: vel qcũqz inimic⁹ ille p ẽ nõ esset btus. Cõsequnter de vocatiõe b. Matthei dicit Raban⁹. De⁹ solus scit quõ ad seipm b. Matheũ allexit: vtrũ scriptura: qa fuit iude⁹. an miraculis: nescit. et subdit. Hz tñ videt mihi q ỹba exterius nõ sufficiẽter nisi cor ipsi⁹ gr̃a spũscti dulcorasset Vbi dic Piero. Hoc erat sp nr̃i saluatoris q dũ aliquẽ inspiceret rapdũ ita delectabiles ꝓcedebãt de ocul⁹ ipsi⁹

vt per hoc ꝗsi obstaculū ponens in corpe quelibet post se quem vellet trahebat sicut magnes ꝙ ex oibꝫ ptibꝫ ad se ferruꝫ trahit. Ita xps mō Mariā magdalenā. mō Petrū. mō Paulū. mō Matheū ad se traxit. Ex hoc tractu siue vocatōe matheus tāto feruore xpo adhesit. vt statim surgēs de loco thelonei in ꝙ sedit seqreꝝ xpm oibꝫ relictis. Jō meruit ne dū apostolatū ꝫ et martiriū. imo xpi euāgeliuꝫ cōscribere nob in pfectū. ℣ Sed circa hoc diceret ꝗs ꝙ tpe Mathe⁹ euāgeliū suum scripsit. Respondeꝝ ꝙ ꝓmus inter oēs ⁊ in iudea scripsit. Unō Remigi⁹ sup Math. Mathe⁹ ꝙdez scripsit in iudea sub tpe Gay gallicu le impatoris. Marc⁹ in Italia Rome tpe Neronis ꝙō ꝝ Petrū referētē audierat. ꝙō ⁊ Petrus videṡ approbauit et ecclīasticis legendū sua autoritate dedit. vt inquit Hieroñ. de viris illustribus. Lucas ꝙo in Achaia. Ꝫ Johānes in grecia. i Epheso. in Asia minori. Ex illo patet ꝙ nō eodē tpe nec loco oēs ꝗsi idē loquunt. qō ē maxīmū signū veritatis nō preuie colloqntes eo ꝙ in aliqbꝫ videt dissonare: qō itex ē attestatio maioris veritatis. si em̄ p oīa ꝛcor darent: crederēt inimici xpiani nois ꝙ ex ꝗdaꝫ būano placito ꝙueniētes scripsissent In veritate tn̄ nō discordāt. sed qō vnus omisit alter retulit. si em̄ vnus oīa dixisset superflua esset narratio alioꝝ. Hā vt dicit Aug. in de ꝛsensu euāgelistaꝝ. Quilibet alter⁹ euāgeliū nō ignorauit: nec ex ignorātia pretermisit ꝙ alter scripsit. Ex ꝙ patꝫ ꝙ specialiter oēs a spūsancto directi fuerunt Quō em̄ alꝫ btūs Mathe⁹ modo būano tot ⁊ talū ꝛboꝝ xpi ⁊ sctoꝝ memoriam distinctā hre potuisset ꝙ scripsit anno tricesi mooctauo a natiuitate xpi. Et Marc⁹ ꝙ drageſimooctauo eiusdē. Nō em̄ stati scripserūt euāgelium post missionē spūsancti sicut tn̄ statim cōposuerunt sūbolū ne pfidia iudeoꝝ ꝙ tūc mlt̄um feruebat scripturas euāgelij corrūperet ⁊ sensuꝫ querteret: et sic nō credētes a fide retraherēt. ℣ Secōo dicēdū est ꝙ solus Mathe⁹ euāgeliū suū lingua hebraica ꝛscripsit. Ex ꝙ merito cōsideraꝝ in eo ꝗdā excellētia. Lingua em̄ hebraica ꝓma fuit qz fuit lingua Ade. nō em̄ fuit ab homīe inuēta. sed a deo ime diate tradita. ideo est lingua nobilioꝝ ceteris. Hā sicut dicit rabimoyses. Nullū vō cabulū ꝓpriū in lingua illa deputatū est ad aliquā feditatē vel turpitudinē nominādā sed p aliqs circūlocutōes talia exprimunt erit etiā ppetua ⁊ eterna sicut dicit ysiō. Et ꝙ post diē iudicij oēs lingue cessabūt pter linguā hebraicā que manebit. Ideo euangeliū Mathei fuit valde reuerēter approbatū a Barnaba. ꝙ ipm secuꝫ portabat vt ab insidijs diaboli securus ptegeret. ⁊ ponebat ipm etiā sup infirmos vt sanarētur. Secū etiā illud euāgeliū sepelīri iussit vt secur⁹ moreret. ℣ Ex oibꝫ illis possumus notare qtuoꝝ laude digna in btō matheo. Primū obedientie velocitatez. qz mox vt xps eum vocauit ꝙtinuo thelonēū reliquit ⁊ xpo pfecte adhesit. Secōm est ei⁹ largitas siue libertas. qz statim fecit ei cōuiuium magnū in domo sua. qō ꝙdem ꝙuiuiū nō fuit tn̄ magnū ratione laute ꝑparationis. sed etiā rone magne volūtatis ex desiderio ipm recipiēdi. Ertiā rone documentoꝝ. qz ibi magna documēta exhibuit saluatoꝛ cū dixit in euāgelio hodierno Misericordiam volo ⁊ nō sacrificiū. ⁊ nō est op⁹ valētibus medic⁹ sed male hntibꝫ. Tertiū est ei⁹ hūilitas ꝗ in duobꝫ apparuit Primo in hoc ꝙ publicanū se manifestauit. Hā vt supꝫ dixi ceteri euāgeliste ꝓpter verecundiā ⁊ ei⁹ ꝛbonorē nomē vulgatum nō posuerunt. Sed ipse se Matheū ⁊ publicanū noīat vt ostēdat nullū pctōrem ꝙuersum de salute diffiderez cū ipse de publicano sit fact⁹ aplūs ⁊ euāgelista. Secūdo in hoc ꝙ ad suas iūrias patiens fuit. qñ em̄ pharisei murmurabant ꝙ xps ad boiem pctōrem diuertisset. potuisset eis Mathe⁹ rndere ⁊ dicere. Vos potius miseri ⁊ pctōres estis ꝗ vos iustos putaris ⁊ medicū fugitis. ego aūt si pctōr sum: tn̄ ad medicū salutis cōfugio ⁊ vulnus meū sibi nō abscondo. Quartū est euāgelij ipsi⁹ in eccl̄ia magna solēnitas. qō ꝑ ceteris plus freqntat̄ vt dictū est in ꝓncipio sermonis. Postꝗꝫ ꝙo Mathe⁹ euāgeliū suū in iudea scripsit vt supꝫ dixi venit in Ethiopiā vbi illud ꝓdicauit. ibi reppit duos magos Saroen et Arphaxat ⁊c. vide vt habes in legēda. Implorem⁹ ꝗ hodie btissimū apl'm Matheū vt sicut ipse diuitias hui⁹ mūdi ⁊ bonoꝛes ꝓtēnendo xpm statim est secutus: ita nobis grāz impetret

per quã eum sequi valeamus ⁊ eternaliter cũ eo leticiã sempiternã ꝓcipiamus. Amẽ.

Sermo alius de sancto Matheo apostolo, lxxxiij.

Vidit ihesus hominẽ sedẽtẽ in theloneo Matheũ noĩe: ⁊ ait illi. Sequere me, ⁊ surgẽs secutus est eum. Math. ix. Mar. ij. Lu. v. Primo itroductõe thematis nota q̃ btũs Matheus q̃tuor fecit que vere penitẽs facere debet si velit gr̃am a xp̃o sicut ipse ꝓseqũ. Vocante se q̃ppe dño: oĩa reliq̃t, surrexit, secut⁹ est ihesum, ⁊ fecit ei in domo sua ꝓuiuiũ magnũ. Vñ ꝺr Lu. v. Relictis oĩbꝫ surgẽs secut⁹ ẽ eũ. Et fecit ei ꝓuiuiũ magnũ Leui, id ẽ matheⁱ in domo sua. Ita etiã q̃libet pctõr facere debet. Primo oĩa pctã et pctõr occasiones relinq̃re debet p timorez, q̃ timor dñi expellit pctm̃. Secõo surgere id ẽ sursum se erigere debet p spem, q̃a spes celestia ꝓcupiscit. Seqũ q̃z debet deũ tertio p fidem, fides em̃ sp̃ innititur oĩbꝫ vestigijs ihesu xp̃i, sequitur q̃ppe eũ ad locũ passiõis ⁊ supplicij ⁊ ad tribunal districti iudicij, et ad soliũ celestis palacij. Quarto debet ei in domo aĩe sue magnũ cõuiuiũ ꝑparare p charitatem. Charitas em̃ bona opa opat̃ in q̃bꝫ deus tanq̃ꝫ dulcissimis ferculis delectat̃. Quibꝫ pactis deⁱ respiciet pctõrez sicut fecit beato Matheo quẽ respexit ꝑm Bedã i omelia: nõ tm̃ corpeo ituitu, sed etiã interne miseratõnis aspectu, put dicit thema. Vidit Jesus hoĩem ⁊c. In q̃ duo ꝓncipaliter describunt. Primo sana inspectio ⁊ vocatio diuine pietatis, ibi. Vidit iesus. Secõo imitatio festine humilitat̃, ibi. Et surgens ⁊c.

Quantũ ad ꝓmũ nota ꝑm Aresto. in li. de aĩalibꝫ q̃ caladrinⁱ est auis albi coloris nullã hñs ptẽ nigredis. Et est huius nature qñ aliq̃s grauĩ infirmitate teneť: si egritudo est ad mortẽ auertit faciẽ suam ⁊ sic egrotans sine dubio moriť. Si aũt iũrmus debet ꝓualescere: tũc figit visum suum in ipm̃ et intẽdit eũ q̃si applaudãs ei. Per hãc auẽ intelligiť dñs nr̃ Jesus xp̃s q̃ ẽ totus albꝰ ⁊ cãdidus. ꝑm illud Can̄. v. Dilectus meⁱ cãdidus et rubicũdus et electⁱ ex milibꝫ: ⁊ nullã hñs maculã delictorꝫ, q̃a est cãdor lucis eterne. Sapie. vij. Iste purissimus dñs duos habet oculos, scz dextrũ q̃ respicit bonos, et iste est oculus gr̃e. De hꝺr Gene. üij. Respexit dñs ad abel et ad mũera eiⁱ. Habet ⁊ oculũ sinistrũ q̃ respicit pctõres, ⁊ iste est oculus miscõie, ⁊ hũc si ab eis auertit: sine dubio morietur eternaliter. Ideo dauid q̃ fuit spũal̃r infirmⁱ petiuit dicẽs. Respice in me ⁊ miserere mei q̃z inops ⁊ paup sum ego. Di ꝓo xp̃s ifirmũ respicit pctõrem oculo miscõie nõ morť in pctis. Istis duobus oculis respexit Matheũ, oculo miscõie q̃ sibi pctã dimisit. et oculo gr̃e q̃ ipm̃ in ap̃lm elegit. Qõ ⁊ b. Mathe⁹ testat̃ p seipm̃ i themate dicẽs Vidit iesus hoĩem sedentẽ in theloneo ⁊c.

Et enũerat hic tres ifirmitates in q̃bus añ vocatõem laborabat: a q̃bꝫ ipm̃ verus caladrinⁱ xp̃s pio intuitu liberabat. Prima ifirmitas q̃a fuit terrenus p cupiditatẽ: quã tãgit cũ dicit. Vidit hoĩem, nõ virũ, hõ dicit̃ ab humo de q̃ factⁱ est. Heñ. j. Formauit igit̃ dñs hoĩem de limo terre. Mathe⁹ igit̃ diligẽdo terrena factⁱ ẽ terrenus, q̃z dicit btũs Aug. Talis est vnusq̃sq̃z q̃lis est dilectio sua. Si diligis terrena terra es, si dilig⁹ deũ deⁱ es, ⁊ bñ diceť aurus hõ terra, q̃z videmus q̃ terra ẽ in superficie ornata floribꝫ ⁊ herbis, et intⁱ in infimo est repleta doloribꝫ ⁊ tormẽtis, q̃a in inferioribꝫ terre credunt esse supplicia dãnatoꝝ. Ita auarⁱ siue diues terrenus decoratur in superficie corpis fulgẽtibꝫ vestibus sicut ille auarⁱ Lu. xvj. q̃ induebať purpura ⁊ bisso: interⁱ ꝓo est doloribꝫ plenⁱ ⁊ tormẽtis. q̃a habet vermẽ ꝓscie remordentẽ, ignẽ auaricie estuantẽ, de q̃bꝫ dicit̃ ysa. vl. Vermis eoꝝ nõ morietur ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguet̃, ⁊ hꝫ sollicitudinẽ suffocantẽ ⁊ tristiciã excitantẽ. ꝑm illud Eccl. v. Oĩbꝫ diebus vite sue comedit in tenebrꝫ ⁊ in curis multis ⁊ in erũna atq̃ tristicia. Secõa ifirmitas q̃z erat in bonis opibꝫ remissus per torporẽ, ⁊ hꝫ innuit cũ dicit, sedentẽ, hꝫ est a bono ope cessantẽ. Tria sunt loca celũ, infernus, ⁊ mũdus. Celũ est locⁱ deputatus ad sedendũ ⁊ q̃escẽdũ, ꝑm illꝺ Math. xix. Cũ sederit filiⁱ hoĩs in sede maiestatis. sic sedebitis ⁊ vos sup sedes iudicãtes ⁊c. Et Apoc. xiij. Amodo iam dicit sp̃us vt req̃escant a laboribꝫ suis. Infernⁱ aũt deputatus est ad iacendũ, ꝑm illud Prouer. xxiij.

Jacebunt mali añ bonos ⁊ impij añ portas iustoꝝ. Ibi pro culcitra hñt rincas demolientes, p opimẽto ymes corrodentes, ſm q̃ ꝓdixit Eſa. xxiij. Subter te ſternet tinea ⁊ opimentũ tuũ erũt ymes. Mũdus vero deputat⁹ eſt nõ ad ſedendũ nec ad q̃eſcendũ ſed ad ſtandũ, hoc eſt ad pugnandũ ⁊ in bonis ambulandũ. Ad qõ monet ap̃lus. State ſuccincti. Hic ſtetit dauid q̃ dixit. Steterũt pedes noſtri in atriis tuis hieruſalẽ. Tertia ifirmitas eſt q̃ erat ſecularib⁹ irretitus p ſollicitudinẽ, ⁊ hanc tangit cum dixit theloneo. Mathe⁹ eñ erat thelonarius, qõ q̃dem negociũ raro fit ſine pctõ ſm Gregoꝝ, ꝓpter plures cãs. ¶ Prima qz cõiter ſumũt vltra p̃ciuz ⁊ q̃ntitatẽ a iure ꝓſtitutũ ſiue ab impatoꝛib⁹ conceſſum, nã qõ voluntipſi theloneũ vocãt. Scõo ideo q̃a frequẽter recipiunt de his reb⁹ de q̃b⁹ recipe p iura, phibẽt. nã theloneum ſiue gabella non debet ſolui de reb⁹ q̃s q̃s portat p comedẽdo vel cã victus q̃tidiani. tex. i l. iiij. ff. nau. cau. ſta. hoc tenet glo. in de. p̃ſenti. de cenſi. tex. in. l. vniuerſi. C. de vectiga. Item nec debet ſolui de veſtib⁹ q̃ portanꝫ rõne vſus q̃tidiani. ff. nau. cau. ſta. l. ſed ipſi. Nec de blado et vino et alijs rebus quas q̃s deportat ad ſuũ vſuz ⁊ familie. Ita tenet Oſt. in ſũma de ceſſi. §. et q̃b⁹ ꝑ. Quid ſi q̃s, licet ꝓtraria cõſuetudo ſubeſſet, qz nõ ſunt dãda thelonea niſi de reb⁹ q̃ cã negociatõis deferunt. C. de vectiga. ⁊ cõmu. l. oĩm. ad fi. Tertio iõ. q̃a ſepe recipiũt ab his p̃ſonis a q̃b⁹ phibẽt recipe, nã ſcolaris nõ tenet ſoluere gabellã de his q̃ portat ad vſum ſtudij vel p̃ſone. vt in aut. habita. C. ne filius p pr̃e. Itẽ a clericꝭ ⁊ reb⁹ coꝝ q̃s non cã mercimonij ⁊ negociatõis deferunt: nõ debet exigi pedagiũ aut vectigal ꝛc. Si ſingl'ares p̃ſone oppoſitũ faciũt ſunt ipſo facto excõicati et vniuerſitas iterdicta, nec p̃deſt ꝓtraria cõſuetudo vt in c. q̃ q̃. de cenſi. li. vj. ⁊ cle. p̃ſenti. eo. ti. Quarto ideo qz thelonarij nõ nunq̃ cõfiſcãt merces totaliꝛ. qz dicũt eas integre cecidiſſe in cõmiſſum vbi iura phibent. Nã portãs merces nõ ſoluta gabella p̃dit illud tm̃ qõ portat vltra debituz, et nõ vltra, vt in l. ſi publican⁹, ⁊ l. ſi. C. de vectiga. Explifica etiã de rebus naufragiũ paſſis q̃s integre recipiũt cũ nihil deberẽt recipe ſed reſtituere. Et qz ſm p̃dicta nõ recte ſeruanꝫ thelonea. ideo cõmittunꝫ pctã quib⁹ aĩa infirmat, a q̃ ifirmitate ⁊ alijs duabus Mathei dñs eripuit qñ eũ miſericorditer iſpexit ⁊ ad ſe vocauit dicẽs. Se q̃re me, nõ tm̃ inceſſu pedũ q̃ inceſſu morũ. Sic exponit Beda in Omel. Et ꝑ ſm eundẽ diuia, puidẽtia fieri diſponit vt nullũ enormitas pctõꝝ ſuoꝝ deſperãdũ venia reuocaret. Ideo dicit b. Aug⁹. Nemo de dei pietate diffidat: qm̃ maloꝝ eſt miſcõia ei⁹ q̃s nr̃a miſeria. Quiſq̃s g̃ ad deum toto corde clamauerit: exaudiet illũ, q̃a miſericors eſt. Et ſic q̃ miſericorditer vocauit b. Matheũ cupiditatib⁹ ⁊ lucrꝭ inhiantem: mlto magis te ſuſcipiet ad ipm̃ fugientem et clamãtez. Ideo ꝺ deſperãtes de dei gr̃a exclamauit b. Berñ. in ſermone. O res inq̃t ꝓfuſa ó res mõſtruoſa pctõꝝ deſperantiũ de dei miſcõia: cũ oĩa pctã originalia, venialia ⁊ mortalia ab origie mundi cõmiſſa diuie miſcõie compata ſunt q̃ſi vna gutta aq̃ quã pelagus totiꝰ maris ꝓtinet. Et illõ aduertit Mathe⁹, iõ ſurgẽs ſecut⁹ eſt eum. De q̃ dicet in ſecũdo mẽbro. Tantũ de ꝓmo. ¶ Circa p̃dicta cadit dubitatio: q̃t req̃runꝫ ad iuſtũ theloneuz, pedagium, guidagiũ. ſalinariũ, gabellũ, vngeltam ꝛc. vltra q̃ poſſet recipi ſine pctõ. Solutio, dic q̃ tria. Primũ eſt autoritas illius q̃ habet ptãtem inſtituẽdi ſiue ꝓcedẽdi, vñ exactiones pedagioꝝ ſalinarioꝝ vectigaliũ ꝛc. reprobate ſunt: niſi ab ĩpatoꝛe vel rege vl' lateranen̄, ꝓcilio ſint ꝓceſſe, vel al's ex lõgiſſima ꝓſuetudine cui⁹ nõ extat memoria debite, vt in c. ſup q̃buſdã, §. ꝓterea. de ꝑ. ſig. ff. de publica, ⁊ vecti. l. vectigal. Et qui aliter noua vectigalia incipit et inſtituit. niſi monit⁹ ſatiſfaciat ſm canones excõicat⁹ ẽ. vt in ca. innouam⁹. de cẽſi. xxiij. q. iij. ſi q̃s romipetas, ſed ſm leges ꝑpetuo exilio dã nãdus eſt. C. noua vecti. inſti. nõ poſ. l. vl. q̃ñq̃ tenet pena capitali. vt. l. vniuerſi. C. de vecti. Quod dixi q̃ rex ꝑt ꝓcedere pedagiũ ꝛc. q̃dam ſolũ intelligũt de rege romanoꝝ, nõ de alio. vt Oſti. in d. c. ſup q̃buſdã. Alij ꝙo intelligunt etiam de regib⁹ q̃ ꝓſcripſerunt hoc ius imponẽdi pedagia ſeu alia iura ꝓncipis. Hodiez cõiter hodie reges inferiores ꝓſcripſerũt i coꝝ regnis hec iura impatoris ⁊ ꝑſertim illi q̃ de facto nõ re

cognoscunt impatorē vt rex frācie z vngarie q̄ casu possent exercere hec vt impator vt in simili notata in c. cū p. de fide instru. z in c. p venerabilē. q̄ si. sint le. Et sic videmus hodie in aliq̄bz cōmunitatibz italie. q̄ vident hoc pscripsisse i q̄ tñ Bar. est ptra rius. vt ipse notat in l. j. ff. de aqua plu. ar. Et q̄ sequit q̄ cōitas non libera vt in ciuitate ducis vel epi nō pñt ciues statuere q̄ de q̄libet libra ptractus q̄libet taz ciuis q̄z forensis soluat q̄tuor denarios in loco statuti. q̄a forensis non tenet ad solutionē gabelle. q̄z statuta ligāt nō subditos. vt in ca. ij. de ꝓstitutio. lib. vj. Possunt tñ ciues cōi ꝓsensu annuēte dño ipsoz hoc inter se dū taxat statuere. vt in l. vectigalia. ff. de vectiga. Secūdo sequit q̄ inferiores impatori bus z regibz peccāt mortalr imponēdo pedagia ō nouo et sunt excōicati z tenent ad restitutiōez. vt in dic. c. innouam⁹. nec pñt de tali pedagio elemosinā facere: iuxta notata in c. ex trāsmissa. de deci. zc. Scdo requirit iusta cā vt q̄a ꝓcessum est p defensione strate publice ptra pdones in terra vl piratas in aq̄. vel p reparatōe vie. vel p defensione fidei z patrie. vel p pontibz reparandis vel alia simili z iusta cā. In q̄bz casibz si is q̄ recipit facit hoc ppter q̄ pedagiū cōstitutū fuit: licite et sine scrupulo recipere pōt. Idē si capit etiā nulla cā existente puta q̄z pax est in terra. sed ꝓponit firmiter q̄ hoc faceret causa ppter quā ꝓcessum est instāte. Et hoc intelligit Ray. siue nouum sit siue antiquū. facit tñ hāc differētiam: q̄ nouū nullaten⁹ recipiendū est nisi constet de cā ppter quā impositū est. antiquū tñ recipi pōt: z si de cā nō possit euidēter liquere. dū tñ ꝓscia pbabiliter valeat informari q̄ ppter vnam de causis pdictis et ab illo q̄ cōstituere potuit fuerit ꝓstitutū. aliter rapina est z tenet ad restitutōez Sed Host. in sūma vbi s. de censi. putat q̄ si a principe cōcedat etiā cā non exꝓssa vl ꝓsuetudo hoc approbat cuius nō extat memoria: sine scrupulo recipi pōt. Dicit tñ q̄ ille q̄ pedagium recipit tenet saluare soluentez ifra districtū suū iuxta posse suū in psona z rebus. q̄a ppter talia pedagia solui cōsueuit et si nō facit grauiter peccat. licet nō teneat fm ipm ad restitutōez pedagij nisi cōstaret q̄ hac de cā fuisset ꝓcessum. Tertio req̄rit vt ꝓcedat z fiat moderate ne pauperes nimiū grauent. Inuehe ptra exactores moderni tpis et de maximis et miltis gabellis et theloneis. nec curat de cā dū adest soluz autoritas. ppter q̄ nūc destruit tota pria et nedū illa sed plenitudo ptātis ex hoc totū mundū destruit vt in vtroq̄z statu videtis. Et credendū est q̄ ppter hoc pncipes cōiter dānant. Applica hic exēplum de illo milite q̄ nimiū p exactiones grauauit pauperes suos dicendo: oues nre sunt oportet eas tōdere. Circa pdicta q̄rit an fraudare gabellā seu theloneū sit pctm̄. puta aliq̄s occulte introducit rē in domū vel asserit assem minoris q̄ntitatis vt min⁹ soluat an talis peccet. Solutio fm Host. in sūma de cēsi. et in dic. c. Innouamus. dic q̄ vbicunq̄z q̄s iustū theloneū denegat vel fraudat ipm: peccat z tenet ad restitutionē illi quē fraudauit seu heredi suo si inuenitur. alīs ad pias causas est erogandum. vt xiij. q. vj. si res aliena. Et q. v. qui habetis Si aūt est iniustū tunc tā laici q̄z clerici licite defraudant seu nō soluūt ex q̄ nō est legitime impositū. q̄a nō cadit ppria hoc casu fraus sed poti⁹ q̄s euitat grauamē. sz ipi ciues q̄ cōi cōsensu sibi imposuerūt nō licite fraudant. quia in eoz pīudiciū bene potuerūt hoc statuere. Et hec sunt de mente Bar. in l. vectigalia. ff. de publica. Et tantū de ꝓma pte. R Quantū ad secundū de festina imitatione Matthei nota q̄ tria sunt impedimēta impedientia xp̄m seq̄. scz amor diuitiaz. parentū z sollicitudo. De q̄ bus ꝛ Lu. ix. q̄ q̄dā dixit ad xp̄m. Seq̄r te q̄cunq̄z ieris. Cui dñs. Vulpes foueas habent. Alit aūt ad altez. Seq̄re me. Et ille. ꝓmitte me ꝓmū ire z sepelire patrē meū. Ecce amor parentū. Et alter dixit. Dñe sequar te: sed ꝓmitte me ꝓmū renūciare his qui domi sunt. Ecce amor diuitiaz. et sollicitudo. Sed hec pdicta Matheus a seq̄la xp̄i nō retraxerūt. Nō amor diuitiaz. q̄z statim relictis oīb⁹ secut⁹ est eū Lu. v. Nec amor parentū vel amicoz. Nō em̄ sic Heliseus dixit q̄n vocat⁹ fuit ab Helya. Osculer inquit te: osculer ꝓmū patrē meū et mē meā z sic seq̄r te. iij. Reg. xix. Nō etiā sollicitudo tpaliuz eum retraxit. q̄z mox vt xp̄s ipm vocauit ꝓtinuo reliquit theloneū nec dños suos timēs ratōne vectigaliū. impfe

cta reliquit z xpo pfecte adhesit z eu3 secutus est. ¶ Secutus est autē dñm ąn tuplici via. Primo p viam mādato3 cum Job.xxiij. Uestigia eius secut⁹ est pes meus opa ei⁹ imitādo. viā ei⁹ custodiui in bono pficiendo. z nō declinaui ex ea a malo cauēdo. Secūdo p viā cōsilio3. Hāc docuit dñs Lu.xviij. Uende oīa q̄ habes et habebis thesau3 in celo z veni z seq̄re me Sic fecit btūs Matheus. ąa relictis oībus zc. vt s. Tertio p viā innocētie z mūdicie. q3 ꝑgo vsq3 in finē vite pmānsit. Apocal.iij. Habes pauca noīa q̄ nō inq̄naverunt vestimēta sua ambulabūt mecū in albis qm̄ digni sunt: virgines em̄ sunt et sequunt agnū zc. ps. Non priuabit eos bonis q̄ ambulāt in innocentia Quarto p viam charitatis et dilectōis quā docet apl's Ephe.v. Estote imitatores dei sic filij charissimi z ambulate in dilectōne sicut z xps dilexit nos. Per hāc viam nō sequunt discordes z litigiosi. q3 aliā vadūt viam. Beatus aūt Matheus pfecte secutus est hāc ąa deū sup oīa dilexit z primū sicut seipm Ex q̄ dilectōe multos ad fidē cōuertit. Applica legendā hic a principio vsq3 ibi duz regē egiptū cum vxore: familia: z oīni p'lo baptisauit zc. Quinto p viā tribulatōis et martirij quā xps nobis ostēdit exemplo. j. Pe.ij. Christus passus est p nobis vobis relinquēs exēplū zc. Cū em̄ xps ambulauerit p viam amaritudinis ꝑm illud Eccl. xviij. In fluctib⁹ maris ambulaui. p eādē viam oportet nos cū seq̄. nec timere debemus cū ipm in itinere habem⁹ sociū vt viam ostēdat z malū passū trāsferat. ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis nō timebo mala qm̄ tu mecū es. Sequēs fortē dñm nō debet timere q3 bene pōt eum custodire. Hiere.xvij. Nō sum turbat⁹ te pastorē sequens. sic fecit btūs Matheus vt patet in legenda. quam pseq̄re de suo martirio vsq3 in finem cum exemplo zc.

¶ Sermo alius de sancto Matheo apostolo z euāgelista. LXXXIIII.

In valētib⁹ medic⁹ sed male habētib⁹ Math.ix. Sup q̄ dicit Aug. Aliꝰ est sanū ee. aliud insanabile. Qui sanus est nō eget medico. q̄ egrotat cū spe sanabilis ē. sed q̄ egrotat cū desperatōe insanabilis est. Ex q̄bus ꝑbis Aug. habet q3 q̄dā sunt sani. q̄dā infirmi sed sanabiles. alij īfirmi z īcurabiles Sani aūt nō egēt medico nisi forte ad sanitat⁹ cōseruatiōez. Sanabiles egēt ad curationē. Incurabiles nō nisi ad quādā vitę plōgatōez. Ita spūal'r sani sunt virl sancti: isti egēt medico q̄stū ad sanitatis cōseruationē. nō em̄ egent medico q̄stū ad curationez a mortali pctō aut culpa. egēt autez q̄stū ad ꝑseruatōez in gr̄a Sanabiles aūt sunt pctōres penitētes: isti indigēt medico q̄stū ad curationē culpe z q̄stum ad gr̄e impetratōem. q3 eā nō habent. Incurabiles aūt nō indigēt nec q̄stū ad curatiōez culpe nec gr̄e impetratōem. q3 eā nō req̄rūt. indigent tm̄ q̄stum ad plōgatōez z expectatōez ad pniam. ꝑm illō Esa.xxx. Expectat dñs vos vt vr̄i misereat. Ubi Aug⁹. Noli negligere q̄ te de⁹ pi⁹ expectat. q3 q̄nto diuti⁹ expectauerit vt emēder⁹: tāto gui⁹ iudicat si neglexer⁹. Jō dic̄ saluator. Nō ē op⁹ zc.

¶ Pro ꝑmonis diuisiōe nota q3 triplex est medic⁹. s. corpalis. spūalis. z celest⁹. De medico corpali duo sūt declarāda. primus ꝺz ꝺditōis. scōm honoratiōis. Circa ꝑmū nota q3 q̄nq3 sunt ꝺditōes q̄s medic⁹ ꝺbet hr̄e. Prima ꝺditio ꝺz psone. naz ꝑm leges medic⁹ admissus ad practicā ꝺz eē de legitimo mr̄imonio z ūrat⁹. Nō ꝑm Aug. de anchona. ī li. de ptāte eccl'iastica. q3 exercere medicinā publice ptinet ad administratiōnē reipublice. Illi aūt q̄ ꝓponunt publicis officijs q̄daz claritate mor3 z fame fulgere debēt q̄ obscurant ex vitiosa origie ī illegitimis: iz ꝓpt' officij fidelē executiōez debent eē iurati. Itē nō debet eē iud⁹. nā i c. nullus. xxviij. q. j. phibet oīb⁹ xp̄ianis iudeos medicos q̄rere in suis infirmitatib⁹. ꝺz em̄ ibi. Sic nullus aliquē eoz iudeoz in īfirmitatib⁹ suis vocet aut medicinā ab eis p̄cipiat. aut cū eis ī balneo lauet. Si q̄s aūt ꝑ fecerit: si cleric⁹ ē deponat'. si laic⁹ excōicet' Ex ꝑ seq̄t q3 ꝺriū facies peccet mortal'r nisi ig̃ratia. pbabil'r iur3 eū excuset. nā null⁹ ꝺz deponi vl' excōicari nisi p mortali. Dic̄ tm̄ hugo ibi q3 necessitas excusat q̄n. s. aliū nō ꝺz medicū. Medicialia tm̄ pūt ab eis emi z facere p aliuz ꝑparari. Itēnō ꝺz esse cleric⁹. nā cleric⁹ in sacr⁹ religios⁹ z clericis

in minorib⁹ beneficiatis nō licet practicare medicinam nisi gratis, z vbi periculum nō imineat. in c. multa, ne cle, vel mo. Cirurgiā ꝓ⁹ q̄ indiget incisione vel adustiōe fm glo. in c. ad audientiā de falsa, oīno exercere nō debent. vt in c. sententiā, z in c. super specula, ne cle, vel mo. de homici, tua nos. Secūda cōditio dicit peritie, nā req̄rit q̄ medicus sit peritus in arte, ita q̄ a peritis talis facultatis cōiter reputet idone⁹. Alias vbi ex ignorantia notabili in curis suis nocent infirmis semp peccāt mortal̄ ꝓtra illud p̄ceptū, Nō occides, de pe. dist. j. homicidiū, Ideo vulgariter dicit: impit⁹ exercitus: impius medicus tortuosum faciūt cimiteriū. Nec excusant ex hoc q̄ illud nō intendūt, quia volūtarie se ponūt ad illud vnd̄ hoc sequit, imo etiā si sequat sanitas nō excusant a pctō, q̄ exponūt se periculo pcti mortalis sc̄z opi vnde p̄ot seq̄ notabile nocumētū, prio. Est ergo medic⁹ in culpa quādo intromittit se de eo qđ ignorat vel ad ip̄m nō spectat. vel q̄ndo dat medicinā quā dubitat esse nociuā. Similiter ē in culpa licet peritus quādo nō sequit traditionē artis sue sed fantasiā sui capitis vl̄ experimenta noua nō rōnabilia. Tertia cōditio dicit diligētie. Nā vt dicit Antho. d̄ But. in c. tua nos. de homici. Medic⁹ debet in medicādo oēm diligentiā adhibere, quod tūc dicit facere q̄n diligēter reuidet libros sequēdo traditiōes artis z q̄ visitet infirmū p̄sonal̄r. z q̄ dietā suam z regimē diceret sibi, z q̄ diligentiā adhibeat in medicinarū cōfectione nisi sit certe exptus de sollertia et fidelitate aromator̄ q̄ multa sophistica aliq̄n in eis ponūt. Et debet eē diligens vt q̄z citius p̄ot curet infirmū. vnd̄ si ex industria obmittit debitā medicinā z cito curatiuā vt dimittēdo eum in infirmitate ampli⁹ lucret: grauiter peccat, et furat quod sibi lucrat. Quarta cōditio dicit p̄ceptionis. Precipit em̄ medicis in c. cū infirmitas, de pen. z re. vt cū eos ad infirmos vocari ꝓtigerit: ipsos añ oīa moneāt z inducant q̄ vocent medicos aniar̄. id est sacerdotes q̄b⁹ ꝓfiteant z sacramēta p̄cipiāt alis incurrūt penā suspensionis ab ingressu ecclie. et fm Hostien. mortal̄ peccant. nec p̄ot p ꝓtrariā cōsuetudinē abrogari q̄ nō cōsuetudo sed corruptela est. Excusare tur tn̄ medicus in casu repētino q̄ indiget celeri remedio q̄ nō ante ip̄m infirmū induceret ad ꝓfessionē. Et dicit Panor. in di. c. q̄ nō sufficit admonere, sed debet inducere cum effectu. ita q̄ vocet sacerdos nihilominus si infirmus nollet cōfiteri nō credit q̄ p̄ter hoc medicus debet desistere a medicamine, q̄a si in tali infirmitate decederet desperatus morer̄et, vbi aūt de periculo euaderet posset adhuc ꝓuerti. Et intelligit hoc p̄ceptum nō de omnib⁹ infirmitatib⁹, sed de periculosis et dubijs, licet sit optimū q̄ medici inducāt in omni infirmitate. Itē p̄cipit medicis q̄ nō dent ꝓsilia: medicinas et remedia, p salute corp̄is cōtra salutē aīarum, vt p̄curādo abortum vt occultet pec catum mulieris p̄gnantis, aut q̄ egrotus cognoscat mulierem extra matrimonium. vel q̄ inebriet, z hmōi. vt in dic. c. cum infirmitas, quia huiusmodi sunt ꝓtra diuina p̄cepta. Exemplū de Jonadab q̄ tale cōsilium dedit Amon. vt cōcūberet cum sorore sua thamar. ij. Reg. xiij. Itez p̄cipit medicis q̄ nō inducāt debiles sine rationabili cā ad frāgendū ieiunia eccl̄ie. vel ad comedendū carnes dieb⁹ p̄hibitis, q̄a imputaret eis ad pctm̄, in dubio tn̄ ifirm⁹ excusat medici cōsilium sequēdo. Quinta cōditio dicit auisatōis, medic⁹ em̄ p̄noscens mortē infirmi fm artē medicine debet eum vel parētes vel cōfessorē de hoc auisare vt sibi p̄uideat de sacramētis vel de testamēto z hmōi. ¶ In hoc tn̄ dubio vtrum medic⁹ teneat mortē infirmo nūciare quā p̄noscit cito vēturā: distinguit Jo. de nea. in q̄dli. ij. sic. Aut medicus p̄babiliter credit q̄ talis p̄nūciatio erit mlt̄ū vtilis aīe infirmi vtputa quia confitebitur cum sit in peccato mortali z ordinabit testamentum ex quo euitabunt multe lites, z sic tenetur per se vel per alium manifestare: aliter peccaret mortaliter, quia damnificat p̄mus indirecte cum nō impedit damnū eius cū potest. Jdez dic si est in dubio an sit vtilis aut nō Si ꝓ⁹ p̄babiliter credit q̄ talis annūciatio non erit vtilis infirmo, puta quia iam ordinauit facta sua: sed forte erit pot⁹ dānosa corp̄i: tunc nō tenetur ei dicere de necessitate p̄cepti. licet sit melius dicere q̄a mel⁹ se disponet, z bonū aīe sp est p̄ponēdū bono corp̄is. ¶ Secūdū declarādū

de medico corpali dicit honoratōnis. Debemus eñ honorare medicū iuxta illō sapientis. Honora medicū ꝓpter necessitatē Ecci.xxxviij. Ubi nota q̄ medicus est honorādus triplici honore. scz subuenientie. obedientie. et reuerētie. Primo honore subueniētie: vt dak sibi salariū vt inde sibi subueniak de labore suo qō iuste petere potest vt patet Au.r. Dign⁹ est operarius mercede sua. Et in c. nō sane. xliij. q. v. dicit Aug. q̄ potest illud exigere ab inuito. qō intelligēdū est si potest. nā pauper non valētes soluere: gratis debet mederi et salarū expectare a deo. z nō se ab eoꝝ cura retrahere. ꝗa hoc esset indirecte occidere. Hā dicit Symachus papa in. §. j. lxxxiij. dist. Hortem eñ. pbak lāguentib⁹ inferre ꝗ hanc cū pōt nō excludit. ꝗnimo z medicinas ꝓ eis soluere si valeat z ipsi infirmi non habeāt facultatē. Tenek eñ medicus in tali casu de labore suo facere elemosinā. Si ꝓ egrot⁹ diues est: non tenek. cū nemo cogak de suo facere bñficiū. r. q. ij. Precarie. Sed ꝗd si diues sit: tū ex auaricia nō vult soluere medico. debet ne medic⁹ eum mori ꝑmittere? Respōdek q̄ nō. sed debet ei medicinas et alia necessaria facere suis expensis: quas postea repetere pōt cū sanus effectus fuerit. ꝗa vtiliter gessit negociū eius. ff. de nego. gest. l. Pōponi⁹. Et si moriatur repetat ab heredib⁹. ꝗa sufficit si vtiliter cepit gere: licet euētus non sit secut⁹. l. sed an vltro. eo. ti.

Scōo infirm⁹ debet honorare medicū honore: obediētie. debet eñ obedire medico in licitis z honestis. Sed an infirm⁹ peccet nō obediēdo medico. Respōdek ſm Innoc. q̄ nō. ꝗa nec plat⁹ eius est nec talis cuius mādatis tenek obedire. nō pōt eñ ei ꝑcipe: cū nō habeat iurisdictōez sup eum: sed ꝓsulere seu hortari. Exhortatio aūt liberā volūtatem excitat. dist. xiij. §. fi. Bonū est tū q̄ ei obediat z credat: qō dicit pbus. j. posterioꝝ. Cuilibet in arte sua perito credēdum est. Et ſm Archi. flo. Si infirmus sciēter vel ex ignorātia crassa sumit cibū vel potū nociuū peccat. ꝗa debet corp⁹ suū ſm charitatē diligere. de pe. dist. ij. Corpus. z mortale esset si ex h̄ mors seqret. sed si nō crederet cibū vl potū mortiferū: cuius crederet infirmitatē aliqliter augeri: nō peccaret mortaliter vl saltē ita grauiter sicut in pori casu. Seruitores aūt infirmorū si dant eis aliqō nociuū ex certa scia vel crassa ignorātia: peccāt magis et min⁹ ſm nocumētū z intētionē. faciūt eñ ꝓtra charitatē ꝓximi. de pe. dist. ij. Proinde. Tertō medic⁹ debet venerari honore reuerentie. Ecci.xxxviij. Disciplina medici exaltabit caput suū. id est faciet eū honorari z reuereri z ī medio magnatū collaudabit. Quilibet eñ bñficiat⁹ debet honorare suū bñfactorē. Et cū 2. Ecci.xxx. Nō est cēsus sup sanitatē: cū hoc bñficiū recipiat ꝑ medicū. debet eñ honorare reuerēdo. ī tāto honore z reuerentia habiti sunt medici ab oīb⁹: vt ꝓmos inuētores medicine artis scz Appollinē z Esculapiū hoīes vt deos colerēt z haberēt q̄si q̄ddā diuinū medicinaz reputātes. Deōs medic⁹ spūalis est sacerdos. Medicina spūalis est pnīa z alia sacramēta. vñ Leo papa in c. mlt̄iplex. 2. pe. dist. j. Per pnīe medicinaz spes vite repak eterne. Ille ḡ medic⁹ spūalis nō solū sanat infirmos: sed etiā ꝑ pnīe z ꝓfessiōis medicinā resuscitat mortuos in pctis. ps. Nunq̄d mortui suscitabūt z cōfitebunt tibi.

Debet aūt medic⁹ spūalis hr̄e ī se tres cōditiōes si medicina spūali vicz pnīe et confessiōis curare vult infirmū pctōrez. Prīo anie sctificatōez. hoc est q̄ cōfessor sit ꝓscia p̄ditus. vita ꝓbat⁹. sctitate ornat⁹. Qō ꝓbo triplr: ratōe. autoritate. z exēplo. Rōne sic. Ille debet esse bone z honeste vite cui⁹ mīsterio iustificank impij. reconciliank rei. sanank infirmi. cecī. surdi. atq̄z leprosi. atq̄z resuscitank mortui. sed tales sūt sacerdotes curā aiaꝝ habētes. ergo debent esse bone z honeste vite. Vñ Aug. sup ps. xxvj. ait. Talē oportet esse dñi sacerdotē: vt qō populus ꝓ se apud deuz nō valet: ipse ꝓ nob⁹ mereak qō poposcit impetrare. q̄z scriptuz est. Si peccauerit populus orabit ꝑ eo sacerdos. si aūt sacerdos peccauerit ꝗs ꝑ eo orabit. q. d. nemo. Preterea iste debet esse bone vite z honeste ꝗ vicē xpi gerit in terris ꝗ arbiter est z medi⁹ extitit inter pctōres z deū. sed talis est sacerdos ꝗ quicqd ī foro penitētie. pnūciat claue nō errāte de⁹ ī celesti cōsistorio autoritate sua cōfirmat dicente dño Math. xvj. Quodcūq̄s ligaueris z̄. ḡ oz eē bone z honeste vite. Preterea sacerdos ī cōfessiōe oz aias ĩstruere. docere. ar-

guere. ita et a peccato reuocare, sed malus et in peccatis inuolut⁹ quō ista facere poterit, iuxta illud Eccī. iiij. Qui sibi nequaz est cui alij bonus erit. de anīa sua modicū curās: de aliena multo min⁹ curabit. Amplius: quō audebit aliū arguere de crimīe de q̄ ipse cōsci⁹ est, cū dicat Hiero. in trāsitu suo. Quō p̄dicabit auarus de pauptate Luxuriosus de castitate. inuidus de charitate. q. d, nō est possibile. Scōo hoc idē p̄bat autoritate. Dicit em̄ de medicis spūalibus. j. Pe. iiij. Sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Et. j. Cor. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i et dispēsatores misteriorū dei. Et Aug⁹. in c. Qui vult, de pe, di, vj. Sacerdos itaq̄ cui oīs offert pctōr: ante quē statuit oīs lāguor: in nullo eorū sit iudicādus q̄ in alio iudicare est parat⁹. Judicās em̄ aliū q̄ est iudicandus seip̄m cōdemnat. Et in li. ij. ꝓtra Petilianū ait. Ut sit q̄sq̄ fidel' sacerdos oportet vt nō solo sacramēto sed iustīcia q̄cūq̄ induat. scriptū est, Sacerdotes tui induant iustīcia. Hec ille. Tertio hoc idē pbat dñi exēplo Joh. viij. dū iudei mlierē adulterā adduxissent ad eū vt capent eū suis insidijs: dixit eis, Qui sine pctō est vestr⁹ primus in eā mittat lapidem, r q̄a oēs cognouerūt se esse in pctō nullus eaz lapidare p̄sumpsit. Ex q̄ dat intelligi q⁹ q̄ vult alios corrigere et eis pnīaz iniūgere p̄t⁹ ab oīm pctō mortali se debet mūdare. Debet igit cōfitēs egrot⁹ talē eligere medicū spūalem vt possit a cōfessione bñ sanat⁹ r mundat⁹ recedere. Hāc ꝓditionē habuit btūs Mathe⁹ post suā ordinatōez in spūalem medicū. Fuit em̄ sanctissime vite vt patet in ei⁹ legēda. Hñ Crisō. sup Math. dicit. Mathe⁹ sctō⁹ q̄dem p̄cipue tñ pctō⁹ euāgelista fuit: q̄ nō solū sermone sed etiā ipsa vite sue correctōe pctōribus euāgelium p̄dicauit r Predicauit aūt euāgeliū xp̄i iuxta mādatū eiusdē q̄dupliciter. Primo sapienter oīa figmēta demonū detegēdo, nam magi volebāt tanq̄ dij adorari, et ido duos diaconos ignē spirātes miserūt, sed btūs matheus signo crucis demones fugauit. Secundo discrete, q̄a cū ei optio daret vt aut Aphigeniā ifigiez regi vxorē daret aut mortem subiret, p̄dicauit discrete ne virgo alteri q̄ deo in sponsam copularet magis eligens mori q̄ virginē violari. Tertio fideliter, q̄a honorē dñi sui sibi noluit vsurpare, nec sacrificiū qđ sacerdotes idolorū sibi impēdere volebāt acceptare, sed docuit soli deo esse sacrificandū. r oīa q̄ attulerāt respuit r inde ecclīas edificare p̄cepit. Quarto ꝓstāter, q̄a nec ꝑmissiōibꝫ potuit emolliri, cū rex dimidiū regni sui sibi dare, p̄mitteret: nec minis terreri: nec supplicijs superari, sed missam deuote pficiēs mortē accepit Scōa ꝓditō spūalis medicī est intelligētie illuminatio scz vt sit sufficiēter scientificus r doct⁹. Qđ ꝑbatur rōne autoritate r exēplo. Primo rōne sic. Judiciaria nanq̄ potestas r medēdi pitia hoc expostulat vt qđ iudicare r curare debet agnoscat. Quz aūt cōfessor sit iudex r medic⁹ spūalis cognoscere debet qđ iudicat r curare intendit, sed hoc fieri nō p̄t sine scia. Hinc Augustī. in c. q̄ vult, de pe, dist. vj. ait. Caueat iudex spūalis vt sicut nō cōmisit crimē neq̄tie: ita nō careat mūere scie. Preterea vt dictū est ad sacerdotes ptinet īstruere subditos suos in lege Juxta illd Aggei. ij. Interroga sacerdotes legē, sed nullus artē alicuā docere p̄sumit nisi pus ipse didicerit, vt in c. Cū in mgr̄m. de elec. l. di. ordinationes. lxj. dist. misex. Difficilioz aūt ars nulla est vtiq̄ aiaz regimīe r scīaz examine, vt in c. cū sit, de etate r q̄litate ordinādorū. Patet ergo q⁹ nullus sacerdos debet p̄sumere alios in ꝓfessione docere nisi pus didicerit, igit debet esse doct⁹. Scōo idē p̄bat autoritate. Nam Leui. x. dixit dñs ad Aaron. Preceptū est sempiternū in generatōes vestras vt habeat⁹ sciaz discernēdi inter sanctū r pphanū, inter pollutū r mūdum: docētes oēs filios israel oīa legitima mea. Item Math. ix. dixit discipulis suis dñs r cōsequēter oibus sacerdotibꝫ. Vos estis sal terre: qđ si sal euanuerit in q̄ salietur. Propterea Aug. in d. c. q̄ vult, sic ait. Qui vult confiteri peccata sua vt inueniat gratiam: querat sacerdotem scientem ligare et soluere. ne cum negligens circa se exīterit negligatur a deo, quia si cecus cecum ducit ambo in foueā cadūt. Math. xv. Luc. vj. xxxviij. dist. que ipsis, r in c. post trāslationem. de renun. r in d. c. cum sit. Tertio hoc idē pbat exēplo. Sicut em̄ in lege veteri officiū sacerdotz erat iudicare de lepra

corpali ⁊ nō lepra et differētijs lepre. ita q̄ vnusquisq; leprosus vl' mūdus iudicabat arbitrio sacerdotis. vt patz Leuit. xiij. Sic sacerdos inq̄tuz ꝓfessor est de lepra spūali. igit' ⁊c. ¶ Ad cōditionē habuit btūs matheus. Fuit em̄ valde doct⁹ in lege dñi vt patet ex ei⁹ euāgelio. ¶ Nō est valde cōmēdabile ꝓpter q̄tuor. Primo rōne p̄figuratōis. nā iter q̄tuor euāgelistas Mathe⁹ fuit p̄figurat⁹ in forma bouis. vt pz Ezech. j. et Apoc. iiij. In pncipio em̄ euāgeliū sui ostēdit xp̄i incarnatōez. in medio p̄dicatiōnē. in fine passionē. Secūdo rōne instructionis. Fuit em̄ p xp̄m imediate īstruct⁹. Joban. xv. Dicta q̄ audiui a p̄re meo nota feci vobis. q̄ etiā oia miracula xp̄i vidit. Tercio rōne reuelatiōis. Fuit em̄ a virgine in specialē familiarē assumpt⁹ que suā genealogiā sibi reuelauit ⁊ cubiculū suū inuiolatū. Ideo tanq̄z fidelis notari⁹ ait. Liber generatōis Jesu xp̄i. ⁊c. Et itez. Cū esset despōsata. j. ca. Quarto rōne opatōis. nā beatus Barnabas illud euāgeliū i magna reuerētia habuit. q̄ ip̄m secum portauit vt a demonijs ꝓtegeret. sup infirmos posuit vt sanarent. secū in sepulcro poni iussit vt securius mozeret. vt dicit Johānes cōsobrinus Barnabe. Etiā eccl̄ia valde freq̄nter recitat euāgeliū bti Mathei. vñ Beda in omel. hodierna. Licet aūt Paulus eccl̄iaz dei sup̄ modū expugnauerit. Dauid adulteriū ⁊ homicidiū ꝓpetrauerit. Matheus turpibz lucris inhiauerit. tñ istoz pnia valde deo placuit: vt nō soluz dñs eoz culpis ignosceret: sed in eis etiā dona sua multiplicius cumularet. nā seuissimū p̄secutorē fecit fidelissimū p̄dicatorē. Adultez et homicidā fecit ꝓphetā. Lucris inhiantē ⁊ cupidum fecit apl'm ⁊ euāgelistā. Ideo ḡ bonū triū dicta nobis freq̄nti⁹ recitant. vt null⁹ q̄ peccati voluerit desperet de venia q̄n tātos i culpa tales cōspicit fuisse in gr̄a. Tercia cōditio quaz debet br̄e medic⁹ spūalis est prudentie discretio siue discussio. Debet em̄ confessor esse prudens ⁊ discret⁹ in examinatōe ⁊ discussiōe ꝓscie pctōris. ¶ Ad cuius euidētiā nota q̄ triplex p̄t esse talis examinatio. p̄ma dz negligēs. secunda inficiēs. tertia diligēs. Prima dz examinatio negligēs: q̄n scz ꝓfessor nō curat examinare diligēter ꝓsciaz ꝓfitētis. Cōtra q̄s dauid p̄s. Defecerunt scrutātes scrutinio. Et tñ hoc necessariū est ꝓfessori ⁊ ꝓfitēti ꝓpter tria. Primo ꝓpter ignorātiā. q̄a pctōres ignorant q̄ dei sunt. Cōtra q̄s Aug⁹. Non ois ignorās immunis ē a pena. ille em̄ ignorās p̄t excusari a pena q̄ q̄ discere nō audiuit. illis aūt hoc ignosci nō poterit: q̄ habētes a q̄ discerēt: opaz nō dederūt. Propter hoc igit' debet ꝓfessor penitētez examinare vel etiā forte qz nō itelligit illud vel aliō eē pctm̄. idē si ꝓfessor audiuit aliq̄d de penitēte. vel sciuit p pbabilem ꝓiecturā: debet penitenti ad memoriā reuocare. q̄ p̄t timere ne penitēs sup hoc habeat ignorātiam crassam: q̄ nō excusat fm̄ wilhel. Secūdo necessaria est examinatio ꝓpter negligētiaz. Nā boies mlti repiunt circa salutē suā negligētes. Vñ Aug⁹. i Omel. sup illō. Utinā calidus esses ⁊c. Sūt q̄dam iusti intra sanctā eccl̄iam ꝓstituti q̄ vitā ab oi crimīe custodiūt. sed tñ in agēdo q̄libet bono nō resurgūt. ⁊ hi tales nec frigidi sunt nec calidi. qz non sufficit mala cauere nisi studeat q̄s bona facere. Cui⁹ cōditōis sepe sūt penitētes q̄ sine examīatione ꝓscie sue ad cōfessionē accedūt. q̄ō q̄dem euacuare ꝓsueuit fructū ꝓfessiōis. in q̄ si deficiūt a p̄uido cōfessore p examinatiōez adiuuandi sunt. Tertio necessaria est examinatio ꝓpter verecundiā. Sūt em̄ pleriq; tā femīe q̄z mares q̄ potius omitterēt cōfiteri q̄s oze ꝓprio manifestare pctm̄. q̄ō q̄dē ex superbia ⁊ hypocrisi originē hz. ⁊ ideo cōfessor discretus a penitēte ingenioso oēm notā ⁊ verecūdiam debet remouere. Vñ Aug⁹. i c. j. de pe. di. vj. ait. Diligēs inq̄sitor ⁊ subtilis iuestigator sapiēter ⁊ q̄si astute interroget a peccatore q̄ō forsitan ignorat vel ex verecundia velit occultare. Secūda examīatio dz inficiēs. Sūt nāq; plura q̄ cōfessor i speciali minime q̄rere debet. vt ignorātia ⁊ aliena a statu penitēt. Item pcta inconsueta et enormia ꝑ naturā: ne addiscat ꝓfitentē q̄ nō nouit. ⁊ ne ipse ꝓfessor inq̄netur. In generali tñ ⁊ q̄si de lōginq̄: ⁊ p q̄dam circūlocutiones p̄t de talibz inq̄rere vt si fecit q̄ ꝓfitet intelligat. et si nō fecit nō addiscat. Tertia examinatio dicit diligens. q̄a sicut cōfessor debet vitare in examinādo extremitates: ita debet habere interrogatōes mediocres que sunt inter nimiū ⁊ nō satis. scz fa

ciendo cuilibet penitẽti interrogatões generales scz vtrũ preterito anno sit confessus, z integraliter sit confessus, z vtrũ cõpleuerit penitẽtiã, vtrũ eucharistiã in mortali receperit, Postea ḡrat de trãsgressiõe decẽ pceptoz, septẽ capitaliũ viciozz, Generaliũ ecclesie mãdatoz, z de abusiõe ḡncz sensuuz z de circũstantijs pctõz, et hmõi. Ad hec em̃ teneť confessor, vt in c, Vis, de peni. z re. §. sacerdos aũt, vbi dicit, Diligẽter inq̃rẽs et pctõz circũstãtias z pcũ q̃b prudenter intelligat q̃le ei cõsiliũ debeat pbere et cuiusmodi remediũ adhibere ẽ. Hãc cõditionẽ habuit btus Mathe⁹, nã totã ethiopiã ad fidẽ conuertit: z ipsos p sacramẽta baptismatis penitẽtie z confessionis sanauit, et in eccl'ia q̃ intra triginta diez spaciũ cosummata fuit trigintatrib annis sedit. Vñ Beda in omel', Qualis nãcz fact⁹ sit docet ipa gens ethiopuz: quã de vltimis terre finib ad eccl'ie sctẽ societatẽ pdicãdo conuertit: ablutãcz fõte baptismať de fusca formosam reddidit, q̃ nigredie vicioz illã exuit et ornatu virtutũ illã decorauit. Hec ille. Tercius medic⁹ dr celesť siue supnaturalis, et hic est filiꝰ dei, de q̃ ipse ait, Nõ est opꝰ valentib medicꝰ ẽ, vbi thema. z Aug. Tũc venit de celo magnꝰ medicꝰ q̃ũ p totũ mũdũ magnꝰ iacebat egrotus. Hic celestis medicus sanauit btm̃ Matheũ pncipal'r a trib infirmitatib q̃b añ suã conuersionez laborabat, Prima fuit terrena cupiditas, Jõ dic̃. Vidit Jesus hoiez ẽ, nõ viz: ab humo, Ben, j, Formauit deꝰ hoiez ð limo terre, Matheus em̃ diligẽdo terrena terre nus factꝰ ẽ, Talis vnusquisq̃ est q̃lis sua dilectio, si terrã amas terra es, et bñ auarꝰ bõ terra dr, nã sicut terra est frigida sic auarus nõ habet calorẽ charitať, Aug, lxxxiij q, Venenũ charitať auaricia, Vbi auaricia regnat charitas locũ nõ habet, Jtez terra claudit aĩalia venenosa, et sic auaricia alia pctã, j, Thym̃, v, Radix oĩm malorũ cupiditas, q̃a nullus malũ est qđ nõ interdũ orit ex auaricia, vt dicit sctus Tho, ij, tj, q, cxix, Jtẽ terra includit in se infernũ. Piero, sup Jonã, Quõ cor est i medio animalis ita infernꝰ i medio terre, z sic auaricia, q̃ dicit Tulliꝰ Tota vita auari plena est miserie z doloris, Eccl, v, Oĩb diebus vite sue comedit in tenebris et in curꝰ multis erũna atcz tristicia. Ab hac infirmitate curauit eũ celestis medicꝰ z is q̃ prius fuit auarus statiz factꝰ est liberalis, fuit em̃ magna liberalitas b, mathei circa xp̃m, q̃ sta tim fecit ei conuiuiũ magnũ in domo sua, vt hr̃ Lu, v, aa Fuit em̃ magnum q̃druplicit, Prio rõne voti, q̃ cum magno affectu z desiderio ip̃m recepit, Scõo rationẽ misterij q̃ illud fuit indicatiuũ magni misterij, qđ exponit glo, sup Lu, di, Qui domicilio xp̃m recepit maximis interno delectatoib exuberantiũ pascit voluptatũ, ita q̃cz dñs libenter ingredit z in eiꝰ q̃ credidit recũbit affectu, Tertio rõne documentoz, q̃a ibi magna docum̃ta exhibuit xp̃s q̃ dicit se venisse ad medẽdũ z sanãduz vt in themate, Jtẽ ad miserẽdũ: cũ ait, Misericordiã volo z nõ sacrificiũ Etiã ad vocãdũ cũ ait, Nõ veni vocare iustos sed pctõres ad pniaz, Quarto rõne inuitatoz, quia magni discũbẽtes inuitati sũt, s, xp̃s: discipli eiꝰ: z pharisei, Scõa infirmitas bti mathei a q̃ sanauit eũ celestis medicꝰ erat accidia Ideo dicit sedentẽ, id ẽ bono ope torpẽtez Leo papa, Nõ torpẽtib sz laborãtib dať pmiũ, nã tria sũt loca, s, celũ, infernꝰ z terra Celũ deputatũ est ad q̃escẽdũ Matth, xix, Sedebitš sup sedes ẽ, Sil'r Matth, viij, Mlti veniũt ab oriẽte z occidẽte z recumbent cũ abraã ẽ, Infernꝰ deputatꝰ ẽ ad iacẽdũ, Prouer, xiij, Jacebunt mali añ bonos z ipij añ portas iustoz, ysa, xiij, Subter te sternet tinea z opimẽtũ tuũ erũt vermes, Mũdꝰ deputatꝰ ẽ ad opandũ, Job v, Nascit bõ ad laborãdũ sic auis ad volãdũ, ps, de accidioš, In laboribꝰ hoim̃ nõ sũt z cũ boib ñ flagellabunť, glo, sz cũ demonib, Tertia infirmitas mathei erat q̃a curš secl'aribꝰ iusudabat, Jõ dic̃ i theloneo qđ raro fit sine pctõ: q̃ cõiter tales sumũt vltra pciũ pstitutũ: vl' etiã a q̃b nõ est accipiẽdũ vt a clericš, vt hr̃ i c, q̃cz, de censi, li, vj, Ab ištš duab infirmitatib sanauit celestis medicꝰ b, Matheũ, Nã em̃ q̃ añ fuit accidiosus fecit freq̃ntẽ in fruitio dei, z euz q̃ curš secl'aribꝰ insudabat fecit diligẽtez ac feruẽtẽ in cura aiaz fideles erudiẽdo. bb In sua eruditõne ostẽdit se habere q̃druplicẽ dignitatẽ. Primo angeli in eo q̃ multa pdicauit de gloria paradisi terrestrš a q̃ homo eiectꝰ fuerat, z per xp̃m ad paradisum

celestem esset reuocatus quasi ipse esset angelus cherubin in illo collocatus. Scõo apostoli, qa inter .xij. apl'os cõnũerat⁹ est, vt patet Matth'. c. Luc. vj. et Mar. iij. ca. Tertio euangeliste, qa fuit pfigurat⁹ inter ẽtuor aialia oculis vndiqꝫ plena deũ assidue laudãtia. Apoc. iiij. Quarto martiꝝ p fide xpi morẽdo z p ei⁹ veritate sanguinem suuꝫ fundẽdo, ita q iste ẽtuor pprietates in nullo siml' inueniunt. Cherubin fuit angelus: sed nõ apl's, nec euãgelista, nec martir. Petr⁹ fuit apl's z martir, sz nõ euãgelista. Johãnes fuit apl'us z euãgelista, sz nõ martir. Stephan⁹ fuit martir. sed non apl'us nec euãgelista. Mathe⁹ aũt fuit angelus, apl's, euãgelista z martir, vt patz in eius legenda zc.

In die scti Michaelis sermo LXXXV

Angeli eorũ in celis sp vident faciẽ pris mei q in celis est Matth. xviij. ca.

Circa festiuitatẽ sctõꝝ angeloꝝ quã hodie sctã mater eccl'ia pagit, notãdũ est q licet sint eq̃les hoĩby z hoies eq̃les angelis in gl'ia, imo alĩq homies excellunt angelos in gl'ia: vt btã virgo Maria de q̃ canit. Exaltata es sctã dei genitrix super chozos angeloꝝ ad celestia regna. Tñ angeli sunt supiozes hoĩby in natura, z ideo sicut honozam⁹ sctõs: ita honozare debemus solẽnitatẽ angeloꝝ istoꝝ. Ipsi em̃ angeli sunt nri custodes z defensozes, amatores z doctozes, nã sicut eũtiby ad bellũ, p uidet de expto mgro: sciens oĩa necessaria debellãti ostẽdere, caute aggredi: dimicari ictus cauere. Sic misericoz de⁹ cognoscẽs fragilitatẽ humanã esse inexptã z ineptã ad debellandũ z resistendũ pitie z astutie satbane ne ab eo fallat et vincatur: dedit homi angelũ bonũ: mgr̃m expt̃ũ sciẽtẽ oĩa necessaria p hũana salute. Vñ sm Jeroni. in Omel'. hui⁹ diei. Hõ posset tuta eẽ hũana infirmitas inter tot z tãtas hostiꝝ insidias: nisi sctoꝝ angeloꝝ muniret auxilio Scõm igitur magistꝝ. ij. lib. sniaꝝ. dist. xj. Quisquis electoꝝ habet angelũ bonuꝫ ad sui pfectũ arqꝫ custodiã special'r delegatuꝫ Ido dicit saluatoꝝ. Angeli eoꝝ id ẽ puulorũ z alioꝝ hoĩm qby sũt ad custodiã deputati sp vidẽt faciẽ zc. In qby ꝓbis ad commẽdationẽ angeloꝝ sctõꝝ tria tãguñ. primo eoꝝ nobilitas sine dignitas: qz angeli. scõo ipoꝝ vtilitas. qz angeli eoꝝ i celis. tercio pdictoꝝ felicitas. qz sp vidẽt faciẽ pris zc. Quantũ ad ꝑmuꝫ de dignitate et nobilitate angeloꝝ. Nota sm Damas. li. ij. c. iij. q angelus est substãtia intellectualis mobilis, arbitrio libera. incozpea: deo ministrãs sm gram non natura imortalitatẽ suscipiẽs, cui⁹ substãtie speciẽ z terminũ solus q creatoꝝ est nosci. Ibidẽ. Angeli sũt q̃dã lumia intellectualia ex puro lumie lumẽ habẽtia, nõ ligua. i. voce nõ auribꝫ idigentia: sed sine sermone z sine voce volũtates suas et intelligẽtias sibi inuicẽ tradẽtia et exp̃mẽtia loco cozpali nõ ptẽta: triplicez dimẽsionẽ nõ habẽtia: sed intellectualit' assunt z opant vbicũqꝫ fuerit eis imp̃atũ.

Ex pdict⁹ trahit q de⁹ nature angelice sex nobilitates ꝓtulit. ꝑmo claritatez sine speciositatẽ in suo aspectu, nã i aspectu hoĩm nihil clari⁹ ẽ sole. Angelica tñ mlto clariozẽ natura. Vñ sm Anst. Si vn⁹ angelus staret i celo: et essent tot soles q̃t sunt stelle, claritas vni⁹ angeli extingueret oñes istos soles sua claritate, sic mõ claritas sol' claritatẽ oĩm stellaꝝ, z tãtũ trãscẽdit pulcritudinẽ solis q ipm intuitiue videt q̃ntũ sol trãscẽdit pulcritudinẽ terre z incõparabiliter. Et ista nobilitas est oĩby ꝓcreata, licz angeli q ruerũt sint p habit⁹ vicios obnubilati z depssi. Dicit em̃ Dyoni. q demones hñt organa splẽdidissima: sz p habit⁹ vicios depssa, sic si sol cũ caldari nigro eẽt detect⁹. In angelis aũt bonis tanq̃ i speclo claro z mũdo relucẽt oĩa iferiora, z iõ Dioni. i li. de diui. no. vocat angeluꝫ speculum splẽdidissimũ. Scõo dedit eis fortitudiez Habet em̃ angelus i suo actu fortitudinẽ naturalit' ꝓcreatã, nã p soluꝫ celi tactũ facit frõ descere arbozes et germiare cũcta. vn⁹ em̃ angelus voluit totũ firmamentũ: z singuli singl'os celos et planetas. Ecce fortitudo angeli. cũ sol sit tã magn⁹ z q̃libet stella firmamti q mlt̃ũ excedit terrã. Legitur etiã. iiij. Re. xix. q vn⁹ angel⁹ in vno exercitu iterfecit cẽtũ. lxxxv. milia. Tertio dedit eis imortalitatẽ Sũt em̃ angeli imortales nõ q̃dẽ ex ꝑpria natura. sed ex volũtate diuina. Quarto dedit eis altitudinẽ sui itellect⁹. q̃cũqꝫ em̃ duo specla ꝑ se tenet mutuo

tunc imago et quicqd est in vno resplêdet in alio. Quapropter diuinũ speculum in q̃ cuncta relucẽt creata repcunt̃ et relucet in angelica natura q̃ est etiã specular̃. sic cognoscunt a quo sunt facti z ad q̃d z ad cũctas res creãdas z creatas. Quinto dedit eis libertatẽ vt facere possint q̃cq̃d velint. Hanc libertatẽ deus p̃mo cum gr̃a decorauit, q̃a ſm Aug⁹, xij, de ciui. dei. Erat simul deus cõdens naturã z largiẽs gr̃am. Et li. de gr̃a dicit, q̃ añ casum z cõfirmationem gratiã habuerũt. Licz mg̃r in secũdo dist. vij. dicat malos gratiã nõ habuisse, tñ doctores cõiter tenent q̃ ab initio oẽs angeli boni creati sunt, sed statim post paruulam morulã lucifer auersus a deo ꝓuertẽs se ad sua naturalia splẽdida amorem cepit inordinatũ z supbiuit. Ideo cũ suis seq̃cibus cecidit. De q̃ dicit̃ ysa. xiiij. Quõ cecidisti lucifer q̃ mane oriebaris. In delicijs in paradiso fuisti dei ornat⁹ oĩ lapide p̃cioso, q̃ traxit secũ tertiã partez stellarz cũ cauda sua. O quot sunt hodie similes q̃ inordinata dilectione quã habent ad se vel p̃pter decorem faciei: aut corpis: siue vestimentorz ornatuz auertentes se a deo: alios trahunt secũ ad eternam dãnationẽ. Angeli ꝥo boni adherẽtes sũmo bono amorẽ cõcipiẽtes ordinatũ ad deũ ꝓpria cognitõe in suis naturalibꝫ vlluerũt z se hũiliauerũt z gratiã cõfirmatõis meruerũt. Sexto dedit eis incorporeitatẽ: z inde habent agilitatem, velocitatẽ z simplicitatẽ, ideo ĩ ictu oculi sunt p̃sentes in sacramẽto altaris ſm Greg. z vltra mare z alibi: valde cito, q̃a a corpe nõ retardant̃ vt aĩe. ¶ Hic cadit dubium An angeli oĩa p̃dicta habeãt eq̃liter. Solutio, dicẽdũ q̃ nõ, q̃a sunt impares i natura: z specie differẽtes z gratia, et ideo ordo est in eis posit⁹ vt vnus p̃sit in nobilitate alteri. Unde ſm nobilitates tres ierarchias deus ex eis ordinauit. z in q̃libet ierarchia tres choros siue ordines, et sic sunt nouem ordines angelorz in tribus ierarchijs. Et notat sctũs Thom̃, in p̃ma pte. q. l. q̃ angeli differunt nõ solũ numero vt martin⁹ a petro vt q̃dã asserebãt scz q̃ oẽs angeli vni⁹ ierarchie vel saltem vnius ordinis differrent nũero sed ꝓuenirent in vna specie. sicut oẽs boies sunt eiusdez speciei humane z vnius, sed differũt etiaz in vno ordine vnus ab altero specie: sicut ouis a capra. equus a leone. Et q̃ hoc nõ sit possibile etiaz duos angelos nedũ oẽs vnius ordinis esse vnius speciei. p̃bat sanctus Tho. ibidẽ sic. Ea q̃ cõueniũt in specie z differunt nũero: tm̃ cõueniunt in forma z distinguunt̃ materialr̃. sed angeli nõ sunt cõpositi ex materia z forma, q̃a sũt incorpales z imateriales vt dicit Dyoni. vñ sequit̃ q̃ impossibile est duos angelos esse vnius speciei. sicut essz ipossibile dicere q̃ essent plures albedines separate: cum albedines nõ sint plures nisi ſm q̃ sunt in pluribus subiect̃. Ex hoc cõprehẽdi potest miranda speciositas z pfectio talis collectionis angelorz. nam minim⁹ angelorz est pfectior ſm naturã quolibet boĩe. z q̃libet angelus addit vnum gradũ pfectõis naturalis sup aliũ imediate inferiorem, q̃a species rerũ sunt sicut numeri ſm ph̃m. viij. metaphi. In q̃bus q̃libet nũerus addit vnã vnitatẽ sup imediate p̃cedentẽ. Sicut ternari⁹ addit vnũ ad binariũ. Ita q̃libet angelus cũ sit alteri⁹ speciei ab alio: addit maiozis pfectõis gradum naturalẽ. z sic etiaz maiorẽ gradũ glorie. Cum igit̃ sint de infimo ordine ad minus tot numero q̃t homines in mundo: q̃a q̃libet habet vnũ ad sui custodiã. vt infra dicet̃. Si ergo dicamus exẽpli gratia p vnum numerũ q̃ sint mille milliones: tunc vltim⁹ angelus illi⁹ ordis erit in tot gradibꝫ maiozis pfectõis plus q̃z p̃mus. z sic discurrẽdo p alios ordines superiores. ¶ Secõ in ꝓbis p̃missis tãgit̃ angelorz vtilitas, q̃a angeli eoz id est oĩm nostrũ: z ideo a nobis honorandi: q̃a deputati sunt ad nostrã vtilitatem z custodiam, p̃s. Angelis suis mandauit de te vt custodiãt te ꝛc. Herñ. in ſmone hui⁹ dici Benignus es dñe q̃ nõ es cõtent⁹ nostra fragilitate murorz sed ipsis hoĩm custodijs angelicã custodiã supponis. Unó et p̃mo homi datus fuit angelus in custodiam, q̃a imínebat sibi piculũ a diabolo. vt patuit. Itẽ z virgini Marie z oĩbꝫ sanct̃, viatoribꝫ, vñ z de principe apl̃orz hist̃oria dicẽte q̃ petrus esset pulsans: dixerũt alij. Angelus eius est. Act. xij. Hec infideles. nec ipse antichrist⁹ priuant̃ custodia angelorz, nõ eĩm priuant̃ auxilio toti generi humano ꝓcessu diuinitus, scz custodia ange-

lorum p quã z si nõ iuuarẽt ad hoc vt bonis opib⁹ mereant vitã eternaz: tñ iuuarẽt ad hoc q̃ a q̃busdaz malis retrabant q̃b⁹ et sibi z alijs nocere possent, sicut p bonos angelos arcent demones ne nocere valeant quantũ vellẽt. Christus aũt etiã inq̃z tũ bõ nõ habuit angelũ sibi ad custodiam specialiter deputatũ. Katõ: q̃a ĩmediate regulabat a ꝓbo dei, tum etiã q̃ cõprehẽsor vnde nõ indigebat q̃a iã erat in termino, z si viator erat rõne mortalitat̃, superior tñ angelis. vnõ nõ decebat eos habere vt custodes sed vt mĩstros, sicut habeẽt Math. iiij Tũc accedentes angeli mĩstrabãt ei. ¶ Sunt aũt angeli nostri nos custodiendo tripl̃r, scz in ingressu, in pgressu, z in egressu. Primo in ingressu qñ hõ ingredit mũdũ p manifestatõem. Et hic est dubiuz qñ incipit angelor custodia. Ad hoc est cõis doctorũ sententia angelos tũc ad hominuz custodiã deputari qñ natus est hõ ĩmediate. Hoc ostẽdit mgr̃ in scõo, dist. ij. Et allegat Piero, sup themate dicẽs. Magna ẽ dignitas aiaz vt vnaquaq̃z habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelũ delegatũ. Sed diceres q̃re existẽtib⁹ in vtero nõ dat angelus ad custodiã: psertim cũ incipiũt aia rõnali informari. dicit sctus Tho. ꝑma pte. q. cxj. ar. v. q̃ cuz tales sint adhuc aliq̃d matris: custodiunt ab angelo matris. Exẽplũ. Fructus sup arborem existẽtes sunt aliq̃d arboris, si q̃s g̃ arborẽ in custodiã habet patet q̃ etiã fruct⁹ datur illi in custodiã. Et licet angeli ad custodiã hoĩm principal̃r deputent vt illos instruant z illumĩnẽt: z pueri mox nati nõ sint capaces hoz, tñ illi sunt effect⁹ vltimi. Et sũt alij effectus puĩj q̃ pueris cõpetũt scz arcere demones, et alia nocumenta corpalia et spũalia ꝓhibere. Scõo angeli sunt nostri z nos custodiũt in pgressu. qñ scz in mõo pgredimur p ꝓuersatiões, vicz qñ hoies p uenirũt ad vsum rõnis. ¶ Et ꝟ q̃ntupliciter scz pseruãdo, reuocãdo, ꝓmouendo, intercedẽdo, offerẽdo. Primo pseruando siue ꝓtegẽdo tã a malo culpe q̃z pene, z ꝑmo pene, nã demones z hoies q̃runt hominib⁹ inferre nocumẽta tpalia, sed angeli boni impediũt z ab his nos pseruãt z protegunt. ꝑs. Immittit angelos dñs in circuitu timentiũ eum z eripiet eos. Exẽplũ habem⁹ de hoĩb⁹ Exo. xiiij. vbi angelus dñi astitit visibiliter int̃ castra egiptioz z ꝓpl̃m israel z isr̃l ab egiptijs protexit: ita vt diceret egiptij. Fugiam⁹ israel q̃a dñs pugnat pcis ꝓtra nos. Ad idem legit̃. ij. Mach. ix. Cũ magna pugna esset inter Judã Machabeũ z Thymotheũ: apparuerũt aduersarijs q̃nq̃z viri de celo in equis frenis aureis decorati ducatũ iudeis pstantes, ex q̃bus duo Machabeũ mediũ babẽtes incolumẽ seruabãt, in aduersarios aũt tela z fulmina iaciebãt, z interfecti sunt vigiti milia q̃ngẽti z eq̃tes sexcẽti. De demonib⁹ patet, nã cum naturaliter corpale nõ agat in spũale: z inimici tenebrarũ sint spũales: necessario oportet cũ nos et corporeitate spiritib⁹ resistere nõ valemus q̃ de⁹ puiderit de spũali subsidio scz angelica custodia vt pcipiãt malis angelis nobis nocere volẽtib⁹ ne malũ inferant, iuxta illõ Apoc. vij. Nolite nocere terre mari et arboribus clamabat angelus ascẽdẽs ab ortu solis hñs signũ dei viui ad q̃tuor ptes mundi q̃tuor angelis id est demonijs. Terra sunt pueri nouiter de terra nati. Mare sunt adolescẽtes iuuenes q̃si mare in cõcupiscẽtijs feruidi z instabiles. Arbores sunt senes in vita plõgati. Exẽplũ Thob. vj. vbi ór. q̃ Sara septẽ viros habuit q̃s oẽs diabolus occidit. Thobias ꝓ solus adiutorio angeli raphaelis euasit. Itẽ scõo angeli pseruant multo magis a malo culpe hoies multiplíciter, vl̃ ĩmittẽdo tribulatões et alia impedimẽta, vel tollẽdo malas fantasias vicorũ z instigãdo ad resistẽdũ tẽtatõnib⁹ timore vel amore. Exẽplũ habem⁹ de Balaam Nũeri. xxij. Cui apparuit angelus cũ euaginato gladio: terrẽs eũ ne malediceret populo dei vt intẽdebat. Et de angelo Michaele altricãte cũ diabolo de corpe Mo ysi ne inueniret a iudeis vt p ipm idolatrarent. sed nõ pmisit archãgelus vt auferret illis occasionẽ illi⁹ superstitiõis. Scõo angelus p sui custodiã reuocat a malo cõmisso nõ q̃dem cogẽdo vel infũdẽdo gr̃am, sz instigãdo interi⁹ z psuadẽdo ad pniam et aliq̃ p aliquã tribulatõem. Exẽplũ habem⁹ de Dauid. ij. Regũ. vl. Cui apparuit angelus pcutiens gladio pestis populũ. q̃ videns cõpunctus cõfessus est peccatũ suuz dicẽs. Ego sum q̃ peccaui ꝛc. Vel cũ sug-

gerit mẽti peccatoris bonas rep̃sentatões vt ꝓsideret suã ingratitudinẽ erga deuz de dei bñficijs z suã maliciã vt inducat ad cõtritionẽ. Exẽplũ habem⁹ Judi.ij. Angelo dñi apparẽte z reph̃ẽdente populuz israel de sua ꝓuaricatõe recolẽdo beneficia eis a deo ꝓcessa eleuauerunt vocem et fleuerũt. Huadẽt etiã ad cõfessionẽ sciẽtes necessitatẽ z vtilitatẽ eius. in cuius figura h̃ ysa. vj. q⁹ seraphin angel⁹ purgauit labia ysaie dicẽs. Ecce mũdauí labia tua scz inducendo vt bñ confitearis. z sequit. Auferet a te iniq̃tas tua. Demũ inducit ad satisfactõez in qua ꝑcipuũ est vitare occasiões pctõz ne recidiuet. vbi est magna difficultas. ꝑcipue acq̃sita ꝓsuetudie. vñ z q̃si p quãdã violentiã oportet ꝓcedere sibũpsi. Qd figuratũ extitit Gen. xix. in eductõe q̃si violenta facta Loth ab angelis a sodomis.

Q Si pctõr maneat obstinat⁹ z non assentit bonis inistigatõibꝫ angeli: non tñ angelus ex toto dimittit custodiaz q̃n adhuc in multis adiuuet cum scz ne occidat a demone z alijs. sed ꝑm q̃d deserit eũ id est ꝑmittit eũ cadere in aliqd malũ culpe vl̃ pene nõ impediẽdo q̃n cadat ꝑm ordinẽ diuinoz iudicioz. Et ꝑm h̃ dicit Hiere. ij. in ꝑsona angeloz. Curauim⁹ Babilonẽ et nõ est curata. dimittam⁹ ḡ eã id est aiaz ꝛc. Et ideo dicit Bonauẽ. in scdo dist. xj. q⁹ angeli obstinatos deserũt q̃tum ad actũ bonũ q̃m frustra eẽt act⁹ eoz. sed nõ q̃tũ ad actũ malũ q̃m sp boiem ne labat̃ in pei⁹ se retrahunt. quãto eñ q̃sq⁹ peior est tãto ad malũ ꝓnior. z q̃nto ꝓnior tãto magis indiget retrahẽte. z hãc custodiam sp hñt q̃m adhuc obstinat⁹ dñ aura ponit mortali: puerti põt. z p ꝓseq̃ns ex toto angelus eũ custodiẽdo nõ derelinq̃t. Tertio ꝓmouẽdo. naz p custodiã angeli q̃s ꝓmouet̃ in bono. z h̃ ꝓfortãdo in magnis tribulatõibꝫ. Jn cui⁹ exẽplũ Christo Jesu in agone posito oranti apparuit angelus de celo ꝓfortans eum Lu. xxij. Vel a pigricia et tepiditate excitãdo. Vñ Zach. iij. dr. Angelus dñi excitauit me q̃si boiem q̃ excitat̃ a somno. Itez z ad affectũ terrenoz cõtemnẽdũ. Jn cui⁹ figurã angelus armat⁹ q̃ apparuit Josue i cãpo iericho i adiutoriũ suũ dixit ei. Solue calciamẽtuz de pediꝫ tuis id est affect⁹ a terrenis remoue. Josue. v. Vel etiã reuelando ei diuina misteria aut agenda. sicut Joseph apparuit angelus i somnis ne dimitteret Mariã ꝓiugem suã. Math. j. Et postea nato ꝑulo Jesu vt fugeret in egiptum. z postea mortuo Herode vt rediret Math. ij. Quarto intercedẽdo. nã angeli iuuãt suis intercessiõibꝫ sibi ad custodiam deputatos. Quia dic̃ Dañ. sup Cañ. Discurrit angelus medi⁹ inter dilectum z dilectã vota offerẽs z referẽs dona. excitat illam. placat illũ. Cui ꝓsonat Aug⁹. in soliloq̃o. Angeli adiuuãt laborãtes. ꝓtegũt q̃escentes. hortãtur pugnãtes. honorãt vincentes. cõgaudẽt gaudẽtibꝫ. cõpatiunt patientibꝫ. Quinto offerẽdo. nã angeli bona nr̃a deo offerũt: et de⁹ p ipsos vota nostra et desideria acceptat. Recte sicut sol vt ait Auicen. sursum fert vapores z inflammat ipsam terrã mediãtibꝫ stellis: suã virtutem ꝓticipãs influẽsq⁹ eisdẽ. ita angeli ferũt suis ozões nr̃as z alia opa bona ꝑm q⁹ dixit Raphael Thob. xij. Qñ orabas z elemosinas faciebas obtuli oratiõez tuã coram dño. Et xps ver⁹ sol influit ꝓtutem et gr̃az bũanis mediantibꝫ angelis. Ideo dic̃ August. li. soliloq. Diligũt angeli ꝓciues suos p q̃s sue ruine scissuras restaurare expectãt. ideo magna cura z vigilanti studio assunt nobis oibꝫ horis z locis: succurrẽtes et ꝓuidentes necessitatibꝫ nostris: et solliciti discurrẽtes inter nos z te dñe: z gemit⁹ nr̃os z suspiria referẽtes ad te. vt impetrent nob facilẽ tue benignitatis clemẽtissime ꝓpiciationẽ: z referãt ad nos tue gratie bñdictionem. Q Tertio angeli sunt nr̃i z custodiũt nos in egressu q̃n mundũ egredimur p migrationẽ. Et ꝓmo q̃n hõ incipit agonizare z aĩa migrare de corpe: boi seruiendo: cõsolãdo ipm. z diabolũ tũc maxie hominẽ infestantẽ fugãdo. Figurat Gen. xxij vbi cũ Jacob timuit Esau tũc habuit angelos se iuuare paratos q̃s cũ vidisset dixit Castra dei hec sunt. Q q̃s magna erit ꝓsolatio cũ hõ christian⁹ in agone videbit angelos occurrere z demones effugare. Hec cũdo custodit aiaz postq̃ est egressa de corpore: eã ad vitã eternaz portãdo: si est aĩa bñ ab oibꝫ purgata. Exod. xxiij. Ecce ego mitto angelum meũ q̃ custodiat te in via z inducat in terrã quã ꝓmisi patribus tuis. et Lu. xvj. Factũ est vt moreretur mẽdic⁹.

et portaret ab angelis in sinu Abrae. Si aūt aīa cum gra habet adhuc aliquid purgandū: angelus associat eam ad purgatoriū & cōfortat eā ad patiētiā, teste Damasc. li. v. qui ait. Proinde firmiter imperterriteq; teneamus q̄ anie ad purgatoriū nō a demonibus sed a cūctis angelis deducant. & dum pgruit angelus orat deū p ea, vel suffragia facta p ea replicat deo. Et ideo angelus portās Abacuc cum prādio ad Danielem clausū in carcere leonū Dañ. xiiij. significat angelum instigantē hoiem ad faciendū suffragia mortuor: q̄si prādiū portando: cōfortans incarceratos in purgatorio. Postq; autē aīa nūc est purgata tunc portat ab angelis de purgatorio ad celū. Ideo canit ecclia Mitte archāgelum sanctum Michaelē vt ille dignet eas eripere de manu inferni ne absorbeat eas tartar⁹: sed signifer scūs Michael repsentet eas in lucē sanctā. Si aūt aīa cū mortali egre dit: rapiunt eam demones et ducūt eā cū multis cōtumelijs & tormētis ad infernū. & tunc verificat illud ysa. xxxiij. Angeli pacis amare flebunt, dimittētes eā demonibus. Hec tū est locutio improprīa: qm̄ in angelis nō sunt pprie hmōi passiones fletus &c. Sed angeli horiz in vniuersali cōsideratū fm naturā vellent nō dānari. & h̄ dicit dolor in eis. Sed psideratis circumstantijs horis puta petis cōmissis: volunt ipm puniri & derelinq; fm q̄ exigit ordo diuine iusticie: cui se pformant. Cōcluditur ergo q̄ pter p̄dicta bñficia que angeli nobis exhibent in ingressu. in pgressu & egressu: maxime teneamur eis seruire & eos honorare. Joō Bern̄. In oī loco: in quouis diuersorio angelo tuo reuerētiā exhibe, nā ad hoc obligamur. Beda li. de ritu gentilium. Unusquisq; nouerit se obligatuz vt veneret angelor collegiū. Rō Aug. li. lxxxiij. q̄stionū. Quicq̄d fuerit diuini mūeris hoc ptute angelica mittit fidelibz vniuers.

¶ Tertio in verbis p̄missis tāgit angelor felicitas, cū dr. Semp videt faciē patris &c. Istud videre nō est aliud nisi facie ad faciē diuinā essentiā pcemplari. in q̄ vident quō & in q̄bz dei debeāt exeq; volūtatē, nec min⁹ pcēplant q̄n in ministeriū nr̄m mittunt. Unde q̄ Greg. Licet ad nos speciali p̄sentia foris exeūt, tū ibi vnde recesserant p interna pcemplatione seruāt, nec sic a diuina visione foris sunt vt interne visionis gaudio puarent. & ideo dr in themate. Semper videt &c. Ubi nota fm doctores q̄ ad visionē btām q̄tuor req̄runt. Primo q̄ sit apta. scōo iocūda. tertio plena. q̄rto q̄ sit secura & eterna. & si aliq̄d illor defuerit visio btā nō erit. q̄a fm Boe. li. q̄. de pso. psa. q̄. Btūdo est stat⁹ oīm bonor aggregatiōe suauissima plenissima & securissima pfect⁹ Ut g̃ nihil desit btūdini angelorū videt deū visione clarissima suauissima plenissima & securissima. Primo videt deū visiōe clarissima & apta nullo enigmate obūbrata. j. ad Cor. xiij. Uident deū facie ad faciem. & h̄ est clare et apte sicuti est. patet. Si em̄ sic nō viderēt nō essent beati. qz adhuc deū in seipso videre appeterent: q̄re eor appetit⁹ satiat⁹ nō esset. O felix igit visio. o desiderāda pcēplatio illā sūmā essentiā reuera in seipsa videre q̄ oīs esse causa extitit. De hac visiōe refert Aug. quēdā phm dixisse. Tā delicata est visio diuina vt q̄cq̄d hūi possit: illā nō habita: nō facit hoiez beatū sed miserū. Scōo angeli vident deuz visiōe iocūdissima. j. Pe. j. Uidētes exultabitis leticia inenarrabili. q̄a exponi nō pt. q̄d em̄ valeret deuz videre & nō de visione gaudere. imo quō posset sūme delectabile videri & in eo nō delectari. Dicit em̄ Ambro. in exame. Tūc aq̄la est in summa delectatiōe dū aspicit solē in rota. Ita etiā absq; summa delectatōe nō pōt videri diuina essentia. & si sic delectat videre solē iuxta illud Eccēs. xj. Dulce lumē et delectabile est oculis nr̄is intueri solē. q̄ntū credis delectat videre solem creantē. Tertio videt angeli deū visione plenaria. si em̄ illud bonū nō essz summū: angeli ex toto appetitu nō pficerent. sed sp mag' appetere possent. iō necesse ē vt sit plenissimū Quare dicit dñs ad Moysen Exod. xxxiij. Ego ostēdā tibi oē bonū. Et p̄s. Dñe apud te est fons vite Fons em̄ hz abūdantiā aq̄z vt sit pncipium fluniorz. & cū ex plenitudie aq̄s tenere nō possit: eas ad remotissima loca diffundit. Sic etiā tāta est illa glia vt redūdet in corpa vt sint ipa plūmū gliosa. Quarto angeli videt deum visiōe pacifica. q̄d em̄ valeret si essz visiōis serenitas & serenitati adesset iocūditas & iocūditati societas: si nō

esset ibi optata securitas. Ideo dicit ysaie xxxvij. Sedebit populus meus in pulcritudine pacis. in tabernaculis fiducie. in requie opulenta &c. ℟. Dic est dubiū: cū ecclia hodie pagat solēnitatē & memoriā oīm angelorū cur vulgariter hec dies &̄ dūtaxat festū sancti Michaelis. Solutio. hoc est. propter q̄dā officia q̄ hz & habebit p̄ alijs nobiliora. & pter q̄sdā apparitōes in hac die p̄ eū factas. Primo cū draconе et angelis eius pugnauit & ipsos de celo eiecit victoriā fecit magnā. Apoc. xij. Factū est p̄liū magnū. vt hodie legit in missa. Scō ipe cum diabolo altricat⁹ est de Moysi corpe et q̄ diabolus eius corp⁹ p̄dere voluit vt ip̄m p deo iudeoz plus adoraret. Tertio ipse scōz aīas suscipit & in paradisum exultatōis pducit. Et iō dicit hr̄e officiū p̄de rādi aīas ex picturas laicoz. Dañ. v. Appēsus es in statera & inuētus es min⁹ hns quod dicit de Nabuchodonosor superbo. Quarto ipse hz officiū p̄ncipādi et impandi. pus em̄ fuit p̄nceps synagoge. vt habetur Dañ. x. Princeps p̄sar restitit mihi viginti & vno diebus. Et ecce Michael vn⁹ ex p̄ncipib⁹ p̄mis venit in adiutoriū meū. sed postq̄ synagoga tp̄m crucifixit transiuit ad ecclīaz & fact⁹ est princeps & signifer pplī xp̄iani. Jō vt attestat Dañ. xij. c. tpe antichristi surget et p electis tanq̄ defensor & protector astabit. Quinto ipse ad diuinum imperium antichristū existētē in mōte oliueti p̄potēter occidet vt dic glo. Dañ. xj. et. ij. ad Thessal. ij. Sexto in voce ipsi⁹ michaelis archangeli mortui resurgent. vt. j. ad Thessal. iiij. Septio ipse crucē. clauos. lā ceam. & coronā spineā in die iudicij ostendet. Octauo ideo dā hodie in mōte gargano apparuit & ecclīam a se dedicatā reuelauit. Et de quintuplici apparitōe vide in eius legenda &c.

¶ In die Michaelis & angelorum sermo alius. LXXXVI. wann. xv.

Factum ē p̄liū magnū in celo Michael et angeli ei⁹ p̄liabant cū draccone. Apoc. xij. & in epla hodierna. Quāuis hec ẏba ad lr̄az intelligātur de p̄lio angeloz facto in celo in p̄mordio creatiōis celi et terre. Attū exponi p̄nt de p̄lio q̄ p̄tinue fit in ecclesia militante q̄ celū dicit. in hac em̄ p̄tinue p bonis p̄liantur angeli boni & ptra malos. Jō hodie agimus festuz oīm angelorū tanq̄ eoz q̄ nos in via salutis dirigūt: custodiūt & defēdūt. Nō em̄ possum⁹ singulos honorare. quia multi sunt: nobis et incogniti. Ideo ecclia statuit hodiernā festiuitatem vt omnes sil' honoremus. & eis aliq̄d seruitij ex bñficijs nob exhibitis repēdam⁹ & ipsos p nostraz p̄uersionē letificem⁹. gaudēt em̄ de cōuersione nr̄a. q̄ p nr̄am p̄uersionē malor reparat ruina. de q̄ eis gaudiuz crescit & nr̄a salus illis ignotescit. iō. p nr̄a p̄uersiōe angeli custodes nr̄i p̄tinue p̄liantur p̄tra diabolū draconē venenosissimū quem sp vincunt dūmodo nos cū illis pugnam⁹ & diabolo resistim⁹ faciēdo q̄ in nobis ē. De hoc p̄lio pauca dicere pposui. p gr̄a dicamus Aue Maria. Factū est p̄liū magnū in celo &c. vbi s. Exponēdo ẏba thematis de p̄lio militātis ecclie duo in eis nobis sūt p̄sideranda. Primo gl'iosum p̄liū fideliū militātiū hic in via & pugnātiū s. diabolū carnē & mūdū. & b cū dicit. Factū est p̄liū magnū in celo. Scōo angeloz nobis assistētiū auxiliū: cū subiūgit. Michael & angeli ei⁹ p̄liabant cū draccone. ℣ Circa primū est notandū q̄ de triplici p̄lio p̄nt intelligi hec ẏba Factū est p̄liū magnū i celo. Primū fuit in celo empireo in initio creatiōis angeloz q̄n lucifer dixit illud ysa. xiiij. In celum ascēdā id est in diuinitatem vel p̄tra diuinitatē. q̄a aliud celū supra se nō habuit cū esset in celo empireo. vel in celū id est p̄tra deū q̄ est celuz celoz. Dixit em̄ in cor de suo ysa. vbi s. & ero similis altissimo. id est vt nō sim subditus deo. sciuit em̄ bñ q̄ impossibile erat sibi simplr coeq̄re deo. sed in hoc appetijt eq̄litatez dei ipse lucifer q̄ nulli voluit subesse sed alijs preesse. & ideo mox factū est p̄liū stātibz angelis bonis et cadētibz malis i aerē istū caliginosū. Hoc p̄liū nō fuit aliud nisi conuersio bonoz ad deū ip̄m laudātes & ei gr̄as agētes de donis naturalibz a deo tā excellēter dat⁹ sibi et auersio maloz a deo nō agētium grates deo sed supbientiū ex p̄sideratiōe suoz naturaliū tā excellēter sibi a deo datoz. Ex q̄ patet q̄ incautū est p̄siderare. ppriā excellētiā ex q̄ angeli q b ceciderūt. Scōm p̄liuz

est in celo ecclesie militātis, quia draco ille iniquus postq̄z cecidit ō celo empireo: hic in mūdo i ecclia militāte boies impugnat ne ascendant ad gl'iam quā ipse amisit. Et ido dicit Amb. sup hoc verbo ps. Ineternū dñe verbū tuū pmanet in celo, q2 satbanas de celo cecidit, q̄ cecidit nisi in terram ideo hic adulteria, homicidia, z ebrietates abūdare ceperūt et oia mala. ¶ Dicitur aūt eccl'ia militās celū q̄druplici rōne. Primo, pter celestē conuersatiōem, sm illud apli ad Phil. iij. Nostra aūt conuersatio in celis est. Audēt em̄ dicere hic in terris sancti viri hec ꝟba apli. Nostra conuersatio in celis est, q2 scti viri habēt ibi thesauꝝ suuz vbi habēt cor suū. cor aūt corꝝ sp dirigitur ad celestia. Ideo dicit saluator Matth. vi Ubi est thesaur9 tuus ibi est cor tuū. imo scti viri nō solū habēt cor ad celestia: sed et aures. os z oc'los, q2 libēter de celestib⁹ loqui audiūt, loquunt̄ z interrogāt et in altū oculos suos eleuāt cū desiderio illuc venī endi. ¶ cōo eccl'ia militās ōr celū, pter celestē originē, q2 ipsa q̄stū ad gr̄am z ꝟtutes infusas de celo descēdit, sm illō Apoc. xxi. Vidi ciuitatē sanctā hierusalem nouā descendentē de celo. Est ergo in terris celum in q̄ posite sunt ꝟtutes celestes. Tertio eccl'ia militās dicit celū, pter celestem sublimitatē. Celū em̄ materiale est loc9 sublimis z multuz a terra remotus, sic in eccl'ia militāte sunt q̄dam pfecti, q̄dā impfecti, q̄dam medij pfecti totalr eleuant̄ a terra ad celestia illa desiderādo z terrena despiciendo. Impfecti sunt q̄ adhuc terrenis incūbūt z terrena cōtra deū nimis diligūt. De q̄bus ōr in ps. In celum posuerūt os suū z oculos suos statuerūt declinare in terrā. Medij sunt q̄ nec oia terrena deserūt. nec eis nimis incūbūt, sed ea retinētes modeste z rōnabiliter illis vtunt̄. De q̄b⁹ dicit j. ad Cor. vij. Qui hūt vxores tanq̄z nō habentes sint, z q̄ vtunt̄ hoc mūdo tanq̄z nō vtant̄. Isti nec oīno sunt in celo nec oīno sunt in terra, sed inter celuz z terrā. De q̄b⁹ dicit Ezech. viij. Eleuauit me spūs iter celū z terrā. Quarto eccl'ia militās ōr celum pter celestem claritatez. Sicut em̄ in celo sunt triplicia corpa, q̄dā em̄ corp9 est qđ illuminat sed nō illuminat̄ vt sol, quoddā quod illumiat z illuminat̄ vt luna z stelle, q̄ddā qđ illuminat̄ sed nō illuminat. sicut firmamentū. Ita triplex est differētia in eccl'esia militāte. Prelati nāq̄z sunt sicut sol q̄ alios debent illuminare: sed ipsi a nullo in terris illūinari. Per stellas intelligunt̄ doctores iferiores q̄ a sūmis plat̄ debēt illūinari z sumere sapiaz z in alios effundere p doctrinā. Per firmamentū intelligunt̄ boni laici simplices q̄ a plātis et doctorib⁹ doctrine lumē recipiūt, sed alijs nō infundunt. sm illud Dan. xij. Qui aūt docti fuerint fulgebūt q̄si splēdor firmamēti, et q̄ ad iusticiā erudiūt multos q̄si stelle in ꝑpetuas eternitates. Ex illis patet quō q̄druplici rōne eccl'ia militās dicit p cōparatiōem ad supiora. In ꝟ ergo celo eccl'ie militātis sit plūs magnū, qa fideles i hoc mūdo varijs telis impugnant̄ a diabolo, a carne, et a mūdo. q̄ntūcunq̄z em̄ hō sit sctūs in hoc mūdo et xp̄s i eo habitat: tū adhuc draco ille antiqu9 euz impugnare nō cessat. totis viribꝫ ipm̄ i pctm̄ ꝓtrahēdo q̄ntū sibi possibile est et a deo pmittit̄. Sed ꝓtra illum draconē p hoīe pugnāt angeli boni custodientes. Arma aūt fideliū p que pugnare debēt cōtra diabolū sunt xp̄i pcepta, et diuinus timor. Unde Amb. sup illud ps. Immittit angelus dñi in circuitu timentiuz et eripiet eos. Sepe dixisse me memini q2 tumult9 bellicos timere minime debeamus, nec quālibet copiosam hostiū multitudinē formidare. potentior em̄ est xp̄s ad ptegēdū famul'os suos q̄z diabolus ad instigādū inimicos. Ait em̄ ppha vbi supra. Immittit angelus dñi ꝛc. Si angelus dñi timentes eū de piculis eripit, nō pōt timere draconē illū q̄ timuerit saluatorez, nec pōt hostis impetū metuere q̄ xp̄i pcepta seruauit. ¶ Et subiūgit Ambrosi9. Arma aūt nr̄a q̄bꝫ nos saluator instruxit hec sūt. Oratio, miscōia atq̄z ieiunū. Ieiunū em̄ meli9 q̄z mur9 tuet, miscōia facili9 liberat q̄z rapina, oratio lōgi9 vulnerat q̄z sagitta, sagitta em̄ nō nisi pspectū pcutit aduersariū oratio aūt lōge etiā positū vulnerat inimicum. Sic nanq̄z Heliseꝰ ppbeta cum euz vellet rex syrie captiuare ac sue subdere ditioni, z cū mlt̄ eū armatoꝝ cinxissent agminibus: nō est territ9, nō est turbat9, sed annuncianti puero ait. Noli timere, plures em̄ nobiscum sunt q̄z cū illis. O fides sctā

pphete: nō timet aduersarios quos pspicit qm̄ scit angelos secuz esse q̄s credidit, non metuit terrenas insidias: q̄a celestia adesse sibi nouit auxilia. ¶ Plures inq̄t nobiscū sūt q̄z cū illis, vt hr̄. iij. Reg. vj. Ecce mira res plures e celo defensores meret sanctitas q̄z in terris oppugnatores adduxit improbitas. Ex quo sequit q̄ diaboli aduersantes magis sanctitate meritoz q̄z fortitudie bellatoz vincunt, imo nō solū diaboli sz ipsi⁹ mēbra hic videlicz insidiātes inimici. Sicut Heliseus hostes suos nō armis supabat sed oratōe vincebat z exercitū inimicorū cecabat. Cū em̄ ministro suo ad depellēdum timoze plures adesse diceret defensores: nec metū per hoc ab eo auferre posset tūc orauit ad dñm dicēs. Dñe aperi oc̄los eius vt videat. z apti sunt oc̄li eius z vidit mōtem plenū ec̄tantiū eis auxiliantiū: z illi erāt angeli auxiliātes. Hec Amb. sententialiter. Si g̃ hō vult vincere aereas potestates: vincat in se primū ꝓprias voluptates vt a se pctōz vincula studeat amouere. Quō em̄ hō pugnare pōt cum ligatus sit, quō potest aliuz vulnerare cū gladi⁹ sit in collo ipsius, quō exibit in cāpum ꝓtra hostes crudelissimos pugnatur⁹ cum intra se tanq̄z in ciuitate hostē dolosissimuz patiat carnē scz aduersantā p quā vict⁹ est. Necesse ergo est ꝑmū aduersuz se pugnare z carnē suam vincere ieiunijs, abstinētijs et disciplinis. z tandē tela ꝓtra diabolū emittere. Idē vult Aug. in li. de ciui dei. Tertiū plium erit in fine mūdi, qm̄ (sicut dicit Bze. in omelia q̄dā) antiqu⁹ hostis in sua ꝓtute relinquet extremo supplicio puniēdus cuz Michaele archāgelo pugnatur⁹ aut plia turus. De q̄ prelio dr in scda dñica aduētus dñi qm̄ videlicz post sentētiā finalis iudicij diaboli cū oib⁹ dānat⁹ p angelos bonos trudentur in eterna supplicia inferni. Hec de ꝑma pte q̄stuz ad plūm in eccl̄ia militāte. ¶ Circa secundū videlicet auxiliū angeloz assistentiū est notādū q̄ signāter Michael archāgelus exꝑmit in ꝓbis thematis, qz ipse specialiter pugnat p nob stans in cāpo eccl̄ie tanq̄z ꝑnceps ecclesie militātis q̄ quōdā erat ꝑnceps synagoge. Michael em̄ interptat q̄s vt deus. Cum ergo inuadūt hostes eccl̄iaz mox astat michael pcutiens z dicens, Quis vt de⁹: nōne ego sto p filijs dei in eccl̄ia. Ego custodio, ego defendo cāpuz eccl̄ie, q̄s est ex aduerso q̄ vt de⁹ pōt resistere diuine potētie. q̄si diceret, nullus vtiq̄z pōt resistere sed tota ptās demonū nō est tāte virtutis z potētie q̄nte musca respectu potētie diuīe z bonoz angeloz nobis auxiliantiū. Sicut g̃ Michael olim defendit synagogā. ꝓm illud Dañ. x. Nemo est adiutor me⁹ in oib⁹ his nisi Michael ꝑnceps vr̄. ita nunc defendit eccl̄iam. ex q̄ em̄ synagoga dñm crucifixit: dat⁹ nūc est nobis in ꝓpositū eccl̄ie. Michael ergo nobis assistit marie ista tēpore piculosissimo. sicut bñ scriptuz est de eo Dañ. xij. In tpe aūt illo ꝓsurget michael ꝑnceps magn⁹ qui stat p filijs ppli dei. Hoc dictū est Danieli de die nouissimo q̄ fuit vir desideriox castus hūilis z mansuetus, patet ex eo q̄ sequit. Veniet tps q̄le nō fuit ab eo ex q̄ gentes esse ceperūt vsq̄z ad tps illud zc̄. Michael em̄ sicut lucifer de celo eiecit in ꝑncipio mūdi: ita antichristū iussu dei interficiet in fine mūdi. z ad ei⁹ vocē vt multi volunt doctores circa distī. xliij. iij. sentētiaz oēs mortui resurgēt. Ecce q̄nte potētie est btus Michael. Digne ergo hodie cū oib⁹ angelis est speciali honore a nobis pseq̄ndus. Cauēdū g̃ hodie singulis ne aliq̄ inhonestū tractēt in festiuitate oīm angeloz: ne se vlciscant. sīc patet de q̄dam q̄ hodierna die sub missa iuit ad siluam, et cito ad domum redijt monoculus eius fuit scissus vn⁹ z alter oīno elapsus. Ecce quō angeli illū punierūt p violatione festiuitat⁹ eoz. Item trāsitū ad siluā, quāto mag⁹ si q̄s in eoz festo fornicar̄. ludit, chorizat vel inebriat zc̄. ¶ Pro q̄ notanduz scdo q̄ sicut diabolus q̄ dr draco magnus hz septē capita id est septē vicia capitalia sicut patz Apoc. xij. ita angeli boni impugnant oīa ipsi⁹ diaboli capita siue mēbra marie dūmodo spernūt eoz cōsilia. Primū caput est supbia. Hoc caput ipugnāt angeli boni, q̄a adiutoriuz angeloz ē ꝓtra mītos supbos q̄s angeli boni nō adiuuāt sed pternūt z impugnāt. Exēplū illius habem⁹ in Dauid nūcrāte pphm: ꝑ cuius supbiā dñs interfecit septuagīta milia viroz pestilētia infra tres dies: q̄s interfecit angelus dñi. ij. Reg. xxiij. Item de senna cherib rege assiriox q̄ cū ꝓtra iudeos exer

ctum ꝯgregasset ꝛ supba mãdata regi iu-
da ꝓ supbum Rapsacen nũciasset ꝗsi deri-
dens deuꝫ: angelus dñi vna nocte pcussit
oẽm exercitũ eius, ꝛ interfecit centũ ꝛ octo
gintaq̃nq; milia pugnatoꝝ, vt hꝫ ysa. xxx
vj. ꝛ. xxxvij. Similiter hꝫ Act. xij. de He-
rode supbo quẽ pcussit angelus dñi. eo ꝙ
nõ dedisset honorẽ deo et ꝙsũptus a vermi-
bus expirauit. Merito a vermib ꝙsumit
ꝙ ex eo qõ vermiũ clbo erit nõ hũiliat. sm
illud. j. Machab. vj. Gloria eius stercus ꝛ
vermis. Et Bernꝫ dicit. Post hoiem ver-
mis, post vermẽ fetor ꝛ horror. Ex his pa-
tet quõ caute sibi cauere habẽt supbi ꝙ oo
et ꝓlatis suis sunt inobedientes ne ab ange
lis occidant. Vitet ergo hõ supbiã ꝙ vult
vitare irã angelicã. Secõm caput diaboli
est auaricia. Hoc caput ꝛ oẽs auaros ipu
gnãt angeli vt supꝫ patet in sennacherib ꝙ
amore diuitiaꝝ obsedit hierusalẽ. De ꝙ di
cit Greg. Nunq̃d iustũ iudiciũ est ꝙ ꝓpls
regis sennacherib ꝓ angelum interficit ꝛ re
gi ꝙ culpabilior erat parcit, nunq̃d angel⁹
nõ audebat ꝓcutere regẽ. Et subdit, Certe
reuera iustũ iudiciũ ꝙ auarus ille ꝓio in
coopatoribꝫ auaricie sue punit⁹ est. ꝛ post-
modũ ab illis ꝓpter ꝗs parẽtes diuitias in
hiant ad infernũ missus est dũ a ꝓpꝛijs fi-
lijs interfectus est. Hoc bñ attẽdere debe-
rent illi ꝙ sepe maxia sollicitudine diuitias
cumulant ꝓpter liberos suos ꝙ tãdẽ iusto
iudicio a liberis suis pcutiunt. duꝫ hi qbꝫ
bona relinq̃unt tpalia male ꝙsumunt: ꝛ ex ꝟ
parẽtũ relinq̃nnũ in iferno penas augmẽ-
tant. Ita etiã Gyezi pcussus est ab angelo
lepra ꝓpter auariciã. iij. Reg. v. dũ a Na-
aman syro leproso ꝓ Heliseũ mũdato rece
pit duo talẽta argẽti et duplicia vestimẽta.
Ita diues epulo ꝓpter auariciã ꝛ tenacita
tẽ suã pcussus est ꝛ ab angelis malis id est
demonib in infernuꝫ deduct⁹, ꝛ Lazarus
a bonis in sinũ Abrae Lu. xvj. Fugiat er-
go auariciã ꝙ effugere vult pcussionẽ an-
gelicã. Itẽ de Holyodoro ꝙ voluit spolia
re thesauꝝ tẽpli hierusalẽ. ij. Machab. iij.
Tertiũ caput diaboli est luxuria. Hoc ca
put ꝛ oẽs luxuriosos similiter angeli impu
gnãt. patet hoc ex generali diluuio vbi to-
tũ mundũ angeli ꝑmerũt ꝓpter luxuriam
ꝑter octo animas videlicꝫ Noe ꝛ his qui
ad eũ ꝑtinebãt. Gen. vij. Sic ꝛ ꝓpter pec-
catũ Sodomiticũ angelus dñi pcussit ꝗn-
q̃ ciuitates sulphure ꝛ igne. Gen. xix. Ve
nerũt eñ duo angeli Sodomã ingressi i do
mũ Loth. Illi angeli venerũt bonos ꝛ ca
stos saluare ꝛ luxuriosos damnare. Patet
etiã in senib duob ipudicꝫ ꝙ volebant cõ
miscerj Susanne Dañ. xiij. Itẽ de septez
viris Sare virgis sancte ꝗs angelus per
cussit ꝛ demoniũ interfecit ꝓpter luxuriaꝫ.
Thob. iij. Castitas eñ ẽ res angelica. Fu
giat ergo luxuriã ꝙ vult vitare siue effuge-
re irã angelicã. Quartuꝫ caput diaboli est
ira. Hoc etiã caput angeli impugnãt. Pa-
tet illõ de Nabuchodonosor rege ꝙ furo
re plenus tres pueros in fornacẽ mitti ius
sit, sed angelus dñi per flãmã ministros re
gis excussit. Dañ. iij. Sic etiaꝫ sepe demõ
vexat illos qui grauiter irascunt ꝛ a demo
ne obsidentꝫ. Sicut patet in Saul rege. j.
Regũ. xv. quẽ inuasit spũs dñi malꝰ. Quin
tũ caput diaboli est gula. Hoc caput etiaꝫ
impugnãt angeli. Patet hoc in pena gule
primoꝝ parentuꝫ ꝙ eiecti sunt de paradiso ꝛ
ꝓ ministeriũ angeloꝝ vt dicit Strabo ante
paradisum posita est ignea custodia, sic di
citur Gen. iij. ꝙ dñs añ paradisum collocа-
uit cherubin ꝛ flãmeũ gladiuꝫ. Ex ꝙ patet
ꝙ angeli nõ sunt amici gule, nõ eñ ad de-
licias, sed ad panẽ ꝛ aquã angelus beliam
excitauit. iij. Reg. xix. Vitet ergo gulam ꝙ
vitare vult electionẽ angelicã. Sextum ca
put est inuidia, hoc etiã caput diaboli im-
pugnãt angeli boni, sicut patꝫ in Balaam
falso ꝓpheta. quẽ Bala c rex ex inuidia et
odio contra Israel vocauit vt malediceret
iudeis, sed angelus euaginato gladio ei re
stitit equitãti in asina Nũeri. xxij. Propri
um eñ inuidoꝝ est maledicere sm illud
ps. Quoꝝ os maledictõne ꝛ amaritudine
plenum est. Inuidia eñ est peccatum dia
bolicum. Unde August. Non diceꝫ dia-
bolo vt damnet quia adulterium cõmisit,
furtũ fecit, aut villam rapuit, sed ꝙa homi-
ni stanti ipe lapsus inuidit, vitet ergo inui
diam qui vitare vult angeloꝝ inimiciciã.
Septimuꝫ caput diaboli est accidia, hoc
angeli impugnãt, patet de Moyse qui ne
glexerat circumcidere filiuꝫ suum ꝛ occur-
rit ei dñs ꝛ volebat occidere eum, alia lra
hꝫ angel⁹. Exo. iiij. Et statim Zephora vxor
sua acutissima petra circũcidit ꝓputiũ filij

sui. Negligere enī p̄cepta dñi et obmittere faciēda accidiosoꝝ ē, et hos angeli pseq̄ tur. Ita etiā angeli accidiosum Loth i sub uersione sodome trahebāt de sodomis ne subuerteret in pctis illoꝝ, vñ dr Gen. xix. Cogebāt eū angeli dicentes. Surge tolle vxorē tuaz z duas filias q̄s habes: ne z tu pereas in scelere ciuitat. Dissimulāte autē eo p manū trahētes eduxerūt eū. Ecce q̄ modo angelici spūs adiuuant bonos z p̄ sternūt malos. q̄a boni angeli Loth bonū eduxerūt z sodomā subuerterūt. Ex q̄bus ergo patet quō angeli boni ipugnāt septē capita diaboli, hoc est septem capitalia vi cia z illis vicijs infectos. et p̄ oseq̄ns patet scōm mēbrū diuisiōis sup̄ mote: quō Mi chael z angeli ei⁹ p̄liant cum draconе zc.

Q Dubitat circa p̄missa quō hō p̄liari debeat ptra draconē illū astutissimuz ne p eū vincat. Respōdet breuiter q̄ p̄liari de bemus tripl'r, vicz vigilāter, fidēter, et pse uerāter. Primo vigilāter ne ab inimic̄ p̄ ueniamur, nunq̄ enī gladi⁹ spūalis depo nendus est ꝓpter timores nocturnos, id est aduersitates z tētatōnes q̄ accidiosis et ne gligētib⁹ infligunt. Cui⁹ figurā habem⁹ in Salomone Cant. iij. Ubi dr. En lectulū salomonis seraginta fortes ambiūt ex for tissimis israel oēs tenētes gladios z ad bel la doctissimi, z vniuscuiusq̄ ensis super fe mur suū ꝓpter timores nocturnos. Si er go parat⁹ es ptra tētationē tūc nō timebis a timore nocturno id est ab aduersitate si ue diabolica tentatione qua improuisos ferit. Debet ḡ hō semp esse in timore ne ali q̄d faciat vñ deū offendat et diabolo locū victorie p̄beat. Sc̄dō p̄liari debem⁹ cōfi denter ne exterreamur, sicut illi de q̄b⁹ dici tur Deutro. xxxij. Quō pseq̄bat vnus mil le z duo fugarūt decē milia, in vnitate enī fidei tanq̄ vn⁹ z in gemia charitate vide licet dei z p̄simi tanq̄ duo pugnare debe mus aduersus p̄sios nr̄os ptra aduersa rios nr̄os: ita vt nullo mō de assistētia diui ni auxilij diffidam⁹: etiā q̄ntūcūq̄ grauis imineat tētatio, q⁹ tales libēter adiuuāt an geli dei, sm illud Dan. vij. Milia milium ministrabāt z decies milies cētena assistebāt ei. Dicat ergo tētatus fidenter cū ps. Si cōsistāt aduersuz me castra nō timebit cor meū. Si exurgat aduersuz me p̄liū in hoc ego sperabo vicz in adiutorio angeloruz q̄ castra dei sunt. Tertio p̄liari debemus p̄ seuerāter ne deficiamur. vt dicam⁹ cum p̄ pheta. Benedict⁹ dñs deus q̄ docet man⁹ meas ad p̄liū et digitos meos ad bellū.

R Licet aūt multa sint q̄ dñs nos obser uare docet in p̄lio: tū p̄cipue nos tria docz q̄ inueniunt fieri in p̄lio seculari, sicut scri bit Vegeci⁹ de re militari dicēs. Ordina turus aciē debet añ, p̄spicere solē. puluerē, ventū, nā sol ptra faciē offendit visuz. Pul uis ad frontē ꝓgestus oc'os implet et clau dit. Uētus ptrari⁹ tuas sagittas abtundit flectit z deprimit, inimicoꝝ aūt tela adiuuat et q̄ te fortiter p̄mit. Ita z nos in p̄lio spū ali cauere debem⁹ ne sol luxurie nos exurat q̄s eū pōt calorē luxurie tolerare sm illud Prouer. vj. Munq̄d pōt homo abscōdere ignē in sinu suo vt vestimēta eius nō arde ant, aut ambulare sup̄ prunas vt nō cōbu rant plāte ei⁹, sic q̄ ingredit ad vxorē p̄xi mi sui. Ite in p̄lio spūali cauere debemus puluerē auaricie. O q̄s pessima mr̄ est ipsa auaricia, q̄s malas filias z picrosas ipa hz, nō enī pōt ipsa mr̄ tātū acq̄rere iniuste q̄n plus ille due filie sup̄bia et luxuria possint cōsumere. De his scribit Prouer. xij. Sā guisuge sunt due filie dicētes. Affer affer. Bñ ergo auaricia dicit sanguisuga q⁹ san guinē paupeꝝ sugit p̄ fraudulentā tpaliuz siue iniustam acq̄sitionē. Dicūt ḡ auaricie matri he due filie sup̄bia et luxuria. Affer affer, fureris, vsurā cōmittas emēdo mar cā p̄ decē, oppssum paupem respice et do mū ei⁹ aut alias res ꝓpter necessitatez ipsi⁹ vili p̄cio cōpara, care vēdas z modico pre cio emas, dolosos ptract⁹ facias, p̄ symo niā acq̄ras, paupes z simplices oppmas, delicate viuas, in chorcis et conuiuijs sup fluis vestimentis et vanitatib⁹ mūdi inser uias, affer affer: donec te nō angeli in celū sed demones afferant in infernuz. Hiero. super li. Prouer. loco predicto per sangui sugam intelligit diabolum. et p̄ duas eius filias luxuriā z auaricīā: q̄ sp̄ dicūt. Affer affer, quia auarus nō replet pecunia, lu xuriosus quāto magis luxurie vacat: tan to amplius eaz appetit. Tertio cauere de bemus a superbia tanq̄ a vento. Atten de ventum sup̄bie quanta vanitas super borum: qui dum in altum, puebunt etiam

qñcz vscz ad summū statū sibi possibilem ad vtilitatis eis accrescit: nisi cure et solliciti dines cumulant ex ab natura corrūpit spūs infirmat, corrūpit somn⁹, appetitus emittit, z sic deficientes in se nō solū dimidiant dies suos, sed miserrimā vitā miserabiliori fine concludūt. Qui g vult pliari cū dra cone caueat a luxuria: auaricia: z superbia vt s. ¶ Dubitat ꝓsequnter ad facere debeamus vt sctis angelis bñ placeam⁹? Ad hoc respōdet breuiter q debemus ea facere inter nos z nros q faciunt angeli sancti inter se z nos. Pro q dicendū est primo q angeli sancti inter se tria exercitia sibi mutuo exhibēt. Uiuūt em̄ inter se ordinat'r, socialiter. et bñiliter. Uiuūt inter se ordinaliter, quia vnusquisqz in suo ordine z officio p̄petue pseuerat ab illo ad momētū nō recedens. Unde Hyoni. Non est phas vt qs opari p̄sumat qō ad suū ordinē aut officium nō spectat. ¶ Scōo viuunt socialr. hoc est amicabiliter z pacifice, vt q pest nō supbiat z q subest nō inuideat. Tertō viuunt bñiliter q inferiores obediūt supioribz sine rācore, z sanctiores p̄cipiunt inferioribz sine fastu sed in dei amore. Ergo si cupim⁹ sanctis angelis placere z in eoz ꝓsortio deputari: in p̄dict⁹ tribz eos deuotissime imitemur. Primo g studeam⁹ viuere ordinaliter: summo conamine ad hoc laborātes vt in eū statum et ordinē q creati sum⁹ reuertamur. Sic aūt creati sumus vt mediū statum tenētes: omni creature saltē nō rōnali dominemur: ita vt oia sub pedibz nris cōculcātes solū deum super nos veneremur ſm illud ps. Omnia subiecisti sub pedibz ei⁹ zc. Et Math. iiij. Dñm deū tuum adorabis et illi soli seruies. Sic ergo imitātes angelos: ordini nostro tā sollicite adherea mus vt nullū de primis nostris in suo ordine p̄turbem⁹, sed psonaz, res, bonores z famā, et oia q eius sunt nunqz in offensam eius ꝓfigamus: ne maledictōez dñi incurram⁹ Deutro. xxvij. vbi dr. Maledict⁹ qui trāsfert termios primi sui. Sic ergo ordinaliter viuam⁹ vt vnusquisqz statū suum z ordinē in q vocat⁹ est seruet et fideliter custodiat: nō declinās ad dextrā neqz ad sinistram. vt q in matrimonio vocatus est custodiat legē mr̄imonij, z qui in lege z religione viuit: custodiat regulā voti sui, z sic de reliquis. ſm illd apli. j. Cor. vij. Unusqsqz in q vocat⁹ est in eo p̄maneat apud deū Ex q patet q q nō seruat ordinem siue statum suū eo modo q debet: nō potest intrare aliquē ordinez angelor. sed ibi habebit locū suum vbi nullus ordo. sed sempiternus horror ihabitat Job. x. ¶ Scōo studeamus viuere socialiter vt oī primo studeamus nos exhibere ad obsequiū in charitate et fide nō ficta: cōformātes nos in bono studijs singulorū: nō vt eis placeam⁹ sz vt eos in bonū trabamus z cum eis pacē habeam⁹. De primo dicit apl'us. j. Cor. ix. Cū liber essem ex oībus oīm me seruuz feci vt oēs lucrifacerē et fact⁹ sum iudeis iudeus et his q sub lege sunt tanqz sub lege essem. oīb⁹ oia fact⁹ sum vt oēs saluos facerē. De secundo dicit Bern̄. Sunt plura que angelis sanctis in nobis placēt z q in nob⁹ inuenire delectant vt sobrietas: castitas: creber gemitus z orationes cū lacrimis, attamē si in via hac vnitatē et pacē a nobis exigunt angeli pacis nihil eque offendit aut ad indignationē puocat angelos qz dissensiones z scādala. Ex q patet q qui hic societatē nō tenēt z amicicia ad primos: ad societatē z amicicia angelor minime puenire p̄nt. Tertio vt angeli humiliter incedamus z inferiores nob⁹ p̄ferētes, eqles venerātes, supioribz bñiliter obedientes. omnib⁹ nos postponētes. ¶ De his tribz videlicet ordinaliter, humiliter, socialiter dicit Bern̄. Arbitror q tu qui in cōgregatione es bene viuis, si tu ordinaliter bñiliter z socialiter viuis, ordinaliter vt in omni cōuersatione tua custodias sollicite vias tuas in cōspectu dei et primi tibi caueas a pcō et primi scādalo, socialiter vt studeas amare et portare infirmitates oīm et a nemie portari. oīb⁹ te exhibere affabilē z tractabilem obsequiosum z ꝓtuosum ad oēs vt ocli oīm sint in te, demōstrantes te digito z dicētes. Ipse ē fratz amator z pli israel. Et cū hec oia fecerim⁹ dicam⁹ iuxta ꝓbū dñi. Serui inutiles facti sum⁹ qō debuim⁹ facere fecimus. Humiliter vt de nullo p̄sumas. hoc est em̄ angelis valde gratū vt supbiā in te ascēdere nō p̄mittas. sz z te magna faciētez paruū reputes. Per hāc em̄ humilitatē angelis places z eoz ꝓsortio fruer̄: sz q oppositā supbiā supbis demonibus associeris.

Secūdo dicendū est ad dubium q̄ angeli sancti tria inferioribꝫ exhibēt, scz cōpassionē, exhortationē, et ad hmōi, pmotionē siue operis exhibitionē. De pmo dicit ysa. xxxiij. Angeli pacis amare flebunt. De secūdo dicit Bernū. In oīi loco sedulus custos anie nō cessat sollicitare eam et assiduis suggestionibꝫ cōmouere. Ideo diligenter q̄libet seruire debet angelo suo vt cū sp custodiat z defendat. De tertio iterū dicit Bernū. Discurrūt angeli medij inter nos z deū fidelissime portātes nostros gemitus ad deū: et illi⁹ grām nobis deuotissime reportātes, sm illō Thob. xij. dixit angelus Raphael Thobie seniori. Oū orabas cum lachrimis ego obtuli oratiōez tuam dño zc. Si g̃ volumus angelis placere imitemur eos q̄tum ad hec tria, scz cōpassionē, exhortatiōez, z pmotionē, cordis videlicz oris z operis amicicīā inferioribꝫ exhibēdo. Inferiores aūt nostros dicim⁹ non cōditōe nature: sed qui min⁹ habētes nostro indiget auxilio aut fauore. Primo ergo nr̄is inferioribꝫ exhibeam⁹ cordis cōpassionē: oibus eoz molestijs: pauptatibꝫ et miserijs tanq̄ pprijs cōdolentes. Hoc debitum exhibuit paupibus Job cum diceba. Cōpatiebar aīa mea pauperi Job. xxx. Et nō minus aplus. ij. Cor. xj. dicēs. Quis infirmat z ego nō infirmor, q̄s scādalisat z ego nō vror. Hunc affectum cōpassionis pfert Bernū. alijs generibus deuotōis dicens. Vulte miserie collecte aī oculos pietatis inspecte: ipse sunt species ex q̄bus vngenta optima pficiunt. Dicuntur aūt ideo optima: q̄ sic cōpatiēs omnium passionuz merita sua facit, nec imerito q̄a sp ptingit vt cōpassio cōpatientez plus torqueat q̄ passio patientē. Ideo dñs pferendo finalē sententiam, p electis z ptra reprobos allegat opa misericōie siue cōpassionū genera, p electis: in cibando famelicos vestiendo nudos zc. Per hāc ergo cōpassionē homo angelis placet z ad illoz cōsortium pducit. sed ecōtrario p immiscōiaz et crudelitatem crudelibꝫ demonibꝫ eternaliter adiudicat. Est tamē verū q̄ non sufficit corde habere cōpassionē cum in ope exhiberi potest. Ideo plus illam cōpassionē cordis sequit scz oris exhortatio, vt eis q̄bus compatimur exhortatiōis verba fideliter exhibeamus. Secūdo ergo his qui ignorātie simplicitate nob inferiores sunt exhortationis beneficiū vt in melius pficiant impendamus: exhortantes singulos vt pro qualitate status sui in melius proficiant, peccatores vt resipiscant, bonos vt pficiant, tribulatos vt viriliter sufferant: imitantes Thobiā. De quo dicit Thob. j. Pergebat Thobias per oēs qui erāt in captiuitate et monita salutis eis dabat. vt de nobis dici valeat illud. ij. Machab. xv. Singulos armauit nō clipei aut haste munitione: sed sermonibus optimis et exhortatōibus. Ideo dicit Grego. Unusquisq̄ nostrū si intantū sufficit a prauitate proximū reuocat, si exhortari ad bñ viuendum curat, si eternum regnum vel supplicium erranti nunciat, cum verba sancte denunciatōis impēdit, pfecto angelus exīstit. Hanc ergo exhortationē qui nō habēt ad primos: nō merent habere in fine vite sue consolationē ab angelis: quin potius durissimā demonum pro peccatis suis increpationē: que tandē illos pducit in damnabilem desperationē. Sed quia dicit beat⁹ Johānes in canonica sua, j. Johis. iij. Filioli mei nō diligamus verbo neq̄ lingua scz tm̄, sed opere z veritate. Ideo vt de necessarijs nihil omittam⁹ de verbis ad opera pcedamus. Tertio ergo angelis placere volentes: nostris inferioribus impēdamus operis exhibitionez: adiuuantes eos auxilio z consilio z in omnibꝫ in quibꝫ possumus promouere, nunc eis victualia ad ministrātes, nunc a periculis munientes, nunc a tirānoz potestatibus defendentes apud deum pro eis orātes: et in omnibus quibus possumus misericorditer adiuuātes: z ante oīa opera misericordie sm eorum exigētiam eis exhibētes, que sunt pascere esurientem, potare sitientē zc. vt mereamur pro bis a domīo in finali iudicio audire hanc dulcissimā vocez. Venite benedicti patris mei percipite regnuz. Et ne incidamus in laqueos durissime sentētie contra īmisericordes promulgande. Ite maledicti in ignem eternum. Ecce ex supra dictis patet quid facere debeamus vt sanctis angelis placeamus: et eorum consortium intremus. Cum enim illis placem⁹: eis diligenter in suis monitis obedimus:

tunc tanto efficacius ab ipis custodimur ptegimur et tuemur. Implorem⁹ g hodie oēs angelos dei vt nos in hoc exilio custodiāt z defendant: qtenus sic p eoz diligentē custodiā et nostrā ad eos obediētiaz valeamus cōsecq celestē btitudinē: vbi cuz deo patre z filio z spūsancto omnes angeli regnāt in secla seculoz. nūc z in euū. Amē

De sancto Hieronimo presbitero sermo. lxxxvij. wann. xvj.

Labia sacerdotis custodiunt scientiā et legē requirūt de ore eius quia angelus dñi exercituū est. Da lachie. ij. Hec verba themat⁹ pueniēter recitant ad cōmēdationez btissimi doctoris sancti Hieronimi q magna scīētia claruit et tanq̄ angelus dñi catholicam fidem cōtra hereticoz pfidiā defendit. Ideo a doctoribus appellat malleus hereticoz fortissimus. Ipse em̄ sua doctrina totū mundum illuminauit. cū ad vtilitatē eccl̄ie militātis totam bibliā de hebreo et greco i latinū trāstulit put vtilius hoc esse eccl̄ie nouit. Ipse post psalmos Hlia pri decantari instituit. officiū diuinū ordīauit. epistolas z euāgelia legi in missa distinxit. z introit⁹ missaz. z gradualia z offertoria ex psalmis recepit. z plures libros ptra errores hereticoz scripsit. z angelicā vitaz duxit. Ideo bñ cōgruit sibi ista themat⁹. Labia sacertis zc. ꝓro gra Aue maria zc.

Labia sacerdotis custodiūt sciaz zc. vbi s. In q̄b verbis btūs Hieronim⁹ dupl'r venit cōmendādus. Primo ex sacerdotali dignitate z ipsi⁹ dignissima pfessōne. cū dr. Labia sacerdotis custodiūt sciaz z legē de ore ei⁹ req̄runt. Secdo cōmendat ex meritoz sublimatōe. cū subiungit. qz angelus dñi exercituū est. Hic ergo primo in istis thematis tangit dignitas sacerdotalis et q̄d ad sacerdotez ptineat. Secdo excellētia meritoz z p ꝓseqūns magnū premiū vt sup

Circa pmū est notandū q in themate pncipaliter duo notant⁹ q ptinent ad sacerdotē scz scire legē z alios eam docere. Primū tangit cū dicit. Labia sacerdot⁹ custodiūt sciam. Secm: cū subinfert. z legez req̄rent de ore ei⁹. Primo g sacerdos ōbet legē dñi scire z eā defendere. Ideo dicitur Ezech. iij. Fili hoīs speculatorē dedi te domui israel z audies de ore meo verbuz zc. Debet em̄ sacerdos esse vt angelus custos z speculator fidelīū p̄cauens insidias nociuas hereticoz z alioz mēbroz diaboli q plures instigādo in laqz diaboli p̄cipitant z ad pctā inducūt. Ideo sacerdotes dicunt⁹ sal terre z mūdi lumē. xciij. dist. sacerdotes. Nūcupant⁹ etiā dij z angeli. xj q. j. sacerdotibz. Q dij vocent⁹ patz Exod. xxij. vbi gr. Dijs nō detrahes id ē sacerdotibz. Hic etiā Moyses de eo q ad iuramētū deducēdus erat dicit. Applica illū ad deos id est ad sacerdotes. Un Exo. xxij. Si latet dñs dom⁹ applicabit⁹ ad deos et iurabit q nō extēderit manū in rem p̄rimi sui. Q aūt dicant⁹ angeli patet ex themate. Debet g sacerdos tanq̄ angelus pl'm sibi cōmissum custodire vt sit de nūero eoz de q̄bus in ps. Angelis suis mādauit de te vt custodiāt te in oibz vijs tuis. Ue ergo illis q̄ sacerdotale officiū hūt z scīa sibi necessaria carēt. tales em̄ legē dei negligūt z alios expedire nesciūt. De talibz dicit Osee. iij. Quia sciam repulisti: repellā z ego te ne sacerdotio fungaris mihi. q̄a tales fungunt⁹ sacerdotio sibi z nō deo. qz alijs viā ad celū nō ostendūt. nec mirū. quō em̄ alijs possunt oīdere viā quā ipsi ignorant. De ill'g dicit saluator Math. xv. Dimitte illos ceci sunt z duces cecoz. Cec⁹ aūt si ceco ducatū p̄beat ambo i foueā cadūt. Talis vtiq̄ sacerdos non fuit btūs Hieronimus q ingenio z studio suo vniuerse eccl̄ie seruiuit. Ideo ei⁹ fama nūc p totū mundū p̄dicat. Un de ipso scribit btūs Aug⁹. i q̄dā epistola ad Cirillū sic inq̄ens. q̄s magnus itaq̄ sit iste gloriosissimus Hieronimus in sue vite excellētissime scītate: quō potest patefacere lingua mea cuz pene cūctoz nō sufficerent lingue mortaliuz vt ei⁹ excellentiā explicarem. Liceat ergo hic dici alter Helias. alter hic Samuel. alt' hic Johānes baptista vite excellentissime sanctitate. Helias et Johānes heremite magnis ciboz z vestiū aspitatibz carnē macerarunt. nō minoris vite Hieronim⁹ glorioſus heremita qui p q̄drienniū in heremo feraz tm̄ socius extitit. q̄nq̄ginta annis vt venerabilis Eusebij ciusdez p̄dilectissimi discipuli littere quas pridie recepi plen⁹ z

melius fatebant, et vt me certius tu idē no sti, vinū z sicerā aliq̄liter non gustauit. Ab oi carniū z piscīū esu ita se abstinuit q̄ vix ea noīare volebat. coctūq̄ non nisi in vltīma egritudīe bis comedebat. Cilicino sac co carnē veluti ethiops macerās, desup et pāno vilissimo se tegebat, stratū alium nisi terrā nunq̄ sciuit, non nisi semel fructib⁹ z herbarū foliis siue radicib⁹ pastus in die. post vesp̄as se oratōnib⁹ p̄bēs, deinceps vsq̄ ad hor̄ā secundā noctis ꝓtinue vigila bat, postmodū somno fessus in terra dor/miens vsq̄ ad noctē mediā q̄escebat, q̄ ho ra surgens lectōib⁹ z scripturis sanctis pūs q̄b⁹ tota eccl'ia radiat vti lapidib⁹ p̄ciosis intētus vsq̄ ad hor̄ā esus p̄durabat, ita fle bat pct̄ā leuissima venialia vt q̄s eum esti/massēt hoīem interemisse. Ter in die cōti/nue diris ꝑcussib⁹ carnez flagellabat, ita q̄ de ei⁹ corpe riui sanguis effluebant, q̄ndo ꝓbum aliq̄d ociosum audiebat vt pestem maximā fugiebat, sibi ociū nullum erat, sp aūt aut sacr̄ lectōib⁹: aut scribēdo aut docē do cūctos exercitabat, q̄d pl'a loq̄r. si sctōz singulo⁹ vitas p̄quirerē eo vt puto maio rē neminē inuenirē. Hec Aug. Et subiun/git. Sed q⁹ supius samuelē noiauim⁹ hūc fuisse samuelē ostēdamus. Hic certe ille sa muel q̄ de varijs lr̄az studijs verberibus euocat⁹ sacre scripture ministerio deputat in cuius vultus lumīe dei gratia influente vtriusq̄ testamēti lumē vidim⁹. In cuius brachij fortitudine hereticorū ps maxia ē depssa. Hic certe gl'ia virtutis nostre trans ferens vtrūq̄ testamūtū ex hebreoz lingua in grecā pariter z latinā disponēs ipm po/steris in eternū totā pene eccl'iaz edificauit. Cui hū magn⁹ apparet in sapie ineffabi/lis p̄funditate. Liberales aūt scias ita p̄fe cte sciuit q⁹ relatōe oim nullus adhuc sibi similis apparet. De scriptur⁹ ꝓ sacris vti multaz epistolaz suaz q̄s ad me direxit et vt experientia didici eq̄lem sibi neminē vn/q̄ noui, hebreoz, caldeoz, p̄saz, grecorum medoz, arabicoz, z pene oim nationū lin guas z lr̄as tanq̄ fuisset in eisdē nat⁹ z edu catus sciuit. Hec Aug. Ecce quō Hiero/nim⁹ alter helyas z alter samuel merito nū cupar. Quō aūt alter iohānes baptista pa tet postea in dubio vno. Ex his patet quō btūs Hiero, in se habuit plenissime ꝑmaz ꝑprietatē sacerdotis vt videlicet legē scīret et eam ꝓtra hereticos z alios q̄scunq̄ im/pugnātes defenderet. Sicut em̄ custoditi fuerūt filij israel ab angelo p columnā nu/bis p die: z p colūnā ignis p noctē ne occi derent⁹ p pharaonē z egyptios Exo. xiij. et. xiiij. Ita nos custodimur p doctrinam scī Hiero. tanq̄ p columnā: noctē nr̄e ce/citatis illuminātem: ne appropinquet dia bolus cū hereticis, sed vt nos eruamur et illi tanq̄ egyptij eternaliter submergant. ¶

Secōo sacerdos debet legē alios docere q̄ innuit⁹ in themate cū dr. Et legē req̄rēt de ore ei⁹. non em̄ sufficit sacerdoti scire ea q̄ lex diuina p̄cipit sed oportet vt z alios do ceat q̄ legē diuinā impleant. Hoc est cōtra illos sacerdotes q̄ hūt sciam p quā docere pūt z hcu alios docere nolūt: nō attēdētes q̄d eis. j. Pe. ij. dr. Vos estis gen⁹ electuz, regale sacerdotiū, gēs sctā, populus acq̄si/tiōis vt virtutes annūcietis scz docēdo: q̄ de tenebris vos vocauit in admirabile lu mē suum. Istud sciēs btūs Hiero. doctrie alioz libēter insudauit, vñ de eo legit. Cū reuerteret⁹ de solitudine in q̄ q̄tuor annis in seruitio dei remanserat ieiunādo z oran do z carnē suā macerādo vt sup̄, remeauit ad Bethleem vt ibi maneret vbi cepit li/bros sacre scp̄ture relegere: vbi z plures re ligiosi ad eū confluxerūt z sacras scripturas ab eo didicerūt. Sciuitq̄ hū Hieroñ. ma gnam futurā mercedē doctoruz in celo, cm illud Dañ. xij. Qui docti fuerūt fulgebunt q̄si splēdor firmamēti, z q̄ ad iustitiā erudi unt mltos q̄si stelle in ꝑpetuas eternitates Et q̄tum ad hūc btūs Hiero. etiā bene ha/buit angeli officiū. Unde sicut magn⁹ ille studens Daniel dū in scola captiuitat⁹ essz in Babilone: doctorē habuit angelū, sicut dr Dañ. ix. ¶ Ita btūs Aug⁹. dū an xie cogitaret tanq̄ in carcere positus de le tícia z gl'ia aniaz apparuit ei aīa btī Hie/ronimi tanq̄ angelus z docuit eū, sicut ipe Augustin⁹ scribit ad Cirillū in q̄dā epist̄o la in hac sentētia. Eodē nāq̄ die et hora q̄ Hieronimus mortuus ꝑpetue imortalita tis gloria se induit: duz ꝯ ponere i cella mea q̄escerem cogitās aliquē q̄lis inesset leticia et gl'ia animab⁹ cū xp̄o in btitudine: cupi/ens mihi breuē cōponere tractatū de hac materia ad p̄ces seuerī quondā Martini

Turoñ, episcopi discipuli. receptaq; carta ⁊ calamo breuē volui scribere epistolā hieronimo. vt q̄cquid ex hoc sentiret rñderet. Sciebā eñ in tā difficili questiōe a nullo alio euidenti⁹ viuentiū saltem posse doceri. Cū aūt tā scriberē salutatōis exordiū. Hieronimus ineffabile lumē inuisum nr̄is tē poribꝫ et nr̄is linguis minime declarāduꝫ subito effulsit. et ineffabili inauditaq; oīm odoꝝ fragrātia cellulā resplt in qua stabā. Mox ⁊ mēbroꝝ virtutes amisi. nesciebā eñ eū mortuū ⁊ tā sublimē euz sedē in celo accepisse. itaq; q̄a talez oculi mei nunq̄ p̄ speexerunt lucem. olfact⁹ meus nō senserat odorem. tā nouis inauditꝫ signis obstupuerā. Inter hec vox illa emicuit. Augustine Augustine Augustine q̄d queris. putasne breui īmittere vasculo mare totū. breui includere pugillo terrarū orbem. celū frenare ne vsitatos exerceat cursus. que oculus nullus hoīm videre potuit tuus videbit. q̄ auris nulla p̄ sonum hausit audiet tua. q̄ cor humanū nullaten⁹ intellexit nec etiam cogitauit existimas te intelligere posse. infinite rei finē infinitāq; mēsurā quō metiēris: poti⁹ terraꝝ orbē puulus teneret pugillus. poti⁹ a motu p̄tinuo celū desisteret q̄ gaudioꝝ ⁊ glie q̄bꝫ btōꝝ anie sine fine potiunt minorē intelligeres pticulaz: nisi vi ego experientia docear. discurre adhuc breui tp̄is spaciū. impossibilia facere ne coneris: donec impleaꝫ tu⁹ vite cursus. hic non queras q̄ alibi quo tā feliciter p̄peras inuenire p̄nt. Ad hec Aug. obstupuit ⁊ aliq̄lez sumēs audaciā tremebūda voce dixit. q̄s es tu q̄ tam felix es et tā dulcia loq̄ris. At ille. nomē meū q̄rꝫ. Hieronimi illi⁹ p̄sbiteri cui tā epistolā mittēdā scribere cepisti sū aīa illius: q̄ hac hora in Bethleē ūde carnis onere deposito: omni celesti comitatu. oī illustrata splēdore ⁊ pulcritudine tā gloriose ⁊ tā ineffabiliter ad regnū celoꝝ p̄go ibi sine fine māsura. nullū expecto glie defectū sed augmentū q̄n iteruz iungar corpi glorificato ⁊ nō morituro. Cui Augustin⁹ Utinā viroꝝ eximie tui mererer esse pedisequus. sed q̄so tui seruuli quez dilexisti in mūdo recorderis. vt tuis interuētionibꝫ a pctis emūder. tua gubernatiōe recto calle inoffenso pede p̄cedā. tuis defensionibꝫ assiduis ab inimicis mihi p̄tinue insidiātibꝫ p̄tegar. tuoq; sancto ductū salutꝫ attingaz portū. placeret vtinā volūtati tue aliq̄ m ꝑ hi interrogāti respōdere. At ille: q̄ optas dicito. Cui iteꝝ Aug⁹. Vellem intelligere vtꝝ btōꝝ anie quedā velle possint q̄ obtinere nequeāt. Cui aīa sancti Hiero. Vnū Augustine noueris q⁹ setōꝝ anie ita in illa eterna glia sūt solidate ⁊ firmate in dño q⁹ nulli sibi inest alia volūtas nisi dei q̄ nihil velle aliud p̄nt. etem q̄cunq; volunt ⁊ de⁹ vult ⁊ implet: nemo q̄ppe nostrū suis fraudaꝫ desideriis: q̄a nihil p̄ter deū quis nostrū optat. Sic g̃ scribit Augustin⁹ de illa vissone Cirillo. ꝓ pluribꝫ horis gl̄iosissima aīa ibidē mecū manēs: trinitatis sanctissime vnitatē ⁊ vnitatis trinitatē. filiū a patre generatōem. spūssancti a p̄re ⁊ filio p̄cessionē. angelicas ierarchias ⁊ ordies ⁊ eorūdē btōꝝ spirituū ministeria. btāq; etiā animaꝝ felicia gaudia ⁊ alia vtilia ⁊ g̃ia humanis intellectibꝫ q̄s subtiliter. delectabiliter ⁊ euidēter. q̄s etiaz mirabiliter: mihi aūdo patefecit. si linguis hoīm loq̄rer nō explicarem sermonē Deinde ab oculis meis lux ista disparuit: sed multis postmodū diebus ineffabilis odoꝝ suauitas remansit. Hec Aug. Ex his g̃ patet q̄s efficax studētium doctor fuerit btūs Hiero. q⁹ Augustinū docuit de p̄missis: ⁊ ecclīam sanctam totā illustrauit. scripturaz apiens. bibliam trāsferēs. ⁊ plimos libros scribēs. Hec de p̄io principali. ℰ Scōo p̄incipali dixi q⁹ in ꝑbis themat⁹ notaꝫ excellētia meritoꝝ btī Hieronimi. ⁊ p̄ sequēs eius ineffabile p̄miū a deo. cum dr. Quia angelus dñi exercituū est. nā excellētia meritoꝝ suorum satis intelligiꝫ p̄ hoc q⁹ demones fugiunt vbi deuote inuocatur btūs Hiero. et p̄ hoc merito dicit angelus. Sicut eñ angelus dñi potestatē habet ligādi ⁊ calcādi demones ne noceāt hoīb⁹ electis. ℞m q⁹ dr Apoc. xx. Vidi angelū descendētē de celo habentē clauē abissi et cathenā magnaz in manu sua ⁊ appḧēdit draconē serpētē antiquū q̄ vocaꝫ diabolus ⁊ sathanas ⁊ ligauit eum p̄ annos mille. id est vsq; ad finez mundi. nā diabolus tā p̄ xp̄i passionē ligatus est vt nō habeat tantā ptātez nocendi hoīb⁹ quātā habebit in fine mūdi. ℱ Sic btūs Hieronim⁹ pugnat p̄ suis cōtra diabolum. Hoc bñ ostēdit Cyrillus in

quadã epistola ad Aug. sic inquiẽs in sententia. Sabinian⁹ hereticoꝝ fautor duas asserẽs in xp̃o volũtates z qđ pei⁹ est qñq; in se discordes. ad cui⁹ ꝓbationez adduxit verbũ saluatoris. Pater si fieri põt trãsfer a me calicẽ istũ. elicies ex hoc rõnes grauissimas pene ineterminabiles q; xp̃s vna voluntate voluerit passionẽ fugere. altera eandẽ cogẽte oportuerit subire. Ex his docebat q; xp̃s multa voluit q̃ obtinere ñ potuit. Et subdit Cyrillus. Tãtũ in nos doloris excreuit q; magnitudinem explicare nequimus. puertebat nãq; idẽ pestifer lupus gregẽ nobis cõmissum z qđdam opusculũ ꝓfecit de hoc. falsis ꝓbans rõnibus hoc sic esse. z hoc idem opusculũ vt ei fidẽ darem⁹ gl'ioso ascripsit Hieronimo. Huius aũt falsitatis noticiã cõperies qđã bone memorie Siluan⁹ sancte eccl'ie Nazareth archiep̃s scies tibi Augustino gl'iosũ Hieronimũ epistolã sup̃ huius erroris destructionẽ nõ multũ añ sui obituz edidisse nobis insinuauit. Predictũ q̃ hereſiarchã cũ suis discipulis qđaz die dñico ad ecclesiam Hierosolimã inuitaul ad disputãduz z suũ neq̃ssimũ errorẽ reꝓbandũ. q̃ cum suis discipulis z vniuersis nostr; suffraganeis z pluribꝫ alijs orthodoxis in dicta ecclesia adunatis disputatio a nona vsq; ad vesperaz tẽdit. Hũ aũt dict⁹ hereſiarcha opusculum p se falsc cõpositũ gl'ioso Hieronimo allegaret. has bti Hieronimi iniurias Siluan⁹ ferre nõ valẽs ex maxia dilectõe quã habuit ad btm̃ Hieronimũ (vñ et q̃si ab omnibꝫ alter Hieronim⁹ dicebat) ꝓtra dictũ hereſiarchã ꝓtinus surrexit dure eũ increpans. Hũ autẽ inter eos longa oꝛiret cõtentio. z alter alterꝫ obꝓbꝛijs cõfunderet: in fine ambo sic statuerunt. q; si vsq; in p̃sentis diei horaz nonã btus Hieronim⁹ hoc opus falsc cõpositũ euidenter ostenderet: p̃dictus hereſiarcha capite puniretur. Hin aũt: archiep̃s Siluanus. qbꝫ finitis singuli ad ꝓꝓia remearũt. Per totã autez noctẽ vnusquisq; nostꝝ oꝛõnibꝫ vacãs vigilabat vt nobis in opportunitatibꝫ auxiliũ eueniret a dño q̃ neminẽ in se sperãtũ spernit. Statuto aũt die z hora: hereſiarcha letus eccl'iaz intrauit cum suis neq̃cie filijs: hincinde vt leo discurrẽs. stabat aũt oĩs fideliũ ꝓcio i eccl'ia: qlibet scti hieronimi clamans nomẽ. Hieronim⁹ autẽ finxit se oratoribꝫ supplicantiũ nõ intẽdere ad tp̃s vt mirabilioꝛ appareret. Et ego dicit Cirillus tot⁹ ꝓfusus lachꝛimis qđ accideret expectabã. cũ aũt nihil mirabile appareret cepit seuire hereſiarcha canina rabie vt siluanus qđ ꝓmiserat expleret. Siluan⁹ g letissimus iuit ad locum decollatiõis tanq̃ ad nuptias. z lachꝛimantes ep̃os z alios catholicos his ꝓsolabat⁹ ẏbis. Gaudete mecũ carissimi z nolite tristari: plus meis peccatis merui q̃s patioꝛ. Post hoc genua flectẽs ait. O scte Hieronime adesto mihi si placet q̃q; hoc z maioꝛi dign⁹ sum supplicio: tñ ne falsitas locum teneat: veritati succurre: q; si fas nõ est vt adiuuer; ꝓpici⁹ esto mihi vt in hoꝛa mort; gl'ie tue nõ sim exps Et sic spic'latoꝛẽ alloquit⁹ vt feriat. Hz audi mirabilia Eleuat spic'lator enseꝝ vt vno ictu caput antistitis amputet. z adest subito gl'iosus Hieronimus z cũctis cernẽtibꝫ manu extẽsa tenet ensem: siluano imperãs vt surgat. deinde hereſiarchã increpãs innuens scripturas falsc cõpositas: eiq; mĩnans ab omniũ euanuit oculis. z hereſiarche caput terrã petijt detrũcatũ tanq̃ si ense spiculatoꝛ vno ictu ip̃m amputasset. tũc cuncti q̃ aderãt deo gr̃as egerunt. z gl'ioso Hieronimo. Et discipl'i hereſiarche ad viam veritatis redierũt. Ecce q̃ntuz exẽplar hic antistes siluan⁹ factũ est oĩbꝫ xp̃ianis. nõ eñ ille chꝛistianus est q̃ ꝓ veritate mori timet. Hec Cirill⁹. Ecce quõ btus Hieronimus pugnat ꝓtra diabolũ q̃ errorem dictũq; hereſiarchã ꝓfecit. Q Hoc etiã ostendit in qđam alio miraculo qđ scribit Cirillus Augustino in eadem epl'a de sancto Siluano quõ diabolus post iã dictũ miraculũ inuidia mot⁹ i forma siluani episcopi quandã viduaz visitauit nocte vt cũ ea cõmisceret. q̃ clamãte diabolus ĩ camera in angulo se locauit: z cum baculis ꝓcussus domũ vidue exiuit z ad domũ siluani ꝓperauit. ac si ipse siluanus hoc nefas p̃petrasset. Mane autem facto cuncti concurrerunt dicẽtes siluanũ incẽdio dignuz q̃ sub specie sctitatis tanta mala facere voluisset. Siluan⁹ occulte ad sepulchꝛuz sct̃i Hieronim̃i fugit q̃ ibi p̃ duarũ horaꝝ spaciũ manẽte: qđã venit ei impꝛopans et gladio collũ ei⁹ trãsfigere voluit. tũc siluanus

clamauit. Succurre glorioſe Hieronime et ſtatim ille in guttur ppriũ gladiũ immerſit, ſtatim caſu ali⁹ venit putãs boiem a viro dei interfectũ: z ſiluanũ gladio interficere voluit, cui accidit vt ꝓmo ꝙ ſtatĩ vir dei clamauit Succurre gliose hieronime. Et ſtatim duo alij eccleſiã intrauerũt: putãtes hos duos a Siluano intereptos. tũc ſtatim vn⁹ ex eis furia repletus dixit. Tu mulieres ad tuas libidies cogis z nũc homicidiũ duplex feciſti: z ſic enſe eũ ꝓimere voluit. At Siluan⁹ more ſolito clamauit, ſuccurre Hieronime gliose, z ſtatim huic tercio accidit vt duoby ꝓmis. qõ vidẽs alter q̃ ſecũ eccleſiã intrauit, ſtatim clamauit ſiluanũ nigromãticũ z magica arte ꝑ feciſſe. et ſic dignũ incẽdio, z ſic ꝑplũ ꝓuocauit oẽs accurrũt. ſiluan⁹ ſtetit vt agn⁹ inter lupos: nil aliud dicens niſi hec verba Juſte hec patior qz in deũ meũ peccaui grauiter Tũc ſiluan⁹ innocẽs capit vt ad ſupplicium trahat. Tũc ſubiungit Cirillus. Hec ad mea ſonãt aures z triſtis cũ lachrimis veni z pplo manu ſilentiũ indicẽs. ſed populus magꝫ furore inflãmabat. Cũ aũt extra eccliam ſiluan⁹ captꝰ duceret: cũctꝫ cernentiby gliosus Hieronim⁹ de loco in q̃ iacebat ſurrexit: tãto circũfulꝰ lumie vt videntes ſuſtinere nõ poſſent: ſed in terraz caderent: z Siluani capiẽs dextrã: bis q̃ eũ captuz tenebãt impauit vt dimitterẽt. Inter hec mlier demone obſeſſa catenis manibz z pedibz ligata ad eccliam portat, et ꝙ ſtatim mlierꝫ pes tetigit limen: diabolus clamauit, miſerere miſerere glorioſe Hieronime, nã ꝓ te crucior añ tps. Cui gliosus hieronim⁹. Nephãde ſpũs ab hac exi famla z tuas fallacias q̃s ꝛ ſiluanũ egiſti in ſiluani forma te demõſtrãs detege, z ſtatiz diabolus apparuit in oi forma sic cum nobili vidua ita vt oẽs ſiluanuz archiepm putarẽt. z ſic ſiluano fama reſtituit. Tũc ait hieronimus ſiluano voce leni. Siluane charissime q̃d optas tibi placitũ me facturum At ille, mi dñe vt hic me ampli⁹ ñ relinq̃s At Hieronim⁹, qõ optas fiat. z ſtatiz ſpacio vni⁹ hore ſiluan⁹ expirauit. Ecce quõ gliosus Hieronim⁹ ꝓ ſuis dilectꝫ pugnat ꝛ diabolũ vt angelus fortiſſim⁹. Bñ ꝙ ꝛ Angelus dñi exercituũ eſt. Ex his patz ad quantã dignitatẽ ſcia ſacre ſcpture ꝓduxit Hieronimũ. Nõ aũt ſic alie artes ꝓ q̃bus grauiter correct⁹ fuit, ſicut ipſe de ſe refert. Hec de ſcõo. ℣ Dubitaꝫ circa ꝓdicta an btũs Hieronim⁹ habuerit aliqs cõditiones ſpeciales ꝓpter qs ꝛ angelus exercituũ. Rñdeꝫ breuiter q̃ ſic. Unõ ſicut angeli dei defendũt oppreſſos ſe inuocãtes z dirigũt errãtes z eos p̃cedũt i via z ꝓ orãtibus deuote apud deũ intercedũt. Ita beatus Hieronim⁹ ꝓpter hec tria merito ꝛ angelus, q̃a fuit puidus oppſſoꝝ defenſor preui⁹ errantiũ anteceſſor, z ꝓpici⁹ errantium interceſſor, z ſe inuocantiuz adiutor. Primo ꝙ btũs Hieronim⁹ dicit angelus, qz fuit oppſſoꝝ puidus defenſor. Angeli aũt oppſſos ꝓpter deũ ptegũt z defendũt Sicut ꝛ Dañ. iij. Angelus dñi deſcẽdit cũ Azaria z ſocijs eius in fornacẽ z excuſſit flãmã ignis: dũ rex babilonis eos miſiſſet in ignẽ, ſicut heri auditꝫ de feſto ſancti Michaelis. Ita btũs Hieronim⁹ ſuccurrit oppſſis, ſicut de ipo ſcribit Cyrillus patriarcha in dicta epla ad Auguſtinũ ſic dicens. Poſt obitũ btiſſimi Hieronimi q̃dã hereticoꝝ ſecta inter grecos ſurrexit: q̃ ad latinos vſq̃ puenit: q̃ ſuis nephãdis rõnibus nitebanꝫ ꝓbare q̃ aie btoꝝ vſq̃ ad vniuerſalis iudicij diez qñ corpib erũt reuniẽde viſione z agnitiõe diuia in q̃ ꝓſiſtit tota bitudo ſctoꝝ ꝓuabunt. z dãnatoꝝ ſimiliter vſq̃ ad diẽ iudicij nullis cruciarentur penis. Quoꝝ rõ talis erat. Hic aia in corpe meruit vel peccauit: ita cũ corpe premia recipiet vel penas. Aſſerebãt etiaz de illa ſecta nullũ foze purgatorij locũ in quo aie q̃ nõdũ de ſuis pctis plenã egiſſent penitentiã purgarent. Et ſubdit Cyrillus q̃ hec ſecta inualeſcẽte tant⁹ dolor in eum irruit vt pigeret eum viuere, Et ſic cũctis ſuis ſuffraganeis z alijs catholicis cõuocatis: ieiunia z oratões eis indixit: vt diuina bonitas ſuã non ſic ꝓmitteret ledi fidẽ. Et ecce mira res: z forte ſiliis nunq̃ viſa, tribz expletꝫ diebz ieiunioꝝ z orõnũ ſubſeq̃nti nocte gliosus Hiero, ſuo dilectiſſimo filio Euſebio oranti manifeſte apparuit z alloquendo benigne dixit. In hac peſtifera ſecta minime formides, quia ſibi finis ponendus erit, quẽ Euſebius nimio ſplẽdore fulgentẽ intuitu q̃ſi de graui ſomno euigilans ꝓ gaudio dulces lachrimas fudit,

ita vt penevocē formare nō posset. attn̄ q̄ꝫ-
tū poterat clamare cepit. Pater me⁹ hiero
nim⁹ es. ⁊ hec ꝟba pluries iterās ait. Cur
me p̄ deseris certe tenebo nec dimittā. nec
sine tuo filio quem dilexisti gradieris. Ad
quē hieronimus. Nō te dilectissime fili de
seram, vicesimo nāq̄ die me seq̄ris ⁊ mecū
in gaudio sine fine pmanebis. Hꝫ hec Cy
rillo cū ctisq̄ fratrib⁹ annuncia vt die cra
stina iuxta p̄sepe dn̄i vbi meū quiescit cor
pus omnes in vnū cōueniant tā catholici
q̄ illius secte viri⁹ trium hominū q̄ in hac
sunt vrbe hac nocte defuncti cadauera in
locum vbi meū humatū est corpus facies
portari. sup quos saccū meu⁹ quo vtebar
sc⁹ cilicinū pones et statim vite pristine re
stituti hanc extirpabūt heresim. Et sic Eu
sebio Hieronimus valedicens disparuit.
Mane aūt facto Eusebius Cyrillo cun
cta narrauit vt ipe fatetur in hac epla. Et
Cyrillus oēs vt dixerat Hieronim⁹ cōuo
cauit. O mira dei clementia. accedēs itaq̄
venerabilis Eusebius ad singulo⁹ cada
uera flexis genibus manibusq̄ in celū ele
uatis sic orauit. O deus cui nihil impossi
bile vel graue est immēse fortitudinis ⁊ vir
tutis q̄ facis mirabilia magna solus et nul
lum in te sperantiū spernis. exaudi nūc p̄
ces tuo⁹ fideliu⁹ vt tua quā dedisti fides
inuiolata maneat. et vt hic error appareat
p merita tui dilecti Hieronimi. introduc
in hec cadauera animas q̄s de ipis egredi
voluisti. qua oōne facta cilitio quo beat⁹
Hieronimus supra carnē vtebat tangens
cadauer. ptinus in ipm vite spiritū intro-
duxit. ⁊ ita ꝓsequenter de alijs. ⁊ sic oēs p-
fecte sunt resuscitati et ceperūt aīa⁹ btā⁹
gloriā ⁊ pctō⁹ penas tā purgatorij q̄ infer
ni clara voce oib⁹ intimare. Et subdit Cy
rillus q̄ sibi postmodū dixerūt q̄ beatus
Hieronim⁹ eorū animas introduxerat in
paradisum purgatoriū et infernū vt q̄ ibi
agebant patefacerēt vniuersis. eisq̄ dixerit
vt ad corpora redirēt ⁊ de ꝑpetratis pecca
tis penitentiā agerēt. ꝙa ea die et hora qua
venerabilis Eusebius mortuus erat ⁊ ipi
migraturi erant. et si bene agerēt essent cu⁹
eo gloriā adepturi. qō et factū est. Quales
aūt penas narrauerint memini me latius
alibi dixisse. Hoc tn̄ scribit Cyrill⁹ q̄ q̄dā
vice vnū eorū semp flente cur fleret inter-
rogauit. At ille post interuallū dixit. miro⁹
q̄ homines qui se mori nō dubitant tanta
securitate viuūt et nō semp flent. nam oēs
pene que in mundo excogitari possunt mi
nime pene in inferno aut purgatorio equa
ri nō possunt. vñ si illas experientia nosce
ret homo mallet oēs penas quas oēs ho-
mines ab Adam sustinuerūt et ad finē mū
di sustinebūt simul sustinere q̄ꝫ minori pe-
na q̄ est in inferno aut purgatorio vna die
torqueri. Et subiūxit q̄ infernales pene in
nullo differūt a penis purgatorij et ecōuer
so. nisi quia iste sunt tēporales ille vero eter
ne. dixit etiā q̄ tanta diuersitas esset pena-
rum paganoꝝ et maloꝝ christianorū. q̄ li-
cet ineffabiles essent paganoꝝ pene tn̄ q̄si
mille videnť respectu aliarū. Hec Cyrill⁹
Augustino vbi supra. Ecce quō beat⁹ Hie
ronimus ad instar angeli fuit. puidus op-
pressorū defensor cū fides opprimeret. Se
cundo beatus Hieronimus merito dicit
angelus. quia fuit previus errantiū ante-
cessor. Jō de ipo dici pōt illud Malach.
iij. Ecce ego mitto angelū meum q̄ ꝑpara
bit viam añ faciē meā. ¶ Nō licet spe
cialiter dictū sit de Johāne baptista: tn̄ cō
gruit beato Hieronimo quē beatus Au-
gustinus cocquat Johānī baptiste in epi-
stola ad Cyrillū dicēs. Horro ne aliquib⁹
deridendi laqueū inīcere videar Johānī
baptiste et apostolis in sanctitate et gloria
equalē esse sanctissimū virum Hieronimū
fateor. vñ nondū quattuor diebꝫ expletis
que in visione babui narrabo nō carnali
amore vel alia causa sed veritatis amore p
reuelationē diuinit⁹ mihi factā quarta no
cte p̄cedente cogitanti mihi quid laudis ⁊
reuerentie Hieronimo referrem. dum sic
disponerē tibi de hoc epla scribere hora
noctis media me somnus oppressit et ecce
maxima mihi affuit angelorū multitudo
inter quos pl⁹ in infinitū sole fulgētes erāt
duo viri ita similes vt nulla in eis videreť
differentia nisi quia alter tria serta ferebat
in capite ex auro et lapidibus p̄ciosis. al-
ter vero duo. ambo candidissimis induti
collobijs vndiq̄ auro et gemmis cōtextis
Accesserūt illi ambo ꝓpe me et sub silentio
paulisper steterūt. et inde ille qui tria serta
ferebat his verbis me alloq̄bat. Cogitas
Augustine q̄s debeas laudes de Hiero-

nimi veritate proferre et certe diu cogitas nondū cogitasti, sed ad hoc ambo venim⁹ et eius tibi gloriā indicem⁹. Sic certe meus socius quē vides Hieronimus ipe est, qui sicut mihi equalis in vita et sanctitate fuit: ita per omnia in gloria est equalis, z q̄ possum ipse potest, z q̄ volo ipe vult, et sicut deū video z cognosco sic et ipe. Certum vero tertiuz qō plus fero illo aureola est martyrij q̄ vitā finiui corporis, ipse aūt eo q̄ tam patiēter z gaudenter in mūdo labores, penitētias, erumnas, cōtumelias, afflictiones. et cetera multa ptulit p̄miū martyrij nō amisit, tñ quia gladio vitā nō finiuit aureolā que in signū martyrij datur talem nō habet. Alia vero duo serta q̄ habemus aureole sunt que solis virginib⁹ et doctoribus dant⁹ vt ab alijs discernant. Ad hoc respōdit Aug⁹ vt ipse refert. Quis es dñe mi? At ille Johannes baptista sum q̄ ad hoc ad te descēdi vt tibi nūciarē Hieronimi gl'iam q̄ten⁹ ip̄m gētib⁹ nūcies. Hoc em̄ scias q̄ bonor z reuerētia q̄ sim̄l sanct⁹ exhibēt ceteris oīb⁹ exhibet, q̄a p̄ter charitatē ineffabilē q̄ seinuicem diligūt q̄libet sanctor⁹ ita de alterius gaudet gl'ia sicut ō sua, z sic minor de maioris gl'ia gaudet ac si eā haberet. Dis dict⁹ societas illa discessit. Et subdit Aug⁹. Expgefactus itaq̄ a somnō subito tantos sensi charitat⁹ ardores q̄ntos in me vnq̄ senserā: nec deiceps aliq̄s inuidie aut supbie appetitus in me fuit. Et sequit. Test⁹ est mihi de⁹ q̄ oīa nouit anteq̄ fiāt q̄ deinde tant⁹ in me extitit charitatis feruor q̄ plus alieno bono gaudeo q̄ meo, plus affecto oīb⁹ subesse q̄ p̄esse. Hec Aug⁹. Ecce quō b. Hieronimus fuit p̄ui⁹ errātiuz antecessor dū Augustin⁹ a Johāne baptista p̄sente Hieronimo sic instruit⁹, z ideo bñ angelus nob⁹ vlā dñi p̄parās nūcupat⁹. K Tertio b. Hieronimus bñ or angelus q̄r est ppici⁹ orantium intercessor. Angeli em̄ p deuote orātib⁹ affectuosissime apud dñm intercedūt. Fm illud Thob. xij. Oñ orabas cū lachrimis z sepeliebas mortuos tō, ego obtuli orationē tuā dño. Sic hieronim⁹ deuoto oratori Eusebio affuit p̄sidio sic scribit Cirill⁹ i predicta epla ad Augustinū. Aduenientem em̄ die q̄ venerabilis Eusebi⁹ a bto Hieronimo i visiōe se migrare sciuerat die tercio precunte lāguore febrium Icussus memor mgri sui Hieronimi se nudū sup terrā a fratrib⁹ deferri fecit, et singulos osculans fratres: benigna eos cōsolatione confortabat vt in scto p̄posito maneret. Deinde saccū quo gl'iosus Hieronimus indut⁹ erat afferri fecit z supra se poni iussit. ordinauitq̄ se nudū ad instar mgri extra ecclesiā in q̄ iacebat scti Hieronimi corp⁹ sepeliri. Post h̄ corpe xpi dñi nri se muniens, se bto Hieronimo cōmendauit, z sic p triduū corpali locutōe z visiōe p̄uat⁹ circumstātib⁹ alternatim frib⁹: psalteriū, passionē dñi, z alia sacra legētib⁹ iacuit. Sed audi terribile qō sequit. A die q̄ moritur⁹ erat p duas horas añ bte aie exitū venerabilis Eusebius tā terribiles act⁹ cepit pagere q̄ circūstantes monachi pauore territi velut amētes in terra iacebant, nā q̄nq̄ trāsuersis oculis manib⁹ sil'iūct⁹ facie terribili, voce q̄ dira q̄si sedēs clamabat. nō faciā, non faciā, mentiris. post hoc ad terrā rediēs facie i terrā firmabat in q̄tū poterat clamās Adiuuate frēs ne peream, quod monachi videntes lachrimātes et tremētes eū interrogauerūt, q̄d habes pater. ad quos ille, nō videtis demonū agmina q̄ me debellare cupiūt, z illi, q̄d te facturū volebāt cum dicebas, nō faciam. At ille, conant nāq̄ vt diuini nois blasphemus inueniar, et ideo hoc me non facere acclamabā. At illi, q̄re pater faciem absc̄ondebas in terrā, z ille, vt eorū aspectū nō cernerem, quia tā turpis et terribilis est q̄ omnes pene q̄ in mundo sunt ei⁹ respectu nihil sunt. Inter hec verba act⁹ priores reiterās sic ad extremā horam vsq̄ deuenit. Fratres aūt qui astabāt pauore z dolore perterriti velut mortui stabant q̄d facerēt nesciētes: sed omnipotens deus q̄ suos nō derelinquit in tpe necessitatis ad extremā itaq̄ horā venerabili Eusebio p̄uenienti gloriosus Hieronim⁹ apparēs eum benigne cōfortauit. cuius aduentū oīs illa demonū turba quasi infinita eius timore p̄territa ab eo velut fumus euanuit, et oēs astantes audierūt ab Eusebio has voces. Uñ venis pater, quare tñ morat⁹ es q̄so filiū tuum nō derelinquas. Cui subito cunctis audiētib⁹ alia vox respondit. Expecta fili ne formides: quia te nō derelinquam quem tñ diligo, qua voce audi

ta breui decursa morula venerabilis Eusebius expirauit, qua quidez hora illi tres q̄ resuscitati sūt migrauerūt, ⁊ cū Eusebio ad eterna gaudia vtputa ꝓuenerunt. Hec Cyrillus. Ex his ꝫ patet q̄ btūs Hieroñ. bñ dicit angelus, q̄ non solū fuit, puidus oppssoz defensoz ⁊ pui⁹ errātiū antecessoz sed fuit etiā ꝓpici⁹ orantiū intercessoz, ⁊ hoc ex eo habuit q̄a gr̄a diuina p̄uēt⁹ sacrā scr̄ pturā tradēs et in ipsa meditās mūdū illuminauit, inimicos fidei catholice ꝓstrauit ⁊ credētes saluauit ⁊ ī fide cōfortauit: q̄ labia ei⁹ iuxta thema custodierūt sciam legē dei, ⁊ alīq̄ ex ei⁹ ore legē didicerūt ⁊ impleuerunt. eo q̄ tanq̄z angelus dñi vitā ducens cūctos exēplari vita deum timētes edificauit ⁊ in bono firmauit. Implorem⁹ ꝫ hodie glorioſiſſimū Hieronimuz vt sua nos intercessiōe ab oīb⁹ insidijs diaboli defendat ⁊ gr̄am viuēdi a deo nob⁹ impetret per Jesum x̄pm dñm nostrū Amen.

De sancto Maximiliano Sermo LXXXVIII. wann. xvij.

Beati sunt serui illi q̄s cum venerit dñs inuenerit vigilantes. Luce. xij. Vos estote parati: q̄a q̄ hora nō putatis fili⁹ hois veniet. Vigilate q̄a nescitis q̄ hora dñs v̄r ventur⁹ sit Math. xxiiij. Hodie agim⁹ festū btī Maximiliani patroni nr̄i cui⁹ corp⁹ in hac eccl̄ia sancti Stephani ꝓthomartir̄ requiescit, et si dignū est venerari oēs sctōs ⁊ electos dei ad laudē ⁊ gl̄iam oipotētis dei q̄ in suis sctis laudat. specialr̄ tñ illos veneramur q̄z reliq̄e nobiscū sunt condite, et magis illos q̄ dū viuerēt sua doctrina nos illūinauerūt. Quāto magr̄ venerari debem⁹ sctm̄ Maximilianū: cui⁹ nō solū habem⁹ apud nos reliq̄as, imo ⁊ totū corp⁹ q̄ nō solum nunc noster patron⁹ exist̄it: sed ⁊ hic duz viueret hāc ꝓuincien. eccl̄iam suis doctrinis illuminauit ⁊ plebē sibi subiectā sctissima sua vita in bono ꝓfortauit. Hic vtiq̄z ne tirannī atq̄z heretici sibi subiectā plebez suis erroribus macl̄arēt. diligēter vigilauit vsq̄z ad morte. q̄a p fide martirio coronat⁹ fuit. q̄re merito btūs ⁊ de nūero illoruz esse dicit de q̄b⁹ dñs in ꝟbis thematis dicit. Beati sunt serui illi q̄s cuz venerit dñs inuenerit vigilātes. vbi s. ꝓ gr̄a Aue Maria.

Beati sunt serui illi ⁊c. vbi s. Luce. xij. In his ꝟbis ad pfectū nr̄m duo nobis sūt notanda. vicz ꝓuio vt sim⁹ in diligēti ⁊ sollerti vigilia ꝓscie nr̄e ne in aliq̄ deū offēdam⁹ cū ōr. Quos cū venerit dñs inuenerit vigilātes. Scōo p̄miū huic merito corrspōdens. cū ōr a principio. Btī sunt serui hic in spe ⁊ tandē in re. Circa p̄mū est notandū ꝑm Innocentiū in q̄dā sermone de ꝓfessoribz q̄ ania duob⁹ modis dormit in vicijs, ⁊ duob⁹ modis vigilat in ꝟtutibus dormit p errorē ⁊ ignorātiaz, dormit p torporē et negligētiā. Cōtra p̄mū modū orat ps. Illumia oculos meos ne vnq̄z obdormiā in morte. id ē ne obuoluar vnq̄z crimināli pctō. Vbi dic glo. ⁊ alibi. Delicta q̄s intelligit ab occultis meis mūda me. q. di. Multa sunt q̄b⁹ delinq̄m⁹ q̄ ignoramus. Cōtra scōm modū dicit Salomon ꝓuer. vj. Usq̄z q̄ piger dormis q̄n cōsurges ex somno tuo, paululū dormies, paululuz dormitabis. Et sequitur Et veniet tibi q̄si viator egestas. Uterq̄z aūt somn⁹ p̄dictus est dānabilis et mortalis, nā ignorās ignorabit ⁊ negligēs negliget. Dū em̄ culpa nescit pnia nō agit, ⁊ ideo venia nō dat. Dū cura negligit medicina nō q̄rit. ⁊ ideo sanitas desperat, q̄ si ex pigricia nō querit medicinā: nō sanabit sed infirmitate morietur. Illud declarat Innocenti⁹ p illud qđ scr̄ptū est. ij. Reg. iiij. Legit em̄ ibi q̄ duo ꝓncipes latronū Rechab ⁊ Baana venientes in domū Isboseth q̄ dormiebat sup stratū suū meridie ⁊ ostiaria dom⁹ purgās triticū obdormiuit. q̄ pcusserūt eū in inguine et sublato capite abierūt. Sed q̄a vt dicit ap̄lus ad Ro. xv. Quecūq̄z scripta sunt ad nostrā doctrinā scr̄pta sunt. vt p patientiaz et ꝓsolatōez scripturaz spem habeam⁹, nā oīa in figura ꝓtingebāt illis. j. Cor. x. Ecce tā isboseth q̄z ostiaria dormiebat. Ostiaria q̄ triticū purgabat a lolio, frumentuz a vicio: ipsa est rō q̄ discernit bonuz a malo, virtutē a vicio. q̄ si forte p ignorātiam obdormiuerit vt ostia dom⁹ id est sensus corporis nō custodiat, duo ꝓncipes latronuz id est spūs cupiditat̄ ⁊ spūs superbie q̄ sunt duo vicia. Quia radix oīm malorū est cupiditas, ad quā ptinet oīs illicit⁹ appetit⁹, ⁊ initiū oīs pcti superbia ad quā spectat o īs

iniqua ꝓsumptio, ingressi domũ statiz Iesboseth dormientẽ id est animũ negligentẽ in inguine ferũt id est ꝑ carnis delectationẽ occidũt, nihil em̃ magis amicũ est voluptati q̃z ocio. Vñ etiã poeta ꝓgnouit cũ ait. Querit egist⁹ q̃re sit factus adulter. In ꝓmpto cã est desidiosus erat. Bñ g̃ Iesboseth vir ꝓfusionis interꝓtat, qz dignus est ꝓfusione q̃ negligit vigilare. Ideo dic̃ Piero. Semp aliq̃d opis facito vt te diabolus inueniat occupatũ. Propterea dñs p̃cepit Math. xxiiij. Vigilate g̃ qz nescitis q̃ hora dñs vr̃ venturus sit. Et aplus ait. j. Pe. v. Fratres sobrij estote z vigilate i oratiõib⁹ vr̃is: qm̃ diabolus aduersari⁹ vr̃ tã q̃z leo rugiẽs circuit q̃rẽs quẽ deuoret: cui resistite fortes i fide. B Et si diceret q̃s habeo nũc qd vigilare debeo z nõ dormire ꝑ ignorãtiã z negligentiã, q̃b⁹ modis tũ vigilare debeo ꝓtra illa vicia. Rñdet Inno. vbi sup̃. qd vigilare debemus duobus modis in ꝓtutib⁹, scz ꝑ fidẽ cordis z ꝑ sollicitudinẽ opis, ꝑ fidẽ cordis aduersus errorem z ignorãtiã, ꝑ sollicitudinẽ opis cõtra torporẽ z negligẽtiã. Illud ostẽdit aplus, j ad Cor. xvj. Vigilate z orate z state in fide, viriliter agite z ꝓfortamini vt oia vr̃a i charitate fiãt opa. Hã sine fide impossibile est placere deo, ad Heb. xj. Et fides sine opib⁹ mortua est. Jaco. ij. Ideo dicit saluator Joh. xij. Dũ lucẽ habetis credite in lucem vt filij lucis sitis. Et aplus ad Gal. vj Dũ tps habetis opamini bonũ ad oñes, maxie autẽ ad domesticos fidei. Sed q̃re, rñdet Innocẽtius. Veniet em̃ tps q̃ nec agere poteritis nec videre, qñ vcz dicet vobis illud Math. xxij. Ligatis manibus z pedib⁹ mittite eũ in tenebras exteriores. Ligati em̃ manib⁹ nõ pñt agere, z ꝓiecti in tenebras exteriores nõ pñt videre. Vigilate ergo qz nescitis qñ veniet dñs, nã z si nihil sit morte certi⁹, nihil tñ hora mortis est incerti⁹. Est em̃ nob⁹ hora mortis sp incerta vt semp sit nobis suspecta vt ita sp nobis viuere liceat tanq̃z mori sp oporteat. Ex oib⁹ p̃dictis habem⁹ qd hõ sp debet esse in custodia sue cõsciẽtie vigilando ne deũ offendat omittendo vel committẽdo. Hoc aũt nihil aliud est q̃z sp esse in timore dei. L Illi⁹ habemus exẽplũ in vitaspatrũ de abbate Macario quẽ cum iterro gabãt fratres quare ita siccus siue macer essz. Rñdit. Sicut lignũ cum q̃ carbones ardẽtes ꝓsanꝫ sp cõsumunt ab igne, sic hõ si mẽtẽ suã tenuerit in timore dei ipse timor ossa eius ꝓsumit. Qd vtiq̃z bñ ostẽdit beatus Piero, dicẽs. Quotiẽscũq̃z diez illũ scz iudicij ꝓsideroꝫ toto corde ꝓtremisco, z siue comedo siue bibo siue aliq̃d aliõ facio: sp videt illa tuba terribilis sonare in auribus meis Surgite mortui venite ad iudiciũ. Ad hũc terrorẽ btũs Piero. hortabat discipulos suos cũ iã esset in vltima egritudine ꝓstitut⁹ dicens. Si nr̃ genitor timuisset nunq̃z cecidisset, ꝓmũ em̃ oim malorũ fuit ꝓsumptio, q̃ non timet de se ꝓsumit, q̃ modo inter latrones q̃s onust⁹ auro securus gradit. Saluator q̃d nos aliõ docet nisi timorẽ. Vigilate inq̃t qz nescitis q̃ hora fur veturus est. Hec Piero. Et post pauca subdit. Nemo iter serpẽtes cũ securitate habitat, q̃ sanctior z sapentior est pl⁹ semp timeat. Cecidit ille sapiẽs salomõ, cecidit z eius genitor Dauid electus ꝟm cor dñi. Timeatis fratres iterꝫ rogo. vndiqz timeatis, qz btũs est vir timẽs deũ. Ecce q̃modo btũs Piero. hortat⁹ est discipulos suos ad timorem dei q̃ est vera vigilia q̃ q̃libet hõ hic vigilare debet ne deũ offẽdat. Hũc timorẽ z vigiliã quãtũ habuerit sanctus Maximilian⁹ patronus nr̃ bñ ostendit et⁹ legẽda, q̃ nõ solũ ꝑ se sed z ꝑ rege sibi cõmisso diligentissime vigilauit vsqz ad mortẽ. Hũc ꝓsequẽter, psequẽdo secundũ mẽbrũ diuisiõis themat⁹ scdi vel tercij est videndũ. q̃re vigilare sp z timere debem⁹ q̃a ignoram⁹ aduentũ dñi aduenientis in morte cuiuslibet. nescim⁹ em̃ qñ veniet. D Pro q̃ notãdũ qd ꝟm Inno. vbi s. dñs q̃tuor modis venit ad nos. prio z vltio venit semel, secũdo z tertio venit sepe. Primo venit in mundũ ad redẽptiõez, vltimo veniet in iudicio ad retributionem. secũdo venit in mẽtez ad sanctificationẽ. tertio venit in carnẽ ad dissolutiõez. i. in morte. De ꝓmo dicit Exiui a patre meo z veni in mundũ. Joh. xvj. De vltimo. Videbitis filiũ hominis venientẽ in nubib⁹ celi cũ ptãte magna z maiestate Math. xxvj. De secundo dicit. Ad eũ veniem⁹ z mãsionẽ apũ eũ faciemus Joh. xiiij. De tertio Cũ venerit et pulsauerit ꝓfestim apiãt ei. Lu. xij. Venit

vt aiam quã dedit accipiat. pulsat vt p̃ cartis molestiã mortẽ vicinã annũciet, nescit autez qñ dñs veniet: sero, an media nocte, an gallicantu, an mane. Vbi Jnno. p̃ q̃tuor illas horas intelligit q̃tuor hois etates, scz puericiã, adolescẽtiam, iuuẽtutẽ, atq; senectutẽ. Jn q̃bꝫ dormit q̃ negligit et ignorat, vigilat q̃ credit z opatur. Porro q̃ dormit in vna: vigilet saltẽ in alia, q̃ q̃cũq; hora pctõr puersus fuerit ad pniam: vita viuet z ñ morietur ait dñs Ezechiel. xviij. Nemo tñ lõganimitatis eius patiẽtia abutat diuti⁹, q̃ quãto magis deus sustinet in p̃senti: tãto graui⁹ puniet in futuro, neq; ꝙs p̃stituat lõgã vitã: ꝙa sic ait saluator. Qua hora nõ putatis filiꝰ hois veniet vbi supꝫ. Jdeo multi se deceperũt ꝓponẽtes penitere in senio. Videmus eñ ad experientiaz q̃ tales in senio min⁹ sunt dispositi q̃s in iuuẽtute, z nõ mirũ, ꝙa nõ meruerũt gr̃am a deo sibi dari p̃ quã ad deũ puerti possent. Jdeo scriptũ est Eccẽs. ix. Quẽcũq; põt manus tua facere instãter opare, q̃ nec opus nec rõ, nec scia, nec sapia erũt apũd inferos q̃ tu ꝓperas. Et Eccẽ. v. dr. Ne tardes cõuerti ad dñm z ne differas de die in diem, subito eñ veniet ira illi⁹ et in tpe vindicte dispdet te. Illud bene nob dñs exẽplificauit de diuite dicẽte Lu. xij. Anima habes multa bona posita in annos plũmos reqescce. comede, bibe. Dixit aũt illi de⁹, Stulte aiam tuã hac nocte repetẽt a te q̃ aũt parasti cui⁹ erũt. Q vtinã aduerterẽt hoc illi q̃ ũmersi sunt totalr curis rer̃ tpaliũ, q̃ z tediũ hñt in oĩbꝫ que respiciũt salutẽ eor̃, vtiq; hoc aduertit b. Maximilian⁹ qui post obitũ parentũ suor̃ diuitũ z fideliuz oĩa q̃ reliq̃rũt indigẽtibꝫ distribuit, q̃ et postea ꝓter famã sanctitat̃ vite sue elect⁹ est z recept⁹ in archiepm Laureacẽsez, postq̃ sanctus Quirin⁹ antecessor su⁹ fact⁹ est ꝑmas ecclie Aq̃legiẽ. Cũ aũt sctũs Maximilianus in vinea dñi in laureato: z ĩ hac patauiẽ. ecclia q̃ etiam sibi suberat diligẽter aliq̃du laborasset fructuosissime in extirpãdis errorib⁹ infideliuz z vitiis plurimis accessit ad locũ natiuitat̃ sue in Celeyam volẽs etiã ibi extirpare errores plures q̃s ibi pullulare nouerat, et cum sua saluberrima doctrina plurimos ibidẽ edificass̃ amputato capite palmã martirij cõsecut⁹ est.

Sed q̃ dñs dicit illos seruos btõs q̃ hic diligẽter vigilãt Luc. xij. Bti sunt serui illi q̃s cũ venerit dñs ĩuenerit vigilãtes. Et Est notãdũ q̃ duplex est btitudo, vna vie altera p̃rie. Btitudo vie ꝙsistit in spe. Beatitudo p̃rie ꝙsistit in re, ista ꝙsistit in fide, illa ꝙsistit ĩ gl̃ia, ista ꝙsistit in timore. q̃ beatus vir q̃ timet dñm. illa ꝙsistit in gaudio et securitate. De btitudie vie dr in ps. Beati ĩmaculati in via q̃ ambulãt ĩ lege dñi. Sed de btitudie p̃rie dr in ps. Bti q̃ habitãt in domo tua dñe in secla seclor̃ laudabũt te. Jsti ambulãt sed illi habitãt, ꝙa isti laborãt diligẽter vigilãdo vt supꝫ, sed illi q̃escũt, isti exercent in lege, sed illi delectãtur in laude. Bti q̃ sunt serui illi q̃s cũ venerit dñs inuenerit vigilãtes, sed mõ beati sunt p̃ spem tandẽ p̃ rẽ, mõ p̃ fidẽ, tandez p̃ speciẽ siue clarã dei visionẽ, modo p̃ meritũ, tandẽ p̃ pmiũ. modo p̃ gratiã, tandez p̃ gloriã Ac si dicere vellet dñs suis seruis bene vigilãtib⁹. Bti estis q̃ sic vigilast̃, ꝙa p̃ hac diligẽti vigilia ꝙsequmini pmia in beatitudie eterna. Hec est btitudo eterna vt cognoscãt te deũ verũ z quẽ misisti Jesum xp̃m Joh. xvij. Perfecte nãq; btus est cui oĩa optata succedũt, et certe q̃ deum videt q̃cq̃d desiderat habet. Delectaris in sapia habes qd̃ cupis. q̃ deus est pfectissima sapiẽtia, q̃ attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter et disponit oĩa suauiter, in q̃ oẽs thesauri sapie z scie sunt absconditi. Delectaris in pulcritudie, si deũ vides habes qd̃ cupis. q̃ de⁹ est pfectissima pulcritudo in quam desiderant angeli ꝓspicere Cius pulcritudinẽ sol z luna miranť. sic dixit btã Agnes Delectaris in pace si deũ vides habes qd̃ cupis, quia ipse est pfectissima pax q̃ facit vtraq; vnuz, cui⁹ pax exuperat oẽm sensum. delectaris in luce, si deuz vides habes qd̃ cupis, ꝙa ipse est pfectissima lux q̃ illũinat oẽm hoiem venientẽ in hũc mundũ, z ipse habitat lucẽ inaccessibilẽ. Delectaris ĩ fortitudine, si deuz vides habes qd̃ cupis, ꝙa deus est pfectissima fortitudo, cui nihil est impossibile, cui⁹ volũtati nihil resistit, qui est fortis et potẽs sup̃ oẽs deos. Sed z delectaris fortitan in dulcedine, vere ipse est sũma dulcedo. De q̃ dicit scriptura, q̃s magna multitudo dulcedinis tue dñe quam abscõdisti timẽtib⁹ te. Gustate z videte in

quit qm̃ suauis est dñs, dulcis z rect⁹, benignus z pius. Beati sunt ergo illi q̃s cuz dñs venerit inuenerit vigilãtes, z sic oĩa in deo p̃sequẽter optata. Hec Jnno. sentẽ tialr vbi s̃. ¶ Dubitaf circa ea q̃ dcã sũt Sũt ne aliq̃ cause, ppter quas vigilare debemus in timore dei q̃ hic in via nos ad h̃ monere debẽt. Ad hoc respondet Holkot sup libro sapie q̃ triplex cã exp̃mitur ĩ scriptura quare vigilare et vigilãter in oĩbus nos debemus hr̃e. Prima causa est hostilitas crudeliuz inimicoz nobis aduersantium. Secũda debilitas nostra in resistendo in hac terrestri habitatõe. Tertia cã est vtilitas fidelr cõsequẽdi vigilãtib⁹, vicz beatitudo, de q̃ sup̃. Primo diligẽter vigilare debemus ppter crudelitatẽ inimicorum nostroz. Sicut em̃ boies existẽtes in bello nõ p̃nt bene somno vacare: ita et nos q̃ sumus q̃tidie in bellis mltis sp̃ vigilare debem⁹. Ũñ in p̃s dicit. Conculcauerũt me inimici mei tota die: qm̃ mlti bellãtes aduersum me. Pugnat em̃ ꝯ nos caro q̃ nobis est intima, mũdus extra nos, et demones circũquaq̃. ergo necesse habemus vigilare. Illius habemus exẽplũ in irrõnalibus. Ũñ sicut dicũt naturales: grues inter se vigilias diuidunt, z ista que debet vigilare lapidẽ tenet in pedib⁹ vt si illa dormit: lapis cadens ipam z alias excitet. Si ergo auis insensata q̃ vigilare nõ tenet sic sibi puidet ꝯtra somnũ: multo magis nos cõtra somnũ cautelã ꝯtinuã habere debemus, z hoc dico ꝯtra somnũ mortalis peccati, q̃a recte sicut dormiẽs nõ sentit q̃cq̃d secũ agat extrinsecus, nisi vehemẽter tãgatur. Ita pctõres mlti nisi vehemẽter tãgãtur a deo tribulatõib⁹ aut corpis molestia vel aduersitate nõ conuertũt ad deũ cui vigilare deberẽt: sed in peccat⁹ suis dormientes nõ sentiũt se esse a diabolo ligatos z et ab oi bono alienos. Hoc attẽdẽs ap̃lus Petr⁹ inq̃t vbi sup̃, Fratres sobrij estote z vigilate zc. ¶ Et notãter adiũgit sobrietatẽ vigilie non ebrietatẽ, q̃ ebrietatẽ necesse sequit mltus somn⁹. Et dicit Holkot q̃ de aduersario nostro diabolo est sicut de q̃dam duce cartbaginẽsi. Iste em̃ dux habuit bellũ ꝯtra q̃sdã de Affrica q̃ erant nimis auidi ad bibendũ vinuz. Quod intelligens dux p̃dictus: tunc contra eos vsus est cautela illa. Accepit em̃ multa dolia, vini z miscuit cum vino sucũ cuiusdam herbe q̃ vocat mãdragoza: que q̃dem herba ẽ multũ somnifera. Sicut docet Aristo. de somno z vigilia. Facit em̃ boies ita ꝑfunde dormire q̃ fiũt insensibiles, z ideo solet dari boib⁹ q̃ sunt ppter aliquã infirmitatẽ curandã secãdi vt possint sine dolore secari. Ille ergo dux dolia vini hac herba infecta dimisit in tẽtoriis suis z fugit, derelinquens ad cautelã tentoria sua. Quod cuz vidissent affrici gaudẽtes tẽtoria intrant z ĩueniẽtes victualia cũ vino in abũdãcia comederũt z biberunt de isto vino infecto, et statim oẽs sic oppressi sunt somno q̃ nullo modo se iuuare poterant. Quod explorãs dux p̃dictus de nocte redijt sup̃ eos z miseros sicut voluit trucidauit. Ista cautela moraliter vtit diabol⁹ ꝯtra boies q̃s tentat. Vinum em̃ qđ letificat significat gaudiũ vel lasciuiã secularẽ. Istã leticiã siue iocunditatẽ diabolus sic cõmiscuit suco mãdragore id est delectatiõe luxurie q̃ oẽs ex eo bibẽtes fiũt q̃si insensibiles. Quod patet de istis q̃ inseruiunt gaudijs z lasciuijs secularib⁹. ¶ Mãdragoza aũt est herba hñs masculũ z feminã z oĩa lineamẽta humani corporis in se p̃fert z ad generationis fecunditatem confert. Unde Geñ, iij, dixit Rachel sorori sue Aye de Jacob viro suo. Dormiat tecuz in hac nocte p̃o mandragoris filij tui. Et ideo merito mãdragora voluptatez carnis designat quia tota mundana iocunditas inter homines his diebus diabolo procurante: qui nos semper cautelose debellat de suco voluptatis est infecta. Ideo homines vicioli dormiunt in peccatis, z ad correctionẽ predicatorum z eorum qui curam habent reperiuntur insensibiles, vt dicat quilibet illud Prouerbioz. xxiij. Verberauerunt me et non dolui, traxerunt me z non sensi quando euigilabo z rursus vina reperiã. Non sic carissimi nos ita faciamus, sed seq̃mur apostolum vbi supra dicentẽ Sobrij estote et vigilate zc. Sobrietas enim est mater omnis virtutis, sicut econtra voluptas et crapula mater omnis vicij. Secũda causa quare in hac vita vigilare debem⁹ ẽ debilitas nr̃a in hac terrestri habitatõne, vñ homo q̃ iaceret in domo ruinosa ex omni

pte debili et simꝰ sciret cum hoc q aliquis exterꝰ ꝓtinuo suffoderet muros ad eũ occidẽdũ, vtiq; nõ daret se somno si essꝫ prudens sed ꝓtinue vigilaret. Ita domus aie est corpus luteũ vel terreuꝫ, ꝝ illud Job. iiij. Qui habitãt domos luteas q terrenuꝫ habẽt fundamẽtũ ꝓsumunt velut a tinea. Fossor est mos q̃ indesinẽter nitit pfodere domũ nostrã vt furet aiam cum pctis si posset, vl' cũ penis debitis p pctõ. Et iõ bene dicit Matth. xxiiij. Si sciret pfamilias q̃ hora fur veniret vigilaret vtiq; t nõ sineret pfodi domũ suã, sed timendũ est ne de nobis fiat sicut de pueris nouiter natꝫ, de q̃bꝫ dicit Aristo. in de somno t vigilia. q pueri q̃n pariunt dormiunt et hñt oculos clausos: ppter ꝓsuetudinẽ dormiendi in matrice. Sicut est de mltis peccatoribꝫ q̃diu in eis inualuit ꝓsuetudo dormiendi negligẽtie, pigricie. t accidie q vigilare nõ possunt in bono ope. sed cauẽdũ est eis ne incurrãt epilẽsiã mortaliter Sicut em epilensia est infirmitas cerebri faciẽs hominẽ subito t ex inopiato cadere. Ita tales q̃nq; subito a deo infirmitate mortali tãgunt ex q̃ vsu rõnis ꝓtiunt, t sic in suis peccatis moriunt. Tertia cã q̃re vigilare debemus est vtilitas fidelis ammistratiõis, sumus em sic serui vigilãtes de nocte t expectãtes aduẽtũ dñi sui de nuptijs redeũtis. Nuptie sunt in celo ineffabilis gaudij declara dei visione t hũanitatis xpi cũ deitatis ꝓiũctõe, que sunt vere nuptie celestes. De q̃bꝫ nuptijs vẽturus est dñs nr Jesus xps in die iudicij descẽsur ad totũ mũduꝫ iuxta sua merita iudicandũ. Vigilemus g̃ q nescim q̃ hora dñs nr vẽtur sit. Matthei, xxiiij. Et Lu. xij. dicit dñs. Sint lumbi vestri p̃cincti t lucerne ardẽtes in manibus vestris t vos simles hoibꝫ expectantibꝫ dñm suũ q̃n reuertat a nuptijs, vt cum venerit t pulsauerit ꝓfestim aperiãt ei. Sed q̃uis oẽs sic vigilare debem ꝓ tẽtatiões inimicoꝝ nostroꝝ ne succũbamus. Et specialiter ꝓtra septẽ fures id est septẽ vicia capitalia q̃ nobis furant septẽ nobiles virtutes, q superbia nobis furat hũilitatẽ, auaricia miscoiam, luxuria castitatẽ, ira pacez et cõcordiã siue patientiã, gula tpantiã, inuidia ꝓximoꝝ dilectiõez, t accidia deuotionem. Maxime tñ plati t curã aiaꝝ habẽtes vigilare debẽt ne oues sibi cõmisse occidant a diabolo aut satellitibꝫ suis hereticis aut alijs q̃buscũq; occasionẽ pctoꝝ p̃stantibꝫ. In cuiꝰ signũ cum xps discipulos dormiẽtes inuenisset: specialr increpauit petrũ dicẽs Symõ dormis: nõ potuisti vna hora vigilare mecũ. Mar. xiiij. Ac si diceret. Tu quẽ ꝓstitui caput alioꝝ specialr vigilare debuisti t alios ꝓtra tẽtatões armare. Hoc vtiq; fecit sctus Maximilianꝰ patronꝰ noster q̃ ita, puide vigilauit vt nõ solũ in ecclia laureaceñ, sed t in oibus ecclesijs suoꝝ suffraganeoꝝ eiꝰ fama et sctãs nota fieret in exẽplũ ꝓuersiõis mltoꝝ peccatoꝝ. Inuocemus g̃ hodie dulcissimum patronũ nostrũ sctm Maximilianũ vt sic corpalr nobiscũ reꝛesc: ita spũalr suis intercessionibꝫ apud deũ nos nõ deserat sed in oibꝫ tribulatõibꝫ t tẽtatõibꝫ nobis succurrat pstãte dño nostro Jesu xpo q̃ est benedictus in secula Amen.

¶ Sermo alius de sancto Maximiliano episcopo. LXXXIX.

O Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo Matth. xxij. Theophilus in breuiloq̃o diuersaꝝ artiũ dicẽ In quo igne vitrũ frãgit, in magno ꝓsolidat, rõ. q paruꝰ ignis nõ est tante ꝑtutꝫ vt posset simul t semel circũquaq; vim ignitiuã inducere. Spũalr p ignez intelligit dilectio. De q̃ Lu. xij. Ignez veni mittere in terrã. Sed p vitrũ intelligit hõ ꝓpter debilitatẽ nature Cũ em iste ignis dilectõis est paruꝰ tũc vitrũ id est hõ frãgit tedio t distrahit t tepescit i ope. scz q orat sine deuotione, dat elemosinam t ieiunat cũ attediatione t murmure, sicut em rota non vncta sonũ facit t cãtum, sic t tales sine charitate sũt in murmure Rõ ꝝ Aug. Tal' vnus q̃sq; est q̃lis ẽ dilectõ sua. si dilectio pua: sic t opa. si aũt ignis dilectõis est magnꝰ solidat et roborat hoiez i bonis opibꝫ. sic fecit in sctõ patrono nrõ maximiliano cuiꝰ hodie festũ agimꝰ. qm̃ charitas t dilectio eiꝝ solidauit vsq; ad mortẽ quã patiẽter p fide sustinuit. q̃a charitate dei inflãmatꝰ nihil p xpo aggredi timuit. Unde Hieroñ. Nihil amãtibꝫ duꝝ: nihil difficile. eo q charitas oia suffert. Idcirco eũ scriba siue legis

doctor interrogauit de mãdato magno, respõdit Jesus dicẽs, Diliges dñm deũ tuũ ex toto corõ tuo ⁊c. ¶ Circa thema pro cõmẽdatõe scti Maximiliani Nota q̃ signa dilectõis dei sunt septẽ. Primũ est peccatoꝝ vitatio, ps. Qui diligit deum odite malũ, id est pctm. Greg. Qui adhuc p illicita desideria defluit, pfecto deũ nõ amat. Rõ ẽm Aug⁹. omel. viij. sup Joh. Charitas ⁊ pctm mortale opponunt, nisi vnũ radicit⁹ euulsum fuerit reliquũ plãtari nõ poterit. Hoc signũ habuit btũs Maximilianus, nã cũ vnic⁹ esset fili⁹ nobilis ⁊ diuitis viri in Celeya: quã q̃dã Petronellã esse suspicant, q̃ ciuitas potẽtissima diuitijs locuples ⁊ palatijs marmoreis famosa ⁊ celebris extitit: vt ei⁹ ruine demõstrãt. Ipse septẽnis existẽs cuidã sctõ pb̃itero traditur instruẽdus ĩ lege dei. Anno ꝓo. xij. etatis sue pr̃e ei⁹ feliciter migrãte a seclo. Patre ꝓo ei⁹ post eũ sex annis dũtaxat in viduitate viuẽte. q̃ defuncta pctã vitãdo se in sctã vita custodire studuit. Hoc cõm signũ dilectõis dei est oĩm tpaliũ abrenũciatio. Piero. Perfect⁹ xp̃i seru⁹ nihil q̃rit pter xp̃m. Et dicit cũ aplo. Oĩa arbitrat⁹ sum vt sterco ra vt xp̃m lucrifacerẽ, ⁊ h̃ est signũ pfecti amoris. Vnde q̃ Greg. viij. moral. Ad culmẽ pfectõis tẽdũt q̃ exteriora oĩa reliquũt. Et sic sctũs Maximilian⁹ post mortẽ parẽtũ oẽm familiã suaꝝ liberalr manumisit de p̃dijs suis distribuẽs vnicuiq; ẽm suã ꝓditionẽ. Residuũ ꝓo nõ in cõmertiũ viliũ et infamiũ psonaꝝ vt ille fili⁹ pdig⁹ dissipauit: sed ĩ sinũ paupeꝝ ⁊ deo seruiẽtiũ abscõdit: cert⁹ ex pmissiõe dñica se post hãc vitã recepturũ cẽtuplũ ⁊ pennẽ gl̃iaꝝ possessuꝝ. Certũ signũ dilectõis dẽ est ꝓtutũ freq̃ns opatio. Symõ de cassia. Nescit feriari dilectio. Cui ꝓsonat Grego. Amor dei opat magna si est et cessat opari vbi nõ est, et sic b. Maximilian⁹ mlta bona opa opat⁹ est. Nã cũ Eutheri⁹ laureacẽn. archiepus vocãte dño p̃sentẽ mõm reliq̃ss, ⁊ sctũs Quirin⁹ fili⁹ illustr̃ Philippi senioris: q̃ dñs fuit p̃anonie inferioris, id est vni⁹ pt̃s vngarie. ⁊ supioris id ẽ patrie hui⁹ vsq; ad Augustã. q̃ electus in romanoꝝ regẽ prim⁹ ex romanis impatoribꝫ fidẽ catholicã ⁊ sacrũ baptisma ad p̃dicatõeꝫ Origenis suscepit oĩm vocibꝫ eligeret ĩ archiepm laureacẽn. Qui postq̃ aliquot annos laureacensem feliciter gubernasset eccl̃siã, tandẽ assumptus est ad eccl̃siã acquilegien. p primate Post cui⁹ assumptionẽ beatus Maximilianus votis totius eccl̃sie acclamãtibus populis eligit ĩ archiepm laureacẽn. De q̃ generalis fama erat, q̃ similẽ nõ haberẽt virũ irrep̃hẽsibilẽ vita et in sctã ꝓuersatõe Quo renitẽte tandẽ victo ⁊ ad põtificũ culmen assumpto in hũilitate, modestia, charitate, tẽperantia ⁊ alijs virtutibꝫ amplius creuit ⁊ instetit opibꝫ pietatis, iustitie et misericordie. Recepta cẽm a btõ Sixto q̃ tũc romane sedi põfuit benedictõe reuersus suam, puinciã fidẽ catholicã ⁊ mores diligẽtissime p̃dicauit ⁊ ea ꝓbo q̃ dixit ope p̃ius fecit, exẽplo xp̃i q̃ cepit facere ⁊ docere, ignorãtes viuaciter illuminãdo, negligẽtes in via dei exhortãdo, pteruos arguẽdo, frigidos vera charitate inflammãdo, put bec et silia ad op⁹ boni pastoris ptinẽt. Quartũ signũ dilectõis dei est verbi dei delectabilis auditio ⁊ ꝓuersatio. Eccl̃i. iij. Qui diligũt illũ seruabũt mãdata illi⁹. Eidem⁹ cẽm q̃ amatores audiũt libẽter de amatis fari. Jo. viij. Qui ex deo ẽ ꝓba dei audit. ⁊ eiusdem. xiij. Si q̃s diligit me sermonẽ meum seruabit. Gre. Unusq̃sq; seipm interroget an deũ diligat si sermonẽ eius seruat. Hoc signũ habuit btũs maximilian⁹ q̃ ꝓmẽdatus p̃dicto pb̃itero noĩe Oranio mire innocẽtie ⁊ pbate sctitatis viro occulto tũ pter metũ p̃secutoꝝ vt eũ sacros apices et legẽ dñi in q̃ ipe pb̃yter satis pfectus fuit instrueret, quẽ ipe puer aure benuola ⁊ intenta libẽtissime audiẽs ⁊ tãq; patrẽ spũalẽ sp comitãs cũcta q̃ ab eo siue ab alijs religiosis ⁊ sapiẽtibꝫ didicit in vẽtre memorie recondẽs diligenter ruminare nõ desijt vt tanq; aĩal mundũ dñice aptaret seruituti. Quitũ signũ dilectõis dei ẽ de spũali defectu p̃rioꝝ ꝓtristatio, j. ad Coꝝ. xij. Charitas nõ gaudet iniq̃tati ss plus dolet. Aug. Qui nõ dolet de malo p̃mi non est in eo charitas dei. Et sic b. maximilian⁹ ꝓdolu it malis p̃rioꝝ, iõ errãtes ⁊ saucios pctoꝝ vulneribꝫ infundẽs oleũ ⁊ vinũ arguẽdo, obsecrãdo, imperãdo, ĩcrepãdo, ad pñiaꝫ vocare conabat in oĩ patia ⁊ doctria. Sextũ signũ dilectõis dei ẽ alioꝝ ad dei seruitiũ p uocatio. Unde q̃ Gre. Tanto ampli⁹ q̃s deũ

De sanctis simone et iuda

dilīgit quāto plures alios ad dei dilectōez adducit. Nā ꝑm Greg. Nullū tale deo sacrificiū sicꝫ zelus aiaꝝ. Hūc zelū habuit b. Maximilianꝰ. nā multos gētiles ꝛ paganos ꝙbꝰ adhuc plena erat sua ꝓuincia iste ꝑsens ꝑ suā ꝑdicationē et miraculoꝝ opatione ad fidem adduxit. et sctē matri ecclie extra quaꝫ nemo saluari pōt vniuit. Ideo de eo dicimus illud Ambrosij in sermone de ꝓfessoribꝰ ꝛ pōtificibꝰ. Quāte ergo huiꝰ sancti pris nri Maximiliani in eterna beatitudine sunt glie ꝙ tātoꝝ filiorū deuotōe letat. in xpo cui Jesu ꝑ euāgeliū nos genuit. ꝛ ꝙd in hac plebe et in nobis inuenit virtutꝫ ꝛ gre: de miscōia largitatꝫ dei ꝑ bulus sanctissimi pris nostri ꝑdicatōem atqꝫ oratōez q̄si de ꝙdā lucidissimo riuulo emanauit. Septimū signū dilectōis dei est aduersitatū ꝓpter deuꝫ libens batulatio. j. ad Coꝝ. xij. Charitas oia suffert. Greg. Qui fortiter amat oia eq̄nimiter portat. Ratio Berñ. Omnia grauia charitas facit leuia etiā mortē parui pēdit. Can. viij. Fortis vt mors est dilectio. Hoc signū habuit btūs Maximilianꝰ ꝙ oēs aduersitates huius mūdi ꝛ mortē ꝑ fide xpi gl'iosō martirio sustinuit. Nam postꝫ sanctus pōtifex in vinea dñi sollicite fere ꝑ triginta annos laborasset: appropinq̄nte vocatiōis sue termio accessit ad Celeyā locuꝫ sue natiuitatis in q̄ sciebat adhuc aliquos errores pullulare Hūcꝫ illos euellere summa diligētia conaret inuidēte sibi hoste salutis hūani generis ceptū negociū simł ꝛ vitā eiꝰ interrupit vna dies infausta. Mittit em̄ a Flumeriano ꝛ Carino cesaribꝰ bis tpibꝰ ꝙdaꝫ ꝑfectꝰ Eulaliꝰ ad vrbē Celeyā: vt insultꝰ bunoꝝ. tartaroꝝ. ꝛ aliaꝝ nationum ab oriēte venientiū cū fortissimis agminibꝰ freq̄nter has terras q̄ tunc romanis suberanꝫ ꝛ tributa soluebāt vastātiū cōpescet. q̄ multas ciuitates ptrāsiēs valida manu christi anos q̄s inuenit ad idoloꝝ sacrificia ptraxit. nolētes ꝯo sibi ꝓsentire diuersis cruciatibꝰ interemit. Ingressus ꝙ Celeyam hora tertia noctꝫ iussit clamare voce ꝑconia vt vniuersi vtriusq̄ sexus absq̄ dilatiōe ad tēplū martis ꝓuenirēt: eūcꝫ placarēt sacrificijs vt de hostibꝰ cū ꝙbꝰ erāt ꝓgressuri cōcederet triūphū. Ad cuiꝰ iussum cōcurrūt pagani multi: etiā ꝙ fidē xpi ꝑfessi sunt. alij timore pene. alij leuitate tbura ydolo cremātes ꝛ varias victimas offerentes. Qō audiēs beatus Maximilianꝰ ꝓstāter super hoc tyrannū arguit. ꝛ habita cum eo de fide christi longa disputatōe: cum ydolo sacrificare nollet: ductus ad phanum martꝫ capite trūcatus est extra muros vrbis Celeye: tpe btī Gay pape Anno dñi ducētesimo octuagesimonono q̄rto idus octobris Venientes aūt christiani nocte sepelierūt corpus eius iuxta ciuitatem humili sepultura ꝓpter metū paganoꝝ. Hūc ꝯo corpꝰ eius ad Patauiā trāslatum est: vbi cū beato Valētino requiescit. Ibi dñs plurima signa ꝛ miracła ꝑ merita ipsius sicut in vita sic et post mortē eius ostēdere dignatus est ꝛc.

De sanctꝫ Simone ꝛ Juda sermo. xc.

Si mūdus vos odit scitote ꝙa me ꝓiorē vobis odio habuit. Joh. xv.

Scribit btūs Aug. sup ps. viij. ꝛ bī in c. sex differētie. xxiij. q. iij. q̄ sex sūt differētie retributionū. Malicz reddere ꝑ mal' bona. non reddere mala ꝑ mal'. hec sūt bonoꝝ: sed ꝑmū meliꝰ. Nō reddere bona ꝑ bonis. reddere mala ꝑ bonis. hec duo maloꝝ sunt. ꝛ posteriꝰ deteriꝰ. Reddere bona ꝑ bonis. et mala ꝑ malis. hec duo mediocꝝ sūt. ꝛ ꝑus ꝓpinquū bonis. qō xps nō arguit sed plus oportere dic̄. ꝙa ꝛ ethnici ꝟ faciūt. posteriꝰ ꝓpinquū malis ꝓuenit tñ et bonis. vñ etiā lex modū vltiōis statuit dicēs. Oculum ꝑ oculo. dentē ꝑ dēte ꝛc. Judex em̄ nō odio ꝛ dilectōne iustīcie malum pene iflīgit malo ꝑ malo ab eo cōmisso. qō etiaꝫ deꝰ iustꝰ iudex fecit. pessime ꝙ agit q̄ reddit malū ꝑ bono. ad qō īducit iudiciū qō vtiq̄ iudei ꝯ xpm egerunt. nā cum mlta bona et innumera bñficia eis ꝓtulerit: mlta mala ei reddiderūt. verba obꝓbriosa. ꝓtumeliosa. ꝑ bonis verbis sue doctrine vocando eū seductorē ꝛ demonia cū ꝛ hmōi. verbera durissima flagelloꝝ ꝑ bonis miracłoꝝ ī eis factis. Refectōez felleā ꝑ refectōne sua suaui Demū retribuerūt malū morti ꝑ bono vite eis dato. totū ꝟ egit odiū eoꝝ. Ita etiam ex odio egerūt iudei ꝛ pagani ꝯ sctōs apłos ꝓsequndo eos vsq̄ ad mortē. ꝛ ꝑdixit eis saluatoꝛ dicēs. Si mūdꝰ vos odit scitote. ꝛc

¶ In ꝑsenti sermone erunt duo articuli, ꝓmus de odio dei, secundus de odio ꝓximi. ¶ Ad euidẽtiã ꝓmi nota q̃ odiũ dei ẽ duplex: scz actiuũ z passiuũ. ¶ Odiũ dei actiuum est q̃ ipse deꝰ odio habet ꝓcõres. De q̃ dic̃ Achior holoferni Judith. v. Deꝰ illoꝝ scz israelitaꝝ odit iniq̃tatez. Et. Jacob dilexi: Esau odio habui. ¶ Odit autẽ deꝰ nõ fm passionẽ q̃ ẽ cũ trãsmutatõe corꝑali sic odiũt aialia: q̃ deus icorꝑoreꝰ est, nec etiã odit cũ mutatõe affectꝰ z voluntatis sicut odit angelus z hõ q̃ variant in affectibꝫ et motibꝫ volũtatis, deꝰ aũt imutabilis est z vnicũ voluntatẽ actũ habet: q̃ nõ differt a a sua volũtate z essentia. ¶ Est g̃ odiũ dei ad creaturã ipsa subtractio gr̃e: vl̃ non ꝓferre eã: z punitio pcti. ¶ Et q̃ oĩs creatura inq̃ntũ creatura est bona, q̃a a deo facta. Ideo bñ dr Sap. xj. Diligis oĩa q̃ sũt z nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti. ¶ Et sic ñ odit nec punit peccatorẽ inq̃ntũ creaturã, sed inq̃ntũ pctorem, id est rõne mali qõ ipse deꝰ nõ facit. ¶ Quãuis aũt odiat oẽm iniq̃tatem, ꝑcipue dicit Salomõ deum sex odire, z ꝓmaxie septimũ quod addit. ¶ Dicit em̃ puer. vj. Sex sunt q̃ odit dñs z septimũ detestatur aĩa eiꝰ. Oculos sublimes. i. superbos z arrogãtes, linguã mẽdacez q̃ scz ẽ habituata in mẽdacijs dicẽdis, manꝰ effundẽtes sãguinẽ inocuũ. i. crudeles z homicidas, corꝺ machinãs cogitationes pessimas vt faciẽtes cõiuratões z pditões tractãtes, pedes veloces ad currẽdũ in malũ. i. q̃ ꝑcipitãter et sine ꝓsideratõe festinãt ad mala. testẽ falla cẽ id ẽ mẽdaciũ in iudicio. septimũ est q̃ seminat inter fratres discordias. ¶ Secũdus odiũ ꝺi ꝺr passiuũ q̃ eũ odiũt puersi pctõres. Et de isto sunt tria declarãda, ꝓmũ ꝺr modalitas, scõm causalitas, tertium grauitas. ¶ Primũ ꝺr modalitas. ¶ Vbi videndũ est quõ deꝰ possit odio haberi vt dic̃ ꝑs in themate, z in eodẽ c. dic̃. Viderũt z oderũt me z pr̃em meum. ¶ Odiũ declarat sctus Tho. ij. q. xxxiij. ar. j. dicẽs. Odium est q̃dã motꝰ appetitiue potẽtie q̃ nõ mouetur nisi ab aliq̃ apꝓhẽso. Deꝰ aũt dupl̃r apꝓhendi siue cognosci põt ab hoĩe. Uno mõ fm seipm vt cũ p essentiaz videt. Alio mõ p effectꝰ suos. qñ vicz inuisibilia dei p ea q̃ facta sunt intellecta ꝓspiciunt. Deꝰ aũt per essentiã suã est ipa bonitas quã nullꝰ odio potest hr̃e. q̃a de rõne boni est q̃ ametꝰ. Et ideo ipossibile ẽ q̃ aliq̃s deũ p essentiã videns odio eũ habeat. ¶ Effectuũ aũt dei q̃dã sunt q̃ in nullo pñt esse ꝓtrarij volũtati hũane, vt creare, bñfacere, esse, viuere, ĩtelligere, q̃dlibet eoꝝ est appetibile z amabile oĩbꝫ. vñ fm q̃ deꝰ apꝓhendit vt actoꝝ horũ effectuũ: nõ põt odio haberi. ¶ Quidaz sunt effectꝰ dei q̃ repugnãt inordinate volũtati hũane: sicut est inflictio pene z coercio siue exhibitio, cohibitio pctoꝝ p legẽ diuinã q̃ volũtati p pctm̃ deprauate repugnat. z iõ in ꝓsideratõe taliũ effectuũ deꝰ ab aliq̃bꝫ odio habet: inq̃ntuz scz apꝓhendit vt pctoꝝ, phibitoꝝ z afflictoꝝ. z fm hãc ꝓsideratione põt declarari. ¶ Secundũ de odio dei qõ dicit causalitas. Ad cuius euidentiam nota q̃ deus potest odio haberi ab aliq̃bꝫ triplr̃. z ex triplici causa. Primo q̃ phibitoꝝ pctoꝝ, scõo q̃ inflictoꝝ aduersoꝝ. z tercio q̃a impeditoꝝ cupitoꝝ. Prio aliq̃ deus odiũt inq̃ntuz est phibitoꝝ pctoꝝ. Exꝑ em̃. q̃ deꝰ phibet aliq̃ mala q̃ aliq̃ vellẽt facere sed ꝓscia remordet et non sinit ita libere agere sine stimulo remordẽte, vel etiã quia alij nõ assentiunt in malis voluntati eorũ: ducti exhibitione dei: ideo odiũt deũ q̃ talia phibuit. Secũdo aliq̃ odiũt deũ, ꝓpter aduersa z penas q̃s sustinẽt a deo, z de numero hoꝝ sunt dãnati. ¶ De q̃bꝫ ꝑs. Superbia eoꝝ q̃ te oderũt ascẽdit sp̃. Nõ tñ q̃cũq̃ odit penas: odit deũ, nã multi odiũt penas q̃ tñ ex reuerẽtia diuine iusticie eas sustinent patiẽter. Vñ dicit Aug. x. cõfeꝭ. q̃ deus mala penalia tolerare iubet nõ amare sed, prũpe in odiũ dei puniẽtis tanq̃ iniuste puniat, qõ faciũt dãnati, hoc est odire diuinã iusticiã. Tertio aliq̃ odiũt deum cum non ꝓspere succedit eis quod volunt quod tamẽ ptinet ad magnum beneficium dei. Unde dicit. ij. Machab. vj. Non sinere peccatoribus ex sententia agere, id est fm desiderium eorum, sed statim vltiones adhibere magni beneficij indicium est.

¶ Tertium de odio dei declarandũ dicitur grauitas. Est autem odium dei maximũ z grauissimũ omniũ peccatorũ quia opponitur dilectioni dei quod est optimũ hominis, optimo em̃ opponitur pessimum fm Philosophũ. viij. Ethicoꝝ. Hoc magis declarat sanctꝰ Thomas scda scõe. q.

xxxiij, ar. ij. Omne enī pctm̄ mortale cōsistit in volūtaria auersione a deo, hec autez auersio p se q̄dē importatur in odio dei, in alijs pctis p aliud z q̄si p quandā pticipationem. Sicut enī volūtas p se inheret ei qđ amat, ita p se refugit qđ odit. Unđ q̄n alijs odit deum: volūtas eius fm se auertit a deo, sed in alijs pctis puta in fornicatione voluntas nō auertit a deo fm se sed fm aliud, inq̄tū scz appetit inordinatā delectationē q̄ habet annexā auersiōez a deo Semp aūt id qđ est p se principaliꝰ ē eo qđ est p aliud. Unde odiū dei est grauius inter alia pcā z ptinet illud ad pctm̄ in spiritūscti: put est speciale genus pcti. Ideo aūt nō cōputat inter species eius q̄a repit in q̄libet specie ipsi⁹. Est etiam illud pctm̄ grauiꝰ infidelitate, ratio enī pcti infidelitatis est ex odio dei, circa cuiꝰ veritatē est fides, et iō sicut cā est potior effectu: ita odium dei maiꝰ pctm̄ est q̄ infidelitas. Quantū aūt ad secūdū articulū q̄ erit de odio p primi In q̄ tria veniūt declarāda. Primuz dicit diuisio, scōm fructificatio, tertiū punitio. ¶ Ad euidētiā primi nota q̄ duplex est odiū hoīs, scz iusti z cū discretōne, impij z cū malignatōe. Primo iusti habēt odiū ad tria mala scz offense deitatis, praue societatis, et nociue ppinq̄tatis. Prio iusti odiūt offensam deitatis, id ē oēm iniq̄tatem z pctm̄ inq̄tuz est offensa dei z ptra ratōnē z salutez, ppriam siue sit in se siue in alijs iuxta illud ps. Oēm viā iniquā, id ē iniq̄tatis actum odio habui, sicut aūt odire in se vicia z q̄ impediūt salutē est licitū z sanctū odium fm illud ps. Iniq̄tatem odio habui: sed nō ppie odium est, ita z odire vicia alioꝝ: z qđ in eis est impedies ppriā salutē: laudabile z virtuosum, ps. Perfecto odio oderā illos, s. pctōres detestādo vicia eoꝝ. Discernūt nanq̄ iusti naturā a culpa in odio suo, nā ita odiūt culpā in se z in primis q̄ diligūt naturaz, z merito q̄a creatura inq̄tū creatura a deo est z bona: ideo diligēda z amāda. Signū autē huiꝰ scz q̄ diligāt naturā z odiūt culpā est q̄ cū videt indigentiā nature subueniūt illis q̄z vicia odiūt. Et hoc est qđ ait Aug. Sic diligēdi sunt hoīes vt eoꝝ nō diligant errores, qz aliud est odisse qđ fecerūt scz pctm̄ z aliud qđ facti sunt, id est naturā qđ vtiq̄ licz

Et Leo papa dicit in c. Odio, lxxxvj. dist. Odio habeant pctā non hoīes. corrigant timidi, tolerent infirmi, z q̄ castigare seueri⁹ necesse est, nō seuiētis animo plectant sed medētis. et qz eiusdez rōnis est velle alicui bonū z appetere alicui aliq̄d malū qđ pcederet in bonū ei⁹. Sicut desiderare absciōnē man⁹ vt seruaret vita hoīs. Ideo recte iusti optāt aliq̄ mala tpalia pctōribꝰ vt emēdent de iniq̄tatibus suis. Tale odiuz habuerunt sancti apli Simō z Judas ꝯ duos magos zaroen et arphaxat q̄s sctus Mathe⁹ de ethiopia fugauerat corrigēdo et detegēdo pstigia eoꝝ, sanādo eos q̄s arte magica imobiles z mutos fecerūt impōcādo eis malū pene p serpētes. vt saltez sic puniti ꝓuerterentur: qđ tñ minime fecerūt vt hī ex legēda, cuiꝰ ptē hic applica. Secūdo odit iust⁹ prauā societatē ex eo q̄ miꝰ nocere pōt. iuxta illud ps. Odiui ecclesiaz malignantiū. Et pcipue societas hereticorū odiēda est z vitāda. quia vt dicit aplus Sermo eoꝝ vt cancer serpit. Et Jesus syrach Ecī. xxv. dicit. Tres species odiuit aīa mea. pauperē superbū. diuitē mendacez. et senē fatuū z insensatum. Paup superbus est q̄ rebꝰ tpalibꝰ indigēs ita se habet in exteriori apparatu ac si diues esset, vel q̄ est vacuꝰ scia z intellectu ponit se ad ardua z difficilia, vl q̄ virtutibꝰ ꝓuus magna de se extimat. Diues est magꝰ detestabilis in mēdacio, q̄a nō habet occasionē mētiendi scz necessitatē, vel diues in virtutibꝰ z sciētijs cuiꝰ mēdaciū multū nocet. Senē fatuū in locutiōibꝰ vanis z lasciuis, insensatū q̄ ad ꝓgnitōez spūaliū. Tertio odit iustꝰ nociuā ppinq̄tatē, ppinq̄ em̄ hoīs cōiter nō querūt nisi terrena de eis honoꝛes, diuitias, et huiusmodi q̄ impediunt salutē ppriā, z diligere eos z hmōi esset assentire volūtati eoꝝ z tradere se mōo, qđ fiēdū nō est s̄z detestandū, z odiēdi sūt q̄tū ad ista, i. habēdi in displicētia. Et sic intelligitur illud qđ xps ait Lu. xiij. Qui nō odit pr̄em z matrē frēs z sorores ꝛc. nō pōt esse meꝰ discipulus. Et illud Job. xij. Qui odit aniam suā in hoc mundo id est quantū ad ea que sunt mūdi vt vicia z pcā z delectatōnes carnis detestando z vitādo: in vitā eternā custodit eā Sunt enī in hoīe due ptes scz intellectiua z sensitiua. Intellectiua seu rō que sp opta

tur et hortat ad optima: appetit virtuosa et odit vicia ꝛ pcã, ꝛ ꝙa ista est pars ꝓncipalis in hoie, ideo ꝙ virtuose viuit vere diligit seipm ſm rõnem: ꝛ ꝓtuose odit se scilicz ſm ptẽ sensitiuã que est inferior ps in hoie et nõ appetit nisi placẽtia carni: etiam si sint viciosa. Odire g aiaz suã in hoc mũdo est odire vicia ꝛ delectabilia ſm mũdũ ꝛ carnẽ vbi est pctm, et talis ꝓprie loquẽdo non odit sed vere diligit se: ꝙa in vitã eternã custodit aiam suaz rõnalem vt intret in eam. Secundũ odiũ est impij ꝛ cũ malignatõe de ꝙ ꝛ Gen. xxxvij. de fratrib Joseph ꝙ oderunt eum: nec poterãt ei quicq̃ pacifice loq̃. Et de egyptijs Exo. j. ꝙ oderant filios israel. ¶ Pro cui⁹ euidentia nota ꝙ pueri odiũt deũ, seipsos ꝛ primũ. Primo odiũt deũ in q̃ntum est punitor scelerũ suoꝝ ꝛ flagellat ꝛ phibet mala q̃ optãt ppetrare: sed aliqñ nõ valẽt, et de hoc dictũ est supra in ꝓmo articlo. Secõo mali odiũt seipos cõmittẽdo pctã mortalia aut pmanẽdo in eis, qz p hoc occidũt aniaz suas priuãdo eas gr̃a ꝛ glia ꝛ exponendo eas eterno igni. Ideo dicit ps. Qui diligit iniqtatẽ odit aiam suã q̃ntum scz ad ptẽ intellectiuã que est ꝓncipalior, nã q̃ntum ad ptẽ sensitiuã nimis se diligit. Tertio mali odiũt ꝓximos intẽdẽtes malũ eoꝝ inq̃tũ malũ, id est solũ in nocumẽtũ eoꝝ. ¶ Et tale odium ꝓximi sp est pctm ꝛ speciale pctm distinctũ ab alijs ꝛ mortale qñ est ſm deliberationem rõnis. Qñ aũt sit mortale hr̃ ex scriptura, dicit em̃. j. Joh. iij. Qui odit fratrez suũ homicida est scz aie sue, sed nõ occidit aia nisi p mortale, ꝙa mortale gratiã extinguit q̃ est vita spũalis aie. Et iterũ. j. Joh. ij. Qui odit fratrẽ suũ in tenebrís est, tenebre aũt spũales sunt pctã. Et Leui xix. ꝓcepit dñs. Ne oderis fratrẽ tuũ in corde tuo sed facere ꝫ ꝓceptũ est pctm̃ mortale. Odiunt aũt mali cõiter bonos. Rõ est, ꝙa vt dicit Salustí⁹. Veritas odium parit, ꝛ iusti veritatẽ dicũt reprehẽdẽtes malos cũ oporꝛtet. Sic odiebat Achas Micheã dicens Nõ ꝓphetat nisi malũ ꝛ idcirco odi eũ. iij. Reg. xxij. Propter quod christus dicebat Jo. vij. De odit mũdus qz testimoniũ ꝓhibeo de illo ꝙa opa ei⁹ mala sunt. Ita odiuit quedã puella dyaconũ sanctũ quẽ aplí sancti ab infamia liberauerũt dic vt in legenda ꝛc. ¶ Secundũ de odio ꝓximi declarandũ dicit fructificatõis. Ad cuius euidentiã nota ꝙ odiũ ꝓducit tres fructus pessimos. Primus dicit induratõis, secund⁹ crudelitatis. terci⁹ damnificationis. Primus fructus malus odij dicit induratõis. Indurat em̃ odium cor terribiliter vt merito de odiente possit illud verificari qđ dicit de diabolo Job. xlj. Cor ei⁹ indurabit quasi lapis. Cõditiones aũt duri cordis ponit Berñ. in li. de ꝓsideratõne dicẽs. Cor durũ est qđ cõtritione nõ scinditur, pietate nõ emollit, ꝓcibus nõ flectit, minis nõ cedit, flagellis obdurat. Hec oĩa impleri vident in odiente, nã cor eius non põt habere cõtritionẽ, vñ nec in ꝓfessione absolutionẽ nec veniam nec cõmunionẽ. Expresse em̃ dicit in. c. falsas. de pe. dist. v. ꝙ talis ꝙ odiũ tenet ĩ corde admitti nõ debet ad penitentiã scz ꝙ absoluat a cõfessore. ꝛ quãto magis pmanet in odio tãto magis indurat. Pietate nõ emollit talis, quia et si videat inimicũ in aduersitate nõ cõpatitur, sed appetit ei maiora mala vsq̃ ad cõsumptionẽ. Sicut iudei odientes christũ nõ fuerũt moti pietate ad ipm cũ viderent eum terribiliter flagellatũ, qđ tñ fecit pylatus flectendo eos ad pietatẽ erga eum, sed omnino voluerũt eum crucifigi vt satiarentur de penis ei⁹ acerbissimis. Item odiens nec flectit ꝓcibus. Nã si amici et vicini religiosi et ꝓbati deꝓcent tales vt odia dimittãt et inimicicias nõ acquiescũt, quinimo nec ꝓcibꝫ ei⁹ ad quẽ odiũ habẽt etiã iniuste flectunt ꝓcibꝫ. Sicut nec iudei ꝓcibꝫ Stephani orãtis p lapidãtibꝫ quẽ iniuste oderãt. Item nõ cedit minis odiẽs, qz ꝛ si fiãt ei ꝓminatões a ꝓdicatoribꝫ multoꝝ malorũ q̃ de⁹ p odio infert ꝛ ꝓcipue eterne damnationis nõ videt curare sed nec minas dei. Item odiẽs flagellis obdurat, nam incurrit dãna ꝛ infirmitates mortẽ famulie sentit et tñ odiũ tenet, vñ ꝛ ĩ nouissimo male habebit, sic dicit sapiẽs. Cor durũ male habebit in nouissimo, quia in morte cum odio transiẽs a demonibꝫ cruciandus ad infera descendet. Secundus pessim⁹ fructus odij est crudelitas, nulli placere sinit odium nec amico nec cõsanguineo. Cayn ex odio ita crudelis factus est vt nõ parceret germano abel innocẽti. Egiptij qz oderãt

hebreos. vt habet Exodi. j. affligebāt eos multis modis et obprobriis: adeo crudeles effecti ad eos vt mādaret Pharao oēs mares cū nascerent submergi i flumīe. qd crudelius esse poterat. Irat⁹ Herodes ex odio quē cepit ad regē iudeoꝝ receter natum scz xpm vt occideret eū: occidit oēs pueros etiā filios ꝓprios a bimatu et infra in finib⁹ Bethleē reptos. vt hr Math. ij. Lācea Lōgini militis nō fuit ita crudelis sicut est odiū. qa illa trāsuerberauit corp⁹ mortuū. odiū aūt aīam viuētez z aliqn corpus. Tertius fructus odij est damnū. Nā odiū grit in exoso septē genera dānorum vel siml vel sepatim. z in qlibet ē mortale. Primus in substātia appetēs q ipsam amittat vel diminuat. z ad hoc opaī si pōt p se vel p alios. Secūs in fama. qa detrahit sibi et bona audita de eo querit dicēs malā intentionē habere. Tertio in patria. qa querit quō expellaī de ciuitate vel saltē hoc desiderat. Quarto in familia. qa appetit infirmitates vel mortē filiorū vel dānationē z iniurias eius. Quinto in libertate. qa appetit q incarceretur. ꝓpter debita vel alias. etiaz q seruituti subdyciaī. Sexto in corpe. quia cupit illum infirmari vel mori. vnde z impcaī ei multas maledictōes. z si ipe nō velit p se occidere optat tñ vt alius vel de⁹ hoc faciat in vindictā sibi. Septimo in aīa. quia vellet aīaz eius ad inferna descēdere. Quodlibet horū qs appetēs p̄ximo ex odio mortal'r peccat. Ita non fecerunt sancti apli Simō z Judas. sed salutē p̄ximoꝝ valde dilexerūt: ita q in Persia p annū z tres mēses plus qs sexaginta milia hoīm cum rege querterūt. vt hr in legē da: quā hic applica. Tertiū de odio p̄ximi declarandū ē punitio. De q loquitur ps. Posuerūt aduersum me mala pro bonis z odiū p dilectōe mea Cōstitue sup eū pctōrem z diabolus stet a dextris eius. Cū iudicaī exeat condēnatus zc. Ubi tāgit triplex punitio odij. scz tpalis. spūalis. z infernalis. Primo punitio tpalis. ibi Cōstitue sup eū peccatorē id est constitues sup odientem pctōrem. scz ad dominādū et affligēdum. Sic accidit odientib⁹ q in punitionē pctī eoꝝ de⁹ subdycit eos pctōrib⁹ qui affligant eos. Sicut factū est in iudeis christū odientib⁹ p Titū z Uespasianū. Ideo dicēs. Dñatī sunt eoꝝ q oderunt eos. Secūo punitio spūalis notaī ibi. Diabolus stet a dextris eius. Dextra spūalis bois est op⁹ de genere bonorū. vt elemosine. ieiunia. et hmōi. Sed stat diabolus ad dextrā odiētis qz tollit sibi fructū oīs boni opis. Vnde vt ait aplus. j. ad Coꝝ. xiij. Si distribuero oēs facultates meas in cibos pauperū. et si zc. nihil mihi pdest scz ad meritū sine charitate hec faciēdo. ideo vt ait Augustin. Tolle charitatē: odiū tenet. nil ita contrariū charitati vt odiū. impossibile est q charitatē dei inesse vbi est odium. ꝓpter qd diabolus a dextris ei⁹ stare dicīt scz ad auferendū sibi fructū. Tertio punitio infernal'no taī ibi. Cū iudicaī scz in morte a deo exeat cōdemnatus ad penas eternas. sicut patz in pabola Math. xviij. de seruo debitore decē miliū talentoꝝ. q ex eo q noluit ꝓseruo dimittere cētuz denarios: qd signat retentionē odij ex iniuria recepta tradidit eū tortoribus id est demonibus qusqz redderet vniuersum debitū. qd exponīt de odio. p̄pter quod qs moriens cū eo ꝓdemnaī ad penā inferni. Ita ꝓpter odiū duoꝝ magoꝝ pdictoꝝ euenit: q ictu fulminis in carbones sunt ꝓuersi z ppetuis cruciatib⁹ addicti. qa in ciuitate qdaz noie Semair. lxxx. pōtifices ydoloꝝ ꝓtra eos cōcitauerunt. p quos in tēplo solis sunt trucidati. Applica hic leg endā vsqz ad finem zc.

¶ Sermo alí⁹ de sanctis Simone z Juda apostolis. xcj. wann. xviij.

Amis honora. n ri sunt amici tui deus. nimis cōfortat⁹ est principatus eorū. ps. cxxxviij. et canīt ecclesia in officio hodierno. Quantū p̄ ceteris dei sanctis sint honorādi apli liquet ex multis singularibus p̄rogatiuis qbus christus dñs illos p̄ ceteros honorauit z magnificauit. Ipsi em sunt qbus dñs p̄mus tradidit corpus z sanguinē suū in cibum z potū: et vt alijs in sui memoriā darēt z ipi celebrādo sumerent p̄cepit. cū dixit. hoc facite in meaz cōmemorationē Pl sunt qb⁹ p̄mum dñs dedit ptātem remittēdi z retinēdi pctā dicēs. Quoꝝ remiseritis pctā remittunt eis z qꝝ retinueritis pctā retēta sūt eis. Hi etiā sūt q familiariter cū dño hic in mundo viverūt.

quos et dñs instituit iudices super duodecim tribus israel dicēs, Vos sedebitis super sedes, xij. iudicātes duodecim tribꝰ israel. hoc est oēs viuos et mortuos. Erūt em̄ assessores xpi dñi in finali iudicio. Ideo merito sunt a nobis honorandi. qz ꝓpheta testante sunt nimis honorati. q̄si di. Tantū honorē nō valemus eis hic impendere in hoc mūdo quin sint maiori honore digni. Specialiter aūt a nobis sunt honorandi hodie sancti apli Symon z Judas q̄bus nō solū ea q̄ dicta sunt cōueniunt. Sed et etiā ampliori ꝓgatiua relucēt. qz cognati sunt xpi dñi. qz filij sororis virginis bñdicte. quoꝝ pater Cleophas. Ideo bñ de eis recitaf thema ꝓmissum. Nimis honorati sunt amici tui deus zc̄, vbi supra. Pro gra dicam⁹. Aue maria. In bis ꝓbis duo nobis insinuant ad laudē beatoꝝ apl'oꝝ. Simonis et Jude vicz ipoꝝ honor et principatus siue dominiū. honor tangit cū dicit Nimis honorati sunt amici tui deus. ꝑncipatus vero siue dominiū vel auctoritas cū subiungit. Nimis cōfortatus est principatus eoꝝ. scz a xpo dño q̄ eos ꝓncipes cōstituit sup omnē terrā. Circa primū est aduertēdū q̄ glo. exponit h̄ ꝓbū nimis. i. valde vel vltra q̄z dici posset. Sunt ergo valde honorati vel honorandi apli quoꝝ hodie festū agim⁹ qz amici dei. Dicit em̄ ꝓpheta. Nimis honorati sunt amici tui de⁹. Et saluatoꝛ Joh. xv. eos alloquit vnacū alijs apl'is dicēs. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ ꝑcipio vobis. Et iterū ibidē. Vos aūt dixi amicos qz quecūq; audiui a patre meo nota feci vobis. Et Luc. xij. Dico aūt vobis amicis meis ne terreamini ab his q̄ occidūt corpus z post hoc amplius nō habent q̄d faciāt. In quo aūt pōt q̄s ampli⁹ honorari q̄z vt veri dei veraciter appelletur amicus. Si em̄ honorificū reputaf inter amicos terreni regis ascribi q̄nto plus debet honorabile reputari celestis regis esse amicū. O Pro quo notandū q̄ inter veros amicos debēt esse tria. Cōmunitas euentuū. cōmunicatio secretoꝝ. et ꝓmunio voluntatū. Cōmunitas euentuū ita q̄ id q̄ vni accidit boni siue mali sibi factuz reputet et de eo tāq̄ sibi exhibito gaudeat vl doleat. Cōmunicatio secretoꝝ ita q̄ vnus alteri secretū suū nō abscondat. Cōmunio voluntatū id est q̄ vnus ab alterius volūtate nō discordet. Sed dolendū est. quia heu tales amici rarissime nūc inueniunf q̄ bus hec tria cōuenirent quin potius verificāf de amicis ea q̄ scripta sunt Eccā. vj. Est amicus ꝑm tps suū z nō ꝓmanebit in tpe tribulatōis. et sequit. Est et amicus q̄ cōuertit ad inimiciciā. et est q̄ odiū et rixā et cōuicia denudabit. Et iterum ibidē. Est amicus socius mense et nō ꝓmanebit i die necessitatis. Et post pauca dicitur de vero amico. Amico fideli nulla est ꝓparatio. nō est digna ponderatio auri et argēti contra bonitatē fidei illius. Ecce iam audistis q̄les sunt ꝓditiones amici falsi z ficti. z q̄les amici veri. Nā ex supradictis tribus ꝓbatur fidelis amicicia. q̄ tria vtiq; xps dominus habuit ad suos discipulos q̄s amicos suos dixit. et nō solū ad illos. sed z ad oēs q̄ voluntatē eius faciūt. Primo q̄ erat cōmunitas euentuū inter xpm et apostolos. xps em̄ tā insolubili charitate sibi conunxit apl'os vt ipoꝝ euent⁹ reputaret suos. vñ eis dixit. Qui vos audit me audit z q̄ vos spernit me spernit. et qui vos recipit me recipit. Mat. x. et Luc. x. Et nō solū ꝓ illis duodecim dixit hoc sed ꝓ oībus q̄ faciturī erāt voluntatē ei⁹ vt supra dixi. Propter quod Paulo dicebat Act. ix. Saule saule q̄d me ꝑsequeris: durū est tibi cōtra stimulū calcitrare. qz illud q̄ saulus fecit cōtra xpianos xps sibi factū dixit. q̄si diceret. ꝑsequēdo xpianos me ꝑsequeris. Idē q̄z Petro q̄renti. Dñe q̄ vadis. rñdit. Venio romā iterū crucifigi. Ipe quidē impassibilis regnabat in celis et tñ passibilē se dixit in terris. quoniāz sua reputat esse suoꝝ et suoꝝ reputat esse sua. Vñ dicebat. Volo pī vt vbi ego sum illic sit et minister me⁹ Joh. xij. Et iterū Jo. xvij. Pater q̄s dedisti mihi volo vt vbi ego sum et illi sint mecum vt dilectio qua dilexisti me in ipis sit et ego in ipis vt sint vnū sicut z nos vnum sumus. Sc̄dō xps apl'os tā sincera amicicia sibi copulauit q̄ suoꝝ eos fecit cōscios secretoꝝ. Juxta illud. Jā nō dicā vos seruos sed amicos. qz seruus nescit q̄d faciat dñs eius. vos aūt dixi amicos qz oīa q̄cūq; audiui a pīe meo nota feci vobis vbi supra. Jo. xv. P Sed diceret q̄s. quō verū est q̄ oīa q̄cunq; audiuit a patre nota

L

fecit aplis cū dicat postea Jo.xvj. Adhuc multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare mō. Ad hoc rñdet Jnno. in q̄dā sermone de aplis. Considerandū est quis hoc dixerit, ille pfecto q̄ dixit et facta sunt, q̄ cūcta fecit anteqū fierēt, cui sunt futura pterita. vel poti⁹ cui sunt vniuersa ꝑ ñtia tā pterita q̄ futura: qm̄ q̄ viuit in eternū creauit oīa simul. Ecc̄i.xviij. Quedā ergo q̄stū ad ipm notificauit xp̄us aplis q̄ q̄stū ad illos notificanda erāt eisdē. Vñ inq̄t Joh. xvj. Cū venerit ille spūs veritatis docebit vos omnē veritatē. xp̄s ergo tāq̄ ver⁹ amicus reuelauit aplis suis occulta, sic ꝫ q̄cūq̄ audiuit a patre nota fecit aplis nō ante passionē suā sed post ascensionē i celū mittendo eis spiritū sanctū, licet illud tūc esset futurū cū diceret, tñ sibi erat tāq̄ ñs. z iō oīa q̄ audiuit a ꝓe saltē eis ad salutē necessaria reuelauit eis. Ad hūc sensum intelligitur verbum xp̄i et tūc nō est cōtrarietas. Tercio apli bñ dicebāt veraces amici dei ꝓpter cōmunionē et vnionē voluntatū cuz deo, ipi eñ tanq̄ veraces amici voluntatē dñi sui pfecerunt sicut eis dixit vbi supra. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ precipio vobis. Et iterū. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit Jo.xiiij. Et iterū. Qui fecerit voluntatē ꝑris mei q̄ in celis est ipe meus frater z soror et mater est. Mat.xij. Quapropter extendēs manus suas in discipulos ait. Hec est mater mea, et fratres mei hi sūt. Et ideo nimirū q̄ ipe animā suam ꝓ eis posuit et ipi ꝓ illo aīas suas posuerūt. Maiorē aūt charitatē nemo habet vt aīam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis Joh. xv. Q̄ō fecit xp̄us et discipuli eius. Vñ et apli gaudētes ibāt a cōspectu concilij qm̄ digni habiti sūt ꝓ noie Jesu ꝓtumeliā pati. Act.v. Memores eñ erāt apli verboz magistri sui dicētis. Qui me ꝓfessus fuerit coram hoīb⁹ cōfitebor et ego eum coram patre meo, et q̄ me erubuerit et sermones meos: hūc erubescet filius hoīs cū venerit in maiestate sua z ꝑris z sctoz angelorū. Lu.ix. O vtinā hoc attenderēt multi q̄ sibi verecundiam putāt ꝓdicare ꝙbū dei, multi etiā verecundant de bono ope z ꝓpter verecundiam sepe ab incepto desistūt. Timendū est in illis verificari verbū saluatoris iam expressum. Ecce iam patz quō apli dei Symon et Judas et alij oēs sunt nimis id est valde honorati z honorādi. vtiq̄ valde honorati, q̄a amici singulares et veri xp̄i dñi ꝓpter cōitatē euentuū, cōicationē secretoz et cōmunionē voluntatū ad sensum expressum. Et hinc est q̄ ex mag̃ amicicia z charitate ad xp̄m beatissimi apli Symō z Judas ꝓ xp̄o mori nō timuerūt bñ ꝓsiderantes verbū amici sui dñi dicētis. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidūt corpus: aīam aūt nō ꝑnt occidere Vñ et ipi pariter ꝓ xp̄o trucidati sunt per pontifices tēploz. postq̄ suis orō ibi simulacra ꝓfregerūt et cū tūc magna esset serenitas duo magi ictu fulguris in carbones sunt versi z templū tripharie scissum, sicut clarius hoc refert legēda eoz. Q Circa secundū vicz principatū vel dominium apl'oz est notandū ꝑm Jnnocentiū vbi supra, q̄ tria sunt ex q̄bus ꝓmendat̄ ꝓncipatus siue dominiū apl'oz. scz dignitas, auctoritas, et potestas. De dignitate ait veritas aplis Luc.xxij. Vos estis q̄ ꝑmansistis mecū in tentationib⁹ meis et ego dispono vobis regnū sicut pater me⁹ mihi disposuit vt edatis et bibatis sup mensam meā in regno meo. O quāta dignatio dñi, q̄nta dignitas serui, vt vicz ser⁹ dño coheres ꝓstituatur in regno, edatq̄ panē vite q̄ de celo descēdit, et bibat vinū qō de latere xp̄i ꝓfluxit: sup mensam altaris in regno ecclesie militātis. De his etiā aplis z eoz dignitate dicit ad sponsam ꝑ ꝑs, i. ad ecclesiā militantē. Pro patrib⁹ tuis nati sūt tibi filij cōstitues eos ꝓncipes sup omnē terrā. Duodecim eñ apli nati st̄ ecclesie ꝓ duodecim patriarchis totidēq̄ ꝓphetis: q̄s ipa ꝓncipes ꝓstituit sup oēm terrā. Qm̄ ipi sūt ꝓncipes xp'oz q̄ cum deo Abraam ꝓgregati sūt. Sicut filius dei ⁊ de⁹ Abraā Jsaac et Jacob cū q̄ erāt ꝓgregati apli. Est tñ verum q̄ iste ꝓncipatus nō ꝓfert dominiū st̄ tribuit mysteriū: qm̄ interdicit dominatio et indicitur ministratio. Juxta qō dñs ait aplis vbi sup. Principes gentiū dominātur eoz z q̄ potestatē hñt sup eos benefici vocant. vos aūt nō sic st̄ q̄ maior est inter vos erit sicut minor, z q̄ ꝑcessor sicut ministrator. q̄ q̄ se humiliat exaltabit. Vñ scriptū est Ecc̄i.iij. Quāto maior es humiliate in omnib⁹. Et eiusdē.xxxij. Rectorem te

posuerũ noli extolli sed esto in illis quasi vnus ex ipis, quãto eñ humilior est sublimitas tãto sublimior est humilitas. Ideo sint humiles q̃ volũt esse sublimes. Hcõo principat⁹ apl̃oꝝ ꝯmendat ex autoritate, quã autoritatẽ dñs apl̃is ꝯmendauit cum dixit. Accipite spiritũ sanctũ quoꝝ remiseritis peccata remittũt eis: et quoꝝ retinueritis retẽta sunt. Jo. xx. Facti aũt sunt ꝑncipes tã corpoꝝ q̃ iudices aiaꝝ. qz cũ sederit filius hois in sede maiestat̃ sue sedebunt et ipi sup sedes duodecim iudicãtes duodecim tribꝫ isr̃l. Mat. xix. ℟ Ubi dicit Jnno. q̃ numer⁹ duodenar⁹ sit specialiter sacratus in duodecim apl̃is, ĩ duodecim ꝓphetis, in. xp̃i. patriarchis, in. xp̃i. explozatoribꝫ, in. xp̃i. principibꝫ, in. xp̃i. tribubus, in. xp̃i. fontibꝫ. xp̃i. lapidibꝫ. et. xp̃i. sedibus. in. xp̃i. horis. xp̃i. mensibus. et. xp̃i. annis. in. xp̃i. signis. xp̃i. stellis. et. xp̃i. gemmis. in. xp̃i. portis. xp̃i. angelis. et. xp̃i. fundamentis. in. xp̃i. virgis. xp̃i. cubitis. xp̃i. cophinis. in. xp̃i. phialis. xp̃i. acitalibꝫ. et. xp̃i. mortariolis. in. xp̃i. bubalis. ĩ. xp̃i. leunculis. et. xp̃i. arietibus. Est aũt numer⁹ supabundãs cõstans ex duobꝫ senarijs significantibꝫ pfectionẽ cogitatõis et opis siue mẽtis et corporis. Et ex ternario multiplicato p q̃ternariũ. et q̃ternario p ternariũ significantibus fidẽ indiuidue trinitatis. et q̃ttuoꝝ cuã gelistarũ doctrinã: siue tres ꝑtutes theologicas et q̃ttuoꝝ cardinales. Cõstat etiã duodenarius ex quinario et septenario. Quinarius repsentat sensuz q̃ spectat ad corpus. septenar⁹ aũt dona q̃ spectãt ad spiritum. Vñ xp̃s primo de q̃nq̃ panibꝫ ordeaceis ꝑter vitã actiuã. cui deseruiũt q̃nq̃ sensus corpis. et postea de septẽ panibꝫ triticeis. ꝑter vitã ꝯtemplatiuã cui deseruiũt dona spũs p man⁹ apl̃oꝝ multitudinẽ satiauit. Hic numer⁹ ex duabꝫ ꝑtibus cõstat. vicz duobꝫ senarijs q̃ pfectionẽ corpis et aĩe significare solẽt. Hui⁹ aũt duodenarij misterium et sacramentũ bñ expressit Johãnes in Apoc̃. vij. cũ vidit ex oi tribu filioꝝ isr̃l duodecim milia signata tẽ. Tercio ꝑncipatus apl̃oꝝ ꝯmendat ex potestate. Potestatẽ aũt saluator cõmemorat dicẽs. Cõuocatis duodecim discipulis dedit illis potestatẽ spirituũ immundoꝝ vt eĳcerẽt eos et curarẽt oẽm languorẽ et oẽm infirmitatez. Mat. x. hinc illis aiebat. Si habueritis fidem sicut granũ sinapis dicetis mõti huic transi hinc et trãsiet. Mat. xvij. Unde ait Jo. xiiij. Qui crediderit ĩ me opa q̃ ego facio et ipe faciet et maiora horum faciet: qm̃ oia possibilia sũt credẽti. Mar. ix. Uñ reuersi sũt discipuli cũ gaudio dicẽtes. Dñe etiã demonia subĳciunt̃ nobis ĩ noĩe tuo. Jdeo ait apl̃s ad Heb. xi. Sancti p fidez vicerũt regna. Et. j. Jo. v. Hec est victoria q̃ vincit mundũ fides nr̃a. Uñ et apl̃i sua ꝓdicatõe et doctrina fidẽ xp̃i p totũ mundũ plantauerũt. Uñ cũ phibiti fuissent apl̃i ĩ noĩe Jesu ꝓdicare responderũt dicentes. Oportet deo magis q̃z hoĩbꝫ obedire, non est aliud nomẽ sub celo in q̃ oporteat homines saluos fieri. Act. iiij. et. v. Ex oĩbus dictis in ꝓma pte diuisionis habem⁹ q̃nto honore digni sũt scti apl̃i. Symõ et Judas et ꝓsequẽter oẽs alij q̃s deus singulariter amicos appellat. Et q̃re quibꝫ etiã modis noscit̃ vera amicicia et in q̃ cõsistit. In scõa pte habem⁹ in q̃ ꝓfortatus sit ꝑncipatus siue dominiũ apl̃oꝝ puta in dignitate autoritate et potestate. et p ꝓsequẽs ptz differentia inter dignitatẽ et honorẽ ex vna. et inter autoritatẽ et potestatẽ ex altera. nã honor est exhibitio reuerẽtie. et sic honor est ĩ honorante. Dignitas aũt est in honorato ex virtute aut ex virtuosis opibꝫ. Jta differunt autoritas et potestas. Autoritas eñ respicit psone dignitatẽ. Potestas aũt psone fortitudinẽ. Autoritas est in ligando et soluẽdo a peccatis. in imperãdo et p̃cipiẽdo subiectis. Sed potestas magis respicit fortitudinẽ in exequẽdo. multi eñ habent autoritatẽ ex officio aliq̃d faciẽdi aut mandãdi: sed nõ bñt potestatẽ id exequẽdi. Hz qz laudes apl̃oꝝ nõ sufficim⁹ dignas enarrare qz nimis honorati sunt a deo. cõuertamur ad preces illos implorãtes suppliciter vt q̃ tantã dignitatẽ autoritatẽ et potestatẽ a dño acceperũt q̃ obtinere merent̃ quicq̃d postulãt in noĩe saluatoris ipi. p nob et p peccatis nr̃is interueniãt apud deũ q̃ illorum ꝑces libẽter audit et exaudit. Hz Dubitat̃ circa dicta exq̃ superius dictũ est de amicicia et q̃ apl̃i sint valde in hoc honorati q̃ facti sũt amici dei. in q̃ tñ differũt amici dei ab alijs amic̃ et q̃liter nosci possunt. Pro responsione ad hãc dubitationẽ

est notandū q̄ triplex amicus ostenditᵗ nobis in sacra scriptura. primus homo. secundus angelus. tercius deus. De primo dicit Augᵘˢ. li. v. omeliarū. omel'. xxrix. distinguēs amiciciā hoīm i tria genera. Est em̄ quedā amicicia hominū quā facit mala cōscientia. vt sunt hoīes q̄ pariter mala committūt. et ideo videntᵗ sibi vniti q̄ sunt mala ꝓsciētia ligati. vtputa in furtu. in latrocinio. in fornicatōe vel adulterio. et sic de alijs malis et peccatis. De hac dicit Augᵘˢ. q̄ nō est dicēda amicicia sz̄ iimicicia. q̄ tales sibi ꝝ̄nuicē ꝑdunt aīas suas in eternam damnationē. Alia est amicicia hoīm bonesta licet carnalis. hominū inter se ꝑ ꝓsuetudinem colloquēdi cohabitandi z̄ simul cōuersandi ita vt cōtristetur homo cū deseritᵗ ab amico cum q̄ solet loqui et habere conuentiones. de hac amicicia dicit Aug. vbi sup̄. Jsta amicicie dulcedo est honesta q̄dem sed cōsuetudinis nō rōnis. habēt em̄ illā et pecora. duo equi sil' manducāt desiderāt se ad aliā diem si p̄cedit vnᵘˢ festinat alter desiderās quasi amicum suum vie a sessore suo regitur et tamdiu impetu suo se ꝑuocat quousq̄ ꝑueniat. Et q̄ ista amicicia ꝓsuetudinis est in peccatoribus nō est multū cōmendanda. imo q̄nq̄ multū vituperanda. maxime inter hoīes diuersi sexᵘˢ. id est virū et mulierē. q̄ ex tali amicicia oriuntur delectatōnes carnales z̄ nonnūq̄ ꝑsone reputate sanctissime corruūt. Jncipit em̄ q̄nq̄ talis amicicia a spū z̄ ad carnalia degenerat. Potest tñ cognosci talis amor carnalis ꝑ quinq̄ signa. Primū q̄ i tali amore capti loquūᵗ ad inuicē pauca de spūalibꝫ et virtutibꝫ. et multa de temporalibus et inutilibꝫ. et ad talia verba vix sufficit eis tempus. Hec ergo sentiens caueat ne capiatᵗ laqueo carnalis pcī. Per oppositum spiritualis amor amici pascit z̄ pascitᵗ spiritualibꝫ et ociosa fugit. Secundum signū q̄ inquieto corde cogitāt de se inuicem cū sunt a se absentes et libenter se mutuo viderēt. sed spiritualis amor quiescit in deo. et quēvere amat cōmendat deo orōnibꝫ quieto corde. nec cōpatiᵗ nec congaudet amico nisi q̄tuz recta ratio dictat. Tercū signuz est impatiētia cōamici siue cōdilecti. vt si quē diligit vnus alter tristatᵗ aut timet se minus diligi: tristatᵗ si alteri familiaris est. sed charitas oēm hominē diligit et cōdiligi letatᵗ z̄ de beneficio alteri impenso ꝓgaudet. Quartū signū sunt munuscula. dulces lr̄e. sudariola z̄ hmōi trāsmissa. q̄ fm Jheroni. xpi amor nō habet. Hā talia cōseruata sepe dilectionē nociuā nutriunt z̄ inspecta inficiūt sed spūalis amicicia habet puras z̄ crebras orōnes exhortatorias locutōes et piarū necessitatū subuētiones. Quintū signū est inordinata dissimulatio viciorū ad inuicē. pditio maioris ꝑfectus in casu quo alterū localiter distare oporteret z̄ defensio alteriᵘˢ in aliq̄ vicio vl' excessu. Hz̄ amor siue spūalis amicicia dicit illud Apoc. iij. Ego q̄s amo arguor castigo. Ex his ergo q̄nq̄ signis amoris carnalis et spūalis ꝑz̄ differētia inter amicos dei z̄ mūdi amicos siue carnales. et q̄liter tales nasci p̄nt z̄ ꝓsequēs rūsio ad dubiū motū. Est ergo tercia amicicia supior non cōsuetudinis seu carnis sed rōnis. q̄ vicz diligimus hominē ꝓpter fidē et mutuā beniuolentiā in ista vita mortali: et sic amat amicū ꝓpter deū. Jncipiat ergo hō amare deū et nō amabit in hoīe nisi deuz. nō em̄ principaliter ꝓpterea debes amare amicuz vt aliq̄d tibi p̄stet tēporale. q̄ si sic nō illuz amas sed id q̄ p̄stat. sed hoc est verorū amicorū vt vnus alīū honorare ꝑueniat ꝓpter deum quē p̄ncipaliter in eo honorat. Alter alterius bonū ꝓcuret ꝓpter deū qui hoc mandat. et alter ꝑ altero si necesse est periculo siue morti se exponat si saltē illud tendit ad honorē dei. De hoc ponit Ambro. exemplū in li. de sancta virginitate de duobꝫ pbis inter se amicis quoz vnus cū esset morti adiudicatᵘˢ petiuit dilationē ꝑ cōmutandis et ordinandis rebus suis. Tyrannᵘˢ aūt astutissimᵘˢ estimās q̄ reperiri nō posset petiuit vt spōsorē daret qui ꝑ eo mortē pateretᵗ si ipe morā faceret in redeundo. Sed ecce q̄d de duobꝫ p̄clarius imo vtriq̄ p̄clarū. alter vadem. i. fideiussorē mortis inuenit. alter se obtulit. itaq̄ cū reᵘˢ morā faceret redeūdo fideiussor sereno vultu mortē subire nō recusauit. Cū aūt duceretᵗ amicᵘˢ reuertiᵗ ceruicē subtituit z̄ collū gladio subiecit. tūc admiratus tyrannᵘˢ cauriorē pbis fuisse amicicia q̄z̄ vitā petiuit vt ipe ab his q̄s ꝑ sententiā dānauerat i amicicia reciperetᵗ. et sic ambo ꝑ amicicia in

vita saluati sunt. ecce tanta virtus est amicicia vt etiã tyrannũ ad se inclinaret. nec tñ illa erat amicicia meritoria apud deum: qr erant ambo gentiles. Vera autẽ amicicia est vt supra dummõ amicus amatur ꝓpter deũ. Secundus amicus est angelus. de q̃ dicit Aug. in li. de ciui. dei. ostendẽs q̃liter bonos angelos a malis tanq̃ amicos ab inimicis discernere debeam⁹ sic inquiens In societate sctõꝝ angelorꝝ nullo mõ metuimus ne nos cõtristent morte vel deprauatione sua. sed quia nobis nõ ea familiaritate quã homines miscent. Et aliqñ satbanas in angelũ lucis se transfigurat ad tentandũ eos quos ita vel erudiri opus est vl̃ decipi iustum est. ideo sepe timemus. Magna ergo nobis misericordia necessaria est ne quis q̃ cũ bonos angelos se habere putat habeat malos demones fictos amicos Hec Aug. Et subdit. Cui magis ista misericordia necessaria est nisi humane magne miserie q̃ ignorantia tanta premit vt facile istorũ simulatõe fallatur. ℣ Ex quibꝫ patet q̃ q̃libet homo debet diligẽter seruire et obedire bono angelo sibi ad custodiã dato tanq̃ fidelissimo amico q̃ hominẽ sp et vbiq̃ ab inimicis visibilibꝫ et inuisibilibus ꝓtegunt et defendũt inquantũ sibi vtile foret ad salutẽ ipm instruunt. ad bonum inclinant et psuadent ad ea q̃ sunt salutis. ideorẽ. Tercius amicus est deus qui nos modis oĩbus. nũc minis. nũc ꝓmissione. nũc aduersitate. nũc psperitate in sui amorem allicit atq̃ trahit. De q̃ fidelissimo amico dicit Aug. in quadã epl̃a ad Vincentium. Non oĩs qui parcit amicus est: nec oĩs qui verberat inimicus. meliora eñ sũt vulnera amici q̃ oscula volũtaria inimici. melius est seueritate diligere q̃ lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur si de celo securus iusticiã negligat q̃ esurienti panis frangit vt seducꝰ iniusticie acquiescat Et subdit. Quis nos amplꝰ potest amare q̃ deus: et tñ nos nõ solũ docere suauiter verũ etiã salubriter terrere nõ cessat ac fomentis lenibꝫ q̃bus deus sepe nos cõsolatur. etiã mordacissimũ tribulatõis medicamentũ adiungit. exercet fame patriarchas etiã pios et religiosos. populũ ꝓtumacem penis grauioribꝫ agitat ꝛ nõ aufert a Paulo stimulũ carnis. tercio rogatus vt virtutem in infirmitate perficiat. Hec Augusti. Christus ergo ꝓ amico se diligendũ innuit plus q̃ hominẽ vel angelũ. patet. quia nos nõ humano vel angelico modo sed diuino mõ dilexit. ideo sic diligamus deũ tã q̃ hominẽ. qr ipe ꝓ nobis homo factꝰ est. vel tãq̃ angelũ. qr eos nobis ad ministeriũ dedit. nõ sufficit illa amicicia eo q̃ nos sue diuinitatis fecit esse ptcipes. Et hoc ideo fecit vt ei amicicia supra omnẽ modũ humanũ et angelicũ iungeremur ℣ Sed adhuc diceret q̃s. plura dicta sunt de bonis et veris amicis q̃bus tñ modis possumus discernere inter veros et falsos amicos. Ad hoc dubiũ respõdet ẽm Holgot sup libro sapie. lec. xiij. q̃ inter oĩa pñtis vite necessaria maxime foret vtile discernere iter amicos et inimicos. qr frequẽter credimus illos esse amicos q̃ sunt realiter inimici: et illos inimicos aliquotiẽs estimamus q̃ nobis realiter sunt amici Sunt eñ duo genera hoĩm q̃ apparẽt amici ꝛ sunt hostes et inimici. vicz blandi adulatores ꝛ falsi cõsiliatores. Et duo genera hominũ videnꝫ inimici et sunt amici vicz detrahẽtes ꝛ psecutores. corripientes et correptores. Et sic erũt q̃ttuor genera hoĩm. Primi sũt examinandi ꝓ sciẽtiã. Secũdi sũt repudiandi ꝓ prudentiã. Tercij sũt tolerãdi ꝓ patientiã. Et quarti sũt acceptãdi ꝓ beniuolentiã

℣ Primi q̃ inimici a q̃bus nos custodire debem⁹ sunt blandi adulatores. q̃ eñ ita suauiter raderet vt guttur amputaret vl̃ genã tuã tergeret vt oculũ erueret merito foret inimicus dicẽdus. sed adulator ideo tibi blandit vt te decipiat et oculũ discretionis tibi eruat. Juxta illud Eccĩ. xij. In labijs tuis indulcat inimicꝰ ꝛ in corde suo insidiat vt subuertat te in foueã. In oculis tuis lacrimat inimicꝰ ꝛ si inuenerit tempꝰ nõ satiat sanguine. si incurrerint tibi mala inuenies eũ illic tibi priorẽ In oculis tuis lacrimat inimicus ꝛ q̃si aduuas suffodiet plãtas tuas. De bis adulatoribꝫ dicit De neca in q̃dã epl̃a. Flõ sumꝰ cõtenti modica laudatõe. imo si q̃s nos sanctissimos sapientissimos modestissimos ꝓdicet totum acceptamꝰ tãq̃ nob debitũ. et tñ ꝓstat nobis q̃ illi solẽt mẽtiri cõiter q̃ nos laudant in laudibꝫ nr̃is credimꝰ eis. et lõ nos non corrigimꝰ nõ immutari volumꝰ quia nos

optimos credimus esse. Et ideo sñia platonis fuit sicut dicit in lib. de dictis phoꝝ seu sapientū, q̄ hoies ex ínimicis sibi magis q̄s amicis pficiūt. q̄ dū inimici eis errores ímproperāt corrigunt. Amici vero eis nō ímproperāt errores sed tolerāt z occultāt. ſm illud Mat. v. Inimici hois domestici eius. Et Esa. xxx. Populi meus q̄ te beatū dicūt ipi te decipiūt. Isti ergo apparētes amici adulatores examinādi sunt p̄ sciētias. Cōsiderem⁹ defectus nostros de q̄bus cōscij sum⁹ tunc nō decipiemur. Et hoc est qđ dicit Seneca i epla vlt. allegata inducens exemplū de Alexādro q̄ in obsidione cuiusdā vrbis dū circuiret muros sagitta p̄cussus cū vuln⁹ vehementer doleret ait. Dēs ināt iurāt me eē filiū Jouis sed vuln⁹ hoc me hominē esse clamat. Idē z nos faciam⁹ dicit Seneca, dicam⁹ adulatoribꝫ, vos dicitis me prudentē esse z ego video q̄ multa inutilia cōcupisco, nec hoc q̄dē intelligo qđ aīalibꝫ sanitas monstrat q̄s cibo: q̄s potioni debeat esse mod⁹ De isto inimico p̄t exponi illud Eccli. xij. Me credas inimico tuo i eternū. z Secundi inimici nostri sunt falsi cōsiliatores q̄ tñ apparēt amici. q̄ nobis aliud suggerunt q̄s expedit aīalibus. et hi maxime sūt periculosi in qua cūq̄ cōmunitate. q̄ sicut in bonis cōsiliatoribꝫ maxime cōsistit honor laus et potestas reipublice, ita in malis p̄siliatoribꝫ maxime cōsistit p̄fusio⁹ subuersio eiusdē. Dicit em̄ Tull⁹ li. suo de senectute. q̄ cōsiliator est in republica sic̄ gubernator in naui in q̄ alij sentinā exhauriunt. alij cordas trahūt. alij malū scandūt. tenēs aūt clauū est quietus sedēs in pupi et multo maiora facit. Jō dicit Auicenna q̄ cōsiliās est sicut dans formā ſm quā alius habet opari. Ue ergo illis amicis p̄siliarijs q̄ ea p̄siliūt q̄ sunt in p̄iculū animarū. O deus q̄tiēs hec p̄tingūt vbi nō curant si iuste vel iniuste fiat sed vt solū p̄nt p̄sequi qđ intendāt p phas z nephas. vel ad replendū bursas eoꝝ. vel ad explendu⁹ vindictā. vel vt placeāt p̄ncipi. vl' vt aliq̄d noui et singulare videāt excogitasse ad qđ plurimū mētes hoim aspirāt. puta vindictam z oīa mala vt sic p̄ hoc ab alijs se sentiant laudē z gloriam reportasse. Hi g̃ duo apparētes amici vere sūt inimici. ℣ Tercij inimici sunt detrabētes z p̄secutores et illos vulgariter vocam⁹ hostes z inimicos q̄ p̄ditiones z p̄sonas nr̄as ledūt z tñ ſm rem sunt amici nr̄i. q̄ ipi frequenter nobis pficiūt. Sicut em̄ docet Boeti⁹, iij. de cōsola. psa. vj. Prouidētia diuina exinde sepe p̄duxit miraculū insigne q̄ malos mali bonos faciūt. nā dū mali p̄siderāt se nūq̄ quidē ppeti a pessimo noxioꝝ et quodam odio redeūt ad bonū vt saltē illis fiāt dissimiles q̄s oderāt, hinc est q̄ sepe maximis pcīs onerati dū se vidēt a malis cōfundi ꝓpter cōfusionē cessant q̄ alīs in pcīs p̄stitissent, ita z bonis nō nocet malor⁹ detractio. Vñ Gre. sup Ezech. Peruersor⁹ derogatio vite nr̄e approbatio est. q̄ iam ostenditur nos iusticie aliquid hr̄e si illis q̄ deo nō placēt incipim⁹ displicere. Et illud declarat p̄ silitudines q̄ttuor. p̄ma q̄ non est derogatio sed cōmendatio lucis si eam odiūt et fugiūt vespertiliones. Sancti viri sunt lux mūdi p̄ lucidā famā z sincerā cōscientiam. Juxta illud ap̄li. j. ad Thess. v. Vos filij lucis estis z filij diei. peccatores aūt sūt sicut vespertiliones amātes sp̄ opa tenebrarū. Secūa silitudo nō est derogatio sed p̄mēdatio odoris si eū serpētes fugiant. Boni viri sunt bon⁹ odor x̄pi p̄ bonā p̄uersationē suā. ſm illud ap̄li. ij. ad Corint. ij. Alijs q̄dē sum⁹ odor mortis i mortem, alijs odor vite in vitaz. Pctōres autē st̄ serpētes pleni veneno peccati. Tercia silitudo est derogatio coloris si ceci de illo mentiant z iudicēt falsum. Peccatores ceci sunt iuxta illud Sopho. j. Ambulabūt vt ceci q̄r dño peccauer̄t cē. Et Sap. ij. Excecauit eos malitia eoꝝ. vñ z iudicia temeraria de sctis sunt simpl'r p̄temnenda Vñ cū q̄dā iuuenis speciosus diceret De mostbeni pho. Si hoies me odirent sic̄ te meip̄m timerē. Qui rñdit. Et ego me timerē si me quēadmodū te amarēt. Quarta silitudo nō est derogatio sz cōmendatio medici si freneticus sibi maledicat. Serui dei sūt medici aīaꝝ. pctōres aūt sūt frenetici. Si aūt tales sctōs viros diffamēt oportet eoꝝ blasphemias deridere. Sicut legit de Uespasiano imp̄atore q̄ cū esset auar⁹ et senex quendāq̄ improperādo sibi audiret dicere. Vulpē pellem posse mutare nō animū, rñdit. Vmōi hominib⁹ debemus

risum, correctionē nobis, penā criminosis Quarti inimici q̄s habem⁹ apparenter sed tñ realiter sunt amici corripiētes ⁊ correptores q̄ nos de nostris excessibꝫ et erroribus arguūt puniūt et emendāt. Veritas em̄ errantibꝫ est odiosa q̄diu in erroribꝫ p̄seuerāt. Talis fuit Paul⁹ contra Galath, q̄bus dicit ad Gal. iiij. Ergo inimicus factus sum verū dicēs vobis. Isti sūt inimici acceptādi p̄ benivolentiā. Mat. v. Diligite inimicos vestros bñfacite his q̄ oderūt vos, hoc est vicios⁹ mores vr̄os. Ita fecerūt scī apli Symō ⁊ Judas q̄ eos diligebāt et eis bona fecerūt q̄ tā q̄ blasphemos illos punierūt. Implorem⁹ g̃ hodie beatissimos apl̄os nostros Symonē ⁊ iudam vt sicut ipi facti sunt amici dei p̄ meritorū suorū excellentiā ita nobis gratiā impetrēt q̄ mereamur deo p̄ amiciciā hic vniri et tandē cū eis eternaliter letari. Amen.

¶ In die omniū sanctoꝝ sermo de euangelio. XCII.

Gaudete et exultate qm̄ merces vestra copiosa est in celis. Mat. v. Lu. vj. Licet single celebritates sanctoꝝ excitēt animū. Hec tñ oim sanctoꝝ solēnitas animū dz vigilātius eleuare, in qua regis nr̄i maiestas, ministrorū eius nobilitas, cōciuiū nostroꝝ beata societas et exultatio declarat. de q̄bꝫ agit in verbis p̄missis in q̄bus oim sanctoꝝ duplex beatitudo meriti tangit. vnā quā habēt in spe, alterā quā habēt in re. De p̄ma dicit. Gaudete interius et exultate exterius. De scōa q̄ est in re subdit. Quoniā merces vr̄a copiosa est in celis, si merces: ergo iusta, si vestra: ergo p̄pria, si copiosa: ergo plena bonitate. si in celis: ergo secura eternitate. Illa btūdo iusticiā dz mercedis. Mat. xviij. Voca operarios ⁊ redde illis mercedem. Esa. lxij. Ecce merces ei⁹ cū eo ⁊ opus illius cū illo. Itē hoc solū ē sctoꝝ bonū q̄ nemo ab illis auferre poterat, hec merces copiose bonitat; est cui nullū bonū deficit cui oīe malū abest. Gen. xv. Ego p̄tector tu⁹ ⁊ merces tua magna nimis. Hec merces secure sublimitat; ē: vbi nec erugo nec tinea demolit: nec fures effodiūt nec furāt

¶ Quantū ad p̄mū nota de gaudijs interioribꝫ sanctoꝝ q̄ p̄ taliū reperiunt sex. Primū est in sensuū exterioꝝ meliorationē p̄pter debitā spirituū quantitatē vel administrus spirituū maiorē puritatē. Itē et p̄pter cōplexionis bonitatē, ibi em̄ magis a longinquo videt sancti corpa sctoꝝ gloriosa, audiūt ⁊ odorāt. ⁊ sic de alijs sensibꝫ q̄ delectabili⁹ est, q̄ a longinq̄ videdo audiendo plura vidēt et audiūt. Secundū p̄ncipale gaudiū interius ē de irascibilis et cōcupiscibilis quietatōe. q̄ concupiscibil' amplius de sensibilibꝫ delitijs nō optat cū sit p̄fecta nec irascibilis alicui bz tristi repugnare aut aliq̄d tā q̄ difficile et arduū p̄siderare. Terciū p̄ncipale gaudiū interius est de intellect⁹ respectu oim scibiliū perfectione. ¶ Ubi nota f̄m sanctū Tho. di. xlix. q̄rti. Intellect⁹ aie beate q̄dammō sciet innumerabilia p̄ q̄nq̄ influxus. Primo cognoscet p̄ spēs influxas sicut alie substantie separate naturali' plura. Scōo p̄ species acq̄sitas hic ī vita. Tercio p̄ spēs receptas p̄ sensus corpis glorificati. Quarto p̄ illuminationē aie x̄pi ⁊ btē v̄ginis ⁊ aliorū supioꝝ sctoꝝ. Quinto in diuina essentia vel speciali dei influētia cognoscēt oīa etiā indiuidua. Ulñ Ansel. lib. de similitudinibus dicit. In futuro beat⁹ nihil eoꝝ q̄ scire voluerit ignorabit. q̄ in summa sapientia totius creature bonitatē videbit: qm̄ in deo melius q̄s in seipa relucere constat, ibi singuli oēs ibi ab oībus singuli cognoscentur. nec quēq̄ oīno latebit q̄ patria, q̄ gente, qua stirpe q̄s edit⁹ fuerit, vel q̄d etiā in vita sua fecerit. Quartū p̄ncipale gaudiuꝫ intrinsecū p̄sistit in oim p̄teritoꝝ gratissima p̄templatōe. nā distinctissime vidēt tā in p̄pijs opibꝫ q̄s in alienis quō diligētibꝫ deū f̄m apl'm oīa cooperant in bonū, celū et terra, mund⁹, infern⁹. boni et mali, p̄spera ⁊ aduersa. demō et bon⁹ angelus tūc videre poterūt iudicia dei q̄ hic sūt abyssus multa. Quintū intrinsecū gaudiū cōsistit ī oim operationū ad dei volūtatē p̄formatōe. ⁊ sicut dānati p̄petue peccāt: ita isti p̄petue deū honorāt. et sic dānati p̄ q̄libet mō suo actu essentialē penā hñt. i. separabilē deordinationē. f̄m illud Aug. li. p̄fes. Justisti dñe et ita factū est. nec pena sit oīs anim⁹ inordinat⁹. ita saluati in q̄libet suo actu q̄ddaꝫ inseparabile ⁊ p̄tinuū p̄miū. hñt ⁊ p̄placētiā

de bonis actib⁹ quos deū in eis videt operari. ¶ Gextū intrinsecū gaudiū cōsistit in trib⁹ dotibus aie. Prima est visio. i. habit⁹ luminis glorie seu sapie. ex q̄ aīa elicit clarā dei visionē. ps. Et in lumīe tuo videbim⁹ lumē. Gcōa dos est dilectio siue fruitio. i. charitatis habit⁹ in summa sui p fectione cōsistēs ex q̄ elicit summā dei dilectionē. hec charitas sola ē. de q̄. j. ad Cor. xiij. Charitas nunq̄ excidit. hec charitas amplexabit infinitū bonū sine medio imperdibiliter q̄ in via p media z insecura deum dilexit. Tercia dos est cōprehensio siue firma tentio dei infiniti boni q̄ se tradit sua vnione ipius aie essentie intellectui voluntati z memorie. ex q̄ elicit certitudinē de non amissibilitate supremā. In patria ēm spes desinit z certitudo et securitas de felicitate ppetua dabit. De his dotib⁹ vide latius p doc. in. iij. di. xlix. Hūc dicendū est de gaudijs exteriorib⁹ btōr q̄ innuunt in themate cū dr. Exultate scz exterius. ¶

Et sunt hmōi gaudia sctōr sex. Primū est celi collocatio. Et. ūt celū i q̄ collocāt sancti ēm doc. in. ij. dist. ij. dictū empyreus ob sui luminositatē nō ob calorē est capacitatis quodammō infinite et vniforme immobile z incorruptibile intra se splendidissimū ad extra nō radiatū ad nostrū visum: licet ista inferiora nobilissime influat. Secundū est mūdi visibilis purgatio et innouatio p ignis pflagrationē. vt habet i glo. p. ad Cor. vij. Figura hui⁹ mūdi pterit. illa mūdi purgatio remouebit a mūdo infectionē ex culpa relictā z impuritatē cōmixtionis z erit dispositio ad glorie pfectionē. Et pcedet illa purgatio vltimū aduentum iudicis. ps. Ignis añ ipm pcedet zc. Ūñ dicūt doc. in. iij. di. xlviij. q̄ terra erit tunc vt cristallus z planabit. aer erit clarior nec habebit obscuritatē z ventos aut impressiones alias. silr aq̄ et ignis fient puriora z manebūt ēm substantiā et q̄litates. pprias q̄ sensus sctōr mulcebūt luce pspicuitate z primis q̄litatib⁹ nō añt nocebūt. Alia añt corpa innouabunt superius. qz sol stabit i oriente. luna in occidente. et mot⁹ oīm celorū cessabūt ipis quiescentib⁹ et oīa ampliori lumīe illustrabunt. Esa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septēpliciter zc. Cū igit tanta innouatio fiet bene ait christus Luc. xxj. Celū z terra trāsibūt scz quo ad speciē quā tūc bñt: nō q̄ ad substantiā. Tercīū pncipale gaudiū extrinsecum est actuatio q̄ncq̄ sensuū exterior⁹ delectabilissima. vñ oēs quinq̄ sensus erunt in actu in patria vt notāt doc. di. xliij. q̄rti. Erit em̄ ibi visio corpalis delectabilissima. Primo in hoc q̄ videbit nō existentia post iudiciū vt flores aīalia zc. p spēs sensibilib⁹ a deo influxas. Gcōo videbūt sancti mundū purgatū tūc z innouatū vt dictus est. Tercio videbūt corpa beator⁹ pulcerrima. qz fulgebūt iusti sicut sol. Mat. xiij. Quarto videbūt dānatos in inferno. vt ī laudē dei accendant. Esa. vlti. Egredient et videbūt cadauera viror⁹ q̄ puaricati sūt in me. Quinto videbūt xpi hūanitatē i iudicio z sp. Lu. xxj. Tūc videbūt filiū hois zc. Vltimo videbūt diuinā essentiā in q̄libet creatura tūc existente. et in oīb⁹ his visionib⁹ sctī summus gaudiū habebūt. Ita etiā poterīs exēplificare de gaudio auditus qō erit ī actu vel in cātu. ps. Exultatōnes dei ī gutture eor. Corda z lingue eor. non desinēt laudare deū. ibi habebūt iocunditatē cantus philomene z aliarū auium zc. etiā nō existentiū p spēs a deo influxas vt dictū est de visu. Jō hodie canit in matutinis sup būdict⁹. In ciuitate dñi ibi sonāt iugiter organa sctōr zc. Sic etiā de gaudio olfact⁹ siue odorat⁹. Est ei ibi odor suauissim⁹ cū eccl'ia cantet ibi. Cynamomū et balsamū odor suauissim⁹ carmia eor. Exēplifica etiā de gaudijs gust⁹ z tact⁹ ¶

Quartū pncipale gaudiū extrinsecū ꝓsistit ī dotib⁹ corpis q̄ sūt q̄tuor. scz ipassibilitas. subtilitas. agilitas. et claritas. q̄ q̄ttuor ponunt in lra. j. Cor. xv. Cū seminat ī corruptōe scz corp⁹ resurget in incorruptōe. Ecce dos ipassibilitatis. Seminat corp⁹ aīale surget corpus spūale. i. spūi sile. Ecce dos subtilitatis. Erūt em̄ corpa btōr subtilia et penetrabilia. qz eis cedet oīa alia nō glīficata sine resistētia. sequit. Seminat ī infirmitate: resurget in ꝓtute. glo. id ē mobilevl viuū. ecce dos agilitatis. seq̄t. Seminat in ignobilitate surget ī glīa qō ad dotē claritatis pūnet Mat. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol zc. Hec claritas erit intrinseca corpori glīoso z causabit ex redundātia aie ad corpus. z ēm q̄ aīa fuerit maioris claritatis in

lumine glie z fruitõe beatifica: fm hoc corpus ci⁹ clarificabit .j. Cor.xv. Stella differt a stella i claritate, ita z resurrectio mortuor. Quintũ gaudiũ extrinsecũ est aureolarũ z fructuũ datio q̄ bñt se circa aiam et corpa btā sic parafernalia in matrimonio.

¶ Differũt aũt fm doc. in, iiij, di. xlix. aurea. aureola. et fruct⁹. Illā aurea est gaudiũ qđ de deo immediate hz aīa in supioribus viribus, s. de visione dei clara, de fruitione z certitudie tētionis. hāc bñt oēs sancti Aureola ꝓ est gaudiũ aie de opib⁹ a se factis q̄ bñt ratione victorie excellēt⁹ xpiformiter facta, et hāc meremur aut martyrio aut doctrina aut ꝑgintate, et sic sũt tres aureole, scz martyrũ, ꝑginũ, et doctor. Fructus ꝓ est gaudiũ z delectatio de spūali exercitio i spernēte delectatões pīertim venereas, et hūc meremur aut ꝓtinētia cōiugali, aut viduali, aut virgineli. Ex qbus patz q aurea est gaudiũ de deo, aureola de triumpho excellēti, et fruct⁹ est gaudiũ z delectatio ō exercitio spūali, de q̄ loq̄t xps Mat. xvij. et Lu. viij, quē dimidit in centesimuz, sexagesimũ, z tricesimũ, cētesim⁹ dat ꝑginibus, sexagesim⁹ viduis, tricesim⁹ cōiugat⁹. Hertũ extrinsecũ gaudiũ corpis erit ō societate iocūdissima btōr z segregatõe a cōsortio malor. gaudebũt em̄ scī tot gaudijs q̄t sũt ꝓsodales btī angeli z hoīes. Hcōo tot gaudijs q̄t dānator demonũ et hoim sodales vt dicit Anſel. pſolo. c. vlt. Hñ g̃ pter tot gaudia ōt saluator oīb⁹ sctis. Gaudete z exultate zc. ¶ Hic cadit dubium q̄re sctā mr̄ eccl'ia instituit h festũ oīm sanctorũ. Solutio. q̄druplici de cā. Prīa, pt omissor. suppletionē, nos em̄ m'tos sctos omisim⁹ de qbus nullā festiuitatē siue memoriā fecim⁹, nō em̄ possum⁹ oīm sctor. festa agere, tũ pt sctor. m'tiplicitatē, q̄ multi. et q̄si infinit. tũ pt nostrā infirmitatē, q̄ nec ad h sufficere possum⁹. tũ etiā pt tpis breuitatē: q̄ nō sufficeret. Illā dicit Hiero. in q̄dā epla q̄ null⁹ sit dies excepto die Kal'. ianuarij q̄n quinq̄ milia martyr. passi sũt Jō eccl'ia rōnabil'r ordinauit zc. Hcōa cā pt nrāz negligētiā: q̄ festa etiā istor. sctor. q̄s scim⁹ indeuote z negligēter pagimus. Si qđ igit i alijs solēnitatib⁹ sctor. q̄s agim⁹ neglexim⁹ i hac generali festiuitate supplere debem⁹. Tercia cā pt faciliorē oratiõnũ nrar. impetratõez vt sic oēs sctos vniuersaliter hac die honorem⁹, sicz ipi oēs p nob insil' intercedāt vt sic dei mīscōiam facili⁹ impetrem⁹. Hec rō canit in collectā cū ōr. Desiderata nobis tue ꝓpiciatōis zc. Si em̄ impossibile ē m'tor. pces nō exaudiri, ꝓstat q̄ ipossibile valde erit oīm sctor. p nob orantiũ pces nō exaudiri. Quarta cā pt sctor. gloriā vt ipe de⁹ glificet i scis suis q̄rũ amore deuotis eor. grās dona et bñficia plurima dignet ꝓferre. Hec audiēdi st illi q̄ dicũt supfluũ ē ad sctos p oratões ꝓfugere, qm̄ ecclia scis orōnes porrigere ꝓsueuit. ānimo q̄tidie expimur q̄tũ ꝓdest nob deuotōz sctis dei exhibere, de q̄bus ōr in ps. Acuaui ocu, me, in mōtes zc. nāq̄ sctor. pcib⁹ z pcipue glīose ꝑgis liberati st' m'tũ a piculis. ab egritudinib⁹, ab infamijs zc. Jō ait Bed. In piculis, i angustijs mariā cogita. mariā inuoca. scti etiaz apli martyres ꝓfessores z ꝑgies q̄z bodie festũ agit qđ obtinuerũt deuoti eor. ipos inuocādo narrent isti q̄ exti st. Ergo sim⁹ pmpti z fiducialr orādo inuocem⁹ bodie oēs sctos quor. patrocinio obtinere possum⁹ hic gratiā z in futuro gloriā. quā prestet nobis q̄ viuit trin⁹ z vn⁹ i secula, amē

¶ De eodē festo alius sermo. XCIII.

Gaudete et exul

S tate qm̄ merces vra zc. Mat. v Quilibz xpian⁹ ex pcepto eccle teneť solēnitates scor. venerare, nā vt inq̄t l. vlt. §. de feriis. Cōuenit ad honorē pncipis vt dies ntitatis sue l'pncipiũ imperij solēniter celebreť, et si h decet tūc pl⁹ cōuenit diē ntitatis q̄ pnceps spūal' nascit ad regnũ celor. z societati iungit btōr. solēniter celebrari z gaudere q̄re in pncipalioribus festiuitatib⁹ introit⁹ misse icipit, Gaudeam⁹ oēs in dño diē festuz cele. zc. Statuit nāq̄ sctā mr̄ eccl'ia sub pcepto alios dies festos a fidelib⁹ celebrādos q̄ ponit p maiori pte, ō ꝓse, di. iij, c. pnunciādũ. z i. c. q̄stus, de feriis, inter q̄s numerat festũ oīm sctor. qđ hodie agim⁹. qđ maiori deuotiõe celebremus q̄to pluriũ memoriaz agim⁹, q̄r oīm sctor. Illā hodie regis nr̄i maiestas, ministror. eius nobilitas, conciuiũ nror. beata societas et exultatio declarat, de qbus agit i verbis premissis cũ dicit, Gaudete zc. In

De omnibus sanctis

pñti sermone de oĩbus sanctis tria venĩt declarãda. Primũ dr adoratio, secundum festinatio, terciũ meritatio. Primũ dicitur adoratio vbi de triby erit dicendũ. Primũ dicit modalitas, secundũ causalitas, terciũ pmissibilitas. ℍ Ad euidentiã primi circa modalitatẽ quõ sancti debeãt adorari nota ꝑm doc. in. iij. dis. ix. Et sanctus Tho. scõa scõe. q. lxxxiij. ꝙ duplex ẽ adoratio, scz interior et exterior. Adoratio interior cõsistit in interiori reuerẽtia deuotõis et subiectiõe mentis erga eũ ꝙ adorat. Exterior vero cõsistit in honore exteriori ꝙ exhibetur alteri in genuflexionibus, inclinationibus, muneratõibus ꝛ hmõi. Quilibet harũ est duplex, scz latria et dulia. Latria ꝑm beatũ Aug. est cultus et honor soli deo debitus. Ad huius intelligentiã tria puncta videamus. Primo qualẽ honorẽ facere debemus deo ꝓpter eius infinitã potentiam. Scõo qualẽ honorẽ ꝓpter eius infinitã sapientiã. Tercio qualẽ honorẽ ꝓpter eius infinitã clementiã. I Quantũ ad ꝑmũ dico ꝙ triplr est honorand⁹, scz adoratõe, exoratione, et veneratõe. Adoratõe ꝙdrupliciter, scz inclinatõe mentis. inclinatõne capitis, genuflexione corpis, et totali ꝓstratione. Primo adorand⁹ est mẽtis inclinatione in signũ hũilitatis. exemplo publicani Luc. xviij. ca. qui oculos suos non audebat ad celum leuare: sed ꝓcutiebat pectus ꝛc, Jõ Gre. in moral. Ille inqt verã orationẽ do exhibet ꝙ semetipm ꝙ puluis sit hũile recognoscit ꝙ sibi nihil ꝓfutis tribuit, qr bona ꝙ agit cẽ de dei misericordia agnoscit. Scõo adorat inclinatõe capitis ꝑtim qñ audit nomẽ dñi nostri iesu xpi, vt i. c. decet. de immu. eccle. li. vj. Inde qñ dicit gloria patri ꝛc. Tercio genuflexione corpis, scz qñ eleuat corpus xpi. Genuflectere etem dẽbem⁹ ambo genua. ad Phil. ij. In noie dñi omne genu flectat. ad differentiã pape imperatoris et alioꝝ, de cõse. di. j. c. qñ aũt stamus. Quarto in totali ꝓstratione. ps. Adorem⁹ et ꝓcidamus añ deuz ꝛc. ꝙliter magi cbristũ adorauerũt ꝛ honorauerũt inquantũ deũ. Mat. ij. Et ꝓcidẽtes adorauerũt eũ. Silr et xps inquantũ homo honorauit patrẽ. Math. xvj. Progressus pusillũ ꝓcidit in faciẽ suã orans et dicẽs. Pater mi si possibile est trãseat a me calix iste ꝛc. Silr ꝛ petr⁹ xpm sic honorauit Lu. v. Procidit ad genua iesu dicens. Dñe exi a me ꝛc. Silr leprosus vt habet ibidẽ. Et ille ꝙ habebat demoniũ Math. viij. Scõo honorat de⁹ ꝙtũ ad suã potẽtiam exoratõe. Triplr aũt diuinã potẽtiã exoram⁹, scz ꝑ orationẽ. deprecationẽ, ꝛ sacrificationem. Per orationẽ Mat. vj. Pater nr ꝙ es in ce, in ꝙ necessaria tã corporis ꝙm aie postulam⁹. ps. Verba mea auribus ꝑcipe dñe: intẽde voci orõis mee ꝛc. Secundo ꝑ deprecationẽ ꝙ fit ꝑ malis amonendis, sic Thobias fecit ꝑ plaga cecitatis amouẽda, et Sara ꝑ obprobrio viroꝝ occisoꝝ. Thob. iij. Et sequit ꝙ i illo tpe exaudite sũt ꝑces amboꝝ i ꝯspectu summi dei. ps. Deprecat⁹ sum faciẽ tuaz in toto corde meo miserere mei et exaudi me. Tercio ꝑ sacrificationẽ. Sacrificiũ eñ dr ꝙsi sacruz facies. Inter oia aũt sacrificia sctã sacrificiũ corpis xpi est maximũ, vt in. c. nihil. de cõse. dist. ij. Tercio honorat de⁹ ꝙtum ad potentiã veneratõe. Veneratio aũt summe potẽtie dei ostendit in sacris tẽplis.

k Ad videndũ aũt deũ in sacris tẽplis tria ꝑmaxime requirunt. Primo vt in templis ipis maxim⁹ honor exhibeat, qr tota est ibi trinitas celestis curia ꝛc. ps. Dñs in tẽplo sctõ suo. In cui⁹ figura Jacob dũ a somno vigilasset ait. Terribilis est loc⁹ iste vere nõ est hic aliud ꝛc. Gen. xxviij. Scõo requirit mũdicia ministroꝝ. qz sctã a sanctis tractari debẽt. Aug. inqt. Plus placet deo latrat⁹ canũ, mugit⁹ boũ. grinnitusqꝫ porcoꝝ ꝙm cant⁹ clericoꝝ luxuriantiũ. Esa. j. Lauamini mũdi estote ꝛc. Tercio reqrit vasoꝝ necessarioꝝ decẽtia. ac vestimentoꝝ et luminariũ ꝙ oĩa manifestãt ꝛ ostendunt gloriã ꝛ magnificentiã dei. Scõo accipe honorẽ quẽ deo facere debem⁹ ꝓpter eius infinitã sapientiã. Triplex eñ est talis honor. scz timor, pudor, et dolor. Primus est timor dei. ps. Initiũ sapie est timor dñi. intellect⁹ bo. oĩby fa. eũ. Et ꝫ duo bona orlunt, scz stupor diuini iudicij, et tremor eterni supplicij. De ꝑmo. Dia iudicia ei⁹ in cõspectu meo sp. Et dr oĩa, qr ꝯsiderare aiaz spũalẽ oportz iudiciũ angeloꝝ generatõis Sodome ꝛ gomorre ꝛ silia. Inde petrus aplus. Si deus angelis nõ pepcit ꝛc. De secũdo ps. Timor ꝛ tremor venerũt super

me ꝛc. Matth. xxv. Ite maledicti in ignē ꝛc. Secundus bonor qui debet diuine sapiētie dicit pudor q̄ scz ꝓmissa pcā ꝛ omissa bona ponderam⁹. ps. Cogitaui dies antiquos ꝛ annos eternos in mēte habui ꝛc. Et q̄ duo alia bona oriunt scz verecundia cōmisse culpe. et erubescētia satisfactionis future. De primo exemplū de Maria magdalena q̄ stans retro ꝛc. Luc. vij. De secundo ps. Multa flagella peccatoris sperantē aūt in dño ꝛc. Tercius diuine sapiētie bonor dicit dolor scz qui cōmissa detergat. ps. Dolor meus et gemit⁹ meus in cōspectu tuo est semp. Et q̄ duo alia oriunt. scz ꝓfessio et satisfactio. De primo ps. Dixi cōfitebor aduersum me iniusticiā meā domino ꝛ tu remisisti impietatē pcti mei. De scdo ps. Laborauī in gemitu meo lauabo p singulas noctes lectū meū ꝛc. Terc⁹ bonor q̄ attribuit deo rōne sue infinite bonitatis et clementie silr est triplex. scz gratitudo deuotōis. pmptitudo dilectōis. et rectitudo intentionis. Prim⁹ est gratitudo deuotōis. scz circa dei bñficia q̄ nobis ingratis ꝛ indignis sua dona nō cessat quotidie multipliciter largiri. ps. Qui dat oībus affluenter. Et huic bonori q̄tuor correspondent operatōes q̄s spiritui sancto gratiarū diuinarū largitori psoluere debem⁹. Primo gratiarū actio scz recognoscēdo beneficia. ps. Cantabo dño q̄ bona tribuit mihi Et dicit bona in plurali. qr deus dat nobis bona tpalia corporalia et spiritualia. Jac. j. Omne datū optimū et omne donū pfectū desursuz est ꝛc. Scdo cordis ꝛ oris benedictio. ps. Benedicā dñm in oi tempore ꝛc. Et Apoc. v. dicit de btis. Benedictio et sapiētia ꝛ gratiarū actio bonor virt⁹ et fortitudo deo nr̄o in secula seculoz amē. Tercio cordis et oris magnificatio. ps. Magnificate dñm mecū ꝛc. Et ꝓpter Maria ait. Magnificat aīa mea dominuz ꝛc. Quarto bñficioz diuulgatio. Exemplum ceci nati. j. Thi. j. Regi seculoz immortali ꝛc. Secund⁹ bonor dicit pmptitudo dilectionis. scz circa benignā gratitudinē suā qua nobis pcā indulget. Et hui⁹ dilectōnis q̄tuor sunt signa. scz corporis flagellatio. ad Gal. v. Qui xpi sunt carnē suā crucifixerūt viciis ꝛ ꝓcupiscentijs. ps. Disciplina tua correxit me in finē: et disciplina tua ipa me docebit. Scdo elemosynarū largitio. puer. vltī. Manus suas aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperes. Tercio sanctoz locorū et indulgentiarū visitatio. vt ire romā ꝛc. Quarto desiderū moriēdi p xpo. exēplo Paulo dicēs. Infelix ego q̄s me liberabit de morte corpis hui⁹ cupio dissolui ꝛc. Tercius bonor dicit rectitudo intentionis. Mat. vj. Si oculus tuus id est intentio tua simplex fuerit totū corpus lucidū erit. Et huic recte et simplici intentioni correspondēt q̄tuor operationes. scilicz patientie dei consideratio. que scz tāto tpe ad penitentiā nos expectat ꝛ inuitat cū brachijs expansis in cruce ꝛ pforatis ac pedibꝫ dicēs p ps. Foderūt man⁹ meas et pedes meos ꝛc. Plagatus est i latere. Job. xxij. Vulnerauerūt me lancea: cōciderūt me vulnere sup vulnus. Et breuiter in toto corpe. Esa. liij. A planta pedis vsq̄ ad verticē nō est inuenta in eo sanitas. et tanti dolores extiterūt vt xps i cruce clamaret. O vos oēs q̄ trāsitis p viā ꝛc. Scda opatio dicit in bonis exercitatio. qm̄ in bn̄ agendo sp est periculū in mora. Ore. in pasto. Sepe cū oportune q̄ agere possum⁹ nolum⁹ paulopost cū nolumus nō valemus. j. ad Cor. vj. Nolor vos ne inuacuū gratiā dei recipiatis. Et ad Gal. v. Dū tps habem⁹ operemur bonū. Tercia est piculoz declinatio. j. Jo. v. Tot⁹ mundus in maligno posit⁹ est. Quarta ōr eternorū affectio. ps. Quēadmodū desiderat cerv⁹ ad fontes aquarū ꝛc. ¶ Nunc de scda specie adoratōis scz de dulia est dicēdum. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄ dulia capitur dupliciter. Uno mō generaliter ꝛ large ꝓ reuerētia exhibēda siue deo siue creature rōne excellētie cuicūq̄: et sic dulia est cōmunior latria. Jō etiā adoratōe dulie pōt de⁹ adorari. et nō solū ipe sz oēs angeli scti beati et rectores ꝛc. Et de ista adoratōe dulie intelligendū est cū legim⁹ aliqs sanctos creaturas adorasse. vt Nathan ꝓpha Dauid. ij. Re. j. c. Anglos abrāā Heū. xviij. et hmōi. Scdo accipit ex cōi vsu stricti⁹ solum ꝓ reuerētie exhibitōe creature debite et illo modo dulia est duplex. Una est exhibitio reuerētie debita mortalibꝫ hoibus ratione virtutis scientie status vel p̄sidentie. et illa fm cōmunē vsum vocat absolute

dulia. Alia species vocatur iperdulia z est excellentior reuerētia exhibēda alicui creature singulari quadā applicatōe z relatōne ipius ad deum aut ad diuinum ministerium sacrate et dignificate vt sunt caro z sanguis xpi. beata virgo. crux xpi. beati in patria z cetere excellentissime creature. Et dicitur ab yper qđ est supra et dulia qđsi sup dulia vel excellēs dulia mortalibꝫ cōmuniter debita. ¶ Scđo aduerte q̄ adoratio est duplex. scz p se z p accidens. Quedam est adoratio p se. Per se aūt debet alicui adoratio. i. exhibitio honoris z reuerētie zc. in quo causa vel rō talis honoris est causa aūt et ratio adoratōis latrie dicitur aut summa maiestas dei in se cōsiderata q̄ est maxime dominꝫ z in supremo gradu respectu oīs creature. aut ipa summa bonitas dei inquantū cōmunicatiua matri boni in nobis et hoc principaliter et ꝓpter se. Per accidēs ꝓo dicit exhiberi alicui adoratio in q̄ causa talis honoris nō est sz habet habitudinē ad illud ī quo est talis causa. Cum autēvt ex p̄dictis habeat triplex sit adoratio. scz latrie. dulie. et yperdulie. non vna et eadē q̄ debet vel exhibetur vni exhibetur vel debetur alteri. sed alia vni alia alteri vt patebit de singulis p exempla. Hā ista sunt q̄ alia et alia adoratōe a nobis venerantur et salubriter adorant. scz de⁹ trinitas. xps. humanitas. vel caro xpi. imago christi. crux xpi. claui et lancea xpi. mater xpi. sancti in celo. imagines et reliquie sanctorum. ¶ Primo cū deus adoratur adoratōne latrie principaliter et p se. qz in eo est causa illius honoris vt dictū est Deutro. vj. Dñm deum tuū adorabis et illi soli seruies. scz sacrificiū offerendo. Scđo trinitas adorat eadē adoratiōe qua deus scz latrie tm̄. nā in ipa sunt tres psone et vna essentia. quia igitur in trinitate est numer⁹ vel discretio psonarꝫ. ideo in trinitate sunt tres qui adorant scz pater filius z spiritus sanctus. et equali ac vna tm̄ adoratiōe. qz est vna z equalis causa in tribꝫ. scz vna maiestas. vna equalitas. ideo tm̄ vna adoratio est. Quod figuratum est Gen. xviij. vbi dicit q̄ Abraam tres vidit z vnū adorauit ¶ Tercio adorat xps vnica tm̄ adoratione. Cum em̄ in xpo sit vna psona tm̄ et due nature. Est quidem vna adoratio et vnus honor ex pte eius q̄ adorat. Et pte vero cause q̄ adorat pnt dici plures adorationes. vt scz alio honore honorare ꝓpter sapientiā increatā et alio ꝓpter sapientiam creatā. Sicut in simili si in vno homīe sint plures excellētie q̄ sunt causa honoris sui. puta platio sciētia et virtus. erit vnus honor ex parte eius q̄ honorat et plures cause honoris. quia idem homo est et q̄ honoratur et ꝓpter prelationē et ꝓpter scientiā et ꝓpter virtutē. ¶ Hic cadit dubiū. vtrū christo incarnato debeat maior honor et veneratio nūc q̄ ante incarnationē. Respondet Alexan. iij. pte sum. q. xvj. ar. j. q̄ maior honor et veneratio potest dici dupliciter. scz fm quantitatē. id est extensiue. et fm qualitatem. id est intensiue. Primo dicit maior veneratio fm quantitatē scz. quia in pluribus est veneratio z sic xpo incarnato debz exhiberi maior veneratio. qz in pluribꝫ debet venerari. scz in diuinitate z humanitate q̄ nō exhibet filio nō incarnato. Secundo dicit veneratio maior fm qualitatē eo q̄ maiori et intensiori veneratione veneratur: et sic nō debet ei maior veneratio. Cuius rō est. quia ad id quod debetur veneration humanitatis est totaliter causa effectiua. ¶ Quarto adorat corpus aut caro siue hūanitas xpi. Pro q̄ nota q̄ corpus xpi capit dupliciter. Primo p xpo corporeo siue incarnato. et sic nō est dubium quin sit adoratione latrie colendus. qz est verus deus et homo. Secundo capit pro humanitate christi siue p parte materiali illius humanitatis que distinguitur cōtra animā. Humanitas autē christi cōsiderat dupliciter. Uno modo per se vt separata a verbo dei: et sic nō est adoranda adoratione latrie sed iperdulie. Ratio quia cum sit pura creatura et fm se cōsiderata nullaz relationem habeat ad suppositum. igitur vt sic cōsiderata nō adoratur adoratione latrie. Idē dicendū de carne xpi sic cōsiderata. Scđo mō caro vel hūanitas xpi cōsiderat vt ꝓiuncta diuinitati yposta tice z sic esset adoranda adoratōne latrie per accidens nō tamē per se. z terminatiue. Unde Damascē. lib. iij. sniaz. sic ait. Adorat caro christi cum incarnato deo verbo nō ꝓpter seipam sed ꝓpter vnitatē ei diuinitatē fm yposta sim verbi dei. Glo. sup illud ps.

Adorate scabellum pedum eius dicit. Qui adorat corpus xpi nō terrā intuitur sed illum cuius scabellū est in cuius honore scabellum adorat, sed verbū incarnatū adoratur adoratōe latrie per se, ergo et corpus eius siue humanitas, et hoc p accidens, qz licet causa honoris vel adoratōis latrie nō sit in humanitate xpi, quia est pura creatura: nec illa vnio ypostatica deificat illā venerandā carnez, nec etiā extra limites creature ponit, propter qō nō debet sibi impendi cultus latrie per se et ad se terminatiue vltimate sicut exhibetur diuine nature, ſz qz habet aliquā habitudinez ad illud in quo est talis causa quo vnit sibi scz diuine nature scz ypostatice igitur p accidēs debet sibi cultus latrie. Ubi tñ nota q aliqd potest habere habitudinē ad deum cui debet cultus latrie per se dupliciter. Uno mō qz incidit in idem suppositum seu subsistit in eodem supposito vt humanitas xpi. Alio modo sic q nō incidit in idem suppositum sed habet solam intrinsecā habitudinē ad ipm: sicut imago et crux christi zc. Sic ergo eadē adoratōe adoratur caro et humanitas xpi vnita diuinitati qua xps p accidens tñ. ita q adoratio nō ad būanitatez finaliter terminat ſz ad deū cui in ea adorat. Quinto adorat imago xpi, vbi nota q imago xpi et aliorū sctōrū pōt dupliciter cōsiderari. Primo inquantū est res quedā puta lapis vel lignū sculptū aut pictum, et tūc nulla adoratōe est adoranda: nec debet ei vt sit aliqs honor. Cuius ratio est, qz reuerentia nō debet nisi rōnabili creature q veneratōe est capaz. Alio modo potest considerari ſm q est imago. et tūc cum idem sit motus in imaginē et in rem cuius est imago dat Bonauentura in. iij. di. ix. hanc regulam q cuilibet imagini talis est exhibendus honor qualis debetur rei cui? est imago. Cum ergo xps adorat adoratiōe latrie cōsequens est q imago xpi sit adoratione latrie et hoc d. per accidēs adorāda. Et imagines beate virginis et aliorū sanctorū adoratione iperdulie per accidēs solū inclytum honor christi vel alteri? sancti p ipam imaginē representati redundat in imaginē representantem, eo modo cum quis honorat principem in nuncio suo vel littera sua. Cū ergo adorat imago nō adorat rōe sue realitatis sed rōne sui significati. R Ad quarū declarationē notandū q imagines sanctorū triplici rōne sunt inuente, scz, propter simpliciū ruditatē, propter deuotōis tepiditatem, et propter memorie labilitatez. Primo propter simpliciū ruditatē vt scz q̄ litteras nescīūt in sculpturis et picturis tanq̄ in scripturis fidei nostre misteria legere possint. Hanc rationē Grego. ponit et habet in. c. perlatum, de cōse. dist. iij. vbi dicit sic. Aliud est enim picturā adorare aliud p picture historiā qd sit adorandū addiscere, nam qō legentibo scriptura hoc ideotis prestat pictura cernentibo, qz in ipa ignorantes vident quid sequi debeant in ipa legunt qui litteras nesciūt vnde pcipue legere nescientibus p lectione pictura est. Hec ibi. Secundo inuente sunt imagines propter deuotionis tepiditatē. Excitant eñ ad deuotionem mentis christifideles cōsiderantes et talibus picturis que et quāta propter nos deus fecit zc. Tercio inuente sunt propter memorie labilitatē, quia que audiunt solū facilius traduntur oblitioni q̄z ea que videntur, nec semper presto est qui beneficia dei ad memoriā reducat per verba, ideo dispōsatione dei factū est vt imagines fierent in ecclesijs vt videntes eas recordarent de beneficijs sibi impensis, et de operibus virtuosis sanctorū. Hec ratio tangitur in ca. venerabiles, de conse. dist. iij. vbi sic dicit. Uenerabiles imagines christiani nō deos appellant neq̄ seruiunt eis vt dijs neq̄ spem salutis ponunt in eis neq̄ ab eis spectant futurū iudicium. sed ad memoriaz et recordationē primitiuorū venerantur eas et adorant. Hec ibi. S Sexto adoratur crux christi. Ad cuius euidentiā nota q crux christi accipit tripliciter. Primo p christo crucifixo in modū crucis expanso. Sic canit ecclesia. O crux aue spes vnica zc, et sic adoranda est latria p se: qz est deus qui latria est adorandus terminatiue. Secundo accipit crux xpi p corpe xpi in cruce expāso qō nō est xps, et sic adorat adoratiōe latrie p accidēs. Tercio capit p ligno in q̄ xps pepēdit. Et hec crux xpi ſm scm Tho. pōt dupliciter cōsiderari. Uno modo tāq̄ instrumentū nostre salutis in quo mēbra christi fuerunt expansa et ex hoc sanguine eius pfusa, et sic debet ei reuerentia

iperdulie, sicut et cetere reliquie sanctorū a nobis venerant. Alio modo pōt ꝓsiderari crux illa in ꝙstū repsentat figurā xp̄i extensi et crucifixi in ea: et tunc p accidēs est latria adoranda. qz eadē adoratōe q̄ adorat xp̄s p se scz latria adorat et crux ei⁹ ip̄ius repzesentatiua sed p accidēs sic dictū est de imagine xp̄i. Alie ꝯo cruces, put sunt q̄dā imagines impzesse in q̄cūq; alia materia puta lapidis argēti vel auri nō adorant nisi vt imago xp̄i quā veneramur adoratōe latrie deperaccidēs. ℣ Septio adorant dauī lācea z corona ac hmōi a nob adoratōe iperdulie, ꝓpter ꝓtactū sancti corpis et sanguinis xp̄i, et qz fuerūt instrumēta passionis et mortis xp̄i nō tm adoratōe latrie sic crux christi. Cuius rō est, qz ista nō repzesentāt imaginē xp̄i sicut crux q̄ dicit signuz filij hois qō apparebit in celo. Mat. xxiiij. Ideoq; mulieribꝫ dixit angelus, Jesum q̄rit is nazarenū crucifixū, nō lanceatum nō coronatū, nō clauatū zc. Et inde est q̄ imaginē crucis xp̄i veneramur in qua cūq; materia videt, nō aūt imaginē clauoꝝ vel lancee zc, qz ista nō repzesentāt imaginē xp̄i sicut crux vt dictū est. Et ad hoc est Damascē. li. iij, et doc. in. iij. di, ix. ℣ Octauo adorat btā virgo mater xp̄i, et cū sit rationalis creatura nō debet adorari adoratione latrie que soli creatori debetur de p se sed solū adoratōe iperdulie maiori tm super alios btōs rōne sue singularis sanctitatis z relatione ad xp̄m qz materna, et sic qz nō solū venerat rōne sui sed etiā rōne filij vt mater dei, et ideo nō debet ei qualiscūq; iperdulia sed maxima. Alij aūt beati in celo adorant adoratōe iperdulie, sed inferioris gradus q̄z sit honorificētia beate virginis rōne p̄dicta, de adoratōe vero imaginum sanctorū dictū est supza. ℣ Ultimo adorant reliquie sanctoꝝ adoratōe dulie. nā cum sanctos dei in veneratōne debeamus habere tanq̄z mēbza xp̄i et dei filios z amicos z intercessozes nostros, ideo eorū reliquias qualescūq; honore cōgruo in eorum memoriā venerari debem⁹, et p̄cipue eorū corpora que fuerūt templū dei et organa spiritussancti in eis habitantis z operantis, vnde et de⁹ hmōi reliquias cōuenienter honorat in eorū p̄sentia miracula faciendo. Et q̄uis corpus alicui⁹ sancti sit insensibile et per cōsequēs nō sit nostre veneratiōis capax adoramus tamē ip̄m vel ip̄ius reliquias ꝓpter tres rōnes. Prima est, ꝓpter deū cuius ministri fuerūt. Secunda est, ꝓpter animā q̄ ei vnita fuit et nūc fruit deo. Tercia quia idem corp⁹ vniendum est anime beate ad glorie cōplementum. ℣ Secundū de adoratōe declarandum dicitur causalitas. Ubi queritur quare adoramus et inuocam⁹ sanctos cū tm solus deus orationes et necessitates nostras cognoscat. Nam dicit Aug⁹. in li. de cura pro mor. agen. Nescīt mortui etiaz sancti quid agant viui etiā eorū filij. Solutio, dicendū ꝫm sanctū Tho. et. doc. in iij. di, xlv. q̄ oratio vel inuocatio porrigit alicui dupliciter. Uno modo quasi p ip̄m implendum. Alio modo vt per ip̄m impetrandū. Primo modo soli deo orationē siue inuocationē nostraz porrigimus, quia omnes orationes nostre ordinari debent ad gratiā et gloriā ꝓsequendam que solus deus habet dare. Juxta illud p̄s. Gratiaz et gloriā dabit dñs. Secundo modo orationem z inuocationē porrigimus sanctis angelis et hominibus vt deus per eos nostras petitiones exaudiat. quia ꝫm Scotum in. iij, dist, xlv. Sancti cognoscūt orationes nostras et pia opera cognitōe reuelatoria a deo qui huic sancto reuelat quez adoras et honoras. et tūc per mentale desiderium orat etiā deum p te vt deus respiciat sua seruitia que fecit in hac vita et oia merita ita q̄ sicut ipse per illa adeptus est gaudia eterna ita etiā tibi valeant ad gaudium eternuz. Cuius exemplum assignat Sco. Si est vnus potens in diuitijs z honoribus plures habēs seruitores quoruz vnus plura sibi fecit seruitia q̄z ali⁹. quē tamen dominus sufficienter remunerauit si ille inuocat ab aliquo vt pro eo ad talem intercedat: talis pōt petere vt respiciat sua merita et seruitia intantū q̄ etiam illi valeant gratiā obtinere, ita etiā hic. ℣ Ad autoritatē beati Aug⁹. p̄mitto ꝫm Petruz de palu. in. iij. dist. xlv. q̄ triplex est cognitio beatoꝝ in patria, scz naturalis, beata, z quedā media q̄ dicitur reuelatoria, modo dicendū q̄ mortui scz existentes in purgatorio ea que hic in mūdo agunt cōsiderata eorum naturali cognitione nō cognoscūt

¶ Sermo XCIIII

orationes nostras et ꝑcipue interiores motus cordis, qz naturali cognitõe intuitiua ea ꝓgnoscere nõ ꝑñt ꝓpter ꝯmoderatã distantiã, nec noticia reuelatõis specialis, qz nõ habẽt illã noticiã in verbo quã comitatur regularit talis reuelatio, nec cognitiõe beata, qz eam adhuc nõ habẽt: sed beati in patria q̃ vidẽdo verbũ diuinũ oĩa que decet eos cognoscere de nobis z q̃ circa nos agunt etiã q̃tum ad interiores motus cordis vident in verbo id est cognitõe beata, et maxime eorũ excellentiã decet vt cognoscant petitiones ad eos signo voce vel corde porrectos ¶ Tercium declarandũ de adoratiõe sanctorũ dicit ꝓmissibilitas. Vbi querit vtrum omnibus sanctis tam viuentibꝫ q̃ mortuis possumus ꝓces porrigere et eos soleniter venerari. Ad hoc dico primo q̃ si loquimur de viuente q̃ nulla creatura viuens est adoranda vt sancta quoniã nullus viuẽs sanct⁹ est licet sit bonus: nisi forte accipiendo sanctitatẽ largo mõ, vt illud Leuit. xix. Sancti estote quoniam ego sanctus sum. q̃diu enĩ quis viuit peccator est, j. Joh. j. Si dixerimus qz peccatũ nõ habemus zc. Sanctitas autẽ omnẽ prauitatis maculã excludit. Si autem loquimur ꝺ eo qui vixit et nũc est mortuus: tũc dico secũdo q̃ si talis sanctus homo in vita sua post eius mortem est ab ecclesia canonisatus et ꝓ sancto approbatus tunc possumus ei ꝓces publice et solẽnes porrigere et officiũ solenne de eo facere, et si ecclesia in canonisatiõe ei⁹ erraret, qꝺ tñ nõ est credendũ, licet accidere posset vt in c. a nobis, de sen. excõ. nihilominus tñ ꝓces in eius ꝺonorẽ effuse ꝓpter fidẽ que nõ deficit deo sunt accepte. Si tñ talis nõ est canonisatus nec ꝑ papã ꝓ sancto approbatus: et tamẽ aliquis credit eum esse sanctũ vel ei⁹ vita fuit sibi nota dicit Jnno. q̃ talis potest eum occulte venerari et ꝓces porrigere nõ adorare. et dicit notãter occulte, quia publice nõ licet nisi ab ecclesia sit canonisatus et approbatus, in. c. de reli. et vene. sanc. q̃uis etiã ille sanctus miracula faceret, qz etiã mali miracula faciũt, et contingit homines quãdoq̃ diabolica fraude decipi falsis figmentis, vt habetur casus in dicto. c. j. de quodam in ebrietate occiso. ¶ Ex his patet q̃ hi grauiter peccãt qui inuentas nouas reliquias publice venerantur que nõdum auctoritate summi pontificis sunt approbate. Antique aũt reliquie nõ debent extra capsam ostendi nec poni venales, vt in. c. ij. eo. titu. Reliquias vendere vl' emere symoniacũ est vt ibidẽ ꝑ doc. et in. c. placuit. de cõse. di. j. dicit q̃ nulla memoria martyrũ. pbabiliter accipiat nisi aut vbi corpus aut reliquie certe sunt, aut vbi origo alicuius habitatõis vel possessionis aut passionis fidelissima origine traditur, nam q̃ per somnia z que per inanes quasi reuelatões quorumlibet hoĩm vbicunq̃ cõstituuntur altaria omnino reprobentur. Hec ibi. Item furtiue subtrahi reliquias sanctorũ ad collũ si hoc fiat ex deuotõe z fiducia ad deũ z sanctos quorũ sunt: licitus est ꝑm sanctũ Tho. scõa scõe. q. xcvj. ar. vlti. Secus si fieret cum aliqua superstitione, puta q̃ vas eorũ esset quadrangularis et hmõi, qz tũc licitũ nõ est. Secundũ de oĩbus sanctis declarandum dicit festiuatio. Pro cui⁹ euidẽtia querit, q̃re sancta mater ecclesia instituit festum hoc omnium sanctorum solenniter celebrandũ. Soluitio. dicendũ ꝓpter quattuor causas quas vide in sermone de hoc festo ꝓcedenti vicz. xcij. ℔. Tercium de omnibꝫ sanctis declarandus dicitur meritatio quod in themate tangit cum dicitur. Quoniã merces vestra. Pro cuius euidentia nota q̃ sancti in celo habent duplicẽ mercedẽ siue premiũ s. essentiale et accidentale. De quibꝫ vide in supradicto sermone dñice secũde post trinitatis cui⁹ thema est. Memo virorũ illorũ q̃ vocati sunt gustabũt cenã meã zc.

¶ Sermo alius de oĩbꝫ sctis, XCIIII.

wann. xix

Congregate illi sctõs ei⁹, ps. xlix. Res min⁹ ꝑfecta sequit exemplũ rei magis ꝑfecte sic dicit phs. ij. phisicoꝝ. q̃ ars imitat naturam inq̃tũ pot. Patet de pictore z colore z imaginibꝫ. nã q̃ plus appropinquat dispositõi nature hic tãto ꝑfectior est in arte sua. Item discipul⁹ etiã imitat magistrũ suũ in operando, sed quia ecclesia militãs est minus

De omnibus sanctis

perfecta q̄z triumphans que cōsistit in pfecta beatitudine. Ideo ea q̄ fiūt in ecclesia militante exemplata sunt ab ecclesia triumphante. Sicut ergo sancti q̄ sūt in celo habent ex pte dei vnū cōmune gaudiū. Ita etiam ecclesia statuit vt omnes fideles xp̄i haberēt hodierna die in toto mūdo ex pte omniū sanctoz vnū cōmune festū eo q̄ nō de omnib⁹ sanctis fiūt specialia festa. quia tanta est eoz numerositas q̄ totū tempus anni nō sufficeret etiā si singulis horis, etiam singulis minutis ageremus festū vni⁹ sancti. Quia sicut dicit Huibel. in rationali, q̄ quolibet die plus q̄z q̄nq̄z milia sctoz festa ꝯcurrerēt allegās Eusebiū Cesarien. asserere p̄ter diem kalendaz Januarij q̄n pagani intēdebāt epulis et nō passionib⁹ sctoz. Etiam illa festa sanctoz q̄ pagānus a multis aut nō bñ custodiunt, aut multe negligētie in eis ꝯmittunt, vt ergo oēs sancti a nobis honorent et cōmisse negligētie aliqualiter expient statuit ecclesia hodiernū festū cōmune omnib⁹ sanctis, vt ita hodie oēs sancti sint congregati apud nos in vna cōmuni festiuitate sicut in celo sūt cōgregati i vna cōmuni felicitate. Ideo ꝓpheta in verbis thematis hortatur nos vt hodie oībus sanctis p̄ sanctā vitā nos cōgregare studeamus. Hoc em̄ maxime placet deo z a nobis illud desiderat ꝓpheta dicēs Cōgregate illi sanctos ei⁹, q̄si diceret, Ho die habeatis solennē memoriā oīm sanctorum dei vt sicut ipi habēt vnū ꝯmune gaudiū in celis. Ita vos de eis habeatis vnū cōmune festum in terris. Pro gratia. Aue maria zc. Cōgregate illi sanctos ei⁹ vbi s. In verbis themat⁹ duo principaliter tanguntur que veniūt ad laudē et cōmendationē hodierne festiuitatis et p̄ cōsequens omniū sanctoz. Primo hodierne festiuitatis cōmunitas siue vna cōgregatio cū dicitur. Cōgregate scz simul in vna festiuitate. Secūdo illius cōgregationis excellēcia et solennitas cū subiungit. Illi sanctos ei⁹ Illi scz deo, id est ad honorē dei q̄ est super omnes, qz in celebratione hodierne festiuitatis principaliter honorat deus. Tūc em̄ vere sanctos dei in vna festiuitate cōgregamus si deū in ipis pura ꝯscientia colimus. hoc est sine peccato ita vt sicut ipi sicz nos in hac vita sancti simus q̄ tūc facim⁹ q̄n eorum vitam bonis operib⁹ imitamur zc. Circa primū est notandū sicut sup̄ dixi cōgregatio sanctoz fit in vna solennitate ad repzesentandū eoz cōgregationē et cōmunionē in vna beatitudine, nam licet in celis sint diuerse nature scz diuina angelica et humana, tñ iste diuerse nature nō faciūt in celo diuersas societates sed vnā tantum vt dicit beatus Aug⁹. Hec autem sanctoz ꝯgregatio siue societas est ex octo cōgregationib⁹ collecta. Prima est triū diuinarū p̄sonarū in vnitate diuine essentie. De hac ꝯgregatione exponi potest q̄d dicitur, iiij. Re. iij. Cōgregauit dñs tres reges hos. Pi tres reges significare p̄nt trinitatem p̄sonarū in diuinis q̄ ita sunt cōgregate nō vt dicantur tres reges sed vnus rex. Quia sicut fatemur ī symbolo Athanasij nō tres domini sed vnus est dñs. pater et filius et spiritussanctus qui regit potenter sapienter et clementer, vt sic patri attribuatur potentia, filio sapiētia, et spirituisancto clementia siue bonitas. hec etiam tria appropriata debent esse in quolibet rege humano vt sit potens ad defensionē, sapiens ad gubernationē siue puisionem, z bonus siue clemens ad subuentionē siue ad parcendum. Et nō solum hec esse debēt in rege sed in quolibet homine vt sit potens et fortis ne peccet p̄ infirmitatē z sic cōtra patrem, sapiēs ne peccet per ignorantiā, et sic cōtra filium. bonus et clemēs ne peccet p̄ malicīam, et sic peccet cōtra spiritūsanctū. Secūda est cōgregatio duoz in celis scz regis et regine, id est christi dei et hominis et marie matris eius virginis gloriose. Sūt ergo in celo xp̄s et maria tāq̄z duo luminaria magna, que ornāt celū et illuminant totum mundū. Unde sicut sol alios excedit planetas in quātitate, in claritate, et in virtute, ita christus omnes alios beatos excedit in magnitudine dignitatis, in claritate cognitionis, z in potestate siue virtute auctoritatis, ꝓm illud Dat, vlti. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Sed domina nostra cōparatur lune p̄ter puritatē, plenitudinē, pfectionē, et p̄sidentiā. Nā sicut luna est pulcra ita maria est pulcerrima z purissima, ꝓm illud Cañ, vj. Pulcra vt luna. Sicut luna est plena in oppositione. ita Maria plenissima per

fecunditatē ⁊ gratiaruꝫ vbertatē. ſm illud Eccī. v. Quaſi luna plena in diebꝫ ſuis lucet. Sicut luna eſt pfecta: ita Maria glia imenſa. ſm illud ps. Sicut luna pfecta in eternū. Sicut luna pēſt terreſtribꝫ: ita maria in celeſtibꝫ. Ideo merito xps ⁊ Maria dicunt duo lumiaria magna. De qbꝫ Gene. j. Fecit deꝰ duo lumiaria magna. vnū qđ peſſet diei vt ſol. id eſt xps iuſtis. Aliđ nocti vt luna. i. Maria pctōribꝫ. ¶ Tercia ꝯgregatio eſt angeloꝝ qs deus congregat in vna felicitate: ⁊ nō eſt cōgregatio cōfuſa ſed diſtincta in modū exercit⁹. Cōſuetuit aūt in exercitu triplex diſtinctio inueniri. Quia aliq̄ ſunt mūites ſociantes ⁊ q̄ſi ptegētes dīm q̄ ſemp ei aſſiſtūt. et iſti aſſimilant angeli ꝓme ierarchie. Prima em̄ ierarchia eſt aſſiſtentiū q̄ ꝓtinet tres ordines. qa inter aſſiſtētes ꝓncipi aut regi qđā habent hāc dignitatē vt p ſeipſos poſſint ad regē familiariter accedere. et hoc cōpetit ordini thronoꝝ q̄ vſq; ad hoc eleuant vt deus familiariter in ſeipſos recipiāt: ita vt cauſas rerū in ipſo immediate ꝯgnoſcere poſſint. Quidā ꝯo ſunt vt ſecreta regis cognoſcāt ſicut ꝯſiliarij eius. ⁊ iſti aſſimilant ordo cherubin q̄ ſp eminēter diuina ſecreta cognoſcunt. Et interꝫtant ſcie plenitudo. Quidā ꝯo ſunt q̄ circa pncipē ſemp inherent et his aſſimilant ordo ſeraphin q̄ excellēti⁹ alīs deo p amoꝝ ſunt vniti. ⁊ interꝫtant ardētes ſiue incēdētes. Alij ꝯo ſunt in exercitu q̄ſi capitanei dirigētes ⁊ ordinātes exercitū. ⁊ iſtis aſſimilant angeli medie ierarchie q̄ ſcz eſt pſidētiū. ⁊ iſta hꝫ tres ordines. Quidā hūt diffinire q̄ agēda ſunt. ⁊ ꝓtinet ad dīnatōes. Quidā hūt dandi facultatē ⁊ pcipe vt ipleant. ⁊ ꝓtinet ad ꝓtutes. Quidā habēt ordinare quō ea q̄ diffinita ſūt ⁊ pcepta impleri poſſint. ⁊ hoc ꝓtinet ad potestates. Alij ꝯo ſunt in exercitu bellaꝝ vt bellatores ⁊ pſequētes bellū. ⁊ iſtis aſſimilant angeli tercie ierarchie q̄ eſt miniſtrantiū nobis. qa oēs ſunt mūſtratoriꝫ ſpūs in miniſterīū miſſi ꝓpter eos q̄ hereditatē cupiūt ſalutē Ad Heb. j. Nos em̄ in bell'no ſtris prio indigem⁹ cuſtodia q̄ ꝓtegamur et hoc ꝓtinet ad angelos in infimo choro. ex qbꝫ cuilibet homī dat⁹ eſt vn⁹ ad cuſtodiā a natiuitate ſcz ī vtero. vt dicit Piero. Secūdo in bellis nr̄is idigem⁹ inſtructione q̄ doceamur. ⁊ hoc ꝓtinet ad archangēlos q̄rū eſt nos inſtruere ſpecialr̄ de his q̄ ſunt ſupra rationē. Tertio indigemus duce q̄ dirigamur. Et h̄ ꝓtinet ad ꝓncipat⁹ Idē vult Dyoni. in li. cele. ierar. Ad hanc ergo cōgregationē angeloꝝ diſtictā p modū exercit⁹ pōt exponi illd. j. Mach. j. Cōgregauit virtutes ⁊ exercitum fortē nimis.

D In qbꝫ verbis tāguntr tres rōnes q̄re ipſi btī angeli ſunt a nobis honorandi. Prima qa ſunt noſtri ductores ſcz ad ꝓtutes nos ducēdo: ſicut demones ad vicia. ⁊ ideo vocat eos ꝓtutes dicēs. Cōgregauit ꝓtutes. nam ſeraphin dirigunt ⁊ ducūt ad charitatē. cherubin ad fidē. throni ad ſpeꝫ dīnatōes ad iuſticiā. virtutes ad fortitudinem. poteſtates ad prudētiaꝫ. ꝓncipat⁹ ad tēperantiā. archāgeli ad magnanimitatē. angeli ad hūilitatem ſcz ꝓpter cuſtodiā qa humilitas eſt cuſtos ꝓtutū. Vnde licet regulariter angeli ſuperiorū ordinū nō mittantur: tamē inferiores hoc agūt in ꝓtute ſuperioꝝ. Qui aūt aliq̄d p aliū facit p ſeipm facere mōſtrat. Et hinc eſt q̄ angelus q̄ incēdit labia Eſaie ꝓphete dictus eſt ſeraphin. Eſaie. vj. Secundo angeli ſunt honorandi quia ſunt noſtri defenſores. Et ꝓpterea vbi ſupra vocat eos exercitū. qr̄ pugnant ꝓ nobis cōtra demones poteſtatē eoꝝ refrenando. Patet Apoc. ij. de angelo q̄ ligauit demonē ⁊ miſit in abyſſum. Et Thob. viij. de diabolo in ſuperiori deſerto Egypti ligato. Ligare aūt demones nō eſt aliud niſi eoꝝ poteſtatē refrenare. Tertio ſūt honorādi quia ſunt adiutores noſtri eo q̄ ſunt fortes nimis. Propter qđ pūt nos in difficilibꝫ adiuuare. ſcđm illud Jobel'. ij. Multa ſunt caſtra eius quia fortia. ¶ Quarta ꝯgregatio eſt patrū antiquoꝝ ſcz patriarcharū et ꝓphetarū quoꝝ quidam fuerūt electi ad genus humanū ſaluandū ſicut Adam Noe ⁊ Abraam. Nā ex Adā genus humanū eſt deriuatum. in Noe ſaluatum. in Abraaz iuſtificatū. quia ipe fuit primū exemplum fidei ⁊ immolando filiū ſuum Iſaac ligna in dorſo deferentē figura expreſſa paſſionis chriſti. quē deus pater p ſalute noſtra immolauit. Quidam vero electi ſunt ad mundū illuminandū quorum aliqui ipſum illuminauerūt exemplis virtutum. ſicut Abel qui fuit exemplū in-

nocentie. Noe iusticie. Abraam obedientie. Job patiētie. Joseph cōtinentie. Moises mansuetudinis. Dauid misericordie. Alij vero illuminauerūt eum doctrinis sicut ꝓphete qui secreta dei cognouerūt annunciauerūt et scripserūt. Et ideo Petrus sermonē ꝓpheticū assimilat lucerne lucenti in caliginoso loco. ij. Pet. j. Quidā vero electi sunt ad deum reconciliandū. Sicut Noe in tēpore iracundie factus est recōciliatio. Et de Moise dicit ps. lv. Et dixit vt disperderet eos si non Moises electus eius stetisset in cōfractione in cōspectu ei⁹. Et de phinees dicit ibidē Stetit phinees et placauit ⁊ cessauit quassatio. Job etiam orauit ꝓ amicis et placauit deum. Sic et nos per orationes amicoꝝ nostrorū. id est sanctorū debemus placare deum. Ad hāc cōgregationē referri potest qō dicit. ij. Re. v. Cōgregauit Dauid rursum omnes electos id est christus sanctos patres. ❡

Quinta cōgregatio apostolorū qui fuerūt principes et duces oīm populorū in christum credentiū quos cōuerterūt. Hi principes et duces fuerūt primo magne potentie. Unde Aug⁹. Dedit em̄ eis deus potestatem super naturam vt eam curarēt. sup demones vt eos ejicerent. super elementa vt ea mutarent. sup animas vt ipas absoluerent. super mortē vt ipam ꝓtemnerent. super angelos vt dominicū corpus conse crarent. Item secūdo facti sunt principes magne sapientie. Unde Aug. Ex abiectissimis et imperitissimis. ex paucissimis nobilitantur. illuminant⁊ ⁊ multiplicantur occultissima eloquia. ꝑclarissima ingenia. copiosissima agmina acutoꝝ. facundoꝝ atq; doctorum. Unde patet q; ipi fuerunt semina et principia omnis christiane sapientie et eloquentie. Et licet ex se essent abiectissimi et imperitissimi tñ facti sunt postea sapientissimi ⁊ excellentissimi. Item fuerunt tertio principes magne sanctitat⁊. propter quam sanctitatē refulsit mira conuersatio xpi in eis tāq; in speculo ⁊ cognoscebat⁊ in eis sicut sol in suo splendore. ⁊ sicut rosa in suo odore. et sicut ignis in suo ardore. Jō dicit Crisost. Misit xps apl̄os quasi sol radios suos. q̄si rosa suauitatis sue odorem et quasi ignis scintillas suas dispergit. vt sicut sol in radijs suis apparet: sic rosa in odoribꝫ suis sentitur. et sicut ignis in scintillis suis ardet. Sic in illoꝝ virtutibus xpi potētia ꝓgnoscit. Isti g̃ gl̃iosi ꝓncipes sicut fuerunt cum xpo ꝓgregati in mundo sic sunt ꝓgregati cū deo in celo. sm illō ps. Principes ꝓpl̄oꝝ cōgregati sunt cum deo Abraam ⁊c. ℣ Sexta est cōgregatio martirū q̄ fuerūt viri bellatores. De q̄bus dicit. j. Macha. xiij. Congregās oēs viros bellatores accelerauit ⁊c. Bellauerūt em̄ sancti martires ꝓ fide et iusticia sm q; multi fuerūt bellatores ꝓtra eos. sicut tirānі cum cruciatibꝫ. philosophi cum sophismatibus. heretici cum psecutoribus. Jōb bene potuit dicere illa sancta martirū congregatio illud ps. Multi bellātes aduersum me. Item habuerūt bella extrinseca a diabolo ⁊ mundo. ⁊ intrinseca sustinendo martiriū cordis. Quod triplex est sm Greg. Primo cōpassio afflictorū. Unde ait. Qui dolorem exhibet in aliena necessitate crucez portat in mente. Scōm est dilectio inimicoꝝ. ait em̄. ferre ꝓtumelias ⁊ inimicū diligere martiriū est in occulta cogitatōne. Tertiū est patientia aduersoꝝ. De quo ait. Sine ferro martires esse possumus si patientiā in corde veraciter seruam⁹. Habuerunt etiā bella a corpore ꝓprio. videlicet bella pauptatis. parcitatis. ⁊ castitatis Ex illis ergo bellis obtinuerunt scī martires pctōꝝ remissionē. meritoꝝ accumulationē. ⁊ eterne glorie possessionem. ℣ Septima est congregatio confessorū. De quibus dicit Sophonie. j. Congregans volatilia celi ⁊ pisces maris. Sancti autē cōfessores dicunt⁊ volatilia ꝓpter vitā contemplatiuā in qua volauerūt alis intellectus p ꝓtēplationem siue orationez. Quia sm Damasc. Oratio est ascēsus mentis in deū. Et ala affect⁹ volauerunt p dilectōez Dicunt⁊ aūt volatilia celi. q̄a licet in mundo essent corpe:tñ erāt in celo cogitatione affectōe ⁊ opere. id est opis intentione. sm illō Matth. vj. Respicite volatilia celi ⁊c. Item dicunt⁊ pisces maris ꝓpter vitam actiuā. pisces em̄ viuunt in aqua mar⁊ sed tñ non suffocant⁊ in ea sed natant. Sic boni actiui licet angustient⁊ in mundo tamen nō peunt: q; iuuāt se natādo id ē bñ opando. Ulñ in ps. Volucres celi ⁊ pisces maris ⁊c. ℣ Octaua est ꝓgregatio sanctaꝝ

virginum. De q̃bus dicit Esa. xl. In brachio suo ꝯgregabit agnos. Virgines em̃ fuerunt tanq̃ agni innocẽtes in mẽte, immaculati in carne, fructuosi in opere ꝛ mã sueti in cõuersatõe. Tales agnos xp̃s cõmendauit Petro dicens Joh. vlti. Pasce agnos meos. Ex oĩbꝫ illis patet q̃ octuplex est cõgregatio electoꝝ ꝛ sctoꝝ quoꝝ oĩm hodie festũ colimus. In q̃bus etiam includunt vidue et maritate vel maritati ꝑm diuersitatẽ meritoꝝ suoꝝ. Aliq̃ em̃ ex illis sũt martires, aliq̃ ꝯfessores, aliq̃ ꝓphete vl̃ patres, ꝛ sic de aliꝭ. Secũdo dixi q̃ in ꝑbis thematis innuit illius cõgregationis excellẽtia ꝛ solẽnitas, cũ dr. Illi sãctos ei⁹, illi. i. deo. q. d. ad honorẽ dei hodie oẽs sanctos in vnũ ꝯgregatos solẽniter honorate. ℟. Pro q̃ notandũ q̃ sancti siue beati q̃ sunt in celo fuerunt hic ꝯgregati xp̃o viuẽdo ꝛ moriendo, viuendo videlicet ꝑm eius p̃cepta ꝛ ad ei⁹ volũtatẽ, et moriẽdo p̃ xp̃o siue in xp̃i fide, ꝛ nũc sunt cum deo cõgregati in celis regnando. Et iõ hic in terris q̃libet illoꝝ dicere potuit. Vita mea illi viuet. Etiã moriẽdo sunt xp̃o ꝯgregati, q̃ post mortẽ ad illius ꝯgregatõez ꝛ societatẽ puenerũt. Vñ in p̃s. Quis ascẽdit sup̃ occasum dñs nomẽ illi. Sup̃ occasum dñs ascẽdit q̃n de morte triumphãs morte sua mortẽ nostrã destruxit, ꝛ non solũ ascendit sup̃ occasum mortis sue sed etiã sup̃ occasum mortis sctoꝝ suoꝝ in q̃z morte ipse triumphauit dũ eos de ipsa morte triũphare fecit, vel mortẽ ꝓtẽnendo, vel p̃ ipsã mortem ad ĩmortalẽ vitã eos ꝓducẽdo. Itẽ cõgregati sunt illi id est ad illi⁹ laudẽ et honorẽ etiã nũc in celo regnãdo: vbi in vna beatitudine obiectali eternali⁹ deũ laudãt. Jõ possunt dicere illud p̃s. Populus eius et oues pascue eius: introibimus portas ei⁹ in cõfessione ꝛc. Tertio sunt sibi ꝯgregati q̃z sunt sancti ei⁹. Ideo notãter dictũ est in themate, Cõgregate illi sctos ei⁹. Fuerunt em̃ scti p̃ virtutẽ, ꝛ ei⁹ p̃ charitatez, vel sancti p̃ grãm ꝛ ei⁹ p̃ gl̃iam. ℒ Ex q̃ sequit q̃ nos obligamur laudare ꝛ honorare sanctos q̃z sunt dei, patet, q̃z eos laudando et honorãdo: ipm deũ cui⁹ sunt laudamus et honoram⁹: sicut laudãt ꝛ honorãt dñs in ꝓle sua, q̃z oẽs scti sunt filij dei, sicut laudatur ꝛ honorãt dñs in seruis suis, q̃z ipsi sunt mistri ꝛ famuli q̃ fecerũt hic voluntatem eius, sicut laudãt ꝛ honorãt artifex in suo ope, q̃z ipsi sunt opa manuũ ei⁹ q̃tum ad esse nature ꝛ q̃tum ad esse gratie. Item sicut laudãt p̃dicatoꝝ in sermone suo, quia ipse dñs loquit in eis, ꝑm illud ij. ad Coꝝ. xiij. An experimentũ queritis ei⁹ q̃ in me loquit xp̃s. Ideo ꝯgrue ad laudandũ deum in sctis ei⁹ hortat nos ꝓpheta p̃s. vlti. dicens. Laudate dñm in sctis ei⁹. q. d. laus sctoꝝ est laus dñi eoꝝ. Si g̃ volum⁹ ꝯgregare sctos deo ad honorẽ: tũc debem⁹ attẽdere q̃ hoc de⁹ a nobis exigit in ꝑbis thematis vt oĩbꝫ sctis q̃z hodie est festiuitas p̃ vitã sctam nos ꝯformare studeam⁹, et ꝫ maxime placet deo ꝛ a nobis desiderat ad ĩpleri. Vñ Bern. Currite fratres q̃a nõ solum scti ꝛ angeli sed ipsoꝝ creator ꝛ dñs cũ oi celestis curie frequentia nos desiderat et expectat, nam si oẽs sctos hodie sub vna festiuitate ꝯgregem⁹ ꝛ nos p̃ vitã reprobã dissiũgem⁹, talis ꝯgregatio dño nõ placet. Tũc em̃ vere ad honorez dei sctos ꝯgregamus: cũ eos ĩmitãdo sicut ipsi sancti erimus, vt sicut ipsi fuerunt patiẽtes, casti, misericordes, bũiles, mãsueti, tpati ꝛc. sic ꝛ nos. Et si ꝯsideramus aliq̃s multum peccasse nõ ĩmitemur eos in pctis sed ĩ penitẽtia si cecidim⁹, si es luxuriosus et consideras Mariã magdalenã: respice ei⁹ penitẽtiã, vide ipsa fuit soluta ꝛ forte tu maritata vl̃ voto astricta, ꝛc. Dubitat circa dicta ẽxq̃ hodie oẽs sctos in vnũ ꝯgregatos laudamus ꝛ veneramur in vna festiuitate ad repsentandũ coꝝ ꝯgregatõez in vna cõmuni bitudine. qđ est tñ gaudiũ sctoꝝ qđ cõiter habẽt in illa eterna bitudine. Hãc dubitationem soluit wilhel. pariẽs in li. de vir. trac. de spe, par. scđa dicẽs Gaudiũ electoꝝ, puenit ex q̃tuor ptibꝫ Prima a bta trinitate, scđa a loci amenitate, tertia a iocũda societate, ꝛ q̃rta a corpis glorificatione. De ꝑmo scriptũ est Esaie. xxxiij. Regẽ in decore suo videbũt. Et. xxxv. eodem modo dr. Ipsi videbũt gl̃iam dñi et decorẽ dei nostri. In visione autẽ regis triplex erit electis gaudiũ. Primũ erit in videndo facie diuinã, ꝛ illud erit summũ gaudium. Vñ Aug. Si mali possent mallẽt deũ videre in inferno in penis q̃ extra penas deum nõ videre. Et Crisꝰ dicit, Ego multuꝫ

graviores q̄s gehēne cruciatus esse dico remoueri z abiici ab illa gloria, nec puto ita acerba esse gehēne incēdia vt sunt illa q̄b torquet̄ is q̄ arcet̄a ꝓspectu dei. Ex illo patet q̄nta sit dānatio puuloꝝ q̄ absq̄ baptismo decedūt, q; licet nō torquent̄ penis infernal'r p̄uant̄ visione ōi. Hinc est q̄ scti patres antiq̄ qui erāt in limbo cū maximis suspiriis postulauerūt aduentuꝫ xp̄i vt possent venire añ cōspectū dei: licet nullā sentirent penā inferni, sicut in psona illoꝝ clamauit ꝓpheta in p̄s. Dñe inclina celos z descēde, et Esa, lxiij. Vtinā dirūperes celos z descēderes. Et i p̄s. illo Qui regis israel intēde, triplicat illud. Ostende faciē tuā z salui erimus. ꝓpter magnū desideriū ꝓphete ad visionē dei. vnō z saluatoꝝ dicit Joh, xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te deū verū solū z quē misisti ieſuꝫ xp̄m. Et ideo dicit ꝓph̄a. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū q̄n veniā z apparebo añ faciē dei. Et apl's, j. Coꝝ. xiij. Videm⁹ nūc p speculū in enigmate: tūc facie ad faciem. et. ij. ad Coꝝ. xij. apl'us dicit se raptū in tercīū celū, vbi dicit Aug. Ibi btā vita i fonte viuo bibit. inde aliq̄d aspgit buic būane vite, oēs em̄ delicie q̄ sunt in isto mūdo velut minime gutte sunt q̄ a fonte illo fluxerunt inimicis dei q̄ guttas illas in terra lingunt fonte suauitatis cōtēpto, ſm illud Hiere, ij. Dereliquerunt me fontē aq̄ vive Q̄in⁹ sunt oēs delicie que fuerūt in mundo z erūt vsq̄ in diē iudicij respectu illius suauitatis q̄s sit vna gutta aq̄ respectu totius maris. Cū ergo tāta delectatio inueniat̄ in pusillis creature quāta inueniet̄ur in ipso creatore. Si g̃ q̄nq̄s boies currunt p plura miliaria ad vidēdū spectaculum: q̄d facere deberēt ad videndū deum, sed heu amor terrenoꝝ excecat rōnis oculū. Jō dicit frater Guido carthusien. Si diuīe bonitat̄ vestigia tātū habēt suauitatis: q̄d habet ipse fons suauitatis de⁹. Ex quō exprimere valem⁹ q̄d est imensuꝫ: certe nullo mō. Vñ Aug. in li. de simbolo dicit. Facili⁹ possum⁹ dicere in illa vita eterna q̄d ibi nō sit q̄s q̄d ibi sit, nō ē ibi mors nō est ibi luct⁹, nō est ibi lassitudo, nō ē infirmitas. nulla fames, nulla sitis, null⁹ est⁹ nulla corruptō, nulla indigētia, nulla mestitia z nulla tristitia. Secundū gaudium erit in videndo hūanitatē xp̄i, de quo dicit Bern̄, Plenū prorsus est oī suauitat̄ dulcedine videre hoīem homis ꝺditorē. Tercīū gaudiū erit in ꝺsideratōe vnionis humane nature ad diuinā, mirabile em̄ gaudiū erit electis cum cognoscent q̄ frater eorū ſm carnē vere de⁹ sit. Magnitudo huius gaudij pōt ꝓpēdi ex gaudio q̄ solent habere parētes: cū eoꝝ filij fuerint epi vel archiepi facti: aut alias exaltati: tanta erit vnitas capitis z mēbroꝝ q̄ mēbra honorē sui capitis suū reputabunt, sicut caput hominis bona vl' mala mēbris suis illata sua reputat. Nec de primo s̄c̄ btā trinitate.

¶ Scō electi a loci amenitate triplex gaudiū ꝓuenit, ꝓmo a claritate loci, Thobie, xiij. Btūs ero si fuerūt reliq̄e seminis mei ad videndū claritatē hierlm, z Apoc. xxj. Nox ibi vltra nō erit. Patet illud etiā de claritate celi empyrei q̄ dicit igneū ratione claritatis, q̄a totū est lūinosum. Secūdo a loci puritate. Apoc, xxi. Nō intrabit in eā aliq̄d coīnq̄natū aut abominatōnem faciēs. Tertio a loci latitudine. Baruch, iij. O israel q̄s magna est dom⁹ dei et ingēs loc⁹ possessiōis ei⁹ z̄c. ¶ Tercio electis ꝓuenit triplex gaudiū ex iocūda societate. Primo ex multitudine, Apoc, vij. Vidi turbā magnaꝫ quā nemo dinūerare poterat ex oīb⁹ tribub⁹ z linguis z̄c. Sicut etiā patꝫ in epl'a hodierna. Secūdo ex nobilitate societatis illi⁹ in qua erūt virgo beata z angeli z scti z sctē. q̄ oēs reges z regine erunt, reges vtiq̄s sunt q̄ de manu sūmi imperatoris coronā regni accipiūt. Sap, v. Accipiūt regnū decoris de manu dñi z diadema speciei z̄c. Vñ z filius dei ꝺr venisse de sedib⁹ regalib⁹, Sap, xviij. Pl⁹ ergo deberēt vt dicit wilhel, vbi s, boies laborare solūmō vt vna die possent esse cuz btā virgine q̄s multi laborāt ꝓ eterna gloria Vnde Hiero, in epl'a ad Eustochium Egredere q̄so paulisp de carcere z papilionē corpis vt in hostio stās videas gl'iaz ōi ptrāsire z p̄sentis laboris añ oc'los tuos p̄fige mercedē quā nec oculus vidit nec auris audiuit nec in coꝝ hoīs ascēdit q̄ ꝓparauit de⁹ diligētib⁹ se. q̄lis erit illa dies cuz tibi mr̄ dñi btā maria choris occurret comitata virgineis cū post rubrū mare submerso cū suo exercitu pharaone tympanū

tenens pcinet respõsuris. Cantemus dño glorioſe eñ magnificatus est: equũ z ascẽſorem ei⁹ piecit in mare. Tertio de amicabilitate illi⁹ societat⁹. tanta est eñ inter eos charitas q̃ gaudia alioꝝ sua reputabunt. Ysa. xxxj. dixit dñs. Cuius est ignis in syõ z caminus ei⁹ in hierlm. ꝓpter magnã eniz charitatẽ hereditas illa oĩb⁹ vna est. singulis tota. vt dicit Greg. Exemplũ illi⁹ familiare habere possumus in speciebꝫ aromaticis. Si tu haberes species aromaticas i manu tua q̃uis tue eẽnt. tñ ego q̃ iuxta te sum ex odore ipsaꝝ delector et reficior ac si mee essent. Ita erit inter sctõs in patria vt dicit Aug. q̃ gaudiũ q̃d habebũt singuli erit cõe oĩb⁹ p vinculũ charitatis. z quisq̃ gaudebit de bono alteri⁹ tãtũ ac si in seipo haberet zc. ¶ Quarto electis puenit q̃druplex gaudiũ a corpis glorificatõe. ꝑmũ a corpis pulcritudine. scõm ab ei⁹ subtilitate. terciũ ab eius agilitate. q̃rtũ ab ei⁹ impassibilitate. Primũ erit in corpe respectu ei⁹ q̃d erit iuxta se. vt scz alia corpa glorificata in aspectu ei⁹ delectent. Scõm respectu eius q̃d erit infra se vt scz corpa inferiora corpi glorificato cedãt. Tertium respectu ei⁹ q̃d erit supra se vt scz ad aspectũ suũ pfectã posset hre obedientiã. Quartuz ad id q̃d erit ꝓtra se ne ab aliq̃ posset ledi. Ecce q̃ntũ gaudiuz erit electis a glorificatione corpoꝝ: nõ solũ suoꝝ sed z alioꝝ qui sunt iuxta se z supra se in quib⁹ delectabũtur: et coꝝ qui erũt infra se z ꝓtra se q̃ talia eis cedunt z obediũt ad placitũ. nec corpa glificata ledere pñt aliq̃ mõ. wilhel. vbi s̃.

Sed diceret quis. habebũt ne electi etiã gaudiũ a mundo z inferno. Rñdet wilhel. vbi sup. q̃ electi ab inferno habebunt triplex gaudiũ. Primũ ex hoc q̃ ifernum euaserũt. Scõm ex hoc q̃ hostes eorũ cruciabunt. sm illud ps. Letabit⁹ iust⁹ cũ viderit vindictã. nõ ex hoc q̃ delectent in penis eoꝝ pcise. sed ex hoc q̃ vident in eis diuinã iusticiã impleri q̃ potuissent cõsequi miscõiam z noluerũt. z hoc eis sũme placet scz executio diuine iustice. q̃a eoꝝ volũtas est totaliter cõformis diuie volũtati. Tertiũ ex hoc q̃ pctm̃ q̃d maxime nocuit bonis claudum erit in inferno. Post diem eñ iudicij erit pctm̃ in inferno q̃si in ꝑprio loco. nõ eñ potuit remanere neq̃ in celo neq̃ in terra q̃n ad vltimũ descẽdat ad infernũ. ¶ Secũdo dicit wilhel. q̃ electis a mũdo etiã. puenit triplex gaudium. Primuz ex hoc q̃ a penali miseria hui⁹ exilij liberati erunt. vñ Bern. Trãsire de morte ad vitã vite gaudiuz duplicat. Verisimile est q̃ multũ gaudeat de hac liberatõe q̃ dicebat. heu mihi q̃ incolatus me⁹ plõgat⁹ est. Et ille q̃ ait Cupio dissolui et esse cum xpo. Scõm ex hoc q̃ a naufragio liberati erũt. Si eñ illi q̃ de mari exierũt tantuz gaudẽt. verisimile q̃ multũ gaudeãt q̃ tot naufragia passi a mari hui⁹ mundi piculosissimo euaserũt. vñ Bern. periculũ ꝑbat transeuntiũ raritas z peuntiũ multitudo. in mari marsilie de q̃tuor nauib⁹ vix vna pijt. in mari huius mũdi de q̃tuor nauib⁹ vix vna ad portũ salut⁹ puenit. Tertiũ ex hoc q̃ ipi cũ tãte ifirmitat⁹ eẽnt tñ de tãto hoste triũphauerũt. Vñ Job. xlj. Nõ est potestas sup terrã q̃ compet ei q̃ factus est vt nullũ timeret. Hos sum⁹ sicut locuste. hostes nostri vt gigantes. Ideo dicit Aug⁹. li. confess. Quanto fuerit mai⁹ piculũ in ꝑlio tanto maius gaudiũ in triũpho. Sic est i nauigãtibus. nã post picula z ruinas naufragũ exultãt nimis. qui añ timuerunt nimis. Ideo de futura gl'ia dicit Aug. in li. de ciui. dei. Quãta erit felicitas vbi nullũ erit malũ. nullũ latebit bonuz. vacabit⁹ dei laudibus q̃ erit oĩa in oĩb⁹. Itẽ in eodem. Illa ciuitas in se magnũ lumẽ habebit q̃ nulli supiori nullus inferioꝝ inuidebit. sicut nec inuident archãgel' angeli ceteri: q̃ nolet vnusquisq̃ maius habere bonum aut id q̃d aliũ secũ videt hre. Recte sicut digitus in corpe nõ vult oculus esse Et subdit Aug. Quis ali⁹ est finis noster nisi pueni re ad regnuz cui⁹ nullus est finis. vbi amabimus z laudabim⁹ q̃d erit sine fine. ¶ De hoc celesti gaudio audiam⁹ vnũ exẽpluz q̃d recitat Cyrillus in epla ad Aug. de morte Hieronimi quõ in supioribꝫ ptibus egipti erat q̃daz magne sctitatis monachus Helyas noĩe Hieronimo sctissimo in vita familiaris: hic q̃dam die solitis incũbens oratõnibus somno repẽtino aduenitẽte aliquãtulũ obdormiuit. z in visione vidit palatiũ mire pulcritudinis. et cuz huc illucq̃ gradiens miraret illius palatij pulcritudinẽ tam excellentẽ vidit q̃ddam

p̃parari tribunal a q̃busdaz iuuenibus nimie pulcritudinis stratis tapetib⁹ et vestibus auro z gẽmis circũquaq; relucentibus, in q̃ tribunali rex q̃dam maxim⁹ sedit cui⁹ aspectus erat tãte suauitatis vt nil aliud q̃s vellet habere, magna comitat⁹ societate viroz sole lucidioz. inter q̃s sanctus Hieronimus apparuit zc. Ecce gaudiũ ex pulcritudine celestiũ. Ita etiã refert Aug⁹ q̃ postq̃ Hieronim⁹ sibi apparẽs discessit tante suauitatis reliq̃t post se odorẽ vt per multos dies ineffabilis suauitatis odor i cella sua remaneret. Et si hec de⁹ suis electis ostẽdit hic in terris: q̃d tũc faciet in celis, vnõ z tũc Augustino cogitãte quõ breuem tractatulũ scribere vellet de gaudio z gl'ia btõz: dixit eidem Hieronim⁹ vel potius aĩa bti Hieronimi sibi apparẽs dixit, Poti⁹ totũ mare in artissimo clauderet vasculo. poti⁹ terraz orbem puus teneret pugillus, poti⁹ a motu cõtinuo celum desisteret q̃z gaudioz z gl'ie q̃bz btõz anie sine fine potiunt minorẽ intelligeres particulaz nisi vt ego experientia docearis. Ecce si non fuit in terris cõcessuz Augustino intelligere gaudia btõz q̃ totus ardebat in amore x̃pi, quid nos miseri pctis pleni illoz gaudia enarrare q̃rim⁹. Attẽdam⁹ g̃ doctrinã bti Hieronimi q̃ tũc ait Augustino, Hic nõ q̃ras q̃ nõ alibi nisi q̃ tam feliciter pperas inueniri p̃t, hic satage talia exercere opa vt postmodũ ibi qõ aliqualr intelligere cupis totaliter ineternum habeas. Ita suo mõ nos hic exerceam⁹ per opera bona seq̃ndo hic sctoz, vestigia z exẽpla vt tãdẽ cũ eis possim⁹ attingere gaudia sempiterna. Amen.

¶ In die oĩm aĩaz Sermo. XCV.

Miserimi mei

miseremini mei saltẽ vos amici mei Job. xix. Hic est clamor oĩm aĩaz fidelĩũ in purgatorio existẽtiũ q̃rum hodie memoriã agimus. Sic clamat pater ad filiũ. mater ad filiã, maritus ad vxorẽ, frater ad sororem, z sic de singulis, miseremini mei zc. A Clamant bis miseremini, ꝓpter duas causas. Prima q̃si dicerent: q̃a estis in mũdo vbi est miscõia, ps. cxviij. Miscõia domini plena est terra. Scõa q⁹ nos anime in purgatorio sumus in miseria z paupertate quia nihil meritorie agere possum⁹ nec habemus res tales q̃bz nos redimere possumus: ergo miseremini nr̃i vos amici nr̃i quasi dicerẽt, alieni nolũt nostri misereri. Hãc lamẽtabilẽ clamorẽ attẽdere debẽt filij z ꝓsanguinei defunctoz. In verbis premissis innuunt q̃tuor q̃stiões. Prima que anie clamẽt miseremini mei zc. Scõa q̃bz et ad q̃s clament. q̃ tangit ibi, saltẽ vos zc. Tertia quare clamẽt, q̃ tangit ibi, q̃a manus dñi tetigit me zc. Quarta q̃bz possint iuuari z eis miscõia impẽdi, que tãgit ibi. z carnibz meis saturamini zc. B Ad pmã questionẽ respõdẽdo nota q⁹ aĩaz q̃dam sunt beate iaz in celo: ille nõ clamant ꝙba p̃dicta: qz nõ indigẽt suffragijs Vnõ dicit Aug. i encheri, z habet in c. cũ Dar the. ō cele. mis. q⁹ sacrificia siue altaris sine q̃rũ cũq; elemosinaz ꝓ defunctis valde bonis grãz actões sunt. Quedã anie dãnate sunt in iferno ꝓ pctõ originali z actuali vl' ꝓ originali solo in limbo, z ille etiã non dicunt miseremini. q̃a nulla est ibi redẽptio, neq; eis ꝓdessent suffragia nr̃a, sed si ꝓ eis fiunt sunt ꝓsolatões viuoz. Quedã autez sunt in charitate suaz explentes pniam in purgatorio: tales clamant miseremi zc. q̃a eis ꝓsunt suffragia vnoz. Et sunt in quadruplici differẽtia. Primi q̃ ad purgatorium veniũt sunt q̃ cũ venialibz moriuntur. Hi em̃ ferunt secũ lignum fenũ z stipulaz. vt dicit aplus. j. Coz. iij. ꝓ q̃ venialia pctã intelligunt vt dicit mgr̃ ibidẽ. Secũdi sũt q̃ pniam ante obitũ suũ nõ pegerunt sicut cõtingit his q̃ absq; cõfessiõe moriunt cõtriti. Tercij sunt hi q̃ iniunctã sibi penitẽtiã nõ cõpleuerũt. Quarti sunt q̃ penitẽtiã iniunctã cõpleuerunt sed tñ illa ignorãtia vel negligẽtia sacerdotis nõ fuit sufficiens Hã penitẽtia in ꝓfessione a sacerdote iniũcta aut est maior: aut eq̃lis: aut minor. Si est maior. tunc id quod hõ plus fecerit cuz morit: in augmẽtũ sue gl'ie cedit Si est eq̃lis tunc sufficit ad eius pene dimissionem Si aũt fuerit minor tunc id quod residuũ est ex virtute diuine iusticie in purgatorio emendatur: ne aliq̃ peccatũ remaneat impunitũ. Est aũt purgatoriũ locus ad purgationẽ aĩaz specialiter deputatus Nam ẽm Richar. dist. xxj. quarti C In infer-

no ꝙtuor sunt loca se habētia ſm inferi⁹ et supius. In loco maxime infimo sūt dāna ti p pctō actuali. In illo q̄ est imediate sup illuz sunt dānati p solo pctō originali. In loco q̄ est cōsequenter supra illum sunt aīe que purgant, qa ibi de lege cōmuni purgā tur: ꝙbus alibi purgent ex causa speciali. s. vel vt viuentib⁹ aliq̄d nūcient, vl' vt suffra gia impetrent, z vt patiendo vbi peccauerunt dei iustitiā aliq̄bus sensibilibus manifestēt. In quarto loco nō sūt aliq̄ aīe, sz añ christi aduentū ibi erāt aīe sanctoz patruz q̄ penitētiaz suā expleuerāt in purgatorio, et ille q̄ recedentes a corpe nihil purgabile portauere Locus aūt ꝓfat⁹ dicebat sin⁹ Abrae. qz Abraam ꝑmus se ab infidelib⁹ sepauit, z fidei signaculū distincte accepit. Ideo locus requiei q̄ debet aīe ꝓpter fidē charitate formatā sinus Abrae dictus est.

D Ad secūdam q̄stionē respōdendo: ad q̄s et q̄bus clament tangit respōsio cū dicit, saltē vos amici mei. Vbi nota q⁹ aīe in purgatorio ad ꝙtuor genera hoīm clamant Miseremini mei zc̄. Primo ad consanguineos z amicos q̄ hic eoz bona possident z eis nō subueniunt. z tales infideliter agunt, quia si q̄s hic in seculo videret amicū suum in igne puniri quē posset liberare et nō faceret: infideliter vtiq; ageret. Ita faciunt pueri z ꝙsanguinei qui de bonis parentū pulcras vestes, equos z alia emunt, domos edificāt, agros z alia emūt, aut singula in superbia z luxuria cōsumūt. et nullū suffragiū defuncto clamāti miserēmi mei zc̄, impendūt. Attendāt illi quid amplius dicāt, q̄re me ꝓsequimini sicut deus, quasi dicerēt, Deus punit me: sua iustitia penaz mihi infligendo, vos aūt amici mei punitis me in pena relinquēdo, z carnib⁹ meis saturamini, i. diuitijs meis tpalib⁹, q̄si dicerēt, iniustuz est q⁹ vos amici in penis me relinquitis q̄ vobis multa bona tpalia reliqui: z aiaz meā ꝓpterea sepe neglexi. Secundo ad hos clamāt quib⁹ hic charitatē: bñficia z fidelitatem exhibuerūt: z ipsi eis nō refundūt. Vñ ps. lxxvij. Obliti sūt bñ factoz eius. Et hec est magna ingratitudo z ꝓtra rationē būanam obliuisci z non regratiari benefactoribus. Vñ Arist. in. iiij Ethi. Oportet regratiari ei qui gratiaz fecit, sed defunctis aliter regratiari nō possumus nisi per suffragia eis impensa. Tertō clamant ad executores testamētoz qui nō exequunt testamēta eis cōmissa, sed retardant de die in diem. Et hoc est ꝓtra charitatem z fidelitatem, quia ſm doctores hoc animab⁹ nocet. al's eīm citi⁹ liberarent vel eoz pena alleuiaret. Et ſm canones tales sunt fures z sacrilegi z excōicandi. vt dicitur in ca. Qui oblatōnes, xvij. q. ij. Inuehe contra non exequentes. Quarto clamant ad sacerdotes religiosos et pauperes qui elemosinas defunctorum recipiunt et pro ipsis fideliter non orant. Iam oīes qui de elemosinis viuūt magis debent esse deuoti et in orationibus assidui, vt dicitur in ca. Quia sacerdotes, x. q. j. E Ad terciam questionē respōdendo quare clamēt Cuius ratio tangitur: quia manus domini tetigit me. Vbi nota q⁹ propter tria clamant miseremini zc̄. que nos debēt inducere ad eis cito subueniendum. Primo ꝓpter pene acerbitatez. Est eīm pena purgatorij ſm quosdam eadem cum pena inferni, licet terminum illa habeat, ista autē nō. Sed non dubitatur acerbissimā esse penam purgatorij, de peni. dist. ij. c. vlti, z di. xcv. qui in aliud. vbi dicitur Qui in aliud seculum distulit fructum conuersiōis purgandus est igne purgationis. Hic etenim ignis et si non sit eternus: miro tamē modo grauis est. excellit enim omnez penam quam vnq̄ passus est aliquis in hac vita, nunq̄ in carne tanta inuenta est pena temporalis. Et in epistola Cyrilli episcopi ad Augustinum dicit q⁹ mallet quilibet qui illam penam expertus esset: omnez huius mundi penam quam oīes homines ab Adam passi sunt pati vsq; ad diez iudicij: q̄ minimā illarum penarū per vnam diē: Applica hic exemplum de heremita infirmo: qui ad optionem angeli elegit duab⁹ diebus esse in purgatorio, et econuerso de beato Gregorio qui postq̄ orauit pro traiano elegit ad apparitionem angeli potius per dies suos hic infirmari q̄ per dies duos in purgatorio cruciari. Secundo ꝓper spem recōpensationis que nos inducere debet ad eis subueniēdum. quia anime fideliter orant pro nobis postq̄ liberate fuerint. Exempli gratia. Si filius alicuius regis in exilio esset constitut⁹

ꝛ pateret magnũ defectũ: ꝛ q̃cũq; in exilio sibi subueniret qñ rediret ad patriã suã illi pleni⁹ refunderet, sic est de aiab⁹. Tertio ideo q; suffragia q̃ facim⁹ p aiab⁹ nobis ꝑficiũt ꝛ illa nobis ꝑmittim⁹: q̃a suffragia ꝑsunt aiab⁹ vt citi⁹ liberent vel eaꝝ pena alleuiet, etiã ꝑsũt nobis ingꝝtuꝫ ex caritate fiũt. q̃a vt sic sunt meritoria vite eterne facienti. ꝑs. xxiij. Oro mea in sinu meo ꝙuertet. ℣ Ad quartã q̃stionẽ respondendo q̃b⁹ possint fideles anie in purgatorio iuuari. Solutio. Dic q; sunt ꝓncipaliꝝ q̃tuoꝝ ad q̃ alia postea dicẽda reducuntur q̃ ponit Greg. in c. anie. xiij. q. ij. Anie inq̃t defunctoꝝ q̃tuoꝝ modis soluunt, aut oblationib⁹ sacerdotuꝫ, aut p̃cib⁹ sctoꝝ, aut caroꝝ elemosinis, aut ieiunio ꝙgnatoꝝ, ꝑ hec cñ q̃tuoꝝ scz ꝑ ĩmolationẽ hostie in sacramẽto altaꝛ, ꝑ elemosinaꝝ distributõeꝫ, ꝑ oratiõnũ ĩnstantiã, ꝑ ieiunioꝝ maceratõnem aie a purgatorio liberant ꝓncipaliter et fm istuꝫ ordinẽ etiã efficacia ꝛ dignitas eaꝝ solet ordinari, ita q; ꝓmo multũ valet ꝑ alijs oblatio sacrificij salutaris videlicet sacramẽti eucharistie ĩ missa. vt ꝓbat Grego. in dicta autoritate. ꝛ Aug⁹. in encheri. et allegat mgr̃ in. iiij. dist. xlv. Non est ambigendũ defunctoꝝ animas ꝓpter pietatem suoꝝ viuentiũ releuari cum ꝑ illis mediatoꝛ sacrificiũ offert ꝛc. imo credũt q̃dã q; nulla missa celebꝛet q̃n virtute sacrificij plures anie de purgatorio liberent: licet nõ certe diffiniã. Testat etiã ꝓdicta Greg. iiij. dyal. de q̃daꝫ monacho Justo noie: q; tres aureos arte medicine ꝙsitos fratri suo germano reuelauit ꝛ penituit, q̃s idem frater su⁹ sancto Gregorio ꝓsentauit ꝛ p. xxx. dies p eo celebꝛauit ꝛc. Aliud ponit ibidẽ exemplũ de duab⁹ monialib⁹ q̃s sctus Bñdict⁹ excõicauit. Tertiũ de illo sacerdote q; singulis diebꝫ missam p defunct⁹ celebꝛauit quẽ eps suspẽdit ꝛc. Quartũ de epo gebbardo q; fecit piscari in lacu tpe estatis vbi maximũ acerũ glaciei reppit. Quintũ de Felice ꝑsbitero q; balneauit ĩ thermis ꝛ ibidẽ bominẽ incognitũ sibi famulãteꝫ repperit cui panẽ dedit ꝛc. Secundũ est elemosinaꝝ largitio ꝛ hospitalitas ꝑ eis facta. Thob. xij. Elemosina a morte liberat ĩpa est que purgat peccata et facit inuenire vitã eternam. Ibidẽ. Elemosina patris nõ erit in oblitione sed in die tribulatõis cõmemorabit̃ tui. Ibidẽ. Ignẽ ardẽtẽ extinguit aq̃ et elemosina resistit pcis. Exemplũ in miraculis sancti Jacobi de trib⁹ militib⁹ diocesis Leodien. q̃ꝝ vn⁹ vetule detulit perã et pegrinuꝫ infirmũ q̃ infirmat⁹ occubuit. Vide in li. de septẽ donis. Tertiũ est fideliũ ꝛ amicoꝝ oroñ. ij. Mach. xij. Sctã ḡ et salubꝛis est cogitatio ꝑ defunctis exoꝛare vt a pcis ꝛc. Exemplũ ponit Greg. iiij. dyalo. de pascasio diacono cardinali quẽ germanus eps capuan⁹ repperit ĩ thermis ꝛc. Aliud exemplũ in li. de septẽ donis de milite q̃ ꝙsuerit sp oꝛare ꝑ mortuis cũ ptrãsiuit cimiteriũ ꝛ descẽderat de eq̃ suo quẽ fugatũ ꝛc. Aliud exemplũ de Maria deogenis Vincẽ. in spe. hist. q̃ oraꝫ in cimiterio vidit mlt̃as man⁹ de sepulcꝛis ꝛc. Quartũ est ieiunioꝝ obseruatio. valet cñ ieiuniuꝫ vel vigilia: abstinentia: simiꝝ aspitas lecti: flagellatio: genuflexio ꝛc. animab⁹ applicata. Vñ oꝛ in c. aie. xiij. q. ij. Jeiunia viuẽtium sunt auxiliũ defunctoꝝ. Exẽplũ de b. Dñico q̃ sept⁹ ieiunauit et oi nocte catena ferrea triplicẽ disciplinã recepit. vnã ꝑ se. aliaꝫ ꝑ defunctis. tertiã ꝑ pctoꝛib⁹ viuis. Sũt ad huc q̃dã alia ꝑ q̃ iuuant̃ aie in purgatorio sed pñt reduci ad ꝓdicta. ℣ Aut est q̃ntũ in ordine fideliũ pia oblatio. qõ ꝓbat̃ ꝑ dictã autoritatẽ Macha. vbi oꝛ. Vir fortissimus iudas collatiõe facta. et sub oroñe cõ ꝓbendit̃ oblatio pecunie. cãdelaꝝ. panis ꝛ vini ꝛc. Eccl. xxxv. Qui facit miscõiaꝫ offert sacrificiũ. Eiusdẽ. xlvj. Oblatio impinguat altare. ꝛ sic videm⁹ q; offerunt̃ cãdele accẽse in signũ q; xp̃s q̃ est vera lux eas de tenebꝛis eripiat ꝛ eterna luce illũinet. ꝛ ĩ signũ hui⁹ dat̃ moꝛiẽti cãdela accẽsa in manu vt xp̃s q̃ est vera lux aiam ꝑ tenebꝛosaꝫ viã sibi ignotã sua luce deducat. Offertur etiã in q̃busdã locis panis ꝛ vinũ vt de⁹ pane ꝛ potu celesti aniam illaꝫ pascere velit. Aspgit etiã aq̃ bñdicta sup cadauer ꝛ ossa siue sepulcra mortuoꝝ ad denotandũ q; sicut aq̃ extinguit ignez: sic ignis purgatorij mitiget̃ huic aie roꝛe celi ꝛc. Thurificatur etiã ad denotãdũ q; de⁹ velit illã aiam eripere a fetoꝛe purgatorij. ꝛ ĩ signum q; sic fum⁹ ascẽdit de thure accẽso: sic deuotio nra ascẽdere dz ĩ celũ. ꝑs. Dirigat̃ ad te dñe oro ꝛc. ꝛ nedũ ꝑsũt bmõi oblatões defunctis sz

etiã viuis exẽplũ ponit Petrus cluniacẽs de q̃dam q̃ cũ foderet minerã: moles montis cecidit sup eũ, vxor aũt eius singulis diebus vno dẽpto p integrũ annũ offerebat p eo panẽ vinũ z candelã zc. ℣ Pertũ est amicor̃ p eis assumpta z expleta pnia. nã hoc est eis valde vtile vt q̃s iniũcta eis penitentiã p eis impleat, vt min⁹ habeant soluere in purgatorio, Gal. vj. Alter alterius onera portate. Exẽplũ de quadã mulĩere q̃ post mortẽ mariti facta fuit meretrix. tandẽ cũ esset puecte etatis z amatores eã ampli⁹ nõ curarẽt facta paup desperauit. Cui apparuit diabolus dicẽs, q̃ eã ditaret si suã voluntatẽ faceret zc, vide in lamptica. Aliõ de q̃dã socio q̃ grãde pecũ cõmisit z cum alio socio romã iuit et ibi ꝓfessus est zc, vide in libro de septez donis. Et sub isto sexto cõprehẽdit etiã cõpletio votor̃ q̃ hic nõ expleuerunt. Nota tñ ad hoc q̃ penitẽtia p̃dicta eis valeat tria req̃runt. Primo q̃ fiat autoritate ꝓfessoris. Scõo q̃ ille psone, p q̃b⁹ faciũt nõ possint p se ĩplere. Tertio q̃ vterq̃s sit in gratia z sine peccato mortali. ℣ Septimũ: crux p eis assũpta. j. Pe. ij. Pctã nr̃a sup lignũ portauit. Esa. liij. Vere lãguores nostros ipse portauit. Exẽplũ ponit autor de septez donis de q̃dam q̃ iuit ad siluã q̃ habuit obuiam tres nigerrimos eq̃s inuicẽ cõpugnantes Postea q̃rtũ assessorẽ in eq̃ multũ afflictus z eiulantẽ: q̃ cũ quereret a dicto hoĩe si viderit tres eq̃tates sibi sĩles, z ille respondit q̃ nõ viderit nisi tres equos nigros. Ille mirabiliter clamauit se miser̃ z oĩ auxilio destitutũ, z cũ q̃reret q̃re dixit q̃ nõ haberet in mũdo aliquẽ q̃ p eo crucẽ assumeret zc. vide ibidẽ. ℣ Octauũ est indulgẽtie, Nã ꝑm Richar. in. liij. Licet indulgentie nõ ꝓsint directe existẽtib⁹ in purgatorio exq̃ nõ sunt de foro ꝓlator̃ q̃ dant indulgẽtias: necq̃ possunt facere illõ, p q̃ dat indulgentia, indirecte tñ eis ꝓsunt ineẽtum existẽtes in hac vita faciũt, p eis illud qõ cõtinet in forma indulgentie, maxĩe si denẽt indulgẽtie sub hac forma, Quicũq̃ fecerit ℞ vel illud p se vel p patre suo defuncto: vel alia ꝓsona in purgatorio existẽtib⁹: damus tot dies indulgentiar̃, z sic etiaz ꝑm cõem opinionẽ doctor̃ ꝓsunt p modũ suffragij et nõ p modũ indulgẽtie. Exẽplũ ponit petrus cluniacẽs, q̃ cũ q̃dã apl'ice sedis legatus quendã strẽnuũ militẽ rogaret vt ĩ terra albinẽsi in seruitio militaret, facta indulgẽtia pr̃i suo defuncto p vnã ibidem quadragenã morat⁹ est: q̃ cõpleta pr̃ luce clari or ei apparuit z de sua liberatione ei gr̃as egit. ℣ Nonũ est debitor̃ et legator̃ soluto. Eccĩ. vij. Dortuo ne ꝓhibeas gratiã sez retardãdo vel nõ soluẽdo. De solutione debitor̃ relictorũ habes exẽplũ in li. apũ, q̃ q̃dã vir nobilis apparuit post mortẽ famulo suo hñs bãsata ignita in manibus z pedib⁹ zc, vide in discipl'o de tpe, sermone, clx. De solutione legator̃ habes exẽplũ in hystoria Karoli magni de q̃dã milite q̃ cõmisit cognato suo vt equũ suũ post mortẽ suã vẽderet z pciũ daret egenis vtĩ. Aliud exẽplum de q̃daz puero decenni q̃ nõ restituit mutuũ qõ accepit ad ludos.

℣ Decimum est ablator̃ restitutio, quia pctm̃ nõ dimittit zc. Exemplũ de q̃dam milite cui apparuit eius cognatus sepius dicens se affligi grauiter in purgatorio eo q̃ nõ restituisset tales fundos eccl'ie rogans eum vt ipse restitueret zc. Vide in libro de septẽ donis. Habes etiã ibi exemplũ de quodã monacho q̃ apparuit socio suo dicens se grauiter affligi eo q̃ cum accepisset nouos botos nõ restituisset abbati antiquos: quos ei ostendit rogãs vt abbati p̃sentaret z p sua liberatiõe oraret zc.

℣ Undecimũ est beator̃ subuentio quos ipsi in seculo honorauerũt vel corũ festa vel ad eor̃ loca pegrinãdo, quia si dominus ad preces Barthe liberauit Lazarũ de limbo, nõ est em̃ ambigendũ q̃ ad pces sanctor̃ in celo miti liberent a purgatorio. Exẽplum habes de karolo magno cui post mortẽ subuenit btũs Dionisius z eum a purgatorio liberauit. Aliud simile habes ꝺ sancto Heinrico cui subuenit sanctus Laurentius, vt in legenda.

¶ In cõmemoratione omnium animarũ

Sermo. XCVI.

Sicut in Adam omẽs moriunt̃ ita z in xpo oẽs vificabunt̃. j. Cor. xv. Videm⁹ q̃ mẽbra sana interi q̃ ñ sũt a corpe abscisa vegetant̃ a corpe, sic spũalr̃ aĩe defũctor̃ ĩ purgatorio exũtes q̃ ĩ caritate ꝺcesserũt

mẽbra corpis christi mistici id est eccl'ie sana et nõ sunt abscisa nec putrida sed sana, quia nõ sine charitate decesserũt. Ideo vegetant a corpe id est pticipes fiũt bonorũ eccl'ie, vt habet in c. eccleſie, de ꝓse. dist. üij. vbi dicit q ꝙ sunt in charitate participes sunt oĩm bonor ecclesie De ꝙ Bernũ, Charitas est virtus largiflua ꝙ facit oĩa cõia ꝓpter quod sicut vnũ mẽbrũ corpale alteri cõdolet z dolẽti subuenit. sic z nos mẽbris nostris spũalib id est defunct in purgatorio dolẽtib cõdolere z subuenire debem⁹. Nam licz ꝓpter pcm̃ Ade mortui sint fm corpus tpaliter: tñ in virtute christi oĩes in nouissimo die viuificabunt, id est resurgent in corpe imortali et gl'ioso. Et ℔ vult aplus in ꝓbis pmissis dicẽs, Sicut i adã zc. In pſenti sermone de cõmemoratione defunctor duo veniũt declarãda. Primũ dicit cõpassionis, secundũ subuẽtõis. Ad euidentiã primi nota q cõpati debemus merito aiab in purgatorio exist̃tib ꝓpter ꝙtuor afflictões ꝙs habẽt in purgatorio, ꝓma afflictio dicit priuatõis, secũda insultatõis, tercia cruciationis, quarta ꝓsideratõis. Prima dicit priuatõis scz visione dei ad tẽpus. Nã aĩa sepata a corpore cũ summo desiderio affectat deũ videre ꝙnoscẽs ipm summũ z pfectissimũ bonũ quod solũ ipsam põt ꝙetare, z videns se ipo puari: z si ad tps ꝓpter suũ defectũ summe dolet, vñ clamat cum ps. Sitiuit aĩa mea ad deũ fontẽ viuũ qñ veniã zc. licz em̃ speret se ipm visurũ: tñ vt dicit Prouerb. xiij. Spes q differt affligit aĩaz, et tãto magis quãto res sperata magis amat. Tã em̃ intensum est desiderĩũ aĩe videndi deũ q nullus desiderio in pſenti vita adeqrl potest. Nã licet Jacob patriarcha multũ affectauit videre filĩũ suũ Joseph egipto pſidẽtẽz quẽ mortuũ extimabat. Et regia sabba tã vehemẽter optauerit videre regẽ salomonem z audire sapientiã eius q regnũ dimisit venies a finib terre. Et symeon iust⁹ tãto feruore cupierit videre xp̃m dñi q ampli⁹ viuere nolebat, tñ qlibet hax affectionũ minor est illa aĩe sepate cupiẽtis deum videre, z hec est maxia sup oẽs penas eax q sunt i purgatorio fm Crisſ. z sctm̃ Tho. in. üij. dist. xlüij. Secũda afflictio dicit insultatõis z est demonis irridentis, volet em̃ homini esse valde angustiosum cũ videt inimicũ suum insultare z irridere de penis ei⁹, z ꝓpter hoc vt habet. ij. Macha. xiij. Razias vir venerabilis et magne opinionis in populo israel ne capt⁹ illuderet ab inimicis: precit se et fenestra iter turbas intestina q egrediebant de corpe ei⁹ pcipiens sup eos. Ipsi siqdem demones nõ habent potestatem torquendi animas purgãdas sicut animas dãnatas, cum fuerint in pſenti eorum victores, sed assistentes ante eas irrident z insultant eis de supplicijs suis fm sanctum Tho. in. üij. dist. xlvij. Pie tamen credit quia et angeli boni aliqndo visitent eas et cõfortẽt. Tertia afflictio est ignis cruciatio, ꝙnis em̃ ignobilius non agat in nobilius, nec ꝓsequẽter corp⁹ i spiritũ, tamẽ ille ignis purgatorius nõ naturaliter sed vt instrumẽtũ diuine iusticie agit in aĩas detinẽdo eas z affligẽdo mõ a nobis imperceptibili. Vñ Aug. Dic ignis z si nõ sit eternus: miro tamẽ modo est grauis excellit em̃ omnẽ penaz quã vnq̃ expt⁹ est aliqs in hac vita, de pe. dis. vij. §. vl. Adeo em̃ est grauis q ignis quo vtimur respectu illius reputatur vt ignis pictus. Et vt dicit sanctus Thomas in. üij. ille ignis dicitur non esse eternus: non quidem ad substantiã sed qtum ad officiuz, quia ignis ille nõ habet purgare electos nisi vsq in diem iudicij, pmanet tamẽ postea: quia idez est in substãtia cum igne inferni. Vñ Grego. dicit, Sub eodem igne palea fumigat et aurum rutilat. Quarta afflictio est consideratio negligentie suor amicor et ꝓpinquor ad ei subueniẽduz, ꝓpter qõ clamãt illud Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltẽ vos amici mei. Si quis em̃ in grauib doloribus esset ꝓstitut⁹ nec posset se iuuare, videt autẽ suos amicos et ꝓpinqs eũ deserere cũ tñ multipliciter possent eum subleuare: nõne magnã amaritudinẽ ꝓciperet inde de eor ibũanitate. Tales sunt aĩe in purgatorio qm̃ se iuuare nõ pñt sed expectãt subleuari a suis qs in seculo dimiserunt, sed cum nõ sentiant eorum iuuamẽ nõ paruã causam hñt doloris, z pcipue cũ multũ laborauerint z multax penax se debitores fecerint peccãdo vt illis bona dimitterẽt, et qñq tãta est crudelitas box q etiã ea q ecclesijs aut pauplb legauerunt

nō soluūt: aut diu differūt adimplere. Hz tales vt dicit in c. q̄ oblatōnes. xiij. q. ij. vt necatores aīaz debent excōicari. ¶ Secundū de aīabz in purgatorio existētibus declarādū ōz subuētōis. Debem⁹ eīm aīabz talibz libēter z statim subuenire, ppter tria. Primū ōz liberatōnis, scōm cōminationis. terciū vtilitatis. Primū ōz liberatōnis. Nam ppter suffragia nr̄a p eis facta celeri⁹ liberant a pena z ad min⁹ eoz pena mitigat, nō eīm eis p̄sunt suffragia nostra ad augmētū gr̄e gratū facientis, sed ad pene eaz mitigatōez z abbreuiatōem. Quia vt dicit Aug. in c. nō existimem⁹. z in c. tēpus. xiij. q. ij. Aū viuerent in hac vita meruerūt vt hec sibi postea possent prodesse. Que aūt z q̄t sint ista suffragia quibz debemus eis subuenire notat Greg. in c. aīe de functoz. xiij. q. ij. Et sūt p̄cipaliꝝ q̄tuor ad que alia reducunt z habent in hoc metro. Missa. p̄ces. dona. ieiunia q̄tuor ista Absoluūt aīas q̄s purgās detinet ignis. Vide in p̄cedenti sermone de cōmemoratōne aīaz. Scōm ōz cōminatōis. Debemus eīm subuenire mortuis ppter cōminantez penalitatē. Cōminat eīm nobis de⁹ p Salomonē Prouerb. xxviij. Qui obturat aures suas ad vocē paupis: clamabit et non exaudiet. Rō Luc. vj. Eadē mēsura q̄ mēsi fueritis remetiet vobis. Ideo Beda Indign⁹ ē oī suffragio q̄ defūctoz īmemor fuerit in hoc sec'o. z qō plus est penā cōsequet vt dicit Paymo sup Apoc. Justo ōi se subiecit iudicio q̄ defūctoz īmemor fuerit. qz dicit Jaco. ij. Judiciuz sine miscōia fiet illi q̄ nō facit miscōiaz. Exēplū legit de q̄dam monacho q̄ obiit: p q̄ fratres vigilias. missas z psalteria legerūt. Post h̄ apparuit vni de fratribz cōquerēs se esse in magna pena: petēs subuētionē. Cui frater respōdit. Nunq̄d oīa suffragia tibi nihil p fuerūt. Qui respōdit. Alij receperūt q̄bz tenebar qō neglexerā: z q̄ p desiderū in vita meruerūt. Ecce si huic nō p̄fuit q̄ negligens fuit q̄d fiet his q̄ p̄temnūt defunctis subuenire. ¶ Tertiū ōz vtilitat⁹. Debemus nanq̄z mortuis subuenire ppter nostrā vtilitatē p̄sequēdā. que triplex est. Prima dicit redūdatōis, scōa meritatōis. tercia cōsecutōis. Prima redūdatōis. q̄a suffragia p eis facta redūdant in nos. Nam ſm Amb. Dū eq̄ defunct⁹ impēdit totū ad salutē nostrā fert vt ipleat illō p̄s. Oratio mea in sinu meo conuertet. nā oēs q̄ sunt in purgatorio certitudinaliter queniūt ad regnū celoz. z de hoc sunt securi. licet ad tēpus captiuitate teneant. ergo si aliquē regez terrenū videres detentū et sibi iuuares vt euaderet. ita vt postēz in regnū suū rediret tibi centuplū repēderet. multo magis aīabus defūctoz iuua ita q̄ post earū liberatiōnē apō celestē regē sp. p te interpellēt zc. Ideo Richar. de sctō victore. Aīe erepte de purgatorio dū assunt celesti gaudio miro mō interpellāt p eis q̄ in seculo eis subuenerūt. nā de⁹ eis nihil negat q̄ sunt in celo. Ideo Augustī. in sermone. Orate p defunctis vt cum fuerint in vita eterna pro vobis orent. Secūda vtilitas dicitur meritatiōis. quia per opus suffragij nos meremur nobis. Augustī. Certus sum q̄ nullum opus suffragij pro defunctis amittis si illis nō proderit qui nōdum in tali statu sunt. tibi autem meritū erit. Quia dic̄ sanctus Thomas in. iiij. disti. xlv. Opus suffragij pro alio factum habet duplicem effectum. Est expiatiuū pene illius pro quo fit. z meritoriū vite eterne nobis. z hoc in q̄ntum fit ex radice charitatis. Tertia vtilitas dicit p̄secutionis. Nam ideo subuenire debemus defunctis vt post mortez misericordiam cōsequamur. Matth. v. Beati misericordes quoniā ipsi misericordiam consequētur Ideo Augustī. Cupis homo vt tui misereat deus fac vt p̄imo miserearis. Et de hac satis dictum est supra in secundo sez cōminationis zc. De istis vtilitatibus vide exēplū in Specu. exemploz dist. iij. c. lxiij. de quodam britone qui defunctoz animas domino quotiens per cimiterū iret recōmēdans quāta iocūdita te post mortem ab ipsis animabus susceptus sit. zc.

De aīabus defunctoz sermo. XCVII.

Sancta et salubris est cogitatio p defunctis exorare vt a pctis soluant. ij. Machab. xij. A p̄ro ītroductiōe nota q̄ vt notāt doc. i. iij. di. xlj. q̄ defūctoz q̄dā sūt baptisati. q̄dā nō. nō baptisatz ecclie suffragia n̄ p̄sunt: cū illi nūq̄z

In commemoratõe oĩm aiarũ

fuerunt vniti. Baptisati aũt q̃dã sunt valde boni vt q̃z aĩe nunc in celo sunt: isti nõ indiget adiutorio nostro. Ideo vt dic̃ Augustĩ, q̃ suffragia siue missarũ aut elemosinarũ, p talib̃ facta sunt gr̃arũ actões. Idẽ habet in c. Cũ marthe. de cc, missa. Quidã sunt valde mali vt damnati p pcõ actuali vel originali solo, p illis etiã nõ est orãdũ, vt i c. Placuit. xxiij. q. v. q̃r talis oratio eis nõ pdesset neq̃ alia suffragia, sed si p eis fiunt sunt ꝓsolatões viuor̃. Quidã sũt mediocriter boni: vt in charitate decedẽtes q̃ ad purgatoriũ trãseunt purgãdi. & sũt in q̃ duplici differẽtia. Primi sunt illi q̃ cuz solis venialib̃ migrauerunt. Qui ferũt secũ lignũ fenũ et stipulam, vt dicit apl's. j. Cor. iij. p q̃ venialia intelligunt ꝛc̃. Secũdi sũt q̃ pniam ante obitũ nõ egerunt, sicut ꝓmittit his q̃ absq̃ ꝓfessiõe moriunt: ꝓtriti tm̃. Tertij sunt q̃ inuncta pniam nõ cõpleuerunt in gr̃a decedẽtes. Quarti sunt q̃ penitentiã iniũcta cõpleuerunt, sed tñ illa ignorantia vel negligẽtia sacerdot̃ nõ fuit sufficiẽs, ideo ad id qõ est residuũ ex rigore diuine iusticie i purgatorio emẽdabit̃ ne aliquod pcm̃ remaneat impunitũ. Pro illis ergo orare debemus et alia suffragia facere exẽplo Jude machabei q̃ misit duodecĩ milia dragmas argẽti hierosolimã offerre ea p pcãis mortuorũ ꝛc̃. Ratio q̃r tale op̃ sctm̃ & salubre est non solũ ipsis defunctis sed etiã faciẽti, ꝗa dicit ꝓpha. Oratio tua in sinũ tuũ cõuertet̃. Jõ bñ dic̃ thema Sãcta & salubris ꝛc̃. ¶ In p̃senti sermone dicendũ erit de mb̃ sctis & salubrib̃ q̃ tenemur defunct̃ exhibere. Primũ dr̃ sepulture exhibitio. Scõm testamẽtorũ executio. tertiũ suffragior̃ cõicatio. Primũ est sepulture exhibitio. Ubi nota q̃ inter errores paganor̃ hic erat vn̄ scz q̃ sepultura ad hoc esset inuẽta vt aĩe defunctor̃ req̃es accipent. nõ em̃ credebãt aĩas q̃etem posse accipe anteq̃ corpus sepelirẽt: qõ oino est ridiculũ q̃ddã Ideo doctores Richar. et alĩ in q̃rto dist. xlv. q̃rti. theologi dicũt q̃ sepultura inuẽta est ꝓpter viuos & ꝓpter mortuos. Primo ꝓpter viuos et sic ꝓpter nos debem̄ sepelire mortuos. & hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter amouendũ horrorẽ ne scz fetore cadaueris inficeremur & tãta turpitudine corpor̃ cõfundaremur, horrẽdũ em̃ est hoiem mortuũ cernere. Ideo dicit Quintilian̄ li. v. declamationũ. Ad opiendã feditatẽ subtrabendãq̃ doloꝛi materiã mortu̇ viuẽtiuz causa sepelit̃. Scõ ideo ꝓpter nos: ad astruendã resurrectõez futurã, ꝓpter quã Paulus. j. Thessa. iiij. Nolum̄ vos fratres ignorare de mor. vt non cõtrist. mortuos vocat dormiẽtes. vt ergo subleuet̃ spes ad resurrectionẽ vere fiendã corpa sepulture tradunt̃. Tertio ꝓpter meritationẽ vt illa sepeliẽtes miscordiaz dei cõseqũmur, & ꝑm hoc Sap. iij. Sepultura inter ceteras elemosinas cõputat̃. et est vnuz de sex opib̃ miscõie. Vñ dicit Aug. li. j. de ciui. dei. c. xiij. Thobias diligẽter sepeliẽdo mortuos angelos videre ꝓmeruit. Sic & scĩ pr̃iarche abraã ysaac & iacob laudãtur de sepultura suor̃, vt habet Gen. xxiij. et. xxv. & xlix. Sic & hi vicz Joseph & Nicodem̄ q̃ corp̄ xp̃i sepelierũt in euãgelio cõmendant̃. Exẽplo ideo hor̃ & nos sepelire debem̄ mortuos, q̃r valde bũanum et laudabile est ex cauſ̃ ꝓdictis. ¶ Scõo sepultura ecclĩastica inuẽta est ꝓpter mortuos. ꝗa eis ꝓdest. & si nõ p se tñ p accidẽs Et h̃ in q̃tuor. Primo ꝓpter inspicientiuz excitationẽ inq̃tum scz inspiciẽtes sepulturã memoriã retinẽt defunctor̃ & p eis orãt Vñ Greg. in c. Cũ grauia. xiij. q. ij. Defunctor̃ primi q̃tiẽs ad sacra loca veniũt suorũq̃ sepulturã aspiciunt: recordant̃ & p eis fundunt dño pces. Vñ & monumẽtũ dicitur q̃si monẽs mẽrem. Scõo ꝓdest eis ꝓpter sctor̃ intercessionẽ. Credenduz nanq̃ est q̃ scti illi in q̃r̃ honore fabricata est ecclesia orãt ꝓ eo q̃ sepelit̃ in illa vel eius cimiterio ꝓpter reuerẽtiã & deuotiõem ipsi̇ eligẽtis sepulturã ibidẽ. Hãc vtilitatẽ tangit Aug. i c. nõ existimem̄. xiij. q. ij. Tertõ ꝓpter mistror̃ eccl̃ie oratõez, q̃r illi qui ecclesie deseruiũt tenent̃ ceteris paribus ꝓ illis freq̃nti̇ & specialius orare. Quaro ꝓ ꝓdest eis ido vt dicit Amb. in c. Aur. xij. q. ij. q̃r in sepulchris xp̃ianor̃ requies ẽ defunctor̃, q̃r ibi mun̄ verant̃ a demonib̃ cadauera eor̃ vt dicit glo. id est minus inquietant̃: ne demones assumãt illa corpa. ¶ Item secũdo debemus defunctis exhibere sepulturã id est officiũ sepulture. scz faciendo pagere primũ septimũ & triceſimum soluẽdo remedia & oblatões ꝓsuetas: ꝑm

morem ecclesie vbi sepeliunt, et q̄ hoc fiat non adinuenit auaricia clericoꝝ vt q̄dam grossi laici dicūt, sed est autoritate ecclesie introductū. Audi Aug. in li. de cura agenda p mortuis. Non parua inq̄t est vniuerse ecclie que in hac ꝯsuetudie claret autoritas: vt p̄ciby sacerdotis q̄ dño deo ad eius altare fundunt locū suū etiā habeat cōmēdatio mortuoꝝ. Hec ille. Que q̄dē consuetudo vt dicit Amb. in c. quia alij. q. pactio p̄mi. septimi. tricesimi. aut q̄dragesimi ortū habuit a Jacob z Moyse, z deinde ab aplis est ꝯtinuata. vt dicit Damas. in q̄dā sermone de suffragijs mortuorū. Audi eiꝰ verba. Misterioꝝ inq̄t cōscij discipuli salutatoris z sacri aplī in tremēdis z viuificis misterijs memoriā fieri eoꝝ q̄ fidelr dormierunt sanxerūt. Hec ille. Propterea statuit ecclesia q̄ nō obseruātes laudabiles ꝯsuetudines circa p̄dicta p̄nt cōpelli p ep̄m ad obseruantiā p̄dictaꝝ soluendo pactiones remedia, mortuaria, oblagia, z alia ꝯsueta vt in ca. ad aplicam. de symo. ℰ Pro euidentia tñ hoꝝ. Nota q̄ tria req̄runt ad hoc q̄ valeat ꝯsuetudo et sit laudabilis vt p sepultura aut p remedio siue p officiō defunctoꝝ aliq̄d exigat z detur. Primū est q̄ cōsuetudo talis habuerit p̄ncipiū volūtariū hoc est q̄ primo tale q̄d liberaliter soluerint ita q̄ nō fuit inuite ab eis exactum. nā exq̄ dantes a principio libere soluerūt videnr se ad hoc obligasse sub noie cuiusdā oblatōis quā laici solent facere clericis tpe spūalium: ita notat Panor. in c. ad apostolicā. de symo. z in c. Jacoby. z in c. suaz. eo ti. Nō valet ergo ꝯsuetudo vt añ sepultum funus: vl' etiā tpe sepulture aliq̄d p̄o sepultura vel noie remedij exigat ab inuito. q̄ nō habet talis cōsuetudo p̄ncipiuꝫ volūtariū. Secō q̄ talis ꝯsuetudo nō habuerit fundamētū vitiosum aut symoniacū ita q̄ nō interuenit pactū siue ꝯuētio in futuꝝ de tali q̄d soluēdo tanq̄ p̄recium sepulture. nā vbi pactio sic p̄cessit talis ꝯsuetudo tanq̄ symoniaca reprobatur. vt in c. nō satis. z. c. cum in ecclie corpe. de symo. Ratio q̄ initiū ꝯsuetudis fuit symoniacū et vicios̄um. ideo nō poterit bona ꝯsuetudinē introducere. Tertio q̄ p̄dicta ꝓpter q̄ aliq̄d dat liberalit exhibeant, et q̄ p̄tertu talis ꝯsuetudinis nequaq̄ denegef: alīs p̄sumeref de symonia. z maxime si q̄s funus q̄si p pignore arrestaret. Nō em̄ potest creditor funus debitoris arrestare vt nō sepeliat donec heredes soluāt. Ratio q̄a sepultura est p̄prium funeris: nec pōt sibi ex aliq̄ causa auferri nisi aliūde sepultura essꝫ sibi p̄hibita z a iure interdicta. z ideo etiā non valet pactū nec appellatio q̄ fun⁹ nō sepeliat nisi p̄ius aliq̄d soluat aut solui p̄mittat. vt in c. ex parte. de sepul. z. l. fi. C. de sepul. vio. z aut. itē q̄ donū. z aut. sed nec añ. Ex post tñ facto nō soluētes z laudabilem ꝯsuetudinē vbi p̄dicta tria ꝯcurrūt nō seruantes de soluēdo certū quid cōpelli pñt: nō p rectorē parrochialē sed p ep̄m suum. vt est tex. in dic. c. ad aplicam. Et hoc est ꝯ plures heredes defunctoꝝ ingratos qui p aīabꝫ defunctoꝝ parū vel nihil faciunt. sed relicta eis p̄raue ꝯsumūt. Super tales ꝯq̄runt dicentes illō Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei q̄a man⁹ dñi tetigit me. ℰ Tales tres graues iniq̄tates ostēdunt p̄mo q̄a sūt immisericordes non compatiētes coꝝ exilio. Amb. Indignū est illi deū esse p̄piciuꝫ qui crudelis est in p̄rimū. Jaco. ij. Judiciū sine illi sine misericōdia q̄ nō facit misericōdiaꝫ. Secundo q̄ ingrati sunt immemores bñficijs eis impensis. nō memores q̄ntos dolores labores: curas: cum eis habuerūt parētes eos educādo z custodiēdo. Si em̄ vinctꝰ fuisses corpalr: parētes abstraxissent p̄prio ori z redemissent te: z tu obliuiscereris eorū. De talibꝫ dicit Eccī iij. q̄ꝫ male fame est q̄ relinq̄t patrē: z maledictꝰ est a deo q̄ exasperat matrē. Tertio ostēdunt infidelitatē q̄a posuerunt fidē in eos. et studiose laborauerunt in vita: cōfidentes si relinq̄rent filijs cōpetentē necessitatez nō oporteret eos ita grauiter laborare: eo q̄ diligēti⁹ seruirent deo z p eis oraret z alia suffragia facerent Sed implebit in eis illud Jacb. xlv. Dolebit nimis Acharon q̄m ꝯfusa est spes eiꝰ. v. 5. z̄. Secundū q̄ defunctis tenemur exhibere dicit testamētoꝝ executio. Nā vt inq̄t Aug. in c. Ultima. xvij. q. ij. Ultima volūtas testatoris oīb modis est adimplēda Et in c. iudicātis. de testa. Volūtas testatoris ōbet p oīa adimpleri. ℰ Et si testamentū est iustū z puꝝ sine ꝯditōe vl' mō factuꝫ: debet adipleri p executores tāto ci-

2 parb

ℰ

nius quãto possunt. alioq̃n dilatio executionis testamẽti nocet tam ipsis executoribus q̃ anime testatoris defuncti. ℣ro dilatio executõis testamẽti nocet ipsis executoribꝫ negligentibꝫ tam q̃ ad deum q̃ q̃ ad hoĩes, q̃ noceat eis quo ad deum patz, qz aĩas eoꝝ maximis pctis illaqueãt adeo q̃ executores q̃ testamẽta sibi cõmissa nõ exequunt quãto citius possunt. sed retardant, aut in toto negligũt exeq̃: necatoribꝫ egentiũ cõparant, vt in c. Qui oblatiões. xciij. q. ij. Et sic homicide dicunt z veluti necatores pauperꝫ ab ecclia sunt abñciendi q̃uscz reddant, vt ꝺr in c. Clerici. ea. q. z cã Executores etiã si illa bona retinẽt p seipꝰ sunt plus q̃ fures z latrones, q̃a sacrilegium cõmittunt, vt habet in dic. c. q̃ oblationes, z in ca. sacrilegiũ, xvij. q. iij. Q̃ aũt sic grauissime peccẽt et ꝓpter dilationẽ hmõi q̃nq̃ eternaliter damnent: ꝓbari põt exẽplis. Vide exẽplum in spe. dist. v. exemplo cxxj. Secũdo dilatio talis ꝓiudicat ipsis executoribꝫ q̃ ad homines, z sic in foro cõtentioso ꝓbat quo ad duo. ℣rimũ qz executores habentes legata in promptu non impediti infra annũ moniti nõ exequẽtes testamentũ: priuant vlterius executione et potestas exequẽdi ad eꝰm defert. vt in ca. nos q̃dem, z c. tua, z c. Johãnes. de testa. Secundũ quia tales executores negligẽtes si fuerĩt heredes moniti legitime ad solutionem legatoꝝ z implementũ voluntatis defuncti steterint cõtumaces p annum priuant hereditate, z defert ad substitutũ. vt hꝫ in aut. hoc amplius. C. ad l. fal. Si aũt executores nõ sint heredes ꝓdũt lucrũ q̃ ꝓcepturi essent ex testamento. vt in aut. de eccleſiaſ. ti. §. ſi aũt. z notat in dicto c. nos q̃dem. et c. tua. de testa. ℣ Secundo dilatio executõis testamẽti validi z puri nocet aĩe testatoris Cuius duplex ratio ꝑm Richar. in ĝrto. dist. xlv. ℣rima quia q̃nto citiꝰ ecclesie z pauperes q̃bus legatum est recipiunt illud q̃ testator eis legauit: tãto feruentius z citius orãt z orare tenent p aĩa defuncti, z quãto tardiꝰ recipiunt q̃ eis legatũ est: tãto tepidiores fiũt ad orandũ z magis tardãt orare p aĩa testatoris. Acceleratio aũt feruentiũ orationũ p anima defuncti multum valet adꝰ alleuiatõem z celeriorẽ liberatõez. Scõa ratio quia sicut defuncti in charitate aliq̃d purgabile secũ portantes: in hac vita meruerunt vt elemosine si p eis dant prosint eis nõ ad augmentũ gratie sed ad alleuiationẽ z breuiationẽ sue pene. Ita etiam est de legatis in testamẽto, et ideo q̃nto citius testamentũ alicuiꝰ executõi demãdat: tanto citius alleuiat z liberat. At q̃nto tardiꝰ executio testamẽti cõpleat: tanto tardiꝰ ceteris paribꝫ incipit alleuiari z tardius liberatur. Et hoc maxime testatori ꝓiudicat. Si tamẽ legata sua nunq̃ soluerent nõ ꝓpter hoc ꝓpetuo remanerẽt in penis: q̃uis ꝓpter hoc mlto tardius liberent ab eis. Ex ꝺictis patet q̃ grauissime peccãt z q̃ magnam ꝓditionẽ faciũt hi qui executões testamẽtoꝝ sibi cõmissas nõ cõplent quãto citius possunt habita cõpetẽti opportunitate. I ℣ro euidẽtia secũdi qõ dicit testamentoꝝ executio nota ꝓut colligitur ex §. alio quoq̃. insti. q̃bꝫ mo. test. infir. q̃ q̃dã est testamẽtum simpliciter validũ ratuz z iure factũ in quo nihil deficit z oĩ iure tenet. z in tali testamento põt legata quadrupliciter legari. scz pure, in diẽ. z sub ꝺitõe z sub modo. ℣rimo pure vt q̃ legatũ nõ est suspensum tpe: ꝺitiõe vel modo. ita q̃ statim mortuo testatore põt legatariꝰ petere legatũ z tenent executores statim soluere z nequaq̃ differre. alꝫ peccãt z nocẽt tã ipsis q̃ defuncto. vt dictũ est supra. Secũdo põt legari in diẽ. vt cum legatũ suspensum est in aduentũ alicuiꝰ diei. Et dupl'r. vel in diẽ incertũ. vt lego tibi. x. postq̃ nupseris, postq̃ sacerdos factus fueris. rc. vl' in diẽ certũ. vt lego tibi. x. post q̃nquennũ daturũ. z tũc expectatur aduẽtus diei. nec põt añ peti legatũ vt in. l. dies incertꝰ. ff. ꝺ ꝺi. z demon. z c. verũ. de ꝺi. appo. Et sic dilatio executiõis vsq̃ in diem talez nõ nocet aĩe testatoris. qz testator ex causis rõnabilibꝫ animũ suũ mouentibꝫ potuit sic i diẽ testari ergo nõ nocet ei. imo tenent executores ordinationẽ suã p oĩa seruare q̃a iusta est. vt in c. vltima volũtas. xciij. q. ij. Si tamẽ differrẽt soluere post diẽ trãsactũ tũc peccarẽt z nocerẽt testatori vt dictũ est de puro legato. Tercio potest fieri sub ꝺitione q̃ legato addit moderatio suspẽdens petitionẽ ipsius. Exempluz. Lego tibi. x. si contra thurcos iueris. si romã ibis rc. Et

de executione istius dicitur sicut de legato in diem. qa nō debet legatū ante ꝯditionē extantē, nec nocet talis dilatio anīe testatoris, vt d. ca. verū. z. l. ū. C. de legatis q̄ sub modo le. Quarto pōt fieri sub mō vt qñ legato addit moderatio illud modificans z resoluēs. Exēplus. Lego huic monasterio centū libras denariorū vt singul annis mihi pagant anniuersariū, post mortē statim debet legatū, sed necesse est modū seruari, et tunc p̄stita cautōe de modo implēdo statim admittit legatarius ad petitionez legati, z in hoc differt a conditōe vt in c. veruz. de cōdi. apo. Si aūt modus nō seruatur pōt agi p executores vt seruetur, vel pōt legatū reuocari si hoc fuit expressum in testamento vt notat in dic. c. verū. Aliqñ etiaz vltra hec fiūt legata sub aliqua demōstratione. Exēplū. si testator dixerit, lego petro fundū quē a Iohāne emi, et tūc siue demōstratio sit vera vel falsa valet legatum, z ei⁹ admittit petitio regulariter si de corpe legati ꝯstet, vt in l. si is q̄. ff. de le. j. z. l. demōstratio falsa. ff. de cōdi. z demōstra. Aliqñ fiunt cū causa. Verbigratia. qa tici⁹ mihi fideliter seruiuit: ideo lego sibi talē domuz z tunc siue causa sit vera vl falsa nō viciat. vt C. de fal. cau. adiec. ¶ Secūdo aliquod testamētuz dicit inualidū, irritum et nullū, z hoc q̄tuor modis. p̄mo dicit nullum ex defectu solēnitatis. Exēpla ex defectu septē testiū ꝟm ius ciuile qñ fit inter extraneos z in loco vbi est psonaz copia. vt in l. hac ꝯsultissima. z l. antiq̄tas. C. de testa. Secōm ius canonicū testamētū coraz duob⁹ testib⁹ z p̄sbitero parrochiali seu cora q̄tuor sine p̄sbitero: etiā ad nō pias causas: valet in vtroq; foro. vt in c. cū esses. de testa. Secōo testamentū dicit nullū z inofficiosum ex defectu pietatis z rōne crudelitatis vt qñ filius vel alius descēdēs p̄terit vel sine cā exheredat in testamēto. Exēplum p̄mi qñ fili⁹ nō fuit institut⁹ nec legitime exheredat⁹ nō valet testamētū, qz tūc dicit p̄teritus. vt in. l. j. ff. de iniust. rup. test. z l. gallus. ff. de libe. z posthu. Exēplū scōi si dicat testator in testamēto. fili⁹ me⁹ exheres esto nō adiecta cā, pater cū si filiū vel aliū descēdentē silētio p̄terit vel sine cā exhereditabit: inutiliter testabit. vt habet in sti. ō exhereda. libe. in p̄ncipio. Et dico sine causa. qz ad hoc vt p̄teritio vel exheredatio valeat debet in testamento esse inserta cā legitima z a iure approbata. vt in. §. causas in aut. vt cū de appel. ognos. Quaz tenet heres p̄bare verā esse. qz nō creditur testatori, p̄bata aūt causa p heredez excludit filius ab vniuersa successione. etiā a legitima. vt in dicto. §. causas. Si ꝟo nō fuerit p̄bata causa tunc admittit filius ad sibi debitā portionē ab intestato ac si nō fuisset p̄teritus vel exheredatus. vt in l. sancimus. C. de inoffi. testa. Causas aūt ꝑpter q̄s pater exheredare pōt filiū et sequentes vide notatas in c. q̄ntaullis. de iureiu. et dic. §. causas. Tercio testm̄ dicit nullū ex defectu veritatis qa falsum. abolitū. cācellatū. vel in locis suspectis rasum z̄. Quarto dicit nullū. qz ruptū. vt illō qō ab initio tenet: sed tm̄ postea ex supueniēti causa rūpitur. ¶ Rumpit aūt testamentū pluribus modis. p̄mo agnitione posthumi. vt qñ testator ignorās vxorem p̄egnantē ꝯdidit testamētū z sic morit. postq̄ postea nascit posthum⁹ rūpitur testamētum. Si ꝟo aborsum fecerit: testamentū etiā postea valebit. §. posthumi q̄z. insti. de exhere. libe. Secōo rūpit testamētū p factionez scōi testamēti. nā testamētū secundū regl̄ariter rūpit p̄imū z ipsi⁹ legata etiā si de eo expl̄sam nō faciat mētionē. vt in l. j. C. ō sacrosan. ec. z l. qm̄ dignū. C. de test. Tertio rūpit p mortē heredis ī̄stituti in vita testatoris. z tale testamentū ō̄ caducū. Dicit etiā caducū qñ legatū deficit mortuo testatore vt qz equ⁹ legatus morit. Quarto rūpitur p capitis diminutōez ipsi⁹ testatoris, verbigra. Si testator ciuitatez vel libertatem amittat z̄. testamētū p̄i⁹ factū rūpit. Pluribꝫ etiā alijs modis rūpit testamentū q̄rū aliq̄ notant insti. qbꝫ mo. test. infir. de qbꝫ hic trāseo. ¶ Et p̄ istis q̄tuor modis do illā ꝯclusionē q̄ dilatio imo etiā omissio executōis testam̄ti irriti inofficiosi, falsi aut rupti: i nullo nocet aīe testatoris, imo eidem plus p̄dest, p̄bat. qz illud quod de se est nullū z pietati aut eq̄tati iuris naturalis: diuini aut hūani aut veritati ꝯtrariuz. nō p̄iudicat alicui. sed sic est de executione hoz testamētoz. Nā testator p̄teriens aut exheredās suos heredes q̄ nō meruerunt dans totū alijs z p̄riuans eos legitima fa

cit cõtra equitatem iuris naturalis. etiam si det eccl'ie. vt in c. q̃cũq; xvij. q. vl. vbi dicit Aug. Quicũq; vult exheredato filio heredẽ facere eccl'iam querat aliũ qui suscipiat non Augustinũ: imo deo ꝓpicio neminẽ inueniet. Itẽ ꝓtra executores q̃ multas occasiones retinẽdi legata accipiũt. ꝓpter qõ a diabolo faciliter capiunt. Vide exẽpluz in spe. dist. x. exẽplo. xxij. Tertium qõ tenemur exhibere defunctis ꝺr suffragioꝝ cõmunicatio. nã aniab' existẽtib' in purgatorio ꝓsunt viuoꝝ suffragia nõ ad augmẽtũ gratie gratũfaciẽt; sed ad pene eaꝝ mitigationẽ z abbreuiatõez. Quia vt dicit Aug⁹ in encheri. Cũ viuerent in hac vita meruerunt vt hec sibi postea possent ꝓdesse.

¶ Que aũt z q̃t sunt ista suffragia q̃ debemus eis exhibere notat Greg. in c. anie defunctoꝝ. xiij. q. ij. Alie inq̃t defunctoꝝ q̃tuor modis soluunt. aut oblatõnib' sacerdotũ. aut ꝑcib' sanctoꝝ. aut caroꝝ elemosinis. aut ieunio cognatoꝝ. Et habentur in his metris. Missa ꝑces dona ieunia q̃tuor ista Absoluũt anias quas purgãs detinet ignis. Primũ em̃ scz sacre hostie oblatio plurimũ ꝓdest defunct; sicut testat Augustin⁹ ad volu. Fideles inq̃t sacerdotes i ecclesia defunctis carnẽ z sanguinẽ xꝑi transmittentes totã christianaꝝ aniaꝝ extinguũt miseriã z dolorẽ. Et hoc ꝓbat exẽplo de q̃dam famulo cuiusdaz militis ꝑ q̃ sanctus Tho. canturienſ missam celebrauit. Vidꝫ in meffret sermone. ij. ꝺ aiab' in fi. Hec cõsolatiuũ est amicoꝝ z alioꝝ fidelium deuota oratio. hoc ꝓbat ꝑ thema nr̃m. Sancta z salubris. Et ꝓbat Greg. iiij. dyalog. ꝑ exẽplũ de Pascasio ꝑ q̃ Germanꝰ epꝰ capuanꝰ orauit rẽ. Tertiũ suffragiũ ꝑ quod defuncti liberant est elemosinarũ largitio. De hoc ponit exempluz Vincentiꝰ in spe. hist. li. xxv. de papa Bñdicto q̃ ꝑ Johañẽ portuen. epm elemosinaꝝ largitõe a penis liberatus fuit. Quartũ est amicoꝝ ieuniũ vel corꝑis maceratio De quo dicit Hugo de sctõ vic. Dolor q̃ ꝑ releuãdis aiab' assumit in dulce ipsis solaciũ diuinitus transmutat. Exemplũ in vitas patrũ de q̃dã nomine pastor q̃ trib' annis ꝑ ꝑe suo ieiunauit z ipm̃ a penis purgatorij liberauit. Vide de hoc lati⁹ in ser. de aiab'. xcv. cui⁹ thema est. Miseremini rẽ. ¶ Dubiuz a quo cõmemoratio oim̃ aniaꝝ habuerit exordiũ et quõ sit instituta. Primo exordium habuit a sctõ Odilione abbate cluniacensi. Vide de hoc exemplũ in Spe. dist. iiij. exemplo. xliij. deinde instituta est a papa. Vide de hoc exemplũ in Spe. di. viij. exemplo. lxij. Et legit in historia de cõmemoratione animarũ.

¶ De sctõ Martino. Sermo. XCVIII. wann. xx.

Ecce sacerdos magnus q̃ in diebꝫ suis placuit deo et inuentꝰ est iustus. et in tpe iracundie factus est recõciliatio. nõ est inuentꝰ silis illi q̃ cõseruaret legẽ excelsi. Hec verba originaliter scripta et sumpta sunt Eccl'i. xliij. Et ꝓpter singularẽ vite sanctitatẽ cõueniũt btõ Martino. cuiꝰ festũ hodie agit sancta mater ecclesia ꝑ vniuersum orbẽ. q̃buis et aliis sanctis pontificib' hec attribuunt. A Cõmendat em̃ btus martinꝰ in ꝓbis thematis fm quadruplicẽ statũ quẽ habuit i hac vita. vicz pontificalẽ. monachalẽ. militarẽ. et cathecuminalẽ. In primo statu cõmendatur ex dignitate cũ dicit. Ecce sacerdos magnꝰ. In secũdo scz monachali cõmendatur ex sanctitate cuz dicit. In diebꝫ suis placuit deo. In tercio scilicz militari commendat ex equitate cũ dicit. inuentꝰ est iustus. In quarto scz cathecuminali cõmendatur ex pietate cũ dicit. in tpe iracũdie factus est recõciliatio. Et hoc totũ in exemplũ bñ viuẽdi illis q̃ hic in eccl'ia militãte in talib' statib' siue aliquo illoꝝ sunt cõstituti. Pro gr̃a. Aue ma. Ecce sacerdos magnus rẽ. Quãuis eccl'ia cõmendationẽ b. martini epi incipit a statu põtificali tãq̃ a digniori. z sic ꝓsequẽt ab alijs statib' sp̃ ponẽdo digniorẽ. tñ q̃a b. martinꝰ icepit i vltimo statu q̃rto vicz cathecumiali et terminauit i statu pontificali. iõ ꝓgruũ videt vt et ego ab vltimo statu incipiã sermonẽ z cõsequẽter de alijs statib' dicã put hic vitã suaz pegit. Ita q̃ b. martinꝰ cõmendat q̃druplr. ex pietate. ex eq̃tate. ex scitate. ex dignitate. B Primo em̃ b. martinꝰ cõmẽdat fm statũ cathecuminalẽ ex pietate cũ ꝺr. in tpe iracũdie factꝰ est recõciliatio. Tps aũt iracũdie est tps originalis culpe.

ꝓpter illam eñ culpaz oñes nascimur natu re filij ire vt dicit aplus ad Epbe.ij.7 tã diu sum⁹ in tpe iracũdie ꝙz diu non liberamur ꝑ baptismũ a pctõ originali. Et ℔ intelligẽ nõ solum de baptismo in aq̃ sz etiã de baptismo sanguis siue flaminis i necessitate. Sed ecce b. Martin⁹ añ baptismũ flaminis in tpe iracũdie factus est recõciliatio sui cũ deo.7 hoc ex pietate quã habuit ad pauperes. Elemosinas eñ ei⁹ illo tpe saluator acceptauit tanꝙz reconciliati.7 in signũ illi⁹ saluator noster Jesus xp̃s dixit ad angelos Martinus adhuc catheczminus hac veste me ꝓtexit.7 hoc dũ clamidẽ cum paupe diuisit anno.xv. etatis sue.naz statim nocte sequẽti in somnis vidit xp̃m illa veste indutũ 7 ad angelos dicta verba loquentẽ. ℒ Illud opus' miscõie placuit xp̃o a b. Martino factũ: singulariter ꝓpter tria.vicz etatẽ.ꝯditionẽ.et modũ.ꝓpter etatẽ:qz iuuenis. a iuuẽtute eñ studuit deo seruire. Jdeo parẽtes illi⁹ exẽplo filios suos 7 filias ad elemosinas paupibus dandas instruãt dãdo ꝑ illos elemosinas. Propter cõditionẽ.qz nobilis. Fuit eñ filius tribuni militũ i regno Hũgarie. Tribunus aũt dicit qui militib⁹ opem tribuit Tertio ꝓpter modũ. quia magni feruoris ad deũ fuit.nã exercitũ hostiũ xp̃ianorũ sine armis solo signo crucis munit⁹ aggredi se spopondit. Merito ergo elemosina btĩ Martini xp̃o placuit.qz raro nunc pueri aut iuuenes: etiã fideliũ: taceo de ifidelib⁹:sic in virtutib⁹ 7 miscõia ad paupes assuescũt.raro sic nobiles virtutib⁹ florere incipiũt.sed heu sepius quãto nobiliores tanto tirãni maiores 7 paupꝝ oppssores Raro etiã tantus est feruor in xp̃ianis q̃ntus fuit in btõ Martino q̃ tunc nouiter baptisatus fuit.quãto igit boc seruitiũ est rarius:tãto deo carius. De hac elemosina Martini dicit b. Herñ. O martine si scisses vbi palliũ dimidiuz ponebas puto q̃ nõ dimidiasses sed integrũ dedisses. Ex bis patet q̃ntũ deo placet elemosina pauperib⁹ exhibita. Sic Cozneli⁹ in statu originalis culpe ꝑ elemosinã deo placuit. Act. x. Unde illi dicit angelus. Oratões et elemosine tue ascenderunt in memoriã in cõspectu dei. Et vt ad Petrũ aplũm veniret et baptisma reciperet instruxit. Sic Job. Thobias 7 alij ꝑ elemosinas deo placuerunt in veteri testamẽto. Sic et Eustachi⁹ vxor illi⁹ 7 filij deo placuerunt. Elisabeth. Hedwigis 7 plures alij etiã magni peccatores in nouo testamẽto. Propterea Hiero.in epla ad Nepocianũ dicit Non memini me legisse male mortuũ q̃ libẽter opera pietatis 7 miscõie exercuit. habet enim multos intercessores.7 impossibile est ꝓces m'toz ñ exaudiri. Et apls.j. ad Thi. iiij. dicit. Pietas ad oĩa est vtilis.ꝓmissionẽ bñs vite que nũc ẽ 7 future. Ex bis talẽ habemus doctrinaz q̃ oĩa nostra bona q̃ fiunt in mortali etiã de⁹ remunerat. Jdeo peccatores a bonis opib⁹ nõ debent cessare.sed ꝑ elemosinas 7 alia bona ad recõciliationẽ dei laborare.ſm q̃ Greg. dicit. Interim fac quicq̃d potes vt de⁹ illustret cor tuũ ad penitẽtiã. ℣ Ad plura eñ bona valent opa in mortali facta. De hoc ꝙsus. Hue cũ mortali fiunt tibi dant bona terre Cor faciũt habile minuũt tormẽta gehẽne Ad bona cõsuescit 7 culpa minor sua crescit. Hec de b. Martino in primo statu vite sue scz cathecumiali. ℒ Scõo beat⁹ Martin⁹ cõmendat in statu militari in q̃ fuit baptisatus ex eq̃tate.cum dicit. Jnuẽtus est iustus. Justicia eñ est cingulũ militare. De q̃ Esa.xj. Et erit iusticia cingulũ lũborũ ei⁹ Illã iusticiã Johãnes baptista docuit milites Lu.iij. dũ quererẽt milites ab ipo q̃d facere deberẽt.respõdit tũc. Neminẽ ꝓcutiatis.neq̃ calũniã faciatis.estote ꝓtenti stipendijs vestris. Et ꝓhibet hic ipsis tria. vicz violentiã inferre cum dicit. neminẽ ꝓcutiatis. Scõo ꝑ calũniã opprimere.cum dicit. Neq̃ calumniã faciatis. Calũniã facere est aliq̃d iuste alteri ascribere.vulgariter etwas vnrechtz zeihẽ oder zueignẽ etwas das nit war ist. Tertio vltra stipendia sua nil exq̃rere. O vos milites si vultis iusti inueniri neminẽ cõcutiatis. Et ℔ triplr.indebite terrẽdo.solent eñ minari vt placent mũeribꝫ. Neminẽ etiaz cõcutiatis ꝑ violẽtiã auferẽdo. Esa.ij. Populũ meũ exactores sui spoliauerunt. Itẽ tertio neminẽ ꝓcutiatis corpaliter affligẽdo. Item neq̃ calũniam faciatis scz falsuz crimẽ imponẽdo. Ad ℔ eñ vt spoliẽt pauperes de nõ causa faciũt cãm.sic lup⁹ ipposuit agno q̃ turbaret ei aquã:cũ tñ agnus

De sancto martino episcopo

in inferiori pte stuuij biberet. Jtē dicit. Cōtenti estote stipēdijs vestris. id est vltra stipendia nō expendatis. q3 sicut dicit quidā Abyssus expensarū abyssum inuocat rapinarū. Merito ergo b. Martinus in statu militari inuentus est iustus. q3 neminē cōcussit neq3 calumniā fecit. nō supra q3 infra stipendiū vixit. Uno em̄ seruo cōtent⁹ nil sibi ex militie stipēdijs p̄ter quotidianū victū reseruauit reliquū totū indigētibꝫ erogauit. Q3 rari sunt tales nūc milites sed vt in plurimū magis parati ad grauamen et p̄dā paupērū q3 ad tales defensandū. De hac militia et militū p̄ditōe dicit. xxiij q. j. militare. Ubi dicit q⁹ boni milites vltra stipēdia sua nihil debent recipe aut sibi vsurpare. attū si esset bellū cōtra infideles aut eos q̄ iniuste paupes aut terrā deuastassent iuxta ordinationē p̄ncipis aut capitanei inter se diuidere possent taliū bona sic tū q⁹ innocentes. mercatores. clerici. pegrini. rustici existētes in agricultura t illorū aīalia nō depredent. vt ptz de treuga et pace. c. innouam⁹. Milites aūt in sacra scriptura nō solū dicunt illi q̄ auro sūt ornati vt nunc milites. sed t oēs q̄ militaribꝫ actibꝫ sunt dediti vel ad militiā exercendā ordinati. ¶ De tali militia dr. xxiij. q. j. p totū. et de offi. milita. Dicit em̄ ibidē. c. j. q⁹ militia instituta est p̄ter duo. scz ob iniurtā ppulsandā. et vindictā inferendā. ob iniuriā oppressis illatā ppulsandā t vindictam malefactoribꝫ inferendā. Sed dicer⁹. q̄ sunt singulariter reprehendēda ī militibꝫ. et ad hoc dicendū est sic hī ea. q. qui culpant. q⁹ in militia seculari tria sūt arguenda t si q̄ sunt silia. s. cupiditas nocēdi. crudelitas vlciscēdi. et libido dominādi. Militia em̄ exerceri dr vt mali coherceant et boni subleuent. c. q. c. apud. et. se. Hūc aūt q̄d faciāt milites t militares ad oculū videm⁹. nō sunt p̄tēti paupes grauare t depredare tē. sed t ecclesias t bona ecclesiarum diripiūt. spoliāt t sibi vsurpāt: qō est grande sacrilegiū. xij. q. ij. p̄dia indigne. et c. se. t tales etiā sūt excōicati. et singulis annis p papā in die cene denunciant. Multi etiā p symoniā delinquūt grauiter in beneficijs. puidēdis. in possessionibꝫ dandis aut p̄curādis. et pauci p hoc se credūt peccare sequentes vestigia anteceſſor⁹. et ideo sicut anteceſſores nō penitētes et satisfaciētes eternā damnationē meruerunt. ita et successores. imo sec'lares milites t alij gratiis peccāt simoniā cōmittendo q3 clerici vt hr̄. j. q. iij. Saluator. Militia em̄ ꝑm se nō est p̄cm̄ neq3 illicita sed abusus ei⁹. vt habet. xxiij. q. j. p totū. ¶ Tertio cōmēdat btūs Martinus in statu monachali. cum dr. In diebꝫ suis placuit deo. Nā dies sui. ppie fuerunt q̄s expēdit in claustro q̄a tunc sibi potuit intēdere. Unde monachus dicit q̄si vnius custos id est suiꝑsi⁹. Alij ꝑo dies nō sic fuerūt sui sed gregis sui cui p̄fuit tpe pōtificali. t p̄incipis tpe militari. et mūdi in q̄ vixit tpe cathecuminali. In illis ergo diebꝫ tanq3 suis placuit deo. Tria em̄ placent deo in claustro scz morū vniformitas. cōcordia fratrū. mutua charitas. talis em̄ debet esse cōcordia vt nullus aliq̄d p̄priū seruare possit. sed oīa cōmunia. Ita btūs martinus vixit in religiōe et in spiritu vocatus vt iret ad parentes matrē cōuertit patre p̄manente in infidelitate sua. plures etiā maiores suo exēplo ꝙuertit Martin⁹ em̄ decē annoꝝ existēs cōsiderauit errorē patris t matris in cultura idolorū. t ad xp̄ianos accedēs voluit etiā illorū sectā expiri p quendā sacerdotē. cur xp̄iani adorarent imagines q̄siuit. t dum audiret imagines haberi solū ob memoriā xp̄i Marie ꝙginis t sctōꝝ ne obliuiscamur illorum tē. Hec tacite considerauit. in anno xij. factus est cathecumin⁹. Et anno. xvij. palliuz mediū paupi dedit. Et anno. xviij etatis sue baptisat⁹ fuit. t postea rogat⁹ adhuc duobꝫ annis militauit. Et circa annū a natiuitate xp̄i. cccc. lxvij. etat⁹ ꝙo sue anno. lxxxj. defunctus est. Nulli aūt dubium q̄n p patre orauerit vt ꝙuerteretur. sed nō erat exaudit⁹ q̄a pater p infidelitatez restitit. Nō sic fecit Augustinus quē suis p̄cibus mater ei⁹ obtinuit ad fidez ꝙuerti. In hoc statu religionis cū b. Martin⁹ Hylariū ep̄m de exilio vocatū t romā euntē secutus fuisset secū reuersus Pictauis monasteriū cōstituit t mltos fratres collegit. Et quendā ibi nouiciū cathecuminuz defunctū in ei⁹ absentia resuscitauit q̄ postea ꝙfessus est q⁹ post3 p obscura loca p sentētiam deduct⁹ esset p duos angelos iudici suggestū est hūc esse p q̄ martinus oraret.

ideo iussus est reduci ad vitã. Etiã aliuz q̃ seipm laqueo suspendit vite restituit. ¶ Quarto btũs Martinus cõmẽdat in statu põtificali cũ dicit. Sacerdos magnus Nõ em tm dicit sacerdos sed z magnus. Et vere magn⁹ fuit triplr. vicz in vite meritis: in doctrina z miraculis. Primo magnus fuit in vite merit. Qõ ostẽdit in exẽplis. Nã inuitus episcopatũ assũpsit. Dicit em Vincẽti⁹ in specu. histo. lib. xviij. c. xij. q̃ elect⁹ z vocat⁹ fuit in epm Turonẽñ. Et cuz nollet nec̃z facile a monasterio erui posset: q̃dam ciuis turẽñ. finxit vxorẽ suaz esse valde infirmã que eũ peteret vt illã visitaret. Ciuib⁹ aũt se occulte p̃parãtib⁹ cuz bona custodia ad ciuitatẽ ducitur. z sic ad episcopatũ cogit. Cius etiã merita ostẽdũtur in elemosinaz largitiõe. Vñ cũ ad missam celebrandã iret z petẽti paupi (cũ aliõ nõ haberet qõ daret) tunicã suã eruẽs dedit. deinde cũ nudis brachijs missam celebraret: globo igne⁹ apparuit sup caput eius significãs spũssancti grã̃m ꝓpter qõ et par apostolis dicit q̃a sicut spũssanct⁹ in igne in specie linguaz in die pẽthecostes descẽdit sup aplos: ita spũssanct⁹ i globo igneo sup caput martini descẽdit. Ideo z eũ apostoli frequẽter tanc̃z cõparem visitabãt. sic Seuero z Gallo hoc secretũ dixit q⁹ Agnes Thecla z Maria Petrus z Paulus sepius ad eũ venirent z sibi loqrent. sed rogauit discipulos suos vt h̃ in vita sua nulli patefacerẽt. Addit Johãnes Beleth ali ud huic simile q⁹ dũ in missa man⁹ ad deũ vt moris est leuaret manic̃ lineis retro labentib⁹ eo q⁹ brachia eius nõ erant grossa et carnosa multũ: z tunica solũ ꝓtẽderetur vsq̃z ad cubitum remãserũt brachia nuda tunc miraculose torq̃s aurei et gẽmati deferunt ab angelis z brachia decẽter opiũt De hoc legit in dyalogo Seueri et Galli q⁹ dũ semel in q̃dam festiuitate ecclesiaz intraret z paup nudus eũ sequeret̃ p̃cepit archidiacono vt vestiret egentẽ. sed cũ h̃ differret: ingressus Martinus sacrariũ: tunicã suã illi tribuit z paupem abscedere iussit. Et cũ archidiaconus eũ hortaret̃ vt ad solẽnia pagẽda. pcederet respõdit se ire nõ posse donec paup vestẽ accipet. Archidiaconus hoc intelligẽs q⁹ cũ extrinsec⁹ cappa tectus esset: ipm interius nudũ nõ videbat z dixit paupem nõ adesse. At ille. Mihi inq̃t vestis deferat̃ z paup nõ deerit vestiẽdus. Õpulsus ille ad forũ iuit z vilem z breuẽ tunicã q̃nq̃z argẽteis emit z iratus añ pedes Martini. piecit. quã martin⁹ secreto induit. cui manice vsq̃z ad cubituz et lõgitudo ad genu. ptẽdit̃. z sic missam celebrauit: z tunc globo igne⁹ apparuit sup caput eius z torques ab angelis portabatur vt s̃. Ecce iã patet q̃ magnus fuit b. martinus in vite meritis. De q̃ infra plura audietis in eius miraculis. Secũdo fuit magnus in doctrina. q̃a sua doctrina contra hereticos fortiter pugnauit. Sicut de eo canit eccl̃ia. Atq̃z illi⁹ nomẽ oĩs heretic⁹ fugiat pallidus. ydola destruxit z incendit. sicut canit Dic rit⁹ sacrilegos destruxit z ad christi gl̃iam dat ignib⁹ ydola. Magnus vtiq̃z fuit in doctrina. q̃a cũ apl̃o nihil iudicauit se scire nisi xp̃m Jesum crucifixum Unde eius ori nunc̃z xp̃s abfuit siue iustitia. vel quicq̃d ad verã vitam ptinet. Per hãc aũt doctrinã suã populũ arguit. q̃ latronẽ tanc̃z martyrẽ venerabat̃. De q̃ dicit Vincen. in speculo histo. lib. xiiij. c. xij. q⁹ marrin⁹ sup sepulcro illi⁹ stans vbi rustici fecerãt altare orauit dñm vt q̃s esset hic sepultus aut cui⁹ meriti sibi ostẽderet. tunc cõuersus ad leuã vidit. pe vmbrã sordidã cui impauit vt loquerẽt. et illa rñdit latronem se fuisse et ob crimina occisum et nihil cõmune habere cũ martyribus sed cũ damnatis. populus aũt audiuit ꝓba sz neminẽ vidit. tũc martin⁹ q̃ vidisset eis exposuit et altare destruxit z superstitionẽ populi abstulit. Ille dicit Vincenti⁹ in sequẽti ca. de arbore. vide ibidẽ ꝛc. ¶ Tertio singulariter ascribit Martino q⁹ magnus fuerit in miraculis. vicz i mortuoz suscitatõe. in imperatoris punitione. in elemẽtoz actione. in diaboli ꝯfusione. Primo in miraculis magn⁹ fuit in triũ mortuoz suscitatõe. Primuz in statu monachali nouicũ vicz adhuc catbecuminũ. vt ptz supra. Et secũdum q̃ seipm laqueo suspẽdit. vt ptz ibidẽ. Tertiũ mortuũ resuscitauit postq̃z a Valentiniano imperatore recessit. tũc em puerũ p matrẽ sibi oblatũ exorante ipm martinũ in cãpo corã macia multitudine paganoz resuscitauit. vbi genua flexit z orauit. z cũctis videntib⁹ puer surrexit. et oẽs assistẽti

tes ad fidem cõuertit Et hoc apte de eo canit ecclia q̄ fuerit triũ mortuoꝝ suscitator. Secũdo magnus fuit in impatoris punitione Unde sicut habet in dialogo Seueri z Galli vbi multa in legẽda p Seuerus omissa supplent. Et ibidẽ dicit q̄ dũ apud Valentinianũ impatorẽ p q̄daz necessitate se vellet iterponere z septẽ diebꝫ ieiunasset: tandẽ ingressus palacium ab impatore visus, exq̄ impator nõ assurrexit Martino: soliũ selle eius cepit ardere. Hoc ꝯsideras impator in amplex⁹ eius ruit z oĩa petita cõcessit. z ex cendo vt supra tertiũ mortuũ resuscitauit. Tertio fuit magnus in p hibendo elementoꝝ naturalem actionem. Unde sicut habet in dialogo p̄fato elemẽta sibi obedierũt. Nam dũ nauis cuiusdã gentilis p̄citasset et ipse exclamasset, De⁹ Martini adiuua nos: mox trãquillitas sequit. Ibidẽ etiã habet dũ stramĩa sibi nocte p q̄ete p sacerdotez p̄parata, piecisset et sup nudam terrã cubitaret, z nocte media straminibꝫ incẽsis exire neq̄ret, edito signo crucis in medio ignis facta oratiõe illesus pmãsit. Ecce quõ elemẽta sibi obedierunt cessando ab actõne sua videlicz ignis, aer, aqua. Propter hec z alia miracula multa in p̄fato dialogo scripta diabolus multuz laborauit eius sctitatẽ turbare z subuertere. Nam sicut ibidẽ habet q̄ q̄dam vacca a demone agitata cuz vbiq̄z seuiret z multos ꝑfoderet, z versus Martinũ z socios suos in itinere furibunda cõcurreret, ipse eleuata manu iubet eã sistere. q̄ imobili p manente: vidit demonẽ dorso eius insistẽtem, quẽ increpauit dicens Discede et euanesce a pecude: z innoxiũ aĩal agitare desiste, illo aũt ptin⁹ discedẽte vacca ad pedes ei⁹ pstrauit z cum oi mansuetudine ad gregem suũ reuertit. ¶ Quarto b. Martinus magn⁹ apparuit cõtra demonẽ. Nam semel demon sibi apparuit in forma humana i veste purpurea cozonat⁹ orãte Martino in cella sua quẽ dum Martinus aspexit tacuit. Cui diabol⁹ inq̄t, Agnosce martine quẽ cernis, Christ⁹ ego sum, z q̄d dubitas Martine crede Christus ego sum. Sed cum reuelante spũsancto agnosceret esse diabolũ ait, Dñs Jesus nõ se purpuratũ z diademate nitentẽ futurum esse p̄dixit, nisi ergo in eo habitu z forma q̄b passus: nisi stigmata pferentẽ videam nõ credam. Ad hanc vocem vt fumus disparuit z totã cellaz fetore repleuit. Et cũ vltimã horam mortis prescire noluit sibi supponi vilia stramẽta. sed dixit christianũ in cinere decere mori vñ fact⁹ est. Et cũ eũ in dorso iacentem ad latus inclinare vellent ait, Sinite fratres me celuz poti⁹ respicere q̄s terrã. Et hoc dicente vidit diabolũ astare cui dixit. Quid hic stas cruenta bestia: nihil in me funesti, id est mortalis pctĩ inuenies. Abrae sinus me recipiet. Et sic circa annũ dñi. cccc. xlviij, z vite sue, lxxxj, z episcopatus. xxvj. in diocesi Candaceñ, nocte media dñice diei migrauit ad xp̄m, et tunc in eius obitu seuerinus coloniẽsis ep̄s angelos in celo canẽtes audiuit. Sanct⁹ etiã Ambro, diuina celebrans mediolani interfuit eius sepulture, Legit enĩ q̄ btus Seuerinus Colonienſis ep̄us cum die dñica post matutinas loca sancta more solito circuiret: illa hora qua vir sanctus obiit angelos canẽtes in celo audiuit, vocans archidiaconum interrogauit si aliq̄d audiret Cum se nil audire diceret et ep̄s vt diligenter auscultaret moneret: cepit archidiaconus sursum collũ extẽdere, aures erigere z sup sũmis articulis baculo se sustẽtans stare Sed dum ep̄s p eo orasset quasdam in celo voces audire dixit, Cui episcop⁹ Dominus me⁹ Martin⁹ est q̄ migrauit e mũdo. z nunc angeli eum in celũ deferũt Demones aũt affuerunt q̄ cum retinere voluerunt: sed nihil suum in eo reperientes cõfusi recesserunt. Archidiacon⁹ igitur diem z horam notauit, z tunc Martinũ migrasse cognouit. Seuerus etiam monachus qui vitam eius scripsit cũ post matutinas leniter obdormiuisset sicut ipse in q̄dã epistola testat sanctus Martin⁹ albis indutus, vultu igneo, stellantibꝫ oculi, crine purpureo, tenens libꝫ in manu dextra quem de vita eius idem Seuer⁹ scripserat eidez apparuit. cũq̄z post bñdictionem in celũ ipsum cõscẽdere videret z cũ eo ascẽdere cuperet euigilauit. Post hoc aũt nunciis venientibꝫ eadem nocte sanctum Martinũ migrasse audiuit. Eo q̄z die sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus missã celebrãs sup altare inter ꝓbetiã z ep̃lam obdormiuit. Et cum nullus eum excitare

ꝑsumeret, z sub diaconus nisi ipso innuẽte epistolam nõ auderet legere: trãsactis duarũ vel triũ horarũ spaciis excitauerũt eum dicentes. Jã hora preterijt z populus valde lassus expectat: iubeat dñs noster vt legat clericus epl'am. Ad quos ille. Nolite turbari: frater em̃ meus Martin⁹ ad deũ migrauit z ego eius funeri obsequiũ ꝑbui sed vltimã responsionez vobis excitantibus explere nõ valui, tunc illi diem et horaz notantes inuenerũt sanctũ Martinũ tũc migrasse ad celum. Cappã eius vt ait magister Johannes Beleth reges francie in ꝑlijs portare cõsueuerunt, vnde ipsi⁹ cappe custodes cappellani dicebant. Ecce q̃ magnus fuit sanctus Martinus in vita et in morte, ecce quãta fecit miracula, z q̃ntũ demones suã sanctitatez impugnauerũt. Si ergo demones tã scm̃ virũ sic tẽtãdo etiaz in morte a via veritatis auertere voluerũt. Quid fiet de nobis miseris q̃ multis subiecti sumus pcijs: q̃ntum nobis est timẽduz et dei auxilium implorandũ ꝑ intercessionem sctissimi Martini. Ergo deuote clamemus cum ecclesia. Igitur te cuncti poscimus o Martine vt qui multa mira hic ostendisti: etiam de celo gratiã nobis christi supplicatu tuo semp infundas tẽ. L

De sancto Martino scribit magister Leonbardus de Utino in q̃daz sermone de sanctis hec verba in fine sermonis. Obtinuit aũt beatus Martinus a dño vt qui cũq; eius suffragia exposceret maxie morbo pestifero laborans si in eius vigilia in pane z aqua ieiunaret pfectam sanitatez ꝑ illo anno ipetraret. Et subdit. Et ego magister Leonbardus de Utino ordinis p̃dicatoz in alemania experientia hoc didici esse verum, et in multis italie ciuitatibus hoc idem p̃dicaui. Unde in dicto ieiunio in pane et aqua in vigilia sancti Martini statim cessauit tẽpestas illa grauissima pestilẽtie. Hec Leonbardus de Utino vbi supza.

¶ In die sancti Martini episcopi Sermo. XCIX.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo tẽ. Ecclesi. xliij. Hec verba ad litterã sapiens dixit de Enoch vt patet ibidez. Sub cui⁹ nomine designat laus istius magni sacerdotis et episcopi cuius festum hodie pagitur in ecclesia videlicet sancti Martini.

Ad Pro introductiõe nota q̃ aliqua dicuntur magna tripliciter. Primo priuatione et hec sunt expulsiua, et sic dicunt magna peccata, quia priuant magnis bonis scz gratia dei z gloria. Unde. ij. Esdre. viij dicitur. Sum⁹ in magno peccato vsq; in diem hanc. Hoc modo sanctus Martinus nõ dicitur sacerdos magnus. Secundo aliqua dicuntur magna extimatiõe, et hec sunt dubitatiua vt diuitie et hmõi tẽporalia. De quibus ꝓuerb. v. dicit. Thesauri magni et insatiabiles que tamẽ in veritate modica sunt et quasi nihil. Eccẽ. j. Omnia vanitas et horũ vsus malus, multa bona aufert quia difficile est diuitẽ intrare in regnum celorũ. Mat. xix. intelligẽdo de illis diuitibus qui ponũt finẽ in eis et ipis abutuntur. Sed bonus vsus eorũ magna bona acquirit. Juxta illud. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Luc. xvj. Et his beatus martinus etiã nõ dicitur sacerdos magnus. Tercio aliqua dicunt magna vera perfectiõe, z hec sunt attractiua. Et sic vere res magne dicuntur que magnis cõcedũntur. Ite res sunt magne, maiores, et maxime. Magne res sunt virtutes et dona que hic habentur. Maiores sunt virtutes que habentur in patria. De his duobus dicit apostolus. j. ad Corinth. xiij. Nunc manent fides, spes, z charitas: tria hec, maior autem horum est charitas. Maxime vero res sunt tres persone: pater et filius et spiritussanctus. Et sic deus est maximus. Et q̃ habetur ipse a nobis per gratiam vel gloriam est maximum donum. Unde prima Petri primo dicitur. Vocauit nos propria virtute, ꝑ quam maxima et preciosa nobis dona⁹ uit promissa, vt per hec efficiamur diuine nature consortes. Quia igitur hec omnia beato Martino hic et in beata vita sunt concessa: merito dicitur. Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo, tẽ. In verbis premissis ad honorẽ beati Martini episcopi duo tanguntur. Primo tangit eius sacerdotij magnitudo, cum dicitur, Ecce sacerdos magn⁹.

De sancto martino episcopo

Secundo ipsius placabilitas cū subiungit. Qui in diebus suis ꝛc. ¶ Quātus ad primū nota q̄ btūs Martin⁹ magnus fuit in sacerdotio siue in officio suo p̄lato rali ꝛ episcopali. Quod ostēdit ex tribus. Primo dicit magnus votoꝝ electōe. Ubi est notandū vt habeat ex c. Quia ꝓpter. de electi. tripl'r potest aliq̄s eligi ad episcopatum aut aliā prelaturā. scz p scrutiniū. p cō promissum. ꝛ p inspirationē diuinam. Declara vt ibi. Merito igit beatus Martinus ex electiōe dicit sacerdos magnus. q̄ eius electio fuit diuinitus inspirata. Nam plebs turonica duz episcopo careret diuinitus inspirata ipm plurimuz renitentē in episcopū sibi ordinari petijt. Quidā autez ex episcopis q̄ cōuenerant resistebāt ꝛc. vide in legenda. Et sic electus fuit fm illud Heb. v. Nemo sibi assumat honorem ꝛc. Inuehe ꝛtra epos moderni tpis q̄ litigāt p episcopatibꝫ. ꝛ multa mala ex his eueniunt. ¶ Secundo fuit magnus exemploꝝ demōstratōne. Magna em̄ ꝛ multa exempla p̄buit hominibꝫ. ꝛ p̄cipue sex sunt inter alia. scz exemplū castitatis. sobrietatis. largitatis. humilitatis. patientie ꝛ equitatis. Primo igit prebuit nobis exemplum castitatis. castissime quippe vite fuit ꝛ virginitatem suā seruauit. Unde de eo canit. Corpe q̄dem virgineo ꝛc. Et ideo diabolum in hora mortis sue sibi apparentem libera voce p̄cepit abire q̄ nihil im̄ dicie in eo poterat inuenire. Item cum mortu⁹ essz sicut scriptum inuenit: caro eius mirabili splendore refulsit vt nix. quod castitatis fuit signum. Secūdo sobrietatis p̄bibet exēplum. de tēpore q̄dez militie sue inuenit sic scriptū. Fragilitatē in eo laudari nō est necesse. q̄ ita vsus est vt iam illo tpe non miles sed monachus putaret. De tpe episcopatus dicit legenda q̄ in multa abstinentia cum discipulis suis vixit. nam ibi vinū nemo biberat nisi quem infirmitas coegisset. mollioꝝ habitus ibi p crimine erat. neq̄ vsus est carnibus sed radicibꝫ herbarū. ¶ Sed ex̄q̄ ita abstinens fuit est dubium cur homines in eius festo plus solito lautius bibunt ꝛ comedunt. Solutio. ortum habuit hoc a Turonensibꝫ. Cū em̄ mortuus esset in diocesi Candacesi quam causa discordie sedande visitauit. Cōuenerunt pictaui ꝛ turoni magnā habentes alterationē de corpore. Applica hic legendā et de vino quod posuerunt turoni pictaui bibentes omnes sopierūt. ꝛ media nocte a Turonis corpus sublatū est. Secūdo fit hoc ꝓpter eius maximā largitatē. de q̄ dicet. Si tamē excedit modus nō est cōmendandū sicut in faschango. Inuehe contra excedentes ꝛc. Tertio largitatis demonstrat exemplum. tante em̄ largitatis fuit vt etiā cum adhuc cathecumin⁹ esset cuidam pauperi pallū suum p medium partem diuideret q̄ tūc nihil aliud habuit quod ei daret. Demū cum in sacerdotio ꝓstitut⁹ esset ipsam tunicā qua ad carnē vestiebat exuit et cuidam egeno tribuit. Extende vt in legenda ex q̄bus apparet maxima largitas. ¶ Ma liberalitatis fm doct. tres sūt gradus. Primus est dare partē de supfluis et partem retinere. Lu. xj. Quod superest date pauperibꝫ. Secundus est dare oia supflua ꝛ retinere necessaria. Tertius est dare necessaria. sicut illa vidua de qua Lu. xxj. que in gazophilaciū totum victū posuit. ꝛ hic est summus gradus. Beatus aūt martinus nō tm̄ habuit primū et secundū gradū liberalitatis. sed etiā tertiū vt patet in p̄dictis duobus exemplis. quia ea que sibi erant necessaria largitus est. Quarto magne humilitatis ostēdit exemplum. Tante nēpe hūilitatis erat q̄ leprosum quendaz cunctis horribilē Parisius obuiaz habēs osculatus est atq̄ bñdixit: statimq̄ mūdatus est. Etiam vno seruo ꝓtētus: cui causa humilitatis sepius calceos detrahebat et pedes abluebat. In secretario q̄z residēs nunq̄ cathedra vsus est. Sic et nos simꝰ humiles vt spūssanctus nostras inhabitet mentes. Quia dicit Esaie vlti. Super quem requiescet spūs meus nisi super humilem ꝛ quietū ꝛ trementē verba mea ꝛc. Quinto exhibuit exemplū magne patientie. ita em̄ patientiā in omnibꝫ seruabat q̄ cum essz summus sacerdos sepe a clericis ledebat. nec a sua eos ꝓpter b̄ charitate repellebat. Nemo illū vnq̄ vidit iratum. nemo meretē. nemo ridētē. mlta etiā a malis hoīb⁹ passus ē. Applica hic exēplū de militibꝫ q̄ cū pcusserit qn̄ eis obuiauit i veste hispida. Item mlta etiā passus ē ab hereticis arrianis q̄ eū ō ciuitate expulerit. Mlta etiā

mala ꝛ aduersa a diabolo passus est. Qui ad eū dixit. Quocūq; ieris ego tibi aduersabor. Qui patiēter rñdit. Dominus mihi adiutor non ꝛc. Sexto ꝓfert exemplū magne eq̄tatis siue iusticie. Fuit em̄ multe iusticie. Nā cum impator Maximinianus ip̄m inuitasset ꝛ ei ꝑmū poculū allatū fuisset ꝛc. pseq̄re vt in legēda. Applica etiā hic exemplū de Valētiniano impatore a q̄ cū habuisset repulsam zelo iusticie nō destitit vt in legenda. Et ideo de eo canit ecclesia. Eius ori nunq̄ xp̄s abfuit siue iusticia ꝛc. Dic ibi quō nos similiter eū imitari debemus vt magni fiamus. ℟. Tertō btūs Martinus dicit sacerdos magnus miraculoꝝ opatōne tam in vita q̄ in morte. In vita em̄ maximis miracl'is claruit ita q̄ in omni rer̄ genere miracula fecit. Primo in reb⁹ habētib⁹ esse tm̄. sicut in elemētis. Nā terre imauit qñ tres mortuos suscitauit. Ideo de eo canit eccl'ia. Martinus sacerdos dei cui post apl'os dñs ꝛc. Itē in igne et aere quādo domo vicina incēsa ꝓtra validū ventū stetit: ꝛ igni vltra nō debere ꝓgredi imauit. Applica etiā hic exemplum Severi de igne qñ visitauit diocesim suā. ꝛ plectr̄ stramin⁹ in humo dormiuit. vbi media nocte stramia incenduntr̄ ꝛc. vt in legenda. In aq̄ etiā. qñ mercatorē in aq̄ nō dū xp̄ianū piclitantē ꝛ exclamātē: de⁹ martini adiuua me: liberauit ab aqua ꝛ infidelitate. Secūdo in reb⁹ habētib⁹ esse ꝛ viuere vt in arbore diabolo dedicata quā miraculose auertit a se casurā post succisionē. Et in elleboro q̄ casu comedit ꝛ oratōe a morte sanatus est ꝓpria. Tertio in reb⁹ habentib⁹ esse viuere ꝛ sentire. vt in aīalib⁹ irrationabilib⁹. vt in lepusculo canib⁹ circūdato: quē liberauit canes fugere. Et in cane q̄ contra discipulū martini latrauit. In serpēte quē verbo ꝑ fluuiū vententē renatare iussit. In vacca possessa: quā ꝓtra venientē a demonio liberauit. Quarto in creatura rōnali vt in infirmis q̄s sanauit. siē febricitātib⁹ ꝛ paliticis ꝛc. ꝛ obsessis. Ideo canit in seq̄nti. Nā febres fedat ꝛc. Quinto in creatura ītellectuali mala vt in demonib⁹ q̄s a tēplis fugauit. ꝛ q̄s in speciebus hominū sibi apparētes ꝓgnouit. vt Jouis Mercurij ꝛc. Itē ꝛ in forma regis purpura ꝛ diademate coronatus qñ finxit se esse xp̄m. Itē ꝛ in creatura bona intellectuali. vt in angelis bonis q̄ eum in vita honorauerūt qñ manus eius in missa texerūt. qñ p̄ces eius deo obtulerunt. quādo clausis ianuis ad impatorem intrauit. In morte etiā ꝛ post mortē plurima miracula opat⁹ est. Applica hic legendā in eius trāslatōne de sancto Perpetuo de cāpanis de duob⁹ socijs. ¶ Quātū ad secundū quō beatus Martin⁹ in diebus suis placuerit deo Nota q̄ tria distinguunt̄ tpa siue dies hominis. ꝛ sm̄ hoc tres assignant̄ stat⁹ hoīs. scz iuuētutis vsq̄ ad. xxj. annū. Deinde virilitatis vsq̄ ad. lx. Tertio senectutis vsq̄ ad mortez. Et de his trib⁹ tpibus fit mētio sub noīe trium vigiliaꝝ Lu. xij. vt in hodierno euangelio Sint lumbi ꝛc. Et in oīb⁹ his diebus siue statib⁹ placuit deo q̄ in q̄libet ea seruauit q̄ ad talē statum requirunt̄. ita q̄ bñ dicit̄ de eo illō in epl'a vbi thema Nō est inuentus silis illi ꝛc. In primo nā q̄ statu scz iuuētutis seruauit legē bonoꝝ puerorū. laicoꝝ deuotoꝝ ꝛ legē militū. In secūdo legē clericoꝝ ꝛ monachoꝝ. In tercio epoꝝ. De primo nota q̄ lex ꝛ regl'a bonoꝝ puerorꝝ describit Thobie. j. vbi docētur ꝓmo vt fugiant ꝓsortia maloꝝ. Secūdo iūgant se libēter eccl'ie sctoꝝ. Tertio se exerceant in deuotōe ꝛ oratōe. Vñ ibidez de Thobia puerulo dicitur. Hic solus fugiebat consortia oīm. supple maloꝝ ꝛ ydolatraꝝ. Ecce primum. Et ꝓgebat ad Hierusalem ad templum domini. Ecce secundum. Et ibi orabat dominū deum israel. Ecce tercium ꝛc. Hec etiam beatus martinus puer seruauit. ideo his diebus placuit deo. Nam quo ad primum in ci⁹ dicitur legenda q̄ Pānonie natus. Papie alitus. cuius pater tribunus militum fuit imperatoris Constantini ꝛ Juliani. Et cum decem annorum esset inuitis parentibus paganis: quos reliquit recessit. ecce quomodo primo fugit consortia malorū ꝛ ydolatrarum. Secundum addit̄ cum dicitur ad ecclesiam confugit. Tertium tangit̄ cū subditur. ꝛ se cathecuminum fieri postulauit. Factus ꝯo q̄ndeciz annoꝝ coactus est militare sub Juliano impatore. vbi secundo regulā militum laicalū seruauit. Ideo etiā in his diebus placuit deo. ¶ Milites em̄ bñt tria mādata p̄cipua. Primum

De sancto martino episcopo

est vt paupes ecclesias ꝛ respublicas defē dant. vt in l. milites. ff. de re mili. ꝛ in c. mi les, xxiij, q. v, vbi dicit, Illis q̄ milites fiūt cōmittēdus est gladius sup eoꝝ turamēta vt viduas, orphanos ꝛ rēpublicā defēdāt Et dicit Helinādus q̄ talis olim ꝓsuetu do fuit vt eo die q̄ quis militari cingl'o ar mabat ecclesiā soleniter adiuit, gladiūq̄ su per altare posuit, seipm obsequio altaris de uouit, Hoc mādatū btūs Martinꝰ obser uauit cū esset miles q̄a paupes et ecclesias defensauit. Sicut ꝓbat Seuerus in dia logo qn̄ gens barbarica cōtra romanā in surgeret eccliam ipse p̄cib⁹ suis velut alter Moyses pugnauit, hostes eccl'ie subiuga uit, vide in legenda, Sed heu nr̄i milites ab hoc mādato exorbitant, paupes impu gnant, eccl'ias q̄s deberent defensare spo liant Ideo ꝓtingit eis sicut Anthiocho re gi impio, De q̄ legit, j, Machab, vj, Qui in supbia venit in Hierusalē ꝛ templū dn̄i depdabat, ꝛ ideo infirmus iacens in lecto ait, Remisi malor que feci in hierusalez qn̄ abstuli de tēplo oīa spolia argētea ꝛ au rea que erāt in ea sine cā, Cognoui g̃ quia venerunt, pterea ꝓtra me mala ista, ꝛ ecce pereo pre tristicia. Secundū mandatū est q̄ neminē cōcutiāt aut calūniā inferāt sed ꝓpr̄iis stipendiis se sustentent, Hoc hr̄ Luce, iij, vbi dn̄i milites interrogabāt sanctuꝫ Johānē baptistā, Quid faciem⁹ ꝛ nos, ait illis, Neminē cōcutiatis, nec calūniā faci atis, ꝛ ꝓtenti estote stipendiis vestr̄is Ubi sub trib⁹ capitulis btūs Johānes intēdit mi lites arcere ab oi iniuria facienda, Fit em̄ iniuria trib⁹ modis, Aliqn̄ in ꝓsona p op pressiones. Cōtra qđ dicit primo, Nemi nē ꝓcutiatis, Quod ponit Aug. in. c. mili tare in fi, xxiij, q. j. Cōcutere est aliq̄d pete re vltra debitū ratione officij alicui⁹, Ille igit cōcutit q̄ p oppssionem et iniuriā pau peres ꝑberādo aut incarcerādo extorquet pecuniā, cōtra q̄s Jaco. ij, Nōne diuites p potentiā opprimūt vos ꝛ trabūt vos ad iudiciū. Nō aūt debet tm̄ nō oppmere sz etiā oppriment⁹ resistere vt dictū est supra in ꝑmo mādato. Secōo infert iniuria p in famiā: p falsi nois siue criminis impositio nem, q̄tum ad hoc dicit secūdo, Nec ca lumn iā faciatis id est nō sitis criminatores sicut aliqn̄ potētes faciūt q̄ paupib⁹ falsuz crimē imponūt vt sic pecuniā ab eis extor queāt, sicut fecit Jesabel, iij. Re, xxj, q̄ Na both falsum crimē imposuit, scz q̄ deū ma ledixisset ꝛ sic eū lapidari fecit vt vineā ei⁹ haberet, Tercio infert iniuria in tpali sub stantia p rapine expoliationē ꝛ q̄tuz ad h̄ ponit terciū, Et ꝓtenti cē, id est nō sitis alie narū rerū raptores, ꝛ pterea dicit Aug⁹. in c. militare, xxiij, q. j. Militare nō est deli ctum sed ꝓpter p̄dam militare pctm̄ est, et ideo q̄dam, puidētia sunt militib⁹ constitu ta stipēdia ne dn̄i sumptus q̄rit̄ p̄do grasse tur. Ul Hoc p̄ceptū cū suis caplis pfe ctissime seruauit btūs Martinus. iō pla cuit deo, Primo q̄a nō fuit paupeꝝ oppſ sor sed adiutor vt patet supra in exemplis Actā orphanos defendit. Un̄ dicit de eo, Cura illi erat assistere laborātib⁹. alere egē tes, opem ferre miser̄ ac a tribulatōe et mi seria relcuare, Secūdo nō fuit criminator sed pacificus habitator. nā pacifice ambu lauit cū superioribus p subiectōem sicut cū Juliano, Cū equalib⁹ p pacificā cōuersa tionē, sicut patet de suis cōmilitonib⁹ q̄ mi ro eū venerabant affectu. Et cū inferiori bus vt patz in ei⁹ seruo. Tertio etiā nō fuit raptor sed suoꝝ largitor, tantū em̄ terrena cōtempsit vt nihil sibi de stipēdijs ꝑter q̄ti dianū victū reseruaret, tandē etiam respu it stipendia q̄, xviij, anno baptisatus est, ꝛ post, xx, annū cū Julian⁹ suis stipendia da ret: martin⁹ recipe noluit, dicēs cē, vt in le genda Inuebe cōtra milites nostri tpis q̄ paꝝ hanc regulā obseruāt, sunt em̄ oppſ sores ꝛ calūniatores, gaudent lōgo famu lantū comitatu, visitant torneamēta. iō cū nō possunt cōtētari ꝓpr̄iis cogunt esse vi olēti raptores in alienis Sed audite vos impij raptores q̄d dicit spūssanct⁹ p Job xxvij, Hec est ps impij apud deū: si multi plicati fuerunt filij eius in gladio erunt id est occidunt ꝛ nepotes ei⁹ nō saturabūtur pane. id est fame morientur, ꝛ qui relīq̄ fu rint scz alij amici ex eo sepelientur interitu. hoc est sepultura asini, ꝛ vidue eoꝝ nō plo rabuntur. Tertium mandatum est de iu stitia belli ad quam debet attendere miles seu stipendiarius vt licite militet. ✠ Nota fm Archidiac. in summa, xxiij, q. ij. et notat sanctus Thomas secunda secun de, q. xl, Ad hoc vt bellum sit iustum tria

requirunt. Primū est causa iusta vicz p̄ rebus repetendis aut ppulsandis iniurijs, vt scz illi ꝓtra q̄s bellū agit aliq̄ culpa meruerint, qz scz punire neglexerūt qđ ab eis improbe factuz est, vt in c. j. xxiij. q. ij. Vbi dicit ysiđ. Justū est bellū qđ ex edicto geritur de reb̄ repetēdis aut ppulsandoz hominū causa, z in ca. dñs ibidē dicit Aug⁹. Justa bella diffiniri solent q̄ vlciscunt iniurias, sic gens vl' ciuitas plectēda est que vel vindicare neglexit qđ a suis improbe factum est, vl' reddere qđ p iniuriā ablatū est. z sic bellum est iniustū si nō est de repetendis reb̄ vel defensione patrie sed ex sola volūtate z nō ppter necessitatē. vt notat summa vbi supra. Secundū est intētio recta vt scz nō fiat ex odio vel aīo vlciscēdi, aut auiditate prede sed zelo iusticie z charitatiue vt bonum promoueat z malum euitet, xxiij. q. j. q̄d culpat. vbi dicit Aug. contra manicheos Quid culpat in bello an quia moriunt q̄q̄z meriti vt dñent in pace victuri, hoc reprehendisse timidoz est. nocēdi cupiditas, vlciscendi crudelitas. feritas rebellādi, dñandi libido, z si q̄ similia hec sūt que in bellis iure culpant. Tertiū est autoritas principis vt in dic. c. j. q̄d culpatur ait Aug. Ordo aūt ille naturalis mortaliū paci accōmodat⁹ hoc poscit vt suscipiēdi belli autoritas atq̄z consilium penes principes sit. Et dicit princeps hic papa vel imperator aut inferiores principes: habētes tm̄ iurisdictōem sup eo cui mouet bellum. Et hoc q̄tum ad inferēdū bellū, sed ad resistendū seu defendēdū se cōtra iniuste mouentē non req̄rit autoritas principis, qz ō iure nature vim vi repellere licet a se z a socijs cū moderamine tm̄ inculpate tutele et in cōtinēti, vt in c. significasti. de homi. z c. nō inferēda. xxiij. q. ij. Hoc p̄ceptuz beat⁹ Martin⁹ p oīa seruauit. Declara ex legenda. Inuehe ꝓtra milites nostri tpis q̄ nullū habent respectū ad iusticiā belli ei⁹ qui eos cōducit sed ad rapinā z mai⁹ stipēdiū. Et de hmōi militib̄ dicit de peni. di. v. falsas, q̄ nō potest talis miles vere agere penitentiā nisi dimiserit miliciā. Intelligitur em̄ de iniusta milicia, z ideo videant p̄fessores quō tales absoluant. Secōo beatus Martinus in secundo statu hoc est in diebus virilitatis placuit deo, quia in eis pfecte seruauit duplicē legē scz clericoz z monachoz. Y Quantū ad legem clericorū nota q̄ put colligit ex diuersis iuribus clerici principal' habent tres reglas. Primo debent a secularib̄ negocijs abstinere et in signū hui⁹ ordinatio clericoz fit i sabbato quod interp̄tat requies, quia q̄escere debent a secularib̄ negocijs. Unde aplus ij. ad Thimo. ij. Nemo militans deo implicat se secularibus negocijs. Que autez sint secularia negocia a quib̄ clerici habēt abstinere declarat in c. multa. ne cleri. vel mona. z q̄si p totum titulum. Secūdo debent studio litterarū sacraruz ppter arcendos malos z hereticos sp intendere et virtuosis actib̄ inherere. vt i c. sic viue. xij. q. j. dicit Hieronim⁹ Clerice multo tpe discere que postmodū alios doceas. Et in c. Oēs psallentes. xxxviij. dist. vbi dicit. Oēs psallentes deo repromittim⁹. in iustificatōnib̄ tuis meditabor. nō obliuiscar mones tuos q̄ sunt eloquia dñi. Quod z si cunct⁹ fidelib̄ obseruare saluberrimū sit. p̄cipue tm̄ his q̄ ecclesiasticā cōsecuti sunt dignitatez Quib̄ aūt virtutib̄ clerici debent esse decorati ostendit aplus. j. ad Thimo. iij. dicens. Oportet ep̄m esse irrep̄hensibilē z c. Que regula cōtinet. xiij. capitula seu cōditiones virtutum que obseruari debent ab oīb̄ clericis. Tertio debent insistere diuinis officijs z deuotōnib̄. quia hoc req̄runt eorum ordines. Hec omnia complexuit sanctus Martinus. De primo z vltimo canit in sequētia. Dic oculis ac manibus in celum z c. scz intentus. Per oculos deuotionē z intentionē accipimus, p manus opationē. Et alibi. Inuictū spūm ab oratōe nō relaxabat. De secundo patet q̄a cum Arrianis disputauit z eos vicit, ideo de ciuitate in yllirico fuit eiectus vt dicitur in legēda. Inuehe ꝓtra clericos nostri tēporis. Y Quātū ad legē monachalē nota q̄ religiosi etiā bñt tria mādata. Primū vt obedientiā habeāt. Secundū q̄ ppriū cōtemnāt. Tertiū vt votum castitatis seruēt. De q̄b̄ habet in c. cū ad monasterium in fine. de statu monacho. vbi ōr. Abdicatio ppriet̄atis sicut z votū castitat⁹ z c. Hec mādata fuauit b. martin⁹ i statu monachali. Fuit em̄ obediēs qđ testat⁹ sever⁹ in legēda cū admonit⁹ esz a dño p sopore

De sancto martino episcopo

vt ipse visitaret parētes suos: mox volūtatē suam deseruit ⁊ diuinā voluntatē fecit ſm illud Math. xxvj. Nō sicut ego volo sed sicut tu vis pater. Fuit ꝓtēptor terrenorum, quia in suo monasterio taz paup fuit q de radicib herbaꝝ vixit. Et potuit dicere cum beato Bernō. Quid nobis de diuitijs que nec vere, nec nostre sūt. Fuit ⁊ castus vt supra. Et potest dicere illud. Mundam seruauī animā meā ab omni cōcupiscentia. Tertio beatus Martinus in tercio statu hoc est in diebus senectutis placuit deo, quia pfecte seruauit legem epōz. ⁊ ꝓ quo nota q licet aplūs vbi supra plura ponat de episcopis, tamē principaliter habent tria mandata siue capitula que xp̄s dedit beato Petro et eius successorib epiſcopis Johis vl. vbi ter quesiuit a beato petro. Petre amas me. ⁊ cū ter respōdisset. Domine tu scis quia amo te. Christus ter dixit. Pasce agnos, ad innuendū q episcopi debent pascere ter subditos suos. videlicet exemplo, verbo, ⁊ tpali subsidio, et ideo inter alia dicit apls vbi supra. Oportet ep̄m esse ornatum vt pascat exēplo. Debet esse in exemplum laicis ⁊ clericis, vij. q. j. qualis. Esse doctorem vt pascat ꝓbo. Esse hospitalem vt pascat tempozali subsidio. Hec tria seruauit btūs Martinꝰ, qa p exēplo sue sanctitatis in episcopū est tractus. Fuit etiam doctor egregiꝰ, qz viā salutis ostendit verbo doctrine ⁊ plures ad fidem ꝓuertit, vt patet de matre et latrone ex legēda. Fuit etiam hospitalis nulli pauperū hospitium denegādo. Ipse fuit alter Loth q sedebat in foribꝫ domus sue peregrinos expectādo Gen. xix. Propter p̄dictoz mādatoz in omni statu obseruātiam merito placuit in diebꝫ suis ꝺo patri. Sic et nos si volumus placere deo patri necesse est eiꝰ mādata teneri. Johānis. xiiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit et pater meus ⁊c. Placuit etiam deo filio eo q eū coꝝ angelis cōmendauit dicēs Martinus adhuc catechumin⁹. Hec cōplacentia xp̄i respectu b. Martini fuit ex paupertate cōpassiōe q̄b vestimēta sua tradebat ⁊ alebat. Placuit etiā spiritui sancto eo q in specie ignis sup caput eius apparuit, ⁊ hec placentia fuit ꝓpter humilitatē, retentionē. Et nedum placuit deo sed ⁊ regine celi virgini Marie: quia ipsum sepi⁹ visitauit. Applica hic legendaz de Severo ⁊ Hallo, cū vna vice pre foribꝫ celle btī Martini expectarent ⁊c. Placuit etiaz sanctis angelis q̄ sue sanctitati quotidie astiterūt ⁊ ministrauerunt, ⁊ post mortē eius aīam cū himnis et canticis ad celū deduxerūt. Applica hic legēdā de sancto Severino colonien̄si episcopo. Placuit etiam toti curie celesti quia ip̄m hodie in suū cōsortem acceperunt ſm q ipse ait. Sinus Abrae me recipiet. Ipsum ergo beatum Martinū sacerdotē magnum debemus hodie ⁊ semp honorare ⁊ venerari.

De sancto Martino epo Sermo. C. wann. xxj. Thema.

Ad te leuaui oculos meos q̄ habitas in celis. ps. cxxij. Hec verba q̄ue nūc̄ter recitari possunt ad cōmendationē sancti Martini q̄ oculos mētis erexit ad deū p ꝓtēplationē. Un̄ ⁊ specialiter de eo canit eccl̄ia q oculis ac manibꝫ in celū sp erat intēt⁹, eoq p cōtemplationē celestia desiderauit ⁊ amauit ⁊ oīa opa sua in deū ordinauit. Flam ⁊ si elemosinas dedit, si populū instruxit, si carnē p̄priā castigauit: sp oculos in celum leuauit qz vt celos ascēderet ⁊ xp̄m videret h̄ fecit Et bñ nobis in exemplū vt q̄ terreni sum⁹ eterna cupimus ⁊ amamus: ab his oc̄los nostros auertam⁹ ⁊ in celuz cū btō Martino leuem⁹: ita vt nihil ꝓpter mūdū siue ꝓpter hoīes p̄ncipal̄r opemur sed oīa ꝓpter deū ⁊ in deū facta nr̄a ordinem⁹, vt sic vere cū btō Martino dicere possim⁹ verba thematis. Ad te leuaui oc̄los meos q̄ habitas ī celis vbi s. Ꝓro gr̄a Aue maria. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Circa ꝓba themat̄ duo nobis sunt p̄ncipal̄r ꝓsiderāda. Ꝓmo sctitas ⁊ excellētia meritoz ī b. martino q̄ sp intent⁹ erat ad celestia, oc̄los mētis sue leuās in celū ⁊c. Secōo exēplū imitatōnis nr̄e vt ⁊ nos sic celestia aspirem⁹ ⁊ terrena despiciamus auertēdo oc̄los a terrenis ⁊ leuādo illos ad celestia ⁊c. Circa ꝓmū est notandū q btūs Martinꝰ nō solū oculos sed ⁊ man⁹ ⁊ os ad dn̄m leuauit. Sicut de eo canit eccl̄ia. Hic oculac manibꝫ ī celū ⁊ totis viribꝫ suspēsus terrena

cuncta respuit. Eius ori nunq̃ Christus abfuit siue iusticia: z q̃quid ad verã vitaz ptinet. Et q̃q̃ hoc verũ sit de eo ad litterã q̃ oculos, manus z os ad dñm leuauit, sic bene patet in eius legẽda dũ btũs Bricci⁹ discipulus suus q̃reret vbi esset btũs martinus, respõdit. Ecce ille delirus q̃ respicit in celũ quasi amẽs: attamẽ spũaliter p oculos intentionẽ et deuotionẽ intelligere debemus. Per man⁹ vo opationem. et p os oratiõẽ. Nec em̃ oĩa i btõ Martino erigebant z ordinabant in deum vicz intentio z deuotio opatio z oratio. Quautẽ per oculos intelligaț deuotio z intentio patet p illud Cañ. iiij. Vulnerasti cor meũ soror mea in vno oculoz tuoz, hoc est oculo deuotionis Et Math. vj. z Lu. xj. dicit. Si oculus tuus simplex erit: totũ corpus tuuz lucidũ erit. oculus id est intẽtio, q̃a ab intẽtione oĩa opa nostra tenebrosa z luminosa iudicant. q̃q̃d em̃ agunt boies intẽtio iudicat omnes. Quetiã p manus opatio designaț dicit Greg. Quid p manuz nisi operatio designaț. Juxta illud ps. In nomie tuo leuabo manus meas, id est opera mea ad implendũ mãdata tua tẽ. Quautẽ p os cõgrue intelligaț oratio patet ex his q̃ dicta sunt de sancto Martino q⁹ ei⁹ ori christus nunq̃ abfuit id est deuote orationi q̃ christi nomẽ sepissime nominando exposse rat. Ex q̃bꝫ patet q⁹ btũs Martinus tota deuotione in celo versabaț. z p intentionẽ oĩa opera sua in deũ ordinauit, z nihil vnq̃ principaliter ꝓpter se: ꝓpter boies: aut ꝓpter mundũ faceret, sed omnia ꝓpter deum, ex quo tunc reluxz eius sanctitas.

Vera em̃ sanctitas cõsistit in tribꝫ scz in oratõe deuota, in vita sancta, z in cõuersatione grata. Que oĩa excellenter habuit beatus Martinus. Habuit em̃ deuotã orationẽ q̃ ad deum, quia ab oratione incepit in sua puericia. Nam cũ esset annoz duodecim ecclias freq̃ntabat: etiam inuitꝫ parẽtibꝫ z catheciminũ fieri se postulauit id est petiuit se instrui in fide catholica, q̃a parentes infideles erant, et extunc in puerili etate heremũ intrasset nisi carnis infirmitas obstitisset. Habuit etiam vitã sctãm q̃ ad se. Cuius sctitatis testimoniũ fuit globꝫ igneus qui supra caput ei⁹ apparuit dũ diuina celebraret. Ex q̃ dicit par apostolis ꝓpter gratiam spũssancti que in eum in specie ignis ad robur descendit vt dictum est Uñ z apli frequẽter eum tanq̃ comparez visitabãt. Legit em̃ in dialogo Seueri et Galli q⁹ dum quadã vice Martin⁹ in cella solus sederet z Seuerus z Gallus eius discipuli p foribꝫ expectarent: subito mirabili ꝯcussi horroze plures in cella audiunt insimul colloquẽtes. De quo cum postmodũ martinũ requisissent, ille ait. dicam vobis, sed vos q̃so nulli dicatis. Agnes Tecla z Maria ad me venerunt, nec em̃ illa die sed sepius ꝓfessus est se ab eis visitari. Et Petrũ z Paulum apostolos a se sepi⁹ videri asseruit. Sanctitas etiã vite sue patet ex mltis miraculis q̃ deus p eum opatus est tres mortuos suscitãdo. vt ỏ eo canit ecclia, Leprosum osculãdo z sanando. Demones expellẽdo. Ignẽ ne vltra pgrederet p sui interpositionẽ phibẽdo. Tẽpestates marꝫ sedãdo, et p ianuas clausas ad impatorẽ intrando. et sic de alijs. Hec omnia in vita, q̃d ergo post mortem: certe multo maioza. Habuit tertio cõuersatõez cum hominibꝫ gratã. Fuit em̃ magne humilitatis, vt patz de leproso. Magne iusticie. Unde cum ab impatore Maximino inuitat⁹ fuisset z pmo potus sibi oblatus fuisꝫ: sperãtibꝫ cũctis vt post se impatori tribueret, pmũ presbitero post se dedit: nullũ existimãs eo digniorẽ, imo indignum existimãs si regez psbitero ptulisset. Fuit etiam magne patientie, quia licz esset episcopus: multipliciter tamẽ a clericis ledebaț, et tamen ex hoc eos a sua charitate non repellebat. Nemo em̃ vnq̃ ipsum vidit iratũ: merer, tẽ aut ridẽtem. Fuit z multe assiduitatis in orando: ita q⁹ nunq̃ animũ ab oratõne laxabat. Semper em̃ legit vel orauit, imo operãdo orauit. Maxime etiam fuit austeritatis ad se, quia in nuda humo cilicio desuper strato q̃uit. imo nec stramina passus est. Nam cũ semel Martinus in quãdam suam diocesim venisset et clerici stramina sibi ꝓparassent vt refert Seuerus in epistola ad Eusebium Ipse cõmotus quasi iniuria sibi facta stramina abiecit z in bũo nuda q̃uit in cilicio. Cũ aũt in medio noctis stramia ppe cũ arderent et Martin⁹ excitat⁹ exire nõ possꝫ ab igne iã capiț z ei⁹ vestimẽta vrunț, rediens

autē ad solitum oratōis cōfugiū signo crucis facto in medio ignis intact⁹ pmansit. magne etiā erat cōpassionis ad delinquētes z pctōres ita vt diabolus eum reprehenderet cur semel lapsos ad penitētiam recīperet. Multe etiā pietatis ad paupes in dādis elemosinis sicut z clamidē paupi diuisit. Ecce quāte sanctitatis fuit btūs Martinus in oratōe deuota. in vita sancta. z in cōuersatione ad populū gratissima. Bene ergo verū est q oīs eius cogitat⁹ in celum et ad celestia versabat. Propter qō rectissime de eo verificant verba thematis Ad te leuaui oculos meos q habitas in celis zc. Circa secundū pmissoz nūc vidēdū est qd nobis faciendū sit vt ipm saltem quātum nra debilitas admittit imitemur z oculos nros etiā in celum leuemus. D Pro q notādum q q̄tuor sunt que ad deum leuare debemus. Ita vt vere q̄libet nostrū dō dicere posset thema pmissum. Ad te leuaui oculos meos zc. vicz oculos ad lucē cōtēplationis. linguam ad vocē oratōis. manus ad virtutē opatōis. z caput ad spez vl p spem redēptiōis. Primo leuare debem⁹ oculos nros ad lucē ptēplatōnis. id est ad deū solū ptēplādū. oculos videlicet mentis nostre. nō lupinos aut vulturinos sed colūbinos. fm illud Cañ. j. Oculi tui colū baz. id est opez tuoz intētōes sint sincere et simplices. Ubi dicit Ropert⁹ Holgot sup Cañ. Illi⁹ aīe oculi bñ colūbaz esse p hibent que i tpalib⁹ gemit z ad eterna desideria rapitur. in simplicitate sensus suos custodit z carnalia detestat. Colūba q̄ppe in amore p cātu gemit. Et bene sancta aia colūbe cōparat. qz dū reprobi quicq in amore mūdi garriunt z letant: mēs electa in celesti desiderio meroze attritur qz timet ne amittat quē diligit duz differtur. Debem⁹ ergo leuare oculos ad solū deū ptēplāduz nō ad vanitates hui⁹ mūdi. nō ad femias vel viros sed ad solum Jesum. Hinc est q discipuli in trāsfiguratōe corruētes in terram z leuātes oculos suos neminē viderī nisi solum Jesum Math. xvij. Ideo bene dicit ppheta in ps. Auerte oculos meos ne videant vanitatē. Bene eī sciuit quanta mala homini venūt p visum. Qui ergo sic auertit oc'os a vanitate: vere leuat oculos ad deum. Cui⁹ exēplū habem⁹ in apostolo: q postq̄ a christo fuit pstratus et tribus diebz habuit oculos clausos. Act. ix. interi⁹ tñ oculos aptos. Ubi dicit Aug⁹. Ao tpe q̄ cetera nō videbat: Jesum videbat. Si eī homo nō leuat hic oculos suos ex amore: leuabit tādez eos cū maximo timore qñ vndiq̄z mala sibi aduenīēt. Sicut diues in tormētis posit⁹ Lu. xvj. Secundo debemus leuare linguā nostraz ad virtutē oratōis. id est ad orādū. exēplo dauid z pplī sui. sicut scriptum est. j. Reg. xxx. Leuauerunt Dauid z pplus qui erat cum eo voces z planxerūt donec deficerēt i eis lachrime. Hec fecerūt qñ Sicelech succē saz viderūt z vxores z filios captiuos. Si celech interp̄tat defecatio vocis Et sic anima vel cor hois significare pōt: q̄ vocē orationis defecatā et puram a fecib⁹ viciorum habere debet. Cōtra hoc q̄d dr Mathei. xv. Et originaliter Isa. xxix. Populus hic labiis me honorat. cor aūt eoz longe ē a me Cum g̃ vxor id est corpus tuū. z filij id est opa tua a diabolo captiuant. leua ad deum linguā orando cum lachrimis cōtritionis Nā dum cor nō orat inuanū lingua laborat. Tertio debemus ad deū leuare man⁹ ad opandū. vicz ad subueniendū pximis. Debemus aūt manus leuare ad bñ opandum nō ad pximū offendēdū. vt sic manuum eleuatio sit signū qz in corde latz deuotio. Unū cum Moyses deuote leuaret manus vincebat Israel. si aūt paululū remisisset eas supabat Amelech. Exo. xvij. In q̄ significat q victoria ptra hostes anīe obtinet si cū voce orōnis manus boni opis leuent. E Quarto ad deū debemus leuare caput nostrū p spem eterne redēptionis. caput vicz mētis. fm illud Lu. xxj. Leuate capita vestra. Quicūq̄z eī sunt bone vite z cōsciētie: bene possunt leuare caput ad deū. maxime ppter tria. De quib⁹ btūs Bernū. sic ait. Tria considero in quib⁹ tota spes mea cōsistit. videlicz charitatē adoptionis. veritatem. pmissionis. z potestatē redditōis. Quidam aūt ita turpes sunt in capite fm illud Isa. j. Omne caput lāguidum z oē cor merens: q̄ p cōfusione ptcie nō possunt caput leuare per sanctam fiduciam: leuant tñ p superbiam. Sed illis cō tinget tādē sicut dicit Job de supbis. Si ascenderit vsq̄z in celū supbia ei⁹ et caput

eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine pdet. Job. xx. Ut autē boni caput leuent per spem ⁊ inclinent p hūilitatē: christus dñs p nobis moriēdo caput inclinauit in cruce, Joh. xix. Inclinato capite tradidit spūm. Ex his ergo patet q̄d hō facere debeat vt vere dicere possit verba thematis. Ad te leuaui oculos meos q̄ habitas in celis, vt vicz leuet oculos mētis sue ad solū deū ꝓtēplandū, linguaz ad deuote orandū, manꝰ ad bñ opanduz, ⁊ caput ad redēptionē eternā sperandā. Hec de secūdo. ℣ Dubitat circa pmissa Exq̄ mltū nos impedit ⁊ allicit amor terrenorū: q̄d tamen facere debemus vt ꝑmptiores fiamꝰ ad leuandū vere oculos mētis nostre ad deum iuxta pmissa. Respōdet q̄ ad hoc sunt plura necessaria, puta septē p ordinē vt patet. Primo ergo ad despiciendū terrena et ad amandū celestia: necessariuz est nob vt oculos nostros post tergū sup mala q̄ cōmisimus reflectamꝰ, vt p verā penitētiam que ꝓtra deū cōmisimus vel obmisimꝰ cogitatione, locutōe vel opatōe abstergamꝰ, quis em̄ hoīm est retro se respiciēs ⁊ vitaz suā ꝑsiderans q̄ nō mltipliciter inuenit se dei ꝓceptis obuiasse et in multis negligenter vixisse. Taliter ergo mala ꝓterita respiciamus, vt q̄tienscūq̄z nostre memorie occurrūt: ipsa p detestationē expellamꝰ. Nō bene insinuat ꝓpheta dicēs. Amplius lauame ab iniq̄tate mea ⁊ a pctō meo munda me. Nam iniq̄tatē meā ego cognosco ⁊ peccatū meū ꝓtra me est semp. Illi⁹ figurā bñ habemus Exo. xiiij. vbi dicit q̄ egredientes filij israel ex egipto leuauerunt oculos suos ⁊ viderunt egiptios post se et timuerunt valde clamauerūtq̄z in celū. Per egiptios aūt q̄ tenebre interptant significant pctā q̄ tot ⁊ tāta videmus nos insecꝰ si vitam nostrā retro nos hoc est ꝓterita diligēter discutimꝰ: necessario cuz filijs israel ad dñm clamemꝰ q̄usq̄z dñs misereat nostri, et dicat nobis illud Esa. xliij. Ego deleui vt nubē iniq̄tates tuas ⁊ q̄si nebulaz pctā tua. Sed q̄d nobis ꝑdest remissio pctōꝝ nisi det nobis gr̄a p futuro cōtinēdi. Secūdo ergo oculos nr̄os ante nos dirigamꝰ et dei iudiciū qō est ante nos ppēdamꝰ cogitātes q̄z districte p pctis singulis: et maxime post remissionez pctōꝝ iteratis a deo iudice iudicamur: q̄ in numero ponderē ⁊ mēsura oīa nos exoluere oportet. Hm illud Eccēs. xij. Cuncta q̄ fiūt adducet deꝰ in iudiciū p omni errato siue bonū siue maluz sit. Et Esa. lxvj. Ego aūt opa illoꝝ ⁊ cogitatōes eoꝝ venio vt cōgregem cū oīb⁹ gētibus et linguis. Si em̄ aptis oculis videremus pctā nr̄a q̄liter p illis iudicabimur cū summa diligētia ea tanq̄z mortē cauere mus. q̄snam nisi mentē inops a iudeo mutuaret obuluz vt p eo in crastino redderet marcā auri, aut q̄s p modica delectatōne in cibis ⁊ potib⁹ vnius hore sustineret captiuitatem durissimā cū victu panis ⁊ aq̄ p integrū annuz. certe nullus rōne vtens. Sed incōpabiliter maiora sunt q̄ sustinere nos oportet p delectatōib⁹ hui⁹ mundi Eligat ergo q̄libet hic modicā penā ad castigationē cum detestatōe pctōꝝ vt effugiat ītolerabilē. Hm q̄ dicit sapiēs Eccī. xxix. Minimū p magno placeat tibi. Acsi dicat, minima pena hic in resistēdo peccatꝰ placeat tibi p maxīa luenda in tormentis. Cū ergo a vicijs ⁊ iam dimissis pctis iterū impugnamur: consensus nr̄os firmiter tenēamꝰ: dirigētes oculos nostros aī nos ad dei iudiciū attendendo q̄z horrēduz est incidere in manus dei viuētis. ad Heb. x.

℣ Nam dato isto q̄ post recidiuaz deꝰ iterū daret gr̄am penitēdi, multo tñ facilꝰ cauet pctm̄ q̄z emēdat, facilius est em̄ domū nūc extructā in suis structuris conseruare q̄z post eius ruinā repare. oportz em̄ hoīem p mlta trabi anteqūz pctm̄ penitus destruat. Propterea dicit Ambro. Facilius inuenī eos q̄ innocentiā seruauerūt q̄z q̄ dignā penitentiam egerūt. tāta em̄ mala incurrimus ex pctō q̄ raro vnq̄z ad plenū emēdant. Illius figurā babemus in veteri testamēto. nā licet tēplum dñi in hierusalem post destructionē fuisset sepi⁹ repatum nunq̄z tñ fuit ad decorē pristinū reformatum. Salomō etiā edificauit domū dñi sue templū ⁊ pfecit in septē annis. ⁊ postea q̄ desolata fuit vix p quadraginta sex annos fuit reparata. lij. Reg. vj. ⁊ Joban. ij. Existis patet q̄ si post pctōꝝ emēdatiōez et eozundē cessationē cupimus inter amicos dei cōputari: necessariuz nobis erit vt in signū eiusdē amicicie incipiamus a domino tanq̄z filij charissimi flagellari. Hic

em̄ angelus dixit ad Thobiā. Quia acceptus eras deo necesse fuit vt tēptatio pbaret te. ℣ Ita Mathathias cū appropinq̄ret dies mortis eius vocauit filios suos z hortabat eos ad patientiā qui erāt in maximis tribulatōibꝫ ab inimicis infidelibus, ponēs eis tētatōes patrū antiquorū z dicens. ℟. Mach. ij. Mementote operū patrum que fecerint in generatōnibꝫ suis. Abraā nōne in tentatione inuētus est fidelis et reputatū est ei ad iusticiā. Joseph in tpe angustie sue custodiuit mādatum et factus est dñs Egipti. Phinees pater nr̄ zelando zelū dei accepit testamentū sacerdotij eternū. Jesus scz naue siue Josue dum impleret verbū fact⁹ est dux in israel. Caleph dū testificatur in eccl'ia accepit hereditatē. Dauid in sua misc̄ia cōsecutus est sedem regni in secl'a. ℣ Helias dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias Azarias Misael credētes liberati sunt de flāma. Daniel in sua simplicitate liberat⁹ ē de ore leonuz, z sic de alijs. Ecce oēs illi multa passi sunt et tētati sunt postq̄ erant sanctissimi. Ita etiā in nouo testamēto nullus vnq̄ legit venisse ad celū nisi p multas et varias tribulatōes. Patet ergo q tentatio siue tribulatio est signū amicicie dei dū patienter sustinet. Tertio oculos nr̄os infra nos ad infernū z eius penas cū multa sollicitudine dirigamus vt si amara videtur flagella dñi: cogitemus. melius est vt hic castigemur q̄ in inferno eternaliter dānemur. q̄ vtiles ḡ sint tētatōes z tribulatōes in hoc mūdo bñ ostēdit sancta mulier Judith. viij. dicēs. ℣ Memores esse debemus quō pater noster Abraā tētatus est et per multas tribulatōes pbatus amic⁹ dei effectus est. Sic ysaac. sic Jacob. sic Moyses, z oēs qui placuerūt deo p multas tribulatōes trāsierūt fideles. Illi aūt q tentationes nō susceperūt cum timore dei: z impatientiā suā z impropериū murmurationis sue ptra deū suum ptulerunt exterminati sunt ab exterminatore id est damnati sunt. Et subdit. Nos ergo nō vlciscamur nō p his que patimur. sed reputātes peccatis nostris hec ipa supplicia minora esse flagellis dñi q̄si serui dñi qui corripimur ad emēdatōez z nō ad pditiōez nostrā euenisse credam⁹. quia vt ōr Job. vj. Qui timet pruinā irruet sup eum nix. Cum ergo flagellamur a dño dirigamus oculos mētis nostre infra nos ad penas inferni dicētes cum gaudio. ℣ Melius est hic purgari q̄ eternaliter illic cruciari. Ideo hostis noster callidissim⁹ diabolus vidēs p tribulationes p̄sentes nos euadere tribulatōnes et miserias ppetuas: fortissime nos impugnat. Tales z similes nobis sepius īmittens venenosas cogitatōnes. q̄d facis, z p̄ sentem vitā vis pdere z futurā, si esses dei amicus de⁹ illa nō pmitteret in te fieri z similia. Nō aūt īmittit tales cogitatus, nemo pōt hic z ī futuro in voluptatibꝫ viuere. Et verbū illud saluatoris Mathei. xvj Qui vult post me venire abneget semetip sum z tollat crucē suam z sequat̄ me. Et illud Act. xiiij. Per mltas tribulatiōes nos oportet intrare in regnū celoz. Attēdāt ergo impatiētes z ī voluptate hic viuere cupientes illud qō dic̄ dñs p pphetā Esa. lxv de talibꝫ. Pro eo q vocaui z non respōdistis, locut⁹ sum z nō audistis. et faciebatis malū in oculis meis. z q̄ nolui elegistis, propter ℟ dicit dñs deus. Ecce serui mei comedent z vos esurietis. Ecce serui mei bibent z vos sitietis. Ecce serui mei letabūtur z vos cōfūdemini. Ecce serui mei laudabunt p exultatōe cordis, z vos clamabitis p dolore cordis z p̄ contritiōe spūs vlulabitis. In q̄bꝫ verbis dñs nobis īsinuat gaudiū sustinētiū hic patiēter tribulatōes et cōfusionē voluptuosoz z impatientiuz. Vocat em̄ nos dñs et tūc nō loquit̄ nobis nobis aut pspa aut aduersa p̄cedit ꝛc. Quarto oc'os nr̄os ītra nos dirigam⁹ diligēter p̄siderādo interioza nr̄a quō sordeant: et inuenimus nos mltipl'r infectos et deformatos p cogitatōes īmūdas. p̄ccatiscētias illicitas, z p negligētias īfinitas. imo z si quantum in nobis est fecimus ad mundādas p̄scias nostras: inuenimus q etiā pctis expulsis adhuc reliq̄arū viciositas multū nobis inheret. Dicit em̄ Bernh. Huiusmodi pestes vicioz vsq̄ in vltimaz solitudinē solitariū psequunt̄. Ergo ītroz sum bō ingrediēs potētias aie ex male cōsuetudis vsu depranatas et ad terrena appetēda adhuc maxie curuatas erigit z corrigit, nā rationē que data est homini vt deum agnoscat inuenit cecam, voluntatez q

data est homini vt in cognito z amato dulciter ꝙescat inuenit instabilē z inꝙetā. Erigat ergo hō rationē ad deū vt eū semp cogitet. corrigat voluntatē: vt solum deum cognitū amet. compescat memoriā a vagis et inutilibus rebus z tūc potētias deformatas reformabim⁹. Nā oīa que sunt in mūdo p que plurimū potētie nostre deprauātur sunt nobis mortalia et pestifera. Et vt hoc magis cognoscere possim⁹ quinto dirigamus oculos mētis nostre ad exteriora cōspiciētes totū mundū a dextris z sinistris et caute cōsideremus ꝙd oīa que in mūdo sunt habita ꝓficiant. et quid nō habita noceāt. z inuenim⁹ ꝙ habita plurimū nocēt. quia p ea ōi amicicia pdimus. z p ꝓsequens oīe bonū Unde Jaco. iiij. Qui vult esse amic⁹ huius seculi inimic⁹ dei ꝓstituit. inimicos aūt eius de⁹ pcutit in posterioza et obprobriū sempiternū dabit eis. vt dicē ꝓpheta in ps. Vermis em illoꝝ nō morietur et ignis eoꝝ imppetuū nō extinguet. Esa. vltō. Bona aūt huius mundi spreta ꝓpter deū multū ꝓficiūt. qz p eis nobis oīe bonū a dño dat. dicēte dño Matth. xix. Omis qui reliqrit patrē aut matrez aut filios aut sozores aut domū aut agrū ꝓpter nomen meū centuplū accipiet z vitā eternā possidebit. Quod exponēs Aug⁹. dicit. O felix cōmutatio. Petrus relicta oīa vana z accepit oīa bona. De his em bonis mundi dicit salomō Eccēs. j. Vidi cūcta q erāt sub sole z ecce vniuersa vanitas. Qz aūt petr⁹ p his accepit oīa bona facile ostēdit ꝙa accepit deū in q veraciter est oē bonū verum. quia difficile a terrenis abstrahimur nisi oculos mētis nostre ad aliqd meli⁹ cōuertemus. Ideo oculi sunt erigēdi ad diuina quia vt ait Bern. Justum est: quos ꝑsentia nō delectant ꝑsto sit eis memoria futuroꝝ. z Greg. dicit. Nia sine delectatiōe esse nō potest: intellige saltez in desiderio. aut em delectat in infimis et caret suprem⁹: aut in summis. z tūc ifima cōtēnit. Sexto ergo erigam⁹ oculos nostros ad celestia. vbi est oīm bonoꝝ copia z abundātia. Unde cū Moyses diceret ad dñm. Ostē de mihi gl̄iam tuā. respōdit dñs Ostendā tibi oīe bonū. Exo. xxxiij. Ideo dicit dauid in ps. Satiabor cum apparuerit gl̄ia tua. Et Esa. lxiij. Oculus nō vidit deus absq̄ te que ꝑparasti expectātibus te. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum Matth. xiij. Ecce charissimi audiant terrenaꝝ rez amatoꝛes q̄nta bona ꝑparata sint his q terrena despiciūt. qs em exꝑmere valet imo nec cogitare q̄nta sint gaudia beatoꝝ in celestibus associari angelorum chozis z oībus ciuibus supnis et videre gl̄iaz dei sui trinitatē in vnitate z vnitatez in trinitate christū regē angeloꝝ z boim: et mariā reginā totius ꝓgregatōis electoꝝ. Si ergo tanta sunt bona in celis: cur nō erigamus oculos nr̄os z toto desiderio in ea tēdamus vt ibi a malis hmōi liberemur z̄c. Septimo ergo attēdentes iā dicta totaliter hic deo vacātes adhuc altius erigūt oculos suos p ꝓtēplatōez celestium hic cuz q̄dam firma inhesiōe q̄tuz būane fragilitati est possibile: ita vt z in tribulationibus q̄s hic sustinēt sentiāt speciales dei ꝓsolatōes et magis in his delectent q̄s in mūdi voluptatibus. Talibus aūt valde insidiat diabolus. Cū em videt se nō posse ꝓficere in tribulatōibus illos pducendo ad impatientiā cōuertit se astutissime ad ea q placent hoīmini naturaliter. vicz gloria vana. z sibi immittit quō sit magne sctitatis z meriti apud deū q tā patiēs est. cui deus sic puidit in hoc mūdo vt etiā hic eū cōsolet in aduersitatibus z sillia persuadet. Et per hoc sepe magnos viros q multis annis deo inheserūt pducit in ꝑsumptionē pliculosam. vt cogitent se ex meritis suis hec a deo percepisse Et si tales ita ꝓsistūt illos demergit in pditionē. Sancti aūt viri bñt argumenta ex aduerso cogitātes se sine dei auxilio nihil facere posse. ꝛm illud Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. Nesciūt etiā si eoꝝ opera sint accepta deo. qz oēs iusticie nr̄e ante oculos diuine maiestatis sunt quasi pannus mēstruate. Esa. lxiij. Et ideo quanto magis diabolus eos conat erigere sup se ipsi se depniunt ne id qō querūt amittant Ex his ergo patet ꝙd facere debemus vt terrena despiciamus z celestia amem⁹. erigendo vicz oculos nostros p septē ꝓsiderationes iā dictas Hec aūt circumspectio septē cōsiderationū enumeratarū bene figurata est Ezech. j. z. x. vbi de sanctis animalibus dicit q erant plena oculis ante et retro. Quod exponens Grego. dicit. Corpa

De sancto Leopoldo

sanctoꝝ animaliū idcirco plena oculis describunt, qꝝ sanctoꝝ actio ab oī parte circūspecta est bona desiderabiliter ꝓuidēs ⁊ mala sollicite cauēs. Caute ergo inuigilāt vt se vndiq; aspiciāt, vbiq; custodiāt ne et mala ipsa appetāt, aut bec eadē sub specie bonoꝝ agāt vbi se vicia virtutes mētiant. De bis aūt septē circūspectiōib⁹ dicit Zacharie. iij. Septē oculi erant sup lapidem vnū ⁊c. Dirigam⁹ ergo oculos retro nos ad cognoscēdū peccata nostra ꝑterita, ante nos: ad ꝓpendendū diuinū iudiciū cōtra peccatores durissimū. Infra nos ad videndū infernū deterrimur. Intra nos ad cognoscēdū feditates malaꝝ cogitationuꝫ et ꝓcupiscentiaꝝ, extra nos circūquaq; ad cōtemnendū mundū, supra nos ad celum et sic cor nostrū ad celestia desiderāda ver tamus: vt vere hodie cū beato Martino dicere possim⁹. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis, ꝑ quod secum valeamus cōsequi gaudia ꝑparata electis ꝑ christum dñm nostrum. Amen.

In die sancti Leopoldi sermo. Cl.

Magnus es tu ⁊ faciens mirabilia ps. lxxxv

Videmus qꝝ qū vna res recipit similitudinē alterius rei potest sicut ipsa res nomiari. Sic luna ōr lucida qū recipit lumē a sole. Ita sctī qū recipiūt aliquā dei silitudinē: tunc ea que de deo dicunt pūt eis appropriari. Et ideo licet verba ꝓposita fm verū intellectū ꝓbete de deo dicant, pūt tū btō Leopoldo cuius hodie festū celebratur cōuenienter appropriari, vt dicat ei verbū prelibatuꝫ prothemate assumptū. Magnus es tu ⁊ faciens mirabilia. In qbꝰ q̄dem verbis ꝓbeta in ꝓsona ecclesie duo tāgit. Nā prīo tāgit beati Leopoldi sublimitatem ibi Magnus es tu. Secōo suā virtutē, ibi, ⁊ faciēs mirabilia. Quantuꝫ ad ꝑmū nota qꝝ sctūs Leopoldus dicit magnus ꝓpter q̄tuor ex qbus aliqs dicit magnus in hoc mūdo, vicz, Primo ꝓpter nois sublimitatem Illū em̄ dicimus magnū q̄ habet nomen magnū. Ideo christus dicit magn⁹ vt bñ Luce. ij. Quia magnū nomē dñi emanuel Esa. vij. Sic ⁊ sanctus Leopoldus dicit magn⁹ ꝓpter nomē magnum, qꝝ Leopoldus interꝑtat quasi leo pollidus siue pollitus aut pollens. Et bene dicit leo pollitus, quia sicut leo est fm Aristotilē nobile animal ⁊ rex oīm animaliū gressibiliū ⁊ cōmunicatiuū ad illa. Ita sctūs Leopoldus fuit vere rex ⁊ princeps suoꝝ subditorum ⁊ cōcatiuus ad eos ꝓcurādo eis pacem. Nā de eo dicit papa in bulla canonizationis qꝝ quadraginta annis principatū Austrie regens in diuīa pace ꝓseruauit Etiā illis ꝑcipue tpib⁹ quib⁹ ꝓpter Heinricoꝝ patris ⁊ filij mutuas cōcertationes et postea ꝓpter Heinrici q̄rti cuꝫ lotharío acerrimas contentiones in Germania bellis, īcēdijs, ⁊ agroꝝ vastatiōib⁹ tumultuatū est. Quod est ꝓtra principes moderni tpis etiā eius sanguinis: ꝓtra quos inuebe ⁊c. Quo nunc ex ista patria in exiliuꝫ missa sunt. vicz pax ⁊ cōfidentia. Cum aūt summe in hac patria desideram⁹ ⁊ optemus pacē B Est dubiū q̄t req̄runt ad hoc qꝝ in aliquo regno vel ducatu ꝓcuret pax. ⁊ ꝓseruet in eodē. Solutio. tria precipue requirunt, vicz ad summū principem id est deum reuerētia cū timore, in ꝑncipe ꝓuidentia cū amore. in subditis obedientia cū honore. Primo requirit reuerentia cū timore, vicz qꝝ taz princeps q̄z populus deū reuereat ⁊ timeat ipm offendere et cū eo pacem habere studeat et seruare. Unō dñs Hieremie. xv. dicit. Quis miserebit tui Hierusalem aut q̄s ꝓtristabit, ꝑ te. aut quis ibit ad rogandum, ꝑ pace tua, tu em̄ dereliq̄sti me dicit dñs. Item Leuit. xxvj. Si in ꝓceptis meis ambulaueritis ⁊ mādata mea custodieritis ⁊ feceritis ea dabo vobis ⁊c, ꝓmittens eis abundantiā bonorū omniū, pacē specialiter, ꝓmittit eis tanq̄z ꝑcipuū bonū dicens. Dabo pacē in finibus vestris ⁊c, qꝝ si nō audieritis me nec fecerit⁹ oīa mādata mea ⁊c, cōminat eis bonoꝝ oīm egestatē, famē, pestilentiā, intēperiē aeris, siccitatē, guerras, gladiuꝫ et terrores, ⁊ alia multa mala. Quō principibus et populo pacem habēnb⁹ cū deo ipse semper pacem dederit, patet exēplis innūeris Salomon q̄diu deum dilexit ⁊ coluit pacem ex omni parte habuit. Sicut dicit. iij. Reg. iij. Sed quādo deprauatum est cor eius per mulieres vt deos coleret alienos suscitauit ei dñs aduersarios. iij. Regū. xj.

Asa rex Juda quia fecit qđ placitum erat in cōspectu dei. z subuertit aras peregrini cultus zc. regnauit in pace. ij. Paral'. xiij. Item ō Josaphat dicitur. ij. Paral'. xx. q̄ postq̄ terraz purgauit et populo p̄dicauit vt q̄rerent dñm: p̄buit ei dñs pacem p circūitum. Itē tp̄ibus iudicū quotiēs relinquebant dñm dabat eos in manus hostium. qñ ꝺo cōuertebant ad euz miscōiam postulātes liberabat eos: largiēs eis pacē Quia scriptū est Prouerb. xvj. Cū placuerint dño vie homis inimicos quoq; eius cōuertet ad pacē. Ceterū quāta nūc sustineat ille p̄plus israel videam⁹ Baruch. iij dicit. Quid est israel q̄ in terra inimicoz̄ es, inueterasti in terra aliena cōfide veraciter z ꝓgnosce. Nā si in via dei ambulasses habitasses vtiq; i pace sup terrā. Hoc heu nunc de nobis verificat. Inuehe vt scis cōtra incolas patrie, Quicunq; igitur princeps in terra sua pacē habere desiderat cū deo pacē habere studeat z p̄plus ei⁹ simūliter, quia qñq; ꝓpter peccata p̄plī, qñq; ꝓpter peccata principis reipublice patr turbat. Ideo sctūs Leopoldus tpe sui regiminis in Austria semp bonā pacē habuit, quia cum deo bonaz pacem habere studuit. Ad hoc hortat papa principes seculi z populos dicēs in bulla Leopoldi nobilis principis cōiugati z mltoz filioz̄ ac subditoz cura irretiti clarissimo exēplo admonemur vt omni excusatōne semota per hec tpalia ita caute ambulem⁹, ita nos sancte exerceamus vt eterna nō amittamus. Secundo ad pacē p̄curandā siue ꝓseruādam requirit regis vel p̄ncipis, p̄uidentia cū amore. ij. Machab. iiij. Sine regali p̄uidentia impossibile est pacē rebꝰ dari. Et Hester. xv. Qm̄ malis q̄rundā suggestionibꝰ regū studia depr̄auant, p̄uidendū est paci oīm, p̄uinciaz. Hec aūt p̄uidētia consistit in tribus cōditiōibꝰ quas p̄nceps debet habere in se q̄ vult pacem p̄curare vel cōseruare in terris suis. ¶ Debet enim princeps p̄udēs z p̄uidus habere dulcorem clemētie in benīuolos, rigorez iusticie in rebelles, z rigorem ꝓstātie in aduersarios. Primo princeps debet habere dulcorem clementie benīuolos benigni⁹ gubernando, exēplo regis Asueri q̄ dicit Hester. xij. Cum plurimis gentibꝰ imperarē z vniuersum orbē mee ditioni subiugassem nō lui nequaq̄ potentie abuti magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subiectos zc. Hā vt dicit Seneca. Nullū magis ex oībus q̄ clemētia regem et principē decet, Prouer. xx. Māsuetudo et veritas custodiūt regem z clemētia firmat thron⁹ eius, idcirco in signū pietatis et clementie reges inunguntur, vt in c. j. de sacra vnc. Et rex apum solus nō habet aculeū: cū oīes alie apes habeant qđ iracūdissime in vulnere cū pungunt relinquūt. Nō erit ergo princeps sicut Nero crudelissim⁹ q̄ interfecit matrē z mgrm suā zc. Sed sic Gaius cesar q̄ quos armis subegit, clemētia vicit Et sicut Titus offensaz z iniuriaz indulgentissimus. Et sicut sanctus Leopoldus noster, De quo dicit papa in bulla q̄ inter alia saluberrima sanctitatis exēpla diuina misericordia sidus q̄ddā mūdo fulgere dedit btm̄ Leopoldū Austrie p̄ncipē: decorum bonitate: māsuetudine atq; clemētia cōspicuū. Secūdo debet princeps habere rigorē iusticie maleficos puniēdo. Hā ex punitione maloz pacem turbantiū: redd̄it paz in terra Esa. xxxij. Erit opus iusticie pax. ps. Justicia z pax osculate sūt. Itē Oriet in diebus eius iusticia z abundātia pacis. Ideo dicit btūs Aug⁹, iiij. de ciuitate dei, ca. iiij. Remota iusticia q̄d aliō sūt regna nisi q̄dam latrocinia. Unde antiq̄ p̄ncipes ita p̄cise iusticiā obseruabant q̄ nec contra semetipsos nec cōtra filios aut ꝓpinq̄s infringere sinebant. Uñ Valerius li. vj. narrat de Karundio senatore cuz ꝓpter seditiones occultas fuisset lex edita a romanis vt nullus intraret cōsiliuz ferro accinctus q̄ nō ferro morereť: cōtigit q̄ ille Karūdius rure veniēs e longinq̄ accinctus ferro ex oblīuione contionē senatoz̄ intrauit, z cum dictū fuit sibi q̄ legē infringebat: ipse auertēs respōdit. Ego statiz resartiā eam, z ferro q̄ erat accinctus se transfodit. Etiā ibidē narrat q̄ cū in vrbe Locrensiū fuisset lex posita vt q̄cunq; in adulterio deꝓhenderet oculis p̄uaret. Et cuz filius zelerāti legislatoris illo crimine fuit cōprehensus et ꝓpter bonorez patris tota ciuitas vellet filio indulgere, ipse victus p̄cibus ciuiuz: filio suo fecit eruere vnū oculum z sibi alterū. Ad hoc etiam facit exem

plū de Traiano ꝛ vidua vt narrat Sue-
tonius de duodecim imꝑatorib⁹. Exēplo
igit̄ ꝓdictoꝝ et sancti Leopoldi princeps
debet esse iusticiarius. Haz vt inq̄t Greg.
in c. cū deuotissimā. xij. q. ij. Summus in
rebus bonū est iusticiā colere ac cuiq̄ iu-
ra sua seruare. Ideo princeps debet banc
virtutē pre oculis habere alias esset inuti-
lis reipublice. Nam sicut viribꝰ acq̄runt
regna: sic absq̄ iusticia nō retinent. Inue
be ꝓtra pricipes nostri tpis, nullus habet
expeditionē iusticie nisi muneribꝰ dat⁹, vti
nā mūeribꝰ nō querterē, ꝛ adulatores po
tiores sunt qui faciunt alios odibiles siue
fauorabiles ꝛc. Tercio princeps debet ha-
bere rigorem cōstantie aduersarios expu-
gnādo. Debet em̄ esse virilis ac strēnu⁹ ad
debellandū hostes. Ideo añ eum portat̄
gladi⁹, quo vti debet in hostes, nō in sub-
iectos. Unde aplus. Nō sine causa gladi
um portat sed ad vindictā malorū ꝛ defen
sionē bonoꝝ. Ita fec̄ Dauid hostes expu-
gnando vndiq̄ q̄sq̄ pacē reddidit in to-
ta terra. Ita ꝛ Ezechias. Josaphat. Josi-
as ꝛc. vt habet in li. Regū. Et mlti alī im
peratores ꝛ principes vt habet in mlt̄ bi-
storijs. Ita fecerūt sanctus Leopoldus et
eius ꝓgenitores q̄ ab Austria Ungaros
tanq̄ hostes eiecerūt. Nam ita legitur in
annalibꝰ maiorū q⁹ anno dñi. M. ccc. viij.
sedente Benedicto nono pontifice maxi-
mo cum Austria ab Albonio būgarie re-
gnum tunc occupāte dura seruitute ꝑme-
ret̄ Heinricus secūdus romanoꝝ impera
tor: quia cōsilio ꝛ armis Alberto qui Ar-
nesto sueuoꝝ duci frater erat recuperata ꝛ
in ditionē germanoꝝ recepta esset eidē Al
berto dono dedit: eūq̄ marchionat⁹ Au-
strie titulo insignitus esse voluit. Huic Al
berto successit filius Leopoldus. cuius al
ter Leopoldus olim fortissimus successor
extitit. Hic reliquit sanctū Leopoldū filiū
successorem qui būgaroꝝ semitia superata
in diutina pace ꝛ tranquillitate omnē Au
striā cōtinuit. Hec in legēda. Debet igitur
omnis princeps pacem habere cū suo su-
periori, id est deo. Cum suo homīe interio
ri. Cum q̄libet inferiori id est subditis, oēs
subditos ad pacem deducere vt pacē ha-
beant inuicem ꝛ ad omnes. Itē debet pa-
cem habere cum omnibꝰ extraneis ꝓpin-
quis ꝛ remotis si potest fieri. iusticia sem
salua, nec vnq̄ debet cum extraneis maxi
me christianis bellum incipere. sed nec il-
lis puocātibus debet guerras mouere ni
si ꝓ ardua valde causa ꝛ necessitate. Sol-
licite deliberare debet ꝛ diligēter aduerte
re quanta mala fiant in guerris. quāta pe
ricula tā rerū q̄ corꝑoꝝ imineant reipub.
quante turbatōes animoꝝ. quāte oppīssio
nes pauꝑ. destructōes bonoꝝ. vastatio
nes vinearū ꝛ segetum. cōbustiones villa
rum. euersiones castroꝝ. exterminia ciuita
tum. strages hominū. labores corꝑoꝝ. ter
rores mentiū. rancores ꝛ inimicicie in fu-
turū. ꝛ dānationes innūerabiliū ꝑsonarū
In his alijsq̄ pluribus debita considera
tione pēsatis diligēter attēdat prudēs prin
ceps q̄ inuite guerras mouere debeat vel
motas ab alijs acceptare. Ita ꝓcepit dñs
Deutero. xx. Si accesseris ad expugnādā
aliquā ciuitatem primū offeres eis pacē
cui si cōsenserint pac⁹ ꝛ amicicie federa so-
ciabis si fieri potest salua iusticia ꝑmanen
te, nisi forte sint aduersarij fidei cū quibus
nec pacis pacta nec fedus amicicie debēt
habere fideles dño ꝓhibēte Deutero. vij
Non inibis cum eis fedus neq̄ miserebe
ris eoꝝ. Et. j. Esdre. ix. Nō queratis pacē
eoꝝ ꝛ ꝓsperitatē eoꝝ vsq̄ in sempiternum
Et. ij. Esdre. viij. Nō queratis pacē habe
re cum eis omni tpe. Tercio ad pacē ꝓcu
randā ꝛ cōseruandā requirit̄ subditoꝝum
ad principē obedictia cum honore. Non
em̄ posset princeps rempublicā regere ni
si subiecti fideliter ꝛ ex corde sibi parerent.
Propter hoc dicit aplus Hebre. xiij. Obe
dite ꝓpositis vestris ꝛ subiacete eis Et ad
Roma. xiij. Omnis ania potestatibꝰ subli
mioribus subdita esse debet, de cēsi. Dis
anima. xcij. distinc. Obedientiaz. Omnis
em̄ potestas a deo est. Que aūt a deo sunt
ordinata sunt. Quare vt ibidē cōcluditur
qui potestati resistit: ordinatiōi dei resistit.
in ca. qui resistit. xj. q. iij. Quā sententiā cō
firmat beatus Petrus. j. Petri. ij. dicens.
Subiecti estote omni hūane creature ꝓ-
pter deum. glosa. super vos ad regendum
deputate. siue regi tanq̄ ꝓcellenti. siue du-
cibus tanq̄ ab eo missis. Et rursuz. Sub
iecti estote in omni timore dñis. Et nō so-
lum modestis sed etiam discolis. Hec est

em̃ volũtas dei. Sed iusto dei iudicio fit frequenter vt ꝑplus male obediat ꝓncipi si ipse male obediat sũmo regi, nec ipse cuz populo nec populus inter se pacez habet nisi ipse cum summo ꝓncipe pacem seruet

D Secundo aliqs dicatur magnus ꝓpter generꝫ nobilitatẽ, Propterea vt habetur Thob. v. Cũ angelus Raphael dixit ad Thobiam. Ego sum Azarias Ananie magni filius. Respõdit thobias dicẽs Ex magno genere es tu. Hoc modo sanctus Leopoldus merito dicit magnus qz ex magno z nobili genere natus. Nam vt habet in legenda per Innocentiũ octauũ approbata, sanctus Leopoldus ortum habuit ex sueuis ducibz. Nam Albertus pauus eius de quo supra dictum est fuit pater Arnesti sueuoz ducis. Auus ꝯo eiꝰ filius Alberti fuit Leopoldus primus, qui genuit Leopoldũ secundum patrem sancti Leopoldi. Hic Leopoldus secundus ex Itha Heinrici tercij filla muliere sanctissima que ad expeditionẽ Hierosolimitanaz cum Guelfone noricoz duce tendẽs morte obijt: sanctũ Leopoldũ de quo nunc est sermo materne sanctimonie imitatorẽ filium suscepit. hic cum mira integritate z humilitate iuuenilẽ etatem suã exornasset, tãdẽ anno dñi. M. cvj. Agnetã filiã Heinrici quarti z sororẽ Heinrici quinti romanoz impatoz duxit in vxorem: ex qua duos de viginti liberos habuit ꝛc. Ex quibz habetur magna eius nobilitas ſm carnez Et nõ solum nobilis fuit genere, sed nobilior moribus. quia habuit in se illas cõditiones quas veri nobiles debent habere. Que sunt quatuor. Primo qꝺ debẽt esse liberales. Nam z deus ꝙ nobilissimus est liberalissimus est. Tanta em̃ est eiꝰ liberalitas vt non solũ sua sed z seipsum dederit z nõ solũ suis z sibi seruientibus sed etiaz hostibus. Ipse em̃ solẽ suuz oriri facit sup bonos z malos z pluit super iustos et iniustos Matth. v. Ad dandũ fecit quecunqz fecit. Naz creaturas rationales fecit vt eas daret, irrõnales vt eas daret. Videmꝰ etiam in natura qꝺ quãto animal est nobilius tãto est liberalius. Sicut ꝓbat Plinius in speculo naturali de aquila que est regina auiũ: cibum quem ꝑdando acqrit sola nõ comedit, sed alijs auibus sequenti bus liberaliter diuidit. Ideo mlte aues ꝓpter hanc causam eam sequunt. Ita z nobiles huiꝰ mũdi debent esse liberales pauperibz eos alendo z nulli calumniã faciendo. quẽadmodũ beatus Johãnes baptista docuit Luce. iij. dicens. Neminẽ ꝯcutiatis neqz calũniã faciatis, qñi diceret sed pauperes nutriatis. Sed heu modo potest dici de illis quod scripsit Ezech. xxvj Statue tue nobiles in terram corruerunt Hoc est nobiles ꝙ tanqz columne deberẽt debiles sustẽtare: in terrenã deuenerũt cupiditatẽ, z solent paupes depdari, vt verificet de eis illud Esa. j. Principes tui infideles socij furum: omnes diligũt munera. Talis nõ fuit sctũs Leopoldꝰ sed fuit multum liberalis more aquile. In signum huius liberalitatis defert in suo clipeo qnqz aquilas. Et vt dicit in legẽda qꝺ adeo liberalis fuit qꝺ postqz anno dñi. M. cvj. patri in marchionatu successit ꝓ oẽm vitam tanta cum iustitia, clementia, misericordia z pietate rexit vt ꝓpetuũ sibi pũ marchionis nomẽ cõparauit: ac pauperꝫ pater appellaret z vna omniũ voce ꝓ sancto prediceret. et vt dicit papa in bulla eius liberalitatẽ christianeqz religionis cultũ nõnulla monasteria z qdem celeberrima ab illo cũ amplissimis cẽsibz ꝺstructa. Alia etiam magno sumptu illustrata abũde testantur Quis em̃ nobiliũ more sctĩ leopoldi duo monasteria magno cũ sumptu z amplissimis dotibz fũdaret sicut est Newburgiũ claustrale z cenobiũ ad sanctã crucem, sed heu destruũt z cẽsus sibi vsurpant. Aliud etiam monasterium Medlicũ. vulgariter Melck nũcupatũ maioꝝ suoꝝ ipẽsa edificatũ z iã ferme collapsum in pristinã: imo in meliorẽ formã restituit, ꝙ oĩa ostẽdũt eiꝰ liberalitatẽ. Scõo nobiles debẽt esse veraces in ꝙbis Juxta illõ Prouer. xvij. Non decẽt stultũ verba cõposita, nec principez labia mẽdacij, optimũ clinodium est veritas in nobilibz olim generale. nũc est rarũ Ideo dicit ps. Nolite cõsidere in principibz, qñi di, raro est veritas in ipsis, ipsi appendũt multa figilla z mltiplicãt ꝙba, sed in eis est pauca fiducia. Talis nõ fuit sanctus Leopoldus sed totꝰ veraꝝ. Ideo canit de eo in missa. Lex veritatis fuit in coꝛ de ipsius z iniqtas nõ est inuenta in labijs

cius, Tertio nobiles debent esse mũdi, qa nobilia aīalia in locis mũdissimis cõmorant, sed porci in luto delectant. Ideo legitur in gestis philosophoꝝ. Cũ quidaz immundus corã q̃dã pho diceret se libẽtius cũ mlieribꝫ q̃ cum phis cõmorari. Ille respondit. Et sus libenti⁹ in sceno gaudet q̃ fonte sereno, Ita sanctus Leopoldus vere nobilis seruauit mũdiciã in iuuentute, quia sciuit esse scriptũ Prouerb. xxij. Qui diligit mundiciã, pter verba labioꝝ habebit amicũ regẽ Seruauit etiã in matrimonio castitatẽ cõiugalẽ. Sic em̃ legit de eo. Hic Leopold⁹ ab infantia non se delitijs aut voluptatibus quibus etas illa pmaxime irretiri solet, neq; his q̃ faciunt pueri se accõmodauit aut aliq̃ ex parte corrupit, sz inter regios luxꝰ opesq; innumeras t oim rerꝝ delicias sobriũ: cõtinentẽ: abstinentẽ: t in carne q̃dãmodo viuentẽ pter carnẽ cerneres. At postq̃ anno dñi. M. cvj. sacro matrimonio copulat: cõtinentiã laudabilẽq; castimoniã seruauit: ante oc'los sp habens matrimoniũ magnũ esse ī deo et ecclesia sacr̃m, iuxta apl'm ad Ephe. v. c. In quo fides thori ꝓiugalis t ples verũ testimoniũ diuini nutus phibẽt. De q̃bꝫ in capitulo venerabilem, q̃ fi, sint le. t in c. oẽ itaq;, xxvij. q. ij. Perseuerauit em̃ in eadẽ fide et castimonia vsq; ad extremũ vite exitũ. Inuehe contra nobiles moderni tpis q̃ oĩno sunt ĩmũdi: etiaz in mr̃imonio tc̃. Quarto nobiles debẽt eccl'iaz dei sz sacerdotes viduas t orphanos ptegere: q̃ seipsos defẽdere nõ possunt. vt in c. Valẽtinian⁹. lxiij. dist. t in c. regũ. xxiij. q. v. Hoc fecit sanct⁹ Leopoldus. Sic em̃ dic̃ de eo papa ī bulla. Hic princeps optimus sacerdotes t viros religiosos admodũ coluit sũmoq; põtifices tãta veneratiõe, psecutus fuit, vt ab Innocẽtio scõo romanoꝝ põtifice peculiaris sancti Petri filius appellaret. t sequit Hic vir dei in sũmis opibꝫ educat⁹ in magna peccãdi licẽtia ꝓstitutus: tñ miscõie et pietatis munera subibat. lassos roborãs. vacillãtes cõfirmãs. oppssos subleuãs. in opes fouẽs tc̃. Inuehe ꝓtra nobiles moderni tpis q̃ sacerdotes in nulla reuerẽtia habẽt, imo dehonestãt t psequunt tc̃. Itẽ raro se in defensiõe eccl'ie t pauperꝝ occupant, sed in delicijs et vanitatibꝫ mũdi tc̃. Et bona monasteriorꝝ iuadũt. Etiã pñtis monasterij cõtra bannũ ab Innocentio secundo t Alexãdro tertio a dño Leopoldo impetratũ, extende tc̃. ℰ Tertio aliquis dicit magnus ꝓpter virtutũ abundantiã. Sic Johãnes baptista dicit magnus, vt hr̃ Lu. j. cũ or. Erit em̃ magn⁹ cora dño. Hoc modo etiam beatus Leopoldus dicit magnus q̃ ẽm gradũ atq; statuz suũ in pietate, iustitia, multa patiẽtia. longanimitate, pudicicia. castitate, humilitate sobrietate, prudẽtia. mãsuetudine, charitate, liberalitate, reliquisq; oĩbꝫ virtutibꝫ magnã supexcellẽtiã habuit. vt extẽsius declarat papa in bulla. ℱ Quarto aliquis dicit magnus ꝓpter opeꝝ efficaciã. Ideo dicit Exo. xj. q̃ Moises fuit vir magn⁹ ī terra egipti. Ita t btũs Leopold⁹. Inter oĩa aũt opera efficaciorꝫ est oratio deuota Cui btũs Leopoldus sollicite insistebat. vt hr̃ in legẽda. Hec em̃ extẽdit ꝑtutes suas ad celũ, sicut patet tpe Josue. Josue. x. ca. Ad mundũ, sicut tpe Helie. iij. Reg. xviij. Ad purgatoriũ, sicut tpe Jude machabei q̃ dixit. Sãcta t salubris est cogitatio ꝓ defũctis exorare tc̃. ij. Machab. xij. Scõo in verbis p̃missis tãgit virtus bti Leopoldi in miracl'oꝝ opatõe. ibi. Et faciẽs mirabilia. Multis em̃ veroꝝ miracl'oꝝ generibꝫ choruscauit. Ita dicit papa in bulla. De⁹ sanctimoniaz bti Leopoldi innũerabilibꝫ miraculis ad ei⁹ inuocatõez editis cõprobauit tc̃. vide ibidẽ. ℌ Ita q̃ in oi rerũ genere ad ipsius inuocationẽ deus miracula fecit. Primo in rebus habentibꝫ esse tm̃, sicut in elemẽt⁹. Primo in terra t in aq̃ Nam ad ipsi⁹ inuocationẽ septẽ mortui in aqua t terra sunt suscitati. Unũ est de puero in puteo mortuo repto: q̃ posit⁹ sup altare miraculose reuixit pluribꝫ circũstãtibꝫ Alterꝫ est de adolescente q̃ in aquã cadẽs: t subt⁹ p duas horas manẽs t vt mortu⁹ ad domũ parentũ portatus. cum p mediam horam mot⁹ nulla in eo vita apparuit. feretrũ parabat. voto emisso puer fiere cepit t vite restitutus est. Item in igne et aere, q̃ virgo icta fulmie reuixit. Scõo ī rebus habentibus esse t viuere, vt in vite ex cuius ictu q̃dã p nouẽ hebdomadas oculoꝝ dolorẽ patiẽs nihil vidit. cũ nulla poterat medicina curari: voto cõpleto statiz

sanatus fuit. Simile habet de alijs q̄ herbas venenatas comederūt z inuocatione sancti Leopoldi a morte sanati sunt. Tercio in rebꝫ habētibꝫ esse viuere z sentire, vt in aīalibꝫ irrōnabilibꝫ, sicut in cane rabido ex cuiꝰ morsu q̄dam ad tantā freneſim deuenit vt nec maritū agnosceret nec agnatos, sed pedibꝫ et manibꝫ ligata decubuit, cuiꝰ nulla poterat medela curari, voto permaritū emisso cōpleto: statiꝫ apud tūbam multis ibidem p̄sentibꝫ sanitatē recepit. Quarto in creatura rōnali, vt in infirmis hoībus quos sanauit. Et in omni genere morbi, vt in mutis sanatis nūero quindecim. Quidā em̄ mutus a natiuitate sua vsq̄ ad decimū annū nunq̄ locutꝰ: apud tūbam loquelaꝫ recepit z pater noster dixit. Itē in surdis sanatis numero decez. Quidā em̄ in secūdo etatis sue anno ꝓstitutus vsq̄ ad .xxix. sue etatꝭ annū surdus p̄māsit fluxūq̄ auriū p tres annos ꝓtinue passus fuit: ad tūbā votiue veniens sanatꝰ est, z a iudicibꝫ audiēs cōptꝰ. Itē in cecis illūinatis nūero .xxv. Quedā em̄ infantula p sex annos et vltra a natiuitate sua in sinistro oculo suo ceca dū tumbā ex voto visitaret ipsiꝰ oculus clarū visum accepit z a iudicibus videre visa est. Itē in mulieribꝫ a periculo partꝰ liberatis numero nouē. Quedā em̄ tantā difficultatē in partu passa vt obstetrices ipsam cū fetu deficiētē iā mori putabāt: beati Leopoldi inuocato auxilio p̄mo femellā cū salute, deinde abortiuū peperit, necdū se liberatā sensit: voto emisso iterꝫ masculū viuū z bodie in būanis agētem pepit. Itē a diuersis periculis liberati nūero decez, vt q̄tuor laici z vnꝰ sacerdos q̄ in parua nauicula fluctibꝫ et vētis adeo p̄cussi vt vltra q̄ p̄ medietatē corpis sui in aq̄s ad minꝰ p vnū miliare sine aliquo releuamine fluxerunt: estimātes impossibile esse q̄ euaderēt. Inuocatiōe ad btm̄ Leopoldū emissa a piculo redēpti sunt. Itē in freneticis sanatis nūero sex. Quidam em̄ ex grauissima infirmitate et vulnere furiosus ac p mensem pedibꝫ z manibꝫ ligatꝰ fuit, voto p vtorē emisso statiꝫ furia cessauit. Itē in paraliticis liberatꝭ nūero .xix. Mulier q̄daꝫ palitica p q̄tuor annos se mouere nequiēs: cū nulla poterat medela curari: voto emisso statim melius habuit: et eo cōpleto circa tūbā p̄stine fuit sanitati restituta. Itē in pestilenticis liberatis numero q̄ndecim. Mulier pestilētica in tribus locis infecta ob inflaturā colli p octo dies absq̄ cibo z potu iacēs a pitis medicꝭ mortis filia iudicata fuit, voto in corde emisso: certa ei visio in somnis de btō Leopoldo apparuit sibi sanitatē p̄mittēs: excitat z statim inflatura colli recesserat: resurgēs infra tres dies sanitati restituta votū leta adimpleuit. Itē a febribꝫ curati numero triginti⁹q̄tuor. Virgo innupta febres q̄rtanas p tres annos ꝓtinuo passa: cū nulla poterat medela curari. voto cōpleto de tūba sanabāt z ex post febres nunq̄ sensit. Itē contracti z claudi restituti ī mīto nūero. Mulier q̄dā p sedecim annos in lecto decumbens: manibꝫ z pedibus suis cōtracta cuiꝰ nulla poterat medela releuari aut curari: ad tūbam deducta z cōpleta deuotiōe: statim sanata fuit. Itē a capitis z dolore dentiū liberati nūero duodecim. Quidā p triginta annos dentiuꝫ dolorē singulis annis ter aut q̄ter, aliq̄n q̄tuordecim, aliq̄n ꝑo viginti diebꝫ passus: voto cōpleto nunq̄ amplius dentiū dolorē passus est. Itē epilētici curati nūero .xvj. Puella p nouē annos morbū caducū aliq̄n decies, aliq̄n duodecies aut citra ī die passa: ad tūbaꝫ deducta ibiq̄ oꝛōnibꝫ cōpletis infirmitatē vlteriꝰ nunq̄ sensit. Item ab appoplexia liberati numero tres. Adolescētula q̄dā p decē annos p totū sinistrū latus passa ad tumbaꝫ votiue deducta cōualuit. Item a lepra curati. Item a dolore colico liberati. Podagrici curati. Item vulnerati sanati in multo numero, de quibꝫ habetur in processibꝫ inquisitionū specialis z generalis. Item a vinculis z carceribus liberati numero q̄tuor. Dic de vno in turri cippo constrictus qui per paruum foramen vt alꝭ impossibile esset boiem exire exiuit. Et quia nō cōpleuit votum iterū fuit captus, z secundo iterum exiuit. De illo facit papa mētionem in bulla canonisatōis. Quinto in creatura intellectuali mala vt in demonibus q̄s ab obsessis fugauit. Itē in creatura intellectuali bona vt in angelis bonis qui cuiꝰ invita sua honoꝛauerunt quādo peplū vtoris ad longum spacium deduxerūt, vt habetur in legenda.

De presentatione b. marie in tẽplũ

¶ In die presentatõnis beate Marie virginis in templum sermo. CII.

Confidite ego sum nolite timere. Mar. vj. Verba ista sũt saluatoꝛis nostri loquentis ad discipulos suos quãdo in mari de nocte existẽtes babebant ꝓtrariũ ventũ. z ideo erant in maximis angustijs z timoꝛe. tũc dixit eis. Cõfidite zc. Tamẽ possunt esse virgĩs Marie quibus benigne alloquit oẽs in hũc mũdo in mari tribulationũ laboꝛãtibꝫ: eis cõsolationem ꝓmittẽs dicens. Cõfidite ego sum zc. In q̃bus verbis beata virgo nobis tria benigna ꝓmittit. Primũ sue pietatis confidentiã quã ad eam habere debemus ibi. Confidite. Secũdo exprimit sue cognitionis magnificentiã. cũ subdit. ego sum. Tercio ostendit sue securitatẽ ꝓtectionem. cum subiũgit. Nolite timere. ¶ Circa primũ nota q̃ quatuoꝛ genera hominũ debent cõfidere de pietate beate virginis. Primi sunt pctõꝛes q̃bus ipsa ẽ mater misericoꝛdie z venie impetratrix. Unde dicit. Confidite. q̃si diceret. Si me honoraueritis veniam vobis a filio meo quem offendistis ꝓpetrabo. Unde de ea canit ecclesia. Dis hõ oĩ hoꝛa hanc imploꝛa. Sic figurata est nobis p Abigail. De q̃ legit. j. Reg. xxv. q̃ Nabal viro suo q̃ Dauid offenderat veniã impetrauit. Serñ. Ipsam inuoca. ipsam lauda. ipsam ama. q̃a salus est peccatoꝛũ. refrigeriũ miseroꝛũ. adiutrix lapsoꝛũ. reductrix desperatoꝛũ. Exemplum de magno peccatoꝛe q̃ btãm virginẽ habẽtem puerũ in sinu: p grãtia impetranda roꝛgauit. a quo puer auertit oculos et deinde ostendit doꝛsum. Unde in speculo exẽploꝛum dis. vl. c. xij. zc. Secũdi q̃ ꝓfidere debent de pietate beate virginis sunt penitẽtes. quibꝫ ipsa dicit. Cõfidite. quasi diceret quia sum cõsolatio vestra. Un̄ dicit illud Esa. lj. Ego ipse cõsolaboꝛ vos. Et. ij. Corinth. j. Qui ꝓsolatur vos in oi tribulatõe vestra. Sic figurata est nobis per Judith q̃ fuit ꝓsolatio oĩm existentiũ in Bethulia q̃s ipsa liberauit ꝺ obsidione Holofernis id est ꝺiaboli q̃ cos p pctm̃ obsederat. ipsos ab oĩbus impugnãntibꝫ liberãdo cõsolat. Clamemus ergo ad eã dicẽtes. O consolatrix paupeꝝ. Maria tuis ꝓcibus auge cos in coꝛde: quos de moꝛtis manibus per filiũ hũiliter eripuisti. Tercũ qui cõfidere debent de pietate beate virginis sũt iusti: quibꝫ hic auget gratiã z ibi gloriam. Unde de ea canit. Per te iustis gratia scz hic augeť. z ibi gl̃ia multiplicať. Dicit ergo iustis. Cõfidite. quasi diceret. quia vobis hic gratiã z ibi sedẽ in patria cũ gl̃ia a deo patre filij mei impetrabo. Sic figurata est p Bersabee q̃ Salomoni impetrauit sedere in throno Dauid patris sui. Salomõ interp̃tať pacificus. z signat virũ iustũ q̃ in coꝛde pacifico tã deo q̃ ꝓximis et sibi reddit iustície pfectõem. Huic Bersabee q̃ interp̃tať putei sapiẽtie. et signat virginem Mariã: que est puteus diuie sapiẽtie. In ipsa nanq̃ oĩs thesauri sapientie z scientie dei abscõditi sunt. obtinuit sedere in throno Dauid id est patris. Uñ cm̃ oꝛtum hui⁹ virginis nemo tã sctũs nec iust⁹ erat q̃ statim post moꝛtẽ intraret in patriã. sed oẽs in limbuꝫ descẽdebãt. Sed postq̃ p filiũ eius porta patrie apta fuit in ascẽsione dicit Maria viro iusto illõ Lu. j. Dabit illi scz iusto dñs sedem Dauid pr̃is ei⁹. Dicamus igiť z illud Judith. xv. Tu gloria Hierusalem id est iustoꝝ. tu leticia israel id est penitentiũ. tu honorificentia populi tui id est peccatoꝛũ. Quarti qui cõfidere debent de pietate beate virginis sunt oẽs de hoc exilio in aliam vitam per moꝛtẽ migrantes. Quibus ipsa dicit. Confidite. q̃si diceret Si vobiscũ fuero in exitu anime a coꝛpe: omne periculuꝫ euadetis. Ideo ad ipsam clamem⁹ q̃tidie. Maria mater gratie mater misericoꝛdie tu nos ab hoste protege zc. Sic figurata est p columnã nubis per diem z ignis p noctẽ: quã filij israel per desertum transeundo habuerũt. Nue eis in die erat refrigerium contra estum. et in nocte erat lux cõtra obscuritatẽ tenebꝛarum. Sic Maria omnibꝫ eam venerantibꝫ in hoꝛa exitus eoꝛum est refrigeriũ cõtra feruoꝛem pene. z lux cõtra obscuritatẽ gehenne. Dicamus ergo ei illud. Ad te pia suspiramus si non ducis deuiam⁹. Dic exẽplũ de meretrice q̃. xv. annos fornicãdo dies suos vagabũde expenderat: que tamẽ singulis festis beate virginis z sabbať ob reuerentiã btẽ virginis nulluꝫ pctm̃ fecerat.

In super ipso die missam de labore manuum suarum cum lumine cōparabat. que tandem per socias in sabbato quodam in sanguine proprio volutans repta virginis auxilium implorans ait. Adiuua me virgo Maria qua in die tuo nunquam petim fecī: insup te in quantum valui honorauī. Cui mox auxilium virginis affuit dicens. Quia sabbatū meum custodisti sanitatē tibi tribuā. vitā. plō gabo et veniā tibi a filio meo impetrabo. q statim sana surrexit et priam agēs post quinquagenos annos fine bono ad dñm migrauit ꝛc. Aliud exemplū vide in speculo exemplorum de quodam latrone. dist. v. c. lxiij. Circa se cū dū vbi dicit. Ego sum. in q exprimit sue cognitōis magnificentiaz. quia dicit. Ego sum scz mater misericordie quo ad peccatores scz reconciliādo. Ego sum mater scilicet gratie quo ad penitētes cōsolando. Ego sum scilicet mater dulcedinis diuine quo ad iustos glorificando. Ego sum mater scz. protectionis et vite quo ad oēs ei⁹ suffragia implorātes. Unde dicit Eccī. xxiiij. Transite ad me omnes qui concupiscitis me ꝛc. Ego sum que hodie pter vos psentata sū ad templū materiale vt intercedā pro vobis sine intermissione in tēplo eternali. Et quia hodie agimus festum psentatōis ei⁹ in tēplo B Nota q in hoc festo et hac die collate sunt beate virgini septē pfectiones gratiarum. Prima gratia que disponit ad generationē christi est in tēplo presentatio seu dedicatio. In mūdi quidem cōuersatione nō potest bene mens in diuinis dilatari. Nemo enim militās deo: implicat se secularibus negocijs. Ut et christus inter turbas cum esset duodēnis amissus est in tēplo repertus. Virgo igitur Maria ablactata fuit tribus annis. Hi enim sunt fortiores per totam vitam suam quam si per duos annos. Et fuit ablactata pter matris māmillas. Deus et natura nihil frustra opant sm phm. pterea aūt date sunt māmille mulieribus vt valeant de lacte suo nutrire filios suos: non vt ostēdant eos populo. frustra igit videt esse in illis que nō nutriūt filios ex eis cum possint: sed tradūt alijs nutriendos Quod Grego. i c. ad eius. v. dist. multum repbendit. Nā ex malo lacte nutriti cōtrahūt malas cōditiones naturales. Post ablactationē igit eius cum esset triū annorum duxerunt parētes eius ipsam ad tēplum cū oblationibus hostiarum offerentes dño. non expectauerunt q prius disceret mundi vanitates. nec obtulerūt filiā claudam. illegitimā. turpē vel paupem quā ditare nō possent. sicut hodie faciūt qui offerunt filios vel filias in monasterio seruituras. Indignū est dare deo qđ dedignatur homo ait Piero. sup pbetas. sed dederūt deo Mariā vnicā filiā pulcerrimā. honestissimā. ab oībus amabilē. Secūda gratia fuit sancta conuersatio. quod figurauit quādo psentata ad templū dum parentes se exuerent et cultioribus ex more se vestibus induerant: quia ab extra veniebāt: btā virgo ita paruula scz trium annorum p se sine ducentis et leuantis manu ita erecta ascendit p illos quindecim gradus per quos ab imo ascēdebat in tēplum vbi sacerdotes officia exercebant vt pfecte etati. in hac causa nihil deesse putares. Et significāt isti quindecim gradus quindecim stat⁹ btōrum q sunt in templo glie infra diuinā maiestatē vicz nouem ordines angelorum et sex sctōrum. scz patriarcharū. pbetarum. apl'orum. martirū. cōfessorū. et sctārum virginū. quorum oīm pfectionem trāscensura erat Prouerb. vlt. Multe filie id est aie congregauerūt diuitias: tu sola. s. beata Maria supgressa es vniuersas. Perfecta aūt oblatōe parētes virginē intra septa templi cū alijs pginibus ibidē educandā dimiserunt et domi reuersi sunt. Tertia gratia est visitatio frequēs angelorum. Cum enim in templo insisteret multū oratiōi angeli visitabāt eaz cōsolātes. deferētes orōnes eius aīe deuz. Al mane enim vt dicit Ysero. in ei⁹ hystoria vsqz ad terciā diuinis laudibus vacabat. Et a tercia vsqz ad nonaz in textrino ope se exercebat: dās exēplū vitandi ocium. Panem inquit Salomon ociosa non comedit. A nona iterum non recedebat ab oratione vsqz dum angelus domini ei appareret de cuius manu escam acciperet q tm reficiebat. Eam po que a pontificibus tribuebat: pauperibus diuidebat. Quarta gratia est ctinuus pfectus in virtutibus et maius bonum Nam vt dicitur Prouerbiorum quarto Justorum semita quasi lux splendens proficit et crescit vsqz ad perfectum diem. vnde et animalia que vidit Ezechiel in visione significātia sm

De presentatione b. marie in tēplū

Grego. sanctos viros cū pficiscerent non reuertebant. sed vnūquodq; ante faciē suam gradiebat. quia homies iusti nō redeunt ad mala q̄ cōmiserunt nec desistunt a bonis opib; sed continuo ad meliora pce dūt. Sic beata Maria semp ad pfectiora opera se extēdebat. facta omnib; sanctitatis exemplū. Et hoc figurat q̄ dum ascēdit per illos quindecim gradus nō retrospexit ad parētes. Etiā semp pfecit in opere manuali ita q̄ ab alijs virginibus vocata fuit regina operis. dic ex legenda. Quinta gratia est cura salutis aliorū. Unicuiq; mādauit deus de primo ista sc̄z vt curā habeat de salute eius. Unde Anacletus papa in c. tā sacerdos. xxiij. q. iij. Omnes summā debēt habere curaz de his q̄ pereūt vt aut eor redargutione corrigant a peccatis. aut si incorrigibiles sunt ejiciantur de ecclesia Sollicita aūt erat btā Maria ne aliquas ex sodalibus offenderet admonēs eas ne cōtumeliosa esset altera alteri. sed inuicem seruientes z honorātes: ab ociosis verbis abstinerent. semp deū laudarent. Unde z ipsa cū vocabat respondere solita erat per deo gratias. vt et illud modicū verbuz nō esset sine dei laude. Sexta est pposita virginitatis. Nā vt dicit btūs Aug. z habet in c. sufficiat. §. Ū ergo btā Maria. xxvij q. ij. Proposuit em̄ in mente sua virginitatem seruare nisi sibi deus aliter reuelaret. quia tunc insolitū erat illud. Et ideo angelo saluranti dixit. Quō fiet istud q̄m̄ virum nō cognosco. id est. pposui nō accipe virū. Septima est robur. id est firmitas ppositi in bono pcepto. vt em̄ dicit Greg. super Ezech. Qui bona agūt et meliora agere ponunt si nō faciūt: licet in bonis pioribus pseuerent in conspectu tm̄ dñi ceciderunt. Multa em̄ diabolus ponit ad impediendum ne q̄s exequat bona pposita. sed viriliter age z esto robustus ad ea exequendum. Sic beata Maria cū iam esset nubilis facta z sacerdos admoneret eam domū reuerti ad nuptias pntrabēdas. respondit se hoc agere nō posse ppter ppositū virginitatis. z sic firma et robusta fuit in sancto pposito. Sūmus ꝓo sacerdos vt legitur audito pposito virginitatis btē Marie anxius (qa res dubia erat) q̄siuit a domino z cōprehēdit volūtatē eius q̄ virgaz Joseph q̄ frondūit: cui eam desponsauit. Postea autē sumpto sponso ex dei reuelatione votū virginitatis cum spōso ioseph emisit. z vterq; vt dicit Aug⁹. in virginitate pmāsit. z habet in dicto c. sufficiat. §. cū ergo. xxj. q. ij. Et ipse Joseph fuit testis virginitatis ipsius. vt eadē causa z q. c. sic q̄ppe zē. Circa tertiū vbi dicit Nolite timere ostendit btā virgo sue protectōis securitatē. Ideo in antiphona Salue regina. ad eaz clamamus. Eya ergo aduocata nostra illos zē. Ut em̄ dicit Anshelm⁹. Impossibile est q̄ illi a q̄b Maria oculos sue misericordie auertit saluent. Ita necessariū ē q̄ hi ad quos cōuertit oculos suos pro eis aduocans sint securi ab eterna dānatione Ideo dicit. Nolite timere. Sic figurata ē per arcam testamenti quam filij israel secū ad plium deferētes securi pugnabāt. Sic z nos eius auxilio mediante pugnaturi in huius mūdi stadio nihil timeamus. Ū Serū. Securū accessum habes o homo ad deū vbi mater stat ante filiū. filius ante patrē. mater ostendit filio pectus z vbera. filius ostendit patri latus et vulnera. Ibi ergo nulla poterit esse repulsa vbi sunt tot amoris insignia. Ad thronū igit eius sc̄z virginē Mariā in q̄ quieuit accedam⁹ cū fiducia vt ait aplus ad Hebre. iij. c. vt misericordiam z gratiam cōsequamur in tpe oportuno Amen.

De presentatione beate Marie virginis sermo. CIII.

Qui audit me q̄ nō confundet z q̄ operant in me nō peccabunt. z q̄ elucidant me vitam eternam habebūt. Ecc̄i. xxiiij. c. Predicta verba dicit btā virgo Maria ad sibi deuotos. Pro q̄rum introductōne nota q̄ naturaliter q̄libet res pti huic magis adheret vbi maiorē influētiaz pietatis z auxilij sperat habere. sicut videmus in floribus q̄ semp se vertūt ad ptem solis ppter influentiā. z vulgo dicit. Verte re debes palliū q̄ parte noscis flare ventū. Hoc etiā exprimur in pueris. q̄ nullubi meli⁹ hūt q̄z in domo patris z in sinu matris z sp ad hūc hr̄e suū recursum. L. Ū recitat q̄ rex Dauid semel amisit Salomonē filiū suū quez cognoscēs sapientem per

eius sapientiã locũ eius habitatiõis ⁊ mã sionis auscultabat: mittens in orbem terre tria, pbleumata ad oẽs reges scíens nemi nem illa nisi filiũ suũ posse soluere ⁊ expo nere vt p hoc filiũ mãsionẽ experiret. Pri mũ probleuma. Quid melius ⁊ vtilius et delectabilius est qõ põt habere hõ in hac vita. Secũdũ q̃s cibus esset homini ma gis cõueniens. Tertiũ q̃s locus esset secu rior p puero. Que pbleumata delata p cir cũitum ad quendã regem tandem deuene runt, cum q̃ tũc tpis Salomõ morabatur Qui rex audiũ, pbleumatibꝫ: misit oibꝫ sa trapis ⁊ sapientibꝫ cõsiliarijs p horũ solu tione. sed nemo inuẽtus accessit Salomõ intelligẽs hec patrẽ suum misisse. Et rñdit ad primũ Nihil vtilius ⁊ delectabili⁹ põt homo habere in hoc mũdo q̃ꝫ cor quietũ. Ad secundũ, nõ est cõuenientior cibus p puero q̃ꝫ lac matris. Ad tercũ, cõueniẽtis simus locus ⁊ securissimus est gremiũ ma tris. Cõsiderãs ergo salomõ desideriũ pa tris ei⁹ redijt. Ad quẽ pater ait. Fili mi nũ q̃ꝫ me viuẽte habuisses ita q̃etum cor sicut mecũ, quia puer naturaliter inclinatur stare cũ parẽtibꝫ. nec aliquis tibi tam bene facit nutrimẽto ⁊ doctrina sicut ego. nec alibi es ita securus in aliq̃ regis curia sicut in mea et ideo noli vlterius recedere a me. Spũ aliter homo qui per peccatũ longe recessit a deo stat in cõtinua cordis pturbatione, nũc timore, ꝓpalationis si occultũ est pctm̃ nunc timore corporis dãnificatiõe vel re rum amissione, timore mortis ⁊ pauore eter ne dãnationis Nec potest q̃etari nisi cum deo qñ scz cõsiderat se imunez a peccato ⁊ stare in gratia. Unde August. Inquietuz est cor meũ donec veniat ad te. Ergo pec cator debet redire ad domũ dei patris scz sanctam ecclesiã in qua securat ab oibꝫ ad uersarijs, et hoc p penitẽtiã. et inueniet pa trẽ gratiosum: matrẽ scz virginẽ gloriosam clementẽ, q̃ refugiẽtes ad gremiũ sue misericordie suscipit ⁊ ab hostibꝫ defendit ⁊ la cte gratie nutrit; put ipsa ꝓmittit pctõribꝫ in ꝑbis ꝓmissis, cũ dicit Qui audit me ⁊c. In quibꝫ verbis gliosa virgo Maria si bi deuotis tria, ꝓmittit. Primo exitationẽ cõfusionis, ibi, Qui audit me nõ confun detur. Secundo declinationẽ iniquitat⁹, ibi, ⁊ q̃ operantur in me nõ peccabunt. Ter cio adeptionẽ eterne hereditatis, ibi. Qui elucidant me ⁊c. Quantũ ad primũ nota q̃ sicut beata virgo immunis fuit ab oĩi cõfusione ⁊ infamia: put angelus probat Lu. j. cum dixit, Aue id est sine ve cõfusio nis ⁊ infamie, sic etiã seruiẽtes sibi ab oĩi cõfusione liberat. ¶ Est autẽ ꝺm glo. ⁊ doctores in c. Omnes. vj. q. j. triplex infa mia, scz facti, iuris, ⁊ infamia canonica, a q̃ bus omnibꝫ beata virgo liberat sibi deuo te seruientes. Infamia facti est qñ lesa est fama alicuius apud bonos ⁊ graues pro pter factum qõ cõmisit, hec infamia indu cit purgationẽ, ⁊ abolet purgatõne ꝑstita. vt. xv. q. v. de crimine. ab illa liberat bea ta virgo, Exẽplũ de quadã abbatissa pre gnante quã Maria ab infamia liberauit. Vide in Vincẽtio in speculo historiali li. viij. ca. lxxxvj. Alia est infamia iuris. ⁊ illa quãdoq̃ irrogat p sententiã iudicis, vt cũ aliquẽ de publico crimine cõdemnat, vicz furti, homicidij ⁊c. Quãdoq̃ ex genere pe ne ⁊ delicti declarati per sententiaz vt cum quis fustibus cedit Quandoq̃ genere fa cti vt exercẽs improbũ fenus siue vsuras. Hec notant. iij. q. vij. in. §. porro. Ab oĩbꝫ his liberat Maria. Primo ab infamia iu ris quia sententiã iudicis mutat. Deꝰ em̃ qui est iudex viuoꝝ et mortuoꝝ quãdo ali quis peccat mortaliter: tũc fert sup eũ sen tentiã dãnationis ⁊ mortis eterne, sed vir go beata mutat hanc orando. Et hoc ẽ be ne figuratũ. j. Regũ. xv. q̃ cum Nabal of fendisset Dauid regem fecit sup eũ senten tiã mortis cũ iuramẽto, q̃ audito venit vxor sua Abigail prudens ⁊ pcidens ad pedes eius ⁊ hãc sententiam mutauit ⁊ reddidit ei grãm suaz. Per nabal q̃libet pctõr signat⁹ q̃ cũ offendit Dauid, id est xp̃m: statiz dat sup eũ sententiã dãnatõis, sed Abigail id est virgo btã hoc audiens accedit ad chri stum ⁊ oratõe sua reuocat sententiã ab ore christi, ⁊ sic pctõri reddit grãm. Exẽplũ de muliere q̃ ꝺceptũ ex filio puerũ interfecit. Vide in speclo vbi s. c. xcij. Tercia est in famia canonica. ⁊ hec irrogat ex quolibet pctõ mortali ⁊ abolet per penitentiã, vt in c. illi qui. vj. q. j. ⁊ per intercessionem virgi nis Marie. Qõlibet em̃ pctm̃ mortale cũ infamia excludit peccatorem a ꝑsentia dei Sed virgo Maria accessũ parat pctõri-

De presentatione b. marie in tēplū

qui eā totiens offendit quō auderet accedere ad deum nisi ipsa ducatum p̄beret q̄ mater eius est. Bern. Securum habes o homo accessum ad deū vbi matrē habes ante filiū, mater ostēdit filio pectus et vbera. filius patri latus t vulnera. Et ideo dicit aplus ad Heb. iiij. Accedamus cum fiducia ad thronū glorie. Ipsa eā est thronus christi in quo q̄uit nouez mēsibz. ipa est thronus quē vidit Johānes in apocalipsi de quo exiuit fluuius id est gra t transit p̄ medīū ciuitatis id est christianitatis. O quot peccatores ipsa adduxit et viaz fecit ad christū. Item q̄dlibet petīm mortale cum infamia facit pctōrem inimicum dei. sed Maria pctōres deo reconciliat. vñ dic Bern. Tu mater es misericordie. tu es mr iudicis eterni. t etiam mater dei t homis. tu mater vtriusq̄ discordiā inter eos sustinere nō potes. Hic exemplū de iuuene illo q̄ abnegato christo: matrē eius noluit abnegare. Vide in speculo vbi supra. c. v. Secundo in verbis p̄missis beata ẏgo p̄mittit sibi deuotis declinatōnem iniquitatis. cū dicit. Et qui dpauit in me nō peccabūt

Ratio. quia virgo Maria oībus hominibz cuiuscūq̄z status formā viuendi tribuit. et ergo q̄cūq̄z operant p̄m illā nō peccabunt. Nam oēs homies aut sunt in p̄speritate. aut in aduersitate. aut in medio cōstituti. Primo illis qui sunt in p̄speritate t qui p̄eminent alīs in donis tēporalibus vel naturalibz vel spūalibus dat exēplum humilitatis. Nam in die annunciationis p̄ponit oīnibus creaturis. quia regina celi t mater dei effecta est. Ipsa autē se humiliās dixit ad angelum. Ecce ancilla dñi rē. Q̄ aūt necesse sit humilitatē in p̄speritate seruare: ostendit Augustī. dicens. Humilitatis sectatores t p̄seruatores maxime eos cōuenit esse q̄ in aliquo dono ceteris p̄eminent. Unde humiliare nos debem⁹ cū deus sua dona siue tpalia siue spiritualia tribuit. siue etiam cum ad dignitates p̄moti sum⁹. Unde Bern. sup missus est. Nō magnū est esse humilē in abiectione. Magna p̄orsus t rara virtus humilitas honorata. Secōo illis homibz q̄ p̄mūtur tribulatōibz dat exemplū et formā patiendi. Et hoc in tēpore t in die passionis christi qñ plus q̄z martir effecta est. q̄ habuit grauius martiriū. eo q̄ eius martiriū nō fuit in carne sed in mēte. Alū Hieroni. Alii sancti passi sunt p̄ christo i carne. Beata aūt virgo in illa pte passa est q̄ impassibilis t imortalis habet. hoc est in ania vl in mēte. Et Idcirco veruz fateor plusq̄z martir fuerit q̄a atroci⁹ passa est dum tpe passionis christi gladium in anima sua sustinuit. quia gladius doloris causabat primo ex eo q̄ ipsa p̄sens erat t vidit filiū suum pati penā ignominiosissimā. id ē penā latronū. penā dolorosam. q̄ in neruis. mēbris. manibz t pedibz clauis p̄forati t per totum corpus vulnerati. penam diurnaz quia ab hora noctis t p̄ totam noctem vsq̄z ad horam nonam diei in qua expirauit In supplicijs t doloribz sp fuit. t penā iniustā q̄ petīm nō fecit sustinuit. mirum eā dolet mr q̄ñ audit filiū morte horribili necatū. marie aūt dolet cum añ oculos suos videt filiū vulnerari t occidi. Quāto ergo dolore btā virgo cruciabat q̄ñ filiū suū videbat mortuū et ip̄m morte horribili necatū. Et hec oia fieri añ cōspectū suuz. Item erat impotēs ad iuuādū. Magna etē ē p̄solatio mri q̄ñ assistit filio morieti. et p̄t sibi in alīq̄ subuenire. Hec aūt filiū morietez in nullo potuit adiuuare. Audiebat ipsum sitire t nō poterat ei potum porrigere videbat corpus ei⁹ plenuz vulneribz t nō poterat alligare. videbat corpus ei⁹ cruentatū t nō poterat lintheo abstergere. videbat caput eius nō habere reclinatoriū nec illi poterat exhibere fulcimentū. videbat t illū nostras deflentē miserias: nec se tñ posse lacrimas abstergere ab oculis. videbat ip̄m expirare t nō poterat ip̄m osculari et amplexari. Itez erat destituta oi humano auxilio. Nam apostoli fugerant a christo sic q̄ non habuit auxiliantem nec consiliantem Unde Damascenus. Ipsa btā virgo dolores q̄s effugit pariens hos in christi passione sustinuit. In omnibz tamē his tribulationibus semp patientiā seruauit. nec aliquod signū odij t impatientie ostēdit: dans in hoc formam operādi his qui sunt in statu tribulationis qui sic operando nō peccabunt. Tercio illis qui in medio sunt constituti dat exemplum operandi et tempus vtiliter expendēdi. Nam ipsa sp tēpus vtiliter expendit et nūq̄z ociosa

fuit. Prouerbioꝝ vlt. Panem ociosa non comedit. Sic et exẽplo Marie debemus opari bonum Unde Joh. ix. Operamini dum dies est. venit enim nox in q̃ nemo operari potest. Nam inter omnia que deꝰ nobis administrat in p̃senti nihil est nobiliꝰ z vtilius q̃ tẽpus gratie. Berñ. Nihil p̃ciosius tpe: ergo studiose seruandũ. omne enim tẽpus nobis impensum: a nobis exigetur q̃liter sit expensum. Unde in his punctis iã dictis debemꝰ opando imitari beatam virginẽ. z sic faciẽdo nõ peccabimus. Prouer. viij. Beati q̃ custodiũt vias meas. Tertio in verbis p̃missis btã virgo p̃mittit sibi deuotis adeptionẽ eterne hereditatis. cum dicit. Qui me elucidãt vitam eternã habebũt. De hoc mẽbro vide in sermonibꝫ de beata virgine supra.

Sequit de sctã Katherina sermo. CIIII

Domine deus

O meus exaltasti sup terraz habitationẽ meã. Eccl. vlti. Cõmẽtaꝝ de impssionibꝫ aerꝫ dicit. Nubes alte nõ pluunt sed deprẽsse. Sic spũaliꝫ mentes supbe nõ habent pluuiam gratie. sed mẽtes deprẽsse p hũilitatez. Jaco. iiij. Deus supbis resistit: hũilibꝫ aũt dat gram. Nam ſm Hiero. Nulli licet veniã sperare sine hũilitate. De quo Origenes. Si humilis nõ fueris gratiã spũssancti nõ habebis. Ideo ꝛ Judith. ix. Supbi nõ placuerunt tibi ab initio p̃propterea docuit Thobias filiũ suum. c. iij. Supbiã nunq̃ in tuo sensu. in tuo verbo dñari p̃mittas. Ideo Augꝰ. Si vis cape altitudinẽ: recipe prĩ eius hũilitatẽ. Quare dicit saluatoꝝ Lu. xviij. Quis q̃ se hũiliat exaltabiꝫ. p̃rout fecit sctã Katherina cuiꝰ hodie festũ celebramus. q̃ valde humilis fuit ideo meruit exaltari. put ipsa dicit in ꝓbis thematꝫ. Dñe deꝰ ꝛc. Que q̃dẽ verba adaptanꝫ beate katherine q̃ post btissimã virginẽ Mariã sup oẽs alias virgines super terrã exaltata est in triplici statu scz in vita in morte. z post mortẽ. ¶ In vita tria p fectissima dona habuit. vicz castitatẽ i corpore. sanctimoniã in mẽte z aniã. et doctrinam in ope. p̃primo in castitate exaltata est sup terrã merito virginitatis. Virginitas enim. pter q̃nq̃ valõ est cõmẽdabilis z deo amabilis. p̃primo q̃a a deo mirabiliter et ab omnibus honorat. A deo qui de virgine nasci voluit. Ab angelo q̃ se Apoc. xix. a Johãne ꝓgie adorari nõ pmisit. A christianis vt patet. Etiã a gentibꝫ. Ut Hieronimꝰ ꝓtra Jouinianũ. Romanꝰ plus i quãto honore virgines sp habuerit hinc apparet q̃ cõsules et imperatores curribꝫ triumphãtes z oĩs dignitatis gradus eis de via cedere solitus est. ¶ Secũdo deꝰ virginitatẽ in castitatis gradus exaltat z nobilitat vicz respectu matrimonij z viduitatis. Unde Hiero. i epla ad victoriã Locũ habet virginitas. castitas et ꝯiugalitas. vt sit virginitas aurũ. castitas argentũ. cõiugalitas paupertas. vt sit virginitas par. castitas redẽptio. cõiugalitas captiuitas. vt sit virginitas patria. castitas portus. cõiugalitas pelagꝰ. vt sit virginitas rex. castitas regina. ꝯiugalitas ancilla. Hec ibi. Et addi potest vt sit virginitas flos. castitas ramus. z cõiugalitas stipes. Tertio deꝰ virginitatẽ multũ ornat z decorat. In cuius signũ Apoc. xij. dicit q̃ signũ magnũ apparuit in celo. mulier amicta sole. ecce ornatus corpis. Et luna sub pedibꝫ eiꝰ. ecce ornatꝰ scabelli pedũ eius. Et in capite eiꝰ corona duodecim stellaꝝ. ecce ornatꝰ capitis. Et in vtero habẽs. ecce christus in mẽte virginũ. Quarto deus virginitatẽ multum zelat z vindicat eã impugnãtes. ¶

Quod ostendit Hieronimꝰ in epla ad Aletam narrãs terribile exẽplũ. p̃tetxata inqt nobilissima q̃ndam z christianissima femina iubẽte viro Demecio q̃ patruus Eustochij ꝓginis fuit habitũ ei⁹ z cultũ mutauit et neglectũ crimẽ mũdano more texuit vincere cupiẽs z virginis ꝓpositũ z matris desiderium. Et ecce sibi tandem nocte cernit in somnis veniſſe angelũ terribili facie minantem penas: et hec verba frangentẽ Tu ausa es viri imperium preferre christo. et caput virginis dei tuis sacrilegis manibus contrectare: que iã nũc arescunt vt sentias excruciata qõ feceris et finito mense primo ad inferna ducaris. si aũt pseuerauerꝫ in scelere: z marito similiter orbaberis z filijs. omnia p ordinẽ expleta sunt z seram misere penitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscit christꝰ in violatoꝝibus templi sui. Hec Hieroni.

Quinto deus virgines multū ꝓmiat, qz semen verbi dei in eis affert fructum centesimū, vt tāgit Math. xiij. ¶ Beata autē katherina post virginē Mariā sup alias in virgitate est exaltata ꝓpter ānqz q̄ habuit. Iuuentutē, pulcritudinē, diuitias, z libertatē siue nobilitatē, q̄ quatuoz vicz mūdi currus multas trahūt ad ifernū. Quintum etiā habuit vicz cōstantiā in sollicitatione ad pctm̄ qđ est velut auriga mūdialis currus, ꝑdicta em̄ ānqz donū ꝓbāt virginitatis. Primo habuit iuuentutez, quia erat decemocto annoz. Iuuēt⁹ aūt ē multis causa lasciuie. Ideo aplūs ū, ad Thimo. ū, Iuuenilia desideria fuge. Ista autē iuuētus btē katherine nocere nō potuit qz cozdis grauitate z maturitate eaz supauit. Secūdo habuit pulcritudinē, qz de ea legit q⁹ fuit īcredibilis pulcritudinis et oīm oculis admirabilis. Pulcritudo ꝛo habē ti iterdū z alīs est occasio mali. Ūñ Prouerb. xj. ¶ Circulus aure⁹ in naribus suis mulier pulcra z fatua. Hec pulcritudo katherine nocere non potuit, qz de interiozi pulcritudine magꝭ curauit, ſm illud ps. Omnis gl̄ia eius filie regis ab intus zc, quā admirat Sap. ūij. O q̄ pulcra est casta generatio zc. Tertio habuit rerū abundantiā eo q⁹ pr̄i suo q̄ rex fuit in diuitijs magnis successit. Diuitie em̄ suffocāt sicut spine verbum dei. Math. xiij, sed he sibi nō nocuerunt, qz in abūdantia rerū seruauit paupertatē z carentiā deliciaz. Quarto habuit libertatē et nobilitatē, quia filia regis z suoꝝ dña. Libertas em̄ est multoꝝ occasio malorū. Ūñ Eccī. ix. Ne des potestatem mulieri anīe tue: ne ingrediat in ꝑtute tua et ꝓfundat. Ista katherine nocere nō potuerūt quia habuit dei timorē. Quinto habuit z passa est multiplicē sollicitationē in muneribus, in scīētificis ꝑsuasionib⁹ et terroribus, sed domus ist⁹ virginis his allisa nō cecidit, qz de ea verificabat illud Math. vij, Oīnis q̄ audit verba hec z facit ea assimilabit viro q̄ edificauit domū suam supra petrā id est xp̄m, z descēdit pluuia scilicet terrenaz ꝓmissionū z venerūt flumina minarū sub tormētis z flauerūt vēti scz scientificaz ꝑsuasionū z irruerūt in domū illā z nō cecidit, fūdata em̄ erat supra firmā petrā zc. Primo in muneribus, quia tria ꝓmissa sunt sibi que mulieres multum appetunt vt cōsensum impatoꝛi ꝑberet. Primo sibi ꝓmisit tirannus diuitiaz copiā. Secundo dignitatē magnā: vt secūda esset in palacio impatoꝛis. Tertio gloriā immensam adeo vt z statuam in foro ꝓmitteret ei erigere z eam adoꝛari, sed talia ꝓmissa sibi nō nocuerūt, ꝙa caduca oīnia sprezit, vñ ait, Desine talia dicere q̄ nefas est cogitare. Secūdo sollicitata est scientificis ꝑsuasionib⁹ cum ānquaginta rhetoꝛes eloquētissimi eā decipe nō potuerūt, sed ipsa eos cōuertit. Tertio sollicitata fuit terroꝛib⁹ ꝓpter quos multi male faciunt, sicut Dañ. xiij, Sic faciebatis filiabus israel, z ille timētes loquebant vobis. Sed hec katherine nō nocuerunt, quia moꝛi ꝓ christo nō timuit. Secūdo habuit in vita btā katherina q̄ ad mentē sciētiā admirabilē in qua excellit alias virgines. ¶ Est aūt triplex sapiētia, Quedā diuina, que ꝓsistit in tribus, vicz in vera dei ꝓgnitōe, Aug. Infelix ille q̄ omnia alia scit, te aūt nescit. In ꝓceptoꝛ obseruatōe, Aug⁹, Sapiētia dei est nō eloq̄a dei scire, sed ſm eloq̄a dei viuere. In primoꝛ dilectōe, Aug. Ille tenet qđ latet et qđ patz in diuinis sermonib⁹ q̄ charitatē seruat in moꝛib⁹. Hāc sapientiaz btā katherina habuit, qz vnum deū verū cognouit, ei⁹ mādata z ꝓsilia seruauit z vsqz ad mortē primū dilexit. Alia est sapientia media seu mūdana, z diuiditur in tres partes. In ethicā q̄ docet moꝛes seruare. In ẏconomicā q̄ docet domū et familiam regere. Et in politicā: que docet vrbes poteter gubernare. Primā habuit btā katherina, qz se oīm virtutū varietate decoꝛauit. Secundā, qz palaciū z familiaz sapienter gubnauit. Terciā q̄ regnū ipa regia prudenter rexit. Tertia sapientia est infima q̄ ſm Jaco. iij. c. in tres diuidit. In terrenaz que cōsistit in cupiditate. In animalem q̄ ꝓsistit in expletōe voluptatis. In diabolicā que consistit in appetitu laudis et honoris. Sed b. katherina primā ꝓtēpsit, quia oīa terrena vilipendit. Secundā despexit quia oēs voluptates abdicauit in virginitate. Tertiā abhoꝛruit q̄ honoꝛes mundi refutauit hūilitate. Tertio habuit beata katherīa in ꝑsenti vita doctrinā fructuosissimaz in ope vicz p̄dicationis in q̄ sup

alias exaltata est. ¶ Quãuis em̃ apostolus regulariter dicat, ſ, Lor, xliij. Mulieres in ecclesijs taceãt, id ē nō p̃dicēt. Et officiū p̃dicatōis in genere, phibeꝫ oĩb⁹ laicis in c. cū ex iniūcto. de hereticꝭ. Et specialiter, phibeꝫ mulierib⁹ in c. noua. de pen, ꝛ remiſ, tñ dispēſatiue aliq̃ docuerūt ſancte vt Maria magdalena. ꝛ q̃dā alie Hec aūt ſup alias dotata est ī verbo dei. Quia alie ꝓuertebāt hoīes populares ſed illa reginā ꝛ p̃ncipes. vt vxorē Paxentū et p⁹phirū p̃ncipē militū. Alie ꝓuertebāt illiteratos secꝛares. Sed hec q̃nquaginta rhetores ꝛ pḣos. Alie habuerūt ſapiētiā infuſam, ſed ista ꝛ infuſam ꝛ septē liberaliū artiū ſcīam acq̃ſitā. Alie erāt cōtente ſimplici ſermone ꝛ habuerūt ſciētiā. hec aūt etiā eloquētiā ſummā. ¶ Secūdo p̃ncipaliter btā Katherina ſuper oēs exaltata est in morte triplr. In morientiū differētia. in tribulationū cōſolatione, in p̃uilegio⁹ multitudine. Primo in morientiū differentia et martirū. Alie em̃ vnū duo vel tria martirū genera paſſe ſunt, ſed hec q̃nq⁹. Primū q⁹ fuit ſcorpionib⁹ ceſa. Secūm q⁹ fuit ī carcerata obſcuriſſimo carcere, flagellata ꝛ lacerata. Tertiū q⁹ fuit fame vexata. Quartū q⁹ fuit ſup rotas horribiles extēſa. Quintum q⁹ fuit decollata. Sed ſecūdo contra hec quinq⁹ quintuplex habuit adiutoriuꝫ et cōſolationē ab angelis. Primo ꝓtra laceratiōnē fuit ab angelis vncta odoramie Secūdo ꝓtra tetrū carcerē ibidē illumīata marīa celeſti luce. Tertio ꝫ famē fuit celeſti colūba nutrita. Quarto ꝓtra rote ſup positionē fuit p angelū q̃ rotas ꝓfregit liberata. Quinto ꝓtra decapitatōis penam fuit ab angelis in mōtē ſinay ducta. Tercio in eius morte a deo multipl⁹ fuit p̃uilegiata, vt oĩa que deus alijs ſctis ī eoꝛ paſſione ꝓceſſiſſe vidēt pticulariter: iſti virgini cōceſſiſſe videatur vniuerſalr. ¶ Et sunt septē. Primū morientiū ſctō⁹ p̃uilegiū est xp̃i viſitatio, ſicut patet in obitu Johānis euāgeliſte ob p̃uilegium ſpecialis amoꝛis, ſic ꝛ xp̃s ad hui⁹ morte venit, ꝛ illud attestaꝫ b. Katherine amoꝛi. Secundū est celeſtis refectio vt in btā maria magdalena, ſic p colūbā b. katherina nutrita est in carcere, xij. dieb⁹, et illud attestaꝫ conceptui mūdi quē habuit. Tertiū est petitio num exaudītio, vt in petitōne btī Blaſij ꝛ ſctē Margarethe, ſic hec obtinuit in morte vt q̃cūq⁹ ſui memoriā ageret vel in morte ſe ſibi cōmendaret, vel in q̃cunq⁹ alia necessitate eā inuocaret: diuine miſcōie effectū ſentiret, ꝛ vox venit de celo eā exaudītā dicēs vt postulaſſet, ꝛ illud attestaꝫ ſue magne ſanctitati. Quartū est celeſtis porte reseratio vt ſtephano q̃ vidit celos apertos, ſic katherine tā decollande venit vox ō celo, dicēs, Veni electa mea, ecce tibi celi palacia apta ſunt. Et illud attestatur ſue magne p̃fectōni. Quintū est angelo⁹ acceſſio ſicut in btō Martino ꝛ Maria magdalena. Sic etiā hec katherina in vita ab angelis de agone est informata, in morte pr eos vncta, poſt mortē ab eis portata, ꝛ illō meruit ſua caſtitate q̃ est angelorum ſocia. Sextū est lactis emanatio, vt in btō Paulo. Sic katherina p̃cuſſa lac p̃ ſanguīe dedit, ꝛ iſtud attestaꝫ ſue puritati. Septimū est diuīe lucis choruſcatio. ꝛ illō fuit ī morte ſancti Petri ꝛ ſcti Andree. Sic btā Katherina exiſtēte ī carcere magna ibi lux apparuit, ꝛ illud attestaꝫ ſue fame. ¶ Tercio p̃ncipaliter poſt mortē de⁹ hāc virginē ſup alias exaltauit in trib⁹. Primo in hoc q⁹ corp⁹ eius mirabiliter honorauit q̃n ip ſum p angelos ſepeliri fecit. Angeli em̃ p viginti dier⁹ ſpaciū illud deportauerūt in montē ſynai ꝛ illud ibi honorifice ſepelierunt. In q̃ aſſimilaꝫ ſancto Clemēti, cui angeli ſepulcrū fecerunt. Est aūt mons ſynai mons nobilis in q̃ de⁹ ſuā legē dedit moyſi, in q̃ eidē ſicut amic⁹ deus loq̃baꝫ. In q̃ etiā Moyſes q̃draginta dieb⁹ et q̃draginta noctib⁹ ieiunabat. Et talē ſepulturā meruit ſancta katherina ſua ſapiētia. Secundo in hoc q⁹ poſt mortē ex ei⁹ corpe oleū ſacrū ſudauit: valēs ad ſalutē multo⁹, ꝛ q̃ſtū ad hoc ſilis est ſctō Nicolao. Tertio in ꝫ q⁹ triceteno p̃mio ſiue corona decoraꝫ ꝛ coronaꝫ, in q̃ Johāni baptiſte aſſimilaꝫ. Pe q̃ canīt. Serta ter denis ꝛc. Quia ſicut et ille fuit martir doctrix ꝛ ꝫgo Ilī Math. xiij. Semē ſeminatum in terra bona facit fructum, aliud triceſimū, aliud ſexageſimū et aliud cēteſimū. Terra bona faciens fructū bonū triceſimū: ſūt boni cōiugati q̃ cū fide trinitat⁹ decalogū ſeruauerūt, ideo triceſima p̃mia habebūt. Bona terra ſexage

simũ faciẽs sunt boni cõtinentes qui cum sex opibus miscõie christi pcepta custodierũt, ideo septagesima pmia possidebũt. Bona terra faciens fructũ cẽtesimũ sunt virgines: pdicatores: z martires. Et ideo beata Katherina cũ virgo: doctrix: z martir fuerit tricẽtena pmia a deo accepit. qz ille que fuerũt tm̃ virgines tm̃ cẽtena premia habebunt simplicia. Que virgines z martires: habebũt centena duplicia. sed q̃ virgines martires z doctrices: habebũt triplicia cẽtena, sicut fuit btã Katherina. q̃ habet tricentenũ premiũ z tres aureolas. Declara vt scis de aureolis zc.

Sermo alius de sancta katherina. CVwann. xxũ.

O Mnis gloria filie regis ab intus. ps. xliiij. Quãuis hec verba ad literã intelligant̃ de gloria spõse id est ecclie quã habet a christo sponso suo, sicut z tot9 ps. Eructauit cor meũ zc. exponit̃ de nuptijs sponsi et spõse id est xpi z ecclie scz regis et plebis sue saluatoris z saluandor. vt dicit Aug9. tñ nõ incõueniẽter, imo ꝓueniẽtissime recitant̃ ad laudẽ gliose virgis et martiris katherine q̃ est specialis plebecula et spõsa xpi dñi sũmi regis z sponsi sui. Quãuis em̃ btã katherina fuerit filia regis potẽtis terreni vñ cõiter boies solent habere gloriã mũdi siue exteriorẽ. attamẽ bãc mũdi gloriam ipa nõ quesiuit, nõ appetijt, sed magis spreuit, sciens quia talis gl'ia est vana: caduca: z breuis: z trãsitoria, qz hõ qui hodie gloriat̃ et extollit̃ qñq; cras nõ inuenit̃. imo talis gloria nõ soluz est vana et caduca sed z mltum piculosa, qz hãc vt ĩ plurimũ sequit̃ ignominia eterna. Ideo magz appetijt gloriã interiorẽ z occultã que non hoĩbz huius mũdi sed soli deo est cognita qz int9 manet in pura ꝓscia. Propter banc gl'iam btã katherina dicebat̃ filia regis celestis xpi dñi. imo nõ solũ filia sed et sponsa. Ideo de ea recitant̃ verba thematis. Omnis gloria filie regis zc. vbi supra. Pro gratia Aue Maria.

Omnis gloria filie regis ab intus zc. vbi sup. Circa verba thematis duo nobis insinuant̃. videlicet q̃ aliq̃ est gloria exterior. aliq̃ interior. siue aliq̃ est gloria vana. alia cõmẽdabilis et laudãda. Prima est gloria huius mũdi corporalis. quã qui finaliter ꝓpter se appetit: ignominiam z ꝓfusionẽ ppetuã sustinebit. Sm illud Osee. iiij. Gloriã eor in ignominiã cõmutabo. Alia est gl'ia interior spũalis in pura cõscietia. De qua dicit thema. Omnis gloria filie regis ab intus zc. Circa primũ videlicz circa gl'iam exteriorẽ hui9 mũdi siue corpalẽ est notandũ q̃ sm beatum Hieronimũ in quadã epl'a. Gl'ia mũdi inanis siue vana est inordinat9 motus animi q̃ aliq̃s ppriã desiderat excellẽtiã vt alios honore precellat. Hoc aũt valde mltipliciter cõtingit tã de rebz spũalibz q̃s etiam corporalibz siue mũdanis. Aliq̃ em̃ gl'iam q̃runt de sua parẽtela z de generis nobilitate. Alij de diuitijs z potestate. Alij de pulcritudine corpis z sanitate. Alij de, puidẽtia z mor9 honestate. Et sic de alijs multis causis vane gl'ie q̃stum ad res corporales. Alij ꝓo gl'ianť de rebus spũalibz. vtputa de vite bonitate. Alij de elemosina z religione. Alij ꝓo de sciẽtia z alior9 informatiõe Alij de castitate z deuotõne. z sic de alijs. Omnia aũt illor9 gl'ia ẽ vana z caduca. iuxta illud. j. Mach. ij. Gl'ia ei9 stercus z ꝓmis. hodie extollit̃ z cras nõ inuenit̃. Quid em̃ hõ habere põt in hoc mũdo de quo gl'iaz querat: cũ nec ad minutũ sit securus de vita. z si pdit vitã nunq̃d in oĩbz pdit gloriaz mũdi. vticz. Qualẽ ergo gl'iam hõ hr̃e põt de rebz vanis z trãsitorijs. nã si est in abũdãtia. si in diuitijs z ptãte. si in pulcritudie et sanitate zc. hoc totũ habet a deo. tõo dicit apl's. j. ad Cor. iiij. Quid habes q̃ nõ accepisti. Si autez accepisti q̃d gl'iaris q̃si nõ accepis. Nec hõ gl'iari debet in rebus spũalibz. q̃a ỏ talibz dicit saluator Math. vj. Amẽ dico vob̃ receperũt mercedẽ suaz id est gl'iam ab hoĩbz quã querũt. Quãtũ aũt in spũalibz opibus hoiem impugnat vana gl'ia bñ oñdit Augu. in li. de ꝓfectu viciorz dicẽs. Inanis gl'ia dicit, age bonũ q̃ vales, ostẽde bonũ cunctis q̃ agis. vt bon9 a cũctis dicaris. vt sctũs z venerabilis ab oĩbz pdiceris. vt dei elect9 voceris vt nemo te cõtẽnat. nemo te despiciat. sed vniuersi tibi debitũ honorẽ psoluãt. Hec Aug. Et Crisť. sup Math. dicit. Dicebãt apỏ se scz vane gl'iosi, si bñ fecerim9 cũ pauperibz q̃s illud videt, z si viderint nõ mul

ti vident, z si mlti vident, p tpe vident, trā-
sit tps z cū tpe būficij memoria, melⁱ est er
go edificia facere q̄ aspiciāt oēs, nō in hoc
tpe solū sed z in posterū. Dec Criso. Sed
audi q̄d subiūgat. O insipiēs q̄d tibi pro-
dest post mortē ista memoria: si vbi es tor-
q̄ris z vbi nō es laudar̄. q. d. Crisⁱ. Quid
pdest tibi ardere in inferno z ab hoīb⁹ lau
dari in mūdo, certe nihil. sed magis obest,
q̄ ex hac tua pena grauar̄. Talē gl̄iaz mūdi
btā katherina bene hꝫe potuisset. Habuit
cū illa in se de q̄b⁹ hoīes cōiter gloriātur,
vicz nobilitatē, pulcritudinē, diuitias, z ve
stitū pulcr̄ quē habere noluit. Habuit z ī
se sapīaz, eloq̄niā, z audaciā loquēdi. Hz
de oīb⁹ his noluit gl̄iari bñ attēdēs id q̄d
scriptū est Prouerb. xxvij. Ne glorieris in
crastinū ignoras q̄d superuētura pariat di-
es. Et Ecā. xj. In vestitu ne glorier̄ vnq̄
nec in die honoris tui extollaris, q̄m mira
bilia sunt opa altissimi. q. di. Hodie q̄s ele
uat̄ cras deprim̄. Dicam⁹ ergo cū pphēta.
Nō nobis dñe non nobis sed nōi tuo da
gloriā. L Circa secundā ptem de gloria
interiori aduertēdū est q̄ gloria interior ni
hil aliud est nisi puritas sciē, patet ex ver
bis thematis. Omnis gl̄ia filie reg̃ ab int⁹ id
est in sciā, vt dicit glosa. De hac gl̄ia di-
cit Bern̄. in q̄dā epla. Puritat̄ intime bo
no gloriari nō pōt veraciter nisi q̄ extrinse
cus gloriolas pfecte respuerit, nec cū pu-
re valet dei et primi lucra q̄rere q̄ propria nō
ptēpserit. Et hoc est q̄d dicit Crisⁱ. in q̄daz
Omelia. Si gloriari cupis: gl̄iaz despice.
z oīb⁹ eris gl̄iosior. acsi diceret. Si cupis
esse glorios⁹ apud deū despice gloriā mū
di. D Hāc ergo gloriā habuit ipa bea
tissima virgo et martir katherina interiorez
sm triplicē vim aie, scz cōcupiscibilē, rōna
lem, z irascibilē. vñ in concupiscibili habuit
gl̄iam ptinētie virginalis. in rōnali habu-
it gloriā sapie spūalis, z in irascibili habu-
it gloriā patiētie triūphalis. Ecce triplicez
gloriā ab int⁹ in aīa. de pma gloria dr̄ Esa.
xxxv. Gloria libani data est ei. Liban⁹ aūt
interp̄tat̄ cādidus vel dealbat⁹ sive cādor
aut dealbatio, z illud puenit castitati z ma
xime virginali, q̄d enīz cādidius castitate.
Habent aūt virgines duplicē cādorē ppt̄
duplicē ptinentiā, vicz mētis z corpis. Et
hoc bñ innuit Cañ. iij. cū dr̄. Veni de li-
bano sponsa mea veni de libano veni coro-
naberis. Ecce bis ponit libano, propter du
plicē cādorē. Dicit aūt ter veni. q̄a spōsus
xps dñs ter vocat spōsam suā. i. fidelē aīaz
scz in vita, in morte, z post mortem. Venit
ergo pmo spōsa sctā ad xpm dū in hoc mun
do viuēs bona q̄ pōt opar̄. Venit secūdo
q̄n in hora mortis aīa ipsa vicz spōsa a car
ne exuit̄. Venit tertio q̄n in die iudicij fi-
nalis carnē resumit z cū xpo thalamū cele
stē ingredit̄. L Cādor aūt virgineus cā
dori angelor̄ eq̄parat̄, nā et angeli sepe in
cādidis apparuerūt, sm illō Matth. xxviij
Vestimēta ei⁹ candida sicut nix. Sed au-
deo dicere q̄ glorios⁹ior est cādor sive puri
tas virginis q̄z angeli. In virgine enī du-
plex cādor repit̄ vicz carnis z spūs. In an
gelo aūt solus simplex, q̄ angeli nō carnis
sed tm̄ spūs cādorē sive puritatem hūt. in
hoīe etiā gloria illi⁹ cādoris acq̄rit̄ per pu-
gnā, in angelo aūt ē p naturā. maioris aūt
meriti est in carne gloriā cādoris acquire-
re p pugnā q̄z ipsam habere p naturam. vt
dicit Piero. F Ex illis patet quō meri-
to angeli virgib⁹ sunt familiares. exq̄ ipsi
vnico cādore vestiti sunt z pgines duplici
Hinc est q̄ btā katherina cādidissima pu
gnatura cū oratoribus ab angelo est pforta-
ta. Itē ab angelo ī carcere est visitata. Itē
a rotaz tormētis ab angelo ē liberata. Itē
in mōte sinay ab angelis sepulta sive col-
locata. Secūdo btā Katherina in vi sive
potētia rōnali habuit gl̄iaz sapie spūalis.
De q̄ scriptū est Prouer. iij. Gloriā sapien
tes possidebūt. Sed heu q̄dā sapiētes nō
gloriā sed tumeliā possidebūt. De q̄b⁹ dr̄
Piere. iij. Sapiētes sunt vt faciant mala
bñ aūt facere nescierūt. Horū sapia nō est
spūalis. sed sicut dr̄ Jaco. iij. terrena. aīa-
lis. diabolica. Terrena est et iō nō intelli-
gūt q̄ntū ptēnēda sint tpalia, sz magis ea p
suas fallacias acq̄rūt. Aīalis est. z iō nō sa
piūt q̄ntū appetēda sint celestia. nam gust⁹
eor̄ est infect⁹ p terrenor̄ amorē. et iō spiri
tualia z celestia eis nō sapiūt. Tercio ē di-
abolica. z iō nō puidēt q̄ntū timēda sint in
fernalia. Cōtra hāc triplicē sapiaz: imo ve
ri⁹ fatuitatē ait Bern̄. O vtinā sapes que
dei sunt, intelligeres q̄ mūdi sunt. t. puide
res q̄ inferni sūt: pfecto iferna horresceres
supna appeteres, z q̄ ad manū sūt ptēneres

Qui sic sapiūt.q̄ sic ꝓuidēt.q̄ sic intelligūt vere sapientes sunt. Sapientes vtiq; non vt faciāt sed fugiāt mala.ꝑm illō Prouer. xviij. Sapiēs timet z declinat a malo. Tales sapientes gl̄iam possidebūt vbi supra. Ex his patet quāta fuerit gloria sapiētissime katherine q̄ quinq̄gita oratoribꝫ reputatis sapiētissimis sapiētioꝝ fuit. Tertio beata katherina in vi irascibili habuit gl̄iaz patiētie triūphalis.id est gloriam martyꝝ. De hac gl̄ia scriptuz est Eccl. xxiij. Gloria magna est seq̄ dñm.seq̄ vtiq; ꝑ viā passionis ꝑ quaz ipse ꝑcessit.ꝑm illud.j. Petri.ij. Christus passus est.p nobis vobis relinquēs exēplū vt sequmini vestigia ei⁹, sic seq̄ dñm vtiq; magna est gl̄ia qz imēsa.imo tāta est i celo q̄ paz. est q̄q̄d.p ipsa patimur in mūdo,vt ait aplus ad Rom. viij. Non sunt ꝯdigne passiones hui⁹tpis ad futurā gl̄iam q̄ reuelabit in nobis zc. Neq; etiaz ꝯdigne sunt passiōes ad ꝑteritā culpā q̄ remittit neq; ad ꝑsentē cōsolationē q̄ imittit neq; ad futurā gloriaz q̄ ꝑmittit. Si ḡ seq̄ terreat te gl̄ia alliciat te.si seq̄ris ꝑ passiōez in mūdo vt dē gloria cōsolationem habes in deo,hoc est qđ saluator ait Math. xvj. Qui vult post me id est ad meā gl̄iam gue nire abneget semetipm z tollat crucē suam et sequat me. Vbi dic̄ Crisp. Tu ꝑpēde q̄modo nullo pacto cogit oratio, nō em̄ dixit oportere discipl'os pati.sed q̄d. Si q̄s ait post me venire vult,nō impello,nō vrgeo,sed liberā singl'oꝝ volūtatē efficiēs dico Si q̄s vult. Non em̄ ad afflictōnes et onera nec ad supplicia et penas vt cogere nihil op⁹ sit,sed ad ineffabilia bona cōuoco,q̄z ea natura est scz ea attingere ꝑ crucē z tribulationem.q̄si diceret saluator ꝑm Crisp. Si nō putatis vob cōmodū esse qđ dixi:nec ad sil'ia vos arceo,sed eos dumtaxat voco q̄ me seq̄ volūt. Ex ꝑdictis patet q̄ btā katherina cōsecuta est triplicē gl̄iaz interiorē vicz gloriā cādoris in vi ꝯcupiscibili,gl̄iam sapie spūalis in rōnali, z gl̄iam patiētie triūphalis in irascibili. Huic aūt triplici gl̄ie in btā katherina correspondet triplex aureola z tria ꝑuilegia. Primo glorie cādoris siue puritatis virginalis correspōdet aureola virginū. Secūdo gl̄ie sapiētie spūalis correspōdet aureola doctorū siue ꝑfessoꝝ. Tertio gl̄ie patiētie triumphalis correspōdet aureola martyꝝ. ℣. Secōm hanc etiā triplicē gl̄iam p̄dictā habet tria ꝑuilegia q̄bꝫ in morte ipsa honorata fuit. Primū est q̄ lac ꝑ sanguīe fudit, z hoc ꝑtinet ad gl̄iam ꝑmanentie. Secūdū q̄ in mōte sinay vbi sapia data est id ē ꝑcepta diuia sepulta est ꝑ angelos. et h̄ ꝑtinet ad gl̄iam sapiētie spūalis q̄ in deū tēdit: ex q̄ oīs sapia ꝑfluit. Tertiū q̄ oleū de corpe ei⁹ fluit z hoc ꝑtinet ad gl̄iaz patiētie. Dic̄ em̄ oleū vulnera linit z sanat:ita patientia aduersa nulla repellit, sed q̄dā pietate q̄ ꝑ oleū designat cūcta aduersantia deuincit. Hec ō scdo vicz gloria interiori. ℣. Dubitat circa ꝑdicta an xps dñs sponsaz suā btām katherinā dotauerit aliq̄bꝫ specialibus ꝑuilegijs ex q̄bꝫ ei⁹ gl̄ia singulariter possit cognosci. Rñdet ad hāc dubitatōez q̄ sic. Vñ xps dñs btām katherinā honorauit singularibꝫ ꝑuilegijs in vita,singularibꝫ in morte. z singularissimis post mortē. Prio in vita specialr eā ꝑuilegiauit q̄z ipsam sup oēs ꝙgines post btām ꝙginē videt adamasse. Qđ patz ex eo, q̄z multis gratijs z donis eā ꝑuenit. Dedit em̄ sibi virginitatē seruare qđ est q̄ddā donū angelicū, vt patet supra. Qđ aūt virgitas sit q̄ddam angelicū patet ex verbis saluatoris Lu. ij. Vñ cū saducei interrogassent, Si q̄s plures vxores habuisset vl vna plures viros cū q̄ resurgeret. Rñdit dñs. Filij hui⁹ seculi nubunt z tradunt ad nuptias. Illi ꝙo q̄ digni habent seculo illo.s.futuro neq; nubunt neq; ducunt vxores neq; vltra mori poterūt.eīles em̄ angelis sunt. Ex q̄ patet q̄ q̄ hic nō nubunt z seruāt virginitatē suam angelis assimilant. Hoc aūt donū virginitatis excellēti⁹ alijs habuit btā katherina,sicut patet in ei⁹ legēda. Hā valō difficulter seruat castitas in magnis diuitijs, nobilitate z libertate,in q̄bꝫ tñ btā katherina virginitatē suā custodiuit.qz nobilis fuit,filia regis,potēs in diuitijs: q̄a paterna bona sibi erāt relicta z tota libera:a nemie regebat neq; cogebat.z nihilomin⁹ virginitatē suā deo custodiuit,imo nec maxēn⁹ eā supare potuit maxis ꝑmissiōibꝫ,qz ea secundā post reginā exaltare voluit z imaginē suā fabricari,z ad honorē illi⁹ in medio ciuitatis collocare.et eā a cūctis velut deā adorari.imo nec maxis tormētis eā vince

re potuit q̃n sp̃ ꝓstãs in suo ꝓposito ꝑginitatẽ cõseruaret. Sciuit nanq; deo ⁊ angelis summe placere virginitatẽ. Et q; deus de virgie nasci voluit. ⁊ hãc in passiõe virgini cõmẽdauit. Quãtuz aũt ipsa virgitas deo placeat audistis sup̃ in pte de gl̃ia cõtinẽtie. Sed q; sepi⁹ magis monẽt exẽpla q̃z verba. Audiatis vnũ mirabile exẽpluz de q̃dã virgine q̃d recitat Ambro. li. vj. de virginitate dicẽs in sentẽtia. ¶ Erat q̃dam virgo Anthiochie fugiẽs publicos viroꝝ aspect⁹. sed q̃nto magis viroꝝ vitabat oculos tãto ampli⁹ incẽdebat impudicos. Pulcritudo eñ audita nõ visa plus desiderat. itaq; ꝑgo tãto magis cupiebat. sed sctã virgo vt sinẽ daret integritatem pudoris professa: sic restrinxit improboꝝ facies vt iã nõ amaret sed ꝓderet. Duplex ẽ certamẽ puella ꝓfitebat vicz se seruaturã virginitatẽ ⁊ christianaz. nõ timida morte sed poti⁹ expectãs mortẽ. Cũ aũt improbi viderũt cõstantiã virgis in fide xp̃i et castitate ceperũt cogitare quõ ꝓpter amoꝛẽ castitatis religionẽ christianã tollerẽt. q̃ ablata tandẽ ⁊ virginitatẽ auferre possent dicentes q; aut dñs sacrificaret aut lupanar intraret. Audiens hec virgo intra se cogitauit. q̃d faciã hodie: aut martir aut ꝑgo altera a me inuidet coꝛona scz virginitatis. sed nec virginitat⁹ nomẽ agnoscit vbi virginitatis auctoꝛ negat. nã q̃liter ꝑgo suz si adulterã colã scz deã. si adultez diligo. tolerabili⁹ est mẽtẽ hr̃e virginẽ q̃z carnẽ. vtrũ q̃z bonũ si haberi põt. si non vtrũq; saltem deo mẽte sim casta. ⁊ si nõ possum hr̃e coꝛpus castũ siue intactũ. q. d. si nõ valeo hr̃e castitatẽ mẽtis ⁊ coꝛpis. attamẽ vnũ seruare possum. scz mẽtẽ impollutam. si nõ dedero volũtatẽ ad polluendũ coꝛp⁹. Et vltra apud se ait. Raab meretrix fuit sed postq̃z deo credidit salutez inuenit. Et Judith vt adultero Holoferni placeret se oꝛnauit. et tñ nemo eã adulteraz iudicauit: eo q; fecit religionis amoꝛe siue ex fide. Si ẽ illa ꝓ castitatẽ seruauit ⁊ patriã: forte ⁊ ego dante deo seruãdo fidẽ: seruabo castitatẽ. Talib⁹ itaq; anĩata exẽplis simꝫ ꝑba dñi mẽte habuit q̃b ait. Quicũq; ꝓdiderit aĩam suã ꝓpter me: inueniet eã. Audite ẽ virgies mirabile. ducit virgo dei ad lupanar: tũc magn⁹ fact⁹ est ꝯcursus petulãtiũ. claudit intra lupanar virgo. sed extra certat̃ sing̃uli q̃ primus eã inuadat. At illa manib⁹ i cẽlũ leuatis ait. Xp̃iste domuisti virgini feros leones: potes etiã domare feras hoĩni mẽtes. iudeis vnda se suspẽdit nõ natura sed tua miscõia. Susanna ad suppliciũ gẽ nuflexit ⁊ adulteris triũphauit. Judicat̃ ⁊ nũc nomẽ tuũ vt q̃ ad locũ adulterij veni virgo discedã. Cõpleta ergo oꝛõne ecce miles terribilis irrupit quez virgo timuit. Sed non immemoꝛ lectionis. Daniel inquit Susannã a supplicio liberauit. possz et in hoc lupi habitu ouis latere. habet et xp̃s milites suos ⁊c. Ibi subiungit Amb. O virgo fides tua te saluam fecit. Tũc ait ad eam miles. Ne paueas soꝛoꝛ veni tanq̃z frater saluare aĩam tuã: nõ ꝓdere. serua me vt tu seruaris. q̃si adulter ingressus sum si vis martir egrediar: vestimenta mutem⁹ cõueniũt mihi tua ⁊ tibi mea. sz vtraq; xp̃o tua vest⁹ me vez militẽ ⁊ mea te virginẽ faciẽt. sume habitũ q̃ abscõdat feminã ⁊ trade mihi q̃ ꝓsecret martirẽ. sume p̃cũ q̃ tegat crines ⁊ abscõdat os. Solent eñ erubescere q̃ lupanar intrãt: ⁊ ne respicies retro cũ egressa fueris: memoꝛ vxoris Loth. Egredit̃ ẽ virgo de lupanari. ⁊ statiz alter ingredit̃ ad mechãdũ cum ea. nõ eñ nouerũt eã exeũtẽ. Cũ aũt ille intrasset ait. Quid est h̃. Puella ingressa est: vir videt̃. Ecce ñ fabulosũ istud: cerua ꝑ virgie. Audiui etiã ⁊ nõ credidi q; xp̃s aquam i vinũ quertit: forte ⁊ iã sic sexũ mutauit. Recedam⁹ hinc dũ adhuc sumus q̃ fuim⁹. nunq̃d et ego mutat⁹ sũ q̃ aliud cerno q̃z credo. Ad lupanar veni cerno vadimoniũ. i. pign⁹ vel fideiussoꝛẽ. acsi diceret. video vix ꝑ virgie ⁊ ego mutat⁹ exeo. Adulter eñ intraui ⁊ pudic⁹ exeo. Hz q̃d factũ est. certe dãnat̃ miles ꝑ virgie ⁊ ad supplicia ducit̃. Ita de lupanari dic̃ Amb. Nõ solũ virgo sz et martires exierũt. Cũ aũt videret puella militẽ ducere ad locũ supplicij venit ⁊ ipa. ⁊ sic sil' certabãt ꝓ morte. Cũ autẽ miles diceret ego sũ iussus occidi. te absoluit sentẽtia q̃n me tenuit. At illa clamare cepit. Nõ ego te vadẽ mortis elegi sz põdã pudoris optaui. si pudoꝛ q̃rit̃. i. castitas virgitat̃: manet sexus. si sanguis exposcit̃ fideiussoꝛẽ nõ desidero. Acsi diceret. Ad custodiã virginitatis mee te loco mei posui. non aũt vt ꝑ me

morte subires quam ego libēter sustineo. ego obprobriū declinaui nō martiriū. ve-stē: nō fidem xpi mutaui, qō si mihi pripis morte: nō redemisti me, sz circūuenisti. Ca ue qso nō ptendas ne ptradicere audeas. Noli eripe bñficiū qō dedisti. Acsi diceret Si me nō admittes morti: pbabor virginitate quā in me custodisti. Et subiūxit. Possum ambo satisfacere sniē morz si prius me patiar occidi. In te habeant aliaz quā exerceāt penā qz in virginem xpter pudorē. Itaqz gliosior eris si videar de adultera martirē fecisse qz de martire adulteraz reddidisse. Ecce qd factū est, duo contēderūt z ambo vicerūt, nec dimissa est corona sed addita, ipsa principiuz martirio dedit, ipse finē z effectū ꝓsūmauit. Ecce quō de⁹ mirabiliter hāc ꝑginē pseruauit vt simil coronā virginū z martirū attingeret, qō z factū est in katherina. z vltra hāc aureolā ꝓfessoz ipsa est ꝓsecuta, vt s. Dedit em̄ ei dñs specialē progatiuā vt pdicaret in vita, qō fuit ꝓpriū officiuz xpi. Dedit etiā ei in vita magnū donū vt mortez nō timeret. Dedit ei magnā charitatē in ꝓtēplatōe, magnam pulcritudinē, magnā sapiam, z angelicam puritatē vt s. Ecce magna priuilegia Katherine in vita. Scdo xps p ceteris eā priuilegiauit in morte K Patet illō: qz qdā priuilegia de⁹ pluribz sctis in sua morte et passiōe ꝓcessit pticulariter: vni illud, alteri aliō, que oia btē katherine in sua passiōe z morte concessit vniuersaliter. Primū priuilegiū est xpi visitatio. Et istud fuit in b. Johāne euangelista, ad cui⁹ trāsitū xps cū suis discipulis venit. Illud aūt priuilegium b. katherina simil'r inuenit, qz cū esset i carcere: xps cū multitudie angelorz et ꝑginuz ad eā descēdit dicēs. Agnosce filia creatorē tuū, p cui⁹ amore laboriosum subisti cōflictū, ꝓstās esto qz ego tecū sum. Et istud est signū specialis amoris, qz xps Johānē z katherinā specialiter dilexit, ideo circa tēpus morz eoz illos visitauit. Scōm priuilegiū est celestis refectio. Et istud fuit in Maria magdalena q celestibz refectiōibz pascebat. Et in plibz aliis sctis heremitis Istud etiā fuit in b. katherina q licz in carcere fuerit posita vt ibi fame cruciaretur p duodecim dies, tñ de⁹ p colūbaz cibū sibi misit qtidie. Et istō attestat in ea ꝓceptum mūdane dilectōis. Quia em̄ carnales delectatōes cōtēpsit: tō cōsolatōnibz celestibz nutriebat. Unō qz cito filijs israel defecit farina de egypto in deserto: tā cito receperūt māna de celo, simil z ecōtra qz cito i terrā promissiōis intrantes terrenos fructz comederūt: tā cito celestē cibū amiserūt. Vera ciū priuilegiū est petitionuz exaudītio. Et istud fuit in sctō Blasio z sctā Margaretha q in sua passiōe deū rogauerūt, vt qui cūqz in ipsoz nomīe aliqd petierit a deo obtinebit. Intellige dū assūt ꝓditōes ad exaudibilitatē orōnis req̄site, scz pie, p se et pseueranter. Istud etiā priuilegiū fuit in b. katherina: q in sua passiōe deū orauit vt q̄cūqz sui memoriā agerent aut in morte se sibi cōmēdarēt. vel in tribulatōe eā inuocarēt: diuīne miscōie sentirēt effectū. Et facta est vox de celo qz sic fieret vt postulauit. Hoc sp intellige dūmō assunt circūstātie orōis vt s. Hoc aūt in ea attestat magnā sctitatē. Magne em̄ sctitatis est testimoniū qñ qs in suis petitōibz meruit freq̄nter a deo exaudiri. Quartū priuilegiū est celi aptio. Et istud fuit in b. Stephano pthomartire q celos vidit aptos. Hoc aūt sil'r fuit in btā katherina, q cuz decollari debuit vox ad eā facta ē. Veni dilecta mea spōsa mea ecce ianua celi tibi apta ē. Et illō attestat i ea magnā pfectōz. Nā celū special'r tribz apit vicz viris pfectis, martiribz, z nouiter baptisatis. Ipsa aūt fuit valde pfecta z martir in sanguie suo de nouo purificata. Quī tū priuilegiū est angelorz visitatio z ꝓfortatio. Illud etiā fuit in b. Martino ad cui⁹ obitū angeli accesserūt. Ita btē katherine angeli astiterūt z obsequiū pstiterūt in vita, in morte, z post mortē. In vita: dū angelus eā cōfortauit, in ꝓflictu cum oratoribz. in passiōe mortis: dū angeli in carcere plagas suas puxerunt: vidente regina vxore Maxētij cū ingēti claritate z rotas cōfregerūt. Post mortē, qz angeli ei⁹ corp⁹ sepulture tradiderūt in mōte synai plus qz p. xx dietas a loco passiōis. Et illud priuilegiū attestat in ea magnā puritatē virginitatis qz angeli virgines et puri sūt p naturaz, ipsa aūt p gratiam solum. Ideo libēter cū ea angeli morabant. Sextū priuilegiū est lactis emanatio. Istud fuit in beato Paulo in cui⁹ decollatōe vnda lactis emanauit,

Ita ꝛ factū est in beata katherina, que dū decollata fuisset: ꝑ sanguīe lac effluxit. Et hoc in testimoniū sue magne puritatis virginalis vt supꝝ. Septimū est diuine lucis exoꝛtuscatio. Illud fuit in btō petro in cuius martirio maxia lux emicuit ꝛ cū ipa luce eiꝰ aīa in celū ascēdit. Ita ꝛ fuit in beata katherina, qz vt supꝛa dixi dum in tenebꝛoso carcere clausa fuisset: maxia dei claritas resplēduit. Et fuit in testimoniū sue fame ꝛ cōuersatōis. Juxta illud Sapīe. vij. O q̄ pulcra est casta generatio cū claritate, ipsa em̄ instar lucis habuit sublimitatē in sūtu, qz eiꝰ conuersatio sp erat i celo. Rectitudinē in incessu, qz oīa opa sua ad dī gloriā dirigebat. Pulcritudinē in aspectu, ꝙa plures suo exēplo ad dei amoꝛē trahebat. vt oꝛatoꝛes q̄nq̄ginta, pꝛophetiū cū ducētis militibꝫ ꝛ reginā cū mlīb⁹ alijs. ℣ Tercio dñs suā electā spōsam triplici p̄uilegio post mortē honoꝛauit. Pꝛimū, qz eiꝰ coꝛpꝰ mirabilr honoꝛauit, eoq; ipsam vt ꝫ dictū est ꝑ angelos sepelirī fecit. Et nō solū hoc sed in mōte synai sibi sepulcrū fieri fecit angelicis manibꝫ: in q̄ deꝰ legē dedit hūano generi: et cū Moyse famlo suo familiariꝰ locutꝰ fuit tanq̄ amicꝰ amico. Jn q̄ ꝛ moyses q̄draginta dieb⁹ et noctib⁹ ieiunauit: ad designandū q; katherina dei sapientia plena fuit ꝛ deo familiarꝭ extitit, ꝛ q; ab oī amoꝛe mūdi pfecte abstinuit: ita vt vere ꝺ ea dici possit illud Esa. lxj. Erit sepulcꝛ eiꝰ gloꝛiosum. Et in hoc cōcat cū sctō Clemēte, cui etiā angeli in mari sepulcrū marmoreū fecerunt. Pcōo eā pꝛiuilegiauit deus post mortē, qz eiꝰ coꝛpus magno ꝓdigio illustrauit, qz ex ipso resudat sacrū oleuꝫ qđ valet in salutē mltoꝝ. Et q̄tū ad ꝫ sil⁹ fuit btō Nicolao: de cuiꝰ coꝛpe oleuꝫ manat et cūctos lāguidos sanat. Et istud est testimoniū sue magne miscōie, ꝙ oleū em̄ misericoꝛdia designaꝫ. Tertio post mortē p̄uilegiauit eā dñs, qz post aureā tribus aureolis eam decoꝛauit, ita vt ratione virginitatis possideret fructū cēteſimū, similiter rōne martirij cēteſimū, ꝛ rōne ꝓdicatōnis cēteſimū, ſm illud Matth. xiij. Semē cecidit in terrā bonā ꝛ aliud fecit fructū triceſimū ꝛc. Terra bona faciens fructū triceſimū sunt boni cōiugati, q; cū fide trinitatis decalogū seruauerūt ꝛ ideo trigesima pꝛemia habebūt. Bona terra faciens fructuꝫ sexagesimū sunt boni cōtinētes q; cum sex operibus miscōie decē p̄cepta custodierūt ideo sexagesima p̄mia possidebūt. Bona aūt terra faciēs fructū cēteſimū sunt virgines: ꝓdicatoꝛes ꝛ martires. Et rōne illoꝝ beata katherina ꝓsecuta est triccēna pꝛemia. Implozem⁹ ergo dilectissimā spōsaꝫ xp̄i btām katherinā vt sicut in sua passiōe oꝛauit ꝙ fideliꝛ ꝛ deuote eā inuocantib⁹: ita nūc nos eā inuocātes respiciat ꝛ suis p̄cibus nobis veniā pctōꝝ nostroꝝ ꝛ q̄ salutis nr̄e sūt obtineat ꝙ xp̄m dñm nr̄m amē.

De sancta Katherina Sermo. CVI.

wann. xp̄ō.

Multe filie congregauerūt diuitias tu supergressa es vniuersas ꝓuer. vl. Hec verba ꝓnūciat eccl'ia ad laudeꝫ et gloriā sctissime virgis ꝛ martiꝝ katherine cuiꝰ hodie celebꝛat festū eccl'ia ꝙ vniuersū oꝛbē ꝓpter mltas eiꝰ virtutes ꝛ merita q̄b⁹ spōso suo dño nr̄o Jesu xp̄o placuit ꝛ placere studuit. Maꝝ et si oēs sctē virgines xp̄o dño placuerūt suis ꝓtutib⁹ ꝛ meritis Jsta tñ post virginē Mariā supgressa est vniuersas, iuxta thema Multe filie. Jn q̄bus thematis Salomō duo inuit. Pꝛio ꝓtutes ꝛ merita oīm sanctaꝝ virginū cū dicit. Multe filie ꝛc. Secōo excellētiā virgis et martiris btē katherine inter illas, cū dicit Tu supgressa es vniuersas. Ne q̄ singulariter videndū erit. Nemo dubitat q̄n oīm sctāꝝ ꝛginū ꝛ cuiuslibet earuꝫ merita sunt magna q̄b⁹ consecute sunt eterna cū spōso suo xp̄o gaudia. Sed q̄b⁹ modis excellat katherina videbit infra. Et qz sapiēs loq̄tur de diuitijs: diceret q̄s. De q̄b⁹ diuitijs intelligi debēt q̄ba sapiēt̄ in themate. ℣

Ad ꝫ dicēdū est q; triplices sunt diuitie. sc̄z tpales, spūales, et eternales. De pmis diuitijs dicit ꝓpheta in ps. lxj. Diuitie si affluant nolite cor apponere, vbi dicit glo. Diuitias licet hr̄e: sed nō eis inhererc, naz q̄ hō mēte illis inheret tūc ad pctm̄ inducit. ſm illud apli. j. ad Thym. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētatōnez ꝛ in laqueū diaboli ꝛ desideria mlta ꝛ inutilia ꝛ nociua: q̄ mergūt hoīem in interitū ꝛ pditionē. Et subdit. Radix em̄ oīm maloꝝ est

cupiditas. Notāter dicit apl's Qui volūt siue cupiūt diuitias. non dicit: q̄ hūt, qz diuitie haberi pūt sine pctō aut cū pctō. sine pctō: qñ iuste habent. siue possident et ad dei volūtat: dūt bonū. Taliter btā katherina habuit diuitias. Sed cū pctō: qñ inordinato cū affectu habent, sicut dic̄ pphēta vbi s. Diuitie si affluāt nō, vel qñ iniuste acquirunt aut possident, z tertio qñ indebite dispēsant. Secūde sunt spūales diuitie, z ille ꝓsistūt in tribꝰ, scz i meritis: ꝓfectibꝰ: z gratiis. q̄ quāto plura cōparāt tāto ditiores erūt. Tales diuitias habuerūt sctē virgines z excellenter btā katherina: tales z nos cōportare p opa meritoria debemus. Tercūdo tales diuitie cōsistūt in virtutibꝰ: sine q̄bꝰ nulla sunt opera meritoria Nihil enī est nobis meritoriū nisi fuerit virtutibꝰ adornatus. Illas aūt diuitias ex nobis siue a nobis acq̄rere nō possumus et ex ꝓpriis laboribꝰ: nisi de⁹ operet in nobis Tertie diuitie spūales sunt gr̄e, has iteruz nullus lucrari pōt, nisi a largitore gratiaꝝ Vñ fm Bonauē. Gratia est donū dei per quā aīa efficit spōsa xp̄i z filia p̄ris eterni. Et. j. Pe. v. Deꝰ dator oīs gr̄e. Est tñ homo inexcusabilis si gr̄am nō habuerit, q̄a gr̄a gratis data p quā bō est a deo p̄uētꝰ: sp̄ ꝓsto est libere arbitriū excitare et cōmouere. Et huic cōmotōi bō poterit consentire, hoc est poterit facere q̄d in se est, z sic gr̄am gratū facienti a deo recipe. Tertie diuitie sunt eternales. fm illud p̄s. Glia z diuitie in domo ei⁹. De q̄bꝰ dicit apl's ad Ephe. iij. Det vobis dñs diuitias glie sue. Et p. ueꝛb. viij. Mecū sunt diuitie et glia. Et. j. ad Corꝝ. ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit nec i cor hois ascēdit q̄ ꝓparauit deꝰ diligētibꝰ se z̄. Has nūc diuitias possidēt sctē ꝑgines cū xp̄o i celesti p̄ria. Et excellenter b. katherina q̄ supgressa est vniuersas. Nec de ꝑmo. Quātū ad secundū videdū erit de excellētia b. virgis Katherine quō ipa supgrediat vniuersas. B Ꝓro q̄ notandū q̄ btā ꝑgo katherina post ꝑginem Mariā ceteras virgines i tribꝰ est supgressa triplici vicz merito i q̄ singlarissime placuit xp̄o spōso suo, scz merito virginitatis, martirij: z p̄dicatōnis. Ex hoc aūt triplici merito triplex sibi debet aureola. Ꝓrio aureola virginū rōne sue excellētis ꝑginitatis q̄ pluries vt patebit impugnata suā castitatē intactaz seruare voluit soli xp̄o in hoc mūdo tanq̄ singlari z amātissimo sponso De ꝟ legit hīstoria quā etiā refert sanctus Vincēti⁹ ordinis p̄dicatoꝝ in q̄dā sermone de sctā katherina q̄ cū essz magni regis vicz Costi filia: dū esset septē annoꝝ a pre ad scolas ponit, z dū bone indolis esset liberalibꝰ studijs traditꝰ. Mortuo ꝓo patre multi p̄ncipes in cōiugē eā habere affectabāt. Quadā ꝓo vice speculū inspexit et pulcritudinē suam ꝓsiderās dixit intra se. Preter me nunq̄z pulcriorē vidi, nullum g̃ maritū accipiā nisi sit tā pulcer, nobilis et sapiēs sicut ego. Erat aūt q̄dā beremita sapiens iuxta ciuitatē, ad quē xp̄iani iudei et pagani cōfluebāt. Ad hūc katherina veniēs ꝓhabita narrauit. Cui ille Si vis ordinabo tibi virū nobilē: pulcrū et sapiētez cui silis inueniri nō pōt, sz timeo ne te ducat. Cui illa. Rogo attēte vt mihi ostēdas cū vt illuz videā. Cui ille. Expecta me. Et oblata imagie virgis filiū in brachijs habente dixit katherine Ille similis est illi de de q̄ dixi. Cui katherina. Virgo: virū nullū ducā nisi habuero istū. Et sic recedens nocte illa apparuit ei ꝑgo gl'iosa filiū suum bñs in vlnis suis. quē videns katherina dixit virgini. Date mihi hūc iuuenē. Mater filio. Accipies hāc ꝑginē in spōsaz. Et noluit sz magz renuit. Ꝓro q̄ btā katherina ingemuit adeo vt a somno excitaret. Et accedens katherina beremitā singla enarrauit illi. Et ille gauisus valde Katherine dixit. Et filia p̄dixi tibi q̄ te nō duceret qz ei nō placeres, sz scio fontē in q̄ si baptisaberis: ei placebis, z cepit ei p̄dicare de passiōe xp̄i. Tandē baptisata: domum redijt iocunda Eadē ꝓo nocte iteꝝ apparuit ei in somnis ꝑgo gl'iosa cum suo dilecto filio dicens ei. Katherina vis filiū meū in spōsum. Cui illa. Volo dña. Tūc ait mr̄ ad filiū. Vis illā in spōsaz. Et ille. Volo. Et sic eā sibi cū anulo despōsauit. Et tūc mr̄ cū filio disparuit. Excitata katherina anulum in digito inuenit quē in amore xp̄i iugiter portauit. Ecce iā patet quō xp̄s eā specialr in sponsam elegit cui z ipa suā virginitatē intactā seruauit, merito g̃ sibi aureola virginū debet. Rōne secūdi meriti vicz passionis debet sibi secūda aureola vicz martirū: qua

xp̃s eius sponsus eam singulariter coronauit ꝓpter multiplicia (vt patet s̄) tormētoꝝ genera q̄ passa est ꝑ fide et amore spōsi sui xp̃i dn̄i vsq; ad mortē. Tertio rōne meriti p̄dicatiōis debeť sibi tertia aureola seꝯ doctoꝝ q̄ iterum christus eam specialiter coronauit: eo q̄ cum sapientibꝫ scꝫ oratoribꝫ disputauit ꝛ eos deuicit ꝛ ad fidem cōuertit. Q̄ aūt ratione istius triplicis meriti triplex sibi debeat aureola habeť ꝑ magistrū dist. xlviij. q̄rti sententiaꝝ. ꝛ doctores ibidem. ¶ Diceres cur solum sunt tres aureole ꝛ nō plures, ꝛ in quo differt aurea ab aureolis. Ad hoc dicūt breuiter doctores ibidē q̄ aurea est p̄miū essentiale. videlicet gaudiū de deo, et debeť victorie in cōmuni. Et sicut aurea p̄ncipalit̄ est in ania, sic etiam aureola, sed ꝑ redundātiā in corpore erit quedam decentia et fortitudo singularis rep̄sentatiua aureole p̄dicatoꝝ in ore: virginibus in illa parte: martiribus incicatricibꝫ vel alijs partibꝫ corpis ſm genus martirij: vt statiz ex aspectu corporis sciať qualis quisq; martir fuerit virgo vel doctor. Est em̄ aureola p̄miū accidentale essentiali supadditū, et ſm Bonauenturā est q̄dam decor in corpore vel gaudiuz de tali decore ꝛ victoria. et sic totalis aureola est decor in corpore ꝛ gaudium in ania de tali decore ꝛ operibus excellentis victorie pro christo factis quibus sanctus talē decorē ꝛ singulare gaudiū meruit. Aurea autem nihil aliud est q̄ p̄miū essentiale beatoꝝ siue beatitudo essentialē ꝓsistens in clara dei visione ꝛ ꝑfecta cum gaudij fruitione. qō habent beati in deo clare sic viso et amato, per quā beatitudinē rōnalis creatura ꝑfecte cōiungit̄ deo, ꝛ dicit corona p̄ similitudinē. quia meritū quo illud p̄miuz hic meret fit cum quadam pugna. ſm illō Job. vij. Militia est vita hominis super terram, modo victorie debeť corona. Dicit etiā corona ideo quia ꝑ hoc p̄miū fit homo particeps diuinitatis q̄dāmodo, ꝛ sic per hoc fit particeps regie dignitatis. ſm illud Apocal. v. Fecisti nos deo nostro regnum ꝛ sacerdotes. Corona aūt est ꝓpriū signū regie dignitatis, et ideo essentiale p̄miū quo homo sic fit particeps deitatis et q̄dāmodo regie poteſtatis dicit corona Etiā corona significat quandā ꝑfectionez ratione figure siue circularis que est ꝑfectissima figurarū. eo q̄ non habet initiū neq; finem. Et ex hoc etiā ꝓuenit ꝑfectioni beatorum in patria que finem nō habet sicut corona in sui rotunditate. Aureola aūt dicit coronula diminutiue, ꝛ est p̄miū accidentale vt supra. Sunt aūt tres aureole ꝛ nō plures. Pro ideo q̄a solū sunt tres vires anime. scꝫ rationalis cui debeť aureola cōfessoꝝ, cōcupiscibilis: cui debeť aureola virginū. Irascibilis: cui debeť aureola martirū. Secundo ideo quia tres sunt p̄incipales inimici aīe ꝓpter quoꝝ victoriā danť aureole. Pro victoria carnis danť aureola virginuz. Pro victoria demonis aureola ꝓfessoꝝ. Et ꝑ victoria mūdi aureola martiꝝ. De q̄bꝫ in alijs sermonibꝫ meis plura dixi q̄ breuitatis gratia trāseo. Dubitať: exq̄ dictū est q̄ btā katherina triplici merito supgredit omnes alias virgines post virginē Mariā. vicz merito virginitatis, martirij, ꝛ p̄dicatiōis. in q̄bus tā excellit alias virgines merito virginitatis: cū et alie virgines castissime fuerūt vsq; ad finē vite sue amore spōsi sui dn̄i nostri Jesu xp̃i vt barbara, margaretha, dorothea, agnes ꝛc. et mlte alie. Ad ꝟ dicēdū est q̄ btā katherina iuxta thema supergressa est vniuersas alias in diuitijs q̄s acq̄siuit merito ꝟginitatis, ꝑz: q̄ tāto est ꝟginitas maioris meriti q̄nto pl̄a bz trabēta ad incōtinentiam q̄bus resistit. ¶ Et talis fuit virginitas beate katherine. Et hoc ostēdi potest ex quinq; causis, videlicet iuuētute. q̄a erat tūc. xviij. annoꝝ. Pulcritudine, quia erat incredibilis pulcritudis. Abūdantia q̄ successit parētibꝫ i diuitijs. Libertate et securitate q̄ dn̄a suoꝝ remāsit. ꝛ multiplici sollicitatōe siue tētatiōe q̄ mūeribꝫ ꝛ terroribus agitata et pulsata. Pro dixi q̄ iuuētus eā merito trahere debuit ad carnis libidinē. q̄a tunc erat. xviij. annoꝝ q̄n cum cesare ꝛ oratoribꝫ disputauit. Cum iā pater eiꝰ esset defūctus ꝛ mater: ꝛ ipsa sola domi relicta in delicijs. Juuēꝰ aūt multis ē causa lasciuie, ſm illud Eccs. xj. Adolescētia enim ꝛ voluptas vana sunt. sed iuuēnis tus sibi nocere nō potuit. quia cordis maturitatē seruauit. ſm illud Sap. iij. Cani sunt sensus hominis ꝛ etas senectus vita immaculata. et corpus suū castigando in

seruitutē redegit. Exemplo ap'li.j. Cor.ix. Secūdo habuit pulcritudinē, ḋa vt dicit in eius legēda erat īcredibilis pulcritudinis z oīm oculʼ admirabilis videbat. Pulcritudo aūt mirabilis vt frequēti⁹ est causa ruine. Iō statiz post ẓba themat̄ Prouer.vi. sequit. Fallax gra z vana est pulcritudo: mulier timēs deum ipsa laudabitur Et puer.xxj. Circulus aure⁹ in naribz suis mulier pulcra z fatua. Videm⁹ eīm q̄ pulcre maiores hñt tētatōes extraneas q̄z deformes. Pulcritudo aūt corporis exterior btē katherine nocere nō potuit, qz post baptismū solū de pulcritudine interiori cogitauit. ꝓm illō ps. xliij. Dis glia ei⁹ filie regis ab int⁹. Et hāc aūt occasionē pcti p pulcritudinē vitare voluit ḋam adolescens noīe spur⁹, de q̄ narrat Valeri⁹ maximus li.iij. q̄ cū esset excellētis pulcritudinis z mira specie: plurium feminaz illustriū sollicitaret oculos, z ex hiis viris earū et parētibz se suspectū senturet: oris decorem vulneribz abstulit deformitatēq̄ sue faciei magis esse voluit q̄z pulcritudinē esse irritamētū aliene libidis. Ecce iste pulcritudinē faciei deposuit quā oēs naturaliʼ desiderāt. z nos p ꝓtritionē holum⁹ amouere turpitudinē faciei spūalis q̄ naturā deornat z oculos dei ad iracundiā puocat. Debet aūt pctōr facere diligētiā ad recogitandū pctā ꝓpria: nō aliena, nisi cām talibz dedisset vl aliquā culpā in talibz bñet nō fraterne arguēdo. Tertio habuit rex abūdātiā, qz patri suo qui rex erat in diuitijs magnis successit. Ista aūt abūdātia sic et voluptas solet esse multis occasio luxurie ꝓm illud ps. lxxvij. Prodijt q̄si ex adipe iniq̄tas eoz. qz diuites frequēter sūt in crapula q̄ mouet ad luxuriā. Et vñ Bern. in parabola de etbiopissa dicit. Tria sūt p q̄ diabol⁹ p̄cipue capit alias puellaz. ſ. pecunia: auro z argēto: potatōe vini z choreis. Ecce quō virgines triplr decipiunt. Inter oia eīm christianoz certamia sola duriora sunt castitatis prelia, vbi q̄tidiana pugna z rara victoria. vt dicit Aug. in q̄dā ꝓmone Hec aūt btē katherine nocere nō potuerit qz abūdāter seruauit tpantiā, ꝓm illō Prouer. xxx. Est q̄si diues cū nihil habeat, z est q̄si paup cū in diuitijs multis sit. Quarto habuit libertatē z securitatē. qz sui z suoz domina remāsit, nimia aūt libertas in muliere est piculosa Ideo ór Eccī. vij. Filie tibi sunt seruia corpus illaz z nō ostēdas hilarē faciē tuā ad illas. Et i ps. vt ō ór de his q̄ habēt libertatē z securitatē: in labore hominū nō sunt z cū hoīb nō flagellabūtur sed cū q̄b flagellabunt: certe si non penituerint: cuz demonib. Ideo sequit in ps. Ideo tenuit eos supbia: opti sunt iniq̄tate z impietate sua. Et ibidez seq̄tur. Prodijt quasi ex adipe cē. Sed q̄uis btā katherina fuit libera z secura: habuit tñ del timorē. Ideo sibi libertas z securitas nocere nō potuerūt ꝓm illud Prouerbior. vi. Mulier timēs deū ipsa laudabit. Quito passa est multiplicē sollicitatōez siue tētationem. sollicitata eīm fuit mūeribz z terroribz, multe aūt sunt virgines aut mlieres q̄ ad vnā horam cadūt in luxuriā. vicz vel p munera vel p terrores. Sed diceres. Quō fuit sollicitata muneribz cum diues fuerit Rñdet tripliciter, quia tirānus tria sibi p miserat mūera. scz diuitias copiā infinitā. Secūdo dignitatē maximā vt videlicz secunda esset in palacio post reginā. Et gloriam imensam vt sibi in foro erigeret statuam z ab oibus eam adorari faceret. Sed btē katherine illud nocere nō potuit, quia diuitias cōtēpsit, dignitates respuit, et gloriam mundanā abhorruit, ppter q̄ dixit tyrāno psequēti eam. Desine talia dicere q̄ nefas est etiā cogitare. Q aūt terroribz fuit impulsata: patz, quia cōminatōibz z tormentis. Istud aūt sibi nocere non potuit, qz p christo mori non timuit. Iuxta illud Math.x. Nolite timere eos qui occidūt corpus z post nō habēt amplius quid faciāt, sed poti⁹ eū timete q̄ pōt corp⁹ z aiaz pdere et mittere in gehennam. Ex his patet quomō beata virgo katherina supgressa est vniuersas alias virgines in virginitate, q̄ eīm virgo tot tentationes habuit, et vbi nunc inueniret virgo q̄ in tot tentationibus staret: habens tales carnis tētationes quintuplices et grauissimas. De nulla etiam virgine legit que sic fuisset iuuenis, pulcra, abundans, libera z secura. Et cum hoc multipliciter muneribus z terroribus tentata. Recipiant ergo omnes virgines exēplū in hac pclara virgine ne cadant in carnis tentationes, et si tentantur

vt resistat fortiter sicut fecit scta katherina Ideo deberet oes virgines z vidue imo z maritate tate ad luxuria iplorare auxiliu beate ꝑgis katherine, qđ vtiq; esset efficacissimu: sicut ipa in sua passioe a sposo suo hoc impetrauit. Dubitat scdo quo beata ꝑgo katherina alias virgies supgredit sine excellit officio pdicatonis: cu tn inhibitu sit mlieribꝫ pdicare vt dic apls. j. Cor. xiij. Mlieres i ecclesijs taceat. Ad ꝫ dicendu est q licet inhibitu sit mlieribꝫ officiu pdicatois vt hr in ca. xvj. q. j. addicimus. z dist. xxiij. mlier. Quibus da tn a spiritu scto fuit ꝫcessum ex qdaz progatiua gre singlaris. Et dicit glosa pdicti capituli Mulier, sup ꝑbo no psumat. Hoc em sacerdotale est officiu. Et notater die text⁹ capituli. Mlier viros scz docere no psumat et. xxxiij. q. v. c. mulieres or masculos. Bta ergo katherina ꝑbu dei pdicauit ex singulari progatiua, z multos ab erroꝛe conuertit. Et qtu ad ꝫ supgressa est vniuersas. Dicere, tn etia alie virgines z mlieres pdicauerut ex singlari progatiua z gra spusscti sicut Maria magdalena, Martha, Barbara. z sic de alijs, quo tuc katherina in ꝫ officio supgressa est vniuersas. Rndet q licz alie etia pdicauerint. tn oes supgredit katherina post ꝑginem Maria. Alie em cuertebat boies poplares, hec regina et pncipe, sicut vxore Maxentij ipatoris, z Porphirij pncipe militie, Alie conuertebat simplices z illitteratos, hec aut conuertebat qnquaginta rhetores z phos ex varijs puincijs vocatos z electos, Alie erat ptete simplici eruditone. Hec aut p varias cclusiones sillogismoꝛ allegorice, methaphorice z mistice cu cesare z oratoribꝫ pdictis disputauit z illos cclusit. Alie in pdicado habuerut sapiam ifusam, hec aut vltra ꝫ habuit sciam acqsitam in septe artibꝫ liberalibꝫ, et maxima cu hoc habuit eloqntiaz, ꝓterea dixit ipator oratoribꝫ. Est apud nos puella spuscto z prudetia incopabilis. Similr dixit katherine. Audiuim⁹ tua eloquetiaz z mirati sum⁹ tua prudetia Ipsa em habuit magna cstatia dicens. Fac qcuq; aio ce pisti, parata em me vides ad oia sustinendu. sic z dixerut rhetores. Nullus an nos vnq; stare potuit quin a nob vincerer. hec aut puella sic nos vicit vt cea aliqd dicere aut oino nescimus: aut penit⁹ formidamus. Ecce quo b. virgo katherina officio pdicatois alias virgies pcellit. Dubitat tertio quo bta virgo katherina supgredit vniuersas merito martirij. Rndet q mltipler. tn alie vnu vl duo genera martirij passe sunt, hec aut qntuplex gen⁹ martirij passa est. vt patz infra. qz fuit qntuplr punita, vicz scorpionibꝫ flagellata. sed i remediu ab angelis celesti vnctoe vncta fuit in carcere. Sic flagellata z lacerata i obscuro carcere clausa. sed in remediu celesti luce pfusa z a ꝑpo visitata. Fame cruciata xij. diebꝫ sine victu in carcere: sed columba cibu deferete nutrita. Super rotas horribiles extesa, sz ab angelo rota destructa multitudine getiliu interfecta. Demu decollata, sed ab angelis in mote synai deportata Hz ꝫ acerbitate hanc penam habuit qntuplex adiutoriu siue qnq; adiutoria diuina cosolationuz supdicta. Dubitat qrto exq b. katherina tantu est ppessa martiriu in q tn ei⁹ martiriu est pulegiatu siue honoratu. Rndet q i tribꝫ, vicz qz habuit honorabile obsequiu angeloꝛ p spaciu vigti dieꝛ. Honorabile sepulcru in monte synai angelicis manibꝫ pparatu. Gloriosum miraculu, qz oleu stillauit de ei⁹ corpe. De ꝓmo patet qz angeli ꝛsueuert deferre alias Hz i b. katherina detulerut ei⁹ corp⁹, imo sic sibi obsequiu pbuerut, sic cu angelus in ꝛflictu cu rhetoribꝫ ipam ꝛfortauit. et i martirio suo du ei⁹ plagas punxit, z post mortem du multitudo angeloꝛ ei⁹ corp⁹ ad mote synai pduxerut. De scdo q habuit honorabile sepulcꝛ patz. qz i mote synai sepultu e corp⁹ qđ fuit signu magne amicicie z sapie cu deo vt ibi sepelirer vbi de⁹ legem dedit Moysi: z cu eo familiariter vt cu amico locut⁹ e. Et ibi Moyses qdragita diebꝫ ieiunauit. De tertio q habuit miraculu gliosuz qz de ei⁹ corpe oleum emanauit: significando q ipsa pia z misericors extitit. qz p oleu misericordia significat. Oleu em hz ꝑtute penetratiuaz, sic ei⁹ cor miseria paupeꝛ penetrauit, oleu etia supnatat oibꝫ liqribꝫ. ita misericordia aiaz ad dei similitudine eleuat z sibi pre ceteris virtutibus assimilat. Luce. vj. Estote misericordes sicut z pr vr misericors est. sic bta ꝑgo katherina suis dilectis se inuocantibꝫ

miſericordiã impẽdit. ¶ Qõ bñ declarat Petrus rauẽnas in li. geſtor. notabiliũ de btõ Sabino Mediolanẽ. epõ. q̃ katherinam a iuuẽtute ſibi ſpõſaz elegit. et poſt virginẽ Mariaz deuote ſibi ſeruiuit. Vñ cũ ad terrã ſanctã cũ abbate Caſſino theodorico de mõte. pfect⁹ ad tũbã ſancte katherine pceſſerũt: adiũctis ſibi duob⁹ capellanis. ſex militib⁹. z famulis triginta. in pede mõtis crudeliſſimũ ducẽ ſaracenum obuiã habuerũt: q̃ eos detinuit nec aſcẽdere mõtẽ vt petebãt pmiſit. ſed lingua. naribus. auribz z ſũmitatib⁹ digitor. z pedum amputat⁹. z mẽbra iuſſit vt igne cremarentur: z ſic ſemiuiui in mõtẽ vehereñ dicẽs. Videbo q̃d valeat ſepulcri hui⁹ viſitatio. Et adiecit. Cũ vobis mẽbra renaſcenñ qõ impoſſibile eſt fidei veſtre adherebo. et ſic iuſſit illos in aĩalib⁹ ad ſepulcrum deduci vbi mox abbas mor̃ Sabino orante ſic potuit. Circa mediũ noctis ꝓ mõs ſynai tot⁹ cõtremuit tãtuſq̃ pauor ducẽ inuaſit vt inde effugere vellent ſed nõ potuerunt. lux tũc deſup venit vt dies putaret⁹ p triũ horaz ſpaciũ. vt nõ ſolũ vicini ſed etiã ſaraceni in remotis locis ꝓſtituti hora eadẽ vigilãtes diẽ claz. crediderĩ fore factũ z ſynai mõtẽ in ſolẽ ꝓuerſum eſtimabãt. z ecce btã katherina de ſepulcro pceſſit z mẽbra trũcata ſabini epi inunxit: z ſtatiz ꝓſtine ſanitati ſũt reſtituta. Inde ſabin⁹ plen⁹ gaudio pedib⁹ eius ſe aduoluit. Cui ipſa ait. Chriſt⁹ ſpõſus me⁹ pat⁹ eſt me honorãtes honorare. mane offer ſibi ſacrificium. z de oleo q̃ ſudat de ſepulcro meo ſingula mẽbra abbatis punges z ꝓſtine reſtituet⁹ ſanitati. z appꝓhẽdens ei⁹ dexterã pcioſũ anulũ digito ei⁹ impoſuit et cartulã tres rigas habẽtem. Prima. Sabine he lre ſũt ſigna inter me z te ppetue dilectõnis. Secũda. Fecit tibi meritum ingẽs dolor: faciet tibi gaudiũ vehemẽs amor. Tertia. Ducẽ baptiſabis san⁹ ad ꝓpria remeabis. ſicq̃ decẽnio laudabiliꝛ expleto mecũ er̃ ĩ celeſti palacio. q̃ factũ eſt. vñ z hec carta cũ anulo hodie cernunt⁹ in mediolano. pfat⁹ autẽ dux mane aſcẽdẽs mõtẽ inuenit epm celebrãtẽ z obſtupuit. z poſt vnctõez abbatis oĩb⁹ videntib⁹ reuixit oĩb⁹ mẽbris integre. q̃ viſo dux cũ milĩtis cõpũgit z ab epo baptiſat. Et q̃ ſine heredib⁹ erat terrã ſuã vẽdidit z magnã ſubſtãtiã fratrib⁹ in monte ſynai diſtribuit. rome pfect⁹ in mõte caſſino fact⁹ eſt monach⁹: beate vſq̃ ad finẽ vixit z monaſteriũ virginuz q̃ aula dr̃ fũdauit de ſuis facultatib⁹ ſufficiẽter. Aliꝰ exẽpluz ꝺ monacho rothomagẽſi q̃ ad ei⁹ ſepulcr̃ venit z ſeptẽ annis ĩ ei⁹ fuitio mãſit. z orõnib⁹ ſuis vnũ articulũ de manu ei⁹ ipetrauit. in cui⁹ morte katherina affuit. z vidẽtibus fratrib⁹ aĩam ei⁹ chorꝰ angelor̃ ſociauit. Aliud exẽpluz cuiuſdã adoleſcẽtiſ ſibi deuote ſingul'dieb⁹ mane eccliaz ĩ b. katherine honore ꝺſecratã viſitãtiſ vxorẽ vicinã ptui ſpũ zelotopie ſibi man⁹ inũciẽtẽ q̃ aliam accederet ad põces ipſi⁹ ſuſcitauit. Item puulũ filiuz regiſ anglie timore ſui mgri de põte cadẽtẽ: ad clamorẽ pfati mgri O dña katherina ſuſcipe z tuere: euz ſub vndis p diẽ naturalẽ tanct̃ in domo ꝺſeruauit illeſum. Itẽ de ſacerdote traiectenſi q̃ in feſto katherine faciebat ſolẽnitatẽ z ꝺuiuiũ. cuius camerã infregerũt fures tpe diuior̃ q̃ actiſia pcuſſi ianuã egredi ñ potuer̃t z abciſum caput canis ꝺ eos latrauit: donec familia z ſacerdos veniẽtes: fures depꝫhẽderũt. Ecce q̃nti meriti eſt btã virgo katherina. ¶ Hãc aũt ꝓginẽ katherinã deus mirabiliꝛ glorificauit ĩ vita. ĩ morte. et poſt mortẽ. In vita: cũ ſapiẽtiſſimos doctores edocuit de vno deo vero colẽdo Jeſu xpõ z eos ꝺuicit z ad paſſionẽ vna cũ ꝓrphirio ꝓncipe z regina pduxit vt patet ſupra. In morte. nã alĩꝫ ſctis legit̃ xps apparuiſſe z ipſos vocaſſe vt Johanẽ euãgeliſtam Alĩꝫ legunt̃ oleũ ſudaſſe. vt Hicola⁹. walpurgis. Alĩꝫ ĩ paſſiõe lac ꝓ ſanguiẽ fudiſſe vt Paul⁹. Alĩꝫ legit̃ ſepulcrũ ꝓparatũ angelicis manib⁹ vt Clemẽti ĩ mari Alĩꝫ legũt̃ in ſuis petitõib⁹ exauditi etiã p inimicis vt ſtephan⁹. Hꝛ hec oĩa fuiſſe ĩ btiſſima ꝓgine katherina teſtat̃ ei⁹ legẽda. ei⁹ etiã ſepulcrũ z monaſteria ibidem ꝺſtructa tricẽtorũ monachor̃ fert̃ Soldan⁹ z alĩꝫ ſaraceni multũ honorare et pſonis ibi ſeruiẽtib⁹ largiter puidere. pcipue bis q̃ habitãt ſub mõte ſynai ĩ monaſterio. ſub q̃ ſũt alĩꝫ. cĩ. fratres p gr̃ eccliẽ ĩ mõte ĩ cellis bitãtes. Poſt mortẽ etiã de⁹ eã glificauit qz triplici aureola vicꝫ doctor̃. martir̃ z ꝓginũ eã ornauit. fuit etiã ꝓgo. xviij. ãnor̃ cũ maxẽtiũ z alios idolatras arguit z ꝺcluſit. fuit etiã

doctrix illox. qs ꝺclusit: et tandē martir effecta oīa tormētox genera ꝓpter xp̄m ꝓ nihilo reputauit et totā vitā suam deo dicauit, vñ benemerito nō solū corpis z aīe cōmunib⁹ donib⁹ btox ꝺe⁹ eā glorificauit sed et plurib⁹ gratijs z ꝓuilegijs eā magnificauit in vita, in morte, z post mortē vt audistis, vbi iā vltra mlt⁹ sanctos trib⁹ aureolis resplēdet in celis. Ipsaz ergo hodie deuote implorem⁹ vt deū oret ꝓ nr̄is reatibus, qz si ꝺe⁹ eā exaudiuit hic in terris qñ nō clare cognouit defect⁹ nr̄os: qnto magz illā nūc exaudit in celis cū clare oēs defectus z etiā necessitates se implorantiū cognoscit. z maiori charitate spōso suo dño Jesu xp̄o iuncta cōregnat per infinita secula Amen.

¶ Sermo de sancta Barbara. CVII.

wann. xxij.

Quesiui mihi eā sponsam assumere et amatox fact⁹ sū forme illi⁹. Bap. viij. In his ꝓbis Salomon ostēdit qntū habuerit desideriū z affectōem ad sapiam inuiendā. qntū etiā habuerit amorē ad eā nūc inuētā: adeo, qz dilexit eā tanqz spōsam. Pōt autē hec ꝓba cōueniēter recitari ad laudē glorioſe virgis Barbare vt ꝓ ea ꝺeꝯ intelligi qntū desideriū assumēdi eā in spōsam habuerit dei filius dicēs, Quesiui z. Acsi diceret, Ex multis illā specialr̄ qsiui mihi assumere in spōsaz ꝓpter ornatum morz z vite illi⁹. Et h̄ est qꝺ sequit, et amatox fact⁹ sum forme illi⁹, nō vtiqz forme sive pulcritudis exteriorꝭ: q̄ vana est z trāsitoria et multis laqueū pstat eterne dānatiōis. sed forme interioris in aīa q̄ est in ornatu virtutū. Quia ois glia filie regis ab int⁹. vt audistis sup̄ i festo katherine z alijs festiuitatib⁹ virginū z btē virgis. Jō rōne interioris pulcritudinis dñs qsiuit z assū pſit sibi in sponsam btām Barbaraz. z factus est amatox forme illius. ℣. Ro gra Aue Maria. Quesiui mihi eā spōsam z. vbi sup. In qꝺb⁹ ꝓbis duo nobis insinuant ꝓ laude virgis btē z martiris barbare. ℣. Primo ipsi⁹ spōsi dignitas z desideriū ad spōsam suā bt̄az Barbarā. z ꝓ ꝓsequns ad quālibet aīam ꝓtutib⁹ ornatā. dignitas qz ꝺe⁹ ego scz ꝺe⁹. desideriū quesiui mihi eā spōsam. ¶ Scḍo insinuat inter spōsum z sponsam singlarē amicicia et charitas cū subiūgit. Et amatox fact⁹ sum forme illi⁹. ¶ Circa ꝓmū cū dicit Quesiui eā mihi spōsam ¶ notādū. sicut sponsus naturaliter desiderat sponsam ꝓpter plem. ita deus filius desiderauit btām Barbarā i spōsaz ꝓpter plem. ℣. Proles aūt ꝓpter quā xp̄s desiderauit spōsam suā nihil aliꝺ est qꝺ op⁹ meritoriū. Desiderauit ergo xp̄s sponsam suā. qa sciuit mltiplicē plēē ex ea genitura. id ē abūdāter opa bona ꝓ eā pfici. Ideo merito eā desiderauit tanqz arboreꝫ fructiferam. De hac, ple etiaz ait saluator Matth. vij. Dis arbox bona facit fructū bonū. Dixi notanter sicut spōsus naturaliter desiderat spōsam ꝓpter plē. Ita cñ ait phus. ij. de aīa. q̄ naturalissimū opex in viuentib⁹ est generare sibi sile. licet ꝓtraria intētōe z puersa et qñ qꝺ ꝓ voluptatez carnis excecata rōne: plures sibi spōsas q̄rūt nō ꝓpter plē sed ꝓpter delectatiōez. ¶ Et timeo qꝺ doledū est q̄ illox sit maior ps nō attēdentes triplex bonū mr̄imonij scz fidē, plem. z sacr̄m. vt diē mgr̄ in. iiij. sentētiaz. distin. xxxj. Et subdit ibidē. z sunt ꝓba Augustini. In fide attendit ne post vinculū cōiugale cū alio vl̄ cū alia coeat. In ple: vt amāter suscipiat z religiose educat. In sacr̄o: vt ꝓlugium nō separet z dimissus vl̄ dimissa nec cā ꝓlis alteri cōiungat. pōt tū vt mgr̄ ait separari corporalr̄ causa fornicatōis vel causa religionis ex cōmuni cōsensu sed nō sacramētalr̄ si sunt ꝓsone legitime cōiūcte. quia adhuc semper manet vinculū cōiugale inter eos Ex illis patet q̄ si quis ducit vxorem solū causa delectatōis non causa ꝓlis aut vitande fornicatōis. non tanqz sponsam: sed tanqz meretricem eā desiderat. ¶ Secundo patet q̄ xp̄s dom⁹ in sua spōsa btā barbara inuenit spūaliter oīa tria bona matrimonij ꝑdicta. fidem: quia nunqz post fidem susceptā ad idola aut creaturā fidem cōuertit et operib⁹ eam ornauit. ℣. Proles quia multa opera bona sponso suo valde placentia perfecit in prosperis et in aduersis. vt docet eius legenda. Sacramentū. quia vinculum fidei promisse et coniugij cum christo vsqz ad mortem non irritauit. et post mortez eternaliter sibi in celestibus conīūcta manet. ¶ Scḍo notādum q̄

christus dñs sponsaz suã q̃siuit nõ in loco carnalis voluptat⁹,qz loc⁹ ille lutosus est: Nõ decet aũt regẽ reguz in luto recũbere, q̃cuit aũt in arto p̃sepio Qui g̃ vult vt xps dñs aiaz ei⁹ assumat in spõsam vadat ad p̃sepiũ arte pnie z aspitat⁹,ille em̃ est locus ꝯgru⁹ tãti spõsi,cõsidera matrez spõsi cui⁹ purissima ꝑginitas abhozret,pstibulũ vo luptatis, sed nõ abhozret ei⁹ pfundissima hũilitas stabuluz pauptatis,putas aũt q̃ filius dimittat matrẽ suã solã in stabulo et veniat tecũ tacere in pstibulo,absit,Secũ do xps spõsus nõ quesiuit spõsam suaz in foro mũdane negociatõnis vbi est ꝯcupiscentia oculoz id est cupiditas terrenozũ, sed in cubiculo deuote ozõnis,patet, quia nõ est negociator terrenozũ ꝫ aiaz. q̃ vult ergo aiaz suã xpo despõsare videat vt mũ det domũ ꝯscie sue p ꝯceptum terrenozuz, Can,iij. Per vicos z plateas q̃siui zc,z nõ inueni, Et sequit. Post paululũ cũ ptrãsis sem ꝫ tumultũ mundi inueni quẽ diligit aĩa mea, Certõ xps nõ q̃rit spõsam suã in comitatu pompe secl'aris, sed in tẽplo vbi est dom⁹ ozõnis,patet ex illo p̃s. Audi filia z inclina aurẽ tuã. Et sequit. Et obliui scere pplm tuũ. Ideo dicit saluator Mat. v. Tu aũt cum ozaueris intra cubiculũ tu um z clauso ostio oza patrẽ tuũ in absc̃di to z reddet tibi, Sicut em̃ xps dũ a Maria q̃rer̃ nõ est inuẽt⁹ in foro vel seculari põpa sed i tẽplo docẽs Lu,ij. Ita nec vult q̃rere sponsã suã in publico vel i mũdano cõuẽtu,sed in tẽplo hoc ẽ in ꝯscia pura, Ex illis patet q̃ xps dñs nõ q̃rit spõsaz suã in loco vbi fetet ꝯcupia carnis:sed i arto penitẽtie p̃sepio,nõ in foro vbi feruet ꝯcupiscẽtia oc'loz.sed in secreto ꝯscie,nec i comitatu vbi regnat supbia vite,ꝫ i scola hũilitatis in tẽplo vicz materiali z spũali. Et q̃ infer̃ q̃ dñs in triplici loco q̃rit spõsaz suam,vicz in pnia,in pura ꝯscia,et in tẽplo. Quecũq; g̃ aĩa vult despõsari xpo sponso dignissimo viuat i castitate nõ in voluptate,in ꝯscie puritate,nõ tpaliũ rez cupiditate,z humilitate,nõ in tumoze supbie. Hoc vtiq; fecit btã virgo et martir Barbara q̃ nõ mãsit in luto ꝯcupie carnalis,qz pri eã volẽti despõsare potẽti respuit carnale cõiugiũ. Nõ inhabitauit i foro siue in publico sed recluſa in turri, nõ vixit in fastu supbie sed in hũilitate,qz mag⁹ in hũilitate voluit p christo ꝯfusiones z verbera sustinere q̃z in supbia diabolo militare. Ihõ dignissim⁹ spõsus xps dñs:imo nõ solum dei filiꝰ sed z de⁹ pr̃ et deus spũsctũs ipaz in spõsam assũpsit,sicut ipsa misteriũ trinitatis spõsi sui in misterio triũ fenestrarũ in turri repsentauit, Ecce alloquit btãm barbarã de⁹ pr̃ dicẽs, Quesiui mihi eã spõsaz assumere. Dicit ad eã de⁹ filiꝰ. Quesiui mihi eã spõsam assumere,z de⁹ spũsctũs dic̃ Quesiui mihi zc. Pr̃ vt oñdat i ea suã potentiã qz diuina sibi assistẽte ꝑtute z potentia nec verbis nec verberib⁹ nec ꝑsecutia vinci potuit vt recederet a spõso suo, non vtiq; ꝑbis z psuasiõib⁹ pr̃is nec iudicis induci potuit vt idola coleret:licz minas mortis adderẽt,neq; ꝑberib⁹ pr̃is q̃ mltis verberib⁹ z vulneribꝫ eã affecit,et oia victualia ei subtrahẽs.in opaco carcere eã recluſit,neq; ꝑberib⁹ iudicis q̃ iussit eã nudam multis plag⁹ torq̃ri z mẽbza lesa aspo cilicio fricari.ita vt tota i sanguĩe volutaret z postea eã iussit in carcerẽ mitti.sed assistente sibi potẽtia pr̃is vinci nõ potuit. Filius aũt sibi eã spõsaz q̃siuit vt i ea oñderet suã sapiam. Hunq̃d magna ꝑgis sapia q̃ misterio triũ fenestrarũ in turri ad ei⁹ impiuz factarũ pſonaz trinitatẽ in diuis exposuit z essentie vnitatẽ dicẽs. Tres sũt q̃ mũdũ illũinãt.pr̃ z filiꝰ z spũsctus vn⁹ de⁹ Ecce quõ fuit i ea ostẽsa sapia filij. Ihõ xps dñs spõsus su⁹ eã post plagas z vulnera in carcere recluſam cõfortauit cũ ingẽti luce sibi apparẽs z ab oĩb⁹ vulneribꝫ et plagis eã sanãdo liberauit. Spũsctus ꝑo sibi eã spõsam q̃siuit vt i ea ostẽderet suam bonitatẽ. Nõ factũ est,qz dũ Barbara a xpo i carcere sanata altera die p̃sidi adduceret videꝫ eã sanã z nolle acq̃escere suis monit⁹ i colẽdis idol:vngulis ferreis cã lacerari z lãpadibus ardẽtib⁹ cõcremari:z malleo caput ei⁹ tũdi p̃cepit,q̃ z ozãte ad dñm ne eã derelinq̃ret iussit mãmillas ei⁹ p̃cidi et nudã eã in publico trahi z de nouo affligi,q̃ iterũ ozãte angelus e celo missus eã stola candida opuit,quã tandẽ iudex decollari p̃cepit, Cum itaq; pater eius fune in collũ misso eã ad decollãdum duceret virgo ex magna pietate,bonitate et charitate p̃o omnibus q̃ sue passionis memoriam agerent

orauit vt deus sua misericordia illos visitaret et veniã pctoꝝ ꝓcederet, & vox e celo intonuit q̃ exaudita essꝫ. Hoc intellige de illis q̃ sua peccata detestant cũ ꝓposito amplius ea cauendi & p eis satisfaciendi. Ecce quõ spũsanctus in ea ostendit suã bonitatẽ et charitatẽ, finita aũt oratione a ꝓprio patre de collat, qđ merito cũctis est horribile & terribile audire. De nullo itaq̃ scto neq̃ sancta legit q̃ a ꝓprio genitore taliter vitam finiuisset sicut sctã Barbara, p q̃ merito sibi a suo sponso dignissimo specialis est parata corona et glia. ¶ Circa secundã ptẽ thematis notat amor inter sponsum & sponsam cũ subiũgit. Et amator factꝰ sum forme illius. Est notandũ q̃ forma spõse quã christus spõsus amat nõ est aliud q̃ ania charitate et ꝟtutibꝫ ornata, sicut enim corpꝰ nõ viuit sine anima: ita nec ania viuit sine charitate siue gratia. Charitas enim est forma siue ornamẽtũ oim virtutũ, nã p hanc solam singule ꝟtutes deo placent & sine ea oẽs displicẽt. Ideo dicit Greg. in quadam Omel. Ut multi arboris rami ex vna radice ꝓdeũt: sic multe ꝟtutes ex vna charitate generant, nec habet aliq̃d viriditatis ramus boni opis si nõ manet in radice charitatis. Ex q̃ patet q̃ charitas dat formã & informat oẽs aie virtutes, imo oẽs aie operatões, huiꝰ ergo forme spõsus factꝰ ẽ amator in sponsa christi Barbara. Ita enim ipa valde ardebat charitate vt q̃cq̃d p amore spõsi sustineret minꝰ esset q̃ charitas peteret, q̃a charitas oĩa credit: oĩa sperat, j. Corinth. xiij. Ex illis patet q̃ q̃ vnũ boiez in hoc mũdo odio habet: q̃cq̃d in bonis operibꝫ facit totũ ꝓdit q̃ ad vitã eternã ꝓmerẽdã, qz nõ mentit apl'us Paulus vbi supra dicens, Si dedero oẽs facultates meas & tradidero corpus meũ ita vt ardeã: charitatẽ aũt nõ habeã nihil mihi ꝓdest, scz ad meritũ vite eterne. Nemo ergo sine charitate de virginitate psumat, nemo õ elemosinis, nemo de orõnibꝫ confidat, qz q̃diu inimiciciam in corde tenuerit neq̃ istis neq̃ aliꝭs bonis placare dñm poterit, si g̃ vult hẽ, ꝓpiciũ dñm audiat nõ me sed xp̃m dominũ dicẽtẽ Math. v. Si offers munꝰ tuum ad altare & recordatꝰ fuerꝫ qz frater tuꝰ habet aliq̃d aduersum te, relinq̃ ibi munꝰ tuũ & vade ꝓus reconciliari fratri tuo, & tũc veniẽs offers munꝰ tuũ &c. Hcõ est notandũ q̃ amor christi sponsi ad spõsaz suã vicz aiaz charitate ornatã maxie relucet ex pte spõse in opibꝫ bonis exteriorib⁹ q̃ ipa aia ex amore sui spõsi opat vel patiẽter sustinẽdo aduersa vl se hũiliãdo inferiꝰ, pspa, & maxie qz sp cogitat quõ sponso suo possit placere interiori et exteriori ope, vt p hoc ad spõsum suũ possit peruenire. ¶ Unde Bernũ, sup cãtica. Tria ista ania curiosa dei nõ cessat inq̃rere scz iusticiã & iudiciũ & locũ habitationis glie spõsi tanq̃ viam in q̃ ambulet, cautelã qua ambulet, & mãsionẽ ad quam ambulet, vt ꝺ forma iusticie sit formosa, de iudicio ꝙ noticia cauta, desiderio ꝓsentie seu glie spõsi casta, talẽ prorsus decet sponsam pulcrã eruditã & castã. Perfectꝰ est in cuius aĩa hec tria ꝙgruẽter atq̃ oportune ꝙcurrere videbunt, vt gemere seu exultare in deo nouerit, vt simul ꝓfectuz vtilitatibꝫ potẽs sit subuenire placẽs deo, cauta sibi vtilis suis. Hec Bernũ. ¶ Circa hoc dicere. Ex q̃bꝫ tũ signis põt ꝙgnosci amor sponsi ad sponsam, i. xp̃i dñi ad aiam. Respõdet breuiter q̃ ex tribꝫ vt ostẽdit Holkot sup li. Sap. c. iij. vicz ex eiꝰ dolorosa amissione, ex eius diligẽti inq̃sitione, ex eiꝰ carissima redẽptione. Primo ergo christꝰ dñs spõsus fidelis aĩe ostẽdit amorẽ suum ad sponsam ex dolorosa amissione sponse. Sapiẽs enim nõ mltũ dolet de amissiõe rei prane. Christꝰ aũt spõsus sapiẽtissimꝰ q̃ est sapiẽtia dei patris maiorẽ dolorez habere se mõstrauit ex amissiõe paucaz aiaz q̃s si oẽ aurũ mundi fuisset ꝓditum. Nam suo tẽpore multa auri talenta ꝓdita sunt et multe ciuitates cõbuste & destructe, pro q̃bus christũ nullatenus legimus fleuisse, sed p amissione aiaz in hierusalẽ fleuit. Lu. xix. Uidẽs Jesus ciuitatẽ Hierusalẽ fleuit super illam. Glosa. Plãgit reprobos: q̃ etiaz nesciebant cur plãgebant sed exultabãt in rebꝫ pessimis. Ex q̃ patz quantũ xp̃s amat aias si tantum p amissiõe earũ dolet vt lachrimas emittat. Secundo patet illud ex diligenti inq̃sitione animaz perditarũ fm verba thematis. Quesiui mihi spõsam assumere. Sapiẽs aũt nõ mltum curat si ꝓdit aliquod vile, sed christus laboriosissime anias ꝓditas q̃ fuit & lõgo tempore q̃a pro ipsaz recuperatõe triginta tribꝫ annis

De sancta Barbara

laborauit in pauptate in vilitate ⁊ abiectõne: in cõtumelijs ⁊ afflictõe: in sanguis sui multiplici effusione, ⁊ sic tandẽ moriẽs ad inferna descẽdit, vbi aias q̃s quesiuit inuenit vicz in limbo patrum ⁊ in purgatorio. ſm illud p̃s. Eduxisti aiam meã ab inferno. Tertio patet amor ſpōsi ad spōsam id est christi ad aiam ex charissima ei⁹ redemptione, sapiẽs em̃ nõ redemit rẽ parui pcij pcio magno nisi valde illã diligat. Anima aũt hũana apud diabolũ ipignerata erat p q̃ redimẽda xp̃s videṡ totũ mundũ non sufficere dedit seipm, ſm illõ apl̃i, j. ad Corinth. vj. Empti estis pcio magno. Habet em̃ de⁹ aiam hũanã sibi valde pcioſam et carã, in cui⁹ signũ in sacra scriptura ōr de⁹ anias custodire. Nobilis aũt nõ custodit imediate nisi res sibi caras, viliũ aũt reruz custodia dat familis. Isto mõ tpalia bona etiã boib⁹ malis custodiẽda cõmittit. Animas ꝑo sue ꝓprie custodie ⁊ angelor⁹ suor⁹ tradit ſm illud p̃s. Custodit dñs aias sanctor⁹ suor⁹. Et Sap. iij. Justor⁹ aie in manu dei sunt. Sicut em̃ de⁹ maxime caram habet aiaz hũanã: ita p oĩa mali boies suas ꝓprias aias sũme quipẽdũt, citi⁹ em̃ suos solutores mundãt si maculanť aut caligas q̃s aias suas. Vñ Aug. in q̃dã ſmõe, et in li. cõfeſ. Quid est qđ vis bñe malũ, dices mihi nihil, nõ vxorẽ, nõ filiũ, nõ filiaz, nõ seruũ, nõ ancillã, non tunicã, postremo nõ caligã, ⁊ tu vis bñe vitã malã, rogo te p pone aiam tuã calige tue, p sil̃e argumẽtũ ꝓbat in li. de doctrina xp̃iana. q̃ hõ mal⁹ plus diligit morte q̃s vitã, q̃a mortem vult bñe bonã ⁊ vitã malaz, ⁊ p ꝯsequẽs sequit̃ q̃ nõ diligit sed odit aiam suã, ſm illõ p̃s. Qui diligit iniq̃tatẽ odit aniam suã. Ꝺ Pro quo est notandũ q̃ de nũero puerſor⁹ hoim aliq̃ aias suas pdũt, aliq̃ vẽdunt aliq̃ impignerãt, aliq̃ p nihilo dant. Vendũt cupidi q̃ p diuitijs huius mũdi exponunt se raptnis, furtz, piurijs, dolosis mercatõib⁹ ⁊ symonijs et hmõi. Unde Eccl. x. Non est iniq̃us q̃s amare pecuniã, hic em̃ aniam suã venalẽ hz. Sc̃do sunt aliq̃ qui aias suas pdunt, ⁊ tales sunt ociosi negligenter viuẽtes ⁊ accidiosi ad opus bonuz nõ curãtes nisi vna dies vadat ⁊ alia succedat. ſm illud Eccl. xx. Est q̃ pdit aiaz suam cõfusione. Tertio sunt q̃dam q̃ anias suas impignerant. Ille em̃ q̃ impignerat rẽ suã nõ intẽdit alienare domũ sp̃ sed tm̃ ad tẽpus alienat ad vsuz. Tales impignerant aias suas demonib⁹ tanq̃ vsurarijs, q⁹ demones eis mutuant illud qđ volunt vicz dignitates, diuitias ⁊ voluptates. tãdẽ illi senescũt ⁊ mutuũ soluere nõ pñt. q̃a vitã ꝯsuetã dimittere nequeũt, et sic finali⁹ pignus pdũt, licet illõ cũ impignerare incipiunt pdere non ꝓponũt. Hã a ꝓncipio nõ ꝓponũt in pctis vitaz finire. ⁊ tm̃ ita fit, q⁹ ꝯsueta vita eos aliud nõ patit facere q̃s illud qđ lõgo tpe fecerũt. Est tm̃ verũ q⁹ illor⁹ q̃ aias suas impignerãt sunt duo genera. Quia aliqui diabolo vicioſe p voluptatib⁹ huius vite, de q̃b⁹ iã dictũ est. Aliqui deo virtuose, ⁊ tales sunt p̃lati ⁊ curati q̃ aias suas obligãt p aiab⁹ subditor⁹ q̃ rũ vnicuiq̃ ōr illõ. iij. Reg. xx. Custodi virũ istũ demõstrato suo subdito. Et sequit̃. Qui si lapsus fuerit erit aia tua p aia illi⁹, hoc intellige si lapsus fuerit p tuã negligẽtiã. Quarto sunt aliq̃ q̃ aias suas p nihilo dãt. Et sunt specialit̃ inuidi ⁊ iracũdi. Hã cupidus recipit diuitias: carnalis hõ siue luxurioſus voluptates, superb⁹ ⁊ ambicioſus honores, guloſus cibũ ⁊ potũ. Sz isti miseri scz inuidus ⁊ iracũdus nihil recipiunt delectabile sed amaritudinẽ et dolorẽ. et ideo aiam suã gratis dãt diabolo. Ꝺe q̃ rũ quolibet verificat̃ illud iudiciũ q̃ aiam suã dedit piculis ⁊c. Ecce q̃ntũ piculũ est pastoribus aiaz. Et ex aduerso q̃ntũ imminet piculũ illis q̃ aias suas pdũt, vẽdũt, impignerãt, aut p nihilo dãt: ad sensum dictuz. Nõ sic ytiq̃ btã virgo ⁊ martir Barbara que noluit animã suam perdere sed diligẽter eã custodire ⁊ christo desponsare ⁊ multas animas secum lucrifacere: sciuit quanta diligentia christus spōsus suus aias pditas quesiuit, quantum p venditis ⁊ impigneratz diabolo laborauit, ita vt sanguinem suum funderet etiam pro anima illi⁹. Ipsa ergo vt suo sponso q̃ntũ erat possibile equaret in amore, etiã p sponso sanguinẽ fudit sicut sponsus p ea. Ideo imploremus hodie dulcissimã virginẽ et martirez Barbaraz vt aias nr̃as pditas ⁊ diabolo vẽditas ⁊ ipignerat̃as suis pcib⁹ redimat: xp̃o despõset, vt secũ ⁊ cũ spõso suo valeamus ꝑfrui cõsortio btõr⁹. Amen.

In Dedicatione ecclesie sermo. CVIII.

Hodie salus huic domui facta est. Luce. xix. Pro introductione facio hāc distinctionē. Quadruplex est domus. scz. hois. demonis. z dei. Prima domus dicit hois. s. vbi habitāt hoīes: quaz naturales inuenerunt vt nos defendat ab imbribz: pluuijs: nubibz: caumatibz: gelu. et alijs nociuis. vt phus nr ait. De hac dicit dñs phariseo Lu. vij. Intraui i domū tuā z aquā pedibz meis nō dedisti. Et hic Zacheo. Hodie in domo tua oportet me manere. Et i themate. Hodie salus zc. scz ꝓpter p̄sentiā z inhabitatōem xp̄i. Domꝰ demonis sunt corda malorꝝ. Lu. xj. Reuertar in domū meā vnde exiui. Domus dei multiplex est. Prio aīa cuiuslibet iusti. q̄nīā aīa iusti sedes est sapiēcie. ps. Dñe dilexi decorē domꝰ tue. Et. j. Cor. iij. Templuz dei sanctū est qd estis vos. Secūda celuz empyreum. Vñ ait. In domo patris mei māsiones mlte sunt Joh. xiiij. ps. Qui habitant in domo tua dñe in secla seclorꝝ zc. Tertia domꝰ dei est ecclesia militās. De q̄ dicit Petro Math. xvj. Et sup hāc petrā edificabo zc. Quarta domꝰ dei est materialis ecclesia q̄ p domū zachei materialē significat: cui hodie i dedicatōe salus facta est vt dicit thema. Hodie salus zc. Quāuis pīssimꝰ deꝰ mlta salutaria ecclesijs exhibuerit. impsentiarū tñ dico q̄ q̄druplex salus facta est z hodie fit in eius consecratione ecclie materiali q̄ domꝰ dei dicit.

Prima vocat salus veneratōis. debent vtiq; oēs venerari loca deo dedicata ita vt in ecclesijs vnusquisq; ingrediat: cū mozeꝫ z exeat cum deuotiōe humilitate timoze z verecūdia. Sunt autē inter cetera tres p̄cipue cause q̄re eccl'ias debemꝰ venerari. vicz exēplaris maiorꝝ imitatio. sanctorꝝ locorꝝ sctissima cōsecratio. z nostrorū copiosa fructificatio. Prima ratio ꝺr exēplaris maiorū imitatio. Ante oia cōsidera quantā reuerentiā christꝰ Jesus tēplis exhibebat. nam ibi p̄dicabat. ibi orabat. ibi miracula frequēꝰ faciebat. Et deniq; ad nostra inflāmāda corda cōtra tēpla inhonorātes potius q̄ cōtra suos crucifixores insurgebat. nec p alio scelere corrigēdo legimus xp̄m apposuisse manū nisi ꝓtra deum in suis templis dehonorātes. Sīlā dū in tēplo vendentes z emētes inuenit eoꝝ mensas euertit. piecitq; pecunias: z flagello facto de funiculis eos eiecit de tēplo dicens. Domus mea domꝰ orationis vocabit vos autē fecistī illā spelūcā latronū. Mat. xxi. Mar. xi. Joh. ij. Deinde nō solū a sanctis docemur exēplo vt veneremur dñica tēpla sed offerūt se gentiliū exēpla q̄ suorū idolorꝝ tēpla diligētissime honorare studuerūt. Unō Valeriꝰ li. j. rub. de religiōe recitat q̄liter Fabius q̄a q̄stiōes audiuit in templo dictaturā amisit. nam nulla melodia z nullus sonus in tēplo esse debebant nisi p laude deorꝝ. Item i rubrica de neglecta religione narrat q̄ q̄dam noie Flaccꝰ censor existēs a q̄dam tēplo qd erat in ciuitate calabrie regulas marmoreas fecit remoueri z Romā in p̄riā domuz fecit portari. ꝓpter quā causam demens fuit effectꝰ insup duos filios pdidit. Qd factū senatꝰ postea retexuit et emēdauit: tegulas ad tēplum reportari iubēdo. Isti itaq; suo modo mirā exhibere ꝓtēdebāt reuerētiā templis falsorꝝ deorꝝ. quāto magis et nos christiani reuerēter tractare debemꝰ tēpla dei. Inuehe ꝓtra alīq̄s qui in hoc sunt deteriores paganis. Secūda rō dicit sctāꝝ ecclesiaꝝ sctissima ꝓsecratio. Attēde cū quanta sctitate dei tēpla ꝓsecrant. Primo eius dignitas ostēdit in hoc q̄ ꝓsecrari nō potest sine solēnni celebratiōe misse. de ꝓse. dist. j. c. ij. vbi dicit textus. Oēs basilice cū missa debent sp ꝓsecrari. Et tāta est dignitas huius ꝓsecratōis vt oi die fieri possit. scz dñicis q̄ feriatis. vt in c. tua nos. de ꝓsecratione ecclesie vel altaris. Ordines ꝓ sacri n̄ ꝓferunt nisi certis diebz. vt in c. j. z. ij. de tēpo. ordi. Et crisma certo die ꝓficit. de ꝓse. di. iij. c. oī tpe. Secūdo eiꝰ nobilitas ostēdit. qz nullus nisi epūs eccl'ias ꝓsecrare potest. vt in c. Nemo. de ꝓse. di. j. vbi dicitur. Nemo eccl'ias edificet anteq; ciuitatē episcopus veniet. Et ibidē. Crucem publice figat z atrium designet. scz. xxx. aut. xl. passus. z postq; cōsecrata fuerit atrium ecclesie eiusdem aqua sancta cōspergat. Ex quibus verbis accipe hanc regulā q̄ sine consensu episcopi per nullum etiā exēptum ecclesia edificari potest. vt in c. cum

cum olim de priuilegiis in glo. Idez notat in ca. locor. de psecra. dist. j. Et q etiaz ille q facit eccliam cosecrare vel altare dote facere tenebit. vt in d. c. nemo. z in c. cu sicut. de cose. ec. vel al. Tercio dignitas ecclesie ostendit in hoc q eps cosecras eccliam tribus vicibz circuit eaz z in qualibet circuitione ad ianua ecclesie q clausa tenet cum bacl'o pastorali pcutit dices. Attollite portas principes vestras zc. Triplex circuit?: dei verbi huanati. p salute nostra triplicez circuitum ostendit. Primus em circuit? fuit qn de celo in mundu venit. Joh. j. Verbu caro factum est. Secudus qn de mundo ascendit in celum Luc. vlti. z Act. j. Videntibz illis eleuatus est. Et terti? in fine seculi erit qn iterz de celo in mundu veniet vt iudicet mundu. Percussio aut baculi cordis illuinatione ostendit. Can. v. Aperi mihi soror mea zc. Apoc. iij. Ego sto ad ostiu et pulso. Quare pcludamus q ppter ecclesiaz sanctissima psecratones ipse plurimu venerande sunt. Tertia ratio dicit hoim copiosa fructificatio. merito tepla dei sunt venerada. qz in ipsis multiplicem cosequimur vtilitate. In illis nanqz suscipim? spiritualia. ibi audim? diuina. ibi recipimus sacramta. ibi sepeliemur post morte. Propterea inqt ps. Suscepim? de? miscordiam tua in medio tepli tui. Hinc est q ecclesia cosecrata no debet reuerti ad seculare habitatiom z ppbanos vsus. xix. q. iij. q semel. Et. c. qm. xvij. q. vlti. c. qsisti. de religi. domi. c. ad hec. D Hic cadit dubiuz q sunt reuerentie ille qbz oportet eccliaz venerari. Solutio. Triplex est pncipalis reuerentia qua sacris teplis impedere debemus. vicz bnilis et sta deuotio. vera et debita remotio. sancta z honesta locatio. Prima reuerentia oz humilis z sancta deuotio. Audi text. in c. quado. de psecra. dist. j. vbi dicit. Qn autem astam? fratres carissimi ad oratoez inuigilare z incubere ad pces toto corde debemus. cogitatio ois carnalis et secularin abscedat. nequaqz tuc anim? aliud qz id solu cogitet qd pcat. Ideo sacerdos ante oratoem pfationis pmissam parat sursum metes dicedo. Sursum corda Et du respondet plebs Habem? ad dnm. ammonet nihil alid cogitare qz dnm. claudat cotra aduersariu pectus et soli deo pateat. Item in c. apostolica. ea. dist. oz. Apostolica autozitate madam?: du sacra euangelia legunt in ecclesia vt sacerdotes z ceteri oes no sedentes sed venerabiliter curui z in pspectu euagelij statez verba intente audiat z fideliter adoret. Et in c. decet. o emu. eccle. li. vj. Conuenietes supple ibide nome illud qd est sup omne nome a q aliud sub celo no est hoibz datum in quo saluos credetes fieri oporteat vicz Jesu christi exhibitioe specialis reuerete attollant. et qd generali scribit In noie Jesu omne genu flectat zc. singuli singlariter implentes glorioso nome illud quadocuqz recolit flectet genua cordis sui qd capitis inclinatioe testent. Decibi. E Secunda reuerentia dicit vera z debita remotio id est oia diuinu cultu impedientia remoueant vt accipitres. falcones. canes. z huiusmodi. Proinde fm ysido. in ecclesia ordinati sunt hostiarij q claues ecclesie tenet vt oia indebita expellat z debita introducat. Quo officio vsus est dns cu vendetes z emetes eiecit de templo. Jnuebe. hic psiderent qz grauissime deu offendant qui arando vel garitare schwantzen: p ecclesia diuina officia suis pcatoibz pturbant: simili cofabulationibz z extra ad eleatoez tm ingrediunt. Exemplu in legeda sancti Johannis elemosinarij q ad cofabulantes similiter exiuit z in medio eor sedit. Tercia reuerentia dicit sancta et honesta locatio. vbi accipe istam regula q vnusquisqz in ecclesia locu suu tenere debet. de cose. dist. v. c. sacerdotu. vbi circa medietate ca. oz. Nulli laicoru liceat in eo loco vbi sacerdos et reliqui clerici cosistut qd pbiteriu nuncupat qn missa celebrat cosistere vt libere ac honorifice possint sacra officia celebrare. Hoc idem bn in c. pmo de vi. z ho. cle. vbi dicit Laici sec? altare qn sacra misteria celebrat stare vel sedere inter clericos non psumant. sed ps illa q cancellis ab altari diuidit tm psallentibz pateat clericis. Ad adorandu po et coicadum laicis z feminis sic mos est pateat sancta sanctor. glosa. id est corpus ecclesie siue nauis vbi laici stant. Facit etiam ad hoc ca. Peruenit. de cose. dist. ij. Hume ad hoc exemplu publicani qui a longe stans nec oculos suos audebat leuare ad celu. Jnuebe pra no exhibetes

ecclesijs ꝑdictas reuerentias. Nam in ꝓ-
dicto c. decet. dicit papa. Decet vt cul⁹ in
pace factus est locus eius: eius cult⁹ etiaꝫ
sit debita veneratiõe pacificus. Sit itaq;
ad eccl'ias humilis ⁊ deuotus ingressus. sit
in eis deuota ꝓuersatio deo grata ⁊ inspi-
cientib⁹ placida. Sed ve mundo a scãda-
lis q⁹ hodie in dei tẽplis nulla seruat modes-
tia. nulla honestas. nulla religio. q̃nimo
ibi abundant risus. ioci. spectacula vana.
et alia q̃plura nephanda. O pniciosa cõ-
suetudo. o detestabiles mores christiano-
rum malorũ qui in tẽplo dei ita inhabitãt
quasi essent vilissima lupanaria. ℣ Di-
ceres. Quã vtilitatẽ reportamus si eccles-
as vt ꝑdicit honoramus. Solutio breui-
ter q̃ eccl'ias honorantes inter cetera: tria
beneficia reportãt. Primo inquã reportãt
scz peccatoꝝ relaxatiõez. amicoꝝ cõmunio
nẽ. ⁊ vite bone terminatiõez. Primo inquã
reportãt peccatoꝝ remissionẽ ad min⁹ ve-
nialium Vñ accipe regulã q̃ nunq̃ dicis
deuote ⁊ in gratia oratione dñicã quin sꝑ
peccata venialia dimittant ꝓbat in c. de q̃
tidianis. de pe. dist. ij. Secũdo reportant
amicoꝝ cõmunionẽ. vbi accipe regulaz q̃
nunq̃ intrabis ecclesiam cum deuotione
⁊ dicis vnum Pater noster q̃n omnes aie
tuoꝝ affiniũ ⁊ amicoꝝ in purgatorio par-
ticipent. Audi Piero. in c. nõ medio criter
de cõse. dist. v. in fi. Cum igit̃ inquit ꝓ oĩ-
bus psallimus animab⁹ vel missa dicit̃ ni
hil minus q̃s si ꝓ vnoquoq; ipsoꝝ caneret
accipit̃ ⁊c. Inde ps. ait. Particeps sũ ego
timentiũ te. ⁊c. Tertio reportant vite bo-
ne terminationẽ. vnde accipe regulam. q̃
nunq̃ honorãs ecclesias et diuina libẽter
audiens potest mala morte finire. Et acci-
pe hoc exemplum Legit̃ eñ de quodã pa
tre q̃ filium volens in curiã cuiusdã regis
ponere: tria hec p̃cepta illi inter cetera de-
dit. Primũ vt singulis diebus ꝓ posse de
uote ecclesiam intraret ⁊ septem pater no-
ster ⁊ totidẽ Aue Maria diceret. ⁊ si pos-
set missam audiret. Secõm p̃ceptuz fuit vt
a mendacio oĩno caueret. Tertiũ vt alteri
nõ faceret q̃ sibi fieri nõ vellet. sic instru-
ctũ filium in curia regis locat. q̃d tandẽ il
li ꝓtigerit vide ad plenuz in q̃dragesimali
Ambro. karissimi ser. xxvij. ꝓsideratiõe pri
ma cõclusione tertia in fi. ℣ Sic q̃ op-
positum notate q̃ si quis violauerit tẽpluz
dei ⁊ vituperat: hec duo illũ insequunt. Pri
mo vt aut oĩno mala morte peribit. sic An
thiochus. de quo. ij. Machab. ix. ⁊ Helio-
dorus. ij. Machabeoꝝ. iij. q̃ fuit flagel-
latus. Item Ysimus cecitate ꝑcussus vt
habet in legẽda sancti Clemẽt. Itẽ Pom
peius magnus q̃ vt dicit Orosius postq̃
in tẽplo stabuliri fecit equos suos semp fu
it deuictus in ꝑlijs q̃ pri⁹ fuit victoriosus.
Sc̃õ aut domus eius fit ꝑstibulũ vl'ei⁹
vxor aut filie meretrices efficiunt. Et hoc
vult diuina iusticia. vt qui domũ dei inho-
norat: domus eius inhonoret. Et ideo di
cit de⁹ de talib⁹. Qui honorificabit me ho
norificabo eum. qui aũt ꝓtẽnunt me erunt
ignobiles ⁊c. Secũda salus facta ecclesie
dicit̃ adoratiõis. Nam licet de⁹ in oi loco
possit orari vt hĩ Act. xvij. ⁊. iij. Reg. viij.
Singulariter tñ in eccl'ia debet depcari.
Pro cui⁹ intellectu notat sctus Thomas
ꝑma scõe. q. ciij. q̃ in adoratõe dei ⁊ orõni
bus fidis duo ꝓsiderari possunt. Aut de
us qui colit̃ adorat̃. aut orat̃. ⁊ sic nõ est ali
q̃s locus ad adorandũ necessari⁹. aut con
siderant̃ ipsi homies colentes deũ. ⁊ sic de
terminatus locus eligit̃ ad adorandũ: nõ
ꝓpter deum q̃ adorat̃ quasi loco cõcludat̃.
sed ꝓpter ipsos adorantes. ℣ Et ℔ tri-
plici ratione. Primo ꝓpter loci cõsecratio
nem. Sc̃õ ꝓpter gratiozẽ impetratiõem.
Tertio ꝓpter peccatoꝝ remissionẽ. Primo
ꝓpter loci ꝓsecrationẽ: ex qua spũalem de
uotionẽ concipiunt orãtes vt magis exau
diãt̃ ⁊ ꝓpter sacra misteria ⁊ alia sanctita-
tis simulacra q̃ ibi cõtinent̃. Secũdo pro
pter gratiozẽ et faciliozẽ impetratõem. faci
lius eñ orãtes in ecclesia impetramus ꝓ
pter concursum multoꝝ adorantiũ ex q̃ fit
oratio magꝭ exaudibilis. Ideo in collecta
dedicatõis sic dr. Quisquis hoc tẽplũ bñ-
ficia petitur⁹ ingredit̃: cũcta se impetrasse
letet̃. Exemplũ habemus. ij. Paral. vij. lo
cutus eñ sic fuit dñs salomoni. Si clau-
sero celum ⁊ pluuia nõ fluxerit. mãdauero
et ꝑcepero locuste vt deuoret terrã ⁊ misc-
ro pestilentiã in populum. Cõuersus autẽ
populus me⁹ sup quẽ inuocatũ est nomen
meũ deprecatus me fuerit ⁊ exquisierit fa-
ciem meã et egerit penitẽtiã a vijs suis pes
simis: ego exaudiam de celo ⁊ ꝓpicius ero

peccatis eorū et sanabo terram eorū: oculi mei erūt aperti ⁊ aures mee erecte ad oraōnē eius qui orauerit in domo ista. elegi em̄ ⁊ sanctificaui locum istū vt sit nomē meum ibi in sempiternū. Tertio ꝓpter pctōz remissionē. Largiunt em̄ in ecclesijs idulgentie q̄bus culparū nostraz macule ⁊ pene abstergunt. Duplex em̄ assignat ꝑ pctō pena, scz tpalis ⁊ eterna. de peni. dist. j. c. si peccatum Dauid. Et de peni. ⁊ remis. c. q̄ aūt. Sed p̄ ptritionē pena eterna dimittit ⁊ in penā tpalem cōmutat. Vix aūt ī hac vita satisfacere possumus de peccatis, ideo ecclesia pia mater subuenit indigentie nostre de thesauro indulgētiaz que visitantibus ecclesias largiunt. ergo ꝓpter hec p̄cipue eccl'ia locus orationis est ⁊ ad adorādum deputat⁹. ¶ Sed hic cadit dubiū Et q̄ deus est vbiq; quō dicit speciali ter inhabitare eccl'iaz tanq̄z locum sibi ad adorādū deputatū. Solutio. Dico q̄ habitatio dei in ecclesia ꝓgnoscit ꝑ attributa dei. Unde eccl'iam p̄ potentiaz inhabitat pater. per sapientiam filius. per clemētiam inhabitat spūssanctus. Primo p̄ potentiam inhabitat pater. Quantā potētiā in templis suis ostēderit de⁹ pater lege libz̄ Machabeorūz de Heliodoro. Vide hist̄oriā. ij. Machab. iij. similr̄ de alijs supra allegatis. Secundo habitat in ecclesia filius per eternā sapientiam. Ecce magna sapiētia Job. vj. Caro mea vere est cibus ⁊c. nōne magna sapientia hic vt in ꝟ sacramēto sit verus deus Ezech. xxij. Solem nube tegam. solem id est christū verū deū qui illuminat oēm hominē venientez in hunc mūdū. Tertio inhabitat spūssanctus p̄ summā clementiā. Quot em̄ bonis in ecclesia participamus clemētiaz dei. hic baptisamur. hic instruimur. hic pctōz remissionē accipim⁹ ⁊ diuinis officijs pfruimur. Nec mirū si deus in terris vnuz sibi p̄cipuū elegit locū. nā in regno aut ducatu vna ciuitas in caput alioz eligit. similr̄ ⁊ papa vnā eccl'iam p̄ncipalē vt romanā. Episcopi ceteri vnā eccl'iam cathedralem Saraceni vnā moscheam in q̄ Macho meth adorant. Judei synagogam. ergo et christiani vnū debent habere specialē locum in quo deum verū adorent ⁊ in q̄ specialiter habitet ipse deus, ꝑs. Hic habita bo q̄m elegi eam. vnde antiqui eccl'iā tēplum appellauerunt. Templū em̄ fm ꝑa piā dicit quasi tectū amplū vel tenens amplum. cōtinet em̄ deum quē celi ⁊ terra cō tinere nō possunt ⁊c. ¶ Tertia salus dicit fugatōis siue terribilitatis. Est nāq̄ ecclesia x̄piana terribilis demonib⁹ ꝓpter tria. vicz ꝓpter terribilē insignatōez. ꝓpter mirabilē cōseruatiōez. ⁊ ꝓpter suauē iubilationez. Primo inquā terribilis est ecclesia spiritib⁹ reprobis ꝓpter terribilem insignatōem. inspiciūt em̄ demones in christi anoz collegijs crucis baculū erectū q̄ eos x̄ps acriter verberauit. Esa. xxx. Pauebit assur ꝑ vga p̄cussus. Et. xxij. ca. in ꝑsona ōi ait. Figam vexillū in loco fideli ⁊ erit in solio gl'ie dei. Hinc ecclesia in dñica de passione dñi cantat. Vexilla regis ꝓdeūt ⁊c. Secundo ꝓpter mirabilē cōseruationem. Conseruat em̄ in ea die noctuq̄z christi sacramētū. sanctū crisma. ⁊ alie reliquie sc̄e. Audi textū in c. j. de custodia eucharistie. Statuimus in⁹ vt in cūct⁹ ecclesijs crisma ⁊ eucharistia sub fideli custodia clauibus exhibitis ꝑseruet̄ ne possit ad illa manus temeraria extēdi ad aliq̄ horribilia vl' nephāda exercēda. Si ꝑo is ad quez spectat custodia ea incaute reliquerit tribuēs sibus suspēdat̄ Et si per eius incuriam aliq̄d nephādū inde cōtigerit: grauiori subiaceat vltiōi. Hec ibi. Ad idē facit c. sanc. de cele. miss. qō vide. Inuebe contra sacerdotes qui editib⁹ cōmittūt claues. ⁊ ꝓtra immūda corpalia. Cōtra eos qui in vna manu ferunt sacramētū ad infirmos ⁊ p̄ cimiteriū. Tertio ecclesia est demonib⁹ terribilis ꝓpter suauē iubilationē. Jubilāt enim angeli simul cū deuote psallētib⁹ ⁊ orātib⁹ Piere. xxx. Vocē terroris audiuim⁹. Vñ ⁊ demones dicebāt Bartholomeo. Orōnes tue incendunt me. ¶ Extemplus de hoc refert Greg. iij. dialogorum. q̄ arriani q̄ndam eccl'iam diuti⁹ occupabant. sed cū ad hanc reliquie beati Sebastiani ⁊ sancte Agathe essent allate ⁊ ab epo dedicata et in ea magna multitudo p̄li laudes oīpotenti deo canerent: subito sub pedib⁹ suis porcum senserunt discurrere ammirantes q̄ a nullo potuit videri. approp̄inquit ianuis atq̄ exiuit. vbi diuina pietas ostēdebat q̄ īmūdus inhabitator territus exi

uit. Ideo canit ecclesia. Terribilis est locus iste. Gen. xvij. Quarta salus dicit priuilegiatoris. Est em̃ eccl'ia p ius pontificium t imperatoriu̇m in multis ꝓuilegiata

D Pro cui⁹ intellectu nota q̃ aliud est ꝓuilegiu̇ ꝑsone eccl'iastice, aliud ecclesie, aliud rerum ecclesiasticar̃. Priuilegiu̇ ꝑsone ꝙtum ad ꝓpositu̇ sufficit est duplex. s. immunitatis fori. t imunitatis ꝑsone. Priuilegiu̇ imunitatis fori est q̃ cleric⁹ ꝙueniat coram iudice eccl'iastico t nō laico. Hoc ꝓuilegio clericus ꝙuētus t recōuent⁹ renūciare nō valet vt in c. significasti, t c. si diligenti, de foro cōpe. t c. inolita. t c. placuit. xj. q. j. vbi dr q̃ clericus in hoc consentiēs excōicari debet. t in ciuili cōsentiens ꝑdat id quod euicit. In crimiali ꝙo si ꝑ ea lata sit sentētia ñ tenet: imo debet deponi. Priuilegiu̇ imunitatis ꝑsone est q̃ ḋcunq̃ in clericu̇, monachu̇. cōuersum, monialē, vel aliam religiosam ꝑsonam iniecit man⁹ violentas: ipso facto est excōicatus. vt i c. Si ḋs suadente. xvij. q. iij. t in c. nō dubium. ea. causa t q. Huic priuilegio clericus autoritate ꝓpria et extra casus exꝑssos a iure renūciare nō potest. vt i c. ꝓtinglt. j. de sen. excō. vbi casus ad l'az q̃ excōicatus est ḋ in satisfactionē ꝑcedentis iniurie in clericum etiā manus violētas iniecerit. nā licet iniuriam sibi factā remittere possit, iniuriam tm̃ factā ordini abolere nō pōt. Unde ꝙclude q̃ nec tacite nec exꝑsse cleric⁹ foro suo aut ꝓuilegio ꝑsone renūciare nō pōt. qr in hoc ꝙueniūt ille duo priuilegia t cēsent esse eiusdē rōnis q̃ ad hoc. Est tm̃ differentia inter ea. Primo qr odiosius est q̃ clericus iudicetur a iudice laico q̃s si ab eo tanq̃ a priuato ꝑcuteret. Ratio est qr priuilegiu̇ ꝑsone clericor̃ est de iure positiuo. Sed ꝓuilegiu̇ fori est de iure diuino. Secundo differūt in hoc. qr priuilegiu̇ imunitatis ꝑsone facilius ꝑdit q̃s priuilegium fori. Nā in pluribus casibus amittit priuilegium ꝑsone. vicz q̃ iniuriēs man⁹ violentas in clericu̇ nō est excōicatus. De ḋbus ꝑ doctores in c. ꝓpēdimus. de sen. excō. vt si fit ignoranter: quia nō detulit habitu̇ nec coronam, si imiscet se enormitatibus t̄c. tūc enim priuilegiu̇ ꝑsone sine admonitōne ꝑditur. secus in priuilegio fori. Priuilegiu̇ rer̃ ecclesiasticar̃ siue ecclesie est q̃ nulla persona ecclesiastica de ipsius ꝑsona aut rebus suis tenet aut solnere debet gabellas tallias collectas. exactōes. angarias t̄c. Probat hoc i c. nō minus. t c. aduersus. de imu. ec. vbi a clericis sub incursu excōicationis ꝓhibet absq̃ cōsensu Roma. pon. exactorq̃ri ꝑ laicos aliq̃d etiā si tāgeret hoc cōmunē vtilitatē clericor̃ et laicor̃. Ad ḃ est textus notabilis in Auten. Item nulla communitas. C. de epis t clericis. vbi generaliter ꝓhibet ne ḋs audeat ab ecclesijs exigere collectas. exactōnes. t angarias. licet essent ꝓpter publicam vtilitatē. Sūt em̃ res clericor̃ sicut clerici nō tm̃ iure canonico t ciuili sed etiā diuino exēpte a ptāte laicor̃. vt est text. in ca. q̃s. de censi. li. vj. vbi habet q̃ extorquentes pedagia vel guidagia vel exactōes a ꝑsonis clericor̃ vel ꝓ rebus ḋs nō causa negociatiōis deferunt sunt excōicati si sunt singl'ares ꝑsone. si est vniuersitas: est interdicta. ad qd̃ venit exe cutiue cle. ꝑsenti. de censi. D dñi terrar̃ q̃liter ista obseruanť tp̄ibꝫ nostris. vos iudices eritꝭ ꝓpriꝭ hodie. Ꝙ hodie verificat illd̃ Hiere. dictum Tren. j. Princeps puinciarum id est ecclesia dña mūdi facta est sub tributo. Sed ista relinquo qr inuanū dicunt. M Et quia directe de ecclesijs nunc facio mētionē: aliqua et si nō omnia priuilegia ecclesie videamus. Primū priuilegiu̇ ecclesie in hoc ordine est q̃ nullus quantūcunq̃ malefactor etiā si iudeus vl' paganus esset ad ecclesiā cōfugiēs vel spaciu̇ priuilegiatū debet per vim extrahi sed ab eccl'ia defendi. Ponit hec regula in ca. inter alia. de imu. eccle. Spacium ꝓ priuilegiatū hac imunitate est spacium in circuitu ecclesie. xl. passuum quo ad maiores ecclesiam. t. xxx. passuū q̃ ad minores ecclesias. vt in c. sicut. t c. ḋsquis. t c. diffinit. xvij. q. iij. et solum hec imunitas. xxx. passuū est cōpetens ecclesijs t non capellis. Unde capelle que sunt intra ambitus murorum in castris nō habent hāc libertatē vt in dicto ca. quisquis. D Fallit hec regula in quibusdaz casibus. Primo si ille qui ad ecclesiā confugit est publicus latro et qui stratas publicas insidijs t aggressibus obsidet. vt in dicto ca. inter alia. Secundo si sit nocturnus depopulator agrorum. vt quia de nocte agros deuastat vel

cõburit vt patet ibidẽ. Et in dicto ca, sicut xvij. q. iij. Tertio fallit in eo q̃ in ecclesia deliq̃t. id est in ecclesia maleficiũ vl' graue delictũ cõmisit: sperãs se ab ecclia defendi qõ semp̃ p̃sumit nisi ꝓtrariũ ꝓbetur. vt in c. imunitatẽ. de immuni. eccle. Quarto fallit in seruis. Unde qñ seru⁹ fugeret ad ecclesiã z p̃staret a dño cautio de impunitate z inde exire nõ vellet: inuitus expellitur z dño suo redditur. vt in c. id cõstituimus xvij. q. iij. z d. c. inter alia. This ergo exceptis oẽs alij ad ecclesiã cõfugientes debent esse tuti q̃ntuncũq; sint criminosi: etiam si paganus vel iude⁹ esset. vt in l. j. C. de his q̃ ad ecclesiã ꝓfugiũt. De excõicato q̃uis dubitet: tñ Guil. dicit q̃ idem est iudiciuz sicut de alijs. Alij dicunt ꝓsuetudinez esse seruandã. Ita dubio existẽte tutior via est eligenda. vt in c. ad audientiã de homi. et ibi glosa. ℞ Sed q̃s debet puidere de victu illis ꝓfugientibꝫ. Dico q̃ ecclesia in d. c. diffiniuit. xvij. q. iij. Itẽ ꝓfugiẽs ad domũ epi eodẽ mõ debet esse tutus. etiã si domus nõ sit ꝓiũcta ecclesie. xvij. q. iij. id cõstituimus. qõ c. absolute loquit de domo epi. Itẽ si q̃s malefactor vl' reus obuiaret sacerdoti portãti corpus xpi z ei adhereat fm Hostien. q̃uis iure nõ sit cautũ: q̃libet catholicus debet hoc fauere q̃ talis sit tutus. ℣ Secundũ priuilegiũ ecclesie est q̃ de iure nullus in ecclesia debet sepeliri nisi abbates. epi. aut digni presbiteri. aut etiã fideles laici. xiij. q. ij. nullus. Et intelligunt q̃dam de illis laicis q̃ miracula faciunt. Alij de fidelibꝫ in dignitate ꝓstitutis. sicut sunt reges. p̃ncipes z hmõi. Tertiuz priuilegiũ est q̃ ecclesia ex q̃ est dom⁹ dei debet tã maxia honestate custodiri ita q̃ i ea nulla inhonesta fiant vt sunt ludi theatrales cum laruis z alijs inhonestis. vt in ca. cũ decorẽ. de vl. z ho. cleri. dicit z ibi glosa q̃ ꝓhibitũ est causa ludibrij habitu monachali vel alio religioso vti. z grauiter punitur q̃ hoc facit. vt in Auten. de sanct⁹ epis §. vlti. Nõ tñ negat quin in eccl'ia deuote repsentatões fieri possint. vt presepe dñi. Herodẽ. magos. angelicã salutatiõem. sepulcrũ dñi. z hmõi. que potius inducunt ad deuotionẽ q̃ ad vanitatem. Item non debent in ecclesia fieri plamenta. nec negociatões: z p̃cipue nundinaz. nec strepitus iudiciorũ secularium. et sententie in dictis locis late nõ valent. vt in c. decet. de emu. eccli. vj. Quartum priuilegiũ est q̃ ea q̃ in ecclesia posita sunt neq; p̃ vim neq; p furtuz sũt auferẽda: alias cõmittit sacrilegiũ. xvij. q. iij. q̃squis. Quintũ priuilegium q̃ ecclesie nõ possunt vẽdi ꝓpter aliquã necessitatẽ. in auten. de aliena. §. z quando. Sextũ priuilegiũ ecclesie est vt admĩstret sola sine laicis res suas. vt i ca. si impator. xcvj. dist. Et de reb⁹ ecclesie nõ alienan. c. finali. In uebe ꝓtra laicos moderni tpis. Septimũ priuilegiuz q̃ ecclesijs donari potest in infinitum absq; alla insinuatõe. in Auten. ꝺ nõ alienan. re. §. si minus. Ceteris aũt donari nõ põt vel recipi vltra q̃ngentos solidos nisi p̃cedat certa insinuatio z nisi certis casibus. C. de dona. l. si q̃s. Octauum priuilegiũ q̃ relictũ ecclesijs etiam min⁹ solenniter factũ: puta in p̃sentia duoz testiũ tñ tenet vt in c. cum esses. et c. relatum. de testa. Bonum priuilegiuz ecclesie q̃ in ipsam transferr' dominiũ rei solo pacto cum alijs p̃sonis sit necessaria traditio. C. de sacrosan. eccle. l. vt inter diuinũ. ℞ Decimũ priuilegiũ ecclesie est q̃ quicquid est emptum de pecunia ecclesie: eius est. et ad ipsam debet reuerti. xij. q. ij. c. j. Exemplũ. si quis emat p̃diuz de pecunia ecclesie quã habuit furto vel deposito quia est ecclesie. Idẽ si clericus habet pecuniam de beneficio suo z de ea emat p̃dium licet illam potuisset dare alijs intuitu pietatis. tamẽ nõ potest dare p̃dium: q̃a statim fuit acq̃situz ecclesie. Et hoc siue emerit noĩe ppr̃io siue alieno. vt in c. j. de pecul. clericoz. et ꝓpter hoc nõ potest clericus illud alienare. Undecimũ priuilegiũ est q̃ res eccl'ie nõ possunt alienari nisi cum certa solennitate. vt in ca. sine exceptõne. xij. q. ij. et c. si quis. de re. ec. non alie. Alia plura priuilegia ecclesie vide per Inno. in c. quenit. z c. quia plerigz. de immu. eccle.

De dedicatione tẽpli sermo ali⁹. CIX.

Hodie salus domui huic facta ẽ. Lu. xix. Predicta verba loquebat' chr̃ist⁹ de domo materiali ipsius Zachei: cui ex p̃sentia z inhabitatione chr̃isti salus est facta. sed quia hodie pagim⁹ festũ

dedicatiõis huius ecclesie. ideo statuit sancta mater ecclesia ꝑpter hanc clausulã legi illud euangelium in dedicatõe ecclesie cui similiter ꝙ dedicatõez salus facta est. ¶ Quare hoc festũ solenniter deuote ꝛ letanter est ꝑagendũ triplici de causa. Primo ꝑpter ipsi⁹ institutionẽ tã in veteri ꝙ in nouo testamẽto In veteri testamẽto ptz Exo. xxiij. Preceptũ est a dño ꝙ vniuersus populus israel ter in anno id est in tribus festiuitatibus scz pasca penthecostes ꝛ in festo encenioꝝ id est dedicatõis tẽpli vnusquisq; ꝑsentaret se dño in hierusalem ꝛ offerre deberet hostias in lege determiatas. Institutio in nouo testamẽto habeꝫ in ca. solẽnitates. de ꝯse. dist. j. Ubi dicit ꝙ dedicatõis solẽnitas est singulis annis solẽniter celebrãda. Secũdo ꝑpter maioꝝ exẽpla. incipiamus a capite xp̃o ꝙ exẽplo suo docuit templũ frequentandũ ꝛ honorandum ꝑsertim in festo dedicatõis qõ ꝙsonaliter visitauit. vt patet Joh. iij. Facta sunt encenia in hierlim ꝛ hiems erat et ambulabat Jesus in templo ī porticu salomonis. Et quotienscũq; venit in hierusalẽ frequẽter primũ templũ visitauit vt nobis exemplũ daret. Grego. Dis christi actio nostra est instructio. In ve. testa. habemus exempla antiquoꝝ patruꝫ. ꝛ ꝑcipue salomonis ꝙ maximis sumptibꝫ ecclesiam ꝯstruxit et cõsecrari fecit et in festo dedicatõnis octo ozauit qõ deus vtiq; approbauit. ꝓmittẽs sibi ꝙ ꝙcunq; in tẽplo illo ꝑ suis necessitatibus ozaret exaudiret. vt late habetur. iij. Reg. viij. Habemus etiã exemplũ Esdre ꝙ templũ restaurauit. ꝛ alioꝝ pluriuꝫ. imo oẽs ꝙ templis irreuerẽtiã fecerũt male habuerũt. Exemplũ habemus in Heliodoro. ij. Dacha. iij. ꝙ flagellatus fuit. Item Sisinnus cecitate ꝓcussus vt habeꝫ in legenda sancti Clemẽtis. Itẽ Pompei⁹ magnus ꝙ vt dicit Orosi⁹ postq; in tẽplo fecit stabuli equos suos sp fuit postea devictus ꝑsis ꝙ pri⁹ fuit victorioſus. Tercio ꝑpter salutem ꝙ eccl'ie in ipsi⁹ cõsecratione ꝯfert. Que añt ꝛ quotuplex sit talis dicã infra. ideo dixi in themate. Hodie salus ꝛc. ¶ Nota ꝑ deductiõe thematis et euãgelij ꝙ triplicẽ reperio domũ in hoc euangelio cui salus facta ẽ. Est em̃ triplex domus scz ꝯsciẽtie. familie. ꝛ materie. Domui ꝯscientie ipsius zachei hodie salus facta est. qz vt dicit Gozra. facta est dom⁹ dei ꝙ gratiam inhabitãtis. Domui familie zachei hodie salus facta est. qz non solũ ipm sed etiã vxozem ꝛ familiã suã ꝯuertit. Domui etiã materiali zachei ꝑpter ꝓsentiaz xp̃i ꝛ mozã in ea facta est salus. Sic ꝛ nos si voluerimus ꝙ his tribꝫ domibꝫ nostris salus fiat oꝑtet ꝙ illa habeam⁹ et seruemus q̃ zacheus habuit ꝛ fecit. ¶ Et q̃⁹tum ad primã domũ scz ꝯscientie si illi salus fieri debeat tria reqrunt̃ que ꝓfecte zacheus habuit. ꝑimo requirit ꝙ eã diligenter discutiam⁹. qõ zache⁹ fecit. cũ christus dixit. Hodie in domo tua id est ꝯscia tua oꝑtet me manere. festinans descẽdit in domũ suam id est ꝯsciam ꝛc. Ecci. xxxij. Precurre prior in domũ tuam ꝛ illic aduoca re. lude ꝛ age ꝯceptiões tuas in domuꝫ scz ꝯscie vide q̃d ibi cõcepisti boni vl' mali meriti vel demeriti. Bern. Quotidiana discussione examina vitã. Dicit nãq; August. Dis ꝙ discussionẽ ꝯscientie amisit in periculũ vergit. Rõ qz cõscientia erit testis in iudicio. Ro. ij. Testimoniũ ꝓhibente illis cõsciẽtia eoꝝ. Et si bonũ bene oꝛik gaudium. ij. Coz. j. Gloria nostra hec est testimoniũ cõsciẽtie nostre. Uí ꝝo ꝯscia testat de malo ve tibi Ideo dicit Grego. in c. inter verba. xj. q. iij. Non boim linguas sed ꝯsciẽtias curare debemus. rõnem ibi assignat. Quid ꝑdest si oẽs te laudãt: cõscientia accusat. Ecõuerso q̃d nocet si oẽs te accusant: cõscientia vero excusat. ꝓpter qõ subiungit ibidem. In omni quod agitur vel dicitur tacite debemus ad mẽtẽ recurrere ꝛ interiozẽ testẽ scz ꝯsciaz reqrere. Cõtra ꝑ faciũt primo illi ꝙ habẽt ꝯscias cauterizatas: sauciatas: amplas ꝛ dilatas q̃bꝫ nõ fit salus. vt sunt illi ꝙ non reputant nisi grossioza pcã mortalia. et de cõmunibus peccatis nõ curant vt ꝙuria simplicia nisi solennisata. vt si iuratur sup crucifixum aut euangelium. Itez foznicationẽ simplicẽ nõ reputãt peccatũ nisi adulteriũ. Itez ebrietatem nisi sequaꝫ vomitus. Declara etiã de offensione fraterna. De qua Mat thei. v. Item de supbia oznando se nisi sequaꝫ ꝯcubitus. Itẽ de fraude dolose emẽdo vel vendendo ꝛc. tales sunt in periculoso statu. nam ꝑ quolibet peccato morta

li etiã minimo damnaꝛ quis ita bene sicut pro maximo. ꝙ̃ vis pena maior debeaꝛ, p maiori peccato, vt in. c. fratres, de cõsecra. dist. v. vbi dicit. Uno peccato mortali deme retur vita eterna. Jac. ij. Qui offendit in vno factus est omniũ reus. Secũdo cõ tra hoc faciũt illi qui habent cõscientiã p uersam, sicut illi qui peccata parua ponde rant et magna nõ ponderant nec curant, talem cõscientiam habuerũt pharisei q̃b⁹ christus maledixit Matth. xxiij. ve vobis pharisei qui decimatis mentã anetã ꝛ ru tam et omne olus orti et grauiora legis p̃ termittitis. Talem etiã habent begine qui de verbis ociosis ꝛ cogitationib⁹ cõfitenꝛ et de magnis obliuiscunꝛ vel nõ formant sibi cõscientiam. Similes lupo q̃ vna die cõfessus fuit cui sacerdos iniunxit vt non raperet amplius vltra quinq̃ obolos, ra puit gallinã de qua cõfitebaꝛ, deinde vac cam et vitulũ: sed nõ formauit sibi cõscien tiam, quia vaccã cõputauit p tribus obo lis: et vitulum p vno denario. Secundo requiritur q̃ cõscientiã purificem⁹ et mun demus. Esa. j. Lauamini et mundi estote. Mat. vj. Faciem tuam laua. i. cõscientiã, quia cõscientia habet se vt oculus dirigẽs totum corpus. Luc. vj. Si oculus tu⁹ id est cõscientia tua simplex fuerit totum ꝛc. si aũt nequã ꝛc. Nam sicut clarus oculus re quiritur ad gaudiosum visum: sic clara cõ scientia ad videndũ deum. Mat. v. Bea ti mundo corde quoniam ipi ꝛc. Hoc Za cheus fecit qui cum p̃ turba scz peccatorũ videre nõ posset ascendit in arborẽ sicco morum, id est cõscientiã suam mundando et vidit illũ ꝛc. ¶ Unde Bernũ. Duo sunt q̃ mundant cõscientiã nostrã. a malis abstinere ꝛ penitere et bonis inherere, nã sicut parua festuca grauat oculũ et impe dit visum: sic vnum peccatũ q̃tũcũq̃ par uum si illud est cõtra cõscientiam impedit visionem diuinã. De quo Aug. xxviij. q. j. §. ex his, et in. c. litteras, de resti. spol. et in c. inquisitioni, de sentẽ. excõ. Omne qđ fit cõtra cõscientiam edificat ad gehennam. Cõtra hoc faciũt primo illi qui habẽt cõ scientias cruentatas, id est maculatas. ij. q. j. si peccauerit. Ad Titũ. j. et cõscientia in fidelium aut prauorũ est inquinata sicut di citur. Coinquinate sunt eorũ mens et cõ scientia. Secundo illi qui habent cõscien tias infirmas et nimis strictas q̃s habent illi qui faciunt sibi peccata vbi nulla sunt: et hoc accidit ex instigatõe diaboli. Nam cum diabol⁹ tales non potest inducere ad manifesta peccata mortalia vt luxuriã gu lam ꝛc. tunc nititur eos inducere p cõscien tiam erroneam in pplexitatem. Tercio re quiritur q̃ cõscientiam diligẽter custodia mus. Prouerb. iiij. Omni custodia serua cor tuum: quia ex ipo vita procedit. Hãc ha buit Zacheus cum dicit. Stans autẽ Za cheus supple in diligenti custodia ꝓscien tie dixit ad dñm. Ecce dimi. ꝛc. Nam cõ scientia est sicut instrumentũ in curia dei p hereditate porrectũ qđ diligenter custodi tur ne corrodaꝛ aut perdatur. Hugo. Nõ peruenit ad bonam cõscientiam nisi p cor dis custodiã, ideo diligẽter custodiaꝛ. Rõ Isido. li. ij. de summo bo. Ubicũq̃ homo aperit reatus sui cõscientia illum nõ dere linquit. Dia p̃t homo fugere: p̃ter cor suũ a seipo nõ p̃t recedere, q̃ eñ hic ꝓscientie sue reatu punitur. illic ppetua pena punit. Hoc significat illud p̃s. Abyssus abyssu⁹ inuocat in voce catha. abyssum inuocare abyssum est de iudicio siue ꝓscientie ire ad iudiciũ damnationis ppetue. in voce ca tharactaꝝ. id est p̃dicatione sanctoꝝ. ideo diligenter est custodienda. Cõtra hoc fa ciunt q̃ habent cõscientias strupulosas et pturbatas qui quãdocq̃ volunt de pecca tis suis ꝛ misericordia dei desperare sicut Judas ꝓtra id qđ habeꝛ in. c. bis q̃. xxvj. q. vj. Misericordie dei nec mensuras pos sumus ponere nec tẽpora diffinire. Qua lem etiam habent illi qui crebro in eadem peccata relabunꝛ. ꝛ quãcũq̃ peniteãt tamen ꝓpter lapsus frequentiã quendã desperatio nis impulsum incurrũt et turbanꝛ. q̃s cõsolatur p illud quod Petro dixit. Non dico tibi septies sed septua. Matth. xviij. Scõo illi q̃ habẽt cõscientias pplexas et erroneas, vt cũ q̃s credit se inter duo pec cata positũ quorũ alterum impossibile sit eum vitare. ¶ Habemus ergo fina liter q̃ quinq̃ cõscientie nõ fit hodie sal⁹ Primo vicz cauterizatis siue amplis. scõo peruersis. tercio nimis strictis ꝛ erroneis. quarto scrupulosis ꝛ pturbatis. quinto p̃ plexis. sed huic sit salus quã habẽt homi-

nes boni q̄ est recta et tranq̄lla secura, pura, quieta et mūda, tales gaudenter suscipiunt iesum sicut Zacheus. Prouerb. xv. Mens secura quasi iuge conuiuium. Isid. de sum. bo. Vis nūq̄ esse tristis bene viue bona cōscientia semper gaudiū hz. Bern. Quid in rebus melius: quid in terra quietius atq̄ securius bona conscientia, q̄ conscientia bona est in hac vita summū bonū. de tempo. ordi. c. quesitū. Ecōtra est de illis qui habent malas conscientias nunq̄ sūt leti, quia sinderesis semp remordet eos q̄n cōuertuntur ad cor et inueniūt se in tali statu in quo nō possunt saluari. Isid. de sum. bo. Nulla pena grauior q̄ mala conscientia. Vñ t Aug⁹. in lib. cōfes. Jussisti dñe et ita factum est q̄ pena sit sibi omnis animus inordinatus. Secunda domus est dom⁹ familie. de qua. j. Thy. iij. Oportet p̄ficiendum ecclesie domui sue, id est familie bene esse p̄positum. De quo Aug. in c. quantumlibet, xlvij. di. Arrogare nō audeo vt dom⁹ mea, id est familia melior sit q̄ domus Abrae in qua scz vnus ex filijs fuit bonus scz Isaac, et alter malus scilicz Ismael: si huic debet fieri salus oportet q̄ vir siue rector familie bonā diligentiā circa curā et regimen vxoris filioz ac familie et circa res tēporales gubernandas adhibeat. ℣ Cōsistit ergo hec diligētia in tribus. Primo in cura t regimine vxoris, ad q̄ tria requirunt. Primo vt eā debite dirigat t nō cū tyrannica austeritate, verbis et nō verberibz, ḡa māsuete amore t nō dolore, dulcedine et nō amaritudine. Col. iij. Viri diligite vxores vestras et nolite esse amari ad illas. Inuehe cōtra illos q̄ nūq̄ amicabile verbū loquunt mulieribz. Jac. iij. Ubi zelus t cōtentio ibi inconstantia et oīe op⁹ prauū. Secōo secrete corrigat nō cū cōfusione, nō publice t ptēptibiliter, sicut fecit Job q̄ vxorē suā licet pessimā arguebat secrete t modeste, q̄ inquit, Quasi vna de stultis mulieribz locuta es. Job. ij. Nō dixit q̄ fuerit stulta cē. Crisosto. Occultū pctm̄ in publico corrigere nō est corripere sz diffamare. Ideo dr in. c. licet. xlv. dis. Plus erga corrigēdos agat benuolētia q̄ seueritas, plus cohortatō q̄ cōminatio, plus charitas q̄ potestas. Tercio cōplete diligat, quā cōpletionē docet aplus ad Ephes. v. quo ad tria. Primo cū dicit, Diligite vxores vr̄as sicut xp̄us dilexit ecclesiā, q̄ dilectio fuit maxima. q. d. Sicut xp̄us fudit sanguineū sudorē p ecclesia sic tu debes effundere sudorē vt nutrias vxorem. Gen. iij. In sudore vult⁹ tui cē. dixit dñs Ade nō Eue. Hoc est ꝓtra aliq̄s qui volūt de vxoribz bñ viuere cōpellēdo eas q̄n q̄ ad questū illicitū nō curātes salutem vxorū sicut xp̄s ecclesie. Est tn verū sic dicit Holgot sup lib. sapie. q̄ vxor in oibus ita bñ debz esse sollicita q̄ ad necessitatē vite sicut ipe vir, ḡa dictuz est xp̄i Mat. xix. Jā nō duo sed vna est caro. Et sic mēbrū cōpatit mēbro ita vxor viro. Secōo p dilectionē viri ad xp̄m̄ corpus cū dicit q̄ viri debēt diligere vxores suas sic corpora sua. Tercio p dilectionē viri ad seipm̄ cū dicit ibi, Unusq̄sq̄ vxorē suā sic seipm̄ diligat. Inuehe ꝓtra nō curātes vxorē, pmittunt eā domi sedere cē. ℣ Ecōuerso t talem charitatē hz vxor ostēdere viro, t hoc etiā i tribz. Primo hz virū honorare, sicut Sara Abraam virū suū vocans eū dñm Gen. xviij. Etiā sic maria Joseph Luc. ij. Cōtra ℞ faciūt q̄ maritos suos cōtemnūt p̄pter paupertatē vel antiquitatē: qō maria nō fecit, quia Joseph paup erat. Secundo q̄ debēt obedire suo marito. Ephes. v. Mulieres viris subdite sint sicut seruus dño, nā hoc deus inūxit Eue Gen. xxxiij. Sub potestate viri eris. Inuehe ꝓtra inobedientes et ptinaces, talis peccat mortaliter ꝯm Piero. in. c. cum caput. xxxiij. q. v. vbi dicit, Cum caput mulieris vir sit: caput aūt viri xp̄s, ergo q̄cūq̄ vxor nō subijcitur viro suo hoc ē capiti eiusdē criminis rea est cui⁹ t vir si nō subijcit capiti suo scz deo. Tercio in hoc: q̄ hz eū timere Ephes. v. Uxor timeat virū suū: nō timore seruili p̄pter verbera vitāda sz timore filiali ne eū cōmoueat ad irā: posito q̄ nūq̄ ea peuteret tn timere hz ei⁹ indignatōz. Hoc figuratur i velamīe, vt hr in. c. femine. xxx. q. v. vbi dicit. Femine dū maritāt ideo velantur vt nouerint se subditas esse t humiles et nō p̄rie voluntatis obloquētes maritis suis, q̄ nō debet esse, q̄ mulieres debent esse mites, ideo habēt quas voces t ligant collū peplis in signū q̄ debent dulciter rendere suis maritis. Inuehe contra iratas

mulieres nō timētes viros suos: imo vbi viri timent et eos pticipes. Contra tales dicit Eccī.xxv. Nō est ira sup irā mulier ve tali viro q̄ talē habet vxorē quia nunq̄ habet requiē. Prouer.xix. Tecta iugiter p stillātia litigiosa mulier q̄ nō h̄z requiem. Eiusdē.xxij. Melius est habitare in terra deserta q̄m cū muliere rixosa et iracūda. Secus est ō discreta obedientē et timorosa vxore q̄ est cōsentanea viro suo. In tali cōcordia et amore bñplacitū est deo, et reuera salus erit domui huic. Eccī.xxv. In trib⁹ est beneplacitū spiritui meo q̄ sunt, pbata corā deo et hoīb⁹. Cōcordia fratrū et amor p timor, vir et mulier sibi bene consentiētes Sed vbi discorditer viuūt et dissentiūt in hac domo de⁹ nō ē. Hugo. Charitas deo ita familiaris est vt de⁹ ibi esse nolit vbi charitas nō fuerit. ¶ Secundo ꝓsistit hec diligentia in regimīe filioꝝ et seruoꝝ cē. Et ad hoc requirit q̄ ipsos i timore dei et obedientia mādatoꝝ eius educat vt virtuose viuant. Itē debet ipsis dare habilitatē ad cōfitendū, cōicandum, audiēdū missam, et alia sacramēta pcipiendū. Itē debet ipsis puidere i necessitatib⁹ corpalib⁹, nō mittere ad hospitale cū infirmāt aut negligere q̄ nō ꝓfiterent et cōicent, vel fugere ab eis Itē debet ipsis p̄bere bonū exēplum p honestā cōuersationē. Greg. Tot mortib⁹ q̄s dign⁹ est q̄t mala exēpla ad posteros trāsmittit, quia filij et serui sequunt. Et verificat illud p̄s. īmolauerūt filios suos et filias demonijs. Sed q̄tū ad regimē bonorū tpaliū oportet q̄ de bonis suis p testamentū disponat. sicut dictū fuit Ezechie p Isaiam.xxxviij. Dispone domui tue id est familie p testamētū q̄ morieris tu cē. Sic fec̄ Mathathias.j. Machabeoꝝ.ij. Sic et Thobias senior Thob.iiij. per totū. Et cautū est q̄ puideat sibi de testamēto in sanitate vel in principio infirmitatis. q̄ consanguinei in infirmitate plurimū impediunt testamēta, et in hoc sunt p̄dones. Ante oīa curet mercedis donatōes. Math.x. Dignus est mercēnari⁹ cē. Thob.iij. Qui cunq̄ tibi aliq̄d opatus fuerit statiz ei mercedē restitue. q̄ est peccatū clamitās in celum. Jaco.v. Merces opariorū vestroꝝ que defraudata est cē. Inuehe ꝓtra ꝓtrabētes cōtra id q̄ scribit Eccī.xxxiij. Qui effundit sanguinē et q̄ fraudē facit mercēnario fratres sunt. Itē leget p alia sua et ad pias causas sc̄z relinquēdo familie p̄tē debitā, nec debet ita legare ecclesijs vt p̄iuet filios hereditate vel legitima. Aug⁹. in ca. q̄ cunq̄, xvij. q. j. Quicūq̄ vult exheredato filio heredē facere ecclesiā: querat alterq̄ q̄ suscipiat nō Augustinum. Curet etiā q⁹ ad pias causas faciat executores q̄ sint diligentes ad explēduz, q̄ docet experientia q⁹ aliq̄n tarde et aliq̄n nunq̄ fiūt tales executiōes. Cōtra q̄s dicit in c. q̄ oblatōes, xij. q. iij, q⁹ tales debēt excōicari vt necatores aīaꝝ. q̄ subtrahunt eis illud suffragium ex q̄ subtractōe remanent in torment⁹. Itē ante oīa caueat testator ne de male ablat⁹ relinq̄t heredib⁹. sed p se restituat certa certis. incerta pauperib⁹, sicut Zacheus fecit cum dixit. Et si quem inquit cē. Sit etiaz bene discretus in legādo familie vt ita diuidat et clare testet vt nō habeant oriri litigia inter heredes. nō tñ oportet q⁹ equaliter leget vni sicut alteri. Exemplum de Jacob qui legauit Joseph p alijs partē vnā scilicet agrū cum spelunca duplici. Genes xviij. Et q⁹ dixi q⁹ male acq̄sita nō debēt filijs relinq̄re. Ratio est. quia per hoc occidit eos spūaliter. Dar.xij. Tradet pater filium in mortem sc̄z cum filius sciēter possidet bona a patre male acquisita. q̄ tales patres damnāt seipsos et filios. Exēplum ponit Arnoldus de quodaz milite, quod vide in thesauro nouo de tēpore sermone. xxxviij. A. in fine. ¶ Tertia domus est materialis ecclie De q̄ dicit. j. ad Thy. iij. Volo in ecclesia orationes fieri. q̄ ideo consecratur vt sit loc⁹ spūalis dei et vt homo possit ibi spūaliter curari et misericordiam dei consequi. Cui in consecratiōe salus fit ꝓpter septem. Primo ꝓpter dei p̄sentiam. p̄s. Dominus in tēplo sancto suo Per effectum in iustificando peccatores. vel etiam per p̄sentiam in sacramēto altar⁹ Secundo ꝓpter assistentiā angeloruz, p̄s. In ꝓspectu angeloꝝ psallā tibi, ideo dicit chor⁹. Grego. de cōse. dist. ij. Quis dubitare pōt q̄n in ipsa hora īmolatōis ad voces sacerdotis cē. Tertio ꝓpter corpā sctōꝝ et reliq̄as ibi ꝓtētas. Quarto ꝓpter citiorem et maiorem orationis exaudibilitatez. quia oratio citius exauditur in ecclesia q̄s alibi.

quia est determinatus locus ad orādū nō ꝓpter deum q̄ adoratur quasi loco ꝯcludatur sed ꝓpter ipsos adorātes. Et hoc qua druplici rōne. Primo ꝓpter loci consecrationē ex qua specialē deuotionē cōcipiunt orātes vt magis exaudiant. Secūda ꝓpter sacra misteria z alia signa sanctitatis ibi ꝓtēta, de quib⁹ supra. Terna ꝓpter minorē infestationē demonū q̄s in loco nō cōsecrato. Quarta ꝓpter cōcursum multorū adorantiū ex quo oratio fit magis exaudibilis. Quinto salus fit in ꝓsecratiōe ecclesie ꝓpter sacramētor. in ea collationē q̄ regulariter in ea cōferunt vt baptismi, penitētie, eucharistie zc̄. Sexto ꝓpter indulgētias eccl'ie collatas p quas visitātibus remittunt pene in purgatorio p peccatis debite. Septimo ꝓpter emunitatez ecclesiās a papa z imperatorib⁹ cōcessaz. Et que sit talis z in quot consistat habes supra sermone. cviij. A. vsq̄ ad finem zc̄.

De Dedicatione alius sermo. CX.

HOdie salus huic domui facta est Lu. xix. Nota in sacra scriptura qua druplicē reperio domū q̄bus bodie hoc est in iustificatōe z ꝙuersiōe zachei salus facta est. Est em̄ dom⁹ spūalis cōsciētie, domus familie, domus materie, et domus supne gl'ie. Prima domus spiritualis est ꝓsciētie. De qua dicit Eccī. xxvij Nisi tenueris te instanter in timore dñi: cito subuertet dom⁹ tua id est ꝓscia tua. Et Sap. viij. Intrās in domū meā conquiescā. Huic domui id est ꝓscie zachei bodie salus facta est, vt exponit Gor. quia facta est dom⁹ dei p gratiā inhabitantē. Secūda domus est familie. De q̄ dicit j. Thy. iij. Oportet p̄ficiendū ecclesie inter cetera domui sue id est familie esse bene p̄positū. Et Aug. in c. quantūlibet. xlvij. dist. Arrogare mihi nō audeo zc̄. Huic domui vt inquit Gor. bodie salus facta est, q̄a xp̄s nō tm̄ zacheū cōuertit, sed etiam totā familiā suā, vxorē, liberos z seruos zc̄. Tercia domus est materie ex lignis z lapidib⁹ ꝓstructa, in quā zacheus xp̄m gaudens excepit vt dicit in euangelio De qua aplus. ij. Corinth. j. Si terrestris dom⁹ nostra dissoluitur: habemus domuz non manufactam eternam in celis zc̄. Huic hodie salus facta est, q̄ christus in ea corpal'r māsit, ideo dixit. Hodie in domo tua zc̄. Nec dom⁹ materialis zachei significat domū materialē eccl'ie. cui bodie, id in ꝓsecratōne salus facta est, z ideo rōne illius clausule in dedicatione ecclesie legit illud euangeliū de zacheo. Quarta domus est supne gl'ie. De q̄ ps. xxv. Dñe dilexi decorē domus tue. De hac dñs ait Joh. xiij. In domo p̄ris mei māsiones multe sunt, quia z si vnum premiū btūdinis, multe tñ differentie p̄miorum sicut z hic meritor. Et angelus Luc. j. Regnabit scz xp̄s i domo Jacob in eternum scz in ecclesia triumphāte. Huic domui bodie salus facta est, ꝓpter gaudiū q̄ō angeli et sancti in celo de eius ꝙuersiōe habuerunt vt dicit Lu. xv. Gaudiū est angelis dei sup zc̄. Quare bene dicunt ꝑba assumpta themat'. Hodie salus zc̄. Pro deductione brevitatis gratia omittendo duas domos, ꝓsequar de duabus scz ꝓscientie z ecclesie. ¶ Et q̄ntum ad primum nota q̄ ad hoc vt salus domui cōsciētie fiat req̄runt tres ꝓditiōes q̄ tanguntur in euāgelio. Prima vt eā diligēter mūdem⁹ p elemosinarū largitionē. Secūda vt eam diligenter custodiamus p fraudatorū restitutionē. Tertia vt eam diligēter discutiam⁹ per sacramentū cōfessionis. Prima vt eaz zc̄. Ideo dicit Luc. xj. Date elemosinam z ecce oīa munda sunt vobis. Eccī. iij. Sicut aqua extinguit ignē sic elemosyna zc̄. Dan. iiij. Peccata tua elemosinis redime Ideo dixit Zache⁹. Ecce dimidiū bonor. zc̄. ¶ In q̄bus verbis docet septez cōditiones elemosine q̄ notant' in verbis Zachei, Luc. xix. Ecce dimidiū bo. meorū zc̄. Primo elemosina debet esse prompta. Propterea dicitur. Ecce, quasi dicat Zacheus, q̄ cum fieri potest elemosina nō est tardanda, nō differēda, nō ꝓcrastinanda, sicut multi faciūt q̄ nō nisi post multas p̄ces z diuturnū temp⁹ elemosinas erogāt. Propterea dicit sapiēs Prouerb. iij. Nō dicas amico tuo vade z reuertere: cras em̄ dabo tibi cū statim possis dare. Et Seneca li. ij. de bñficijs. Ingratus est beneficiū q̄ diu inter dantis man⁹ hesit. verūtñ satis reprehensibiles sunt q̄ morte expectāt vt bona superflua q̄bus nō egent pauperibus

tribuant. Pro quo facit sapiens verbū illud sancte Lucie q̄ sue matri dixit Nō moriens das ideo das q̄ tecū ferre nō potes Solet etiā ideo deo p̄mittēte sepi⁹ euenire q̄ auaroꝝ diuitū bona q̄ post mortez impias causas distribuere disposuerūt, rapiant, dilanient & distrahant a consanguineis litigātibus & q̄ntis ab extraneis ꝓsutia & calliditate illa q̄rentibus. Quare cōsulēdū est oīb⁹ q̄ supabundāt diuitijs vt velint p se ipsi collocare illas in celo nec expectare vt post mortē id faciant alij. q̄ vt dixi sepe fallūt. Secūdo elemosina debet esse copiosa, ꝓpterea dixit zacheus: dimidiū. Unde Thob. iij. Si multū tibi fuerit abūdāter tribue. nec⁹ em̄ timenda est pauptas si elemosine ample fiant. nō em̄ de⁹ vult separari ab alicq̄ de liberalitate. sic̄ videri pōt exemplum de boc i. ij. dialogoꝝ de Bonifacio Fuldē. epo. cui ex paucis vuis vinū collectum paupib⁹ largienti illud miraculose multiplicauit deus. Habes etiā exēpla de Johāne elemosinario in vitaspatrū. Tercio elemosina debet esse de bonis ꝓprijs, ꝓpterea dixit zacheus, bonoꝝ meoꝝ. Dico de bonis et nō de reb⁹ infectis aut marcidis. Et dico de ꝓprijs: nō alienis. Vñ. j. q. j. nō est. Greg. ait. Nō est putāda elemosina si paupib⁹ dispenset q̄d ex illicitis reb⁹ acq̄rit. Nō em̄ causa pietatis facienda est iniquitas. Quia vt dicit aplus. Nō sūt facienda mala ꝛc. xij. q. v. c. forte. Et i. c. nolite ibidē ait Aug⁹. Nolite velle facere elemosinas de fenore & vsura. et in c. elemosina: ibidē dicit Grego. Elemosina redēptoris nostri oculis illa placet q̄ nō ex illicitis & iniquitate ꝓgerit, sed q̄ de rebus ꝓcessis & bene acq̄sitis impēdit. Quarto elemosina debet esse ordīata vt sc̄z fiat p dei honore, p̄rimi salute. & ꝓpria vtilitate. nō pro vana gloria ac hui⁹ seculi pōpa. Vñ zache⁹ ad dixit Dñe. id est, p tuo amore & honore facio elemosinas. Propterea xp̄s Mathei vj. dixit. Cū facis elemosinā noli tuba canere añ te sicut hypocrite faciūt ꝛc. Quinto elemosina debet esse liberalis vt nō fiat p susceptis seruitijs. nā sunt plerīq̄ pauperes laborare cogūt & postea illis nomie elemosine aliq̄d tribuūt. cum tñ merces laboris poti⁹ q̄z elemosina debeat appellari. ꝓpterea dixit zacheus, do, id ē non vendo sed liberaliter dono. Propterea etiaz dicit aplus. ij. Cor. ix. Nō ex tristicia aut necessitate. hilarē em̄ datorē diligit de⁹. Sexto elemosina debet esse discreta vt detur his q̄ indigent & nō his q̄ abūdant. q̄d dico p pter illos q̄ cū habeant vicinos aut ꝛsanguineos q̄ pauptate grauant elemosinas faciūt ad exornādas eccl'ias aut ecclesiastica ornamēta amplīāda. q̄d nō dānam⁹ nisi dū fame perire p̄mittunt. ꝓximi indigentes. vt ait Amb. in c. auz. xij. q. ij. ꝛc. quem textū vide. Et Hieronim⁹ ad Demetriadē virginē inq̄t. Alij ecclesias edificēt: vestiāt parietes marmoꝝ crustis. Sed tibi aliud ꝓpositū christū vestire i nudis, visitare in languentib⁹, & subuenire in oppressis. Et debet potius dari iustis indigētib⁹ q̄z peccatorib⁹ ceteris paribus. Ambro. in c. nō satis lxxxvj. di. vbi ōz. Et si oīb⁹ debet miscēdia: iusto ampli⁹ & magis ꝓpinq̄s indigentib⁹ q̄z alijs ceteris paribus. Hic cadit dubium. Consultū fuit supra circa p̄mā conditionē q̄ q̄libet p se in vita sua daret elemosinas & nō expectaret q̄ post mortē ei⁹ sui executores facerēt. q̄ sepi⁹ tarde vel in toto nō exequunt. quero an dilatio executōis in alicq̄ p̄iudicet anime testatoris. Respondet Richardus in. iij. dist. xl. vj. q̄ sic. Cui⁹ duplex est rō. Prima. q̄a quāto citi⁹ pauper et ecclesie quib⁹ legatū est recipiūt illud q̄d testator eis legauit: tāto feruētius & certius orāt p aīa defuncti & orare tenētur Et quāto tardius recipiūt q̄d eis legatum est tāto tepidiores sunt ad orandu⁹ et magis tardāt orare p aīa testatoris. Accelerato aūt feruentiū orationū p aīa defuncti multū valet ad eius alleuiationez & celeriorē liberatōem. Secūda rō est q̄a sic̄ defuncti in charitate aliq̄d purgabile secū portātes in hac vita meruerūt vt elemosine si p eis dent eis, p̄sint nō ad augmentū gr̄e sed ad alleuiatōem & abbreuiatōez pene. Sic testator testamentū faciēs: in charitate decedens testamētū suū faciēdo meret vt ei⁹ executio post mortē valeat, nō ad augmētū gr̄e sed ad alleuiatōez et abbreuiationē pene, & ideo q̄ntū testamētū suū citius executōi demādat tanto citi⁹ alleuiat Et quāto tardi⁹ sui testamēti executio impletur: tāto tardius ceteris paribus incipit alleuiari & tardius liberatur. Si tñ legata

nunq̃ soluerent: nō tñ ꝓpter hoc perpetue remaneret in pena: q̃uis ꝓpter hoc multo tardius liberaret ab ipsa. Ex p̄dictis patz q̄ grauissime peccant et magnā p̄ditionez faciunt executores testamētoꝝ: qui habita oportunitate quātoꝝ nō exequunt. Contra quos dicit in c. qui obligationes, xiij. q. iij. q̄ tales debent excōicari vt necatores aiaꝝ: quia subtrahūt eis illud suffragiū. ex qua subtractione aīas eaꝝ necant ꝓpter carentiā diuine visionis. Item tales puniunt hic per iura etiā in hoc q̄ amittūt ipis legata. z executio deuoluit ad ep̄m si infra annū nō exequunt, vt in c. si heredes. z ca. tua. z Johānes. de testa. Et a deo puniuntur eternaliter, quia dānabunt si eis retinuerint. Dic exemplū de socio q̄ equū sui socij nō vendidit. vt in legenda sancti Vdalrici habet. Secūdo requirit q̄ cōscientiam diligenter custodiam⁹ p ablatoꝝ z iniuste acq̃sitoꝝ restitutionē, ita q̄ de hmōi nihil cōtra ꝯscīaz in nostra potestate retineam⁹ Prouerb. xij. Omni custodia serua cor tuum q̃a ex ipso vita p̄cedit. Ideo dixit Zacheus. Et si q̃d aliquez defraudaui reddo q̃druplum, vbi loquit̄ p̄incipaliter z solum de rebus tpalibus ablatis nō de spūalibz. vicz de virtutibz ablatis quo ad animā scilicet moralibz et infusis, nec de dāno illato corpori quo ad lesionē corpalem. nec quo ad bonorem z famā per vituperationē verbalem. Ideo solū de restitutione rez tpalium dicā. Circa quā ponit Zacheus quatuor cōditōes soluēdo q̃tuor questiones. Prima quid sit restituendū. Ad ꝟ respondet zacheus: defraudatū siue res ablata. vt in c. si res, xiij. q. vj. Ideo dicit Si quē defraudaui ꝛc. Et restituēda est res rapta vel furta aut alio modo illicite acq̃sita in ꝓpria specie, imo in individuo si ipsa habeat, nec p̄t dari alia p ea eiusdē bonitatis, nisi forte pecunia cōtra volūtatē dñi ipsi⁹ rei. iij. q. j. c. reintegrāda. vbi dr q̄ spoliatz sunt oīa reintegrāda. Et hoc vez nisi vsurpatio rei aliene esset occulta z ex restitutōe eius in sua specie detegeret raptor vel aliud incōueniens sequeret: tunc em̄ sufficeret dare p̄cium eius. Item secundo si ipsa res male ablata perit morte vt animal. vl̄ sibi auferat: nihilominus sibi restituere tenet̄ f̄m Ray. z alios. Si aūt deteriorata ē in bonitate vel diminuta in p̄cio: supplēdū est p̄cium. q̃a restituenda est eiusdē bonitatis. Exemplifica de equo vel boue ablato si est penes raptorē debilitatus Similiter de frumēto si valuit vna metreta tunc q̃tuor, sed nunc ꝟo duos solidos tenet̄ redde re quatuor solidos, nec sufficeret reddere vnā metretā. Idē de tpe intermedio inter restitutionē z ablationē, tenet̄ etiaz raptor post restitutionē damni petere remissionez de iniuria saltē p interpositā p̄sonam, vel p se expresso nōie furis vel tacito fm q̄ qualitas negocij requirit si est manifestum vl̄ occultū. Itē tertio si res est fructificans tenet̄ restituere rem cum oīb⁹ fructib⁹ inde p ceptis z q̃ p̄cipi potuissent a diligenti possessore Exemplifica de agro vl̄ vinea vsurpata Similit̄ de eq̄ cū quo lucrat⁹ fuisset hebdomadatim vnū florenū. Hoc intelligide ductis expēsis necessarijs eq̄. dāna etiā que passus est dñs ex carentia rei sue: tenet̄ satisfacere. vt in c. si culpa. de iniur̄. z dāno dato. Exēplifica de pecunia furata. Itē si plures cōcurrūt ad furtuz aut alias ita q̄ vnus nō faceret sine altero, q̃libet tenet̄ insolidū. vt in c. si dignum. de homici. fm doc. ibi plura vide. vt si vnus fact⁹ est nō soluendo. Et an oēs lucrū teneāt q̃s restituere q̄ p̄cepit ex re rapta vel personis acq̃sita, vide sctm̄ Thom. ij. ij. q. lxxviij. z doc. de hac materia in. iij. dist. xv. Hosti. in summa de pen̄. z remiss. D Scōm re q̃situm z secūda q̃stio Cui sit restitutio facienda. Ad quā respondit zache⁹ in hoc q̄ dicit aliquē. q̃si diceret, huic cui abstuli vl̄ quē defraudaui. An aūt q̃s oī casu teneat̄ ei restituere cui abstulit. Nota p solutione distinctōnez quā ponit sctūs Tho. ij. ij. q. lxxij. dicēs. Tripl̄ pōt esse aliquid illicite acq̃situz. Prīo quia illud q̄ acq̃rit illicite debet̄ ei a q̃ acq̃situ est extortum. et siue nō transferat̄ dominiū illius rei in accipientē vt in furto z rapina. siue trāsferat̄ vt ī vsura: tñ cōpetit repetitio. In talib⁹ regla est q̄ hmōi restituēda sūt spoliatz aut ei⁹ heredib⁹ si ñ supest p̄incipal: siue sint dñi illarū rez siue nō: dūmō tñ ex cā illa tenent et fuerūt tpe ablatiōis detētores vt accidit in pignore depositō accōmodato et huiusmodi. licet em̄ tales nō sint dñi illarum rerum, tamē ex honesta causa illa tenēt. Jō debēt

eis illa restitui nō dñis rerum illaꝝ. Idem etiā si ex inhonesta causa illa habuit puta p furtū vel rapinam, exēplifica. tunc cm̄ liberatus est ab obligatōe restitutiōis, qz reposuit rem in pristinū statū z gradum, z sic intelligo dic. c. reintegrāda, z c. Itē cū ḡs. de resti. spol. cū similib⁹, vbi dr q etiā pdo restituēdus est, hoc cm̄ nisi dñs petat eodem tpe rem cū fure zē. vt. ff. depositi bona fides, vide ibi p glo. z doc. Quōo modo dr aliqd illicite acqsitū ita q ille q illicite acqsiuit nō potest illō retinere: nec tn debet illi a q acqsiuit, quia ille ꝓtra iusticiam dedit z ille ꝓtra iusticiā accepit, vt in symonia z similib⁹: in qb⁹ ipsa datio et acceptio est ꝓtra legē, z ideo tale nedum de ꝓsilio et honestate sed de necessitate salutis debet erogari paupib⁹. Ratio est fm scm̄. Tho. scōa scōe. q. lxij. qz ipa datio z acceptio est lege phibita, vt i c. anathema. j. q. j. vbi dicit Anathema danti anathema accipienti, vel potest dari illi ecclesie in cui⁹ iniuriam data est, vel aliter puniri: put disponunt multa iura. Similr de pecunia data iudici ad eum corrūpendū. vel testi ad falsum testimoniū dicendū, vel alicui ad false accusandū, vel aduocato ad iniuste aduocādū qz nō debet restitui illi q dedit. qz turpiter dedit, nec sibi retinere dbet sed paupibus elargiri, vel illi in cui⁹ iniuriā data est pserim si ex hoc amisisset iustā cām, vt hr̄ in c. nō sane. xiij. q. v. Hec⁹ si iuste dedit puta vt iuste iudicaret z intendens redimere q dāmodo veratiōez suā, vt ibi dr. Tertio mō dr illicite acqsitū: nō q ipsa acqsitio sit illicita sed illud ex q acqrit est illicitum: exq träfert dominiū, nec cōpetit repetitio. vt in meretricio z hmōi. nā meretrix turpiter agit z ꝓtra legē dei fornicādo, sed ipsa acqsitio vel datio pecunie p hmōi illicitis nō est illicita nec ꝓtra legē dei, z h ꝓprie dicit turpe lucrū. z de illis sic acqsitis fm doct. pōt dari elemosina. z pōt etiā retineri: nisi supfluū p fraudē vel dolū mlier extorserit, qz illud esset restituendū. Ad h ptinent lucra facta ex hystrionatu illicito, ex duello, ex torneamēto, ex sertis factis de floribus, et alijs hmōi q̄ vsus cōiter est ad lasciniaz. In his casibus z similib⁹ bonū est et salubre q penitēs inducat ad erogandū pauperib⁹, nō tn cogēdus est ad h. nec iudicādus est ex hoc si nō velit assumere hāc penitentiā sez erogare paupib⁹ q nō sit in statu salutis, qz nō repit iure exp̄ssuz, vt in supradictis casib⁹. Et sic intelligit c. q̄ habetis, xiij. q. iij. Q. Tertia qstio est quando debeat fieri restitutio. Ad quā respōdit zacheus cū dicit. Reddo in psenti z nō dabo vel reddā in futuro, qsi diceret q restitutio debet fieri statiz. Ratio scti Thome scōa scōe. q. lxij. qz sicut accipe rem alienā est ꝓtra iusticiā: ita z detinere eā, qz p h q aliqs detinet rem alienā inuito dño impedit eum ab vsu rei sue, z sic facit ei iniuriā. Manifestum est aūt q nec per modicū tēpus licet alicui morari in peccato, sed q̄libet tenetur statim peccatū deserere, et ideo quilibet tenet statim restituere vel dilationem petere ab eo q̄ potest vsuz rei cōcedere. vt in incertis restituēdis ep̄s vel penitētionarius potest dare licentiā, si tenet certis psonis qui nolūt dare dilationē: debet ad petitionē ipsoz absq dilatione satisfacere vel cedere bonis, quia fur z raptor semp̄ ē in mora. z ideo sp̄ auget petm̄, vt in c. cum in ecclesie. de symo. R. Quarta qstio q̄n tum sit restituendū. Respōdit zacheus, q̄druplū. non tamē ad hoc tenet, sed loquit zacheus ex affectōe ꝓscie quia ita tūc erat dispositus in sua cōscientia. An aūt sufficiat quē restituere simplū videlicz illā rem vel eius valorē quam abstulit. Dicendū q nō sp̄ sufficit. Dic g̃ q si res est fructificās zē. vt habes supra in prima questione. S

Hic cadit dubiū an acqsita p ludos fortune sint restituēda z cui. Respōdeo in certis casib⁹ sunt restituēda pdēti. Primo q̄n lusor vincit p fraudez vel p falsos taxillos aut cartas vel dicēdo mēdaciū: tenet restituere amittēti ex p̄cepto. Secundo quando vincit ab his q̄ alienare nō possunt vt sunt serui. filijfamilias. pupilli. vxores. religiosi z huiusmodi. hec oportet restituere illis qui curam habent illoꝝ. Tertio quando vincit ab eo quē induxit multa importunitate cum nō vellet ludere, vel volentē a ludo recedere inuitum detinet: tenetur illi restituere si est q̄d notabile. Quarto q̄n vincit in loco vbi prohibet ludus, z per leges mandat fieri restitutio que nec p dissuetudinē sunt abrogate, et tunc etiam tenetur restituere perdēti. Si vicit in alijs

casibus exceptis ꝑdictis: nō tenet̄ illi restituere qui amisit: ꝙuis possit elemosinā ꝛ si paup est. ꝛ sic nō pōt repeti a vincēte, quia turpitudo ꝑsat ex vtraq; pte. ſ; debet pauꝑibꝫ erogare de honestate ꝛ ꝑsilio. Scōm aliq̄s tenet̄ de necessitate, qđ tuti⁹ est. non oportet tñ tales stringere ad certā restitutionē: sicut in furtis ꝛ rapinis et hmōi. Ex his habes qđ sit dicendū de ludo olle ꝛc. de acq̄sitis in ludo, vide ad predicta glo. ꝛ ibi ꝙ doc. in c. clerici, de vi. ꝛ ho. cleri. Tercio requirit⁹ ꝙ ꝑscientiā diligēter discutiamus ꝙ sacramentū cōfessionis, et de h̄ dic vt supra in ꝓcedenti sermone. Quantū ad secūdū scz de domo materiali Zachei que significat ecclesiā cōsecratam. Nota ꝙ ecclesie in eius ꝑsecratōe tripl'r fit salus. Primo rōne dei ꝛ angelor̄ inhabitantium ac alior̄ sanctor̄ ꝛ misterior̄ ꝛ sacramētor̄ que ibi cōferunt̄ et agunt̄. Scōo ꝓpter citiorē ꝛ maiorē oratiōnis exauditōez. Tercio ꝓpter indulgentias ꝛ emunitates q̄ ecclesie ꝑferunt̄. Hoc mēbrū ꝓsequere vt in ꝑti ſmone, ciꝛ. J. ꝛ. cviij. H. vbi sat̄ ō h̄.

¶ Sermo ali⁹ de dedicatiōe ecclie. CXI.

Quam terribilis est locus iste: nō est hic aliud nisi domus dei ꝛ porta celi. Geñ. xxviij. c. Hec sūt ꝛba Jacob patriarche dum voluit ire in mesopotamiā ꝛ ducere vxorem ad mādatū patris sui ysaac, et cū pgebat aran et venisset ad locū quēdā ꝛ vellet in eo quiescere post solis occasum: tulit lapidē vnū quē suppoſuit capiti suo et dormiuit ꝛ in somnis vidit scalā sup terrā cui⁹ cacumē tetigit celū, et angelos dei ascēdentes ꝛ descēdentes p eam ꝛ dñm innixum scale dicentē sibi. Ego sum dñs deus Abraam patris tui ꝛ deus ysaac: terrā in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Cum autē euigilasset Jacob de somno ait. Vere dñs est in loco isto ꝛ ego nesciebam. pauēsq; subiunxit. q̄ terribilis est locus iste non est hic aliud nisi domus dei ꝛc. Que ꝛba ecclesia adaptat tēplo dei materiali in ipsius dedicatione ꝓut hodie in introitu misse canit, et merito, quia templū dedicatū locus terribilis dicit ꝓpt̄ terribilem dñi dei ꝑsentiam et angelor̄ frequentiā ꝓut Jacob in somnis vidit, ideo dixit. q̄ terribilis est ꝛc. In verbis thematis duo notant̄. Primus ꝙ tēplum est loc⁹ terribilis vicz demonibꝫ q̄ ibi expelluntur per diuinū cultum. Secundū ꝙ templus etiam est locus amabilis vicz iustis q̄ ibi inueniūt gratiam sue salutis. Primū tāgit ibi. q̄ terribilis est locus iste. Secūdū ibi. Nō est hic aliud nisi ꝛc. A. Ad euidētiā ꝓmi nota ꝙ ecclesia christiana terribilis ē demonibꝫ ꝓpter q̄tuor vicz ꝓpter diuinaz ꝓtectiōez, ꝓpter angelor̄ custodiam, ꝓpter sanctor̄ intercessionē. ꝛ ꝓpter cultus eorū cessationē. Prio inquā terribilis est ecclesia demonibꝫ ꝓpter diuinā ꝓtectiōez. In h̄ eñ loco tanq̄ specialiter sibi deputato et dedicato dñs ꝓtegit suos ne demones tāꝛtum eos infestare possint sicut extra ecclesias, quia hic est ille ꝑsens qui habet ꝓdere ꝛ saluare christus Jesus, cuius vexillū demones dū erectū vidēt in eccl'ia eo territi ꝛ pcussi fugiūt. Ideo dñs dixit Esa. xxij. Figā vexillū in loco fideli et erit in solium glorie dei. Hinc eccl'ia in dñica de passiōe canit Vexilla regis ꝓdeūt ꝛc. Scōo propter angelor̄ custodiam q̄ in loco isto nos plus emulant̄ q̄ alibi. Nō notat̄ Geñ. vbi thema ꝙ id qđ cū vidisset Jacob angelos ascēdentes ꝛ descēdētes in scala: dixit verba thematis. q̄ terribilis ꝛc. Per scalā autē fides nostra vl' penitētia significat̄. Per hāc angeli descendunt vt orōnes et lachrimas ꝛ alia bona q̄ fideles in illo loco agūt colligāt. Ascēdūt aūt vt collecta oīa ad deum ꝓferāt ꝛ gr̄am atq; miscōiam obtineāt. Descēdunt aūt angeli in loco sacro nō solum vt bonis assistant. sed etiā vt demonibus resistāt ꝛ expellant. Ideo dr Zach. ix. Circūdabo, defendam, animabo et confortabo fideliter orantes in ea. ab aduersarijs ꝑseruās ne inquinent̄. Tertio ꝓpter sanctor̄ intercessionē. Sunt enim in ecclesijs sanctor̄ corpora ꝛ eorum reliquie recondite que sunt demonibus valde terribiles. Ideo dicit Crisostomus in Omelia. Audaces latronum duces agnitis regis insignijs ꝛ militibus maxime deterrentur vt fugiāt. ita profecto demones vbi coronatorum martirū corpora conspiciunt ilico ab eorum longe conspectu pauidi fugiunt. Exemplum scribit de hoc beatus Gregorius lib. tertio dialogorum.

Et habek in c. arrianor. de cō. se. dist. j. de q̄dam ecclesia quā arriani diutius occupabant. sed cū ad hāc reliq̄e bti Sebastiani et sctē Agathe essent allate z ab epō dedicata: z in ea magna mltitudo pplī cōuenīs set: subito sub pedib⁹ suis porcū senserunt discurrere: ammirātes q̄ a nullo potuit videri. approp̄inq̄uit ianue z exiuit, vbi diuina pietas ostēdebat q̄ īmūdus inhabitator ꝓpter sctōr reliq̄as territ⁹ exiuit. Quarto ꝓpter cultus eor cessationē. qz in hoc loco cessant hoies demones adorare: dicēte dño Math. xxj. Domus mea dom⁹ orationis vocabit. Terribile est eīm demonibus videre augmētationē diuini cult⁹ q̄n potius in se vellent honorari quēadmodū pagani olim in tēplis suis fecerūt. In hoc aūt loco magnus subtrahit exercitus diabolo. omnes eīm q̄ hic vere cōterunt tales abrenūciāt sathane z eligūt magis esse ī domo dei q̄s habitare in tabernaculis pctōr vt dic̄ ps. B Sz diceres. Audiui nūc q̄ eccl'ia est terribilis demonib⁹. an etiā sit terribilis malis hoīb⁹. Ad hoc dico q̄ ecclesia est terribilis et dānabilis mltis generibus hoīm. Primo omnib⁹ sacrilegis effractoribus z incēdiarijs ecclesiar. z generaliter oīb⁹ q̄ loca sacra ꝓphanant z dehonestant. Vbi nota q̄ tales ꝓpter enormitatem criminis triplici pena puniunt. scz spirituali. temporali. z eternali. Primo sacrilegi puniunt pena spūali vicz excōmunicatione. Nā icēdiarij ecclesiar. z effractores earundē cum spoliatōe: sunt excōicati ipso facto. z añ publicatōez hui⁹ excōicationis poterūt absolui ab episcopo loci. sed post publicationē non nisi a papa. vt in c. tua. z c. cōquesti. de sen. excō. xj. q. iij. canonica. z xvij. q. iij. oēs ecclesie. Incēdiarij aūt alior lo cor nō sūt excōicati ipso facto sed excōicādi. vt in c. pessimā. xxiij. q. vl. et post publicatōez absolutio reseruat pape. vt in dic. c. tua. Alij aūt sacrilegi q̄ in eccl'ia siue effractōe faciunt enormia vt rapiendo corpus christi. furādo calices. frāgendo monstrātias z similia: nō sunt effractores ꝓprie nec excōicati ipso iure. nec etiā si excōicarē tur z denūciarent essent mittēdi ad papā. sed pñt ab illo qui eos excōicauit absolui. Secūdo tales puniunt pena tpali. Nam ꝑm leges igni tradunt. ff. de īcē. r ui. z naul. q̄ edes. vel capite puniunt. ff. de penis. l. capitulū. §. nōnunq̄. Reportāt etiaz tales violatores et vitupatores tēplor tria mala tpalia. Primū dei z sctōr pcussionem z plagā. de deo habek in ve. te. de Heliodoro. ij. Machab. iij. q̄ fuit flagellatus. Itez ꝓpter magnus q̄ vt dicit Orosi⁹ postq̄s ī tēplo fec̄ stabulīri eq̄s suos sp fuit postea deuict⁹ in plīs suis q̄ pri⁹ fuit victoriosus De sctōr plagis habek in eor legēdis. De btā virgie habes exēpla plura. De sancto Clemēte hr̄ de Pisimo q̄ fuit cecitate pcussus. De sctō Leonbardo z de sctō Lolomāno habes plura exēpla q̄ hic applica. Scōm malū est secl'arē ꝓfusionē. Nā aut dom⁹ ei⁹ fit pstibulū vel ei⁹ vxor z filie meretrices efficiunt. z hoc vult diuina iusticia vt q̄ domū dei inhonorat dom⁹ ei⁹ inhonorēt. ideo dicit de⁹ ō talib⁹ Joh. xij. Qui honorificabit me honorificabit eū pr̄ me⁹ q̄ est in celis. Et. j. Reg. ij. Quicūq̄s honorificabit me glorificabo eū. q̄ aūt cōtēnunt me erūt ignobiles. Tertiū malū q̄ō reportant est male vite termīatōez. Exemplū habes ō Anthiocho. ij. Macha. ix. vide ibi dē. z alia plura q̄ hic applica. Exinde ꝓsequitur eos tertia pena. scz eīna dānatio. tales eīm nisi peniteāt et lesis templis satisfaciāt eternaliter dānabunt. Extēplū dic. Scōo tēplū est loc⁹ terribilis oīb⁹ q̄ aliud agunt in eo q̄s ipse dñs voluit fieri. Sit eīm Luce xix. Dom⁹ mea dom⁹ oratōis vocabit. z ꝓpterea bñ q̄ tractāt secl'aria negocia et alia ꝓhibita in tēplo: merito sibi debent timere ne ejciant finaliter de tēplo eccl'ie militantis z adiudicent eccl'ie malignantiū. Que aūt sint hmōi in eccl'ia special'r fieri prohibita Gregori⁹ non⁹ ī Lugduneñ. Celio. ī c. decet. de īmu. ec. li. vj. aliq̄ enūerat. Pzio dic̄ sic. Essent ī eccl'ijs earūq̄s cimiterijs negociatōes. z p̄cipue nūdinar. ac fori cuiuscūq̄s tumult⁹ Nā dñs negociatores eiecit ō tēplo z mēsas numulariorū euertit vt hr̄ Math. xxj. z Lu. ix. j. q. iij. ex mlt̄s. lxxxviij dī. ejcies. Et ē rō. qz talia difficile fiūt sine pctō. Scōo phibet in eccl'ijs fieri vniuersitatū z societatū q̄rūlibet ꝓsilia. cōtiones z publica plamēta. Inuehe ō vniuersitates q̄ in ist̄s ptib⁹ frequēter faciūt ī eccl'ijs talia plamēta. Tertio ī eccl'ijs phibet vana: z mltoforū⁹ feda z ꝓphana colloq̄a.

Inuehe cõtra tales, quia nũc cõmune est hic vt plus in ecclesia q̃ in lupanari talia fiant. Quarto phibet cõfabulatões quasli bet: et generaliter quecũq̃ alia q̃ diuinum p̃ñt turbare officiũ, aut oculos diuine ma iestatis offendere ne vbi pctõr est venia postulãda ibi peccãdi dẽt occasio. aut de prehendat peccata cõmitti. Applica hic exemplũ de diabolo in ecclesia scribẽte in speculo exemplor, di. xx. ca. ciiij. ¶ Nũc secũdo loco dicendũ est quõ templũ sit locus amabilis iustis vicz et peccatoribꝫ penitẽtibꝫ z illud deuote visitantibꝫ. Et hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter copiosam fructificationẽ. Cõsequunt em̃ fideles ecclesiã venerantes z deuote frequentãtes tres fructus, vicz bonorũz temporaliũ largitionẽ, animarũ cõmunionẽ, et bonevite terminationẽ. Primo bonor tpaliũ necessitatẽ. Exemplũ habem⁹, ij. Paral. vij. locut⁹ sic fuit dñs Salomoni. Si clausero celum et pluuia nõ fluxerit mandauero et p̃cepero locuste vt deuoret terrã z misero pestilentiam ĩ populũ, cõuersus aũt popul⁹ meus et deprecat⁹ me fuerit in loco hoc ego exaudiam illũ de celo: z ꝓpicius ero peccatis eor z sanabo terrã eor zc. Ideo in collectã dedicatõis sic oratur. Quisq̃s hoc templũ beneficia petitur⁹ ingredi cũcta se impetrasse letet. Applica hic exemplũ de duobꝫ sutoribꝫ: quor vnus ecclesiã frequentans diues efficit, laborioso vicino eiusdẽ officij ad indigentiã pueniente, vide in speculo, exemplorũ, dist. vij. c. xlv. Secũdo animarũ cõmunionẽ, qr nũq̃ intrãs ecclesiã cũ deuotione z orans vnũ pater noster: vel aliq̃d aliud ꝓ defunctis, hoc sequit q̃ oẽs anime suor affiniũ z amicor in purgatorio participãt. Ideo dicit p̃s. Particeps sum ego oĩm timentiũ te. Et Iero. in. c. nõ medio criter, de cõse. di. v. inqt. Cũ p cunctis aiabꝫ psalm⁹ vel missa dicit nihil minus q̃ si ꝓ vnoquolibꝫ ipor diceret accipit. Tercio cõsequunt tales bonevite terminationẽ. Ubi accipe hãc regulã, q̃ null⁹ honorans ecclesias et diuina libẽter audiẽs põt mala morte interire. Et accipe hic exẽplũ de quodã patre nobili q̃ filiũ suũ in curiã cuiusdã regis ponere volẽs: tria p̃cepta dedit ei, vide in speculo exemplor vbi supra. Scõo ecclesia est loc⁹ amabilis ꝓpter peccatorũ remissionẽ z gratie impetrationem. Cõsequit em̃ homo in ecclesia remissionẽ pctõr mortaliũ p veram cõtritionẽ z puram cõfessionẽ, ac deinde gr̃e infusionem z augmẽtationẽ p alior sacramẽtor digna p̃ceptionẽ. Exemplifica de baptismo, eucharistia, matrimonio z alijs. Jõ dicit p̃s. Suscepimus deus misericordiã tuã in medio templi tui. Itẽ in eadẽ reportam⁹ remissionẽ peccatorꝫ venialiũ p aquebñdicte aspersionẽ, pectoris tonsionẽ, z orõnis dñice, videlicet pater noster deuotã expressionẽ, vt ꝓbatur in c. de quotidianis, de pe. dist. iij. Tercio ecclesia est locus amabilis iustis z penitẽtibꝫ ꝓpter indulgẽtias cõcessionẽ, duplex em̃ ꝓ pctõ assignat pena, scz tpalis et eterna, de pe. dist. j. si peccatũ dauid, et de peni. et remis. q̃ autẽ, sed pena eterna p cõtritionẽ dimittit et in penã temporalẽ cõmutat, vix aũt in hac vita satisfacere possumus de peccatis. Ideo ecclesia pia mater subuenit indigẽtie nr̃e de thesauro indulgentiarum que visitãtibꝫ ecclesias largiuntur, ergo merito ꝓpter hoc eas amare bonorare et frequẽtare debemus.

¶ In celebratõe prime misse, Ser. CXII

Vos testimoniũ

v

phibebitis: qr ab initio mecum estis. Jo. xv. Hec ꝙba dixit christus discipulis suis in vltima cena q̃ cõsolabat eos ne de sua morte turbarent. qr vellet eis mittere paraclytũ spiritũ veritatis, et q̃ ille testimoniũ phiberet de eo, vicz q̃ esset ver⁹ deus z hõ z de opibꝫ suis. z q̃ etiã ipi testioniũ phiberẽt de eo ĩ his q̃ vidissent z audissẽt, qr ab initio sue p̃dicatõis secũ fuissent. Possunt z hec ꝙba cõgrue dici de oibꝫ sacerdotibꝫ discipulor xp̃i sequacibus. et maxime nouis sacerdotibꝫ q̃ debent esse testes operũ xp̃i, iuxta illud Esaie xliij. Vos estis testes mei dicit dñs, quia ab initio dĩ primã missam celebrãt sũt cũ xp̃o. Potest z hec verba dicere nou⁹ sacerdos ad oẽs fideles in sua ꝓma missa p̃sentes. Vos testimoniũ zc. ¶ In p̃nti sermone erũt duo articuli. In primo ostendetur quõ z q̃liter sacerdotes debẽt testimoniuꝫ phibere xp̃o in statu sacerdotali. In scõo declarabit quõ z laici z alij fideles debeãt testimoniũ perhibere de sacerdotibus. Ad

euidentiã primi nota q̃ sacerdotes debent phibere testimoniũ xpo summo sacerdoti tripliciter, vicz ꝓuersatõe, officiatiõe, et dispensatõe. Primo eoꝝ ꝓuersatõe, debz eẽ cõuersatio eorundẽ inter laicos cẽ bona et laudabilis ¶ Et ad hoc tria requirũt q̃ sacerdos in se debet hre, vicz q̃ sit singularis in vita, sublimis in scia: et exemplaꝛ in fama. Primo sacerdos debet cẽ singularis in vita. Vñ Amb. in quadã epla. Sacerdotalis dignitas singularẽ vitã sibi vendicat, quõ eẽ poterit obseruari a populo q̃ nihil distinctũ hz a pplo, q̃d eẽ miret si sua in te cognoscat si nil in te aspiciat qõ vltra se inueniat, ideo sacerdotes vltra laicos debẽt caste et honeste viuere. Vñ vt dicit ſ. Tho. in. iij. dist. xxiij. q̃ exquo sacerdotes manibꝫ suis hñt tãgere coꝛpꝰ dñicum et alia sacramẽta ꝛ sacra vasa tractare, ideo decẽs est vt mundiciã coꝛporalẽ ꝓtinentiã seruẽt. Esa. lij. Mundamini q̃ fertis vasa dñi. i. sacramẽta q̃ sunt vasa ꝓtẽtiua gre dñi. Et Exo. xix. dicit. Sacerdotes q̃ accedũt ad dñm sanctificent ne ꝓcutiat eos dñs. Aduertat hoc q̃libet sacerdos ꝛ sp sit in timoꝛe. sp inuigilet ne indigne coꝛpꝰ xpi tãgat. Cõsideret scõo q̃ sacerdos foꝛnicãdo nõ solum incidit peccatũ foꝛnicatiõis sed etiã peccatũ voti fractõnis ꝛ sacrilegij. nã sacerdotes tenent seruare castitatẽ non solũ facto vt laici nõ vxoꝛati: sed etiã solẽni voto sicut ꝛ ceteri in sacris oꝛdinibꝫ cõstituti, vt in c. vnico, de voto. li. vj. et licet oꝛdinandꝰ votũ ꝓtẽtie verboten nõ emittat sicut monachi. et hoc ipso tñ q̃ oꝛdinez sacrũ suscipit ꝑm ritũ occidẽtalis eccl'ie vocũ intelligit emisisse, q̃ sacrſ oꝛdinibꝫ est annexũ: accidẽtaliter tñ ꝛ ex ꝓstitutiõe eccl'ie. ¶ Ideo pono hanc ꝓclusionẽ q̃ sacerdos foꝛnicãdo graui peccat q̃ ꝓiugatus adulterãdo, rõ, q̃ sacerdos vouit soleniter cõtinentiã ab oi muliere. cõiugatus autẽ iurauit solũ vxoꝛi fidelitatẽ. Graui tñ peccat monachꝰ aut monacha foꝛnicando q̃ sacerdos secularis, ratio, q̃ monachꝰ facit cõtra votũ castitatis qõ in ꝓfessione fecit, et est intrinsecũ ꝛ essentiale ꝓfessionis, vt i c. cũ ad monasteriũ, in fi. de statu mo. et. c. ij. et in. c. poꝛrectũ, de regul. q̃ sine eo non esset monachus. Nõ sic in sacerdote seculari vbi votũ castitatis nõ est de essentia sacerdotij. vt ptz in grecis. Scõo sacerdos debet esse sublimis in scia vt intelligat q̃d legat, et sciat sacramenta eccl'esie ꝛ formas eoꝝ. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiant scientiã et legẽ requirẽt de oꝛe eiꝰ. Et Gre. in pastoꝛi, et habet in c. sit rectoꝛ, xliij. di. Officiũ ꝓconis suscipit quisq̃s ad sacerdotiũ accedit. Et i. c. ignoꝛãtia, xxxviij. di. Ignoꝛãtia mater cunctoꝝ erroꝝ: maxime in sacerdotibꝫ dei vitãda est q̃ officiũ docẽdi in pplo suscipiũt. Sciãt ḡ sacerdotes sacras scripturas ꝛ canones, ꝛ oĩne eoꝝ opꝰ in ꝓdicatõe ꝛ doctrina ꝓsistat. Alꝫ si ignorans est nec curat discere necessaria dicere sibi poterit illud Osee. iij. Quia tu scientiam repulisti ꝛ ego te repellã ne sacerdotio fungaꝛſ mihi. Nã ꝓncipal' intẽtio sacerdotis dz esse vrã addiscat ꝛ vera doceat, opꝰ eẽ sacerdotij est priꝰ in libris studere ꝛ postea populũ docere. Sed hoc opꝰ minime iam implemꝰ, nã vbi olim sacerdotes studebãt in lege nũc nostri sacerdotes studẽt in ludo taxilloꝝ ꝛ alee, q̃ tñ ludi sũt eis interdicti, vt in. c. clerici officia, de vi. et hocle. ¶ Tercio sacerdos debet esse exemplaris in fama. j. Thimo. iij. Exemplũ esto fideliũ in ſbo. Debet eẽ ꝑbere in cõuersatõne optima exẽpla vite: q̃ vtiq̃s plus mouẽt q̃ verba. Primis eẽ sacerdotibus noui testamẽti dictũ fuit Mat. v. Sic luceat lux vestra coꝛã hoĩbꝫ vt videãt opa vestra bona. Nã sicut videmus qñ candela mũda ardet ꝛ fulget delectabilis est ꝛ vtilis, q̃ fugat tenebꝛas ꝛ totũ illustrat, ſz qñ extinguit post se intolerabilẽ relinq̃t fetoꝛẽ q̃ multũ nocet. Vñ phs. v. de aĩalibꝫ dicit q̃ ille fetoꝛ valde nociuꝰ est mulieri ꝑgnanti. q̃ facit eã abꝛtire ꝛ occidit fructuꝫ, isto mõ est de q̃libet sacerdote q̃ quasi candela ardẽs ꝛ lucẽs in eccl'esia ꝓstituit sup candelabꝛũ vt luceat oĩbꝫ p claritatẽ vite ꝛ exemplo bone fame. et q̃diu sic lucet vtilis ꝛ delectabilis est oi videti, si aũt extinguat vento tentatõis ꝛ ꝓmittit aliq̃ peccatũ publicũ statim relinq̃t circa se locũ tenebꝛosum et fetere incipit p infamiã ꝛ subditos p malũ exemplũ spiritualr occidit qõ est maximũ pctm. Jõ dicit Gre. in. c. ꝑcipue, xj. q. iij. q̃ sacerdotes tot moꝛtibꝫ digni sunt q̃t exẽpla ad subditos transmittũt pditionis. Scõo sacerdotes dñt testimoniũ ꝓhibe-

re christo officiatõe ita q̃ exerceãt z pficiãt debite officiũ suũ. ¶ Est aũt officiũ sacerdotis triplex,scz iudicare,orare, z immolare. Primo habet iudicare in cã peccatorũ virtute clauiũ regni celoꝝ sibi traditorum. Vbi nota ꝑm doc.in.iiij.dist.xviij.q̃ in ordine sacerdotali duplex cõfertur potestas q̃tũ ad duos actus p̃cipales ordinis sacerdotalis. Una est potestas verũ corp⁹ xp̃i ꝯficiẽdi quã hñt oẽs sacerdotes ī actu Alia est potestas q̃tũ ad corp⁹ xp̃i mysticũ vt sunt oẽs xp̃ifideles,vicz ptãs ligãdiz soluendi,q̃ dicit clauis potestatis,q̃ ptãs p̃ supponit scientiã discernẽdi inter lepraꝫ z leprã.i.inter pctã,z dicit clauis scie. Has claues tradidit xp̃s btõ Petro z ei⁹ successoribꝫ cum dixit Mat.xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ,z qõcũq̃ ligaueris sup terram zc. Has claues hñt oẽs sacerdotes ī habitu sed nõ in actu siue in vsu: nisi habeant ꝓlm subiectũ. Et dicit s. Tho. vbi sup̃ q̃ ille due claues scz potẽtie z scie sunt vna essentialiter,licz Sco,teneat q̃ sint realiter distincte:ita q̃ ꝓprie verbũ xp̃i verũ sit. Tibi dabo claues zc. Et ꝑm Tho.ille claues realiter sunt caracter sacerdotalis. ¶ Cuius effect⁹ est q̃druplex. Prim⁹ est peccata delere si reperit ī ꝯfitẽte,et ℞ dispositiue z ministerialiter nõ auctoritatiue,qz solus de⁹ ꝓncipaliter remittit pctã. Ad ℞ facit,j.q.j. Xp̃i sacerdotes p ꝓlo interpellãt et pctã illoꝝ comedũt. qz suis p̃ceb⁹ delent et cõsumũt,dicit glo. Sacerdos penã infligendã p pctõ orõniby minuit,ꝓter qõd delere dicit. Secũd⁹ maculas pctoꝝ tergere et mũdare. Tercius gratiã acq̃rere dispositiue. Quart⁹ penaz purgatorij minuere. Quint⁹ pena satisfactoria ligare. Secundum officiũ sacerdotis est orare,p se z pro populo. Leuit.iiij. Rogabit p eo sacerdos et p pctõ ei⁹ z dimittet ei. Nã vt dicit sctus Tho.in.iiij.di.xij.et.xxv.q̃ ꝓpriũ officiuz sacerdotis est q̃ sit mediator inter nos z deum et orat p nobis vt de⁹ nostri misereat̃ et nobiscũ pacificet et recõcilier. Jõ de q̃libet sacerdote dr illud Ecci.xlij. Et ī tpe ira cundie fact⁹ ē recõciliatio. Ad hoc de cele. misse.c.p̃s byter.et.xxj.di.c.j.et.ij. Et vt practice loquar sacerdotes sũt q̃si os quoddã totius populi,et ideo sp in orõniby suis publicis dicũt, Presta q̃sum⁹ et nũq̃ q̃so. Et propter hoc necesse est q̃ sacerdos q̃ p populo habet rogare deũ q̃ sit in ip̃ius gra. qz dicit Hze.in pasto,et habet in.c.in grauibus.iij.q.vij. Talis sacerdos est inquirend⁹ ad orandũ q̃ sit idoneus ad placandum.qz cũ is q̃ displicet ad intercedendum mittit,irati animꝰ pculdubio ad deteriora puocat. Terciũ officiũ sacerdotis est immolare,vicz corpus z sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̃i in missa. Ad solum em̃ sacerdotẽ spectat offerre hostiã p delicto z pctõ suũ p̃i⁹ et multitudinis. Leuit.ix. Accede ad altare et offer holocaustũ p te z pplo. ¶ Nota q̃ sacerdos celebrãs missam q̃ttuor debet facere. Primo horas dicere. Secũdo seip̃m discutere. Tercio sacramentũ cõficere. Quarto ip̃m totũ sumere. Primo añq̃ missam celebrat debet horas canonicas orare. Cuius rõ est,qz si nondũ matutinis dictis celebrat peccat mortaliter,cũ sit contra generale statutũ ecclesie. De q̃ in.c.j.et c.dolentes.de cele.mis.et ibi p doctores.q̃ aũt celebrat añq̃ dicit primas non peccat mortaliter:nisi sit cõtra p̃ceptũ aut statutũ speciale vt hñt aliq̃ religiosi. Secõo añq̃ celebrat debet seip̃m discutere vtrũ sit ī peccato mortali vel nõ.ita dicit apl's.j.Cor.xj Probet aũt seip̃m homo zc.q̃ em̃ cũ conscientia pcti mortalis cõsecrat z corp⁹ xp̃i sumit peccat mortaliter.qz abutit℞ sacramento. Et q̃nto sacramentũ est dignio⁹ tãto peccatũ est graui⁹. Ideo dicit apl's vbi supra. Qui aũt manducat z bibit indigne iudiciũ sibi mãducat zc.rõ.qz deus magis horret sordes spũales q̃ sũt pctã q̃ sordes corporales. Sed peccaret q̃ corpus xp̃i in lutũ p̃icer et.ergo magis peccat q̃ corp⁹ xp̃i in corpus suũ pctõ infectũ intromittit.

℞ Et nedũ hoc verũ est tm̃ de sacramento eucharistie sed etiã de q̃libet alio sacramento. Nã sanct⁹ Tho.et alij doc.in.iiij. di.xxiiij.dant illã regulã quã bñ notare debent sacerdotes,q̃ sacerdos exequẽs actũ cuiuscũq̃ ordinis in mortali peccat mortaliter. vt si ministrat sacramentũ eucharistie aut extreme vnctionis,matrimonij,aut baptismi zc. vel canit epistolã aut euangeliuz in sacris vestiby in ecclesia,aut predicat in mortali peccat mortaliter,etiã toties q̃ties hoc agit,qz facit cõtra illud p̃ceptũ Deut. xvj. Juste qõ iustũ est exequeris. Indigne

enim sacrū pagit officiū. de iure eīm naturali est vt homo sancta sancte ptractet. Facit ad hoc c. multi. xl. di. 7 c. illud. xcv. di. et j. q. iij. c. audiuimus. Uñ qñ tangit res sacras q̄si officio suo vtens i mortali peccat mortaliter. Sec⁹ si in aliq̄ necessitate sacramentū in mortali cōtingeret vel exequeret in illo casu in q̄ etiā laicis liceret. vt si in necessitate baptisaret vel corp⁹ xp̄i de terra leuaret. Hic posset formari dubiū de sacerdote q̄ in missa recolit se cē in pctō mortali aut excōmunicatū q̄d facere debeat vide p doc. vbi supra. et in. c. de hoīe. de cele. mis. Tercio sacerdos habet sacramentū corp⁹ xp̄i cōficere. ꝓprium nāq̄ est sacerdoti et non laico hoc sacramentū cōficere. Jsi. et habetur in. c. perlectis. xxv. di. Ad pbyterū pti net sacramentū corpis 7 sanguinis in altari dei ꝓficere. hāc nāq̄ potestatē sibi tradit eps in sua ꝓsecratōe cū dicit. Accipe potestatē offerendi sacrificiū in ecclesia tā p viuis q̄ p mortuis. ¶ Ubi doctores tradūt aliqua documēta sacerdotib⁹. Primū q̄ grauiter peccāt sacerdotes raro celebrantes. Ratio. q2 fm Gre. cū crescūt dona crescūt 7 rōnes donoꝝ. Ideo cū sacerdoti sit data potestas nobilissima cōficiendi corp⁹ xp̄i verū in missa reus negligentie erit 7 imputabit sibi ad culpā. nisi illa vtaī et missam legat ad honorē dei 7 salutē suā et aliorꝝ viuorꝝ 7 mortuorū. fm illud. j. Pe. iij. Unusq̄sq̄ sicut accepit gratiam in alterutrū illā ministrantes. Ideo sacerdotibus ꝑceptuꝫ est. j. Lor. xj. Hoc facite in meā cōmemorationē. Dicunt eīm doc. vbi sup̄ q̄ q̄libet sacerdos teneī celebrare missam etiā si nō habet beneficiū in ꝑcipuis festiuitatib⁹ 7 maxime illis diebꝫ in q̄bꝫ fideles cōmunicare cōsueuerūt. scz natiuitatis. pasce. penthecosten 2c. Secundū documentū q̄ sacerdos peccat mortaliter si extra casum necessitatis celebrat in ꝓfunda nocte excepta nocte natiuitatis xp̄i. vt in. c. nocte sancta. de cōse. di. j. Terciū documētum q̄ sacerdos peccat mortaliter qui celebrat in pura aqua aut puro vino scienter. vt in. c. j. de cōse. dis. ij. et in. c. cum marthe. et in. c. in quadam. de celebra. mis. Similiter peccat mortaliter sacerdos q̄ nō ieiun⁹ celebrat. vt i. c. nihil. vij. q. j. vbi dicit. Nullus post cibū potūq̄ quantūlibet minimū sumptū missas facere ꝑsumat. si q̄s aūt ꝑsumpserit excōmunicatōis sententiā sustinebit. Quartum documentū peccat sacerdos q̄ nō celebrat missaꝫ diei solēni ꝓgruētem. q2 fm cōgruentiā dierū missarū solennia sunt celebrāda. vt in. c. quidā. et. c. cum creatura. de cele. mis. Qui eīm trāsgreditur cōstitutionē ecclesie approbatā peccat mortaliter. vt in. c. quicūq̄. ix. dist. Quintū sacerdos q̄tienscūq̄ celebrat debet totū sumere nisi impediat ꝑ violentiā vel ꝑ infirmitatē aut mortē. q2 dicit xp̄s aplis 7 sacerdotib⁹. mat. xxvj. Accipite et comedite. Jō in. c. relatū. de cōse. di. ij. reprobat error eorum q̄ volebāt cōsecrare corp⁹ xp̄i 7 nō sumere. Hoc etiā est cōtra sacerdotes q̄ celebrant siccas missas. put vidi in Styria in cellis Marie. ¶ Quid aūt si appareret corpus xp̄i miraculose sub specie pueri aut carnis dicit Piero. q̄ sacerdos nō debet sumere. Nec ꝓpter hoc est transgressor ꝑcepti. q2 ea q̄ miraculose fiūt nō subduntī legi. Cōsulit tñ s. Tho. in. iiij. dist. xij. q̄ sacerdos in tali casu iterato celebret 7 corp⁹ et sanguinem sub alienis speciēb⁹ sumat. Tercio sacerdotes debēt testimoniū ꝓhibere xp̄o dispensatōe sua pauperib⁹ largiter impendendo. q2 dicit Piero. in. c. qñ quicq̄d. xxj. q. j. Quicq̄d habēt clerici vltra necessitatē suā totū pauperū est. et domus illoꝝ oībus paupib⁹ pegrinis 7 hospitib⁹ debēt esse cōmunes 7 apte. vt in. c. quiescamus. xlij. di. et in. c. si cupis. xxj. q. j. Hunc cōmuniter sunt clause et nulli pauperi patent. Ideo specialiter eis dicet in districto iudicio illud Mat. xxv. Esuriui 7 nō dedistis mihi manducare 2c. Quare sp attendant illud. j. Jo iij. Qui habuerint substātiam bui⁹ mūdi 7 viderint fratres suos necessitatē patiētes et claudūt viscera pietatis ab eis: quō manet charitas dei in illis. q. d. nullo mō. Hūc in secūdo articulo dicetur quō et q̄liter laici 7 alij fideles debeant sacerdotib⁹ testimoniū ꝓhibere. Ad cuius euidentiā nota q̄ tales tenenī testimoniū ꝓhibere sacerdotib⁹ tripliciter. scz honoratōe. obeditiōe. et retributōne. Primo honoratōe. sacerdotes nāq̄ semp fuerunt in magno honore apud oēs. ideo p̄ seculares oēs summe honorari debēt. ¶ Et hoc ꝓpter sex rōnes. scz rōne ꝓsecrationis.

rõne plationis, rõne filiationis, rõne fructificatõis, rõne exemplificatõis, et rõne vigoratõis. Primo sacerdotes oẽs sunt honorandi rõne ꝓsecratõis. Nã qlibet sacerdos vltra laicũ adminus septies ad specialem dei cultũ est cõsecrat⁹, nã ordines sunt septẽ in qbꝫ qlibet sacerdos specialiter cõsecrat, et in ꝓsecratõe qlibet imprimit sibi specialis caracter in aĩa, et sic vltra laicum habet septẽ caracteres aĩe sue impressos indelibiles p quos in futuro iudicio z ĩ eterna patria aut in inferno ab alijs cognoscet in q̃ ordine fuerit, q̃ signacula ei cedent in magnũ gaudiũ si saluabit, et in maximum tormentũ si damnabit. Cõsequenter sacerdos in qlibet ordine recipit specialẽ gratiã sacramẽtalẽ quarũ vna est pfectior alia ℈m grad⁹ ordinis, qz in qlibet deputat ad specialem actum diuinũ ad quẽ gr̃a exigit specialis. Si igit locus sacer vt cimiteriũ, ecclesia, altare, et sacra vasa, puta calix, capsa eucharistie, z vestes sacre vt corpale, palle, indumẽta sacerdotalia z hmõi, sunt reuerenter tractãda, q̃ tñ oĩa sunt irrationabilia, cur rõnalis sacerdos septies sacratus deo nõ plus esset honorand⁹. Itẽ si laico nõ licet p̃dicta vasa sacra et vestes sacras puta corporale tãgere q̃nto min⁹ ei licet sacerdotẽ q̃ manibꝫ suis eucharistiã ꝓsecrat et tractat ledere. Ideo ecclesia statuit rõnabiliter oẽs illos excõmunicatos maiori excõmunicatõe q̃ man⁹ violẽtas in clericos injiciũt, vt habet in. c. si qs suadẽte, xvij. q. iij. Secũdo sunt honorãdi rõne plationis z ꝓpter status altitudinẽ ¶ Sunt em̃ in altissimo statu cõstituti, qz sacerdotalis dignitas excedit oĩm regũ potentiã, vt in. c. duo sunt, xcvj. dist. et est b. Ambro. in principio sui pastoralis, vbi oñdit q̃ aurũ nõ tã p̃ciosius sit plumbo q̃ regia potestate altior ordo sacerdotalis, et in. c solite, de ma. et obe, dicit. Quãta est inter solẽ z lunã tanta est inter pontifices z reges differẽtia Et Bre. in. c. sacerdotibꝫ, xj. q. j. ad Mauriciũ imperatorẽ scribẽs ita dicit. Sacerdotibꝫ nõ ex terrena potestate imperator citius indignet, sed excellẽti ꝓsideratõe ꝓpter eũ cui⁹ serui sunt idẽ dei debitã reuerentiã impẽdat. Nã in diuinis eloquijs sacerdotes aliq̃n dij aliq̃n angeli aliquando reges vocant. Nã ad moysen de eo qui ad iuramentũ ducend⁹ est dicit Exo. vij. Applica illũ ad deos id est ad sacerdotes. Et rursus ibidẽ dicit. Dijs nõ detrahes, i. sacerdotibus. Angeli dicunt Malach. ij. Labia sacerdotis z̃. qz angelus dñi exercituũ est. Reges vocant ꝓ beatũ Petrũ. j. Pe. ij. Vos estis gen⁹ electũ regale sacerdotium gens sancta z̃. Jõ b. Piero. in q̃dã epla. et habetur in. c. duo sunt genera. xxj. q. j. loquẽs de sacerdotibꝫ sic ait. Qui nãq̃ sunt reges se alioscꝫ suis virtutibꝫ regẽtes z ita in deo regnũ habẽt, et hoc designat corona ĩ capite. Hãc coronã habẽt ab institutõe romane ecclesie in signũ regni q̃ in xp̃o expectat. Quare b. Bre. vbi sup̃ ita cõcludit. Quid igit mirũ si pietas vra illos dignetur honorare q̃bus de⁹ in suo eloquio honorem tribuẽs eos angelos aut deos appellat, si ergo ꝓpter excellentẽ statũ sacerdotalẽ impatores z reges tenent sacerdotes honorare merito laici inferiores debent eos summo honore venerari. Sed tñ de hac gloria nõ dz se sacerdos extollere, iuxta illud Ecci. xxxij. Rectorẽ te posuerũt noli extolli. esto in illis q̃si vnus ex eis. hoc est cõtra plures sacerdotes q̃ talẽ statuz sine honore accipiũt z letãt cũ ad sacerdotiũ ascẽdũt. Audiãt illi Piero. sup Ezech. Grandis dignitas sacerdotũ: sed grandis ruina si letant ad ascensum glorie, iõ timeam⁹ lapsum, qz nõ solũ p nr̃is delictis reddem⁹ rationẽ: se d. p oĩm pctis quoz vtimur donis. Et Aug. in. c. oĩa. xl. di. Nihil apud deum tristius miserabili⁹ z damnabili⁹ epi p̃sbyteri aut diaconi dignitate si ꝓfunctorie atqꝫ adulatorie res agat. et ecõtrario nihil beatius si eo mõ militet q̃ impator noster iubet xp̃s. ¶ Tercio sunt honorandi rõne filiatõis. Honora inqt de⁹ patrem tuũ. Exo. xx. et Mat. xv. Sed sacerdotes sunt oĩm fideliũ patres, g̃ summe honorãdi. cõsequẽtia nota z maior, qz p̃ceptũ dñi est vbi sup̃. minor pbat p b. Greg. in. c. q̃s dubitet. xcvj. di. vbi dicit. Quis dubitet sacerdotes xp̃i regũ z principũ omniũqꝫ fidelium patres z magistros censeri. nõne ergo miserabilis insanie esse cognoscit si filiꝰ patrẽ. discipul⁹ magistrũ sibi conet subiugare et iniqs obligatõibꝫ illũ sue potestati subijcere a quo credit non solum in terra sed etiã ĩ cells se ligari posse z solui. Quar-

to sunt honorãdi rõne fructificatõis, quia sunt vtilissima membra ecclesie mltiplices fructus fidelib⁹ afferentes. Primo ex eo: qz nullus christian⁹ rite efficaĉ necessitate excepta nisi p sacerdotẽ in baptismo. Secõ ideo, qz null⁹ in xpi militẽ cõsecraĉ nisi per sacerdotẽ. vicz episcopũ in ꝓfirmatõe Tercio nulli peccatũ dimittĉ ab aliq̃ post deũ nisi p sacerdotẽ. Quarto oẽs anime fame pirent si nullus sacerdos eucharistiã cõsecraret. Quis em̃ in mortis articulo infirmum sacramẽto eucharistie z extreme vnctiõis p̃muniret si sacerdos nõ esset. Quinto q̃s fructuosius matrimoniũ cõtrahere et in ipo bñdici p̃t nisi p sacerdotẽ. Sexto quis salubrius peccatoribꝫ in seculoz aiabus in purgatorio subueniret si sacerdos nõ esset. cum eis melius subueniri nõ possit q̃ per eucharistiam in missa oblatã. Jõ dicit Alexander papa i. c. nihil. de ꝓse. dis. ij. Nihil in sacrificijs maius esse p̃t q̃ corpus z sanguis xpi. nec vlla oblatio hac potior est: sed oẽs hec p̃cellit. Propter illas ergo vtilitates z fructus sacerdos merito ab omnib⁹ fidelib⁹ est honorandus. Timeãt ergo sibi z cõfundanĉ q̃ tã q̃ heretici dicũt Si nullus sacerdos esset adhuc viuere vellemus in catholica fide. Quomodo em̃ verum esset euangeliũ et verba xpi qui dixit Mat. vlti. Ego vobiscũ sum oĩb⁹ diebus vsq̃ ad cõsummationẽ seculi. Nõ autẽ loquebaĉ de sola diuinitate. quia null⁹ fidelium dubitat fm diuinitatẽ ipm esse vbiq̃ sed dixit. Ego scz deus z homo ⁊c. Hoc autem quõ verũ esset si sacerdos missam non celebraret: vbi em̃ christus esset nobiscum fm humanitatẽ nisi sub specieb⁹ panis et vini ⁊c. Aduertat hoc inimicus cleri z scias te si hoc sentis potius hereticũ q̃ christianum fore. Quinto sunt honorãdi rõne exemplificatõis. Sumant obsecro minores exempla maiorꝫ sicut poeta dicit. A bo ue maiori discat arare minor. Primo sumamus exemplũ a christo Jesu dño nostro q̃ sacerdotes etiam malos honorauit. Nam cum decẽ leprosos mũdasset dixit eis. Jte ostendite vos sacerdotib⁹. Luc. xvij. Audi Cypianũ in. c. dñs noster. xciij. di. dicentem. Dñs noster Jesus christus rex iudeꝛ et deus noster vsq̃ ad passionis diẽ seruauit honorẽ pontificib⁹ z sacerdotib⁹ q̃uis illi nec timorẽ dei nec agnitionẽ christi seruassent. Nam cum leprosum mũdasset dixit illi. Vade ostẽde te sacerdoti et offer donum. vt habetur Mat. viij. Sacerdotem adhuc appellat quẽ sciebat esse sacrilegum. Item subditus passioni cum alapã accepisset z ei diceret. Sic respondes pontifici: nihil ille ꝓtumeliose locutus est ĩ psonã pontificis. sed sic magis defensauit innocentiã suã dicẽs. Si male locutus sum exprobra me de malo: si aũt bene cur me cedis. Docuit em̃ christus sacerdotes veros legitime et plene honorari dũ circa falsos sacerdotes ipe talis extitit ¶ Sequamur scõo exẽpla imperatorꝫ et regũ paganorũ z xpianorꝫ q̃ sacerdotes maxime venerati sunt. Legiĉ em̃ de Alexandro magno q̃ dum Jerusalẽ pergeret z summũ sacerdotem pontificalib⁹ indutũ ornatũq̃ vidisset mox de equo descendẽs illũ p̃mus adorauit. q̃ cum a suis militib⁹ sup hoc argueret dixit. Dũc mihi vt deũ nocte hac summa pietas demõstrauit. Simile legiĉ de Attila hunorũ rege crudelissimo. qui cũ italiaꝫ deuastaret Leo sanctissim⁹ papa primus huius noĩs filijs spiritualib⁹ timẽs per seipm regem accessit et cuncta que optauerat obtinens non solum Romane vrbis sed etiã totius italie salutẽ reportauit. Recedente aũt pontifice interrogatus Attila a suis cur vltra morem solitũ tantã reuerentiam romano pontifici exhibuisset. cur ad oĩa que nõ petisset modo sed etiã impetrasset obtemperauerit. respõdisse fertur. Nõ ego eius psonã qui aduenit honoraui. sed iuxta ipm stantem alium virũ in sacerdotali habitu mihi euaginato gladio terribiliter mortẽ minantẽ nisi cuncta q̃ ille petebat explessem. q̃ creditur fuisse sanctus Petrus apl's. Jtez est aliud exemplũ. Pagani principes q̃ veruz deũ nescientes deos ligneos z lapideos colebãt: et tñ eorũ sacerdotibus honorẽ maximũ tribuebãt. Quid ergo mirũ dicit Grego. in dicto c. sacerdotibus. si christianus imperator veri dei sacerdotes honoret dum vt p̃diximus pagani principes honorẽ impenderũt eorũ sacerdotibus qui dij⁹ ligneis et lapideis seruierunt. Aliud exemplũ vide de christianissimo imperatore Cõstantino in c. in scripturis. xcvj. dist. vbi sic habeĉ. In scripturis

narrat Cōstantinū imperatorē dixisse. Vere si ꝓpriis oculis vidissem sacerdotem dei aut aliquē eorū q̄ monachico habitu circū amicti sunt peccantē clamidē meā expoliarem et cooperirē eum ne ab aliquo videret Ecclesiastica quoq; historia de isto Constantino testat vt narrat Gre. in dicto. c. sacerdotibꝫ. q̄ cum ipo Cōstantino impatori in scripto oblate accusatiōes fuissent libellos quidē accusatōis accepit z eosdez q̄ accusati fuerāt epos cōuocās in eorum cōspectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite z inter vos causas dispōnite: qz indignū est vt nos iudicem⁹ deos. id est sacerdotes. ¶ Sexto sūt honorādi ratione vigoratōnis. Tanta est em̄ potestas sacerdotū et virt⁹ q̄ oēs infernales demones superāt z tm̄ vnus ex eorū minimis maiorē habet potestatē q̄s oēs homines mundi. et vnus minimus sacerdos maiorē habet virtutē omnibꝫ illis. qz si vn⁹ peccator ab eo absoluit̄ totus infernus illi clausum celū tenere nō potest. Dō innuit dns cum Petro dixit Mat. xvj. Tibi dabo claues regni celorū: et porte inferi non ꝓualebunt aduersus eam. Secūdo maior est vni⁹ minimi sacerdotis potestas q̄s omniū spirituū beatorū. nūq̄s em̄ aliqs ipoz spiritui celos aperit et xp̄m deorsum descēdere facit. Et quilibet sacerdos minim⁹ dū rite celebrat celos aperit et xp̄m tractando manibꝫ descendere facit. Nam vt allegat magister in iiij. dist. xj. et sunt verba Greg. in omel. pascali. et habent̄ in. c. q̄d sit sanguis. de cōse. di. ij. vbi sic dicit. Quis fidelū ignorare valet in ipa immolatōis hora celos aperiri et angelorū choros adesse summa imiscq̄ sociari. Item tercio maior est potestas vnius minimi sacerdotis q̄s sit potestas virginis gloriose. qō. ꝓbo ꝓ exemplū. Bono casum Dic est vna sera: vna clauis illā quinq̄s reuolutiōibꝫ aperit. alia vero octo et nō pauciorib⁹. nōne prima est potētior q̄s secūda. Sic z in ꝓposito añ incarnationē filij dei porta clausa erat. Et cum plenitudo tp̄is venisset: vt dicit apl's ad Gal. iiij. vt deus filiū suū mittere deberet in terris et angel⁹ ad virginē mitteret qui de ea verbū incarnandū nunciaret. dic queso quō illa benedicta ancilla celi portam aperuit. certe lingua sua octo vicz verbis quasi reuolutionibus octo vicz. Ecce ancilla dñi fiat mihi sm̄ verbū tuū. sacerdos autē etiā minim⁹ dum corpus christi ꝓficit quinq̄s tm̄ reuolutionibꝫ celos aperit et suis manibꝫ verū deū descendere facit Et mirabiliori modo venit ad man⁹ sacerdotis q̄s venerit in uterum virginis. Venit nāq̄s in uterū virginis passibilis z mortalis. in manus sacerdotis impassibilis z immortalis. In virgine semel tm̄: in manibꝫ sacerdotis q̄tidie et semp̄ dum celebrat. Quarto tanta est virt⁹ sacerdotis q̄ efficit̄ creator creatoris sui et pater patris sui. Aug. Qui creauit me dedit me creare se. Et Bern̄. Certū est iudicium cū sacerdos sit creator sui creatoris q̄ nūq̄s debeat a suo creatore separari. Ideo exclamat. O ꝑclara et venerāda potestas vestra. O sacerdotes cui nihil in celo vel i terra cōparari potest. vos potestis cōsecrare corpus et sanguinē dñi nostri Jesu christi sup̄ potestate et priuilegio oīs creature. stupet cor. miratur terra. cōtremiscit infernus et vt plurimū angelica celsitudo veneratur. Ex p̄dictis eliciuntur aliqua documenta. Primū q̄ hodie maxime gaudere debent huius noui sacerdotis parentes z omnis parentela et singuli alij quorū auxilio aut ministerio factus est sacerdos z regratiari tenent̄ q̄ talem habēt filiū et nepotē q̄ hodierna die in missa maior efficit̄ angelis. dignior oī creatura. quia pater dei. oīs em̄ sacerdos pater sit christi rōne sacramenti. Letari etiā debēt. quia plus fiunt ꝓticipes spiritualibꝫ bonorū operū sacerdotis q̄s plures alij q̄ ad ipius sacerdotiū nō sunt cooperati. ¶ Secundo infert tale documentū q̄ grauissime peccant sacerdotibus detrahēres q̄bus tenerentur honorē et reuerentiā corporalē et mentalē exhibere et nō infamare. Ratio. quia quotiēs aliquis sacerdoti detrahit totiens capiti christi coronam spineā imponit. quia ipsi sunt caput et superior pars ecclesie militantis. Ideo dns in euāgelio ait Luē. x. Qui vos audit me audit: et q̄ vos spernit me spernit Secundo quotienscūq̄s quis iniuriam sacerdoti fecerit totiens christum clauis cōfodit. Ideo Zach. ij. Qui vos tangit q̄si pupillam oculi mei tangit. Tercio q̄tiens eis cōuiciat⁹ fuerit totiēs in faciē xp̄i spuit Quarto q̄tiēs eos exosos habuerit totiēs

xpi latus träffodit, qz quãto magis sũt honorandi tanto detestabiliores est eoz deshonoratio. Iudi Teleſphorũ papã i. c. sacerdotes. vj. q. j. Sacerdotes q̃ ꝓprio ore corpus dñi ꝓficiũt ab oĩbꝫ sũt obediendi z timẽdi nõ dllacerãdi aut detrabẽdi. qz a q̃bꝫ se pl̃s dñi benedici saluari z instrui cupit nullatenꝰ eos arguere dz, plus em̃ ab eis docendꝰ est nõ ipi ab eo. qz nõ est discipulus sup magistrũ. ¶ Ideo tradũt doctores fidelibꝫ hãc regulã q̃ q̃tumcũq̃ sacerdos sit malꝰ z subditꝰ bonꝰ tm̃ q̃diu ab ecclia tolerat dz ei exhibere honorẽ z reuerentiã ꝓpter duas causas. Prima: qz sacerdos gerit vicẽ dei z psonaz eiꝰ vt minister eiꝰ repsentat: pcipue in administratõne sacramentoꝝ. iõ deꝰ in ipo spialr honorat. Jõ ꝓpter eoz vitã malã nõ sũt ꝓtemnendi aut detrabẽdi. cũ em̃ mittit aliq̃s minister a rege nõ attendit ad q̃litatẽ eiꝰ sz ad dignitatẽ mittẽtis z eũ in ministro honorat. Secũda rõ. qz sacerdos est psona publica. vñ in eo honorat respublica z bonitas ecclie q̃ maior ẽ q̃z bonitas singularꝭ psone. Tercio infert ex dictis q̃ ĝuiter peccãt q̃ sacerdotibꝫ coopant ad peccandũ. puta ludendo. crapulose viuẽdo. et pticm̃ luxuriando. tactu. verbis. munusculis. vel actibꝫ. qz oẽs tales maculant sacerdotes dñi z indignos faciũt maximis bonis q̃ facere possent si nõ essent talibꝫ pctis inq̃nati. Secõ fideles tenẽt testimoniũ phibere sacerdotibus obediẽtiã. obedire em̃ tenẽt sacerdotibꝫ. Vñ apls ad Ro. xiij. Dis aĩa potestatibus sublimioribꝫ subdita sit. Nã dei ordinationi resistit q̃ ptãti resistit. et ad Heb. vlti. Obedite ꝓpositis vr̃is z subiacete eis ipi em̃ puigilãt q̃si rationẽ ꝓ vobis reddituri. exẽplo xpi. de q̃ Luc. ij. Erat subditꝰ illis. ¶ Vñ circa illã obedientiã doc. tradũt hãc regulã q̃ sacerdotibꝫ obediendum est in spũalibꝫ necessarijs ad salutẽ vl̃ ad hoc ptinẽtibꝫ. vñ talibꝫ i pfatis nõ obedientes sciẽter z sine rõnabili cã z in re alicuiꝰ importãtie aut ex ptẽptu peccãt mortaliter. nisi forte illud qõ pcipiẽt esset ꝓtra pceptũ dei vel in salutis dispendiũ: aut ꝓtra pceptũ supioris. In aliꝭ aũt q̃ ad eoz superioritatẽ nõ ptinent nõ est necessariũ eis obedire. vt in. c. si q̃s. de ma. et obe. xiij. q. ij. si dñs. Et hec regula nõ solũ habet veritatẽ in bonis sacerdotibꝫ sed etiã i malis, quibꝫ eoz mala vita nõ obstãte in pdictis est obediendũ. Jõ 8. j. Pe. ij. c. Subiecti estote oi hũane creature ꝓpter deũ. et subdit. Serui estote subditi in oi timore dñis nõ tm̃ bonis sed etiã discolis. Vñ Gre. in c. q̃d ergo mirũ. xiij. q. ij. dicit. Quid mirũ si pctoꝝ hõ obediẽtie se i bui⁹ vite breuitate subiiciat q̃n hãc mediatoꝝ dei et hoim z q̃ obedientes remunerat nõ reliq̃t. pcipue obediendũ est sacerdotibꝫ in auditõe verbi dei. qz nihil ꝓdest verbũ dei audire nisi q̃s velit eis obedire et cm̃ ea vitã suã dirigere. hoc docet saluatoꝝ Mat. xxiij. Oia q̃cũq̃ vobis dixerint facite. et Ber. in ser. de pasca. Obediẽtia dirigit gressꝰ nr̃os z sctẽ cõuersatõis gratiã ꝓmeret. ipa est q̃ vitã ordinare nouit. ipa est q̃ pniaz docet et donat. Jõ Gre. in. c. sciendũ. viij. q. j. dicit q̃ obedientia sola dei meritũ possidet sine q̃ q̃sq̃ infidelis esse cõuincit etiã si fidelis esse videatur. ¶ Tercio fideles tenẽt testimoniũ phibere sacerdotibꝫ retributõne. j. ad Thi. v. Qui bñ ꝑsunt ꝑ byteri duplici honore digni habeãt. glo. duplici honore vt scz eis obediat z exteriora ministrentur. Jõ hec retributio maxie stat i fideli solutõe iuriũ prochialiũ z maxie decimarũ. q̃ ex iure q̃libet laicꝰ dare tenẽt. vt in. c. prochianos. et in. c. a nobis. et. c. cũ nõ sit i homine. cũ silibꝫ de decimis. Jõ dixit saluatoꝝ Mat. xxij. Reddite q̃ sũt cesaris cesari et q̃ sũt dei deo. q̃s si fideliter soluit laicus: tãto magis abũdat vt dicit Aug. in. c. maiores. xvj. q. vij. Maiores nr̃i iõ copijs oibus abundabãt: qz deo decimas dabãt et cesari cẽsum reddebant. mõ aũt qz discessit deuotio dei accessit iudicio fisci. nolumꝰ cũ deo ptiri decimas. iõ ℔ tollit fiscꝰ qõ nõ accipit xps. et i c. decime. xvj. q. j. dicit. q̃ si deris decimã nõ solũ abundantiã fructuũ recipies sed etiã salutẽ corpis z aie ꝓsequeris. De illa retributõe debiti gloriabat q̃si ex singulari bono phariseꝰ in tẽplo dicens Lu. xviij. Decimas do oĩa q̃ possideo. De illo aũt hodie pauci gl̃iari pñt xpiani. imo nec vnq̃z ꝓfitent licz sit maxim pctm̃ mortale z sacrilegiũ cũ ecclie subtrahãt rẽ suã. qz dicit Aug. i d. c. decime. q̃ decime ex debito exquirunt z q̃ eas dare noluerint res alienas inuadũt. q̃ g̃ sibi aut pmiũ cõpare aut pctoꝝ desiderat indulgentiã ꝓmereri reddat decimã z de nouẽ ptibꝫ studeat ele-

mosynā facere pauperibꝫ. Hec Aug⁹.

¶ Ad idem in primitꝫs noui sacerdotis.

¶ Sermo. CXIII.

Accede ad altare et offer holocaustū ⁊ deprecare p te ⁊ pplo. Leuit. ix. Hec ꝙba dixit moyses ad aaron sacerdotē, q̄ congrue adaptant nostro nouo sacerdoti quē dñs nr̄ p ea hortat ad offerēdū hodie i altari sacrificiū corporis ⁊ sanguis ei⁹ p eo et p pplo, qz ad ℞ ex officio suo obligat, vñ Hre. i. c. p abeuntibꝫ. xiij. q. ij. q̄uis em̄ oēs pctis subiacem⁹ cōgruit tn̄ sic̄ sctā tenet eccl̄ia vt sacerdos p vere catholicis viuis atq; defunctis memoriā faciat ⁊ intercedat, qz scptū est i Leuit. Si q̄s peccauerit veniat ad sacerdotē q̄ orabit p eo coram deo ⁊ dimittet ei, vñ Jo hel. ij. dr̄ q̄ inter vestibulū ⁊ altare ploratbūt sacerdotes ministri dñi. Plorare aūt debēt sacerdotes p suis ⁊ pplī crimibꝫ vt suo ploratu pplm ad plorandū excitēt ⁊ dicent sacerdotes. Parce dñe pce pplo tuo. nā q̄tidie dñt orare p pplo: qz q̄tidie pctā populi comedūt oblatōes ⁊ elemosynas ab ipis recipiēdo nō solū p viuis sed ⁊ p defunctis vt dicit Alexāder papa in c. ipi sacerdotes l. q. l. et Hre. Sacerdotis negociū est oratione fundere ⁊ p iustis ne cadāt: et p peccatoribꝫ vt resurgāt, necnō p defunctis vt a penis eripiāt. Jō dicebat i nr̄o themate. Accede ad al. ⁊c̄. ¶ In q̄bꝫ quidē ꝙbis tria notare possum⁹. Primū isti⁹ noui sacerdotis dignitatē, ibi. accede ad altare. Secundū sui officij excellentiā, ibi, et offer holocaustū. Terciū tot⁹ eccl̄ie cōem vtilitatē ibi, p te ⁊ pplo. Primo notat dignitas burus noui sacerdotis. Vñ Amb. in suo pastorali dicit, q̄ nihil excellenti⁹ i seculo hoc reperiri p̄t. vt tn̄ dignitatem oculis demonstrem⁹ nomē congruat actioni ⁊ actio correspondeat noi. Ber. O sanctissimi sacerdotes filij dei altissimi nulli reges nulli principes sūt vob digniores, qz vos estis genus electū, regale sacerdotiū, gēs sctā, et pplis acquisitōis, vt dicit b. Petr⁹. j. Pe. ij. Quare hoc, qz vobis illa dignitas est collata que etiā est angelis negata, et btē Marie virgini minime cōicata, vos tangitis sacrificiū et cōficitis illū cui tremēs seruit tot⁹ cetus angelor̄, et q̄ felix est q̄ ad ℞ nat⁹ est et cui tāta dignitas ꝙfert, nō ab āgelo vl̄ ab aliq̄ hoīe sz a dño deo. qđ ptestat sacra scptura ad Heb. v. di. Nēo sibi assumat honorē nisi q̄ vocat⁹ est a deo tāq̄ aarō. Aug⁹. O venerāda dignitas sacerdotū si ꝙtemplare poteris altitudinē celi altior es, si pulcritudinē celi pulcrior es. si nobilitatē angelor̄ nobilior es, vñ inter ceteras creaturas dignissima ⁊ nobilissima es: et nō solū angel. dignior sz oīb regibꝫ ⁊ pncipibꝫ: solo nāq̄ creatore inferior es. Aug⁹. sup epl̄az ad Heb. dicit q̄ oēs sacerdotes ve. test. fuerūt de tribu leui. xp̄s aūt summ⁹ sacerdos ⁊ ver⁹ pontifex fuit de tribu iuda ⁊ regali, sic em̄ trāslatū est sacerdotiū de tribu ad tribū, de sacerdotali ad regalē. Idcirco ordo sacerdotal. pminet dignitati regali, vt hr̄ i. c. duo sūt. xcvj. di. Crisost. li. ij. de dignitate sacerdotali sic dicit. Per ipos nāq̄ sacerdotes dñm nr̄m iesuz xp̄m videm⁹, p ipos ꝓximi dei filio cōiungimur, ⁊ p ipos mēbra btī capitis effici mur. vñ pz q̄ ex sacerdotali offō ⁊ sacrali misterio emanat sal⁹ xp̄iano⁹ oīmq̄ pplor. et q̄ ipor̄ officiū ē sūme gl̄iosuz. ℞ Ad cui⁹ euidētiā no. q̄ dignitas isti⁹ sacerdotis nō solū hoīes mortales sz etiā angl̄os immortales p̄cellit, et ℞ triplici potētia. Pria ꝙsistit i dñici corpis ꝙsecratōe, qz nō angelis i cena sz solū sacerdotibꝫ dictū ē. j. Cor. xj. Accipite ⁊ comedite ℞ ē cor. meū. ℞ facite. i. corp⁹ meū ꝙficite. i meā ꝙmemoratōz. i. in mēoriā mee amarissime passiōis. et ibidē i eadē cena dñs nr̄ ihs xp̄s suā p̄mā missaz celebrauit ⁊ pmos sacerdotes i noua lege s. apl̄os ordinauit q̄bꝫ plenariā ptātē ℞ ꝙficiēdi dedit, ⁊ tūc etiā nob seq̄ntibꝫ vsq; ad ꝙsūmatōz secl̄i. vt hr̄ mat. vl. Ecce ego vobiscū sū vsq; ⁊c̄. i. sacro eucharistie. Et credendū ē firmit⁹ q̄ q̄ncūq; sacerdos ōr ꝙba ꝙsecratōis i missa cū intētōe ꝙficiēdi q̄ tūc in instāti celū est aptū sup eū ⁊ angli dei descēdūt ad ministrādū ei i ꝙsecratōe corpis xp̄i. Ber. In sacro eucharistie āgeli dei famulant ei mille a dextris ⁊ mille a sinistris q̄dā se curuātes: q̄dā brachia ei⁹ leuātes. q̄dā ꝓ suū creatorē adorātes. Hiero. Ecce q̄ magn̄ ē ptās sacerdotū. qz nō ē maior p⁹ deū sic̄ ptās sacerdotū. Ber. O venerāda sacerdotū dignitas intra q̄rū man⁹ dei p̄ris filius velut i vtero mr̄is incarnat. i. ꝙficit. O celeste misteriū qđ p vos p̄ filius ⁊ spūs sctūs tā mirabl̄r opat. celū mirat. terra obstupescit. bor̄escit infern⁹. ꝓtremescit dia-

bolus,et ꝯ plurimū angelorꝫ celsitudo reueretur,et ꝓpter hanc potestatē pōt dicere ille nouus sacerdos cum ꝓpheta, Quid retribuam dño ⁊c,quare,quia prius filiꝰ dei fuit iam erit pī sui creatoris, Berñ. Certū est iudiciuꝫ cū sacerdos sit creator sui creatoris q̄ nūq̄ debeat a suo creatore separari, Gaudeat hodie pater et mater eius et oēs parentela tam in vita ꝯ in morte q̄ talem ꝓtulit filiū et talem habēt nepotē qui hodierna die in officio maior efficitur angelis,dignior omni creatura:quia pater dei, Omnis em̄ sacerdos pater fit xp̄i rōne sacramenti, Gaudeāt etiā, q̄ sacrificiū misse est deo acceptius ꝯ omne aliud sacrificiū. qđ vnq̄ est fuit vel erit ꝯ oēs orōnes, elemosyne,ieunia,pegrinatōnes,et castigationes ⁊c, Ratio, q̄ sicut dñs noster Iesus christus melior est ꝯ oēs sancti et angeli.sic etiā oblatio corporis xp̄i melior est oī oblatione et orōne,ideo acceptior vt dicit Alexander papa in,c,nihil ī sacrificijs, de cōse,di,ij, ℒ Gratianꝰ in apparatu dicit, Missa est libenter audienda:q̄ astantes vna cum sacerdote hoc sacrificiū offerunt deo patri. Itē q̄ deuote astantes ⁊ sine peccato mortali corpus ⁊ sanguinē dñi nostri iesu xp̄i spiritualiter manducāt, Itē q̄ deuote astantibꝫ dimittunt etiā peccata venialia, Item q̄ nullū sacrificiū ita ꝓdest ad augmentū gratie et diminutionē penę ⁊ relaxationē culpę ad mitigationē pene defunctorꝫ parentū et amicorꝫ sicut hoc sacrificium, Item q̄ sacerdos ꝓ circumstantibus orat dicens, Memento dñe famulorum famularūq̄ tuarū et omniū circumstantiū quorꝫ tibi fides cognita est ⁊ deuotio,p quibus tibi offerimus ⁊c,vsq̄ in columitatis ⁊c. Et in ista orōne sacerdos ꝓcedit sicut magister in scolis declinādo p casus, Primo incipit a noiatiuo noiando se ipm ⁊ fideliter deū orando vt adiuuet ipm officiū suū taliter pficere vt deo laudabile fiat⁊ salubre oībꝰ viuis ⁊ defunctis, Secōdo genitiuo,i,p parentibꝫ q̄ eū genuerūt ⁊ nutrierūt, Tercio ꝓ datiuo,i,p oībꝰ bñfactoribꝫ suis q̄ se cū muneribꝫ suis ⁊ elemosynis sibi deuote cōmendauerunt siue adhuc cōmendāt, Quarto ꝓ accusatiuo,i,p illis q̄ ipm pessime ⁊ min⁹ iuste pluries accusauerūt ⁊ ꝓtra ipm verbis ⁊ factis male egerūt,sc̄z detrabēdo,molestādo, obloquēdo famā ⁊ vitā ipius denigrādo nō attendentes aplm ad Gal',v,dicentē, Qui cōturbat vos iudiciū dei portabit quicūq̄ est ille, Vñ de talibꝫ dicit Anacletꝰ papa in,c, accusatio, vij,q,j, Si detractores quorūcunq̄ graviter iudicanꝫ et in ꝓditionis laqueū cadūt,multomagis laceratores seruorū dei damnanꝫ et a vindicibꝫ flammis exurentur,vt patꝫ in Dathan ⁊ abyron ꝓ eo q̄ Moysi ⁊ Aaron insultauerunt terra aperuit os suū ⁊ deuorauit eos. Nūe,xvj, Itē legit̄ de Helizeo quē q̄draginta pueri deriserūt ⁊ orauit deum vt ipm vindicaret statim duo vrsi irruerūt in eos ⁊ deuorauerūt vt hī.iij, Re,ij,c, Vñ Ecci,vij, Honorifica sacerdotes ⁊ ptē da illis qđ tibi dñs cōstituit. Quinto ꝓ vocatiuo,vt deꝰ ⁊ dñs noster iesus xp̄s dignet̄ ad se cūctos infideles ad cognitōꝫ sui sanctissimi noīs clemēter vocare ⁊ ꝙuertere. Ultimo ꝓ ablatō,i,p raptoribꝫ ⁊ furibꝫ vsurarijs vt totaliter restituāt quēadmodū Zacheꝰ fecit ⁊ deinde a rapina furto atq̄ vsura cessent, q̄ ẽm b, Aug,peccatū nō dimittit nisi ⁊c,vt in regula pcm̄,de regu,iur̄,li,vj, Itē pie credit̄ q̄ quicūq̄d hō ad necessitatē suā comederit vl̄ biberit hoc sibi plus ad salutē ⁊ sanitatē ꝓficit,q̄ illa die missam audiuit ꝯ q̄ nō audiuit. Vñ Piero, Exquo sacerdos est tā potēs,iō esto subditꝰ sibi: ⁊ ipm q̄si deū oīpotentē ama, Et subdit, Qui sacerdotē nō amat nullomō ꝑt amare xp̄m, Et sic pꝫ prima potētia dignitatis,que cōsistit in dñici corpis ꝓsecratōe, Secōa potētia dignitatꝫ cōsistit in pctōꝝ remissione, Angeli em̄ nō pñt pctā dimittere sz venīā implorare, Sacerdotes ꝓo bñt ptātē pctā dimittere. qđ ptꝫ in b, Petro,cui ⁊ elꝰ successoribꝫ tribuit potestatē claudēdi et aperiēdi celū. Mat, xvj, Tibi dabo claues re,ce,et qđcūq̄ sol, ⁊c. Hze, O quante sublimitatꝫ est dignitas vra.q̄ lingue vre claues celi facte sunt,q̄ raro vel nūq̄ deus dimittit pctā sine sacerdote. Qđ ostendit ipe xp̄s qñ dixit decē leprosis. Ite oñdite vos sacerdotibꝫ, in hoc notās oēs pctōres,q̄ ꝓpter pctā sua leprosis cōparanꝫ q̄ se debēt ostendere sacerdotibus cōfitendo peccata sua,et ab eis bona exempla suscipiēdo, Vñ dñs Mat,v, Sic luceat lux vestra coram hominibꝫ ⁊c,

Ex illis patet q̄ sacerdos debet esse bone et honeste vite, scz dando bona exēpla suis subditis. Item debet esse mundus mente et corpore, qz dñi officio debet esse intent⁹ vt ptz. c. sp̄i sacerdotes. j. q. j. Necesse est vt manus q̄ sordes abluere curat sit munda. Ita etiam cum Lazarū a morte suscitauit tradidit eū discipulis suis nō Marthe nec̄ alijs dicēs. Soluite eū: innuens q̄ solis sacerdotibus data est potestas ligandi et soluendi, et sic secunda dignitas cōsistit in remissione peccatoꝝ. Tercia potentia cōsistit in clauū regni celestis collatōe. Mat. vbi supra. Tibi dabo claues ꝛc. Damas. Nam peccator cum mortaliter peccat tūc aperitur sibi infernus ꝛ claudit sibi celum, sed cōcito sacerdos eum absoluit tūc econuerso sibi infern⁹ claudit. De hac potestate clauium vide supra in p̄cedenti sermone in primo officio sacerdotis qō est iudicare. Secundū principale qō in themate tangitur est excellentia sui officij. Circa quod sciendū q̄ holocaustū et munus illud qō ille nonus sacerdos hodie ad altare accedens offert est ille agnus immaculatus quē Abel in figura obtulit. Gen. iiij. et Abraā Gen. xxij. vbi dicit q̄ ysaac liberabat cum aries immolabat. Sic etiam p̄ nobis caro christi sacrificat sed diuitas manet illesa. ¶ Vbi notandū q̄ in veteri testamento sacerdotibꝫ tria principaliter fuerūt cōmissa. Primo: quia ampliori modo se p̄ alijs sanctificabāt. Vñ Exo. xix. ca. dicit. Sacerdotes qui accedūt ad deum sanctificent ne a deo p̄cutiantur. Et. j. Macha. iij. c. dicitur q̄ dñs elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei. Quapropter p̄cipitur sacerdotibꝫ in noua lege vt sint mū di, quia diuino officio et sacrificio debent esse intenti. Secūdo sacerdotibus veteris testamenti erat cōmissum populo p̄dicare et legē docere. Ysaie. iij. Predicate ꝛ nolite cessare. Et Esa. lviij. c. Clama ne cesses. Idē etiam p̄cipitur sacerdotibus in noua lege Mat. vlti. Euntes in mundū vniuersum p̄dicate ꝛ c. quia ego dabo vobis os ꝛ sapientiā cui nō p̄nt resistere omnes aduersarij vestri. Et qui verbū dei nō spargit penā eterne damnatōis incurrit. Vnde subditos nō corripere sed fouere est eos occidere. Ideo apostol⁹. j. ad Thessal. ij. dicit. Ita dei euangeliū loquamur nō quasi hominibꝫ placentes sed deo qui p̄bat corda nostra. Nec̄ enī fuimus aliquādo in sermone adulatōis sicut scitis nec̄ in occasione auaricie: deus testis est, nec̄ querentes ab hominibꝫ gloriā nec̄ a vobis nec̄ ab alijs. Et ideo Ysaie. super Leuit. et habet in. c. si q̄s. xxxvj. di. Si q̄s vult pontifex nō tam vocabulo esse q̄m merito imitet Moisen, imitet Aaron. Quid enim dicit de eis nisi quia nō discedūt de tabernaculo dñi. Erat enī Moises indesinenter in tabernaculo dñi, quid aūt opus erat ei vt aut a deo aliquid disceret aut ipe populū doceret. Hec duo sunt pontificis opera vt a deo discat legendo scripturas diuinas ꝛ sepius meditando aut populus doceat sed illa doceat que a deo ipe didicerat nō ex p̄prio corde vel humano sensu: sz que spiritussanct⁹ docet. Quapropter beatus Aug⁹. dicit ad fratres suos in quodaz sermone. Fratres charissimi q̄tienscūq̄ vobis diuina p̄dico necessitate cōpellor cōsiderantes piculū meū debetis patiēter ferre, nō enī est leue qō spiritussanct⁹ p. p̄betam suum Ezech. dicit. Speculatorē te dedi domui israel. Ideo quotiēs vobis diuina p̄dico cōscientiā meā apud deū absoluo. Timeo enī Heli sacerdotē qui vidit filios suos adulteria cōmittere et eos nō corripit vt debuit, ideo vna die tanta mala facta sunt q̄ triginta milia hominū interfecta sunt. duo filij eius occisi sunt, archa vero capta est. Et ipe Heli vt audiuit de sella sua retrorsum cecidit et mortuus est. et q̄ cuis fuerit sacerdos sanctus eque bene infernum intrauit. Propterea ego me timeo et sum vobis importunus. Tercio sacerdotibus veteris testamenti erat cōmissum q̄ orare deberēt p̄ populo. j. Re. viij. dixerunt filij israel ad Samuelem. Ne cesses orare p̄ nobis ad dñm deum. Et Moises orauit ad dominū dicens. Dimitte populo huic noxam hanc: aut dele me de libro vite. Exo. xv. Sic etiam facere debet sacerdos in noua lege. Hieronim⁹ vbi supra in dicto. c. si quis. xxxvj. dist. dicit. Est ne aliud opus quod facit Moises ad bella nō vadit: non pugnat cōtra inimicos, sed q̄d facit orat. et donec orat vincit populus ei⁹. Si laxauerit et dimiserit manus populus

vincitur ꝛ fugatur. Oret ergo sacerdos indesinenter vt vincat populus qui sub ipso est. Hostes ꝙ sunt demones impugnãtes eos ꝙ volũt pie in christo viuere. Hec Hieronim⁹. Terciũ principale qđ in themate tangit est cõmunis vtilitas totius ecclesie. scz deprecare p te ꝛ toto populo. ¶ Circa qđ notãdũ ꝙ oratio sacerdotis vtilis est in hoc mũdo et etiã in purgatorio existentibus. In mundo existentibus dupliciter. Primo per orationẽ sacerdotis in missa factam diabolũ vincimus. Secũdo ab ira dei ptegimur. Et si oratio sacerdotũ nõ esset sepius ira dei sup nos peccatores descẽderet. Deus eñ nõ merita psonarũ cõsiderat sed officia sacerdotũ, quia totus mundus nõ posset efficere quod oratio vnius iusti sacerdotis facit. Hã Helyas erat homo similis nobis ꝛ orõe impetrauit vt nõ plueret sup terrã annos tres ꝛ menses sex. iij. Re. xvij. Et Aaron pontifex stans inter mortuos et viuentes deprecatus est p populo ꝛ statim cessauit plaga. Hũc. xvij. Quapropter cũ fiducia accedamus ad illum nouũ sacerdotẽ. sicut Karolus accessit ad sanctũ Egidiũ cuius pcibus veniã meruit omniũ suoꝝ peccatorũ. Unde Cassiodorus. Per orationẽ deuotã ira dñi suspẽditur, venia pcuratur, pena relaxat, et premiorũ largitas impetrat. Rogemusqꝫ euz vt hodie eleuando deo patri corpus ꝛ sanguinem vnigeniti filij sui orãdo dicat. Et quo ꝓpio filio tuo nõ pepcisti: sed p nobis omnibꝫ illũ tradidisti, ideo rogo te clementissime pater per omnes penas quas filius tuus voluntarie pro nobis sustinuit in eodẽ corpore vt miserearis omnibus pro quibus tibi hoc sacrificiuz offero vni trino et vero deo in secula benedicto. Amen.

¶ Ad idem in primitijs noui sacerdotis.

¶ Sermo. CXIII.

Honorifica sacerdotes et da illis partẽ sicut mandatum est tibi. Eccĩ vij. Videmus plerũqꝫ dignius et vtilius plus honorari et appreciari. Ideo phs. viij. ethĩ. dicit ꝙ maioribꝫ debẽt honor: minoribꝫ vero lucrũ. Quia honor est premiũ virtutis ꝛ beneficij, lucrum autẽ est auxilium indigentie, et in. l. honores. ff. de decur. dicit ꝙ honores et munera nõ fm ordinationẽ, i. nõ fm ordinẽ temporis: sed potioribꝫ quibuscũqꝫ iniungenda sunt. Cum autẽ sanctum sacerdotiũ sit maximũ dignitate: ꝛ omnia temporalia excellat sicut sol lunã, vt habet in. c. solite. de maio. et obe. relinquit ꝙ ab omnibꝫ ꝛ in omnibꝫ honorari debeat. Et in auten. quõ opor. epos. coll. j. in pn. dicitur. Maxima in omnibꝫ sunt dona dei sacerdotiũ et imperium. Illud quidem diuinis ministrãs: hoc autẽ humanis psidens. ex vno eodẽqꝫ principio vtraqꝫ pcedentia humanã exornant vitã. Unde christus exercuit actus ꝓprios vtriusqꝫ dignitatis. Quedã enim fecit vt imperator quãdo vendentes ꝛ ementes de templo p flagellum eiecit. Quedam autẽ fecit vt sacerdos quãdo se obtulit hostiam discipulis dicẽs. Hoc est corpus meum. vt per hoc ostenderet ꝙ vtraqꝫ dignitas ab ipo manaret. vt in. c. quoniaz. ꝛ. di. Debent igitur sacerdotes merito honorari, put sapiẽs in verbis thematis pcepit dicens. Honorifica sacerdotes ꝛc̃. In quibꝫ quidem verbis duo tanguntꝫ que veniunt declaranda. Primũ dicitur honorificationis in principio thematis. Honorifica sacerdotes. Secundũ retributionis ibi. Et da illis partem ꝛc̃. ¶ Ad euidentiam primi nota ꝙ sacerdotes sunt honorandi ꝓpter sex rationes, quas vide supra sermone. cxij. Breuius autẽ hunc articulũ ꝓsequendo dico ꝙ honorificare debemus sacerdotes ꝓpter tria. vicz ꝓpter dignitatẽ regalem. ꝓpter sanctitatẽ exemplarẽ. et ꝓpter vtilitatẽ generalẽ. Primo propter dignitatem regalem. Nam dignitas sacerdotalis in hoc merito honorat ꝙ diuina dispensatione sacerdotes reges ꝓstituunt ad regẽdum se ꝛ alios. Un̄ Hiero. in. c. duo sunt genera. xxj. q. j. loquẽs de sacerdotibus sic ait. Hi sunt reges se et alios virtutibꝫ regẽtes. Et hoc designat corona in capite quã habẽt in signũ regis et regni qđ expectant a christo. Et habent sceptrũ vicz sapientie qua fulgere debẽt, ꝓpter qđ ꝛ tãqꝫ ad reges loqt̃ ipa sapia increata. Sap. vj. Ad vos igit̃ reges sũt hi sermones mei vt discatis sapientiã, quia fm beatũ Hiero. officiũ sacerdotis est interrogantibꝫ rñdere de lege. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt

scientiã et legem requirẽt de ore eius. Tenentur igit̃ legẽ scire: non tm̃ implicite sed etiam explicite, nec eos excusat ignorãtia. Quia ſm Crisosto. nõ potest esse excusatio damnatõnis ignorãtia veritatis. Propter qõ p̃cipit̃ psonis ecclesiasticis, in. c. q̃ eccle siasticis, in. §. ecce. xxxvj. di. Predicatores p̃ q̃s ecclesia circumfert̃ sacris lr̃is sp̃ debent insistere. nec tũc querãt addiscere cũ alios ex officio debeãt docere. Hã Grego. papa ait. Null⁹ est quẽ oporteat vel plura vel meliora scire q̃m p̃incipẽ r rectorẽ. Jõ Seneca ait. Si alterũ pedẽ in sepulcro al terũ extra haberẽ adhuc addiscere vellem. Sed heu charissimi q̃les sunt hodie multi rectores r p̃lati q̃ seipos nõ valẽt regere alios ergo quõ poterint p̃esse Vñ ap'lus. j. ad Thim̃. iij. Si q̃s in q̃t domui sue p̃esse nescit ecclesie dei quõ diligentiã habebit. q. d. nullo mõ. Tales rectores cecos r insi pientes cõparat Bernñ. in lib. de cõsidera tione symee currenti in tecto dicẽs. Rex fa tuus in solio est symea in tecto. q̃ nihil cõ ponit r vnit. sed qõ cõpositũ est dissoluit r diuidit. Vñ reuera nõ est hodie necessari um mittere in tharsis ad portandũ symeas r pauones. Sicut legit̃ de Salomone ij. Paralip. ix. q̃ misit naues in Tharsis ad portandũ symeas et pauones. q̃ inter ipos clericos iam multos ad modũ symea rũ inuenim⁹ fatuos pẽnis pauonis ami ctos. Scõo honorificare debem⁹ sacerdo tes p̃pter exemplarẽ sanctitatẽ ad quã spe cialiter sunt electi. Vñ b. Petr⁹. j. Pe. ij. di cit de sacerdotib⁹. Vos estis gen⁹ electum regale sacerdotiũ. gens sancta. pl's acq̃si tionis. In q̃bus p̃bis notat̃ primo q̃ sacer dotalis ordo est eternaliter p̃destinat⁹ ad h̃ vt sit sanct⁹. Ad Ephe. j. Elegit vos in ipo ante p̃stitutionẽ mũdi vt esset̃ scti r imma culati in p̃spectu ei⁹. Elegit g̃ dñs sacerdo tes vt mistros salutares. seruos peculiares ad sacramẽtor̃ suorũ dispensationẽ. vt h̃ in. c. quenit. de cõse. di. ij. vt sctã cõtrectent et cõficiãt. di. xxvj. plectis. sed q̃ sctã habẽt tractare decẽs est vt etiã sint sancti. vt patz de cõse. di. iij. trib⁹. Propter qõ dñs prece pit oib⁹ sacerdotib⁹ Leuit. xx. viij. Sacri ficate r scti estote q̃m ego sanct⁹ sum dñs deus vester. Et Hiero. in epla ad Pamachiũ r marcellũ inq̃t. Oportet nos clerica tus honore nõ abuti sed diligenti custodia mandator̃ hoc esse qõ videmur. Q̃a em̃ insignia clericor̃ virtutes in nobis repre sentãt. ꝑtutes clamãt. Clamat corona pau pertatẽ. vestis honestatẽ. stat⁹ puritatẽ. cul tus castitatẽ. pfessio humilitatẽ. exemptio religionẽ. officiũ deuotiõ. studiũ cõtẽpla tionẽ. Et iõ nisi ꝑtutib⁹ polleam⁹ tota vita nr̃a mẽdaciũ est r imago deformis. q̃ men tit̃ caput. mentit̃ habit⁹. mentit̃ stat⁹. mẽtit̃ cultus. mentitur pfessio. mentit̃ exemptio. mentit̃ officiũ. mentit̃ r studiũ. Et ꝑpter h̃ nos sum⁹ clericus pict⁹. clericus mentit⁹. Nec ille. Tercio sacerdotes dñt honorari ꝑpter nostrã vtilitatẽ. vide supra in sermo ne. cxij. sex vtilitates ꝑpter q̃s merito sunt honorãdi. Ibi q̃rto sunt honorãdi. Ad p positũ tm̃ adducã tres. Prima vtilitas ꝑpt̃ quã sunt honorãdi dicit̃ potestatis. Nam in curijs dñor̃ potẽtior et vtilior solet pre alijs honorari. sicut habet̃ Geñ. xlj. de Jo seph q̃ secund⁹ post regẽ r vicarius pha raonis i tota terra egypti ab oib⁹ honora batur. imo etiã a fratrib⁹ honorat⁹ r ado ratus est. Sic etiã sacerdotes vicarij sum mi regis q̃bus dñs nr̃ tribuit potestatẽ li gandi r soluẽdi r clauẽ regni celor̃ vt ape riant r claudãt. Mat. xviij. Quecũq; liga ueris sup terrã rc. honorari debẽt ab oib⁹. Magna igit̃ hec vtilitas ẽ pl'o xpiano ha bere tales secum in terra habentes potesta tem ligandi et soluendi potentes aperire r claudere celum. B Sed querit̃ an il la potestas sit equalis in omnib⁹ sacerdo tibus. Ad hoc dico ſm Bonauen. et alios doctores in. iij. dist. xix. q̃ potestas illa potest dupliciter cõsiderari. vel q̃stum ad essentiã. vel q̃stum ad vsum. Si primũ ra dicaliter est in anima sicut et caracter im pressus in ordinatõne: et equalis est in oĩ bus sacerdotibus. et quilibet ſm hanc est alteri equalis papa: episcop⁹ siue simplex sacerdos. vt habetur in. ca. legimus. xcij. dist. vbi dicitur. Ubicũq; fuerit episcop⁹ siue Rome. siue Eugubio. siue Costanti nopoli. siue Regio. siue Alexandrie rc. eius dem meriti est et sacerdotij. Alio mõ pos sumus loqui q̃stum ad vsum. et hoc modo requiritur autoritas iurisditionis. Nemo enim potest aliũ ligare aut ũdicare nisi q̃ iudex eius constituitur ab eo qui potest.

In celebratione prime misse

Cum enim sacerdos fuerit psentatus z ab epo cõfirmatus tũc acquirit iurisditionẽ. z iurisditio est tãꝫ vis motiua ipius clauis potestatis, hac aũt deficiẽte q̃ clauẽ mouerat: et si assit clauis nũꝫ aprit, et si amittitur hec iurisditio cessat etiã clauis executio, et fm hoc q̃tũ ad iurisditõis administrationem differẽtia est. qz papa ordinatõe diuina ꝑlatus est oibus epis, postea epus alijs sacerdotibꝫ. Scda vtilitas ꝓpter quã sacerdotes sunt honorificãdi dicit familiaritatꝫ Magnũ est z honore dignũ aliquẽ familiarẽ esse impatoris potentẽ intrare z loquí cũ eo z irã eius placare. Sic sacerdos i curia dei est familiaris potẽs deo loquí ꝑ suã orationẽ z eí irã placare z ꝑplo pacẽ impetrare. sicut figurat Exo. xxxij. in Moyse, q̃ dũ filij israel peccassent adorãdo vitulũ cõflatilem immolãtes hostias loquente dño ad moysen dicẽs. Vade descẽde peccauit ꝑplꝰ tuus dimitte me vt iracat furor meꝰ cõtra eos vt deleã eos. Rogabat ipe ꝑ populo: et placatꝰ est dñs ne faceret malũ qđ locutꝰ fuerat aduersus ꝑplm, q̃re dicit in c. ipi sacerdotes. j. q. j. q̃ sacerdotes q̃ ꝑ populo interpellãt pcã ꝑplí comedũt. qz suis pcibꝫ ea delent atꝫ cõsumũt. Tercia vtilitas dicit ꝓsecratõis. Parimũ nãꝫ est et dignissimũ sacerdotẽ posse creatorẽ suum creare, et ꝑ humana salute deo patri ĩ missa offerre. q̃re oí honore digní sunt. nec detrahendi sicut docet Theleſforus papa in c. sacerdotes, vj. q. j. dicẽs. Sacerdotes q̃ ore ꝑprio corꝰ dñi ꝓficiũt ab oíbꝫ sũt obediendi z timẽdi nõ dilacerãdi aut detrahẽdi. qz a q̃bꝫ se ꝑplꝰ dñi bñdici z saluari aut instrui cupit nullatenꝰ eos arguere debet. Ad hoc eñ b. Gre. hortabat Mauriciuꝫ impatorẽ vt sacerdotibꝫ debitũ honorẽ exhiberet. li. v. in registro. et hĩ in. c. sacerdotibus. xj. q. j. sic dicẽs. Nõ indigneť sacerdotibus dñs meus: sed excellenti ꝓsideratiõe ꝓpter eum cuius serui sunt: ita eis domineť vt debitã reuerentiã impẽdat. qz illi aliqñ in diuinis eloquijs dij et bene angeli nominanť. Cõtra hoc faciũt denigrãtes eoꝝ famã suis detractionibꝫ qđ nunc valde cõmune est: licet grauissimũ peccatũ sit. Vñ Cõstantinus impator dicit. et habeť in. c. in scripturs. xcvj. di. Si de dñi sacerdotibꝫ qui iure patres dicuntur: aliquid cõtingit vos audire qđ cõfusionẽ pijs mentibꝫ ingerat nõ infrunitũ. id est inuerecundũ. sed puderatos filios Noe imitantes patriam de reliquo verecundiã cõtegatis vt affluenti quemadmodũ et illi benedictiõe repleri moderante dño mereamini. Secundum quod ex thematevenit declarandũ dicitur retributõnis qđ tangit ibi. Et da illis partem z̃. Ad cuius euidentiã nota q̃ illa retributio z datio cõsistit in fideli solutione iurium parrochialiũ et maxime decimarũ z̃. ꝓsequere vt habes supra in sermone sepedicto circa finem ibi. Tercio fideles z̃. vsqꝫ in finem.

Sermones perutiles de sanctis per circulũ anni eximij doctoris: ac ecclesie Patauien. canonici domini Michaelis Lochmayr. cum vigintitribꝫ sermonibus magistri Pauli wann annexis. Expensis prouidi viri Johãnis Ryman diligẽter reuisi et emendati. Impressiqꝫ in imperiali oppido Hagenaw per Henricũ Gran finiunt feliciter. ipa die scti Jacobi maioris. Anno salutis post Millesimũ quatercꝫ centesimum nonagesimũ septimũ.

Vicinie siquidē montis celsi positio de corpore cuiusdē
sancti speluncē visitare penetrum obtinuerat. Et locus tegmi
ne silvis ubi mē simum et nimis arcuatum et montem
gryganum cunctis sepemis' sti ch qui ante ibz cunctans'
ad·xij· milia passuū erectus ī circuitu fluminis bene
lyngū quam pfatus sum gestat ecclesiam· R̄ In conspectu
gentium dabit non timere nos est ī corde hui' uis adorare timere
dñm· angls enim eius nobiscum est· V̄ Cantate dño canticum no
uum bene psallite ei in iubilatione· Angls enim eius· Viij·
Hinc marcelly hoc modo cognitum libellus meidem
cecilia mihi tenet in eadem cantate ut primus qui
dam nomine grygarius qui circuitu suo montē sē re
cubulum habebat· Huius tum parua passim primicerii
montis latera pasterentur· contigit tauū arietē gre
gis' consortia sumentē singlārem medē solitum et ad
cetera ineleuate pecore domū ñ ce reuertisse· R̄ In
spectu angl̄or psallā ē ad te adorabo· ad templum scm tuū et confite
bor nomini tuo dñe· V̄ Dñe mē estu et confitebor tibi dñe mē estu
et exultabo te· Et confi· Ā· Michahel archangelus uenit ī ad
uentū ipō dicē· P̄ Dñe quis hab· Ā· Michahel prepositꝰ pau
per sī quē honorificare angl̄or suis· P̄ Ceu cupiēs· Ā· Honorasti ep
pariter in conspectu dñi gregem decore mdum et dñe· P̄ Qui habitat
Quem cum dñs collecta· Viij· Ꝑ· Deuocare dñm·
multicuplice seruor pdecta quoq; inquies· an ne
nit tandem ī circuitu montis fontis assistere cuius fue
runt arreptoq; arcu aperte illum figitur· torcuit que
uelut uena flumine retorta cum aquo lactata est· mox re
sisti potuisse· Tunbam cunes et stupefacti sunt· qualiter
fuisset res' effecta· Hominum enim quis accedere aude
bant· Ꝑ ostulauit enim quid fō opus sit· R̄ Deum· angls
urbe autem templi habens thuribulū aureū ī manu sua et data

20571

pcepit cupiditate mundi· quātē se rex domnel tam
pecuniā fuisse ablatā· exclamans ait· ego p̄ egen̄ patiꝰ
Dignus es agnus qui occisus ℣ Sum· Capitu·
accepe uirtutē et diuinitatē et sapiam et fortitudi
nem et honorē et glām et benedictionē in sēcl̄ sēcl̄or· am·
Da questu[m] ecclie dñe ds ut ad tuū coll· ℣ Dñe
meam oratiō exaudi tuoꝝ mitia pfiant quoꝝ sollici
ta furtiua pcernis· Ꝑ dñm· Ā· bñ ē cantus· Laus
p·d· Ā· Oderunt tē· Ꝑ Laud dñm ōs g· Ā· Michael· ad· Ꝑ Lau
da aīa m· Ā· Jsti sunt mei s· Ꝑ Laudate dñm q̄ bon⁹ est p·
Ā· Saluator mundi salua nos oīs scōr dē genet̄x mgo semper
maria oīaq; nobis pabul quoq; sēcl̄or uitā et refec̄or
arg; sēcl̄or mugnū supplices petimus ut amatis oībz cri
anitr bonis q; omnib⁹ nunc et semp pfrui mereamur· Ꝑ
Capī. Dignus es dñe accipere librū ℣ Laudes ihesu dñm
et aperire signacula eius qm occisus es et redemisti
nos sanguine tuo ex omni tbu et lingua et pplō et na
tione et fecisti nos regnum dō nō et sacer tes et regna
bimus sup terram· Dō· R̄· Beati estis· ℣· Jhu saluator
sēcl̄· ℣ Qui uidisti dñm nrm s· Ā· Quam gl̄osum est regnum
ubi omnes cum ipō regnant oīs sēcl̄ amicti stolis albis sequū
agnum quecumque ierit· Collecta·
Dñe ds nr multiplica sup nos miam tuam ut quoꝝ
pcuimus gl̄osa solempnia rebus subsequenti
bus in sancta professione letemur· Ꝑ dñm· Ora·
Ds qui nos beati cesarij mēris tui annua sollempni
tate letificas concede pcuius ut qui eius natalitia colun
dā actiones imitemur· Ꝑ dñm· Ā· Saluator mundi· Ꝑ
Jlume eiuisti· Jnv· Regem regum dñm uenite adoremus
qui ipe est corona sēcl̄or omniū· Ꝑ· Venite· Ā· Venit dñs
nūc uisitor qui ī lego eius meditatione die ac nocte Ꝑ Quia ℣·

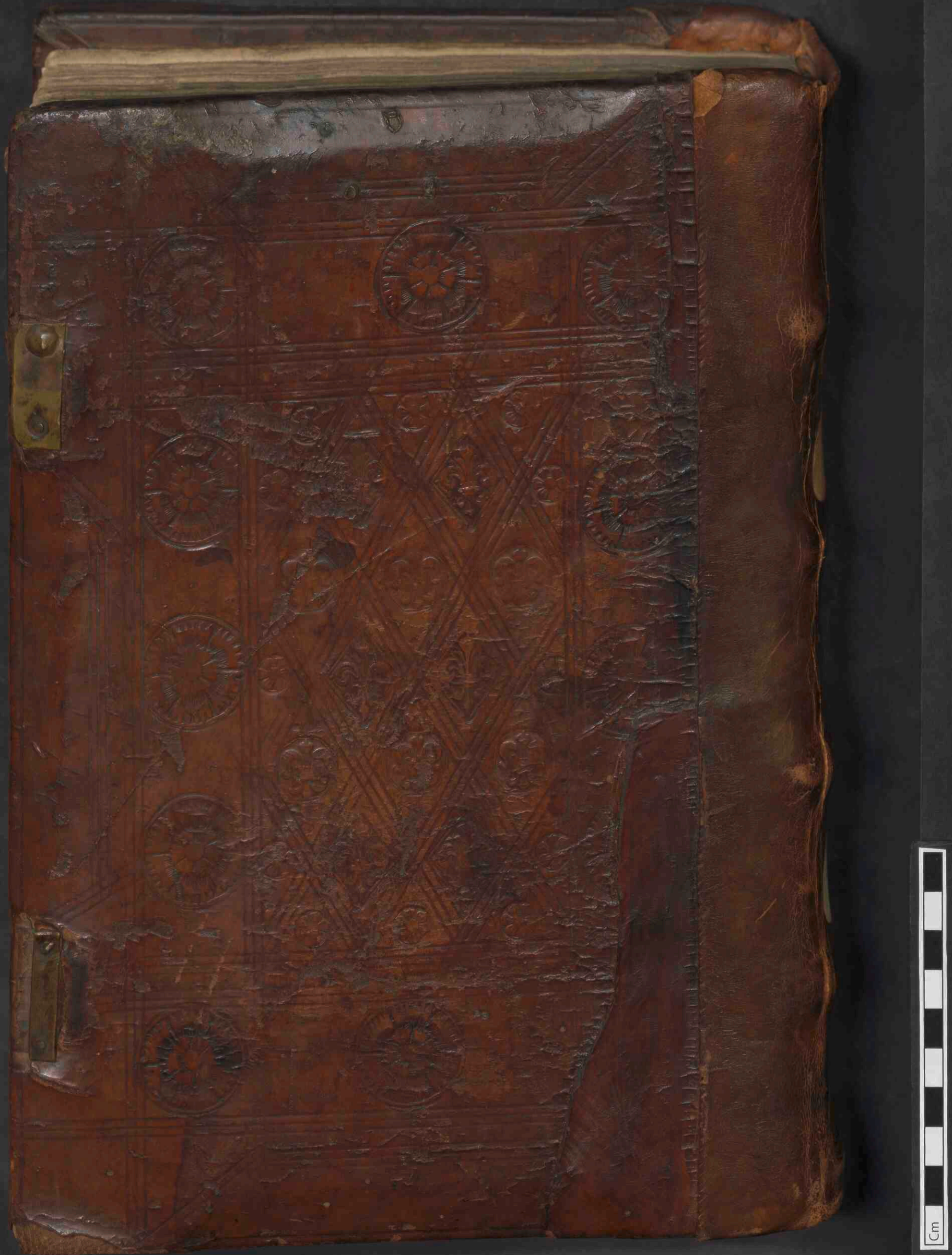
Cm

colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6